ІКОАНА ЛꙊМЕЇ.

ФОАЕ

ПЕНТРꙊ

ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

Іашії,

ЛА ІНСТІТꙊТꙊЛ АЛБІНЕЇ.

1841.

BIBLIOTECA NAȚIONALA
PERIODICE
ROMANIA

ІКОАНА

ЛȢМЕЙ.

ФОАЕ

ПЕНТРȢ

ѦНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

Іашій,

ЛА ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЙ.

1841.

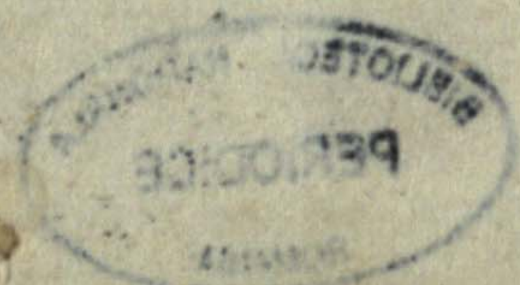

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 5 ІАНȢАРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЙ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѦНІЛОР.

№ 1. ЄШИПЇ. 1841.

ДЕСПРЕ ФЕРІЧІРЕА МОРАЛЪ ШІ БІНЕЛЕ МАТЕРІАЛ.

Нетъгъдȣіт есте къ сȣфлетȣл нострȣ чере неконтеніт; абіе аȣ кѫщігат лȣкрȣл чел доріт, ꙗтъ къ маї чере алта; ші тоатъ лȣмеа нȣ л'ар ꙟдестȣла. Немърџініреа есте сінгȣрȣл кѫмп че і се кȣвіне, ꙟн ȣрмъ, ȣмфлат еар нȣ сътȣрат кȣ ачеа че аȣ ꙟнгіціт, ел се арȣнкъ ꙟн сінȣл Ѹрзіторȣлȣї ȣнде се ꙟнтрȣнеск тоате а немърџінірей чеї депліне, ꙟн тімпȣ ші ꙟн спаціе. Анімаліле (добітоачіле) нȣ сѫнт тȣрбȣрате де ачеа нъдежде каре се аратъ ꙟн ініма омȣлȣї; еле фъръ прецет аџꙋнг норочіреа лор чеа маї маре; ȣн пік де ꙗрбъ ꙟндестȣлеазъ пре міелȣ, ȣн пік де сѫнџе пре тігрȣ.

Деакъ, дȣпре зічереа а ȣнȣрі філософї, сар креде къ нȣмаї ꙟнформареа органілор ар фі сінгȣра деосевіре ꙟнтре ом ші ꙟнтре анімал, ачеаста сар пȣте пріімі пентрȣ лȣкрȣріле кеар нȣмаї матеріале; дар кȣџетȣлȣї меȣ чеї пасъ де мѫна ме, кѫнд ꙟн лініщеа нопціï, ел се ꙟналцъ ꙟн ноꙗнȣл спаціей (ꙟнтіндере) пентрȣ де а къȣта аколо пре Орѫндȣіторꙋл лȣмеї ші а стелелор ненȣмърате? Дече нȣ фаче боȣл ка ші міне? Окіï лȣї еар фі дестȣї; куч ꙟнтрȣ ачеастъ німік л'ар ȣџꙋта брацеле сеаȣ пічоаріле меле. Ел поате а се кȣлка пе вердеацъ, капȣл ал рѫдіка спре черꙋ ші прін мȣџетеле сале а кема пре фіінца чеа некȣноскȣтъ де каре се ȣмпле тоатъ лȣмеа. Ꙟнсъ нȣ; преферінд (протімісінд) еарба че о калкъ, ел нȣ ꙟнтреабъ ꙟн ꙟнълціmеа търіілор пре соаріле ші пре лȣчеаферіï че сѫнт марторіï фіінцеї Дȣмнезеещї. Ел есте несімцітор ла прівіреа натȣрей, фъръ а препȣне къ кеар ші ел есте арȣнкат сȣб копачꙋл ȣнде заче, ка о мікъ пробъ а ꙟнцелепчꙋнеї Дȣмнезеещї.

Аша дар сінгȣра фіінцъ каре каȣтъ афаръ де сіне, ші каре нȣ есте тотȣл пентрȣ сіне, есте омȣл. Спȣн къ попорȣл нȣ сімте ачеастъ нелініще; къчі остенеліле сале л'ар фі депъртѫнд де ла асеміне дорінцъ, ші къ сетеа ферічірей сале ар стѫнџіо ꙟн а лȣї сȣдоаре. Ꙟнсъ

дакъ іл відем лꙋкрѫнд шесъ зіле; спре а авеа ꙟн зіꙋа а шептеа вре о плъчере; кѫнд дорінд пꙋрꙋре репаос ші не афлѫндꙋл нічї одатъ, сосеще ла мормѫнт фъръ съ фі ꙟнчетат де а дорі, оаре съ поате зіче къ ші ел нꙋ сімте ꙟнсꙋфлареа чеа секретъ че аꙋ тоцї оаменії пентрꙋ ꙋн біне некꙋноскꙋт? Де ꙋнде віне ачел інстінкт (*) меланхолік де каре се кꙋпрінде ші омꙋл сътеан? Адесеорї дꙋмініка сеаꙋ ꙟн зі де сърбътоаре, кѫнд тоцї лъкꙋіторії саꙋ дꙋс съ се роаџе кꙋ съчеріторюл каріле алеџе греꙋнтеа де ла негінъ, ам възꙋт ꙋн сетеан сінгꙋр шезінд ла ꙋша бордеюлꙋї сеꙋ; плекѫнд ꙋрекеа ла сꙋнетꙋл клопотꙋлꙋї; ел ера акꙋфꙋндат ꙟн гѫндꙋрї; пре ел н'ꙋл змінтеа кѫнтікꙋл пасерілор а аріеї чеї апропіете, нічї інсектіле че мꙋрмꙋра ꙟн џꙋрꙋл сеꙋ. Ачеа фігꙋръ нобілъ а омꙋлꙋї, ачеа фрꙋнте ꙟналтъ, де ші де гріжї бръздꙋітъ; ачеле ꙋмере ꙋмбріте де о коамъ неагръ, тоатъ ачеа фіінцъ мъреацъ, де ші місеръ (съракъ), оаре нꙋ гѫнде ла алт чева декѫт нꙋмаї ла челе пъмінтещї. Пе кѫнд ꙟн немішкаре цѫне окії цінтіцї ꙟн пъмѫнт: адꙋчере амінте алꙋї Дꙋмнезеꙋ і ръсъре кꙋ сꙋнетꙋл клопꙋтꙋлꙋї бісеріческ. (Ва ꙋрма.)

(*) Оаре каре сімціре каре повъцꙋеще пе добітоаче ꙟн а лор лꙋкрърї механіче.

МІЖЛОК ДЕ А ЛІПІ КІХРІМБАРІꙊЛ.

Спре а ліпі ла ꙋн лок доꙋъ бꙋкъцї де амбръ (Кіхрімбарї), требꙋе ачесте ꙋдате кꙋ Kali causticum, ші ꙟнкълзіндꙋсе пꙋцін съ се ліпеаскъ ла олалтъ. Ачесте бꙋкъцї се вор ꙟмпреꙋна аша де біне, ꙟнкѫт нꙋ се ва кꙋноаще нічї де кꙋм, къ сѫнт ліпіте.

ЛАПЕРꙊС.

Ачест нꙋме есте кꙋноскꙋт ꙟн Молдова дін піеса, кꙋ каре ла 1837, елевії Консерваторꙋлꙋї філармонік, аꙋ дескіс репрезентаціїле театрꙋлꙋї паціонал, ші каре кꙋ атѫта плъчере саꙋ пофторіт. Ноі вом ꙟмпъртъші оарекаре щіінцъ деспре ачест бърбат.

ꙟнтре навігаторії (плꙋтіторії) карії аꙋ черкат пъмѫнтꙋл нꙋ есте нічї ꙋнꙋл а кърꙋꙗ нꙋме съ фіе маї кꙋноскꙋт декѫт а лꙋї Лаперꙋс, поате къ ачеаста съ траџе дін ненорочітꙋл сфѫршіт а кълъторіеї сале. ꙟнтѫмплърї марї спореск ꙟн пꙋцін тімп фаіма ꙋнꙋї ом, ші жї даꙋ адесе маї мꙋлтъ стрълꙋчіре декѫт о лꙋнгъ ꙋрмаре де фапте вестіте, тоате ꙟнкоронате кꙋ лаꙋде. Се паре къ лꙋпта ші сꙋферіреа фіінд кондіціа пропъшірілор ноастре ꙟн ачеастъ лꙋме, статорніческ ꙋн фел де еквілібріе (асъмънаре) ꙟнтре ненорочіріле неащептате пре каре леаꙋ ръбдат кꙋ чеа маї маре бърбъціе пънъ ꙟн сфършіт, ші ꙟнтре лꙋкрърїле че съ пот фаче ꙟн маї мꙋлт тімп, акърора остенеле се діспърцъск ꙟн фіещекаре зі ꙟн пърцї де о потрівъ.

ꙟн діастімъ де трезечї де анї секретꙋл соартеї лꙋї Лаперꙋс нꙋ неаꙋ фост кꙋноскꙋт, ші де ші кꙋноащем астъзї попоаръ мартꙋре, де ші кꙋноащем шірꙋріле де стѫнчї ꙟн каре ръпосазъ челе маї мічї сфърмътꙋрї а фрегателор сале, авем кꙋ тоате ачесте марї ꙟндоелї деспре соарта ачелора карії скъпъръ дін прімеждії, деспре моартеа лор ші поате кеар ꙟнсꙋші деспре віецꙋіреа а орї кърꙋеа дінтре еї.

Лаперꙋс аꙋ ꙟнтрат фоарте тѫнър ꙟн маріна Франціеї, аꙋ фост ла ꙋн маре нꙋмер де бътълії, аꙋ транспортат пе мꙋлцї ощенї браві пе фрегателе сале ші къпътъ ꙋн пост чінстіторю ꙟнтре Офіцерії чії маї ꙟнсемнаці, ꙟмплінінд кꙋ атѫта ферічіре ші оменіе о ꙟнсърчінаре крꙋдъ дар неапъратъ де а сфъръма ашезъмѫнтꙋріле Енглезе дін баꙗ лꙋї

Хȣдзон ꙟн Америка. Лаперȣс аȣ ȣніт ла кȣражȣл ші деприндереа че аȣ арътат прецȣітȣл фолос де а навіга пе тоате мъріле пъмѫнтȣлȣі атѫт ꙟн тімп де ръзбоае кѫт ші ꙟн тімп де паче, де ла 1774 пънъ ла 1778. Пентрȣ а сале ꙟнсȣшірі саȣ алес де кътръ Лȣіз XVI комендант ȣнеі кълъторії де дескоперірі.

Се щіе кѫт де мȣлт ꙗбеа Лȣіз XVI щііnцеле Географіче, ел ꙟнпреȣнъ кȣ Флеȣрі аȣ ꙟнтокміт інстрȣкціїле дȣпъ каре требȣіа съ ȣрмезъ Лаперȣс, пентрȣ а ȣрмърі ші а ꙟнделпліні лȣкрърiле лȣі Коок. Ачесте інстрȣкції, дȣпъ рапортȣл хідрографік, се фак ꙟнкъ ші маі ꙟнсемнате прін прінціпііле оменіреі че сѫнт ꙟн еле лъмȣріте.

(Ва ȣрма).

ПАЛАТȢЛ МȢНІЦІПАЛ ꙞН БРȢКСЕЛА.

Капіталіа де астъз а кръіеі Белџіеі, Брȣксела, есте ȣна дін челе маі ꙟнсемнате ші маі фрȣмоасе політії а Европеі, пентрȣ каре лъкȣіторії еі о нȣмеск „Парісȣл мік,“ ші де вро зъче ані ії се ꙟнделетніческ фоарте мȣлт а іміта ꙟнтрȣ тоате пе вечінії лор де ла малȣл рıȣлȣі Сеіна. Брȣксела есте ашезатъ парте пе о кȣлме де деал ші парте пе ȣн шес лѫнгъ малȣріле мікȣлȣі ріȣ Сенна, кареле ріȣреазъ поалеле деалȣлȣі. Лȣнџімеа еі де ла поарта де Лаекен пън ла ачеа де Хал есте ка де џȣмътате чеас, ꙗр лъџімеа де ла поарта де Левен пънъ ла ачеа де Фландра ка де ȣн патрар. Еа аре 9500 де касе кȣ о ꙟмпопораре де 100,000 сȣфлете ꙟмпреȣнъ кȣ лъкȣіторії сȣббȣргȣрілор (махалалелор). Прекȣм ла тоате політііле, че сѫнт ашезате дін векіме, асеміне ші аіче се веде о маре деосебіре а кварталȣлȣі чел векі де ачел маі ноȣ. Ȣліцеле політіеі векі сѫнт стрімте ші нерегȣлате, ꙗр ачесте маі ноъ ларџі, регȣлате, ші се пот асемъна кȣ ȣліцеле ші піаצеле челе маі фрȣмоасе а челоралалте капіталії дін Европа.

О піацъ вреднікъ де ꙟнсъмнат атѫт пентрȣ а еі векіме, кȣм ші пентрȣ мъреаца архітектȣръ а зідірілор де пін прецȣр ꙟн Брȣксела, есте „піаца чеа маре“ афлътоаре ꙟн міжлокȣл політіеі. Маі о ꙟнтреагъ парте а піації кȣпрінде палатȣл мȣніціпал, ꙗръ ꙟн прежма лȣі се афлъ маі мȣлте зідірі марі, каре де ші аȣ сȣферіт фоарте мȣлте де мѫніле попорȣлȣі тȣрбат ꙟн времеа револȣціеі де ла ꙟнкіерса веакȣлȣі трекȣт, тотȣш ꙟмфъцошазъ ȣрме вредніче де мірареа а стрълȣчіреі лор де маі наінте. Дін ачест шір де зідірі се ꙟнсемнеазъ маі алес палатȣл Кръеск ші каса нȣмітъ латъ, каре дін ꙟнчепȣт саȣ ꙟнтребȣінцат ка палат мȣніціпал. Ачеаста дін ȣрмъ саȣ зідіт де піатръ ла 1518 ꙟн локȣл челеі векі, че ера де лемн, ші ла 1625 саȣ ꙟнфрȣмсецат дін ноȣ де кътръ Інфанта Ісабела.

Пе ачеастъ піацъ се фак ꙗрмароачеле ші педепселе пȣбліче. Де аіче се порнеск шепте ȣліце, каре ꙟнсъ маі тоате сѫнт стрѫмбе ші ꙟнтȣнекоасе, фіінд фъкȣте фъръ ꙟдоіалъ ꙟн ані чіі дінтѫі а зідіреі політіеі векі, ꙟн каре време ꙟнкъ нȣ се ꙟнтребȣінца планȣріле регȣлате.

Палатȣл мȣніціпал де астъзі дін Брȣксела, акърȣіа ꙟмфъцошаре се веде ꙟн нȣмърȣл ачеста, есте негрешіт чеа маі фрȣмоасъ зідіре готікъ ꙟн тоатъ Белџіа. Темеліа еі саȣ пȣс ла 1401 ші саȣ съвършіт токма ла 1442, ачест палат есте де піатръ фоарте вѫртоасъ ші формеазъ ȣн патрȣ ȣнгіȣ кȣ о кȣрте де асеміне формъ. Партеа са чеа маі ꙟнсъмнатъ есте тȣрнȣл де о ꙟнълціме де 416 палме, пе а кърȣіа вѫрф се афлъ о статȣъ полеітъ а сф. Міхаіл ꙟналтъ де 19 палме. Дрепт сȣпт ачест тȣрн есте поарта, че нȣі фъкȣтъ кеар ла міжлок, каре

HEATH PARKER

нерегȣлатецъ ꙟмпȣцінеазъ оаре че фрȣмсеца зідіреĭ, ші ачеастъ ꙟмпреџȣраре саȣ̆ прічінȣіт прін бомбардȣіреа дін 1695, кѫнд партеа дін дреапта саȣ̆ стрікат, ші апоĭ саȣ̆ зідіт ла лок чева маĭ ꙟнгȣстъ.

Ачеастъ колосалъ зідіре се алкътȣеще дін доȣ̆ рѫндȣрі, фіешкареле кѫте кȣ 19 ферестĭ, ші кȣ ферестіле де џос а тȣрнȣлȣĭ алкътȣеск ȣн нȣмър де 40, ꙟнтре кареле сѫнт фъкȣте локȣрĭ пентрȣ статȣеле регенцілор ші алтор бърбацĭ вестіцĭ а църілор де џос. ꙟнтре алтеле тоатъ фацада зідіреĭ есте пре фрȣмос ꙟмподобітъ кȣ пієтре съпате, ші ла амѫндоȣ̆ капетеле фацадеĭ съ ꙟналцъ кѫте ȣн тȣрн мік ꙟн шесъ колцȣрĭ.

С. С. Б.

КАЛȣЛ КВАГА.

Квага сеаȣ̆ Кваха, нȣмеле ачестȣĭ анімал дін ґенȣл каілор, каре ꙟн тімпȣріле де маĭ наінте съ сокотеа де Цебръ, есте де неам Отентот дін Афріка. Ачест анімал есте чева маĭ грос декѫт Цебра, іаръ дȣпъ форма дін афаръ самънъ біне кȣ еа. Ȣрекіле лȣĭ сѫнт маĭ скȣрте, колорȣл трȣпȣлȣĭ де деасȣпра есте кастаніȣ̆ ꙟнкіспѫнтічіле, пȣлпеле ші пічоаріле сѫнт албе, фъръ алте пете саȣ̆ дȣнџĭ; іаръ капȣл, грȣмазȣл ші коама аȣ̆ дȣнџĭ регȣлате негрі ші се ꙟнтінд де ла грȣмаз пънъ песте спате. Пе ла пѫнтіче съ пієрд дȣнџіле ші нȣ аџȣнг пънъ ла шолдȣрĭ. ꙟнтре доѫ дȣнџĭ албе есте ȣна кастаніе дескісъ, шібате чева ꙟн алб. Де ачест колор есте ші пърȣл кȣ каре пе ȣрекĭ съ акопере коама чева камлатъ. Пічоареле сѫнт скȣрте, копіта вѫртоасъ

неагръ ші сеамънъ маї мȣлт кȣ а каілор декѫт кȣ а Цебреї. Партеа бърбътеаскъ ші фемеѩскъ аў тот ачеле семне, кȣ тоате ачесте колорȣл хармасарюлȣї есте маї дескіс. Ꙟн сюд Афріка съ афлъ чете ꙟтреџї де Кваџї. Ії сънт юџї, спъріоші ші пентрȣ ачеѩ кȣ греў съ прінд, ші нȣ петрек ла ȣн лок кȣ Цебріле.

Пе лѫнгъ ачесте сѫнт вѫртоші, кȣ кȣраж, нътѫнџї, звѫрлъ лесне кȣ пічоаріле ші мȣшкъ. Съ зіче, къ ії съ пот апъра нȣ нȣмаї де Хіене, даръ ꙟнкъ ші нъвълескў асȣпра ачестор фіѩре, кънд съ апропіе де дѫншії саў де мѫнзії лор.

Фіінд къ ії нȣ сѫнт аша де сълбатічї ка Цебра, апої ꙟн сȣд Афріка фъръ ꙟндоѩлъ сар пȣтеа ціне кȣ маре фолос ка добітоаче де касъ дакъ оаменії сар остені а ꙟнвъца мънзії. Ії маї лесне съ пот ꙟмблѫнзі де кът Цебрі. Ȣн мѫнз тѫнър прінзѫндȣсъ съ фаче ꙟн скȣртъ време аша де дȣместік, ꙟнкът алеаргъ дȣпъ оамені спре а фі нетезіт ші дізмердат. Авем пілде, къ ачест фел де Кваџї тінері саў ꙟнхамат ла тръсȣрї алътȣреа кȣ каї. Ії съ депрінд ші ла кълъріе. Църі е аріноасе (нъсіпоасъ) а сюдАфрічеї сѫнт патріа ачестор каї. Еї съ ꙟндестȣлеазъ кȣ нȣтрецȣл чел маї прост ші нȣ сѫнт сȣпȣші атътор боале, прекȣм каїї дін Еȣропа, че съ адȣк ꙟн Афріка. Че съ атінџе де фіреа ачестор анімале, апої ачаста съ потрівеще ꙟнтокмаї кȣ а каілор. Нікезареа лор есте маї мȣлт ȣн ȣрлет декът некезаре, ші самънъ кȣ сȣнетȣл Ква саў Кȣа. Кваџїї ȣръск локȣріле лъкȣіте ѩръ маї кȣ самъ пе ȣнде саў ашъзат Европеїї, ші пентрȣ ачеа съ траг ла локȣрї пȣстії. Отентоџїї мънѫнкъ карнеа лор. —

Н. Г-ї

ГВАРДІА ДЕ ФЕМЕЇ А ЛȢЇ РȢНџІТ-СІНГ.

Рȣнџіт-Сінг Прінцȣл де Лахор, аша історісеще къльторюл Бȣрнес, ера ꙟн кȣртеа са омȣл чел маї сімплȣ ꙟмбръкат. Ної лам афлат шезѫнд пе ȣн скаȣн ші ꙟнкȣнџȣрат де 30 пън ла 40 фемеї дънцȣітоаре ꙟмбръкате ꙟн страе бърбътещї. Ачесте ера маі тоате дін Кашмір ші дін мȣнџії ꙟнвечінацї, кърора натȣра лі хъръзісъ о віошіе ші о фрȣмсецъ неспȣсъ. Статȣл ші феціле ачестор дънцȣітоаре ера фоарте мічї, ші ꙟмбръкъмінтеа лор сємъна кȣ ачеа спаніолъ, ꙟнармате фіінд фіешкаре кȣ бȣкȣре ші кȣ аркȣрї ꙟн мѫнъ, се аръта фоарте біне. Фрȣмсъца окілор лъкȣіторілор де Кашмір есте вестітъ ꙟн поезіа Оріентȣлȣї, ші ачесте Діане (зѫне ꙟнармате) ꙟмфъцоша прȣбе де окї фрȣмошї кеар ка ніще піетре преціоаее де колор негрȣ. „Ачеста, зісъ Рȣнџіт-Сінг, есте ȣнȣл дін регіментеле меле, ꙟнсъ оаменії ворбеск, къ еў нȣ леаш пȣтеа дісціпліна;“ каре обсерваціе пе ної неаў десфътат ші фоарте мȣлт аў плъкȣт ачелор фрȣмоасе гвардісте. Ел неаў арътат доȣъ дінтре дѫнселе пе каре ле нȣмеа командантe, кърора ле хъръзісе сате ші ле да пън ла 10 рȣпії пе зі, (о рȣпіе аре трії сороковецї). Пȣцін дȣпъ ачеа аў порончіт се віе чінчї елефанцї, ші кȣ ачещії аў експедȣіт недісціплінателе сале трȣпе а касъ.

Гр. Пл.

КВІНТА КЛАȢДІА.

Кънд Рома ꙟн тімпȣл челȣї ал доіле ресбоїȣ пȣнік ера фоарте стрѫмторатъ де кътръ Анібал аў къȣтат а еї скъпаре ла Оракȣл (ръспȣнсȣл каре да ла Еліні ші ла Романї преоџії дін партеа зъілор) ачеста іаў ръспȣнс „Дакъ вроіџї съ ꙟнвінџецї пре дȣшманї ші съї а-

лȣнгаці дін Італіа, апоі лȣаці статȣа де піатрѫ а маічеі зеілор, че сѫ афлѫ ла Песінȣнт ꙟн Фрігіа ші о адȣчеці ла Рома." Ꙟн пріпѫ саȣ тріме̂с соліе ла краюл Пергамȣлȣі ші лаȣ рȣгат пентрȣ трѫдареа статȣеі. Ачеста аȣ ꙟнкȣвіінцат череа, ѫнсѫ тот одатѫ аȣ пріїміт тріїмішії Романі повѫцȣіре де ла Пітіа дін Делф, а ꙟнкредінца Статȣа зінеі, ла сосіреа еі ꙟн Рома, нȣмаі ꙟн мѫніле челȣі маі непріхѫніт бѫрбат. Алеџіреа аȣ кѫзȣт пе ȣн бѫрбат тѫнѫр нȣміт Сціпіо Насіка. Кѫнд аȣ аџȣнс корабіа кȣ статȣа ꙟн ріȣл Тібрȣ, аȣ рѫмас де одатѫ ꙟн арінішȣл ріȣлȣі ꙟнфіптѫ прін ȣн кіп неꙟнцѣлес, ші кȣ тоате остенеліле ꙟнтребȣінцате нічі де кȣм нȣ саȣ пȣтȣт мішка дін лок. Ꙟнтре чії маі ꙟнсѣмнаці бѫрбаці ші фемеі Романе, карії ꙟн шір де цермоніе ешісѫ ла Остіа, спре а ꙟнтімпіна статȣа зінеі, сѫ афла ші Нобіла Романѫ Квінта Клаȣдіа. Еа ера кȣноскȣтѫ де кокетѫ, ші пентрȣ ачеіа пізма нȣ аȣ лѫсат нȣміле еі непѫтат. Ꙟн кȣнощінца невіновѫцієі сале еа аȣ хотѫрѫт акȣма сѫ щеаргѫ тот препȣсȣл прін ꙟмплініреа ȣнеі ростірї зѣещі. Еа аȣ десчінс брѫȣл еі, лаȣ легат де корабіе ші сѫ рȣга зеілор кȣ мѫїніле рѫдікате ші кȣ глас маре: „Дакѫ а ме пȣртаре есте кȣратѫ, дакѫ а ме інімѫ есте фѫрѫ віновѫціе ші грешалѫ, апоі ꙟнгѫдȣіці о ꙟналцілор Зеі, ка ачеастѫ корабіе сѫ аскȣлте де а ме мѫнѫ ші сѫ се ꙟнлѫтȣрезе ꙟмпедекареа."

Романії зік кѫ абеа аȣ ростіт ачесте кȣвінте, корабіа рѫдікѫндȣсе саȣ порніт сȣб стрігѫріле де бȣкȣріе а мȣлцімеі адȣнате, трасѫ фіінд кȣ ꙟнлесніре де брѫȣл Клаȣдіеі ла локȣл дісбѫркѫрії. Ꙟн ачест кіп чінстеа Клаȣдіеі саȣ ꙟнторс, ші Рома аȣ прівіто де атȣнче ка пре ȣна дін челе маі нобіле фемеі, пентрȣ а кѫріа морал кȣрат сінгȣрї Зеії Олімпȣлȣі ар фі мѫртȣрісіт. Ем. М...

ІНДІАНȢЛ ШІ МѪНКѪТОРІȢЛ ДЕ ОЇ.

Індіанȣл кȣ барба фоарте лȣнгѫ нȣ есте персоана чеа маі інтересантѫ ꙟн ачеастѫ історісіре. Крещереа екстраордінарѫ де барбѫ, атѫт де лȣнгѫ ꙟнкѫт бѫтрѫнȣл ера невоіт де а о дȣче ꙟн мѫнѫ пентрȣ а нȣ о лѫса сѫ се тѫрѫе пе пѫмѫнт, есте фѫрѫ ꙟндоіалѫ фоарте де міраре; дар кȣріоаза ꙟнвѫртіре де трȣп че о фѫчеа неꙟнчетат товарѫшȣл сѫȣ, адȣчеа ла міраре пре тоці Енглежії ші Індіенії че ера мартȣрї. Ачест ом сѫ фѫкȣ кȣноскȣт ꙟн провінціа Радмȣтана, ші маі кȣ самѫ ла Лȣккнов, ȣнде сѫ ꙟнфѫцоша ꙟн пȣблік сȣб нȣме де мѫнкѫторюл де ої. Дȣпѫ кȣм історісеск врокѫцва мартȣрї че аȣ вѫзȣт, ел рѫдіка пѫнѫ ла гȣрѫ о оае віе, апоі ꙟї апȣка трȣпȣл кȣ дінціі, ші ꙟн кѫтева мінȣте містȣе маі тоатѫ карнеа ші ꙟї беа сѫнџеле. Де мȣлте орі мѫнка ші о адоа оае рѫмѫіндȣі нȣмаі кѫте чева пентрȣ ȣн ал доілеа оспѫц. Дȣпѫ мѫнкаре, ел ꙟнгіцеа о бȣкѫцікѫ дін плѫнта нȣмітѫ мадар, че сѫ зіче кѫ аре пȣтере ла містȣіре, ші ꙟн Індіа сѫ ꙟнтребȣінцазѫ ка медікамент. Ꙟн фоіа ноастрѫ ꙟнфѫцошѫм пе мѫнкѫторюл де ої цінѫнд десȣпра капȣлȣі сѫȣ о рамȣрѫ де мадар кȣм ел обічнȣіа дȣпре оспѫц. Нȣ маі есте невое де спȣс, кȣм кѫ попорȣл Індіан прівеа, прекѫт кȣ спаімѫ пре атѫта ші кȣ міраре ачеастѫ сценѫ ꙟнкрінчінѫтоаре, ȣнде акторȣл нȣ ліпса де аш мѫнжі, пре кѫт ꙟї ера кȣ пȣтінцѫ, капȣл, трȣпȣл, ші де аш вѫрі бȣзеле ꙟн мѫнȣнтаеле оаеі. Лесне-крезѫторії, де каре ꙟн Індіа кам сѫнт мȣлці, прівеск пре ачеста ка о фіре маі пресȣс де ом, ші спȣн кѫ мѫнкѫ десеорї ші копії, кѫнд ꙟї ліпсеск ої.

Бѫтрѫнȣл кȣ барба лȣнгѫ, че ꙟнтовѫрѫшще пре вестітȣл мѫнкѫторю трече песте сȣтѫ де ані, џѣдекѫндȣсѫ нȣ дȣпре албеаца пѫрȣлȣі ші а барбеі, дар дȣпре сбѫрчітȣріле адѫнчі че сѫнт ꙟнтіпѫріте деалȣнгȣл феціеі сале.

Ачест бѫтрѫн дȣпѫ че ꙟш фѫкȣ месеріа са ка

факір (о тагмъ де кълȣгърі ла Індіені), ші дȣпъ че аȣ фост лȣат о мȣлціме де мілостеніе де ла лесне-крезъторії Індіені, с'аȣ фъкȣт арътъторюл ачестеі прівеліщі, ꙟфъцошінд пе мѫнкъторюл съȣ товаръш, аша прекȣм ла ноі ціганії пе ȣрші.

Ȣн кълторю Енглез, мартор ла ȣнȣл дін оспецеле сале, зіче ꙟтро скрісоаре кътръ ȣн пріетін ал съȣ къ лаȣ възȣт токма ꙟтрозі де челе ръле: „Індіанȣл мѫнкъторю, астѫз нȣ преа аȣ авȣт бȣн апетіт; къчі наȣ мѫнкат де кѫт нȣмаі о оае“ маі ꙟколо кълторюл адаоџе „фіешкаре дін бȣтȣл оаеі тръџеа апроапе де 6 окъ.“

ꙟН ТІПОГРАФІА АЛБІНЕІ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 12 ІАНȢАРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 2 Ꙗшій. 1841.

ДОКІА ШІ ТРАІАН (Ȣрмаре.) Везї Но. 8, 1840.

Де аічс ꙟчепї а те кȣфȣнда ꙟн потічї ші аџюнџї ла сатȣл Плȣтон пін каріле тречe ȣн пъріȣ де асемене нȣме. Стѫнчеле ꙟналте, посоморіте ші сълбатіче, че ꙟнкȣнџюръ ачеастъ стрѫмтȣръ ші потрівіреа ачелȣї нȣме Мітологік, ꙟмфъцошазъ імагінацієї ідееа рїȣлȣї дін Іад, дар престе пȣцін кълъторюл съ астѫмпъръ, къчї ꙟн лок де а се кобор, ꙟнчепе а съ сȣї пе мȣнтеле Петрȣ Водъ. Дȣпъ доъ чеасȣрї де сȣіре ꙟнгреоетъ, сосеще ла пȣнтȣл чел маї ꙟналт, кѫнд се мѫнгѫе ꙟнделлін деспре остінеліле сале прін ведереа Панорамеї чеї маї фрȣмоасе каре се дісвълеще ꙟнаінтеа окілор съї дін партеа мȣнцілор, домнітъ де мърецȣл Піон. Коборѫреа де пе Петрȣ Водъ, пентрȣ фрȣмсеца ші варіетатеа локȣрілор, есте маї пȣцін ꙟнгреоетоаре фіінд ші маї лъкȣітъ. Нȣ тързіȣ аџюнџї ꙟн валеа фȣндȣл Ларгȣлȣї ріȣрат де ȣн пѫрѫȣ де асеменe нȣміре, ші ꙟнтр'ѫіа малȣрї пе а локȣре ꙟналте сѫнт [illegible] де каріере де піатръ ꙟн а кърора стратȣрї се афлъ плаче че се ꙟнтребȣінцеазъ ла скріс ші ла акоперітȣл каселор. Дȣпъ о кале де доъ чеасȣрї аџюнџї ла гȣра Ларгȣлȣї каріле се реварсъ ꙟн Бістріцъ. Ачест лок есте дін челе маї піторесче. Ноі л'ам ꙟнфъцошет ꙟн вінета афлътоаре ꙟн капȣл ачестеї дескріері.

Шезінд ла пічорȣл ȣнеї стѫнчї, ведем ꙟнаінтеа ноастръ ріȣл чел репеде, търгѫнд ꙟн кȣрсȣл сеȣ о мȣлціме де плȣте ꙟнкъркате кȣ лемне де дȣрат, транспортѫнд ȣнеорї марфъ сеаȣ ші кълъторї. Дінколо де ріȣ се ꙟнтінде ȣн шес маре мърџініт де Піонȣ ші ріȣрат де Бістрічоара кареа ꙟнтръ дін Трансілваніа ꙟн цеара ноастръ прін стрȣнга де Борсек. Ꙟн ачесте ꙟнкȣнџюрърї се афлъ ші ȣн ісвор де апъ мінералъ де фіер. Ꙟн міжлокȣл шесȣлȣї съ налцъ о стѫнкъ де форма ȣнȣї тȣрнȣ сȣрȣпат, нȣмітъ Піатра Теюлȣї, ꙟнълцімеа са есте де 88, іар ꙟнпреџюрімеа де џіос 176 палме. Ȣнеорї вара

се поате тречe Бістріца ꙟн вад, дар кѫндȣй сѫнт апеле марй, требȣе а се коборі пънъ ла подȣл Ръпечюней, каре л'ам фост лъсат, спре а кълъȣзі пе кълъторȣл прін дрȣмȣл ачест де пе ȣрмъ че акȣма ам дескріс.

Сінгȣрътатеа ачестор локȣрй сълбатіче, тот деаȣна аў ꙟнфъцошат ȣн асіл (адъпост) персоанелор че се хъръзеск а петрече о віацъ съхастрікъ; де ачеа поалеле Піонȣлȣй ші коастеле сале се въд пресȣрате де мънъстірй, съхъстрій, ші скітȣрй лъкȣіте де монахй ші де кълȣгъріце, дін карії ȣній петрек тот анȣл прін візȣній, віптȣіндȣсе нȣмай кȣ поаме ші ербȣрй. Челе май ꙟнсемнате дінтре ачесте ашезъмѫнтȣрй сѫнт Скітȣріле Хангȣл сеаў Піонȣл, Дȣреў ші Чербȣкȣл.

ꙟн депъртаре де ȣн чеас де ла Ръпечюне, съ афлъ скітȣл Піонȣ, пе деа стѫнга пѫръȣлȣй Дȣреȣл. Сѫнт май мȣлт де доъ векȣрй де кѫнд съхастрȣл Сілвестрȣ, каріле саў фост ашезат ꙟн ачесте пърцй, аў петрекȣт а са віацъ ꙟн сіꙟнȣл ȣнȣй фрасін маре гъȣнос. ꙟн ȣрмареа веденіей, че аў възȣт, аў тъет фрасінȣл ші аў фъкȣт дін ел ȣн паракліс, каре, дȣпре кȣм се ꙟнкредінцазъ, есте дȣрат нȣмай дін лемнȣл ачестȣй арбȣре ȣнде сехастрȣл есте ші ꙟнормѫнтат. Ла анȣл 1649, Хатманȣл Георгіе, фрателе стрълȣчітȣлȣй Домн Васіліе Лȣпȣ, пътрȣнс де евлавіа ачестȣй съхастрȣ кȣвіос, аў зідіт Скітȣл Піонȣлȣй ші лаў ꙟнзъстрат кȣ аверй немішкътоаре. Ȣн зід пȣтернік, кȣ тȣрнȣрй ꙟналте, пȣне ачеастъ мънъстіре ꙟн старе де апъраре, дрепт каре пъстреазъ ші оарекаре стрȣнченърй че аў пътіміт. Кȣвіошіа са пър: Протосінгелȣл Гавріл, Егȣменȣл ачестей мънъстірй, аў фъкȣт декȣрѫнд мȣлте ꙟнбȣнътъцірй, ші поатрівіт кȣ воінца дънȣіторȣлȣй, пріімеще пе кълъторй кȣ оспіталітате кȣвенітъ. Тімпȣл чел май фаворіторй де а се сȣі пе мȣнте, есте лȣна лȣй Іȣліе, дар кȣ тоатъ лȣнџімеа зілелор, ші сіргȣінца каре сар ꙟнтребȣінца ꙟн ачеастъ кълъторіе, міръторȣл натȣрей чей фрȣмоасе нȣ сар бȣкȣра ꙟндестȣл, деакъ ар аве а се сȣі ші а се ꙟнтоарче тот ꙟн ачеаш зі. Дрепт ачеа, аџюторат де Егȣменȣл мънъстірей, ва лȣа кȣвеніteле мъсȣрй спре а пȣте петрече ꙟн вѫрф ноаптеа, орй ꙟнтрȣн бордеӥ де скоарцъ, нȣміт де пъсторй, комарнік, ші каре требȣй а се фаче ꙟн пріпъ, орй ꙟн візȣніа нȣмітъ а лȣй Гідеон ꙟндрептатъ спре ръсъріт, де ȣнде сара се поате віде ръсърітȣл лȣней, іар дімінеаца а соарелȣй.

Доъ деосъбіте дрȣмȣрй де къпітеніе дȣк пе вѫрфȣл мȣнтелȣй, ȣнȣл пе ла Репъчюне, іар алтȣл ꙟнкȣнџюрѫндȣл дін партеа Трансілваніей. Ной вом алеџе ачест де пе ȣрмъ ка ȣнȣл че есте май пȣцін остенітор.

Петрекѫнд къларе шесȣл, адънат де рірȣрелȣл Дȣреў, каріле пȣне ꙟн лȣкраре о мȣлціме де фересте, песте ȣн чеас аџюнџй ла мънъстірса Дȣреȣл, ашезатъ апроапе де ȣна дін стѫнчеле челе май пончіе а мȣнтелȣй. Ачеастъ мънъстіре де кȣрѫнд саў зідіт де ноў кȣ аџюторȣл евлавіошілор крещінй ші а Д. негȣціторȣлȣй Г. Просіе, ꙟнподобіндȣсе кȣ мармȣре ші іконе адȣсе кȣ мȣлтъ кіелтȣіалъ де ла Константінополі. Преосфінціа са пърінтеле Мітрополітȣл Веніамін аў сфінціт ачеастъ мънъстіре ꙟн вара анȣлȣй 1838. Аіче сѫнт сехастрй фоарте бътрѫнй чій мȣлцй кѫте о сȣте де анй, дін каре ȣній тръеск прін стѫнчеле мȣнтелȣй.

Ешінд дін ачеастъ мънъстіре, кълъторȣл се ꙟнадінчеазъ ꙟнтро пъдȣре де бръдіш деа лȣнгȣл пѫръȣлȣй Скітȣ, ꙟн каре се афлъ мȣлцй пъстръві, ші а кърȣіа апе съ адаог прін каскаде каре се арȣнкъ дін тоате пърціле де пе стѫнче лътȣралніче. Трей патраре де кълъторіе аџіȣнг спре а сосі ла локȣл нȣміт фȣндȣл Скітȣлȣй ȣнде ꙟнчепе сȣішȣл. Де аколо, ꙟндрептѫндȣсе ꙟнтре міазъ-зі-апȣс, аџюнџй ла пѫріȣл Ла Мартін, деа лȣнгȣл кърȣіа те сȣй пънъ ȣнде съ ȣнеще кȣ пъріȣл Серафін.

Нȣміреа ачестȣй пѫръў нȣ есте веке. ꙟн кȣрсȣл тȣлбȣрърілор анȣлȣй 1821, каре аў нъ-

скȣт мȣлте катастрофе (ненорочірї) партікȣларе, о тѫнъръ некȣноскȣтъ ꙟн негрȣ ꙟнбрѫкатъ, аў прібеџіт ꙟн ачеете локȣрї селбатіче. Еа петречеа юарна прін візȣнії, юар вара ꙟн гаванȣл копачілор гъȣноші. Адесеорї скімба локȣл лъкȣінцеї сале ші се ферea де ꙟнтѫлніреа съхастрілор ші а пъсторілор, карії, мірѫндȣсе де ачеастъ містеріоасъ арътаре, ші ꙟндȣіоші́цї де а еї евлавіе ші маланхоліе, о чінстеа ші адесеорї депȣне мерінде пре лѫнгъ лъкашȣл еї. Кѫтева кȣвінте, каре ростісъ ꙟн кȣрсȣл ȣнеї боале, аў арȣнкат оаре каре лȣмінъ асȣпра ачестеї стръіне; пре кареа мȣнтенії де атȣнче о нȣміръ Серафіна, се веде къ еа аў сосіт аколо де департе, стръбътѫнд Карпацїї Ромѫніеї. Вре о ненорочіре греа, сеаў пътіміре але інімеї, аў арȣнкато ꙟн асеміне мізантропіе (ȣръ де ѳаменї). ꙟн ачест кіп, еа аў віецȣіт 5 саў 9 ані ꙟмпреџюрȣл мȣнтелȣї, локȣл, ȣнде се пъреа петрекѫнд маї кȣ плъчере ера ȣн рîȣрел, а кърȣіа мормȣраре меланхонікъ ръспȣндеа ла а еї сȣспінȣрї.

ꙟнтро зі де варъ, ніще џемете стръбътътоаре дін фȣндȣл кодрȣлȣї, аў адимініт пе ȣн пъстор, карілс тречеа кȣ тȣрма. Сосінд ла ачел лок кȣ ꙟнспъїмѫнтаре възȣ пе Серафіна ꙟнплѫнтатъ ꙟн сѫнџе! Дȣпъ депрінде реа са, еші́съ ла ръсърітȣл соарелȣї ка съш стрѫнгъ бȣрецї, ші дін ꙟнтѫмпларе къзȣ ꙟн о кȣрсъ че ꙟнтінсесе вѫнъторії пентрȣ прінде реа ȣнеї вȣлпе; фіерȣл іаў сфърмат тот пічорȣл. Атȣнче ера апроапе де амеазъ ші сѫнџіле нȣ ꙟнчетеазъ де а кȣрџе; Лѫнџедъ, де а фі аџіȣтатъ, ші дȣсъ ла дорітȣл еї пѫреў. Пъсторȣл, аў редікато ꙟн брацъ; ші кȣ мȣлтъ остенеалъ коборѫнд пе ніще цȣране, аў депȣсо пе малȣл пѫрѫȣлȣї ȣнде аў пȣсо пе ȣн страт де мȣшкїȣ. Спȣн, къ ꙟндатъ че аў бъȣт де ачеастъ апъ, аў адорміт ші нȣ саў маї дещептат! О крȣче де лемн, ꙟнфіптъ пе стѫнкъ, ꙟнсамнъ локȣл ȣнде ръпосъ трȣпȣл Серафінеї, сȣфлетȣл еї, лъмȣріт прін пътімірї, ва афла поате ръпаос ꙟн лъкашȣл ꙟнџерілор а кърора нȣме аў пȣртат пе пъмѫнт, ші ȣнде сінгȣрȣл пѫрѫȣц пъстреазъ сȣвенірȣл соартеї сале!

Хъръзінд ачестеї ꙟнтѫмплърї о лакрімъ дȣіоасъ, ші ȣрмѫнд пропȣнереї сале, кълторȣл, дȣпъ чінчї патраре де кале, веде спре стѫнга стѫнчіле нȣміте Гардȣріле, дін каре съ ръварсъ о каскадъ преа фрȣмоасъ де апъ, апоі пе ла пічорȣл мȣнтелȣї Шкіоп тот пе сȣб гардȣрї пе ла Поеніцъ ціссте џюмътате де чеас сосеще ла фѫнтѫна Ханеалъ, юар дȣпъ патрȣзъчї мінȣте ла поіана Станілъ че есте пе коаста мȣнтелȣї, ȣндеї локȣл ꙟнтрȣніреї пъсторілор. Де аколо ꙟнчепе сȣішȣл чел адевърат; педестрȣл требȣе съ ꙟнармезе пічоареле сале кȣ поткоаве ꙟнтребȣінцате де ѳаменії мȣнтенї. Дін анȣл 1835, кѫнд Пре ꙟнълцатȣл Домн, саў сȣіт пе ачест мȣнте, съхастрії аў сепат оарекаре кърърї, че съ пот пе а локȣріле ꙟнкъ ші акȣм ꙟнтребȣінца. Аіче се пъръсеск ȣмбреле челе плъкȣте а брадȣлȣї спре а се къцъра пе ніще стѫнчї ȣнде нȣ креск алта де кѫт фрацї ші ȣн фелїȣ де помȣшоаръ нȣміте Афіне. Сȣінд пе ла сгеабȣл нȣміт ал Гардȣрілор, дȣпъ о мерџіре де ȣн чеас, кълторюл аџюнџе пе кȣлмеа мȣнтелȣї престе каре се ꙟнтінде ȣн подішї де 2000 ȣрме авѫнд ꙟн чеа маї маре а са лърџіме 600 стѫнжінї. Пъмѫнтȣл есте коперіт де мȣшкїȣ еластік, каріле с'акȣфȣндъ сȣб пасȣл омȣлȣї ші маї алес а калȣлȣї. Ла челалант капът ал кȣлмеї се ꙟналцъ мъгȣра нȣмітъ Ціклъȣл, каре есте фоарте греў де сȣіт, ші каре аре ꙟн вѫрф ȣн тъпчеан нȣмаї де кѫціва стѫнжінї ȣнде се афлъ ꙟнълцатъ о крȣче ші о тоакъ. Деосебіт де ачеастъ мъгȣръ се ꙟналцъ алътȣре, ꙟн формъ де тȣрн, Панагіа о стѫнкъ де базалт, каре самънъ ȣрзітъ де о сінгȣръ върсътȣръ вȣлканъ.

(ꙟнкеерea ва ȣрма.)

ЛАПЕРȢС. (Ꙟнкеерел.)

„Д. Лаперȣс се ва ꙟнделетнічі кȣ рѫвнъ ші інтерес прін тоате міжлоачеле че пот ꙟнбȣнътъці стареа попоарелор пре карелє ва візіта, дȣкѫнд ꙟн църіле лор легȣмеле, фрȣктȣріле ші арборії фолосіторї дін Еȣропа, ꙟнкȣноскѫндȣле кіпȣл дȣпъ каре съ ле самене ші съ ле кȣлтівезъ, арътѫндȣле ꙟнтрбȣінцареа че аȣ съ факъ а кърора скоп есте а ꙟнмȣлці ꙟн пъмѫнтȣл лор продȣктȣріле неапърат требȣітоаре попоарълор каре скот а лор хранъ дін пъмѫнт.

„Деакъ ꙟнпреціȣръріле че сѫнт неапърат де ліпсъ де а превіде ꙟн о лȣнгъ кълъторіе, ар сілі вре одатъ пе Д. Лаперȣс а ꙟнтребȣінца армеле сале ꙟнпротіва попоарълор сълбатіче, пентрȣ ꙟкъпъта кȣ тоатъ а лор ꙟнпротівіре лȣкрȣріле неапърате віецȣіреі прекȣм: провізії, лемне, апъ; ел нȣ ле ва ꙟнтребȣінца декѫт кȣ чеа маі маре кȣмпътаре, ші съ педепсеаскъ фоарте аспрȣ пе ачіа дін оаменії сьі карії ар фі ꙟндръзніт съ треакъ престе поронціле сале.

„Кралȣл ар сокоті ка ȣнȣл дін челе маі ферічіте резȣлтатȣрї але ачестеі експедіції деакъ еа сар пȣте сфършї фъръ ка съ костісаскъ віаца макар а ȣнȣі сінгȣр ом.

Ачеастъ депе ȣрмъ доринцъ нȣ шаȣ аціȣнс скопȣл съȣ.“

Доъ фрегате, Бȣсола ші Астролабȣл саȣ ꙟнкредінцат лȣі Лаперȣс, офіцері алеші кȣ ꙟнгріжіре ꙟн нȣмер де доъзъчі, ꙟнвъцаці ші артісті ꙟнсемнаці, інџінері, астрономі, фізічі, натȣралісті, ботанічі, дофторі, зȣгравї, чеасорнікарї ꙟн нȣмер де шептеспрезече ші ȣн маре нȣмер де офіцері де маринъ, де тоці 132 персоане аȣ пърчес. Лаперȣс пърсі Брестȣл ла 1 Авгȣст 1785. Дȣпъ че саȣ ꙟнкредінцат де кѫтева позіції географіче ꙟн очеанȣл Атлантік ші саȣ атінс де інсȣла Паціілор ші де інсȣліле Сандвіче ꙟн мареа сȣдікъ, саȣ дȣс пе цермȣл норд-вестік а Амерічеі ȣнȣл дін пȣнктȣріле ачеле пре каре ел ера ꙟндаторіт съ ле черчетезе кȣ маі мȣлтъ ꙟнгріжіре ші де ȣнде Коок аȣ фост маі тот деаȣна алȣнгат де тімпȣріле челе реле ші ꙟнпіедекътоаре.

(ЛАПЕРȢС.)

Пе църмȣл ачела саȣ ꙟнчепȣт ненорочіріле пе каре требȣеа съ ле сȣфере. Аіче аȣ дескоперіт о баіе (сін де маре) пънъ атȣнчеа некȣноскȣтъ (портȣл францезілор) асȣпра кърia требȣеа съ факъ нȣмаі оаре каре лȣкрї амінте. Треі васъ аȣ фост трімесъ пентрȣ а ле іспръві, ꙟнсъ фіінд апроапе де трекътоаре, токма кѫнд мареа съ ȣмфласъ ꙟн тоатъ а еі пȣтере, фȣръ трасе ꙟн міжлокȣл пȣтернічілор валȣрї каре ꙟнгіціръ доъ васе. Аша аȣ періт доъзечі ші ȣна персоане ꙟнтре каре ера ші шъсе офіцері. Ачеастъ катастрофъ аȣ прічінȣіт чеа маі маре мъхнічіȣне лȣі Лаперȣс. Нȣ мъ сфіеск, зіче ел ꙟн релаціа кълъторіеі сале, а мъртȣрісі къ а меле тѫнгȣірї аȣ фост ꙟн ачеастъ зі ꙟнтовъръшіте де лакрімі ші къ тімпȣл наȣ пȣтȣт аліна амеа дȣрере.“

Пе ачест църмȣре а Амерічеі Лаперȣс ꙟн-

съмнат нȣмаї позіціа а кѫтеве пȣнктȣрї деосебіте, ел аȣ ꙟтімпінат тот ачелеші греȣтъцї ка ші капітанȣл Коок ші де ачеꙗ наȣ пȣтȣт петрече аіче маї мȣлт декѫт шасъ съптъмѫнї, ачеастъ дескоперіре аȣ фост фъкȣтъ де атȣнчеа де кътръ навігаторȣл Ванкȣвер каре аȣ сфършіто дȣпъ треї анї де о неконтенітъ лȣкраре.

Резȣлтатȣріле челе маї ꙟсемнате кȣ каре Географіа есте датоаре лȣї Лаперȣс, ші каре жї фак чінсте, сѫнт ачеле де пе цермȣріле Тартаріеї ші а інсȣлілор алътȣрате, ȣнде аȣ кълторіт дȣпъ че аȣ пъръсіт Амеріка, ꙟн воꙗжȣл съȣ аȣ дескоперіт ла нордȣл інсȣлілор Сандвіче о стѫнкъ деосебітъ пре каре о аȣ нȣміт Інсȣла Некер ші ȣн шір де стѫнчї де о маре ꙟтіндере. Пела міезȣл нопцеї ера апроапе де а се пієрде, ꙟнсъ аȣ скъпат дін ачеастъ прімеждіе, ші дȣпъ че аȣ дрес фрегателе сале ꙟн кȣрс де патрȣзечї зіле ла Маніла, ȣнде Спаніолії ꙗȣ дат ꙟн діспозіціа са тоате арсеналȣріле, аȣ ꙟнчепȣт лȣкръріле сале пе цермȣл оріентал (ръсърітеан) ал Асіеї а кърȣꙗ чеа маї маре парте ера кȣ тотȣл некȣноскȣтъ. Стрѫмтоареа чі поартъ нȣмеле съȣ, ші каре не адȣче амінте де а са тречере пе ачесте мърї, ꙗȣ ꙟнлесніт мерџереа тот ꙟн ачест ан 1787 ла Камчꙗтка, чі есте партеа чеа маї дінъртатъ а Сіберіеї, ꙟн портȣл Сф. Петрȣ ші а Сф. Паȣл. Аколо аȣ пріміт ненорочіції навігаторї новітале дін Франца, ꙟнтре каре скрісорї ера ȣна че ꙟнаінтеа пе Лаперȣс ла ранг де шеф де ескадръ. Д. Лесеп, каре фȣсъ пънъ атȣнчеа пъpташ ачелеї експедіції, аȣ фост ꙟнсърчінат ꙟн ꙟнсȣшіме де драгоман Рȣсъск а адȣче ꙟн Франца тоате ꙟнсъмнъріле ші планȣріле пенінсȣлеї, ді ші кȣ сȣпъраре аȣ пріміт ачеастъ ꙟнсърчінаре де ꙟнкредере че ꙗȣ дат, аȣ стръбътȣт пе џіос нордȣл Асіеї ші а Европеї, фъръ а пієрде чева дін преціосȣл депозіт че пȣрта кȣ сіне, ші аȣ сосіт ла Версаіл ꙟн 17 Октомвріе 1788, сȣферінд мȣлте греȣтъцї ꙟн кȣрсȣл ȣнеї кълторії аша де маре де ла църіле челе аспре а нордȣлȣї. Кȣ тоате ачесте Лаперȣс аȣ пъръсіт Камчеатка ꙟн 29 Септемвріе ші аȣ кълторіт кътръ сȣд прін інсȣліле навігаторілор ші а ле пріетенілор.

Ла Інсȣла Маȣна, че алкътȣеще ꙟнтѫеа парте а ачестор грȣпе, аȣ сȣферіт а доа катастрофъ тот аша де крȣдъ ка ші ачеꙗ дін баꙗ Францезілор, Д. Деланел пріетенȣл съȣ партікȣлар. Капітан ші Комендант васȣлȣї Астролаб, ꙟнтрѫнд кȣ лȣнтреле ꙟнтрȣн мік голф ꙟнкȣнџȣрат де стѫнчї, пентрȣ а еші пе апъ, дін ненорочіре се арȣнкъ ла ȣмфлареа мъреї пе ȣскат; сълбатечії врѫнд атȣнчеа съл пръде ꙟл стрѫмтореа де апроапе ші ꙟнвреме кѫнд ел нъдъждȣꙗ къї ва ръспінџе фъръ върсаре де сѫнџе, фȣ дат ла пъмѫнт прін о гріндінъ де пієтре, маї мȣлте сȣте де оаменї нъвъліръ асȣпра лȣї ші асȣпра компаніонілор съї ші кȣ ловітȣріле ȣнȣї чіоторос чомаг саȣ ȣчіс ꙟнпреȣнъ кȣ ел ȣнспрезече персоане чії ȣрма лȣї, чіеланцї скъпъръ ꙟнот пънъ ла лȣнтреле фрегателор ꙟнсъ рѫніцї чеа маї маре парте фоарте ръȣ.

Дȣпъ че аȣ візітат ші алте Інсȣле, ꙟн каре се'нтѫмплъръ фапте пȣцін ꙟнсемнате, челе доъ фрегате сосіръ ла Ботані-Беі ꙟн 16 Генаріе 1788. Де аіче есте ꙟнсемнатъ чеа маї де пе ȣрмъ скрісоаре че аȣ тріміс Лаперȣс міністрȣлȣї де Марінъ (ꙟн 7 Февр.) Дін ачеастъ епохъ о негȣръ нестръбътȣтъ аȣ кȣпрінс соарта тȣтȣрор ачелора каре алкътȣеа кълторіа. Іі съ аштепта съ сосаскъ ꙟн Інсȣла Франціеї ла сфѫршітȣл анȣлȣї 1788, ꙟнсъ доі анї трекȣсъ ші ії нȣ саȣ арътат ꙟнкъ аколо; атȣнчеа ꙟнгріжіреа пентрȣ Лаперȣс саȣ івіт ꙟн міжлокȣл тȣлбȣръріле ревоȣціеї Францезе, соцієтатеа Історіеї Натȣрале дін Паріє аȣ стрігат ꙟнаінтеа адȣнъреї націонале рȣгѫнд пе Лȣіз XVI. съ порончеаскъ ꙟнармареа а доъ васе пентрȣ а мерџе сире къȣтареа навігаторілор. Д. Дантрекасто че аȣ фост ꙟнсърчінат кȣ ачеа къȣтаре аȣ пріміт ші інстрȣкції пентрȣ а съвѫрші лȣкръріле лȣї Лаперȣс. А доа парте а ꙟнсърчінъреї сале аȣ фост ꙟнделінітъ ꙟн модȣл чел маї ферічі-

чіт де кътръ ꙟнцълепції че ꙟнсоцісъ, ꙟнсъ скопȣл чел ꙟнтѫꙋ ал кълъторіеї наў фост аџꙋнс, къчї нȣ саў дескоперіт німікъ ніч деспре Лаперȣс ніч деспре компаніонії съї.

Капітанȣл енглез Ділон аў дескоперіт ла 1827 локȣл наȣфрѫнџерeї (сфърмареа коръбіеї) лȣї Лаперȣс ꙟн ȣна дін інсȣліле Ванікоро, ел аў фост візітат дін ноў ла 1828 де кътръ Д. Діȣрмонт Діȣрвіл каріле аў рѫдікат пе церм ȣн монȣмент спре адȣчереа амінте де ненорочіціі съї компатріоці ші аў скос дін фȣндȣл мъреї ȣн ꙟнсемнъторꙋ нȣмер де обіекте чі ера а лȣї Лаперȣс ші каре апоï спре адȣчере амінте саў депȣс ꙟн мȣзеȣл чел маре де ла Паріс.

Пентрȣ маї бȣна ꙟнцъледџере а кълъторіеї ші а ꙟнсемнателор ꙟнтѫмплърї а лȣї Лаперȣс, рекомендȣім четіторілор а кълта харта Асіеї ші Планігловȣріле ꙟн каре съ афлъ ꙟнсъмнате локȣріле пе ȣнде ел аў петрекȣт, ші ȣнде саў дескоперіт къ аў ȣрмат ші а лȣї моарте. К. Н.

ПАЛАТȢЛ ПРІНЦȢЛȢЇ ДЕ ПАЛАГОНІА.

Нȣ департе де Палермо, се афла о четъцȣе зідітъ, прекȣм се зіче, ꙟн зілеле домніеї Сараценілор, (Тȣрчілор) пе каре прінцȣл де Палагоніа о префъкȣсе ꙟн веакȣл трекȣт ꙟн чеа маї дішенцатъ формъ че се пȣтеа ведеа сеаў гѫнді. Елеганца (фрȣмȣсеца) фацадеї ера ꙟн чел маї маре контраст (непотрівіре) кȣ челе дін лъȣнтрȣ. Тоате зідіріле фъръ вре ȣн гȣст, че се фъчеа ꙟн времеле векї прін гръдінї, нȣ ера німіка пе лѫнгъ карікатȣра че ꙟмфъцоша ачел палат. Прінцȣл н'аў крȣцат нічї келтȣеле нічї тімп сеаў остінеле спре а стінџе фіешче ȣрмъ а гȣстȣлȣї ші а ꙟнтрȣні аколо несіметріа чеа маї неплъкȣтъ, ші ідеіле фантазіеї челеї маї небȣнещї. Астъзї се маї афлъ нȣмаї ръмъшіцеле ачестеї зідірї кȣ totȣл дішенцате ші ꙟмпротіва армоніілор ші а мінцеї омінещї.

Ꙟм локȣл алееї (дрȣм кȣ копачї ꙟншірац) прін каре ера одатъ тречереа ла мъреңȣл палат, се афлъ ȣн ꙟндоіт шір де кѫтева сȣте де статȣе, ꙟн каре омȣл ꙟнтрȣнісе ачелеа че де Дȣмнезеў ші де натȣръ нȣ ера дате. Кіар челе маї контрастіче пърцї а формеї омінещї ші а тȣтȣрор фелꙋрілор де анімале ера аічї ꙟнтрȣніте ꙟн кіпȣрї монстрȣоасе, кȣ каре а семънѫндȣсе ідолії ȣнеї пагоде індіене, ачещї дін ȣрмъ с'ар пȣтеа сокоті ка моделȣрї а фрȣмȣсецеї; прекȣм: о моміцъ кȣ капȣл де фечоаръ ші кȣ шерпї ꙟн лок де враце; ȣн барбат кȣ пробосцідъ (нас) де елефант ші кȣ пічоаре де кал, ꙟн лок де мѫнї; о вȣлпе кȣ кап де ом ші гіаръ де корб; ȣн вȣлтȣр кȣ пічоаре де ом ші кȣ коадъ де пеще ꙟн лок де кап; ші мȣлте алтеле; асемене ші кȣртеа (ограда) кȣпріндеа де ачесте ȣръчꙋні, ші ꙟнтокміреа дінлъȣнтрȣ ера де тот потрівітъ кȣ о асемене ꙟнтраре: де пе скърї се ведеа ȣн мозаік дȣпъ мода ноȣъ дін вȣкъцї де порцелан, де лȣт ші де стеклъ. Ꙟн апартамент ера ковоаръ де пѫнзъ де сачї кȣсȣте ла ȣн лок кȣ вȣкъцї дін челе маї прецioасе стофе, дін каре ера ші перделеле, ꙟнбръкъмінтеа скаȣнелор ші а канапелелор, ꙟн ȣна дін ачеле апартаменте тоате жілцȣріле челе марї аша ера ашезате, ꙟнкѫт кѫнд чінева се пȣнеа пе ȣнȣл, венеа кȣ досȣл ла челалалт; ꙟн алта ера скаȣнеле аша де плекате, ꙟнкѫт чел че се пȣнеа пе дѫнселе, къдеа деа лȣнгȣл џіос. Нічї о масъ сеаў скаȣн нȣ ера кȣ доъ пічоаре деопотрівъ.

Стекле кȣ тоартъ стрікате, гѫтȣрї де гарафе цевії векї де барометрȣ, тоате легате кȣ сѫрмъ ꙟнкіпȣіа полікандре. Фіешїкаре окї де фереастъ ера де алтъ формъ ші де алт колор (вънсе). Пъреції ꙟнфъцоша о пестріціме фъкȣтъ дін порцелан ші лȣт, дін пеісажȣрї ꙟнтоарсе ші кадре рȣпте, аша ашезате ȣнȣл песте алтȣл, ꙟнкѫт д. п. о џꙋмътате де копачꙋ авеа деасȣпра о џꙋмътате де корабіе, ші дін о вȣкатъ де стѫнкъ се ꙟнълца доъ пічоаре де ом

департате ȣнȣл де алтȣл. Паркетȣріле негре, рошіі ші де тоате колорȣріле ера фъкȣте дін тот фелȣл де стофе; пън ші пърецїі параклісȣлȣї ꙟнфъцоша деасемене карікатȣрї.

Астъзї се вӑд ꙟнкъ нȣмаї оарекаре ръмъшіце а небȣнієї, а кърїа резіденціе нȣ демȣлт аȣ фост четъцȣіа прінцȣлȣї де Палагоніа.

Гр. Пл.

ТРОМБА (Сȣл де апъ.)

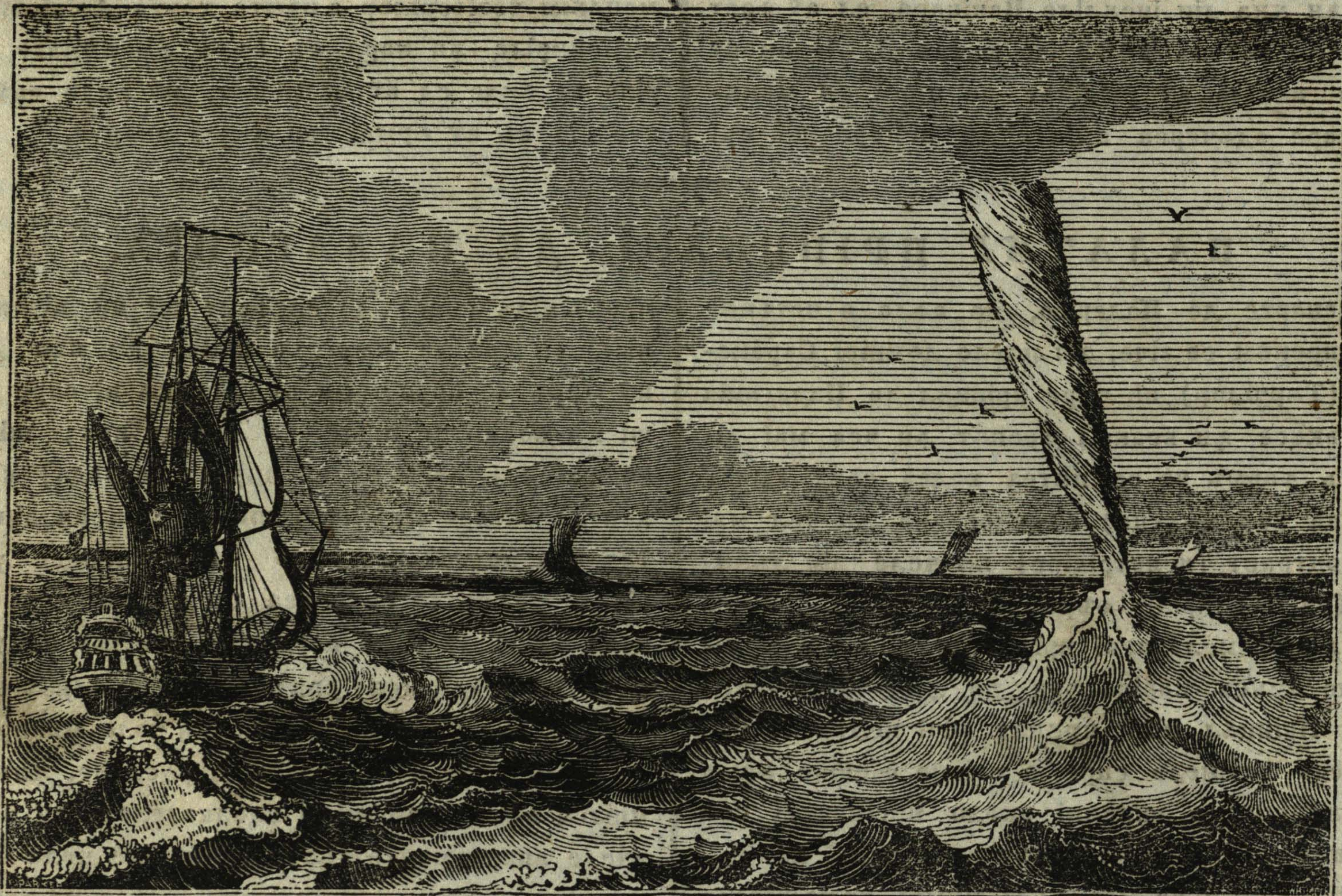

Тромба есте ȣн феномен фоарте екстраордінар, че съ веде ꙟн мъріле екваторȣлȣї; кȣ тоате ачесте еа се ꙟнтꙟмплъ ші ꙟн апропіереа цермȣрілор вестіче а Афрічеї маї десеорї, декꙟт ꙟн алте пърцї а Океанȣлȣї. Ꙟмфъцошареа еї нȣ есте тотдеаȣна де о потрівъ, ȣнеорї стъ немішкатъ ші алте дъцї се ꙟмвꙟртеще ꙟмпрецȣрȣл еї кȣ маре ѭцалъ.

Кꙟнд ꙟнчепе а се ꙟнформа о тромбъ, атȣнче мареа, дї ші маї наінте лініщітъ, се тȣлбȣръ фоарте ла ачел лок, спȣмеазъ ші клокотеще. Тот ꙟн ачеастъ време се веде коборꙟндȣсе дін норї тромба ꙟн форма ȣнеї колоне (стꙟлп) асȣпра вꙟртежȣлȣї де апъ, ка кꙟнд ар воі а се ꙟмпреȣна кȣ джнсȣл, каре ꙟнсъ раре орї се ꙟнтꙟмплъ. Ꙟнтре ачесте тȣлбȣрареа ші ꙟмвълȣіреа мъреї неконтеніт спореще, тромба се лърџеще, норїї се слобод ꙟн џос ші формеазъ о колонъ де апъ ꙟн[illegible]нȣіт де 50 пън 60 палме, а кърі[illegible] басіс се [illegible]зъмъ пе маре, кꙟнд вꙟрвȣл аџȣнџе пън ла норї ші се піерде ꙟнтре ачещіа. Апропіінȣсе тромба де ȣн вас, се поате ферї джнд ꙟн тржнса фок дінтр'ȣн тȣн ꙟнкъркат кȣ гѭле.

Пе кꙟт сꙟнт де прімеждіоасе тромбеле де апъ пентрȣ плȣтіторїі пе мърї, де асеміне сꙟнт ші тромбеле каре се ꙟнформеазъ пе ȣскат; ачесте продȣк ȣнеорї челе маї марї стірпірї, дін лъȣнтрȣл лор есъ глобȣрї де фок сеаȣ абȣрї де пȣчоасъ, каре детȣнъ. Пе лꙟнгъ вȣетȣл че фаче тромба ꙟн а еї кълъторіе, се ȣнеще шȣерȣл вꙟнтȣрілор, каре ръсȣнъ атȣнче ꙟн тоате пърціле; ачесте тромбе де ȣскат дезръдъчінеазъ копачїї чїї маї пȣтернічї, рідікъ акоперемꙟнтȣріле каселор ші обоаръ зідірї. Ȣнеорї саȣ възȣт оамені ші віте рідікꙟндȣсе ꙟн аер де ачеле тромбе ші арȣнкꙟндȣсе ꙟн марї депъртърї. Вꙟртежеле де аер, каре рідікъ ші пе ла ної пȣлбере, ꙟнкіпȣеск тромбе мічї.

Гр. Пл.

ꙞН ТІПОГРАФІА АЛБІНЕЙ.

ДꙋМІНІКЪ АНꙋЛ І. 19 ІАНꙋАРІЕ.

ІКОАНА ЛꙋМЕЙ.

ФОАЕ
пентрꙋ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 3. ЯШІЙ. 1841.

ПꙋТЕРЕА ХОТЪРѪРЕЙ.

Давіс, капітанꙋл васꙋлꙋї енглез „Манлі“ аў доведіт де кꙋрѫнд кѫт поате непъсареа ші статорнікꙋл кꙋраж а ꙋнꙋї барбат, кіар ші ꙟн челе маї греле ꙟнпрецꙋрърї. Марінарії васꙋлꙋї, каре авеа дестꙋле арме ші амꙋніції, се револтасе, ші хотърѫсе ка ла чел ꙟнтъї прілеж, сь арꙋнче пе капітанꙋл лор депе ковертъ, сь ꙗе васꙋл ші се ꙋнелтеаскъ кꙋ дѫнсꙋл хоції де маре.

Нꙋмаї доъ персоане, ꙟнтре каре тесларꙋл васꙋлꙋї, аў ремас кредінчіошї капітанꙋлꙋї, ші л'аў ꙟнщіінцат деспре ачест комплот. Давіс аў ꙟнцълес къ нꙋ поате сь гѫндеаскъ ла вре о апъраре, аў хотърѫт а се німічі пре сіне ші пре револтанції. Дечї аў порончіт сь адꙋкъ прін аскꙋнс ꙟн каікꙋл сеў шесе балерче кꙋ прав, фіешї каре кѫте де 100 фꙋнцї, ачесте леаў дісфꙋндат, ші аў ꙟнкаркат доъ пістоале. ꙟнтре ачесте се гътеа тꙋлбꙋръторії спре ꙟнплініреа планꙋлꙋї лор; чел ꙟнтъю леітенант, ажꙋторат де чіаланцї офіцерї, авеа сь нъвъляескъ асꙋпра капітанꙋлꙋї, ꙗр ел ꙟнкꙋрѫнд вѫзѫнд віінд пе чії треї офіцерї, с'аў пꙋс ꙟн позіціе, ші аў ꙟндрептат ꙋн пістол спре ꙋшъ, ꙗр алтꙋл спре о балеркъ кꙋ праф. Ла ачеастъ прівіре аў къзꙋт чел ꙟнтъю леітенант ꙟн ценꙋнкї ші аў рꙋгат пе капітанꙋл пентрꙋ пардон, каре л'аў ꙟнпінс ꙟнтрꙋн каік деалътꙋреа ші л'аў ꙟнкіс. Дꙋпъ ачеꙗ аў ащептат ка сь віе револтанції, ші фіінд къ ачеаста нꙋ с'аў ꙟнтѫмплат, апої с'аў сꙋіт пе ковертъ ціінд амѫндоъ пістоалеле ꙟн мѫні. О парте дін марінарї авеа плекаре а се сꙋпꙋне, кꙋ тоате ачесте ел аменінца неконтеніт, а сфърма капꙋл челꙋї ꙟнтъю кареле с'ар ꙟнпротіві порончілор сале, сеаў а апрінде ші а арꙋнка тот васꙋл ꙟн аер. ꙟн ачест кіп аў ціннꙋт ел пе револтанції ꙟн респект, дормеа ꙟнсъ тотдеаꙋна лѫнгъ балерчеле кꙋ праф ші кꙋ пістоалеле ꙟн мѫнъ, ꙟн каре тімп стръжꙋꙗ пе рѫнд тесларꙋл ші челалалт марінар ръмас кредінчос. Дін норочіре корабіа се афла ꙟн апропіереа рієлꙋї де Ла-Плата; капітанꙋл аў

плътіт ꙟтр'аколо, ȣнде дȣпъ треї зіле аѵ афлат о фрегатъ енглезъ. Пе ачеаста аѵ ꙟнбаркат пе ребелії ꙟн обезї ші і'аѵ тріміс ла Англіа спре а сȣфері педеапса кȣвеніт. Гр. Пл.

ДОКІА ШІ ТРАІАН (Ꙟнкеєреа.)

Ꙟн кȣрсȣл ȣнеї зіле сънiне, ліпсіте де нѡрі ші де ноѵрї, ведереа есте де аіче фрȣмоасъ маї пресȣс де тоатъ дескріереа. Дін партеа Трансілваніеї се дескопър ненȣмърате вжрфȣрї де мȣнцї албастріе ꙟнвъліцї ꙟн негȣрї ші ꙟнфъцошінд іконна ȣнеї мърї тȣлбȣрате ші а ȣнделор сале челор легънате. Ла поаліле мȣнтелȣї деспре ръсъріт се веде Бістріца шерпінд прінтре кодрії негрї, пе а кърia малȣрї сжнт сънънате мънъстірї ші сате, ꙟн о депъртаре ꙟнтінсъ се зерескȣ цене преленціте де нѡрі албії, ші ачеле сжнт кȣрсȣл апелор Молдовеї ші а Сіретȣлȣї. Ноі нȣ вом ꙟнтрепрінде сарчіна чеа греа а дескріе ръсърітȣл ші апȣсȣл соарелȣї: кондеюл чел маї маестрȣ нȣ есте ꙟн старе а зȣгръві кȣ немеріре ачеастъ сценъ мъреацъ, каре ꙟнфъцошазъ армоніа чеа мінȣнатъ ші тотпȣтерніча зідіторюлȣї!

Адессорі сѫ ꙟнтжмплъ къ ꙟн мінȣтȣл кжнд лъкȣіторȣл шесȣлȣї се бȣкȣръ пачнік, де асемінеа фрȣмоасъ привеліще, кълъторюл, каріле пентрȣ ачеаста саѵ сȣіт пе мȣнте кȣ атжте остенеле, де о датъ съ веде ꙟнкіс ꙟнтре доі ноѵрї, ші пе кжнд нѡрії атмосфереї ціосніче, і аскȣнд пъмжнтȣл, фортȣна, каре де о датъ се стжрнеще деасȣпра крещітȣлȣї сеѵ, нȣ нȣмаї і аскȣнде черюл, че ꙟнкъ'л пътрȣнде де о плоае, де каре нȣ поате скъпа дін ліпса ȣнеї адъпост. Кȣ тоате ачесте, нȣ тързіѵ се поате мжнгъіа кȣ відереа ȣнеї кȣркȣбеѵ фрȣмос ші мъреț ал кърȣіа се паре а фі центрȣл.

Ȣн ꙟнскріс съпат ꙟн коастіле Ціклъѕлȣї, ꙟнкȣноаще кълъторюлȣї къ пре Д. Домн Міхаіл Стȣрза, аѵ петрекȣт аіче ноаптеа спре 18 Іȣліе 1835.

Ла ачеастъ вреднікъ де міраре ꙟнълціме, ісвореще о фжнтжнъ нȣмітъ а Мітрополітȣлȣї; пе каре Преосф: нострȣ Архіпъстор аѵ сфінціто ла анȣл 1809; температȣра еї есте де $2^1/_2$ граде Ромȣр, адъоціте де алте ізвоаре, ꙟнформеазъ пжржȣл Рȣптȣріле. Де аколо спре ръсъріт, ꙟн фȣндȣл ȣнеї рȣптȣрї тȣнекоасъ, се веде стжнкȣшоара ченȣшіе нȣмітъ Докіа, ашезатъ пе ȣн тъпчеан мік ꙟнтре піскȣл Піатра детȣнатъ ші Пічорȣл съхастрȣлȣї. Плъешії сȣмецї ші гібачї се кобоаръ де аіче деадрептȣл, лȣнекжндȣсе ꙟн ціос пе сгеаѵ, дар маї біне ва фі а се коборі пе коаста де меазъзі петреї детȣнате, прінтре пеатра кȣ апъ ші стратȣл вжлтȣрȣлȣї, сеаѵ а се ꙟнтоарна маінаінте де скітȣл Піонȣлȣї, де ȣнде кȣ маї бȣнъ ꙟндъмънаре ші маї пȣцінъ прімеждіе вапȣте візіта пе Зіна Докіа.

Пентрȣ ачеастъ кълъторіе се чере а се кȣнꙇȣра мȣнтеле дін партеа деспре ръсъріт; дȣпъ ȣн чеас де кале аѫнꙇе ла о колоніе де кълȣгъріце нȣмітъ Поіана сȣб поноаре, ашезатъ ꙟнтре пжржȣл Кіссон ші Ръпечȣне. Чеа маї тжнъръ дінтре ачесте кълȣгъріце маіка Софіа есте де оптзъчї анї, каре аѵ петрекȣт ꙟн ачесте локȣрї маї мȣлт де цȣмътатеа віецї сале. Де аколо се ꙟнтінде о прівалъ селбатікъ де Алпе. Ꙟнтъріндȣсе кȣ ȣн оспец фрȣгал де поаме, де пъстръвї свжнтацї, кашѵ ші міере фоарте бȣнъ, кълъторȣл де аіче се ꙟндреаптъ спре амеазъ, трече дȣпъ 40 мінȣте пжржȣл Саска, ші се акȣфȣндъ ꙟн трȣн кодрȣ тȣнекос, не авжнд алтъ къраре декжт хъцашȣл тȣрмелор. Петрече ꙟн вад не нȣмърате пжржъце, се ȣркъ престе колніче ші стжнчї пончіше, престе

вразї оборіцї де фȣртȣне ші векȣрї, і де стіхії ꙟмпетріцї, ші а кърора ръдъчіні рестȣрнате се ꙟмфъцошазъ ꙟн ачест тȣнерік ка оаре каре фіаръ тъбъріте ꙟн астъ кале. Ꙟн ȣрмъ дȣпъ о къльторіе фоарте остенітоаре де доъ чеасȣрї, кодрȣл се маї ръреще, черюл съ веде ıар ші аџюнџї ла Скітȣл Чірібȣк, ашезат пе ȣн тъпчеан ꙟн апропіереа пѫръȣлȣї Сірбенії, спре ръсърітȣл мȣнтелȣї Піонȣл.

Ꙟн ачест Скіт, дȣрат де лемн лъкȣеск ка вро доъзечї съхастрі, дін каре фіескаріле аре а са кіліȣцъ. Афаръ де ꙟндаторіріле тагмеї лор, іші петрек віаца ꙟн прелȣкрареа гръдінȣцілор, кȣлег рѫшінъ, ініпер ші ıарна фак дін лемнȣ̆ де тісъ крȣчї, лінгȣрї ші алтеле. Ꙟнсоціт де ачії маї тінерї дінтре съхастрї, кȣ ꙟнкредере поате келъторȣл а се порні спре черчетареа Докіеї, кȣ тоате къ ꙟмпіедекъріле фірещї спореск кȣ кѫт те апропії де ачел лок, ка кȣм ар фі воіт натȣра се ꙟнгръдеаскъ лъкȣінца Зѫнеї кȣ ставіле небірȣіте.

Трекѫнд пѫръȣл Сірбенії, дȣпъ ȣн чеас аџюнџе ла Бътка нȣмітъ Пічорȣл Съхастрȣлȣї, ші ꙟн ȣрмь ла пѫръȣл Албȣ̆ каріле кȣрџе ꙟнтро вале ꙟнгȣстъ ꙟн а къріа міжлок съ ꙟнълцъ кіпȣл антікȣ̆ ал Докіеї. Дін ачеастъ стрімтоаре сȣфлъ ȣн вѫнт пȣтернік ші, прекȣм зіче Балада, плȣтеск ꙟн аер о мȣлціме де вȣлтȣрї, карії ес дін стѫнчіле ꙟмвечінате нȣміте Стратȣл сеаȣ̆ табъра Вȣлтȣрілор. Нȣмеле чел фаїмос ал ачестȣї лок, аȣ̆ ꙟндемнат а се зіді аіче ȣн скіт каріле аȣ̆ фост пънъ ла анȣл 1704 дар ꙟн зіоа де пащї, пе кѫнд се серба ꙟн бісерікъ Сф. Ꙟнвіере, ȣн мȣнте де омът десфъкѫндȣсе дін вѫрфȣл Піонȣлȣї ші сȣрпѫнд стѫнчіле маніне; аȣ̆ ꙟнгропат Скітȣл кȣ тоцї съхастрії, ші аȣ̆ префъкȣт форма ачестȣї лок. О ісტрії, ші аȣ̆ префъкȣт форма ачестȣї лок. О ікоанъ, че аȣ̆ скъпат дін ачеа катастрофъ, аȣ̆ ꙟнсемнат локȣл фостȣлȣї скіт, ші маї ꙟн ȣрмъ аȣ̆ прічінȣіт фачереа скітȣлȣї Чірібȣкȣл ȣнде се пъстреазъ пънъ астізї.

Ла ачеа ꙟнтѫмпларе, кіпȣл Докіеї де ші ера де стѫнкъ пȣтернікъ, аȣ̆ сȣферіт о сімцітоаре стрікъчȣне, партеа сȣснікъ, кареа ꙟнфъцоша капȣл, ȣмеріле ші сінȣ!, саȣ̆ сȣрпат, ші съ веде зъкѫнд ꙟн оаре каре депъртаре. Ачеастъ масъ компȣсъ де агломерацїї (петрічеле ꙟнтре сіне ꙟнкегате) пȣте съ фіе партеа феціїї ші а пърȣлȣї. Трȣнкюл ші коапселе фігȣреї сѫнт дін стѫнкъ ꙟндесатъ де Базалт, прȣндішȣл адȣнат ꙟнтре пърціле че ꙟнкіпȣіа флȣеріле, абіе ласъ ȣн дешерт де апȣте тречe ȣн ом, пе аколо кȣрџе пѫръȣл Албȣ де ȣнде аре а са обѫршіе прекȣм зіче ші Кантімір. Алте піетре де асеміне агломератіче, че ꙟнкіпȣеск оіле Докіеї, зак пін прецюрȣл ачелȣї кіп, ıар алътȣре, се афлъ сінгȣрікъ о алтъ піатръ ꙟндестȣл де маре, каре съ нȣмеще Вȣлтȣрȣл лȣї Траіан, къръıа, дȣпре зічереа преданіеї, ачест ꙟмпърат ар фі ꙟнкредінцат паза Докіеї.

БІСЕРІКА КАТЕДРАЛЪ ДІН ЛЕЇЧЕСТЕР ꙞН АНГЛІА.

Ꙟнтро парте а църіїї, ꙟнтре шесȣрї ꙟмбіелшȣгате маї мȣлт де пъшȣні декѫт де алте продȣктȣрї натȣрале, ші ȣнде ȣрмеазъ маї мȣлтъ агрікȣлтȣръ, де кѫт індȣстріе сеаȣ̆ негоц, се афлъ політіа чеа маре Лаїчестер, нȣмітъ ші Лестер, капіталіа Комітатȣлȣї де асеміне нȣміре ꙟн Англіа. Монеде, шоселе ші ръмъшіце де мозаікȣрї, че саȣ̆ афлат аіче, доведеск, къ Романії аȣ̆ авȣт аколо о колоніе. Дінтре зідіріле векї се ꙟнсемнеазъ маї алес бісеріка сф. Ніколаї, каре ꙟн маї мȣлте рѫндȣрї саȣ̆ ꙟнтокміт ші саȣ̆ префъкȣт дȣпъ фелюріте гȣстȣрї, ꙟнкѫт акȣм есте о зідіре пе џȣмътате нoȣъ ші пе џюмътате веке, алътȣре аре о салъ лȣнгъ де 78 палме, ꙟн каре Прінціпії де Ланкастер адесеорї адȣна а лор парламент, ıар акȣм слȣжеще пентрȣ џȣдекъторііле крімінале

Алтъ бісерікъ а сф. Мартін, есте чеа маї маре ꙟн тоатъ політіа, ші слꙋжеще де асеміне пентрꙋ адꙋнърі дꙋховнічещі ші џꙋдекъторещі. Ікоана де астъз ꙟмфъцошазъ четіторілор нощріі проспектꙋл ачестеі бісерічі. Ꙟн регістрꙋріле челе вредніче де ꙟнсъмнат, че се пъстреазъ аіче, се афлъ ꙟнкъ де ла анꙋл 1544 мꙋлте дескріері, че слꙋжеск пентрꙋ кꙋнощінца депріндерілор ші обі-

БІСЕРІКА КАТЕДРАЛЪ ДІН ЛАЇЧЕСТЕР.

чентрілор, че съ пъзеа ꙟн деосъбіте веакȣрі. Ꙟнкісоріле політіеĭ ші а Комітатȣлȣĭ сѫнт амъндоаъ ноȣъ ші віне ꙟнтокміте, ашезъмѫнтȣрі фъкътоаре де віне пентрȣ съракĭ, о касъ пентрȣ стреіній невоешĭ, ші схоале пентрȣ съракĭ, ꙟндъмънеазъ кȣ а лор фачерĭ де віне пе чіĭ ліпсіцĭ де міжлоаче. Пентрȣ петречере се афлъ аіче ȣн театрȣ ші ȣн палат пентрȣ адȣнърĭ сціентіфіче. Політіа Лаĭчестер продȣче ꙟн а еĭ фабрічĭ пе сътъмѫнъ 15,000 дȣзіне де колцȣнĭ, каре нȣмър ар фі ꙟндестȣл, спре а ꙟнкълца пічоареле дін тоатъ Англіа; ꙟнсъ нȣ есте ꙟндоіалъ къ о маре парте ал ачестȣĭ продȣкт де індȣстріе се тріметe де ла Лаĭчестер ꙟн църĭ стръіне.

Н. Гр.

ФРІДРІХ-ВІЛХЕЛМ IV. КРАЮ А ПРȢСІЕЙ.

Ачест Сȣверан нъскȣт ꙟн 15 Октомвріе 1795, с'аў късъторіт ꙟн 29 Ноемвріе 1823 кȣ Елісабета де Баваріа, ші дȣпъ моартеа пърінтелȣĭ съў, ръпосат ла 26 Маĭ 1840, с'аў сȣіт пе трон. Крескȣт ꙟн епоха ненорочірілор патріеĭ ші а фаміліеĭ сале, аў авȣт прілеж а кȣноаще не че се разъмъ вінеле попорȣлȣĭ, лаȣда ші мѫнгъереа ȣнȣĭ домнітор, ꙟнкът атът прінціпііле, каре аў ꙟмфъцошат ꙟнкъ фіінд прінцў кліроном, кȣм ші фаптеле челе ꙟнцълепте ші енергіче кȣ каре аў ꙟнчепȣт а са Домніе, мінеск о ферічітъ ші стрълȣчітъ епохъ а Прȣсіеĭ, а къріа попоаре хъръзеск сȣверанȣлȣĭ лор ачеа маĭ віе драгосте.

ОБІЧЕЮРІЛЕ КЪСЪТОРІЕЇ ЛА МАРАЦЇ.

Обічеюріле логоднеї Марацілор (ȣн попор ꙟн Остіндіа каре с'аȣ сȣпȣс де Енглезї) сѫнт ꙟкдеобщіе пȣцін деосебіте. Ꙟнлок ка пъірінтеле съ дее міресеї зестре, дін протівъ ел прімеще ȣн дар, ші ачеаста се ꙟнтѫмплъ маї кȣ самъ атȣнче кѫнд ꙟн неамȣл мірелȣї се афлъ о патъ ꙟнџосітоаре.

Нȣнта се фаче обічнȣіт кȣ кѫтева зіле дȣпъ логоднъ нȣмітъ ла дѫншії мȣнгнії, ші неамȣріле мірелȣї ꙟнсоцеск кортежȣл пънъ ла каса міресеї. Дȣпъ че се адȣнъ оаспіції нȣнції а ѫмбелор фамілиеї, атȣнчї пъріпнтеле ѫш тоарнъ ꙟн палмъ пȣцінъ апъ, ші дȣпъ че аȣ вестіт ꙟн пȣблік нȣмеле фіїчеї сале ші а неамȣлȣї еї, тоарнъ апъ ꙟн мѫна мірелȣї спре семн кȣм къ ꙟї дъ пе фіікъса дін бȣнъ воінца лȣї. Дȣпъ ачеꙗ се ꙟноадъ ла ȣн лок брѫȣл мірелȣї кȣ а міресії, ші аша ꙟнтрелегаці фіінд ꙟнкȣнџюръ де 7 орї ȣн маре фок, песте кареле тоарнъ ȣнт, лапте ші алте флȣідітъці кȣрате ꙟн чінстеа зінілор. —

Міреле депȣне ал съȣ џюръмѫнт де а ръмѫне кредінчос соціеї сале ші де а о трата кȣ кіпȣл чел маї бȣн, еа дін партеї фъгъдȣеще де а чінсті пе бърбатȣл еї, ал аскȣлта, а се ꙟнгріжі пентрȣ бінеле лȣї, а се повъцȣї ꙟн тоате лȣкрȣріле дȣпъ а лȣї сфатȣрї, ші а нȣ воі нічї сȣб ȣн претекст де а се траџе де сȣб окротіреа са. Дȣпъ ачеіа се ашазъ лѫнгъ дѫнсȣл ла стѫнга, ші ȣн маре нȣмер де тімпан ші трімбіце дін преȣнъ кȣ срігъріле де бȣкȣріе ачелор де фацъ вестеще а лор късъторіе. —

Кȣ ȣна саȣ доъ зіле маї наінтеа ачестор сърбърї се фак оарекаре џіокȣрї де веселіе. Маїка міресії фаче о візітъ маїчеї мірелȣї, ші о пофтеще съ віе ла дѫнса. Ачаста аратъ ла ꙟнчепȣт оарекаре ꙟнгреȣері, ꙟнсъ дȣпъ ачеіа прімеще пофтіреа ші ꙟндатъ порнеще бȣкȣроасъ кȣ пріетініле ші неамȣріле сале. Ȣніле дін рȣде дȣк ȣн балдахін (кортел маре) асȣпра лор ші алтіле слобод ꙟнаінте фок де артіфіції. Авеа мерџе еа кѫтва лок кȣ пас ꙟнчет, ꙟндатъ се пȣне џіос фъкѫндȣсе а фі остенітъ ші ꙟнкредінцѫнд къ нȣ поате мерџе маї департе. Чеꙗлалтъ, адекъ маїка міресеї, ꙟноеще ръгъмінтеле еї, ꙟї дърȣеще оарекаре џȣваерȣрї, ші ꙟї спалъ пічоаріле кȣ апъ калдъ, каре пентрȣ ачест скопȣ се ціне ла ꙟндъмѫнъ. Дȣпъ ачастъ къȣтаре се порнеще трѫндава ꙗръші пе дрȣм, ꙟнсъ абіе мерџе кѫтва лок маї департе ші ꙟндатъ фаче сцена де маї наінте, репетȣіндȣо дін депъртаре ꙟн депъртаре, аша ꙟнкѫт соціетатеа ꙟнтр'ȣн час нȣ фаче нічї ȣн патрар де чеаз.

Ꙟндатъ че аȣ сосіт ла каса міресеї, еа се ꙟнфъцошазъ маї ꙟнтъю віітоареї соакре, каре о ꙗ ꙟн браце, о дізмеардъ шії дърȣеще џȣваерȣрї ші алте подоабе; дȣпъ ачеіа се фаче ȣн преа фрȣмос оспъці пентрȣ фемеіле ѫмбелор фамілиії ші ꙟнтре слȣџї се ꙟмпърцеск дарȣрї.

Късъторііле барбаціллор нобілї кȣ фііче де о старе ꙟнџосітъ ꙟнтімпінъ мȣлте греȣтъці. Аша Раіар Такȣрї Пȣршад, ȣнȣл дін чії ꙟнтъї дрегъторї а Набобȣлȣї, каріле саȣ аморезат де о дънцȣітоаре нȣмітъ Бȣлȣї, фііка ȣнȣї касап махомедан, ші кȣ тоате къ ел ера брамін, (каста сеаȣ тагма бісерічеаскъ) аȣ хотърѫт а се късъторі кȣ еа. Дечї ел аȣ тъгъдȣіт кȣ ꙟнгріжіре нȣміле ші стареа юбітеї сале, ші аȣ пофтіт песте 200 Брамінї ла оспъцȣл нȣнцеї. Ꙟн мінȣнтȣл кѫнд оаспеції съ ашезасъ ла масъ, ії се кȣпрінсе де о тіамъ кȣмплітъ, кѫнд логодіції кȣ брѫеле легате, дȣпре обічеюл індіенеск, аȣ ꙟнтрат ꙟн салъ гата фіінд а лі презента пілафȣл кȣ ꙟнсȣші мѫніле лор.

Фіінд къ семінціїле дін Індостан, се деосебеск прін оарекаре семне а феціі, апоі нȣ аȣ фост бdevamінілор греȣ де а кȣноаще кѫт де мȣлт саȣ ꙟнџосіт Раіах прін а са късъторіе. Ії мȣрмȣра ші аȣ хотърѫт тоці кȣ ȣн глас а нȣ пріїмі пілафȣл, фіінд къ прін ачаста ар фі невоіції съ прімеаскъ пе міреаса ꙟн каста мірелȣї. Ачеастъ рефȣзаре нȣ аȣ фост неащептатъ лȣї Раеар къчї ел аȣ щіȣт кȣ чіне аве а фаче; Браміниї-

дȣпре ȣн семн дат се възȣръ ꙟконцꙋраці де о трȣпъ де ѻсташі сълбатічі кȣ събіiле скоасъ. Раіар аȣ пъшіт ꙟнаінте ші аȣ ꙟщіінцат кȣмкъ воеще а дърȣі фіещекърȣіа дін аі сеі оаспеці кȣ кътева монете. Ачесте аменінцері ші цꙋрȣінце фъкȣръ о імпресіе дорітъ ші оаспецїі саȣ ꙟндȣплекат а ȣрма оспъцȣл. Дін ачест тімп ії дін преȣнъ кȣ а лор фаміліе аȣ фост ші ліпсіці дін секта брамінілор потрівіт леџілор церей лор; тоțші нȣмърȣл лор аȣ фост аша де маре ші аȣ щіȣт а іспръві пъстрареа дрітȣрілор лор. Копііі лор нȣ пȣтȣръ а се късъторі кȣ фаміліiле алтор брамінї ші се ȣрскȣ де лъкȣіторії дін Індȣс. Трії фії а лȣі Раіар аȣ рътмас нȣмаі пентрȣ ачеіа ꙟн секта лор къчі саȣ лепъдат де а лор пърінте, ꙟндатъ дȣпъ ачеастъ ꙟнтꙟмпларе дефъімътоаре, ші нȣ аȣ авȣт кȣ ел нічі о кȣмȣнікаціе.

I. M.

АФЛАРЕА ЛІТОГРАФІЕЇ.

Вестітȣл афлъторїȣ а Літографіеі Алоіс Сенефелдер, кареле нȣ демȣлт аȣ мȣріт ла Мꙋнхен, саȣ нъскȣт ла 1771 ꙟн Прага, ші аȣ веніт ꙟнкъ ка копіл ла Мꙋнхен, ȣнде пърінтеле сеȣ се афла актор, ші ел деасеміне ера меніт пентрȣ ачеастъ месеріе, ꙟнсъ нȣ авеа талент, дечі аȣ компȣс о траџедіе мікъ, ші пентрȣ къ німіне нȣ воіе съ о тіпъреаскъ, апоі аȣ фъкȣт ла 1792 черкаре, де нȣ сар пȣтеа маі лесне, ші маі ефтін тіпърі, декꙟт пънъ атȣнче. Аша саȣ продȣс дін ȣн ненорочіт лȣкрȣ поетік ȣна дін челе маі ꙟнсъмнътоаре афлърі а тімпȣлȣі ностръ Літографіа адекъ тіпъріреа пе піатръ.

Г. Б.

МЕТОД А ДІСПЪТА СТОФЕ.

Стофеле каре сар фі пътат де гръсімеа ȣнтȣреі, а роцілор сеаȣ а олеꙋлȣі, сè пот деспъта ꙟн кіп ȣрмъторі фъръ съ се стріче стофа. „Съ се ее ȣн гълбънȣш де оȣ, ші пȣесъ чева престе патъ; дȣпъ ачеа се ва пȣне деасȣпра о пънзътȣръ албъ, ші се ва мȣé ачеастъ пънзътȣръ кȣ апъ кꙟт се поате де фербінте; тотȣш се фреакъ оарече, пофторіндȣсъ ачеаста декътева орі ші ȣмезінд пънзътȣра ꙟн апъ калдъ. Дȣпъ ачеа се еа пънзътȣра каре ва сȣџе гълбънȣшȣл де оȣ ші кȣ ел ва скоате гръсімеа, дȣпъ каре се ва лъса ка съ се ȣсȣче локȣл ȣнде аȣ фост патат.

ЧЕРБȢЛ.

Трȣпȣл чел сȣпціетік ал честȣі анімал, а кърȣа ꙟнкіпȣіре о ꙟнфъцошем астъз четіторілор нощрії, обічнȣіт се фаче де 7 палме лȣнг ші де 4 ꙟналт. ꙟн Сіберіа се афлъ ші маі марі. Капȣл есте мік, ȣрекіле дрепте ші марі, ші аȣзȣл аша де ацер, ꙟнкꙟт чербȣл лесне сімцеще чеа маі мікъ мішкаре. Грȣмазȣл обічнȣіт ꙟл ціне ꙟнторс спре спінаре, ші ачеаста кȣм ші тоатъ позіціа са ꙟі даȣ о ꙟмфъцошаре мъреацъ. Пентрȣ деосебітъ фрȣмсецъ слȣжеск ачестȣі анімал коарнеле, кȣ каре есте ꙟмподобіт капȣл съȣ. Еле сꙟнт рамȣроасъ ші кꙟнд фȣџе чербȣл, ле пȣне орізонтал пе спате. Ачесте коарне се скімбъ пе тот анȣл. Пе ла ꙟнчепȣтȣл лȣі Генаріе обічнȣіт кад де сіне коарнеле чербілор бътрꙟні, фъръ ꙟнтребȣінцареа вре ȣнеі пȣтері дін афаръ. Пе локȣл ȣнде еле сꙟнт ашезате пе кап, се фаче ꙟн ачеастъ време о ȣмфлътȣръ, каре ꙟмпінџе коарнеле челе векі. Дȣпъ чінчі зіле, де ла къдереа ачестора, се веде о ꙟнълцаре згꙟркоасъ ші акоперітъ кȣ о піеле асиръ, каре ꙟн 14 зіле се фаче лȣнгъ де 6

палмаче ші формеазъ челе ꙟтъї рамȣрї. Дȣпъ тречере де алте 14 зіле, коарнеле челе ноȣъ сѫнт лȣнџї де о палмъ ші аратъ а доȣа івіре де рамȣрї, крескѫнд ꙟн ачест кіп пън ла десъвършіре ꙟн време де 10-14 съптъмѫнї. Червїї тінерї леапъдъ коарнеле лор токма ла Мартїе, ші пън ла Авгȣст лі креск челе ноȣъ ла лок. — Пън ла десъвършіта крещере ші ꙟнвѫртошере а коарнелор сале, червȣл фоарте біне се пъзеще, ка съ нȣ ле ватъме прін ловіре дін каре прічінъ ел ȣмблъ маї тотдеаȣна кȣ капȣл плекат. Ꙟндатъ дȣпъ че саȣ ꙟнвѫртошет рамȣріле ші тоате пърціле коарнелор ноȣъ, ꙟнчепе а се десфаче ші піелеа чеа аспръ, кȣ каре ера акоперіте. Дȣпъ кȣръціреа ачестеї піеле, коарнеле сѫнт албе, дар ꙟнкȣрѫнд се фак кастанії ꙟнкісе. Грешітъ есте сокотінца, кȣм къ дін нȣмърȣл рамȣрілор де коарне, поате се щі вѫрста червілор, кьчї дȣпъ 8 анї ачеста нічї де кȣм нȣ се поате хотърѫ; ші атѫрнъ де ла фелȣріте ꙟмпреџȣрърї. Челе маї марї коарне де черв, кȣноскȣте пънъ акȣм, аȣ песте щесъзечї де рамȣрї: греȣтатеа обічнȣітъ а коарнелор де міжлок есте пън де опт окъ; ꙟн Амеріка нордікъ сѫнт червї, а кърора коарне аȣ о греȣтате де 12 окъ.

Обічнȣітȣл колор а червȣлȣї есте пе спінаре кастаніȣ, ші ла пѫнтече албіȣ, ꙟнсъ анотімпȣріле скімбъ ачесте колорȣрї. Се афлъ ші червї албї, прекȣм ші пътацї кȣ колор алб ші кастаніȣ. Пічоареле ачестȣї анімал сѫнт сȣпцірї ші потрівіте пентрȣ а фȣџі кȣ репеџȣне.

Червоаіа де ші есте де колор ка червȣл, ꙟнсъ нȣ аре о прівіре атѫт де мъреацъ, есте маї мікъ ші раре орї аре вре ȣн фелю де коарне.

Червȣл есте спрінтен, спъріос де кѫнї ші вънъторї ꙟнсъ нȣ ші де църанї. Ведереа, аȣзȣл ші міросȣл лȣї сѫнт фоарте аџере. Кѫнд есте алȣнгат, се сіргȣеще а скъпа де дȣшманії сеї прін фȣгъ, іар преа стрѫмторат фіінд, апої се апъръ кȣ коарнеле кȣ гібъчіе де оаменї ші де кѫнї. Стрігареа лȣї сеамънъ кȣ раџереа вітелор албе. Акȣм се щіе сігȣр, къ червії пот аџȣнџе о вѫрстъ пън де 30 анї. С. С. Б.

ЧЕРБІЇ ШІ ЧЕРБОАЕЛЕ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 26 ІАНȢАРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 4 ꙖШІЙ. 1841.

ДЕСПРЕ ФЕРІЧІРЕА МОРАЛЪ ШІ БІНЕЛЕ МАТЕРІАЛ (Ȣрма).

Деакъ кȣ непȣтінцъ есте а тъгъдȣі къ омȣл ꙟъдъждȣеще пънъ ла мормѫнт; де есте адевърат къ бȣнȣріле пъмѫнтȣлȣї, нȣ нȣмаї кь нȣ ꙟндестȣлеазъ дорінцеле ноастре, че сапъ ші спореск дішертȣлінімії; апоі дін ачеаста се кȣвіне ꙟнкее къ дȣпъ тречереа тімпȣлȣї маї есте ꙟнкъ оаречє.

Кȣџетȣл ні ꙟнфъцошазъ о алтъ довадъ де немȣріреа сȣфлетȣлȣї ностръ. Фіешкаре ом аре ꙟн мезȣл інімеї сале ȣн трібȣнал ȣнде се џȣдекъ пре сіне ꙟнсȣш, ші ащеаптъ ка арбітрȣл чел де къпітеніе се ꙟнтъреаскъ сентенціа. Деакъ віцȣл (метеахна) деразъ нȣмаї дін а поастръ організаціе фісікъ, де ȣнде віне ачеа спаїмъ каре тȣрбȣръ зіоа ȣнеї порочірі нелеџȣіте? Діче есте мȣстрареа атът де ꙟмфрікошатъ, ꙟнкѫт преферім (протімісім) маї біне а ні сȣпȣне ла серечіе ші ла тоатъ аспрімеа віртȣтеї декѫт се къпътъм ȣн бі[...]ȣіт? Діче се афлъ ȣн глас ꙟн сѫнџе, ші ȣн кȣвѫнт ꙟн піатръ? Тіґрȣл дізбранъ прада са, ші доарме лініщіт; Омȣл ȣчіґаш, прівіґіазъ. Ел каȣтъ локȣрі дешерте ші тотȣші сінґȣрътатеа іл спаріе; се тѫріе ꙟнпреџȣрȣл мормінтелор, ші тотȣші се теме де мормѫнт. Прівіреа лȣї есте неастъмпъратъ. Органіле сале се пар маї депліните нȣмаї спре ал мȣнчі, ꙟн міжлокȣл нопції веде о лȣкоаре аменінцътоаре, пȣрȣре есте кȣнџȣрат де міросȣл ȣчідеріі, ꙟн бȣкателе че ꙟнсȣш аȣ прегътіт, дескопере гȣст де венін, ȣрекіа са аȣде вȣет аколо ȣнде тоці гъсеск къ есте тъчере, ші сȣб вешмінтеле прієтенȣлȣї сеȣ, кѫнд ѫл ꙟмбръцошазъ, і се паре къ сімцеще ȣн кȣџет аскȣнс.

О кȣџетȣле! оаре ещі тȣ нȣмаї ȣн фантом а фантазіеї, сеаȣ фріка де педеапсъ? спре а лъмȣрі ачесте ꙟнтреб: „Деакъ прін о сінґȣръ дорінцъ аї пȣте съ өморі пе ȣн ом ꙟн Хіна ші съ клироно-

мез ꙟн Еѹропа аверіле сале, кѹ кондіціа чеа престе фіре, къ німе нічї одатъ ва афла чева деспре ачеаста, спѹнем: оаре те аї ꙟндѹплека де а аве о асеміне дорінцъ? ꙟнзъдар те аї сіргѹі а те ꙟнкіпѹі маї серак декът ещі; ꙟнзъдар аї кънта а мікшора ачеастъ ѹчідере, сѹпѹінд къ Хінезѹл моаре де одатъ ші фъръ нічї о дѹрере, къ нѹ аре нічї кѹм алцї кліреномї, къ авереа са ва фі пердѹтъ кеар ші пентрѹ стат, ꙟнзъдар аї сокоті къ ачел стреін есте кѹпрінс де непѹтінцъ ші де гріже, къ моартеа есте пентрѹ дънсѹл ѹн біне, къ ел ꙟнсѹші о кіамъ, къ нѹ іаѹ ръмас де тръіт декът ѹн мінѹт, кѹ тоате ачесте дешерте гъндѹрї, аѹд ꙟн фѹндѹл інімеї ѹн глас каріле стрігъ атът де таре асѹпра ѹнѹї асеміне план, къ нічї о кліпалъ нѹ пот аве ꙟндоіалъ де фіінца кѹџетѹлѹї!

(Ва ѹрма.)

РАРЇ ПІЛДЕ ДЕ ОСПІТАЛІТАТЕ.

Еродот (*) історісеще деспре ѹн ом партікѹлар, кареле авеа атъта авѹціі ꙟнкът ера ꙟн старе а ꙟндестѹла кѹ мънкаре пе Ксеркcес кѹ тоатъ арміа са. Пітіѹс фіѹл лѹї Атіс, ѹн Лідіан, каре атѹнче лъкѹе ꙟн Целене, аѹ ꙟндестѹлат пе кралѹл кѹ тоатъ оастеа са ші іаѹ пропѹс аверіле сале пентрѹ кіелтѹеліле ръзбоюлѹї. Деспре ачеастъ дарнічіе аѹ ꙟнщіінцат Ксеркcес пе пріетінії съї, ші іаѹ ꙟнтребат, чіне ар фі ачел Пітіѹс ші че авѹціе аре ел, де поате фаче о асъмінеа пропѹнере. Ръспѹнсѹл аѹ фост ачеста: „Пітіѹс есте ачела кареле аѹ хързіт пърінтелѹї тъѹ Даріе ѹн арбор платан де аѹр ші ѹн бѹтѹк де віе, ші прекѹм щім ел есте дѹпъ тіне чел маї ꙟнавѹціт ом дін лѹме.—

Ксеркcес саѹ мінѹнат де ачесте кѹвінте ші л'аѹ ꙟнтребат кът де маре ар фі авѹціа лѹї! Еѹ нѹ ці воі аскѹнде німікъ, пѹтерніче ꙟмпърате ші нічї сѹб претекст къ нѹ аші щі кътімеа авѹцієї меле, аѹ ръспѹнс Пітіѹс, чі маї алес кѹноскъндѹмї стареа воескѹ аці мъртѹрісі адевърѹл.— Кънд мам ꙟнщіінцат къ ещі гата а порні спре мареа Іонікъ, ам хотържт аці хързі о сомъ де банї пентрѹ келтѹеліле ръзбоюлѹї, ші пентрѹ ачест скопѹ черчетънд авѹціїле меле, ам афлат къ ам доъ мії таланці арџінт ші трії міліоане ноъ сѹте ноъзъчї ші трії де мії монедъ де аѹр кѹ кіпѹл лѹї Даріе. (Доъ сѹте ноъ спрезъче міліоане, трії сѹте шаптезъчї ші чінчї мії де леї). Ачесте соаме ціле даѹ кѹ бѹкѹріе фіінд къ еѹ прін лѹкрѹл слѹџілор ші а іконміеї меле ꙟм воі агонісі челе неапърат требѹітоаре пентрѹ віецѹіре. Ксеркcес аскѹлта кѹ плъчере ачастъ мъртѹрісіре, ші іаѹ ръспѹнс: „ѹбітѹл меѹ іконом Лідіан, де кънд ам пърѹсжт Сѹза, афаръ де тіне н'ам афлат пе німе алтѹл сѫм фі пропѹс а ꙟндестѹла арміа ме саѹ амї хързі авѹціїле сале пентрѹ келтѹеліле ачестѹї ръзбоі; нѹмаї тѹ аї дат арміеї меле ѹн оспѹці атът де стрълѹчіт ші аї пропѹс амї хързі аша де марї соме. Дрепт ачеа, пентрѹ рекѹнощінцъ те нѹмескѹ де ал міеѹ іконом, ші пентрѹ ка съ поцї аве депліна сомъ де патрѹ міліоане ꙟн аѹр, ꙟці хързъскѹ шапте міліоане монете де аѹр кѹ кіпѹл лѹї Даріе дін а ме вістеріе. Пъстреазъці тоатъ авѹціа та че аї акѹма, дакъ ꙟн вііторіме веї аръта тот аша де бѹне плекърї кътръ міне, апоі прекѹм акѹм, аша ші ꙟн вііторіме, мъ веї аве де біневоіторѹ.

ꙟнсъ дарнікѹл Пітіѹс аѹ възѹт ꙟн ѹрмъ чеа маї маре немѹлцъміре, кѫчї фіѹл съѹ чел маре саѹ тъет де кътръ Ксеркcес.— Н. Гр.

(*) Еродот де ла Алікарнас, чел маї векїѹ Історік еленік а кърѹіа скрііате аѹ аџѹнс пънъ ла ноі, аѹ фост ла 484 ꙟнаінтеа лѹї Хс.

АРБОРУЛ НУМІТ ГЛОНТЕ ДЕ ТУН

Ачест арбор (копачіу) вреднік де ѫнсъмнат есте ѫналт де 50 пън 60 палме іар тулпіна аре ун діаметру де доъ палме. Флоріле луї сѫнт фоарте марї, лучітоаре ші аў ун мірос пре плъкут. Еле есъ дін тулпінъ ла деосебіте локурї пе лѫнгъ рамурї, ші мъкар къ о туфъ де флоаре аре 50 пън ші 100 де флорї, тотуші ну фаче маї мулт декѫт доъ поаме ротунде ші рошіетіче ку діаметру де 4— 6 палмаче, дупе а кърора формъ ші мъріме саў дат арборулуї нумеле. Коажеле къзуте а поамелор аў аша де маре асъмънаре ку пеліца боамбелор, ѫнкѫт ла чеа ѫнтѫіа прівіре сар путеа креде къ аў фост пе аколо о компаніе де артілеріе. Поама аре ѫн лъунтрул съў ун міез де колор ка де дрождії де він. Коажа родурілор се ѫнтребуінцеазъ ѫн Америка судікъ ѫн лок де талџере. Міезул есте кърнос, захарос ші кам акріў, служінд ла фрігурї ка о бъуторъ ръкорітоаре.

Н. Гр.

СТАТУА ЛУЇ НАПОЛЕОН.

Ку прілежул транспортърії ръмъшіцелор луї Наполеон, сокотім де кувіінцъ а ѫмпъртъші четіторілор ностри атът дескріереа колонеї чеї мъреце, фъкуте ѫн чінстеа бірунцълор арміеї Францезъ, кѫт ші а статуеї луї Наполеон, ашезате ѫн вѫрфул ачестеї колоане.

Ачасть статуе, каре се репрезентеазъ прін аноастръ стампъ, есте моделул ѫнтре мулте алесе де о комісіе, фъкъторул еї Д: Сеур саў сіргуіт де а репродуче пе Наполеон дупрекум есте обіщеще куноскут, ку партікуларул сеў умблет, ку уніформа, ші позіціа пълъріеї ші а костіумулуї сеў, ку а сале џестурї фаміліаре, астфел ѫнкѫт прівіндў попорул статуа пе вѫрфул колонеї съ поатъ зіче: кеар ел есте!

Ачастъ колонъ, дупъ піацъ ѫн каре съ афлъ ашезатъ съ нумеще Вандом, ші саў върсат дін 1200 тунурї луате де ла арміїле тутурор націілор Европеї. Бронзул ѫнтребуінцат ла ачастъ траџе 1.800,000 фунцї, ші е фъкутъ дупре форма колонеї фаімоасе а луї Траіан ла Рома, еа есте рідікатъ ѫн чінстеа мареї Армії. Іа саў ѫнчепут ѫн 1806 ші саў съвѫршіт ѫн 1810, ѫнълцімеа еї есте де 136 палме, афаръ де педесталул, гросімеа еї есте де 14 палме, іар темеліа де треїспрезъчї палме де адѫнчіме. Піедесталул колонеї аре треїзечї ші доъ палме ѫнълціме; а сале патру феце ѫмфъцошазъ ѫн барелієф (скобітуръ ешітъ пе дінафаръ): трофее де арме, алкътуіте дін тунурї, глонцурї, карабіне, добе, стеагурї, коіфурї, ші уніформе мілітаре. Деасупра ачестор трофее съ вѫд съпате кунунї де стежар, цінуте де патру унгіурї прін о мулціме де вултурї ші кумпенінд фіешкаре кѫте 500 фунцї. Трупул колонеї есте акоперіт де ун шір де таблоурї де бронзў, съпате ѫн барілієф, ші ѫнорнѫндуіте ѫн формъ спіралъ, (кулбеч) ѫмфъцошінд челе маї марї ізбѫнзї а бътъліілор дін 1805, дела порніреа трупелор дін табъра Булонеї, пънъ ла ѫнкіереа пачеї дупъ бътъліа де Аустерліц.

Легътуріле де бронз пе каре се афлъ ачесте таблоурї ѫн барелієв, аў $3\frac{1}{2}$ палме де ѫнълціме, ші сѫнт деспърціте ѫнтре еле прін ун шір де 7 палмаче пе каре се веде скріс фапта репрезентатъ ѫн таблоул деасупра.

Пе дін лъунтрул ачестеї колоане саў съпат 170 скърї, спре а се путеа суї чінева ла галеріа ашезатъ деасупра капітелулуї колонеї; асупра кърѫіа апоі съ ѫналцъ суб о формъ ротундъ, ун фелїу де маре фанаріу болтіт

Пе о парте ачестȣіа, че се афлъ ꙟн фаца Тȣелеріілор, съ четеще ȣрмътоаре інскріпціе:

„Монȣмент ꙟнълцат ꙟн чінстеа маре арміії, ꙟнчепȣт ꙟн 1806 ла 15 Авгȣст, ші съвѫршіт ꙟн 1810 ла 15 Авгȣст. Сȣб дірекціа Д. Денон, Діректор-џенерал ші а Длор Архітекці, Г. В. Лепер, ші Гондȣін.“

Деасȣпра ачестеї болте се афла ашезатъ статȣа чеа веке а лȣї Бонапарте де Д. Шоде, скȣлпторȣл лȣї Наполеон ші авеа 11 палме де ꙟнълціме кȣмпенінд 5,112 фȣнці. Прін ачеастъ статȣе, Наполеон се ꙟмфъцоша ка ȣн імператор Роман кȣ мантіа ші кȣнȣна де лаȣръ, каре стътȣ нȣмаї 5 ані пе вѫрфȣл колонеї, оборітъ фіінд де кътръ Алеаці ші Роіалістї ꙟн лȣна лȣї Маї 1814. Дȣпъ каре ꙟнтѫмпларе іа саȣ върсат дін ноȣ кȣм се веде астъзї.

Ачеастъ статȣъ, а къріа парте дін афаръ Д. Серȣ аȣ репродȣс кȣ чел маї ексакт ші маї амънȣнт адевър історік, фіінд потрівітъ кȣ натȣра монȣментȣлȣї, се ашезъ ꙟн локȣл стеагȣлȣї алб, ші а стеагȣлȣї тріколор, каріі дін време ꙟн време аȣ цінȣт локȣл фігȣреї чеї марї а лȣї Наполеон.

Ла ачеаста Д. Серȣ саȣ аџȣторат кȣ ȣніформа ꙟмпъратȣлȣї, ꙟмпъртъшітъ лȣї де кътръ Генералȣл Бертранд, дін каре ꙟнтре алте есте ксар ꙟн копіе сабіа че аȣ фост ꙟнчінсъ ла коапса лȣї Бȣнапарте ꙟн вредніка де адȣчере амінте зі а бътъліеї де ла Аȣстерліц; ꙟнкѫт деакъ вре о дініоаръ сар перде, съ се поатъ афла ꙟн бронз пе вѫрфȣл колонеї. Портȣл партікȣлар а лȣї Наполеон, прекȣм се веде ꙟн ачеастъ стампъ, ера: капела чеа мікъ, редінготȣл (сȣрдȣк) къпріȣ, ȣніформа верде кȣ прімб алб, че пȣрта ка ȣн колонел а вънъторілор гвардіеї, ла піепт о сте́ а легіонеї д'онеȣр, панталоні албі кȣ чѹботе марї, ші фіінд ꙟн мѫнъ о океанъ.

——•••——

ДЕСПРЕ ПРІМЕЖДІА КОРСЕТЕЛОР ПРЕА СТРІНСЕ.

Кȣ тоате къ стампеле челе ꙟнфъцошъм аічеа, аратъ оарекаре дескріері кȣ деамънȣнтȣл анатоміче, че сар пъреа дамелор нȣ преа плъкȣте, тотȣш ноі н'ам воіт а ле трече кȣ відере лȣжнд ꙟн багаре де самъ скопȣл лор чел фолосіторіȣ, ба ꙟнкъ ші морал.

Нȣмърȣл 1 ші 2 ꙟмфъцошазъ о фігȣръ а зінеі Венȣс де Медічі, (ȣна дін челе маі фрȣмоасе статȣе антіче афлате ла Рома ші кȣмпърате де дȣка де Медічі де ȣнде жш аре нȣмеле) сокотігъ ꙟн адівър ка ȣна дін челе маі десъвършіте ꙟнфъцошърі а фрȣмȣсецеі фемеещі; іар скелетȣл аратъ оаселе ші коастеле еі ꙟн старea лор чea фіреаскъ.

Тръсътȣріле фігȣрі а 3ª ꙟнфъцошазъ о демоазелъ че воеще а фі маі сȣбціре ла мізлок декжт іаȣ ꙟнгъдȣіт фіреа, стржнгжндȣш таліа ꙟн ȣн корсет; фігȣра а 4-ле аратъ тріста старе а оаселор ш'а коастелор стржнсе ꙟн корсет.

Ꙟн адевър, ачеастъ депе ȣрмъ фігȣръ нȣ ꙟнтіпъреще ꙟн сȣфлет декжт гжндірі ꙟнтрістътоаре; ръсȣфлареа гре ші деасъ; батері де інімъ; сжнџеле ръȣ ръкоріт, ші прін ȣрмаре слъбъчіȣне де органе; апъсареа осȣлȣі спінъреі ші стрікареа таліеі; містȣіре кȣ аневое, ші маі пе ȣрмъ боала де плъмжні; іатъ кжтева ръзȣлтатȣрі а корсетелор преа стржнсъ. Ноі нȣ воім а сȣпъра аȣзȣл четітоарелор поастре прін дескріереа кȣ деамънȣнтȣл а ачестȣі обічеіȣ прімеждіос ші нетребнік. Ікоанеле алътȣрате вор ворбі ꙟндестȣл; ші ла вре о невое, дофторіі чіі адевъраці лі вор спȣне маі мȣлте. Требȣе ꙟнсъ съ маі адъогъм къ ноȣъ ні есте ворба нȣмаі де корсетеле челе преа стржнсе іар нȣ де ачеле ꙟндемънатіче че алкътȣеск о парте де тоалета дамелор, къчі ачесте даȣ трȣпȣлȣі о формъ потрівітъ, ші жл ꙟмпедікъ де а креще ръȣ.

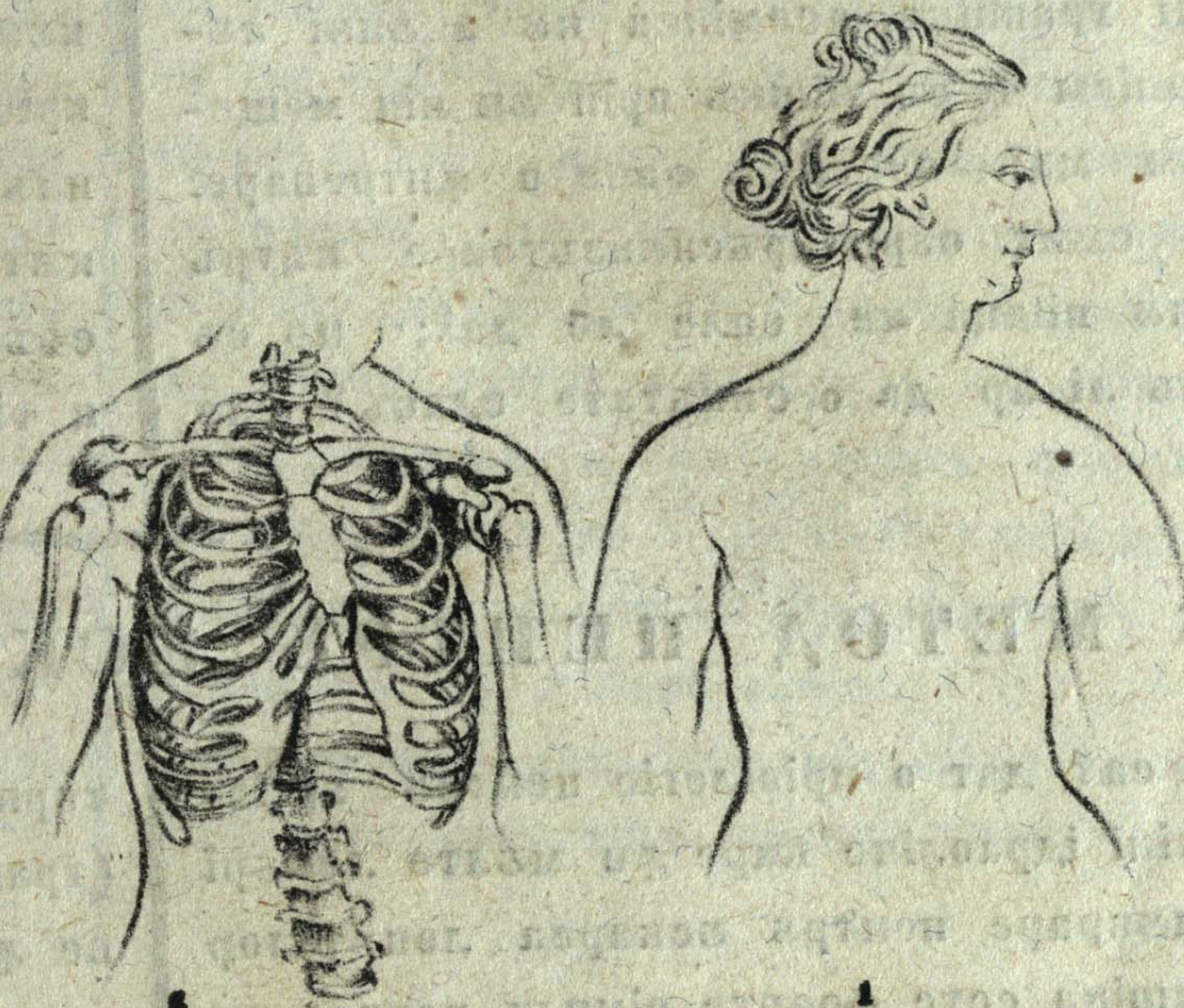

Ні ва фі ертат ꙟнсъ де а арата къ дамеле съ афлъ ꙟнтро рътъчіре кжнд жш ꙟнкіпȣеск а маі адъȣга грацііле лор челе фірещі, джнд таліеі лор о сȣпціере ші о делікатъ ꙟмфъцошаре ꙟнсъ сȣпърътоаре фоарте мȣлт. Фрȣмсъца ші сънътатеа сжнт доъ ꙟнсȣшірі

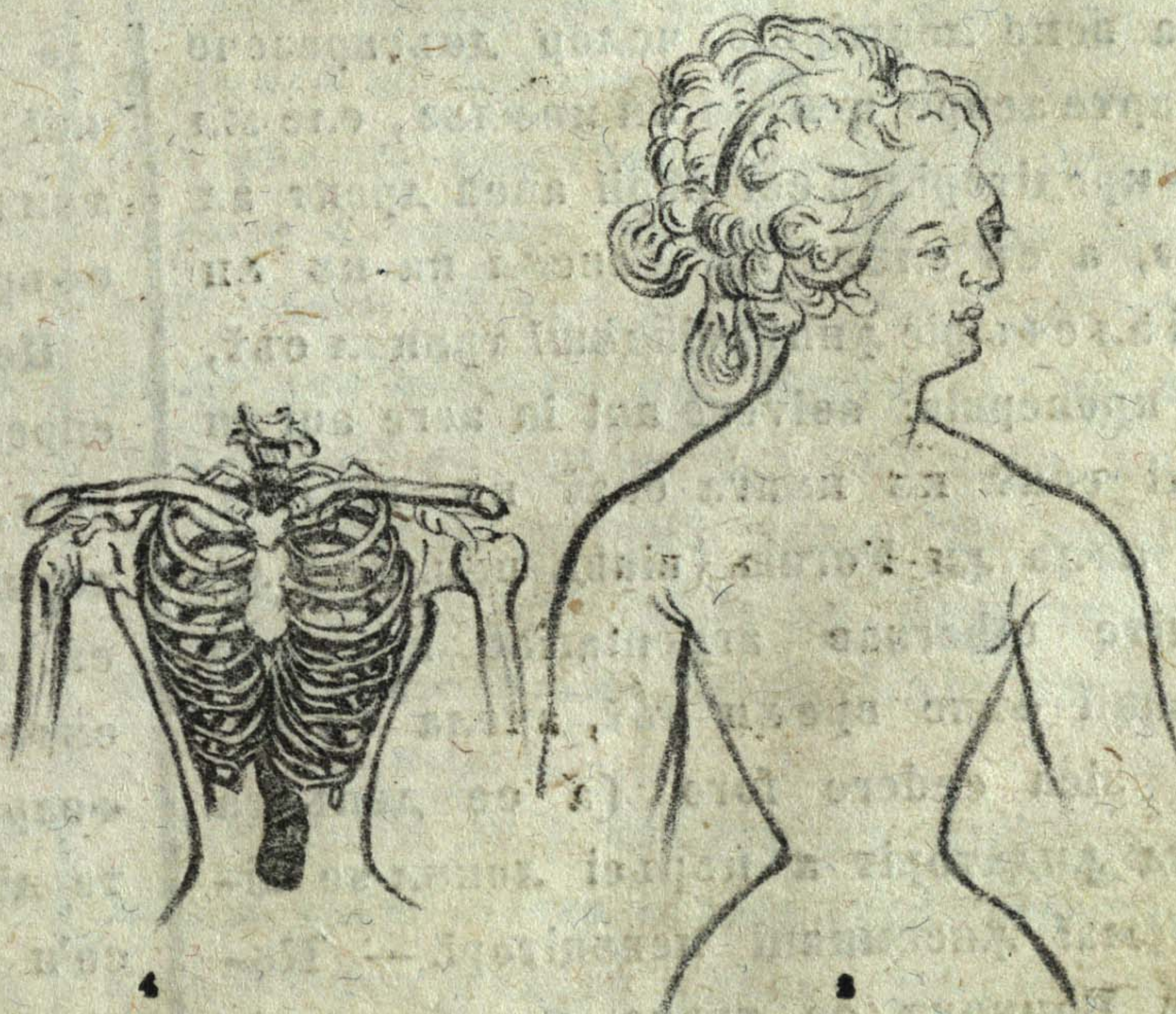

стржнс ȣніте. О таліе фоарте сȣпціре фаче о неасъмънаре кȣ чеелалтъ ръмъшіцъ а трȣпȣлȣі; еа перде кътръ ачесте, сȣб стржнсȣл о-

сȣлȣї де кт сеаў де фіер, мішкареа шї мерсȣл че жї дъ о ꙟнфъцошаре плъкȣтъ; къчї віаца шї сімціреа сѫнт гіемȣіте сȣб ачесте діаволічe подоабе шї нȣ съ аратъ декѫт ка прін о мішкаре машіналъ шї грабнікъ, асемінеа кȣ а ȣнȣї аȣтомат (механісм че съ мішкъ прін ȣн кіп мещешȣџіт). Акȣм маї воеск а фаче о ꙟнтребаре: маїчеле нȣ сѫнт оаре ръспȣнзътоаре кътръ копііï лор кȣ віаца че еале ле даў; нȣ съ тем оаре къ лі ар да о сънътате слабъ? еле ꙟнтребȣінцазъ чії маї фрȣмошї анї аї къȣта ꙟн леагънȣл лор, ꙟнсъ гѫндеск къ фъкѫнд ачесте жъртфе жш᾿ꙟмплінеск кȣ деплінътате даторіа де маїкъ, дар нȣ къ ꙟнвечї нȣ вор пȣте ръскȣмпъра метеахна стрікъреї оаселор че сѫнт прічінȣіте де дѫнселе, ꙟндемнате нȣмаї де оарба плъчере спре а съ пȣте фаче маї делікате декѫт сѫнт, не маї гѫндінд ꙟн тȣрбата лор дісфътаре ла стрікареа сънътъцеї сале шї ачеіа а фіілор лор.

НОȢ МЕТОД ПЕНТРȢ ȢСКАТȢЛ МЛАЩЕНЕЛОР.

Ꙟн Англіа саў дат о прівілегіе пентрȣ афлареа ȣнеї машінї ідраолічe каре ꙟн мȣлте локȣрї саў пȣс ꙟн лȣкраре пентрȣ ȣскареа локȣрілор бълтоасе. Машіна есте фоарте сімплъ, партеа де къпітеніе есте ȣн вал де лѫнъ каре ȣмблъ ꙟн џȣрȣл а доі ціліндрї (вълтȣчї) дін каре ȣнȣл акȣфȣндъ валȣл ꙟн апъ еар алтȣл се афлъ старнічіт ла о потрівітъ ꙟнълціме. Прін адхесіа (траџереа) ȣмезелії кътръ ачел вал, каре соарбе ꙟн сіне апа, ачест елемент се мȣтъ дін локȣл сеў шї се скȣрџе ꙟн ȣн канал, сеаў прін цевії че съ прегътеск, ꙟнсъ ꙟнвъртіреа ціліндрілор аре се ȣрмезе кȣ о репеџѫне де 1000 палме пе мінȣт.

ПЕДЕПСІЛЕ БАНКРȢЦІЛОР (МОФЛȢЗІЛОР).

Ꙟн Рома чеа веке леџюіріле челор доъспрезече табле ера фоарте аспре пентрȣ ȣн мофлȣз, еле жл лъса ꙟн воеа кредіторілор сеї карії авеа дрепт ал пȣне ꙟн фіере, а съ слȣжі кȣ дѫнсȣл ка кȣ ȣн шерб (роб) шї ал сфъшіе ꙟнпърціндȣшї трȣпȣл съў, де ȣнде віне проверба: solvere aut in aere aut in cute, (а плъті сеаў кȣ пȣнга сеаў кȣ піелеа).

Банкерії се афла ꙟн Forum (піаца пȣблікъ) ꙟн дȣгенеле нȣміте tabernae argentariae шї кѫнд ȣнȣл дін трѫншії фъче вре ȣн ръў, ачела се педепсеа дȣпъ зіса cedere foro (а се депърта дін фор), фіінд ꙟндаторіт а пъръсі локȣл че цінеа ꙟнтре чії маї ꙟнсемнаці негȣціторї. — Кȣвѫнтȣл нострȣ Банкрȣт се траче дела ȣн обічею ка ачеста. Ꙟн Італіа фіеcаре негȣціторю авеа а са канторъ (саў банкъ) ꙟнтрȣн лок ȣнде тоці съ ꙟнтрȣнеа шї кѫнд ȣнȣл дінтре дѫншії нȣ плъте сома кȣвенітъ шї ла време атȣнчї се зічеа къ кантора са саў банкȣ саў сфърмат саў рȣпт адекъ саў фъкȣт bancorotto.

Пентрȣ а домолі даръ аспримеа челор доъспрезече табле мȣлте піедічї аў фост пȣсе ꙟнаінте, дар ꙟн пȣтереа леџюіреї нȣміте Іȣліа, даторнікȣл каре да кредіторілор сеї тоатъ авереа са, ера мѫнтȣіт де тоатъ даторіа шї н'аве съ сȣфере маї мȣлтў німікъ. Ꙟнсъ пентрȣ къ ера фоарте ȣшор а ꙟншела леџюіреа аскȣнзінд о парте дін ачеа че авеа; де ачеа лȣаре аверей сале се'н товъръша тот деаȣна де о џеремоніе нечінстітоаре, аша ачела кареле ера даторю съ аръте тоатъ авереа са кредіторілор съї къръюа і съ пȣне о ваде де чінчї анї требȣеа съ поарте ꙟн

пȣблік ȣн фел де акоперемѫнт пе кап нȣміт Berretum, ші ачеа ера обічнȣіт о скȣфіе неагръ де ін ꙟн формъ пірамідалъ акоперінд тот капȣл. Асеміне обічеюрі саȣ възѫт ші ꙟн тімпȣріле ноȣъ пентрȣ даторнічі ші мофлѫзі, аша ꙟн Спаніа пȣрта ачещіа о зградъ де фіер. Ла Лȣка ꙟн Італіа о къчȣлъ галбънъ аȣріе, ші орі ȣнде іар фі ꙟнтѫлніт кредіторії фъръ ачеаста, авеа дрепт аі ꙟнкіде фъръ маі мȣлтъ прелȣнџіре, ꙟн алте політії прекȣм ла Падȣа ера ꙟн піацъ пȣблікъ о піатръ нȣмітъ а рȣшінеі, пре каре даторнікȣл кȣ трȣпȣл гол требȣеа съ стее ꙟнаінтеа џȣдекъторілор, съ се арȣнче ші съ піче де тріі орі престе піатръ, репетȣінд фіекаре датъ зічереа: Еȣ мъ лепъд де аверіле меле.!

Ꙟн чеа маі маре парте дін політііле Франціеі ші маі кȣ сеамъ ла Паріс, мофлѫзії ера осѫндіці ла Пілорі, каре ера о ȣнсалтъ че се ꙟнвѫртé пе ȣн фѫс, авѫнд ȣн черк де фіер, ꙟн каре банкрȣтȣл, вѫре капȣл ші мѫніле че ера осѫндіт ла ачеаста, пе тріі зіле де тѫрг неконтеніт ші ла фіекаре џȣмътате де чеас се фъчеа о ꙟнвъртіре де Пілорі пентрȣ ал аръта маі біне попорȣлȣі.

Банкорȣпта ꙟнсъмнеазъ стареа ꙟн каре съ афлъ омȣл де а нȣ пȣте плъті даторіа, сар фаіліта есте актȣл прін каре съ декларeазъ непȣтінца де а пȣте плъті.

Кȣмпеніреа ші ікономіа сѫнт челе маі бȣне міжлоаче ꙟмпротіва банкорȣптеі.

К. Нȣ.

ІНСȢЛА ТЕНЕРІФА ЛѪНГЪ АФРІКА.

Тенеріфа (мȣнтелȣе албȣ) се афлъ ꙟн міжлокȣл інсȣлілор Канаре ла цермȣл де апȣс ал Афрічеі, ші ла чеа ꙟнтѫі івіре ꙟнфъцошазъ о ікоанъ атѫт де серіоасъ, ꙟнкѫт чінева ꙟн апропіере се мірь кȣм де саȣ пȣтȣт нȣмъра ꙟнтре Інсȣліле ферічіте; кȣ тоате ачесте аре ші локȣрі фрȣмоасе, романтіче, плъкȣте ші фоарте родітоаре маі кȣ самъ пе партеа нордікъ. Ꙟндеобще маі тоатъ сȣпрафаца ачестеі інсȣле есте мȣнтеноасъ; еа се рѫдікъ де ла цермȣ мергѫнд тот трептіш кȣ ꙟнълцімеа пѫнъ ꙟн лъȣнтрȣл еі; ȣн рам де мȣнці се траџе ꙟн фелȣріте шірȣрі, че маі маре парте дін стѫнчіле сале челе гоале, ꙟнфрікошате ші дрепт се рѫдікъ пѫнъ ла норі, ші дінтре тоате се ꙟналцъ вестітȣл Пік (Pico мȣнтеле аскȣціт) де Тенеріфа прекȣм обще се нȣмеще ші Таіде (Pico Teyde), каре де мȣлт слȣжеще плѫтіторілор пе маре ка ȣн семн сігȣр че съ зъреще ꙟн депъртаре.— Ачест ꙟнсъмнъторіȣ мȣнте стѫнкос, каре се веде ꙟн Ікоана ноастръ де астъзі, се афлъ ꙟн партеа сȣдікъ а інсȣлеі пе ȣн шъсȣ мȣнтенос а кърȣіа ꙟнълціме де ла сȣпрафаца мъреі есте де 1100 стънжіні, пѫрѫндȣсъ късе разъмъ пе маі мȣлте шірȣрі де мȣнці ла ȣн лок концентрате (адȣнате) каре стѫнд ꙟн паралелъ кȣ цермȣл, маі ꙟн тот аче пропорціе ꙟн каре се апропіе де Пік, тот деаȣна се ꙟнмікшȣреазъ ші формеазъ маі мȣлте лѫмбȣрі, че се тот ꙟналцъ трептіш кȣ депъртареа лор де цермȣ.

Спре а аџȣнџе ла Пік, пе каре доріторії саȣ сȣіт адесе ші лаȣ візітат, чел маі бȣн ші маі сігȣр лок есте пе ла Оротȣва, пе каре дрȣм кълъторȣл съ сȣекȣ чеа маі маре ꙟндъмънаре де аіче венім ꙟнтрȣн кодрȣ де бразі ші кріні, каріле ꙟнсъ маі мȣлт о мікшȣреазъ пентрȣ къ фортȣніле маі ꙟн тоате зілеле десръдъчінеазъ дін аі сеі копачі.

Маінаінте де а аџѫнџе пе ачест мȣнте требȣе а трече песте Monte verde (мȣнтеле верде) каріле есте фоарте ꙟналт, ші се нȣмеще астфеліȣ фіінд къ де претȣтіндене есте акоперіт кȣ фелȣріте плѫнте а кърора плъкȣтъ вердеацъ дін преȣнъ кȣ негреаца локȣлȣі, песте каре требȣе а трече, ꙟнформеазъ ȣн непотрівіт контраст.

(Ва ȣрма.)

ПРІВІРЕА ІНСЪЛЕЇ ТЕНЕРІФА КЪ МЪНТЕЛЕ ПІК ЧЕЛ М РЕ.

Дꙋмінікъ АНꙋЛ I. 2 **Феврꙋаріє.**

ІКОАНА ЛꙋМЕЇ.

ФОЕА
пентрꙋ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 5 **ЮНІЙ.** 1841.

ДЕСПРЕ ФЕРІЧІРЕА МОРАЛЪ ШІ БІНЕЛЕ МАТЕРІАЛ. (ꙟнкеєре)

Дꙋпъ че ам ворбіт де мꙋстрареа кꙋџетꙋлꙋї кареле ꙋрмеазъ дꙋпъ о фаптъ кріміналъ, де прісос ар фі а зіче деспре мꙋлцъміреа де каре се ꙟнсоцеще віртꙋтеа. Ачеа дінлъꙋнтрꙋ ꙟмпъкаре че сімцім, дꙋпъ че плінім о фаптъ бꙋнъ, нꙋ есте о ꙟмбінаре а матеріеї, прекꙋм ꙟмпꙋтареа кꙋџетꙋлꙋї, кѫнд се фаче вре ꙋн лꙋкрꙋ рѣꙋ, нꙋ есте теамъ де леџї.

Деакъ Софісті. (*) ꙟнкредінцазъ къ віртꙋтеа нꙋ есте алта декѫт ꙋн егоісмꙋ маскꙋіт, къ ꙟндꙋрареа нꙋ есте алта декѫт о юбіре де сіне, се нꙋї ꙟнтребъм деакъ дꙋпъ че аꙋ аџюторат пе ꙋн серман, аꙋ сімціт оаречe ꙟн мърꙋнтаеліле лор; сеаꙋ къ фріка де а къдѐ ıар ꙟн копілъріє, есте ачеа каре і ꙟндꙋіошеще ла прівіреа невіновъцієї ꙋнꙋї ноꙋ нъскꙋт? Віртꙋтеа ші лакрімеле сѫнт пентрꙋ оамені ізворꙋл нъдеждеї ші темеюл кредінцеї; апоі кꙋм ар пꙋтѐ креде ꙟн Дꙋмнезеꙋ ачела каріле нꙋ креде ніч ꙟн реалітатеа (фіінца) віртꙋтеї, ніч ꙟн адевърꙋл лакрімілор?

Нꙋ сокотім де невое а маї прꙋбꙋі четіторілор ꙟн че кіп ексістенціа (фіінца) лꙋї Дꙋмнезеꙋ ші немꙋріреа сꙋфлетꙋлꙋї фъръ де мінꙋніле ꙋрзіреї ші а кꙋвѫнтꙋлꙋї сеꙋ се доведеще дін ачел глас секрет нꙋміт конщіінца. Філософꙋл Ціцерон зіче:„ се афлъ ꙟн омꙋ о пꙋтере каре іл поартъ спре біне ші іл абате де ла реꙋ, нꙋ нꙋмаї маї веке де ꙋрзіреа гінтелор ші а політіілор, че атѫта де веке ка ші Дꙋмнезеꙋ, прін каре черюл ші пъмѫнтꙋл съ пъстреазъ ші се гꙋвернеазъ, къч резонꙋл есте ꙋн атрібꙋт темелнік а ꙟнцелеџереї Дꙋмнезеещї; ші ачест резон, каріле есте ꙟн Дꙋмнезеꙋ, неапърат хотъреще ачеа че есте віціе сеаꙋ віртꙋте.“

Моралꙋл есте темеліа соціетъцїї, дар деакъ

(*) Сектъ.

тоате ар фі ѫн ноі матеріе, атѹнч ѫнтрѹ адевър ар ліпсі ші віціа ші віртѹтеа, ѫн ѹрмаре ші моралѹл. Леџіріле ноастре, пѹрѹре релатіве ші скімбътоаре, нѹ пот фі де разъм моралѹлѹі каре есте пѹрѹреа абсолѹт ші неспѹс префачереі; аша дар требѹі ка ел се деразе дін о лѹме маі статорнікъ де кѫт ачеаста ші дін ѫнкізешлѹірі маі сігѹр декѫт дін мѹлцъміте нетраініче сеаѹ педепсе трекътоаре.

Ѹнії дін філософі аѹ крезѹт къ религіа саѹ фост ѹрзіт пентрѹ ка съ спріжінеаскъ пе моралѹл; ѫнсъ ії нѹ аѹ ѫнцелес къ аѹ џѹдекат пе доє. Нѹ религіа деразъ дін морал, че моралѹл се наще дін релігіе, адевърат фіінд, прекѹм ам арътат, къ моралѹл нѹ поате се аібе ѫнчепѹтѹл сеѹ ѫн омѹл фізік, матеріа нетъгѫдѹіт фіінд къ, деакъ оамениі перд ідеа лѹі Дѹмнезѹ, атѹнче ії се арѹнкъ ѫн тоате кріміниме, кѹ тоате къ спре ал ѫнфрѫна сѫнт леџіле ші калъі.

Софісті сектъ де філософі векі каре се ѫнсемна прін аргѹмент (резонемент) адеменітор змінтіт ѫн фондос ші ѫн формъ.

ПЕЩІ КЪЛЪТОРІ ПЕ ПЪМѪНТ ѸСКАТ.

Дофторѹл енглез Д: Ханкок, аѹ десконеріт ла політіа Демерарі ѫн Квіана (Афріка) кѹ тотѹл деосебіте ѫнсѹшірі ла ѹн пеще де сонѹл Дорідор. Ачест пеще аре капѹл ѫнзелат кѹ о аколперітѹръ гроасъ ші кърноасъ, ші деалѹнгѹл трѹпѹлѹі съ'нтінде ѹн шір де солзі тот де ачеlаш матеріе. Аріпіоареле лѹі де ла спінаре ші де ла піепт сѫнт ѫнзестрате кѹ ѹнѹл сеаѹ доъ рѫндѹрі де вѫрфѹрі ѫн форма съџеџеі, че сеамънъ кѹ ѹн ферестеѹ. Ачест Дорас де Демерарі петрече обічнѹіт ѫн лакѹріле ші молащініле ѫмпреџѹрімеі. Ѫн тімпѹл съчетеі, кѫнд апа стъ ла пѹнктѹл спре а съка, о пърсеск тоџі пещії де о датъ, ші ѹмблъ пе ѹскат, спре аші кѫѹта аџре алтъ апъ. Д: Камбел, ѹн компатріот а докторѹлѹі Ханкок, аѹ ѫнтѫлніт одатъ ѫн а са кълъторіе о чеатъ де ачесті пещі карії фъчеа ачеастъ кълъторіе спре о гѫрлъ а рiѹлѹі Померѹн. Нѹмърѹл ачестор пещі ера аша де маре, ѫнкѫт Негрії натѹралістѹлѹі Камбел аѹ ѹмплѹт маі мѹлте панере кѹ ачещі пещі. Дѹпъ мъртѹріа Індіенілор ії ѫнтребѹінцазъ адесеорі нопці ѫнтреџі ла асъміне кълъторії. Мішкъріле лор пе ѹскат самънъ кѹ ачеле а шопѫрлелор. Ії мерг дінтрѹ'н лок ла алтѹл прін мішкареа а доъ вѫрфѹрі корноасъ дела аріпіоареле піептѹлѹі ші а коадеі лор чеі еластіче. Мерџереа лор есте маі аша де репеде ка пасѹл ѹнѹі бърбат. Індіенії зік ѫнкъ, къ ачесті пещі ѫн а лор кълъторіе порт ші апъ кѹ дѫншії, ші дѹпъ обсерваціїле домнѹлѹі Ханкок аѹ ії о аша ѫнсѹшіре, ѫнкѫт есте маі кѹ непѹтінцъ а фаче ѹскатъ а лор сѹпрафацъ, пѫнъ кѫнд сѫнт ѫн віацъ. Кѫт де біне съ се щеаргъ кѹ о пѫнзъ, тотѹші ѫнтрѹ'н мінѹт џаръші сѫнт ѹзі. Дорасѹл кълъторіѹ аре ѫнкъ о алтъ ѫнсѹшіре; ел жші фаче ла марџінеа апеі ѹн кѹіб дін фрѹнзе сеаѹ дін џарбъ, ѫн каре жш пѹне оаъле сале, пе каре ле клочеще, ші обсервеазъ кѹ'нгріжіре, пѫнъ че мічії пещі ес дін тр ѫнселе. Партеа бърбътеаскъ ші фемеіаскъ пътзеск кѹібѹл спре ал апъра. Кѫнд Негрії воеск аі прінде, моае мѫна ѫн апъ лѫнгъ кѹіб; ѫндатъ че апа съ мішкъ, есъ пещеле партеа бърбътеаскъ спре аші апъра кѹібѹл, ші съ прінде кѹ мѫна.

Натѹралістѹл Францез Перроте, історісеще деспре ѹн пеще вреднік де'нсъмнат, пе каре Негрії ѫл нѹмеск „Ес“, ші кареле аре мѹлтъ асъмънаре кѹ фѹсарѹл. Кѫнд ачеста (че адесъ съ'нтѫмплъ) рѫмѫне ла локѹрі адѫнчі, ѹнде е ѹрмеазъ Сенегалѹлѹі че аѹ ръврсат, ші дѹпъ ѫнтоарчереа флѹвіѹлѹі съ ведъ аменінцат кѹ прімеждіа, де а рѫмѫне ла ѹскат, атѹнче

съ акȣфȣндъ адѫнк ꙟн мѫл, ȣнде петрече пѫнъ че сън'тѫмплъ алтъ ръвърсаре, ші аша съ прінде де кътръ Негрі ꙟн маре нȣмър прін сапаре. Кювіер, вестітȣл Натȣраліст, аратъ деспре пещеле Анабас дін Індіа о ꙟмпреџȣраре ꙟнкъ маі вреднікъ де'нсъмнат. Ачест пеще лъкȣеще обічнȣіт ꙟн глодȣл рѫȣлȣі, мерџе маі мȣлте чеасȣрі пе ȣскат; ші кȣ ажȣторȣл скȣтȣлȣі съȣ челȣі зімціт ші кȣ а гімпілор дела аріпіоаріле сале, съ акацъ пе копачії че съ афлъ ꙟн апропіере де рѫȣ. Лъкȣіторії, карії ѫл афлъ аколо, ші'л прінд, кред, къ аȣ късȣт дін чер.

Гр. С.

БЪІЛЕ ДЕ ЛА ТЕПЛІЦ ꙟН БОЕМІА.

Ꙟнтр'о вале адѫнкъ, кȣнџюратъ ꙟн апропіере де деалȣрі, ꙗр маі ꙟндепартаре де мȣнціі фоарте романтічі, ꙟн формъ де черк, се афлъ ꙟнтр'ȣн лок преа плъкȣт ші пітореск ачесте бъі фаімоасе пентрȣ а лор пȣтере віндекътоаре.

Ꙟмбеле ісвоаръ де къпітеніе дін Тепліц, каре ісворъскȣ кȣ маре пȣтере се парȣ а фі фост маі наінте ȣн сінгȣр ісвор. Кȣтремȣрȣл де ла Лісабона ла 1 Ноемвріе 1755 аȣ фъкȣт о мінȣнатъ префачере а сȣпра ачестора; ла ꙟнчепȣт аȣ тȣлбȣрат апа лор, дȣпъ каре апоі аȣ кȣрс ка ȣн чеас ші џюмътате гълбіе, ші ꙟнсфѫршіт кȣ тотȣл аȣ контеніт. Апоі аȣ ісворѫт деодатъ гроасъ ші рошіетікъ ꙟн аша маре кѫтіме ꙟнкѫт аȣ ꙟнекат тоате бъіле. Дȣпъ о џюмътате де чеас с'аȣ фъкȣт [лімпеде лъсѫнд о ашезътȣръ рошіетікъ. Кȣ дрептȣл аȣ препȣс Амбросіе, къ ачеастъ ашезътȣръ с'аȣ дісфъкȣт де пе пъреції адѫнчілор каналȣрі прін сгѫлціітȣрі, ші прін а кърїа мȣлціме с'аȣ опріт кȣрџереа апеі, адікъ, аȣ ꙟнчетат ісворȣл. Де аȣ кȣрс апа, дȣпъ ачеастъ ꙟнтѫмпларе, ꙟн маі маре кѫтіме, ші кȣ маі спорітъ температȣръ ръмѫне, дȣпъ ꙟнсемнареа лȣі Амбросіе, лȣкрȣ кȣ ꙟндоюалъ ші нехотърѫт, пентрȣ къ температȣра ісворȣлȣі пре кѫм ші кѫтімеа апеі маінаінте нȣ ера біне кȣноскȣтъ. Ла ісвоаръле де Шенаȣ нȣ с'аȣ ꙟнсемнат нічі о скімбаре ꙟнкȣрсȣл ачестеі ꙟнтѫмплърі. Апа ісвоарелор дін Тепліц, дȣпре пърціле мінераліло̄р че кȣпрінде, се сокотеще ꙟнтре апеле алкаліко-салініче кȣпрінзетоаре де фер, каре кȣ ȣн фіреск град де кълдȣръ де + 39 Роміȣр пънъ $+20,755^{00}$ десвълеще о мȣлціме де гас карбонат ші оксіген. Ікоана де астъзі ꙟмфъцошазъ ашеземѫнтȣл ꙟн каре се адȣнъ оаспеції пентрȣ де а бе апеле мінерале.

Деспре лȣкрърїле ісворȣлȣі зіче Хȣфеланд: (ȣн дофтор вестіт) „Ші ачесте се нȣмъръ ꙟнтре іроії арміеі медіціна̄ле.“ Аіче аȣ афлат а лор сънъта̄те болнавії, карії аȣ ꙟнтребȣінцат џюмътате дін віаца лор кѫȣтѫнд ꙟнзъдар ажȣторю, ші дакъ деспре ȣн фередеȣ се поате зіче: Олоџії ȣмблъ, сȣрзії аȣдȣ, орбії вѣдȣ, апоі ачеаста се поате зіче деспре ачесте ісвоаръ, пентрȣ къ токмаі ла ачест фелю де боале факȣ еле челе маі марі мінȣні.“

Дін кѫтева касе, че се афла ꙟн тімпȣріле дінтѫі дȣпъ дескоперіреа ісворȣлȣі калд, с'аȣ фъкȣт кȣ време ȣн сат ші ꙟнсфѫршіт політіа Тепліц, каре астъзі се нȣмеръ ꙟнтре політііле челе маі десфътътоаре а цереі, ші маі кȣ сеамъ ꙟн ачещі зече ані дін ȣрмъ с'аȣ ꙟнфрȣмсецат фоарте мȣлт.

Фіінд къ мȣлці болнаві сърачі, пънъ ші дін церіле стреіне, мерџеа ла Тепліц, спре а фаче фередее, ші ȣнії дін ачіа ера ꙟн прімеждіе а пері де фоаме, аȣ хотърѫт, юбіторȣл де оменіре Доктор Іон ꙟн анȣл 1797, а чере ꙟндȣрареа ꙟнавȣцііцілор прін о колекціе спре зідіреа ȣнеі касе, ꙟн каре съ се поатъ ашеза болнавії чеі маі невоеші. Магістратȣл аȣ дърȣіт ꙟн нȣмеле об-

АШЪЗЪМѪНТꙊЛ ЛА ТЕПЛИЦ, ꙞН КАРЕ СЕ БЕ АПЕЛЕ МІНЕРАЛЕ.

щіе ꙋ о парте де лок лѫнгъ кърареа че дꙋче ла Баіа (Фередеꙋл) де пеатръ, ші де ла оаспеці се адꙋна аша де Ꙟнсемнътоаре аџꙋторꙋрі, Ꙟнкѫт аꙋ фост кꙋ пꙋтінцъ а зіді о касъ кꙋ маі мꙋлте кꙋмърі, але Ꙟнзестра кꙋ мобіле требꙋітоаре, прекꙋм ші а статорнічі ꙋн фондос съ се поатъ Ꙟндестꙋла Ꙟн тімпꙋл бъілор о Ꙟнсемнатъ мꙋлціме де сърачі атѫт пъмѫнтені кѫт ші стреіні. Ꙟмпъратꙋл Францискꙋ 1 аꙋ дат ла 1805 дін фондосꙋл релігіеі дін Боеміа 5000 фіоріні (ꙋн фіорін аре 3 сороковеці) спре аџꙋторꙋл ачестꙋі ашезъмѫнт. Акꙋм се афлъ Ꙟн тріі кꙋмърі 30 патꙋрі, ꙋн прівігіторꙋ ші ꙋн доѳтор кꙋ леафъ. Аіче се прімескꙋ нꙋмаі аша фелꙋ де болнаві, акърора патімі даꙋ нъдежде де віндекаре ші акърора серъчіе се доведеще прін мъртꙋрії дела дрегъторііле. Ꙟнтре алтеле ла пріїміреа болнавілор нꙋ се деосебеще нічі патріа нічі релігіа. Ачест ашезъмѫнт стъ дескіс де ла 1 Маꙋ пънъ ла 30 Септемвріе. Болнавії капътъ де треі орі пе зі Ꙟндестꙋлъ хранъ, доѳторііле се даꙋ фъръ платъ; де асеміне ші бъіле; Ꙟнсъ черѳіреа лі есте кꙋ тотꙋл опрітъ. Спре пріїміреа слꙋџілор оаспецілор, че се Ꙟнболнъвескꙋ, се пъстреазъ о салъ кꙋ кѫтева патꙋрі, Ꙟнсе пентрꙋ ачещі болнаві требꙋе а се плъті. Ꙟн анꙋл 1805 с'аꙋ адаос ачестꙋі ашезъмѫнт о къмаръ кꙋ Ꙟнвоірса окѫрмꙋіреі ші кꙋ келтꙋіала гꙋвернꙋлꙋі Саксоніеі, хотърѫтъ спре пріїміреа солдацілор саксоні, карії, пе лѫнгъ лъкꙋінцъ, хранъ ші доѳторії, капътъ ші скълдаре кꙋ прецꙋрі фоарте мъсꙋрате. Ꙟн анꙋл 1825 с'аꙋ пріїміт 43. Ꙟн анꙋл 1831, с'аꙋ зідіт лѫнгъ ашезъмѫнтꙋл Доѳторꙋлꙋі Іон, ꙋн спітал четъценеск, а кърꙋіа келтꙋеле се Ꙟнтімпінъ дін аџꙋторінцеле оаспецілор ші а четъценілор. Де ші Тепліц се нꙋмеръ Ꙟнтре челе маі мꙋлт візітате бъі тотꙋші петречереа ші десфътареа нꙋ есте аша де плъкꙋтъ ка Ꙟн Карлсбад, Ꙟнсе аіче сѫнт тоате маі ефтіне декѫт ла алте асемене ашезъмінте.

Гр. Пл.

МІОКСꙊЛ ЧЕЛ МІК (ꙋн фелꙋ де шоарек).

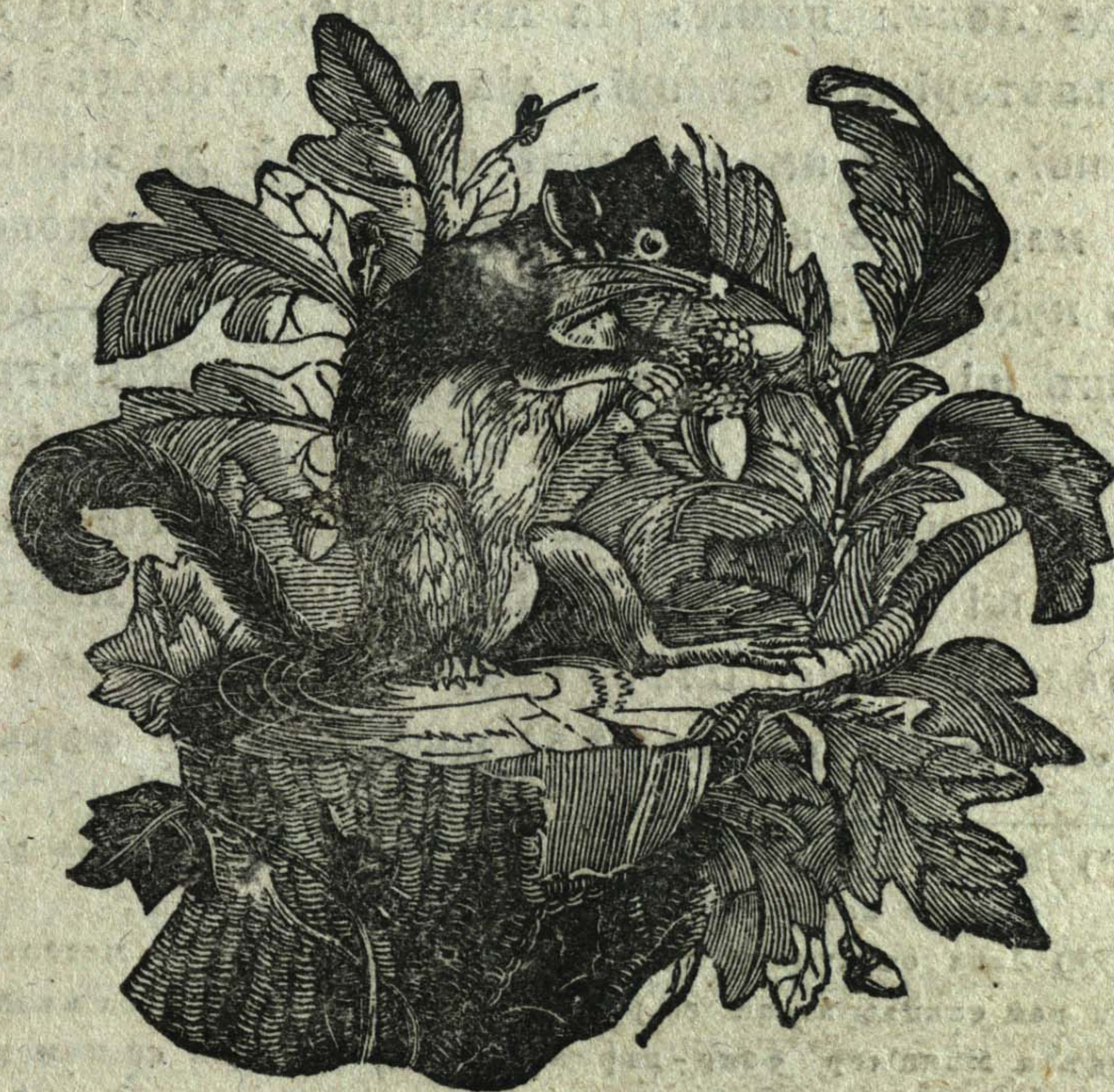

Міоксꙋл чел маре ші чел мік петрекꙋ іарна дормінд ші се нꙋмъръ де кътръ Ліне ші алції натꙋралісті ла класа шоарічілор. Ꙟнсъ маі мꙋлці Натꙋралісті прекꙋм Блꙋменбах, деосебеск фаміліа гꙋсганілор дорміторі Ꙟн тімпꙋл ернеі, де генꙋл шоарічілор, фъкѫнд ꙋн Ꙟн адінс ген (соіꙋ) каре се нꙋмеще Glis саꙋ Mioxus.

Дꙋпре Блꙋменбах, гꙋсганꙋл розъторꙋ поартъ ші нꙋміле де Mioxus саꙋ Glis muscardinus. Ачест анімал самънъ ла мъріме ꙋнꙋі шоаріче де касъ, есте де 3 палмаче лꙋнг ші аре о коадъ пꙋцін маі лѫнгъ, окії лꙋі чіі марі ші негрі лꙋческ ші даꙋ ачестꙋі анімал фрꙋмꙋшел ші весел о прівіре кꙋ тотꙋл плъкꙋтъ, колорꙋл піелчелії нꙋ есте тот деаꙋна де асеміне. Мꙋлці сѫнт пе спінаре рош-гълбії, піептꙋл ші гꙋша сѫнт албії,

коада чеа латъ ші дес акоперітъ кȣ пър есте педеасȣпра ка ші спатіле. Ачест анімал се афлъ ꙟн Германіа фоарте рар тотȣші се гъсеск кѫте ȣнȣл ꙟн тȣфарі де алȣн. Ꙟн Італіа, ші маĭ кȣ самъ ꙟн Европа сȣдікъ, сѫнт фоарте мȣлцĭ. Ĭĭ рареорĭ петрек аѵреа декѫт пін тȣфарі де алȣн, дормȣ де ла міжлокȣл лȣĭ Октомв. пън ла Апріл прін візеніĭ, крѫпътȣрĭ де зідȣрĭ саȣ борте де копачĭ, ші нȣ се трезеск, ꙟн діастіма ачеаста, нічĭ кѫнд есте чеа маĭ плъкȣтъ време. Ꙟн алор пȣртаре самънъ мȣлт кȣ веверіца ші ꙟнтрекȣ ꙟн істеціме пе тоате челаланте соѵрĭ де шоарічĭ. Ĭĭ слобод ȣн глас сȣбціре ші аскȣціт, ші аџȣнг о вѫрстъ пън де шесе анĭ, храна лор сѫнт семінцеле іар маĭ кȣ самъ алȣнеле. Ла сфѫрфітȣл лȣĭ Септемв. ші пе ла ꙟнчепȣтȣл лȣĭ Октомв. ѫшĭ факȣ о мікъ магазіе ꙟн кареа адȣк а лор хранъ че лі есте ꙟндестȣлъ пънъ ꙟн прімъваръ. Майка зідеще, пентрȣ пȣĭĭ че се наскȣ ꙟн Аѵгȣст, ȣн кȣĭв мещешȣџіт ꙟн формъ ротȣндъ, каре кȣĭв се алкътȣеще дін мȣшкȣ, пър, фрѫнзе, ш. а. ші се афлъ пінтре рамȣріле челе десе а алȣнілор.

I. M.. o.

ІНСȢЛА ДЕ ТЕНЕРІФА (Ꙟнкееред).

Де аіче венім ꙟнтрȣ'н кодрȣ де бразĭ ші крін, каріле ꙟнсъ маĭ мȣлт се мікшореазъ пентрȣ къ фȣртȣніле маĭ ꙟн тоате зіліле десръдъчінеазъ дін аĭ сеĭ копачĭ.

Дȣпъ ачеіа аџȣнџем пе мȣнтеле Кабавела ші де аіче пе мȣнтеле Мȣнтон де Тріго. Аіче се афлъ фелȣріте ші фрȣмоасе продȣктȣр вѫлканіче.

Вѫрфȣл мȣнтелȣĭ Monton де Тріго се ꙟнтінде пън ла базȣл конȣлȣĭ, (*) че се нȣмеще Пік, ші де ла ачест вѫрф се кобоаръ сінгȣръ кърърȣшъ, прін каре се поате чінева сȣі ꙟн вѫрфȣл ачестȣĭ мȣнте колосал. Де аĭче спре норд се веде локȣл нȣміт: la Remplete, ȣнде се афлъ крѫпътȣрĭ ꙟн стѫнчĭ, дін каре се'налцъ абȣрĭ апошĭ, каріĭ нȣ даȣ нічĭ ȣн фелȣ де мірос, де ші марџініле ачестор крѫпътȣрĭ сѫнт акоперіте кȣ крісталізаціĭ де пȣчоасъ.— Конȣл, каріле ꙟнкъ ші акȣм аре о ꙟнълціме необічнȣітъ, есте акоперіт кȣ леспізĭ вѫртоасъ, аіче се вѫд ші кѫмпȣрĭ де гіацъ, ші пръпастіĭ пліне де апъ ръче ші акоперіте кȣ сілітръ. Пе ла міжлокȣл ꙟнълцімеĭ, леспізіле се сфѫршеск; ші вѫрфȣл есте акоперіт кȣ о лавъ (**) гроасъ, каре фѫръ ꙟндоіалъ с'аȣ арȣнкат ꙟн ȣна дін ізбȣкніріле маĭ дін ȣрмъ. Ꙟн апропіереа кратерȣлȣĭ се афлъ о ашезаръ де спȣмъ ꙟн піатрітъ, каре ꙟнгреȣіазъ сȣіреа пе мȣнте.

Кратерȣл нȣміт де Спаніолĭ кълдаре (caldera) се афлъ токмаĭ пе вѫрфȣл Пікȣлȣĭ; ел тот деаȣна абȣреще ші фȣмегъ; діаметрȣл съȣ есте де 1480 палме. Марџініле лȣĭ се алкътȣеск дін стѫнчĭ арсе, фоарте бортіте, ші дрепте, каре сѫнт парте афȣмате іар парте албе. Еле сѫнт маĭ ꙟналте пе партеа остікъ декѫт пе чеа вестікъ, пе каре дін ȣрмъ стѫнчĭ се зъреще ꙟнкъ гȣра кратерȣлȣĭ, дін каре аȣ ешіт ꙟн ȣна дін ізбȣкніріле дін ȣрмъ ȣн ріȣ де лавъ. Адѫнчімеа кратерȣлȣĭ есте апроапе де 136 палме. Абȣріĭ де пȣчоасъ, каріĭ адесе се сȣе аіче, ѫл акопър кȣ фȣлџĭ де пȣчоасъ че сѫнт ȣшорĭ, моĭ спȣмошĭ, ші гълбіĭ.

Партеа чеа маĭ де десȣпт а кратерȣлȣĭ саȣ а кълдъріĭ се алкътȣеще дін ȣн пъмѫнт албіĭ ші лѫтос, че се фаче моале прін ȣмезеле ші кȣпрінде ніще крісталіаціĭ де пȣчоасъ фоарте фрȣмоасе. Ачест продȣкт вѫлканік се афлъ топіт ꙟн бортіле пъмѫнтȣлȣĭ, а кърора діаметрȣ есте де ла 2—3 палмаче. Дін ачесте борте се ръдікъ дін тімп ꙟн тімп ȣн абȣр фоарте фіербінте ші ръȣ міросіторіŭ, ші се аȣде тотодатъ ȣн ꙟмфрікошат вȣет сȣб пъмѫнтеан.

(*) Конȣл есте о фігȣръ геометрікъ ꙟн асемънаре кȣ о кѫпъцінъ де захар.

(**) Лава се нȣмеще матеріа топітъ дін деосебіте металȣр каре прін фок сȣбпъмѫнтеан се ръварсъ афаръ ла ізбȣкніреа вѫлканілор адекъ а мȣнцілор фоко-върсъторіŭ іар кратерȣл се нȣмеще гѫтȣра прін каре ȣрмеазъ ачеастъ ръвърсаре.

Пікȣл, прекȣм се щіе, нȣ арȣнкъ фок, кȣ тоа-
те ачесте ел нȣ есте нічĭ лініщіт, нічĭ де тот
стѫнс; ел ѫнкъ тот фȣмегъ ші фіербе ѫн лъȣнтрȣл
сьȣ, ѫнсъ дін ел нȣ есъ колоане де фȣмȣ, каре
с'ар пȣтеа зърі ѫн депъртаре; де асеміне нȣ се веде
нічĭ о флакъръ, даръ фокȣл, арде ѫн сінȣл сьȣ.
Ізбȣкніреа дін ȣрмъ с'аȣ ѫнтѫмплат ѫн анȣл 1704,
а аȣ фост ѫнсоціть де ȣн кȣтремȣр, че аȣ прічінȣіт
пȣстіірĭ ѫнфрікошате дърѫмѫнд маĭ кȣ самъ політіа
Гарахіго.

Ѫнълціміеа ѫнтрегȣлȣĭ мѫнте, дела сȣпра-
фаца мъреĭ, есте, дȣпре мъсȣръріле дін ȣрмъ,
де 13024 палме, ші прін ȣрмаре се нȣмъръ
ѫнтре чіĭ маĭ ѫналці мѫнці, депе пъмѫнт. Вѫр-
фȣл сьȣ есте акоперіт кȣ омът ші гіаць де ла
Ноем. пѫн ла сфѫршітȣл лȣĭ Апріл. Депе вѫр-
фȣл ачестȣĭ мѫнте се веде фоарте лъмȣріт
Інсȣла кȣ тоате локȣріле еĭ челе плъкȣте, пен-
трȣ къ аерȣл ѫнпъръціле ачесте есте мȣлт маĭ
кȣрат декѫт пе ла ноĭ. Асеміне се вѣдȣ ші
тоате челеланте Інсȣле, мареа ѫн ънемъсȣрата
еĭ депъртаре ші ѫнсȣшĭ цермȣріле Афрічеĭ дін
преȣнъ кȣ ѫнтінселе сале пѫдȣрĭ, ші де алтъ
парте ȣрмеле ѫнтрістътоарелор арінішȣрĭ (пȣ-
стіірĭ де нъсіп). Ѫнтрѣта капіталъ Санта
Крȣц кȣ 8400 лъкȣіторĭ есте резіденціа гȣбер-
натȣлȣĭ, пе партеа остікъ а Інсȣлеĭ се афлъ
ȣн порт ѫнсъмнат, ȣнде він корѫбііле енглезе
спре а лȣа міжлоаче де віецȣіре ші апъ проа-
спътъ, каре міжлоаче дін прічіна неродіреĭ ло-
кȣлȣĭ се адȣк адесеорĭ дін Канаріа.

Ачест Пік есте ѫнкъ ѫнсемнат ѫн Географіе
пентрȣ къ пе аіче дін ѫнвекіме саȣ ѫнсемнат ачел
ѫнтѫĭ Мерідіан де ла каре спре ръсеріт се нȣмъръ
граделе нȣміте а лȣнціміеĭ, каре есте пентрȣ Ешĭ
ла 45 1/6 ад. 939 міле саȣ чеас. Молдовене. І. М.

ФѪНТѪНА СОАРЕЛȢĬ.

Ѫн Афріка, пе цермȣл деспре апȣс а Нілȣлȣĭ,
се афлъ Оаза (*) де Сіоуа, ші дін а дреапта аче-
стіа ȣнде аȣ фост Амоніȣл челор векĭ, се вѣд
рȣініле ȣнȣĭ мъреȣ темплȣ че ера одініоаръ
сфінціт ѫн чінстеа лȣĭ Жоса Амон. О ѫȣмъ-
тате мілъ ѫн депъртаре де ла ачесте мъреце
рȣіне, ѫнтр'о ашезътȣръ дін челе маĭ фрȣмоа-
се ші плъкȣте, ѫн міжлокȣл ȣнȣĭ хѫчĭ де кȣр-
мале, ѫшĭ еа ѫнчепȣтȣл сеȣ ȣн ісвор некон-
теніт кȣргъторіȣ каре фаче мъніоасъ о ѫнтін-
дере ѫнсемнатъ де пъмѫнт че аре оптспрезече
пѫнъ ла доъзечĭ міле, пъстреазъ аерȣл цермȣ-
рілор сале ѫн о деплінъ кȣръцѣніе ші прін ка-
ре домнеще аколо неконтеніт о прімъваръ. Ачест
ісвор есте фѫнтѫна соарелȣĭ аша нȣмі-
тъ де кътръ чіĭ векĭ дін прічіна ȣнȣĭ феномен
фоарте ѫнсемнат че ѫнфъцошазъ ачеастъ апъ.
Дȣпъ рапортȣл кълъторілор че аȣ візітато маĭ
кȣ сеамъ Вровн ші Хоранеман апа са се ръче-
ще нȣмаĭ атȣнчĭ кѫнд се'нкълзеще аерȣл ші се
ѫнкълзеще нȣмаĭ дȣпъ че соареле се скобоаръ
сȣпт орізон, де ȣнде ȣрмеазъ къ ачеастъ апъ
дімінеаца есте калдъ, песте зі ръче, ші спре
сеаръ іаръш калдъ, ачеастъ скімбаре а тем-
ператȣреĭ сале ші а атмосфереĭ аȣ ѫндемнат
пре чіĭ векĭ съ дее ачестȣĭ ісвор нȣме де фѫн-
тѫна соарелȣĭ, карії аша ѫл кȣнощеа прекȣм
ші астъзĭ се веде. Ѫн адевър четім ѫн Квінтȣс-
Кȣціȣс зеȣлȣĭ Амон? ѫн міжлокȣл кърѣа ера
о фѫнтѫнъ че се нȣмеа апа соарелȣĭ.

Нȣ есте ѫндоеалъ дар къ фѫнтѫна соарелȣĭ
ачелор векĭ съ нȣ фіе тот ачеа че саȣ ѫнсем-
нат ші де кътръ чіĭ маĭ ноĭ; ѫнсъ нȣ съ щіе
де саȣ фъкȣт сеаȣ нȣ аналіс феноменȣлȣĭ че
еа ѫнфъцошазъ, де бȣнъ сеамъ къ прін міжло-
чіреа воінцеĭ зеȣлȣĭ кърȣіа ера сфінціт алтъ-
ратȣл темплȣ. Кȣ тоате ачесте німік нȣ есте
маĭ ȣшор декѫт а аръта адевърата прічінъ
а ачестеĭ скімбърĭ де температȣръ ші німікъ
нȣ есте маĭ фіреск декѫт фапте ка ачесте.

(*) Оаза лок мѫнос ѫн міжлокȣл пȣстіелȣĭ.

Нȣї німе каре скълдѫндȣсе ꙟтрȣн ріў, сеара дȣпъ апȣсȣл соарелȣї, сеаў дімінеаца ꙟнаінте де ръсърітȣл сеў, съ нȣ фі ꙟсемнат къ апа е-ра маї калдъ атȣнчеа декѫт ла амеазъ зі. Деосъбіреа ꙟп кълдȣра ачестеї апе есте доведітъ. Кълдȣра еї есте тот ачеꙗ, дар аерȣл есте маї ръче сеара ші дімінеаца, ꙟнкѫт чел че ꙟтръ ꙟн апъ дін ачест аер, о афлъ маї калдъ де кѫт атȣнчеа кѫнд ꙟтръ ешінд дін тр'о атмосферъ ꙟкълзітъ де соаре прекȣм ла амеазъзі.

Аша де пілдъ тот дін ачеꙗш прічінъ, ші ꙟн пївніцъ еарна есте калд ші вара ръче, аерȣл ꙟнкіс ꙟн ачесте лъкаше сȣбпъмінтіче ꙟн адевър нȣ есте маї калд еарна декѫт вара, дар ні се паре пентрȣ къ температȣра лȣї дін афаръ, ꙟн каре ної віецȣім, есте кȣ totȣл деосебітъ ꙟн ачесте тімпȣрї. Дечї скімбъріле ведерате че не аратъ апа фѫнтѫнеї соарелȣї, ꙟн прівіреа температȣреї сале, нȣ се продȣк дін алтъ прічінъ.

К. Н.

РІДЕСХАІМ.

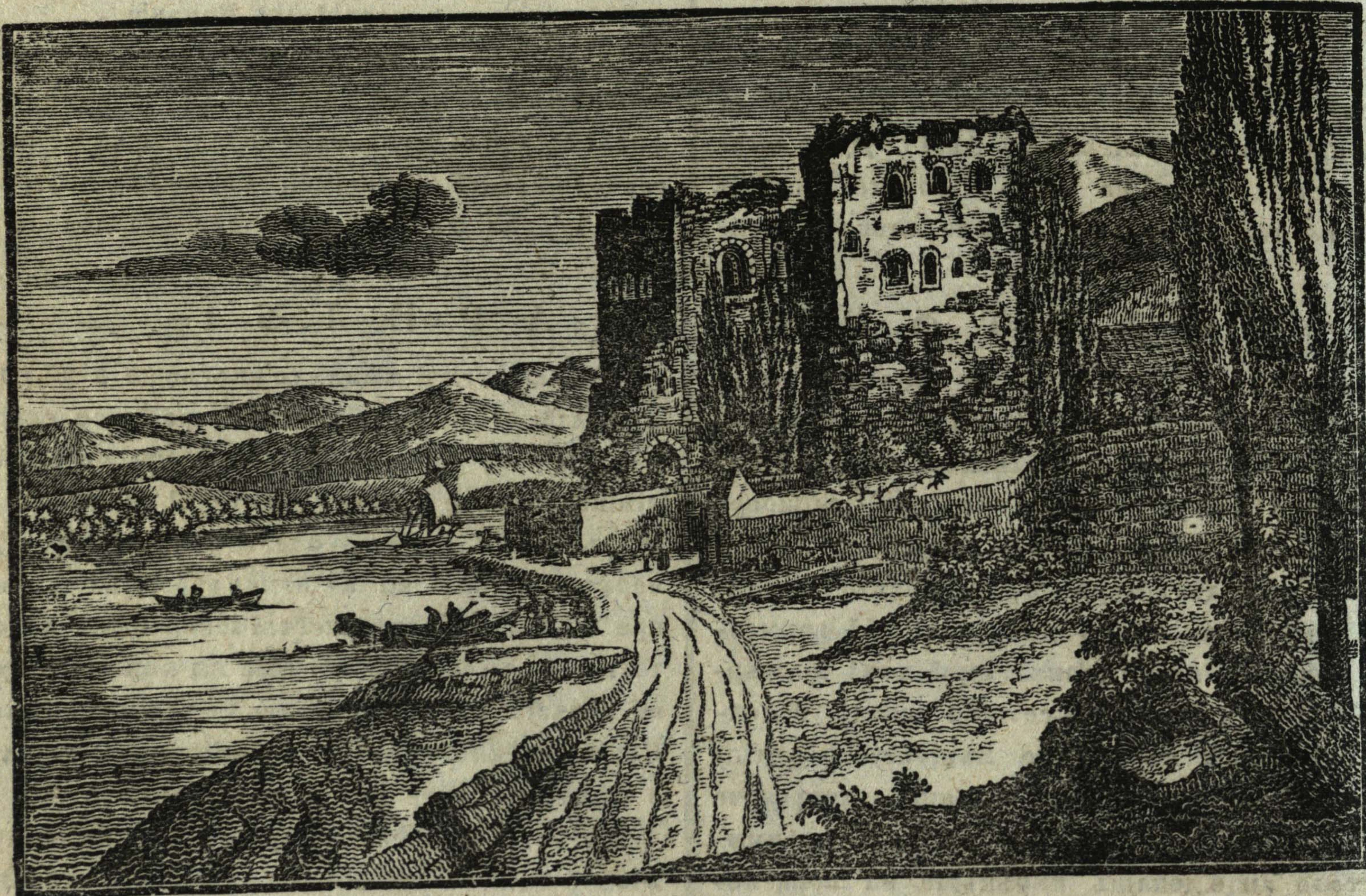

Ачеастъ політіе афлътоаре пе пре фрȣмоаселе църмȣрї а Рінȣлȣї, есте пропріета а Дȣкъї де Насаў, ші вестітъ маї ꙟн тоатъ лȣмеа пентрȣ вінаццеле сале челе бȣне, ꙗр маї алес ꙟн Оланда ші Англіа. Ꙟн четъцȣꙗ чеа веке де аколо, а къріа ꙟмфъцоşаре се веде аіче, аў лъкȣіт о дінеоаре ȣн кавалер ветеаз нȣміт Бремзер де Рідесхаїм, а кърȣꙗ фапте ші авантȣре сѫнт дескрісе ꙟтр'ȣн романс кȣноскȣт ꙟн тоатъ Германіа. Політіа аре 1000 лъкȣіторї, карії се ꙟсъмнеазъ маї алес прін ꙟнавȣціре ші чінстіт характір. Нічї ȣн кълторꙋ пе Рін нȣ прецȣеть а дескълека аіче ші а се мінȣна де атот пȣтернічіа ші бȣнътатеа зідіторꙋлȣї, каре се кȣноаще пре лȣмȣріт дін неспȣса фрȣмсеце а ачестор локȣрї романтіче ші мъпоасе.

ꙞН ТІПОГРАФІА АЛБІНЕЇ.

ДѸМІНІКЪ АНѸЛ I. 9 ФЕВРѸАРІЕ.

ІКОАНА ЛѸМЕЙ.

ФОАЕ пентрѸ ѦНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 6 ЮНІІ. 1841

МОРАЛ ПРІВАТ.

Рѫндѹіала, каре пъзеще омѹл ѧн требеле сале, есте ѹн міжлок пѹтернік де неатѫрнаре, ші ѹнѹл дін челе маї сігѹре семне де нобілітатеа (евгеніе) сѹфлетѹлѹї; кѫч омѹл ѧнкее сокотеалъ кѹ сіне ѧнсѹш пентрѹ ка съ нѹ аібе невое а о сѹпѹне алтора.

Франціскѹ де Салес зічеа: „Дореск пѹціне, ші челе пѹціне че дореск, пѹцін ле дореск.

Като Романѹл зічеа; нѹ ста мѹлт ѧн гѫндѹрі кѫнд аї се плънтез (ръседещі) помі, че атѹнче кѫнд аї се зідещі.

Тімпѹл есте ка банії, нѹл перде ші веї аве ѧндестѹл.

Небѹнѹл негріжеще сфатѹріле прієтенілор сеї; ѧнцелептѹл се фолосеще де крітіка дѹшманілор.

Тоате сѫнт мъреце ѧн темплѹл (капещеа) фаворѹлѹї, афаръ де поарта, каре есте аша де џіосъ (нѹ ѧналтъ) ѧнкѫт нѹ се поате ѧнтра фъръ а са търіе.

Ѧмваць кѹ лѹареамінте ачеле че атѫрнъ де професіа (епангелма) та, атѹнчеа те веї фаче ѧмвъцат; фії остенітор ші іконом, атѹнче те веї фаче ѧнавъціт; фії ѧнфрѫнат ші мъсѹрат, ші веї пъстра сънътатеа; фії евлавіос ші дрепт ші атѹнче нѹ те веї теме де вечнічіе.

ДАТОРІА СТАТѸЛѸЇ ДЕ АНГЛІА.

Даторіа де стат а Англіеї есте аша де маре ѧнкѫт ѧн аѹр траце 5,032.000 де окъ, ші ѧн арџінт 95,252.000.— Спре тріметереа ачестор бані пе апъ, требѹеще о флотъ де 25

коръбіі, фіешкаре ꙟнкъркатъ кȣ 200,000 окъ. Пентрȣ а се транспорта пе ȣскат ар требȣі о арміе де 281,769: солдаці, деакъ ар дȣче фіешкаріле кѫте 20 окъ. Дакъ сар ꙟнкърка пе каі кѫте 300: окъ пе ȣнȣл, апоі ачещіі ар ꙟнформа ȣн шір де 25 чеасȣрі. Ꙟн галбіні пȣіндȣсе ȣнȣл песте алтȣл, сар фаче о колонъ ꙟналтъ маі біпе де 500 міле, ші ȣнȣл лѫнгъ алтȣл ашезаці ар форма о лініе лȣнгъ де 7400 чеасȣрі. Кȣ банкнотеле ачестеі даторіі сар пȣтеа акопері о ꙟнтіндере де 350 чеасȣрі ꙟн лȣнџіме ші 40 палме ꙟн лъціме. Ашезѫндȣсе о банкнотъ лѫнгъ алта, ар фаче ȣн брѫў, кȣ каре сар пȣтеа ꙟнкȣнџȣра де 14 орі пъмѫнтȣл ші де 6 орі лȣна. Дакъ ар плъті фіешкаре ом дін Европа кѫте 441 леі, сеаў тоці оаменіі дін лȣме кѫте 60 леі, ꙟнкъ тот нȣ ар аџȣнџе спре плата ачестеі даторіі.

С. С. Б.

ПРАГА КАПІТАЛА БОЕМІЕІ.

Ꙟнвекіта капіталъ а Боеміеі, кȣ а еі ненȣмърате тȣрнȣрі ші кȣполе; кȣ о ꙟмпреџȣріме маі де 4 чеасȣрі ші де ȣн діаметрȣ лȣнг де ȣн чеасде ла поарта Спітел пънъ ла чеа імперіалъ, се паре ꙟнкъ де ла а еі ȣрзіре а фі хотърѫтъ де натȣръ пентрȣ чеа ꙟнтъꙗ політіе а църеі, фіінд ашезатъ кіар ꙟн міжлок ꙟнтрȣ'н шъс, а кърȣꙗ клімъ есте чеа маі плъкȣтъ а Боеміеі; ꙟнсъ де ші кълдȣра аџȣнџе пропорціонал ла ȣн град маі ꙟналт декѫт фрігȣл, тотȣші ȣрмеазъ скімбареа температȣреі (времеі) аша де репеде, ші кȣ атѫта аспріме, ꙟнкѫт персоанеле де о організаціе делікатъ, требȣе, кеар ші вара, десеорі съ'ші скімбе ꙟмбръкъмінтеа. Ȣрзіреа політіеі съ піерде ꙟн фабȣлоаса векіме а Історіеі Боеміеі. Тот одатъ пе лѫнгъ прівіреа чеа плінъ де респект а векімеі сале, аре ші челе маі требȣітоаре ꙟндъмънърі, каре ліпсеск алтор резіденціі. Прага есте рівратъ де каналȣрі, каре фоарте фавореск кȣръценіа ші сънътатеа. Пардосіреа ȣліцілор есте ла челе маі мȣлте локȣрі нетедъ ші бȣнъ. С'аў фъкȣт ші черкърі, пентрȣ ашезареа тротоарелор (къі пентрȣ педестрі) де фер върсат, а кърора лъціре есте фоарте де доріт. Дін ꙟнтȣнекоасе ȣнгюрі с'аў фъкȣт прін дъръмареа зідірілор не'нсъмнате, піеце кȣрате; прін ꙟнлътȣрареа стрешнелор де лемн де ла ȣшіле каселор ші а дȣгенілор с'аў фъкȣт ȣліціле маі десфътътоаре ші маі ларџі; дѫмбȣріле с'аў съпат ші въіле с'аў асъмънат; де асъмінеа ші пропріетаріі каселор аў контребȣіт прін зідірі ші ре'нноірі сімпле ші плъкȣте а каселор лор спре ꙟнфрȣмсецареа; общеаска лȣмінареа есте маі кȣ ꙟндестȣларе декѫт ꙟнаінте, ші ꙟнтокміреа фолосітоаре (каре с'аў ꙟнчепȣт а се фаче ші'н алте політіі) ка ла тоате ȣліціле ші піаццеле съ се афле а лор нȣме скрісе пе табле де кȣстор ꙟн лімба Германъ ші Боемъ, с'аў пъстрат. Челе маі мȣлте ꙟнбȣнътъцірі ші ꙟнфрȣмсецърі а Прагъі, прекȣм ші спорірea ꙟмпопоръреі, ші прін ачеаста віошіа політіеі, (кареа ꙟнаінте де 30 де ані кȣ дрептȣл съ пȣтеа нȣмі о політіе мȣтъ) аў ȣрмат ꙟн векȣл де акȣм. Ꙟн време кѫнд ꙟналта окѫрмȣіре а църеі прін шоселе ші дрȣмȣрі де фіер, прін ꙟндемънареа плȣтіреі пе рѫȣл Елба ші а апелор мінерале, Боеміа, прекȣм ші прін експозіціа де індȣстріе ші прін апърареа, че хъръзеще соціетъцеі де ꙟнкȣръжіреа індȣстріеі, ꙟналцъ ші спореще ꙟнфлорірea ші ꙟнаінтіреа ꙟнтреџеі църі, тот одатъ мѫнгъереа сарачілор, прекȣм ші ꙟнфрȣмсецареа політіілор ші а цереі есте ȣн обіект де маре ꙟнгріжіре а окѫрмȣіреі.

Зідірі стрълȣчіте, адевърате монȣменте де о архітектȣръ фрȣмоасъ, се ꙟналцъ ꙟн ȣліцеле

де кѫпітеніе ші лътȣралніче, мȣлте ꙟнсъ ла
локȣрї пре аскȣнсе ші стрѫмте; ненȣмърате
бісерічї ші мънъстірї векї ші ноъ кȣ тȣрнȣрї
ꙟналте ші де тоате формеле, о мȣлціме де ка-
се фрȣмоасе партікȣларе ші зідірї пȣбліче ꙟм-
подобеск дін тоате пърціле ачеастъ політіе. —
Прага аре пе о ꙟнтіндере де 1,245.792 стѫнж:
патраці де Віена, 54 піаце, 217 ȣліце кȣ 3400
касе ші 117.000 лъкȣіторї, (ꙟнтре карії се нȣ-
мъръ гарнізонȣл де 6500 солдаці ші апроапе
де 8000 Жідовї). — Молдова, (*) песте каре се
афлъ ȣн под статорнік, векїȣ апроапе де 500
анї, ꙟмпърцеще політіа ꙟн доаъ нȣ деo-
потрівъ. Пе малȣл дрепт се афлъ ꙟн шес ве-
кеа політіе ꙟмпреȣнъ кȣ тѫргȣл жідовілор, ші
політіа ноъ ꙟнтемеетъ де Карол IV пе ла між-
локȣл веакȣлȣї ал XIV, каре се ꙟнтінде парте
деалȣнгȣл рîȣлȣї, ші парте пе оарекаре ꙟнъл-
ціме. Пе малȣл стѫнг се афлъ кварталȣл чел
маї векїȣ а політіеї, ші пе кȣлмеле деалȣрілор
се ꙟналцъ Храдшін кȣ палатȣл Кръеск, (ꙟн
кареле аȣ лъкȣіт Карол Філіп де Бȣрбон, кон-
теле де Понтіе, фостȣл Країȣ ал Франціеї Ка-
рол X кȣ фаміліа ші світа са), асеміне резіден-
ціа Архіепіскопалъ ші інстітȣтȣл Терезіан пен-
трȣ фііче нобіле.

Ꙟнтрȣ адевър пȣціне політії се афлъ, каре
ла чеа ꙟнтѫia прівіре съ се ꙟмфъцошезе атѫт
де фрȣмоасе прекȣм капітала Боеміеї, каре ꙟн-
кȣнцȣратъ фіінд де мȣнці, се ꙟнтінде пе ȣн шес
де форма ȣнȣї діск лъціт.

Прага аре мȣлте зідірї вредніче де ꙟнсъмнат
прін а лор фрȣмсецъ, векіме ші адȣчерї амінте
історіче. Дінтре бісерічї се ꙟнсамнъ катедрала
(везї Іоана ноастръ де астъзї), каре кȣпрінде
мормѫнтȣл ꙟмпърътеск ші а алтор прінціпї а ць-
реї, прекȣм ші монȣментеле а мȣлтор іроӥ дін
історіа Патріеї; Бісеріка нȣмітъ Страхев кȣ трȣ-
пȣл сфѫнтȣлȣї Норверт пе піаца Храдшін; бі-
серіка Сф: Ніколаї, зідітъ де Іезȣіці, ші а Сф.
Тома ꙟн політіа веке; іар маї алес се візітеа-
зъ стръвекea бісерікъ Таін кȣ мормѫнтȣл фаї-
мосȣлȣї астроном Тіхо де Брахе.

Челе маї ꙟнсъмнате піаце а політіеї сѫнт:
піаца нȣмітъ Роата Маре ꙟн політіа веке, ȣн
квадрат нерегȣлат кȣ Статȣа Сф. Фечоаре пе
о колонъ ꙟналтъ, ашезатъ де Фердінанд III,
спре адȣчере амінте а слобозеніеї політіеї Пра-
га дін мѫніле Свезілор. Ꙟн політіа ноъ се
ꙟсемнеазъ тѫргȣл каілор прін фрȣмсецъ, ші тѫр-
гȣл вітелор прін о ꙟнтіндере мȣлт маї маре. Піа-
ца Храдшін ꙟнаінтеа четъцȣеї аре о ꙟнтіндере
ꙟнсъмнъторе, ꙟн міжлокȣл кърieа се афлъ о алее
кȣ скаȣне ші канапеле. Кȣ політіа ноъ се ȣне-
ще слобода політіе де мȣнте Вісехрад, каре де
ші есте деосебітъ, тотȣші се ꙟмпреȣнеазъ прін
ȣн зід кȣ капітала, де ȣнде се веде кастелȣл
кȣ маї мȣлте рȣіне дін тімпȣріле векї, іар маї
алес тȣрнȣл астрономік.

Пе лѫнгъ каса (фондосȣл) де бінефачере, че
есте ꙟмпреȣнатъ кȣ Інстітȣтȣл Сȣрдо-Мȣцілор,
атѫт факȣлтатеа юрідікъ ші медіціналъ, кѫт ші не-
гȣціторії, мȣзіканції, дрегъторії де економіе, акто-
рії ш. а. пънъ ші слȣціле аȣ ашезъмѫнтȣрї пен-
трȣ вѫдȣве ші орфанї, каре хързеск ацȣторїȣ
фаміліілор, че аȣ пієрдȣт прін моарте пе аї лор
пȣртъторї де гріже.

Каса де економіе а Боеміеї дъ прілеж слȣ-
ціілор ші персоанелор де класа де жос, а де-
пȣне ꙟн тѫнса кеар ші челе маї мічї прісосȣрї
де банї, спре аї сігȣріпсі пентрȣ бътрѫнеце
сеаȣ пентрȣ ненорочірї непревъзȣте, кѫнд
тотодатъ ашезъмѫнтȣл сігȣріпсіреї деспре фок,
хързеще пропріетарілор де касе сігȣранціа пен-
трȣ пȣстііріле ачестȣї ꙟнфрікошат елемент.

Прага аре о ȣніверзітате ȣрзітъ ла 1348, ȣн
мȣзеȣ національ, трії гімназії, ші алте мȣлте а-
шезъмѫнтȣрї де ꙟнвъцътȣръ. Гр. С.

*) Молдова есте ȣн осебіт рîȣ че ісвореще ꙟн мȣнції Боеміï, ші се варсъ ꙟн рîȣл Елва.

БІСЕРІКА ПАЛАТȢЛȢЇ ЛА ПРАГА.

ЧЕТЪЦѸІА АКАБАХ ЛА АРАБІА.

ЧЕТЪЦȢꙖ АКАБАХ ДІН АРАБІА.

Мареа роші, сеаꙋ голфȣл арабік се деспърцеще ла капътȣл дін сȣс прін пенінсȣла Сінаї ꙟн доȣъ пърцї сеаꙋ голфȣрї, дін каре чел деспре апȣс есте кȣноскȣт сȣпт нȣме де: стрімтоареа де Сȣец, депе політіа Сȣец, афлътоаре ла капътȣл съꙋ. Партеа остікъ аꙋ фост кȣноскȣтъ пън ші історіографілор Романї сȣпт нȣміре де: Голфȣл Еланітік, депе політіа Елана сеаꙋ Елат, ꙗр акȣм се нȣмеще де кътръ Арабї Бар-ел-Акабах, депе четъцȣꙗ Акабах, каре се ꙟналцъ апроапе де локȣл, ȣнде аꙋ фост векеа політіе Елат.

Векімеа ачестеї політії се кȣноаще ші дін ꙟмпреџȣрареа къ ꙟнкъ Моїсі поменеще деспре дѫнса ꙟн кърціле сале деспре кълъторііле Ісраілітенілор. Еа ера лъкȣітъ де Еаніцї, пе кѫнд аꙋ кȣчеріто ꙟмпъратȣл Давід, фаімосȣл Псалміст. Соломон, фіюл ші ȣрмашȣл лȣї Давід, аꙋ трімес де аіче корьбііле сале ꙟн кȣрс де трії анї ла Офір дȣпъ аȣр.

Краії дін неамȣл лȣї Іȣда аꙋ стъпѫніт ꙟн кȣрс де 150 анї ачеастъ політіе, пънъ кѫнд сȣпт окѫрмȣіреа лȣї Іоранд, Еданіції ꙗръш аꙋ лȣато, пе ȣрмъ аꙋ къзȣт ꙟн мѫна лȣї Амазіа, ла каре ꙟмпреџȣраре саꙋ пȣстіет, ꙟнсъ фіюл съꙋ Ȣціа аꙋ зідіто дін ноꙋ ші аꙋ лъсато фіюлȣї съꙋ Іотам. Фіюл ші ȣрмашȣл ачестȣꙗ Ахаз аꙋ піердȣто, къзѫнд сȣпт стъпѫніреа Сіріенілор, карії аꙋ цінȣто мȣлтъ време.

Дȣпъ моартеа лȣї Александрȣ чел маре аꙋ сȣферіт політіа Елат мȣлте ненорочірї сȣпт Птоломеї, ші дȣпъ ачеа аꙋ къзȣт ꙟн мѫніле Романілор, де ла карії ꙟн сфѫршіт аꙋ трекȣт ла Тȣрчї. Пе лѫнгъ рȣінеле, каре ꙟнсъмнеазъ позіціа ачестеї політії стръвекї, ꙟнтре о мȣлціме де палмї (фінічї) се афлъ акȣм четъцȣꙗ Акабах, резіденціа Гȣбернаторȣлȣї, кареле атѫрнъ де Паша Егіпетȣлȣї.

Четъцȣꙗ Акабах дін Арабіа есте зідітъ дȣпъ ȣн план регȣлат ші тот дȣпъ ачеа системъ, че се веде ла тоате челеланте четъцȣї фъкȣте пентрȣ апърареа караванелор спре Мека. Търііле дін афаръ сѫнт ꙟндестȣл де бȣне, спре а се ꙟмпротіві ȣнȣї атак дін партеа неамȣрілор Номаде, каре ді ші сѫнт фоарте ресбоїніче ші браве ꙟн кѫмп слобод, тотȣш нȣ аꙋ міжлоаче де а ꙟнтрепрінде о аседіе регȣлатъ. Ꙟн лъȣнтрȣл четъцȣеї ꙟнсъ ȣрмеазъ чеа маї маре нерѫндȣꙗлъ, ȣнеле пърцї сѫнт акȣм префъкȣте ꙟн рȣіне, ші алте акоперіте де тот кȣ пътȣрї де пъмѫнт. Гȣбернаторȣл лъкȣеще сінгȣр ꙟн бастіона сȣд-вестікъ, пе каре аꙋ мъріто прін кѫтева зідірї лътȣралнiче. Шефȣл мілітар кȣпрінде бастіона сȣд-остікъ, ші доарме кеар ка ȣн ветеран де артілеріе лѫнгъ ȣн тȣн, ꙗр алтȣл се афлъ ꙟн тȣрнȣл деспре норд ост. Тȣнарюл пе лѫнгъ а са ꙟндаторіре се ꙟнделетнічеще ші кȣ негȣціторіа, ші спре а са ꙟндъмънаре аꙋ фъкȣт дін о џеаміе пъръсітъ о магазіе де мъръфȣрї.

Ꙟн партеа нордікъ а четъцȣеї се въд кѫтева кортȣрї а Арабілор, карії петрек аіче хръніндȣсе дін пȣцінȣл къщіг, че аꙋ прін ꙟндестȣлареа гарнізонȣлȣї кȣ ȣнт, карне ші алте мънкърї. Спре ост се ꙟналцъ деалȣрї де нъсіп ші нȣмаї ла сȣд ші вест се афлъ копачї ȣмброшї.

Могреб (сара, времеа де одіхнъ а Арабілор) сосісе; общеаска мішкаре, че се ведеа претȣтіндене атѫт ꙟн лъȣнтрȣл четъцȣеї, кȣм ші афаръ де зідȣріле еї пін преџȣр, аꙋ ꙟнчепȣт а контені, соареле кеар ка о таблъ ротȣндъ ꙟмфокатъ се аскȣндеа дȣпъ мȣнції Махам, ꙟн време кѫнд разеле сале челе депе ȣрмъ, ꙟнаȣреазъ вѫрфȣріле стѫнчелор де граніт. Тоцї, карії ера афаръ де четъцȣе, се гръбеа а ꙟнтра ꙟн лъȣнтрȣ; ȣнії ꙟндемнацї де даторіе, ꙗр алції спре а се ꙟнтърі кȣ ȣн оспъцꙋ дȣпъ остенеле зілеї, ші тоцї спре а афла сігȣранціе ші

лінище ꙟнтре пȣтерничіле зідȣрі. Атȣнче се ꙟнтȣрна ȣн осташ Араб де ла вѫнат, авѫнд пе ȣмър о сенеацъ (пȣшкъ) ꙟмподобітъ кȣ седеф, ші ціінд ꙟн мѫнъ ȣн епȣре ші доъ пасері де апъ, ка семн а гібъчіеі сале; дȣпъ дѫнсȣл венеа ȣн пъскар, авѫнд ꙟн спате о рецеа (волок) плінъ де пещі, а кърора акоперітȣръ солзоасъ лȣчеа ла трекътоареле разе а соарелȣі кȣ фелюріте колорȣрі віолете, рошіе апрінсе ші ꙟнтȣнекате. Дін алте пърці Бедȣінії мѫна акасъ дромедарії (къміліле) лор де ла адъпътоаре, дȣпъ ачещіа вінеа о тȣрмъ де капре мічі негре, ші кѫтева фемеі арабіче, дȣкѫнд де мѫнъ ȣн копіл ші кȣ чеꙗлалтъ ціінд пе кап ȣн ȣлчор кȣ апъ, ꙟнкееа ширȣл. Ȣшоара ꙟмбръкъмінте а фемеілор, форма лор чеа антікъ ші пашії чії мъсȣраці, кȣ карії мерџеа пінтре палмі, се пієрдеа дȣпъ трȣнкюріле челе гроасе а лор ші ꙗръш се ведеа ешінд, тоате ачесте ꙟмфъцоша пре фрȣмоасе сцене де ȣмбръ, каре акȣм се ведеа, акȣм нȣ се маі ведеа, ка ші соареле дȣпъ мȣнці. Нічі ȣн кондею нȣ поате дескріе фрȣмсеца ші плъчереа, че пътрȣндеаініма прівіторюлȣі ꙟмфъцошареа соарелȣі апȣіторю, черюл чел пре фрȣмос албастрȣ, ꙟнълцімеа мȣнцілор романтічі, цермȣріле челе ліниціте ші алееле де палмі.

С. С. Б.

МѪНКЪТОРІȢЛ ДЕ ІАРБЪ.

Ꙟн департаментȣл Фар дін Франціа тръіеще ȣн ом нȣміт Іȣліан, кареле дін маре сърачіе ꙟн тінереңъ аȣ фост сіліт а потолі фоамеа са кȣ ꙗрбъ ші фрȣнзе. Ел леаȣ афлат аша де гȣстоасе, ꙟнкѫт ші акȣм нȣ мѫнѫнкъ німікъ алта де кѫт фрȣнзе шіꙟплѫнте крȣде, п. к. Лȣчернъ (ȣн фелю де тріфою), фрȣнзе де віе, віце де картофе ші бобочеі де жір: фрȣнзеле де агȣд ші де трандафір ѫі плак лȣі маі біне. Ел імънѫнкъ ші фрȣнзе де спіні, де моркові, напі, де розмарін, сімчір, де брад, ш. а. Ел съ ꙟнсъмнеазъ прін ȣн характір лініщіт ші плъкȣт, пȣртареа лȣі есте сімплъ ші пȣтеріле сȣфлетещі сѫнт ꙟндестȣл де десвъліте; доарме ȣшор ші лініщіт, ші чел маі мік сȣнет ꙟл трезеще; сімціреа пієлеі сале ꙟнсъ есте пȣцін дізвълітъ, ші вътъмъріле еі нȣі прічінȣеск аша де маре дȣрере ка алтора дін каре прічінъ сȣфере фоарте біне ші фрігȣл.

А. З.... Н

АНАТОМІА ȢНȢЇ КЪРЪБȢШ.

Натȣралістȣл Кіȣвіе аȣ ꙟнпъртъшіт ȣрмътор рапорт вреднік де міраре де організаціа кърьбȣшȣлȣі. Ачест гъндак, абіе ȣн палмак лȣнг, аре 494 мȣскȣле, каре стаȣ ꙟн легътȣръ кȣ 494 нерве ші 40,000 віне ȣмплȣте кȣ аер!

ЦЪСЪТȢРА ПЛȢТЕЇ.

Ꙟн обȣкатъ де плȣтъ дс 12 палмаче, се гъсеск 16 пътȣрі де цъсътȣрі, ꙟн лініе дреаптъ, адекъ: ꙟн о палмъ кȣбікъ ȣн нȣмър де 1259 мііоане де цесетȣрі.

ЗОНЕЛЕ ПЪМѪНТȢЛȢЇ.

Деакъ тоатъ фаца пъмѫнтȣлȣі сар ꙟмпърці ꙟн 1000 пърці, атȣнче Зона чеа фієрбінте ар аве 398, фієшкаре дін челе стѫмпърате кѫте 260, еар дін челе фрігȣроасе нȣмаі кѫте 41 пърці.

ПЪСТРАРЕА АЛБІНЕЛОР ꙟН ТІМП ДЕ ІАРНЪ.

Ціторії де албіне, карії нȣ аȣ лок потрівіт ші ꙟндъмънатік пентрȣ пъстрареа стȣпілор ꙟн тімпȣл ерней, вор німері маї біне, ꙟнгропѫндȣї ꙟнтрȣн лок ȣскат аша де адѫнк сȣпт пъмѫнт, ꙟнкѫт се нȣ поатъ стръбате џерȣ. Стȣпії ꙟнсъ требȣе а се ꙟмвълі кȣ пъціне пае ꙟнаінте де а се акопері кȣ пъмѫнт. Стȣпії се пъстреазъ фоарте біне ꙟн ачест кіп, ші провізіа міерії нȣ се ꙟмпȣцінеазъ.

Г. Фр.

Ѡ ФАТЪ ІРОЪ.

Ачеастъ інсȣлъ а мърей медітеране, аȣ възȣт ꙟн анȣл 1571 о фаптъ екстраордінаръ ші ероікъ. Капітала еї Нікозіа саȣ лȣат де дȣшмані. Ненеа де Рохос, о копілъ тѫнъръ, ȣна дін челе маї ꙟнсъмнате фамілії а Інсȣлії Кіпрȣ, вреднікъ маї мȣлт а пȣрта о короанъ декът ланцȣрі, саȣ робіт ꙟмпреȣнъ кȣ челе маї фрȣмоасе фіїче а църеї, ші саȣ адȣс пе о корабіе тȣрчеаскъ. Ненеа възѫнд къ ачеастъ маре корабіе, ꙟн кареа еа съ афла, кȣпрінде ші жъртфіле, пе каре Мȣстафа, бірȣіторȣл Інсȣлеї, ле хотърѫсъ пентрȣ Сȣлтанȣл; ꙟнболдітъ де нобіліле сімцірі а слобозеніеї, наȣ пȣтȣт сȣфері гѫндȣл ка дȣпъ пірдереа пърінцілор ші а аверілор сале, съ се факъ жъртфъ плъчерілор варваре, дечі аȣ апрінс магазіа де пȣлбере (праф) ші васȣл ꙟмпреȣнъ кȣ тоате роабеле ші одоареле саȣ арȣнкат ꙟн аер. —

Нк: Гр.

ДȢЕЛ ꙟН ОТРЪВІРЕ.

Ші ꙟн зілеле ноастре сѫнт оамені карії пȣн віаца ꙟн прімеждіе пентрȣ бінеле оменіреї, асемене фаптъ ꙟнвреднічеще маї маре лаȣдъ декът осташȣл каріле каȣтъ аш агонісі кȣнȣна прін ȣчідіре ші ꙟнкрȣнтаре.

Пентрȣ де а пȣте віндека пе чії отрървіцї, доі докторі аȣ черкат фелȣріте анті-фармаче, (ꙟнпротіва отревіреї). Дрепт прȣбъ амѫндоі пе рѫнд де треї орі саȣ отръвіт кȣ челе маї кȣмпліте венінȣрі, ші де треї орі ȣнȣл пе алтȣл аȣ мѫнтȣіт прін афлареа ȣнор асеміне медікаменте.

МОРЦЇ ПЪРȢЦЇ.

Сѫнт оарекаре боале каре се съвѫршеск кȣ летаргіе, ꙟн каре омȣл се паре морт. Де мȣлте орі оаменії дісгропаці саȣ гъсіт ꙟнторші ꙟн секріȣ кȣ фаца ꙟн џос, ші кȣ мѫніле роасе. Прецȣдецȣл ꙟнсемна пре ачестіа вампірі, (върколічї) ші алте асемене стахії, адевърȣл ꙟнсъ есте къ ачел ом, трекѫндȣї летаргіа ꙟн мормѫнт, моаре ꙟнтрȣ адевър де моартеа чеа маї крȣдъ. Де ачеа, ꙟн статȣріле чівілізате, пѫнъ а нȣ се ꙟнгропа, мортȣл се ашеазъ ꙟн о къмаръ лънгъ бісерікъ ші і се леагъ ла мѫнъ фрінгіа ȣнеї клопот, ка трезіндȣсъ се дее де щіре пъзіторілорі.

ꙟн Амеріка, де ла 1828, тоці оаменії се ꙟнгроапъ ꙟн пічоаре, авѫнд ла мѫнъ ші ла пічоаре легате фрінгії де ȣн клопоцел, де атȣнче ꙟнтр'ȣн ан, ла ȣн нȣмър де 1200 ꙟнгропаці, саȣ мѫнтȣіт 6 морці пърȣці.

ꙟН ТІПОГРАФІА АЛБІНЕЇ.

ДОМІНІКЪ АНУЛ I. 16 ФЕВРУАРІЕ.

ІКОАНА ЛУМЕЙ.

ФОАЕ
пентру
ІНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѦНІЛОР.

№ 7. ЮНІЙ. 1841

ФРАНЦІСКУ ІНТЫЙ

ІМПЪРАТУЛ АУСТРІЕІ

ФРАНЦІСКȢ I, ꙟМПЪРАТȢЛ АȢСТРІЕЇ.

Франціск I (Іосеф, Карл, маї наінте ка ꙟмпърат ал Германіеї Франціск II), ꙟмпърат ал Аꙋстріеї, Краꙋ Ȣнгаріеї, Боеміеї, Галіціеї, Лодомеріеї, Ломбардо-Венеціеї, &, Архідȣкъ де Аꙋстріа &, аꙋ фост фіꙋл ꙟмпъратȣлȣї Леополд II ші а соціеї сале Маріа Лȣіза (фіїка Краꙋлȣї Карол III де Іспаніа); саꙋ нъскȣт ꙟн 12 Фебрȣаріе 1768. Дȣпъ моартеа пърінтелȣї сеꙋ ла 1 Мартіе 1792 аꙋ ꙟнтрат ꙟн стъпѫніреа тȣтȣрор църілор аȣстріене, саꙋ ꙟнкоронат ꙟн 6 Іȣніе 1792 ка Краꙋ Ȣнгаріеї, ла 7 Іȣліе саꙋ алес де ꙟмпърат а Германіеї ші ла 14 ачелеї лȣні саꙋ ші ꙟнкоронат. Дȣпъ че (18 Маї 1804) се ꙟнвълцасе Франціа ла ранг де ꙟмпъръціе, Франціскȣ прін прокламаціа дін 7 Декемвріе 1804 саꙋ декларат де ꙟмпърат ал Аꙋстріеї. Дȣпъ ꙟнтрȣніреа конфедераціеї ренанс, аꙋ депȣс ел корона ꙟмпъртеаскъ ші окѫрмȣіреа імперіеї Германе ꙟн 6 Авгȣст 1806. —

ꙟнтъіа са едȣкаціе аꙋ пріміто ла Фіоренца сȣпт окії пърінтелȣї съꙋ, ші апоі ꙟмпъратȣл Іосіф II ȣнкіꙋл сеꙋ лаꙋ адȣс ла Віена ші лаꙋ ꙟнкредінцат челор маї іскȣсіці бърбаці дін тоате рамȣріле щіінцелор. ꙟн вѫрстъ де доъзъчі ані фіінд, аꙋ ꙟнсоціт Франціск пе ȣнкіꙋл сеꙋ ꙟн ресбоꙋ асȣпра Тȣрчілор, ші ꙟн анȣл ȣрмъторꙋ аꙋ лȣат сінгȣр команда де къпітеніе а арміеї, аџȣторат фіінд де фаїмосȣл маршал Лаꙋдон. Дȣпъ моартеа ȣнкіꙋлȣї съꙋ Іосіф (1790) аꙋ повъцȣіт тресіле Окѫрмȣіреї пън ла сосіреа пърінтелȣї съꙋ, ші дȣпъ моартеа ачестȣіа (1792) фъкѫндȣсе ꙟмпърат, саꙋ ꙟнпъртъшіт ꙟн ȣніре кȣ Прȣсіа де ресбоꙋл чеї декларасе Франціа прін адȣнареа националъ дін 20 Апріл 1792, пе каре ші дȣпъ че ꙟнкіесъ Прȣсіа паче, лаꙋ пȣртат кȣ статорнічіе.

ꙟн анȣл 1794 саꙋ пȣс Франціскȣ ꙟн персоанъ ꙟн фрȣнтеа арміеї сале де Нідерланда, каре ꙟнсȣфлецітъ ші ꙟнкȣражетъ прін фіінца де фаць а Монархȣлȣї аꙋ бірȣіт пе Францезі ла Кото ші Ландресі, ші аꙋ кѫщігат сѫнџероаселе лȣпте де ла Тȣрнаї ші Шарлероа. ꙟнсъ фіінд къ стъріле дін Брабант наꙋ воіт съї дее оаменії ші банії требȣіторі, пресімцінд ненорочіріле віїтоаре, аꙋ пъръсіт ꙟн ачел ан Брȣксела спре а се ꙟнтȣрна ꙟннапоі ла Віена. Пачеа де Кампо-Форміо (17 Октомвріе 1797) аꙋ адȣс пе кѫтва тімп репаос армелор сале, ꙟнсъ ꙟнтрѫнд ꙟн легътȣрі ноȣъ кȣ Англіа ші Росіа, аꙋ ȣрмат Франціскȣ (1799) а се лȣпта ꙟмпротіва репȣблічеї, пънъ кѫнд ачеаста аꙋ невоіт пе Росіа ші Аꙋстріа а ꙟнкее пачеа де Лȣневіл. ꙟн анȣл 1805 дін ноꙋ аꙋ ісбȣкніт ресбоꙋл ꙟнтре Аꙋстріа ші Франціа, ші дȣпъ лȣпта де ла Аꙋстерліц (2 Декемвріе 1805) аꙋ алкътȣіт Франціскȣ кȣ Наполеон ꙟмпъратȣл де атȣнче а Франціеї ꙟн персоанъ кондіціїле ȣнеї армістіціі ші прінціпііле пачеї віїтоаре, каре, дȣпъ доъзъчі де зіле саꙋ іскъліт ла Пресбȣрг. ꙟн анії 1806 ші 1807 аꙋ пъзіт Франціскȣ о деплінъ нетралітате ꙟн ресбоꙋл Франціеї асȣпра Прȣсіеї ші Росіеї. ꙟнзъдар аꙋ пропȣс ел ла 1807 а фі міжлочіторꙋ ꙟнтре партіделе лȣптътоаре. Кȣ тоате ачесте, прокламаціа лȣї Франціскȣ дін 8 Апріл 1809 кътръ попоаръле Аꙋстріеї, кȣм ші ачеле слобозіте сȣпт аꙋторітатеа са кътръ тоатъ націа Германъ, деклараціа де ресбоꙋ асȣпра Франціеї дін 27 Мартіе 1809 ші ꙟнформареа ȣнеї міліціі пъмѫнтещі, (рѫдікареа ꙟн масъ) аꙋ доведіт, къ Франціскȣ нічі одінеоаре нȣ саꙋ ꙟнармат маї мȣлт пентрȣ ресбоꙋ, де кѫт дȣпъ пачеа де Телзіт каре аꙋ ȣніт пе Александрȣ кȣ Наполеон. Анȣл 1809 лаꙋ костесіт мȣлт, ꙟнсъ прін ачеаста се пъреа а фі пȣсъ темеліа ȣнеї пъчі статорніче кȣ пȣтерніка націе а Франціеї.

Пачеа де Віена аꙋ ꙟнтȣрнат ꙟмпъратȣлȣї Аꙋстріеї капіталіа монархіеї сале, ші ꙟмвоіреа ла ꙟнсоціреа фіічеї сале челеї маї марі Маріа Лȣіза кȣ Наполеон, аꙋ ꙟнформат ꙟнтре ѫмбеле касе

о легътȣръ статорнікъ. Ꙟтъіа соціе а ꙟпъратȣлȣї Францісќȣ аȣ фост фіїка Дȣкъї Фрідерік Еȣген де Вȣртемберг, каре аȣ мȣріт ла 18 Фебрȣаріе 1790. Адоȣа соціе аȣ фост фіїка краюлȣї Фердінанд IV де Сіціліа, Маріа Терезіа, каре іаȣ нъскȣт 13 фії, дінтре карії ȣнȣл есте М. С. ꙟпъратȣл де акȣм Фердінанд I, нъскȣт ꙟн 19 Апріл 1793. Дін а треа късъторіе кȣ Маріа Лȣіса Беатрікс, фіїка чеа маї мікъ а ȣнкюлȣї съȣ, ръпосатȣлȣї Архідȣка Фердінанд де Аȣстріа, нȣ аȣ авȣт копії. А патра соціе аȣ фост Шарлота, а доȣа фіїкъ а краюлȣї Максіміліан Іосеф де Баваріа.

Легътȣра де фаміліе, че авеа се ȣнеаскъ пе Аȣстріа кȣ Франціа, наȣ пȣтȣт астъмпъра амбіціа џінерілȣї. Ді ші ꙟпъратȣл Францісќȣ се ȣнісе кȣ ачеаста ꙟн конференціа де Дрезда ла 1812, ꙟнсъ несȣферіта амбіціе а ꙟнсоволнічіеї аȣ десфіінцат ачеастъ легътȣръ, ꙟнкѫт ла 1813 Францісќȣ I саȣ възȣт невоіт, ка ꙟн ȣніре кȣ Росіа ші Прȣсіа се ꙟнфрънезе не кѫмпътата пȣтере. Ел аȣ фост фацъ ꙟн ачест ресбоїȣ пън ла сфѫршіт. Прін резȣлтатȣріле ѫмбелор пъчї ꙟнкіете ла Паріс ꙟн 30 Маї 1814 ші 21 Ноемвріе 1815, кȣм ші прін тракататȣл ꙟнкіет ꙟн 14 Апріл 1816 кȣ Баваріа Францісќȣ I саȣ фъкȣт домніторюл ȣнеї монархії, прекȣм німене дін прокатохії сеї наȣ авȣто, фіінд къ еа, дȣпъ челе маї ноȣъ релації статістіче, кȣпрінде о ꙟнтіндере де 194, 500 міле патрате ші о ꙟмпопораре де 32,000,000 сȣфлете.

Ді ші періодȣл де 42 ані а окѫрмȣіреї ꙟмпъратȣлȣї Францісќȣ аȣ фост маї мȣлт де џъмътате тȣрбȣрат ꙟн ресбоае, тотȣш аȣ лȣкрат кȣ необосіре ші саȣ ꙟнгріжет кеар ка ȣн пърінте пентрȣ феріčіреа попоарълор ші статȣрілор сале, а кърора ꙟмфлоріре ведерат спореа дін ан ꙟн ан. — Сȣпт а са окѫрмȣіре саȣ фъкȣт каналȣрї ші дрȣмȣрї вреднічe де мірарe, дін каре маї алес се ꙟнсемнеазъ дрȣмȣл де мȣнте де ла Карлсбад, ачела че дȣчеȣін Бȣковіна ꙟн Трансілваніа каре ꙟнтрепріндере гігантікъ саȣ съвѫршіт кеар ꙟн аніі чії ма аменінцеторї аї ресбоаелор. Венеціа саȣ декларат ліман слобод, ші дін ноȣ статорнічіта плȣтіре пе рїȣл Елба аȣ дескіс маї алес Боемієї ȣн дрȣм ꙟндȣмънатік пентрȣ тріметереа ꙟмбіелшȣгателор сале продȣктȣрї.

Ел аȣ мȣріт ꙟн Віена ла 2 Мартіе 1834 ꙟн вѫрстъ де 66 ані, тѫнгȣіт фіінд де тоате попоарълe сȣпȣсе скіптрȣлȣї съȣ.

Фіреа чеа блѫндъ, ꙟмвъцътȣріле ші о експеріенціе ꙟнделȣнгаъ аȣ ꙟнзестрат пре ачест ꙟмпърат кȣ ꙟнсȣшімі каре іаȣ агонісіт юбіреа попоарелор сале ші респектȣл стрѣінілор. Пентрȣ Ромѫнії Трансілваніі аве о деосъбітъ плекаре къріа сѫнт ії даторї кȣ ꙟнтемереа де схоале, семінарії ші ашеземінте фолосітоаре.

А са юбіре де дрептате ера карактерістікъ ші девіза лȣї аȣ фост:

Justitia fundamentum regnorum.
(Дрептатеа есте темеліа Імперіілор).

ТȢНЕЛ ДЕ ТАМІЗА.

Лондра капіталіа Англієї се афлъ ашъзатъ пе ѫмбе ріпеле рїȣлȣї Таміза, а къріа гȣръ есте де ла маре 60 міле депъртатъ. Нȣмърȣл лъкȣіторілор ацюнџе ла ȣн міліон ші џȣмътате, позіціа ачестеї капітале аȣ фъкȣто кентрȣл негоцȣлȣї кȣ тоате пърціле лȣмеї ші депозітȣл аверілор челор маї ꙟнсемнътоаре, шесе подȣрї маестоасе ȣнеск ѫмбеле малȣрї але політієї, дар де ла подȣл нȣміт де Лондра, че есте ла міжлокȣл політієї, пън ла алт капът, нȣ се афлъ нічї ȣн под. Пентрȣ а нȣ ꙟмпіедека плȣтіреа челор маї марї васе

кȣ катаргȣрї, каре він де ла маре, ꙟнкѫт комȣнікаціа ꙟнтре амъндоѫ малȣрї а ачестеї пърцї а політіеї есте ꙟнгреоетъ, фїінд невое пентрȣ тръсȣрї ші педестрї аў а се сȣі пънъ ла подȣл де Лондра, аў а тречe рїȣл ꙟнтрȣн каїк.

Ачеастъ греȣтате аў нъскȣт ідеа, ка непȣтѫнд аіче фаче ȣн под пентрȣ кȣвѫнтȣл арътат, съ се факъ о трекътоаре пе сȣбт апъ. Ачеаетъ гігантікъ (ȣріешъ) ідее саў ȣрзіт ꙟнкъ ла 1802 кѫнд саў ші пȣс ꙟн лȣкраре кȣ ꙟнвоіреа парламентȣлȣї ші прін аџюторȣл сȣбскріерeї. Лȣкрȣл мерџѐ пе ꙟнчет, ші апа адесе орї стръбътѐ ꙟн лъȣнтрȣ. Съвършіреа ачестеї ꙟнтрепріндерї се кȣвіне стрълȣчітȣлȣї інџінер Д. Брȣнел, каріле аў ідеат міжлоаче фоарте ꙟнџеніоасе пентрȣ лȣкрареа Тȣнелȣлȣї. Ікоана ноастръ ꙟнфъцошазъ ачест ꙟндоіт дрȣм сȣбапатік вреднік де міраре, зідіт прекȣм се

веде џюр ꙟнпреџюр ꙟн форма ȣнеї бȣцї, ші ꙟнлȣмінат кȣ газ, дін каре дрȣмȣрї ȣнȣл есте пентрȣ чеї че се дȣк, іар алтȣл пентрȣ ачії че він, ші пе кѫнд ачестіа ȣрміазъ тречереа пе ȣскат, престе крещетȣл лор сȣнъ фортȣнеле, ші васеле чеїе ꙟнкъркате кȣ одоаріле лȣмеї ші кȣ тȣнȣрї, се лȣнекъ пе ȣнделе челе адѫнчї. Ꙟн ȣнȣл дін нȣмърȣл віітор вом дескріе кіпȣл нȣмаї пȣцін вреднік де міраре прін каре ачест Тȣнел саў лȣкрат ꙟнлȣнџіме песте 300 стѫнжінї.

ШЕРПЕЛЕ КȢ ЗȢРГЪЛЪЇ.

Ꙟн статȣл де Норд-Амеріка, нȣміт Кароліна, с'аȣ̆ обсерват пънъ акȣм маї мȣлцї шерпї ші віпере, дескоперіндȣсе тотодатъ деосебіреа ꙟнтре ачесте доъ союрї де віетъцї, чії дін тѫї фак оаъ, дін каре клочіндȣсе ла кълдȣра соарелȣї, есъ пȣї, ꙗръ челе дін ȣрмъ фатъ пȣї вії, ка кѫнії, мѫцеле ш. а. Віпера аре дінцї лȣнџї ші ꙟндоіцї ка де кѫне, еа аре ꙟн гȣръ о бешікъ плінъ кȣ венін, чел ꙟнпроашкъ ꙟн рана прічінȣітъ дін мȣшкътȣре. Еа есте маї скȣртъ ла фъптȣръ декѫт шерпеле, ла грȣмаз е маї сȣбціре, ші ла трȣп

маї гроасъ, аре ȣн кап лат, солзї тарї ші асprї прічінȣінд прін къȣтътȣра са чеа реа ші фіороасъ маре спаїмъ ші фрікъ, ші се мішкъ пръвъліндȣсе ꙟнчет ші кȣ трѫндъвіе; ꙗръ шерпеле дін противъ есте мȣлт маї лȣнг, аре ȣн кап рътȣнд, фіінд саȣ̆ кȣ тотȣл нетед, адекъ фъръ солзї, саȣ̆ кȣ ніще солзї де тот моï, авѫнд ш'о неспȣсъ гібъчіе ꙟн мішкареа трȣпȣлȣї съȣ̆ челȣї сȣбціре. Шерпеле кȣ зȣргълȣї, нȣміт ші сȣнъторїȣ, есте чеа маї слȣтъ, чеа маї ꙟнфрікошатъ, ші чеа маї фіороасъ ꙟнтре тоате віперіле дін Кароліна, фіінд де 9 палме лȣнгъ, ші

чеа маї веніноасъ, пентрȣ къ еа есте чеа маї маре, еа аре чїї маї тарї дінцї, кȣ карії фаче кȣмпліте рънї, ꙟн карещї дешартъ венінȣл, чел аре прін дінцї. Се ашазъ ла пжндъ шї се репеде асȣпра орї кърȣї анімал саȣ фіаре; даръ пре ом нȣмаї атȣнчї каȣтъ ал вътъма кжнд ıл зъдъреще, саȣ кжнд віне дін ꙟнтжмпларе пре апроапе де ел.

ПОДȢЛ ЛȢЇ ТРАІАН ПЕСТЕ ДȢНЪРЕ.

ꙟмпъратȣл Траıан авжнд а фаче ръсбоїȣ асȣпра Дачіенілор, че ера векї лъкȣіторї а Молдовеї, а църеї Ромжнещї шї а Ардеалȣлȣї, аȣ хотържт маї наінте а зіді престе Дȣнъре ȣн под пентрȣ тречереа легеоанелор Романе каре се коборea деалȣнгȣл ачесѣї ріȣ. Дрепт ачеа аȣ ꙟнсерчінат кȣ ачест лȣкрȣ пе архітектȣл сеȣ чел маре Аполодȣр дін Дамаскȣ, каріле л'аȣ шї севършіт де ла анȣл 102 пънъ ла 104 ꙟнаінтеа лȣї Хрістос.

Ачест под аȣ фост ȣнȣл дін челе маї ꙟнсемнате зідірї а векімеї, о ꙟнфъцошаре ачестȣї под се веде ла Рома пе колоана лȣї Траіан. Дȣпре кȣм се історісеще ачест под ера де піатръ, шї авеа 20 стжлпї, зідіц дін петре квадрате, 150 палме де ꙟналцї, 60 палме грошї, шї 170 депъртацї ȣнȣл де алтȣл. Аша даръ дȣпре ачеастъ артаре авеа 22 аркȣрї шї о лȣнџіме де 4940 палме. ꙟмпъратȣл Адріан аȣ порȣнчіт а съ сфърма болтеле ачестеї зідірї; ȣнїї кред къ л'аȣ стрікат де фрıка варварілор, алцїї къ ачеаста ар фі фъкȣт дін пизмъ асȣпра вжнтеї че се ревърса дін ачест монȣмент асȣпра прокатохȣлȣї сеȣ Траıан. —

Кжнд скаде Дȣнъреа се вѣдȣ ръмъшіцеле стжлпілор кȣ бȣкъцї де аркȣрї лжнгъ рȣіната політіе Каракал, нȣ департе де Северін ꙟн цара Ромънеаскъ, шї с'аȣ афлат ꙟнтре рȣінеле подȣлȣї мінȣнате інскріпцїї, ꙟнтре каре ȣна а марелȣї ꙟмпърат фȣндатор ачестеї зідірї ка ȣнȣї адевърат Понтіфекс (*)

Providentia
Aug.
Vere Pontificis
Virtus Romana
Quid Non Domet
Sub Jugum Ecce
Rapitur et Danubius.

Ромжнеще:

Сȣб преведереа
Лȣї Аȣгȣст
Адевъратȣл Понтіфекс
Віртȣтеа Романъ
Че нȣ поате ꙟнфржна?
Сȣб џȣг ıакъ пънъ шї
Дȣнъреа се сȣпȣне.

*) Понтіфекс ꙟнсемнеазъ ꙟн Латін Фъкътор де подȣрї. Ачест тітлȣ да Романії шефілор релігіеї лор, къчї авжнд еї а трече ла темплȣ престе рîȣл Тібрȣ, ера ꙟндаторіцї а фаче шї а ціне ꙟн бȣнъ старе подол. Ачест тітлȣ поартъ астъзі шї папа де Рома.

ВАЛСАМ.

Валсамѹл фъчеа маї наінте о маре фігѹръ ꙟн медечінъ ші акѹма ꙟнкъ се ꙟнтребѹінцазъ кѹ немеріре ла ѹне касѹрї. Ачел маї бѹн есте Валсамѹл де Мека, ел се адѹнъ депе ѹн копак, пе каре Арабії ꙟл нѹмеск Бішем. Ачест копачѹ аре о тѹлпінъ сѹпціре кѹ скоарцъ нетедъ іш креще пънъ ла 12 палме. Ел се афлъ пе деалѹрї ꙟн Арабіа ꙟн пърціле спре Мека, анѹме ꙟн Џебел Собх, ші се скоате кѹ деџетѹл дін мѹстѹл че кѹрџе пін тъетѹріле фъкѹте ꙟн скоарцъ, дѹпъ каре апоі се пъстреазъ ꙟн васе. Ачеастъ преціоасъ ръшінъ се кѹмпъръ маї кѹ сеамъ кѫнд аре колор (вънсе) негрѹ, маї пѹцін чел галбън, нѹмаї ꙟн Спафра ші Бебер се поате гъсі фоарте кѹрат; ла негоц се префаче, ка ѹнтѹл де селам аместекат кѹ пъкѹръ, ел се поате черка нѹмаї, дакъ вом ѹнџе деџетѹл ші'л вом апринде; ші дакъ ва арде фъръ дѹрере атѹнче есте кѹрат. Негѹціторії кѹмпъръ де ла Бедѹіні фѫнтѹл кѹ 2 сеаѹ 3 доларї, (талерї) іаръ пелегриніі (хаџії) кѹ караване ꙟл вѫндѹ кѹ прецѹ ꙟнпътріт.

ІСВОРѸЛ ДЕ ФОК ДІН ГАЛІЦІА.

Ꙟн цінѹтѹл Краковіа съ афлъ ѹн мѹнте, че се нѹмеще мінѹнат, пентрѹ къ натѹра німік н'аѹ крѹцат спре аї хързі тоате адеміріле плъчереі ші а кѹріозітъції. Стежарї ꙟналцї, молізї ші бразї ѹмбреазъ а са кѹлме, че есте ꙟмподовітъ кѹ челе маї міросітоаре ербѹрї ші флорї де фелѹріте соѹрї ші де деосебіте колорѹрї; дін сінѹл съѹ ісвореск мѹлте ісвоаре плъкѹте ші дѹлчі, ꙟнсъ нѹмаї пѹцін ші сърате; ꙟн лъѹнтрѹл съѹ съ афлъ мінерале ші металѹрї де фелѹріте соѹрї, ші ръсплътеск остінеала мінерілор (бъеші лѹкрътрі де міне). Кѹ деосебіре вреднік де'нсъмнат есте ѹн ісвор ꙟн міжлокѹл мѹнтелѹї, дін каре апа ісвореще к'ѹн сѹнет мѹрмѹрѫторіѹ скъзінд ші спорінд дѹпъ скъдереа ші крещереа лѹнеі. Апа ісворѹлѹї аре ѹн мірос фоарте таре, ші ѹн гѹст ка де лапте. Де съ ласъ ачеаста съ се евапорезе (абѹреаскъ), апоі ръмѫне ꙟн вас о ашезътѹръ негріе ші ръшіноасъ. Ꙟн лъѹнтрѹл ісворѹлѹї нѹ ꙟнгеацъ ачеастъ апъ нічі де кѹм. Апропііндѹсъ о лѹмънаре апрінсъ, апоі съ апрінде апа де одатъ ка ѹн спірт, ші арде кѹ о паръ сѹпціре ші лѹміноасъ, кареа нѹ съ стѫнџе декѫт нѹмаї прін ловіре кѹ рамѹрї ші кренџї. Ціндѹсъ ꙟн пара еї ѹн лемн сеаѹ алте трѹпѹрї арзътоаре, се апрінд, ꙟнсъ апа ръмѫне рече прекѹм аѹ фост. Одінеоаръ апрінзіндѹсе ісворѹл, пара аѹ стрѫбътѹт прін дрѹмѹрї аскѹнсе ꙟн пъмѫнт, пѫнъ ла ръдъчініле копачілор, ші аѹ апрінс пъдѹреа, каре прін ачаста аѹ пътіміт марї пѹстіїрї, арзінд 3 ані ꙟнтреџї. Ачеаста аѹ дат пріleж, а съ ашъза о пазъ, ка німене дін ръѹтате съ н'ѹ апріндъ. Лъсѫндѹсъ пара съ ардъ кѫтва тімп, апоі апа нѹ съ апрінде кѫтева зіле, ші ачеаста ѹрмеазъ фіреще, фіінд къ газѹл апрінзъторіѹ се тречe, ші требѹе іаръші де ноѹ а се'нформа. Тот дін ачеастъ прічінъ перде апа а са пѹтере арзътоаре, дакъ съ пѹне ꙟнтрѹ'н вас, ꙟн каре нічі де кѹм нѹ арде, пентрѹ къ газѹл арзъторіѹ се евапореазъ прін тѹрнаре ꙟн ачел вас.

Гр. с.

ГѸМІ-ЕЛАСТІКЪ.

АрборѸл дін каре се капътъ ачеастъ матеріе креще обічнѸіт ла Америка ꙟн Гвіана ші ПерѸ, пентрѸ каре се нѸмеще Feve (Nevea Guijanensis). Прін тъетѸріле де пе скоарцъ, кѸрџе маі̆ ꙟнтъі̆Ѹ Ѹн сѸк (мѸст) алб ка лаптеле, лъкѸіторії̆ ѸнгѸ̆ кѸ ачест сѸкѸ̆ тот фелюл де форме фъкѸте дін пъмжнт, аша де адесе ꙟнкжт се ꙟнгроашъ апоі̆ ле ѸскѸкъ, пънъ че маі̆ пе Ѹрмъ фаца се фаче вжртоасъ; дѸпъ ачеа ꙟнмоае форма дінѸнтрѸл кѸ апъ, ші аша фак ꙟн кіпѸл ачеста гарафе ші тот фелюл де васе, каре нѸ се пот мѸіа де нічі̆ Ѹн флѸід (Ѹмезалъ), сжнт ꙟндоітоаре ші нѸ се стрікъ нічі̆ одатъ. ГѸмаеластікъ се ꙟнтребѸінцазъ ꙟнтрѸ інстрѸменте де хірѸргіе, съ фак ші страе ші ꙟнкълцъмінте каре сжнт нестръбътътоаре де апъ. Еа щерџе де пе хъртіе тресетѸріле де кондеі̆Ѹ де плѸмб.

ФЕРБІНТЕАЛА ДЕОСЕБІТЕЛОР ЛЕМНЕ.

ПентрѸ де а продѸче тот ачел град де фіербінтеалъ, че ші о палмъ кѸбікъ де кърбѸні̆ де пъмжнт, се ꙟнтребѸінцазъ.

Лемн де пін	7 1/7	палмъ
„ „ салчіе	8 19/20	„
Лемн де плоп	13 2/5	палмъ.
„ „ местеакън	7 1/6	„
„ „ фагѸ̆	9 1/4	„
„ „ стежар	6 1/2	„

Дін каре се веде къ стежарѸл продѸче чеа маі̆ маре фербінтеалъ.

ЛѸМІНА.

Есте кѸноскѸт къ раза соарелѸі̆ се компѸне дін 7 колорѸрі̆, прекѸм ачеаста се веде пе іріс (кѸркѸбеѸл), ікона соарелѸі̆ ді сар ꙟнпърці ꙟн 360 порції̆, атѸнче лѸміна роше кѸпрінде 45, ачеа портокаліе 27, галбъна 48, чеа верде 60, індіго 40, ші віолета 80 де ачесте пърці̆. Деакъ ачесте колорѸрі̆, дѸпъ ржндѸіала ꙟнсъмнатъ, се ашеазъ пе Ѹн діск, каре ръпеде съ се ꙟнвѸртеаскъ, атѸнче тоате ла Ѹн лок аратъ Ѹн колор албѸ̆.

ЛАПТЕЛЕ ДІН ПЛЖНТЕ.

Се афлъ Ѹн фелі̆Ѹ де арбѸрі̆, кареле дъ Ѹн лапте, че се поате бе. Ел креще ка ші арборѸл де пжне, де Ѹнт, ші де чеаръ, нѸмаі̆ ꙟн зона фіербінте, нѸміндѸсе арборѸл вачеі̆ (дѸпъ кѸмѸл нѸмеск лъкѸіторії̆ palo de vacca), ші креще маі̆ кѸ самъ ꙟн провінціа Каракас дін Америка сѸдікъ. Аколо лаѸ̆ афлат маі̆ ꙟнтъі̆Ѹ ХѸмболд. ФрѸнзеле чеде лѸнџі̆ де 10 палмаче сжнт аскѸціте; пієлоасе, ші роада чеа кърноасъ кѸпрінде о нѸкъ, кжте о датъ ші доѸъ. ꙟндатъ че се фаче о тъетѸръ ꙟн трѸпінъ, апоі̆ кѸрџе Ѹн лапте клеіос ші нічі̆ де кѸм кте, міросжнд ка балсамѸл. Ачест лапте се Ѹнџе пе пжне сеаѸ̆ се ласъ а се ꙟнкега ка брѸнза.

ꙟН ТІПОГРАФІА АЛБІНЕІ̆.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 23 ФЕВРȢАРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕІ.

ФОАЕ
ПЕНТРȢ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 8. ІАШІЙ. 1841

ДЕ РЕСБОАЕЛЕ ШІ ЏЮДЕЦЕЛЕ КОКОСТІРЧІЛОР.

Чіне нȣ се міръ де кіпȣл кълъторіеі ші травȣл Кȣкоарелор ші а Кокостірчілор. Трії лȣкрȣрї аȣ ачесте пасерї вредніче де мінаре: а лор ръсбоае, а лор џȣдеце ші оаре каре кіпȣрї апропіете де віецȣіреа оменеаскъ.

Кокостірчії, че він аіче регȣлат прімъвара де ла Егіпет, се ꙟмпарт ꙟн семінції ȣна деосъбітъ де алта, прекȣм сѫнт націіле оаменілор. Ачесте деосебіте семінції петрек тот тімпȣл вереі ꙟнтре хотаръ фірещі мърџініте аȣ де мȣнці аȣ де рІȣрї марї, ші нічї ȣнȣіа есте слобод а кълка ачеастъ лініе. Ші кѫнд се ꙟнтѫмплъ тречереа еї ȣрмеазъ дін вре о дісбінаре, прекȣм саȣ възȣт нȣ демȣлт пе малȣл рІȣлȣї Рен. Де одатъ тоці кокостірчії лъкȣіторї ꙟн кантонȣл Сан-Гален саȣ рїдікат асȣпра семінціеі петрекътоаре ꙟн Форалберг ші аȣ ꙟнчепȣт ȣн резбою ꙟнкрȣнтат, кареле саȣ ꙟнкеет кȣ моартеа ȣнеі марї пърці ші ретраџіреа семінціеі ꙟнвінсе. Се веде къ ръсбоюл саȣ нъскȣт пентрȣ нȣтрец сеаȣ пентрȣ вре о дамъ. Ла асемене прілеж тоатъ ꙟмпреџюрімеа се тȣлбȣръ. Ѫмбеле партіде, фіешкаре пе малȣл рІȣлȣї фак марї сфътȣірї, каре се веде къ ва фі ȣрмате дȣпъ вре о кемаре. Кокостірчії се пар къ фак оаре каре дісбатерї ꙟнтре сіне, ȣнії маї алес ворбеск мȣлт, ші ачещіа сѫнт бътрѫнії неамȣлȣї, тінерімеа таче, дȣпъ ачеаста ресбоюл се хотъреще.

Форалбергії се рїдікъ, ші трек прін аер Рінȣл воінд съ ловаскъ пе чії дін Сан-Гален, ꙟнсъ ачещіа ащепта а такȣл лор, її се ꙟналцъ ші сбоаръ а сȣпра дȣшманілор. Кѫмпȣл бътъліеі есте аерȣл фоарте ꙟналт. Арма лор е пліскȣл кȣ кареле се ꙟмпȣнг кȣмпліт ка кȣ о ланче, Сан-Галіеній ꙟнкрȣнтаці плеакъ ла фȣгъ. Форалбергезії аȣ ръмас де пліні бірȣіторї, трек ꙟн цара челор ꙟнвінші ші стрікъ кȣібȣріле лор!

Ачещіа фȣг пе аџреа ꙟнсъ дȣпъ пȣцін іар се ꙟнтоарнъ. Маї ꙟн ȣрмъ се наще іар ръсбоїў ꙟн каре бірȣеск Сан-Галіеніі.

Саў ꙟнсемнат къ Кокостърчіі тоамна ꙟнаінте де а плека ла Егіпет се ꙟнтрȣнеск ꙟнтр'ȣн нȣмер ші ꙟнформеазъ ȣн черкў. Ȣнȣл дін трѫншіі стъ ꙟн міжлок, адȣнареа ворбеще ші десбате мȣлт, ші ꙟн ȣрмъ тоці се порнеск асȣпра ачелȣї че стъ ꙟн мізлок ші'л стръпȣнг кȣ пліскȣ. Саў афлат къ ачел дін міжлок ера де партеа фемеіаскъ каре саў педепсіт пентрȣ кълкареа леџілор ꙟнсоцірей, а кърія кȣръціе ачесте пасері о пъстреазъ кȣ маре кредінцъ. Ȣнеорі се ꙟнтѫмплъ къ асемене џȣдекатъ ȣрмеазъ дȣпре леџіле лȣї Лікȣргȣс асȣпра ȣнȣї кокостѫрк слаб, деспре каре адȣнареа се сфътȣеще де ва фі ꙟн старе а фаче кълторіе ачеа ꙟнделȣнгатъ ші аръттѫндȣїсе непȣтінца, апоі спре а нȣ фі ꙟн алор сборў ꙟнпедекаці, ші кіар спре бінеле непȣтінчосȣлȣї ші а мȣлцімеї, се омоаръ фъръ крȣцаре.

ШЕРБȢЛ КРЕДІНЧОС.

Мȣлаї Абдалах, Сȣлтанȣл де Мароко, авеа ȣн шерб (слȣгъ), чел слȣжеа де мȣлці ані кȣ кредінцъ ші пріінцъ, ꙟнкѫт Сȣлтанȣл кȣпрінс де о деосебітъ плекаре ші біне воінцъ кътръ дѫнсȣл, іаў пропȣс ꙟнтр'о зі ȣн дар де 2000 галбені, рȣгѫндȣл съ се дȣкъ де ла дѫнсȣл, пентрȣ ка нȣ кȣмва съї віе вре о датъ ꙟн гѫнд ал ȣчіде, прекȣм фъкȣсе ла маї мȣлці шербі. Ачест кредінчос ꙟмбръцошінд џенȣнкеле Сȣлтанȣлȣї аў зіс кȣ лакръмі, къ маї бȣкȣрос воеще а мȣрі декѫт а пъръсі пе скȣмпȣл съў стъпѫн, ꙟн а кърȣіе касъ аў ꙟмбътрѫніт. Кȣ неплъчере аў ꙟнкȣвінпат Сȣлтанȣл ачесте, ші дȣпъ о скȣртъ време аў ꙟмпȣшкат пе ачест кредінчос, зікѫндȣї: „Ръў аї фъкȣт, къ н'аї воіт съ те дȣчі де ла міне.“ — Ꙟнтр'о зі скълдѫндȣсе Мȣлаї Абдȣлах, ера ꙟн прімеждіе а се ꙟннека; ȣнȣл дін негріі сеї аў алергат ꙟнтрȣ аџȣторїў, ші апоі се лъȣда, къ аў мѫнтȣіт віаца стъпѫнȣлȣї съў. Аȣзінд Мȣлаї ачесте, пе лок лаў џȣнгіет кȣ кȣцітȣл зікѫнд: „Ен ведеці пе некредінчосȣл, кареле сокотеще, къ Дȣмнезеў аре требȣінцъ де дѫнсȣл, спре а пъстра зіледе ȣнȣї домніторїў.“

С. С. Б.

МІЖЛОК ꙞМПРОТІВА СТРІКЪЧЮНЕЇ ПОМІЛОР.

Пропрієтаріȣл ȣнеї гръдіні марі, ꙟн каре плѫнтасе маї мȣлте мії де копачі родіторі, аў възȣт ꙟн кѫціва ані де рѫнд прімъвара, къ кȣм се десвълеа фрȣнзеле, се мѫнка де омізі, ꙟнкѫт вара аџȣнџеа кренціле ші рамȣріле а фі кіар аша де гоале, ка іарна, ші ел нȣ къпъта де ла копачіі сеі нічі флоаре нічі родȣрі. Дȣпъ че аў черкат ꙟнзъдар обічнȣітеле міжлоаче ꙟмпротіва ачестор дȣшмані а кȣлтȣрей де гръдіні, пънъ ші стропіреа кȣ апъ де вар; апоі іаў веніт ідеа а ꙟнтребȣінца вар нестѫнс пріфъкȣт ꙟн прав. Ел аў афлат ȣн вас, че сеамънъ кȣ кофа де стропіт, фъкȣт кȣ тоартъ, спре ал пȣтеа ціне ші ал ꙟндрепта кȣ ꙟндъмънаре, аў ꙟнтребȣінцат ачест інстрȣмент кѫнд фрȣнзеле ꙟнчепеа а се десвълі ші леаў пресȣрат кȣ пȣлбере де вар, дȣпъ каре апоі оміделе нȣ се маї атінџеа де дѫнселе, че тоате фȣџеа ші кѫдеа

моарте пе лок. Ел аȣ ȣрмат кȣ ачеастъ пресȣраре, ші аȣ вѫзȣт нȣ нȣмаї ꙟн ачел ан копачії сеї коперіці кȣ чеа маї фрȣмоасъ вердеацъ, че ꙟнкъ саȣ бȣкȣрат ші де чеа маї ꙟмбіелшȣгатъ родіре.

Гр. С.

ФȢЛЏЕРȢЛ.

Ръпеџȣнеа фȣлџерȣлȣї фаче ѫнтр' о секȣндъ о кале апроапе де 40,000 пѫнъ ла 50,000 ȣрме. ꙟнсъ ел нȣ стръбате маї мȣлт де кѫт 600 пънъ ла 700 ȣрме ꙟн лініе дреаптъ, фъръ а фаче вре о абатере; съ паре къ ел нȣ фаче маї мȣлт де кѫт 5 абатері де ла о дірекціе дреаптъ, ші чеа депе ȣрмъ разъ, ꙟнкареа се стінџе, се паре а фі маї слъбітъ де кѫт челе де маї ꙟнаінте. Хелвіг лъмȣреще котітȣра фȣлџерȣлȣї аерȣлȣї ꙟндесіт, зікѫнд, къ о ꙟндесіре преа маре а аерȣлȣї, че съ афлъ ꙟнаінтеа разеї фȣлџерȣлȣї, ꙟл невоеще аші скімба дірекціа. Ел асъмънеазъ івіреа фȣлџерȣлȣї кȣ слобозіреа ȣнȣї тȣн. Дакъ слобозім ȣн тȣн нȣмаї кȣ праф апої ꙟндесареа аерȣлȣї деспікъ пъреці де скѫндȣрі, пънъ ші ꙟндепъртъріле маї марі декѫт лȣнџімеа разеї де фок вѫзȣте. Тоате ачесте довідеск, къ ꙟн асеміне ꙟмпреџȣрърі, ȣрмеазъ о преа маре ші екстраордінаръ ꙟндесіре а аерȣлȣї.

Гр. С.

ПОЛІТІА ВІРЦБȢРГ.

Франконіа царъ фрȣмоасъ, че алкътȣеще акȣм о парте а кръіеї де Баваріа, есте ка ȣн шес ꙟнкȣнџȣрат дін тріі пърці де мѫнці ꙟналці ші акоперіці кȣ кодрі деші. Пе лѫнгъ маї мȣлте рїȣрі мічі трече пе аіче ші флȣвіȣл Маін. Пъмѫнтȣл есте родіторіȣ ші продȣче мȣлтъ пѫне албъ, іар маї ꙟнсъмнат есте кȣлтȣра віілор пе кȣлмеле шесȣлȣї де Маін. Челе маї бȣне сонџрі креск нȣмаї ꙟн апропіереа капіталіеї ші адȣк соме ꙟнсъмнътоаре ꙟн царъ, каре нȣ аре мȣлте фабріче ші манȣфактȣре

Політіа Вірцбȣрг, маї наінте резіденціа Епархіеї де Вірцбȣрг, акȣм капітала ȣнȣї цінȣт а Баваріеї пе рїȣл Маін, съ афлъ ꙟнтр'ȣн шес кȣнџȣрат де деалȣрі кȣ вії лѫнгъ жмбеле малȣрі але рїȣлȣї Маін, песте каре дȣче ȣн под де піатръ лȣнг де 540 ȣрме, кȣ опт аркȣрі ші ꙟмподобіт кȣ статȣеле маї мȣлтор сфінці.

Дінтре зідіріле пȣбліче се ꙟнсемнеазъ фостȣл палат кръеск зідіт дін ноȣ ла 1720, ȣнȣл дін челе маї фрȣмоасе палатȣрі кръещі, (акȣм обічнȣіт лъкȣеще ꙟн трȣнсȣл кръиаса вѫдȣвъ, іар маї наінте аȣ лъкȣіт аіче краіȣл де акȣм кѫнд ера ꙟнкъ прінц ал коронеї). Трептеле челе ларџі фоарте местешȣџіте кȣ ꙟнзȣгръвеле фреско, фъкȣте де Тіполі, кълкѫнде се пе дѫнселе даȣ о ръсȣнаре ка де тȣнет. Вестітȣл спітал а лȣї Іȣліȣс, ꙟнтемеет де Епіскопȣл Іȣліȣс Меспелбрȣн регент де Вірцбȣрг, ші ꙟнтокміт пентрȣ 150 персоане, дȣпре фрȣмȣсеца денафаръ пѫцін се деосебеще де о резіденціе; ꙟннаінтеа лȣї сѫнт алее фрȣмоасе, ші ꙟнтокміреа дін лъȣнтрȣл есте кȣ тотȣл потрівітъ скопȣлȣї.

Вірцбȣргȣл нȣ аре касе де опере, ꙟнсъ ачест спітал фаче прінціпалȣї маї мȣлтъ чінсте, де кѫт чел маї маре театрȣ.

Вредніче де ꙟнсъмнат сѫнт ꙟн кабінетȣл де аіче Мозаічеле натȣрале а професорȣлȣї Бланк

алкътѫіте дін стофе кѫрате натѫрале, лемн, мѫшкѣ, пене де пасері, сімбѫрі де семінце ші дін пѫлбереа де пе аріпеле флѫтѫрілор, де каре ел аѹ фъкѫт кѫ ръбдаре ші статорнічіе вреднікъ де міраре песте 500 бѫкъці. Чел маі маре ефект фак пенеле де пасері ші інѫл ла ѫнформареа валѫрілор катарактѫлѫі де Рін, пентрѫ каре ѫн Енглез аѹ воіт се дее 4000 фіоріні (30000 мії де леі).

Дінтре мѫлтеле бісерічі се ѫнсъмнеазъ маі алес: катедрала чеа маре, а кърia ѫнтъѣ ѫрзіторѣ се зіче къ ар фі фост Епіскопѫл Бѫркхард ѫн веакѫл ал оптѫле, каре ѫнсъ ла 1042 саѹ зідіт де ноѹ дін темеліе. Пе алтар се афлъ іоана маічеі Домнѫлѫі, кърia лѫміна че ѫнтръ пе о фереастъ де стеклъ гълбіѹ-рошіетікъ, ѫі фаче о лѫчіре натѫралъ; катедрала чеа ноѫъ кѫ ръмъшіцеле Сф: Кіліан, Апостолѫлѫі Фрѫнчілор; бісеріка Ѹніверсітъцеі кѫ о телескопіе пе мърецѫл еі тѫрн, ш. а. - пе лѫнгъ ачесте се афлъ аіче мѫлте зідірі ѫнсъмнате.

Ѫн фабрічіле дін Вірцбѫрг се фак поставѫрі, матерії де лѫнъ, оглінзі, боеле, ш. а. Афаръ де політіе пе малѫл стѫнг а рiѫлѫі Маін се афлъ пе ѫн деал ѫналт де 400 ѫрме, четъцѫіа нѫмітъ Маріенберг каре дін преѫнъ кѫ подѫл пе Ріѫл Маін ѫнфъцошазъ алътѫрата Ікоанъ С. С. Б.

АРБОРѪЛ ДЕ СКОРЦІШОАРЪ.

Ла кѫлтѫра арборѫлѫі де скорцішоаръ се ѫн делетніческ пе інсѫла Цеілон (*) апроапе ла 26,000 де оамені, карії алкътѫеск о деосевітъ класъ ші нѫ фак алтъ декѫт плѫнтеазъ арборі де скорцішоаръ ші прегътеск скоарца лор пентрѫ вѫнзаре. Експортаціа ачестѫі артікѫл дін Цеілон есте адесеорі де 6000: теанкѫрі кѫте де 80: фѫнції. Де ші ачест арбор креще сълбатік ѫн пърціле сѫдіче ші сѫд-вестіче а інсѫлеі тотѫш аѹ сокотіт де кѫвіінцъ гѫвернѫл оландез де маі ѫнаінте ші ачел енглез де астъзі, ал плѫнта ѫн чінчі гръдіні марі. Чеа маі маре дінтре ачесте се нѫмеще Марадан ші се афлъ апроапе де Коломбо. Скоарца арборѫлѫі де скорцішоаръ ні дъ скорцішоара каре се ѫнтребѫінцеазъ ла бѫкате; дін фрѫнзеле лѫі се прегътеще ѫн олоѫ, че самънъ кѫ ачел де кѫішоаре, ші дін ръдъчіна лѫі се фаче чеа маі бѫнъ камфоръ.

Чеа маі бѫнъ скорцішоаръ, есте ачеа де Ост-Індіа ші анѫме де пе інсѫла Цеілон. Челе маі ѫнсъмнате пъдѫрі сеаѹ прекѫм ле зік Енглезії гръдіні де скорцішоаръ се афлъ ѫн апропіере де Коломбо пе сѫс нѫміта інсѫлъ; еле аѹ о ѫн-

*) Везі Харта Асіеі ѫнтре град: 7—10 лъцімеі ші 78—80 лѫнцімеі.

тіндере маї біне де чінчспрезече міле енглезе де ла норд-ост спре сѫд. Ачесте грѫдіні сѫнт фоарте романтіче, кренціле ші рамѫріле арборілор де скорцішоарѫ се ѫмпреѫнѫ ѫнеле кѫ алтеле ші формеазѫ о сѫпрафацѫ ка ѫн ковор верде. Спре а ѫмбла пінтре арборі, сѫнт фѫкѫте ѫнадінсе кѫрѫрі. Саѫ фѫкѫт сокотеалѫ, кѫ аачеастѫ інсѫлѫ продѫче пе ан 200.000 фѫнці (апроапе ла 12.000 де кѫнтаре), де скорцішоарѫ, дін каре песте 400.000 фѫнці се адѫк ѫн Европа.

Олоѫл чел скѫмп де скорцішоарѫ, че прегѫтеа маї наінте Оландезії дін фѫрмѫтѫріле ші рѫмѫшіцеле скорцішоарей сѫнт аспра прівігіере а ѫней дрегѫторії, нѫ саѫ маї фѫкѫт акѫм ѫн времіле дін ѫрмѫ. Маї наінте, пе кѫнд се фѫчеа ачест олоѫ, костісеа ѫн шіпѫшор фоарте мік 3/4 де галбѫн ѫн анії дін ѫрмѫ нѫ се гѫсеа де ачест олоѫ нічі де кѫм. Ѫнтре лѫкрѫріле челѫї дін ѫрмѫ гѫвернатор оландез Ван Англебек саѫ афлат ѫн асеміне шіпѫшор ші саѫ вѫндѫт кѫ 15 галбені. С. С. Б.

КЕІА АПАРТАМЕНТЕЛОР РІГѪЇ ДЕ СПАНІА.

Келарѫл ші нобілі кѫрцеї поартѫ кѫте о кеіе маре а кѫріа мѫнѫнкѫ есте ларг ші фоарте лѫнг сѫфлат кѫ аѫр пре каре кѫ ѫн шірѫт де мѫтасѫ де фелѫріте колорѫрі о анінѫ ла кѫтоареа дін колцѫл бѫзѫнарѫлѫї дрепт, ачеастѫ кеіе дескіде ѫшіле тѫтѫрор апартаментелор дін Палатѫріле Спанієї. Ші ла ѫнтѫмпларе кѫнд ѫнѫл дінтр'ѫ піерде кеіа са есте даторѫ сѫ ѫнщіінцезѫ пе келарѫ каре ѫндатѫ скімбѫ тоате броащеле ші кеіле кѫ келтѫіала ачелѫіа че аѫ піердѫт пе а са ші каре костісеще маї мѫлт де 10,000 талері.— К. Нѫ.

ЗІДѪРІЛЕ ЧІКЛОПЕ А ВЕКІМЕЇ.

Аша се нѫмеск зідѫріле челе маніне ші атѫт де гроасе ѫнкѫт нѫ се пар фѫкѫте де мѫна омѫлѫї. Ѫнтре ачесте се нѫмѫрѫ зідѫл чел маре де каріле се ѫнкѫнџѫрѫ Хіна дін партеа нордікѫ ѫн лѫнџіме маї мѫлт де 400 міле. Афарѫ де ачест зід маї сѫнт кѫноскѫте ші алте.

Ѫн кѫтева пѫрці а Італієї ші а Гречієї се гѫсеск ші астѫзі рѫмѫшіце де зідѫрі векі а кѫрора фѫптѫрѫ кѫріоазѫ вѫдеще кѫ сѫнт фѫкѫте ѫн чеа маї адѫнкѫ векіме. Ачесте зідѫрі се алкѫтѫеск дін стѫнчі фоарте марі, каре нѫ сѫнт ка ѫн тімпѫл ностру пієтреле чопліте ѫн патрѫ мѫкі, че лѫсате ѫн атѫте колцѫрі прекѫм аѫ ешіт дін петреріе. Ачесте стѫнчі сѫнт пѫсе ѫна асѫпра алтіа фѫрѫ вар сеаѫ вре о мігмѫ. Асемене лѫкраре фѫкѫндѫсе ѫн о спохѫ кѫнд нѫ ера ѫнкѫ кѫноскѫтѫ механіка, аѫ дат оаменілор а креде кѫ фѫптѫіторії аѫ фост ѫріеші нѫміці (*) Чіклопі.

Зідѫл чел маре а Египетѫлѫї се паре а фі маї векі кѫноскѫт. Ѫмпѫратѫл Сесостріе аѫ воіт прін ачест лѫкрѫ апѫра партеа рѫсѫрітеанѫ а Египетѫлѫї де атакѫл Арабілор ші Сіріенілор. Зідѫл ѫнчепе де ла політіа Делта (Еліополіс), трече пін пѫстіѫ ѫн лѫнџіме де 50 міле, ші аве требѫінцѫ де 375.000 осташі пентрѫ апѫраре.

(Ва ѫрма)

(*) Чіклопі есте нѫміреа ѫней фііпце мітологіче, каре се зіче кѫ аѫ фост ѫріеш кѫ ѫн окі ѫн фрѫнте. Н ера лѫкрѫторі ла бѫіле лѫї Вѫлкан, зеѫл фокѫлѫї, ші аве алѫр фаурѫ адекѫ фабрікѫ де фіер ѫн сінѫл мѫнтелѫї фоко-вѫрсѫторії Етна.

БАРБІЕРЇ ХІНЕЗЇ.

Ꙟн Політііле Хінеї, бърбіерії мерг пе ꙋліце кꙋ ꙋн клопоцел ꙟн мѫнъ кемѫнд мꙋщереї, поартъ кꙋ сіне ꙋн скъꙋеш, ꙋн лігеан, ꙋн шервет ші ꙋн ꙋлчіор кꙋ апъ, ші кѫндꙋ'л кеамъ чінева, алеаргъ ꙟндатъ, ашазъ скаꙋнꙋл ꙟн локꙋл чел маї потрівіт дін ꙋліцъ, ꙟнчеп операціїле, попеск капꙋл, спалъ ꙋрекіле, мꙋрꙋеск спрінчеііле, періе страеле ші алтеле, фъкѫнд тоате ачесте пентрꙋ о платъ нꙋмаї де шасъ парале; дꙋпъ че аꙋ мѫнтꙋіт ѫш іаꙋ багажꙋл ші ꙋрмеазъ ка маїнаінте сꙋнѫнд клопоцълꙋл. —

Н. К. —ꙋ

СТАТІСТІКА ДЕ ЛОНДРА.

Дꙋпъ челе маї ноꙋъ ꙟнщіінцърї статістіче, капіталіа маре Брітаніеї аре 1100 Інстітꙋтꙋрї де едꙋкаціе ші 98 де фачерї де біне, 73 спіталꙋрї 12 дірекції де поліціе, 49 ꙟнкісорї пентрꙋ даторіе, 13 ꙟнкісорї пꙋбліче, 31 трібꙋналꙋрї џꙋдекъторещї, 93 ашезъмѫнтꙋрї дꙋховнічещї ші де щіінце, 582 спіцерії, 300 дофторї, 1180 хірꙋргї, 15 фередее пꙋбліче, 520 комісарї де прецꙋіре, 1150 адвокацї, 763 лібрерї, 150 тіпографї, 360 габінетꙋрї де четіре 140 де жꙋрналꙋрї політіче, 150 касе де џокꙋрї, 1800 трꙋнкꙋрї де късъпіе ші 2100 пітꙋрії.

О ЛЕЏЕ ꙞН ІСЛАНДІА.

Ꙟн Іcландіа есте опрітъ късъторіа фіешкърей фете, дакъ еа нꙋ поате четі. Ачеастъ опріре, де ші се паре кам екстраордінаръ, слꙋжеще спре а спорі едꙋкація ші лꙋмінареа неамꙋрілор віітоаре. Пентрꙋ ачест скопос фіешкаре парофіе аре о адꙋнаре мікъ де кърцї, каре се даꙋ ꙟмпрꙋмꙋт пентрꙋ четіре. Пе лѫнгъ ꙟмвъцътꙋра ꙟн схоале, претꙋтіндіне се іа ꙟн бъгаре де самъ ші четіреа кърцілор бꙋне ка чел маї потрівіт міжлок де аші агонісі кꙋнощінцъ фолосіторе дꙋпъ проверꙋіа, къ чіне четеще бꙋкꙋрос, се ꙟмвацъ бꙋкꙋрос.

Г. Фр.

ЧЕТЪЦꙊІА РАЇНСТАЇН.

Пе малꙋл стѫнг а Рінꙋлꙋї, ꙟн депъртаре де ꙋн чеас де ла фꙋмоаса політіе Бінген, ꙟн мареле дꙋкат Хесен, се ꙟналцъ пе о стѫнкъ маре четъцꙋіа Раїнстаїн. Пе ла сфѫршітꙋл веакꙋлꙋї ал трїспрезечеле аꙋ фост еа проприета а прінцꙋлꙋї Електор де Маїн, ші дꙋпъ ачеа аꙋ къзꙋт ꙟн стъпѫніреа алтора, пѫнъ кѫнд ꙟн сфѫршіт аꙋ кѫмпърато прінцꙋл Фрідерік де Прꙋсіа ші ꙟн анії 1825-1829 прін гібачꙋл Архітект Вілхелм Кꙋн аꙋ рестаторнічіто іаръш дꙋпъ форма еї чеа веке, ꙟнкѫт кълторꙋл кꙋ плъкутъ ꙋїміре прівеще рꙋінеле челе одінеоаре меланхолїче, ка прін фармък пріфъкꙋте іаръш ꙟнтр'ꙋн мъреџ палат де кавалер, че аре о пре фꙋмоа-

съ прівіре асȣпра шесȣлȣї де Рін. Ꙟн лъȣнтрȣл четъцȣеї се веде елеганцъ деосъбітъ, ші тоате мъртȣрісеск ȣн дȣх, каре аў щіȣт біне а потріві челе векї кȣ челе ноȣъ. Вреднікъ де ꙟнсъмнат есте аіче колекціа (адȣнареа) де о мȣлціме де лȣкрȣрї антінче (стръвекї). Пȣцін маї ꙟнџос де ла ачеастъ четъцȣе се афлъ рȣініле де Раїхенстаїн, нȣміте ші Кенігстаїн (Піатра краюлȣї), пентрȣ къ Ꙟмпъратȣл Рȣдолф де Хабсбȣрг аў пȣстіет четъцȣꙗ. Еа се нȣмеа ші Фалкенбȣрг, маї кȣ самъ дін ачеа време кѫнд ера аманет ла проестосȣл катедралеї де Маїнц Кȣно де Фалкенстаїн. Ачеастъ четъцȣе аў фост одінеоаръ ȣнȣл дін челе маї кȣмпліте кȣїбȣрї де хоцї, саў пȣстіет ꙟнтъї де конфедераціа ренанъ, апоï адоȣа оаръ де кътръ Рȣдолф де Хабсбȣрг, ші ꙟн сфѫршіт саў зідіт а тріа оаръ дін ноў.

Г. Б.

ꙞН ТІПОГРАФІА АЛБІНЕЇ.

Dȣмінікъ АНȢЛ І. 2 МАРТІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙞНDЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛDО-РОМѪНІЛОР.

№ 9. ЮНІЙ. 1841.

КȢТРЕМȢРȢЛ ДЕ ПЪМѪНТ ꙞН ЦІНȢТȢЛ ЕРІВАН,

ПРОВІНЦІЕ РОСІАНЪ ДІН АСІА, ЛЪКȢІТЪ ДЕ АРМЕНЇ.

Общеаска пъртініре че саȣ апрінс ꙟн тоцї прін челе ꙟнтъї ꙟнщіінцърї деспре ꙟнфрікошатȣл кȣтремȣр де пъмѫнт каре, ꙟн анȣл трекȣт, аȣ пȣстііт о парте дін пърціле афлътоаре ла поалеле мȣнтелȣї Арарат, не ꙟндеамнъ де а зіче чева маї пре ларг деспре ачеастъ ꙟнтѫмпларе:

Ачест кȣтремȣр де пъмѫнт, че аȣ префъкȣт ꙟн пȣціне мінȣте фаца църеї, ꙟнчепȣ ла 20 Іȣніе 1840 ла 6 чеасȣрї ші вро 45 мінȣте дȣпъ амеазъ. Сгѫціітȣрї ꙟнноіте дін кѫнд ꙟн кѫнд, де ші тремȣрътоаре, че съ пъреа къ він дін мȣнтеле Арарат, дъдȣръ пъмѫнтȣлȣї о мішкаре асъмінеа кȣ ачеꙗ а валȣрілор мъреї че цінȣ маї апроапе де 2 мінȣте; челе ꙟнтъї 4 сгѫціітȣрї ші маї пȣтерніче, ера ꙟнсоціте де вȣет сȣбпъмѫнтеан а кърїа дірекціе ера дін партеа ръсъріт-меазъ-ноапте, ші лъсъръ пе вѫрфȣріле мȣнцілор ші ꙟн фȣндȣл вїілор, пе каре ле сгѫцѫꙗ ȣрме че нȣ съ вор щерџе кȣрѫнд, ші пе каре окюл омȣлȣї лъътор амінте лі ва пȣте ꙟнкъ афла дȣпъ че вор трече ші векȣрї ꙟнтреџї.

Ꙟн ачеꙗш време с'аȣ възȣт пе църмȣріле рѫȣрілор Аракс ші а Карасȣлȣї, де ла обѫршііле ачестȣї депе ȣрмъ, пънъ ȣнде рѫȣл Арпачеаї съ варсъ ꙟн Аракс, пе тоате пѫнтȣріле ȣнде църмȣріле ачестор рѫȣрї аȣ пȣцінъ ꙟнълцаре, ненȣмърате кръпътȣрї параделе (2 лінії алътȣрате ꙟн аша депъртаре ꙟнкѫт нічї одатъ съ пот ꙟнтѫлні), деалȣнгȣл ачестор рѫȣрї, ші каре браздȣꙗ пъмѫнтȣл пънъ ла о депъртаре де о міль де ла албіа лор. Ачесте кръпътȣрї съ дескідеа ші съ ꙟнкідеа, дȣпъ міщкареа че сгѫціітȣріле сȣб-пъмѫнтене да ꙟн фіешкаре мінȣт сȣпрафецеї пъмѫнтȣлȣї. Афаръ де ачесте ȣн маре нȣмър де експлозії (ізбȣкнірї) ꙟндесіте съ маї възȣръ аколо, ші дін фȣндȣл мічілор кра-

тері (хжітѹрі) дескісе, асемінеа ші дін крѫпътѹріле де каре ам ворбіт, ізворъ ка ніще фѫнтѫні ѹріеше, пѹхоѫрі де апъ ръче, арѹнкѫнд ѫн аер о маре кѫтіме де прѹнд ші піетре. Апеле Араксѹлѹі фъръ атѫт де тѹлбѹрате, ѫнкѫт ръвърсъръ де амѫндоѫъ пърціле рѫѹлѹі, пе каре ѫн парте ле ші ѫннекъръ, ѫн време кѫнд еле съ ѫнцосъ ла міжлокѹл рѫѹлѹі, че ѫнфъцоша асфел о сѹпрафацъ скъѹатъ. Дѹпъ зічереа лъкѹіторілор църеі, албіа рѫѹлѹі саѹ дешъртат ѫн маі мѹлте локѹрі, ѫн време кѫнд апеле сале саѹ рѫдікат пънъ ла о ѫнълціме фоарте маре кѹ ѹн вѫет асемінеа челѹі че продѹче апа клокотітоаре. Гѹвернѹл локал аѹ авѹт ѫн ѫнгріжіре де а адеверi ачеастъ ѫнтѫмпларе ѫнпъртъшітъ де ѹн нѹмър де марторі че аѹ фост фацъ, ші маі мѹлте ѫмпрежѹрърі доведеск къ нѹ требѹе съ ні ѫндоім де а са адеверіре, кѫчі ѫнкъ ші пе ла сфѫршітѹл лѹнеі лѹі Авгѹст съ ведеа ѫн фѹндѹл рѫѹлѹі крѫпътѹрі че пѹтеа съ фіе сѹпт апа де ла ѹнеле локѹрі, ші ізворѫт пе ла алтеле.

Дін тоате пърціле, спаіма ші пѹстііреа ѫн ачесте ѫнфрікошате мінѹте с'аѹ ръспѫндіт ѫн депъртаре ѫн тоатъ цара вечінъ а мѹнтелѹі Арарат. Політіа персіанъ де Макѹ ші Ваіазет, локѹ де къпітеніе а ѹнѹі Пашалік тѹрческ: аѹ сѹферіт асъмінеа де ачест кѹтремѹр: сгѹдѹітѹріле че аѹ ѹрмат ѫн ачесте мінѹте аѹ сгѹдѹіт пъмѫнтѹл пънъ ла Шѹша ші Тавріс ла о парте, ші пънъ ла Тіфліе де алта; ѫнсъ маі кѹ сеамъ пе пъмѫнтѹл росіенеск аѹ ѫнтінс а сале пѹстіірі. Ѫнвекіта ші вредніка де севас монастіре а Сф. Іаков ші сатѹл Акарохі кѹ 200 де касъ ші кѹ 1.000 лъкѹіторі, ашъзат пе коастеле мѹнтелѹі Масіс, ла поалеле марелѹі Арарат, кѹ тотѹл саѹ ѫннімічіт, атѫт прін адѹнътѹріле челе марі а стѫнчелор, каре, рѹпте дін вѫрвѹл ачестѹі мѹнте, саѹ рѫстоголіт пънъ ла поалеле сале, кѫт ші прін слоѫріле де геацъ де о мъріме ѹріешъ, каре ѫн време де ненѹмърате векѹрі стрълѹчісе ѫн плаѫріле пѹрѹрелнічe а ометелор, ші пе каре ачесте стѫнчі ліаѹ трас дѹпъ сіне.

(Ва ѹрма).

ПОКЪІНЦЪ АСПРЪ.

Кълъторѹл енглез Стаѹнтон аѹ візітат ѫн Індіа пе ѹн бърбат, каре фъкѹсе о ѹчідере, ші кареле нѹ спре ашї мѫнтѹі нѹмаі віаца, чі маі алес спре ашї кѹръці кѹцетѹл, де бѹнъ вое саѹ сѹпѹс педепсеі, че се алкътѹеа дін ачеаста, ка съ закъ шепте ані ѫнтр'ѹн пат, кареле нѹ нѹмаі къ нѹ авеа нічі де кѹм ащернѹт, дар ѫнкъ ера песте тот бътѹт кѹ кѹе, ѫнсъ нѹ аша де аскѹціте, ка се ѫнтре ѫн карне. Стаѹнтон лаѹ възѹт ѫн ал чінчеле ан ал педепсеі сале, піелеа лѹі ера атѹнче кѹ солзі ка де Ріночер, кѹ тоате ачесте ел дормеа біне ші зічеа, къ ші дѹпъ че се ва ѫмпліні термінѹл педепсеі сале, де бѹнъ вое ва цінеа ачест обічеѫ, ла каре маі наінте аѹ фост сіліт.

С. Б.

КОРЕСПОНДЕНЦІЕ ѪН ПЕРСІА.

Ѫн Персіа нѹ се щіе німік деспре поще, ші кореспонденцііле се фак прін Татарі сеаѹ кѹріері, че се цін де кътръ персоане ѫнсемнате ші негѹціторі кѹ а лор келтѹіалъ. Пер

соанеле партікȣларе ащеаптъ тречереа ȣнеї ка-
раване, спре аї ꙟкредінца а лор ръваше, ші
фіінд къ еле нȣ аȣ нȣмаї де фаміліе, нічі ȣліце-
ле деосебіте нȣмірі, апоі требȣе а се адреса
кътръ вре о персоанъ кȣноскȣтъ, ші нȣмаї дін
ꙟтъмпларе аџѫнџе скрісоареа ла локȣл хотъ-
ріреї еї. Адреса кȣпрінде; кътръ Мȣстафа, Алі,
ла Іспахан ш. а. каре нічі де кȣм нȣ ꙟнлесне-
ще афлареа персоанеї. Адесе орі се ꙟтѫмплъ,
къ ꙟтрȣн квартал 40 сеаȣ 50 де оамені аȣ
тот ачел нȣме, ші атȣнче требȣе а се ꙟсѫмн-
на пе адресъ месеріа, пън ші семнеле фісіоно-
міеї. Ꙟн ачест кіп се вѫд адресе: кътръ Мȣстафа
чел кȣ ȣн окїȣ, чел кȣ барба неагръ, чел ꙟн-
кȣчіашет, шкіоп, гебос, ш. а.

А. М.

ЗАХАРȢЛ.

Захарȣл се прівеще маї пеcте тот локȣл ка
ȣн лȣкрȣ де неапърат требȣіторїȣ пентрȣ віаца
омȣлȣї, де време къ ші сълбатечії чії маї крȣзї
дін Амеріка деспре міазъноапте, нȣ се ласъ маї
џіос декѫт алції, фъкѫндȣші ші еї сінгȣрі захар
дін мȣст де копачїȣ де палтін. Нічї ȣн фелїȣ де
продȣкт се адȣче дін църіле челе маї калде ꙟн
Еȣропа ꙟтра'тѫта кѫтіме, ка захар, пентрȣ къ
продȣкціа захарȣлȣї де сфеклъ ꙟнаінтеазъ фоар-
те ꙟнчет атѫт ꙟн Франціа, Аȣстріа, кѫт
ші ꙟн Прȣсіа, де ші дъріле пенрȣ імпортаціа
захарȣлȣї стрѫін сѫнт фоарте ꙟнсъмнате. Ла
Хаіті (*) ꙟн Індіа апȣсанъ лѫнгъ Амеріка
ші пе о парте а інсȣлеї Кȣба се фаче фоарте
мȣлт захар, нȣ нȣмаї пентрȣ лъкȣіторії ачелор
локȣрі чї ші пентрȣ експортаціе ꙟн алте църі
стрѫіне, іаръ маї кȣ самъ ꙟн Еȣропа, фіінд ꙟн-
тре тоате сортеле де захар чел маї ефтін, заха-
рȣл нȣміт Делта дін Індіа де ръсъріт, де ші
нȣї пре кȣрат. Вама ші пентрȣ захар адȣче Ма-
реа Брітаніеї пе фіеще каре ан ȣн веніт де 5. мі-
ліоане фȣнції де стерлін (кала 525 міліоане де
леї). Нічі ꙟтрȣн стат есте плѫнтареа ші кȣ-
лъціреа захарȣлȣї аша веке ка ꙟн Хіна, даръ
іа експортеазъ фоарте пȣцін де ачест продȣкт.
Чеа маї маре кѫтіме де захар нордік продȣче
статȣл Норд Амеріка нȣміт Лȣізіана, ші ꙟнкъ
сȣб екватор, се фаче ел пе мȣнції дін прежȣрȣл
Боготеї (о політіе) ꙟн репȣбліка Амеріканъ Гре-
нада. Ȣн фелїȣ де захар креще пе ȣніле локȣрі
ꙟтрȣн пъмѫнт ноȣ ші ȣмед пънъ ла о ꙟнълці-
ме де 20 палме. Плѫнтареа лȣї есте ꙟнсоці-
тъ кȣ мȣлтъ греȣтате ші остенеалъ, макар къ
се ші лȣкреазъ пъмѫнтȣл кȣ каї, боі саȣ асіні.
Захарȣл чере ȣн пъмѫнт кам ȣмед. Ел нȣ че-
ре а се ръсъді ꙟн тот анȣл де ізноаъ, даръ віне
есте ал ꙟнноі.

Трестіа де захар де ла Отаіті де каре аȣ ꙟтродȣс
Капітанȣл Бліг ла анȣл 1789 ші ꙟн Вестіндіа, дъ
кȣ о тріїме маї мȣлт декѫт чеа дін Амеріка саȣ
чеа маї обічнȣітъ. Де вро кѫцва ані аȣ ꙟнчепȣт
а спорі ръсъдіреа трестіеї де захар фоарте мȣлт
ші ꙟн Амеріка. Ла тескȣіреа мȣстȣлȣї дін трестії
де захар, требȣе морї анȣме пентрȣ ачеа треавъ,
сторкѫнд трестіа де доъ орі кȣ ніще теаскȣрі,
ꙟтребȣінцѫнд ꙟнсфѫршѫт паіеле ръмасе парте
де ащернȣт ла віте, парте пентрȣ нȣтрецȣл лор,
ші парте де фок ла кълдърі, ші алтеле.

Мȣстȣл чел къпътат требȣе ꙟндатъ съ се фіар-
бъ, ка съ нȣ се ꙟнакреаскъ фіінд къ ꙟнчепе де
грабъ аферментa (доспі). Кȣ кѫт маї мȣлтъ акрі-
ме се кȣпрінде ꙟн трѫнсȣл, кȣ атѫта маї мȣлт
вар требȣе спре а о деспърта, фіінд къ варȣл сȣџе
а тѫт акрімеа, кѫт ші алтеле некȣръцъніі, пре
каре тоате дȣпъ ачеа ле деосебеще ші ле кȣ-

(*) Везї Харта Амерічії оінсȣлъ сȣб градȣл лѫнџімеї ші лъцімеї.

ръцъ ла фіерт. Мѹстѹл требѹе тоате ачесте съ ле деспърцаскъ прін абѹріреа апеі, ка кѫнд ва фі рече съ се поатъ ѹшор крісталіза (ѫнкега). Чінчі галоне мъсѹръ (де мѹст даѹ ѹна кѹ алта 6 фѹнці де захар крісталізат): гата ѫн ачеастъ калітате се адѹче ѫн Еѹропа, ѹнде се кѹръцъ апоі де ноѹ, деосебіндѹл прін форма къпъціней де сіропѹл че се маі афлъ ѫн трѫнсѹл. Сіропѹл кѹ алте інгредіенце (аместекътѹрі) стрѫне де захар, дъ прін дестілаціе (префачере) ромѹ де каре се експортеазъ дін тоате църіле де захар. Прін църіле челе маі ръчі се рафінеазъ (прелѹкреазъ) захарѹл кѹ маі мѹлтъ греѹтате, пентрѹ ачеа фак рафінерії дела Лібек (о політіе слободъ ѫн Германіа нордікъ) дін сіроп де Петерсбѹрг. Ікоана ѫнфъцошазъ оамені негрі прелѹкрѫнд трестііле де захар ші карії пентрѹ ачеаста ѫн адінс се адѹк дін Африка де кътръ негѹціторії де оамені.

ІЗВОАРЪ ФІЕРБІНЦІ ѪН ІСЛАНДА.

Ачеастъ інсѹлъ ѫнсъмнатъ (деспре каре ам воровіт ѫн Но 8 ші 12 а анѹлѹі трекѹт) есте пропріетатеа крьіеі Данімарка, ші нѹмъръ ка ла 50.000 лъкѹіторі, карії чеа маі маре парте тръескѹ ѫмпръщіеці пе ѹн лок апроапе де църмѹрі, ѫн ѫнтіндере ка де 300 міле квадрате, сѫнгѹра політіе Раікіавік, че се афлъ ла цермѹл сѹд-вестік кѹ 511 лъкѹіторі, есте резіденціа гѹбернаторѹлѹі, а ѹнѹі епіскоп, кѹ о схоалъ ѫн кареа се ѫмвацъ лімбіле: Да-

ніка, Латіна ші Еліна, Теологіа, Історіа бісерічаскъ, Арітметіка ші а. дінпреꙋнъ кꙋ о бібліотікъ пꙋблікъ че се алкътꙋеще дін 4000 волꙋмꙋрї (томꙋрї) ші о телескопіе (тꙋрн астрономік). Аіче домнеще ꙟнкъ ш'акꙋм о фоарте лъціт лꙋмінаре

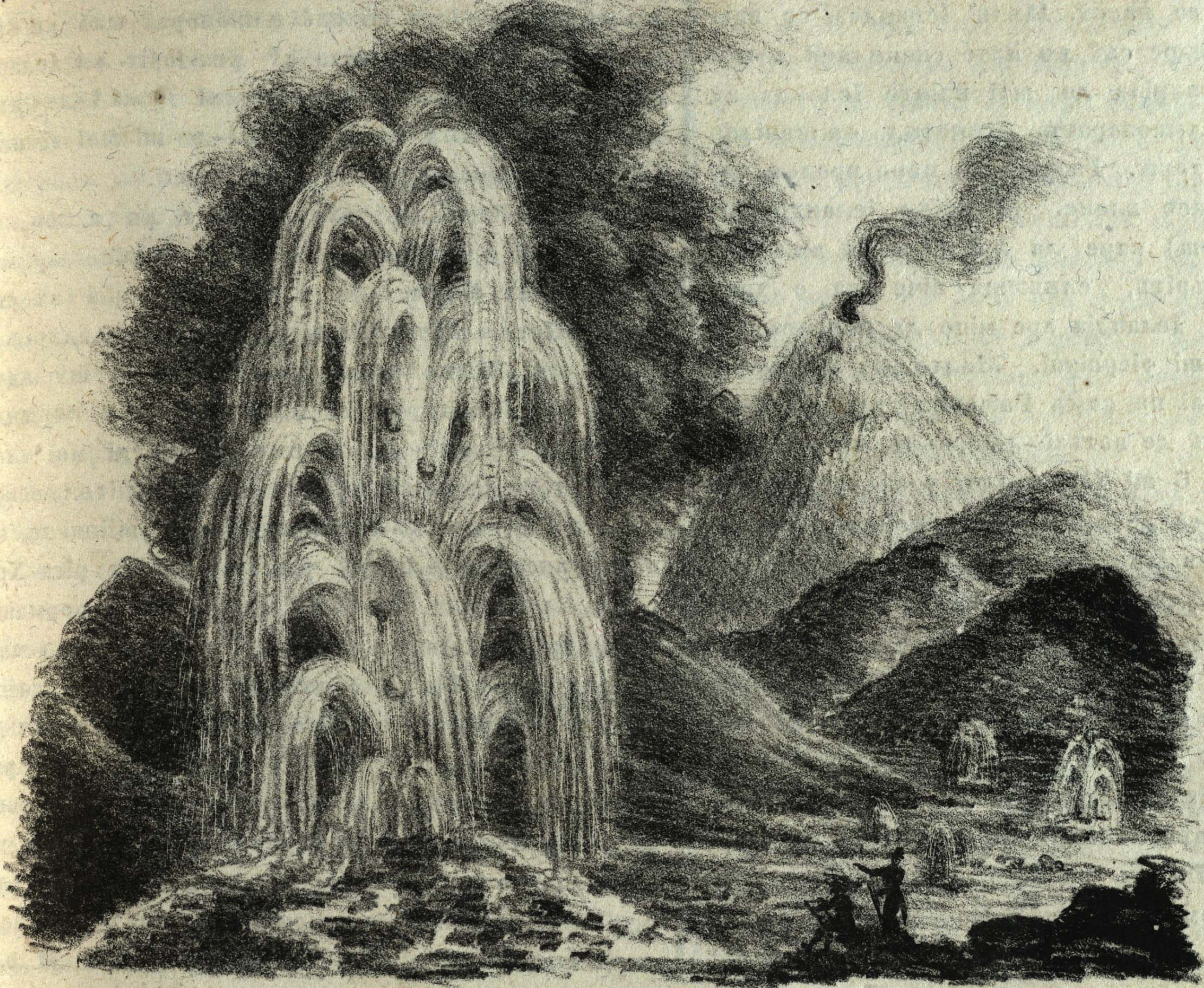

стеарпъ афлътоаре сꙋб чеа маї аспръ клімъ, се лꙋптъ кꙋ фꙋріа тꙋтꙋрор елементелор, се хрънескꙋ кꙋ пъскꙋіре маї кꙋ сеамъ а батогꙋлꙋї ші ціпереа вітелор.

Агрікꙋлтꙋра маї нічі кꙋм се практісазъ. Прін грᲁдіні крескꙋ керекі, напї, ші моркові. Лемне ліпсъскꙋ, ші ꙟнкълзіреа се фаче кꙋ тꙋфа де местеакън ші кърбꙋні де пъмꙟнт. Брадꙋл ші молідꙋл саꙋ плꙟнтат аіче ла 1819, тарантꙋл саꙋ адꙋс ла 1770, де асеміне се афлъ оі, капре, а тꙋтꙋрор стърілор, ꙟнсъ тотодат ші о сърьчіе маре, пе кареа Ісландезії о сꙋфър кꙋ мꙋлцъміре.

Індꙋстріа се ꙟнаінтеазъ ші съ прегътескꙋ прекꙋм д. п. казіміре аша де фіне ка ші челе енглезе. Лъкꙋіторії, карії пе ачеастъ інсꙋлъ кꙟнї, віте корнате, каї, ꙟнсъ пъсъріле де касъ ші амфібііле ліпсъскꙋ кꙋ тотꙋл. Дін протівъ мꙋлте пасерї де нъсіп ші де апъ п. к. (cygnus musicus), нꙋмаї ꙋн соїꙋ де пасере клітътоаре каре есте пресꙋрат де маре (emberiza navalis), фалконї (вꙋлтꙋрї) ші ла цермꙋрї кꙟнї де маре.

Фіінд къ золднарії ші лꙋкрьторії кꙋ зіꙋа се гъсеск фоарте рар, апоі ашезъріле фаміліілор нꙋ пот фі маї марї декꙟт се пот ꙟндестꙋла. Де ла Септемвріе пънъ Дꙋмініка ма-

ре віколіле ші фȣртȣніле де маре кȣ џерȣрі марі домнескȣ неконтеніт, ші дакъ се апропіе топіреа гєцеі він ші ȣршії де маре. Де ла 12 Декемвріе пън ла 13 Іанȣаріе соареле стъ сȣб орізон (нȣ ръсаре). Нȣмърȣл челор морці ꙟтречє адесе пе ачєлор че се наскȣ. Мȣлці Ісландезі се прімеждȣеск пе маре саȣ ꙟн алте спекȣлації де негоцȣ. Ꙟн тімпȣріле де маі наінте Ісланда аȣ фост фоарте ꙟмпопоратъ. Вѫнатȣл фалконілор есте ꙟнсъмнъторю. Гѫщіле де маре продȣк челе маі фрȣмоасе бlане. Мȣшкіȣл ісландік (lichen islandicum) каре ла ноі есте ȣн фелю де дофторіе ꙟнтърітъ, слȣжеще аіче ка о хранъ обічнȣітъ. Ісландіа аре міне де пȣчоасъ, ісвоаръ калде ші фіербінці. Мȣлте дін ачесте ісвоаръ, ꙗръ маі кȣ самъ Гаізерȣл (везі ꙟмфъцошареа ноастръ де астъзі ꙟмпреȣнъ кȣ дескріереа еі ꙟн Но 8 ші 12 а анȣлȣі трекȣт), каре се афлъ ꙟн партеа де амеазъ-зі а інсȣлȣі, самънъ кȣ пȣцȣрі артезіане арȣнкѫнд апа ꙟн о ꙟнълціме маі мȣлт де о сȣтъ палме. Тоці мȣнції карії се редікъ деасȣпра мъреі де ла 2700-3000 палме, се нȣмескȣ Іекем, чел маі ꙟналт мȣнте Ера-фе есте 6240 ȣрме, ꙗр мȣнтеле фоко върсъторю Хекла де 5310. Ачеастъ інсȣлъ саȣ дескоперіт ла анȣл 861 де Надод, дȣпъ ачеꙗ ꙟмпопоратъ ла 870 де доі нобілі дін Норвегіа анȣме Інгȣлф ші Хіерлаіф, карії саȣ діспърціт де домніа тіранъ а Норвегіеі, ші де оарекаре алці Нормані, че саȣ ȣніт кȣ дѫншії. Девіітоpії (ȣрмашії) карії аȣ тръіт ꙟн діастімъ де 387 ані, ꙟн о арістократіе неатѫрнатъ. Ла анȣл 1000 с'аȣ ꙟнтродȣс аіче хрістіанісмȣл, ла 1261 Ісландезії с'аȣ сȣпȣс де бȣнъвое домніеі рігъ де Норвегіа Хакін (Хакон) ал VI-ле. Дін Ісландіа саȣ дескоперіт ші саȣ ꙟмпопорат маі ꙟн ȣрмъ Гренланда. Щіінціле аȣ ꙟнфлоріт ꙟн Ісландіа де пе ла ꙟнчепȣтȣл векȣлȣі ал 11-ле пън пе ла сфѫршітȣл челȣі ал 14-ле ші маі тімпȣріȣ се ꙟнформасе ла Сканолт холі.

Ȣнії дін Ісландезі аȣ ꙟмвъцат ꙟн а лор патріе, алції аȣ мерс пе ла схолі стреіне ꙗр маі кȣ самъ ла Паріс. Ꙟн а лор кълторіе аȣ ꙟнвъцат Поезіа провінціанілор саȣ а трȣбадȣрілор, ші пе ла ꙟнчепȣтȣл векȣлȣі ал 13-ле ꙗȣ адȣс ꙟн а лор інсȣлъ, каре дȣпъ ачеꙗ ꙟн кȣрѫндъ време аȣ продȣс о мȣлціме де поеці маі алес компȣіторі де романце. Пе ла сфѫршітȣл векȣлȣі ал 14-ле аȣ къзȣт мъестрііле ші щііnцеле, кȣ тоате ачеле ꙗръш саȣ рѫдікат, кѫнд ріга Хрістіан ал III ла 1540 аȣ ꙟнтродȣс реформаціа ꙟн Ісланда, кареа ла 1591 аȣ веніт ꙟн депліна еі старе. Кȣ зъче ані маі наінте саȣ ꙟнфіінцат ꙟн Сканхолт о тіпографіе. Ꙟн тімпȣл де акȣм се афлъ ꙟн Ісланда о соціетате спре ꙟнаінтіреа лȣмінъреі, соціетатеа ꙟнтрȣнітъ веке ші ноȣъ пентрȣ літератȣра Ісландікъ, алта біблікъ, алта пентрȣ лъціреа скріптȣреі евангеліче, ші алте пентрȣ манȣскріптеле челе маі векі нордіче,

І. М...о.

ЕРНІЛЕ ЧЕЛЕ МАЇ ꙞНСЕМНАТЕ.

Де ші есте аспръ ші лȣнгъ ꙗрна де акȣм, тотȣші історіа ні аратъ, къ ші ꙟн векȣріле де маі наінте аȣ ȣрмат де ачесте ші ꙟнкъ маі аспре декѫт акȣм, фъръ а се фі ꙟнтѫмплат ꙟнсемнътоаре ръвърсърі сеаȣ прімеждіоасъ нъвълірі де слоꙗрі, афаръ де анії 1729 ші 1830, каре лȣкрȣ доведеще къ нȣ тот деаȣна ꙟнтр'о ꙗрнъ аспръ се прічінȣеск пȣстііоаре нъвълірі де слоꙗрі ші ръвърсърі де апе.

Ла 401 ші 558 аȣ ꙟнгецат тоатъ мареа. Ꙟн анȣл 763 с'аȣ възȣт гіаца де пе ла Октомвріе, ші мареа неагръ аȣ ꙟнгецат де 30 коці адѫнчіме ші 100 міле ꙟмпрецюр. Ꙟн анȣл 821 аȣ цінȣт ꙗрна де ла 22 Септемвріе пънъ ла 12 Апріліе 822.

Ꙟн анꙋл 859 тречеа тръсꙋріле песте мареа Адріатікъ. Ꙟн анꙋл 874 аў къзꙋт омът ꙟн Віена ла 1 Ноемвріе ші фрігꙋл аў фост аша де маре ка ші ꙟн анꙋл 974 де ла 1 Ноемвріе пънъ ꙟн тімпꙋл еквіноцієі (Мартіе). Ꙟн аній 984, 985 ші 994 аў цінꙋт ꙗрна де ла Ноемвріе пънъ ла Маю. Ꙟн аній 1269, 1296 ші 1307 аў фост акоперітъ кꙋ гіацъ о маре парте а мъреі балтіче, ші ꙟн анꙋл 1323 мареа Медітеранъ ші ачеа балтікъ. Ꙟн анꙋл 1423 се пꙋтеа мерџе де ла Ріга пънъ ла Данемарка песте мареа балтікъ че ера акоперітъ кꙋ гіацъ. Ꙟн анꙋл 1443 аў къзꙋт ла Октомвріе аша де мꙋлт омът, ꙟнкѫт аў требꙋіт се ꙟнчетезе кꙋлесꙋл віілор де жꙋрꙋл Віенеі пънъ ла Мартін. Фрігꙋл аў ꙟнчепꙋт де ла 28 Октомвріе ші аў цінꙋт фъръ ꙟнтрерꙋмпере пънъ ла 24 Апрілie. Ꙟн анꙋл 1480 с'аў фъкꙋт кꙋлесꙋл віілор дін Аўстріа пе ла міжлокꙋл лꙋі Октомвріе фіінд маре фріг ші мꙋлт омът. Ꙟн аній 1570 ші 1580 аў фост фріг маре ꙟн тоатъ Европа міжлочіе. Ꙟн анꙋл 1658 аў фост ꙟндеобще џер ꙟн Европа, мареа балтікъ аша аў ꙟнгецат де таре, ꙟнкѫт Карол XII ріга Сфезіеі аў пꙋтꙋт трече кꙋ о арміе де 20.000 оамені ла Данемарка песте Белтꙋл мік че ꙟнгецасъ. Ꙟн анꙋл 1667 аў ꙟнгецат ла Елба дін ноў ла 6 Маю, ші аў цінꙋт гіаца ꙟн кꙋрс де треі септъмѫні. Ꙟн аній 1684 ші 1695 аў фост фоарте аспръ ꙗрнъ ꙟн Европа міжлочіе, ꙟнкѫт ꙟн анꙋл дін ꙋрмъ фрігꙋл аў ꙟнчепꙋт токмаі ла Октомвріе ші аў цінꙋт атѫт де мꙋлт ꙟн кѫт Дꙋнъреа с'аў десгецат токмаі ла 30 Мартіе. Ꙟн анꙋл 1709 аў фост о ꙗрнъ фоарте аспръ ші лꙋнгъ, фрігꙋл аў цінꙋт де ла 3 Декемвріе пънъ ла міжлокꙋл лꙋі Апрілie; мареа Адріатікъ ші Пасꙋл де Кале́ аў ꙟнгецат біне; ꙟн сꙋбꙋргꙋріле (махалалеле) Віенеі се гъсеа ꙟн тоате дімінеціле черві, къпріоаре ші епꙋрі, пе карії фоамеа ші фрігꙋл аў алꙋнгат дін локꙋріле петречереі лор, ші каре се пꙋтеа прінде кꙋ мѫна ка блѫнде добітоачеле де касъ. Ꙟн ачеастъ ꙗрнъ аў цеџерат мꙋлте мії де оамені. Ꙟн анꙋл 1729 аў цінꙋт ꙗрна де ла 25 Ноемвріе пънъ ла 1 Маю, ꙟнкъ ꙟн міжлокꙋл лꙋі Мартіе ера мареа балтікъ песте тот акоперітъ кꙋ гіацъ. Дꙋнъреа саў фост десгецат де доꙋъ орі, ші аў ꙟнгецат деа треꙗ оаръ ла сфѫршітꙋл лꙋі Мартіе. Чеа де пе ꙋрмъ рꙋмпере де гіацъ, ла каре слоꙋріле се адꙋнасе ꙟн ꙟнпрежꙋрімеа Віенеі ла о ꙟнълціме де 15 коці аў прічінꙋіт марі пꙋстіірі прін ревърсареа Дꙋнъреі. О фоарте кꙋмплітъ ꙗрнъ аў фост ꙟн анꙋл 1740 каре с'аў ꙟнчепꙋт ла Ноемвріе, ші ꙟнкъ пе ла 15 Маю ера омът ꙟн Віена. Мꙋлте мії де оамені аў цеџерат, мꙋлте добітоаче аў періт де ачест маре џер, пънъ ші бъꙋтꙋріле челе спіртꙋоасъ саў пріфъкꙋт ꙟн гіацъ. Мареа Балтікъ ші ачеа Германъ аў ꙟнгецат, пънъ ші пе Очеан ера плꙋтіреа ꙟнпедекатъ; ꙟн Боеміа аў ꙟнгецат тоате локꙋріле. Ꙟн анꙋл 1783 ера ла Віена ꙋн фріг де 23 граде, ші ꙟн анꙋл 1784 пе ла 1 Мартіе ера де 19 граде. Ꙟнкъ ші ла 2 Апрілie пꙋтеа трече песте Дꙋнъреа тръсꙋрі греле. Ꙟн анꙋл 1799 чел маі маре фріг саў ꙟнчепꙋт ла сфѫршітꙋл лꙋі Декемвріе ші аў цінꙋт пънъ ла ꙟнчепꙋтꙋл лꙋі Апрілie; ꙟн Молдова се нꙋмъръ ачеастъ еарнъ ꙟнтре челе маі аспре. Ꙟн анꙋл 1820 аў фост асемене о ꙗрнъ гре ꙟн Европа.

Ꙟн анꙋл 1830 с'аў ꙟнчепꙋт ꙗрна ꙟн тоатъ а са аспріме ла сфѫршітꙋл лꙋі Октомвріе 1829, ші аў цінꙋт пънъ ла ꙟнчепꙋтꙋл лꙋі Мартіе 1830, кѫнд аў ꙟнчепꙋт десгецꙋл, ші аў топіт мꙋлціме омътꙋлꙋі адꙋнат ꙟнкъ дін лꙋніле де ꙗрнъ. Де асеміне ші ꙟн прінціпатꙋрі аспръ аў фост ꙗрна прін каре саў тъет чꙋма.

Тімпꙋрілꙋ ꙟнчепꙋт а ерней с'аў лъціт кꙋ ачелаші град ка ші аіче песте о маре парте а Европеі. Ла Копенхага къзꙋсе ла Октомвріе мꙋлт омът, ші тоате апеле стътътоаре ера акоперіте кꙋ гіацъ. Ла Варсавіа ꙟнкъ ла ꙟнчепꙋтꙋл лꙋі Ноемвріе ера омътꙋл де о палмъ ꙟн

ачелашї тімп ꙟн Франціа сȣдікъ мȣнцїї де ла Тȣлон ера акоперіцї кȣ мȣлт омът. Ачеастъ ꙗрнъ се ꙟнсемнеазъ прін мърімеа омътȣлȣї шї а фрігȣлȣї прекȣм шї прін асприме а шї цінереа ачестȣї дін ȣрмъ. Дрȣмȣл комерціал де ла Тріест с'аȣ астȣпат де ла 24 пънъ ла 31 Декемвріе, де ȣн омът ꙟналт де 5 пънъ ла 6 палме, ꙟнкѫт нȣ пȣтеа трече нічї о тръсȣръ шї де абіꙗ се фъкȣсъ пѫрте, кѫнд ла 9 Іанȣаріе аȣ къзȣт дін ноȣ ȣн фоарте маре омът, каре ꙗръшї аȣ ꙟмпіедекат ачест дрȣм де комȣнікаціе. Лакȣл Траȣн аȣ ꙟнгецат ꙟн 2 Феврȣаріе ла ȣн фріг де 23 граде, лȣкрȣ че нȣ с'аȣ ꙟнтѫмплат де 90 анї; токмаї о асемене раръ ꙟнтѫмпларе, каре аȣ фост абіа маї наінте кȣ о патріме де век (25 анї), къ ꙟн Карінтіа рîȣл Драва аша аȣ ꙟнгецат де таре, ꙟнкѫт пȣтеа трече песте дѫнсȣл шї тръсȣрї. Ла 16 спре 17 Фебрȣаріе аȣ прічінȣіт Дȣнъреа о ръвърсаре каре аменінца кȣ пȣстіїре сȣбȣртȣріле Віенеї, пънъ шї о парте а політіеї ꙟнтр'о ноапте ꙟнтȣнекоасъ шї ꙟнсоцітъ де о фортȣнъ кȣмплітъ; ꙟнкѫт ꙟн анȣскрісȣріле Віенеї ꙟнкъ нȣ с'аȣ афлат о асеміне ꙟнтѫмпларе. Гр. Пл.

БІСЕРІКА МАРІА ДЕ ЛА САЛȢТЕ ЛА ВЕНЕЦІА.

ꙟнтре неспȣса мȣлціме де бісерічї, пе каре религіозітатеа (евлавіа) веакȣрілор трекȣте леаȣ зідіт ꙟн Венеціа, домнеазъ о фоарте маре деосебіре де фелꙗріме а местешȣгȣлȣї де архітектȣръ шї зȣгръвіе. Аша шї ачеаста есте вреднікъ де ꙟнсъмнат, пентрȣ къ ꙟн трѫнса се ꙟмфъцошазъ історіа местешȣгȣлȣї дін епоха сърърчіеї сале ꙟн веакȣріле де маї наінте пън ла а са ꙟнавȣціре шї ꙟнфлоріре ꙟн веакȣл ал 15-ле шї ал 16-ле, шї пън ла сърърчіꙗ са дін ноȣ ꙟн тімпȣріле ноастре. Епохеле челе стрълȣчіте а ȣнȣї Паоло Веронезе, Тіціано, Палма, Џіорџоне Карпачіо, Тінторето, да Вінчї, Паладіо шї Сансовіно, кȣм шї а стелелор џеміне Міхел Анџело шї Рафаел, аȣ пȣс тȣтȣрор лȣкрȣрілор че аȣ фъкȣт, нетъгъдȣіта стемъ а мърїреї шї фрȣмсецеї.

Форма чеа ротȣндъ а бісерічеї пре фрȣмоасъ атѫт пе денафаръ кȣм шї пе дін лъȣнтрȣл, се аратъ стрѫмтъ нȣмаї дін прічіна фрȣмоаселор колоане корінтіче, каре дакъ болта че разъмъ пе дѫнселе ар ерта а лор ꙟнлъцȣраре, апої бісеріка сар префаче ꙟнтр'ȣн пантеон. Пенелȣл лȣї Тіціан аȣ префъкȣт болта алтарȣлȣї ꙟнтр'о пре фрȣмоасъ шї местешȣџітъ галеріе де ікоане, ꙗр Палма саȣ фъкȣт неморіторꙗ прін зȣгръвелеле че аȣ фъкȣт пе пърецїї Алтарȣлȣї. С. Гр.

ꙟН ТІПОГРАФІА АЛБІНЕЇ.

Дȣмінікъ | Анȣл I. | 9 Мартіе

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟделетнічіреа Молдо-Ромѫнілор.

№. 10. [illegible] 1841

Кȣтремȣрȣл де пъмѫнт ꙟн ціпȣтȣл Еріван,

провінціе росіанъ дін Асіа, лъкȣітъ де армені.

(Ȣрма)

Ꙟн кантоанеле Еріван, Шарȣр, Нахчіван ші Ордȣбат, чеа маї маре парте де касе аȣ фост, аȣ кȣ тотȣл дъріматe, аȣ фоарте стрȣнчінате. Ꙟн сінгȣра політіе де Нахчіван 2 Бісерічї армінещї, 5 Џеамії 779 касе ші 25 дȣгене аȣ фост нърȣіте; ꙟн цінȣтȣл де Нахчіван кȣпрінзіндȣсе ші кантонȣл де Ортȣбат, нȣмърȣл зідірілор дърѫмате саȣ сȣіт пънъ ла 2436 1. Бісерікъ, 2. Џеамії ші 17 морї, фъръ а маї аръта 1005 касе, 9 Бісерічї 5 Џеамії ші 15 марї маї мȣлт саȣ маї пȣцін вътъмате. Ꙟн кантонȣл де Шарȣр се нȣмъръ 3135 касе ші 75 морї че аȣ рънтȣрнат кȣтремȣрȣл де пъмѫнт. Тот ꙟн ачелашї цінȣт, с'аȣ ꙟнтѫмплат пе маргінеа стѫнгъ а рѫȣлȣї Аракс, ȣнде аȣ църмȣріле сале о ꙟннълціме ꙟнсъмнътоаре, нȣмероасе сгѫцііторї де пъмѫнт, че аȣ стрȣнчінат ꙟн парте сателе ашъзате пе църмȣрї ші пе кѫмпȣріле съмънате де пін прецȣр. Дін норочіре ꙟнфрікошата катастрофъ саȣ ꙟнтѫмплат маї ꙟнаінте де апȣнереа соарелȣї, ші ачеастъ ꙟнпрецȣраре аȣ прічінȣіт не змінтіт къ нȣмърȣл жъртфелор, а фаръ де лъкȣіторії де Акорхі, аȣ фост маї пȣцін де кѫт се пȣтеа гѫнді, мърцініндȣсе ла 49 де оамені нȣмаї ꙟн доȣъ цінȣтȣрї а Еріванȣлȣї ші а Нахчіванȣлȣї, фъръ а се маї сокоті челеланте 17 че аȣ фост фоарте греȣ рѫніції.

Ꙟнрїȣріреа кȣтремȣрȣлȣї де пъмѫнт а сȣпра тȣтȣрор ізвоаръор че есȣ дін сінȣл пъмѫнтȣлȣї ꙟн амѫндоȣъ цінȣтȣріле пе каре л'еам нȣміт маї сȣс; аȣ фост ꙟнсъмнътоаре. Ꙟн а Нахчіванȣлȣї с'а

обсерват къ маĭ вро 30 аŭ съкат пентрꙋ кѫтъва време, ꙋніле наŭ продꙋс декѫт апе албічоасе ші тꙋлбꙋре, ꙟнкъ ші дꙋпъ че аŭ трекꙋт кѫтева зіле де ла катастрофъ; алтеле с'аŭ фъкꙋт маĭ ꙟнбелшꙋгате декѫт аŭ фост маĭ ꙟнаінте, ші ꙟн апропіереа ачестора с'аŭ възꙋт ісворінд алтеле дін ноŭ. Тот дін прічіна ачеаста апа ісвоарілор де ла Карасꙋ ші де ла Чеапан, апроапе де сатꙋл Сардарак, аŭ крескꙋт ꙟндоіт, ші ꙋн ноŭ курс де апъ, че с'аŭ дескіс ꙟн епоха кꙋтремꙋрꙋлꙋĭ де пъмѫнт, ізвореще дінтр'о кръпътꙋръ а мꙋнтелꙋĭ Џінділ.

Маĭ кꙋ самъ ла Карагазанлꙋ, сат ашезат токма ꙋнде Арпатечаŭꙋл съ варсъ ꙟн Аракс, с'аŭ възꙋт ачест феномен ꙟн тоатъ а са ꙟнспъĭмѫнтътоаре мъріме. Лъкꙋіторіĭ асꙋрзіці де ꙋн вꙋет ꙟнтокма кꙋ ачела ал тꙋнетꙋлꙋĭ, ші ꙟнфрікошаці де чеа ꙟнтѫĭ сгѫдꙋітꙋръ, д'абеа арꙋнкъ окіĭ пе ꙟналціміле Араратꙋлꙋĭ пентрꙋ а ведеа стѫнчіле че съ десприндеа дін сꙋс, кѫнд о адоꙋа сгѫдꙋітꙋръ ръстꙋрнъ каселе лор челе де лꙋт. Сатꙋл ꙟнтрег съ фъкꙋ невъзꙋт сꙋб ꙋн ноꙋр грос де пꙋлбере; ꙟн ачелаш тімп пъмѫнтꙋл съ діспікъ ꙟн џꙋрꙋл лор; нꙋмероасе колоане де апе, арꙋнкате ꙟн аер дін фꙋндꙋл кръпътꙋрілор че се діскісесе, арꙋнкъръ пе кѫмпіĭ арінъ ші петре пе каре лі смꙋлсесе дін адѫнчімеле афꙋндꙋрілор. Лъкꙋіторіĭ пърсі фꙋгѫнд локꙋріле ꙋнде с'аŭ нъскꙋт.

Ꙟнкѫт пентрꙋ ꙟнтѫмплъріле дін валеа стрімтъ а Акорхеĭ ꙋнде аŭ ꙋрмат ачесте грозевіĭ есте фоарте греŭ а да о ідее лъмꙋрітъ. Гръмъзĭ де стѫнчĭ, гецꙋшꙋрĭ, троене нꙋрꙋрелнічe, деспрінсе де чеа ꙟнтѫĭ сгѫдꙋітꙋръ дін вѫрфꙋл марелꙋĭ Арарат ші дін ꙟнълціміле сале, аŭ фост арꙋнкате де о датъ де ла о ꙟнълціме де 7000 палме, пънъ ꙟн фꙋндꙋл ачестеĭ въĭ, пе каре аŭ акоперіто ꙟнтр'о ꙟнтіндере де 7 версте.

(Ва ꙋрма)

ЛІЗАБОНА, КАПІТАЛА ПОРТꙊГАЛІЕĬ.

Лісабона, чеа преа фрꙋмоасъ ші вреднікъ де мірарe, ачест рꙋбін ꙟнтре політііле ꙟнтреџеĭ лꙋмĭ прекꙋм о нꙋмеск Португезіĭ, самънъ астъзĭ ꙟнтрꙋ адевър кꙋ о політіе пе џꙋмътате пꙋстіетъ, ді ші зідірле мъреце доведеск векea еĭ стрълꙋчіре.

Прін тоате кварталꙋріле політіеĭ се афлъ песте чінчзъчĭ де зідірĭ бісерічещĭ, ші ꙟнтрꙋ адевър нічĭ ꙋн домніторꙋ нꙋ ар аве прічінъ а се роші, деакъ і сар пропꙋне де резіденціе мънъстіреа аŭгꙋстінілор Сан Домінго.

Віінд ꙋн стреін ла Лісабона, апоĭ пе лок аре а фаче кꙋ доъзъчĭ де оамені нечопліці, каріĭ апꙋкъ багажꙋл кълъторꙋлꙋĭ, спре ал дꙋче ꙟн трактір. Іĭ се чеартъ пентрꙋ ачеастъ чінсте, ші апꙋкъ лꙋкрꙋріле фъръ а чере ꙟмвоіре де ла стреінꙋл. Кꙋ пашĭ репезĭ алеаргъ пін тоате кварталꙋріле, песте піаце, ші деалꙋнгꙋл алеелор ꙟн сꙋс ші ꙟн џос, фъръ а се ꙟнгріже де віне стреінꙋл дꙋпъ дѫншіĭ. Ꙟн сфѫршіт стаŭ ꙟнаінтеа ꙋнꙋĭ трактір каре лі плаче лор, ꙋнде сѫнт маĭ віне плътіці пентрꙋ адꙋчереа стреінілор.

Лісабона есте ашезатъ пе маĭ мꙋлте деалꙋрĭ ꙟнтр'ꙋн лок романтік лѫнгъ гꙋра рꙋлꙋĭ Таіо, кꙋ ꙋн бꙋн ліман, еа ꙟмфъцошазъ деспре маре о прівіре фрꙋмоасъ, аре 40 бісерічĭ парохіале ꙟнтре каре се ꙟнсъмнеазъ ачеа Патріархалъ кꙋ ꙋн веніт пе ан де 700.000 талерĭ імперіалĭ, 50 мънъстірĭ, 300 бісерічĭ ші параклісе, ші дꙋпре Балбĭ 250.000 лъкꙋіторĭ; ꙟнтре каріĭ се афлъ мꙋлцĭ Негрĭ Креолĭ ші Мꙋлаці (Креол се нꙋмеще ꙋн Европеŭ нъскꙋт ла Амеріка, еар Мꙋлатꙋ ачела чеĭ нъскꙋт дін о мамъ албъ ші ꙋн пъріnте негрꙋ сеаŭ дін мамъ

неагръ ші ȣнпърінте алб). Партеа вестікъ а політіеї, че се стірпісе де кȣмплітȣл кȣтремȣр дін **1755**, ꙗръш саȣ зідіт ла лок, ꙗр партеа остікъ пъстреазъ ꙟнкъ трістеле рȣіне.

Маї репеде поате чінева ȣмбла аіче пе џос къчї тръсȣріле сѫнт фоарте ръле. Доȣъ банче (лавіце) пе доі дрȣчї де резоаре; о пъреке де катѫрі ші ȣн везетеȣ, каре нȣ се поате токмі пе маї пȣцін де кѫт џȣмътате де зі, мъкар де ар авеа а мерџе чінева нȣмаї кѫтева сȣте де пашї. Ачесте тръсȣрі сѫнт неапърат де требȣінцъ маї алес ла време плооасъ, каре аіче адесеорі ȣрмеазъ. Тоамна ші ꙗрна плоаъ маї неꙟнчетат ші апеле адесеорі спарг каналȣріле сȣбпъмінтене, кѫнд атȣнче дрȣмȣріле афлътоаре ла поалеле деалȣрілор, се пріфак ꙟн пъръе марі, ші партеа де џос а політіеї се ȣмпле де апъ, каре ꙟнтръ ȣнеорі пън ші пін касе.

Ꙟнкъ маї трістъ есте політіа веке, адекъ ачеа парте, каре аȣ ръмас ꙟнкъ нестрікатъ де кȣмплітȣл кȣтремȣр. Ȣліцеле еї сѫнт аша де стрѫмте, ꙟнтȣнекоасе ші котіџіте, ꙟнкѫт сінгȣра еї прівіре адȣче меланхоліе. Маї фрȣмоасъ ші маї дісфътатъ есте партеа чеа ноȣъ а Лісабонеї, ȣліцеле еї сѫнт ларџі ші пе лініе дреаптъ фъкȣте пінтре зідірі мъреце; ȣліца деалȣнгȣл малȣлȣї рїȣлȣї Таіо есте чеа маї лȣнгъ ші маї фрȣмоасъ.

Фоарте рар се афлъ пе ла касе огръзї; тоате зідіріле сѫнт фъкȣте ка ꙟн кліmеле челе фіербінџі, аскȣнсе де разеле соарелȣї, Ꙟнтрареа каселор есте ꙟнтȣнекоасъ, трептеле сѫнт нерегȣлате ші слаб ꙟнлȣмінате, ші пін ȣнеле одъї абіе ꙟнтръ лȣміна зілеї.

Лъкȣіторії де Лісабона се пар а нȣ аве нічї о плъчере де преȣмблърі ші де фрȣмсеца натȣреї. Ꙟн політіе се афлъ нȣмаї о гръдінъ пȣблікъ, ꙟн каре абіе ꙟнкап **300** персоане, ші каре нȣмаї рареорі есте плінъ, ꙗр дін протівъ піацеле пȣбліче дін партеа чеа ноȣъ а політіеї сѫнт воіоасе маї алес сара кѫнд есте тімпȣл фрȣмос.

Аршіца де асеміне есте аіче пре маре еа ꙟнчепе де ла Апріл ші ціне спорінд пънъ ла Септемвріе. Нȣмаї сара се сімцеще ȣн аер ръкорітореȣ деспре норд, каре алінеазъ пȣцін аршіца.

Пе лѫнгъ ачесте неꙟндъмънърі, домнеазъ ꙟн Лісабона чел маї маре лȣксȣ. Нобілії въдеск стрълȣчіреа лор прін ȣн нȣмър маре де слȣџі. Кȣрціле лор сѫнт пліне де камаріері детот фелюл ꙟнкѫт нȣмърȣл лор ар фі ꙟндестȣл спре а ашеза ȣн сат. Фіешкаре нобіл аре аї съї деосебіці секретарі, ші діректорі де палат, камеріері, бȣкътарі, бъеці де бȣкътъріе, везетеї, жолденарі, рѫндашї, апарі, софраџії, лакеї карії ȣмблъ нȣмаї ꙟн коадъ ші нȣ ꙟнтръ нічї о датъ ꙟт кȣрте, кълъреці ꙟннаінте, ш. а. — Апоі маї він каснічіле де партеа фемеꙗскъ, камеріере де тот фелюл, фемеї де касъ ші маршан де моде. Ачесте дін ȣрмъ ка артісте аȣ маї маре чінсте; еле мънѫнкъ ла о масъ осебітъ, ꙟшї ꙟнкіпȣеск мȣлт ші сѫнт фоарте нерȣшінате.

Мъндріа кȣ мȣлте слȣџі есте ꙟн Лісабона о патімъ, че се ꙟнтінде пън ші ꙟн класа четъценілор ꙟнавȣціці. Ȣн негȣціторѣ, ȣн дрегъторѣ, че аре о соціе ші доі копії, требȣе неапърат се аібъ ȣн бȣкътар, ȣн везетеȣ, ȣн рѫндашȣ ші ȣн апарѣ, доі лакеї пентрȣ тръсȣръ алці доі пентрȣ масъ, ші пентрȣ соціа са кѫтева пъреке де камеріере, дакъ нȣ ші о дамъ бътрѫнъ, каре се прівігезе пашії, сȣспінȣріле, кътȣтътȣріле, вісȣріле ші рȣгъчȣнеле тінереї ші фрȣмоасеї стъпѫне а касеї ꙟн нȣмеле соцȣлȣї плін де џелозіе.

Дакъ есъ ла преȣмбларе вре о дамъ, апоі тот деаȣна ȣрмеазъ дȣпъ дѫнса кѫтева фемеї ꙟмбръкате кȣ мантале марі. Не авѫнд а сале фемеї, апоі се ꙟнкіріазъ кѫтева пентрȣ ачеастъ парадъ. О дамъ нȣ есъ дін касъ фъръ о асеміне світъ. Тот деаȣна ші претȣтіндене се афлъ негре ші мȣлате, каре ꙟмплінеск ачеастъ слȣжбъ пентрȣ о платъ фоарте мікъ.

Дамеле де старea ꙟнтъꙗ форте раре орі есъ

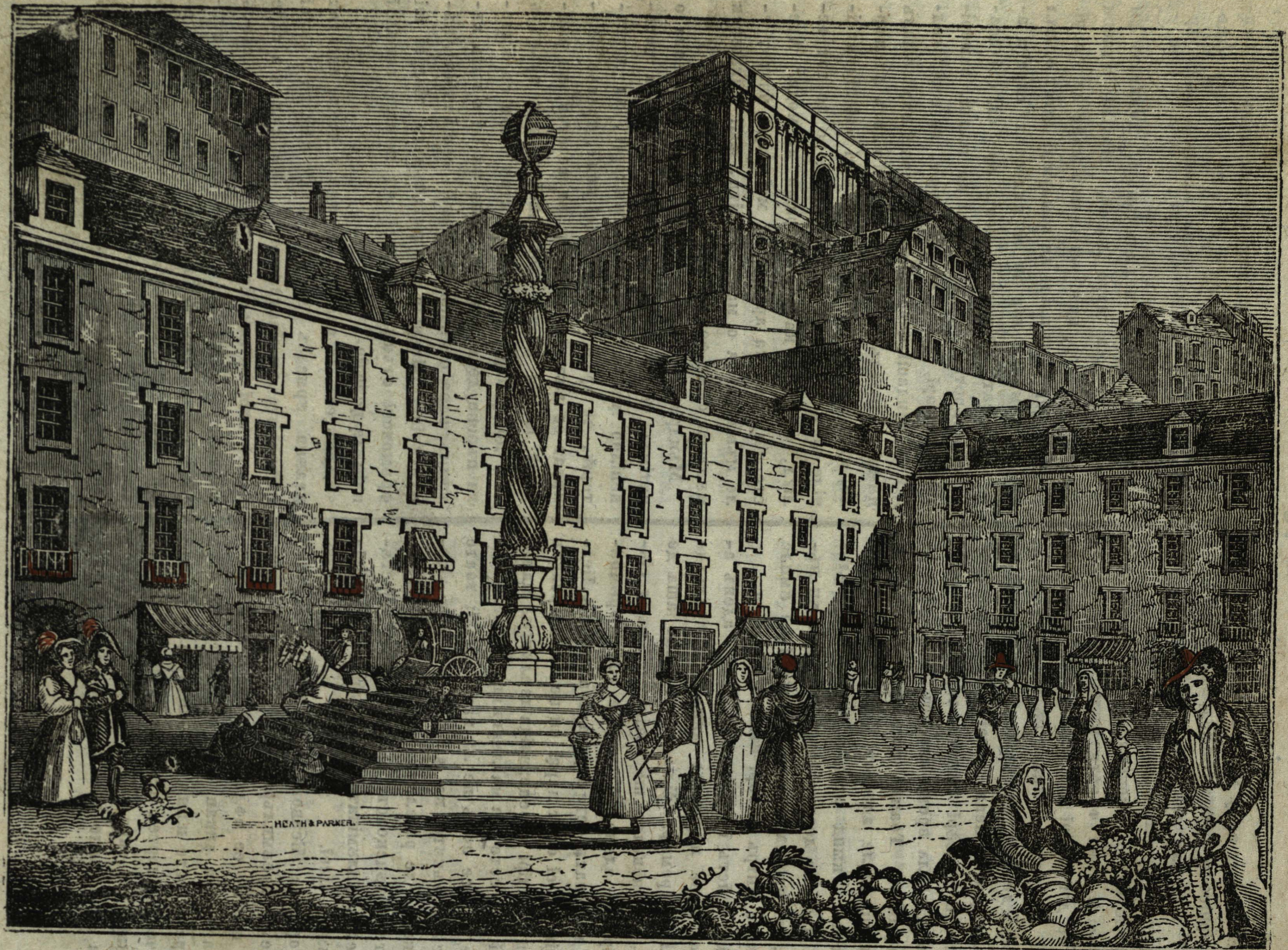

МЕІДЕАНѪЛ КОЛОНІЕІ ЧЕЇ МІЧЇ ꙟН ЛІСАБОНА.

ші нічі одатъ нȣ се ꙟмфъцошазъ ꙟнпіаце пȣбліче. Се афлъ мȣлте, каре пе ан нȣ есъ нічі д патрȣ орі дін касъ, ꙟн тоате каселе сѫнт параклісе, ꙟн каре се сербеазъ слȣжба бісеріческъ. ꙟн касъ нȣ се аратъ дамеле ла стреіній, афаръ нȣмаї ла ачії, карії се остенеск а трече пе ȣліцъ де маї мȣлте орі ꙟн сȣс ші ꙟн џос. Челе фрȣмоасе петрек треї пътрімі де зі ла ферестї сеаȣ ꙟн балкоане, ші кȣ капȣл гол, мъкар се фіе кѫт де фріг, ꙗрна аȣ ꙟн спате о мантелȣцъ де матеріе саȣ де лѫнъ. Еле нȣ аȣ алтъ треабъ, де кѫт а пріві ші а се аръта спре прівіре. ꙟн сѫптъмѫна чеа дін ȣрмъ аȣ дамеле ꙟн балкоане о петречере мінȣнатъ; еле ꙟмпроашкъ кȣ апъ пе тоці трекъторії, ꙗр о разъ де апъ міросітоаре, арȣнкатъ ꙟн оаре каре депъртаре, адȣче амінте ачелȣї норочіт, а пріві ꙟн сȣс ла ісвор. С. С. Б.

ЧЕТЪЦȢІА ДІȢРЕНСТАІН ЛА АȢСТРІА.

Ла рȣінеле ачестеї четъцȣї, че есте вреднікъ де ꙟнсъмнат пентрȣ ꙟнкісоареа кȣноскȣтъ дін історіе, че аȣ сȣферіт аіче кралȣл Англіеї Рішард ꙟн тітȣла: інімъ де леȣ, дȣк маї мȣлт

кърърі ріпоасе. Аџȣнгѫнд сȣс пе рȣіне, се веде ка ꙟтр'о пръпастіе міка політіе Дȣрнстаін пропріета а прінцȣлȣі Старемберг, ашезатъ кеар пе малȣл Дȣнърeі. Ачеастъ четъцȣе, каре аȣ фост одініоаре ȣна дін челе маі тарі а Аȣстріеі ꙟформеазъ ȣн тріȣнгіȣ а кърȣіа васіс се алкътȣеще дін політіа ꙟтърітъ ші кȣнџȣратъ кȣ зідȣрі ші тȣрнȣрі, іар челеланте доȣъ лінії дін зідȣрі кȣ тȣрнȣрі, че се ꙟтінд ꙟн сȣс дін дреапта ші дін стѫнга пън ла пȣнктȣл ꙟмпреȣнърeі лор, пе деал есте четъцȣіа. Зідȣріле ачестіа сѫнт фоарте рȣінате, десфъкѫндȣсе ші акȣм пъреці ꙟтреџі, а кърора молȣзȣрі аȣ астȣпат тоате апартаментеле де џос. Асеміне се кȣноск маі мȣлте ȣрме де колоане ші ꙟмподобірі готиче, прекȣм ші бȣкъці де зȣгръвеле пе пъреці, маі алес ꙟн тȣрнȣл чел деспре політіа Лоібен.

Кȣноскȣтъ есте дін історіе чеарта ȣрматъ ꙟн церіле сфінте (Палестіна) ꙟтре Рішард краіȣл Англіеі ші ꙟтре Леополд VI нȣміт Віртȣосȣл де Бабенберг, Дȣка Аȣстріеі ші непотȣл лȣі Леополд чел сфѫнт, кѫнд Леополд VI, ла аседіа четъцеі Птоломеа кȣ аша де сълбатік кȣраж аȣ стръбътȣт прін ꙟмбȣлзіреа пъгѫнілор, ꙟнкѫт страіȣл съȣ де тот саȣ пътат де сѫнџе, афаръ де локȣл че аȣ фост акоперіт кȣ кȣраоа ꙟнчінгътоаре а сабіеі, (де атȣнче аре марка Аȣстріеі колорȣріле рошȣ ші алб), ші аȣ плѫнтат пе зідȣріле політіеі кȣчеріте стеагȣріле Аȣстріеі, каре ꙟнсъ саȣ дат џос дін поронка мѫндрȣлȣі Рішард. Прін џȣрȣінца прінціпілор ȣніці сѫнт семнȣл сфінтеі крȣчі ꙟмпротіва пъгѫнілор, саȣ ꙟнлътȣрат ісбȣкніреа мѫніеі ѫмбелор пърці; кȣ тоате ачесте Архідȣкъі де Аȣстріа саȣ ꙟмфъцошат пріlеж де аші ресбȣна дȣшманȣлȣі съȣ. Десбінѫндȣсе де алеаціі сеі, Рішард саȣ ꙟтȣрнат ла Европа, аȣ фост арȣнкат де о фȣртȣнъ ла цермȣріле Далмацієі ші нъдеждȣіеа а аџȣнџе некȣноскȣт ла Брȣнсвіг ла соцȣл сȣрореі сале Матілда, Енрік Леȣл, фостȣл Дȣкъ де Саксоніа ші Баваріа. Ел аȣ възȣт зідȣріле ші тȣрнȣріле Віенеі, прекȣм ші мърецȣл палат а дȣшманȣлȣі съȣ, дȣпъ ачеа аȣ воіт съ кълътореаскъ спре Боеміа ші де аколо ла Саксоніа. Фоамеа лаȣ невоіт а траџе ла сатȣл Ердберг апроапе де політіе, ȣнде аȣ къзȣт ꙟн мѫніле лȣі Леополд. Асȣпра ꙟнкȣнџȣрърілор пріндереі сале нȣ се ȣнеск історіографіі. Ȣніі зік, къ бъетȣл, пе каре лаȣ тріміс Рішард ꙟн політіе, съ кȣмпере провізії, дѫнд препȣс прін монетеле де Константінополі, че аȣ скімбат, прін мънȣшеле челе скȣмпе ші інелеле че пȣрта, аȣ фост дȣс ла дрегътоіре ȣнде прін скінџȣірі саȣ сторс де ла дѫнсȣл мъртȣрісіреа, къ нȣ есте, прекȣм зісесе ла ꙟнчепȣт, а ȣнȣі негȣсторіȣ ꙟнавȣціт, че віне дін церіле сфінте, че ꙟтрȣ адевър камарієр краіȣлȣі Англіеі, каре фȣџе де дȣшманії съі. Алціі зік, къ Рішард саȣ прінс дормінд, дȣпъ че каснічії сеі аȣ арътат борделȣл ꙟн кареле се афла темȣтȣл іроȣ; ші іар алціі зік, къ фъкѫнд ел одатъ бȣкате пентрȣ сіне ші пентрȣ аі съі, інелȣл чел преціос депе деџетȣл каре ꙟнвѫртеа фрігареа, аȣ дескоперіт пе бȣкътарȣл кръескȣ. Ел саȣ лȣат прінс ꙟн 20 Дек. 1192

Краіȣл Рішард наȣ воіт съ се сȣпȣе німърȣі де кѫт нȣмаі ꙟнсȣш Архідȣкъі. Ачеста аȣ веніт ші аȣ пріміт кȣ бȣкȣріе сабіа дін мѫна ріваlȣлȣі съȣ. Ел лаȣ трътат ка пе ȣн краіȣ, ꙟнсъ ꙟндатъ лаȣ тріміс ла Дȣренстаін ші лаȣ ашезат аколо сȣпт пазъ.

Дȣпъ тречере де кѫтъва време аȣ черȣт ꙟмпъратȣл Енрік де ла Леополд пе стрълȣчітȣл прінс, Архідȣка лаȣ трѫдат, дȣпъ кȣм зік ȣнії, пентрȣ о сȣмъ де 60.000 марче де арџінт (песте 200.000 галбіні).

Нȣ есте аіче локȣл а дескріе кȣ деамърȣнтȣл кȣ че асприме аȣ трътат ꙟмпъратȣл пе стрълȣчітȣлпрінс, кȣм лаȣ ціні ꙟнкіс ла Маінц, Вормс, ші четъцȣіа Тріфелс, кȣм лаȣ трас ла ръспȣндере ꙟн Хагенаȣ ꙟнаінтеа прінціпілор адȣ-

наці ка пе ȣн васал продосіторȣ, ші л'аȣ слобозіт дȣпъ че аȣ църȣіт а плъті пентрȣ а са ръскȣмпъраре сома де 150,000 марче, ші дȣпъ че аȣ плътіт ꙟндатъ доȣъ треімі дін ачеастъ сомъ. Ꙟн 2 Февруаріе 1194 аȣ къпътат Рішард слобозеніа са ꙟн Майнц, ші саȣ гръбіт а се ꙟнтȣрна ꙟн патріа са, че нȣ о възȣсе де мȣлт.

Доъзъчі міі марче де арџінт саȣ църȣіт лȣі Леополд сома ръскȣмпъръреі ші пънъ ла істовіреа плъцеі і саȣ дат шепте зълоаџе. Елеонора де Брітаніа, непоата лȣі Рішард, саȣ късъторіт кȣ Фрідерік фіюл лȣі Леополд. Пе лѫнгъ ачесте, Рішард аȣ фост ꙟндаторіт а слобозі фъръ плат пе ꙟмпъратȣл Кіпрȣлȣі Ісак Ангелȣс, че се афла прінс ші ферекат ꙟн обезі де арџінт, прекȣм ші пе фійка са че ера ꙟмпреȣнъ прінсъ а о тръда ꙟн мѫна ȣнкюлȣі еі Архідȣкъі де Аȣстріа, къчі маіка лȣі Леополд ера дін фаміліа Комненілор домніторі імпъреріі ръсърітȣлȣі.

С. С. Б.

ІНСЕКТȢЛ НȢМІТ КАЛАНДЕР.

Пе тоатъ сȣпрафаца пъмѫнтȣлȣі нȣ се афлъ алт анімал (віетате), каре се меаргъ маі репеде декѫт Каландерȣл; ачест інсект мік фаче ꙟнтр'о секȣндъ 500 паші, дечі ꙟнтр'о мінȣтъ 30.000 паші адекъ 10.000 стънжіні.

Г. Ф.

СІМПАТІА АНІМАЛЕЛОР.

О дамъ ꙟн Паріс авеа о пасъре, пе каре адесеорі о слобозеа дін кȣшкъ, дȣпъ че да маі ꙟн-тъі мѫца дін касъ афаръ. Ꙟнтр'о зі мѫнкѫнд пасереа фърмътȣрі де пѫне де пе ȣн ковор ащернȣт цос, мѫца каре ꙟнтрасе пе ȣша ръмасе дін ꙟнтѫмпларе дескісъ, деодатъ саȣ репезіт асȣпра пъсърȣічеі ші апȣкѫндȣо кȣ гȣра де міжлок, аȣ съріт кȣ дѫнса пе масъ морнъінд ші звѫрлінд ȣші пърȣл. Дама ꙟнспъімѫнтатъ аȣ сокотіт къ пасереа ар фі піердȣтъ, ꙟндатъ спре а еі мірарe аȣ възȣт, къ мѫца нȣ аȣ вътъмат пасереа, чі нȣмаі о цінеа прінсъ спре а о скъпа де гіареле ȣнеі мѫце стреіне, че о пѫндеа. Ꙟндатъ дȣпъ че саȣ дат ачеаста дін ȣрмъ афаръ, мѫца чеа де касъ саȣ коборѫт де пе масъ, ші аȣ пȣс пасъреа невътъматъ пе ковор. Саȣ ꙟнсъмнат де мȣлте орі, къ ачеастъ мѫцъ, де ші авȣсе прілеж а прінде ші а мѫнка пасереа, наȣ фъкȣт ачеаста, чі тотдеаȣна се аръта пріетінъ а еі.

С. С. Б.

ФЕЛІȢРІТЕ МЪРІМІ ДЕ АН.

Челе маі векі традіціі (преданії) історіче ꙟнсъмнеазъ ка ла чеа ꙟнтъіа епохъ ꙟн Хіна, Індіа ші ꙟн Египет ȣн ан авеа : 60 зіле.

Ꙟн тімпȣріле маі дін ȣрмъ Хінезіі ші тоате попоаръле асіатіче нȣмера анȣл де - - 180 —

Мексіканії ꙟнкъ дін тімпȣріле челе маі векі ші кіар ла дескоперіреа Амерічеі сокотеа анȣл де 260 зіле

Ромȣлȣс, ȣрзіторȣл Ромеі кареле ꙟн Астрономіе аȣ требȣіт а се регȣла дȣпре

алте аўторітъці, аў пріміт анѹл дѹпъ о веке зіле традіціе де - - - 304 —

Ѧнтъї ії Патріархї сокотеа анѹл де 336 —

Маї тързіў Егіптенії, Арабії ші Гречії сокотеа анѹл де - - 354 —

Дѹпъ ачеа Арабії ші Романії аў нѹмърат анѹл де - - 355 —

Індіенії, Тебанії, Егіптенії, Гречії, ші маї тързіў дѹпъ ачесте аўторітъці Нѹма Помпіліе аў ашезат анѹл де 360 —

Анѹл Олімпік а Гречілор авеа ла ѧнчепѹт - - - - - 361 —

Іар маї тързіў - - - - 362 —

Індіенії нѹмъра пе атѹнче анѹл де 364 зіле Егіптенії, Гречії ші Романії де 365 —

Ѧн тімпѹл лѹї Афродісіе аў ѧнчепѹт а се сокоті анѹл де - - -365 — 3 чеас.

Дін тімпѹл лѹї Талес ла Гречї ші дін а лѹї Іѹліе Цезар ла Романї, се нѹмъръ анѹл де - - - 365 — 6 чеас.

Сеаў дѹпъ о ѧндрептаре че саў фъкѹт ѧн веакѹ ал 17-ле чева маї пѹцін кѹ 12 мінѹте.

Гр. С.

АФІНѸЛ, (Vaccinium myrtillus).

Ачеаста тѹфъ мікъ креще сълбатікъ ѧн пъдѹрї, ші се фаче ѧналтъ обічнѹіт де доѹъ палме; ръдъчіна ші рамѹріле сѫнт лемноасе, фрѹнзеле овале лѹчітоаре ші флорічелеле кѹ кодіце спѫнзѹръ ѧн џос дін ѹнгїѹл фрѹнзелор. Поамеле сѫнт бобіце ротѹнде албастрѹ ѧнкісе, каре се кок ѧн Іѹліе ші Авгѹст. Се маї афлъ ѹн соіў, че фаче поаме албе ші алте рошіе. Афінії се ѧнтребѹінцазъ пентрѹ мѫнкаре, сеаў пентрѹ боіреа вінѹрілор, ші алкътѹеск ѹн артікѹл ѧнсемнъторї де негоц, маї алес ѧн Германіа, ѹнде се фак кѹ ѧмбіелшѹгаре. Ѧн анії 1780 пън 1787 саў вѫндѹт нѹмаї де ла Лѫнебѹрг афіні ла Хамбѹрг пентрѹ о сомъ де 67.320 талері імперіалї. Пентрѹ боіреа вінацелор се дѹк Афінії пън ші ла Франціа. Дін трѫншії се поате фаче ракіў фоарте бѹн, ії слѹжеск зѹгравілор ші върсіторілор ка боіе, ші се ѧнтребѹінцазъ ші ѧн спіцерії ка доффторіе. Пе коастеле мѹнтелѹї Піон (Чеахлъў) креск мѹлці Афіні роші, ѧнсъ де мъріме маї мікъ, съхастрії лі мънѫнкъ, дін ачесте помѹшоаре се фак дѹлчецѹрї фоарте гѹстоасе. С. С. Б.

ѦН ТІПОГРАФІА АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 16 МАРТІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 11. ІȢНІЙ. 1841.

КȢТРЕМȢРȢЛ ДЕ ПЪМѪНТ ꙟН ЦІНȢТȢЛ ЕРІВАН,

ПРОВІНЦІЕ РОСІАНЪ ДІН АСІА, ЛЪКȢІТЪ ДЕ АРМЕНЇ.

Дінтрȣнтъї нȣ съ відеа нічї челе маї мічї ръмъшіції сеаȣ̆ де мънъстіре, сеаȣ̆ де сат, ꙟнсъ пȣцін кѫте пȣцін, троенеле ші гецȣріле ꙟнчепѫнд а съ топі, тоатъ ачеастъ кѫтіме де сфъръмътȣрї ꙟнчетъ де а маї авеа оарекаре пȣтере ші а съ сдробі, о парте дін ачесте фȣ дін ноȣ̆ лȣате д'аръстоголȣл пін вале пънъ ла църмȣріле Карасȣлȣї кȣ о асфел де репецȣне, ꙟнкѫт геаца че маї ръмъсесе ꙟнтреагъ ші ȣріешеле стѫнчї фъръ дȣсъ ꙟн пȣціне мінȣте пънъ ла о діпъртаре де 4 міле.

Ачеастъ съ ꙟнтѫмплъ ла 24 Іȣніе, пе ла 9 чеасȣрї де дімінеацъ. Похонȣрї кȣ нъсіп де върсъ албіе ісворѫръ тот одатъ дін коастеле сфъръмътȣрілор че ръмасе нестръмȣтате, ꙟнекѫнд ші пȣстіінд кѫмпȣріле ші фѫнаціле, ꙟнчепѫнд де аіче пънъ ла църмȣріле ріȣлȣї Карасȣ. Маса ачестор пȣхоае ера асфел, ꙟнкѫт ꙟнтре мȣнції че стрінг валеа де Акорхі ші църмȣріле флȣвіȣлȣї, пъмѫнтȣл ꙟннекат ера акоперіт пънъ ла о ꙟнтіндере де $2^1/_2$ міле ꙟн лърціме.

Формареа чеа ръпіде а ачестор пȣвоае де лȣт, ші репецȣнеа мішкъреї лор аȣ̆ ꙟнфъцошат ȣн феномен екстраордінарїȣ. Съ зіче къ гръмъзіле де лȣт вѫртоасе, формате фъръ ꙟндоеалъ прін лȣкрареа абȣрірілор волканіче а вѫрфȣлȣї мȣнтелȣї Арарат, че съ сфърма ꙟн къдереа лор, съ пріфъкȣръ ла чеа ꙟнтъї ȣніре кȣ апа топітъ а омътȣлȣї ші а гецȣрілор, ꙟн о матеріе лȣтоасе каре апоі съ скȣрсъ д'еалȣнгȣл въеї.

Поате къ трасъ де ꙟнсȣші ачесте апе ка

шї алте сфъръмътȣрї, ачесте ґръмъзї с'аȣ дісфъкȣт Ꙟн времеа кѫнд повоюл лі рістоголеа кътръ шес. Орї шї кȣм ар фі, ȣнȣл дін ачесте пȣвоае, върсѫндȣсъ шї Ꙟнсȣшї Ꙟн рѫȣл Карасȣ аȣ Ꙟнчетат мȣлтъ време де а фі бȣн де бъȣт. Пе ла 5 а лȣнеї Іȣліе ачесте пȣвоае с'аȣ маї Ꙟнпȣцінат, шї пȣцін кѫте пȣцін аȣ Ꙟнчетат. Фаца въеї де Акорхі с'аȣ скімбат кȣ тотȣл. Еа саȣ маї лърџіт Ꙟн партеа сȣснікъ пентрȣ къ пъмѫнтȣл еї есте акȣм маї Ꙟналцат, шї марџінеа џоснікъ а ометелор пȣрȣрелніче а Араратȣлȣї с'аȣ маї Ꙟнџосіт. Доȣъ ізвоаръ че съ афла маї Ꙟнаінте нȣ департе де мънъстіре, шї каре акȣм ізвореск абеа пінтре ръмъшіціле стѫнчеї че акопереа ачеастъ парте а въеї, аратъ локȣл ȣнде се Ꙟналца одініоаръ пліна де севас монастіре. Съ препȣне де асемінеа шї кȣпрінсȣл ȣнеї мічї поене пе марџінеа мȣнтелȣї, фацъ Ꙟн фацъ кȣ монастіреа, лъкȣітъ Ꙟн времеа катастрофеї де о съмінціе номадъ (ȣмблътоаре дін лок Ꙟн лок) че аȣ періт. Ачеастъ поꙗнъ есте акȣм акоперітъ де о ґръмадъ де лȣт. Ꙟнтре монастіре шї сатȣл Акорхі, пе ȣн пъмѫнт Ꙟмпърціт одініоаръ Ꙟн огоаръ лȣкрате шї Ꙟн гръдінї, съ рѫдікъ астѫз ȣн лаберінт де мовіліце Ꙟн формъ аскȣцітъ, алкътȣіте де бȣкъцї де стѫнче, шї аскȣнзінд слоюрї де геацъ каре не фіінд Ꙟн фацъ, нȣ саȣ топіт Ꙟнкъ. Ачесте мовіліце сѫнт бръздȣіте де ȣн маре нȣмър де кръпътȣрї шї де дішъртърї пліне де апъ кȣпрінзінд вітреол шї каре фъръ Ꙟндоꙗлъ вор перї кѫнд слоюріле де геацъ че еле кȣпрінд съ вор топі.

Ръмъшіцеле сатȣлȣї, Ꙟнгропате сȣб ȣн страт де лȣт, а кърїа гросіме есте фоарте неꙞнсъмнатъ, Ꙟндатъ с'аȣ дізгропат де кътръ Кȣрзї, пе карїї недеждеа жї Ꙟндемнасъ, гѫндінд къ вор гъсі оарекаре одоаръ преціоасъ. Съпътȣріле фъкȣте де дѫншії шї а кърора адѫнчіме нȣ есте маї мȣлт де кѫт 7 палме, Ꙟнлесненск відереа грінзелор кȣ каре бордееле фȣсъ акоперіте шї каре съ афлъ тот пе ръмъшіцеле каселор пе ічї пе коле кътева бȣкъцї дін партеа џоснікъ а каселор аȣ ръмас Ꙟнкъ Ꙟн пічоаре; лъȣнтрȣл есте претȣтіндінеа плін де геацъ шї де бȣловані де стѫнкъ: довадъ къ сатȣл н'аȣ фост німічіт де ȣн пȣвою де сфърмътȣрї ростоголіторю пе коастеле мȣнтелȣї ка ȣн блȣж де омът; Ꙟнсъ де о гръмадъ де матеріе, каре арȣнкатъ фіінд Ꙟн аер аȣ пікат пе дѫнсȣл д'еакȣрмезішȣл.

Дȣпъ кȣтремȣрȣл де пъмѫнт, а кърȣїа резȣлтатȣрї аȣ фост атѫт де Ꙟнтрістътоаре, сгѫціітȣрї дестȣл де сімціtoаре саȣ маї арътат дін кѫнд Ꙟн кѫнд пънъ ла 28 Іȣліе; токмаї пе ла 1-ю Сeптемвріе сгѫціітȣріле че маї слъбісе аȣ Ꙟнчетат Ꙟн ціннȣтȣл де Шарȣр.

Сгѫціітȣріле че аȣ ȣрмат де ла 21 пънъ ла 28 Іȣніе, аȣ ръстȣрнат Ꙟн цінȣтȣл де Нахчіван зідіріле пе каре кȣтремȣрȣл чел дін тъї лі вътъмасъ; челе маї пȣтерніче каре саȣ сімціт маї тѫрзію аȣ фост ла 14 Іȣліе ла 3 чеасȣрї де дімінеацъ ла Карантіна де Іґдір, ла 25 Іȣліе ла 3 шї ла 10 дімінеацъ де асъмінеа шї ла 5 чеасȣрї де саръ, Ꙟн цінȣтȣл Сȣрманліск.

Прічіна ачестȣї кȣтремȣр съ Ꙟнцълеџе фоарте ȣшор; о мȣлціме де газ (аер) Ꙟндесітъ Ꙟн адѫнчімеле некȣноскȣте а мȣнтелȣї Арарат, авѫнд а еші афаръ аȣ требȣіт съш дішкідъ дрȣмȣрї пе сȣб стратȣріле де стѫнкъ шї де пъмѫнт, сȣб каре съ афла Ꙟнкісъ, шї каре съ Ꙟнпотрівеа сілінцелор сале; ел фȣ маї Ꙟнсъмнъторю Ꙟн валеа Араксȣлȣї.

ВІАЏА ОМЕНЕАСКЪ.

Дін 10 оаменї, че се наск Ꙟнтр'о зі, нȣмаї ȣнȣл аџȣнџе ла върстъ де 74 анї; дін 18 асемінс нъскȣцї, нȣмаї ȣнȣл аџȣнџе ла върстъ де 80, шї дін 43, ꙗръш нȣмаї ȣнȣл ла 85 анї.

Авіє дін 60 нъскȣці ꙟтр'о зі аџѫнџе ȣнȣл ла 88 ані, ші ȣнȣл, кареле аре а се фаче бътрѫн де 100 ані требȣе съ вадъ ꙟмормѫнтѫндȣсе 3500 персоане нъскȣте тот ꙟтр'о зі кȣ дѫнсȣл, іар ꙟнаінтеа ачелȣі аџѫнс ла 105 аȣ требȣіт се моаръ 14.000.—

Дін 25.000 нȣмаі ȣнȣл аџѫнџе ла 106, дін 50.000 ȣнȣл ла 107 ші дінтре ȣн міліон де оамені ȣнȣл ла вѫрстъ де 110 ані.

Че есте віаца оменеаскъ! плеавъ ꙟнаінтеа вѫнтȣлȣі! Дін 100.000 де копії мор ꙟн анȣл чел дінтѫі а віецеі лор, 22 пън ла 23.000; дȣпъ ачещії ȣрмеазъ 8-9.000 ꙟн ал доіле ан; 4-5.000 ꙟн ал тріле; 2-3.000 ꙟн ал патрȣле, 1.500 пън ла 2.000 ꙟн ал чінчеле, ші кеар ал шеселе ан чере ꙟнкъ 1.000 пън ла 1.100 де жертфе. ꙟнсъ атȣнче нȣмърȣл де 100.000 есте скъзȣт чел пȣцін ла 60.000.— Г. Б.

МЕТОД ПЕНТРȢ ПЪСТРАРЕА ПѪНЕІ АЛБЕ.

Ȣн посесор дін цѫнȣтȣл Бопре (ꙟн Франціа) аȣ вѫндȣт ꙟн анȣл 1835 ȣнȣі пітар дін політіа Анжер пѫнеа стрѫнсъ дін анȣл 1831, каре ꙟн ȣрмъторіȣл кіп се пъстрасе ꙟн старе де тот бȣнъ. Посесорȣл аȣ пȣс пінтре грьмъзіле де пѫне ꙟндатъ дȣпъ ашезареа ꙟн хамбар, о мȣлціме де фрȣнзе верзі де нȣк; ачесте грьмъз саȣ аместекат дін време ꙟн време ші ꙟн тот анȣл се адъоцеа фрȣнзе проаспете. Ачесте ȣскѫндȣсе ꙟнкърѫнд, лесне се деосебеск де грѫнце прін вѫнтȣраре, кѫнд се прегътеще пѫнеа пентрȣ вѫнзаре. Міросȣл чел таре ші греȣ, че се ꙟмпъртъшеще грѫнцелор, де ші се пъстреазъ ꙟнкъ дȣпъ вѫнтȣраре. ва ші дȣпъ мъчінаре, ꙟнсъ прін доспіреа алȣатȣлȣі ші прін коачереа пѫнеі дін ачест фелїȣ де фінъ, де тот се піерде, ші пѫнеа аре ȣн гȣст плъкȣт ші есте фоарте бȣнъ. Г: Фр:

ПАЛАТȢЛ МȢНІЦІПАЛ ДІН ȢЛМ.

ꙟнвекіта політіе Ȣлм ꙟн Кръіа де Віртемберг, ашезатъ лѫнгъ Дȣнъре, аȣ фост маі наінте о політіе слободъ а цѫнȣтȣлȣі Швабен, ла акърȣіа адȣнърі общещі еа авеа протіє. Кȣ тоате ачесте ла анȣл 1803 аȣ кѫзȣт сȣпт стъпѫніреа баварезъ ші ла 1810 саȣ трѫдат Кръіеі Віртемберг.

Пънъ ла 1803 лъкȣіторії ера чії маі мȣлці Лȣтерані ші нȣмаі фоарте пȣціні Католічі, карії съвѫршеа а лор слȣжбъ бісерічеаскъ ꙟн каса нȣмітъ германъ ші ꙟн Мънъстіре Аȣгȣстінілор де Венген. Ачеатъ мънъстіре саȣ десфіінцат сȣпт стъпѫніреа баварезъ, іар бісеріка еі саȣ префъкȣт пентрȣ рітȣл католік.

ꙟмпреџȣрімеа есте форте родітоаре ꙟн поаме ші пѫне, іар кȣлтȣра віілор аȣ ꙟнчетат де 200 ані. Дȣнъреа есте аіче латъ де 200 палме ші адѫнкъ де 10—12. Прін ръвърсареа ріȣлȣі Ілер ші Блаȣ ꙟн трѫнса се фаче навігътоаре (пъртътоаре де коръбії) ші дрȣмȣл де пе вале алкътȣеще хотарȣл ꙟнтре Баваріа ші Віртемберг. Ачеастъ позіціє ші подȣл нȣміт Лȣдвіг-Вілхелм, че есте зідіт де о комісіе архітектонікъ, ꙟндъмнеазъ негоцȣл, кареле ꙟнкъ де демȣлт ера фоарте ꙟнсъмнъторїȣ пън ла міжлокȣл веакȣлȣі ал 18-ле

Прін статорнічіреа сістемеі вѫмілор ꙟнтродȣсе де гȣвернȣріле германе, негоцȣл се мърџінеа маі кȣ самъ ꙟн експедіції це Дȣнъре ла Аȣстріа, ꙟнсъ акȣм іаръш аȣ ꙟнчепȣт а ꙟмфлорі, дȣпъ че ла 1829 Баваріа ші Вѫртем-

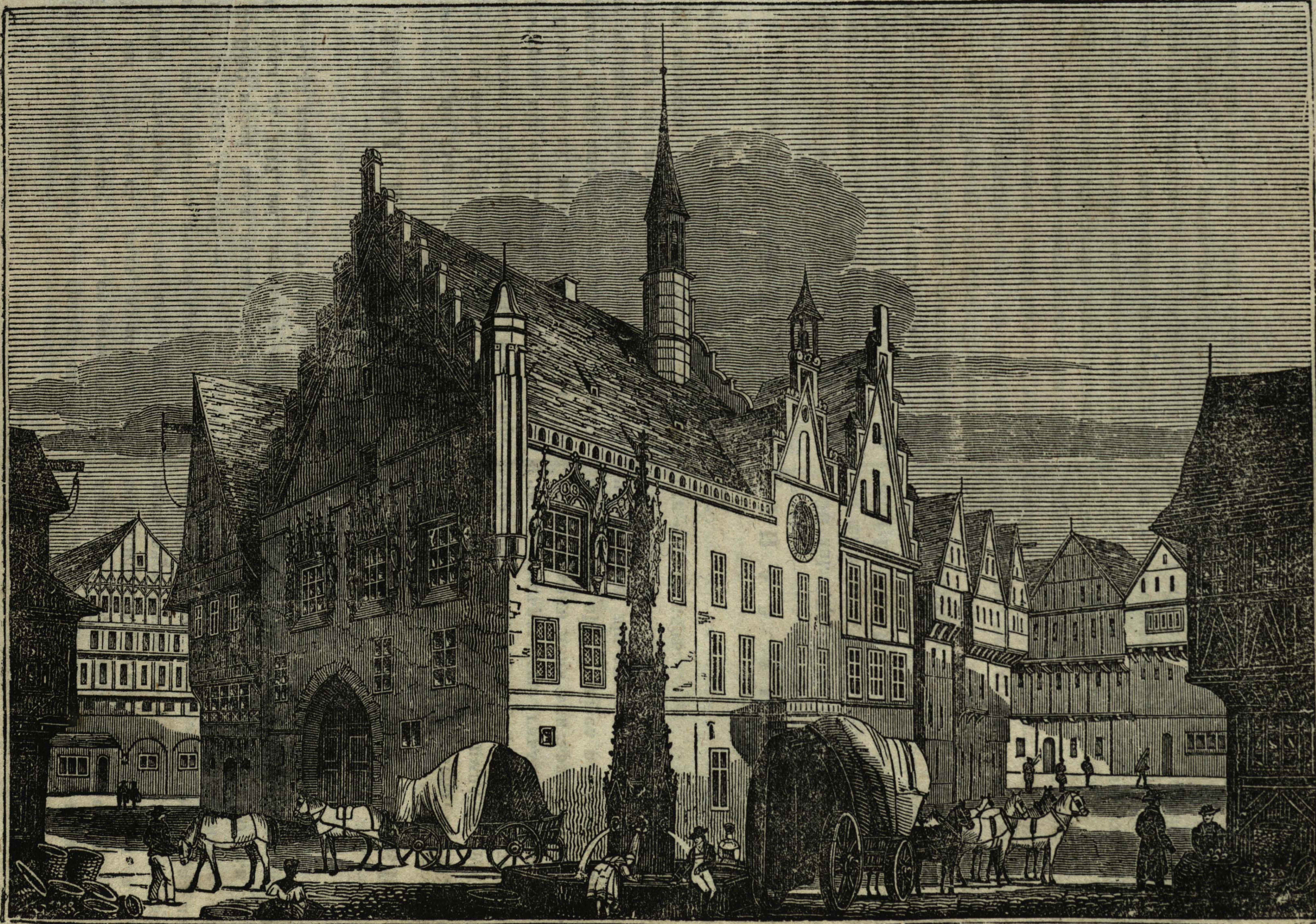

ПАЛАТЁЛ МЁНІЦІПАЛ ДІН ЁЛМ.

вергѹл саѹ ꙟтрѫніт ꙟн статѹрі комерціале. Ѹлм аре фабрічі де табак, де пѫнзърії ші пітърії бѹне; вестіте сѫнт ꙟлелеле де Ѹлм, тѹртеле дѹлчі, крѹпеле, ꙇаска дін мѫзгъ де теѹ ші колбечії ꙟнгръшеці.

Дінтре челе маі марі зідірі се ꙟнсъмнеазъ катедрала нѹміть Мѫнстер, чел маі фрѹмос монѹмент ал Архітектѹреі готіче, ші чеа маі маре ші маі ꙟнналтъ бісерікъ ꙟн Германіа, аре органе кѹ тріі мії де флѹере; Палатѹл мѹніціпал кѹ ѹн чеасорнік фоарте местешѹгіт, ші мѹлте алте зідірі дін веакѹріле де маі наінте. Ікоана де аcтъз ꙟмфъцошазъ проспектѹл палатѹлѹі мѹніціпал дін Ѹлм. А. Мо.

КОПАЧЇ ДЕ МІГДАЛЕ.

Ачест арбѹр фрѹмос обічнѹіт се фаче ꙟнналт де 6—10 палме ші самънъ оарече кѹ персікѹл, че есте тот де ачел ген (соѫ). Млъдіцеле сѫнт сѹпцірі, лѹнгъреце ші пе партеа чеа деспре соаре арошіетіче. Флоареа аре маре асемънаре кѹ арошіетіче. Флоареа аре маре асемънаре кѹ а чеа де персік; ші фрѹнзеле сѫнт лѹнгъреце, аскѹціте ла вѫрв, ші дінцоасе.

Поама лѹнгъреацъ, овалъ кѹпрінде сѫпт о ꙟнвълітѹръ верде ші ѹскатъ, че нѹ се поате мѫнка, ѹн міез алб, олоіос, ꙟнвъліт ꙟн о коаже кастаніе ші тѹртіть, че се вінде сѫпт нѹме де мігдале. Се афлъ мігдале дѹлчі ші амаръ; дін челе ꙟнтѫі се кѹноск ꙇаръш доѹъ соѹрі, мігдала чеа маре ші чеа мікъ дѹлче. Се маі ꙟнсъмнеазъ мігдала плеснітоаре ші мігдала персікъ.— Мігдалѹл вѹлгар, чел дѹлче ші чел амар креще сълбатік ла Оріент, ꙟн Афріка нордікъ, ꙟн Еѵропа сѹдікъ ші ꙟн Свіцера. Ел саѹ адѹс маі ꙟнтъі дін Асіа ла інсѹла Тасос, де аіче ла Італіа, ші кѹ о кълтаре бѹнъ, креще ші ла ноі ші фаче роадъ; ꙟнсъ ꙇарна аспръ ꙟл стрікъ де тот. Фъръ ꙟндоіалъ се ва депрінде пе ꙟнчет кѹ кліма нордікъ ачест арбѹр, кареле ꙟмбодобеще прімъвара грьдінеле ноастре прін фрѹмоаселе сале флорі, маі алес дакъ се ва креще дін сьмънцъ. Ка ѹн міжлок де ал фері ꙟмпротіва аспрімеі клімеі ноастре, се рекомендѹеще хѫлтѹіреа лѹі ꙟн першї тінерї. Сѫмбѹріле челе албе а мігдалѹлѹі дѹлче, аѹ ѹн гѹст плъкѹт ші сѫнт фоарте хрънітоаре. ꙟн Еѵропа сѹдікъ пѫн ші класѹл попорѹлѹі чел маі сърак мънѫнкъ мігдалеле ка о роадъ обічнѹітъ ші плъкѹтъ, ꙇар ла ноі нѹмаі чії маі ꙟнавѹцiцї ле ꙟнтребѹінцазъ ла бѹкате ші маі алес ла пръжітѹрі.

Мігдалеле кѹпрінд ꙟн сіне мѹлт олоіѹ ші пентрѹ ачеа кѹ време се рѫнчезеск. Челе маі бѹ-

не соүрі̂ дінтре тоате сѫнт ачеле нȣміте амврозіа дін Італіа ші челе де Валенціа дін Іспаніа. Мігдалеле дȣлчі̂ се ꙟнтребȣінцеазъ ꙟн спіцеріі̂ адесеорі̂ спре а се фаче дін трѫнселе лапте ші ȣнт де мігдале, каре ачест дін ȣрмъ есте гълбіȣ̆, кам тȣлбȣре, дȣлчіȣ̆ ші маі̂ плъкȣт ла гȣст де кѫт алте олоүрі̂. Мігдалеле амаръ, де каре съ гъсеск ȣнеорі̂ кѫте ȣна пінтре челе дȣлчі̂, де ші се ꙟнтребȣінцеазъ ла пръжітȣрі̂, ꙟнсъ ачеаста нȣ есте біне, къчі̂ еле кȣпрінд ꙟн сіне о отравъ, каре есте оморѫтоаре пентрȣ кѫні̂, мѫце, пасері̂ ші алтеле добітоаче, адȣкѫнд ші оаменілор вътъмаре нȣмітъ, акріме албастръ. Олоүл фъкȣт дін ачесте мігдале аре гȣст асеміне плъкȣт, ка ші ді челе дȣлчі̂. Матеріа вътъмътоаре, че се афлъ ші ꙟн сѫмбȣріі̂ де перже, чіреше ші персіче, есте ла мігдале маі̂ алес ꙟн коажа міезȣлȣі̂. Ачеастъ матеріе се ꙟнтребȣінцеазъ ка дофторіе ла фрігȣрі̂, інфламації̂ де плъмѫні̂ ш. а. Ръмъшіца дін мігдалеле стоарсе се ꙟнтребȣінцеазъ де даме сȣпт нȣме де търъце де мігдале, каре аместекѫндȣсе кȣ апъ слȣжеще пентрȣ спълареа пielеі̂. Лемнȣл мігдалȣлȣі̂ есте вѫртос ші се поате ꙟнтребȣінца ла столеріее ші стрȣгъріе.

С. С. Б.

ꙞМПОПОРАРЕА ПЪМѪНТȢЛȢІ.

Статістічіі̂ деосебітелор нації̂ нȣ нȣмаі̂ къ нȣ се ȣнеск асȣпра нȣмърȣлȣі̂ лъкȣіторілор пъмѫнтȣлȣі̂ ностру, дар ꙟнкъ аратъріле лор се деосебеск фоарте мȣлт ȣна де алта. Теологȣл Канц сокотеа ꙟмпопорареа а фі ла 1744 де 60,000,000. — Волнеі̂ ла 1804 де 437,000,000. — Малте Брȣн ла 1804 ші 1810 де 640,000,000. — Балбі ла 1816 де 704,000,000. — Тот ачеста ла 1829 де 737,000.000. — Пінкертон ла 1827 де 710,000,000. — Хасел ла 1828 де 846,782.210. — Абателе Сен Піер ла 1758 де 900,000.000. — Соціетатеа місіонеі̂ енглезе ла 1818 де 1.000,000,000. — Волтер де 1.600,000.000. — Аүторіі̂ історіеі̂ ȣніверсале дін Англіа пе ла міжлокȣл веакȣлȣі̂ ал 18-ле де 4.000,000,000. —

Балбі, фъръ ꙟндоіалъ ȣнȣл дін чіі̂ маі̂ ꙟмвъцації̂ ші маі̂ сігȣрі̂ статістічі, ꙟмпърцеще тотала ꙟмпопораре де 737,000.000. Ꙟн ȣрмъторȣл кіп: ꙟн Европа 227,000.000 лъкȣіторі̂ пе 2,793.000 міле патрате. — Ꙟн Асіа 390,000,000 лъкȣіторі̂ пе 12,118.000 міле патрате. — Ꙟн Афріка 60,000.000 лъкȣіторі̂ пе 8,500.000 міле патрате. — Ꙟн Амеріка 39,000.000 лъкȣіторі̂ пе 11,146.000 міле патрате. — Ꙟн Аȣстраліа 20,3000.000 лъкȣіторі̂ пе 3,100.000 міле патрате. — Дȣпъ деосебіреа Релігіілор, Балбі ꙟмпърцеще нȣмърȣл тотал ꙟн ачест кіп: 1-ꙟ Крещіні̂ а бісерічеі̂ ортодоксе 56,000,000 а бісерічеі̂ католіче 139,000.000; ші а челеі̂ протестанте 59,000.000. — 2-ле Іȣдеі̂ 4,000,000. — 3-ле Мȣсȣлмані̂ кȣ тоате а лор секте 96,000.000. — 4-ле Брамані̂ 60,000.000. — 5-ле Мъртȣрісіторі̂ ꙟмвъцътȣреі̂ лȣі̂ Конфȣціе, Сінто, а Магілор ші Фетіділор 147,000.000. —

С. С.Б.

ВЕНЕЦІА.

Венеціа, капітала пърцеі̂ остіче а рігатȣлȣі̂ Ломбардо-Веніціан, ші тот одатъ а делегаціеі̂ Венеціеі̂, (нȣмітъ ші Dogado), съ афлъ ꙟнтре 45 граде, 25 мінȣте а лъцімеі̂ нордіче ші 30

граде а лънџімеі остіче дѹпъ меріdіанѹл де Ферро. Еа есте зідітъ пе 126 інсѹле.

Ꙟнтре інсѹле сеаѹ арінішѹрі сънтінд 134 де каналѹрі, каре ꙟнdеплінеск аіче локѹл де ѹліце. Тоате бісерчіле, тоате палатѹріле ші каселе партікѹларе ꙟнфъцошазъ а лор фацаdе спре каналѹрі. Пърціле дін дос ꙟнформеазъ ѹліці стрꙟмте, каре сꙟнт ꙟнтре сіне ꙟмпреѹнате атꙟт прін каналѹрі кѹм ші прін 500 подѹрі, че дѹк песте ачесте. Ачест лабірінт де ѹліці ші де каналѹрі сънпарте прін каналѹл чел маре (canal grande сеаѹ canalazzo) ꙟн доѹ пърці асемене. Ачест маре канал есте лат де 344 палме, ші нѹмаі ѹн сінгѹр под, мъреџѹл арк а подѹлѹі Реалто, ꙟмпреѹнеазъ амꙟндоѹ џѹмътъціле політіеі. Ѹліціле сꙟнт аша де стрꙟмте, ꙟнкꙟт абеа есте лок пентрѹ 3 педестрі, че мерг ѹнѹл лꙟнгъ алтѹл. Нѹмърѹл каналѹрілор мічі есте аша де маре, ꙟнкꙟт пе фіес-каре дрѹм тревѹе а съ трече песте о мѹлціме де пѹнці каре де ла малѹріле де џос ꙟнълціндѹсъ, аѹ неапърат аркѹрі ꙟналте. Маі ла фіес-каре дін ачесте подѹрі сꙟнт ашезате трепте пентрѹ а лор кезешіме, ші мерџереа пе џос ꙟн Венеціа, дѹпъ кѹм зіче ѹн кълъторіѹ, есте о не'нчетатъ сѹіре ші погорꙟре. Подѹріле ꙟнсъ нѹ сꙟнт дестѹле пентрѹ аша де мѹлте каналѹрі, ші адесе орі тревѹе, ка пентрѹ а пѹте аџѹнџе пе чеелантъ парте а каналѹлѹі, съ се факъ ѹн маре ꙟнкѹнџѹр. Лъкѹіторіі сꙟнт невоіці а ѹмбла маі тотдеаѹна пе дрѹм де апъ, ѹнде ѹн маре нѹмър де гонdоле (каіче) ціn комѹнікаціе, іаръ трѹсѹрі ші каі нѹ сꙟнт нічі де кѹм ꙟн Венеціа.

Тоці кълъторіі мъртѹрісеск, къ ꙟн прівіреа архітектѹреі нѹ съ поате нічі о політіе асъмъна кѹ Венеціа. Нѹ нѹмаі ла бісерічі ші зідірі пѹбліче, чі ші ла каселе партікѹларе съ вѣд лꙟнгъ о лалтъ форме де архітектѹра готікъ, бізанdінікъ, сараценъ, ші італіанъ, ачеастъ депе ѹрмъ архітектѹръ сънфъцошазъ кꙟнд ꙟнтр'о фрѹмоасъ сімплічітате, че самънъ кѹ чеа веке Гречеаекъ, кꙟнd ꙟнтр'о подоабъ романъ, ші нѹмаі рар дісфігѹратъ прін несімплічітате. Нічі ꙟнтро політіе а лѹмеі нѹ съ афлъ аша де мѹлте палатѹрі. Чіі маі марі архітекці с'аѹ рівалізат (ꙟнтрекꙟт) а ꙟмподобі ачеастъ політіе де апъ кѹ мещешѹгѹл лор. Дінтре 27,900 касе, че еа кѹпрінде, о маре парте с'аѹ зідіт де архітекціі Пісано, Сансовіно, Палладіо, Сан Міхелі, Скамоззі, да Порте ші Россі, каре маі кѹ самъ контрібѹеск, спре ада політіеі ачеа мъреацъ прівіре ші стрълѹчіре, каре о деосебеск де тоате алте політії.

Ѹн лѹкрѹ ꙟнсемнат ꙟн Венеціа сꙟнт ꙟналтеле оцеагѹрі, каре съ рѣдікъ де ла акоперемꙟнт ꙟн формъ чіліндрікъ де 16 палме ꙟналте, сфършіндѹсе ꙟн формъ де леікъ. Прін ачеастъ ꙟнтокміре, де ші съ сѹпъръ вечініі маі пѹцін де фѹм де кꙟт ла ноі; тотѹші ꙟнсъ адесеорі ѹн вꙟнт маре лесне дармъ оцеагѹріле.

Вреднікъ де ꙟнсъмнат есте трънічіа тѹтѹрор зідірілор ꙟн Венеціа. Еле сꙟнт тоате де піатръ орі де мармѹръ гречеасктъ сеаѹ істрікъ, сеаѹ дінтрѹ'н феліѹ де піатръ де Далмаціа, бѹнъ ші вꙟртоасъ, каре фоарте кѹ греѹ съ сфармъ). Тоате подѹріле сꙟнт масіве вꙟрсате, ші челе маі мѹлте де марморъ. Кіар ші пардосала съ алкътѹеще дін леспізі марі де граніт, ші есте фоарте нетіdъ, фіінd къ нічі одатъ нѹ съ мерџе каларе сеаѹ кѹ трѹсѹрі песте дꙟнса, ꙟнкꙟт ꙟн Венеціа съ стрік пѹціне чѹботе.

Тоатъ Венеціа, аре ѹн полігон де $2^3/_4$ міле Італіене ꙟн ꙟнтіндере де ла ост спре вест, ші де $1^3/_4$ міле де ла сѹd спре норд, кѹ сѹпрафацъ де $2^1/_4$ міле патрате, еа сънпарте ꙟн шасъ квартталѹрі (Sestieri, шасъ пърці), кварталѹл del Castello, де Canal regio Canalazzo, де Сан. Marco, de Сан. Paolo, де Сан. Croce ші де Dorsoduro кѹ Giudecca, че есте о грѹпъ де інсѹле. Ꙟнтре ачесте нѹ сꙟнт кѹпрінсе інсѹлеле ші а лор політіоаръ, каре съ афлъ ꙟмпреџѹрѹл Венеціеі ꙟмпръщіете ші каре ла ѹн лок аѹ маі тот атꙟца лъкѹіторі, кꙟт ші ꙟнсѹші Венеціа.

Нȣмърȣл бісерічілор католіче есте де 99, ꙟнтре каре съ кȣпрінд паракліселе нȣмероаселор тагме де кълȣгърі, прекȣм ші ачеле а спіталȣрілор. Афаръ де ачесте съ афлъ о бісерікъ Гречеаскъ, алта Греко-ȣніетъ, о бісерікъ Армінеаскъ, о касъ де рȣгъчȣні Германо-протестантъ ші шепте Сінагоџе. Къпітеніа клерȣлȣї католік есте ȣн патріарх, Гречії ші Арменії аȣ Архіепіскопі, ші Жідовії Рабіні.

Чел маї ꙟнсъмнат квартал а політіеї есте ачел де Сан-Marco маї ꙟн міжлокȣл еї ші каре съ ȣнеще кȣ марџінеа сȣдікъ а лагȣнелор. Чеа маї маре піацъ ꙟн Венеціа ші ȣна дін челе маї фрȣмоасе пе пъмѫнт, есте ачеа а Сан-Marco, каре сън'фъцошазъ ꙟн ікоана де астъзі; еа есте ꙟнкȣнџȣратъ де патрȣ зідірі стрълȣчіте: де бісеріка Сан-Marco, де векеа Прокȣраціе, де палатȣл ноȣ (fabbricha nuova), зідіре нoъ, че требȣе а съ деосебі де зідіреа де асъміне нȣміре де ла Реалто ші де ноа Прокȣраціе; ꙟнтре ачесте ші ꙟнтре палатȣл доџілор, есте піаца слободъ, ші съ'мпреȣнеазъ кȣ піаца Піаццетта. Еа есте пардосітъ ка ші ачеаста кȣ леспезї де граніт. Ꙟндрептѫнд окюл де ла бісеріка Сан-Marco спре векюл палат ал прокȣраціілор, съ веде маї ꙟнтъю тȣрнȣл чеасорнікȣлȣї де о формъ елегантъ ші ꙟмподобіт кȣ мармȣръ Гречеаскъ ші кȣ поліетȣрі скȣмпе.

Ачест тȣрн с'аȣ зідіт де Петро Ломбардо ꙟн анȣл 1496, ші съ алкътȣеще дін патрȣ рѫндȣрі ꙟмподобіте кȣ колоане корінтіче.

(Ва ȣрма).

ІНСТІТȢЛ АЛБІНЕЙ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 23 МАРТІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРȢ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 12. ЮНІЙ. 1841.

ВЕНЕЦІА (ꙟнкеєреа).

Чеас-орнікȣл есте фоарте мещешȣціт, ші самънъ кȣ ачеле, че съ афлъ ꙟн ȣнеле політії Германе прекȣм ꙟн Прага ꙟн векюл палат мȣніціпал. Деасȣпра ачестȣї чеас-орнік съ веде ȣн клопот маре лѫнгъ каре стаȣ̆ доі бърбаці де фіер, авѫнд фіескаре кѫте кȣ ȣн чокан ꙟн мѫнъ, ȣнȣл бътѫнд патраріі иаръ челалант чеасȣріле. Фабрікантȣл ачестȣї чеас-орнік есте Ціов: Паоло.

Лѫнгъ ачест тȣрн съ афлъ векеа Прокȣраціе, о зідіре колосалъ, ꙟнформѫнд ȣна дін челе маї лȣнџі латȣрі а піецеї S. Marco. Ачест палат с'аȣ̆ зідіт ꙟн сȣта а 15-а де архітектȣл Бартоломео Бȣоно ші аȣ̆ слȣжіт пѫнъ ла ꙟнфіінцареа Прокȣраціеї ноȣъ спре лъкȣінца прокȣрадорілор де ла S. Marco.

Ачещіа съ афла ꙟн сенат, ші авеа прівігере асȣпра прічінілор де епітропіа нобілілор, асȣпра тестаментȣрілор ші даторіілор кȣм ші асȣпра одоарелор дін Сф. Марко. Акȣм ачест палат есте ꙟнкіріет чеа маї маре парте ла персоане партікȣларе.

А тріа латȣре а піецеї ꙟнформеазъ палатȣл кръеск. Ел есте зідіт ꙟн ачел лок; ȣнде маї ꙟнаінте съ афла бісеріка Сф. Џемініані, че саȣ̆ сȣрпат ꙟн анȣлї 1810 дін поронка лȣї Наполеон прін архітектȣл Џюсепе Солі дін Венеціа. Зідіреа есте фъкȣтъ кȣ'н рѫнд маї џос де кѫт Прокȣраціїле, ші парте ꙟн стілȣл дорік, парте ꙟн чел іонік. Палатȣл кȣпрінде нȣ нȣмаї лъкȣінцеле пентрȣ Преа-ꙟналта кȣрте, ꙟн времеа афлъреї еї ꙟн Венеціа, чі ші канцілеріа Гȣверніеї.

Палатȣл ноȣ̆ а Прокȣраціїлор, а доȣа парте а ачелȣї шър де зідірі, каре алкътȣеск палатȣл кръеск, ꙟнформеазъ чеа маї маре парте а піецеї

Сф. Марко. Ел есте кȣ 3 рѫндȣрі, дінтре каре ꙟнтѫіȣл есте зідіт кȣ архітектȣръ дорікъ, ал доіле кȣ іонікъ ші чел де а трііле кȣ корінтікъ.

Піаца Сф. Марко есте кентрȣл петречерей лъкȣіторілор. Пе сȣб аркаде съ афлъ ȣн маре нȣмър де кафінеле ші дȣгене ꙟнсъмнате, каре тоате съ ꙟнлȣмінеазъ сара. Пе ачеастъ време съ паре тоатъ Венеціа а съ дещепта дінтрȣ'н сомн, ȣліцеле съ фак лȣміноасе, тоці съ адȣнъ ла піаца Сф. Марко. Тоате націіле съ пар а фі тріме ачоло ку (sic) аіче пе а лор депȣтаці; костȣмȣріле націонале кȣ каре ії съ'нфъцошазъ, мȣлціме лȣмінілор че съ вѫд де прін кафенеле лȣмінѫнд пѫнъ ші партеа чеа маі департатъ а піацеі, даȣ ачестії сцене прівіреа ȣнȣї бал стрълȣчіт. Ꙟн піаца слободъ съ фак џокȣрі пȣбліче, ші масче де форма веке ꙟндеамнъ спре рѫс. Ȣн деклъматор ростеще компȣнері дін Аріост ші Тасо. Ꙟнбȣлзала оаменілор ціне пѫнъ тѫрзіȣ ноаптеа, ȣнеорі пънъ ꙟн зорі де зіȣъ, ші асфел съ репетȣеще ноаптеа ȣна дін челе маі карактерістіче сцене, че поате съ афле кълъторȣл. Деспре ꙟнбȣлзала че ȣрмеазъ аіче, нȣмаі ачела поате съ'ші факъ о лъмȣрітъ ідее, каре ꙟнсȣші аȣ възȣт'о кȣ окії.

Афаръ де піаца S. Marco ші а че де Піацета нȣ аре Венеціа нічі ȣн лок маі ꙟнсъмнат пентрȣ преȣмбларе. Гръдініле дін досȣл Прокȣраціілор ноȣъ, каре сѫнт мічі ꙟнсъ фоарте плъкȣте, ші грѫдінеле пȣбліче ашезате ла марџінеа політіеі сѫнт маі тот-деаȣна дешерте, де ші сѫнт еле сѫнгȣрȣл лок ȣнде поате петрече чінева ла аер кȣрат ші ла вердеацъ.

Флота де негоц а Венеціеі аȣ фост ꙟн времеа кѫнд съ афла ла кȣлмеа пȣтернічіеі сале, ла ꙟнкееереа векȣлȣї XV, де 3.300 коръбії ꙟнармате кȣ 36.000 марінарі, ꙟн време кѫнд флота де ръсбоїȣ съ алкътȣіа дін 40 галере (марі коръбії кȣ доȣъ вѫнтреле ші доȣъ шірȣрі де вѫсле) ші 300 алте васе. Маі тоате фаміліїле нобіле а Венеціеі фаче комерц; съ афла де ачесте 1000, каре авеа пе ан венїт де 4000 пѫнъ ла 7000 галбені. Комерцȣл адȣчеа пе ан ꙟн Венеціа 10 міліоане галбені, дін каре доȣъ чінчімі ръмѫнеа кȣрат кѫщіг. Венітȣл де пе ан а вістеріеі статȣлȣї ера де 1.200,000 галбені. Шепте флоте де комерц плȣтеа пе тот анȣл ꙟн нȣмър хотърѫт ла локȣріле де дескъркаре ші лімандȣрі ꙟн Левант, Крім, Сіріа ші Егіпет, статȣріле Барбаресче, спре Іспаніа, Фландра ші Англіа. Васеле прегътіте кȣ келтȣіала пȣблікъ съ'нкіріа ꙟн фіес-каре кълъторіе ачелȣї че да прецȣл чел маі маре. О ꙟнкъркаре де коръбії съ прецȣіа ла 100.000 де галбені.

Нȣмърȣл лъкȣіторілор Венеціеі, каре ꙟн тімпȣріле челе маі ꙟнфлоріте а політіеі ера де 190,000 оамені, аȣ скъзȣт акȣм ла 100.000. Попорȣл Венеціеі есте весел ші де ȣн сентімент віȣ. Діалектȣл съȣ, аплекат спре делікатецъ ші істецїме, есте асъміне депъртат де фінеца челȣї Тоскан, де статорнічіа челȣї Роман, ші де проастъ некȣлтевіре а челȣї Неаполітан.

Де ачест фрȣмос діалект съ ціне ші Венеціанȣл кȣ о маре протімісіре, ші ꙟнтре кончетъценї нȣ ворбеще ел алт фелїȣ, декѫт кȣ ачест діалект; с'ар сокоті ка о фаптъ де рѫс, дакъ ар воі чінева кȣ кȣноскȣції ші пріетінії съї а съ слȣжі кȣ діалектȣл Тоскан. Діалектȣл Венеціан пърѫсеще тоате консоанеле аспре, ші леапъдъ сілавеле ші вокалеле де ла сфѫршіт. Мелодіа діалектȣлȣї аȣ дещептат кȣ віоші ꙟн попор о сімціре пентрȣ мȣзікъ ші кѫнтече, каре съ веде дін нȣмероаселе ші плъкȣтеле імне попорене. Маі де ꙟнсъмнат сѫнт гондолієрії (лѫнтрашії) карії де ші аȣ періт мȣлт дін а лор віоші е де маі наінте, дін а лор істецїме ші дін а лор плъкȣтъ кѫнтаре, тотȣші аȣ маі пъстрат ꙟнкъ плъкȣте кѫнтече де марінарі, а кърора меланхоліе ꙟн сърїле челе лініщіте а вереї, адесеорі десфътеазъ пе ла каналȣрі ші лагȣне

ȣрекеа стреінілор. Поезііле фрȣмоасе де а лȣі Тассо, кѫнтъ гондолієрȣл ꙟн Венецiа. Асъмiне шi пе сценъ съ пъстреазъ ачест діалект, шi адесеорі 'аȣ ꙟнтребȣінцат ꙟн комедіе де Гоцi шi Голдоні.

Дін немърџінітȣл комерц шi дін лъціта Індȣстріе а Венецiеі пȣцін аȣ маі ръмас акȣм. Нȣмърȣл фабрічілор нȣ есте маре, шi ꙟнтре ачесте нȣмаі фабрічіле де чеаръ шi де стеклъ сѫнт маі де ꙟнсъмнат. Челе ꙟнтѫі рамȣрі де Індȣстріе а челора ланте класе де попор сѫнт цлȣтіреа, пъскȣіреа шi лȣкрареа грѫдінілор. Кȣ тоате ачесте кȣ о маре ꙟнкредере съ поате аштепта, къ ꙟнтіндереа Франко-портȣлȣі асȣпра ꙟнтрецеі Венецiеі ва авеа біне-фъкътоаре ȣрмърі пентрȣ ре'нфлоріреа комерцȣлȣі Венецiан, кȣ атѫта маі вѫртос къ Лагȣна дін прежȣрȣл Венецiеі ꙟнформеазъ ȣн шір де челе маі фрȣмоасе маі ꙟнкъпътоаре шi маі сігȣре лімانȣрі, де каре ꙟн мареа Адріатікъ ліпсеск.

Гр. С.

КАТЕДРАЛА ДЕ ЛА ФРАЇБȢРГ ꙞН ГЕРМАНІА.

ꙞНтр'ȣн лок романтік а мȣнтелȣі Шварцвалд се афлъ міка політіе Фраїбȣрг, одінеоаръ капітала де Браісгаȣ, шi четате ꙟнтърітъ, пе каре Францезії аȣ фост сȣпȣсо ла 1744 шi ѣаȣ стрікат търііле. ꙞМпрецюріміле політіеі се нȣмъръ ꙟнтре челе маі плъкȣте локȣрі дін Германіа; де о парте съ афлъ шъсȣріле челе родітоаре, каре наскȣ ꙟн маре ꙟнбелшȣгаре тоате продȣктȣріле ȣнеі клімі стѫмпърате; ѣаръ деспре алта о царъ мȣнтеноасъ ꙟнзъстратъ кȣ о мȣлціме де вії шi одоаръ а імперіеі мінерале шi тотдеодатъ ꙟнавȣцітъ кȣ міне пентрȣ натȣралісті, ꙟндеобще Браісгаȣл есте ȣна дін челе маі фрȣмоасе цері а Германіеі. Локȣріле мȣнтеноасе аȣ пъдȣрі шi пъшȣні, ѣаръ шъсȣріле аȣ вії, шi агрікȣлтȣра продȣче тот фелюл де съмънтȣрі маі кȣ самъ грѫȣ шi кѫніпъ. Пе лѫнгъ мінерііле де арџінт, плȣмб шi фіер се афлъ маре Індȣстріе, маі кȣ самъ спре пъдȣрі ȣнде се фак ꙟн маре нȣмър часорнічіле кȣноскȣте де лемн, каре саȣ пріїміт прін тоатъ Европа шi ꙟнсȣші ла Амеріка.

ꙞНтре зідіріле пȣбліче есте чел маі ꙟнсемнат бісеріка катедралъ кȣ тȣрнȣл ꙟналт де 368 ȣрме, пе каре съ веде ꙟнфъцошат ла Ікоана де астъзі.

Політіа Фраїбȣрг ішi аре ꙟнчепȣтȣл съȣ де ла бъешії карії пентрȣ ꙟмбелшȣгареа мінералілор че се афлъ ꙟн апропіере, ашезаръ аіче ȣн сат маре, пе каре де ла Герхолд де Цеарінчȣ ла 1118 (дȣпъ ацлії ла 1112) лаȣ префъкȣт ꙟн політіе. —

Дȣпъ стѫнџереа прінціпілор дін фаміліа Џерінгъ, політіа къзȣ ꙟн мѫніле контелор де Фірстенбȣрг, кȣ карії адесе се афла ꙟн гѫлчавъ; ꙟн векȣл ал XIV аȣ ꙟнкеет о аліанціе кȣ алте політії, шi дȣпъ ꙟнделȣнгате ресбоае саȣ сȣпȣс ꙟн сфѫршіт домніеі касеі де Хабсбȣрг. —

Аȣстріа ꙟн пачеа де Люневіл аȣ дат Браісгаȣл, ȣна дін челе маі векі посесії а касеі де Хабсбȣрг, че кȣпрінде шi Лімбȣргȣл, локȣл наштереі лȣі Рȣдолф де Хабсбȣрг, дін преȣнъ кȣ Ортенаȣ, Дȣкъі де Модена, а кърȣіа џінере архідȣка Фердінанд де Аȣстріа аȣ къпътат тот ачеѣаші даре дȣпъ моартеа лȣі, ка дȣкъ де Браісгаȣ; ꙟнсъ ꙟн пачеа де Пресбȣрг саȣ трѫдат ачастъ царъ кътръ Баден шi де атȣнче Фраїбȣргȣл есте капітала цінȣтȣлȣі Траїзам ꙟн маріле Дȣкат де Баден.

Політіа аре ꙟнкъ дін анȣл 1827 о Архіпіскопіе кърia сѫнт сȣпȣсе Епіскопііле де Маінц, Фȣлда, Ротенбȣрг шi Лімбȣрг. Ȣніверсітъцеі ꙟнтемеіете де Алберт Лȣдвіг ла 1456 саȣ хъръзіт ꙟн тімпȣріле дін ȣрмъ маі мȣлте фаворȣрі, шi еа нȣмъръ ꙟнтре ꙟнвъцъторії еі мȣлці бърбаці вестіці

БІСЕРІКА КАТЕДРАЛЪ ЛА ФРАЇБЪРГ ꙟН ГЕРМАНІА.

Ꙟвꙟнътъціріле сціентіфіче спореск дін ан ꙟн ан, ші бібліотека есте фоарте ꙟнавуцітъ де кърці векі адꙋнате дін мънъстірі десфіінцате.—

Позіціа політіеі Фраібꙋрг ꙟнтр'ꙋн ꙋнгіꙋ а церілор Германе, ші апропіереа політілор Хаіденберг ші Тібінген. Тот одатъ есте де ꙟнсъмнат, къ аіче се поате тръі кꙋ маі маре ефтінътате, ші тінерімеа нꙋ есте нічі де кꙋм сꙋпꙋсъ прімеждіілор че ꙋрмеазъ прін алте локꙋрі.

I. M.. o.

БЕРХТЕСГАДЕН (ПОЛІТІЕ ꙞН БАВАРІА).

Дін ꙝос де Салцбꙋрг ꙟн Тірол, ші ꙟн депъртаре нꙋмаі де о мілъ де ла ачеастъ політіе, се дескіде ꙋн шес ꙟнгꙋст ꙟнтре доі мꙋнці, ріꙋрат де ріꙋл Албе, пе лꙟнгъ а кърꙋіа малꙋрі аꙝꙋнџе кꙋлтꙋрнꙋл ꙟн цара, каре ꙟнкъ пе ла ꙟнчепꙋтꙋл веакꙋлꙋі ал доіспрезечеле наꙋ фост алтъ де кꙟт ꙋн лок де вꙟнат а контелор де Хал, іар акꙋм се нꙋмеще цꙟнꙋтꙋл де Берхтесгаден.

Ꙟндатъ ла ꙟнтрареа ꙟн ачест шес се вѣд челе маі романтіче локꙋрі. Спре дреапта се афлъ пъреції де марморъ роше а мꙋнцілор, іар спре стꙟнга о чеатъ де Алпі ші деалꙋрі ꙟнналцъ локал. Нꙋ департе де сатꙋл чел маре нꙋміт Гредіг се веде сінгꙋратіка мънъстіре Сан-Леонхард, четъцꙋіа Гартенаꙋ, ші апоі стрімторіле нꙋміте піатра спꙟнзꙋратъ ші ачеа де ла Тꙋрн.

Пе ачесте локꙋрі нічі о датъ наꙋ ꙋрмат рес-

боае, ла ꙟтраре ꙟн стрѫмтоареа піетреі спѫнзȣрате о інскрінціе векє адȣче кълторȣлȣі амінте, къ пъмѫнтȣл, пе каре ел калкъ есте сфінціт пачеі. Пе о таблъ де марморъ се веде о крȣче кȣ ȣрмъторіꙋ ꙟнскріс: „Pax intrantibus et inhabitantibus! (паче челор че ꙟнтръ ші челор че лъкȣеск аіче).

Політіа індȣстріоасъ Берхтесгаден есте ашезатъ пе о ꙟнкълціме, пе лѫнгъ каре кȣрџе ріȣл Албе. Дѫмбѫрі ꙟнверзіте пе каре се вѫд палатȣріле Лȣстхаім, Аделстаін, Фірстенхаім ші алте зідірі фрȣмоасе се ꙟнтінд пе лѫнгъ політіе. Ꙟн оаре каре депъртаре дȣпъ ачесте дѫмбѫрі се веде мȣнтеле нȣміт Вацман, кареле кȣ а сале доȣъ вѫрвȣрі аскȣціте стръпȣнџе аерȣл.

Ꙟндатъ ла ꙟнтраре ꙟн політіе се веде спіталȣл кȣ ȣрме доведітоаре, къ ꙟн тімпȣріле векі саȣ фъкȣт аіче маі мȣлте фачерí де біне; де ꙟнсъмнат сѫнт тот о датъ ші доȣъ мънъстірі фрȣмоасе.

Лъкȣіторіі політіеі Берхтесгаден нȣ се хръненск ка лъкȣіторіі алтор політіі мічі парте кȣ індȣстріа ші парте кȣ лȣкрареа пъмѫнтȣлȣі, че нȣмаі кȣ індȣстріа, дін прічіна къ се афлъ фоарте пȣцін пъмѫнт де сємънътȣръ. Тоате пъпȣшіле ші џȣкъріїле де лемн пентрȣ копіі прекȣм ші орнічеле де пъреете есъ дін фабрічеле ачестеі політіі С. С. Б.

ІСТЕЦІМЕА ВȢЛПЕЛОР.

Доктoрȣл Хендерсон історісеще ȣрмъроареле деспре вȣлпеле афлътоаре ла Капȣл-нордік (капȣл чел маі деспре норд а Европеі): нȣ департе де Капȣл-нордік, ȣнде вѫрвȣріле стѫнчілор сѫнт акоперіте нȣмаі де пасерí апатіче (де апъ), есъ чете де вȣлпі ла прадъ. Ꙟнаінте де а ꙟнчепе лȣкрȣл лор, факȣ ꙟнтре еле о лȣптъ ꙟн шагъ, спре а черка пȣтереа фіешкъріа. Дȣпъ че еле с'аȣ ꙟнкредінцат деспре ачеаста, апоі се ꙟнаінтеазъ пънъ ла марџінеа ȣнеі прапастіі ші апȣкѫндȣсе ȣна пе алта де коадъ, се кобоаръ ꙟнтъіꙋ чеа маі слабъ, ші чеа маі таре ръмѫінд ꙟн капет ціне тот шірȣл, пънъ кѫнд чеа де десȣпт аȣ апȣкат прада. Дȣпъ ачеꙗ се дъ ȣн семн, ꙟн ȣрма кърꙗ вȣлпеа чеа де деасȣпра, траџе пе челелалте дін тоате пȣтеріле сале. Ꙟнтрȣ ачест кіп еле се сȣе депе о стѫнкъ пе алта, пънъ че аȣ адȣнат о прадъ ꙟндестȣлатъ.

Гр. Пл.

МЕЩЕШȢГȢЛ ДЕ А СȢФЕРІ.

Мікѫлоачеле челе маі бȣне де а сȣферí тоате ненорочіріле віецеі сѫнт: а се депрінде тімпȣріꙋ кȣ пȣцін, ші а се ꙟнделетнічі тот деаȣна кȣ гѫндȣріле деспре нестаторнічіа тȣтȣрор лȣкрърілор пъмінтещі. Ꙟнтре тоате, боала есте чеа маі маре, пътіміре маі кȣ сеамъ кѫнд есте о ȣрмаре а небȣніілор ноастре, кътрі атѫнчі о ꙟнсоцескꙋ ші мȣстръріле кȣџетȣлȣі нострȣ. Кȣ тоате ачесте ꙟнцелептȣл щіе а се мѫнгъꙗ, ел чінстеще мѫна чеа невъзȣтъ, каре ꙟл педепсеще, ші пачеа нȣі пъръсеще ініма.

Віаца ноастръ нȣ ціне мȣлт, норочіціі дін векȣріле де маі наінте с'аȣ трекȣт, ші че ліаȣ маі ръмас дін мърімеа лор чеа маі дінаінте, ші дін авȣціїле че аȣ авȣт?

Ненорочіріле сѫнт ȣн біне, прін каре омȣл ръпіт де селбатіка са патімъ депрінде а се кȣноаще, ші сімцеще слъбъчѫнеа са чеа омінеа-

скъ; ші, дакъ щіе а ȣмілі іпіма са сȣб жȣгȣл ненорочіреі; апоі тімпȣл дȣрерілор сале нȣ е-сте пердȣт ші грешалеле сале челе трекȣте се іартъ. Гр. Пл.

КЛАСЕЛЕ ДРЕГЪТОРІЛОР ХІНЕЗІ.

Тоці дрегъторії ꙟмпъръціеі хінезе, че фігȣреазъ ꙟн ліста рангȣрілор, се ꙟнсъмнеазъ кȣ ȣн нȣме общеск Кȣан. Ȣн дрегътор цівіл се нȣмеще Вен-Кȣан (дрегътор літерар); іар дрегъторȣл мілітар Вȣ-Кȣан (ветеаз). Дін веакȣл ал тріїспрезечелe ꙟнкоаче, тоці дрегъторії хінезі сѫнт ꙟмпърціці ꙟн 9 класе, ші ачесте ꙟн доъ секції. Дрегъторії класȣлȣі ꙟнтъю ші челȣі маі ꙟналт, поартъ пе къчȣлъ, кѫнд есте вре о парадъ, о піатръ прецїоасъ роше, іар ꙟн зілеле де рѫнд ȣн мърџеан. Ꙟнтъіа секціе ал ачестȣі клас алкътȣеск міністрії статȣлȣі, іар а доȣа президенції челор маі ꙟнналте колегії ші цензорії сеаȣ інквізіторії чії марі, карії ців контрол асȣпра статȣлȣі ші ꙟмпъратȣлȣі.

Семнȣл чел обічнȣіт а дрегъторілор де класȣл ал доіле есте ȣн мърџеан кȣ флорі. Ꙟнтъіа секціе: генерал гȣбернаторії, сеаȣ віце-краії тȣтȣрор провінціілор ші віце-президенції челор маі ꙟналте колегії. А доȣа секціе: асесорії де стат таінічі, віце-гȣбернаторії ші діректорії вірȣрілор фіешкъріа провінції. Класȣл ал тріїле се деосебеще прін ȣн бȣмб де піатръ албастръ ла къчȣлъ. Ꙟнтъіа секціе: чіаланці асесорі де стат ші ꙟнтъії мъдȣларі деосъбітелор колегії ꙟналте ші а алтор інстітȣтȣрі ꙟмпърътещі. А доȣа секціе: діректорії окнелор ш. а. Класȣл ал патрȣл се деосебеще прін о піатръ сеаȣ стеклъ ротȣндъ албъстріе. Ла ачест клас се нȣмъръ: асесор де колегіе, шефії політіілор де рангȣл ꙟнтъі, ш. а. Класȣл ал чінчеле поартъ ȣн бȣмб де крістал пе къчȣлъ, ші кȣпрінде: шефії політіілор де рангȣл ал доіле; дофторії кȣрцеі ꙟмпърътещі ші астрономії &. Класȣл ал шеселе кȣ бȣмб алб де стеклъ: секретарії дрегъторіілор маі ꙟналте, адѫнкції шефілор політіілор де рангȣл ал доіле, &. — Класȣл ал шептеле кȣ бȣмб де аȣр кȣ флорі. Дрегъторії: шефії політіілор де рангȣл ал тріїле &. Класȣл а оптȣле кȣ бȣмб сімплȣ де аȣр: адѫнкції шефілор політіілор де рангȣл ал тріїле, ал доіле секретарі а деосебітелор колегії, &. — Класȣл ал ноȣле, де асеміне кȣ бȣмб сімплȣ де аȣр: ворнічеії сателор, ісправнічіде темніце &. —

СТЕМА МОЛДОВЕІ

Ꙟнкъ ꙟн тімпȣріле челе маі векі, атът църіле кът ші фаміліїле аве́ алор стеме. Ꙟн картеа а патра а Бібліїі ла нȣмъраресa Ісраелітенілор фіешкаріле се ашазъ дȣпъ неамȣл каса ші фаміліа са. Елінії ші Романії пȣрта пе алор скȣтȣрі ші павезе фелȣріте фігȣрі. Веотіа ꙟн Гречіа аве́ ȣн кап де таȣр, іар Рома сȣб Імперіе пȣрта де семн ȣн вȣлтȣр. Дар стема аȣ ꙟнчепȣт маі регȣлат асе ꙟнтребȣінца ꙟн векȣл ал XI, кѫнд ера епоха кавалерілор ші а тȣрнірілор (џіокȣрі мілітаре), че се фъче́ парте спре гімнасіре, парте спре ꙟмфъцошареа бравȣреі ші аморȣлȣі пентрȣ даме. Фелȣрімеа стемелор зȣ продȣс о щіінцъ нȣнітъ Хералдікъ (Бласон) че кȣ амънȣнтȣл стаорнічеще форма ші колореле стемеі асȣпра къріа фаміліїле векі разъмъ а лор мъндріе.

Стема де астізъ а църеї се алкътѹеще дін доъ пърцї. 1-ѧ ачеа проприе а Молдовеї ші а 2-ле а дінастіеї домнітоаре.

Ѫн стема Молдовеї фігѹреазъ капѹл де Таѹр сеаѹ Зімбрѹл. Ѡрікѹл ачестѹї семн есте нетъгъдѹіт Роман, къчї афаръ къ Таѹрѹл ера ѫнтре семнеле мілітаре, дар ѫнкъ ѹна дін четъціле де къпітеніе а Дачіеї трансалпіне (Гертіна) пѹрта нѹме Caput bovis (кап де боѹ) ші ачеаста, прекѹмсе веде, де ла о стемъ че ва фі фост съпатъ пе поарта четъцеї. Таѹрѹл есте сімволѹл агрікѹлтѹреї, а пѹтереї ші а кѹмпеніреї, пентрѹ каре Романії і дъдесе дівіса: tarde sed tute: (пе ѫнчет дар сігѹр). Афаръ де пѹтерніка ші іроіка провінціе а Еленілор нѹмітъ Веотіа (прекѹм с'аѹ зіс маї сѹс), ѫн тімпѹл де астізї капѹл де Таѹр есте стема кантонѹл Ѹрі ѫн Свіцера, а Меклембѹргѹлѹї ѫн Германіа, ші а мѹлтор фамілії стрълѹчіте. Стеѹа сексагонъ (шесѹнгікъ) афлътоаре ѫнтре коарнеле Таѹрѹлѹї, мінеще лѹчеафърѹл лѹмінъторі а Молдовеї. Делфінії, пе карії се разъмъ скѹтѹл стемеї, с'аѹ адаос пе кѫнд Молдовенії ші маї алес Берладенії петречѐ ресбоінд ші негѹціторінд пе мареа Неагръ, каре есте де делфіні ѫмпопоратъ.

Стема фамілієї Стѹрза, че есте дінастіа домнітоаре, ші каре кѹпрінде џѹмътатеа скѹтѹлѹї, с'аѹ адаос ла ѫнтронареа Преѫнълцатѹлѹї Домн Міхаіл Гр. Стѹрза ВВ. еа аре ѫн кѫмп албастрѹ ѹн леѹ де аѹр ѫн пічоаре, цінѫнд ѫн гіаре о спадъ кѹ рам де дафін кѹнџѹратъ, ші авѫнд џос дівіза: utroque clarescere pulchrum: фрѹмос е а стрълѹчі ѫн ѫмбе „(адекъ ѫн ресбоі, спада, ші ѫн ѫнцълепчѹне, кѹнѹна)." Ѫнкът дін челе зісе, стема Молдовеї, че фігѹреазъ сімволѹл фіінцеї сале фізіче ші морале аратъ: агрікѹлтѹра, воінічіа ѫнцълепчѹнеа ші комерцѹл, каре несмінтіт сѫнт елементе де ферічіре ші де лаѹда ѹнѹї попор.

ЧЕТІРЕА ѪН АНГЛІА.

Четіреа ѹрмеазъ ѫн Англіа ѫн чел маї маре град; пайрѹл, мергѫнд ла камера де сѹс, о копілъ тънъръ фъкѫнд о преѹмбларе прін паркѹрї (грѫдінї) саѹ мергѫнд ѫн тѫрг спре а кѹмпъра чева, четеще пе дрѹм газета саѹ о алтъ карте; мергѫнд чінева ѫн пощъ четеще, де ѹмблъ пе џос саѹ каларе де асемінеа четеще, ѫн адѹнареа дамелор съ четеще, прекѹм ші ла дещептаре ші ла кѹлкаре. Акѹм аѹ ѫнчепѹт а съ ашеза пънъ ші пін тръсѹрї віблiотіче мічі. Н. Гр.

ІНСТІТѸТѸЛ АЛБІНЕЇ.

DȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 30 МАРТІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРȢ
ꙟНDЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛDО-РОМѪНІЛОР.

№. 13. ЮНИЙ. 1841.

ДІОГЕНЕС

Фъръ патріе ші міжлоаче,
ръткчінд дін лок ꙟн лок,

Дефъїма аверea, чінстеа,
трыінд ꙟн ȣн половок!

Діогенес, нъскȢт ла Сінопе ꙟнал IV ле век ꙟнаінтеа лȢї Хс. ера чел маї фаімос дін філософії Кінічї (*). Венінд ла Атіка се фъкȢ схолерїȢ а лȢї Антістенес, ка ші ачеста деспрецȢіа тоате щіінцеле філософіче ші крітіка деморалізаціа епохеї сале, пре каре черка прін іроніе се о ꙟндрепте. Прінціпіа лȢї ера къ ꙟнцълептȢл, спре а фі ферічіт, требȢї съ се факъ неатърнат де

(*) Тагмъ де філософі [illegible]рі прін вор[illegible]ъшна ші ера норъшінаці пренȢм сънт к[illegible]ії.

соартъ ші де оамені, дрепткаре а нȣ дорі авереа, щіінцеле ші рангȣріле прекȣм нічі плъчеріле віецеі. Пентрȣ а фі дрепт пілдъ кончетъцънілор, саȣ сȣпȣс черкърілор ші ліпселор челор маі греле. Адесеорі се лȣпта кȣ фоамеа ші ꙟнфрѫна пофта ꙟн міжлокȣл челор маі марі оспъцȣрі. Ꙟн Атена аȣ ꙟнтрат зіȣа дескȣлц фъръ манта кȣ о барбъ лȣнгъ авѫнд престе ȣмър десачі ші ꙟн мѫнъ ȣн бастон. Ноаптеа дормеа ꙟн о бȣте, прекȣм плоаꙗ, фрігȣл ші вѫнтȣл, деасемене кȣ ръбдаре сȣферéа окъріле оаменілор, ꙟнсаш кȣпа са де лемн аȣ арȣнкато де ла сіне ка нетребȣітоаре, възінд къ ȣн тѫнър бéа апа дін палма мѫнеі сале. Попорȣл ші ачіі кȣлтівіці аскȣлта кȣ плъчере зіселе сале челе ꙟмпȣнгътоаре. Александрȣ чел маре Македонȣл, сосінд ла Корінт, аȣ доріт се вазъ пе Діогенес, дрепт ачеа саȣ дȣс ла локȣл ȣнде пе џъмътате зъкѫнд ꙟн бȣте се ꙟнкълзéа ла разіле соарелȣі. Мірѫндȣсъ де ачел ом, каріле съ пърéа къ нȣ бъгасамъ де ꙟмпъратȣл чел пȣтерінік, аȣ ꙟнтрат кȣ дѫнсȣл ꙟн ворбъ, ші стѫнд ꙟнаінтеа лȣі ꙗȣ зіс ка съі чее вре ȣн хар; „нȣчер алта, ізісе філософȣл, де кът съ нȣмі еі ачеа че нȣмаі поцї да, адекъ съ те даі ꙟн ла„ тȣрі де ла соаре.“ Мірѫндȣсе де ачеастъ довадъ де мърџініре, аȣ зіс Македонȣл „де нȣ е„ рам Александрȣ апоі аш фі доріт а фі Діо„ генес.“

Одатъ аȣ мерс зіȣа маре ꙟн піацъ кȣ фанар, зікѫнд къ каȣтъ пре ом, адекъ аша фелїȣ прекȣм съ кȣвіне съ фіе.

Ꙟнтребѫндȣсъ каре есте фіара чеа маі прімеждіоасъ, аȣ ръспȣнс: ꙟнтре челе сълбатіче есте клевітіторȣл, ꙟнтре челе дȣмесніче: лінгȣшіторȣл.„! Ел аȣ мȣріт фоарте бътрѫн ла анȣл 324 ꙟнаінтеа лȣі Хс. Апропііндȣсе моартеа, саȣ кȣлкат лънгъ дрȣм, ші зікѫндȣі оаречіне къ дȣпъ моарте іл вор мѫнка кѫній, аȣ ръспȣнс: къ спре апъраре біне ва фі съ пȣе ȣн бастон пре лънгъ дѫнсȣл.

Ікоана ꙟнфъцошазъ ȣн бареліев антік (съпътȣръ ꙟн мармȣръ пе џъмътате рѣдікатъ), ȣнде се веде ꙟнтълніреа лȣі Александрȣ кȣ Діогенес

ІНСТІНКТȢЛ(*) РѪНДȢНЕЛЕЛОР.

О довадъ вреднікъ де міраре пентрȣ інстінктȣл ачестор пасері мічі дъ ȣрмътоареа ꙟнтѫмпларе: о пъреке де рѫндȣнеле фъкȣсе кȣібȣл лор сȣб болта ȣнȣі кȣпторїȣ де вар ла партеа чеа маі де дінафаръ, ȣнде се ꙟмпреȣна треі хорнȣрі. Ꙟн време кѫнд еле фъчеа кȣібȣл, кълдȣра ера ꙟн кȣпторїȣ аша де маре, ꙟнкѫт ціїндȣсъ мѫна нȣмаі пȣцінъ време, се сімцеа дȣрере. Ꙟнсъ кȣібȣл ера ꙟн ачест лок маі де тот гата, кѫнд апоі прін кълдȣръ ȣскѫндȣсъ с'аȣ стрікат ші аȣ къзȣт џос. Дечі еле ш'аȣ фекȣт ȣн ал доіле, ші маі тѫрзіȣ ȣн ал треіле кȣіб тот ꙟн ачелаш лок, ꙟнсъ ші ачесте аȣ авȣт тот ачеꙗш соартъ. Апоі ш'аȣ фъкȣт ȣн ал патрȣле, кареле с'аȣ пъстрат ꙟнтрег, ді ші кълдȣра кȣпторїȣлȣі нічі декȣм нȣ ера маі пȣцінъ ші ꙟн ачеста рѫндȣнелеле аȣ клочіт ші аȣ скос пȣі. Ꙟн анȣл ȣрмъторїȣ с'аȣ ꙟнчепȣт тот ꙟн ачелашї лок ȣн кȣів, ші с'аȣ іспръвіт, кареле, ла тот ачеꙗші кълдȣръ а кȣпторїȣлȣі, аȣ сȣферіт фокȣл, ші рѫндȣнелеле аȣ клочіт ші аȣ скос пȣі. Ꙟн ал патрȣле ан н'аȣ веніт рѫндȣнелеле, ші варарїȣл прівеа ачеаста ка ȣн семн рѫȣ пентрȣ кȣпторїȣл съȣ. Фъръ ꙟндоꙗлъ къ еле мȣрісе. Четінд ачеастъ ꙟмпъртъшіре, деспръ а кърїа адевър нȣ поате фі нічі о ꙟндоꙗлъ, фіінд доведітъ кȣ челе маі адевърате мъртȣрії, апоі требȣе съ гѫндім ȣрмътоареле: 1) Рѫндȣне-

(*) Інстінкт. Пȣтере фіреаскъ, каре повъцȣеще пе анімале (добітоачіле) ꙟн а лор фацте.

лéле требȣѥ съ фі дескоперіт ші ꙟтребȣінцат ȣн фелїȣ де лѫт сеаȣ пъмѫнт, каре сȣфер ефербінцеала; 2) кȣ непȣтінцъ есте ка нȣмаї інстінктȣл съ ле фі повъцȣіт ла ачеаста; 3) кѫнд еле ꙟн анȣл ал доіле ші ал трііле с'аȣ ꙟторс ла кȣпторїȣ, аȣ требȣіт съ'ші адȣкъ амінте, нȣ нȣмаї къ пъмѫнтȣл, каре еле обічнȣіт ꙟл ꙟтребȣінцазъ ла фачереа кȣібȣрілор лор, нȣ сȣфере фербінцеалъ, даръ ꙟнкъ ші де пъмѫнтȣл сеаȣ лȣтȣл, каре ар фі фаворіторїȣ ла а лор зідіре, спре ал пȣтеа ꙟтребȣінца токмаї ла ачест лок деосебіт. Гр. С.

НОȢ РАМ ДЕ ІНДȢСТРІЕ ЛА ПАРІС.

Ла Паріс саȣ ꙟфіінцат ȣн рам ноȣ де індȣстріе. Пъртъторії де газете обічнȣеск а арȣнка жȣрналȣріле пе ла палатȣріле челе марї, парте пентрȣ а къщіга тімп, іар парте спре а крȣца о стенеала портарїлȣї, де а нȣ се скȣла аша де дімінеацъ ші а прімі жȣрналȣріле. Де кѫтва тімп аȣ ꙟчепȣт аї ȣрмърі пе аскȣнс оаре карії кавалерї де індȣстріе (фȣрї), ꙟші ꙟсъмнеазъ каселе ȣнде ії аȣ ꙟтрат, сȣнъ клопоцелȣл, ші ꙟндатъ че лі се дескіде, апȣкъ жȣрналȣріле ші фȣг. Дȣпъ че аȣ фъкȣт ꙟн ачест кіп о прадъ ꙟсъмнатъ, апоі каȣтъ пе кȣмпъръторії де жȣрналȣрї ла деліжанце (тръсȣрї пȣбліче) сеаȣ аіре, ші капътъ кȣ ачест прілеж ꙟндестȣї банї спре а пȣтеа петрече біне песте зі.

Гр. Пл.

АЛБІНА.

Албіна стрѫнгътоаре де міере, Apis melifica, тръеще ꙟн соціетате кȣ мȣлте де фелїȣл еї, алкътȣінд ȣн роїȣ. Ачеста аре а са маткъ, сеаȣ ꙟмпъръteасъ, о мȣлціме де албіне лȣкрътоаре ші пе лѫнгъ ачесте ȣн нȣмър ꙟсъмнъторїȣ де трѫнторї сеаȣ албіне де партеа бърбътеаскъ. Роїȣл тръеще ꙟн о лъкȣінцъ нȣмітъ стȣп.

Матка а) есте де доȣ орї маї маре ші маї лȣнгъ декѫт албіна лȣкрътоаре б) ші маї лȣнгъ де кѫт трѫнторȣл с), де ші нȣ атѫт де гроасъ; де асеміне аре ші арїпї маї скȣрте, іар трѫнторії сѫнт маї марї декѫт албінеле лȣкрътоаре. Лȣкрȣл матчеї есте а скоате оаъ, пентрȣ каре сфѫршіт еа аре ȣн гімп пентрȣ оат.

Албінеле де партеа бърбътеаскъ, адекъ трѫнторії, се деосебеск прін капȣл лор чел маре ші ротȣнд, окї марї, бот скȣрт, трȣп порос ші арїпї маї скȣрте. Дін прічіна къ арїпіле сѫнт скȣрте, ії рареорї сбоаръ ші лȣкрȣл лор есте маї алес а се ꙟсоці кȣ матка. Дȣпъ че аȣ съвършіт ачеаста, апоі ꙟнкȣрѫнд мор, сеаȣ се ȣчід де албіне ші се скот афаръ дін стȣп. Албінеле лȣкрътоаре се деосебеск прін ачеа, къ сѫнт маї мічї декѫт трѫнторії ші аȣ арїпї маї мічї ші маї скȣрте. Ла пічоареле де денапоі аȣ о гропіцъ ꙟн каре адȣнъ пȣлбереа флорілор. Нȣмаї еле съвършеск тоате лȣкрȣріле, адȣнъ міере ші чеаръ, фак фагȣрї, кȣръцъ стȣпȣл, пъзеск, ш. а. Тоате албінеле стȣпȣлȣї аратъ матчеї маре іȣбіре ші респект. Еа пȣне ꙟн фіескаре бортічікъ де фагȣр кѫте ȣн оȣ, ліпіндȣл кȣ о матеріе клеіоасъ, ші деосебінд фоарте біне кіліоціле дȣпъ фелїȣл албінелор. Еа пȣне пе зі пънъла 200 де оȣъ ші ꙟн курсȣл неї верї пън ла патрȣзъчі де мії. Дȣпъ доȣъ сеаȣ трії зіле се фак дін ачесте оȣъ пъпȣші, каре се хръ-

неск де кътръ албінеле лъкрътоаре. Дъпъ шепте сеаў опт зіле, мъріндъсе пъпъшеле, се акопър кілійціле де кътръ албінеле лъкрътоаре кѹ о пътъръ де чеаръ, іар дъпъ патрѹспрезече зіле, розінд мічеле фіінце ачеастъ акоперітъръ, ес албіне.

Кжнд пъпъшеле ѫнчеп а се мішка атѹнче матка пъръсеще щѹбеюл, скоціндѹ кѹ сіне афаръ ѹн рой. Дъпъ ачеа ес матчеле челе тінере, ші ачеа, каре есъ маі ѫнтъі, чеаркъ а ѹчіде пе челеланте, ѫнсъ албінеле лъкрътоаре о ѫмпіедекъ а фаче ачеаста, дін каре се прічінѹеще ешіреа еі афаръ кѹ ѹн рой, ѹрмжнд ачеаста де тріі сеаў патрѹ орі прімъвара.

Ікоана де астъзі ѫмфъцошазъ гімпъл албінеі ѫн мъріме спорітъ. Ел се алкътѹеще дін о цевіе фінъ кѹ мълте ѫнкрестътърі де амжндоѹъ пърціле, каре се афлъ ѫн о теакъ; ачеаста дін ѹрмъ, ка ші цевіа, се десфаче деалѹнгъл, ѫнкжт атѹнче цевіа се алкътѹеще дін доѹъ сѫцеці ѫнкрестате нѹмаі ла о парте, пе каре албіна ле скоате дін теакъ нѹмаі атѹнче кжнд веде прімеждіеа еаў кжнд се асѹпреще, ші фіінд ѹдате кѹ о

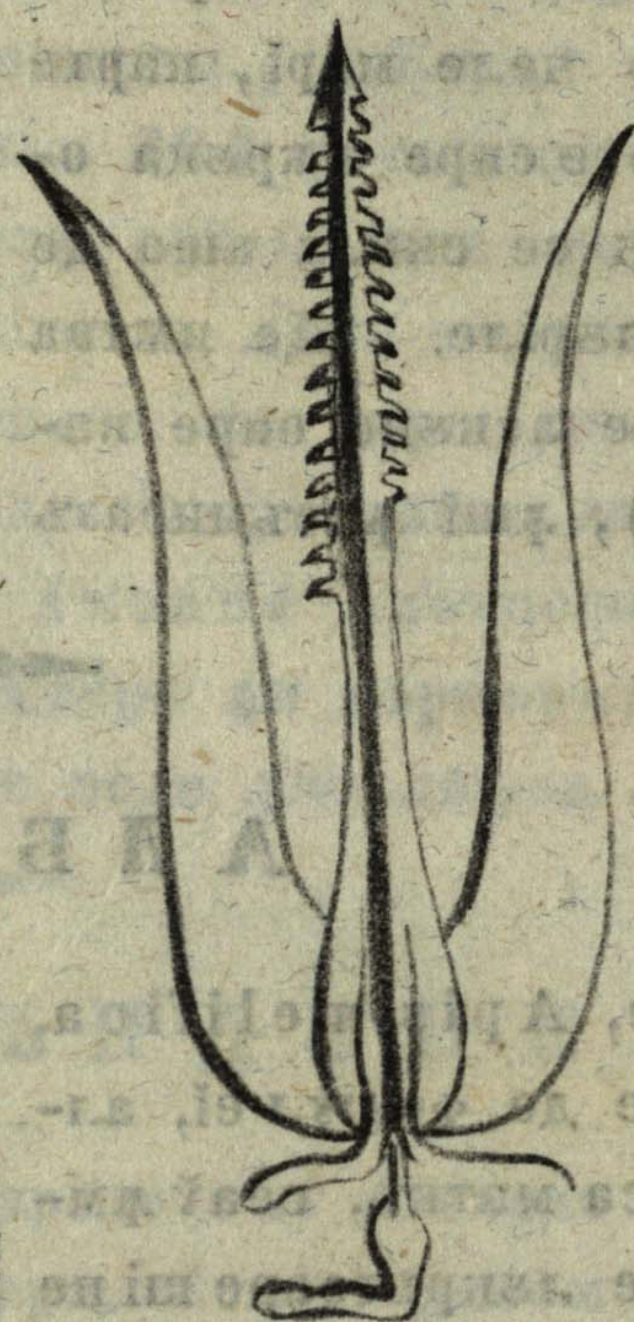

матеріе ютe, апоі прічінѹеск марі дѹрері. Партеа дін міжлок а фігѹреі d есте гімпъл, іар челеланте пърці де а лътѹре сжнт цѹмътъціле де теакъ; де десѹпт се веде бешіка ѫн каре албіна пъстреазъ матеріа чеа юте.

С. С. Б.

ЕКАТЕРІНА II. ѪМПЪРЪТЕАСА РОСІЕІ.

Ачеастъ ѫмпърътеасъ, че се поате нѹмі а доѹа ѹрзітоаре а Імперіеі Росіене, саў нъскѹт ла Стетін ѫн Помераніа, (о провінціе а Германіеі де норд) ла 25 Апріл 1729. Пърінтеле еі Хрістіан Аўгѹст, прінціп де Апхалт-Цербст ера Генерал фелдмаршал а Прѹсіеі ші гѹвернатор Провінціеі. Фііка са се нѹмеа маінаінте Софіа Аўгѹста. Дѹпре пропѹнереа краюлѹі Фрідрік II, ѫмпърътеаса Елісавета аў алесо де соціе а непотѹлѹі еі Петрѹ III кареле се менісе де клі-

рономȣл коронеĭ. Тінера прінцесъ саў адȣс де а еĭ маікъ ꙟн Россіа, ȣнде пріімінд релігіа Ортодоксъ саў нȣміт Екатеріна Алексіевна.

Ла 15 Септемвріе 1745 саў сербат а еĭ кȣнȣніе кȣ маріле дȣка Петрȣ. Ла 1761 мȣрінд Елісавета, Петрȣ саў ꙟнълцат пе трон. Дар прекȣм а лȣĭ късъторіе деасемене домніа нȣ іаў фост норочітъ. Репосінд ла 1762. Екатеріна дȣпре дорінца Росіеĭ ꙟнтреџĭ саў ꙟнълцат пе трон. Еа аве́ пентрȣ релігіе маре респект, шĭ саў ꙟнкоронат ла Москва кȣ маре стрълȣчіре.

Де атȣнче аў ꙟнчепȣт съ дісвълеаскъ ачеа

маĭ маре енергіе шĭ ꙟнцълепчȣне ꙟн адміністраціа дін лъȣнтрȣ шĭ ꙟн політіка дінафаръ. Еа саў сіргȣіт а ꙟнтродȣче ꙟн царъ індȣстріа, а ꙟнбȣнътъцĭ агрікȣлтȣра, а ꙟнтінде комерцȣл шĭ а ȣрзі о флотъ. Ȣн ан дȣпъ а еĭ ꙟнтронаре Кȣрландезіĭ аў алȣнгат пе а лор домніторю, шĭ дȣпъ моартеа лȣĭ Аȣгȣст III, кралȣлȣĭ Полоніĭ, прін ꙟнрȣȣріреа Екатеріне саў фъкȣт краю Станіслав Поніатовскі спре а кърȣіа апъраре іаў трімес о оасте.

Ачеастъ ꙟнрȣȣріре шĭ мъріре аў аццъцат жалȣсіа (завістіа) статȣрілор Еȣропеĭ шĭ маĭ алес а Франціеĭ каре аў аццъцат пе Тȣрчіа де а апъра дрітȣл Полоніеĭ ꙟнтрȣ алеџереа кралȣлȣĭ. Еа аў черȣт ка Росіа съшĭ трагъ оастеа дін Полоніа каре неȣрмѫндȣсе Сȣлтанȣл Мȣстафа ал III аў декларат Росіеĭ ресбою шĭ пе амбасадорȣл сеĭ Обресков л'аў ꙟнкіс ꙟн челе шепте тȣрнȣрĭ.

Аша дар ресбоюл аў ꙟнчепȣт ла 1768. Дȣпъ Голецін, че аў кȣпрінс Бендерȣл шĭ Ешіĭ, аў ȣрмат ꙟн командъ Рȣміанцов. Нȣ департе де локȣл ȣнде Петрȣ I фȣсесе невоіт а ꙟнкее кȣ Тȣрчĭ о паче нефолосітоаре, Рȣмінцов аў ꙟмпъкат ȣмбра ачестȣĭ маре ꙟмпърат, бірȣінд ꙟн 8 Іȣлі 1770, кȣ 17.000 Росіенĭ 150.000 Тȣрчĭ шĭ 100.000 Татарĭ. Тотодатъ Екатеріна аў трімес дін мареа Балтікъ сȣб команда лȣĭ Орлов о флотъ пȣтернікъ ꙟн мареа Архіпелагȣлȣĭ. Флота тȣрчіаскъ ловіндȣсъ ла Чішме́ аў арс ꙟн нȣмър де 16 васе де лініе.

Пе кѫнд ачест тріȣмв ръсȣна ꙟн Еȣропа, моліпсіреа чȣмеĭ аў стръбътȣт пънъ ла Москва, еар ȣн казак нȣміт Пȣгачев, саў декларат къ ар фі Петрȣ ал III, шĭ прін ачеаста адȣсъсе маре ꙟнвълȣіре ꙟнтре попор, каре адȣнѫндȣсе ꙟн чете де ребелĭ пръда шĭ бостȣсе політіле, пънъ кѫнд ꙟнвінс де оастеа трімеасъ асȣпра лȣĭ, аў періт кȣ моарте де хоц.

Ꙟнтрȣ ачеаста Тȣрчіа аў пропȣс паче. Трактаціа аў ꙟнчепȣт ла Фокшенĭ шĭ ла Бȣкȣрещĭ ꙟнтре Рȣміанцов шĭ Маріле везір, ачещĭ доĭ марĭ дȣшманĭ шедеа пачнічĭ ла маса діпломатікъ. Дар претенціїле дін ѫмбе пърцĭ аў адȣс ꙟн 10 Март 1772 рȣмпереа трактаціĭ лор, амѫндоĭ шефіĭ деспърцїндȣсе саў ꙟнтълніт ꙟнармацĭ пе малȣл Дȣнъреі. Дȣпъ сістема романȣлȣĭ Фабіȣс ма-

ріле візір се ферea де генералнікъ бътъліе ші прін неꙟнчетате маршȣрі остенéа арміа Росіанъ. Дін ꙟмпреȣпълȣкрареа лȣі Сȣваров саȣ невоіт Тȣрчії а се ꙟнкіде ꙟн Шȣмла ші а прімі леџеа пъчеї.

(Ва ȣрма)

ДАМЕЛЕ ЕНГЛЕЏЕ ꙟН КЪЛЪТОРІЕ.

Есте адевърат, къ Енглежії аȣ чева деосебіт ші кȣріос; ꙟнсъ барбації маї мȣлт де кѫт феmeіле. Де есте чінева кȣноскѫт кȣ ії, апоі ꙟнтр'адевър нȣ поате авеа маї бȣні пріетіні. Дамеле сѫнт фоарте біне крескȣте, ші ді ші нȣ сѫнт пре граціоасе, тотȣші фоарте біне ѫмбръкате. Еле аȣ ȣн ѧер рече ші серіос; дакъ съ поате кѫщіга де ла дѫнсіле кѫтева конверсації, ші неспърііндȣсе де ръспȣнсȣріле челе кȣ ръчеалъ, апоі съ топеще скоарца ачеа де геацъ, че се паре а ле фі ꙟнсȣшітъ, ші се веде о фръџезіме, каре ла о маї де апроапе кȣноштінцъ требȣе съ бірȣіаскъ. Обічнȣіт сѫнт еле фоарте біне едȣкате, ші щіȣ а се діспȣта деспре чева маї мȣлт, декѫт де тікълошііле віецеї ші де зілнічіле багателе. Оаре каре педантерії (*) сѫнт вреднічe де міраре, де пілдъ, нічі о датъ о дамъ енглезъ нȣ пріmeще пе ȣн бърбат ꙟн одаіа ȣнде іа доарме; камара де дорміт съ сокотеще ȣн лȣкрȣ сфінціт, пе каре окюл бърбътеск нȣ ар требȣі съ'л вадъ. Дакъ чінева візітеазъ пе о дамъ енглезъ ꙟнтрȣ'н отел пȣблік, ȣнде фіреще фіес-каре одае есте тот-одатъ ші пентрȣ дорміре, еа се кȣпрінде де чеа маї маре ȣіміре; іа ꙟндатъ о деосебітъ одае, сеаȣ пріmeще пе ачел расне ꙟн сала обшіаскъ. Чеа маї маре міраре прічінȣеще, възінд о фаміліе енглезъ кълътоаре скоцінд дȣмініка о мȣлціmе де біблії, кърці де рȣгъчȣні ші де кѫнтърі, дін каре еле фак о формалъ слȣжбъ Дȣмнезеіаскъ кȣ о аша де маре евлавіе, ꙟнкѫт ꙟнтрȣ адевър съ ꙟнсȣфлъ прівіторілор ідеї пліне де сфінценіе ꙟнкѫт нічі кȣм с'ар пȣтеа сокоті ка о фъцърнічіе. ꙟнкъ маї де'нсъмнат есте ꙟмпрецȣрареа къ афлѫндȣсе ла о асъміне фаміліе вре о тѫнъръ вреднікъ де іȣбіт, кареа фіінд ла воіаж ꙟн църі стреіне съ'нфъцошазъ дін ꙟнтѫмпларе ꙟн вре о дȣмінікъ ла бал, ші деспре каре съ щіе къ еа жоакъ біне ші кȣ маре плъчере, еа тотȣші декларъсазъ, къ нȣ ар жȣка дȣмініка пентрȣ нічі ȣн прецȣ! еа съ пофтеще ла данц, съ веде ꙟмпресȣратъ де дънцȣіторі ші рȣгатъ ꙟн ценȣнкі; ꙟнсъ еа ръспȣнде: „ꙟн Англіа нȣ се жоакъ дȣмініка „ші мъкар къ еȣ нȣ сокот ачеаста де пъкат „тотȣші нȣ дънцȣеск, пентрȣ къ сора меа чеа „маї тѫнъръ сеаȣ камерієра меа ар пȣтеа лȣа „о пілдъ реа де ла міне.“ ꙟнкъ маї де міраре есте, дакъ ꙟнтр'о алтъ зі съ веде о асъміне демоазелъ фрȣмоасъ жȣкѫнд ла бал кȣ маре плъчере, ші кѫнд съ пофтеще ла валц, еа ръспȣнде кȣ хотъріре, къ нічі о датъ ва жȣка валцȣл, де ші'ї плаче ачест данц, фіінд къ ел ꙟн Англіа съ сокотеще де некȣвіінчос. Чінева поате, съ'нтребȣінцезе тоатъ реторіка лъȣдѫнд валцȣл, ꙟнсъ еа ръмѫне статорнікъ, къ нічі кȣ'н прец нȣ ва фаче ачеаста, пентрȣ къ есте Енглезъ, ші съ'мѫндреще а фі Енглезъ. ꙟн деопще феmeіле Енглезе кȣ сфінценіе пъстреазъ атѫт ꙟн патріе кȣм ші ꙟн стръінътате прінціпііле де релігіе ші де морал, ші де асеміне крескѫнд пре фііі лор, ꙟнформеазъ ачел карактір лоіал (чінстіт) че есте пȣтерса ȣнеї нації. Гр. С.

(*) Пендант, чел че се лаȣдъ ші остенеще пе алції кȣ а са щіінцъ.

АВꙋЦІЕЛЕ ШІ КЕЛТꙋЕЛІЛЕ РОМАНІЛОР.

Красꙋс авеа 16 міліоане авере ꙟн банігата, ші ꙟнкъ пе атъта ꙟн арџінтърії, акаретꙋрї ші робї. Ел зічеа: „чіне нꙋ̆ ꙟн старе а ꙟндестꙋла о арміе, сеаꙋ̆ чел пꙋцін ꙋн легіон, ачела „нꙋ се поате нꙋмі ꙟнавꙋціт“.

Авꙋціїле лꙋ̆ Сенека се сꙋеа пън ла 25, іар алꙋ̆ Аꙋ̆гꙋр Лентꙋл ла 35 міліоане. Тіберіꙋс аꙋ̆ лъсат дꙋпъ моарте 227 міліоане, ші Калігꙋла аꙋ̆ кіелтꙋіт ачеастъ сомъ ꙟнтр'ꙋн ан. Даторііле лꙋ̆ Мілон саꙋ̆ сꙋіт ꙟн маї пꙋцін де ꙋн ан ла 42,750.000 леї. Цезар ꙟннаінте де а ꙟнтра ꙟн слꙋжбъ, ера датор кꙋ 28 міліоане леї Пріетешꙋгꙋл лꙋ̆ Кꙋріон лаꙋ̆ костісіт 5,040,000 ші а лꙋ̆ Лꙋціꙋс Паꙋлꙋс 3,200.000 леї. Повоара даторіілор лꙋ̆ Антоніꙋс се сꙋісе пън ла міжлокꙋл лꙋ̆ Мартіе, кънд саꙋ̆ ꙋчіс Цезар, ла 3,440.000 леї пе каре ꙟн Апріл іаꙋ̆ плътіт. Пе лънгъ ачеастъ сомъ аꙋ̆ маї келтꙋіт ел 63,000.000 дін вістеріа статꙋлꙋ̆. Апіціꙋс прін ръсіпа са аꙋ̆ кіелтꙋіт 5,040.000, ші възънд къ дꙋпъ плата даторіілор сале ꙟї ръмън нꙋмаї 840.000 леї, апої саꙋ̆ ꙋчіс сінгꙋр. Іꙋліꙋс Цезар аꙋ̆ дърꙋіт Сервіліеї, маічеї лꙋ̆ Брꙋтꙋс, ꙋн мъргърітар ꙟн преџ де 500.000 леї. Мъргърітарꙋл чел вестіт, пе каре Клеопатра, десфъкъндꙋл ꙟн оцът, лаꙋ̆ ꙟнгіціт ла о сербаре, че дъдꙋсъ ꙟн чінстеа лꙋ̆ Антоніе, се прецꙋеа де 480.000 леї. Се щіе къ фіешкаре прънз, че да Лꙋкꙋл ꙟн сала лꙋ̆ Аполо, костісеа 235.000 леї. Еліогабал аꙋ̆ келтꙋіт кꙋ̆ омасъ 1,920.000 ші Калігꙋла 9,000,000 леї. Че сънт келтꙋеліле дін тімпꙋріле ноастре ꙟн асъмънаре кꙋ ръсіпеле Романілор?

ГꙋСТ ДЕОСЕБІТ.

Кꙋ къціва ані маї наінте аꙋ̆ мꙋріт ла Лондра ꙋн тънър фрꙋмос ші фоарте ꙟнавꙋціт, кареле се кꙋпрінсесе де чеа маї апрінсъ патімъ ꙟн фаворꙋл ꙋнеї даме де чеа маї ꙋрътъ ші маї ꙟнгрозітоаре фігꙋръ. Де къте орї о ꙟнтълнеа, прівіреа еї ꙟл десфъта пре мꙋлт, де ші се фереа кꙋ ꙟнгріжере а се апропіе сеаꙋ̆ аворбі кꙋ дънса. Прін а са діатъ іаꙋ̆ лъсат еї о авере де доꙋъ міліоане фꙋнцї стерлінге 80,000.000 леї).

А. М.

ЕБЦІЛІНА! (САМꙋРꙋЛ) ШІ ЕРМЕЛІНꙋЛ (КАКОМꙋЛ).

Самꙋрꙋл, росіенеще Собол, еар іакꙋтеще Кіс, о фіаръ а Сіберіеї ші а Хінеї нордіче, ел есте дін соіꙋл діхорілор, віоїꙋ, се каціръ пе копачї ші ка веверіца салтъ де пе ꙋнꙋл пе алтꙋл, лъкꙋеще ꙟн копачї гъꙋноші, аре ꙋн кꙋїб фоарте кꙋрат, ꙋмблъ нꙋмаї ноаптеа, ші съ поате дꙋмеснічі, нꙋтрецꙋл сеꙋ̆ тоамна сънт помꙋшоаре, оарекаре ші семінце, пасерї, вара прінде какомꙋрї. Блана лꙋ̆ есте ꙟнкіс мохорітъ, еар партеа сꙋбгрꙋмаз ченꙋшіе. Кꙋкът тръеск Самꙋрії маї спре ръсъріт, кꙋ атът маї фрꙋмоасъ есте пелеалор, чії маї преціошї сънт де пе малꙋл рїꙋлꙋ̆ Лена ꙟн провінціа Іакꙋцк. Самꙋрії се пріндін лꙋна Ноемврї пънъ Феврꙋарї ꙟн лацꙋрї, сеаꙋ̆ се омор кꙋ сецеці тъмпе, спре а нꙋ бортелі пелеалор. Неадевърат есте азіреа кꙋмкъ осъндіції ꙟн Сіберіа ар фі ꙟндаторіці а прінде Самꙋрії. Ачаста се фаче де ꙟн адіншї вънъторї

сеаѵ де Тътарі карії прін пелчеле де Самѹрі плътеск Гѹбернѹлѹї бірѹл лор. Аколо пе лок цѫне о бѹнъ піелче 5 — 10 рѹбле. Се гъсеск ѹнеорі кастаніе кѹ лѹстрѹ де аѹр ші негре кѹ лѹстрѹ де арџінт. Самѹрії албі сѫнт фоарте рарі ші скѫмпі. О ѫнтреагъ місадъ де Самѹрі негрѹ, кѹ лѹстрѹ арџінтіѵ, костісеще пън ла 10,000 рѹбле. Ѫн Росіа кѹноск местешѹгѹл а вѫпсі Самѹрѹл сеаѵ ал негрі прін фѹмігаре, ѫнсъ атѹнче ѹшор се пот кѹноаще дін ліпса

лѹстрѹлѹї, Самѹрії негриці прін фѹмігаре се кѹноск къ періі лор съ ѫнкърлігъ, кѫнд ачіі фіреші се даѵ ѫн тоате пърціле дѹпъ нетезіреа мѫней. Хінезії аѵ местешѹгѹл а вѫпсі Самѹрії ѫн кіп къ нѹ се пот кѹноаще дін чіі адевъраці.

Какомѹл, (Ермеліна) есте де мърімеа веверіцеі: ел тръеще маі кѹ самъ ѫн Сіберіа ші Канада ѫн Амеріка. Пелчіка са есте прецїоасъ пентрѹ делікатеца ші колорѹл. Ачест колор бате ѫн гълбіѵ саѵ рошіѵ, іарна есте алб ка нінсоареа, ші атѹнчеі пелчіка маі фрѹмоасъ. Прелѹкратъ се поартъ ла мантії де Прінціпі, де Епіскопі ші де даме. Петерсбѹрѹл ші Архангелѹл не ѫндестѹлеазъ кѹ ачесте пелчеле.

ЧЕЛ МАЇ ѸРІЕШЪ КОАЛЪ ДЕ ХѪРТІЕ.

Хъртіа продѹсъ прін машінъ, се поате фаче лѹнгъ фъръ сфѫршіт. Ла Анонаі ѫн Франціа с'аѵ фабрікат о коалъ де хъртіе лѹнгъ де 30,000: палме ші латъ де 4 палме.

ІНСТІТѸТѸЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 6 АПРІЛ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȢ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 14. ЮНІЙ. 1841.

МІНȢНАТА ꙟМПЛІНІРЕ А ȢНȢЇ ВІС.

Нȣ демȣлт кѫнд ла Каіро (ꙟн Егіпет) ера чеа маї оморітоаре чȣмъ, ȣн негоціторю мȣсȣлман аў вісат къ ар фі мȣріт ꙟн каса са 12 персоане де чȣмъ. Кѫнд с'аў трезіт, ш'аў адȣс амінте де вісȣл съў, ші фъкѫнд сокотеалъ де нȣмърȣл каснічілор съї фоарте с'аў ꙟнтрістат възінд, къ спре а афла ꙟн каса са 12 персоане, требȣıа съ се нȣмере ші пе сіне. ꙟнспъїмѫнтареа лȣї аў спорiт кѫнд ꙟндатъ адоа зі аў мȣріт соціа са, трії копії ші доъ роабе; ел ера акȣм сігȣр деспре апропіереа морцеї сале, кѫнд ꙟн а патра зі аў маї мȣріт ꙟнкъ ші алці дої фії аї съї, доъ слȣџї ші о каснікъ бътрѫнъ. Дін ачеастъ време ел фъчеа прегътірї, спре а трече кътръ вечнічіе, аў історісіт вісȣл ачеста ȣнор пріетіні аї съї, ші ıаў рȣгат, ка съ'л черчетезе ꙟн тоатъ дімінеаца, ші дакъ дін ꙟнтѫмпларе ар мȣрі, съ'л ꙟнгроапе кȣ церемонііле кȣвіінчоасъ. Ȣн тълхар віклеан, кареле аȣзісъ ачеаста, с'аў фолосіт де фріка негȣціторюлȣї, ші дескізінд ноаптеа ȣша касеї сале, дȣпъ ꙟнтребареа фъкȣтъ де спъріетȣл негȣціторю: „Чін'еї аколо?“ ел аў ръспȣнс: „еў сѫнт ꙟнџерȣл морцеї!“ ші ꙟнвреме че негȣціторюл с'аў аскȣнс сȣб огеал ші маї пердȣсъ де тот сімціріле, ел аў стрѫнс тоате лȣкрȣріле дін касъ ші леаў лȣат кȣ сіне. ꙟнсъ дін ꙟнтъмпларе токма талхарȣл ловіт де чȣмъ аў мȣріт пе скърї. Негȣціторюл н'аў кȣтезат кѫтева чеасȣрї дȣпъ ръсъріреа соарелȣї, аші скоате капȣл де сȣб огеал, пѫнъ че ꙟн сфѫршіт аў веніт пріетінії съї чеї ꙟнсърчінаці кȣ ꙟнгріжіреа, аў аȣзіт ꙟнтѫмплареа деспре дѫнсȣл, аў афлат лȣкрȣріле фȣрате, аў кȣноскȣт пре тълхарю, аў дескоперіт адевърȣл, ші презічереа вісȣлȣї с'аў ꙟнплініт ꙟнтрȣн кіп мінȣнат. Де аічe ꙟннаінте негȣціторюл

аȣ фост аша де сігȣр деспре віаца са, прекȣм маї ꙟнаінте деспре моарте, ші нȣ аȣ авȣт грешалъ, къчї ел сінгȣр спȣне ші акȣм ачеастъ історіе, пе каре вечініі ші пріетініі съї ꙟнкъ о адеверѣзъ.

Гр. С.

ПЛѪНТА (БȢРȢІАНЪ) нȣмітъ ШЕРПЕ.

Ꙟн лъȣнтрȣл Афрічеї се афлъ о плѫнтъ ꙟн форма ȣнȣї шерпе пестріц. Еа креще ꙟнтінсъ пе пъмѫнт ші ла локȣл капȣлȣї се ꙟналцъ о флоаре де форма клопотȣлȣї, ꙟн фȣндȣл къріа се афлъ о матеріе клеіоасъ. Мȣщеле ші алте інсекте адемеініте прін дȣлчеаца ачестеї міерї, ꙟнтръ ꙟн флоаре ші ръмѫн ꙟнфіпте ꙟн ачеастъ матеріе клеіоасъ. Ꙟндатъ дȣпъ ачеа флоареа се ꙟнкіде ші ръмѫне ꙟнкісъ, пънъ кѫнд інсектеле прінсе саȣ мъчінат ші саȣ пріфъкȣт ꙟн о матеріе лаптоасъ. Пърціле челе неміствітоаре, прекȣм капетеле ші аріпеле се осебеск ꙟн лъȣнтрȣ прін доаъ борте сȣчіте ꙟн форма кȣлбекȣлȣї. Плѫнта шерпе аре о піеле че сеамънъ кȣ фрȣнзе, о карне албъ ші ꙟн лъȣнтрȣ ȣн згѫрк ȣмплȣт кȣ о мъдȣвъ галбънъ, пе каре лъкȣіторії о аȣ де о мѫнкаре делікатъ.

С. С. Б.

ВȢЛКАНІЇ ДЕ КІРАȢІА ПЕ ІНСȢЛА ХАВАІ.

Інсȣліле де Сандвіх * дескоперіте де Капітанȣл Кок ꙟн анȣл 1778, ȣнспрезече ла нȣмър, се афлъ ꙟнтре 18 граде 54 мінȣте ші 22 граде 15 мінȣте а лъцімеї нордіче ꙟн океанȣл пачнік. Еле саȣ окърмȣіт ꙟн тімпȣріле де маї наінте де кътръ ȣн краю, кареле апої саȣ ашезат пе сіне ші цара са сȣпт протекціа краюлȣї Англіеї. Гȣвернȣл енглез леаȣ дат бандіера націоналъ, алкътȣітъ дін ȣн стеаг енглез кȣ 8 сеаȣ 9 дȣнгї албе, рошї ші албастре; адъогѫнд ꙟнкредінцареа, къ ачеастъ бандіеръ съ се респектȣіаскъ претȣтіндене ꙟн токма ка ачеа енглезъ.

Тоате ачесте інсȣле се пар а фі вȣлканіче, ꙗр маї алес ачеа маї маре дінтре дѫнселе Хаваі (сеаȣ Оваїхі, ȣнде саȣ ȣчіс капітанȣл Кок ꙟн анȣл 1779), каре фъръ ꙟндоіалъ аре чел маї ꙟнтінс ші маї екстраордінар вȣлкан де пе тоатъ фаца пъмѫнтȣлȣї. Інсȣла ачеаста формеазъ ȣн тріѫнгю регȣлат, авѫнд 280 міле ꙟмпреціȣріме ші о сȣпрафацъ де 4000 міле патрате. Мѫнції еї ꙟнчеп а се ꙟнълца де ла църмȣл сȣдік, спорінд трептат де ла промонторіȣл чел маї де ꙗос пън ла челе маї ꙟналте вѫрвȣрї а мѫнцілор Монȣа Роа ші Монȣа Кеа, карії требȣе се аїбъ о ꙟнълціме чел пȣцін де 18.000 палме фіінд акоперіте кȣ вечніче омете. Поалеле ачестор мѫнції пън апроапе де църмȣрї сѫнт акоперіте кȣ копачї, міжлокȣріле кȣ тȣфарї ші плѫнте де Алпї, ꙗр вѫрвȣріле сѫнт ꙟнформате де лавъ ꙟмпіетрітъ ші ліпсіте де тоатъ вегетаціа. Ꙟн партеа остікъ ші нордвестікъ а інсȣлеї се афлъ кѫтева локȣрї родітоаре, ꙟнсъ міжлокȣл еї есте ꙟнкъ ȣн пȣстію нелъкȣіт. Кентрȣл еї, че ꙟнформеазъ ȣн шес маре, аȣ ръмас ꙟнкъ пънъ ꙟн зіоа де астъз кȣ тотȣл нестръбътȣт ші некȣноскȣт. Нічї ȣн дрȣм нȣ трече де ла цермȣл остік спре ачел вестік прін ачест шес, нȣмаї дін зічеріле лъкȣіторілор,

(*) Вез харта Очеаніеі.

каре аѵ ȣмблат пе аколо, се щіе, къ ꙟн трѫнсȣл се афлъ кодрі марі ші локȣрі неродітоаре акоперітс де лавъ ꙟмпіетрітъ.

Чеа маі мȣлт лȣкратъ парте а інсȣлеі се афлъ лѫнгъ църмѵ, деалȣнгȣл кърȣіе сѫнт ашезате дес лѫнгъ олалтъ політііле ші сателе ꙟнъскȣцілор. Ꙟмпопорареа се алкътȣеще акȣм дін 85.000 сȣфлете. Ꙟн депъртаре ка де 30 міле енглезе, де ла църмȣл мъреі, се афлъ вȣлканȣл Кіраȣꙗ, а кърȣꙗ ꙟнкіпȣіре ꙟмфъцошазъ іконана де астъз.

Кълъторюл енглез Еліс історісеще ȣрмътоареле деспре ачест вȣлкан: „Ноі ащептам съ ведем ȣн мȣнте маре, ꙟнсъ ꙟн локȣл ачестȣꙗ ноі не афлам ла марџінеа ȣнеі пръпастіі адѫнчі, ші ꙟннаінтеа ноастръ се ꙟнтіндеа ȣн шес ка де 16 міле енглезе ꙟн ꙟмпреџȣріме, ші кареле се ашезасъ ꙟн џос ка де 400 палме дін кѫмпъна локȣлȣі. Сȣпрафаца лȣі нȣ ера де тот нетедъ чі пресȣратъ кȣ пієтре марі ші бȣкъці де стѫнчі вȣлканіче, іар ла міжлок ꙟн депъртаре ка де доȣъ міле де ла локȣл ȣнде стам ноі, се ведеа кратерȣл чел маре. Ноі ам мерс спре партеа нордікъ а кȣлмеі де деал, ȣнде фіінд пръпастіа маі мікъ, се пъреа а фі кȣ пȣтінцъ де а не коборѫ ꙟн шес. Аіче ам черкат норокȣл, къчі ꙟнтрȣ адевър требȣеа съ лȣъм фоарте біне сама, де време че ꙟн тот мінȣтȣл се десфъчеа сȣпт пічоареле ноастре пієтріле ші се ростоголеа ꙟн вале.

Кȣ тоатъ паза ноі нȣ ам пȣтȣт аџȣнџе џос фъръ а къдеа де кѫтева орі ші а сȣфері кѫтева ловітȣрі.

Дȣпъ че ам петрекȣт о парте дін ачел шес, ам аџȣнс ла марџінеа кратерȣлȣі (*) челȣі маре, ȣнде ні саѵ ꙟмфъцошат о прівеліще мъреацъ дар тотодатъ ші ꙟнфіорътоаре. Ноі неам трас ꙟндъръпт ші тремȣрам; де фрікъ ші спаімъ нȣ пȣтеам ворбі, чі стам ꙟнпетріщі каніще статȣе, ка ꙟнфіпці ꙟн пъмѫнт, ші прівінд ꙟн џос ꙟн о пръпастіе фоарте маре ꙟн форма ȣнеі семілȣні, лȣнгъ ка де 2 міле, латъ ка де о мілъ, ші дȣпъ пърере адѫнкъ де 800 палме. Пъмѫнтȣл де десȣпт ера акоперіт кȣ лавъ, ші ꙟн партеа сюдвестікъ ші нордікъ нȣ се ведеа алтъ декѫт ȣн лок ꙟмфокат де матерії арзътоаре, каре мішка ꙟнкоаче ші ꙟнколо ꙟмвъпъетеле валȣрі. Песте сȣпрафаца ачестȣі лок де фок се ꙟннълца 51 інсȣле коніче (*) де фелюріте форме, авѫнд фіешкаре ал еі кратер; дін 23 де ачесте неконтеніт ісбȣкнеа ꙟн сȣс колоане ꙟнтȣнекате де фȣм сеаѵ піраміде ꙟмфокате, іар ȣнеле върса тот одатъ о мȣлціме де лавъ, каре кȣрџеа ка рієрі ꙟнфокате ші се ръвърса ꙟн мареа ꙟмвьнъетъ.

Пъреції пръпастіеі афлътоаре ꙟннаінтеа ноастръ, де ші ера алкътȣіці дін фелюріте пътȣрі де лавъ веке, авеа о ꙟнълціме ка де 400 палме. Пъреції чії варошí а кратерȣлȣі челȣі маре, хъітȣріле че се афла пе сȣпрафаца локȣлȣі ȣнде ноі ста́м, дѫмбȣріле де пȣчоасъ, дін каре ȣнеле ера ꙟнкъ фієрбінці ші кȣ прімеждіе а се черчета де апроапе, ісбȣкніреа чеа неꙟнчетатъ а нȣмерошілор кратері мічі; колонеле челе ꙟндесіте де фȣм ші негȣрі, че се ръдіка ꙟн партеа нордікъ ші ꙟн ачеа сȣдікъ а шесȣлȣі, ꙟнсфѫршіт стѫнчеле челе кезіше ші ꙟнналте де 3—400 палме; тоате ачесте ꙟмфъцоша окілор нощріі чеа маі вреднікъ де міраре, маі екстраордінаръ ші маі мъреацъ панорамъ вȣлканікъ, акъріа імпресії кȣ тотȣл стреіне нічі де кȣм нȣ се пот дескріе.

Дȣпъ че неам дещептат дін чеа дін тъі сімціре плінъ де спаімъ, апоі ам маі цѫнтіт окії кѫтва тімп ла ачеастъ сценъ, ші кȣџетȣл ностръ саѵ кȣпрінс де чеа маі маре міраре ші евлавіе пентрȣ а тот пȣтернічіа зідіторюлȣі лȣмеі ачестіа.

С. С. Б.

(*) Хъітȣра пріп каре се варсъ металȣріле топіте нȣміте Лава.

(*) Фігȣра комікъ есте ка ачеа а ȣнеі къпъціне де захар.

ВȢЛКАНІЇ ДЕ КІРАȢІА ПЕ ІНСȢЛА ХАВАЇ.

КАРЛСБАД Бъї де апе мінерале ꙟн Боеміа.

Ачесте Бъї сꙟнт дін челе маї слъвіте дін Еȣропа, сꙟнт ашезате ꙟн о вале адꙟнкъ ші ꙟнгȣстъ пе ꙟмбе малȣрї а рїȣлȣї Тепелȣ лънгъ Егра. Се зіче къ ꙟмпъратȣл Карлȣ ал IV ла анȣл 1358 фіінд одатъ ла вънат аȣ афлат ачесте калде ізвоаре ȣрмꙟнд ȣрлетȣл ȣнȣї кꙟне че къзȣсе ꙟн ачеа апъ.

Протомедікȣл сеȣ іаȣ рꙟндȣіт ꙟнтребȣінцареа ачестор бъї пентрȣ дȣререа че аве́ ла ȣн пічор ші де каре саȣ віндекат. Де атȣнче ізворȣл саȣ нȣміт бъіле ꙟмпъратȣлȣї Карлȣ (Карлс-Бад). Съ зіче къ пе локȣл ȣнде есте астіз тȣрнȣл політіе ар фі зідіт о четъцȣе, ꙟмпрецȣрȣл кърїа пе ꙟнчет саȣ зідіт політіа де астіз. Нȣмърȣл каселор аре 250 касе кȣ 4510 лъкȣіторї. Бісеріка есте лȣміноасъ ші біне зідітъ. Театрȣл есте фрȣмос, каса балȣрілор де Саксоніа, де Боеміа ші де Поліміа прелънгъ фꙟнтъна палатȣлȣї се деосебеск прін а лор фрȣмоасе апартаменте, ꙟн каре съ ꙟнтрȣнеск стрълȣчіте соціетъцї.

Аіче се фабрікадъ фрȣмоасе обіектȣрї де оцел, фіер де кȣсȣтор де лемн & каре манȣфъптȣрї се нȣмеск де Карлсбад каре оаспецїї бъілор ле кȣмпъръ дрепт сȣвенір.

Ізвоаріле челе фіербінцї сꙟнт клокотȣл (спрȣдел) векїȣ ші ноȣ, фꙟнтъна ноꙟ, фꙟнтъна де ла моаръ (Міл-Брȣен) ачеа де Бернхард, ші де Тересіа.

Преȣмблъріле сꙟнт маї алес Вераілȣл мік ші ла Хіршенспрȣнг, Белведере, Постхоф & престе рїȣ дȣче ȣн под ꙟн політії ла

КАРЛСБАД.

темплѹл Доретеѵ ші ла Саѹерлінг каре есте о фѫнтѫнѫ нож де апѫ мінералѫ че се акопере де о пѫтѹрѫ де аер акрѹ гроасѫ де 8 палмаче.

Фіїнд апеле фоарте віндекѫтоаре пентрѹ мѹлте патімі, апоі ачесте бѫі се візітеазѫ ꙟн тот анѹл де ѹн маре нѹмър де стрѫіні дін тоате пѫрціле Еѹропеі прін каре се рѫварсѫ ꙟн політіе соме де бані.

Апеле сѫнт калде, де бѫѹт ші де скѫлдат. Пре лѫнгѫ ачесте атѫт кѹреціа аерѹлѹі кѫм ші фрѹмѹсеца ꙟмпрецѹрімеі мѹлт ꙟнріѹр еазѫ асѹпра сѫнѫтѫцій оаспецелор.

ФІАРЕЛЕ РѪПІТОАРЕ ꙞН РОСІА.

Ар требѹі а сѫ креде, кѫ кліма чеа аспрѫ а Імперіеі Росіене ꙟмблѫнзеще ші пе сѫлбатічій лѫкѹіторі а кодрілор. Нічі одатѫ нѹ сѫ аѹде ворбінд ꙟн Ст. Петерсбѹрг, ка ꙟн зона ноастрѫ чеа плѫкѹтѫ деспре лѹпі рѫтѫчіці, каріі аѹ ꙟнфрікошат провінцій ꙟнтреці. Кѹ тоате ачесте сѫнтреабѫ, кѹ че сѫ хрѫнеск аіче аша де мѹлте анімале рѫпітоаре, кѫнд тѹрмеле нѹ ес дін стаѹлі (граждѹрі), ші пѫмѫнтѹл есте акоперіт шепте сеаѹ опт лѹні кѹ омѫт ꙟнналт де маі мѹлте палме? ꙞН анѹл 1821 аѹ стрѫбѫтѹт ѹн кѫрд де лѹпі флѫмѫнзі ꙟн політіе ші с'аѹ ꙟмпрѫщіет ꙟн маі мѹлте пѫрці а кварталѹлѹі Латаінаꙗ. Іі авеа о мінѫ де ші сѫлбатікѫ ꙟнсѫ нѹ фіороасѫ, ші с'еаѹ ѹчіс кѹ чеа маі маре ѹшѹрінцѫ, ꙟнаінте де а пѹте вѫтѫма пе чінева. Пѫнѫ ші ѹршії сѫнт аіче фоарте блѫнзі; кѫнд лі есте преа фріг ла Норд, апоі сѫ ашазѫ пе иарнѫ ꙟн пѫдѹріле челе десе де пе аколо. —

Гр. С.

РѪСПѸНС ГІМПОС.

Нѹ есте де мѹлт де кѫнд Венеціа саѹ тѹрбѹрат прін о чѹдатѫ діспѹтѫ. Ѹн жандарм Італіан се діспѹта кѹ ѹн солдат аѹстріан деспре марчеле пріміте де амѫндоѫ націіле, адекѫ деспре Пажѹра ші Леѹл. (*) Сфада ачеаста маі мѹлт се ꙟнтѫрѫта ші о мѹлціме де оамені с'адѹнасѫ ꙟнпрецѹрѹл лор пе піаца нѹмітѫ а Славонілор. Італіанѹлѹі нѹі плѫчеа Пажѹра кѹ доѫ капете, ші Аѹстріанѹл н'авеа німік маі де рѫс де кѫт ѹн Леѹ четінд пе о карте. — Біне дар, ꙟн че царѫ аі вѫзѹт Пажѹра кѹ доѫ капете, аѹ срігат Італіанѹл? — Пріетенѹл міеѹ, жі рѫспѹнсѫ ѹн Офіцері чі венісѫ сѫ кѹрме діспѹта, ꙟн цара ачиа ѹнде Леіі аѹ аріпе. Ачеаста аѹ фост де ажѹнс пентрѹ а рестаторнічі лініщеа.

К. Н.

(*) Есте щіѹт кѫ Стема Аѹстріеі есте ѹн вѹлтѹр кѹ доѫ капете, сар а Венеції ѹн леѹ кѹ аріпі ціінд ꙟн гіаріле сале о карте.

ѸН КІП ФОЛОСІТОР ДЕ А ЛЕГА КАІЇ.

Черкесіенії леагѫ каії лор ꙟнтр'ѹн кіп деосебіт, каре ар ꙟнвреднічі а се ꙟнтродѹче ші ꙟн арміїле еѹропіене.

Іі леагѫ кѹ кѫпѫстрѹ капѹл калѹлѹі дін тѫѹ, де коада ачелѹі ал тріїле, капѹл челѹі ал доіле де коада челѹі ал патрѹле ші аша маі департе ꙞН ачест кіп каії нѹ се пот мішка дін лок ші нѹ чере требѹінца а лѫса пѫзіторі лѫнгѫ дѫншії.

Гр: Ф.

ДȢМІНІКА ꙞН ЛОНДРА.

Ꙟн Лондра съ сърбеазъ Дȣмініка маї мȣлт декѫт ꙟн тоате капіталііле крещінъцї. Мȣлте невіновате лȣкрърї фак Протестанцілор англіканї ꙟн ачеастъ зі о маре сȣпъраре, шї требȣе а съ мърџіні, дакъ есте а нȣ фі ꙟн прімеждіе де а съ сокоті ка ȣн атеȣ (фър де леџе) сеаȣ а плъті глоабъ. Тоате дȣгеніле шї театріле сѫнт ꙟнкісе де ачеаста есте дȣмініка ꙟн Лондра пентрȣ ȣн стреін чеа маї лȣнгъ зі а съптъмѫнеї кѫчї ел де шї вара поате а мерџе ла царъ, сеаȣ ꙟн грѫдінї нȣміте Паркȣрї, че сѫнт ашезате ꙟмпрецюрȣл капіталіеї; тотȣшї юрна требȣе а съ ꙟнкіде ꙟн касъ, сеаȣ ꙟнтр'ȣн кабінет де чітіт, шї съ петреакъ тоате газетеле шї жȣрналȣріле, де шї нȣ ар аве гȣст а трактарісі прічінї політиче.

Гр. С.

ХІНА.

Хіна сеаȣ Чіна, Імперіе дін Асіе аре кȣ църіле чеї сѫнт сȣпȣсе 248, 359 міле квадрате, адекъ есте ка де 300 орї маї маре декът Молдова, кȣ 240 мілюане де лъкȣіторї (маї мȣлцї декѫцї сѫнт ꙟн Еȣропа), юр кеар Хіна аре 61, мії міле квадрате кȣ 146 мілюане лъкȣіторї. Дін ачещіа 2мілюане тръеск пе апъ, 31.000 сѫнт марінарї, 822.000 осташї педестрї шї 410.000 кавалеріе. Хіна ера фоарте пȣцін Еȣропеілор кȣноскȣтъ, опріт фіінд стръінілор ꙟнтрареа ꙟн царъ. Портȣгезȣл Васко да Гама (пе ла анȣл 1510) шї ȣнії дін амбасадорї шї негȣціторї аȣ ꙟмпъртъшіт оарекаре щіінцъ.

Ꙟмпъраціі Хінеї дін фаміліа Манчȣ, аȣ ꙟнтінс а лор пȣтере престе Татаріа че есте лъкȣітъ маї кȣ самъ де Калмȣчї шї Монголї. Пе атȣнче шї Росіенії саȣ ꙟнаінтіт ꙟн Сіберіа шї ꙟн партеа нордікъ се фъкȣръ вечінї кȣ Хіна пе о лініе фоарте ꙟнтінсъ, каре, деспре апȣс се мърџінеще кȣ Індіа енглезъ, ла амеазъ кȣ Аеам, Тȣнкін converted мареа галбънъ шї каналȣл Формоса, юр деспре ръсъріт о църмȣреазъ океанȣл остік кȣ голфȣл Ісореа ꙟн о ꙟнтіндере де 350 міле.

Марџініле нордіче а Хінеї се ꙟнчінг де ȣн зід мȣрȣіт (зідіт) ꙟнаінте а 2000 анї; ꙟн о лȣнџіме де 300 міле, ꙟналт 24 шї грос 6 палме.

Хіна аре 1572 де політії, челе маї ꙟнсемнътоаре сѫнт: Пе-кінг, Кан-тон шї Нан-кінг, еа се апъръ де 1197 четъцї, аре 2796 темпле (капеще) 2606 мънъстірї, 32 палатȣрї шї ее ꙟмпърцеще ꙟн 15 провінцїї.

Мȣлте рїȣрї ꙟнсемнате шї о мȣлціме де каналȣрї петрек цара, адапъ огоаріле сале шї ꙟнлесненеск комерцїȣл, каналȣл чел маї лȣнг есте де 300 міле. Ꙟн о царъ атът де ꙟнтінсъ, шї кліма требȣї съ фіе неапърат деосъбітъ. Пърціле нордіче сѫнт мȣлт маї фрігȣроасъ декът ачеле а Еȣропеї де сȣб асеміне лъціме, ȣрмѫнд ачеаста парте дін мȣлцімеа омътȣлȣї де каре шї вара се акопър мȣнцїї, парте дін мȣлцімеа сълітреї кȣ каре есте пъмѫнтȣл ꙟнгрекат. Агрікȣлтȣра есте фоарте ꙟнфлорітъ, тоате огоаріле съ прелȣкреазъ неꙟнчетат пън шї пе стѫнче ȣнде се каръ пъмѫнт шї гȣноі спре але фаче родітоаре. Церанії нȣ лъкȣеск ꙟн сате че ꙟн касе ꙟмпрѫщіете. Аколо нȣ се вѫд гардȣрї шї хіндікȣрї де діспърціторъ, нічї алте міжлоаче ферітоаре де фȣрї сеаȣ фіаре. Фемеіле креск гѫндачї де мътасъ, торк бȣмбак шї цесъ стофе.

Кȣноскȣт есте респектȣл каре гȣвернȣл де Хіна хъръзеще лȣкрърії пъмѫнтȣлȣї. Пе тот анȣл ла 15ле зі а лȣнеї ꙟнтъї, ꙟмпъратȣл ꙟмпреȣнъ кȣ прінцїї шї кȣ мандарініі (боерії) мерџе пе кѫмпȣл хотъріт, ȣнде де 9 орї бате метанії шї се ꙟнкінъ зеȣлȣї Тіен чержѫнд харȣл пентрȣ сіне шї попорȣл сеȣ.

ЛАО-ЧЕꙊ ФІЛОСОФ ХІНЕЗ.

Преотꙋл чел маре жертвеще пе алтар ꙋн тавꙋр, атꙋнче се адꙋче ꙋн плꙋг кꙋ доі фрꙋмоші боі, ꙟмпъратꙋл депꙋне семнеле імперіале, апꙋкъ коарнеле плꙋгꙋлꙋі ші траџе кътева бразде, де асемене фак ші мандарінії, іар ꙟн провінції ꙋрмеазъ ачаеаста гꙋвернаторії. Ꙟнтре плꙟнтеле вескчекꙋлті се ꙟнсемнеазъ маі кꙋ самъ Теа (чеаї) каре адꙋче пентрꙋ Хіна маре ꙟнавꙋціре, прекꙋм ші гъндачії де мътасъ че сꙟнт чії маі ꙟнсемнъторі ꙟнтре віетъці. Аꙋрꙋл ілскот дін аріна рісꙋрілор. Асемене де ꙟнсемнат есте пъмꙟнтꙋл де порцеланъ пентрꙋ каре васеле фабрікате сꙟнт челе маі бꙋне.

Фаца ші фъптꙋра къпъцънеі Хінезілор аратъ къ сꙟнт де фелꙋл Монголік, де ші а лор петречереа сꙋб о клімъ стъмпърать, аꙋ префъкꙋт оаречe ачеастъ формъ. Ꙋн Хінез се сокотеще фрꙋмос, кънд аре окі мічі, бꙋзе ꙋмфлате, перꙋ негрꙋ ші рар, пічоаре фоарте мічі; каре ачесте сънт темеꙋл фрꙋмꙋсеції ші ее добꙟндеск прін ꙟнфъшꙋрареа ші а лор стрънџере ка се нꙋ креаскъ. Бърбації, карії дін тръндъвіе се ꙟнграшъ, се респектеазъ фоарте, ачії макрі ші ꙋскаці се сокотеск фъръ нічі ꙋн талент, ачії нобілі лась ꙋнгііле лор се креаскъ; перꙋл капꙋлꙋі ші а барбії іл въпсеск негрꙋ, кꙋ тоате ачелеа сте Хінезії се ꙟнпъртъшъск де обічнꙋітеле віртꙋції ші метехне а ꙋнеі нації де склаві (робі) сіргꙋітоаре ші негꙋцітоаре.

Ікоана де астъз ꙟнфъцошазъ портретꙋл філософꙋлꙋі Лао-Чеꙋ, нъскꙋт ла 604 ꙟнаінте лꙋі Хс. ꙟн епоха лꙋі Конфꙋціꙋс маріле леџꙋітор а Хінеі.

(Ва ꙋрма)

МОДА ПЕПТЕНЕЛОР ꙞН ІСПАНІА.

Ꙟн тоатъ Іспаніа, ші маі кꙋ сеамъ ꙟн Мадріт, пептенеле есте чеа маі де невое ші маі ꙟнсемнатъ парте а ꙟмподобіреі сексꙋлꙋі фемеееск. О дамъ де модъ ꙟн Іспаніа нꙋ поартъ пептенеле алт фелꙋ, декꙟт чел пꙋцін де о палмъ'налт, ші 5 палмаче лат; каре нꙋ костісеще маі бꙋцін де кꙟт де ла 9 пънъ ла 15 доларі, (талері) де ачеꙗ ꙟнтре 10 дꙋгене се афлъ ꙋна кꙋ пептені де вꙟнзаре.

Гр. Ц.

ІНСТІТꙊТꙊЛ АЛБІНЕІ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 13 АПРІЛ.

ІКОАНА ЛȢМЕЙ.

ФОАЕ ПЕНТРȢ ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 15. ЮНІЙ. 1841.

МЕНІРЕА ОМȢЛȢЇ ПРЕ ПЪМѪНТ.

Пȣціні ꙟтреабъ пре сіне, пентрȣ че віецȣеск ії пе ачест пъмѫнт, кѫнд фоарте мȣлт атѫрнъ де ла ачеаста, ка съ аїбъ о дреаптъ сокотінцъ деспре скопȣл пентрȣ а кърȣїа добѫндіре петрек ꙟн лȣме. Ꙟнтрȣ адевър, маре ші сфѫнт есте скопȣл пентрȣ каре дȣмнезеіреа не'аȣ ашезат ꙟн ачест лабірінт пъмѫнтеск. Ꙟнтȣнерікȣл ꙟнвълеще ꙟнтрареа, прекȣм ші ешіреа дін ачеастъ віацъ, ші дакъ прівім кȣ амърѫнтȣл челе че съ афлъ ꙟнтре амѫндоъ, апої пȣтем зіче кȣ дрептȣл, къ ні сѫнт ȣн кȣрс де остінеалъ ші дȣрере. Дечї чіне не дъ лъмȣріре деспре менірея ноастръ чеа пъмѫнтеаскъ? ла чіне требȣе съ не ꙟндрептъм, кареле съ не апріндъ о лȣмінъ, че съ не лȣмінезе прін дрȣмȣрї пасȣл рътъчіт а віецеї? Оаре ачеаста фаче мінтеа орї експеріенціа? мінтеа нȣ не ꙟмфъцошазъ німікъ, декѫт ідеалȣл ачелеї маї ꙟналте перфекції, а адевърȣлȣї, а сфінценіеї ш. а. ші мъкар къ фоарте мȣлт не остенім, тотȣші ної мърџініці фіі а пȣлбереї, нȣ ле аџȣнџем. Ної ар требȣі съ не фачем сфінці, съ дескоперім десъвѫршітȣл адевър ші съ не бȣкȣръм де несфѫршіта фрȣмсецъ: ꙟнсъ кѫт де мȣлт ръмънем ꙟннапої, де ла скопȣл, че ні съ ꙟнфъцошазъ, кеар ꙟн о лȣнгъ віацъ? ної де ші не апропієм де перфекціе, кѫнд авем вое статорнікъ ші нȣ крȣцъм остенеалъ, ꙟнсъ ної нȣ о добѫндім, пентрȣ къ ꙗ есте ȣн че несфѫршіт. Тот-одатъ не ꙟмплінім а ноастръ даторіе, кѫнд пъшім кȣ бърбъціе спре скопȣл пропȣс, ші фъптȣім ка ніще барбаці вреднічї, кѫнд ної, ꙟнтрȣ кѫт съ атінџе де бінеле ші адевърȣл, нȣ не темем де нічї о дȣрере, де нічї о прімеждіе ші кеар нічї де ꙟнсаші моарте.

Дечї дакъ нȣмаї мінтеа нȣ не ꙟнвацъ съ кȣноащем хотъріреа ноастръ пе ачеастъ лȣме,

апоі̆ поате къ експеріенціа фаче ачеаста? ші че аратъ ꙗ? еа не ꙟнвацъ къ ноі̆ не'нчетат стъръім пентрꙋ феріч̆іре, къ тоате а ноастре аплікърі ші доринце цінтеск кътръ дѫнса, ші къ скопꙋл пофтелор ноастре есте бꙋна петречере: ꙟнсъ кѫт де адесе нꙋ съ ꙟмплінеек ачесте доринце! ноі̆ не болнъвім ші нꙋ не ꙟнсънътошем. Ꙟнтрепріндеріле ноастре, де ші сѫнт кібзꙋіте кꙋ чеа маі̆ маре гѫндіре ші ꙟнцълепчꙋне нꙋ съ німереск; ноі̆ нꙋ съчеръм челе, че ам съмънат, ші ꙟн лок де а фі феріч̆іці̆, нефачем неферіч̆іці̆.

Де ші сѫнтем атѫт де модесті̆ (Кꙋмпеніці̆) ші нꙋ доріммаі̆ мꙋлт норок, декѫткредемкъ мерітъмсъ авем, тотꙋші̆ адесе ведем къ дꙋпъ ꙟнделꙋнгате остенеле ші ꙟнгріжірі̆, норокꙋл нострꙋ нꙋ стъ ꙟн пропорціе кꙋ меріteле, ші къ ꙟмплініреа кꙋ сфінценіе а даторіілор ноастре нꙋ съ ꙗ ꙟн багаре де самъ, сілінца ноастръ чеа енергікъ асꙋпра бінелꙋі̆ съ ръсплътеще кꙋ немꙋлцъміре, ші де ші сѫнтем пърташі̆ ꙋнеі̆ віецї віртꙋоасе, тотꙋші̆ нꙋ кꙋ ачеа феріч̆іре кореспꙋнзетоаре. Асемене рефлексіе (сокотінцъ) не фаче тріщі ші не поате адꙋче пѫнъ ꙟн деснъдъждѫіре; ꙟнсъ де ші ачеастъ віацъ нꙋ ар фі о епхоъ де дреаптъ ръсплътіре, ші дакъ ръсплътіреа віртꙋцеі̆ аіче пре пъмѫнт нꙋ ар ꙋрма дꙋпъ вреднічіе, апоі̆ оаре фіінца ноастръ аіче пре пъмѫнт нꙋ есте нꙋмаі̆ о пікътꙋръ дін мареле очеан ал віецеі̆, че не есте менітъ; оаре кꙋ ачеастъ віацъ пъмѫнтеаскъ с'аꙋ сфѫршіт тоате? — Нічі̆ кꙋм; ноі̆ вом тръі ꙟн вечі, адікъ сѫнтем немꙋріторі̆! ноі̆ нꙋ ацѫнцем ла време цінта сфінценіеі̆, че не есте ꙟнсъмнатъ, ші де ачеꙗ вечнічіа есте пентрꙋ ноі̆ хотърітъ, ка ші пентрꙋ дꙋмнезеіре, ꙟнсъ кꙋ ачеастъ деосъбіре, къ ноі̆, зідіріле еі̆, сѫнтем кемаці̆ не'нчетат а не лꙋпта ꙟн тоате тімпꙋріле кꙋ ръꙋл.

Черѫнд дечі̆ сфат де ла ꙟнцълепчꙋне ші експеріенціе, ші ꙟнтребѫндꙋле пе амѫндоъ деспре меніреа віецеі̆ ноастре. Оаре че не ꙟнвацъ еле пе ноі̆ ꙟн привіреа віецеі̆ чеі̆ пъмѫнтещі̆? — Прівінд пꙋтеріле дꙋхꙋлꙋі̆ нострꙋ, ші черчетѫнд кꙋм ꙟнрікреазъ натꙋра ші оаменії̆ асꙋпра ноастръ ші ꙟн че релаціі̆ стаꙋ кътръ ноі̆, атꙋнче съ деслеагъ енігма, ші кꙋноащем къ віаца пъмѫнтеаскъ есте не'нчетат пентрꙋ ноі̆ о схоалъ де ꙟнвъцътꙋръ; къ тоате пе ноі̆ не сілеск ші не ꙟндеамнъ а кꙋлтеві мінтеа ноастръ ші а не ꙟмбꙋнътъці, спре а фі ꙟн старе де а гѫнді ші а фꙋпті дꙋпъ леціле натꙋреі̆. Ꙟнделініреа тꙋтꙋрор пꙋтерілор сꙋфлетещі, дꙋпъ а лор леці ꙟнсꙋшите, ші кꙋ сꙋбордінаціа активітъцеі̆ лор сꙋб леціле дрептꙋлꙋі̆ ші а моралꙋрілор, ачеаста есте цінта, кареа не есте пропꙋсъ пе ачест пъмѫнт ка скопосꙋ ал віецеі̆.

Мінтеа ші ініма требꙋе съ се ꙟмбꙋнътъцаскъ ші съ се факъ статорнікъ; пентрꙋ ачеꙗ съ афлъ ръꙋтъці̆, каре ꙟнрікреазъ асꙋпра ноастръ де ла нащере пѫнъ ла мормѫнт; де ачеꙗ не аменінцъ пре ноі̆ прімеждії̆ де тот фелꙋл; де ачеꙗ сꙋферім ноі̆ ліпсе, ші ешім біръіторі̆ дін лꙋпта, че авем а о фаче кꙋ завістіа ші патіміле оамінілор, кꙋ аспра неміlостівіре а натꙋреі̆, ꙟн скꙋрт, кꙋ тоате че дꙋшмънеще кінꙋеск віаца ноастръ ші че не прічінꙋеск дісперецꙋіреа ші немꙋлцъміреа оамінілор.

Г. С.

АРКꙋЛ ЛꙋІ̆ СЕПТІМІꙋС СЕВЕРꙋС ꙞН РОМА.

Пентрꙋ де а хързі о мꙋлцъмітъ пꙋблікъ бърбацілор каріі̆ прін а лор ероізмꙋ къщіга ісбѫнде марі̆ асꙋпра дꙋшманілор, ші агонісеа рекꙋнощіінца 'патріеі̆, Сенатꙋл де Рома сеаꙋ ꙋне-

орĭ попорȣл декретȣꙗ ȣнȣĭ асемене ірoȣ o церемо-ніе пȣблікъ каре се нȣме́ тріȣмф (тріамв).

Маĭ ꙟн ȣрмъ се ꙟнълца ȣнор асемене ірoĭ статȣĭ, колоне ші монȣменте. Ꙟн епоха ꙟмпъ-рацілор саȣ зідіт пентрȣ асемене скоп порцĭ сеаȣ аркȣрĭ тріȣмфале, де ачесте се афлъ ꙟнкъ рȣіне прін Італіа, ші прін църіле ȣнде съ ꙟнтінсесе домніа Романілор. Де асемене ар-кȣрĭ фоарте пȣцін вътъмате саȣ пъстрат ꙟн Рома тріĭ: а ꙟмпъратȣлȣĭ Тітȣс, а лȣĭ Септі-міс Северȣс ші а марелȣĭ Константін (чел сфънг). Че се атінџе де гібачіа местешȣгȣ-лȣĭ лȣкрȣлȣĭ се ꙟнкредіꙟцазъ къ чел маĭ фрȣ-мос есте а лȣĭ Тітȣс, ші апоĭ ачел нȣміт а лȣĭ Константін каріле ꙟн фаптъ есте а лȣĭ Траꙗн. Местешȣгȣріле ші ꙟнвъцътȣра ера атът де къ-зȣте ꙟн епоха марелȣĭ Константін, къ воінд а ȣрма депріндеріĭ векĭ а і се ꙟнълца ȣн арк де тріамв, саȣ стрѫмȣтат ачел а лȣĭ Траіан дін локȣл ȣнде ера ші саȣ ашезат ꙟн форȣм Романȣ (піаца Ромеĭ) лѫнгъ амфітеатрȣл Колосео, ȣнде се афлъ ші астіз ꙟндестȣл де біне пъстрат де фȣріа тімпȣрілор ші а варварілор, каріĭ аȣ пръ-дат ші аȣ сȣрȣпат Рома ꙟн кȣрс де сȣте де ані.

Дін атъте нъръȣірі ші сȣрȣпърĭ тоатъ пардо-сала антікъ а політіеĭ съ афлъ акоперітъ де о пътȣръ де молȣз ші църъ де гросіме де 10-12 палме ꙟналт. Челе маĭ мȣлте зідірĭ ші мо-нȣменте сѫнт о парте ꙟн пъмѫнт ꙟнгропате, ші пȣціне прін стъръȣіреа гȣвернȣлȣĭ Папеĭ саȣ се-пат пън ла пардосала чеа веке, каре се веде ꙟнкъ акȣм регȣлатъ ші біне пъстратъ.

Ікоана де асеіз ꙟмфъцошазъ аркȣл де трі-ȣмф а ꙟмпъратȣлȣĭ Септіміȣс Северȣс маĭ наінте де а дескріе ачест монȣмент вом іс-торісі челе маĭ ꙟнсемнате фапте а ачестȣĭ ꙟм-път.

Северȣс Лȣціȣс Септіміȣс саȣ нъскȣт ла Лепсіс ꙟн Афріка ꙟн 146 дȣпъ Хс. ел ера фіȣ а ȣнȣĭ патріціȣ (нобіл) Роман, аве о бȣ-нъ крещере ші маре плекаре пентрȣ реторікъ, венінд ла Рома, ꙟмпъратȣл Маркȣс Аȣреліȣс л'аȣ фъкȣт Сенатор. Дȣпъ ачеа аȣ кȣпрінс пе рѫнд тоате дрегъторііле мілітаре ꙟн Афріка, Іспаніа, Гречіа, Галіа, ші ꙟн ȣрмъ ꙟн епоха лȣĭ Комо-дȣс комендȣіа оастеа ꙟн Панонія ші Dачіа. А-џȣнгѫнд невреднікȣл Пертінакс ла Імперіе ла анȣл 193 дȣпъ Хс. Северȣс саȣ прокламат аі-че де Імператор, ꙟн каре ꙟнсȣші́ме саȣ кȣнос-кȣт де Рома. Деспре алтъ парте ꙟн Асіа Ні-гер се нȣмісе де асемене імпъратор, Северȣс дȣпъ че л'аȣ ꙟнвінс ші л'аȣ ȣчіс пе Еȣфрат. аȣ педепсіт пе тоцĭ пърташіĭ сеĭ, ші аȣ арс Візан-тȣл че ꙟмбръцошазъ партіда лȣĭ Негрȣ. Ꙟн-тȣрнѫндȣсъ ꙟн Італіа аȣ авȣт а се лȣпта кȣ алт претендатор албініȣс, пе каріле лаȣ ꙟнвіне ші л'аȣ оморіт ла Ліон. Пъртініреа каре аръта сенатȣл пентрȣ Албініȣс аȣ педепсіто оморѫнд фъ-ръ џȣдекатъ 29 сенаторĭ. Ꙟнцълегѫнд къ ache-сте фапте ꙗȣ трас ȣра челор марĭ, ꙗȣ ꙟнбȣ-нат прін фаворȣрĭ, театрȣрĭ, десфътътърĭ пȣблі-че, ші рѫдікареа даждіілор, ꙟнкѫт ꙟн кȣрсȣл ꙟмпъръцііĭ сале аȣ домніт паче, ші ꙟнстъріре ꙟн Рома. Ел маĭ алес фаворé пе оасте слъбінд прін ачеаста дісціпліна, ші прін а са деспотіе аȣ щерс пънъ ші ȣмбра гȣвернȣлȣĭ Репȣблікан каре а-честе аȣ гръбіт къдереа Імперіеĭ. Ꙟнсоціт де аĭ сеĭ фіĭ Гета ші Каракала аȣ сȣпȣс о парте а Англісĭ, дар ачест норок съ тȣлбȣра де крȣ-да ші нефіреаска ȣрмаре а фіȣлȣĭ съȣ Каракала асȣпра віецііĭ сале ші а фіȣлȣĭ сеȣ маĭ мік Гета. Кȣ тоате ачесте історіа іл кȣноаще ка ȣн бърбат вреднік ꙟн гȣвернȣл ші ꙟн оасте. Ла ꙟнчепȣт пріé догмеĭ крещінещĭ ші пȣсе а ꙟнвъца ꙟнтрȣ ачестеа пре фііĭ сеĭ, възінд апоĭ спорірea Хрістіанісмȣлȣĭ аȣ слобозіт порончĭ а-сȣпра челора каріĭ ꙟнбръцоша ачеастъ релігіе, ші аста се нȣмъръ а чінчеа прігоніре а Крещі-нілор.

Аркȣл лȣĭ Септеміȣс Северȣс, прекȣм се ве-де, есте ꙟн о парте ꙟн пъмѫнт ꙟнгропат, дар де кътва тімп о бȣкатъ де лок де пін прецȣр саȣ дісгропат ші саȣ зідіт пърецĭ, ꙟнкѫт прін о скаръ се поате коборѫ џіос пе пардосала чеа

АРКȢЛ ЛȢЇ СЕПТІМІȢС СЕВЕРȢС ꙟН РОМА.

антікъ де ȣнде се веде мърімеа ші фрȣмсеца відіреі, де ші ꙟн прівіреа местешȣгȣлȣі есте фоарте медіокрȣ (де міжлок).

Аркȣл аре доȣъ фацаде, ȣна кътръ мȣнчелȣл Капітол, алта кътръ Форȣм романȣм. Дін ѫмбе локȣрі а порції чії марі сѫнт куте ȣна маі мікъ, асȣпра кърора ꙟн барелієв (*) съ вѫд сепате фаптеле ачестȣі ꙟмпърат. Корніша разъмъ пе патрȣ колоне канелате де ордінȣл корінтік ші пе алці атъца пілаcтрі. Престе тотȣл есте о антікъ кȣ інскріері сепате де тітлȣріле лȣі Септіміȣс, ші деасȣпра ера статȣа ꙟмпъратȣлȣі ꙟн кар де тріȣмф авѫнд дін ѫмбе пърці куте ȣн педестрȣ ші ȣн кълъреț, тоате ачесте ера де бронз ꙟнаȣріт.

ꙟн інскрісȣл де сȣс ера пре лѫнгъ нȣмеле лȣі Септіміȣс, трекȣт ші ачел а фіілор сеі Каракала ші Гета, ꙟнсъ ачел ꙟнтѫі, прекȣм ам зіс дезнатȣрал ші крȣд фрате, оморѫнд пре Гета ꙟн брацеле маічеі сале, аȣ пȣс де і саȣ щерс пе ачест арк пѫн ші нȣмеле, деспре каре ꙟнкъ се вѫд ръмъшіцърі, прекȣм маі џос се вѫд ші оаре каре семне а фігȣреі лȣі Гета пре каре Каракала асемене аȣ пȣс а се щерџе Каракала аџȣнгѫнд ла Імперіе аȣ фост ачел маі крȣнт прігонітор а Крещінілор.

ꙟн Ікоана де астіз, афаръ де аркȣл лȣі Северȣс, се веде спре дреапта тȣрнȣл Капітолȣлȣі, іар спре стѫнга темплȣл Конкордіеі. Дінаінте се вѫд алте рȣіне ші данцȣл де Терантела дънцȣіт де Романі.

(*) Скобітȣръ пе жȣмътате ешітъ афаръ вънъоаръ ка ла інселе.

РЪПІРЕ ДЕ ФЕМЕЙ ꙟН ОСТІНДІА.

Де кѫрѫнд саȣ педепсіт ла Калкȣта кȣ моарте прін спѫнзȣрътоаре ȣн ом, а кърȣіа віновъціе ера де ȣн феліȣ кȣ тотȣл кȣріос ші Европеілор ꙟнкъ некȣноскȣт.

Ачеста ера ȣн ꙟнотъторіȣ атѫт де џібач, ꙟнкѫт пȣтеа ꙟннота пе сȣпт апъ ꙟн депъртърі некрезȣте де марі.

ꙟнръȣтъціtȣл ꙟнтребȣінца ачест местешȣг, спре а се апропіе де ꙟнгръдітеле локȣрі де скълдаре а дамелор нобіле дін Індіа, ші невъзȣт фіінд сȣпт апъ, апȣка кѫте пе ȣна де пічоаре, о трѫџеа ла адѫнк ші ꙟнекѫндȣо, ѫі пръда џȣваергіріле, фіінд къ дамеле індіене обічнȣіт се скалдъ кȣ тоате одоаріле лор. Прієтеніле ші соаціеле чеkеланте вѫзѫнд ліпсіреа ачелеі ненорочіте кредеа, къ вре ȣн крокоділ дін апъ ар фі ръпіто, ші претȣтіндене се аȣзеа ворбінд деспре ачесте кȣмпліте ръпітоаре де апъ. ꙟн сфѫршіт саȣ ꙟнтѫмплат, къ о дамъ дін норочіре саȣ смȣлт ші аȣ скъпат дін мѫніле хоцȣлȣі де сȣпт апъ, ші ешінд ла мал, спре неспȣса мірареа тȣтȣрор аȣ ꙟнкредінцат, къ нȣ есте крокоділ, чі ȣн бърбат, кареле аȣ фост апȣкато. Ачеастъ ꙟнтѫмпларе аȣ прічінȣіт дескоперіреа ȣчігашȣлȣі, кареле аȣ мъртȣрісіт, къ ел де шепте ані ȣнелтеще ачеастъ месеріе пе сȣпт апъ.

А. М.

ФЛѪТȣРІІ.

Ачесте інсекте ȣшоаре аȣ кѫте патрȣ арішоаре піелоасе ші ꙟнтінсе, каре пе амѫндоȣъ фецiле сѫнт акоперіте кȣ солзішорі фіні (сȣлціpі). Ачещії стаȣ ꙟн рѫндȣрі регȣлате, самънъ маі мȣлт сеаȣ маі пȣцін кȣ пенеле, аȣ фелȣріте колорȣрі ꙟмподобеск аріпеле ші се десфак лесне прін

чеа маї лінъ атінџере, маї алес ла флътєрії де ноапте. Ѧнтре доъ піпътоаре акоперіте кє солзї сеаў кє перї се афлъ ла кап о пробосціdъ (нас сеаў ржт) мікъ, нємітъ лімбъ.

Ачеаста се алкътєеще дін доъ цевішоаре фіне; каре се пот ѧнтінде ші стржнџе ла єн лок ші слєжеск спре а скоате міереа пентрє хранъ дін потіріле флорілор. Коарнеле де піпъіт сжнт фоарте фелюріте ші аў мєлте мъдєлърї. Піептєл се алкътєеще дін трії пърцї ѧнкрескєте ла каре се афлъ трії пърекї де пічоаре кжте кє чінчї ѧнкіетєрї.

Партеа де денапоі а трєпєлєї нє аре гімп нічї цевіе де оат, ші се алкътєеще дін 6 сеаў 7 верїџї. Ачесте анімале сжнт сєпєсе єнеі десъвършіте метаморфозе (префачерї). Дін нємероаселе оаъ че пєн, се фак омізї, каре лепъджнд ѧн маї мєлте ржндєрї піелеа, се префак ѧн пъпєші, дін каре апоі есъ флътєрії. Мєлці флътєрї се ѧнсъмнеазъ прін фрємсеца колорєрілор. Дєшманії лор сжнт пасеріле мжнкътоаре де інсекте. Єнії збоаръ зієа, алції пе ла амєргєл ші кар алції нємаї ноаптеа, пентрє ачеа се ші ѧмпърцеск ѧн історіа натєралъ ѧн флътєрї де зі, флътєрї де сеаръ ші флътєрї де ноапте.

ЕКАТЕРІНА II ѦМПЪРЪТЕАСА РОСІЕЇ.

(Єрма).

Пе кжнд єрма ачесте, конфедераціа Полонъ, пе темеюл єнеі аџєторї а Тєрчілор, аў детронат пе кралюл лор Станіслав Аєгєст, ѧнкът Россіа аў рьдікат армеле асєпра еі. Сєваров, аў сфърмат а лор арміе сєб команда хатманєлєї Огінскі ші аў лєат поліітіле Мінек, Слонім ші Краковіа, асемене саў ѧнвінс ші єн мік корпос де Францезі че венісе спре аџєторєл Конфедерацієї. Ѧн єрмареа ачестора кабінетіле Росії Аєстрієї ші Прєсієї аў хотъріт ла 1772 а ѧмпърці ѧнтре сіне о парте дін Полоніа. Росіа аў къпътат провінціїле ѧнтре Ніпрєл ші Двіна, Аєстріа Галіціа ші Лодомеріа, іар Прєсіа партеа Полонієї апєсане. Ачеаста се нємеще ѧмпърціреа І.

Асемене ѧнтжмплърї аў ѧндєплекат пе Тєрчї а пріімі пачеа, пре каре Роміанцов аў ѧнкеето ѧн 10 Ієлі 1774, нємітъ пачеа ла Кєчієк Каінарџі. Росіа аў кєпрінс Азовєл, партеџде Крім, еар Тътарії де аколо ші ачії де Кєбан саў кєноскєт неатърнаці. Молдова ші цара Ромжнеаскъ съ ѧнтърнаръ сєб сєзеренітатеа Порції.

Пе атєнче саў ѧнълцат ѧн Россіа Потемкін, фіюл норокєлєї, а мъндрієї ші а стрълєчірєї. Ачест бърбат, прін ѧналте ші аџъре кєцетърі а дєкжнд ѧн плініре планєріле Екатерінеї, аў къщігат а еі біневоінцъ, соарта Тєрчії ші а Полонії се єрзе ѧн кабінетєл ачестєї фаворіт а соартеї. Ел аў ідеат планєл нєміт Оріентал каре єра а ѧналца о імперіе Гречеаскъ, ші а ашеза пе трон єн прінцє дін фаміліа домнітоаре а Росієї. Ел ѧндєплекасе пе Англіа кътръ ачеаста, дар алтъ ѧмпреџєраре аў зъдърнічіт асемене план. Пентрє де а мърџіні ковършітоареа негєціторіе ші пєтере а Англії пе маре, Екатаріна аў єрзіт о алеанціе ѧнтітєлатъ! нетралітатеа арматъ, алкътєітъ дін Аєстріа, Свеціа, Данімарка, Прєсіа, Оланда ші Портєгаліа. Патемкін ѧнсъ аў кєпрінс Крімєл фъръ върсаре де сжнџе ші прін ачеаста аў ѧндъмнат Росієї марі ші бєне ліманєрї пе мареа неагръ.

Тоатъ Европа се міра де вреднічіа Екатерінеї ші де стрълєчіреа кєрцеї сале, Іосіф ал II Ѧмпъратєл Аєстрієї, Гєстав ал II Кралюл Свеції ші Станіслав а Полонеї аў візітат пе ѧмпърътеаса ла С. Петерсбєрг. Екатеріна аў черчетат ла 1787 провінціїле імперієї сале. Ачеастъ къльторіе аў фост єн шір де сербърї стрълєчі-

те ꙟфрȣмȣсецате де фіінца ачелор сȣверанї. Тȣрчіа ꙟнвітатъ де Англіа аȣ ꙟнкіс ꙟн шапте тȣрнȣрї пе Амбасадорȣл Росіеї Бȣлхаков, шї аȣ черȣт а се дісфіінца трактатȣл ꙟнкеет. Атѫнче саȣ дескіс ȣн ноȣ ръсбоі ла 1787, кȣ доȣъ армії, ȣна сȣб Потемкін, алта сȣб Рȣмеанцов, еар Сȣваров ера сȣфлетȣл ачестȣї резбоѫ.

(Ва ȣрма)

СЪРБЪТОРІЛЕ ПОЛІТІЕЇ ВАЛАНСІЕНА ꙞН ФЛАНДРІА ФРАНЦЕЗЪ.

Ꙟнтре сербъріле че съ обічнȣеск ꙟн політіа Валансіена ꙟн фландріа Францезъ сѫнт челе ма ꙟнсъмнате съ р б а р е а м ѫ н т ȣ і р е ї п о л і т і е ї ші а І н к а с і л о р.

Чеа ꙟнтъї съ фаче ꙟн зіоа нащереї Фечоареї Марієї; ꙟн тімпінъріле мъреце че фъчеа одініоаръ подоаба чеа маї ꙟнсъмнатъ ꙟн ачеастъ сербаре се рѫдікъръ ꙟн анȣл 1791. Сърбареа съ фаче ꙟн адȣчереа амінте а ȣнеї ꙟнтѫмплърї мінȣнате каре, дȣпъ кȣм съ зіче, ꙟш аре ꙟнчепȣтȣл ꙟн анȣл 1008; ш'атастаї мѫнтȣіреа Валанціенілор, прін ацȣторȣл ȣнеї ръцеле саȣ фрінгіе кȣ каре Сф. Фечоаръ Маріа ꙟнпреџȣръ ачеастъ політіе пентрȣ а о мѫнтȣї де о чȣмъ, каре асфел де марї пȣстіірї фъчеа ꙟнкѫт нȣмаї ла Камвраї аȣ ръпіт песте 9,000 персоане. Мічї пропріетарї че креск вачї пентрȣ а вінде лапте лѫкȣіторілор аȣ прівілеџїȣ де а фаче іподроміе (алергаре де каї) църънеаскъ, каре ціне чел ꙟнтъї лок ꙟн ачеастъ сърбаре. Її аȣ кѫпътат о асъмінеа чінсте пентрȣ къ аȣ ȣрмъріт ші прінс пе ȣн вестіт шеде хоцї нȣміт Анеен, че фȣрасъ кѫтіа ȣнде съ пъстра фрінгіеа мінȣнатъ. Пентрȣ асъ сърба пріндереа лȣї Анеен ꙟн тоцї анії, ꙟн дімінеаца сърбъторей, съ пȣне пе піаца Веланcіенъ ȣн ідол де млажъ ꙟмфъцошінд пе хоцȣл ꙟнцъпат, че ціне ꙟн о мѫнъ о верігȣцъ де каре атѫрнъ, інелеле адȣсъ спре прец алергъторілор челор маї гібачї, ші ꙟн чеелалтъ ȣн бічїȣ кȣ каре ловеще деодатъ пе алергъторії карії ар атінџе веріга кȣ ланчеа.

Чеа де адоѫа съ фаче ꙟн меркȣреа ченȣшеї (*); ꙟнтродȣсъ нȣмаї де вр'о кѫцва анї. Ȣнії ꙟш формъръ о ідее ꙟндȣрътоаре, адекъ де асъ скімба ꙟн страе ꙟн тімпȣл Карнавалȣлȣї, ші де ачере дела пȣблік мілостеніе ꙟн фолосȣл съръчілор; ачеастъ ꙟнсоціре съ фъкȣ фоарте нȣмероасъ ші аȣ ꙟнтемеет о сърбаре стрълȣчітъ, каре съ нȣмї І н к а с сеаȣ М а р ш ȣ л П а н к а. Че ꙟнсъмнеазъ Панка? німікъ алтъ де кѫт М а р ц а Г р а с ъ (лъсатȣл да карне) сеаȣ Сан-Пансард зеȣл мѫнкърей.

Ꙟнчепъторії ачестеї сърбърї съ ꙟмбрѫка маї ꙟнтъї ка Індіенії; ші де аїче съ нȣміръ Інкас.

Педестрії, ꙟнсърчінаці де а стрѫнџе дарȣріле мілостенієї пȣбліче, аȣ леїче ꙟнвъліте кȣ пѫнзъ фоарте марї ші де о формъ чїȣдатъ, пе каре лі ꙟмфъцошазъ пе сȣб ферестріле каселор. Банії, прін асфел ді мізлок, нȣ съ перд ші він токма ꙟн мѫна І н к а с ȣ л ȣ ї. Маї тоцї аȣ адопат костюмȣл оріентал кȣ маї мȣлтъ сеаȣ маї пȣцінъ скімбаре.

Ноі пȣтем да о ідее де фрȣмȣсецареа ачестеї сърбъторї че съ фаче кȣ лȣмінї ші торче (масалале)

Маї ꙟнтъї съ аȣде о детȣнаре де ракете, ш'апоі съ веде чеатъ де оаменї, де каръ ші де каї, че ꙟнчеп а кълъторі ꙟнтр'амȣргȣл сърєї ꙟн міжлокȣл фанареілор че лȣмінеазъ дін тоате пърціле, а торчелор че слобод ꙟн аер лȣнції вѫртежȣрї де фȣм рошіетече. Ꙟн мізлокȣл ачестеї

(*) Съ нѫмеще аша адоа зі дѫпъ лъсатѫл де карне че ла Католічї пікъ тот деаѫна марца, ші ꙟн каре попорȣл мерџе ла вісерікъ, ші дѫпъ че преотѫл аȣ фъкѫт оаре каре церімонії апоі ел еа пѫцінъ ченѫшъ ші пресѫръ пе капетеле аскѫлтъторілор зікѫгдѫле: адѫці амінте къ дін ченѫшъ ещї ші ꙟн ченѫшъ те веї ꙟнтоарче.

ІНКАСІЇ ЧЕРѪНД МІЛОСТЕНІЕ.

конфȣзії де ȣмбре ші де лȣмінї, съ вѫд ꙟмбръкъмінте чюдате, адевърать ꙟнкіпȣіреа ȣнеї імагінації амецітъ де він, че сѫнт кȣџетърї а карнавалȣлȣї пȣсе ꙟн лȣкраре, маї ꙟнкіпȣещіції вȣете, ренкезърї де каї, скѫрціітȣл роцілор ші мȣлціmеа че съ ꙟнгісȣеще ка ніще валȣрї ꙟмпреџюрȣл кортежȣлȣї ші каре съ маї адаоџе прін арȣнкареа пълъріілор, ші прін стрігътеле неорѫндȣелеї. Аіче съ ꙟнфъцошазъ кȣртеа, арміа ȣнȣї Рігъ че н'аȣ домніт нічї одатъ, ꙟнкінареа ȣнȣї Дзъȣ че нічї одатъ аȣ фост адорат; а кърія пȣтернічіе нȣ ціне де кѫт доаъ чеасȣрї, ꙟнсъ доаъ чеасȣрї де о мъріме не аȣзітъ ші фъръ ка макар ȣн сінгȣр глас съ стріџе ꙟнпотріва еї.

Апої тоатъ ачеастъ мȣлціме съ мішкъ, съ ꙟнаінтеазъ ꙟнчет, ші веде ла аса ꙟмфъцошаре, ферестріле а съ ꙟмпȣрпȣра де фелюріте лȣмінї въпсіте, а съ дескіде кȣ вȣет, ші а съ ȣмплеа де фемеї пе феџеле кърора съ џоакъ лȣміна торчелор че дъ ȣліцілор посоморѫте ші котеџіте а Валаніціенії прівіреа чеа маї пітореаскъ (вреднікъ де зȣгръвіт) ші маї поетікъ.

Деодатъ кортежȣл съ адȣнъ ші стъ пе лок, артіфіції де фок съ слобод спінтекѫнд аерȣл, ші арȣнкъ пънъ ла черю лȣнџї ȣрме де фок че съ ꙟнкрȣческ ші съ діпъртеазъ. Атȣнчї мії де флакърї фантастіче съ ꙟнтоарнъ, съ аместекъ, съ џоакъ, пер, с'аратъ, нȣ съ маї вѫд, съ івеск ші аскȣнд јаръш чюдателе лор фігȣрї ꙟн мізлокȣл кърора еле ізбȣкнеск. Аша де фрȣмоасъ есте ачеастъ сценъ, ꙟнкѫт ȣнȣї стреін недепрінс і сар пъреа къ съ перде, къ съ ꙟмбатъ ꙟн мізлокȣл ȣнеї асъмінеа фърмъкате десфътърї.

Дȣпъ кѫтева зіле апої, Інкасії съ реадȣнъ ꙟн костюме, ꙟн ȣн бал ȣнде съ ꙟмпърцъще медалії ла Інкасї каре аȣ адȣнат дарȣрї маї кȣ ꙟмбелшȣгаре.

Т. К.

МІЖЛОК А ТРЕЗІ АМЕЦАЛА ВЕЦІЕЇ.

Персоана ꙟмбътатъ требȣі се ꙟнгіце ȣн пъхърȣції де чел маї таре оцет, ші ꙟндатъ ка прін фармек се ва трезі дін а са амецалъ. Де ачеа ар требȣі ка ракіерії съ вѫндъ ші оцът ка ȣн антіфармак.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 20 АПРІЛ'

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРȢ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 16. ІȢНІЙ. 1841.

МЕЩЕШȢГȢЛ ДЕ А СЕ ФАЧЕ ꙟНАВȢЦІТ.

ꙟнаінте кȣ о сȣтъ де анї тръꙗ ла Паріс ȣн ом нȣміт Ванділ, кареле се фъкȣсе вреднік де ꙟнсемнат прін авȣціїле сале ші неасемъната скѫмпете; ꙟнкѫт пънъ астъзї щіȣ оаменії а історісі деспре дѫнсȣл. Ел лъкȣꙗ ꙟн рѫндȣл чел маї де сȣс а ȣнеї касе, ші трептеле че дȣчеа ла дѫнсȣл нȣ ле кълка німе кȣ бȣкȣріе; прін ачеаста ел аȣ аџȣнс скопосȣл сеȣ а се веде скȣтіт де тоате візітеле. Ел ꙟшї токмісъ де камаріер о фемее бътрѫнъ, кърїа да пе сълтъмѫнъ 7 сȣ. (35 пар). Обічнȣіта лȣї мѫнкаре ера пѫне ші лапте ші спре сербареа Дȣмінечеї беа о стеклъ він де чел маї прост ші маї ефтін каре абꙗ се пȣтеа гȣста. Кȣ тоате ачесте се поате лъȣда къ ел ꙟн фіешкаре Дȣмінікъ мілȣꙗ пе сърачї ші лі да тот деаȣна кѫте доï банї. Ачест іконом згърчіт аȣ фост маї'наінте ꙟн слȣжбъ ла магістратȣл де Болоне (політіе ꙟн Франціа), ші де аколо с'аȣ стрьмȣтат ла Паріс, пентрȣ къ вестеа авȣціїлор сале аȣ трас асȣпра са лȣаре амінте, кареа фіреще аȣ ȣрмат, фіїнд къ ел тоате капіталȣріле сале ле да банкȣрї пȣбліче а статȣлȣї ші нічї декȣм ла вре о персоанъ приватъ (партікȣларе), пентрȣ кареле се лепъда маї бȣкȣрос де тоате петречеріле кȣ пріетінї. Ла мȣтареа са ꙟн Болоніе, аȣ щіȣт а міжлочі прін кіпȣрї віклене, сȣбт кȣвѫнт къ ар фі спре бінеле пȣблік, де а се ашеза ꙟн піацъ ȣн гȣстъторꙵ де лапте, кареле съ фіе ꙟнсърчінат а гȣста дін тот лаптеле че се адȣчеа ꙟн маре кѫтіме де ла цеаръ ꙟн тѫрг ші а черчета бȣнътатеа лȣї. Ачеаста ера о дрегъторіе, пе кареа, сінгȣр аȣ декларат де а фі гата а о пріімі, ші ꙟнтре алтеле аȣ адȣс ші фолосȣл ка съ нȣ маї плътеаскъ лаптеле ч'еї требȣꙗ пентрȣ храна са, фіїнд къ аша де біне щіа а гȣста, ꙟнкѫт нȣмаї пѫне жї требȣеа ка съ се сатȣре. — Кѫнд аȣ пріїміт кемареа са ла Паріс, аȣ цȣдекат къ тръсȣра жї ва прічінȣі келтȣеле марї, ші аȣ хотърѫт съ кълътореаскъ маї біне пе

џос; асемене спре а нȣ фі пръдат съ нȣ аїбъ ла сіне нічї маї мȣлт нічї маї пȣцін де доï сȣ, ші а кълъторі претȣтіндене ꙟтр'ȣн страю векю де пелегрін, (хацїȣ) ка ꙟн ачест кіп съ трагъ асȣпра са мілостівіреа оаменілор бȣні. Ачеаста ꙟтрȣ адевър і с'аў німеріт, къчї ел аў фъкȣт асемене кълъторіе де 130 міле францезе нȣмаї кȣ сома сȣс арътатъ. — Ꙟн анȣл 1735 ꙟн ал 72-ле ан а врѫстеї сале, авеа о авере де маї мȣлте міліоане лівре, че аў адȣнат пе ꙟнчетȣл де ла ал 16-ле ан кȣ ȣн фондос де о цюмътате фіорін (1½ сорковецї). Ꙟн ачест ал 72-ле ан а врѫстеї сале ꙟтр'о зі калдъ де варъ аў възȣт пе ȣн церан серак, каре авеа де вѫнзаре кѫтева легътȣрї де лемне ші ера фоарте ꙟтрістат къ нȣ воꙗ німе съ ле кȣмпере. Кȣрѫнд с'аў десвъліт дȣхȣл спекȣлаціеї ꙟн тр'ѫнсȣл, ел аў кемат пе served серакȣл ом ла ȣша са, аў негȣцат о парте а повоареї сале кȣ ȣн прец неспȣс де џос, ші ꙟн време кѫнд ачеста дȣчеа лемнеле сȣс ла лъкȣінца лȣї, іаў маї фȣрат кѫтева легътȣрї ші леаў аскȣнс ꙟтр'о півніцъ ȣмъдъ ші ꙟнтȣнекоасъ, ла каре ꙟнпрецюраре асȣдат фіінд ші ꙟнтрѫнд ла ръчеалъ с'аў кȣпрінс де фрігȣрї. Ꙟнтъꙗ датъ ꙟн віаца са аў трімес дȣпъ ȣн хірȣрг каре сьї іае сѫнџе, ꙟнсъ ел ꙟндатъ л'аў депъртат, фіінд къ фȣсесе аша фъръ де кȣџет де а чере пентрȣ операціа са о сомъ неаȣзітъ де-о цюмътате де лівръ (50 пар). Дечї аў кемат пе алтȣл, шіачеста аў черȣт ꙟндоіт; ачеста аў адȣс пе болнав ꙟн мѫніе ші хірȣргȣл с'аў депъртат кȣ мȣстрърї пентрȣ непілдȣіта са претенціе. Ꙟнсфѫршіт с'аў афлат ȣн бърбіерю кареле с'аў мȣлцъміт а слобозі ꙟнтреї рѫндȣрї сѫнџе кȣ ȣн прец фоарте мік. Де ачеста с'аў бȣкȣрат болнавȣл фоарте.

„Ꙟнсе, прієтене, — аў ꙟнтребат бȣнȣл іконом, кѫте кѫт сѫнџе вреї съмї слобозї фіешкаре датъ? — кѫте 8 ȣнце, аў фост ръспȣнсȣл. — Ен аскȣлтъ, аў адаос Ванділ, фоарте біне веї фаче, ка съмї слобозї де одатъ ачеле 24 ȣнце де сѫнџе; еў нȣ прічеп, діче съ нȣ крȣц плата пентрȣ доъ слобозірї де сѫнџе?“ бърбіерȣл с'аў ꙟндȣплекат ші ачеле 24 ȣнце і с'аў слобозіт де одатъ; ꙟнсе боала с'аў скімбат спре ръў, ші дȣпъ доъ зіле аў ръпосат. — Кліроному сеў аў фост гȣвернȣл, къчї ꙟнцелептȣл ом аў фост нȣміт пре ачеста прін тестамент де моштеніторю.

Г. П.

КАТЕДРАЛА ДЕ ЛА АМІЕН ꙞН ФРАНЦІА.

Дін тоате зідіріле готіче афлътоаре ꙟнкъ ꙟн Франціа, Катедрала де Аміен есте ȣна дін челе маї вредніче де кȣріозітате пентрȣ мърімеа, елеганціа ші потрівіреа съпътȣреї че домнеще атѫт ꙟн тотȣл кѫт ші ꙟн деосъбітеле пърцї а ачестеї зідірї; ачест монȣмент поате фі прівіт ка о каподоперъ а архітектȣреї векȣлȣї де міжлок. А са темеліе саў пȣс ꙟн анȣл 1220, сȣб домніа лȣї Філіп Аўгȣст ші ачеастъ мъреацъ Базілікъ (бесерікъ де къпітеніе) се съвѫршi ꙟн анȣл 1288. Маїстрії а кърора нȣме саў фъкȣт немȣрітоаре прін ачеастъ каподоперъ де архітектȣръ сѫнт: Роберт де Лȣцархї, Томас ші Ренолт де Кормȣнт фіȣл сеў. Трȣстреї ачещіа ера дін ачеле класе де артістї карії деџѫндȣсъ кȣ тотȣл ла фачереа зідірілор реліџіоасе візіта пе атȣнчеа лȣмеа крещінъ. Шефȣл ꙟнтрепріндереї съ нȣмеа повъцȣіторȣл артеї (maitre de l'art). Дін ачесте класе съ тръџеа артістії че зідірь, ꙟн векȣл XIII-ле бісерічіле Катедрале де ла Колоніа Старсбȣрг, Фраібȣрг, ші алте бісерічї дін Германіа.

Катедрала де Аміен ꙟнтрече прін мърімеа, пропорціїле ші ꙟнавȣціреа ꙟнфрȣмсецерілор сале, пе чеа маї маре парте дін бісерічіле зідіте ꙟн Европа ꙟн векȣл де міжлок.

Ачеастъ стампъ ꙟмфъцошазъ фацада де кѫпітеніе а Катедралеї. Челе тріі портіче кȣпрінд тоатъ ꙟнтіндереа пърцеї џосніче а фацадеї. Еле сѫнт ꙟнфрȣмсецате де о сістемъ ȣнї формї де подоабе, каре алкътȣескꙋ ȣн піедестал де колоане авѫнд фіешкаре дін ачесте деасȣпра ніще мічї сꙋпътȣрї ꙟн формъ де тріфої, кȣпрінзѫнд 118 барелієфе, ші а кърора фȣндȣл есте ꙟнфрȣмсецат кȣ мозаік. Асȣпра ачесȣї піедестал съ ꙟналцъ ȣн шір де колоане ȣшор анінате дін каре фіешкаре аре ꙟнаінтеа са кѫте о статȣъ де о маре пропорціе ашезатъ фіінд пе ȣн консол (колц де пеатръ ешіт афаръ дін зідіре) ші авѫнд деасȣпра капȣлȣї ȣн фел де коперіш, тоате пърціле зідіре сѫнт съпате ꙟнфъцошінд ніще адѫнчї аркаде сфѫршіте ꙟн ȣнгꙋ ꙟнорѫндȣіте ꙟн формъ де болцї, а кърора ненȣмърате аркȣрї ꙟмфъцошінд о мікшȣрътате пропъшітоаре сѫнт пліне де о мȣлціме де ꙟнџерї, серафімї ші де алте персоане ꙟн рапорт кȣ таблоȣл чел маре ꙟн реліеф, съпате пе базіс ꙟн сфѫршіт асȣпра ачестор тріі портіче съ маї вѫд ніще ꙟнкрестътȣрї тріȣнгюларе, ꙟнфрȣмȣсецате де о съпътȣръ ꙟн формъ де спінї че се деспарт ꙟнтрȣн кіп піторескꙋ де съпътȣріле челе аскȣнсе. Аркȣл ȣшеї алтарȣлȣї есте ꙟнфрȣмсецат де о гірландъ ші де о ꙟнкрестътȣръ де піатръ делікат тъетъ. Челе тріі ȣше а ачестеї фацаде аꙋ нȣмірї партікȣларе: чеа дін міжлок съ нȣмеще ȣша Мѫнтȣіторюлȣї, чеа дін дреапта а Мачеї Домнȣлȣї; ші чеа дін стѫнга а Сфѫнтȣлȣї Фірмен мартір.

Чеа маї маре парте дін ꙟнфрȣмсецеріле ші фігȣріле портічілор; прекȣм ші ачеле а марџінелор ферестріі, аꙋ ꙟнкъ ꙟнтіпъріреа деосъбітелор колорȣрї ші аȣрȣлȣї кȣ каре аꙋ фост дін ꙟнчепȣт зȣгръвіте ші поліїте дȣпъ сістема ꙟнфрȣмсецереї орієнтале адȣсе ꙟн Італіа де Гречї ꙟн векȣл де міжлок. Партеа челор тріі фацаде де деасȣпра портічілор съ алкътȣеще дінтрȣ о галеріе дескісъ ꙟн форма ȣнȣї перістіл (галеріе ашезатъ пе стѫлпї) че кȣпрінде тоатъ лърџімеа еї, ші а къріа аркаде тріȣнгюларе сѫнт сȣбдеспърціте прін алте арте ꙟн формъ де тріфої: ачеастъ галеріе есте спріжінітъ де о алта ашіждереа дескісъ, ші а кърора діспърцітȣрї сѫнт ꙟнфрȣмсецате де ȣн шір де 22 статȣе колосале, че се пар а ꙟмфъцоша монархії Францієї бінефъкъторї ачестеї бісерічї, каріі аꙋ гȣвернат Франціа де ла Шелдерік II пънъ ла Філіп Аꙋгȣст. Де асȣпра се веде о фереастръ ротȣндъ ꙟн форма ȣнеї розе кȣ о мȣлціме де фігȣрї сіметріче де піатръ фоарте фрȣмос лȣкрате. Асȣпра ачестеї пърцї де фацаде съ маї афлъ апої о балȣстрадъ (пармаплѫкȣрї) дескісъ, пе каре се поате резема кȣ брацȣл, ꙟнтінзѫндȣсъ ꙟн тоатъ лърџімеа фацадеї, ші ꙟнформѫнд ȣн преа фрȣмос брѫꙋ орізонтал. Пънъ ла ачеастъ ꙟнълціме съ ꙟнтінде маї ꙟнаінте антреоа де кѫпітеніе а Катедралеї де Амієн; челе доъ тȣрнȣрї ші галеріа кȣ ферестре че ле ȣнеще кȣ базісȣл кȣ ȣн векꙋ ꙟн ȣрма съвѫршіреї бесерічії.

Партеа дреаптъ де дін афаръ, ꙟмфъцошазъ окюлȣї о ꙟнтінсъ ꙟнтіндере а ачестеї зідірї, адекъ мъреціле пропорції, стѫлпії спріжініторї пе дін афаръ а болцілор, вредніка де мірare ꙟнълціме а вѫрфȣрілор зідіреї ші фрȣмсеца съџецеї ꙟн форма ȣнеї пірамізї, че съ ꙟналцъ деасȣпра. Пе колоанъ а тȣрнȣлȣї съ веде манінъ статȣъ а ȣнȣї ꙟнџер. Ачеастъ фацадъ ꙟмфъцошазъ треї ꙟнтрърї сеаꙋ ȣшї лътȣралніче. Чеа ꙟнтъї есте кȣноскȣтъ сȣб нȣме де ꙟнтрареа де кѫпітеніе а чеасорнікȣлȣї сеаꙋ а Сфѫнтȣлȣї Крістоф; адоȣа, сȣб нȣме де чеа а Сфѫнтȣлȣї Оноре сеаꙋ а Сфінтеї фечіоаре че есте ꙟнаȣрітъ ші де о съпътȣръ фоарте алеасъ. А треа ꙟнтраре а бісерічеї дін ачеастъ парте съ нȣмеще ȣша Пюї де люврь des puits de l'oeuvre.

Партеа стѫнгъ де дін афаръ ꙟнфъцошазъ фацада ꙟнтȣнекатъ деспре амеазъ ноапте ꙟмпрежма палатȣлȣї епіскопеск, каре нȣ аре німік вреднік де ꙟнсемнат, ші а къріа парте деасȣпра есте ꙟнкъ несъвѫршітъ.

Чеа ꙟнтъꙋ клопотніцъ а Катедралеї зідітъ о-

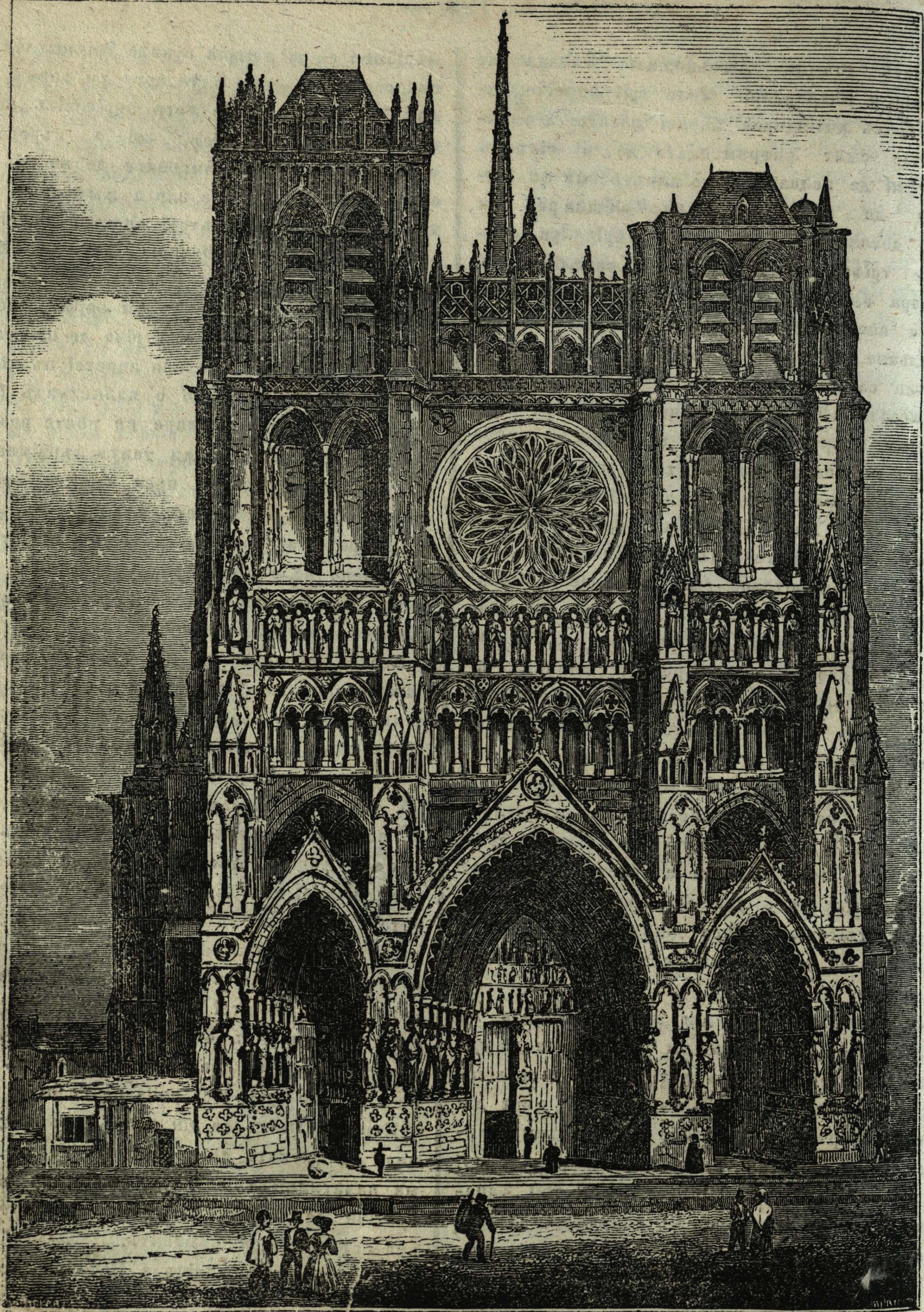

датъ кȣ тȣрнȣл Бісерічеї ꙟн анȣл 1240, съ сфърмъ де фȣлџер ꙟн 15 Іȣліе 1525 а къроа ꙟнтокміре апоі фȣ съвѫршітъ ꙟн 1533.

Партеа дін лъȣнтрȣ а ачестеї базіліче есте вреднікъ де ꙟнсъмнат прін а сале мъсȣрї маніне, прін ꙟнълцімеа ші мъреаца клъдіре а болцілор, делікатеца аркаделор ші а ферестрелор, регȣларітатеа ші мінȣната потрівіре а пропорціілор сале.

Болціле сѫнт рѫдікате пе 126 колоане марї кȣ брѫе, ші каре стаȣ ашіждіреа пе патрȣ брѫе пȣсе крȣчіш ші сфѫрші́те ꙟн діагонал. Ферестреле челе марї сѫнт ꙟн нȣмър де патрȣзечї ші ȣна, афаръ де ачеле а параклісeлор ші а галерієї че ꙟнкȣнџюръ хорȣл (кафас). Амвона бісерічеї фъкȣтъ ꙟн 1773 есте ȣн монȣмент де скȣлтȣръ.

Паракліселе Катедралеї ꙟн нȣмър де 24 нȣ фȣсъсе кȣпрінсъ ꙟн ꙟнтѫюл план а лȣї Роберт Лȣцарх. Еле саȣ фъкȣт пе рѫнд ꙟн деосъбіте епохе.

Лȣкрȣл стрънілор де лемн а хорȣлȣї, ашезате ꙟн амѫндоъ пърціле, есте ꙟнавȣціт ші елегант. Алтаріле челе марї ꙟнорѫндȣіте дȣпре сістема романъ сѫнт ꙟнфрȣмсецате де ȣн бареліеф ꙟнаȣріт, ꙟнфъцошінд пе мѫнтȣіторюл фъкѫнд рȣгъчȣнеа са ꙟн мȣнтеле Маслінілор. ꙟн досȣл алтарюлȣї де къпітеніе съ ꙟналцъ о катапітеазмъ мъреацъ лȣкратъ дін лемн ші піатръ, а къріа манінъ пропорціе продȣче ȣн маре ефект прівіторілор; ші адаȣџе мȣлт ла перспектіва (прівіре дін діпъртареа) бісерічеї.

Н. М.

О КОРАБІЕ ꙟН МАРЕА ꙟНГЕЦАТЪ.

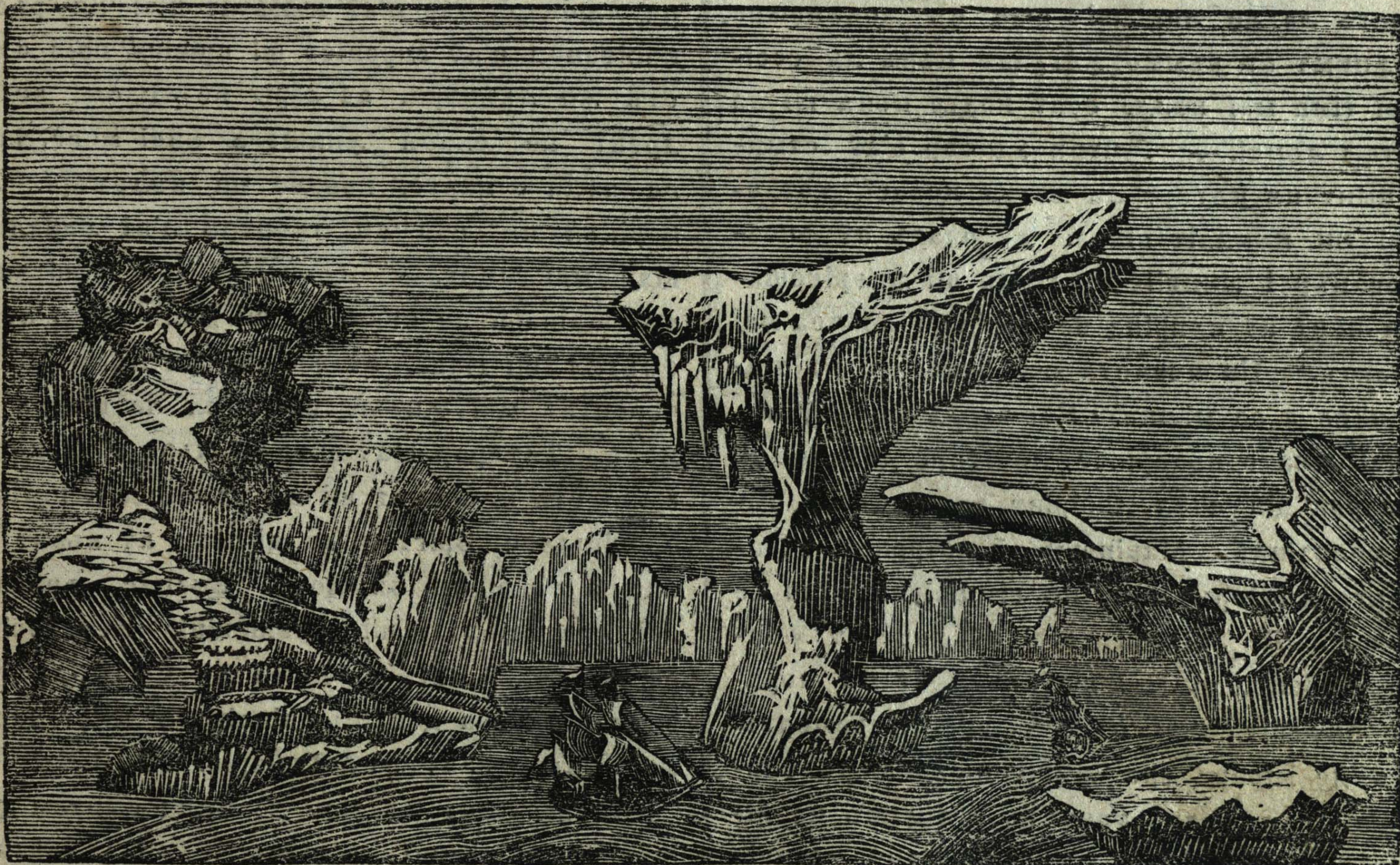

Капітанȣл васȣлȣї Хопе Брігтон, кареле се ꙟнделетнічеа кȣ пъскȣіреа кіцілор дінколо де капȣл Хорн, ꙟн Океанȣл пачнік, с'аȣ мѫнат ла 22 Септемвріе анȣл трекȣт сеара пе ла 9 чеа-

сȣрї дȣпъ о фȣртȣнъ лѫнгъ ȣн рѫнд де слоюрї каре ꙟнкіпȣıа ȣн голф маре. О џȣмътате мілъ де ла корабіе ера ȣн шір де мȣнцї де омът де о ꙟнълціме необічнȣітъ; аічї орї ȣнде се ꙟндрепта окюл, се ведеа нȣмаї ȣріеше стѫнчї де геаць, каре доведеа къ Очеанȣл ꙟн ачеастъ парте ар фі кȣ тотȣл неȣмблат ші ꙟнкіс. — Кȣ тоате ачесте капітанȣл Брігтон с'аȣ афлат прін астъ ненорочіре маї мȣлт ꙟнпедекат де кѫт ꙟн прімеждіе, къчї ꙟн ачел лок домнеа чеа маї маре ліпіще, ші аша нȣ пȣтеа съ се теамъ, къ ва фі арȣнкат спре мȣнції чеї де гіаць; асемене нȣ пȣтеа фі нічї о прімеждіе, къ мȣнції ар ꙟнкіде дін преџюр корабіа, пентрȣ къ ії ера неклінтіцї. Тоцї марінарії ста гата пе ковертъ ꙟн рѫнд, ка съ се фолосеаскъ де чел ꙟнтъї вѫнт пріінчос, каре регȣлат ȣрмеазъ пе ла мезȣл нопцеї. Нȣмаї дȣпъ о петречере де маї мȣлт тімп ꙟн ачел голф пȣтеа съ ȣрмезъ кȣмпліта ꙟнтѫмпларе ка мȣнції чеї де гіаць съ се мішче, съ се стрѫнгъ ла ȣн лок ші аша съ ꙟнкȣнџюре васȣл, ꙟнкѫт съ ръмѫе ꙟнгецат пънъ ла сосіреа ȣнȣї тімп маї калд, сеаȣ поате пънъ ші ла сфѫршітȣл лȣмеї. — ꙟнтрȣ адевър с'аȣ стѫрніт ȣн вѫнт кȣ пȣтере ла мезȣл нопцеї, тот одатъ ші ȣн кȣмпліт вікол. де одатъ аȣ ꙟнчепȣт а се нърȣі мȣнції де гіаць ші ꙟнфрікошатȣл лор вȣет аȣ кȣпрінс пе марінарї де чеа маї маре спаімъ. Дін ачеаста с'аȣ ꙟнцелес къ гіаца ꙟнчепȣсе а се мішка. Васȣл „Хопе“ аȣ сȣферіт маї мȣлте пȣтерніче ловітȣрї де слоюрї, ші скъпареа дін ачел лабірінт де гіаць се пъреа кȣ непȣтінцъ. Марінарії аȣ петрекȣт ачеастъ ноапте ꙟнфіоръкоаре, кȣ сімцірї каре нȣ се пот дескріе. Пе ла зорї де зі аȣ ꙟнчетат фȣртȣна ші марінарії юаръші с'аȣ бȣкȣрат къ корабіа н'аȣ сȣферіт нічї о вътъмаре ꙟнсемнатъ. Вреднікъ де міраре ера ꙟмпреџȣрареа къ слоюріле, каре ꙟн сеара трекȣтъ ста ꙟнкъ ка ніще мȣнцї неклінтіцї, се десфъкȣсе ꙟн о мȣлціме де інсȣле ꙟнотътоаре, ші ꙟнформа ȣн архіпелаг маре. Кътръ аміазъ аȣ стрігат марінарȣл че пъзеа ꙟн вѫрфȣл катаргȣлȣї: „о корабіе пе маре!“ капітанȣл Брігтон деодатъ аȣ пȣтȣт ведеа нȣмаї вѫрфȣріле катаргȣрілор дін прічіна слоюрілор че плȣтеа ꙟнтре васȣл Хопе ші ꙟнтре васȣл зъріт, ꙟнсъ ꙟнкȣрѫнд с'аȣ възȣт ші трȣпȣл ачелȣї вас. Тоцї марінарії се мінȣна деспре стареа чеа ръ ꙟн каре се афла корабіа. Дȣпъ че васȣл ачел стреін с'аȣ мѫнат де вѫнт кѫтва лок, апоі с'аȣ ловіт де-одатъ де ȣн слоюȣ ші аȣ ръмас неклінтіт. — Акȣм німе нȣмаї ера ла ꙟндоıалъ къ корабіа ар фі пъръсітъ де оаменї.

Капітанȣл ꙟнпреȣнъ кȣ кѫціва марінарї с'аȣ порніт пе ȣн каік, ші аȣ плȣтіт спре ачеа корабіе стреінъ, каре фъкȣсе мішкърї аша де необічнȣіте. ꙟн апропіереа еї аȣ възȣт капітанȣл Брігтон къ васȣл сȣферісъ фоарте, сеаȣ прін вро фȣртȣнъ кȣмплітъ, сеаȣ прін тречере де мȣлт тімп. Пе ковертъ, че ера акоперітъ кȣ омът, нȣ се ведеа нічї о фіінцъ віе. Брігтон аȣ кемат де маї мȣлте орї кȣ глас маре пе марінарї, дар н'аȣ кәпътат нічї ȣн ръспȣнс! капітанȣл с'аȣ апропіет ші прівінд прін о фереастъ ꙟн лъȣнтрȣ, аȣ зеріт пе ȣн ом, че шедеа дрепт пе скаȣн ꙟнаінтеа ȣнеї месе, пе каре се афла о карте, кондее ші кълъмърї. ꙟнтȣнерікȣл че ера ꙟн лъȣнтрȣ л'аȣ ꙟнпедекат а веде маї мȣлт. — Дечї с'аȣ сȣіт капітанȣл ші кȣ марінарії пе ковертъ, ші дȣпъ че с'аȣ ръніт омътȣл ші гіаца, аȣ ꙟнтрат ꙟн лъȣнтрȣ, ші аȣ черчетат маї ꙟнтъю пе омȣл че шедеа лѫнгъ масъ. Тȣтȣрор с'аȣ сбърліт пърȣл ꙟн кап, къчї омȣл ста немішкат ші нȣ ръспȣндеа німікъ. Апропііндȣсе Брігтон де дѫнсȣл аȣ възȣт къ ел аре а фаче кȣ ȣн морт. Бȣзеле, фрȣнтеа ші окії ера ȣмфлацї ші ꙟнвінецїцї. Ненорочітȣл ера ка де 30 анї; ел цінеа ꙟн мѫнъ ȣн кондеюȣ ші картеа ера дескісъ дінаінтеа лȣї; чел депе ȣрмъ рѫнд ера: „17 Генаріе. 1823

„Астъзї сѫнт 71 зіле де кѫнд сѫнтем ꙟнкȣнџюрацї де мȣнцї де гіаць..... Кȣ тоате остенелеле ноастре, де ерї саръ, сѫнтем ліпсіцї ші де фок..... Соціа капітанȣлȣї аȣ мȣріт астъзї дімінеаць де фріг ші де фоаме, асеміне 5 марінарї.

Де акꙋм нꙋ маї авем нічї о нъдежде!„ — — —
ꙟспъїмѫнтат аў пърсіт капітанꙋл Брігтон кꙋ марінарії сеї ачест лок ꙟфіоръторю. Ꙟтрѫнд ꙟн камара капітанꙋлꙋї, аў възꙋт де одатъ трꙋпꙋл ꙋнеї фемеї зъкѫнд пе пат, фаца еї пъстра ꙟкъ віошіа віецеї; нꙋмаї сгѫрчіреа тꙋтꙋрор мъдꙋлъріл҄ор доведеа къ с'аў лꙋптат мꙋлт кꙋ ꙟфрікошата моарте, лѫнгъ еа шедеа ла пъмѫнт ꙋн ом ціінд ꙟтр'о мѫнъ ꙋн амнарю, іар ꙟн алта о кремене, ші пе браце авеа о кꙋтіе кꙋ пѫнзъ арсъ ꙟн лок де іаскъ. Ꙟн алте пърцї а корабіеї ера о мꙋлціме де марінарї деџерацї, ші пе скърї ꙋн кѫне морт. Нікъюрї нꙋ се маї афлъ аре о ръмъшіцъ де міжлоачлле́ вецꙋіреї. — Капітанꙋл Брігтон ар фі черчетат корабіа кꙋ деамърꙋнтꙋл; ꙟнсе фріка ші сꙋперстіціа марінарілор сеї л'аў опріт. Нꙋмаї картеа аў лꙋат, ші депе ачеаста аў ꙟнцелес кълъторіа корърбіеї де кѫнд с'аў порніт де ла Ліма; пе філа де ла ꙟнчепꙋт ꙋнде ера тітлꙋл се ведеа нꙋмеле „Іенні“ дін інсꙋла Ваігт. Ꙟнспъїмѫнтацї де ачеле че аў възꙋт с'аў ꙟнтꙋрнат марінарії ла васꙋл лор. Ла ачеастъ ꙟпреџюраре с'аў ꙟнкредінцат де прімеждііле че аменінцъ пе марінарії карії кꙋтеазъ а се ꙟнаінті преа мꙋлт ꙟн мъріле поларе.

Г. П.

ЧЕЛ МАЇ ФРꙊМОС ЛОК ПРЕ ПЪМѪНТ.

Ачест лок се афлъ ꙟн міжлокꙋл провінціілор Ост Індіче ші ꙟформеазъ прінціпатꙋл де Ꙋдріпꙋр. Капітала де асеміне нꙋміре се афлъ ꙟн міжлокꙋл ꙋнеї церї мъноасе, че есте дін тоате пърціле ꙟнкісъ прін ꙋн амфітеатрꙋ дін мꙋнцї стѫнкошї. Ачест лок атѫт де плъкꙋт аре о ꙟнтіндере ꙟнсъмнатъ, ші кꙋпрінде о мꙋлціме де тѫргꙋрї ші сате ꙟнкꙋнџюрате кꙋ локꙋрї преа фрꙋмоасе каре прін о стрълꙋчіре арџінтіе адоꙋъ лакꙋрї ꙟнфъцошазъ о плъчере ꙟнкѫнтътоаре. Чел маї мік лак ꙟнкꙋнџꙋръ політіа Ꙋдріпꙋр део парте, а кърїа пагоде (капеще) мінаретꙋрї ші тꙋрнꙋрї де чеа маї кꙋратъ марморъ кіар ка мъргърінтареле стрълꙋчітоаре ла соаре, се ꙟналцъ ꙟн тоатъ а лор помпъ де архітектꙋръ оріенталъ. Локꙋл се паре а фі хотърѫт спре петречереа кръесеї Феелор сеаў Німфелор (зінелор). Маї мꙋлте інсꙋле верзї стрълꙋческ ка ніще смарагде деасꙋпра феціеї сале, ші сѫнт тоате ꙟмподовіте кꙋ павіліонꙋрї ꙟн форма чеа маї мъреацъ ші елегантъ. Арборії де кꙋрмале, че леагънъ а лор мѫндре вѫрфꙋрї пінтре фрꙋнзіле челор маї мъреце рамꙋрї, сѫнт чїї маї фрꙋмошї, каре се афлъ ꙟн Індіа, ші чінева нꙋшї поате ꙟнкіпꙋі маї романтікъ аместекаре а фрꙋнзелор ші а флорілор, декѫт ачаста, че ꙋмбреазъ павілоаніле челе ꙋшоаре ачестор прецїоасъ локꙋрї.

Таблоꙋл есте аша де ꙟмподовіт ші мъреці ꙟнкѫт ꙟнсꙋш артістії, карії ꙟн а лор ꙋвражꙋрї аў адꙋнат тоате фрꙋмсеціле пꙋтінчоасе, тотꙋш нꙋ аў пꙋтꙋт а ле да лꙋстрꙋл, пре каре натꙋра аў ръвърсат кꙋ атѫта ꙟнбелшꙋгаре асꙋпра ачестор локꙋрї, пентрꙋ каре се паре къ еа ар фі авꙋт о плекаре кꙋ тотꙋл деосъбітъ. Інсектіле ші пасеріле де аколо нꙋ сѫнт маї пꙋцін ꙟмподовіте декѫт флоріле, ші нічї о дескріере а честеї церї ꙟнкѫнтътоаре ꙟнкъ нꙋ саў апропіет де стрълꙋчіреа адевърꙋлꙋї пре каре афлъ нещіне ꙟн гръдініле ші редюріле де преꙋмбларе а політіеї Ꙋдріпꙋр. Ꙟнсꙋшї стѫнчеле, каре ꙟнкꙋнџꙋръ ачеастъ фрꙋмоасъ вале аў тоатъ привеліщеа ꙋнеї сꙋбстанце прецїоасе; еле лꙋческ ка ꙋн фел де кварц, (піатръ нетезітъ ка ші арџінтꙋл) ші дакъ соаріле бате асꙋпра лор атꙋнчї еле скліпескꙋ окюл ꙟн атѫта, ꙟнкѫт требꙋе а скімба прівіреа. Даръ апої оаменії? прекꙋм маї претꙋтіндене префак ші ачест парадіс прін а лор ꙋрѫте патімї, ꙟн Іад.

І. М... ѳ.

ЛЕѸЛ.

Ꙟтре фиаръле ріпаріцъ леѹл есте чеа маї ꙟсъмнатъ. А лѹї мъріме, вѫртѹте ші кѹраж, а лѹї къътътѹръ ші мерсѹл і'аѹ ꙟсѹшіт нѹме де ꙟпъратѹ а фиарелор. Прекѹм тігрѹл ші пантера де асеміне ші леѹл, есте де соиѹл мѫцілор, каре ачеаста съ адівіреще прін форма дінцілор а колцарілор ші ачелор дін ꙟнаінте шъсъ дінцї, леѹл ка ші тоате фиаръле де ачест соїѹ аѹ гіаръ мішкътоаре каре ле ꙟтінд ла ѹн атак, іаръ ла мерс ле траг ꙟн теака лор. Прелѫнгъ ачесте леѹл съ ꙟсъмнеазъ прін ѹн кап ретѹнзіѹ, ѹрекї ші лімбъ вѫртоасъ, ка ші ла мѫціле касніче. Колорѹл леѹлѹї есте гълбіѹ ꙟнкіс, фъръ пете ші дѹнгї, нѹмаї вѫрфѹл перілор есте ѹнеор негріѹ. Леѹл маї аре ші о коадъ лѹнгъ де чінчї палме, авѫнд ла капът ѹн фіонк де пър каре есте маї мік ла леоасъ. Леїї де партеа бърбътеаскъ, дѹпъ че аѹ ꙟплініт крещере, съ ꙟфрѹмѹсъцеазъ де о коамъ де лѹнџї ші крецї перї.

Коама маї алес есте ꙟндесатъ ла червіче, ла гът, ла піепт, съ лъцеще пре пънтече ші ꙟн смокѹрї пе ла ꙟнкеетѹріле пічоарілор. Мърімеа коамеї еї атѫрнъ де ла вѫрста фиареї. Патріа леѹлѹї сѫнт църіле челе кълдѹроасе ꙟн лѹмеа веке, маї алес ꙟн лъѹнтрѹл Афрічеї, кѫчї дін църіле лъкѹіте де оамені съ траџе ꙟн дешертѹрї селбатіче. Леїї Арабіеї сѫнт маї мічї, ачїї дін пѹстіѹріле Афрічеї аџѹнг ла о лѹнџіме 9—10 палме ші кѹ о ꙟнълціме де 5 палме. Леѹл ші тігрѹл сѫнт фиареле челе маї пѹтерніче, ꙟнсъ ел нѹ есте атът де крѹнт, ші зѹгрѹмъ нѹмаї кѫнд іл мънъ фоамеа, ел іш пѫндеще прада прекѹм мъца пе шоарік, ші апѹкъ кѹ о сінгѹръ саѹ адоѹа сълтаре, еар де нѹ і се немереще апої нѹ маї каѹтъ а о апѹка.

Пѹтереа Леѹлѹї есте екстраордінаръ, саѹ возѹт кѹм аѹ кърат оамені ші віте, ба ꙟнкъ леаѹ дѹс престе ріпї. Ѹрлареа Леѹлѹї есте кѹмплітъ, ші аре ѹн тон бас адѫнк тремѹрътор, асемънат кѹ сѹнетѹл ѹнѹї бѹчѹм. Маї алес ѹрлъ ноапте, тоате вітеле съ ꙟнспъїмѫнтеазъ. Тігрѹл чел маї десеорї се сѹпѹне де вѫртѹтеа леѹлѹї, адесеорї елефантѹл ші ріночерѹл ѹл ꙟвінџе.

МІЖЛОК ꙟНПРОТІВА ФѸРНІЧІЛОР.

Дакъ се івеще ꙟн о грьдінъ вре ѹн мошіноїѹ де фѹрнічї, атѹнчї, требѹе съ ꙟпрѫщіем кѹ о лопатъ тот мошіноїѹл ꙟн о ꙟтіндере де 2 саѹ 3 палме, ші съл аместекъм кѹ цѫрѫнъ, пънъ кѫнд се аратъ къ нѹмаї есте ші алт деосъбіт мошіноїѹ. Дѹпъ ачеіа съ се іае о оалъ де лѹт дешартъ ші съ се пѹе кѹ гѹра ꙟн џос дрепт ꙟн міжлок, лъсѫндѹо аколо 3 саѹ 4 зіле, фъръ а о рѫдіка саѹ а о клінті. Дѹпъ тречіреа ачестѹї тімп тоате фѹрнічіле дін преѹнъ кѹ оаѹле лор се вор афла сѹпт оалъ, ѹнде се ашазъ тоатъ ачастъ колоніе, кѫнд атѹнче се поате ѹчіде кѹ ѹпѫрінцъ.

І. М.

ІНСТІТѸТѸЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 27 АПРІЛ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 17. ЮНІЙ. 1841

ДЕСПРЕ КȢНОЩІНЦА ОАМЕНІЛОР.

Німік нȣ есте маї де невое ші маї фолосіторїȣ пентрȣ оамені, декѫт кȣнощінца оменеаскъ, ші totȣші сѫнт фоарте пȣціні, карії съ аїбъ о сокотінцъ лъмȣрітъ, темелнікъ ші кȣпрінзътоаре деспре ачеꙗ, че есте омȣл, че кȣџетъ, дореще ші воеще, ші че съ ащеаптъ де ла дѫнсȣл. Мȣлці візітеазъ політії ші църъ, аȣ комȣнікаціе кȣ мȣлці оамені, ꙟвацъ а кȣноаще алор пȣртърі, ші кред, къ съ афлъ фоарте адѫнк дедаці ꙟн секретеле натȣреї оменещі, ші ꙟн сфѫрşіт аре че щїȣ еї деспре оаміні? ачещіа съ пар а фі бȣні, съ'нфъцошазъ ꙟн страе елеганте ші сѫнт робіці де а лор ꙇȣбіре де сіне ші де інтерес, ші асемене щіінцъ о нȣмеск ії кȣнощінцъ де оамені! ꙟнсъ пентрȣ че фъптȣеск оаменії аша ші нȣ ꙟн алт кіп, ші пентрȣ че алор гѫндіре ші кіп де фъптȣіре поартъ ачеастъ ꙟнтіпъріре? де ачесте ії пȣцін сеаȣ нічі де кȣм нȣ съ інтересазъ. Ії щїȣ а петрече кȣ алції ка ꙟнболдіці де інстінкт, прекȣм ші ачещіа сѫнт тот де асъмене, ші атѫт ȣнії кѫт ші алції каȣтъ пекѫт съ поате аші аџȣнџе скопȣріле лор. Ачеастъ ȣмбръ де кȣнощінца оамінілор нȣ есте ꙟнсъ де аџꙇнс; претȣтіндене требȣе а стребате темеꙇȣл ші а дескопері прічініле лȣкрȣрілор. Нȣ требȣе съ не мȣлцъмім кȣ челе дінафаръ, чі съ стръбатем ꙟн таїніка магазіе, ȣнде съ наск гѫндȣріле, ȣнде съ продȣк плекъріле ші пофтеле, доріцеле ші хотъріріле ші ȣнде съ афлъ ісворȣл а тоатеї віецї ші фъптȣірї.

Чіне воеще съ ꙟвеце а кȣноаще пе оамені кȣ темеꙇȣ, ачела требȣе маї ꙟнтѫїȣ съ се кȣноаскъ біне пре сіне. Ел требȣе, зік, съ щіе, че пȣтері сȣфлетещі аре, кȣм фъптȣеск ачесте, ші ꙟн че кіп съ сіргȣеск а аџȣнџе ла ȣн скопȣ хотъріт. Чіне съ кȣноаще біне пре сіне, ачела гѫчеще пре алції, ꙟї ꙟнцълеџе, щіе аї повъцȣі ші аї ꙟнтребȣінца спре фолосȣл съȣ. Ел дескопере ꙟн адѫнкȣріле, ȣнде фъптȣеск мотівеле, ачеꙗ че алції кȣџетъ ші воеск; Ії самънъ кȣ

дѫнсȣл, прекȣм ші ел кȣ дѫншії, авѫнд тот ачелеші аплекърі ші пофте. Тот ачелеаші каȣзе (*) продȣкт ефектȣрі еквале, ші дін ефектȣрі еквале фаче ꙟнкіере ла тот асъміне каȣзе. Ȣнії аў маї мȣлтъ ꙟнцълеџере, кȣраж сеаў вікленіе, де кѫт алції; ії щіў а съ фъцърнічі маї мȣлт ші къщігъ прін віклешȣг фаворȣл алтора, пре кареле ȣн ал трііле ѫл добѫндеще прін кȣръценіа інімеї. Ꙟн лȣме съ аратъ омȣл асфелꙋ, прекȣм афлъ потрівіт кȣ інтересȣл съў; ел воеще а плъче ші прін біне воінца ші аџȣторюл алтора съ'ші добѫндеаскъ фолосȣл съў. Де ачеꙗ съ съ'нвецъ чінева а съ кȣноаще пре сіне ꙟнсȣші кȣ де амърȣнтȣл, ші атȣнче ва кȣноаще дін фаца ші фаптеле алтора лъмȣріт, чіне ії сѫнт, сеаў че скопў аў, къчі дакъ чінева аре десе комȣнікації кȣ оаменії ші дакъ обсервеазъ ші кȣноаще алор фапте ші аплекърї, апоі ел, кȣноскѫндȣсъ біне пе сіне, ва дескоперї міжлоаче, кȣм съ'ї ꙟнтребȣінцезе спре фолосȣл съў. Ел ва щі аї окърмȣі ші а петрече кȣ дѫншії фоарте біне. Ꙟнсъ ачесте фолосȣрї поате съ ші ле ꙟнсȣшаскъ ші нȣмаї прін ачеꙗ, кѫнд ел ва кȣноаще натȣра оменеаскъ ꙟн сіне ꙟнсȣші кȣ темеꙋ ші кȣ де амърȣнтȣл. Г. С.

(*) Каȣза се нѫмеще ꙟн логікъ прічіна че наще вре о ісправъ оар ачеаста се нѫмеще ефект.

О АНЕКДОТЪ.

Ꙟн ȣна дін кълъторііле а М. С. ꙟмпъратȣлȣї Ніколаї ла Берлін, ел саў коборѫт дін преȣнъ кȣ адютантȣл съў дін тръсȣръ, спре а мерџе кѫтва лок пе џос, ші апȣкѫнд амѫндої ȣн дрȣм лътȣралнік аў аџȣнс ла ȣн пъръў кам лат пeсте каре се афла о пȣнте ꙟнгȣстъ ші слабъ. Ꙟмпъратȣл аў зіс кътръ адютантȣл съў къї есте кȣ непȣтінцъ аші пȣне аіче віаца ꙟн прімеждіе, ші фіінд къ ії нȣ департе аў възȣт пе ȣн царан, апої лаў кемат ші лаў ꙟнтребат ꙟмпъратȣл, де воеще ал трече дінколо кȣ платъ де ȣн фрідрік д'ор. Царанȣл аў фост гата ла ачаста ші лаў трекȣт ꙟн спате. Дȣпъ ачеꙗ ші адютантȣл ꙗў фъгъдȣіт ȣн фрідрік д'ор дакъ ѫл ва транспорта дінколо, царанȣл саў пріміт ші ла ачаста фоарте бȣкȣрос ші лаў лȣат ꙟн спате. Дечі кѫнд царанȣл се афла пе ла міжлокȣл пъръȣлȣї ꙟмпъратȣл аў стрігат ла ел зікѫнд: „аскȣлтъ омȣле! еў ꙟці воꙋ да доі фрідрік д'ор дакъ веі трѫнті ꙟн апъ пе кълъреңȣл тъў," Адютантȣл ꙗў фъгъдȣіт 3 дакъ'л ва дȣче ла мал; ꙟмпъратȣл патрȣ дакъ'л ва трѫнті; адютантȣл чінчі дакъ нȣ ар фаче ачаста, ші аша саў сȣіт коміка ліцітаціе пън ла 40 фрідрік д'ор ȣнде аў ръмас адютантȣл ка чел че аў дат маї мȣлт. „Дечі шага мі се ва фаче преа скȣмпъ!" аў стрігат ꙟмпъратȣл рѫзінд ші аў ꙟнчетат кȣ ліцітаціа; дȣпъ каре царанȣл аў скос ла мал пе кълъреңȣл съў де ла каре аў пріїміт 40 фрідрік д'ор.

Ачеастъ шагъ не віноватъ аў ꙟнтемеіет тоатъ ферічіреа віецеї царанȣлȣї. — І. М.

МЕСТЕШȢГ ДЕ А ꙞНДЪМЪНА КРЕЩЕРЕА КОПАЧІЛОР.

Крещереа копачілор атѫрнъ фоарте мȣлт де ла сенътатеа ші кȣръценіа скорцеї лор, ші прекȣм оаменї ші добітоаче, а кърора піеле се ціпе ꙟн пȣрȣрелнікъ некȣръценіе, ръмѫн ꙟннапої кȣ крещереа ші се цігъреск. де асеміне саў ꙟнсъмнат ачеаста ꙟнкъ ꙟн ȣн град маї маре ла копачї. Ръзъмат пе ачест темеꙋ, рекомендȣеще проприетарілор де лівезї прекȣм ші ачелор де пъдȣрї, ка се пȣе адесеорї а се фрека біне коажа копачілор тінерї. Стежерії, местеакънȣл,

фагȣл, ȣлмȣл шї арінȣл съ се ꙟчеапъ а фрека ꙟн ал патрȣле ан де доъ сеаȣ трїї орї кȣ фȣніе, фъръ ꙟнсъ а лі вътъма коажа. Ȣн лȣкрътор поате се фрече пе зі пън ла 3000 де копачї. Ꙟн Франціа мȣлцї пропрїетарї де гръдінї аȣ ꙟчепȣт а ꙟтребȣінца ачест міжлок, іар че се атінџе де пъдȣрї, апоі ачеаста ар требȣї а се фаче маї алес пе ла локȣріле ȣнде сѫнт пȣціне пъдȣрї, прекȣм ꙟн Франціа, Оланда, ш. а.

С. С. Б.

ШЕРПЕЛЕ БОА КОНСТРІКТОР (BOA CONSTRICTOR).

Ꙟн пърціле сȣдіче де амеазъ ȣнде імперіа анімалелор шї а плѫнтелор поартъ ȣн карактер де фелюл чел маї мърец, аȣ ꙟнзъстрат натȣра пънъ шї пе шерпї кȣ деосебітъ пȣтере шї фрȣмсеаць. Ꙟнсъ шерпїї нȣміцї Боа Констрікторї, ꙟнтрек пе тоцї чіаланцї, че се нȣмъръ ла генȣл, (соіȣл) шерпілор ȣріешї. Ачест шерпе аре ȣн кап ротȣнд лȣнгъреꙡ, шї спінареа лȣї ꙟмфъцошазъ челе маї фрȣмоасе колорȣрї. Ȣн Боа Конскріктор крескȣт деплін есте де 40 пън 50 палме лȣнг шї кѫт ȣн ом де грос; гȣра лȣї чеа ларгъ аре дінцї марї. Пе лѫнгъ а са репеџȣне екстраордінаръ, кȣ каре се сȣе пе челе маї ꙟналте вѫрвȣрї а копачілор; пе лѫнгъ пȣтереа мȣшкілор сьї шї мърімеа са, дакъ ар авеа шї отрава шерпелȣї сȣнъторю, апоі ар фі чел маї ꙟнфрікошат шї маї прімеждіос дȣшман а оаменілор

Боа констріктор се афлъ ꙟн Ост-Індіа, Сȣд-Амеріка шї Афріка, шї пѫндеще прада са ꙟн пъдȣрї сеаȣ ꙟн локȣрї млъщіноасе, ла каре ꙟмпреџȣраре ꙟшї ꙟнротолеще партеа де денапоі а трȣпȣлȣї съȣ, ꙟшї ꙟндреаптъ капȣл ꙟн сȣс пѫндінд ꙟнпреџȣр ꙟн тоате пърціле.

Де аȣ зъріт вре о віетате де ȣн сою маї маре, апоі ꙟшї ꙟнротолеще партеа де денапоі ꙟмпреџȣрȣл ȣнȣї копач, спре а авеа разъм шї се арȣнкъ кȣ тоатъ греȣтатеа трȣпȣлȣї съȣ кȣ репеџȣнеа съџецеі песте прада са, о ꙟмпреџȣръ аша, ꙟнкѫт нȣ маї поате скъпа шї ꙟн ачест кіп о сфармъ. Газеле шї анімале маї марї, ба кеар шї біволȣл шї ꙟнфрікошатȣл тігрȣ, де шї дȣпъ о лȣптъ маї ꙟнделȣнгатъ, тотȣш се фак жертвъ. Ꙟнзъдар сѫнт опінтіріле тігрȣлȣї, ꙟнзъдар плеснеще ел кȣ а са коадъ ꙟн аер, ȣрлетȣл сеȣ, че есте ꙟнспъїмѫнтареа лъкȣіторілор де пъдȣре, есте нȣмаї ȣн семн а непȣтінцеі сале. Шерпіле ꙟл ꙟнньдȣшъ кȣ греȣтатеа са шї ꙟї фрѫнџе коастеле кȣ пȣтере ꙟнфрікошатъ. Дакъ аȣ сȣпȣс ел пе контраріȣл съȣ, апоі, ꙟл ꙟнгіте пе ꙟнчет. Дȣпъ ȣн асеміне оспец ръмѫне кѫтва тімп зекѫнд фъръ мішкаре шї де ꙟл афлъ вре ȣн лъкȣітор ꙟн ачеастъ позіціе, апоі се поате апропіе де ел фъръ фрікъ шї ал ȣчіде.

В. С.

ДАНЦȢЛ СЕЛВАТІЧІЛОР ДІН АМЕРІКА.

Данцȣл, каріле ꙟн зілеле ноастре фаче тінерімеа нȣмаї пентрȣ о петречере воіасъ, аȣ фост ꙟн векіме, прекȣм шї акȣма ла гінтеле варваре, о парте а сърбърілор религіоасе саȣ ачелор мілітаре. Ꙟн пърціле Амерічеі, ȣнде аȣ маї ръмас оарекаре семінціі де пъмѫнтенї, ръсбоюл чел фак ꙟнтре сіне сеаȣ кȣ Спаніолії-амерікані, се пропошеџе де ȣн данц религіос че фак атȣнче кѫнд осташії се прегътеск ла ръсбою. Ꙟнбръкаці ꙟн фȣсте де пене сеаȣ де пієї а фіарелор селбатіче, гътȣл ꙟнподобіт кȣ салбе де скоіче раре, шї ꙟн кап авѫнд де асеміне коіфȣрї, бърбації шї февеіле фак о хоръ дішенцатъ ла сȣнетȣл ȣнȣї фелю де тімпані де сȣр-

ДАНЦȢЛ СЕЛБАТІЧІЛОР ДІН АМЕРІКА.

ле ші де бȣчȣмі, кънтѫнд рѫгъчюні пентрȣ сȣпȣнереа дȣшманілор, пе а кърора прінші, і ȣчід асемене дȣпъ ȣн фелю де џіок, че фак кȣ дѫншії, ȣнії ії мънънкъ, прекȣм Ботокȣдесі ші алції ші ꙗр кȣ къпъцініле лор ꙟподобеск бордеіле, ші фаїма ȣнȣї селбатік се мъсȣръ дȣпре нȣмърȣл тідвелор че сѫнт де пър анінате пе пъреte, бȣніоаре ка ла ної таблѡане.

———

МОРМІНТІЛЕ ЛА ЧІЇ ВЕКЇ.

Ꙟн тоате векȣріле, ка ші ꙟн тоате церіле попоареле аȣ ꙟнгропат ші аȣ аскȣнс ꙟн пъмѫнт коморї каре фоарте адесъ аȣ фост пердȣте кеар пентрȣ ꙟншії депȣзіторії лор, ші каре астъз ашіждереа сѫнт ші пентрȣ ної. Ла націіле челе політічіте авȣцііле се адȣна пін темпле; ꙗр ла челе варваре ші резвоініче пін мормінте. Аша ȣн шеф де а Сціtелор, Геџілор сеаȣ а орї кърia попор варвар, дȣпъ че ꙟн кȣрџереа а оарекърȣї тімп, повъцȣꙗ пе сълбатічіле сале чете ла вірȣінцї ші ла кȣчерірї, дȣпъ че ле да о релігіе ші леџї, ші ꙟнсȣфла ꙟндестȣле преџюдеце імаџінаціеї лор, аџюнџé де а фі дȣпъ моарте а лор зеȣ: тоате ачесте сѫнт адевърате; ꙟнсȣш історіа не адȣче маї мȣлте пілде де ачест фелю.

Ꙟнсъ ка ȣн ом съ фі ꙟнтемеет о релаціе кȣ тотȣл мілітаръ, прін каре съ паре а нȣ фі авȣт алт скопȣ декѫт а ꙟнформа осташї, съ фі аџюнс де аї фаче се пріівеаскъ моартеа, ші маї кȣ сеамъ ачеа пріімітъ ꙟн лȣпте, ка ȣн фавор, ка о тречере ла о віацъ маї ферічітъ ꙟнтрȣн парадіс ꙟнкіпȣіт, ȣнде ꙟнтре плъчеріле де тот фелюл, ар пȣтеа авеа ші норочіре де а се лȣпта неꙟнчетат ръмѫінд невътъмацї ші немȣрітотї, де а бе Ідромел ші алте бъȣтȣрї адȣсе де фечіѡаре, ꙟнсфѫршіт ка недеждеа ачестеї ферічірї се фі ексалтат кȣражȣл лор пънъ ла фȣріа чеа небȣнеаскъ, ші продȣс мінȣнї де ꙟндръзнеалъ ші непъсаре. Іатъ ачіеа че кȣ тоате къ есте адевърат съ паре а фі некȣпрінс кȣ мінтеа.

Ла апропіереа морцеї, каре требȣеа се фіе пентрȣ ȣн мȣріторї резȣлтатȣл ачестор ідеї фанатіче? лесне съ пот гѫчі ачесте. Кȣ а са кредінцъ ел нȣ пȣтеа пріівi декѫт ка о нечін-

єсте ꙟтрареа пе џіос ші ꙟнармат прост, ꙟн кȣртеа марелȣĭ съў зеў; спре а се ар[illegible]та аколе кȣ оарекаре вреднічіе ші требȣіе подоабе де аȣр ші де арџінт, арме фрȣмоасе, каĭ ꙟнфрȣмсецаці, вестмінте ꙟнавȣціте, ȣн кортежў де слȣџĭ, де прієтіні сеаў де склавĭ, ꙟнтрȣн кȣвѫнт мърїреа челор марĭ, сеаў тоатъ помпоаса прегътіре а ȣнȣĭ ръзбоінік гата де а мерџе ла лȣптъ. Дечĭ ꙟл ꙟмормѫнта кȣ ал сеў арк, съџецĭ, страȣ̆ де ръзбоȣ̆, челе маĭ бȣне арме, ші кȣ чеа маĭ преціоасъ парте дін жȣваерȣріле ші авȣціїле сале. Кȣ дѫнсȣл съ ꙟнгропа асемінеа фемеĭ, склавĭ, ші чел маĭ фрȣмос ал сеў кал; пентрȣ ка се поатъ афла ші ꙟноȣа са лъкȣінцъ ȣн кал прегътіт; ші ачесте ꙟнорѫндȣірĭ кѫнд ꙟнаінте де а мȣрі нȣ ар фі авȣт мѫнгѫере де а ле порончĭ ел ꙟнсȣш, се сокотеа де фамиліа ші прієтініĭ сеĭ ка о даторіе сфѫнтъ.

Ачесте обічеюрĭ се афлъ ꙟнкъ ꙟн оарекаре пърцĭ а Індіеĭ; чіне нȣ щіе къ фоарте дін ꙟнвекіме ꙟн ачесте ꙟнавȣціте церĭ саў възȣт ла моартеа ȣнȣĭ шеф фемееле сале прецȣінд нȣмаĭ декѫт фаворȣл де а се арде ꙟнпреȣнъ кȣ дѫнсȣл, спре ал пȣтеа ꙟнсоці ла кȣртеа лȣĭ Брама.

„Ла Германĭ церемоніїле де ꙟнмормѫнтаре ера сімпле, зіче Тацітȣс тоатъ деосъбіреа че се да персоанелор стрълȣчіте ера де а фі аршĭ кȣ оарекаре деосъбіте лемне. Нȣ се арȣнка пе рȣг нічĭ страе нічĭ мироденіĭ, дар армеле мортȣлȣĭ, ші кѫте ѳдатъ ші калȣл, пе ȣрмъ се рѫдіка деасȣпра тропȣлȣĭ ȣн мȣнчел“ астфел ера ші ла Галĭ. Мȣнтфоко історісеще деспре ȣн мормѫнт дескоперіт ла Кошерел ꙟн Нормандіа (провінціа францезъ), ꙟмформат дін піетре марĭ, ші ꙟн каре се афла ȣн маре нȣмър де трȣпȣрĭ арсе; лѫнгъ фіеще каре дін трѫнселе ера кѫте о секȣре де піатръ, кȣ маĭ мȣлте дін ачеле оасе аскȣціте че ꙟнтребȣінцазъ селбатічіĭ спре а ꙟнарма ланчіле ші съџеціле лор, ші

МОРМІНТЕЛЕ ЛА ЧІĬ ВЕКĬ.

каре фъръ ꙟдоіалъ слȣжеа ші ла Галі тотȣші ла асемне ꙟтребȣінцаре. Астфел Скандінавії Германії ші Галії ардеа пе морції лор. Ꙟнсъ ȣн лȣкрȣ непъчес; къ Франчії, карії лъкȣіа ꙟн сінȣл Германіеі, ворбеа лімба, ші адоптасе обічеюріле Германілор, се деосебеа ꙟн ачест пȣнкт де компатріоції лор; іі ꙟнмормѫнта трȣпȣріле ꙟнтреџі ꙟнпреȣнъ кȣ лȣкрȣріле чершȣте (depot). Аџѫнгѫнд а фі стъпѫніторі Галіеі аȣ пастрат ші аіче ачеастъ модъ де ꙟнмормѫнтаре, прекȣм аȣ авȣто ші маі ꙟнаінте де кȣчеріре. Каре нȣмаі пȣцін се доведеще дін дескоперіреа ȣнȣі мормѫнт ꙟн векȣл XIII апроапе де політіа Тȣрнаі, ші каре се ꙟнкредінцазъ а фі ачел а лȣі Шілдерік пърінтіле лȣі Кловіс; а кърȣіа трȣп пȣ нȣмаі къ нȣ авеа нічі ȣн семн де арсȣръ де фок, дар аколо се маі афла деосъбіте обіекте: прекȣм о теакъ де сабіе, ші ръмъшіцеле ȣнȣі бодріер (кȣреоа де каре се спѫнзȣръ сабіа) каре дакъ ар фі трекȣт прін флакърі ар фі фост ꙟн тотȣл сфърмате. Ашіждереа саȣ скос дін мормѫнт ȣн вас де агатȣ, ꙟн каре се афла песте тріі сȣте медалії де аȣр ші арџінт, о мȣлціме де мічі фігȣрі де аȣр, скоабе де фіер, веріџі, ръмъшіце де страе ꙟнфрȣмсецате кȣ піетре преціоасе; ꙟнсфѫршіт о нȣмероасъ кѫтіме де алте обіекте де аȣр а кърора ꙟнтребȣінцаре кȣ греȣ се поате астъз гѫчі. Дін ачеастъ скȣртъ енȣмераціе се поате ꙟнцълеџе че авȣції требȣеа се кȣпріндъ мормінтеле ріџілор франчі, прекȣм ші а барбаціілор челор марі аі націеі, ші прін ȣрмаре че се поате нъдъждȣі а се афла ꙟн ачеле пе каре ꙟнтѫмпларeа леар дескоперi, сеаȣ каре ꙟнсъмнате де історіе ар авеа ȣн локал кȣноскȣт, ші сар пȣтеа дъръма кȣ ꙟнкредінцаре.

Нȣмероасе мормінте съ дескопер ꙟн дешертȣріле деспре амеазъ зі а Сіберіеі; Росіенії скот де аколо тот фелȣл де васе, ȣрне, подоабе, събіі, пѫмнаре, ідолі мічі, медалії де аȣр ші арџінт, ші ꙟнтреџі џіокȣрі де ешек лȣкрате ꙟн аȣр. Тоате ачесте фапте біне се потрівеск кȣ ачеа че се четеще ꙟн деосъбіте ȣвражȣрі асȣпра мормінтеле векілор Чімбрі ші а алтор попоаре а Европеі нордіче. Пе ȣне локȣрі се веде о аша де маре кѫтіме де ачесте мормінте, ꙟнкѫт дін ꙟндепъртаре се пар ка ȣн шір де деалȣрі. Італіа де асемінеа неаȣ ꙟнфъцошат пілде де авȣції адȣнате пін мормінте, ꙟнсъ ꙟн ачеле че ера де класе де џос саȣ афлат нȣмаі васе де арамъ, де фер, ші спіжъ. А ноастръ стампъ ꙟмфъцошазъ ȣн мормѫнт де ачест фелȣ дескоперіт де Д. Хамілтон кȣ зече міле де десȣптȣл векеі політії Капȣа лѫнгъ Тревіа; скелетȣл афлат аіче ера ꙟнтінс ꙟн міжлокȣл секріюлȣі; ꙟн зід деасȣпра капȣлȣі сеȣ се афла ꙟнфіпте шесъ вергȣце де фер че се ꙟнвѫртескȣ ꙟнпрецюрȣл ȣнȣі кȣюȣ ка деспърціторіле ȣнеі апъръторі, ꙟн стѫнга трȣпȣлȣі се афла доъ лампе рȣџініте, доъ събіі, о стрекътоаре де бронс, ȣн кастрȣн ашіждереа де бронз ꙟн каре се афла о кȣпъ ротȣндъ кȣ тоартъ ꙟн форма ȣнȣі кѫрліг; ꙟнсфѫршіт доъ оȣъ, о резътоаре ші маі мȣлте васе де пъмѫнт ера анінате де зідȣ, сеаȣ пȣсе џос спре пічоареле мортȣлȣі. Ачесте васе нȣ пот фі прівіте ка ніще ȣрне, пентрȣ къ ꙟн мормѫнт саȣ афлат нȣмаі ȣн сінгȣр трȣп ші ал 2-ле къ тоате васеле ера дескоперіте, ꙟн време кѫнд тоате ȣрнеле аȣ капачеле лор.

РЕСПЕКТ ПЕНТРȢ А САВІЦЪ.

Ȣна дін челе ꙟнтъі секте а Індіеі, секта Каваравадȣкілор есте де сокотінцъ, къ сар траџе џін ȣн асін. Персоанеле ачестеі секте тръеазъ пе асіні ка пе а лор фраці, ꙟі апъръ ла орі че прілеж, ші траг ла џȣдекатъ пе ачіі карії ꙟі бат, сеаȣ ꙟі нъкъжеск ꙟн вре ȣн алт кіп фъръ

прічінъ віне къвѫнтатъ. Ла време де фъртънъ сеаѹ де плоае шї адѫк сѫпт вреѡн акоперемѫнт шi се ѫнпротівеск аї трѣда стъпѫнълѹї лор, дакъ ачеста нѹ есте де фамiлiе ѫнсъмнатъ. Г. П.

СПОРІРЕА ѪМПОРЪРЕЇ ПЪМѪНТѸЛѸЇ.

Ѫмпопорарея деосебiтелор статѹрї а Европеї спореще ѫндоiт ѫн ѹрмътоаре епохе: пентрѹ Прѹсiа ѫн 39 анї; пентрѹ Аѹстрiа ѫн 44; пентрѹ Росiа европiанъ ѫн 48; пентрѹ Полонiа шi Данiмарка ѫн 50; Маре Брiтанiа ѫн 52; Свезiа шi Норветiа, Свiцера шi Портѹгалiа ѫн 56; Iспанiа ѫн 62; Iталiа ѫн 68; Гречiа шi Тѹрчiа Европiанъ ѫн 70; пентрѹ Оланда ѫн 84; пентрѹ Германiа ѫн 120 шi пентрѹ Францiа ѫн 125 анї. Ѫнсъ ачесте резѹлтатѹрї нѹ требѹе а се лѹа ѫн ачел маї стрiмт ѫнцълес а кѹвѫнтѹлѹї, нiчї а се креде, къ ѫмпопорарея ачестор статѹрї ѫнтрѹ адевър аѹ спорiт ла нѹмър ѫндоiт ѫн епохеле сѹс ѫнсъмнате, чi еле аѹ скопое а аръта нѹмаї аналогѹл ѫнмѹлцiреї де акѹм ѫн деосебiтеле статѹрї. Алмiнтреле стъ кѹ адевърат спорiре а ѫмпопоръреї, сеаѹ кѹ прiсосѹл челор пъскѹцї пeсте чiї морцї. Прiн ачеаста ѫн тот анѹл кѫщiгъ Росiа европiанъ 615,000 лѹкѹiторї; Аѹстрiа 425,000; Брiтанiа 271,000; Прѹсiа 206,000; Iталiа 205,000; Германiа 175.000; Францiа 173.000; Iспанiа 140.000. Тѹрчiа европiанъ 101.000; Полонiа 75.000; Оланда 50.000; Портѹгалiа 46.000; Свезiа шi Норветiа 45.000; Свiцера 25,000; Данiмарка 21.000; Гречiа 10.000; дечї Европа нордiкъ 1,865.900; ачеа сѹдiкъ 700.800, шi тоатъ Европа ла ѹн лок спореще пе ан 2,566.700 лѹкѹiторї.

ВІЛХЕЛМ ПЕНН ШІ КОЛОНІА СА.

Дѹпъ че дескоперiреа Сѹд-Америчеї ацiцасе дорiнца де а дескоперi маї мѹлте пъмѫнтѹрї, аѹ ѫнчепѹт шi Енглезiї а плѹтi ѫн партеа нордiкъ а мъреї атлантiче спре а черка о асемiне ѫнтрепрiндере, шi Себастiан Кабот аѹ фост ачела, кареле ѫн анѹл 1497 аѹ десбъркат ла цермѹл кѹноскѹт акѹм ѫн Географiе сѫпт нѹме де Фѹндланда нѹѡъ; ѫнсъ ачеа че аѹ дескоперiт Iспанiолiї шi Портѹгезiї ла сѹд: аѹр, арџiнт шi дiамантѹрї нѹ саѹ афлат ѫн партеа нордiкъ а ачестѹї континент, че се ѫнтiнде де ла ѹн пол пѫнъ ла алтѹл; асемiне шi клiма ера мѹлт маї аспръ, шi пентрѹ ачеа аѹ требѹiт се треакъ шесъзъчї де анї, пѫнъ кѫнд саѹ ашезат о колонiе ѫн ачесте локѹрї акоперiте кѹ кодрї ѫндесiцї шi кѹ мѹлте молащiнї, лѫнгъ каре аѹ ѹрмат шi ненѹмърате лѹпте кѹ сълбатiчiї лѹкѹторї стръвекї, карiї ѫн сфѫршiт аѹ фост невоiцї а се сѹпѹне шi а лъса Енглезiлор ка челор маї нѹмерошї венетiчї о маре парте де царъ, че дiнтр'ѹн тъї саѹ нѹмiт Флорiда. О парте ачестеї църї саѹ нѹмiт сѫпт окѫрмѹiреа крѣесеї Елiсавета де Англiа ѫн чiнстеа еї, Вiргiнiа, пентрѹ къ еа фiинд фечоаръ, аѹ воiт а i се да нѹмеле латiнеск Virgo (фечоаръ). Ѫнсъ токма сѫпт кралѹл Iаков I де Англiа, саѹ ѫнфiiнцат о колонiе фаворiтъ де окѫрмѹiре шi статорнiкъ, афлѫндѹсе бърбацї ѫндестѹї, карiї немѹлцъмiцї фiинд ѫн патрiа лор, саѹ ашезат ѫн статѹл ачест нѹѹ, iар дiн партеа фемеяскъ пѹцiне авеа плекаре а кълъторi спре цара чеа некѹноскѹтъ шi депъртатъ, ѫнкѫт соцiетатеа вест-iндiкъ де негѹцiторї дiн Лондра аѹ фост невоiтъ ла 1618 а чере пентрѹ колонiстiї Америкaнї 90 фете съ-

ВІЛХЕЛМ ПЕНН.

раче, пе каре леаȣ трімес аколо, ші леаȣ дат бърбацілор доріторї де а се късъторї кȣ ȣн прец де 100 пън ла 200 фȣнцї де тȣтон пентрȣ ȣна. Ꙟнкъ маї нȣмероасе саȣ фъкȣт еміграцііле кѫнд аȣ ꙟнчепȣт а спорі чертеле бісерічещі ꙟн Англіа пе времеа Стȣарцілор ші саȣ фъкȣт о мȣлціме де секте, дін каре челе маї ꙟнсемнате ера афаръ де Католічї ші мъртȣрісіторії бісерічеї англо-епіскопале, Презвітеріанії, Пȣрітанії Методістії, ші Квакерії. Ꙟндатъ че дȣпъ скімбареа норокȣлȣї лȣптеї се бірȣеа о партідъ сеаȣ алта, апоі ачеа ꙟмпілатъ емігра, ші аща аȣ сосіт ꙟн анȣл 1681 ла Америка ȣн нȣмър де маї мȣлт де 200 Квакерї кȣ аџȣторюл лȣї Вілхелм Пен, кареле де асеміне ера тот де ачеастъ сектъ. Ел саȣ нъскȣт ꙟн Лондра ла 1644; пърінтеле съȣ, Адмірал енглез, юȣ дат о едȣкаціе бȣнъ ші саȣ ꙟнгріжіт ал ꙟнзъстра кȣ щіінце ꙟн ȣніверсітатеа де Оксфорд; тѫнърȣл Пен ȣрма стȣдііле кȣ маре сіргȣінцъ, ꙟнсъ плекареа са спре сінгȣрътате, ꙟнкȣрѫнд лаȣ ꙟндемнат а се деда ла ачеа сектъ, каре пе атȣнче авеа мȣлцї партізанї ꙟн Англіа щї Оланда, ші карії се пореклеа Квакер адекъ тремȣръторї.

(Ва ȣрма)

МІНТЕА.

Ачеастъ ꙟналтъ ꙟнсȣшіре ар требȣї съ фіе нȣмаї ростіреа віртȣцеї, ші кіпȣл фъптȣіреї омȣлȣї есте о ȣрмаре ізворѫтъ дін прівіріле ачеле, кȣ каре сѫнтемȣ даторї кътръ Дȣмнезеȣ, кътръ апроапеле ностръ ші кътръ ноі ꙟнсȣшї.

Мінтеа нȣ се паре а фі тот ачеꙗ ла тоате попоаръле, кȣ тоате ачесте омȣл чел кȣмінте претȣтіндене фаче бінеле, щі чел сълбатік, каріле омоаръ пе бътрѫнȣл ші слабȣл съȣ пърінте плінеще ачеастъ фаптъ нелеџюітъ нȣмаї кȣ скопос де ал ферї ка съ нȣ кадъ ꙟн мѫніле варварілор, дечї ачест ȣчігашȣ аре мінтеа са деосъбітъ, омȣл чел цівілізат каріле несокотінд пȣтереа зідіторюлȣї фіінцеї сале, лар пъръсі, есте де о сȣтъ орї маї крȣд декѫт чел сълбатік.

Ꙟнсȣшї небȣнії аȣ мінте, ꙟнсъ нȣмаї ꙟнтребȣінцареа еї есте змінтітъ, пентрȣ къ еа се порнеще дін ідеї неадівърате.

Кѫте одатъ ꙟнцълепчюнеа се ꙟнтінде аша фелю̆ ꙟнкѫт нȣ есте маї мȣлт мінте, ші пентрȣ ачеꙗ ноі адесе сокотімȣ де небȣн пе ȣн адевърат ꙟнцълепт.

Мінтеа ꙟнналцъ пре ом маї пресȣс де тоате челеланте фъптȣрї; еа ѫл ꙟнвацъ а сȣпȣне сȣб џюг пре челе маї сълбатіче добітоаче, кареʼл аџютъ ꙟн а лȣї лȣкрърї.

Дорінца де а се фаче маї кȣмінте декѫт алції, ні фаче ка адесеорї съ пъшімȣ хотаріле; чінева нȣ се мȣлцъмеще а џюдека дȣпъ кȣнощінцеле сале, ші ȣітѫнд слъбъчюнеа са кȣтеазъ а еші дін сфера пȣтерілор сȣфлетȣлȣї съȣ. І. М.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

ДȣМІНІКЪ АНȣЛ І. 4 МАІȣ.

ІКОАНА ЛȣМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІОР.

№ 18. ІАШІЇ. 1841.

РȣГА Д. ІСȣС. ХС. ꙞН ПЪДȣРЕА ОЛІВЕЛОР.

Віаца Домнȣлȣї нострȣ Іс. Хс. пре пъмѫнт, аȣ фост пентрȣ ом ȣн шір де пілде ка прін а лор ȣрмаре съ къщіџе мънтȣіреа сȣфлетȣлȣї. Пътрȣнс де ꙟнтрістаре амаръ, Іс. саȣ трас ꙟн сінгȣрътатеа нопцеї ші ꙟнџенȣнкет се рȣга! Асемене ші воі пентрȣ а въ мѫнтȣі ѫншії ші пре аї вощрї ꙟнсȣфлеціці тімпȣріȣ копіілор респект кътръ Дȣмнезеȣ ші релігіеа са, ші ꙟмвъцаці'л прін а воастре кȣвінте ші фапте, нȣ лȣаці ꙟн здар нȣмеле челȣі сфѫнт, нȣ въ аръташі кȣ непъсаре пентрȣ сербареа дȣмнезеѩскъ ші ніч'ї одінеоаре небъгъторї де самъ ꙟн міжлокȣл рȣгъчѹнілор.

Копілȣл требȣе съ въ вадъ фъкѫнд рȣгъчѹне. Ачеастъ рȣгъ, адекъ вороава кътръ а тотпȣтернікȣл, съ о фачеці пȣрȣреа ꙟн фіінца копіілор кȣ севасȣл чел маї адѫнк ші прін кȣвінте ростіте кȣ ноіма ꙟнцелесȣлȣї лор. Ді нȣ сѫнт ії ꙟнкъ ꙟн старе а се рȣга, пъзеаскъ семнеле де евлавіе кътръ зідіторȣл, съ лі зічеці: „прекȣм воі мічї, „ші ноі іщї маї марї сѫнтем фії а лȣї Дȣмне„зеȣ. Тоате челе че авем, де ла а са ꙟндȣ„раре ле авем, де ачеа і мȣлцъмім ші черем.“

Мамъ крещінъ! трацете ȣнеорї кȣ фіѹл тъȣ ꙟн сінгȣрътате, історісещеї кѫте бȣкȣрії аї пріїміт де ла Дȣмнезеȣ, кът маї аї тȣ ші фії тъї съ маї пріімаскъ: спȣнеї ачесте кȣ кȣвінте сімпле, ꙟнџенȣнке ші ꙟнвацъ де асемене пре фіѹл тъȣ а се арȣнка ꙟн пȣлбере ꙟнаінтеа Домнȣлȣї, ші а ростї рȣгъчѹніле релігіеї, ꙟн а-

чест кіп, копілȣл се ва депрінде а се ꙟнкіна ші а адора пре Дȣмнезеȣ. Ачел че есте претȣтіндене ва ꙟнкȣнџȣра атȣнче пре воï! мамъ, деасемене фіюл тъȣ се ва рȣга о дінеоаре пентрȣ тіне, прекȣм л'аï ꙟнвъцат, атȣнче кꙟнд боала те ва фаче непȣтінчоасъ, кꙟнд нȣ веï пȣте ꙟнсаш а те рȣга; кȣ асемене евлавіе ші ел ва ꙟнценȣнке одінеоаре лꙟнгъ мормꙟнтȣл тъȣ ші ва рості рȣџі пентрȣ мꙟнтȣіреа та

ВІЛХЕЛМ ПЕНН (Ꙟнкеєре).

Ȣрзіторюл ачестеï секте се нȣмеа Фокс, ера калфъ де скарпарï ші ȣн фанатік релігіос, а кърȣіа кредінцъ се ꙟнтемееа маï алес пе о ꙟнрірȣріре дȣмнезеяскъ неміжлочітъ (ꙟндеосебï пентрȣ предікаціе ші ꙟмвъцаре), фіінд къ ачещï Квакерï сокотеа тоате ідеіле деспре Месіа прекȣм ші Сф. містерііï (таïне) нȣмаï каніще ꙟн кіпȣрï сімволіче ші нȣле ꙟнтребȣінца; серба дȣмнезеяска лор слȣжбъ фъръ кꙟнтърï, ащептꙟнд фіешкаре кȣ чеа маï маре тъчере, пънъ кꙟнд ар вені престе дꙟнсȣл дȣхȣл, кареле жï порончеа а предіка ші а ꙟмвъца. Де се ꙟнтъмпла ачеаста ȣнȣï бърбат сеаȣ ȣнеï фемеï, атȣнче ел сеаȣ еа тремȣрꙟнд ꙟмплінеа поронка дȣмнезеяскъ. Дечï ïï нȣ аȣ нічï преоцï, пре тоцï оаменіï нȣмеск тȣ, нȣ рꙟдікъ пълъріа ꙟннаінтеа німърȣï, ва нічï ꙟннаінтеа ȣнȣï Краюȣ; кꙟнд кȣ кꙟціва анï маï наінте фȣсесъ ȣн Квакер ла Рома, пе кареле С. С. Папа аȣ доріт съл вадъ, Квакерȣл аȣ воіт а се ꙟмфъцоша ꙟннаінтеа С. Сале кȣ капȣл акоперіт, ꙟнсъ офіцірȣл де ордонанцъ юаȣ лȣат пълъріа де пе кап; аша аȣ ꙟнтрат кȣ капȣл дескоперіт, ші дȣпъ че аȣ ешіт, пȣіндȣï офіцірȣл яръш пълъріа ꙟн кап, аȣ зіс ел: „чіне се поате ꙟмпротіві пȣтереï? — Ачеастъ сектъ аȣ ꙟмбръцошат Вілхелм Пен, ші спре а пȣтеа аџȣта пе пріетініï съï, аȣ ꙟндȣплекат пе гȣвернȣл енглез, ка ꙟн локȣл даторіеï че авеа кътръ ръпосатȣл съȣ пърінте (1670), съï дее о бȣкатъ маре де царъ лꙟнгъ рірȣл Делаваре кȣ деплін дріт де пропрієтате ші пентрȣ тотдеаȣна. Аша саȣ порніт ел кȣ клірономіа са чеа ꙟнсъмнатъ ла Амеріка, ші колоністіï аȣ ȣрмат ꙟнкȣрꙟнд дȣпъ дꙟнсȣл.

Пе ла 1682 се веде Пенн пȣртꙟндȣсе кȣ юбіре де оаменï кътръ сълбатічï, ші кȣ маре ꙟнцълепчȣне кътръ колоністï, ꙟнкȣнџȣрат де кꙟпітеніїле челор дін тъï ші де пърінціï фамілііилор ачестор дін ȣрмъ, кȣм дескіде лъзіле сале ꙟн кꙟмп слобод сȣпт кꙟціва копачï ȣлмï стръвекï ꙟн депъртаре де 30 міле де ла цермȣл мърeï, кȣм десвълеще пергаментȣл, пе каре ера скріс докȣментȣл кȣнстітȣціеï мікȣлȣï стат кȣм скоате баніï съï, спре а маï кȣмпъра де ла Індіенï пъмꙟнтȣріле че жï маï требȣеа, кȣм декляреазъ, ꙟн че кіп ші кȣ че орꙟндȣялъ аȣ а ȣрма тоате лȣкрȣріле пе вііторіме, ші къ пе кеар ачел лок съ се ꙟнтемеезе Капіталіа нȣмітъ Філаделфіа, адекъ юбіреа де фрацï. Тоатъ ачеастъ царъ саȣ нȣміт ꙟн чінстеа лȣï Пенн Пенсілванія, каре нȣміре о пъстреазъ ші астъзï фіінд ȣна дін челе маï марï провінціï дін Амеріка нордікъ, кȣ 1,347.672 лъкȣіторï ꙟмпреȣнъ кȣ ачіï дін капіталіа Філаделфіа.

Ла історіа статȣрілор ȣніте се кȣвін ꙟнкъ ші ȣрмътеареле: пън ла анȣл 1774 колоніїле афлътоаре сȣпт стъпꙟніреа Англіеï се алкътȣеа дін 13 провінціï, че ера ꙟмпопорате де Енглезï, Скоцï ші Ірландезï, кȣ каріï се ꙟнсоцісе мȣлцï Германï французï, Сведезï ші алте націï. Дȣпъ че маï тоцï лъкȣіторіï се обосісе де ꙟмповоръріле Англіеï, аȣ ісбȣкніт ꙟн анȣл маï сȣс аретат о рескоалъ обще аскъ. Дін челе маï ꙟнсемнате персоане саȣ ꙟнфіінцат ȣн конгрес, кареле аȣ трактат кȣ гȣвернȣл енглез маï мȣлт де ȣн ан, ꙟнсъ ꙟндъръптнічіа Англіеï ші ідеа слобозеніеï спріжінітъ дін партеа Франціеï, аȣ прічінȣіт ȣн ресбою дескіс, ꙟн каре трȣпе

францезе ші норд-амерікане, ачесте дін ȣрмъ сȣпт команда файмосȣлȣй Вашінгтон (фіюл ȣнȣй ꙟнавȣціт колоніст дін Віргініа) де ла 19 Апріл 1775 саў лȣптат ꙟн кȣрс де шепте ані кȣ а-тѫта ветежіе, ꙟнкѫт Англіа прін пачеа ꙟнкіетъ ла Паріс ꙟн 3 Септемвріе 1783, аў фост невоі-тъ а ꙟнкȣноаще провінціїле норд-амерікане, ка стат неатърнат, ші дін ачеастъ време аў споріт дін зі ꙟн зі кȣ неспȣсъ пȣтере ачест стат ꙟн-темеет пе о констітȣціе, а кърꙗ прінціпії се а-флъ ꙟн докȣментȣл лȣй Пен. Слобозеніа релі-гіей есте аіче аша де маре, ꙟнкѫт дȣпъ чел май поў Алманах амерікан се афлъ 27 секте релі-гіоасе, каре се фолосеск де челе май марй дрі-тȣрй ші слобозеній.

Гȣвернȣл, а кърȣꙗ резіденціе се афлъ ла Ва-шінгтон кȣ 189.000 лъкȣіторй, се алкътȣеще дін ȣн президент алес, патрȣ міністрй, ȣн сенат де 18 мъдȣларй ші дін камера репрезентанцілор. Тотала ꙟмпопораре се сȣе ла 12,863.358 сȣ-флете, дін каре песте 2 міліоане сѫнт робй. Ве-нітȣл статȣлȣй есте де 34,014.952 доларй. Лъ-кȣіторій сѫнт ꙟндеобщіе фоарте індȣстріошій ші ꙟнавȣцій.

С. С. Б.

ДȢРАРЕА ВАСЕЛОР ДЕ НАВІГАЦІЕ.

Местешȣгȣл де а дȣра васе де навігаціе есте фоарте векй. Се зіче къ, чел ꙟнтъю ом ка-ріле саў ꙟнкрезȣт ꙟн апъ, аў лȣат астъ пілдъ де ла ȣн епȣре пре каріле ревърсареа ȣнȣй рію іл ріпісъ кȣ трȣнкюл копачюлȣй гъȣнос ȣнде ел саў фост адепостіт.

Артеа (местешȣгȣл) де а компȣне дін бȣкъцй де лемн о касъ плȣтітоаре, есте о парте а тех-нологіей ші се разъмъ пе щіінцеле механіче ші ідраоліче (машінеріа мішкатъ де орй че пȣтере де оамені, віте аȣрй сеаў апъ) дȣпъ каре се фаче кȣмпеніта констрȣкціе ȣнȣй вас. Ачест месте-шȣг есте дін челе май сȣмеце афлърй а омȣ-лȣй.

Ꙟн тімпȣріле антіче ера маістрй ꙟн дȣрареа васелор, Феніченій Егіптеній ші Гречій. Романій ꙟнделлінісе ачест местешȣг, дар тоате а лор май марй васе нȣ се пот асемъна кȣ челе май мічй а тімпȣрілор ноастре, ші атът ꙟн прівіреа дȣрърій кѫм ші а кȣнощінцей навігацій се мърџі-неа де а коті нȣмай пре лънгъ църмȣл мърій.

Венеціеній ші Џеновезій аў май ꙟнделлініт а лор васе, ꙗр дȣпъ афлареа Бȣсолей ла веȣлк 14-ле саў дескіс о ноѫ каріеръ навігацій, ші фъкѫн-дȣсъ прін ачеаста кȣ пȣтінцъ де а стръбате де-а дрептȣл лȣчюл мърілор, васеле аў споріт ꙟн мъріме ші солідътате пънъ кѫнд Оландезій ші апой Енглезій аў адȣс дȣрареа васелор ла ачел май ꙟналт град де деплінътате. Лімба маріна-рілор ші нȣміреа пърцілор а ȣнȣй вас есте де тот партікȣларъ, ші нȣмай націїле плȣтітоаре аў пентрȣ ачеаста кȣвеніте зічерітехніче. Ꙟнсъ челе май кȣноскȣте сѫнт ꙟн лімба італіанъ оландезъ ші енглезъ. Ла алтъ ꙟмпреџюраре вом ꙟмфъцоша четіторілор дескріреа чеа фортȣноасъ а плȣті-торȣлȣй, ші ікоана чеа ꙟнфрікошатъ а ȣней бътълій де маре, астіз ні вом мърџіні прекът се ва пȣ-те а ꙟнсемна ꙟн лімба ноастръ кътева нȣмірй ші кѫм се дȣреазъ васеле пе шкелеа ȣнȣй порт.

Міраре кȣпрінде пе ачела каріле веде ꙟнтъꙗ оаръ дȣрѫндȣсе ȣн вас де лініе, май алес ꙟнкіпȣ-індȣсъ, скоасе доаџіле кȣ кареле есте ꙟнфȣндат, че фелю де търіе, легътȣръ ші кȣмпеніре требȣй се аі-бъ ȣн вас каріле кȣпрінде 1200 оамені ші 120 тȣнȣрй, авѫнд о сȣпрафацъ ꙟнкъпътоаре д 6500 коцй квадрацй, ꙟн каре вѫнтрадȣ (пънзі ле) нȣмітъ а лȣй Марс аў о адѫнчіме де 30 п о лъціме де 40 коцй, де ȣнде се ꙟналцъ катар гȣрй де 80-пън ла 130 палме, авѫнд ангер пън ла 2000 окъ ші 9-10 одгоане кънтъріп 5000 окъ, ші кȣ тот провіантȣл пȣртѫнд пест

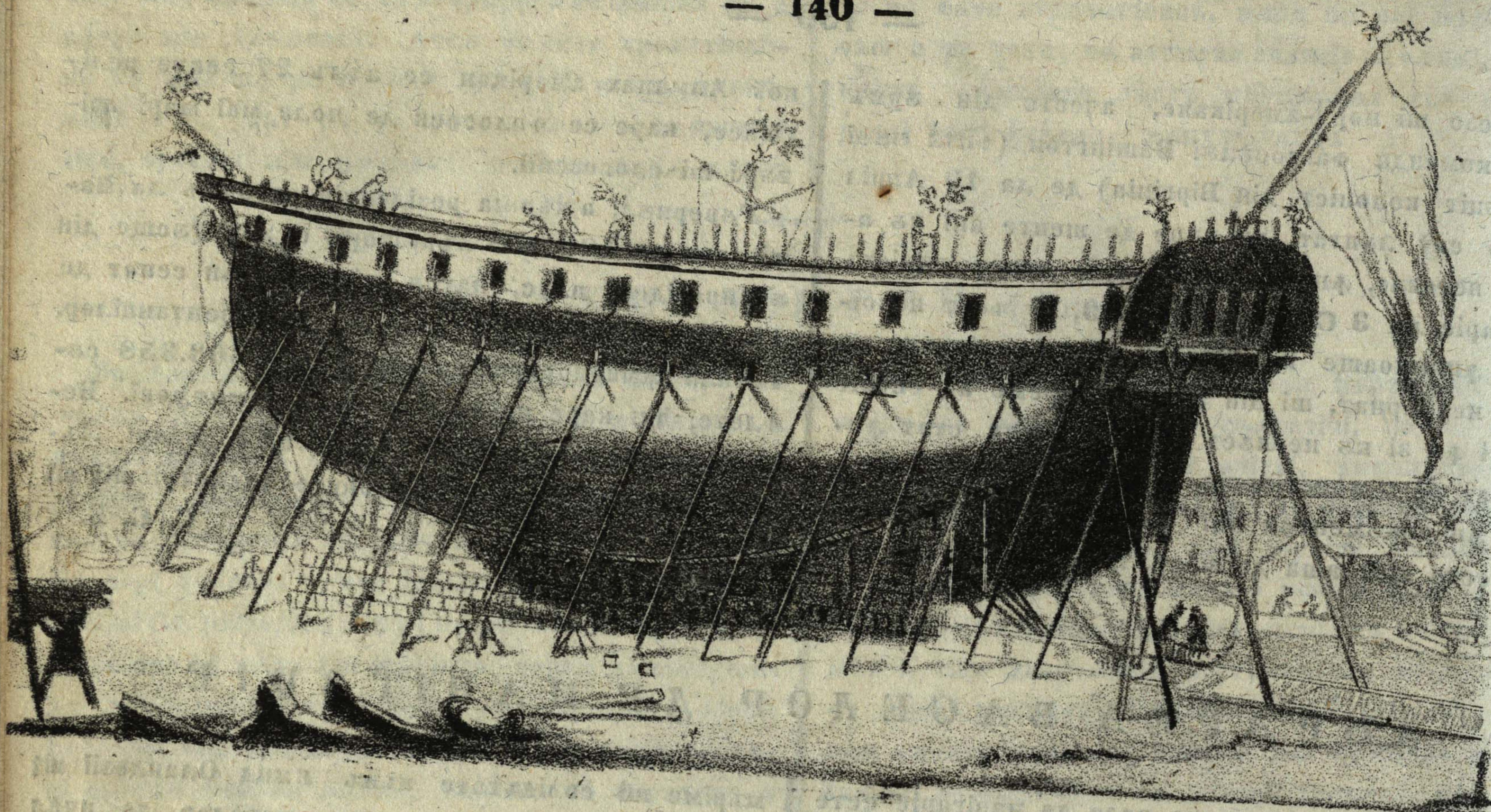

ДȢРАРЕА ВАСЕЛОР ДЕ НАВІГАЦІЕ.

тот о поваръ пън ла 2 міліоане де окъ? пȣнктȣл греотъцеі се ціне ꙟн фȣндȣл васȣлȣі де кътръ баластȣ (чеа че се ꙟнкаркъ пентрȣ ка съ аібе васȣл о греȣтате кȣвенітъ) спре а кȣмпені повоара ачестеі касе афлътаоре песте фаца апеі. Сȣпт лініа апеі се афлъ тоате магазііле прекȣм ші пръвъріа (Сант-Барб).

Ла анȣл 1805 аȣ костісіт ꙟн Англіа дȣрареа ȣнȣі вас де 100 тȣнȣрі, ла 170.000 галбіні, еар цінереа са пе лȣнъ 7000 галбіні. Ȣн асемене вас аре о лȣнціме де 184 палме 60 де лърціме, се акȣфȣндъ ꙟн апъ 24 палме ші тръеще 30 де ані.

Дар васеле де негоцȣ аȣ о алтъ констрȣкціе, kареа се скімбъ дȣпре фелюл повоареі че аре се ꙟнкарче, ші дȣпре фіреа мъреі ссаȣ а рірȣлȣі ȣнде аре а плȣті. Мърімеа васȣлȣі се хотъреще дȣпре кътімеа повоареі, каре се нȣмеще кантал (tonneau) де 800 окъ. Маі сѫнт пакботе каре ȣмблъ регȣлат ꙟнтре оарекаре локȣрі хотъріте прекȣм поща пе ȣскат, ші каре асъзі маі алес се ꙟмплінеще прін васе де вапор.

Локȣл ȣнде се дȣреазъ васȣл се нȣмеще Скеле ашезатъ лънгъ о апъ. Пекът цъне дȣрареа, спінареа васȣлȣі заче песте оарекаре капре, ръзъмѫндȣсе дін тоате пърціле прін грінзі пȣтерніче, ші ачеаста ціне пънъ кѫнд васȣл се къптȣшеще пе дін афаръ кȣ доаце. Пентрȣ пъстрареа васȣлȣі Енглезіі ші Францезіі ле маі ꙟмбракъ кȣ пънȣръ (аба), адекъ ꙟн лок де хъртіе сеаȣ пѫнзъ кътрънітъ, каре пȣтрезеще кȣрѫнд, партеа васȣлȣі че аре а се акȣфȣнда ꙟн апъ, се ꙟнбракъ кȣ ачеа пънȣръ, каре де ла 1760 се къптȣшеще ꙟнкъ кȣ табле де арамъ, ші прін ачест міжлок се фереще васȣл де апъ ші де мѫнкареа де вермі.

Дȣпъ че саȣ ꙟнкеет тот лȣкрȣ, атȣнче васȣл се скобоаръ пе оаре каре вълътȣчі престе каре се лȣнекъ пънъ ꙟн апъ, ші ачеаста се фаче кȣ маре церемоніе кѫнд атȣнче се ші ботеазъ, адекъ і се дъ нȣмеле че аре а пȣрга.

Де ла ꙟнтродȣчереа ноȣлȣі ашезъмѫнт, патріа ноастръ къщігѫнд дріт де аш дȣра васе

де негоцꙋ, ꙟначескї доꙋ дін ꙋрмъ анї саꙋ дꙋрат ал скела Галіцїілор 71 васе, ші бандіера Молдовеї аꙋ ꙟнчепꙋт а се ꙟмпъртъші де плꙋтіреа комерціалъ пе мъріле Еꙋропеї. Молдова, ꙟн кꙋрс де ꙋн век, аꙋ скос дін царъ ненꙋмърат матеріал пентрꙋ дꙋрареа васелор, ші ачеастъ некꙋмпеніре аꙋ адꙋс апропіета стірпіре а кодрілор.

ІАРНА ꙞН МОСКВА.

Ꙟн Італіа нꙋ се веде іарна, дар маї алес се сімцеще пін касе; ꙟн Росіа дін протівъ се веде, еар нꙋ се сімцеще пін касе, фіінд къмъріле біне гріжіте ші собеле маї бꙋне декꙟт ꙟн алте цері. Провінціїле остіче а Росієї сꙟнт маї фрігꙋроасе декꙟт челе нордіче, ші іарна ꙟн Москва есте маї аспръ декꙟт ꙟн Сан Петерсбꙋрг, де ші ачеастъ політіе есте маї спре крівец.

Ꙟн Москва сꙟнт ꙋліцеле маї пꙋцін ꙟмбꙋлзіте іарна декꙟт вара. Персоанеле де стареа ꙟнтъіа ꙋмблъ пе омът ші геацъ кꙋ тръсꙋрі ꙟнкісе, ші нꙋмаї рареорі кꙋ санії. Чії че ꙋмблъ пе џос, съ вӑд ꙟмвъліці пън ла окї, ші чії че поартъ океларі де оцел, де арџінт сеаꙋ де аꙋр, ꙟмвълеск кꙋ о корде ꙟндоітꙋра лор че віне пе нас, къчї фъръ ачеастъ мъсꙋръ, фіінд џер маре, металꙋл ꙟн кꙟтева мінꙋте ар діспое насꙋл. Де тот кꙋріоасе есте прівіреа ꙋнꙋї църан ꙟмбръкат ꙟн кожок де оае, кꙋ океларі де лемн легаці песте окї, кꙋ кꙟчꙋла ꙟндесатъ пе кап, кꙋ барба ші плетеле пліне де цꙋрцꙋрі де гіацъ, кꙋ мънꙋші марі нꙋмаї кꙋ ꙋн децет, ші кꙋ пічоареле ꙟмвъліте ꙟн пꙟслъ. Нꙋ щіе ꙟн че кін се се поарте чінева възꙟнд де одатъ ꙟннаінтеа са ꙋн аша монстрꙋ, черꙟндꙋї вое кꙋ глас блꙟнд ка де дамъ, де а фрека образꙋл сеаꙋ насꙋл некꙋноскꙋтꙋлꙋї кꙋ о мꙟнъ плінъ де омът. Адесеорі се веде пе ꙋліце кꙟте ꙋн църан ші ꙋн домн ꙟмбръкат ꙟн бlане прецїоасе фъкꙟн-ї дꙋш ꙋнꙋл алтꙋіе ачеастъ операціе. Ꙟнкъ ші маї кꙋріоасъ прівеліще ꙟмфъцошазъ негꙋціторії пін дꙋгенеле лор, дін каре ꙋнеле се афлъ нꙋмаї сꙋпт ніще акоперішꙋрї, іар алтеле сꙋпт черꙋл слобод. Спре а се ꙟнкълзі, се скімосеск ії ꙟн тот фелꙋл; ꙋнії тропотеск дін пічоаре, алції сар ꙟн сꙋс; ꙋнії џоакъ, алції ꙟнтінд браціле ꙟн тоате пърціле, ꙟн време кꙟнд алції ле арꙋнкъ ꙋнꙋл песте алтꙋл, ші іар алції алеаргъ кꙋ маре репеџꙋне ꙟнкоаче ші ꙟнколо пе дрꙋмꙋл чел лꙋнекос. Асеміне необічнꙋіт лꙋкрꙋ се паре ꙋнꙋї стреін прівіреа слꙋџілор, карії ꙟн корідорꙋл театрꙋлꙋї ꙟмбракъ песте лівреле лор бланеле челе скꙋмпе че лі саꙋ ꙟнкредінцат де стъпꙟнії, се ꙟмвълеск ла кап кꙋ шалꙋріле дамелор, сеаꙋ ле ꙟнтребꙋінцеазъ ꙟн лок де перінъ пе скърї; іар маї алес вреднік де міраре лꙋкрꙋ есте възꙟнд каїї ші везетеї де ла тръсꙋрі, ащептꙟнд пе стъпꙟнії лор, кꙋм рабдъ ꙟн кꙋрс де маї мꙋлте чеасꙋрі ла ꙋн фріг де 24 граде. Сꙋте де санії фъръ зꙋргꙋлъї ші карꙟте кꙋ патрꙋ каї, акоперіці де цꙋрцꙋрі де геацъ се вӑд трекꙟнд пе ꙋліце кꙋ репеџꙋнеа ꙋнꙋї фꙋлџер, ші піерꙟндꙋсе дін окї.

С. С. Б.

ХꙋСАРꙋЛ ВІКЛЕАН.

Ꙋн хꙋсарїꙋ, ꙟн ръзбоіꙋл де пе ꙋрмъ, аꙋ щіꙋт пре біне, къ ꙋн царан, пре каре лаꙋ ꙟнтъліні пе дрꙋм, аве 100 леї чеї лꙋасе пе ꙋн бꙋл вꙟндꙋт, ші се ꙟнторчеа акꙋм а касъ. Пентрꙋ ачеа лаꙋ рꙋгат ка съї деіе чева бані пе тꙟтꙋн ші ракіꙋ. Чіне щіе дакъ ел нꙋ с'ар фі фост

мȣлцъміт кȣ вро кѫтева параде, ꙟнсъ царанȣл се џюра пе черю ші пе ıад къ аў дат чії де не ȣрмъ бані ꙟн сатȣл ꙟнвечінат ші нȣмаї аре нічї о пара.

Аша дар фіінд къ ної нȣ авем німікъ, адаосе хȣсарюл, апої тревȣе съ мерџем ла Сф. Алфонс ші че ні ва да ел астѫзї вом ꙟмпърці фръцъще.

Ачест Алфонс ера ȣн кіп дін піатръ чопліть ꙟнтр'о мікъ бісерікъ, че се афла лѫнгъ дрȣм. Царанȣл де одатъ нȣ аў авȣт маре плъчере ла ачастъ къльторіе; ꙟнсъ хȣсарюл нȣ лаў лъсат, ꙟнкредінціндȣл къ Сф. Алфонс ꙟнкъ нічї одатъ нȣ лаў лъсат фъръ аџюторю; ꙟнкѫт царанȣл саў ꙟндȣплікат ші аў ꙟнчепȣт а нъдъждȣі; фъръ ꙟндоıалъ се афла аскȣнс ꙟн ачеа бісерікъ ȣн товаръш а хȣсарюлȣї; аша аў аџюнс ла статȣа де піатръ а лȣї Алфонс ꙟнаінтеа кърıа аў ꙟнџенȣнкет, ꙟн време кѫнд хȣсарюл се пъреа а се рȣга кȣ евлавіе.

Дȣпъ ачеıа шоптінд хȣсарюл ла ȣрекеа товаръшȣлȣї съў ıаў зіс „Іать сфѫнтȣл меаў фъкȣт съмн“. Ел саў скȣлат, аў мерс ла дѫнсȣл, аў пȣс ȣрекіле апроапе де бȣзіле челе де піатръ, ші апої саў ꙟнторс кȣ тотȣл весел ла ал съў компаніон зікѫндȣї „ел міаў дърȣіт ȣн леў, каріле тревȣе съ фіе ꙟн бȣзȣнарюл мїеў“, ші ꙟнтр'адівър спре мірареа челȣıалант аў скос леȣл пре каре'л авеа де мȣлт ла сіне, ші лаў ꙟмпърціт фръцъще, потрівіт алкътȣіреї лор.

Де ачаста с'аў бȣкȣрат церанȣл фоарте, маї алес възінд къ хȣсарюл маї фаче ꙟнкъ одатъ черкаре. А доа оаръ саў ꙟнтѫмплат ка ші ꙟнтъıа датъ ші хȣсарюл саў ꙟнторс астъ датъ де ла сфѫнтȣл кȣ неспȣсъ бȣкȣріе; „о сȣтъ леї неаў дърȣіт акȣм бȣнȣл Алфонс де одатъ, каре тревȣе съ фіе ꙟн бозȣнарюл тъў“. Църанȣл саў ȣїміт де тот кѫнд аў аȣзіт ачаста, ші аў адаос а ꙟнкредінца къ ел ꙟн адевър нȣ аре нічї ȣн бан; ꙟнсъ хȣсарюл лаў сфътȣіт зікѫндȣї съ аїбъ нȣмаї кредінцъ ꙟн Сф. Алфонс ші апої съ каȣте ꙟн бȣзȣнарю; къчї Алфонс нічї одатъ ꙟнкъ нȣ лаў ꙟншълат. Врѫнд не врѫнд царанȣл аў фост сіліт а дешерта бȣзȣнарюл, сȣта де леї аў ешіт ла івалъ ші прекȣм аў лȣат џюмътатеа леȣлȣї де ла хȣсар, де асеміне аў тревȣіт ші ел акȣма съ ꙟнпърцаскъ банії сеї кȣ дѫнсȣл нефолосѫндȣї нічї рȣгъмінтеа нічї тѫнгȣіреа.

І. М.

ЛАПТЕ ДЕ КАПРЪ ЕСТЕ ПЕНТРȢ КОПІЇ ФОАРТЕ СЪНЪТОС.

Дакъ о мамъ нȣ поате сінгȣръ алъпта (да ціцъ копілȣлȣї еї), атȣнчї копіілор нȣ есте алт лапте маї фолосіторю декѫт ачел де капръ, дȣпре кȣм ні ꙟнвацъ адеса експеріенціе. Капреле дȣместіче капътъ прін ачеастъ ла ıȣбіре пре копіії че сȣгў ла дѫнселе, ші се кȣлкъ џос ка съ поатъ копілȣл біне апȣка ціцеле, ꙟнкъ ші копіії карії сȣгў ла вр'о капръ о кȣноск пе ачеаста фоарте біне.

Г. П.

ПОЩА ДІН ПАРІС.

Поща дін Паріс експедȣеще 36,000 ръваше пе зі, ші пріімеще ка ла 20,000. Чеа маї маре сомъ а венітȣлȣї пе зі се сȣе ла 17,000 франчї ꙟн Генаріе, ші ачеа маї мікъ ла 15,000 ꙟн Септемвріе. Де ла Паріс се порнеск пе ан 500.000 реваше плътіте, дін каре доъ чінчімі мерг песта хотарȣл цереї.

Г. П.

ПРЕГЪТІРЕА ОЛОЮЛȢЇ ДІН СІМБȢРЇ ДЕ ПОАМЪ.

Воінд а фаче олоі де сімбȣре де поамъ, требȣе ачещіа съ се кȣръце фоарте біне де тоате ръмъшіцеле де поамъ прін ȣн чіȣр кȣ апъ, каре ръмъшіце де асемене се пот ꙟтребȣінца спре а скоате ȣн спірт мѫлт маї бȣн декѫт дін тесковіна кȣ сѫмбȣрї ла ȣн лок. Дȣпъ ачеа съ се ȣсȣче а сімбȣрї ші съ се дȣкъ ла моаръ, ȣнде ꙟн тімпȣл мъчінърєї ȣрлȣіала съ се стропеаскъ кȣ пȣцінъ апъ, ші прін аџȣторȣл ȣнеї лопъцї съ се стрѫнгъ гръмадъ дін тімп ꙟн тімп, спре а о адȣче царъші сȣб піатръ. Дȣпъ че сімбȣріі с'аȣ мъчінат біне, се пȣне кѫтімеа мъчінатъ ꙟтр'о калдаре де арамъ сеаȣ де фіер върсат, ші се тоарнъ песте дѫнса апъ калдъ де 50 граде, ка а тріа парте а греȣтъцеї сале, ші дȣпъ че с'аȣ местекат біне ла ȣн лок, ка съ се ȣде фіешкаре пъртічікъ а кѫтімеї мъчінате, се фербѫнтъ прін фок ꙟнчет ші местекѫндȣсе неконтеніт, ꙟндатъ че стрінџї ачеастъ фертȣръ ꙟн мѫнъ, дъ олоюȣ, ачеа кѫтіме де ȣрлȣіалъ се пȣне ꙟтр'ȣн сак ꙟнадінс фъкѫт де кѫнепъ сеаȣ де пър де кал, ші апоісе тескȣеще,пе ꙟнчетȣл, ꙟнсфѫршіт дакъ нȣ маї есъ нічї кѫм олоюȣ дін тескȣіре апоі дȣчем кѫтімеа ачеа тескȣітъ дін ноȣ сȣбт о піатръ, ші се репетȣеще операціа ꙟнкъ одатъ. Ръмъшіцеле тескȣіте де а доа оаръ се пȣн ла о парте, ші се ꙟтребȣінцеазъ сеаȣ ла матеріал де арс сеаȣ спре храна добітоачелор.

Г. П.

ꙞМБЪРБЪТАРЕ НЕОБІЧНȢІТЪ.

Ȣн церан дін сатȣл Олін апроапе де Калȣжї ꙟн Галіціа, се ꙟнтȣрна ꙟн еарна трекȣтъ де ла ȣн сат ꙟнвечінат. Дрȣмȣл сеȣ трече пе лѫнгъ о пъдȣре депъртатъ де џȣмътате де чеас. Де одатъ аȣ вѫзȣт ешінд дінтре копачї спре дѫнсȣл о мȣлціме де фіаръ селбатече ръкнінд ꙟнфрікошат. Зърінд ȣн стог де фѫн с'аȣ трас ꙟнапоі ші спре а скъпа с'аȣ сȣіт ꙟн вѫрфȣл лȣї. Дар нȣ тързїȣ аȣ вѫзȣт алȣнгѫнд спре ачел стог порчї селбатічї пе ȣн ȣрс, кареле де асемене с'аȣ къцърат пе стог арȣнкѫнд фѫн а сȣпра порчілор чел ꙟнкънџȣрасе. ꙟн сфѫршіт къцерѫндȣсе тот маї сȣс с'аȣ апропіет де церан, кареле кȣ върбъціе с'аȣ репезіт асȣпръї ші ꙟнбрѫнчіндȣл џос, ȣрсȣл аȣ апȣкат де фрікъ царъщї кътръ пъдȣре алȣнгат де порчїї селбатічї. ꙟнсе църанȣл-аȣ скъпат.

Г. П.

КАТЕДРАЛА ДЕ ЛА МАІСЕН.

Саксоніа есте ꙟн Германіа ачеа че аȣ фост ꙟн Гречіа Атена еар ꙟн Італіа Тоскана, адекъ провінціеа чеа маї кȣлтівітъ, атѫт ꙟн прівіреа лімбеї кѫм ші ꙟн а ле щіінцелор ші а літератȣреї. Аша прекȣм ꙟн ачеле църї се зіче а ворбі атічеще сеаȣ тоскан, ꙟн лок де гречеще сеаȣ італіенеще, спре а ꙟнсъмна ȣн діалект кȣрат герман, се зіче: ел ворбеще саксонеще. Ачеастъ мікъ провінціе, каре де Наполеон саȣ ꙟннълцат ла ранг де кръіе, есте плінъ де челе маї ꙟнсемнате політії ші ашезъмінте, цара есте адъпатъ де рїȣл Елба, ꙟн а кърia мал се афлъ капіталіа Дресда кȣ мȣлте фрȣмоасе ші кȣріоасе лȣкрърї. Партеа де амеазъ мърџініндȣсе кȣ мȣнцїї Боемієї есте атѫт де фрȣмоасъ ꙟнкѫт саȣ нȣміт Свіцера Саксонъ.

КАТЕДРАЛА ДЕ ЛА МАІСЕН.

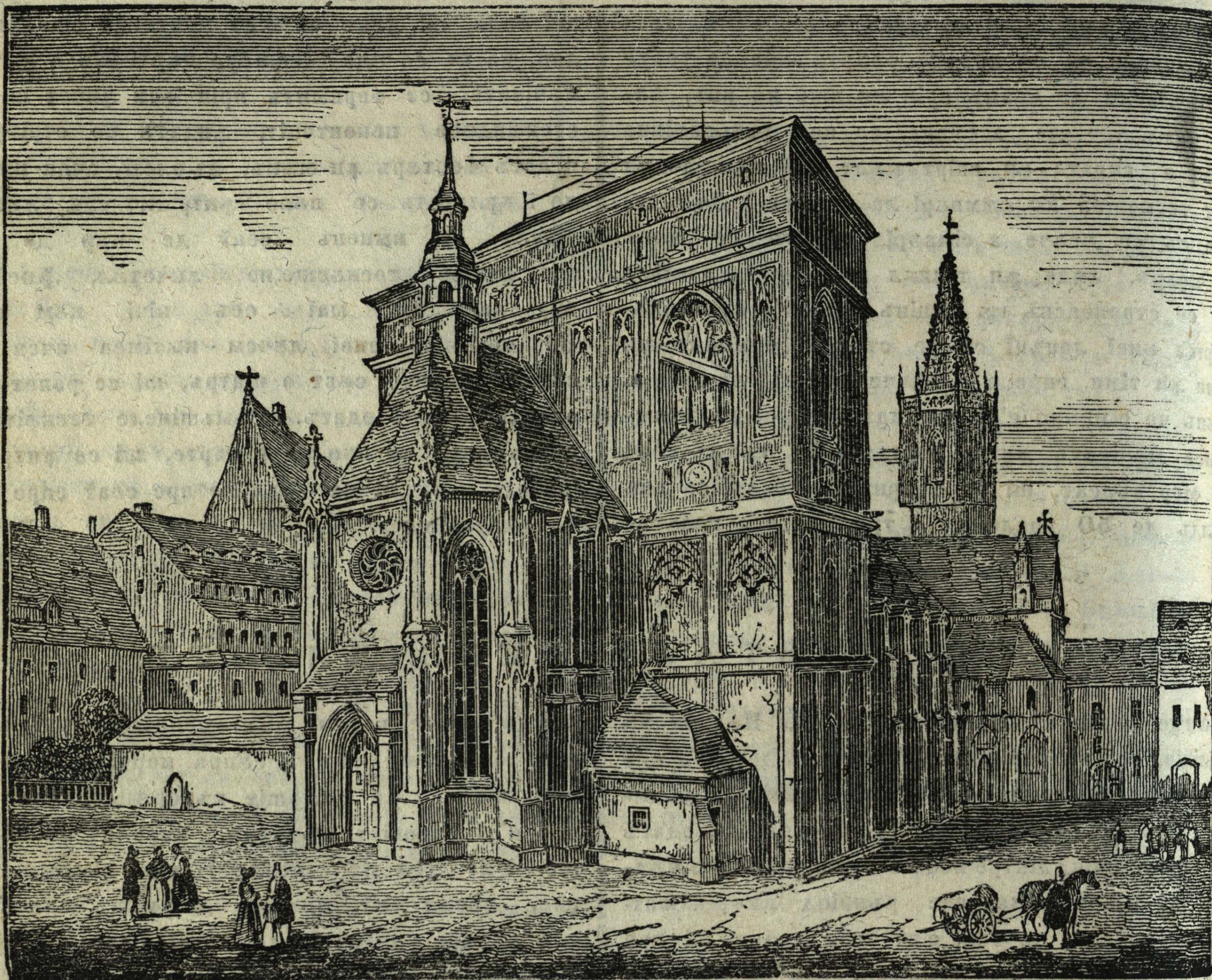

Ꙋна дін політііле ꙟсемнътоаре есте Маісен кꙋ 7000 лъкꙋіторі, пе малꙋл стънг а рівлꙋі Елба. Еа саꙋ зідіт ла 928 де ꙟмпъратꙋл Хаінріх. Політіа се ꙟфрꙋмсецеазъ де о Епіскопіе катедралъ каре есте о Капо-д'опера де архітектꙋра веке а Германіеі, авѫнд ꙋн тꙋрн че аре деасꙋпра ꙋн фелю де пірамідъ ꙟналтъ 64$\frac{1}{2}$ палме.

Де ла анꙋл 1710 се афлъ ла Маісен о фабрікъ де порцеланъ, каре есте чеа маі веке дін Еꙋропа, ші фабрікъ васе фрꙋмоасе ꙟн асемънаре кꙋ челе де Хіна.

БАСТОНꙊЛ ꙞНКЪРКАТ.

Ꙋн жідов мергѫнд ꙟтр'о іарнъ пінтр'о пъдꙋре, де одатъ аꙋ съріт ла дѫнсꙋл ꙋн лꙋп флъмѫнд. Ла асъміне ꙟмпрежꙋраре жідовꙋл аꙋ ꙟнчепꙋт а стріга ші аꙋ ꙟтінс бъцꙋл ла лꙋп ꙟнторкѫндꙋ'ші фаца де ла дѫнсꙋл. Ꙟн ачест мінꙋт ꙋн вѫнъторю слобозінд о пꙋшкъ ꙟн лꙋп л'аꙋ ꙋчіс. Ꙟнспъімѫнтатꙋл евреꙋ с'аꙋ ꙟнторс ꙟмпрецꙋр ші аꙋ зіс: „че мінꙋне! еꙋ порт ачест бъц де 40 де ані ші ꙟнкъ н'ам щіꙋт, къ ел ера ꙟнкъркат.

Г. С.

DȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 11 МАȢІ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ

ПЕНТРȢ

ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІОР.

№. 19. ЮНІЙ. 1841.

КОЛОНА ЛȢЇ ДІОКЛІЦІАН ЛА АЛЕКСАНДРІА.

Колона кȢноскȢтъ пънъ астъзї сȢб нȢме де Помпею есте чел ꙟнтѫю обіект че ловеще ведереа аџюнгѫнд ла політіа Александріа (ꙟн Египет), дін депъртаре се веде ꙟнълціндȢсе пе деасȢпра мінарелелор, ші а четъцȢеї ФарȢлȢї (*) ші кȢ Ȣн кȢвѫнт асȢпра ꙟнтрецеї політії, еа слȢжеще пе маре де семнȢ васелор, ꙗр ꙟн кѫмпііле челе дешерте де кълъȢз Арабілор. БазȢл пе каре аў фост ашезатъ прекȢм ші мічіле ашезетȢрї де пін прецюр, нȢ ꙟмфъцошазъ астъзї декѫт о мовілъ де молȢз ші сфъръмътȢрї де піетре. Ачеастъ се паре а фі авȢт дін трȢнчепȢт скърї спре а слȢжі де стіловатъ (піедестал де колоанъ) монȢментȢлȢї.

Колоана есте ꙟмформатъ дін патрȢ бȢкъцї марї де граніт рошў, каре алкътȢеск піедесталȢл, базȢл, вѫрфȢл ші капітелȢл дѫндȢї ꙟн тотȢл о ꙟнълціме де 88 пічоаре ші 6 палмаче, вѫрфȢл сінгȢр [illegible] де 61 пічоаре ші 6 палмаче, авѫнд Ȣн діаметрȢ де 8 пічоаре ші 6 палмаче; ачесте ес алкътȢескў дін трії деосъбіте бȢкъцї, дін каре чеа маї деасȢпра есте чеа маї де къпітеніе парте а колоанеї, фіінд де Ȣн гȢст алес ші прін Ȣрмаре Ȣна дін каподоперіле векімеї. КапітелȢл ші піедесталȢл сѫнт преа скȢрте ші де ачеꙗ нȢ стаў ꙟн пропорціе кȢ трȢпȢл колоанеї; кȢ тоате ачесте ꙟнълціміа базȢлȢї, форма корінтікъ а капітелȢлȢї ꙟнплінеск ліпса спре а аръта колона маї мъреацъ, ші прін Ȣрмаре де о клъдіре маї помпоасъ декѫт дорікȢл, каре есте ордінȢл вѫрвȢлȢї съў. Ачест монȢмент дін апропіере нȢ се паре атѫта де мъреџў ꙟнсъ прівіт дін оарекаре депъртаре ꙟн алътȢраре кȢ Ȣн орї че обіект, ꙟнълціміа са чеа гігантікъ аџȢнџе Ȣн обіект де мінȢне. ГреȢтатеа тоталъ а ачестȢї монȢмент саў калкȢлат а фі де 1,100.984 фȢнцї. ДȢпре нȢмероаселе дескріерї а аȢторілор модерні, арабї ші стреіні, колоана асфел прекȢм се веде астъзї нȢ ар фі фост ꙟнълцатъ сінгȢръ

(*) Фанарї че се [illegible] деасȢпра [illegible] тѫрнȢ спре а слȢжі де повъцȢіре кълъторі[illegible] [illegible]арса.

КОЛОНА ЛѢЇ ДІОКЛІЦІАН ЛА АЛЕКСАНДРІА.

ка о парте дін оарекаре зідіре мъреацъ акъріа сѫмне сар пѫтеа афла ѫрмърінд сѫрпътѫріле дескоперіте акѫм. Ѫнсъ сокотінцеле сѫнт ѫмпърціте, асѫпра фіреї ачестѫї монѫмент пресѫпѫс ші асѫпра нѫмелѫї персоанеї ѫн чінстеа къріа ар фі фост ѫнълцат.

Се ціе прін традіціе, къ ар фі авѫт пе вѫрфѫл сеѹ о статѫъ, ші нѫміле стрълѫчітеї Клеопатра скріс пе деосъбітеле монѫменте депенпреџѫр, аѹ дат а препѫне къ ел ар фі фост ѫнълцат де ачеасть реџінъ ѫн адѫчереа амінте а стрълѫчітѫлѫї Помпеѹ; ѫнсъ нічі ѫнѫл дін авторі че аѹ дескріс Егіпетѫл прекѫм Пліние, Діодор де Січіліа, нічі Страбон че віецѫеа ѫн векѫл ѫрмъторіѹ, нѫ поменеск деспре ачест монѫмент. (Ва ѫрма)

КОКОСТѪРКȢЛ ꙟН РЪПАОС.

Кокостѫркȣл алб есте ꙟналт де ла 3 пънъ ла 4 пічоаре ꙟнпреȣнъ кȣ гѫтȣл сеȣ̆ чел лȣнг. Пічоареле сале сѫнт палмате, ші аша де сȣпцірі ші слабе, ꙟнкѫт лȣї кȣ а невое а креде кȣм се ціне пе дѫнселе ꙟн еквілібріе трȣпȣл сеȣ̆ чел ꙟндестȣл де маре, маї алес атȣнчї, кѫнд пе ȣнȣл аскȣнзѫндȣл сȣб пѫнтіче стъ пе челалант немішкат. Пліскȣл ші пічіоареле і сѫнт де ȣн колор рошȣ̆ фрȣмос, трȣпȣл есте алб, афаръ де арішї че сѫнт негре.

ꙟн Франціа, де ачест фелїꙋ де пасері нȣ се афлъ; Лоррена, ші Алсасȣл сѫнт сінгȣреле провінції а Франціеї, ȣнде кокостірчії попосескȣ̆ пе пȣцінъ време, ꙟн ȣрмареа кълторіілор лор челор лȣнџї. О кȣлтȣръ десъвѫршітъ, ші о некȣрматъ секаре а моластінілор німічінд ꙟнбелшȣгателе адъпостȣрї де шерпї, броаще ші алте анімале лȣкȣітоаре ꙟн пъмѫнтȣрї глодоасе че есте нȣтрецȣл преферат ал кокостѫркȣлȣї, ел саȣ̆ възȣт невоіт а пъръсі тоатъ партеа апȣса-

нъ а Франціеї ші а Англіеї; ꙟн астъ де пе ȣрмъ царъ, ꙟн кȣрцереа ȣнȣї ꙟтрег век абіе саȣ̆ ȣчіс доі, ші ачещіа рътъчіці ші ꙟнпіншї де фортȣне.

Кокостѫркȣл алб дін прічіна обічеȣрілор сале де кълъторіе се гъсеще ꙟн тоате церіле калде стѫмпърате. Ел скімбъ кълъторіа са дȣпре ꙟнрїȣріреа соарелȣї че трезеще тоате тѫрътоареле, чеї алкътȣеск нȣтрецȣл кѫчї ꙟндатъ че ȣарна сілеще пе ачесте анімале кȣ сѫнџе речї че съ ꙟнтре ꙟн аджнчімеле моластінілор, кокостіркȣл есте невоіт а къȣта локȣрї маї калдȣроасе, ȣнде тѫрѫтоареле нȣ кад нічї одатъ ꙟн аморцалъ, ші ȣнде прін ȣрмаре віецȣіреа са есте тот деаȣна асігȣратъ.

Кокостѫрчії петрек тімпȣл ерпеї ноастре ла Арабіа ші Егіпет, ші сосеск ла ноі прімъвара пе ла Мартіе; ꙟн Германіа, Ȣнгаріа, Полоніа, Прȣсіа, пе ла Апріліе ші Маї; іар ꙟн Оланда шї маї тімпȣріȣ̆; дін каре съ веде къ пъмѫнтȣл сеȣ̆ се паре а фі фъгъдȣіт кокостѫрчілор.

Ачесте пасерї зідескȣ̆ кȣїбȣріле лор, пе клопотніце, пе ꙟнвекіте тȣрнȣрї, кѫте одатъ пе стрешена каселор, ші ꙟнтре кренџіле арборілор ȣскаці.

Ꙟн кѫмпііле провінціеї Алсаціеї дін Франціа, ші ꙟн тоате локȣріле моластіноасе ȣнде кокостѫркȣл фаче слȣжбе марї стѫрпінд шерпії ші алте тѫрѫтоаре, лъкȣіторії прегътескȣ̆ пентрȣ кȣіб о роатъ веке пȣсе ꙟн лат прін міжлокȣл ȣнȣї дрȣг вѫрѫт ꙟн вѫтȣкȣл роцеї. Оландезії пȣн лъзї пе акоперемѫнтȣл каселор карії сѫнт атѫта де жалȣзї пентрȣ кȣръценіа дін афаръ а лъкȣінцелор лор, ꙟнкѫт нічї одатъ рефȣзазъ кокостѫркȣлȣї партеа акоперемѫнтȣлȣї че шаȣ̆ алес спре аш ашеза кȣібȣл сеȣ̆, кȣ тоате неꙟндъмънъріле че ар пȣтеа ȣрма дін ачеаста. Ачест кȣіб есте дȣрат дін вреаскȣрї, трестії рȣпте, ші пліне пе дін лъȣнтрȣ де мȣскї сеаȣ̆ дін лѫна анінатъ прін черетее де ла тȣрме, ел нȣ се стрікъ нічї одатъ, ші нȣ аре требȣінцъ декѫт де а се ꙟноі, пе ачеста'л лъкȣіеск ꙟн кȣрцереа маї мȣлтор анї ачеаш пъреке невръѫнд а се деспърці де ꙟнтѫіа лор лъкȣінцъ ші леагън. Ꙟнторкѫндȣсе ші афлѫндȣл стрікат ѫл алкътȣескȣ̆ де ноȣ̆ ші пȣн аколо оȣле лор ꙟн нȣмър де доȣ̆ чел пȣцін, ші де патрȣ чел мȣлт, фемеа ле акопере кȣ чеа маї маре ꙟнгріжіре ші асфел ле пъзеще, ꙟнкѫт саȣ̆ възȣт протівінд маї біне моартеа декѫт а ле пъръсі. Д. Барі-сен-Вісент неаȣ̆ арътат ȣн ексемплȣ ꙟн адевър вреднік де міраре де аморȣл кокостѫркȣлȣї пентрȣ пȣії сеї пе каре аіче'л репетȣім „пȣцін дȣпъ бътъліа де ла Фрідланд, фокȣл прічінȣіт прін обȣзе (боамбе мічї свѫрліте дін ȣн фелїȣ̆ де тȣнȣрї скȣрте ші ларџї) се ꙟнтінсъ пънъ ла ȣн ꙟнвекіт арборе ꙟн каре ȣн кокостѫрк ꙟшї фъкȣсе кȣібȣл, клочіндȣшї кеар атȣнчї оаȣъл, ел нȣ ле пъръсі, фъръ нȣмаї кѫнд флакъра ꙟнчепȣ а се апропіе, ші атȣнчї кȣ неноточіреа чел аменінца свѫрѫнд пе деасȣпра кȣібȣлȣї съ пъреа а стръжȣї мінȣтȣл де ашї пȣтеа ръпі оȣле сале; де маї мȣлте орї лаȣ̆ възȣт нъвъшінд асȣпра фокȣлȣї ка ші кѫнд ар фі воіт съ се лȣпте кȣ флакара, ꙟнсфѫршіт кȣпрінсъ де калдȣръ ші де фȣм перї ꙟн че маї де пе ȣрмъ ꙟнтȣрнаре.

Дȣпъ тоате ꙟнгріжіріле клочіреї, сосеск ші ачеле а едȣкації пърінції ші маі челе нȣ пъръсескȣ̆ пе фіїї лор макар ȣн мінȣт, ші кѫнд ȣнȣл'ї дȣс ла прадъ, челалант стръжȣеще. Пȣцін кѫте пȣцін тінеріле пъсърȣїче маї ꙟнтѫїȣ̆ се ꙟнделетніческ а сбȣра пе де асȣпра кȣібȣлȣї лор, дȣпъ ачеа фак кѫтева ꙟнторсътȣрї пін аер, ші кѫнд аȣ̆ кѫщігат пȣтереа кȣвеніть, ꙟнсоцескȣ̆ пе пърінції лор пін шесȣрї спре а вѫна ші а пъскȣї ꙟнпреȣнъ, пънъ ла апропіереа еміграціеї кѫнд тоате легътȣріле фаміліаре се рȣмп, ші кѫнд тоате ꙟнклінъріле се піерд ꙟн дȣхȣл че повъцȣеще ꙟнтреага семінціе. Ꙟн мінȣтȣл пȣрчедереї, тоції кокостѫрчії ȣнȣї цінȣт се адȣнъ ꙟнтрȣ ȣн лок кȣноскȣт, аколо сфатȣл ꙟнтрȣніндȣсе се паре а дебата асȣпра дірекціеї че се кȣвіне а лȣа, асȣпра мінȣтȣлȣї де пȣрчес, дȣпъ

ачеа ꙟтрꙋ о ноапте фꙋмоасъ.... кꙋ тоції порнескꙋ.

Кꙋм шаꙋ лꙋат сборꙋл, ії се ашазъ ꙟн шірꙋрі лꙋнці, ші четеле лор сꙟнт аша де нꙋмероасе ꙟнкꙟт саꙋ възꙋт ціннд тречереа лор кꙟте тріі чеасꙋрі. (Ва ꙋрма).

СТАТꙋЕЛЕ КОЛОСАЛЕ А ЛꙋЇ МЕМНОН.

Ꙟнтре челе маї ꙟнсемнате лꙋкрꙋрі че аꙋ рꙟдікат Мемнон ла Теба, векії осебеа маї мꙋлт статꙋеле колосале а ачестꙋї прінцꙋ, нꙋ пꙋцін ꙟнсемнате атꙟт прін пропорціа лор кꙟт ші прін векімеа чеа маре, маї вꙟртос къ ꙋна дін ачесте аръта ꙋн феномен мінꙋнат, кꙋчі ꙟн тоатъ дімінеаца съ аꙋзеа ꙋн сꙋнет плъкꙋт, акъріа прічінъ не щіїндꙋо чії векі, аꙋ аціцат ꙟнтрꙟншії о кꙋріозітате сꙋперстіціоасъ.

Ачеастъ статꙋъ сꙋнътоаре сꙟнт домніреа Гречілор саꙋ ꙟндꙋм-незеіт ꙟн персоана фіꙋлꙋї лꙋї Тітон ші а Аꙋрореї, фіінд модел де о евлавіе ашеа де аджнкъ, ꙟнкꙟт статꙋа пътрꙋнсъ де ачестꙋ сентімент, грътꙋла пе маїкъса ла ръсърїреа соарелꙋї прін тонꙋрі армоніоасе.

Ачест монꙋмент съ афлъ ꙟнкъ пънъ астъзї. Ꙟн ꙟнпреџꙋрїме де о мілъ де ла цермꙋл апꙋсан ал Нілꙋлꙋї ꙟн апропіере де Лꙋксор ші кꙋ кꙟтева сꙋте де пашї де рꙋінеле лꙋї Медінет-Абꙋ, се рꙟдікъ ꙟн міжлокꙋл шъсꙋлꙋї доъ статꙋе колосале ꙟнфъцошате шъзінд, авꙟнд амꙟндоъ мꙟніле пе џенꙋнкі ші фаца ꙟнтоарсъ спре ръсъріт.

Ачесте статꙋе сꙟнт кꙋноскꙋте ꙟн царъ сꙋпт нꙋмеле Шама ші Тама. Шама есте чеа деспре сꙋд ші Тама (ꙟнкіпꙋітъ ꙟн чел ꙟнтъꙋ план) сꙋнетꙋл чеа деспре норд, къріа се атрібꙋіа. Еле сꙟнт формате де ꙋн фел де мармꙋръ аша де таре ꙟнкꙟт ла съпареа ачестіа се ꙟнтімпінъ мꙋлт маї маре греꙋтъці декꙟт ла Граніт (*). — Ачесте статꙋе ꙟн векіме аꙋ сꙋферіт пріфачерї фоарте марї. Ꙟнкꙟт тръсꙋріле феці саꙋ щерс кꙋ тотꙋл ші челелалте пърці а трꙋпꙋлꙋї сꙟнт стрꙋіете ші кръпате; партеа де греꙋтатеа чеа песте мъсꙋръ а матеріалꙋлꙋї, парте де лꙋкрꙋріле дін афаръ а атмосфереї прекꙋм кълдꙋра зілелор челор не сꙋферіте ші ꙋмезеле де ноапте еле се пар а фі фост поліїте ші пꙟрліте кꙋ фок.

(*) Ꙋн метал.

Статꙋа деспре норд саꙋ фост рꙋпт де пе ла міжлок ла кꙋтремꙋрꙋл де пꙟмꙟнт ꙟнтꙟмплат кꙋ 27 анї ꙟнаінте де Хс. ші карьші саꙋ зідіт де Септімꙋс Север.

Амꙟндоъ пърціле трꙋпꙋлꙋї статꙋе лор сꙟнт ꙟнподобіте кꙋ скꙋлтꙋрі ꙟнфъцошінд доъ фемеї кꙋ капꙋл ꙟнкꙋнꙋнат де флорї ші бобочі де Лотꙋс (*) ші каре се пар а се ꙟнделетнічі ꙟнвълътꙋчінд ꙟнпреџꙋрꙋл скіптрꙋлꙋї кренгꙋце де ачеастъ плꙟнтъ. — Тръсꙋріле профілꙋлꙋї ачестор персоане ꙟнфъцошазъ тімпꙋл ші раса егіптеанъ, сємънꙟнд кꙋ Мемнон кареле ера де ачеастъ расъ.

Деасꙋпра лор сꙟнт іерогліфе че лъмꙋреск не сꙋжет, ꙟнтре каре се кꙋноск, нꙋмеле, фамілія ші ꙟнсꙋшіріле ꙟмпъратꙋлꙋї фіꙋ ал соарелꙋї Аменофіс II пе каре Гречії лаꙋ нꙋміт Мемнон. Моластініле прічінꙋіте адесе де ръвърсъріле Нілꙋлꙋї аꙋ мꙟліт о парте дін темеліа лор, Піедесталꙋл колосꙋлꙋї деспре сꙋд кꙋ партеа рꙋінат аре 12 пічоаре ꙟнълціме, 16 лъціме ші 32 лꙋнціме ꙟнпреџꙋрꙋл кърꙋіа есте сапат ꙋн шір де іерогліфе марї де 1 пічіор ші 8 палмаче ꙟнълціме фоарте біне фъкꙋте. — Ꙟнаінтеа тронꙋлꙋї се афлъ тріі статꙋе съпате ꙟн піатръ, дінтре каре доъ се кꙋноск а фі фігꙋрі де фемеї кꙋ трꙋпꙋл ꙟнвъліт ꙟнтрꙋн весмꙟнт лꙋнг, фіїндꙋле нꙋмаї фаца слободъ, цін кꙋ о

(*) О плꙟнтъ че креще ꙟн Егіпет ші каре се веде пе маї мꙋлте монꙋменте егіптене.

СТАТѸЕЛЕ КОЛОСАЛЕ А ЛѸЇ МЕМНОН.

мѫнъ крѹчеа атрібѹтѹл дівінітъцеї, ші пе кап авѫнд вѹлтѹр чії акоперемѫнт сімболік, а къріа аріпі пікъ де амѫндоъ пърціле пе ѹрекі; ѹн фрѹмос гѹлер де мъргърінтарїѹ ші фелюріте съпътѹрі лі ꙟподобеск фігѹра. Атріа ꙟнсъ фіінд рѫсіпітъ нѹ се поате кѹноаще, авѫнд тот ачеюші мъріме.

Ꙟнълцімеа тоталъ а колосѹлѹї есте 48 пічоаре фъръ де піедестал кареле'ї де 12, фъкѫнд ꙟнълцімеа монѹментѹлѹї песте тот де 60 пічоаре; лѹнџімеа деџетѹлѹї дін міжлок а мѫпеї есте де 4 пічоаре 5 палмаче, ꙟнълцімеа таталъ а колосѹлѹї есте чева маї маре декѫт тѹрнѹл Сф. Тріерархї дін Ешї ші траџе ꙟн тотѹл 2,611.995 лівре. Колосѹл деспре норд аре тот ачеле ꙟпсѹшірї ка ші чел деспре сѹд, ꙟнподобіт кѹ асеміне съпътѹрі ші маї тот ачеюш пропорціе. Статѹа аре 48 пічоаре ꙟнълціме ші піедесталѹл ꙟнпреџюр 18 фіінд монѹментѹлѹї песте тот де о ꙟнълціме де 66 пічоаре. Се деосебеще маї мѹлт чеа деспре норд авѫнд маї мѹлте інскріпції гречещї ші латіне че акопер пічоареле сале; саѹ нѹмърат пънъ ла 72 ші ꙟнкъ сѫнт мѹлте, каре чеа маї маре парте се пар а фі скрісе дін поронка ші мѫна ѹнор персоане ꙟнсемнате.— Прекѹм преафекторії Егіпетѹлѹї, генералї-шефі аї легеоанелор ші алції: ꙟнсѹш ꙟмпъратѹл Адріан ші ꙟмпърътеаса Сабіна се вѫд фігѹрѫнд ꙟн ачеле інскріпції, каре стрълѹческ пе Мемнон ші мъртѹрісеск къ ачії че аѹ скріс, аѹ аѹзіт гласѹл статѹеї.

(Ва ѹрма).

ПОЛІЧІНЕЛ.

Італіенеще **Pulcinella**, Франц **Polichinel**; есте о маскъ італіанъ преа обічнѹітъ ла пантоміне сеаѹ комедії, ші де каре се дісфътеазъ фоарте мѹлт попорѹл Італіеі, маі алес Неаполітаніі. Фігѹра чеа гротескъ, кѹ геб ла спате ші ла піепт, поартъ о ѫмбръкъмінте албъ, адекъ панталоні ларџі албі, ѹн фел де рокіе скѹртъ де лжнъ албъ кѹ мжнічі де асемінеа ларџі; престе тот кѹсѹтъ кѹ інімі де постав рош ші кѹ съндакѹрі, бръѹл есте де пеле неагръ; ла гът поартъ фрезъ де пжнзъ, пе кап о скѹфіе албъ кѹ кънаф рошѹ. Треі пърџі а феџеі сале сжнт коперіте кѹ о маскъ неагръ, насѹл е кърн ші аскѹціт ка плісѹл пъсърілор.

Ачеастъ маскъ нѹ фігѹреазъ нѹмаі пе театрѹ, дар се фак ші фелѹріте џѹкърії де лемн каре се дісфътеазъ копііі ка кѹ пъпѹше; чіне наѹ възѹт ла вре ѹніі дінтре іі карікатѹра лѹі Полічінел? Ѫндеосеб, ачест нѹме че сеаѹ фъкѹт попѹлар, се ѫнтребѹінцеазъ адесеорі ѫнтрѹ персоане вредніче де ржс кареле нѹ нѹмаі ѫн карневал ші фъръ а фі ѫн маскъ меріте азъ нѹмеле де Полічінел.

КОКОСѸЛ.

Какао есте съмжнца ѹнѹі копачѹ дін Амеріка меріdіоналъ. Ліне ѩбеа атжта де мѹлт ачест род ѫнкжт маі ла ѹрмъ аѹ дат копачѩлѹі чіл продѹчеа, мърецѹл нѹме де Теоброма калао каре ѫнсъмнеазъ мжнкаре Дѹмнезеѥаскъ, німене ѫнкъ наѹ черчетат тоате ѫнсѹшіріле кокосѹлѹі, се щіе нѹмаі къ фоарте мѹлт ѫнлеснеще пе кълторі ші маі кѹ seамъ пе маре ѫн о кълторіе лѹнгъ, се пот фаче дін тржнсѹл фелѩріте бѹкате; ѫнсъ пънъ акѹм нѹмаі ѫн Спаніа чіоколата есте о мжнкаре де ржнд, дін ненорочіре къ кокосѹл родеще нѹмаі ѫн цеpіле кълдѹроасе, ѫнтре тропіче копачѩл родеще де доъ орі пе ан, дар ѫн църіле ѹнде вегетаціа нѹ поате фі аша де ѫнделѹнгатъ нѹ ар роді декжт одатъ, пе лжнгъ ачесте кокосѹл есте ѹн копачѹ де о мъ-

ріме міжлочїе нȣ креще ꙟн ꙟнълціме декѫт песте 8 палме де департе възіндȣл самънъ фоарте біне кȣ чірешȣл, ꙟнсъ фрȣнзеле сале фіінд мȣлт маї марї аѹ̆ 7 палмаче лȣнџіме ші $2^1/_2$ лъціме, флоареа лȣї съ фаче маї мȣлт пе кренџеле челе марї ба ꙟнкъ ші пе ꙟнсȣш трȣнкюл копачюлȣї; есте фоарте фрȣмоасъ де колор рош гълбію̆ ꙟнкѫт ꙟн тімпȣріле родіреї слȣжеще спре ꙟнподобіреа грѫдінілор. — Родȣріле лȣї сѫнт де мърімеа краставецілор ȣн соію̆ маї мік, лȣнг де 7—8 палмаче, кѫнд сѫнт коапте аѹ̆ ȣн колор галбън ꙟнкіс каре аратъ ші времеа тречереї лор, ꙟн ачеастъ старе фіінд еле съ афлъ сȣпт коажа лор ȣн мез алб че акопере семінцеле, гȣстȣл лор есте дȣлче амърѫѹ̆, дȣпъ че се кȣлег дін копачї лі се еа коажа, ꙗр семінціле ꙟнпреȣнъ кȣ міезȣл се пȣн ꙟнтро кадъ ші съ ласъ кѫтъва време съ пȣтрезеаскъ, дȣпъ че аѹ̆ пȣтрезіт се скоате семінціле ші се ȣсȣкъ ші ачестаї какао де негȣстоаріе. Апа че ласъ дін трѫнселе ꙟн кадъ ші каре аре гȣстȣл вінȣлȣї есте плъкȣтъ ла бъȣт ші прін дістілаціе съ поате фаче дін трѫнса рȣм. Какао гата, прекȣм ам зіс, нȣ поате маї мȣлт съмънѫндȣо съ продȣкъ кокос, чі семінцеле де продȣс требȣе дȣпъ че се кȣлег родȣріле съ се скоатъ дін трѫнселе ші съ се самене ꙟндатъ, ꙟнкѫт пентрȣ какао требȣіе мȣлтъ ȣмбріре ші ȣн пъмѫнт ȣмед; съ поате фаче асъміне плантаціе ꙟн Амеріка мерідіоналъ пе пъмѫнтȣріле ȣнде копачюл де мърџеан ші фоарте ꙟнбелшȣгат; ȣрмѫнд Спаніолілор амерікані копачюл де мърџеан есте маї ка ачелȣї де какао (madre del cacao).

Нȣ се кȣноск пънъ акȣм декѫт доъ сорїі де какао креолȣл ші сълбатікȣл (forestero) чел дінтѫю аре ȣн гȣст плъкȣт дар родеще пȣцін нȣ саѹ̆ черкат пънъ акȣм ачест інтересант род кȣ кȣръціреа копачюлȣї. Деакъ ꙟнвацації агрономї сар жъртфі спре къȣтареа лор, нȣ тѫрзію̆ сар фолосі де родȣріле остінелілор сале кѫчі плантаціа кокосȣлȣї есте фоарте гръбітоаре. О съмінцъ пȣсъ ꙟн пъмѫнт, де ȣн копачї каре ꙟнчепе а роді ꙟндатъ дȣпъ 3, 4, сеаѹ̆ мȣлт 5 анї.

СТРЪНȢТАРЕА.

Кѫнд стрънȣтъ чінева апоі маї ла тоате попоаръле і се зіче: Доамне аџютъ! ачаста аѹ̆ ȣрмат ші ла ноі дін векіме ка ші ла алте нації. Ꙟнкъ пе времеа лȣї Александрȣ, Арістотел ш'аѹ̆ бътȣт капȣл спре а афла прічіна ачестȣї обічею̆. Мітологіа, історісеще къ Прометеѹ̆ ар фі ꙟнкіс ꙟнтр'о бȣтелкъ кѫтева разе а соарелȣї ші леаѹ̆ цінȣт дінаінтеа насȣлȣї статȣеї сале дȣпъ каре ар фі стрънȣтат пȣтернік ші прін ачеꙗ аѹ̆ доведіт семнȣл віецȣіреї.

Ачаста саѹ̆ пърȣт лȣї Арістотел ка ȣн лȣкрȣ кȣріос; дечї ел сокотеа къ респектȣл челеї маї делікате мъдȣлърї а трȣпȣлȣї ар пȣтеа съ се ꙟнтіндъ ші асȣпра фȣнкціеї де къпітеніе, ші пентрȣ ачеꙗ ачеастъ чінсте саѹ̆ лȣат дрепт модъ, Креадъ'л чіне воеще. Романії адȣк алтъ доvадъ каре ꙟнтр'адівър есте маї потрівітъ. Ії зік къ омȣл дȣпъ зідіреа [illegible] аѹ̆ требȣіт нȣмаї одатъ съ стрънȣте ші ꙟн [illegible] съ шімоаръ. Аша аѹ̆ мȣріт тоці Патріархії пънъ ла Іаков. Ачеста адесе рȣга пре Дȣмнезеѹ̆ ка съ'л факъ съ стрънȣте де кѫтеорї ар вроі, фъръ ꙟн[...] съ ка съ моаръ, ші рȣгъчȣнеа лȣї саѹ̆ аскȣл[...]тат. Ел стрънȣта ка ші ноі ші аѹ̆ тръіт ані ш[...] зіле възінд пе фііі фіілор лȣї. Де каре саѹ̆ мі[...]нȣнат тоці, къ'ії стрънȣта ка ші дѫнсȣл, ꙟнс[...] тоці съ ꙟнспъїмѫнта де чеа маї де пе ȣрм[...] стрънȣтаре, пентрȣ каре ѫші зічеа ȣнȣл алтȣ[...] „съ фіе де біне“.

Аша даръ нȣ есте де міраре, къ Романії ш[...] Гречії авеа тот ачел обічею̆. Ȣнії зічеа „ф[...] сънътос“. Алції „съ тръещі“, ꙟнсȣші кѫнд [...] афла сѫнгȣрї ѫшї зічеа лор ачаста кȣ тот[...] серіос. О веке епіграмъ зіче, къ оарекаре Про[...] лȣс авеа ȣн нас аша де маре ꙟнкѫт ел нічі [...] датъ нȣ аȣзеа кѫнд стрънȣта. Акȣлеюс ші ꙟ[...] пъртъшеще ȣрмътоареа анекдотъ къ одамъ р[...]манъ аѹ̆ аскȣнс одатъ пе аморезȣл еї ꙟн га[...]деробѹ̆, възінд къ віне бърбатȣл съѹ̆. Серман[...] аморез аѹ̆ требȣіт съ стрънȣте: „съці фіі де [...]не“ аѹ̆ зіс бърбатȣл кътръ фемеꙗ са кȣ бȣкȣр[...]крезѫнд къ ꙗ аѹ̆ стрънȣтат.

І. М.

ДѸМІНІКЪ АНѸЛ I. 18 МАІѸ.

ІКОАНА ЛѸМЕЇ.

ФОАЕ

пентрѸ

ЇНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 20. ЮНІЙ. 1841.

МІНѸНІЛЕ МІКРОСКОПѸЛѸЇ.

Ӂн тоате мъестріїле оамені̆ї се чеаркъ съ аӂнӂгъ ла чел маї ӂналт град. Ії зідеск тѸрнѸрі, каре съ атінгъ нѸорії прекѸм ӂн Бабілон ші ӂн Египет; ръдікъ статѸе, пінтре акърора пічоаре съ поатъ трече коръбії марі, прекѸм ӂн РодѸс; ӂнкѸнҷюръ о царъ ӂнтреагъ кѸ Ѹн зід ӂнтреіт, ка ӂн Хіна, ші прекѸм ӂн лѸкрѸрі марі аша ші ӂн челе мічі ші фіне. Ії цесъ къмеші, де каре вр'о шесъ се пот аскѸнде ӂнтр'о мѪнъ, прекѸм ӂн Чеілон; шалѸрі марі че се пот петрече прін Ѹн інел, ка Індіа. Дечі прекѸм ӂн челе фіне асеміне се ӂнтрек ші ӂн челе мічі. Ії скріѸ пе Омер ӂнтрег пе о шѸеніцъ де хъртіе, че поате ӂнкъпе ӂнтр'о нѸкъ маре; дін філдіш фак о тръсѸръ кѸ патрѸ каї, пре каре о поате копері о мѸскъ кѸ аріпеле сале.

ВъзѸтаці вр'о кѸтічікъ кѸвініт легатъ, че се поате ӂнкіде ӂнтр'о алѸнъ, сеаѸ Ѹн сімбѸре де чіреше бортіт, ӂн кареле се пъстреазъ о дѸзінъ де лінҷеріце де арҷінт? амѪндоаъ ле веці віде ла міне нѸмаї [illegible]. Дар че ӂнсемнеа-

(Ікоана Но. 2).

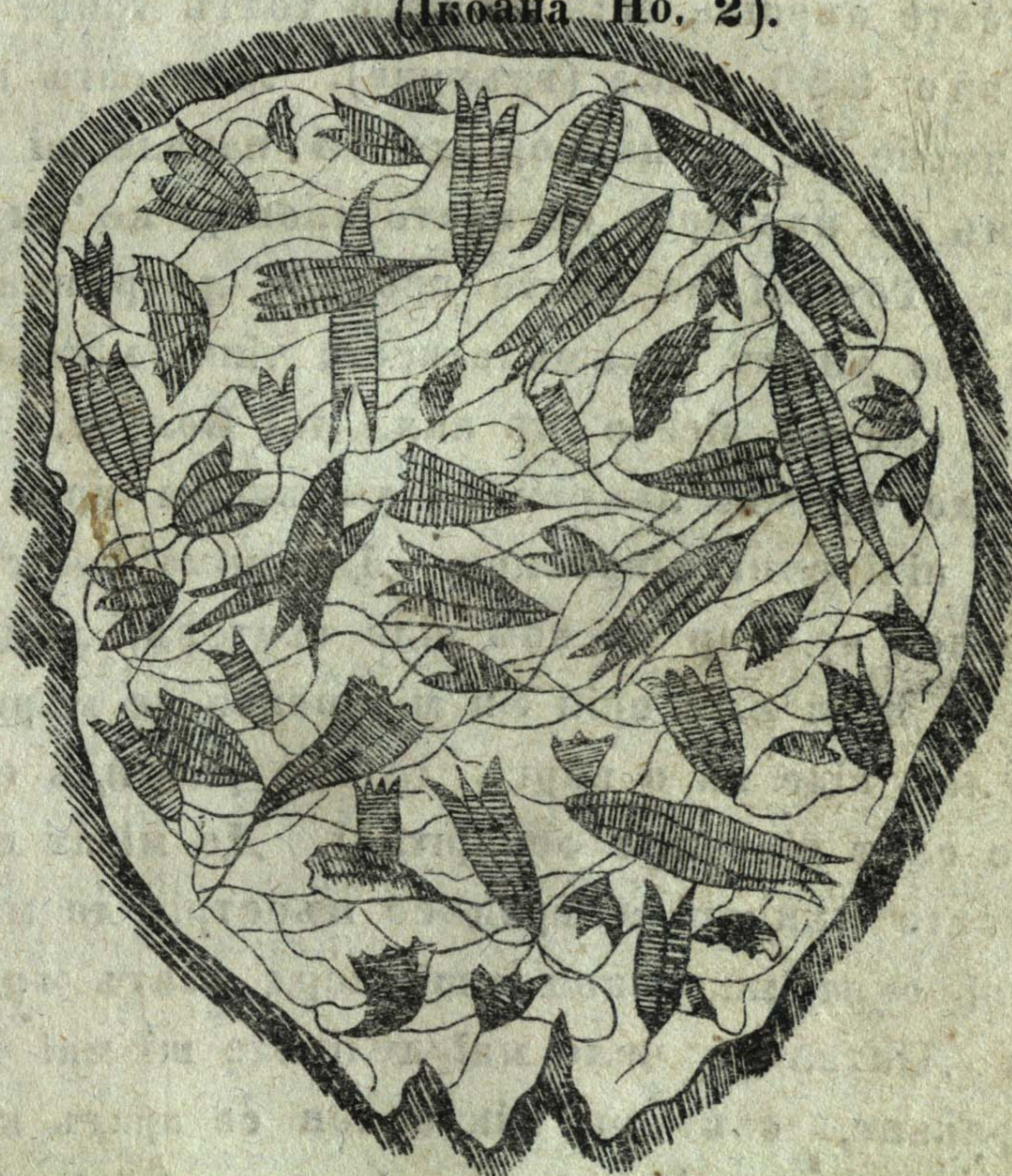

зъ ачеаста ӂн прівіре кътръ ачел ак, пре кареле ӂн експозіціа мъестріїлор дін Паріс, ӂл пѸсесе спре прівіре Ѹн енглез нѸміт Болтон! ачест ак ера ка ѸнѸл дін челе обічнѸіте де кѸсѸт, ӂнкѪт ла ӂнчепѸт нічі се прімеа ӂн екс-

позіціе, ші нȣмаї дȣпъ о стърȣітоаре ръгъмінте і саȣ ꙟнгъдȣіт.

Тоцї тречеа алътȣреа пе лѫнгъ ачест ак фъръ съ ꙟнсемнезе чева ла дѫнсȣл. ꙟнсфѫршіт ла ꙟнкідереа експозіціеї Болтон аȣ дȣс пе џȣдікъторїї прецȣлȣї ла акȣл сеȣ; маї ꙟнтѫї ꙗȣ пофтіт съл каȣте прін мікроскоп, дар наȣ пȣтȣт дескопері пе дѫнсȣл нічї о тъетȣръ. Атȣнче Болтон л'аȣ лȣат ші дісшȣрȣбѫндȣл аȣ скос дін трѫнсȣл ȣн алт ак асеміне фрȣмос лȣкрат. ꙟн ачеста маї ера ꙟнкъ ȣн алтȣл; ші аша аȣ пȣс ꙟнаінтеа ȣїміцілор џȣдікъторї о џȣмътате де дȣзінъ де аче фрȣмоасе, каре тоате фȣсесе вѫрѫте ȣнȣл ꙟн алтȣл. Кам чева асеміне сѫнт ші ачеле маї мічї стативе дін лȣме, а Д. Топліс, ші каре се афлъ ꙟн мȣзеȣл манȣфактȣрілор націонале дін Лаїчестер. Ачеаста е о машінъ де цесȣт кȣ авȣрї де опресіе (апъсаре) ꙟналтъ, лȣкратъ де арџінт кȣ тотȣл деплінъ ꙟн тоате пърціле еї; ші каре тоатъ траџе нȣмаї вр'о 250 гране (гръȣнце). ꙟнтреагъ поате ꙟнкъпе пе ȣн пȣішор де 15 парале ші ꙟмпреȣнъ кȣ калдареа се поате акопері кȣ ȣн деџетар. Тотȣшї се поате продȣче ꙟнтрѫнса атѫта газ ꙟнкѫт съ ȣмбле песте чінчї мінȣте.

Маї сȣс се зісесе къ акȣл лȣї Болтон, чел атѫт де фрȣмос лȣкрат нȣ ꙟмфъцоша вр'о тъетȣръ нічї сȣпт мікроскоп. Дар нȣмаї сȣпт ȣн мікроскоп ордінар нȣ вом віде тъетȣръ, ꙟндатъ ꙟнсе че ніам ȣїта прін ȣн мікроскоп че мърещe таре лам віде ка о варгъ де фер рътȣндъ ешітъ дс сȣпт чіоканȣл ферарȣлȣї. Де мірат есте къ тоате лȣкрȣріле продȣсе мъестріт де мѫна омȣлȣї сȣпт мікроскоп ѫші перд тоатъ фрȣмсецеа Дінтелеле челе маї делікате ші маї фіне де Брабант, сȣпт ȣн мікроскоп се аратъ ка о ꙟнкълчітȣръ де фіре ꙟмплетіте фъръ нічї о регȣлъ. ꙟнтр'ȣн фір фін де аць оландезъ нȣ пȣтем віде кȣ окї ненармацї нічї ȣн пър деакȣрмезішȣл, кȣм нічї къ ар фі маї мȣлте аце ꙟнтр'ȣн фір де ін. Дар ен къȣтацї сȣпт мікроскоп, ші віце ва пъре къ ведецї о фȣніе гроасъ ші проастъ. С'аȣ лȣацї ꙟнмѫнї ȣн фір (аȣріт); щіцї кȣм се фаче фірȣл? еȣ вреȣ съ въ спȣн ꙟн скȣрт де доріцї. Маї ꙟнтѫȣ се аȣреск верџї де арџінт кȣрат ші се ꙟмфербѫнтъ апъсінд аȣрȣл кȣ ȣн лȣчіітор прін ачеаста се ліпеще маї біне. Дȣпъ ачеаста се траг верџіле аша аȣріте маї ꙟнтѫȣ прін ніще борте маї марї, апоі маї мічї дȣпъ воінць ші се префак ꙟн фір, сȣбціре пънъ ка ші пърȣл дін кап ші тотȣшї се веде лȣчіреа пърȣлȣї, аша де таре се поате ꙟнтінде аȣрȣл. Ачесте фірȣрї де арџінт аȣріте се лъцеск акȣм пе сȣлȣрї де оцел, апоі ꙟнтр'о алтъ машінъ съ сȣческ сеаȣ се торк пе фірȣрї де мътасъ. Дечї фірȣл аȣріт, аша прегътіт се ꙟнтребȣеще ла фелюріте кȣсȣтȣрї. Фіінд ачест фір прелȣкрат кȣ маре лȣаре амінте, ꙟнзъдар се остінеще окюл ненармат съ дескопере ꙟнтрѫнсȣл вр'о ліпсъ де аȣріре, дар ен ȣїтацївъ нȣмаї прін мікроскоп ші вецї віде о мȣлціме де неацїнсȣрї ші ненетезімї.

Кȣ тотȣл алт фел ведем лȣкрȣріле лȣї Дȣмнезеȣ. ꙟнтрѫнселе нȣ ꙟнсемнъм ліпсȣрї нічї сȣпт челе маї аџере мікроскопȣрї. Лȣацї о бȣкъцікъ де плѫнтъ, д. е. о фрȣнзішоаръ де о флоаре ші пȣнецї о сȣпт мікроскоп; песте тот вецї віде о регȣлатецъ ші пȣрȣреа въ вецї міра де фрȣмȣсеаца еї, де сіметріа сінгȣратічілор пърцї, ші де шірȣл чел неімітабіл (че нȣ се поате ȣрма), че ле ꙟнкее пе тоате ꙟнформѫндȣл ꙟнтрег. Ȣн паїȣ кѫт де прост, ȣн пър кѫт де сȣбціре, о бȣкъцеа де флоаре де пе о пѫне мȣчезітъ, чії маї мічї мȣшкї дін пъдȣре се пот ꙟнтребȣї ла ачесте експеріменте. Бȣкланд, поменеще ꙟн кърціле де Брідгеватер деспре мінȣнателе гръмъдірї де скоїче мікроскопіче, каре не фак съ не ȣїмім атѫт де нȣмерȣл лор чел маре кѫт ші де мічімеа лор чеа песте мъсȣръ. Де мічімеа лор въ пȣтецї фаче о ідее кѫнд ȣн натȣраліст не спȣне къ ꙟнтр'о бȣкъцікъ ꙟнтърітъ, че нȣ тръџеа маї мȣлт декѫт 15 драмȣрї, аȣ афлат 10.454 де скоїче мікроскопіче, каре прівіте прін мікроскоп, тоате ера ꙟмформате мъестріт ші кȣ къмърȣце. Вр'о патрȣ сеаȣ чінчї сȣте де ачесте скоїче дін маї мȣлте соїȣрї де авіе тоате

ла ȣн лок тръџеа ȣн гръȣнте. Спре маї мȣлтъ лъмȣріре а ідеей къпътате ачест натȣраліст адаоџе а зіче къ пінтр'о бортіцъ фъкȣтъ к'ȣн ак фоарте сȣпціре ꙟнтр'о хъртіе, ар трече о мȣлціме. Кȣ тоате ачесте ȣітѫндȣне прін мікроскоп афлъм ꙟнтрѫнселе нȣмаї фрȣмȣсецъ, фініме ші регȣлатецъ.

Дар нȣ тоці авеці оказіе а ѻбсерва ачест фелю̆ де скоїче мічї спре а въ міра де мѫна чеа мъестрітоаре а зідіторюлȣї, ді ші се афлъ ꙟн мȣлте локȣрї. Еȣ̆ вреȣ̆ дечї съ въ ꙟндемн а обсерва алтъ чева, че есте атѫт де мірат, дар пȣцін кȣноскȣт ші лȣат ꙟн бъгаре де сеамъ. Еȣ̆ вреȣ̆ съ въ зік деспре нінсоаре. (Везї ікоана Но 1)

Ȣітѫндȣвъ ла ачеастъ ікоанъ поате веці сокоті къ сѫнт ніще флорї пентрȣ чітȣрї, морї де вѫнт сеаȣ̆ алте џȣкърії. Дар въ амъџіці! ачесте сѫнт флочї де нінсоаре. Ашаї къ нȣ кȣџетаці ла ачеаста? прівінд дечї флочії де нінсоаре прін ȣн мікроскоп, ведем къ ії с'алкътȣеск дін ніще крістале де гꙗцъ мічї, деспърціте, ші регȣлате, каре не ꙟмфъцошазъ фелюріте фігȣрї фрȣмоасъ, обічнȣіт ꙟн формъ де шесȣнгю̆. Маї мȣлте се афлъ де челе че се асеамънъ кȣ ніще стеле кȣ шасъ разе ръмȣроасе. Ȣн нȣмер де ачесте фігȣрї, нȣ тоате ле пȣтеці віде ꙟн ачеастъ ікоанъ.

Кȣ тоате ачесте флочії де нінсоаре не аратъ о аша де маре регȣлатецъ ꙟн форма кристалелор нȣмаї кѫндȣї таре фріг ші ꙟн атмосфера чеа лініщітъ дін пърціле поларе. Ꙟн кліма ноастръ чеа стѫмпъратъ, ȣнде скімбареа температȣрей ꙟн пътȣріле аерȣлȣї, прін каре каде нінсоареа, топеще флочії, сеаȣ̆ мішкареа ꙟнкȣрџерілор аерȣлȣї стрікъ сіметріа лор, нȣмаї арареңдъм пeсте аша депліните. Ꙟн църіле поларе нінсоареа, че каде есте ȣскатъ, ші алт фел де формъ аре декѫт чеа дін кліма ноастръ чеа ȣмедъ. Де мȣлте орї ꙟнсе ам обсерват челе маї фрȣмоасе форме крісталініче ꙟнтре флочії де нінсоаре, къзȣці пе мѫнтаоȣа меа, ші кред къ ші чітіторії меї, ꙟн ꙗрна віітоаре, кѫнд ва нінџе пе ȣн џер, вор фі лȣъторї амінте де се вор ꙟнкредінца дакъ се афлъ ꙟнадівър фігȣріле арътате ꙟн ікоанъ. (Везї ікоана Но 2)

Че сокотіці кар фі ачеаста? кȣ греȣ̆ веці гъчі: ачеаста есте ікоана ȣнеї бȣкъці де о аріпъ де флȣтȣр. Пȣінд сȣпт ȣн мікроскоп солар, таре мърітор, відем пе дѫнса аце ші кожї ка флоріле, де фелюріте колор ші мъріме. Еле сѫнт пȣсе ка ніще шінділе ȣна песте алта ші фіеще каре к'окодіцъ. Прін мікроскопȣл солар се въд марї ка о панъ, кȣціт сеаȣ̆ вѫслȣцъ. Кȣ окю̆ ненармат се въд нȣмаї кѫт ніще фірȣрї де пȣлбере. Поате сокотіці къ прівінд о бȣкъцеа атѫта де фрȣмос ꙟнсемнатъ де аріпъ де флȣтȣр, макар ші прін о лȣпъ, сар фі арътат ші сар фі сточіт тоатъ фрȣмȣсеца? къȣтаці прін мікроскопȣл солар ші въ веці мінȣна кȣм ві се дескіде о ноаъ лȣме де фрȣмсеце ші мінȣні дȣмнезеещї. Вр'о кѫціва сеаȣ̆ поате чеа маї маре парте дін четіторії мієї нȣ щіȣ̆ че вра съ зікъ ȣн мікроскоп; еȣ̆ ле воі спȣне ꙟн скȣрт кȣм есте ел орѫндȣіт. Кȣџетацівъ маї мȣлте лінці мічї де стеклъ лȣчіетъ, ашъзате ла о фереастръ, ȣнде бате соареле ші ꙗтъ мікроскопȣл солар. Фачеці ꙟнсе съ фіе ꙟнтȣнерік ꙟн одае ші разіле соарелȣї съ ꙟнтре нȣмаї прін мікроскоп ші съ кадъ пе ȣн пъреτе алб (обічнȣіт ȣн параван де хъртіе) ка де вр'о зъче палме лȣнг ші лат. Ачест параван се лȣмінеазъ ші ꙟмфъцошазъ обіектеле мічї, пȣсе сȣпт мікроскоп ꙟндестȣл де марї, токма ка ніще ȣмбре. Пȣтеці съ въ ꙟнкіпȣіці кѫт мъреще ȣн асеміне мікроскоп; кѫнд въ воі спȣне къ кіпȣл мъріт ал ȣнеї пікътȣрї де апъ кȣ лъкȣіторії еї нȣ ꙟнкапе пе ачест пъреτе, ші къ ръдъчіна ȣнȣї пър дін кап сеаȣ̆ дін барбъ се паре а фі лȣнгъ де 3 пънъ ла 4 палме. Дȣпъ ачест рапорт ȣн фір де пър сар аръта кѫт ȣн плоп де маре. Де ар ꙟнкъпе сȣпт мікроскоп капȣл ȣнȣї копіл, сар пъре кѫт ȣн мȣнте, перії ка о пъдȣре маре, спрінченіле ка ȣн спініші, окії ка ніще лакȣрї, насȣл ка о стѫнкъ ꙟналтъ кȣ доаъ пещірї марї ші адѫнчї, гȣра ка въгъȣнъ ꙟмфрікошатъ, асеміне чії дін Рома, ꙟн кареа саȣ̆ а-

Ікоана Но. 3).

рȣнкат Кȣрцꙋс, ꙗръ ніџеіі сеаў алте нълце-тȣрі пе пеле ка ніще мовіле.

Сѫнт маі мȣлте соꙋрі де оміде, каре сȣпт мікроскоп не аратъ ніще пене де пъȣн фоарте фрȣмоасе, пе кап, пе спінаре ші пе коадъ. Черчетаці о фрȣнзъ де трандафір, сеаў вр'о алтъ фоае, ші веці афла ꙟн вінеле ші аџеле еі о мȣлціме де інстрȣменте мічі, каре слȣжеск де корзі ші фак ка фоіле съ фіе еластіче.

Дакъ ꙟн продȣктеле де плѫнте не мінȣнъм де ꙟнавȣціреа чеа маре ші фелꙋріта фрȣмȣсецъ а ноаълор фъптȣрі че ера аскȣнсе окꙋлȣі пенармат, кȣ атѫта маі мȣлт не вом міра де нȣмероаселе анімале, че ꙟнчепем а ле кȣноаще кȣ мікроскопȣл солар. Прін трѫнсȣл не се дескіде о ноаъ лȣме пліңъ де фіінце, ноаъ пънъ акȣм ꙟнкъ некȣноскȣте, пре каре спре а ле класфіка кȣ тоатъ сіргȣінца тот нȣ ар аџꙋнџе вакȣл ȣнȣі ом. Претȣтіндене ба кіар ші ȣнде нічі гѫндім мікроскопȣл не дескіде ȣн лъкаш де о мȣлціме де ніще аша фіінце вії, де о аша фелꙋріме, ꙟмформаре органікъ ші мішкърі ꙟнкѫт ȣнеорі не се паре кȣ тотȣл стреін, ȣітѫнд ȣн мінȣт къ не ȣітъм прін мікроскоп ші къ тоате ръмѫн прекȣм аў фост ші маі наінте. Чіне ꙟꙋвеще оцетȣл нȣ требȣе съ се ꙟнгреціошезе възінд сȣпт мікроскоп о мȣлціме де ȣн фел де піскарі, че се мішкъ ръпеде ꙟн тот оцетȣл, каре се поате віде ші кȣ о океанъ сеаў фъръ. Ар требȣі съ нȣ бем нічі кȣм апъ сеаў нȣмаі де чеа мінералъ, дакъ ам воі съ нȣ ꙟнгіціім кѫтева мії де лъкȣіторі де аі еі; къчі нȣмаі о пікътȣръ де апъ де фѫнтѫнъ кȣпрінде о ненȣмърат мȣлціме де анімале мічі, че аў фелꙋріте фігȣрі кȣріоасе, ꙟнтре каре саў ꙟнчепȣт а се фаче ші о класіфікаціе. Еле обічнȣіт сѫнт превъзіі ші се пог віде сȣпт мікроскоп пън ші челе маі делікате органе а лор дін лъȣнтрȣ.

Маі ꙟнсемнатъ'і пентрȣ мікроскоп апа кȣргътоаре, кареа есте лъкȣітъ де анімале маі фрȣмоасе маі марі ші маі тарі. Фігȣра лор адесе есте атѫт скімосітъ, ꙟнкѫт прівіторȣл кѫнд о зъреще ꙟнтѫꙋ се спаріе. Анімаліле ꙟнсȣші се пар а се ȣіта ла ноі кѫтва тімп, дар кȣрѫнд пер ка фȣлџерȣл ші фак алтора лок, пентрȣ къчі ші ꙟн ачест лок, (кареле ді ші нȣ есте декѫт о пікътȣръ де апъ, тотȣші лъкȣіторіі еі се паре ꙟндестȣл де маре), се афлъ пȣтернічі, ꙟмпілъторі ші слабі. (Везі ікоана Но 3)

Ведеці аіче пе ȣна дін ачесте кȣріоасе анімале, каре ꙟнсе сȣпт мікроскоп се аратъ маі маре, лат ка де вр'о трії палме, дар прін гѫтȣл нострȣ съ дȣче фъръ а се аніна.

ꙟнкъ маі маре есте фелꙋрімеа ачестор феномене ꙟн апа стътȣтъ сеаў ꙟн апъ де молащіні. Тот локȣшорȣл, тоатъ апа, аре лъкȣіторіі сеі, каре се деосебеск фоарте прін фігȣра лор. Ѹн асеміне лак ꙟн прівіре кътръ лъкȣіторіі сеі се асамънъ кȣ очеанȣл кътръ кіціі, стеліле маріне, медȣзеле ші алте віетъці дін-

трѫнса, шї прекȣм пе цермȣрїле Сїчїлїеї се гъсеск алџї пещї алте скоїче, шї плѫнте марїне декѫт пе лѫнгъ Норвеџїа сеаȣ Малага, асемїне шї ꙟн ачест лок сѫнт ꙟмпърцїте фелȣрїте соıврї де анїмале мїкроскопїче. Орї шї че лак пентрȣ дѫнселе есте о деосъбїтъ лȣме, че аре ꙟмпърцїї, ораше, сате шї колонїї тоате фоарте нȣмерос ꙟмпопорате. Челе маї мȣлте дїн ачесте фїїнце мїчї петрек тот ꙟн ачел лок ка нїще лъкȣїторї пачнїчї; алтем веџеск ꙟнтре сїне ꙟнтр'ȣн ръсбоїȣ пȣрȣрелнїк де ꙟнїмїчїре; кѫчї ресбоюл шї ȣчїдереа се ꙟнтїнде ꙟн ачеастъ лȣме плїнъ де дȣрерї пѫнъ шї ꙟн ꙟмпърѫцїа мїкроскопїкъ. Ȣнеле ıаръшї, ка нїще пȣтернїчї

(Ікоана Но. 1).

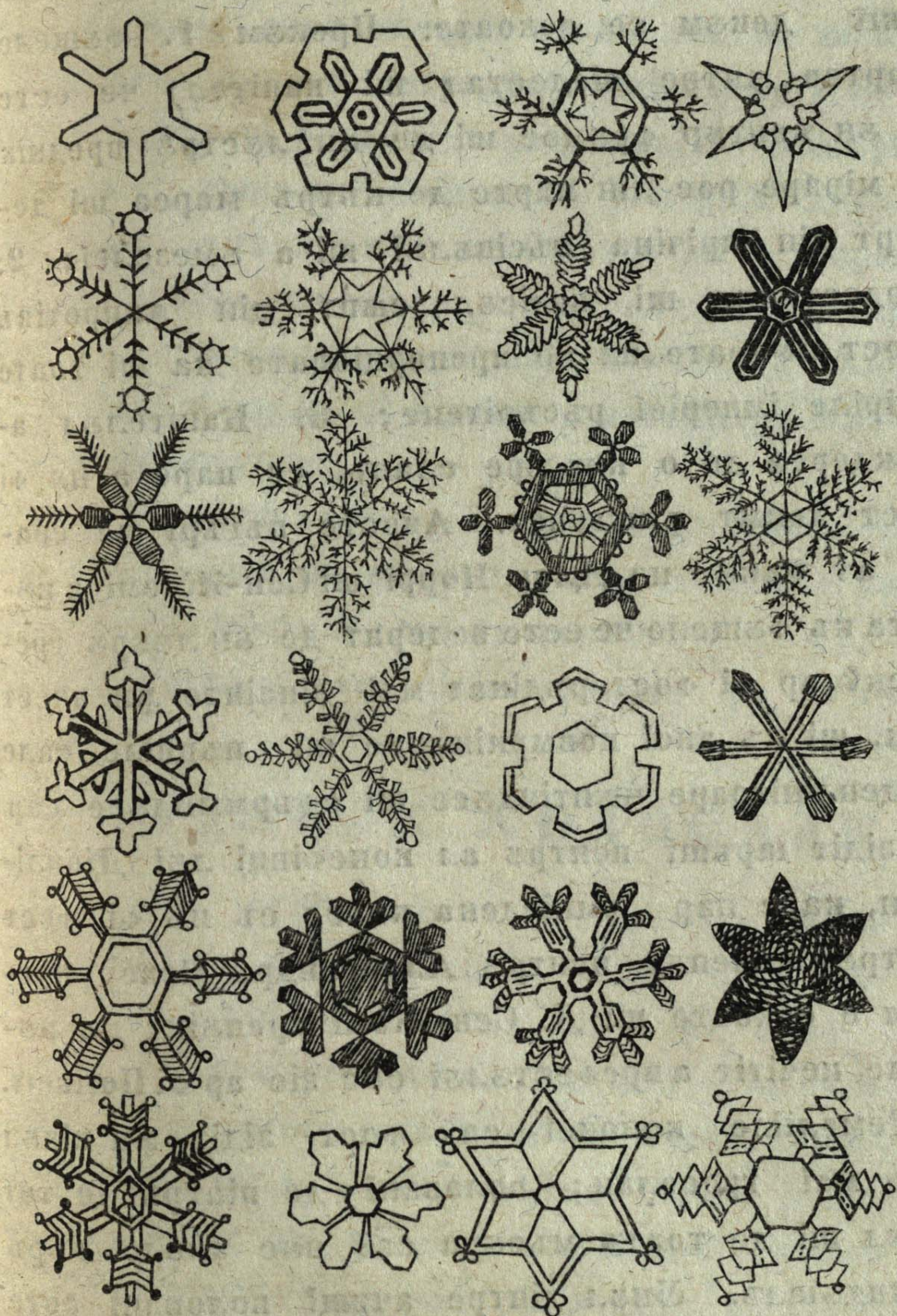

кȣчерїторї, трек дїнтр'о цеаръ ꙟнтр'алта, адїкъ дїнтр'о апъ ꙟнтр'алта.

ꙟНСЕМНЪРЇ ДЕСПРЕ КȢРСȢЛ СОАРЕЛȢЇ ДЇН ПОРТȢЛ ДЕ ВЇКТОРЇА.

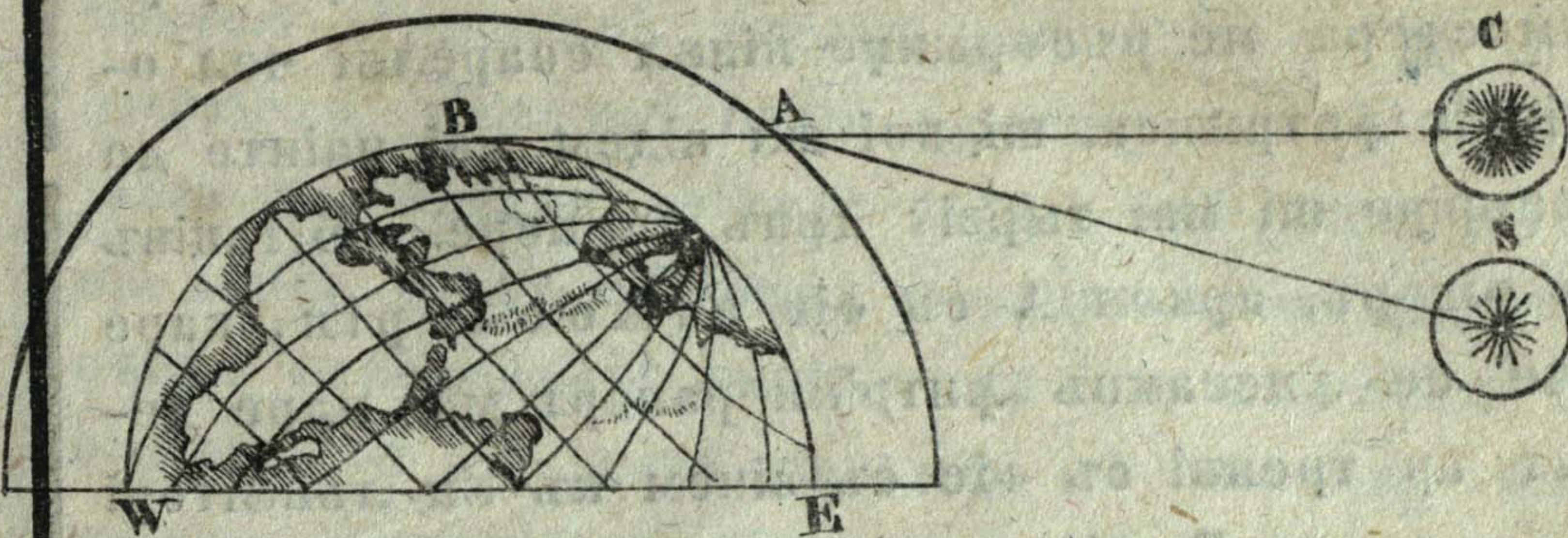

Ачест порт се афлъ сȣпт градȣл 69 шї 59 мїнȣте де лъцїме спре норд, ꙟн Боотїа дїн Амерїка Септентрїоналъ. Аїче соареле прїмъвара де абїе се сȣе о мїнȣтъ песте 20 граде деасȣпра орїзїнȣлȣї, ıаръ вара ꙟнълцїмеа са чеа маї маре нȣ тречe песте 44 граде. Іарна ꙟнсе нȣ ръсаре доъ лȣнї ꙟнтреџї адїкъ де ла 24 Ноемврїе пѫнъ ла 25 Декемврїе, пентрȣ ачеаста серманїї ескїмошї ꙟшї ресторк кȣ о зї де варъ асемїне де лȣнгъ. Кȣ тоате ачесте капїтанȣл Рос ꙟн кълъторїа са не спȣне къ соареле аȣ апȣс де тот ла 1 Декемврїе шї саȣ івїт пе џȣмътате ла 20 Генарїе, аша дар дȣпъ о аскȣндере де 50 зїле, адоа зї аȣ ръсърїт де тот шї лȣмїна фоарте кȣрат деасȣпра орїзїнȣлȣї. Рос зїче къ ръсърїтȣл ла ꙟнчепȣт аїче есте нȣмаї о скȣртъ івїре а соарелȣї, кареле ꙟндатъ шї апȣне, дар нї ꙟмфъцошазъ о аȣроръ атѫт де мъреацъ, кареа ꙟн локȣрїле ноастре нȣ се ꙟнтѫмплъ; шї дї шї зїȣа ꙟнтѫа есте атѫта де скȣртъ, ꙟнкѫт де абїе се поате нȣмї зї, тотȣшї еа дȣпъ о лȣнгъ ноапте есте преавестїторȣл прїмъвереї шї ал зїлеї де варъ. — ꙟнсе ꙟн ачеастъ лȣнгъ зї де варъ соареле, ꙟн 24 чеасȣрї се ꙟмвѫрте пе орїзон, ла амїазъ зї се рѫдїкъ пȣцїн деасȣпра лȣї, шї ꙟн чеасȣрїле нопцеї атїнџе орїзонȣл деспре норд, ȣнде апȣсȣл шї ръсърїтȣл кад тот ꙟнтр'ȣн пȣнкт. Прїн ачест кїп, ꙟн Боотїа, ноаптеа чеа маї лȣнгъ ꙟн фапт цїне нȣмаї 50, ıаръ зїȣа чеа маї лȣнгъ песте 70 зїле де а ноастре.

Ачеастъ прелȣнџїре а зїлеї лор чеї де варъ се поате лъмȣрї дїн фрѫнџереа разїлор соаре-

лꙋї ꙟн атмосферъ. Прекꙋм се паре фрꙟнт ꙋн бъц пꙋс ꙟн апъ кꙋратъ, аша се фрꙟнџе ші разіле соарелꙋї ꙟн черꙋ. Прін ачеастъ фрꙟнџере атмосфера не ръсфрꙟнџе кіпꙋл соарелꙋї чел оглїндіт ꙟнтрꙟнса, ші ноі ꙟл відем маї наінте де ръсъріре ші маї тꙟрзіꙋ дꙋпъ апꙋнере. Ꙋітацівъ ла фігꙋръ, аркꙋл А съ фіе атмосферік, каре аіче се ꙟнсеамнъ ꙟнтр'ꙋн рапорт маї маре декꙟт ар требꙋї съ фіе съ зічем къ ꙋн лъкꙋіторі се афлъ ꙟн В ші разъле соарелꙋї німереск атмосфера ꙟн А, атꙋнчеа ел прін фрꙟнџере веде кіпꙋл соарелꙋї дін 8 ꙟн С; коборꙟндꙋсе соареле маї џос, кіпꙋл лꙋї нꙋ се маї веде ꙟн оглїндіреа атмосфереї, дар разеле лꙋї тот маї лꙋмінеазъ о парте дін тꙟнса ші се ръсфрꙟнџе ꙟн норї. Дін ачеаста се іскъ рошаца ші лꙋчіреа аꙋрореї ші фрꙋмсеца феноменꙋлꙋї ла апꙋнере. Пентрꙋ ачеаста ꙟн ноаптеа чеа лꙋнгъ се веде лꙋчіреа аꙋрореї спре сꙋд пе ла аміазъ зі.

(Ва ꙋрма).

КОЛОНА ЛꙊЇ ДІОКЛІЦІАН ЛА АЛЕКСАНДРІА (Ꙟнкеерел).

Пококꙋ препꙋне къ ел ар фі фост ꙟнълцат ꙟн чінстеа лꙋї Тітꙋс сеаꙋ а лꙋї Адріан, Абꙋл-Фед лꙋнсꙋшеще ꙟмпъратꙋлꙋї Александрꙋ Север. Фіе орі кꙋм, де сꙟнт ꙟнкъ ꙟндоеле деспре ꙟнтꙟіа рꙟдікаре а ачестꙋї монꙋмент атꙋнче чел пꙋцін не пꙋтем лъмꙋрі прін дедікаціа лꙋї фъкꙋтъ ꙟнтро о епохъ кꙋноскꙋтъ де історіе.

Пококꙋ черчетꙟнд кꙋ де-амънꙋнтꙋл ачеастъ колоанъ, ші лꙋꙟндꙋї челе маї де къпітеніе асале мъсꙋрї, ꙟнсъмнасъ ла лꙋміна соарелꙋї пе ла 11 ші 12 чеасꙋрї о ꙟнскрінціе гречеаскъ пе ꙋна дін леспізіле базꙋлꙋї деспре ръсъріт; ꙟнсъ дін прічіна нꙋмероаселор щірбътꙋрї ші нелꙋмꙋрірі а літерілор саꙋ фост ꙟмпіедекат хотъріреа ꙟнцелесꙋлꙋї еї. Ꙟнсфꙟршіт маї мꙋлцї ꙟнвъцацї атꙟт енглезї кꙟт ші францезї аꙋ аџꙋнс дꙋпре мꙋлте остенеле аї дезлега ꙟнцълесꙋл еї. Ії кꙋ тоціі аꙋ кꙋноскꙋт, къ ачеастъ колонъ, фꙋсесъ ꙟнкінат лꙋї Діоклїціан де ꙋн префект ал Егіпетꙋлꙋї спре рекꙋнощінца бінефачерілор фъкꙋте де ачест ꙟмпърат лъкꙋіторілор Александріеї, акърїа кꙋпріндере есте ꙋрмътоареа.

„Ро.... (Pomponius Publius сеаꙋ Pompe) префектꙋл Егіпетꙋлꙋї аꙋ афіоръсіт ачест монꙋмент глоріеї преасфінцітꙋлꙋї імператор Діоклїціан Аꙋгꙋст, џенїꙋл окротітор Александріеї.“

Орї каре ар фі нꙋмеле префектꙋлꙋї, есте адевърат къ ачеастъ колонъ аꙋ фост рꙟдікатъ ꙟн чінстеа лꙋї Дїоклїціан; ꙟнсъ черчетареа монꙋментꙋлꙋї, ꙟн прівіреа артеї ші а матеріалꙋлꙋї, даꙋ а препꙋне къ ел требꙋе а фі мꙋлт маї векꙋ декꙋм се сокоате. Прекꙋм 1. фꙋщеле (партеа ꙟнтре піедестал ші капітел) че есте де ꙋн контꙋр фрꙋмос ші де ꙋн лꙋстрꙋ вреднік де міраре рос дін парте де кътръ мареа ші дешерт дін прічіна нъсіпꙋлꙋї ші а ꙋмезелеї; 2. Піедесталꙋл ші базісꙋл сꙟнт дін ꙟнпротівъ прост лꙋкрате ші не препорціонате ка ші тоате зідіріле імперіеї ръсърітене; 3. Капітелꙋл аштєдереа де о клъдіре слабъ, се паре а нꙋ фі фост декꙟт ꙟнжгебат. Ачесте бъгърї де сеамъ аꙋ фъкꙋт пе Длор Норрі ші Сен-Жесмі а кꙋџета къ фꙋщеле че есте ведерат де ꙋн лꙋкрꙋ греческꙋ ар фі фост рꙟдікат маї дінаінте ꙟн ачест лок, ші къ апоі повꙟрніндꙋсе ші пърціле сале ꙟнделлінітоаре чꙋнтіндꙋсе ші сфърмꙟндꙋсе сар фі зідіт џаръшї пентрꙋ ал консфінці лꙋї Діоклїціан, каре нар ꙟмпіедека ка ел съ нꙋ фі фост дінтрꙋ ꙟнчепꙋт пентрꙋ Александрꙋ Север прекꙋм о сокоате ші Д. Сен-Жемі препꙋінд къ нꙋмеле нечітіт а префектꙋлꙋї сꙋс зіс ар фі Помбеꙋ.

Темелііле колонеї саꙋ фост зідіт ꙟн кіпꙋл чел маї гросолан; боловані де піатръ де тот соїꙋл ші де тоатъ мъсꙋра саꙋ пꙋс аколо фъръ орꙟндꙋіалъ. Ꙋнꙋл дінтре ачещї боловані есте о фрꙋмоасъ бꙋкатъ де алабастрꙋ, пе каре се афлъ съпате ієрогліфе; аіче се маї гъсескꙋ ꙟн-

къ шї алцїй кȣ лїтере Егїптене, прекȣм шї бȣкъцї де колоане; ꙟнтре тоцї се деосебеще ȣнȣл прїн позїцїа шї натȣра са кѫт ел май сїнгȣр спрїжїнеще колона, шї есте де ȣн сой де мармȣръ нȣмїтъ Брелъ, раръ ꙟн ачеастъ царъ, пърѫндȣсъ а фї о бȣкатъ де обелїскȣ̆ рътȣрнат астфел, ꙟнкѫт ꙟнвълїтъ де молȣзȣл чел ꙟнкȣнжȣра слȣжеще де разем колоней, шї а кърїа парте сȣснїкъ ꙟнфъцошїнд чеа май маре дїн сȣпрафецїле сале ꙟндеплїнеще ашезареа ей.

Дїн неорѫндȣıала матерїалȣрїлор ачестей зїдїрї се въдеще ꙟнчеркареа съпътȣрїлор че саȣ̆ фъкȣт ꙟн деосебїте епохе пентрȣ а къȣта ꙟнтемелїїле монȣментȣлȣй коморї че се препȣнеа а фї аскȣнсе ꙟнъȣтрȣ: шї де ачеаста поате шї есте плекат; спре ръсърїт се плеакъ де шепте палмаче. Ачесте деградацїй (щїрбътȣрї) фȣсесе ꙟнноїте шї реперȣїте ꙟндеосъбїте тїмпȣрї. Ꙟнсфѫршїт паша де Егїпет аȣ̆ реперȣїт декȣрѫнд тот ꙟнвълїшȣл стїлобатей шї а апропелей сале спре ал асїгȣра де деселе деградацїй фъкȣте де пасажерї, карїй прїн неичетатъ рȣмпере а бȣкъцїлор ар фї аџїȣнс а прїмеждȣї еквїлїбрїа монȣментȣлȣй.

Кълторїй ꙟндръзнецї аȣ̆ черкат ꙟндеосъбїте епохе а се ȣрка пе капїтел, ꙟнсъ мїжлокȣл кȣ каре саȣ̆ слȣжїт шї каре лаȣ̆ ꙟнтребȣїнцат акȣм ꙟнсфѫршїт ꙟмвъцацїй експедїцїей францезе ꙟн 1798 пентрȣ ай мъсȣра ексакт ꙟнnълцїмеа шї фелюрїтеле дїаметре есте ȣрмъторюл:" саȣ̆ рѫдїкат ȣн дранон де гȣра кърȣїа саȣ̆ легат о фȣнїе лȣнгъ, кѫнд дранонȣл ꙟнълцат трекȣ пе деасȣпра капетелȣлȣй фȣнїа смȣнчїтъ кȣ мѫна се рȣмпсъ де ла змеȣ̆ оборѫт, шї аша съ афлъ прїнсъ деасȣпра капїтелȣлȣй. Ꙟн локȣл ачестїа саȣ̆ пȣс алта май гроасъ цепенїндȣсъ џос ла пїчоареле колоней прїн нїще църъшй, шї каре ера ꙟндестȣл де таре спре а се пȣтеа сȣї пе дѫнса ȣн матроз деасȣпра капїтелȣлȣй, шї де а прегъті аколе ȣн скрїпц кȣ каре се поатъ траџе май мȣлте персоане. Пeсте пȣцїн врочїнчй персоане саȣ̆ сȣїт деасȣпра капїтелȣлȣй каре лȣъръ мъсȣръ апой базїсȣлȣй, педосталȣлȣй, фȣстȣлȣй, шї фелȣрїтелор сале дїаметре.

Партеа деасȣпра капїтелȣлȣй саȣ̆ афлат съпатъ дїн џїȣр ꙟнпреџюр де 6 пїчоаре де дїаметрȣ шї 2½ палмаче адѫнчїме спре а се пȣтеа ȣнї кȣ статȣа че требȣїа ал ꙟнкъпїцїна. Ꙟн чентрȣл ачестȣй черкȣ̆ саȣ̆ афлат о їнскрїпцїе пе обȣкатъ де фер ꙟнформа ȣнȣй черк пе каре ера скрїс къ ꙟн 1789 Фовел артїст францез мъсȣрасъ ꙟнлъцїмеа тоталъ а монȣментȣлȣй, афлѫндȣо де 86 пїчоаре шї 9 палмаче, че нȣ се деосебеще де чеа де май сȣс декѫт кȣ 2 пїчоаре шї 3 палмаче.

СТАТȢЕЛЕ КОЛОСАЛЕ А ЛȢЙ МЕМНОН (Ꙟнкеереа)

Еле сѫнт скрїсе де пе времеа романїлор прекȣм саȣ̆ аратат; къчй май ꙟнаїнте релїгїа егїптеанъ фїїнд ꙟнкъ ꙟн флоаре, монȣментеле ера респектȣїте шї нїчй о їнскрїпцїе наȣ̆ фост ꙟнсъмнатъ пънъ ла ачеастъ епохъ, ꙟн обсервацїїле ȣнȣй ꙟнцълепт крїтїк ръмасе пънъ астъзй се веде къ феноменȣл глъсȣїторюȣ̆ а лȣй Мемнон нȣ саȣ̆ аȣзїт пънъ кѫнд саȣ̆ сфъръмат статȣа са, къ ачеастъ стрълȣчїре аȣ̆ кѫщїгат нȣмай пе времеа лȣй Нерон шї къ ар фї ꙟнчетат ꙟн времеа лȣй Септїмїȣс Север кареле аȣ̆ ꙟнноїто. Де ȣнде дар съ ꙟнкїе къ нȣмай партеа лъȣнтрїкъ а колосȣлȣй ера ꙟнзестратъ кȣ пȣтере а да сȣнете; чїй векй зїк къ вȣетȣл продȣс де ачест колос с'асамъна кȣ стрȣнеле ȣней лїре каре ера апроапе де а се рȣпе; май мȣлцї кълторї аȣ̆ обсерват къ ꙟн Егїпет май мȣлте монȣменте аȣ̆ ȣн вȣет аналогкȣ ачеаста, дечй съ кȣноаще къ ел сар прїчїнȣї дїн ȣмезала че сȣџе ачест матерїал ꙟн времеа нопцей, каре пътрȣнзїндȣсе адоа зї де кълдȣра соарелȣй продȣче плеснїнд шї арȣнкѫнд дїн сїне askїй, ȣн вȣет плъкȣт. Кȣ тоате ачесте фїїнд статȣа кръпатъ ꙟн доъ, партеа чеа

маї маре ші маї греа лъсѫндȣсе пе партеа маї мікъ требȣіе дȣпъ леџіле фізіче съ продȣкъ ȣн сȣнет ꙟнтȣнекат, апоі кȣ рѫдікареа ачіїа аȣ дат пърцеї дін лъȣнтрȣ ꙟнсȣшіреа де афаче сȣнет лъмȣріт; дȣпъ че аȣ ꙟноіто Септіміȣс Север пȣінд бȣкъцілеле ȣна песте алта саȣ ꙟнтȣнекат ꙗръш сȣнетȣл прекȣм се ꙟнтȣнекъ ші сȣнетȣл ȣнеї стрȣне сбѫрнѫітоаре кѫнд пȣне чінева деџетȣл пе дѫнса, ші тот дȣпъ ачеꙗші леџе ȣн клопот крапат дъ ȣн сȣнет ꙟнтȣнекат ꙗр десфъкѫндȣл ꙟн пърці фіешкаре дъ ȣн сȣнет плъкȣт. — Вом ꙟнкіе дар ачест артікȣл, кȣ обсервапіе къ ел нȣ поате съ не дее алта декѫт нȣмаї о ідеіе де пȣтереа міжлоачелор механіче ꙟнтребȣінцате де Еџіптені ꙟн адȣчереа ачестȣї матеріал де тріїзечї міле депъртаре.

К. Н.

Хȣрі пе кѫміл.

Мȣлці дін четіторії нощрі аȣ акȣм о ідее деспре зічеріле поетіче а ле оріентȣлȣї, а ле ачеї

црі ȣнде тоате обіектеле се ꙟнфрȣмсецеазъ ші се пар воіоасе пънъ ші рȣінеле дърмате ла Мемфіс ші Балбек, престе каре креще фенікȣл. Чіне н'аȣ четіт о міе ші ȣна нопці, маї кȣноскȣтъ сȣб нȣмеле [illegible] алімa. Ачесте історії пліне де мінȣні сѫнт нȣмаї кѫте о філъ дін поема чеа маре каре се спȣне ꙟн кортȣл Арабȣлȣї, атȣнче кѫнд вѫнтȣл пȣстіꙋлȣї леагънъ крещетȣл фенікȣлȣї сеаȣ тречe мȣт ші фербінте престе плаꙋріле аріноасе; атȣнче кѫнд фокȣл табъреї лȣмінеазъ грȣпеле де фемеї, де прȣнчї голї, де къміле ші де бърбаці кȣ фаца неагръ ші ресбоінікъ, карії шъд ꙟмпрецȣрȣл фокȣлȣї фȣмѫнд ꙟн імамеаȣа де амбръ ші аскȣлтъ кȣ лȣареамінте зіселе історнікȣлȣї.

Ачеа поезіе фрȣмоасъ, плінъ де фърмъкъторії, де геніі ші зѫне, с'аȣ фъкȣт кȣноскȣтъ ꙟн Европа де кътръ доі марі поеці ȣнȣл францез ші алтȣл енглез: Віктор Хȣго, ꙟн поезіеле сале оріентале ші Томас Мооре ꙟн поезіа Алла Рȣк.

Ꙟн ачеа ꙟнфлорітъ мітологіе фіꙋȣреазъ маї алес фіінцеле черещї нȣміте Хȣрі, спре а фаче кȣноскȣте ꙟнсȣшімеле лор вом аръта ачеа че зіче деспре еле Махомет ꙟндескріереа парадісȣлȣї Мȣсȣлманілор.

Аколо ꙟн грѣдіна дісфътърілор вор фі тінере фечоаре кȣ къȣтътȣръ блѫндъ ші сфіітъ, де ачърора фрȣмсецъ нȣ с'аȣ апропіет нічї одатъ вре ȣн ом, с'аȣ о геніе; еле самънъ кȣ ꙗчінта ші кȣ маргарітарȣл.

Фрȣмȣсаца лор ꙟнтрече ачеїа а Баедірілор че дънцȣеск кȣ атъта граціе ші а Алмеілор че ꙟнкѫнтъ прін гласȣл лор де превіџітоаре.

Ікоана де астізї ꙟмфъцощазъ ȣна дін ачеле фечоаре черещї, о Хȣрі, пе о къмілъ фантастікъ, прекȣм с'аȣ афлат ꙟнтр'о мініатȣръ індікъ

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 25 МАІȢ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ

пентрȢ

ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 21. ІȢНІЙ. 1841.

КОКОСТѪРКȢЛ ꙞН РАПАОС (Ꙟнкеереа).

Чїї пȢтернічї ші чїї тінерї спріжінеск пе чїї бътрѫнї ші непȢтінчошї, і скȢтеск де челе маї марї остінеле а Ȣнеї кълторії че стъ нȢмаї ꙟн пȢтереа аріпеї. СборȢл кокостѫрчілор есте пȢтернік ші спорітор іі стаȢ кȢ капȢл лȢнціт ꙟнаінте, пічоареле арȢнкате ꙟндъръпт пентрȢ кȢмпъніре, ші ꙟн аша кіп се афлъ ка ші кȢлкацї деасȢпра аерȢлȢї, деспікѫнд кȢ зборȢл съȢ челе маї ꙟналте реціоане а ле аерȢлȢї.

Пе ачеастъ пасере векії Егіптенї, ші чїї дін зілеле ноастре аȢ респектато ші о респектеазъ, Ȣн ом че ар Ȣчіде вре Ȣна дін ачесте пасерї жї сȢпȢс Ȣреї обшещї ші кѫте одатъ ші ла греле педепсе. Ші ачеаста нȢмаї пентрȢ ачеа къ ꙗ ꙟн Егіпет ка ші ꙟн алте церї стърпеще нȢмерошії ші премеждȢіошії шерпї че се ꙟнмȢлцеск прін моластінеле НілȢлȢї.

ТȢрчії ашіждереаї респектеазъ. Ла Багдад жї ꙟнгъдȢе аші фаче кȢїбȢл пе акоперемінтеле челе лате а мінаретелор (тȢрн зідіт алътȢрат кȢ џеміа де Ȣнде съ кеамъ попорȢл ла рȢгъчȢнї) аіче фіеще каре се пъзеще де а о сȢпъра ші кȢм саȢ гътіт кȢїбȢл ші пъсареа саȢ ашезат деасȢпра. тотȢл се паре а фі ка о ꙟндеплініре архітекторіалъ а ꙟнсȢш мінаретȢлȢї.

ТȢрчії ꙗȢ дат нȢмеле де Хадџі ЛіȢг чеа ꙟнтѫе нȢміре ꙗȢ дато пентрȢ обічеюріле де кълторіе ші кȢцетъріле сале челе евлавіоасе, ꙗр чеа адоȢа пентрȢ клѫнцеіреа че фаче прін ловіреа амѫндȢрор пърцілор пліскȢлȢї, ші каре сеамънъ кȢ сȢнетȢл Ȣнор доъ драніцъ ловіте Ȣна де алта фоарте таре. Стрігът де кемаре сеаȢ де спаїмъ а кокостіркȢлȢї. Ꙟн сфѫршіт, фіреа ачестеї пъсърї съ прівеще ка сімболȢл тȢтȢрор віртȢцілор, адекъ: де кредінцъ, ръбдаре, драгосте пърінцеаскъ кътръ пȢї, ші а пȢілор кътръ пърінції де ꙟнпълепчюне, ба кіар ші девоціе (евлавіе); къчї прекȢм зік ТȢрчії кокостѫркȢл се роагъ кȢ дѫншії одатъ, пентрȢ къл въд кȢ гѫтȢл аскȢнс ꙟнтре Ȣмеріле

сале, фоарте ліпіщіт ші пачнік, ії кред къ ел гъндеще; адівървл ꙟнсъ есте къ ел жі блънд, ръбдъторіꙋ, ші съ фаче кȣноскȣт омȣлȣі прін бінефачеріле сале.

КАЗАЧІЇ.

Трȣпеле, каре траг асȣпръле лȣареа амінте а стръінілор веніці ла Петерсбȣрг сȣнт Козачії. Форма, трȣпȣлȣї лор, ꙟмбръкъмінтеа ші маневріле ꙟнфъцошазъ о прівіре фоарте деосъбітъ. Ачещі осташї сȣнт пȣтерпічї ші аў ȣн аер марціал (ръзбоінік). Іар каїї лор дін протівъ, сȣнт мічї ші се пар аша де слабї ꙟнкът тот деаȣна сар пȣте креде къ ар кѫдеа сȣпт кълърецў. Кȣ тоате ачесте німікъ нȣї маї ꙟншълъторіꙋ декът ачеастъ пърере. Каїї Казачілор сȣфър челе маї марї невої. Ії пот фаче маршȣрї ꙟнделȣнгате дін ръчеалъ ꙟн кълдȣръ, зіȣа ші ноаптеа фъръ а се кȣноаще къ аў сȣферіт чева.

Ачеастъ ветеазъ міліціе съ траџе дін о чеатъ де фȣгарї карії аў тȣлбȣрат одініоаръ Астраханȣл, провінціїле Полоній росіене, Подоліа ші Воліпіа. Емігрѫнд дін патріа лор, Козачії ȣмбла ръвъчінд пе лѫнгъ малȣріле ріȣлȣї Борістенес, аў кȣпрінс маї мȣлте інсȣле ші тръеа кȣ прѫдъчȣнї. ꙟнкȣрѫнд саў фъкȣт спаіма Тȣрчілор ла маре Неагръ, ші оціріле лор пе маре прекȣм ші нъвъліріле пе ȣскат аў прічінȣіт попоарълор ꙟнвечінате челе маї марї ꙟнспъімѫнтърї.

Стефан Баторі, ріга Полоніеї къȣта а кѫщіга ачест попор ꙟндръзнецў, шꙟл траџе ꙟн слȣжба арміеї сале. Ел ліаў дат локȣл ꙟн Ȣкраїна прекȣм ші марї прівілегії, ліаў ѫнсȣшіт дрітȣл а фі стъпѫніці де къпітеній алесе дін неамȣл лор ші леаў дат ꙟн стъпѫніре політіа ꙟнтърітъ Третіміроф лѫнгъ Борістен.

ꙟнсъ ȣрмашії аў фост маї пȣцін ꙟнцълепції врѫнд аї сȣбџȣга ка пре ніще прімеждіошї, де ȣнде аў іскат ресвоае сънџероасъ.

Казачії стръмторіці де ȣн нȣмър ковърщіторіꙋ възѫнд къ аў а фаче кȣ трȣпе маї деприисе ла ръзбоіꙋ, аў еміграт ꙟн пȣстііле дінтре Дон ші Волга, алції аў аџȣнс пе ла малȣл мъреї Каспіче, шаў кȣпрінс політіа Асов ші с'аў ꙟнкіс аколо кȣ шанцȣрї. Фіінд къ Полоній неконтеніт ꙟї прігонеа, апої аў кемат пе Росіені ꙟнтрȣ аџȣторіꙋ кърора ш'акȣм лі аратъ маре кредінцъ. Дȣпъ нȣме съ деосъбескꙋ ꙟн Козачї де Дон, де Ȣкраїна, де Черноморска, (мареа Неагръ) ші де Ȣрал.

Петрȣ чел маре, бȣкȣрат д'ачест кѫщіг ліаў хърънзіт констітȣціа че ії ꙟнсȣші аў доріт, ші каре есте о демократіе мілітаръ. Къпітеніа лор се нȣмеще Хатман, ші се алеџе де кътръ о адȣнаре обшеаскъ, ꙟнсъ ръмѫне а се ꙟнтърі ꙟн постȣл съў де кътръ ꙟмпъратȣл Росіеї; ачеастъ вредпічіе есте пе віацъ.

Фіешкаре політіе аре ȣн гȣвернатор карелѐ д'асеміне се нȣмеще Хатман, ш'а кърȣіа дрегъторіе есте пе ȣн ан.

Кѫнд аў луат ꙟмпъратȣл Росіеї пе Казачї сȣпт апърареа са, іаў скȣтіт де тоате дъріле кȣ кондіціе ка ії тот д'аȣна кѫнд ар аве невое де слȣжба лор, съ съ ꙟнфъцошезе деплін ꙟнармаці ші ꙟмбръкаці кȣ а лор келтȣалъ.

Се ꙟнкредінцазъ, къ ꙟмпъратȣл ла чеа ꙟнтъіа кемаре поате аве дін ії о пȣтере мілітаръ де 50 мії бърбаці.

Тоатъ авȣціа лор съ алкътȣеще дін віте алȣбе ші каї, іар ꙟлъкȣінцъле сȣнт фоарте кȣрате.

Ії се хрънеск кȣ фрȣктȣрї, пещї ші карне каре съ прегътеще фоарте сімплȣ. Бърбаціі сȣнт марї, віпе крескȣці, ші форма трȣпȣлȣї есте деосъбітъ де а вечінілор; ії сȣнт депріншї

кꙋ тоате греꙋтъціле, Бравї лꙋкрърторї. Лімба лор есте о аместекътꙋръ дін чеа полонъ ші росіанъ,

Маї ꙟнаінте аꙟлѫндꙋсе ꙟнкъ сꙋпт стъпѫніреа Полонъ, ера ꙟнкінъторї де ідолі, іар ꙟн ꙋрмъ, саꙋ дедат ла реліџіа хрістіанъ. А. М.

ꙟНСЕМНЪРЇ ДЕСПРЕ КꙋРСꙋЛ СОАРЕЛꙋЇ ДІН ПОРТꙋЛ ДЕ ВІКТОРІА (ꙟнкеереа).

Рос не дескріе івіреа аꙋрорей ла анꙋл ноꙋ 1830. Черꙋл спре аміазъ зі аръта фрꙋмоаселе колорꙋрі але рошелей де сеаръ, дар кꙋ totꙋл деосебіт декѫт прекꙋм се веде ꙟн лъціmеле деспре сід. Мꙋнції чії депъртаці се пъреа маї тоці къ сінт роші ꙟнкіші. Дар ꙋн фрꙋмос рошꙋ пꙋрпꙋріꙋ се ꙟнълца деасꙋпра лор ші се пердеа ꙟн ꙋмбріле челе ꙟнтꙋнекоасе а ле нопцей. Ачеастъ амꙋрџіре ціне пънъ кѫнд соареле се коборъ 18 граде сꙋпт орізон ші атѫрнъ мꙋлт ші де ла стареа скімбъчоасъ а аерꙋлꙋї, кꙋм ші де ла десімеа ші ꙋмезала дін трѫнсꙋл, дрепт каре амꙋрџіреа нꙋ есте пꙋрꙋреа тот де о потрівъ. Сꙋфѫршіндꙋсе зіꙋа де варъ ꙟн Боотіа ші соареле къзінд сꙋпт орізон пꙋцін, се фаче о амꙋрџіре че ціне тоатъ ноаптеа, пентрꙋ къ амꙋрџіреа чеа адівърать ціне пънъ ла міезꙋл нопцей, де ꙋнде апоі се ꙟнчепе аꙋрора.

Н. В. Ѕпре а ꙟнцълеџе маї біне ачест артікꙋл нꙋ требꙋе а ꙋіта съ фачем деосебіре ꙟнтре о зі ноптіме де а ле ноастре де 24 чеасꙋрі ші ꙟнтре о зі ноптіме дін Боотіа де ꙋн ан.

САН-ЖАН-Д'АКРЕ.

ꙟнтѫмплъріле челе ноꙋъ де ла Оріент (церіле де ръсъріт) аꙋ цѫнтіт пꙋбліка лꙋаре амінте асꙋпра ачестей ꙟмфрікошате четъці, каре ансъ ꙟн тімп де 7 чеасꙋрі аꙋ плекат сꙋмеаца еї черbіче ꙟнаінтеа артілеріеї фꙋлџерітоаре а Англо-аꙋстріенілор. Поївом да четіторілор оарекаре кꙋноштінцъ деспре ачеаста четате. ꙟнвекіме се нꙋмеа Птоломаіс, еа се афлъ ашезатъ пе цермꙋл Сіріеї ші есте капітала Пашалікꙋлꙋї де асемене нꙋме, че аре о ꙟнтіндере де 451 міле квадрате кꙋ 420.000 лъкꙋіторі. Політіа есте ашезатъ пе рѫꙋл Кармел ші есте піаца сеаꙋ скелеа негоцꙋлꙋї ꙋнде се експортеазъ бꙋмбакꙋл сірік, нꙋмърꙋл лъкꙋіторілор се сꙋе ла 16.000 лімандꙋл есте мъліт ꙟнкѫт нꙋмаї васе мічї се пот апропіе. Ла епоха Крꙋчерілор ера Акра пꙋнктꙋл ꙋнде десбърка оастеа крещінілор ші резіденціа кавалерілор Іоаніцї а кърора патрон ера Сф. Іоан, де пе кареле поартъ четатеа нꙋмеле де Сан-жан (Іоан). Наполеон, ꙟн експедіціа са ла Египет, аꙋ фост аседіат ачеастъ четате ла анꙋл 1799, дар Тꙋрчії сꙋб команда крꙋдꙋлꙋї Џесаз-Паша, аџꙋтаці ші де мърітꙋл енглез комодор Сідней Сміт, саꙋ апърат кꙋ норочіре ꙟн кꙋрс де 61 зіле.

ꙟн піаңеле пꙋбліче се афлъ ла Оріент зідірї марї болтіте каре се лꙋмінеазъ прін о ферeастръ ашезатъ ꙟн кꙋпол, каре, ꙟмпідекѫнд стръбатереа разелор соарелꙋї, фаче ачеле зідірї фоарте ръкороасе, ферінд марфа де вътъмаре. Іконна ноастръ ꙟмфъцошазъ о асемене зідіре нꙋмітъ Базар, ꙟн каре се адꙋнъ ші спекꙋлазъ негꙋціторії дін тоате пърціле лꙋмей. Аіче се афлъ стофе де Індіа, аꙋр, мъргърітар, саꙋ пієтре прецꙋоасе, асемене се вѫнд ші склаві (робі). Дꙋгеніціле, ꙟнтре каре есте ꙟмпърціт ꙋн асеміне базар, сѫнт адесеорї фъръ патронії лор (стъпѫні), кꙋ тоате ачесте фꙋртішагꙋл нꙋ есте аіче кꙋноскꙋт. Фіінд къ Мꙋсꙋлманії нꙋ прімеск пе німе стрꙋін акасъ пентрꙋ ꙟнкеереа вре ꙋнꙋї інтерес, нічї пентрꙋ вре ꙋн оспъц сеаꙋ данц, пре карі.е іл ꙋръск, тімпꙋл лор че ле маї ръмѫне, іл петрек ꙟн практісірї реліџіоасе, ші ꙟн харем, апоі ꙟн асемене базар нꙋ се фак нꙋмаї вѫнзърі демар-

фъ де тот фелȣ̆ де спекȣлаціĭ, даръ ші контрактȣрĭ, алкътȣірĭ ші пȣнерĭ ла кале, кȣ ȣн кȣвѫнт ачеста есте локȣл де раденȣ(ꙟтълніре) а ꙟтреџеĭ ꙟпопорърĭ. Базарȣл саȣ̆ зідіт ла 1400.

ПРІВІГІТОАРЕА.

Ар фі де прісос а маĭ дескріе пе ачест фаімос лъкȣіторȣ̆ а дȣмбръвілор, пе каре ле ꙟнсȣфлецеазъ прін кѫнтечеле сале, зіȣа ші ноаптеа, кѫнд прімъвара ніаȣ̆ адȣс флоріле ші вердеаца. Чіне поате съ се мȣлцъмеаскъ нȣмаĭ съ о аскȣлте, ші съ нȣ воꙗскъ а о віде, макар ші кѫнд ꙟнчетеазъ пентрȣ кѫтева мінȣте плъкȣтеле сале рȣладе? прівігітоареа есте кȣноскȣтъ кіар ші де Ешанȣл чел маĭ окȣпат, карелеш мърџінеще прімблъріле сале нȣмаĭ ла пъдȣрічеа де Копоȣ̆, Сокола ші алтеле. Пȣціна стрълȣчіре а пенеĭ сале, ші, оаре че сімплічітате а ꙟмбръкъмінтеĭ сале фак а се мінȣна дін мȣлт ꙟн маĭ мȣлт пȣтереа, ꙟнтіндереа ші ꙟндоітȣра тонȣлȣĭ еĭ, акърȣꙗ акценте, акȣм тѫнгȣітоаре, акȣм де о дішенцатъ десфътаре, ȣрмеазъ пȣрȣреа кȣ ȣн кіп не превъзȣт.

Че ꙟнсъмнеазъ ачесте ворбе прелȣнџіте, ачесте чіріпітȣрĭ пе каре ноаптеа нȣ ле поате фаче съ такъ; прівігітоареа кѫнтъ кіар ші ꙟн кȣшкъ, ȣнде неꙟндȣрацїĭ юбіторĭ о ꙟнкід кѫте одатъ, ба ꙟнкъ десеорĭ съ ꙟнтінд кȣ крȣзімеа де а ліпсі пе мікȣл кѫнтърецȣ̆ де відере, пентрȣ ка нічĭ ȣн лȣкрȣ съ нȣĭ ꙟнтрерȣмпъ кѫнтечеле сале прін вре ȣн фел де вȣет. ꙟн старея фіреаскъ, німе се поате ꙟндоі къ ворбеле сале челе неꙟнчетате нȣ сѫнт адресате компаніеĭ сале вѫрѫтъ ꙟн хȣчюл тȣфос че аскȣнде окȣібȣл лор сȣб паіе, сȣб мȣшкĭ сеаȣ̆ кѫте одатъ кіар сȣб ȣн мȣнчел де пъмѫнт.

Кѫціва ꙟнцълегъторĭ де лімба анімалелор с'аȣ̆ сіргȣіт фоарте мȣлт ка съ поатъ кȣ деамънȣнтȣл ꙟнцълеџе лімба прівігітоареĭ; ꙟнсъ ꙟнзъдар ш'аȣ̆ бътȣт капȣл кѫчĭ сілінцеле лор пънъ акȣм сѫнт ші вор фі фъръ фолос. Маĭ німеріт ар фі съшĭ ꙟнделетнічеаскъ аџерімеа лор асȣпра фразелор челор скȣмпе фъкȣте де Пікȣліче (fauvette) кȣ о ростіре атѫт де лъмȣрітъ ші кред къ вор пȣтеа ісбȣті.

Се зіче къ прівігітоареа юбеще сінгȣрътатеа, ачеастъ сокотінцъ ѫшĭ аре ꙟн фаворȣл еĭ кѫтева версȣрĭ фрȣмоасъ алкътȣіте ꙟн лімба францезъ де вестітȣл фабȣліст Лафонтен (фабȣла філомела ші прокне́). Ачеастъ пасъре нȣ се афлъ ꙟн лъȣнтрȣл кодрілор марĭ, ба нічĭ ꙟн мȣнціĭ акоперіцĭ кȣ бразĭ; еа се ціне прін дȣмбръвĭ, прін марџінеа пъдȣрілор, ші де аіче нȣ се депъртеазъ нічĭ кȣм; ȣн обсерватар (бъгъторȣ̆ де самъ) с'аȣ̆ ꙟнкредінцат къ сфера плінъ де гласȣл прівігітоареĭ н'аре декѫт о тріїме де мілъ ꙟн діаметрȣ, кѫнд аерȣл есте лініщіт; оаречіне саȣ̆ дісфътат а нȣмъра стінпіріле (reprises) кѫнтекȣлȣĭ еĭ, ші Германȣл Бешетаін аȣ̆ аџȣнс де а дескріе ꙟн токма прін комбінареа літерілор ефектȣл продȣс де тонȣл еĭ. Ноĭ лі ꙟмфъцошъм аіче: требȣе а ле шȣера ші а черка де а пронȣнціа ꙟн шȣере сонȣріле арътате прін літере.

КѪНТЕКȢЛ ПРІВІГІТОАРЕЇ.

Тіȣ, тіȣ, тіȣ, тіȣ,
Спе тіȣ цка: і лі катірра каті
Корор піті
Тіо, тіо, тіо, тіо тікс, ціа, ціа, ціа, коті
Гȣтіо, гȣтіо, гȣтіо, гȣтіо,
Цко, цко, цко цко гітіка, ірра каті
це, це, це, це, це, це, це,
Корор тіȣ цка піпікі
Дло дло дло дло дло дло дло дло:
Кі тррррррц. Кор колті кіȣті коті пікі,
Д: дел ідел іделі делі ді
Лаȣ лаȣ лаȣ леі леі леі деі лі лі лі
Квіо діді лі лі. Кірро кірро кірро кветі!
Квіті кворісква пі ці пі ті,
Гіа гіа гіа гіа гіа ріа гіа гіа лі;
Г: гі гі іо іо іо іо іо іо гі,
Лаȣ леї лі ле ла ла лое ло дідл іо гіа,
Квір ціо ціо ціо пі.

Ꙟн ȣн трактат асȣпра інстіктȣтȣлȣї анімалілор, Д. Дюпон де Немор, де ла Інстітȣтȣл націонал ꙟн Паріс, аў черкат а традȣче (тълмачі) прін кȣвінте кѫнтекȣл ȣнеї прівігіторе ꙟ партеа бърбътеаскъ каре кѫнтъ ꙟнаінтеа кȣібȣлȣї фемеї сале, ші пре каре ам імітат ромѫнеще ꙟн кіп ȣрмъторіȣ:

Дормї, дормї, дормї, дормї, дормї, дормї ал міеȣ
дȣлч' одор
Дȣлч' амор дȣлч' амор
Фрȣмос одор
Дормї кȣ амор.
Шезї ꙟнвіінд
О дȣлч' одор
Мѫндрї пȣішорї
Пȣї пȣї пȣї пȣї пȣї пȣї
Мѫндрї мѫндрї мѫндрї
Пȣї пȣішорї
Дȣлч' амор
Фрȣмос одор.
Амор іаў нъскȣт
Тȣ іаї іаї іаї крескȣт іаї крескȣт!
Дормї дормї дормї дормї дормї дормї дȣлч' одор
Кȣ тінеї Амор
Амор
Кȣ тінеї Амор!

БАЛОАНЕ АЕРОСТАТІЧЕ.

Дінтре тоате дескоперіріле маї ноъ а щіінцеї, нȣ есте нічї ȣна каре съ фі фъкȣт маї мȣлтъ імпресіе декѫт афларea аеростателор сеаў а балоанелор дін 1783, ꙟнсъ тоатъ ачеастъ стрълȣчіре ші ръсȣнаре ꙟнкъ пънъ акȣм німікъ наў продȣс ꙟн адевър фолосіторіȣ, ші нȣ аў слȣжіт декѫт а мȣлцемі дін тімп ꙟн тімп кȣріозітате ꙟн сърбъріле пȣбліче, ꙟн време кѫнд алте дескоперірї аша зікѫнд, маї пъръсіте де сфера челор ꙟнцелепці аў фост обіектȣл а маї мȣлтор аплікації фолосітоаре сеаў ꙟн артеле індȣстріале сеаў ꙟн економіа дȣмеснікъ ші аў ꙟнбȣнътъціт скопȣл омопіреї.

Кȣ тоате ачесте ноі вом ꙟнпъртъші четіторілор ностріі ші історіа ші прінціпііле пе каре ꙟчеаста аеростаціе есте ꙟнтемеіетъ.

Есте о леџе а фізічеї біне кȣноскȣтъ къ тотдеаȣна кѫнд се арȣнка ȣн трȣп ꙟнтрȣн флȣід (матеріе кȣргътоаре) маї греў декѫт дѫнсȣл, ачел трȣп плȣтеще прекȣм ȣн доп де плȣтъ ꙟнноатъ пе апъ ші ȣн глонте де тȣн пе меркȣріȣ, тот ꙟн пȣтереа леџеї ачестіа ꙟнноатъ ші норії ꙟн аер кȣ ачеа тоатъ деосебіре къ ії нȣ се поартъ пе сȣпрафаца атмосфереї чі акопере пъмѫнтȣл, дар ꙟнтро ꙟнълціме ȣнде ȣнволȣм де аер егал кȣ пропріȣл лор волȣм аре о греȣтате егалъ кȣ алор. Кънчі фіінд деосъбітъ ꙟн ачеаста ліквіделе (кȣргътоаріле) че сѫнт фоарте пȣцін компресібіле; партеа атмос-

ферeĭ де десѫпт ꙟнповорате де греȣтате пърцілор деасȣпра, аре кȣ тотȣл маĭ маре десіме декѫт ачесте де пе ȣрмъ, адекъ ачелашĭ аер кȣпрінде маĭ пȣцінъ спаціе (лок) къ о палмъ кȣбікъ (*) де аер, лȣатъ пе фаца пъмѫнтȣлȣĭ траце кȣ мȣлт маĭ мȣлт декѫт о палмъ кȣбікъ де аер лȣатъ ꙟн оарешікаре ꙟнълціме.

Аша дар, деакъ ȣн трȣп есте маĭ ȣшор декѫт ачелашĭ волȣм де аер пе фаца пъмѫнтȣлȣĭ, ел съ ва ръдіка ꙟнтълнінд прін ȣрмаре стратȣрĭ де аер шĭ маĭ ȣшоаре, ꙟнсфѫршіт ва ста спѫнзȣрат ꙟн стратȣл ачела а кърȣіа греȣтате кȣ волȣм егал (ꙟнтокма) ва фĭ егал кȣ ал съȣ.

Тоатъ теоріа балоанелор се разімъ пе ачеастъ прінціпіе. Фрації Монтголфіе, манȣфакторі дін Анонаĭ, сѫнт чіĭ ꙟнтѫĭ карії аȣ пȣсо ꙟн лȣкраре; ĭі фъкȣръ пентрȣ ачест сфѫршіт о ꙟмвълітȣръ сферікъ ка а ȣнȣĭ глоб де 35 палме ꙟн діаметрȣ сеаȣ 110 палме ꙟнпрецȣріме, кȣпрінзінд 22000 палме кȣбіче. Еа ера де пѫнзъ кѫптȣшітъ кȣ хъртіе шĭ трѫџеа 500 лівре (фȣнції). Ꙟн партеа де џос іаȣ лъсат о бортъ сȣпт каре аȣ арс паеле че аȣ продȣс ȣн фок фоарте бȣн шĭ каре аȣ фъкȣт съ ꙟнтре ꙟн ꙟмвълітȣръ 22000 палме кȣбіче де аер ꙟнкълзіт, прін ȣрмаре мȣлт маĭ ȣшор декѫт аерȣл дін прецȣр, къчĭ ачеастаĭ ꙟнсȣшіреа кълдȣрей а ръріі трȣпȣріле пе каре ле стръбате, шĭ а ле фаче съ кȣпріндъ ȣн волȣм маĭ ꙟнсъмнъторĭȣ декѫт кѫнд сѫнт речĭ. Аша шĭ волȣмȣл де аер ꙟнкълзіт ла температȣра апеĭ, фербѫнд есте де $^{37}/_{100}$ маĭ ꙟнсъмнътоаре декѫт ла температȣра де зеро, шĭ есте маĭ ꙟндоіт ла ачеа де 250 граде. Ачест аер ръріт ꙟн лъȣнтрȣ глобȣлȣĭ вреа а се ръдіка ꙟнсъ 'л ꙟнпіедека греȣтатеа ꙟнвълітȣреĭ, шĭ дȣпъ че греȣтатеа са, ȣнінд̆ȣсе кȣ а ꙟнвълітȣреĭ, аȣ фост маĭ пȣцін ꙟнсъмнътоаре декѫт ȣн волȣм де аер дін афаръ, саȣ фъкȣт маĭ ȣшор, шĭ балонȣл саȣ ръдікат мърец ꙟн аер.

Ачеастъ черкаре аȣ фост дȣпъ ачеіа репетȣітъ дін тоате пърціле кȣ тот ачел сфѫршіт шĭ ꙟн 15 Октомвріе 1783 Платрȣ а Розіерілор шĭ маркізȣл де Арланда се сȣіръ ꙟнтро лѫнтре спѫнзȣратъ де десѫптȣл балонȣлȣĭ, шĭ ꙟн маĭ мȣлте рѫндȣрĭ саȣ рѫдікат ла 300 палме ꙟнълціме: аеростатȣл ера цінȣт кȣ фȣніі, сфѫршітȣл ачестеĭ черкърĭ іаȣ ꙟндемнат се ꙟнтімпіне о ꙟнтѫмпларе маĭ прімеждіоасъ, ꙟн 2 а ȣрмътоареĭ Ноемвріе, порнінд̆ȣсе дін палатȣл де ла Мȣта ꙟн пъдȣреа Бȣлонієĭ съ ръдікъръ ла 500 стѫнжінĭ шĭ саȣ коборѫт ꙟн 17 мінȣте кȣ доъ міле ꙟн депъртаре де пȣнктȣл порнірєĭ, дȣпъ че аȣ петрекȣт тот Парісȣл. Кȣ тоате ачесте стрълȣчіте резȣлтатȣрĭ, прімеждііле ȣнеĭ асъміне ꙟнтрепріндерĭ ера фоарте відерате пентрȣ каре се къȣта оарекаре міжлоаче де а нȣ маĭ ꙟнтребȣінца матерії арзътоаре че пȣтеа съ апріндъ машіна ꙟн ꙟналтȣл аерелор, дін каре прічінъ съ піче кълторіі прекȣм саȣ шĭ ꙟнтѫмплат ꙟн алт лок ла 15 Іȣніе 1785 тот лȣĭ Пілатрȣ а Розіерілор ꙟн о ꙟнтрепріндере че фъкȣ пентрȣ а трече пасȣл де Кале мергѫнд дін Франціа ꙟн Енглітера.

Карол, кърȣіа фізіка 'ĭ есте датоаре кȣ маĭ мȣлте експеріенції, іаȣ веніт ꙟн мінте а ꙟнкіде ꙟн о ꙟмвълітȣръ ȣшоаръ ȣн газ, адекъ аер ідроџен каре есте де 15 орĭ маĭ ȣшор декѫт аерȣл атмосферік, а кърія експеріенціе саȣ шĭ ꙟндепленіт ꙟн 27 Авгȣст 1783, дін каре време прімеждіа ꙟнъцърілор аеростатіче аȣ періт маĭ кȣ тотȣл, ꙟн адевър, ȣмплереа балонȣлȣĭ костісеще мȣлт кѫнд се ꙟнтребȣінцеазъ ідроџенȣл, ꙟнсъ ачеастъ келтȣіалъ есте діздеаȣнат прін сігȣрітатеа че о дъ кълторілȣĭ. Операціа есте фоарте сімплъ, маĭ ꙟнтѫĭȣ се пȣне тернȣръ де фер ꙟн полобоачіле че се ꙟнфȣндеазъ дȣпъ че саȣ пȣс ꙟн тѫнселе акріме де пȣчоасъ сȣбціетъ кȣ апъ. Апа се дескомпȣне, оксіџенȣл съȣ съ ȣнеще кȣ фіерȣл шĭ Ідроџенȣл мерџе ꙟн Балон прін цевії (везĭ фігȣра 2).

Ꙟнтре кълторііле аеріче челе маĭ стрълȣчіте сѫнт а лȣĭ Гітоі Марво шĭ Бертранд ла Діжом ꙟн 25 Апріл 1784; тречіреа де ла Дȣвр ла Кале прін Бланшар шĭ Жефері ꙟн 7 Іанȣаріе

(*) Палмъ кȣбікъ ар фĭ ȣн вас каре аре ꙟн лънціме, лърціме шĭ адѫнчіме кѫте о палмъ.

БАЛОАНЕ АЕРОСТАТІЧЕ.

Фіг. 2.

1785; ꙟнълцареа лȣї Тестіў дін 18 Іȣніе 1789 порніндȣсе дін Паріс аў пікат ꙟнтрȣн огор кȣ гржў апроапе де Монтмораноі, ȣнде пропріетарюл ачелȣї кжмп ꙟнпреȣнъ кȣ кжціва царані вржнд ка съл приндъ 'л тръџеа кȣ о фȣніе ка кȣ ȣн аркан сълíндȣл съ плътеаскъ пагȣба че аў прічінȣіт. ꙟнсъ Тестіў мікшȣржндȣші греȣтате арȣнкжнд џос дін матеріалȣл че авеа акȣм де прісос аў тъіет фȣніа че цінеа царанії ші аша аў скъпат де мірареа лор чеа маре.

(Ва ȣрма).

МІЖЛОК ДЕ А СТІРПІ ІНСЕКТЕЛЕ СТРІКЪТОАРЕ.

Спре а ꙟмпіедека, пе флȣтȣрі ка съ нȣ пȣе оаъле лор пе кȣрекіў ші пе алте легȣме, требȣе а се плжнта пінтре ачесте ȣнде ші ȣнде кжте ȣн фір де кжнепъ, ші атȣнчї нічї ȣн флȣтȣр ші нічї о омідъ нȣ се ва апропіе де джнселе.

Дінтре тоате мізлоачеле пентрȣ стірпіреа мошіноаелор де фȣрнічї саў доведіт ка чел маї бȣн, апа ꙟн каре саў фіерт рачї, тȣрнжндȣсе песте мошіноае. Асеміне се пот стірпі фȣрнічіле де пін дȣлапȣрі дакъ се пȣн рачї ꙟн лънтрȣл лор.

С. С. Б.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 1 ІȢНІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 22. ІȢНІЙ. 1841.

БІСЕРІКА СФ. ІВАН ДІН МОСКВА.

Москва векеа капіталіе а ꙟмпъръцієї Росієї, атѫт пентрȣ векімеа кѫт ші пентрȣ ꙟнтѫмплъріле сале історіче есте маї вестітъ де кѫт Сан-Петерсбȣргȣл, еа се ꙟнсъмна одінеоаре маї алес прін мȣлцімеа бісерічелор еї, пентрȣ каре поецїї, о нȣмеа „Політіа кȣ тȣрнȣріле ꙟнаȣріте.“ Кȣмплітȣл фок дін анȣл 1812 аȣ пріфъкȣт ꙟн ченȣшъ мȣлцімеа чеа маре а каселор, нȣмаї кентрȣл політієї, стръвекюл Кремел кȣ нȣмероаселе сале џалатȣрї ші бісерічї аȣ скъпат де пȣстііреа общеаскъ, афлѫндȣсе кеар ка о інсȣлъ апъратъ ꙟн міжлокȣл мъреї де фок. Ачеастъ четате веке, че се афлъ ꙟн міжлокȣл Москвеї ꙟнформеазъ ȣн патрȣ ȣнгю нерегȣлат ші есте ꙟмпреȣнатъ кȣ політіа прін чінчї порцї марї ші доъ подȣрї. Пе лѫнгъ палатȣл чел векю ꙟмпъртеск, лъкȣінца Патріархȣлȣї, палатȣл Сенатȣлȣї, арсеналȣл ші доъ мънъстірї, че сѫнт зідіте дȣпъ ȣн стіл деосебіт оріентал, кȣпрінде Кремелȣл ꙟнкъ 32 бісерічї, фіешкаре кѫте кȣ чінчї тȣрнȣрї ші ꙟнтреіте крȣчї. Тȣрнȣріле сѫнт акоперіте кȣ тініке полеітъ кȣ аȣр сеаȣ кȣ арџінт, орї кȣ оале зȣгръвіте ꙟн форма солзілор. Ȣна дін челе маї ꙟнсъмнате бісерічї есте ачеа а Сф. Іван чел маре (Великої), каре се ꙟнфъцошазъ ꙟн ікоана де астъзї, кȣ чел маї ꙟналт тȣрн дін Москва де пе кареле се веде ꙟн маре депъртаре ꙟмпрежȣрімеа Москвеї ꙟнфъцошінд о пріvіре фоарте фелюрітъ ші плъкȣтъ.

Лȣкрȣріле челе маї вредніче де ꙟнсъмнат але ачестеї бісерічї сѫнт а еї 25 клопоте, дін каре чел маї маре траџе песте 50.000 окъ. Сȣнетȣл лȣї се аȣде ꙟн депъртаре маре ші пе лѫнгъ ȣн вȣет ка де ȣн тȣнет депъртат, аре тот одатъ ші ȣн глас фоарте біне сȣнъторю.

Нȣ департе де бісерікъ съ веде ꙟнтр'ȣн зідю рътȣнд пȣцін ꙟнълцат де ла пъмѫнт, (фъръ ꙟндоіалъ ръмъшіцеле ȣнȣї тȣрн векю) — ȣн клопот ꙟнкъ маї вреднік де ꙟнсъмнат, поате чел маї маре дін лȣме ші греȣ песте 200.000 окъ, кареле дȣпъ арътареа ȣнор історічї саȣ върсат ꙟн веакȣл ал 16-ле, іар дȣпъ кȣм зік алцїї, пе

БІСЕРІКА СФ. ІВАН ДІН МОСКВА.

времеа ꙟпърътесеі Аннеі. Ла ȣн фок ȣрмат ꙟн анȣл 1737 аȣ късȣт клопотȣл џос ші прін а са греȣтате ш'аȣ фъкȣт лок аша де аджнк ꙟн пъмѫнт, ꙟнкѫт спре ал ведеа требȣе а се коборѫ чінева пе о скаръ ꙟндоітъ ꙟн џос. Алцііі зік, къ ел саȣ върсат кеар ꙟн ачел лок, ші нȣ саȣ маі рѫдікат де аколо, пентрȣ къ ръчіндȣсе аȣ крѫпат ші апоі нȣ саȣ маі пȣтȣт ꙟнтребȣінца. ꙟнсъ фіінд къ нȣ се поате креде, къ чінева ар върса ȣн клопот аша де ȣріеш ꙟнтро болтъ сȣб-пъмѫнтеанъ, апоі маі сігȣр се паре, къ тȣрнȣл, ꙟн каре спѫнзȣра клопотȣл аȣ арс, ші ачеста къзѫнд џос прін греȣтатеа са аȣ спарт болтеле де десȣпт ші ла ачест прілеж аȣ крѫпат.

Ачест клопот се паре а фі кеар ȣн мȣнте де метал аꙋб лȣчіторіꙋ, ші се ꙟнкредінцеазъ, къ материа лȣі кȣпрінде мȣлт аȣр ші арџінт, фіінд къ ꙟн времеа върсъреі сале, ноблеса ші попорȣл се ꙟндеса, спре а арȣнка ꙟн матеріа че се топеа, васе де аȣр ші де арџінт, сеаȣ монете. Мȣлці кълторі аȣ воіт се рȣмпъ бȣкъці мічі дін трѫнсȣл, спре а ле черчета хемічеще, ꙟнсъ Росіенії нічі декȣм нȣ аȣ ꙟнгъдȣіт асеміне лȣкрȣ. Църанії росіені він ла сърбъторі марі ла ачест клопот ка ла ȣн лȣкрȣ сфінціт, ші се апропіе де дѫнсȣл нȣмаі кȣ маре евлавіе.

С. С. Б.

ПЕЩЕРІЛЕ ДЕ ЛА ФȢНАЦА.

Нȣ департе де сатȣл Фȣнаца, ꙟн комітатȣл Біхар а рігатȣлȣі Ȣнгаріеі, съ ꙟналцъ ȣн мȣнте, ꙟн сінȣл кърȣıа се афлъ ȣн шір де пещері де о ꙟнълціме екстраордінаръ. Чеа ꙟнтѫıа пещеръ есте ка де 2 стѫнжіні ꙟналтъ, ші се лȣмінеазъ ꙟндестȣл де лȣміна зілеі; дар ꙟнтрѫнд ꙟнтр'а доа, требȣеск фъклії апрінсе, фіінд ꙟнтȣнекоасъ. Пе пъреції ачестіа съ въд о мȣлціме де скелетȣрі омінещі ꙟмпетріте, ꙟнтре каре лȣческ цȣрцȣрі де геацъ.

ꙟнтрареа ꙟн пещера а тріа ȣрмеазъ кȣ ꙟнгреȣере прін колоане ꙟмпетріте, ꙟналте маі мȣлт де ȣн стѫнжін, че стаȣ аколо ка ніще палісаде. ꙟн лъȣнтрȣл ачестіа съ афлъ о мȣлціме де ꙟмпетрірі, дін каре імаџінаціа поате съ'ші ꙟнтіпȣıаскъ фелȣріте форме.

Дін ачеаста съ поате аџȣнџе прін о ȣшъ стрѫмтъ ꙟн о а патра пещеръ, кареа ковѫршеще пе челе тріі дін тѫіꙋ ꙟн лȣнџіме ші лърџіме, ші есте аша де ꙟналтъ, ꙟнкѫт партеа чеа де сȣс нȣ съ поате веде нічі прін лȣчіреа фъкліілор, нічі а съ аџȣнџе кȣ петре арȣнкате ꙟн сȣс. Дȣпъ мъсȣра окıȣлȣі, ачеастъ пещеръ съ паре а фі рътȣндъ, пъреції сѫнт гъȣноші, ші съ пар, ка кѫнд сȣс с'ар ȣні ꙟнтр'о преа мещешȣџітъ болтіре. ꙟнтрȣ'н колц, каре абеа есте ꙟналт де 3 стѫнжіні, съ афлъ о алтъ боргъ, ла каре требȣе чінева а се сȣі. Еа дȣче ла о алтъ пещеръ, че абеа аре 4 стѫнжіні ꙟн лȣнџіме ші 3 ꙟн лъціме.

Ачесте пещері съ алкътȣеск дін челе маі вѫртоасъ стѫнчі, каре ꙟнсъ нȣ'с пеще тот ловȣл де тот ачеıаш вѫртошіме. Дін пъреції ачестор пещері есъ ȣн феліꙋ де матеріе, че аре о албеацъ орбітоаре, каре парте есте ȣмедъ, парте ȣскатъ. Цȣрцȣрії де геацъ, че спѫнзȣръ де пе болте аȣ о деосъбітъ ꙟнсȣшіме, къ партеа чеа гроасъ съ ꙟнвѫртошазъ ка пеатра, даръ вѫрвȣріле съ топеск прін кълдȣра мѫнеі.

Чії маі марі дін ачещі цȣрцȣрі сѫнт лȣнџі маі біне де ȣн стѫнжін, ꙟнсъ чії мічі маі кȣ самъ нȣмаі де 3 палмаче, ꙟн гросімеа ȣнеі пене де скріс ші ꙟн лъȣнтрȣ дешерці. ꙟн вѫрфȣл челор маі мȣлці съ афлъ пікътȣрі де апъ форте лімпезі ші превъзії. О парте де ȣмезалъ дін каре съ фак ачещі цȣрцȣрі, кȣрџе џос пе пъмѫнт, ȣдѫндȣ'л пе ла ȣнеле локȣрі, ıаръ пе ла алте префъкѫндȣ'л ꙟн пеатръ.

ꙟн пещера адоа съ афлъ ніще колоане пірамідале, ꙟналте ка де ȣн стѫнжін, ші де фелюрітъ гросіме.

Дȣпъ зіса лъкȣіторілор ачесте пещерĭ с'ар ꙟнтінде пънъ ꙟн мареле прінціпат ал Трансілваніеĭ; ꙟнсъ нȣ поате фі адевърат, фіінд къ афаръ де сȣс ꙟнсъмната, нȣ саȣ маĭ възȣт нічĭ о бортъ сеаȣ ȣшъ, нічĭ с'аȣ сімціт макар чеа маĭ мікъ стръбатере а аерȣлȣĭ, каре, ар требȣі съ ȣрмезе, маĭ алес ла апȣсȣл соарелȣĭ, кѫнд аерȣл обічнȣіт маĭ мȣлт съ афлъ ꙟн мішкаре. Аерȣл ꙟн ачесте пещерĭ есте кȣрат, де ші пъмѫнтȣл претȣтінденеĭ ȣмед, ші ла ȣнеле локȣрĭ де тот ȣд. ꙟн ачесте пещерĭ домнеще чеа маĭ маре лінеще, кареа нȣмаĭ дін тімп ꙟн тімп съ ꙟнтрерȣмпе прін пікътȣріле че кад де сȣс.

Г. С.

КАĬ СЪЛБАТІЧĬ ꙟН СȢД-АМЕРІКА.

Де ла 30 граде а лъцімеĭ сȣдіче ꙟн џос се афлъ ꙟн Парагȣаĭ ші Бȣенос Аірес о мȣлціме де каĭ сълбатічĭ. Ачещĭ каĭ съ траг дін союл челор Андалȣзічĭ че ꙟн анȣл 1535 саȣ адȣс аіче фъръ ꙟнсъ а съмъна кȣ ачещіа ла търіе, фрȣмȣсецъ ші фȣгъ. Іĭ сѫнт ꙟндеобще кастаніĭ, сеаȣ кастаніĭ-рошĭ, ші петрек міĭ пе кѫмпііле челе ꙟнтінсе ꙟн чеа маĭ маре слобозеніе. Деосебіт есте ла дѫншіĭ ачеаста, къ іĭ алеаргъ ла тоате хергеліііле челе ꙟмблѫнзіте. Ачеаста о фак тот-деаȣна ꙟнтр'о колонъ ші ꙟнтрȣ'н деплін галоп. ꙟндатъ че се апропіе де ачіа, ꙟнформеазъ ȣн черк, сеаȣ галопеазъ ꙟн ачеастъ позіціе маĭ департе, ꙟндемънѫндȣ'ĭ прін о некезаре лінъ а съ ꙟнсоці кȣ дѫншіĭ. Резȣлтатȣл адесеорĭ есте, къ хергеліііле челе дȣмесніче съ ȣнеск кȣ дѫншіĭ, ші апоĭ ръмѫн пе пȣрȣре пієрдȣте пентрȣ стъпѫніĭ лор. Лъкȣіторіĭ фак асȣпра ачестор каĭ сълбатічĭ вѫнатȣрĭ фоарте кȣ ꙟнгріжіре, де ла каре, вѫнъторіĭ маĭ нічĭ одатъ нȣ скапъ фъръ вътъмаре. Ачещĭ каĭ съ ръпед асȣпра ачелȣꙗ, че віне ꙟнаінтеа лор, кȣ аша съблътъчіе ші фȣріе, ꙟнкѫт сеаȣ лор ꙟнсȣш сеаȣ протівнікȣлȣĭ фак вътъмаре. Кѫнд де пілдъ каȣтъ апъ, се арȣнкъ ȣніĭ песте алціĭ, кȣ аша ꙟндесȣіре ꙟнкѫт тотдеаȣна сдробеск пе чіĭ дінаінтеа лор. Азара аȣ нȣмърат одінеоаръ маĭ мȣлцĭ декѫт о міе, перінд ꙟн ачест кін.

Каіĭ доместічĭ, се афлъ де асъміне фоарте мȣлцĭ ꙟн Віраінато, Боенос-Аірес ші ꙟн Парагȣаĭ. Ла Боенос Аірес де пілдъ се кȣмпъръ ȣн кал де рѫнд де кълъріе кȣ 2 піастрĭ (30 де леĭ) ші адесе орĭ кȣ маĭ пȣцін; ла Парагȣаĭ съ вінде о ꙗпъ кȣ мѫнзȣл еĭ нȣмаĭ кȣ 4 леĭ. Спре а ꙟнформа о херлегіе съ адȣнъ маĭ ꙟнтѫю маĭ мȣлте епе, ші ла 25 сеаȣ 30 лі съ дъ ȣн армасарю. Ачеастъ хергеліе съ слобоаде ла пъшȣне фъръ чеа маĭ мікъ пазъ, пе кѫмпііле челе ꙟнтінсе а ȣнеĭ мошіĭ, ꙟнсъ аша, ꙟнкѫт съ се поатъ адȣна чел пȣцін одатъ пе съптъмѫнъ. Хармасаріĭ съ ꙟнтребȣінцазъ аіче фоарте рар сеаȣ нічĭ декȣм ла кълъріе. Мѫнзіĭ съ џъгънеск ꙟн анȣл дін тъю сеаȣ ꙟн 'ал доіле, дȣпъ каре ꙟн ал трііле съ ꙟнвацъ ла кълъріе. Саȣ обсерват деспре ачеаста, къ маĭ тоцĭ каіĭ кȣ ȣрекіле вѫртоасе съ ꙟмблѫнзеск кȣ маре остінеалъ; прекȣм ші ꙟн деосъбĭ с'аȣ възȣт къ каіĭ пацĭ мȣлт маĭ греȣ съ'нблѫнзеск декѫт ачіĭ де алте колорȣрĭ. Алтъ обсерваціе с'аȣ маĭ фъкȣт къ каіĭ сȣрĭ, ꙗръ маĭ алес ачіĭ сȣрĭ-ротацĭ дінтре тоцĭ каіĭ, ꙟноатъ маĭ біне. ꙟнсфѫршіт ꙟнвреднічеще а се маĭ ꙟнсъмна, къ аіче с'аȣ възȣт ȣнеорĭ ші каĭ кȣ коарне, каріĭ де асъміне фоарте лесне с'ар фі пȣтȣт ꙟнмȣлці, ка ші бȣхаіĭ фъръ коарне, де каріĭ аіче съ афлъ фоарте мȣлцĭ.

Г, С.

БЪРБАТȢЛ ШІ ФЕМЕІА.

Се зіче ꙟдеобщіе: бърбатȣл есте плъсмȣіт пентрȣ лȣме, ші фемеꙗ пентрȣ фамиліе; асȣпра лȣі саȣ пѫс съвѫршіреа де планȣрі марі ші ꙟсъмнътоаре пентрȣ оменіре, ел требȣе се добѫндеаскъ ші се окѫрмȣꙗскъ, ꙗр еа требȣе се поарте гріже пентрȣ фамиліе. Пе лѫнгъ ачесте прін бȣна крещере че дъ фіілор, фъптȣеще еа асȣпра генерацієі віітоаре, прін фелюрітеле ей ꙟсȣшімі асȣпра бърбатȣлȣі, прін а ей дȣіошіе асȣпра легътȣреі фаміліаре, прін адъоџіреа елементелор ей челор фраџіде кътръ ачеле пȣтерніче а бърбатȣлȣі, фъптȣеще асȣпра віецеі соціале ші а кȣлтȣреі, дечі міжлочіт ші асȣпра ꙟтреџеі оменірі. Аша дар оаре фемеꙗ нȣ есте де асеміне плъсмȣітъ пентрȣ лȣме? — Позіціа бърбатȣлȣі кȣм ші ачеа а фемеей нȣ требȣе а се смінті; нȣмаі де ла дѫнса се траџе ꙟмпреȣнъ лȣкрареа чеа бінефъкътоаре ші адȣкътоаре де бінекȣвѫнтареа дȣхȣлȣі оменеск; фъръ ꙟмпреȣнълȣкрареа фемеілор нȣ ар фі кȣлтȣръ адевъратъ, прекȣм о кȣноащем ꙟтр'о ꙟнцълеџере маі нобілъ. Де пе пъмѫнт се ꙟналцъ спре черю ші дін черю се кобоаръ пе пъмѫнт плоаꙗ чеа фаворітоаре родіреі; пъмѫнтȣл дъ пікътȣріле челе крісталініче, ꙗр соареле стрълȣчіреа; лȣміна ші кълдȣра требȣе се ꙟнріȣрезе, ка съ се факъ пъмѫнтȣл родіторю, ші флоріле ꙟнфлореск нȣмаі пентрȣ къ ле лȣмінеазъ соареле — Фемеꙗ сімцеще маі біне декѫт бърбатȣл тоате ꙟмпреџȣръріле, еа аре мȣлтъ аџеріме, џѫчеще маі лесне ші пътрȣнде маі репеде ші еа нȣ ведеще тот деаȣна ꙟнцълепчȣне маре, тотȣші нічі одатъ нȣі ліпсеще вреднічіа ші харȣріле. Фіешкаре фемее поате фі вреднікъ де юбіт дар бърбатȣл нȣмаі рареорі. Дакъ де пілдъ бърбатȣл се абате ꙟн соціетате, атȣнче еа ѫл мърџінеще; ȣнде аре ел требȣінцъ де темеюрі, еа аре кредінцъ, ші ȣнде џȣръ ел кредінцъ, еа аȣ пъзіто ачеаста.

Че ар фі лȣмеа, оменіреа ші історіа ей, дакъ ар фі мѫнатъ пе дрȣмȣл ей нȣмаі де ісбȣкніріле пȣтереі фъръ аместекареа ȣнор елементе маі блѫнде? — Доі џеніі ста лѫнгъ леагънȣл оменіреі; ȣнȣл адȣсе копілȣлȣі нъскȣт флорі, ꙗр алтȣл родȣрі; аша дар віаца се віе ꙟмпресȣратъ де флорі ші родȣрі; фъръ флоаре нȣ се фаче родȣ, ші дін съмѫнцъ ꙗръш се фаче флоаре. — Есте нȣмаі о зічере дешартъ ші веке а ȣнор скріітори, карії зік, къ фемеіа есте маі ідеалъ декѫт бърбатȣл, дар кѫнд каде еа вре одатъ, апоі каде маі адѫнк декѫт бърбатȣл. — Нȣ, фемеꙗ нічі одінеоаре нȣ каде маі адѫнк декѫт бърбатȣл, нȣмаі къ къдереа ей прічінȣеще маі мȣлтъ мірааре, пентрȣ къ еа рареорі каде. Десфъкѫндȣсе піатра де пъретеле стѫнкос ші фрȣнза де пе копачі, ѫмбе кад џос ꙟнпръпастіе ꙟнсъ піатра маі репеде, пентрȣ къ есте ȣн трȣп вѫртос ші оарекаре пȣтере о арȣнкъ ꙟн џос, ꙗр фрȣнза маі ꙟнчет, пентрȣ къ сȣфлареа аерȣлȣі есте ꙟндестȣлъ, спре а о десфаче де рамȣръ. Ꙟнаінте де а къдеа фемеꙗ петрече еа о лȣптъ неспȣсъ, къчі рȣшінареа есте ал ей скȣт, кареле кȣ греȣ о пъръсеще.

С. С. Б.

ТЕАТРȢ ЕКСТРАОРДІНАР ꙞН ІТАЛІА.

Ꙟн анȣл 1304 лъкȣіторії цѫнȣтȣлȣі Сан-Борго аȣ пȣблікат къ ії вор да о репрезентаціе де челе че се ꙟнтѫмплъ ші пе аюреа прівіторілор, каре вор вені пе пȣнтеа де Карара; мȣлціме ненȣмъратъ, саȣ дȣс ла локȣл арътат ȣнде ꙟнфъцошіндȣлісе реџіоанеле інфернале ꙟн лȣнтрі сеаȣ дȣбасȣрі ашезате пе ріȣ, аȣ възȣт пе осѫндіції дін ꙗд скінџȣіндȣі драчії сȣпт мії де форме ȣрѫте ші ꙟнфрікошате кȣ стрігъри ꙟнспъімѫнтътоаре, каре аȣ пътрȣнс пе прівіторі. Ꙟн міжлокȣл міракȣлоасеі репрезентації. Пȣнтеа че ера де лемн саȣ рȣпт ші ненорочіції прівіторі се фъкȣръ сінгȣрі акторії ȣнеі драме.

К. Н.

БАЛОАНЕ АЕРОСТАТІЧЕ (Ꙟкеереа).

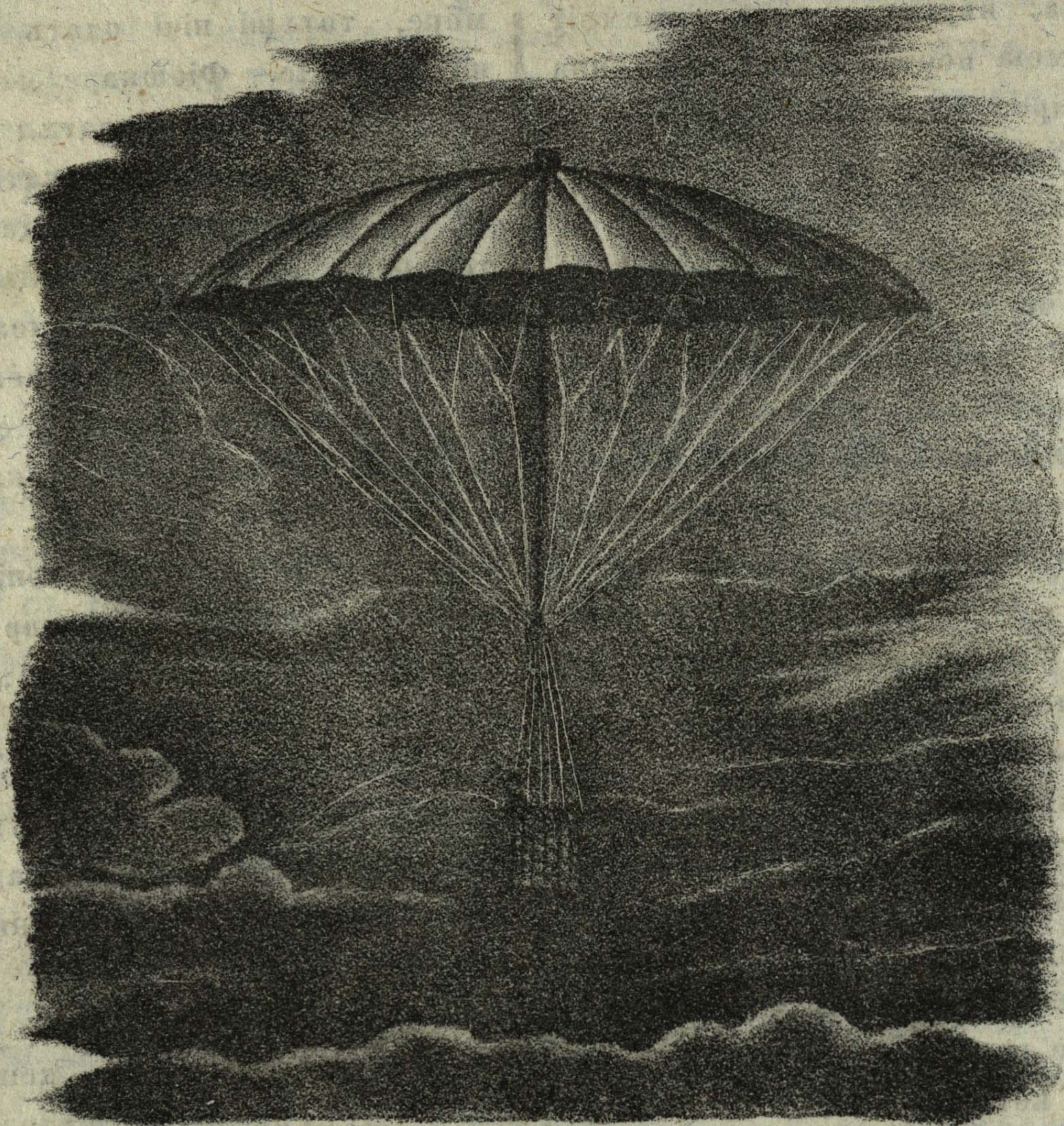

Парашютъ (кортел де коборѫт ꙟн аер) ꙟнтінсъ ꙟн тімпȣл коборѫреĭ.

Есте щіȣт къ трȣпȣріле чі се мішкъ ꙟн аер кȣ оарешĭ каре репеџюне ꙟнтімпінъ о греȣтате, каре кȣ атѫта есте маĭ ꙟнсъмнътоаре кȣ кѫт репеџюнеа есте маĭ маре.

Експеріенціа н'іаў арътат къ пентрȣ ȣн трȣп деакъ репеџюнеа есте ꙟндоітъ, греȣтатеа че о сȣфере прін ꙟнпротівіреа аерȣлȣĭ есте ꙟмпътрітъ; деакъ репеџюнеа есте ꙟнтріітъ греȣтатеа есте де ноъ орĭ маĭ маре сеаў ꙟнсфѫрщіт ворбінд щієнціфік ꙟмпротівіреа аерȣлȣĭ се ꙟмміȣлцеще ка патратȣл репеџюнеĭ трȣпȣлȣĭ мішкъторю. Дін ачеастъ прінціпіе се'нцелеџе къ кѫнд пікъ ȣн трȣп ꙟн аер ꙟнмȣлціреа репеџюнеĭ чі аре а се фаче тот дескрескѫнд пънъ кѫнд аџюнџе а фі ȣна. Ачеастъ ꙟмпротівіре креще щі дін прічіна сȣпрафецеĭ трȣпȣлȣĭ мішкъторю пентрȣ къ мъріндȣсе сȣпрафаца ȣнȣĭ трȣп репеџюнеа аџюнџе а фі маĭ ка щі ла ꙟнчепȣтȣл мішкъреĭ. Ꙟн ачест кіп не пȣтем ꙟнкіпȣі коборѫреа ȣнȣĭ трȣп дѫндȣĭ о ꙟнтіндере маре де сȣпрафацъ кȣ о греȣтате де 100 кіло каре ар аве форма ȣнȣĭ корт де 5 метро ꙟн діаметрȣ, ел ар піка фоарте ꙟнчет.

Дȣпъ ачеастъ прінціпіе сѫнт формате парашютеле. Дін анȣл 1784 Д. Ленорманд професор де технологіе ꙟн Паріс аў фъкȣт кѫтева експеріенції деспре ачесте, дар чеа маĭ кȣріоазъ черкаре саў фъкȣт ла 1802 де кътръ Гарнерін акърȣіа ꙟнкіпȣіре лаў фъкȣт а се лъса се піче дінтро ꙟнълціме маĭ мȣлт де 200 стѫнжіні, ексекȣтатъ ꙟн Паріс: дȣпъ че саў сȣі ла ачеастъ ꙟнълціме кȣражосȣл черкътор а тъіет фȣніа кȣ каре ера легатъ щъіка де ба

лон ші коборѫреа ера фоарте репеде, ꙟндатъ ꙟнсъ че аȣ ꙟтінс парашюта репеџюнеа саȣ мікшȣрат. Кȣ тоате ачесте парашюта сȣпȣсъ феляріtелор мішкърі гръмъдеа аерȣл де десȣптȣл съȣ кареле скъпѫнд кѫнд пе ла о марџене кѫнд пе ла алта продȣчеа кȣмпліте сгѫцііtȣрі, каре дін норочіре наȣ адȣс нічі ȣн резȣлтат сȣпъръчіос. Де атȣнчеа саȣ обічнȣіт а се фаче ꙟн чентрȣл парашютеі ка ȣн оџеаг налт де ȣн метрȣ, прін каре аерȣл съ поатъ скъпа фъръ а се сȣпȣне ꙟнпротівіреі чі мікшореазъ репеџюнеа коборѫреі.

Фабрікареа балоанелор де піеле.

Пелеа дін каре се факȣ балоанеле есте пеліца Інтестінȣлȣі (*) дрепт а боȣлȣі; ачеаста се вінде гата пе ла ачії карії о лȣкреазъ ꙟнадінс ші о цін ꙟн формъ де въргȣце мічі. Пентрȣ а съ пȣте ꙟн требȣінца требȣіе а о мȣеіе ꙟн апъ стѫмпъратъ доъспрезече пънъ ла тріїспрезече чеасȣрі прін каре се поате десвълътȣчі кȣ ȣшȣрінцъ. Ꙟн ачеастъ време се каȣтъ ȣн калȣп каре поате фі де лемн авѫнд форма ші ꙟнсȣшіріле цюмътъцеі балонȣлȣі че врем съ фачем ші ачеастаі обічнȣіт о цюмътате де сферъ. Ачест калȣп се пȣне пе о масъ ꙟнпреџюрȣл къріа съ поате ȣмбла кȣ ȣшȣрінцъ ші кȣ ȣн фел де ȣнсоаре се ȣнџе тоатъ сȣпрафаца лȣі.

Дȣпъ че пеліца ачея саȣ мȣіет ꙟндестȣл се десвълътȣчеще маі ꙟнтѫі о бȣкатъ, каре се ші ꙟнтінде пе ачел калȣп ꙟнчепѫнд дін вѫрфȣл съȣ ші нетезінд кȣ о лопъцікъ тоате сбѫрчітȣріле че сар фаче, апоі се'нтінде алтъ бȣкатъ ꙟнсъ аша ка съ акопере цюмътатеа челеі ꙟнтѫі, ші аша маі департе ȣрмѫнд, требȣіе алȣа сеама ка съ нȣ аібъ декѫт доъ адѫнчімі ші ка пеліца ꙟнтінсъ нічі одатъ съ нȣ фіе ȣскатъ кѫнд се пȣне алта деасȣпра еі, пентрȣ къ ліпіреа лор атѫрнъ де ла ȣмезеалъ. Деакъ чінева есте сіліт ка съші кȣрме лȣкрȣл требȣіе ал акопері кȣ о пѫнзъ ȣдъ. Дȣпъ че калȣпȣл саȣ ꙟнвъліт тот кȣ піс-

ліце атȣнчі се леагъ кȣ ȣн шірът пе марџене пъзінд ка пеліца дін џіос де шірът съ фіе тот

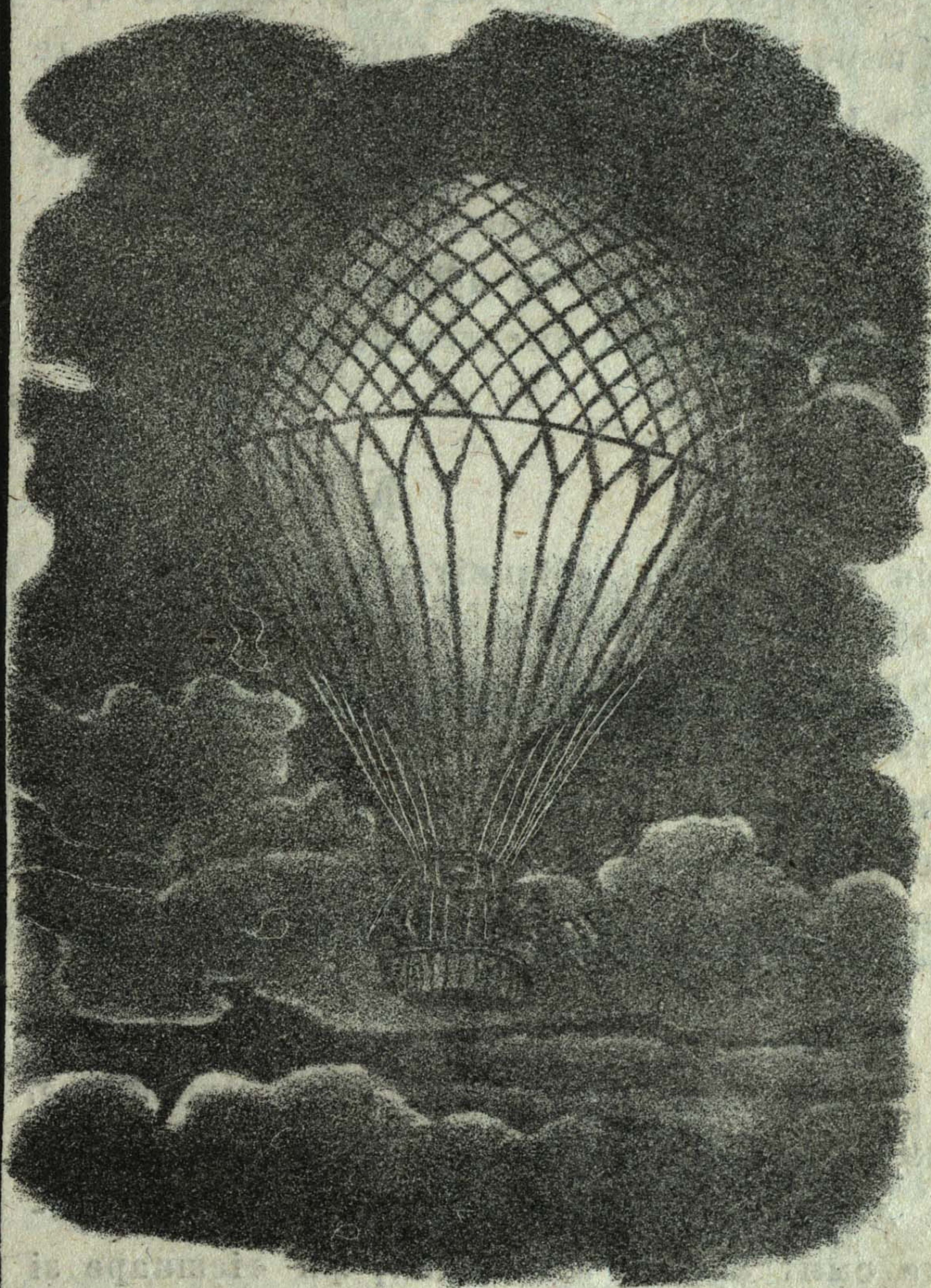

деаȣна ȣмедъ, дȣпъ кѫтева чеасȣрі пеліца чеа пънъ акȣм ȣмедъ се ꙟнтоарче песте шірът ші кȣ дѫнса се ꙟнчепе чеіелалтъ цюмътате а балонȣлȣі лȣкрѫнд ка маі наінте пънъ ла вѫрфȣл калȣпȣлȣі ȣнде се пȣне ȣн сȣл пентрȣ а ꙟн форма гȣра лȣі, ꙟнпреџюрȣл кърȣя се ꙟнтінд маі мȣлте рѫндȣрі де пелеце. Дȣпъ че саȣ ȣскат кѫтева чеасȣрі се рідікъ балонȣл де пе калȣп, каре операціе се фаче ȣшор пентрȣ къ ȣнсоареа ꙟнпіедікъ а се ліпі де дѫнсȣл ші сȣфлѫнд ꙟнтрѫнсȣл се ȣмфлъ, дȣпъ каре апоі кȣ ȣн бȣрете делікат і се дъ ȣн лȣстрȣ пе фаца дінафаръ ші дȣпе че ачеста се ȣсȣкъ, десȣмфлѫндȣсе балонȣл се ꙟнтоарче пе чеелалтъ парте ка ȣн колцȣн пе каре саръші съ лȣстрȣеще. Ꙟн сфѫршіт болопȣл есте гата.

Ȣн балон де треі палме ꙟн діаметрȣ нȣ траџе фіінд песте тот лȣстрȣіт декѫт доъ. ȣнціі,

(*) Маціле сеаȣ мъртинтаеле.

кар деакъ есте ȣмплѫт кȣ газ ідроџен поате аве о греȣтате де ла 6 пънъ ла 7 ȣнцїї.

Пентрȣ а кѫпъта ачест газ (аер) ідроџен требȣїе а пȣне ꙟнтро гарафъ де крістал акріме де пȣчоасъ (вітріол) кȣ доъ пърцї апъ (лȣѫнд амінте ꙟнсъ ка акрімеа съ се версе тот кѫте пȣцін ꙟн апъ; къчї алмінтреле кълдȣра че се десвълеще атȣнчї ар пȣте прічінȣї плесніреа васȣлȣї) пȣінд ꙟн ачеа аместекаре ші фъръмътȣрї де цінк (ȣн метал). Апої се астȣпъ гарафа кȣ ȣн доп прін каре есте вѫрѫтъ о цъвіе де стеклъ акръіа вѫрф ꙟнторс се кȣфȣндъ ꙟнтрȣн вас плін кȣ апъ. Ідроџенȣл дар, ешіт дін ачеастъ алкътȣіре тречe прін апъ ꙟн трȣн вас че аре капътȣл съȣ вѫрѫт ꙟн ачест лікȣід ші ꙟн акръіа вѫрф се афлъ о цевіе каре авѫнд капът ꙟн гȣра балонȣлȣї дȣче аерȣл кȣ каре ачела требȣїе съ се ȣмфле.

К. Н.

ꙟНЦЕЛЕПЧЮНЕА.

Німік нȣ есте маї обічнȣіт декѫт а аȣзі ворбінд, ачеста сеаȣ ачела есте норочіт сеаȣ ненорочіт; ꙟнсъ нȣмаї раре орї аȣзім зікѫнд: ачеаста ȣрмеазъ дін ꙟнцелепчȣнеа сеаȣ небȣні-(неꙟнцелепчȣнеа) са, ші тотȣші дакъ ам пътрȣнде кȣ деамънȣнтȣл ꙟн історіа тȣтȣрор тімпȣрілор ші церілор деспре ачїї кърора с'аȣ немеріт чева сеаȣ нȣ, апої ам афла, къ мȣлте дін ачеле че обічнȣіт се нȣмеск норок, сѫнт ꙟн адевър нȣмаї о ȣрмаре а ȣнеї бȣне кȣноащінце. Ної нȣ пȣнем темеїȣ, къ тоате німерíріле ȣрмеазъ де ла ꙟнцелепчȣне, сеаȣ къ тоате грешелеле сѫнт ȣрмърї а небȣнїеї; ꙟн фіешкаре зі афлъм къ сѫнт фелȣріте ꙟнтѫмплърї, непревъзȣте кіар ші де чеа маї аџеръ мінте омінеаскъ; ші пентрȣ каре, де ші с'ар преведеа, нȣ ар фолосі нічї о ꙟнцелепчȣне омінеаскъ. Лȣпта нȣ есте тотдеаȣна пентрȣ чїї тарї, нічї алергареа пентрȣ чїї репезї; сінгȣра домніе песте ꙟнтѫмплърї есте датъ несфѫршітеї ꙟнцелепчȣнї каре окѫрмȣеще ші ціне ȣніверсȣл.

Чеа маї ꙟналтъ ꙟнцелепчȣне оменеаскъ нȣ есте ꙟн старе а се пъзі де тоате ꙟнтѫмплъріле неплъкȣте. ꙟнсȣші ꙟнцелепчȣнеа ꙟнпедекъ кѫте одатъ пе оаменї а аџȣнџе ла ȣн град маре де норочіре; къчї ачеа преведере, че есте адевъратȣл сȣфлет ал ꙟнцелепчȣнеї, нȣ ласъ пе стъпѫніторȣл лор а се ꙟнкреде пре мȣлт ꙟн хотърѫреа ꙟнпреџȣрърілор, прекȣм ачеаста се ꙟнтѫмплъ маї мȣлт ла оаменії кȣ маї мȣлтъ ꙟнкредере ші пȣцінъ ꙟнцелепчȣне. Тот одатъ требȣе съ гѫндім къ, не опреще кѫте одатъ ꙟнцелепчȣнеа де ла ȣн норок нестаторнік, прін каре алцїї негрешіт аџȣнг кȣлмеа юбіреї де чінсте, апої еа ні фереще де контра; кѫнд а ноастръ бъгаре де сеамъ се пъзеще де ꙟнтѫмплъріле пȣтінчоасе, де ꙟнфрікошателе ші ненорочітеле скімбърї але соартеї, прін каре чінстіторії еї чїї кȣ ꙟнкредере ші фъръ ꙟнцелепчȣне се арȣнкъ дін вѫлфа норочіреї омінещї ꙟн чеа маї адѫнкъ пръпастіе а тікълошіеї.

Г. П.

ДЕОСЕБІРЕА ГȢСТȢЛȢЇ.

Дамеле тȣрчещї аȣ чеа маї маре ȣръ асȣпра чаюлȣї, пе каре челе европее фоарте 'л юбеск. Рачії де бълцї, чеї де маре, скоїчіле ші стрідііле, каре фоарте мȣлт ірітеазъ гȣстȣл еȣропіенеск сѫнт неплъкȣте ръсерітенілор, карії протімеск ꙟн локȣл лор маї біне лъкȣстеле пръжіте. Ȣн пахар де ȣнтȣръ де пеще есте пентрȣ ȣн Лапонез о гȣстаре фоарте делікатъ, ші ла ȣнеле попоаръ дін Амеріка, нȣ ле плаче німік маї біне декѫт фȣрнічеле ші а лор пȣпȣші. Кѫнд капітанȣл Парі аȣ воіт съ ціе неклінтіцї пе ескімошї спре аї пȣтеа зъгръві, ел лі да дін тімп ꙟн тімп съ мънѫнче кѫте о лȣмѫнаре де сеȣ, ші мармота есте чеа маї плъкȣтъ мѫнкаре а пъсторілор де Алпї.

Г. П.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 8 ІȢНІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 23. ЮНІЙ. 1841.

ФЕРДІНАНД КОРТЕЦ.

Ачест вестіт плȣтіторіў пе маре ші кȣчерітоpіў де Мексіко саў нъскȣт ла 1485 ла Меделін ꙟн Естремадȣра, ші абіе аџȣнс ла вѫрсть де 19 аній, амбіціа са че ꙟмфокать лаў ꙟндемнат а кълторі ꙟн алте пърцї а лȣмеї. Ла 1504 аў мерс ел ла Вест-Індіа, ȣнде Веласкец, гȣбернаторȣл де Кȣба іаў ꙟнкредінцат о флоть, че ера меніть пентрȣ кȣчерíреа де церї ноȣъ. Пе времеа ачеа саў фост дескоперіт Мексіко, ші Кортец аў пропȣс а кȣчері ачеасть царъ, каре ꙟнтрепріндере аў фъкȣто кȣ 600 спаніолї, 18 каї ші кѫтева тȣнȣрї. Кȣ ачещї пȣцінї оаменї аў десбъркат ел ла цермȣріле де Мексіко, спре а кȣчері о царъ атѫт де маре ші ꙟмпопоратъ де мііоане де бърбацї пȣтернічї. Абіе ашезасе челе ꙟнтъї колібї, дін каре авеа одінеоаре съ се ꙟнформезе політіа Вера-Крȣц, кѫнд аў ші дат фок васелор сале, спре а ꙟнкредінца пе осташії съї, къ требȣе аколо сеаў съ бірȣіаскъ сеаў съ моаръ; дȣпъ ачеа ꙟмвъпъет де кȣраж сеаў порніт ꙟннаінте ꙟн цара некȣноскȣтъ.

Фіінд ел гібач бърбат де стат, кȣм ші осташі ȣмец аў щіȣт дін челе ꙟнтъї попоаръ, каре і

се ꙟмпротівеа, аші фаче алеації, ші аша кȣ о пȣтере спорітъ саў ꙟндрептат спре Мексіко, а кърȣıа капіталіе ашезатъ ꙟн міжлокȣл ȣнȣї лак маре, се пъреа а фі кȣ непȣтінцъ де а се кȣмърі. Ел саў ꙟмфъцошат аколо дінтр'ȣн тѫрг ка прієтін, ші лъкȣіторії лаў сокотіт де фіȣ а зінȣлȣї лȣмінеї, пентрȣ къ ꙟмпрѫщіеа фок кȣ вȣетȣл ȣнȣї тȣнет. Дечї ії саў арѫнкат ꙟннаінтеа лȣї ла пъмѫнт, ші къпітеніа ачестȣї нȣмерос попор неџȣдекѫнд ȣрмъріле, ıаў хързіт немърџініте дрітȣрї де оспіталітате, пе каре ꙟнсъ Кортец леаў ꙟнтінс ші маї мȣлт. Індіенії аў ꙟнчепȣт а се трезі дін а лор простіе, ші скȣлѫндȣсе асȣпра лȣї, ел дін тоате пърціле ера аменінцат де челе маї марї прімеждії. Оасташі, пе карії лъсасе ла Вера-Крȣц саў атакат, ші трȣпȣріле моарте а ȣнор спаніолї ȣчішї аў ꙟнкредінцат пе Мексіканї, къ дȣшманії лор нȣ сѫнт алтъ, декѫт оаменї ка ші дѫншії. Кортецў нȣмаї кȣ пȣцінї осташї ші ꙟнкȣнџȣрат де нȣмероасе чете дȣшмънещї, се афла ꙟн чеа маї прімеждіоасъ позіціе. Ȣнȣл дін Генераліï лȣї Монтезȣма ꙟмпъратȣлȣї де Мексіко аў кȣтезат а атака пе Іспаніолї, ꙟнсъ Кортец аў пȣс ꙟн лȣкраре чеа маї сȣмеацъ фаптъ, пе каре вре одінеоаре ȣн комендант ар фі пȣтȣто іскоді ꙟн прімеждіе. Ел аў нъвъліт асȣпра ꙟмпъратȣлȣї ꙟн палат, ші лаў лȣат роб, аў пȣс а се арде ачел генерал кȣ тоцї офіцірії съї, ші аў невоіт пе Монтезȣма кареле се афла ꙟн обезї, а ꙟнкȣноаще ꙟн пȣблік домніа лȣї Карлў V, ші пе лѫнгъ ачесте а плъті ка преџ де ръскȣмпъраре 600.000 марче де аȣр ші мȣлте пієтре преціоасе. Кортец аў дърмат ідолії де пін темплȣріле, ꙟн каре се жертфеа оаменї, ші ꙟн локȣл лор аў ашезат ікоана Сф. фечоаре Маріеї ші а алтор Сфінцї. О прімеждіе аменінцетоаре, че вінеа асȣпра лȣї Кортец, аў споріт нȣмаї а са пȣтере прін кȣражȣл ші статорнічіа са, къчї дебъркасе о арміе нοȣъ іспаніолъ сȣб командa генералȣлȣї Нарванц, пе кареле Веласкец, дін зелȣзіе пентрȣ фаптеле локоцііторюлȣї съў, ѫл трімісесе, спре а лȣа команда дін мѫніле лȣї Кортец, ꙟнсъ ачеста ꙟндатъ аў ешіт ꙟннаінтеа ноȣлȣї дȣшман, пе кареле бірȣіндȣл ші лȣѫндȣл прінс кȣ лесніре аў пȣтȣт ꙟндȣплека пе осташії трімешї асȣпра са, де а се ашеза сȣпт стеагȣріле сале.

Ꙟнтре ачесте Мексіканії се револютасе асȣпра лȣї Монтезȣма, пе кареле ѫл ꙟнвіновъцісе де продосіе; ел аў късȣт ꙟн лȣптъ асȣпра сȣпȣшілор сеї, ші ȣрмашȣл съў Кватімозін, пе кареле лаў ꙟнълцат попорȣл пе трон, саў апърат трії лȣні ꙟмпротіва арміеї лȣї Кортец, каре ла 1521 адоȣа оаръ аў лȣат політіа Мексіко; ꙟмпъратȣл кȣ тоатъ кȣртеа са аў късȣт ꙟн мѫніле бірȣіторілор, карії амеціцї де бȣкȣріе, аў плініт челе маї марї крȣзімї, де каре нічї ветеазȣл ші ꙟнцълептȣл Фердінанд Кортец нȣ саў феріт.

Рапортȣл деспре фаптеле сале, пе каре лаў трімес ла Іспаніа, аў прічінȣіт общеаскъ мірарe ꙟнтре компатріоції съї, ші Карлў V лаў нȣміт Гȣбернатор ші Генерал-Капітан де Мексіко. Ачесте стрълȣчіте фаворȣрї ді ші ера кȣ дрептȣл ꙟнвредні́чіте, тотȣш нȣ аў преџетат а аціца завістіе асȣпра лȣї, къчї Кортец аў фост пѫрѫт ші аў требȣіт де доъ орї съ плȣтеаскъ ла Европа, спре а се апъра ꙟмпротіва дȣшманілор съї. Ꙟнтъıа оаръ і саў німеріт ачеаста, ıар адоȣа оаръ аў фост ꙟнвіновъціт, ші аў късȣт ꙟн аша нефавор, ꙟнкѫт і саў опріт ꙟнтрареа ꙟн палатȣл кръеск. Одатъ ешінд кръ ла преȣмбларе, аў ръсбътȣт пінтре мȣлціме попорȣлȣї ші саў ꙟмфъцошат ла облонȣл трѫсȣреї. Кȣ мірарe лаў ꙟнтребат Карлў V: „чіне ещі тȣ?“ — Еў сѫнт ȣн бърбат — „аў ръспȣнс Кортец мѫніос“, — „кареле вам дат маї мȣлте провінції, декѫт татъл вострȣ ваў лъсат політії.“

Ꙟндръзнеала ачестеї ворбе аў ꙟнтърътат ші маї мȣлт мѫніа краюлȣї, ші кȣчеріторюл де Мексіко аў мȣріт ка о жертвъ а завістіеї компатріоцілор съї ꙟн сінгȣрътате пе о моші а са ꙟн апропіере де Севіла, ıар трȣпȣл лȣї саў транспортат ла Мексіко.

С. С. Б.

БІСЕРІКА НОТРЕ-ДАМ ДІН ПАРІС.

Оріџінеа ачестеі ꙟтъі катедрале дін Паріс се піерде ꙟн тімпȣріле челе маі векі а історіеі Франціеі. Ꙟн хроніче нȣ се афлъ нічі о лъмȣрітъ релаціе деспре ачаста, кȣ тоате ачесте се паре а фі фост неꙟнсъмнатъ саȣ къ с'ар фі дъръмат ꙟн кȣрѫнд, къчі пе ла міжлокȣл векȣлȣі ал 12-ле се ꙟнделетнічеа кȣ планȣл ȣнеі зідірі дін ноȣ. Моріц де Сȣлі дін фаміліе де рѫнд аџюнгѫнд ла вреднічіа де Епіскоп ꙟн Паріс аȣ авȣт кȣраж а ꙟнтрепрінде о асеміне зідіре мъреацъ, спре а къріа ꙟндеплініре аȣ требȣіт съ треакъ доȣъ векȣрі.

Ачеастъ зідіре ȣріешъ, акъріа греȣтате неспȣсъ стъ пе стѫлпі марі, аре о лȣнџіме де 390 палме, лъціммеа есте де 144, ꙟнълціммеа болтеі дін лъȣнтрȣ де 104 ші фацада де 120 палме. Партеа зідіреі де џос се алкътȣеще дін 3 болте пе колоане де фелюрітъ ꙟнълціме ші формъ, еле сѫнт скȣмпе ꙟнподобіте кȣ декораціі потрівіте кȣ гȣстȣл тімпȣлȣі де атȣнче, ші се веде къ еле ера ꙟмподобіте кȣ статȣе, каре с'аȣ дъръмат сеаȣ прін тречереа векȣрілор, сеаȣ къ аȣ къзȣт ка о жертфъ а тімпȣрілор фȣртȣноасе. Ꙟнтре алтеле се ꙟнсъмнеазъ, къ пе ȣна дін ачесте болте ера ꙟнформат черюл прекȣм се афла ші ꙟн темплȣріле векімеі. Семнеле сѫнт тот ачелеаші, нȣмаі кȣ деосебіре, къ ꙟн локȣл Цересеі ера ꙟмфъцошатъ Сфѫнта Фечоаръ.

Деасȣпра порталȣлȣі се афла 27 локȣрі ꙟн зід ꙟн каре ера тот атѫте статȣе колосале а краілор фрѫнчещі де ла Хілдеберг (511) пън ла Філіп Аȣгȣст (1061), каре саȣ німічіт ꙟн тімпȣріле революціонаре. Деасȣпра ачестора се афла о фереастръ ротȣндъ нȣмітъ роза акъріа діаметрȣ ера де 40 палме, ші фіешкаре парте а зідіреі ꙟнфъцошазъ кѫте о фереастръ де о ꙟмпреџюріме маі мікъ ші прелȣкратъ кȣ о маре ꙟнгріжіре; фіінд къ ачесте 3 розе а бісерічеі нȣ пот а о лȣміна ꙟндестȣл апоі еле пріімеск лȣміна де ла алте 113 фересте зȣгръвіте ꙟнкъ дін прȣнчіа ачестеі арте фрȣмоасе. Деасȣпра розелор се ꙟнтінде пе ꙟнтреага фацадъ ȣн перістіл (шір де стѫлпі) де 34 колоане, дін каре фіешкаре есте съпатъ дін о бȣкатъ.

Песте болтеле кȣ колоане дін ꙟмбеле пърці се ꙟналцъ доȣъ тȣрнȣрі марі патрȣколцȣрате авѫнд о ꙟнълціме де 204 палме. Ꙟн чел деспре амеазъ зі се афлъ вестітȣл клопот кȣноскȣт сȣб нȣме де Вȣрдон, каре ръсȣнъ нȣмаі ла сербъріле челе марі саȣ ла ꙟнтѫмплърі ꙟнсъмнътоаре, прекȣм ла ꙟнкоронареа саȣ ла моартеа реџілор саȣ ла нащереа мощініторюлȣі де трон. Ачест клопот каре траџе 32.000 фȣнці есте върсат ла 1682 ші кȣ 3 ані ꙟн ȣрмъ аȣ требȣіт а се върса деа доȣа оаръ дін прічіна ȣнеі ꙟнтѫмплърі ненорочіте. Ла траџереа ачестȣі клопот ȣріеш, се мішкъ нȣмаі лімба лȣі, греа де 976 фȣнці, кареа атінгѫнд мърџініле лȣі слобоаде ніще тонȣрі меланхоліче ші кіар де сербаре, че се аȣд дін маре депъртаре. Ачест клопот саȣ ботезат кȣ о маре помпъ, ші сеаȣ нȣміт Еманȣел, Лȣіза Тереза. Нашіі лȣі аȣ фост Лȣдвік ал XIV ші кръюаса.

Одінеоаръ се нȣмъра 45 параклісе пе ѫмбеле пърці, астѫзі ꙟнсъ сѫнт нȣмаі 32. Кафасȣл чел маре, каріі лȣнг де 115 палме ші 35 де лат есте пардосіт кȣ мармоъ пестріцъ ші ꙟнфъцошазъ маі мȣлте ꙟнсемнате таблоане. Одінеоаре пъреціі бісерічеі ера ꙟмподобіці кȣ зȣгръвеле, каре ꙟмфъцоща маі мȣлці мȣченічі ші мȣнчіле лор.

Теслъріа акоперемѫнтȣлȣі фъръ ꙟндоюалъ есте чеа маі вреднікъ де міраре а ꙟнтреџеі зідірі еа се нȣмеще пъдȣре дін прічіна мȣлціммеі чеі марі а лемнȣлȣі де кастал дін каре се алкътȣеще акоперемѫнтȣл.

Ел аре 356 палме лȣнџіме, 37 лъціме ші 30 ꙟнълціме ші тотȣл есте акоперіт кȣ 1335 табле де арамъ каре аȣ о греȣтате де 420 240 фȣнці.

О деплінъ історіе а бісерічеі Нотре Дам ар

БІСЕРІКА НОТРЕ-ДАМ ДІН ПАРІС.

фі тот одатъ ші о історіе а Парісꙋлꙋї, фіінд къ партіделе бірꙋітоаре а тꙋтꙋрор векꙋрілор депꙋнеа аіче пе рѫнд а лор арме ші серба тедеꙋм спре а мꙋлцъмі домнꙋлꙋї арміілор пентрꙋ а лор бірꙋінцъ. Ачесте тоате саꙋ трекꙋт ѫнсъ темплꙋл ѫнкъ стъ.

I. M... о.

ПꙋСТІꙊЛ ЧЕЛ МАРЕ ДІН АФРІКА.

Ачест пꙋстіꙋ нъсіпос, каре ꙟн тоатъ ꙟтіндереа са есте пе ꙡꙋмътате де маре кꙟт Европа, сеаꙋ де трії орі маї лат, декꙟт череа Медітеранъ, се нꙋмеще Сахара (кꙋвꙟнт арабік, че ꙟнсъмнеазъ пꙋстіꙋ). Ел се поате сокоті ка о маре де нъсіп, авꙟнд голфꙋрі, істмꙋрі, ба ꙟнкъ ші інсꙋле де фелꙋрітъ мъріме ші кꙋ локꙋрі родітоаре, че се нꙋмеск Ѻазе. Чеа маї маре дінтре ачесте, нꙋмітъ Феꙡан, есте лꙟнгъ де 60, ші латъ де 40 міле, ꙟнконꙡꙋратъ фіінд де ꙋн шір нерегꙋлат де стꙟнчї, ші нꙋмаї ла вест дескісъ спре пꙋстіꙋ. Родіреа ачестіа ші а алтор оазе ꙋрмеазъ де аколо, къ еле аꙋ ꙟндестꙋл апъ де ізвоаре, че він дін мꙋнꙡії ꙟвечінаꙡі, кꙟчї плоіле сꙟнт фоарте рар атꙟт аіче кꙋм ші ꙟн пꙋстіꙋ. Продꙋктеріле де кълітеніе а ачестеї оазе сꙟнт арборії де кꙋрмале ꙟнсъ пъмꙟнтꙋл ші кліма сꙟнт фаворітоаре ші пентрꙋ кꙋлтꙋра гржꙋлꙋї. Оазеле дін партеа остікъ а пꙋстіꙋлꙋї сꙟнт мꙋлт маї родітоаре декꙟт ачеле дін партеа вестікъ. Сахара есте маї кꙋ самъ нꙋмаї партеа чеа маї маре а ꙋнꙋї пꙋстіꙋ фоарте лъꙡіт, че се ꙟнтінде департе ꙟн Арабіа ші се ꙟмпърꙡеще прін шесꙋл Ніlꙋлꙋї ші прін мареа роші ꙟн трії пърꙡі нꙋ деопотрівъ; кꙟчї ачеастъ ꙟнтреагъ парте а емісфереї пъмꙟнтꙋлꙋї нострꙋ аре ꙟн маї мꙋлте прівірі ꙋнꙋл ші тот ачел характер фізік.

Сахара, сеаꙋ партеа афріканъ а ачестеї маре пꙋстіꙋ, се сокотеще а авеа о лꙟнꙡіме де 500, ші о лъꙡіме де 144 міле. ꙟнсꙋшіреа еї чеа де кьпітеніе есте, къ аре о сꙋпрафаꙡъ нъ-

сіпоасъ, ші де фелꙋрітъ адѫнчіме, фіінд пе ла ꙋнеле локꙋрі фъръ нъсѫп ші продꙋкѫнд ꙋн соїꙋ де плѫнтъ, пе каре Арабії о нꙋмеск Шех ші семъмъ кꙋ Тіміанꙋл сълбатік; афаръ де ачеаста маї креск ші алте плѫнте, дін каре ꙋна фоарте гімпоасъ слꙋжеще пентрꙋ храна къмілелор.

Пе ла ꙋнеле локꙋрі се афлъ ші нꙋмероасе тꙋрме де оі, капре ші чірезі де вачі, че ꙟші каѫтъ сімпла лор хранъ. Чеа маі обічнꙋітъ ведере, че се ꙟфъцошазъ окꙋлꙋї, сѫнт деалꙋрі гоале де нъсіп гръмъдіт, каре се нꙋмеск „Пꙋстінꙋрі фъръ апъ,“ о ростіре, че ꙟнсꙋфлъ ꙟн фантасіа ꙋнꙋї Араб ідеа ꙟнфіоръtoаре а ꙋнеї неспꙋсе фіербінцелі ші соарта челеї маї кꙋмпліте морці дін прічіна ліпсеї де апъ. Маї кꙋ самъ партеа вестікъ есте де ачест фелꙋ, каре авѫнд о лѫрціме пeсте 500: ші лъціме де 250 міле, есте фъръ ꙟндоіалъ чел маї маре пꙋстіꙋ ал пъмѫнтꙋлꙋї.

Де ꙟнсъмнат есте, къ пе ачесте арінішꙋрі претꙋтіндене се афлъ пе а лор сꙋпрафацъ ꙟндестꙋлъ саре.

Афаръ де сꙋс ꙟнсъмнателе віте, се афлъ ꙟн Сахара Стрꙋці, ꙟнсъ нꙋ аша де мꙋлці ка ла апꙋсꙋл Афрічеї; ла локꙋріле родітоаре се афлъ асеміне кѫтева соїꙋрі де газеле, іар ꙟнтрꙋ алтеле дін прічіна ліпсеї де вегетаціе ші де апъ, історіа Натꙋралъ а ачестꙋї пꙋстіꙋ есте фоарте мърџінітъ.

Необосітеле остенеле а омꙋлꙋї аꙋ ꙟнлътꙋрат ꙟмпіедекъріле че се ꙟнтімпіна ꙟн Сахара ꙟн комꙋнікаціа кꙋ націіле деспърціте.

Ꙟнкъ дін тімпꙋріле векі кълтореск прін трѫнса негꙋціторії, ꙟнтрꙋніндꙋсе ꙟн соціетъці, нꙋміте Караване, ꙟнтребꙋінцѫнд спре ачеаста къміле, каре пентрꙋ а лор търіе, ꙟмвъцътꙋръ ші ръбдаре сѫнт неапърат требꙋітоаре ꙟн асеміне кълторії.

Кꙋ тоате ачесте ші мъкар къ се іаꙋ челе маї німеріте мъсꙋрі, пе каре леаꙋ ꙟмвъцат експеріенціа, тотꙋші ші акꙋм адесеорі сꙋфър караванеле челе маї марі греꙋтъці дін прічіна ліпсеї де апъ; фіінд къ нъсѫпꙋл мѫнат де вѫнт акопере адесеорі тоате ꙋрмеле дрꙋмꙋлꙋї ші оаменії невоіці ал къѫта іаръш, ꙟнтѫрзіе атѫта, ꙟнкѫт сꙋфѫршеск тоатъ провізіа де апъ ꙟнаінте де а аџꙋнџе ла ꙋна дін пꙋцінеле ші депъртателе фѫнтѫні. Оаселе челе ꙋскате а къміллелор ші а каілор, карії адесеорі піер ꙟн ачесте кълторії, сѫнт кѫте одатъ сінгꙋрії повъцꙋіторі ꙟн асеміне прімеждіоасе дрꙋмꙋрі.

Ꙋна дін челе маї марі ненорочірі, че ꙋрмеазъ ꙟн пꙋстіꙋ, сѫнт колоанеле де нъсѫп, че адесеорі се рѫдікъ декътръ вѫнтꙋрі ꙟмвълꙋітоаре. Тоці кълторії, карії аꙋ ꙋмблат пін ачест пꙋстіꙋ, се потрівеск ꙟн історісіреа лор деспре ꙟнчепꙋтꙋл ші апропіереа ачестор фꙋртꙋне. Маї ꙟнтѫіꙋ домнеазъ о лініще маре ꙟн аер, дꙋпъ ачеа се вѫд фелꙋріте метеоаре електріче ші апоі рѫдікѫндꙋсе норꙋрі де нъсіп ꙟн сꙋс. Дакъ мѫнъ вѫнтꙋл ачещі норі асꙋпра Караванелор ші ачестора нꙋ лі маї рѫмѫне време а фꙋџі, атꙋнче кълъреції се арꙋнкъ кꙋ фаца ла пъмѫнт астꙋпѫндꙋші окії ші гꙋра, спре а се фері де колбꙋл ꙟнънꙋшіторꙋ, че віне асꙋпра лор. Асеміне ші къміллеле повъцꙋіте де інстінкт ꙟші ꙟнгроапъ ботꙋл лор ꙟн нъсіп; нꙋмаі каії сꙋфър ачесте кꙋмпліте кінꙋрі фъръ а се фері, ꙟнсъ пентрꙋ ачеа пре адесеорі піер. Дꙋпъ че трече прімеждіа ші обосітꙋл кълторꙋ се рѫдікъ дін не фіреаска са пꙋзіціе, адесеорі веде астꙋпате тоате ꙋрмеле дрꙋмꙋлꙋї, пе аі съі компаніоні морці де слъбꙋчꙋне, де арщіцъ сеаꙋ ꙟнънꙋшіре, ші лі ші скапъ ел ꙟнсꙋш, апоі обічнꙋіт тоате провізііле, страеле ші мърфꙋріле сале сѫнт де тот стрікате де нъсѫпꙋл кареле есте аша де фін ші пътрꙋнзъторꙋ, ꙟнкѫт ꙟнтръ ꙟн орі че теанк, фіе кѫт де біне легат ші акоперіт. Ікоана де астъзі ꙟнфъцошазъ о ꙟнкіпꙋіре а ꙋнеї фꙋртꙋне де нъсѫп ші а ꙋрмърілор сале.

С. С. Б.

РЕЗІДЕНЦІА КРАЮЛȢĬ ДЕ ГОЛКОНДА.

Хаідерабад, капітала статȣрілор рігъĭ де Декан ші Голконда (ꙟнсемнатъ прін міне де діамант ꙟнавȣціте) съ афлъ пе ȣн деал, де ȣнде съ ꙟнфъцошазъ о прівіре депъртатъ асȣпра църей чей ꙟмподобіте кȣ джмбрĭ ꙟнверзіте. Політіа есте ꙟнкȣнџȣратъ кȣ зідȣрĭ де пеатръ нȣ ꙟналте, каре фъръ ꙟндоялъ сжнт зідіте нȣмаĭ спре а о апъра де вре ȣн атак фъръ весте а вре ȣнȣĭ дȣшман вечін.

Мȣса, ȣн ржȣ де о адѫнчіме не'нсъмнатъ, кȣрџе ꙟнтре політіе ші ꙟнтре резіденціа пленіпотентȣлȣĭ Енглез, че съ алкътȣеще дін маĭ мȣлте касе ші гръдінĭ.

Каселе політіеĭ сжнт фъръ оржндȣялъ гръмъдіте ла ȣн лок, ші ꙟнтре палатȣріле челе преціоасе ші стрълȣчіте ачелор маĭ ꙟнсемнаціĭ ші а ꙟнавȣціцілор се афлъ колібĭ ші бордее мършаве, ꙟн каре сърѫчімеа петрече а еĭ віацъ плінъ де ꙟнтрістаре. Челе маĭ ꙟнсемнате касе сжнт зідіте дȣпъ обічеюл църеĭ, кȣ фоарте пȣцін гȣст, ші аша де апроапе ȣна де алта, ꙟнкжт се ліпсеск де тоатъ плъчереа ші ꙟндемънареа. Ȣліціле сжнт стрѫмте, ші ȣнеле пардосіте кȣ пеатръ, іаръ пе ла ȣне локȣрĭ съ афлъ ші чішмеле, спре а ꙟндестȣла пе лъкȣіторіĭ політіеĭ кȣ апъ; ші фіінд къ ачеастъ апъ кȣрџе пе ȣліце, апоĭ тот-деаȣна есте глод.

Ꙟмпопораре̃а съ сȣе ла 400.000 сȣфлете, сокотіндȣсе ші Індіеніĭ, акърора нȣмър ковѫршеще пе ачел ал Мȣсȣлманілор. Чеа маĭ маре парте а лъкȣіторілор політіеĭ віецȣеще ꙟн о непсȣсъ тікълошіе, ші авеа жшĭ кжщігъ о хранъ сръкъ кȣ сȣдоареа феціеĭ сале. Нȣмърȣл челор ꙟнавȣціĭ есте ꙟнтрȣ адевър фоарте мік, ші нȣмаĭ нобіліĭ, індіеніĭ ші мȣсȣлманіĭ, аў дріт де а се ꙟнавȣці.

Чіĭ марĭ юбінд песте мъсȣръ помпеле стрълȣчіте цін о світъ нȣмероасъ, ші фак марĭ келтȣеле пентрȣ сіне ші пентрȣ оаменіĭ лор. Ꙟнсфѫршіт ачещіа сжнт персоане де ȣн карактер ші прінціпііĭ стрікате, ші фъръ ꙟндоялъ адевърȣл нȣ се ватъмъ, кжнд вом доведі, къ нȣ се афлъ віціĭ сеаў кріміне̃рĭ, кȣ каре іĭ съ нȣ фіе пътаці ші мѫнжіціĭ.

Чіĭ маĭ мȣлціĭ нобіліĭ аў мошіĭ де ла окѫрмȣіре, пентрȣ каре плътеск марĭ бірȣрĭ. Іĭ ꙟнсъ нȣ лъкȣеск ла мошііле лор, чі ле візітеазъ нȣмаĭ кжте одатъ. Наівіĭ сеаў локо-ціторііĭ стъпѫнеск ачесте мошіĭ, пѫн ла кале тре̃біле, адȣнъ венітȣріле, ші даў сокотеалъ стъпѫнілор лор. Кжте одатъ петрек фііĭ чіĭ тінерĭ аĭ нобіліліор пе ачесте мошіĭ, каре нȣ сжнт ꙟн ачеа старе фаворітоаре ші ꙟнфлорітъ, ꙟн каре ар пȣтеа аџȣнџе дакъ ар авеа окѫрмȣіре маĭ бȣнъ.

Венітȣріле краюлȣĭ, ꙟн акърȣіа статȣрĭ крȣзімеа есте прінціпіа окѫрмȣіреĭ, сжнт ꙟнсемнътоаре, ші кȣ ікономіе бȣнъ ар аџȣнџе спре а ꙟнтімпіна тоате келтȣеліле, ꙟнсъ баніĭ се ръсіпеск ꙟнтре лінгȣшіторііĭ ші фаворіціĭ ȣнȣĭ індіан ꙟнсемнат, кареле аџȣторат фінд де гȣвернȣл енглез, ꙟнтрȣ адевър аре деплінъ пȣтере песте царъ, ꙟн време че краюлȣĭ ръмѫне нȣмаĭ о ȣмбръ а ачелеĭ пȣтерĭ.

Гр. С.

ПАТРІОТІСМȢЛ ȢНȢĬ ЛЪКȢІТОРЮ ДІН ІНДІА.

Ȣн бътрѫн ші ꙟнавȣціт хіндȣ анȣме Каллі Подар дін Богіха ꙟн цінȣтȣл Діеісоре тръіторю ретрас ꙟн ліпіще, аў фъкȣт компатріоцілор съĭ о маре біневачере, че і с'аў ꙟнкȣноскȣт де кътръ джншіĭ кȣ кȣвіінчоасъ мȣлцъміре. Каллі Подар аў ашезат кȣ а са келтȣіалъ ȣн дрȣм лȣнг де 50 чеасȣрĭ, пе каре съ дȣк ꙟн тоꙁ анȣл продȣктȣріле жмбелор цінȣтȣрĭ де Діеі-

соре ші Кісомагар ла цьрмꙋріле рѫꙋлꙋї Хꙋглі, каре пентрꙋ комꙋнікаціа дін лъꙟтрꙋ а цереї сѫнт де чеа маї маре ꙟнсъмнаре. Ачест дрꙋм се пъзеще тотдеаꙋна кꙋ ꙟнгріжіре, пентрꙋ каре сѫнт оамені токміці ꙟнадінс; пе лѫнгъ ачесте аре шанцꙋрі спре скꙋрџереа апеї прекꙋм аꙋ дрꙋмꙋріле компанієї Ост-індіче, ші пе амѫндоꙋ пърціле лꙋї сѫнт ръсъдіці арборі, акърора крещере ꙟнсъ есте фоарте неспорітоаре, фіінд къ ꙟн тоатъ зіꙋа съ ватъмъ де кътръ трекъторії ші лꙋкꙋіторії де аколо. Ачест мъреџ лꙋкрꙋ, с'аꙋ іспръвіт де тот кꙋ келтꙋіала лꙋї Каллі Подар, кꙋмпърѫнд сінгꙋр ші локꙋл кꙋ аї съї бані.

Гр. С.

РОДІРЕА ПЛѪНТЕЛОР.

Гръбіреа кꙋ каре се ꙟнмꙋлцеск ꙋнеле союрі де анімале ші плѫнте есте вреднікъ де мірare. А ноастръ лꙋаре амінте кꙋ атѫта маї таре се траџе кътръ ачесте обіекте, кѫнд с'аꙋ черкат къ ꙟн анії трекꙋці ꙋн гръꙋнте де овъс аꙋ продꙋс ꙟн Ірланда 32 спіче, дін каре аꙋ ешіт 5.000 гръꙋнце. Дакъ фіешкаре дін ачесте гръꙋнце ар фі ꙟн ал доілеа ан тот аша де родіторꙋ апоі ар да ка ла 25,000.000 ші ачестеа тот кꙋ ачеаші родіре ар да пе анꙋл ꙋрмъторꙋ ꙋн сечеріш де 30.000 патрате сеаꙋ 79.668 баніце де Дресда.

Де ші ачеста есте ꙋн мінꙋнат ексемплꙋ де родіре, тотꙋші се кꙋноскꙋ ꙟнтѫмплърі дін ізвоаръ сігꙋре, каре даꙋ ꙟнкъ о маї маре довадъ деспре родіреа плѫнтелор гръꙋнцоасе. Аша се четеще ꙟнтр'о скрісоаре, къ ꙟн анꙋл 1660 дінтр'ꙋн гръꙋнте де орз аꙋ ешіт 249 спіче, каре ла ꙋн лок кꙋпріндеа песте 18.000 гръꙋнце де орз. Ꙟн ачеаші скрісоаре се афлъ ꙟнсъ ші о алтъ ꙟнтѫмпларе доведітъ ꙟн прівіреа пꙋтереї ꙟнмꙋлцітоаре а грѫꙋлꙋї; ꙟнсе ачест резꙋлтат че се ꙟнфъцошазъ дрепт пілдъ, с'аꙋ кѫщігат прін о деосъбітъ лꙋкраре, адікъ кѫнд аꙋ ешіт спічеле дін гръꙋнцеле съмънате де грѫꙋ, с'аꙋ діспърціт кѫте ꙋнꙋл дін еле, ші ачесте деспърціте іаръші, ꙟнкѫт ꙟн форма 500 плѫнте дін каре фіешікаре аꙋ продꙋс песте 40 спіче. Дꙋпъ ачеіа с'аꙋ деосебіт грѫꙋл копт де пае, аꙋ трас ла кѫмпън 47 фꙋнці ші 7 ꙋнце, ші нꙋмърꙋл гръꙋнцелор с'аꙋ сокотіт а фі де 576,840.

Ꙋнеле плѫнте аꙋ аша де мꙋлтъ съмѫнцъ, ꙟнкѫт вом съмъна съмѫнца ꙋнеї сінгꙋре плѫнте, ші іаръші вом съмъна продꙋктꙋл ал доілеа ші'л вом сечера, ші аша маї департе, апоі фоарте пꙋціні ані с'ар акопері кꙋ асемене плѫнтъ тоатъ сꙋпрафаца пъмѫнтꙋлꙋї (Bilsenkraut) (Hioscyamus) кареа дъ чеа маї мꙋлтъ съмѫнцъ дінтре тоате плѫнтеле, ар аве требꙋінцъ пентрꙋ ачест скопос де ꙋн тімп де патрꙋ ані. Дꙋпре маї мꙋлте нꙋмърърі че с'аꙋ фъкꙋт се зіче къ ачеастъ плѫнтъ фаче песте 50.000 фіре де съмѫнцъ, съ лꙋъм ноі дінтр'ѫнселе нꙋмаї 10.000 каре ла ал патрꙋле кꙋлес даꙋ 10,000,000,000,000,000 кѫнд сꙋпрафаца пъмѫнтꙋлꙋї н'аре маї мꙋлт декѫт 1,400,350,559,014,400 ꙋрме патрате, аша дар пе фіешікаре ꙋрмъ патратъ ар требꙋі съ фіе кѫте шепте плѫнте де ачест союꙋ. Дечі тот пъмѫнтꙋл нꙋ ар фі де аџꙋнс пентрꙋ а кꙋпрінде семѫнца де ла о сінгꙋръ плѫнтъ кꙋлеасъ ꙟн ал патрꙋле ан.

Гр. П.

ІНСТІТꙋТꙋЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 15 ІȢНІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 24. ІȢНІЙ. 1841.

ОЛІВȢЛ СЕАȢ МАСЛІНȢЛ.

Олівȣл есте ȣнȣл дін чїї маї ꙟнсъмнацї копачї аї векімеї, поецїї лаȣ кѫнтат, історічїї ворбеск адесе деспре дѫнсȣл, фрȣнзеле лȣї сѫнт ꙟнтоарсе ꙟн формъ де кȣнȣнї пе монеде, шіра-мȣріле сале, ка сімболȣл пъчеї ꙟмподобеск ба-реліефȣріле челор маї векї монȣменте. Ꙟнкъ ші ꙟн бівліе адесе се помінеще, пентрȣ къ ꙟн Палестіна се плѫнта ка ші акȣм ꙟн о маре мȣл-ціме. Мȣнтеле олівелор, ꙟн апропіере де Іе-рȣсалем, кȣноскȣт пентрȣ патімеле Домнȣлȣї но-стрȣ Іс. Хс. ера о пъдȣре де олівї. Ла Елінї олівȣл ера ꙟн аша де маре прецȣ, ꙟнкѫт персоана че се ꙟнделетнічеа кȣ плантаціа ші кȣлтȣра лȣї, се чінстеа ка о зѫнъ; Евреїї ꙟн-требȣінца рамȣріле лȣї челе маї фрȣмоасе маї кȣ сеамъ ла сърбареа кортȣрілор.

Фіїнд къ олівȣл саȣ чінстіт ꙟн тоате тім-пȣріле аша де мȣлт, апої ачаста аȣ ȣрмат нȣ-маї пентрȣ олеюл чел бȣн ші кȣрат, каре се скоате дін родȣл съȣ ші каре се ꙟнтребȣінца фоарте мȣлт де кътръ чїї векї. Ачест олеѭ аȣ фост чел маї ꙟнтѫю кȣноскȣт, ел се тȣрна асȣпра сфърарюлȣї пе каре се ардеа морцїї, ші се адȣче Домнȣлȣї ка о сфаръ (жертвъ); прін ел се сфінцеа фрȣнтеа преоцілор ші дін векіме се ꙟн-требȣінца прекȣм ші астізї ла ꙟнкоронареа ꙟм-пърацілор. Ла Рома лȣптъторїї пȣблічї 'ші фрека трȣпȣл кȣ дѫнсȣл, ші тот ачел обічею авеа четъценїї кѫнд ешеа дін фередеȣ. Ꙟнтребȣін-цареа ȣнт-де-лемнȣлȣї аȣ фост аша де маре ꙟнкѫт ла плѫнтаціа ачестȣї копачю, се ꙟндемна нȣ нȣмаї прін ремȣнераціе, даръ се ші педепсеа кȣ аспріме ачїї, карїї кȣтеза а тъе вре ȣн ко-пак де олівȣ фъръ се капете вое ла ачеаста. Ꙟн тімпȣріле ноастре тот асеміне апъраре се хързеще олівȣлȣї ка ші орї кърїї алте про-пріетъцї, ші нȣ есте невое де вре о ремȣнера-ціе ла а са плѫнтаре, декѫт фолосȣріле чеї даȣ поамеле.

Асіа ші Африка сѫнт патріа олівȣлȣї, де а-коло саȣ адȣс ꙟн Еȣропа сȣдікъ ȣнде креще съл-батік ка ші ꙟн патріа са. Ꙟн тоате ачесте локȣрї

адесе се плѫнтеазъ ш'акꙋм, маї кꙋ самъ ꙟн Гречіа, Італіа ші Сꙋдфранціа, ꙟн Спаніа ші Портꙋгаліа о мꙋлціме де оамені се ꙟнделетніческ кꙋ плантареа ачестꙋї копак. Ла ноі рар тръеще афаръ; дін протівъ ел креще фоарте біне ꙟн чюбере каре ꙟн тімпꙋл ернеї се пꙋн ꙟн флоръріі, ел ꙟнфлореще вара ші рареорі продꙋче роадъ. Олівꙋл сълбатік ші ꙟн патріа лꙋї ꙟнформеазъ о тꙋфъ ꙟн форма ꙋнꙋї копак, акърꙋꙗ трꙋнкю есте ꙟналт де 8 палме ші се фаче аша де грос кѫт ꙋн пічор, ꙟнсъ прін кꙋлтꙋръ се фаче копак маре. Скоарца трꙋнкюлꙋї ченꙋшіе есте чотороасъ ꙗръ а рамꙋрілор нетедъ. Лемнꙋл съꙋ чел ꙟндесіт ші вѫртос есте рошгълбію ші аре ꙋн гꙋст амар.

Фрꙋнзеле сале, ꙟн форма ꙋнеї ланцете, сѫнт тотдеаꙋна верзі, тарі ші гроасе, деасꙋпра верде ꙟнкісе ші де десꙋпт верде албіі ші стаꙋ пе кодіце гроасе ші скꙋрте. Дін ꙋнгюл лор есꙋ ніще кодіце де флорі, каре се ꙟмпърцеск ꙟн фелюріте рамꙋрі ші аꙋ ніще флорі гълбіі. Роада ла ꙟнчепꙋт есте верде, де формъ овалъ, кѫнд есте коаптъ атꙋнчеї неагръ, ші де мъріме фелюрітъ. Нꙋмеле еі чел обіщеск есте олівъ (масліна). Еа ꙟнфъцошазъ о карне верде негріе, кѫте одатъ албіе саꙋ рош ꙟнкісꙋ ꙟн каре съ афлъ ꙋн сѫмбꙋре таре кꙋ съмѫнца. Копачіі чіі кꙋлтівіці саꙋ каріі се афлъ пе пъмѫнт грас фак роаде маі марі. Фолосꙋл де къпітеніе а ачестꙋї копак се кꙋпрінде ꙟн олоюл чел алес, каре ла ноі есте кꙋноскꙋт сꙋб нꙋме де ꙋнт-де-лемн. Ꙟнмꙋлціреа лꙋї нꙋ се фаче обічнꙋіт прін семінце пентрꙋ къ ачеаста ар фаче ꙟнтѫрзіере, даръ прін ръсъдіре де кренџі, хꙋлтꙋіре; къчі астфелю копакꙋл нꙋ чере нічі о ꙟнтѫрзіере. Олівіле дін каре се скоате ꙋнт-де-лемнꙋл прін теаск, требꙋе съ фіе мъсꙋрат де коапте; Де ачеꙗ ла кꙋлесꙋл лор съ се ꙗе фоарте біне сама. Маі наінте де тоате еле требꙋе съ се сферме ꙟнтр'о моаръ ші дꙋпъ ачеꙗ съ се пꙋе сꙋб теаск ꙟнтъꙗ оаръ съ се стрѫнгъ теаскꙋл ꙟнчет, олоюл дін ꙟнтъꙗ тескꙋіре се стрѫнџе ꙟн васе. Ачеста есте чел маі преціос ꙋнт-де-лемн де колор алб, авѫнд ꙋн гꙋст плъкꙋт ші есъ нꙋмаі дін карне.

Чева маі прост есте олюл каріле се капътъ прін адоꙋа тескꙋіре кареаі пꙋцін маі ꙟндесатъ, ꙋнде акꙋм сѫмбꙋріле ші коажа лꙋї слобоаде олюл, каре нꙋї аша де бꙋн ка чел дін карнеа олівеї. Дакъ ꙟнсфѫршіт прін о тескꙋіре маі ꙟндесатъ нꙋ кꙋрџе нічі кꙋм олоꙋ атꙋнчі се тоарнъ апъ фиартъ песте тесковінъ се аместікъ ші се тескꙋеще дін ноꙋ. Прін ачаста се капътъ апъ аместекатъ кꙋ олоꙋ, каре ꙟн скꙋртъ време се ашазъ деасꙋпра апеї де пе каре кꙋ ꙋшꙋрінцъ се поате лꙋа. Ачест дін ꙋрмъ соꙋ есте чел маі прост ші се ꙟнтребꙋінцазъ парте ла арс ꙗръ парте ла манꙋфактꙋрі. Роаделе копачілор че креск пе пъмѫнт ꙋскат ші пієтрос продꙋк олюл чел маі бꙋн; ꙗръ ачел дін копачіі че креск пе пъмѫнт грас маі кꙋ самъ ꙋмед есте грос ші ꙟн кꙋрѫнд се стрікъ.

Дакъ плантаціа копачілор с'ар фаче кꙋ о ꙟнгріжіре кꙋвіінчоасъ ші тꙋлпініле челе тінере сар хꙋлтꙋі кꙋ влъстіцъ бꙋне атꙋнчі олівꙋл родеще кꙋ ꙟнбелшꙋгаре. Кꙋ тоате ачесте венітꙋл ка ші ла роаде нꙋ есте ꙟн тоці аніі де асеміне; де ачеꙗ нꙋ тоате союріле сѫнт бꙋне де тескꙋіт, ꙗръ ꙋнеле сѫнт маі бꙋне де мꙋрат. Олівꙋл хꙋлтꙋіт родеще дꙋпъ 8 саꙋ 10 ані. Кѫнд ꙋрмеазъ маре съчетъ, атꙋнчі роаделе адесе пікъ не коапте ші нꙋ се пот ꙟнтребꙋінца. Адесе орі ші пъпꙋша ꙋнеї інсекте дін ордінꙋл Віртега прічінꙋеще марі пагꙋбе, стрікѫнд роаделе ші тімпꙋл негꙋрос, пе времеа коачереї лор есте фоарте вътъмъторію.

О алтъ ꙟнтребꙋінцаре а олівелор есте къ се мꙋреазъ ші ла ачаста се алег челе маі кърноасъ ші марі, каре нꙋ даꙋ аша де бꙋн олоꙋ ка челе мічі. Олівіле де мꙋрат се кꙋлег не коапте ші верзі; ꙟн Praванс се мꙋреазъ ші челе коапте. Олівіле аꙋ ꙋн гꙋст амъріꙋ ші не плъкꙋт, каре се поате лꙋа де ла еле прін фелюрітеле методꙋрі а мꙋръреі лор кꙋ саре, піпер, ші алтеле. Ꙟнсъ спре а але маі спорі

ԥнкъ гȣстȣл ароматік, се пȣне ԥн еле ші кȣі-шоаре, скорцішоаре, коріандер ші анісон. О-лівеле мȣрате се тріїмет, ԥн васе ԥнфȣндате, дін тоате църіле дін Еȣропа сȣдікъ спре норд ȣнде се ԥнтребȣеск ла Мек ԥн лок де сълатъ. Еле аȣ ȣн гȣст бȣн ші ԥнтъреск стомахȣл.

І. М.... о.

МЕТОД ДЕ А СКОАТЕ СȣДОАРЕА.

Ла Берн саȣ фъкȣт чъркърі спре а афла міжлоачеле де а скоате сȣдоареа кȣ чеа маї маре гръвіре. Докторȣл Тріволет аȣ афлат чел маї бȣн кіп де а аџȣнџе ла ачест резȣлтат, адекъ: съ се пȣе пе болнав ԥнтро кадъ дешартъ ԥн каре съ ардъ о лампъ кȣ спірт де він, када съ се акопере кȣ ȣн ковор, пентрȣ ка аборȣл че есъ дін лампа арзетоаре съсе концентрезъ, дін каре ȣрмеазъ къ тот аерȣл дін кадъ ԥн пȣціне мінȣте капътъ фоарте маре град де температȣръ. Персоана каре шъде ԥн лъѫнтрȣ слобоаде ԥнкѫтіва мінȣте ԥндестȣлъ сȣдоаре. Ла Генф асемінеа саȣ фъкȣт ачеастъ черкаре а Дофторȣлȣї дін Берн каре аȣ продȣс дорітȣл резȣлтат.

Н. Гр.

МОАРТЕА ЛȣЇ АРХІМЕДЕС.

Маркȣс Клаȣдіȣс Марцелȣс комендант арміеї Романе аȣ десбаркат ԥн Сіціліа ші аȣ ԥнчепȣт атакȣл політіеї Сіракȣса, пентрȣ къ еа се ԥнпротівісъ а тръда пе Іпократ ші Епіцід. Сіракȣса ера пе атȣнче ȣна дін політііле челе маї ԥнподобіте ші маї тарї, ші ԥнпрівіреа мърімеї, търіеї, фрȣмȣсецеї зідірілор пȣбліче, авȣціеї пȣбліче ші прівате, а негоцȣлȣї пе маре, кȣлтȣреї ԥн арте ші щіінце пȣтеа а се алътȣра кȣ Картаго, Рома, Капȣа, ші Корінт. Еа се алкътȣеа дін чінчї політії маї мічї ȣніте ла ȣн лок, дін каре фіешкаре ера ԥнкȣнџȣратъ кѫте кȣ ȣн зід ԥналт ші акърора ԥнпреџȣріме ера ка де 6 міле. Сіракȣса авеа пе атȣнче 300.000 лъкȣіторї. Ȣна дін ачеле політії че ера ашезатъ лѫнгъ маре, ші а кърїа зідȣ ера цермȣрат де маре, се нȣмеа Ахрадіна. Лѫнгъ еа ера політіа Тіхі нȣмітъ аша де пе ȣн темплȣ ԥнкінат зінеї Тіхі (норокȣлȣї).

Політіа чеа ноȣъ сеаȣ Неаполіс кȣпріндеа амфітеатрȣл ші ԥнтъріта четъцȣе Олімпіȣм. Пе інсȣла Ортіџіа (нȣмітъ маї кȣ сеамъ Насос) ера ашезат Палатȣл кръеск, маї ԥн ȣрмъ резіденціа гȣвернаторȣлȣї роман. Епіполе ашезатъ пе ȣн дѫмб ера фоарте ԥнтърітъ ші семъна ка о четъцȣе а Сіракȣсеї. Спре апърареа ачестеї марї політії аȣ аџȣтат маї кȣ сеамъ сіракȣсанȣл Архімедес, чел маї маре џеометрȣ ші механік авекімеї. Кȣ ȣнелтеле де ресбоїȣ, афлате де дѫнсȣл, ші кȣ машінеле де дърѫмат че ле ашезасъ пе зід, аȣ ԥнемічіт тоате черкъріле Романелор. Ії аȣ требȣіт съ се трагъ ԥнапоі де ла асалт, ші аȣ черкат а тъе дȣшманȣлȣї комȣнікаціа пе ȣскат ші пе маре. Кȣм къ Архімедес ар фі арс флота дȣшманілор к'о огліндъ маре арзетоаре есте о фабȣлъ іскодітъ кȣ 400 анї ԥн ȣрмъ. Дȣпъ о блокадъ де доі анї, фъкȣтаȣ Марцелȣс ԥн прімавара анȣлȣї 212 дȣпъ Хс. ȣн асалт. Ел аȣ ԥнтребȣінцат тімпȣл кѫнд ԥн політіе се серба феста де треї зіле а Діанеї кȣ мѫнкърі ші бъȣтрі. Ел саȣ сȣіт ноаптеа пе партеа ȣнде ера зідȣл маї џос ші фъръ пазъ, аȣ нъвъліт де одатъ асȣпра гарнізонȣлȣї амеціт де сомн ші бъȣтрі, пѫнъ че кътръ зіȣъ тоате трȣпеле сале аȣ пȣпрінс політіа Епіполе. Ԥнкȣрѫнд дȣпъ ачеіа с'аȣ сȣпȣс Тіхе ші Неаполіс, ԥнтре каре Марцелȣс аȣ ашезат табъра са фіінд къ гарнізоанеле пѫніче дін Ахрадіна ші Насос с'аȣ апърат кȣ ԥндърътнічіе маї мȣлте лȣні, ла каре ԥнпреџȣраре о чȣмъ пȣстіїтоаре фъчеа стірпірі ԥн амѫндоъ арміїле;

ѫнсе маї мѹлт ѫнтре Картагенезі, декѫт ѫнтре Романі. Дѹпъ че Іпократ аѹ мѹріт де чѹмъ ші Епіцід с'аѹ депъртат пе о корабіе пѹнікъ, лъсѫнд аседіа ѫн діспозіціа соартеї, ѫндатъ сар фі сѹпѹс Сіракѹсаній, дакъ десерторії Романі ші солдацій дін Ахрадіна, н'ар фі стърѹіт а се апъра маї департе. Дар кѹрѫнд прін продосіе аѹ кѫзѹт Насос ші Ахрадіна ѫн пѹтереа лѹї Марцелѹс. Політіа ѫнтреагъ с'аѹ дат де прадъ солдацілор. Ѫнкѹрсѹл ачестѹї тѹмѹлт ера кѹфѹн-

МОАРТЕА ЛѸЇ АРХІМЕДЕС.

дат Архімедес кѹ тотѹл ѫн фігѹріле сале челе џеометріче. Ѹнѹї солдат роман, каре с'апропіесъ де джнсѹл, жі зісъ: „Нѹмі смінті десенѹріле меле“ ѫнсъ крѹдѹл солдат, фіінд къ нѹл кѹнощеа, л'аѹ оморѫт. Де ачеаста фоарте с'аѹ мъхніт Марцелѹс, ші ѫнсѹші аѹ пѹртат гріжъ пентрѹ ѫнмормѫнтареа трѹпѹлѹї сеѹ.

Гр. Пл.

НАПѸЛ СЕАѸ СФЕКЛА ДЕ ЗАХАР.

Ачеастъ плѫнтъ се ѫнтребѹінца ѫн тімпѹріле де маї наінте нѹмаї пентрѹ храна вітелор, пѫнъ кѫнд ѫн Франціа саѹ фъкѹт челе ѫнтѫї черкърї де а скоате дін трѫнса матеріа чеа захароасъ ші а о ѫнтребѹінца ѫн локѹл захарѹлѹї че се адѹчеа ѫн Европа.

Пропъшіріле ачестеї фабрікації де захар дін сфекле аѹ ѫнтімпінат ла ѫнчепѹт грешѹтъці ѫн Франціа ші ѫн Германіа дін прічіна мърџінітеї кѹноштінце де хеміе, спре а ѫнтемее крісталізаціа захарѹлѹї пе регѹле сціентіфіче.

Ліпса матеріалѹлѹї де арс ѫн Франціа аѹ фост прічіна, къ ачеастъ фабрікаціе саѹ пѹтѹт ѫнтінде нѹмаї ла норд ѹнде се афлъ ѫндестѹї кърбѹні де пеатръ, ші аіче саѹ лъціт ѫнтр'атѫта, ѫнкѫт акѹм есте ѹн рам ѫнсъмнат а індѹстріеї, де аколо ші аѹ дескіс църеї ѹн ісвор нѹѹ а ѫнавѹціреї национале, ѫнкѫт сфекла аѹ кѫщігат тріѹмф асѹпра трестіеї де захар. Ѫн Франціа нѹ нѹмаї къ саѹ ѫмпѹцінат акѹм імпортаціа (адѹчереа) захарѹлѹї дін алте пърці а лѹмеї, дар ѫнкъ ші ѫнтребѹінцареа лѹї фоарте

аꙋ спорїт. Ꙟн тоатъ цара маї къ нꙋ се афлъ о касъ, каре се нꙋ ꙟнтребꙋінцезе захарꙋл ші

НАПꙊЛ ДЕ ЗАХАР.

прецꙋл лꙋї, каре маї наінте ера ꙟнсемнътор, аꙋ скъзꙋт акꙋм фоарте мꙋлт.

Челе маї бꙋне фабрічї продꙋк акꙋм кѫнтарюл де захар кꙋ прец де 33 франче (ока віне маї пꙋцін де 2 леї ші 20 парале) ші се нъдъждꙋеще къпесте кѫцва ані ва скъдеа пе џꙋмътате.

Ꙟн тімпꙋріле дін ꙋрмъ саꙋ фъкꙋт ꙟн Германіа ші Аꙋстріа (ꙟн Трансілваніа се афлъ 3) фоарте німеріте черкърї ꙟнтребꙋінцѫнд сфеклеле ла фабрікаціа де захар, каре се фаче кꙋ лесніре ші кꙋ ꙋн метод сімплꙋ. Ачещї напї се стрѫнг тоамна, се кꙋръцъ, се рад пе о ръзътоаре, ші апоі пꙋіндꙋле ꙟн сачї, се сторк біне. Зама стоарсъ се пꙋне апоі ꙟн кълдърї ші се фіербе біне, пънъ се ꙟндесеще ка ꙋн сіроп дес, че се поате префаче ꙟн захар крꙋд, кареле нічї декꙋм нꙋ се деосебеще де ачел дін Вест-Індіа, ші се поате рафіна кꙋ лесніре ші а се пꙋне ꙟн фелюріте форме де къпъцінї, ꙟнкѫт кꙋ греꙋ сар деосебі амѫндоꙋъ ачесте сонꙋрї де захар, дакъ ачел де напї нꙋ ар фі маї порос ші маї ꙋшор. Обічнꙋіт се скот дін 100 фꙋнцї де напї 5 пън ші 7 фꙋнцї де захар крꙋд. Ръмъшіцеле даꙋ о хранъ фоарте бꙋнъ пентрꙋ віте.

С. С. Б.

КОКОВА ЛЕБЕДА.

Кꙋї нꙋ есте кꙋноскꙋтъ історісіреа челор векї деспре лебедъ, каре ꙟнкее віаца са прін о кѫнтаре дꙋіоасъ? Ꙟнсъ ачеа лебедъ, де каре се історісеще ачеаста, нꙋ есте де ачел сою, де каре ноі ведем адесеорї пе ꙗзꙋрї ші пе авꙋзꙋріле дін гръдінї енглезе. Лебеда челор векї есте лебеда кѫнтътоаре (Anas cygnus), ші а ноастръ спре деосебіре де ачеа, се нꙋмеще лебеда мꙋтъ. Атѫт ачеа кѫнтътоаре кꙋм ші чеа мꙋтъ се нꙋмъръ ла генꙋл ръцелор ші а гѫщелор; кꙋ тоате ачесте лебеда се деосебеще де тоате генꙋріле еї ꙟнрꙋдіте прін а еї мъріме ші формъ нобілъ. Де ла пліск ші пън ла вѫрфꙋл коадеї аре ачеастъ пасере фрꙋмоасъ о лꙋнџіме де 5 палме, ꙗр кꙋ аріпеле ꙟнтінсе де 8 палме. О лебедъ віне хрънітъ траџе ла кꙋмпънъ песте 25 фꙋнцї; ꙟнтре пліск ші ꙟнтре окї аре еа о піеле неагръ гоалъ ꙟн формъ де тріꙋнгю, пічоареле сѫнт рошії апрінсе, геаръле негре ші тоате пеніле албе ка омътꙋл проаспът. Партеа фемеꙗскъ, де ші аре тот ачест колор ка ші бърбатꙋл, тотꙋш лесне се поате кꙋноаще, фіінд мꙋлт маї мікъ, ші кꙋ грꙋмаз маї сꙋбціре. А-

мѫндоаъ сексꙋріле поартъ грꙋмазꙋл обічнꙋіт ꙟндоіт ꙟн форма ꙋнꙋї S латінеск. Лебеда сълбатікъ се афлъ маї ꙟн тоате пърціле Европеї пе лакꙋрї ші ꙗзꙋрї марї, маї алес ꙟн Росіа ші

ꙟн Сіберіа. Тоамна обічнȣіт кълтореще де ла норд спре пърціле маї сȣдіче, ші кѫнд есте ꙗрна аспрь, се гръбеск спре Італіа ші алте цьрї сȣдіче а Европеї. Ла мареа каспікъ, маї алес ꙟн партеа деспре Персіа, се афлъ о мȣлціме де лебеде мȣлт маї марї ші маї грасе декѫт а ноастре, фіінд кь се хръеск біне пе кѫмпііле де орез.

ꙟн мȣлте цьрї европіене се цін лебеде де кътръ персоане ꙟнавȣціте пе лакȣрї ші ꙗзȣрї. ꙟн Германіа се афлъ мȣлте лебеде ꙟнблѫнзіте ші ꙟн Англіа аша фоарте се прецȣеск, ꙟнкѫт фіешкаре пропрієтар, че аре апъ ꙟн грьдіна са цѫне де ачесте пасерї. Атѫт ꙟн Англіа кȣм ші ꙟн Германіа ші ꙟн алте цьрї сѫнт прівілегії пентрȣ ꙟнмȣлціреа лор, фіінд орї кȣї кȣ асприме опріт а ле ꙟмпȣшка сеаў а лȣа оаъле лор. Вара, пе ла локȣріле ȣнде се афлъ нȣтрец ꙟндестȣл, німене нȣ се ꙟнгріжеще ꙟн алт кіп пентрȣ лебеделе ꙟнблѫнзіте, декѫт лі се фаче пе о інсȣлъ, сеаў апроапе де апъ о колібъ, ꙟн каре се поате петрече ȣскате ꙟн времеа скімбърeї пенелор; ꙟнсь ꙗрна кѫнд сѫнт тоате апеле ꙟнгецате, се адȣк ка гѫщеле ла о поꙗтъ ші лі сь дь мѫнкаре. Еле слȣжеск спре подоаба апелор дін грьдініле енглезе нȣ нȣмаї пентрȣ фрȣмсеца пенілор, каре ꙟнтрек пе тоате ачелоралалте пасерї дȣмесніче ꙟн кȣръценіе ші албіме, дар ꙟнкь ші маї мȣлт пентрȣ а лор мѫндріе. Німе нȣ поате а нȣ се міра възѫнд ꙟннотѫнд пе апъ о лебъдъ; грȣмазȣл еї чел лȣнг, сȣбціре ші фрȣмос ꙟнторс, пієптȣл рътȣнд ешіт ꙟнаінте ші цѫнереа аріпелор кам депъртате де трȣп, даў ачестеї пасерї о фігȣръ мъреацъ. Пе лѫнгъ ачесте маї есте де ꙟнсъмнат іскȣсінца чеа неспȣсь ла ꙟнотаре, кȣражȣл кȣ кареле се апропіе де орї че ом стреін ші мѫндріа че въдеще ꙟн тоатъ а са пȣртаре.

Лебъда аре маре пȣтере ꙟн аріпї. Кѫнд нъвълеск пасерї ръпітоаре, пън ші чії маї тарї фалконї асȣпра пȣілор еї, атȣнче фоарте рьў лі мерџе; асеміне де кѫнї ші де алте добітоаче, пън ші де оаменї марї се апъръ кȣ бърбъціе, бътѫнд кȣ аріпеле сале асȣпра дȣшманȣлȣї аша де таре, ꙟнкѫт ачеста требȣе се апȣче фȣга. Саў възȣт пілде кь о лебъдь мѫніетъ аў рȣпт брацȣл ȣнȣї бъет. Еа тръеще пън ла 40 ані, ꙗр дȣпъ кȣм спȣн ȣнії, пън ла 100.

Храна ачестор пасерї се алкътȣеще маї алес дін тот фелюл де плѫнте, че креск сȣпт апъ; еле есъ ші ла ȣскат ші се хрънеск кȣ ꙗрбъ, тріфоў ші алте плѫнте; асеміне кȣ інсекте де апъ, ꙗр маї алес кȣ гѫндачї ші броаще. Пѫнеа лі плаче аша де біне, ꙟнкѫт пентрȣ ачеастъ мерг дȣпъ оаменї. Лебеделе нȣ мънѫнкъ нічї де кȣм пеще, кьчї дакъ ар мѫнка, апої ꙟн скȣртъ време нȣ ар маї ръмѫнеа пещї ꙟн ꙗзȣрї. ꙟн лȣна лȣї Мартіе обічнȣіт фак кȣїбȣрї дін трестіе ші алте плѫнте ла малȣл апелор, ші дȣпъ кѫтва тімп пȣн кѫте 5 пън ші 8 оаъ ꙟнтрѫнселе, дін каре дȣпъ 5 съптъмѫнї се скот пȣії, карії сеамънъ фоарте біне кȣ бобочії де гѫще, сѫнт ченȣшії, аў пліск негрічос, кареле ꙟн ал доіле ан се фаче ченȣшіў, ꙟн ал трііле гълбіў ші токма ꙟн ал патрȣле рошў. Асеміне токма ꙟн ал трііле ан капътъ колорȣл чел фрȣмос алб ла пене. Атѫт лебеделе челе блѫнде кȣм ші челе сълбатіче ꙗбеск пȣії лор кȣ маре дȣіошіе, ші кѫнд есте време рѣ, ꙟї поартъ пе спате сȣпт аріпеле рьдікатъ ꙟн сȣс, ȣмблъ кȣ дѫншії ꙟн апъ, лі аратъ нȣтрецȣл шії апъръ кȣ маре ꙟнгріжере де атакȣріле дȣшманілор. Пȣії лебеделор блѫнде нȣ кълтореск тоамна кȣ челе сълбатіче, ші воінд а цінеа пȣї де ла ачесте дін ȣрмъ, апої требȣе а лі се тъіе ꙟнтъꙗ ꙟнкієтȣръ де ла аріпї. Пȣії де лебъдъ се мънѫнкъ, ꙟнсъ нȣ аў гȣст пре бȣн; ачії де ла партеа сȣдікъ а мъреї каспіче, пентрȣ кь се хрънеск пе кѫмпііле де орез, сѫнт чії маї бȣнї ла мѫнкаре. Лъкȣіторії де ла Норд ꙟнтребȣінцеазъ піелеа лебеделор кȣ пȣф ꙟн лок де бланe, ꙗр пенеле аріпелор слȣжеск пентрȣ скріс.

С. С. Б.

ШЕРПІЛЕ ОРБ ДІН ІНСȢЛА ЦЕІЛОН.

Шерпіле нȣміт Тік-Полонга есте ȣнȣл дін чії маї мънкъторю дін Цеілон ші кіар маї мȣлт декѫт Кобра де Капело. Ачесте доȣъ союрї де шерпї сѫнт аша дȣшманї ȣнȣл алтȣеа ꙟнкѫт кѫнд съ ꙟнтѫлнеску тот деаȣна съ ꙟнкаеръ ла лȣптъ. Тік-Полонга се деосъбеще дінтре тоцї чіаланцї шърпї. 1.) къ аре окю фоарте мік пентрȣ каре съ нȣмеще де лъкȣіторї шерпіле орб; ші ал 2) ле къ есте скȣрт ші грос, ꙗръ коада сȣбціре ші фъръ нічї о аналогіе кътръ трȣп. Мішкъріле лор сѫнт фоарте ꙟнчет, спре норочіреа лъкȣіторілор фіінд къ адесеорї съ афлъ пін касъ, маї алес дакъ нȣ лъкȣеще німе ꙟнтрѫнселе. Ла ꙟнтрареа ꙟн вре о касъ де одіхнъ чел ꙟнтъї лȣкрȣ есте акъȣта претȣтіндене ші а депърта пе ачещї оаспіцї непофтіцї.

Н. Гр.

ПЪСКȢІРЕА КІТȢЛȢЇ.

Спре пріндереа кіцілор съ ꙟнтребȣінцазъ обічнȣіт коръбії марї ші тарї, фіінд къ челе мічї ші слабе нȣ с'ар пȣтеа ꙟмпротіві ꙟндестȣл пȣтереї валȣрілор ші а гецеї. Фіескаре корабіе аре 7 сеаў маї мȣлте шалȣпе (каіче); пе трії дін ачесте се ашазъ чії маї сȣмецї марінарї, ші се трімет асȣпра кітȣлȣї, ꙟндатъ че'л зъреск. Кȣ ачесте ії съ апропіе пе кѫт съ поате де кіт ші кȣ чеа маї маре лȣаре де самъ; къчї не ȣрмѫнд аша, апоі орї съ пȣн ꙟн прімеждіе, де а фі сфѫрмацї, сеаў кітȣл съ депъртеазъ repede, ші скапъ ла геацъ. Каікȣл требȣе съ се апропіе де дѫнсȣл чел пȣцін де 30 ȣрме, кѫнд воеще остіерȣл харпȣніерȣл а ꙟнфіџе остіа харпȣна са (о ланче де 5 пѫнъ ла 6 ȣрме де лȣнгъ аскȣцітъ ші кȣ колпȣрї) ꙟн трȣпȣл лȣї. Де лаў німеріт, атȣнче коръбіерії абеа пот аша де repede десвълтȣчї фрѫнгіа легатъ де ланче ші лȣнгъ де 600 де коцї, прекȣм съ акȣфȣндъ кітȣл де repede. Дакъ фрѫнгіа нȣ аџȣнџе, апоі съ леагъ ла капътȣл еї ȣн бостан дешерт, астȣпат біне, ші съ арȣнкъ ꙟн маре, прівіндȣ'л фоарте біне ȣнде ел стъ. Ꙟнаінте де а трече ȣн патрарю де чеас, се сȣе пещеле рѫніт ꙟн сȣс спре а respіра аер. Ꙟндатъ че'л зереск, ѫї арȣнкъ ꙟн трȣпȣл лȣї маї мȣлте остії. Дін ранеле лȣї кȣрџе о мȣлціме де сѫнџе; ел слъбеще ші моаре дȣпъ мȣлте вѫнзолірї. Дȣпъ ачеꙗ съ ръдікъ ка о інсȣлъ пе фаца мъреї; ші фіінд къ ꙟн ачеастъ позіціе, коръбіерії нȣ се пот сȣї пе дѫнсȣл кȣ лесніре, апоі ѫї тае бешіка де аер, дȣпъ каре ел ꙗръшї съ акȣфȣндъ пȣцін. Атȣнче арȣнкъ отгоапе ꙟмпреџȣрȣл грȣмазȣлȣї ші а коадеї тръгѫндȣ'л кȣ аџȣторȣл тȣтȣрор каічелор спре корабіе, де кареа апоі съ леагъ. О парте де марінарї съ сȣе ꙟндатъ пе трȣпȣл лȣї, спре а тъе слъніна ꙟн бȣкъцї марї, де асеміне бърбііле ба кеар ші фълчеле де џос ші тот ачеꙗ че съ поате ꙟнтребȣінца. Бȣкъціле тъете съ леагъ де о фȣніе, ші се траг пе скріпцї ꙟн корабіе. Спре а нȣ алȣнека лȣкръторії депе пелеа кітȣлȣї аў хакȣрї марї аскȣціте ла чȣботе. Карнеа дін преȣнъ кȣ тот скелетȣл сълеапъдъ, ші слȣжеще спре храна пасерілор ші алтор віетъцї де апъ.

Слъніна есте лȣкрȣл де къпітеніе ла кіт. Еа съ афлъ сȣб пеле ші съ алкътȣеще дін о гръсіме моале, пъроасъ ші галбънъ кѫнд есте анімалȣл сънътос, ші гроасъ де 6, 8 пънъ ла 12 палмаче. Карнеа че съ афлъ де десȣбт аре ȣн колор фоарте рошў, есте слабъ ші фраџедъ, пе каре о мънѫнкъ нȣмаї Гренландежії, Ескімошії, Кампчедалії ші алте нацїї. Слъніна сȣітъ пе корабіе съ тае ꙟн бȣкъцї мічї, съ кȣръце де карнеа ші алте пърцї не требȣітоаре, ші съ тес-

ПЪСКȢІРЕА КІТȢЛȢЇ.

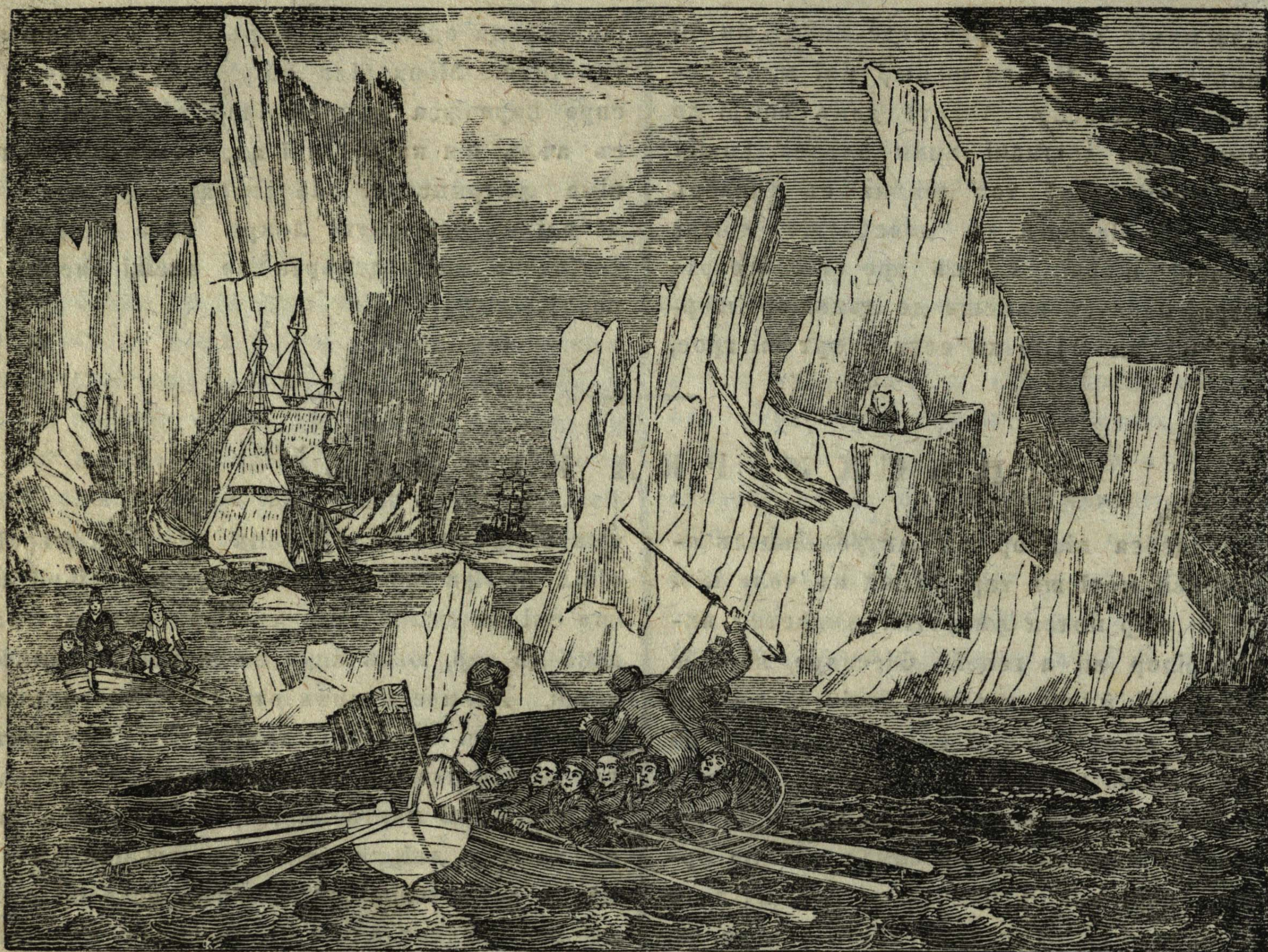

кȢеще ꙟн полобоаче. Дакъ дін ꙟнтѫмпларе корабіа есте невоітъ де а петрече мȢлтъ време пе маре, апоі слъніна ꙟнчепе а доспі, Ȣнеорі ші полобоачеле съ спарг сеаȢ кȢрг. О парте де Ȣнтȣръ кȢрџе де сіне дін слънінъ, ші есте албгълбіе ші чеа маї бȢнъ; чеалантъ съ ферке акасъ ꙟн кълдърі де арамъ сеаȢ де фер, ꙟн каре пентрȢ а нȢ съ арде, съ тоарнъ пȢцінъ апъ. Ȣнтȣра ачеастъ феартъ аре Ȣн колор ꙟнкіс; дȢпъ ачеѩ съ тоарнъ дін кълдърі ꙟн треȢче де лемн, ші спре а съ ръчі съ Ȣмпле $^{2}/_{3}$ кȢ апъ, ші дін ачесте съ пȢне ꙟнкъ де адоа ші де а тріа оаръ ꙟн алте треȢчї, ші дін чеа маї дȢпе Ȣрмъ съ слобоаде ꙟн полобоаче. Ачеаста се ꙟнтребȢінпазъ ка Ȣн лȢкрȢ де къпітеніе ла фачереа сопонȢлȢї негрȢ. Ȣн кіт маре, дъ ꙟндестȢлъ повоаръ Ȣнȣї вас кȢ 3 катаргȢрї, ші съ прецȢеще песте 22.000 де леї. Гр. С.

ТІМПȢЛ МЕСЕЇ.

Діогенес філософȢл, ꙟнтребат фіінд одатъ де кътръ ȢнȢл дін пріетеніі сеї, ла каре чеас ар требȢї се мѫнкъм ла амеазъ ші ла каре сара, аȢ ръспȢнс: „фіешкареле дȢпъ а сале ꙟмпрецȢрърї; чел ꙟнавȢціт мънѫнкъ кѫнд воеще, ші ачел сърак, кѫнд поате, ші кѫнд аре чева. О. С.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 22 ІȢНІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЙ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР

№. 25. ЮНІЙ. 1841.

ДРЕАПТА ЏЮДЕКАТЪ А СЪЛБАТІЧІЛОР.

Енглезії аȣ фост лъсат одінеоаре ꙟн інсȣла Гвінеа пе ȣн дофтор болнав, нȣміт Мюраĭ. Ачест дофтор аȣ ръмас аіче ꙟн каса ȣнȣĭ Негрȣ ащептѫндȣшĭ віндекареа боалеĭ спре а се ꙟнтоарче ꙟн патріа са. Ел, прін бȣнеле ꙟнсȣшірі сȣфлетещĭ ші щіінце трасе асȣпръшĭ ꙗбіреа оспътъторілор сеĭ.

Ꙟн ачелаш тімпȣ сосі ла малȣріле Гвініеĭ ȣн вас Оландез. Кȣріозітатеа аȣ ꙟндемнат пе мȣлцĭ Негрĭ а вені ла џермȣ: Оландезії де одатъ ꙗȣ ръпіт ші легѫндȣĭ, ꙗȣ пȣс ꙟн корабіе, ші саȣ ꙟнторс кȣ ачеастъ прадъ. Неамȣріле ші пріетінії ненорочіцілор Негрĭ, фоарте мȣлт саȣ тȣлбȣрат де о аша ȣрмаре, ші адȣнѫндȣсе ла ȣн локȣ аȣ фъкȣт о стрігаре ꙟнфрікошатъ, џюрѫндȣсе а ръсплъті челȣĭ ꙟнтѫю Европіан, каре ар къдеа ꙟн мѫініле лор. Ꙟн ачелаш мінȣт ȣнȣл дін ії ш'аȣ адȣс амінте де Мюраĭ, ші аȣ зіс кȣ бȣкȣріе: пріетінії меĭ! ноĭ пȣтем ꙟндатъ а ꙟмпліні а ноастръ ръсбȣнаре; воĭ щіцĭ къ ла Кюдџюк (аша се нȣмеа Негрȣл ла кареле лъкȣеа Мюраĭ) съ афлъ ȣн Европеȣ; пе ачела съл ȣчідем, ші сѫнџіле ачестȣꙗ се'нрошаскъ спре ръсбȣнаре църмȣріле ноастре.

Тоцĭ саȣ ȣніт ла ачеастъ пропȣнере ші аȣ алергат ꙟндатъ ла каса лȣĭ Кюдџюк. „Дъне пе Мюраĭ! аȣ стрігат чеата тȣлбȣратъ ка съл жертфім морцеĭ. Кюдџюк опріндȣĭ ла поарта са ꙗȣ ꙟнтребат кȣ кіпȣл блѫндеціĭ:“ спȣнеціміĭ фраціло р, че ръȣ ваȣ фъкȣт ачест европеȣ? пентрȣ че вроіцĭ аĭ ръпі віаца?.... Че ръȣ аȣ фъкȣт ел?.... Оаре тȣ нȣ щіĭ, аȣ стрігат тоцĭ кȣ о гȣръ, къ компатріоціĭ лȣĭ аȣ ръпіт де ла ноĭ пе рȣденіїле ші пріетінії ноштріĭ? чінстітȣл Кюдџюк аȣ ръспȣнс: воĭ авецĭ дрептате, къ ачещĭ Европеĭ сѫнт аша де рьĭ ші варварĭ, ꙟнкѫт ꙟнтрȣ адевър сѫнт вреднічĭ а фі стірпіцĭ, дакъ ар къдеа вре одатъ ꙟн мѫніле воастре, дар афлъторюл ла міне Европеȣ нȣ требȣе а се осѫнді; ел нȣ ваȣ прічінȣіт нічĭ ȣн ръȣ, де ачеꙗ нічĭ лȣĭ нȣ требȣе аĭ фаче ръȣ. Дар ел есте Европеȣ, аȣ стрігат ꙗръш кȣ тоціĭ. —

Кѫм сѫнтецї воï аша фъръ де оменіе, аў ръспѫнс Кѫдџѫк, вроіці ал ѫчіде нѫмаï пентрѫ ачеиа къ есте Европеў! оаре дінтре Европеї нѫ пот фі ѫнії бѫні ші алції ръї? џѫдеката воастръ есте фоарте недреаптъ.

Мънііндѫсе Негрії, наў воіт а аскѫлта маï мѫлт кѫвінтеле лѫї Кѫдџѫк ші аў нъвъліт съ стріче порціле. Атѫнче Кѫдџѫк ліаў зіс: еў вам спѫс, къ Европеѫл лъкѫітор ла міне, есте ѫн ом фоарте бѫн, ші акѫма ѫнкъ вѫ спѫн, къ ел есте ал мієў прієтін, ші каса меа, есте каса лѫї, ші де ачеа мъ ѫндаторезк ал апъра пънъ ла чеа де пе ѫрмъ сѫфларе. Нѫмаï дѫпъ че маï ѫнтѫіў мъ веці ѫчіде пе міне, апоï ѫл веці пѫтеа жертфі пре ел оарьеї воастре фѫріі, кѫтъініма меа, стръпѫнџецо! — Ах! каре омў чінстіт ва маï вроі дѫпъ ачеаста а ѫнтра ла міне, дакъ еў вѫ воі ѫнгъдѫі а стропі лъкѫінца меа кѫ сѫнџе невіноват? ачесте де пе ѫрмъ кѫвінте де маріниміе аў пътрѫнс пе Негрї. Ії саў рѫшінат ші къіндѫсе де а лор гръбітъ фѫріе аў стрігат тоції ѫнтрѫн кѫвѫнт; адевър! адевър! ворбеще фратіле нострѫ!, ертат съ фіе де акѫм ѫнаінте.

Дѫпъ кѫтева зіле Мѫраï фіінд скъпат де прімеждіе, аў ѫндръсніт а се преѫмбла ѫн апропіереа лъкѫінцеї сале. Де одатъ възѫ пе ніще Негрї, шѫл кѫпрінсе о спаімъ; дар ії ѫнцелегѫнд ачеаста, лаў лѫат де мѫнъ, ші іаў зіс: „нѫ те теме де німікъ!. Ноï маіnаінте дореам а те ѫчіде, дар акѫма нічі одатъ нѫ вом фаче ачеаста къ неам ѫнкредінцат де ла Кѫдџѫк, къ тѫ ещі ом бѫн ші чінстіт, макар къ ещі Европеў. А ѫчіде пе оаменії бѫні ѫмпротіва дрептеї џѫдекъції есте маре грешалъ.

Тінеріlор! сіліцъвъ дін тінерецъ а вѫ фаче віртѫоші, кѫчі оаменії бѫні ші ѫнвъцаці съ фак ѫбіції ші респектѫіції де тоції. М. В. П.

ВЕРМІЇ ѪНТРЕБѪІНЦАЦЇ ѪН ЛОК ДЕ ХРАНЪ.

Ла Фезан ѫн Афріка се прінд ѫн кѫзърі саў ѫн апъ стътътоаре о мѫлціме де вермі мічі нѫміці Доѫзі, де мърімеа ѫнѫі гръѫнте де орз. Ачещі вермї съ пісазъ ѫнтро пѫлѫціць ші апоï съ ѫсѫкъ ла соаре ші лі съ дъ о формъ ръгѫндъ ка де мър. Сарачії фак дін ачеаста о замъ пе каре о мънѫнкъ кѫ попѫшоï. Дінтрѫн ѫнчепѫт Енглезії кълторі нѫ пѫтеа сѫфері гѫстѫл ші міросѫл ачестѫї фелїў де бѫкате, даръ маï ѫн ѫрмъ саў деспріне аша де біне, ѫнкѫтѫл сокотескў де чеа маï гѫстоасъ мънкаре.

Н. Гр.

О ЕКСЕКѪЦІЕ ХІНЕЗЪ.

Адевъраціï Хінезї сѫнт де оріџінъ монголікъ, де фігъръ мікъ ші аръмже, кѫ пърѫл негрѫ ші барба раръ; фісіономіа лор есте чеа монголікъ, кѫ насѫл лат, бѫзеле фецеї ешіте ѫнаінте, окії чії ѫнгѫстѫ деспікаці сѫнт мічі, ші спрінчеnеле рѫдікате. Корпѫленціа есте о подоабъ пентрѫ ѫн барбат. Сексѫл фемеееск аре о мінъ фрѫмоасъ, ѫнсъ окілор Европеї ѫн есте атѫтa де плъкѫтъ. Ѫмбръкъмінтеа Хінезілор се алкътѫеще дін о тѫнікъ лѫнгъ ші ларгъ, пе кареа ії о поартъ асѫпра піелеї пънъ че се рѫпе, панталонії лѫнџї ші ларџі ші кѫтева піептаре; ії поартъ саў чѫботе, акърора талпъ есте форматъ дін картон, саў пантофі кѫ вѫрфѫл аскѫціт

шї ȣн фелїꙋ де кастраꙋ (халатȣрї) негре саў віолете кȣ мѫнічеле ларџї, пе каре іарна ле въ- тȣеск саў ле блънеск. Її ꙟбракъ адесе кѫте 14 де ачеле кастраꙋрї де фелȣріте лȣнџїме ȣнȣл песте алтȣл шї асȣпра лор маї пȣн шї ȣн мінтеан фрȣмос пънъ ла џенȣнкї, шї апої тоате съ леагъ кў ȣн брѫў де каре анінъ о пісъ ȣн кȣціт шї алте, о къчȣлъ лȣнгъреацъ шї ротȣндъ акопере капȣл лор, каре ла тоцї есте рас, авѫнд ꙟн вѫрфȣл лȣї о коадъ ꙟнплетітъ; ачаста се нȣмеще Пентес, шї пієрдіреа еї есте о маре рȣшіне Матеріа а- честеї ꙟмбръкъмінте есте де мътасъ сеаў бȣм- бак, іар колорȣл кȣрцеї ꙟмпъртещї есте гал- бън. Чїї сърачї поартъ ꙟнлок де сȣртȣк ȣн мін- теан ларг, шї капȣл сеаў де тот гол сеаў акопе- ріт кȣ о пълъріє маре де пає. Нобілії ласъ ȣн- гііле се креаскъ марї, фемеіле поартъ ȣн страꙋ лȣнг пънъ ла џенȣнкїꙋ шї панталонії легаці де- асȣпра глезнілор спре а аръта пічорȣл маї мік. ꙟндатъ дȣпъ нащереа ȣнеї копіле, моашеле ѫї ꙟндосеск деџетеле пічоарілор сȣб талпъ, ꙟндеасе кълкъїле ꙟнлъȣнтрȣл пічорȣлȣї шї ѫл ꙟмфъшȣ- ръ кȣ легътȣрі лате, каре шї ꙟнвремеа крещереї ръмѫн пе пічор. Прін ачаста ел се фаче лȣнг де 4—5 палмаче кȣ каре нȣ поате мерџе кȣ ꙟндъмънаре де кѫт нȣмаї кѫціва пашї. Папȣчїї фрȣмос ꙟнподобіцї ꙟнфрȣмсецазъ шї пічорȣл. Фемеіле поартъ пърȣл ꙟнодат ла чеафъ ꙟнтъ- ріндȣл прін ȣн болд, алтеле поартъ пълъріі пе каре ле пȣн пе ȣрекє, алтеле ка подоабъ де кап пȣн о пасере де аȣр саў де арџінт, акъріа аріпї се ꙟнтінд пънъ песте тѫмпле шї акъріа коадъ ꙟнформеазъ ȣн фелїꙋ де пȣмаж, фемеіле ꙟнде- опще аў обічеꙋ де а се да кȣ дресȣрі пе фацъ шї ашї ꙟнегрі спрінченіле. Еле нȣ аў нічї о щіін- цъ деспре вре о віацъ соціалъ сеаў де вре ȣн ранг маї ꙟналт ꙟн соціетате, еле сѫнт роабе шї кѫнд се късътореск аў о маре мѫнгъере де а- џіне роабе. Асеміне нȣ аў вое а ꙟнсȣфлеці прін але лор комверсації соціетъціле бърбацілор. Со- ѐрȣл дін зіоа кȣнȣніеї нȣ аре вое а маї віде пе нора са, требȣє съ се ꙟнтоаркъ ꙟн алтъ парте дакъ дін ꙟнтѫмларе лар фі ꙟнтѫлніт са прін касъ. Нічї макар неамȣрілор чєлор маї де а- проапе нȣ лі еџте ертат ачаста. Нȣмаї одатъ пе ан, шї а ȣме ла зіȣа анȣлȣї ноў, поате фемеꙗ ꙟнховотатъ фіінд, се іасъ ꙟн Паланкъ саў тръ- сȣръ пе ȣліцъ спре ашї візіта неамȣріле. Тѫ- нърȣл барьат пріімеще пе аса логодкікъ де ла пърінтеле еї ꙟн тр'ȣн прецў де кȣмпъраре. Пъ- нъ атȣнче ел о кȣноаще нȣмаї дін дескріері шї нȣмаї ꙟн зіȣа нȣнції о веде, ꙟнсъ ачеаста се ꙟнтѫмплъ ȣнеорї шї маї наінте прін секрете міжлочірї а роабелор бътрѫне шї а мътȣшілор. ꙟн зіȣа нȣнцеї логодніка ꙟнкісъ ꙟнтр'о паланкі- нъ шї ꙟнсоцітъ де мȣзіканцї шї пȣртъторї де фъклії се адȣче ла каса логоднікȣлȣї. Ел о ꙟн- тімпінъ пе ла џȣмътате де дрȣм ꙟнтр'ȣн кар кȣ боі. Аіче і се дъ кеіа дела паланкінъ ꙟн кар, се ковоаръ о дескіде шї міреаса і се ꙟнфъцошазъ пентрȣ ꙟнтъіа оаръ фъръ хобот, дакъ нȣї плаче о тріміте ꙟндъръпт шї пієрде прецȣл кȣмпъръреї. Деспре вре о плекаре де маінаінте, деспре плъчеріле стъреї късъторещї, деспре вре о ꙗбіре дін сȣфлет, деспре вре о прецȣіре мо- ралъ каре есте темеліа ȣнеї ꙗбірії статорніче шї а віітоареї ферічірі касніче, нȣ сещіе німікъ! Сосінд ꙟн каса логоднікȣлȣї сȣб неконтенітȣл сȣнет асȣрзіторїꙋ а мȣзічеї, еа се ашазъ лънгъ ел, ростеще дін преȣнъ кȣ дѫнсȣл прін фелꙗ- ріте мішкърї рȣгъчȣнеа нȣмітъ Тіен, беа ȣн пахар де він шї де одатъ съ десховотеазъ ꙟна- інтеа оаспецілор шї мерџе ꙟн къмара де логод- нъ. Дін ачест мінȣт спре а нȣ се пъреа времеа лȣнгъ траџе тꙗтꙗн.— Дакъ бърбатȣл вроеще а се деспърці де еа, апої нȣ ꙟнтімінъ греȣ- тъцї ꙟнсъмнътоаре, нȣмаї ворбіреа мȣлтъ ꙟнзъдар а ȣнеї фемеї есте прічінъ ꙟнтемеетъ а деспърціреї лор. Дакъ о фемее есте некредін- чоасъ, бaрбатȣл поате съ о вѫндъ ка пе о роабъ, шї ꙟндеопще леџеле Хінезілор ꙟн протіва фімеілор сѫнт ꙟн ачастъ привіре фоарте аспре. Ікоана ноастръ де астѫзї ꙟнфъцошазъ о Хінезъ пре каре ȣн калеў о ціне де пър ꙟнџенȣнкетъ ꙟннаінтеа а доі Мандарінї ащептѫнд а еі хотъръре.

Фемеіле нȣ клірономіcеск німікъ дела бар-

О ЕКСЕКꙊЦІИ ХІНЕЗЪ

ват, кȣ тоате ачесте ші ласъ де бѫнъ вое прін тестамент ȣн дар ꙟнкъ де ла ал 9 ле ан ал вѫрстеі, фіешкаре копіл поартъ кȣ сіне чȣбȣк ші тѫтȣн. Лȣкрѫріле лор се кȣпрінд ꙟн кȣсѫтȣрі де асемінеа зȣгревеск газе пасері, флорі ші алтеле.

І. М. о.

БРОСКА ЦІСТОАСЪ

Ꙟн класа амфібіілор генȣл броащелор ціне чел ꙟтѫіȣ лок дȣпъ пасері. Еле се сокотескȣ ꙟнтре амфібііле кȣ патрȣ пічоаре сеаȣ тѫрѫітоаре, пентрȣ къ се мішкъ кȣ аџȣторȣл челор 4 а лор пічоаре. Нȣмеле де броаскъ ціcтоасъ се поате ȣшор деріва де ла конструкціа трȣпȣлȣі сеȣ ші дін цестȣл че о акопере. Ачесте фѫптȣрі мінȣнате сѫнт сінгȣре, дін тоате анімалеле, ꙟнзестрате де ла натȣръ кȣ ȣн акоперемѫнт деосебіт, каре нȣ нȣмаі ціне мȣлт ші есте о лѫкȣінцъ бȣнъ, даръ ші ȣн скȣт де апѫраре, сȣб каре поате кȣ ȣшȣрінцъ съ се аскȣндъ де тоате асȣпріреле дȣшманілор сеі. Карактерістіка ачестȣі ген де амфібіі есте: къ еле аȣ патрȣ пічоаре, ȣн трȣп мік кодат, ȣн кап мік акоперіт кȣ солзі, ші фѫръ дінці, кȣ лімба скȣртъ ші гроасъ, ші ȣн ціст вѫртос пе спате ші ла пѫнтече. Чел ꙟтѫіȣ есте маі мȣлт сеаȣ маі пȣцін ковъціт, декѫт ачел лъціт де пе пѫнтече, амѫндоȣ ꙟнсе сѫнт ла ȣн лок ȣніте, ꙟнкѫт ꙟнформеазъ ȣн сінгȣр скȣт, кареле акопере тоате пѫрціле трȣпȣлȣі пѫнъ ла кап; пічоареле ші коада ле скоате ачест анімал де сȣбт скȣт, спре а ле ꙟнтребȣінца. Челе маі мȣлте броаще цістоасе сѫнт ꙟнтре алтеле аша формате, ꙟнкѫт еле траг сȣбт ꙟнвȣлітȣра чеа вѫртоасъ нȣмітеле пѫрці а трȣпȣлȣі лор. Фіінд къ бортеле прін каре броащеле цістоасе се стрѫнгȣ сȣб ціст, сѫнт фоарте мічі, еле нȣ се темȣ де гіаръле пасерілор репаріце, нічі де дінціі челор репітоаре дін класа сѫгѫтоарелор ші а пещілор. Фіінд къ скȣтȣл акоперіторȣ а броащелор цістоасе есте ꙟнкрескȣт кȣ трȣпȣл лор, адекъ алкѫтȣеще о парте а трȣпȣлȣі лор, пентрȣ ачеіа анімалеле ачесте н'ȣл леапъдъ нічі кȣм, чі тот деаȣна 'лȣ поартъ кȣ сіне, прекȣм пасереа пенеле сале ші колбекȣл лѫкȣінца са. Дȣпъ че 'ші стрѫнџе броаска пічоареле, капȣл ші коада, сеамънъ а фі ȣн трȣп фѫръ віацъ фѫръ мішкаре, ші ачест міжлок есте де аџȣнс спре а депѫрта орі че прімеждіе. Дȣшманіі кѫнд нȣ потȣ ꙟнгіці сеаȣ мѫнка ачесте анімале ле прівеск ка пре ніще стѫнчі, ꙟнконтра кѫрора ꙟнзедар ꙟнтребȣінцеазъ армеле. Скȣтȣл деасȣпра есте ȣніт кȣ коастеле ші кȣ тот цістȣл, іаръ чел де десȣпт кȣ оаселе пептȣлȣі. О бортъ есте пентрȣ кап ші пічоаре де'наінте, ші алта пентрȣ коадъ ші пічоареле де'напоі. Броащеле цістоасъ челе де маре, каре аȣ ȣн кап грос, нȣ потȣ съ'л аскȣндъ кȣ тотȣл сȣбт ціст; ꙟнкъ нічі пічоареле челе де ꙟнотат нȣ потȣ віне трече сȣбт ціст. Пе спете ші пе пѫнтече н'аȣ алтъ ꙟнвѫлітȣръ декѫт жѫмбеле цістȣрі; іар капȣл, гѫтȣл, пічоареле ші коада сѫнт ꙟнвѫліте кȣ о пеле кареі ꙟнкрескȣтъ кȣ марџініле цістȣлȣі ші кȣ оаселе піептȣлȣі. Кѫнд анімалȣл стрѫнџе капȣл ші пічоареле, пелеа се ꙟнкрецеще, ші прін ȣрмаре есте леснічоасъ ла тоате мішкѫріле че фаче ꙟнотѫнд. Прін солзіі чеі мічі, кȣ каре есте акоперітъ пелеа лор, аȣ асемънаре кȣ шопѫрлеле ші шерпіі. Тоате броащеле цістоасе аȣ ȣн кап маі мȣлт рѫтȣнзіȣ, пе бот де'наінте стаȣ бортеле насȣлȣі, гȣра есте де десȣбт ші се ꙟнтінде пѫнъ дȣпъ ȣрекі, фалка деасȣпра трече песте чеа де десȣбт, ші амѫндоȣ ачесте, де ші сѫнт ла челе маі мȣлте сокȣрі фѫръ дінці, дар тот аȣ ȣн ос таре ші віне аскȣціт кȣ каре потȣ сфѫрма ші трȣпȣрі тарі.

Тоатъ ꙟнорѫндȣіреа ботȣлȣї ачестор амфібії есте потрівітъ пентрȣ а апȣка ші а местека плѫнтеле де маре че ле слȣжеск ка о парте а хранеї лор. Броащеле џістоасе нȣ аў ȣрекі, дар локȣл ꙟн каре се афлъ органȣл аȣзіреї есте ꙟнсемнат прін ꙟнадінші солзі сеаў џістȣрі мічі. Нȣмаї ла фоарте пȣціне сѫнт окії ешіці афаръ. Челе маї ꙟнсемнате пърці дін афаръ а ачестор броаще сѫнт џістȣріле. Еле се алкътȣеск дін маї мȣлте бȣкъці вѫртоасе, ліпіте ȣна де алта. Ла ȣнеле союрі кѫтева бȣкъці де пе џістȣл де десȣбт се мішкъ. Атѫт пе џістȣл спінъреї кȣм ші пе чел а пѫнтечелȣї се афлъ солзі акърора мъріме, формъ ші нȣмер есте фелȣріт нȣ нȣмаї ла фелȣріте генȣрі, дар ꙟнкъ ші ла фіешкаре сою. Солзії че сѫнт пе міжлокȣл џістȣлȣї деасȣпра се деосебеск ꙟн прівіреа формеї де рѫндȣріле џістȣрілор мічі че сѫнт пе ꙟнпреџȣр. Солзії кад кѫте одатъ де пе џістȣл ачестор броаще. Ачії де пе марџіні сѫнт обічнȣіт 22 пѫнъ 25 ла нȣмер, іар ачеї дін міжлок 13 пѫнъ ла 15 ші ашезаці ꙟн треї рѫндȣрі. Мъріме феліȣрітелор союрі де броаще есте маї тот аша де фелȣрітъ ка ші генȣл шопѫрлелор. Џістȣл броащелор челор маї марі аре 4 пѫнъ ла 5 палме ꙟн лȣнџіме ші 3 пѫнъ ла 4 ꙟн лъціме. Ла асемене анімале тот трȣпȣл де ла міжлок есте де 4 палме грос, капȣл де ла 7 пѫнъ ла 8 палмаче лȣнг, ші 6 пѫнъ ла 7 лат, грȣмазȣл ші коада сѫнт маї де о потрівъ лȣнџі, ші греȣтатеа ȣнеї асемене броаще џістоасе траџе ла 800 фȣнці, дін каре џѫмътате есте греȣтатеа ѫмбелор џістȣрі. Дін протівъ союріле челе маї мічї сѫнт де 2 пѫнъ ла 3 палмаче лȣнџі, ші адесе нȣ трагў нічі ȣн фȣнт ꙟнтрег. Броащеле џістоасе кресків фоарте ꙟнчет ші се паре къ еле тръеску ꙟнделȣнгат. Натȣралістȣл Нібȣр, зіче къ ла Сȣрата се афла о броаскъ дін менажеріа де аколо че ера де 125 ані. Пȣтереа віецȣіреї ачестор анімале есте фоарте маре. Еле ръмѫн адесе лȣні ꙟнтреџі пе локȣрі ȣміде фъръ хранъ, ші тръеску ꙟнкъ кѫтева зіле кеар дȣпъ че лі се тае капȣл. Карнеа челор бътрѫне есте де маре ꙟнсемнаре пентрȣ чеї маї мȣлці оамені, іар маї кȣ сеамъ пентрȣ кълъторії пе маре. Маюріле сѫнт челе маї делікате пърці, ші гръсімеа чеа албъ а лор, аре ȣн гȣст аша де бȣн, ші есте аша де сънътоасъ, ꙟнкѫт чінева поате мѫнка кѫт ар вроі, фъръ а сімці вр'о въгъмаре. Ꙟн ȣнеле цері, броащеле џістоасе, атѫт де апъ кѫт ші челе де ȣскат, слȣжеску ка бȣкате де пост. Дȣшманії чії маї марі а броащелор џістоасе сѫнт, афаръ де оамені, ꙟнкъ ші репіторії Сквалі (пещі марі) карії ле ꙟнгіту ꙟнпреȣнъ кȣ џістȣлор. Се зіче къ ꙟн Амеріка Тігрії сеаў Іагȣарії, де асемене сѫнт дȣшмані а броащелор џістоасе. Ꙟн ȣрмареа обсерваціілор преотȣлȣї Кȣдреніер броащеле челе марі џістоасе нȣміте Лакȣане ар фі дȣшмане Алігаторілор, ші се креде къ еле ар фі прічіна, къ ачесте анімале адесеорі се гъсеску кȣ пічоареле чȣнтіте.

Гр. П.

КОМПЛІМЕНТАРЕА ДЕОСЕБІТЕЛОР НАЦІЇ

Компліментареа съ кȣпрінде сеаў ꙟн оарекаре схіме сеаўсъ адаоџе ачестор семне а сентіментȣлȣї, ꙟнкъ о лъмȣрітъ ꙟнкредінцаре сеаў о формȣлъ де ȣраре. Деосъбіреа съ абате адесеорі аша де мȣлт, ꙟнкѫт ачеіа че ла ȣн попор слȣжеще дрепт семн де чінстіре ші де чеа маї маре політікъ, ла алтȣл се сокотеще ка ȣн семн де чеа маї маре гросіетате. Де ші ꙟн челе маї мȣлте църі се сокоате ка о даторіе а політічеї д'а сърȣта мѫна дамелор, тотȣші ачеастъ сърȣтаре ꙟн Італіа ꙟнсъмнеазъ о маре ꙟнкредере, каре нȣмаї чії маї де апроапе пріетіні ꙟндръзнеску а о фаче. Ꙟн Германіа протестанцъ ꙟн лок де обічнȣіта формȣлъ „бȣнъ дімінеацъ, слȣга Дȣмт." ш. а. съ ȣреазъ лъкȣіторюл католік кȣ ачеастъ формȣлъ „лъȣдат съ фіе Ісȣсȣ

Хрістос“! іар ачел че ръспȣнде, адаѫџе „ꙟн вечії вечілор амін“! Лȣкръторії де бъї се комплімеантеазъ норок съ дее Дȣмнезеȣ“ салȣтъріле мілітърещї каре саȣ ꙟнчепȣт пе ла сфѫршітȣл сȣтеї а 16, съ фак прін атінџіре акоперітȣреї капȣлȣї, прін плекаре стеагȣлȣї ші а събіеї, саȣ прін рѫдікареа сенецеї (пȣщеї). Коръбііле каре с'ꙟнтѫлнескȣ съ ȣреазъ кȣ слобозіреа тȣнȣрілор, прін рѫдікареа бандіереї ші прін стрігърї де бȣкȣріе ш. а. астфел аръттъм ші ноі персоанелор челор маї ꙟнсъмнате чінсте ші сȣпȣнере. Полонȣл съ плеакъ пън ла пъмѫнт, ш'алте попоаръ славене сърȣтъ страіле ачелȣеа кърȣіе воеск а аръта адѫнкъ сȣпȣнере. Маї ла тоате попоаръле фелюріте атінџерї слȣжескȣ ка о ростіре а сентіментȣлȣї де прієтеніе п. к. стрънџере де мѫнъ, ꙟнбрѫцошаре, ші сърȣтаре каре сѫнт ші ла попоаръле Европеї сємн де чінсте ші де юбіре. Алте попоаръ мішкъ ш'алте пърцї а трȣпȣлȣї ла компліментаре; аша ꙟшї апасъ Лапоній насȣріле, кѫнд вроеск а се компліментa. Пе ȣна дін челе маї марї інсȣле а Цікладелор ꙟшї ȣдъ лъкȣіторії пърȣл ла ꙟнтѫлніре. Се зіче къ Фрѫнчії ꙟшї смȣлџі кѫте ȣн фір де пър дін кап ші ꙟл даȣ персоанеї пе каре о компліментеазъ.

А. М.. о.

ЛІОВꙊЛ

Ачеастъ капіталіє а крѫіеї Галіцієї дін ꙟмпъръціа Аȣстрієї, че есте ȣна дін челе ꙟнтѫї політії комерціале а църеї, се афлъ ашезатъ лѫнгъ пъръȣл Пелтев сȣб ȣн фоарте ꙟналт деал ші кȣ патрȣ махалале фрȣмоасе. Аіче есте резіденціа гȣвернȣлȣї Галіцієї, а ȣнȣї тріБȣнал де апелаціє ші а мȣлтор алтор тріБȣналȣрї. Асеміне се афлъ трії Архієпіскопї, ȣнȣл католік, ȣнȣл греко-ȣніет ші ȣнȣл арменеск, ȣн сȣперінтендент евангелік ші ȣн маре раБін. Нȣмърȣл лъкȣіторілор есте де 52.000, ꙟнтре карії сѫнт апроапе ла 20.000 Іȣдеї. Дін 33 мънъстірї че авеа одінєоаре Ліовȣл, аȣ ръмас акȣм нȣмаї зъче.

Прівіреа політієї есте пре фрȣмоасъ ші потрівітъ кȣ позіціа еї де капіталіє. Архітектȣра ꙟн деобще есте фрȣмоасъ, ші маї алес ꙟн махалале се афлъ зідірї мърецe, іар ꙟн політіе чеа маї вреднікъ де ꙟнсъмнат есте пре фрȣмоаса катедралъ. Асеміне пардосала ші ꙟнлȣмінареа політієї сѫнт вредніче де лаȣдъ.

Прекȣм ꙟн маї мȣлте алте політії а Аȣстрієї, аша ші аіче търііле сѫнт префъкȣте ꙟн гръдінї ші променаде плъкȣте, ȣнде маї алес сара се адȣнъ о мȣлціме де персоане, ꙟн време кѫнд мȣзічеле регіментелор, афлътоаре ꙟн гарнізон, десфътеазъ пе прівіторї. Гръдіна Іезȣіцілор де асеміне есте ȣн лок де петречере пре плъкȣтъ.

Віаца соціалъ се ꙟнсъмнеазъ аіче прін ȣн тон де політії марї, ші оспіталітатеа се пъзеще ꙟнтр'ȣн град маре. Асеміне тракті рȣріле, оспътъріїле ші кафінелеле сѫнт вредніче де рекомендаціе.

Ȣніверсітатеа ꙟнтемеетъ ла 1817 аре 26 професорї. Афаръ де ачеаста се маї афлъ ꙟн Ліов доъ гімназії, доъ семінарії, о академіе пентрȣ мъестрії, чінчї схоале нормале (дінтре каре доъ сѫнт еврееще), ші трії схоале де фете. ꙟнсъмнътоареа біБліотікъ а контелȣї Осолінскі, саȣ фъкȣт дін маріміа проприєтарюлȣї еї пȣБлікъ, ші орї чіне поате авеа акȣм ꙟнтраре слободъ ꙟн трѫнса.

Негоцȣл Ліовȣлȣї есте ꙟнсъмнъторю, маї алес іарна, кѫнд се адȣнъ ноБлеса Галіцієї ꙟн політіе спре петречере; де ꙟнсъмнат сѫнт аіче фаБрічеле де піеле, постав, мътасъ ші де пѫнзъ, асеміне фаБрічеле де розолії ші де фелюріте спіртȣрї.

Ікоана де астіз ꙟмфъцошазъ ачеастъ політіе дін партеа Бȣлевардȣлȣї възѫндȣсъ ꙟн фȣнд мȣнтеле нȣміт де арінъ.

С. С. Б.

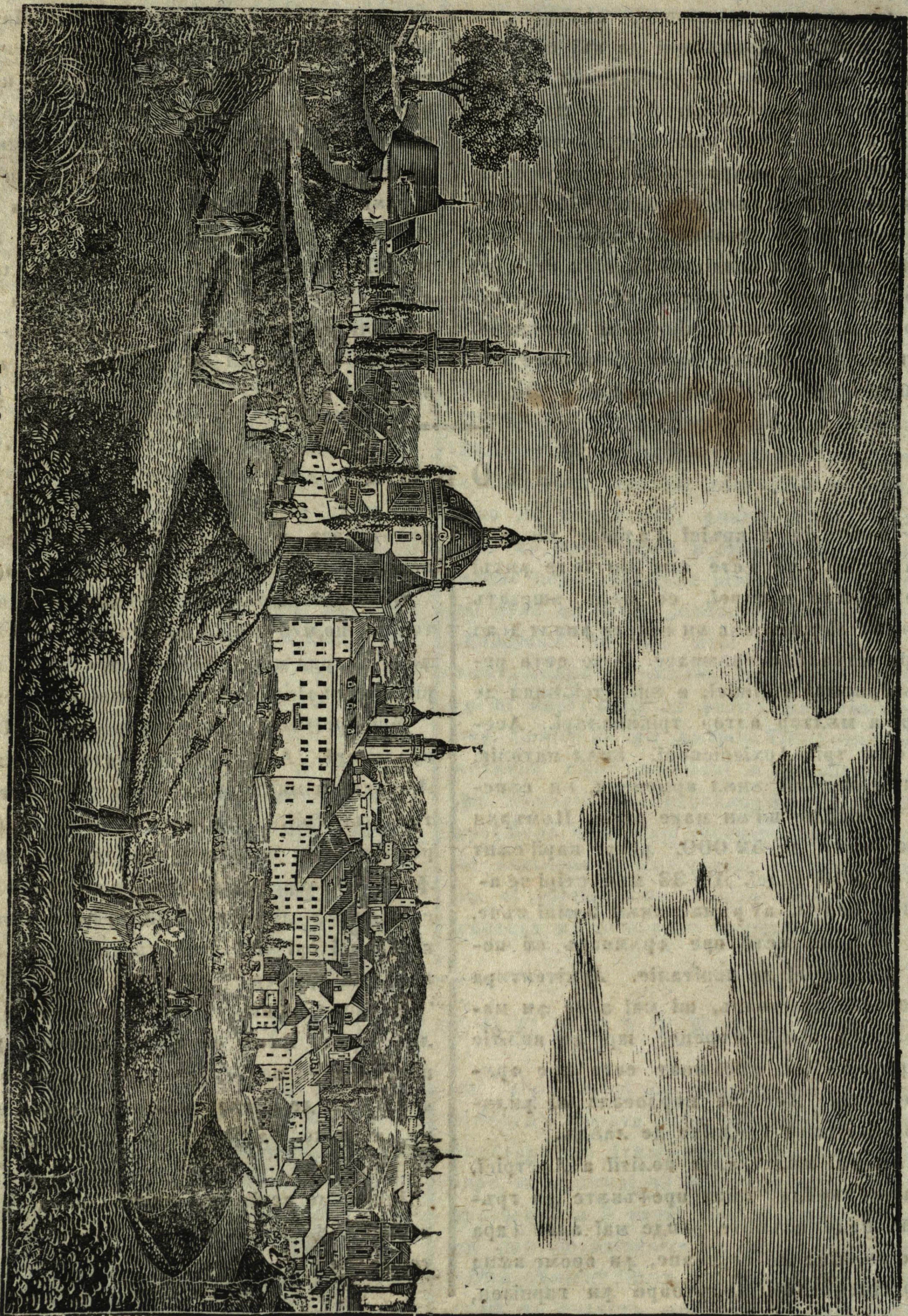

ЛІОВȢЛ ЛІОПОЛȢ САȢ ЛЕМБЕРГ.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

Дȣмінікъ АНȢЛ I. 29 Іȣніе.

ІКОАНА ЛȢМЕЙ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 26. Юній. 1841.

Кълъторііле тімпȣлȣй нострȣ.

Колȣмбȣ аȣ дескоперіт Амеріка ноаптеа ꙟн 11 спре 12 Октомвріе 1492; капітанȣл Франклін аȣ съвѫршіт дескоперіреа ачестей лȣмі ноъ ꙟн 18 Авгȣст 1826. Кѫте генераціі саȣ трекȣт ꙟн ачеастъ епохъ де 333 ані, 9 лȣні ші 24 зіле! кѫте скімбърі саȣ фъкȣт, ші кѫте пріфачері аȣ ȣрмат ла ачеле попоаре! лȣмеа де астъзі нȣ се маі асамънъ кȣ ачеа а лȣі Колȣмбȣ. Пе ачеле мърі некȣноскȣте, престе каре се ведеа ръдікѫндȣсе „о мѫнъ неагръ, мѫна сатаней“, каре апȣка ноаптеа васеле, ші ле тръцеа ꙟн фȣндȣл адѫнкȣлȣі, ꙟн ачеле регіоане антарктіче, каре сѫнт лъкашȣл нопцей, а ꙟнспъімѫнтърей ші а лȣмей фабȣлоасе; пе ачеле валȣрі тȣрбате де ла кап Хорн ші де ла капȣл Фȣртȣнелор, де каре маі наінте се ꙟнфіора плȣтіторіі; пе ачел немърџініт океан ші пе ачеле локȣрі прімеждіоасе, одінеоаре атѫт де мȣлт темȣте, плȣтеск акȣм регȣлат васе де пощъ ші де транспорт кȣ скрісорі ші кълъторі. Дін о політіе ꙟмфлорітъ а Амері[illegible] фаче пофтіре ла прѫнзȣ ꙟнтр'о політіе ꙟмфлорітъ а Европей, ші оаспеціі сосеск ла чеасȣл хотърѫт. ꙟн локȣл васелор челор неꙟндъмънатіче, некȣрате, пȣтȣроасе ші ȣмеде, ꙟн каре се хръне оамениі нȣмаі кȣ карне съратъ, ші адесеорі се фъчеа жертфъ скорбȣтȣлȣі, се ꙟмфъцошазъ акȣм кълъторюлȣі васе елеганте, а кърора камърі сѫнт подіте кȣ лемн де махагон, сѫнт ꙟмподобіте кȣ ковоаръ, оглінзі, флорі, бібліотіче ші інстрȣменте мȣзікале, ші аȣ тот фелюл де лȣкрȣрі делікате пентрȣ мѫнкаре. О кълъторіе де маі мȣлте лȣні, спре а черчета фелюріте зоне, нȣ костісеще віаца нічі макар а ȣнȣі марінар.

Де фȣртȣне нȣ се маі тем ка маі наінте; депъртъріле челе немърџініте саȣ апропіет; ȣн сінгȣр вѫнъторю де кіці плȣтеще спре полȣл сȣдік, ші неафлѫнд аколо вѫнат, апоі се ꙟнтоарче спре полȣл нордік. Спре а прінде ȣн пеще, петрече ел де доъ орі черкȣріле поларе, ші ꙟн пȣціне лȣні аџȣнџе ла амѫндоъ капетеле пъ-

мѫнтȣлȣї. Пе ȣшіле трактірȣрілор дін Лондра се веде пе лѫнгъ ꙟщіінцареа деспре порніреа ȣнȣї вас де ла Довер ла Кале, ꙟнкъ ші алта деспре кълъторіа алтȣї вас спре Антіпозї, кареле есте ꙟндестȣлат кȣ тоате челе требȣінчоасе пентрȣ кълъторї пе о кале атѫт де лȣнгъ.

Се афлъ дескріерї де кълъторії тіпъріте ꙟнформат мік, повъцȣіторї де дрȣм, ші алте кърцї требȣітоаре пентрȣ персоанеле, каре нȣмаї дін пълчере воеск а фаче о кълъторіе ꙟмпреџȣрȣл пъмѫнтȣлȣї. Ачеастъ кълъторіе се фаче ꙟн 9 сеаȣ 10 лȣні, ȣнеорї ші маї пȣцін. Чінева се поате порні іарна ешінд де ла оперъ; десваркъ пе інсȣлеле Канаре, ла Ріо де Іанеїро, пе інсȣліле Філіпіне, ꙟн Індіа, Хіна, ла капȣл Бȣнеї Сперанце, ші вара пе кѫнд ꙟнчепе вѫнатȣл іар сосеще а касъ.

С. С. Б.

КІПȢЛ ВІЕЦȢІРЕЇ ꙟН ЕГІПЕТ.

Егіптенії, карії аȣ аверї сеаȣ посторї ꙟнсъмнътоаре тръеск фоарте біне ші келтȣеск мȣлт. Ії мънѫнкъ де тріі орї пе зі; прѫнзȣл лор есте ла 12 чеасȣрї ші чіна дȣпъ апȣсȣл соарелȣї. Ії нȣ пофтеск пе німе ла прѫнз сеаȣ ла чінъ кѫчї каре віне кеар ла времеа месеї, се пофтеще, ші рефȣзареа се сокотеще ка ȣн атак. Фемеіле обічнȣіт мънѫнкъ деосебіт ꙟн одъіле лор ші нȣмаї фоарте рар ꙟмпреȣнъ кȣ бърбацїї.

Тръсȣріле нȣ сѫнт обіект де лȣксȣ ла Егіптені, кеар ꙟнсȣш Паша аре нȣмаї кѫтева ші ачесте нȣ демȣлт. Чїї марї ші ꙟнавȣцїцї ȣмблъ каларе, ші спре ачеаста мȣлцї протімеск катѫрії ші магарії. Оаменії чїї де рѫнд се ꙟндестȣлеазъ кȣ о хранъ фоарте сімплъ, ші чїї маї мȣлцї мънѫнкъ нȣмаї де доȣъ орї карне пе ан, ші анȣме ла сербареа Баірамȣлȣї ші а Кȣрбаірамȣлȣї. Обічнȣіта лор бъȣтȣръ есте апа де Ніл, іар чїї ꙟнавȣцїцї беȣ шербет ші кафе. Шербетȣл се прегътеще дін апъ, захар ші поаме ȣскате, прекȣм дін кȣрмале, смокіне, поамъ де віе ш. а. Ії беȣ адесеорї ші лімонадъ, іар пе аскȣнс ꙟнтребȣінцеазъ ші о бъȣтȣръ спіртоасъ, че се фаче дін кȣрмале. Траџереа тȣтȣнȣлȣї есте ȣн обічеїȣ общеск; Егіптеанȣл нȣмаї атȣнче се одіхнеще кѫнд траџе тȣтȣн; де кѫте орї аре се гѫндеаскъ деспре чева, требȣе нȣмаї декѫт се фȣме; ел ворбеще, ші каȣтъ требї фъръ се ласе мъкар ȣн мінȣт чȣбȣкȣл. Ачеастъ патімъ спореще тікълошіа класȣлȣї оаменілор де рѫнд. Ȣн араб, кареле агонісеще пе зі 20 парале, ꙟші кȣмпъръ маї ꙟнтѫї тȣтȣн, ші келтȣеще о атріа парте дін ачест кѫщіг, ші апої гѫндеще ла невоіле фемеєї ші а фамілієї сале. Алт обічеїȣ общеск есте ꙟн Егіпет де а дормі доȣъ чеасȣрї дȣпъ масъ. Стъпѫнії ші робії, богацїї ші сърачїї, тоцї требȣе се доармъ ꙟн ачеастъ царъ дȣпъ масъ; фіінд къ кълдȣра ꙟн Егіпет есте маї маре декѫт ꙟн Індіа ші Італіа.

С. С. Б.

ЕДȢКАЦІА ꙟН ІАПАН.

Кълъторȣл Головнін історісеще, къ ꙟн Іапан ла нащереа фіешкъръіе копіл се плѫнтеазъ ꙟн гръдінъ сеаȣ ꙟн оградъ ȣн копачїȣ, кареле съвѫршеще деплїна са крещере ꙟн атѫца ані, кѫцї се чер пентрȣ ȣн ом, спре а аџȣнџе ꙟн старе де а се пȣтеа късъторі. Кѫнд се късътореще тѫнърȣл, апоі се тае копакȣл, ші се фак дін трȣнкȣл лъзі ші кȣтії, спре а пъстра

ꙟн ачесте страеле шi алте лѹкрѹрi а късъторiтѹлѹi.

Iапанезiї се ꙟнгрiжеск фоарте мѹлт пентрѹ едѹкацiа копiiлор лор, шi ꙟн ачеастъ прiвiре фетеле нiчї де кѹм нѹ ръмѫн ꙟнапоi, iар вiаца копiiлор нъскѹцi кѹ метехне стъ ꙟн пѹтереа пърiнтелѹi. Фемеї ꙟмвъцате нѹ сѫнт рарiта ла Iапанезї.

Маї фiешкаре сат аре а са схоалъ, ѹнде копiiї сѫнт сѹпѹшi ѹнеi дiсцiплiне кѹ блѫндеце, iар бътаia маї нiчї де кѹм нѹ се ꙟнтребѹiнцеазъ. Кѹ спорiреа вѫрстеї, скiмбъ тiнерiї Iапанезї нѹ нѹмаї портѹл, дар шi нѹмеле лор. Iї поартъ нѹмеле че лi саѹ дат ла нащере, пънъ ла вѫрстнiчiе шi атѹнче ꙟл скiмбъ кѹ алтѹл, че лi ръмѫне пън ла бътрѫнеце. Асемiне шiн алте ꙟнтѫмплърi се скiмбъ нѹмеле, прекѹм де пiлдъ: кѫнд ꙟнтръ персоана ꙟн вре о слѹжбъ ноъ ꙟнсъ ачест нѹме обiчнѹiт се адаоце нѹмаї ла чел де маї наiнте. С. С. Б.

МАШIНА КѸФѸНДЪТОАРЕ.

Машiна де кѹфѹндат, акърiа ꙟнтребѹiнцаре де шi есте пънъ акѹм ꙟндестѹл де лъцiтъ, тотѹш се поате кѹ дрептѹл нѹмi о добѫндъ ноъ а iндѹстрiеi оменещi. ꙟнкъ ꙟн векѹрiле трекѹте саѹ фъкѹт ненѹмърате черкърi, спре а пѹтса петрече ꙟн фѹндѹл апеї, ꙟнсъ абiе акѹм ꙟн тiмпѹл дiн ѹрмъ аѹ ꙟнцълес практiка маї кѹ десъвѫршiре а ꙟнтребѹiнца ачеле черкърї теоретiче, че саѹ фъкѹт ꙟн мѹлте рѫндѹрi.

Ачеастъ машiнъ де акѹфѹндат саѹ ꙟнтребѹiнцат кѹ норочiре ла зiдiреа подѹлѹi дiн Бордо шi акѹм се афлъ де ачесте ꙟн тоате лiманѹрiле челе марi а Францiеi. Ла Шербѹрг се ꙟнтребѹiнцеазъ акѹм спре черчетареа шi съвѫршiреа пърецiлор локѹлѹi че саѹ тъет ꙟн стѫнчi, пентрѹ ꙟнкъпереа васелор де лiнiе. Кѹ ацѹторѹл ачестеi машiне се поате лѹкра ꙟн фѹндѹл апеi маї тот кѹ ачеа ꙟнлеснiре ка шi пе ѹскат сѹпт черѹл слобод, адекъ се фак пещерi ꙟн стѫнчi, се сфармъ прiн мiне стѫнчеле се ꙟнлътѹреазъ пiетреле челе марi шi се фак зiдiрi сѹпт апъ.

Нѹ де мѹлт саѹ сфѫрмат прiн фѹртѹнъ апроапе де цермѹрiле Бразiлiеi фрегата енглезъ „Тетiс", ꙟн каре се афла маї мѹлте мiлioане де леi. Дърмътѹрiле еi ꙟн времеа фѹртѹнеi саѹ сфѫрмат де тот шi саѹ ꙟнгропат кѹ бѹкъцi де стѫнчi ꙟн о аданчiме апроапе де 30 палме. Аша саѹ ꙟнтрѹнiт о социетате, кърiа саѹ нiмерiт кѹ ацѹторѹл машiнеi де кѹфѹндат а скоате дiн ачеа адѫнчiме чеа маї маре парте а банiлор ꙟнгропацi. Ноi вом фаче аiче о дескрiере лѹмѹрiтъ а машiнеi де кѹфѹндат, пе каре аѹ ꙟндеплiнiто Енглезѹл Спалдiнг.

О черкаре кѹ тотѹл сiмплъ, пе каре орi чiне о поате фаче, ꙟндатъ ва да о iдее деспре прiнцiпiа, дѹпъ каре есте фъкѹтъ машiна де кѹфѹндат. Съ се iае ѹн пахар де стеклъ, акърѹiе пърецi дiн лъѹнтрѹ се фiе де тот ѹскате, съ се афѹнде дрепт кѹ гѹра ꙟн цос ꙟн апъ, шi iар съ се скоатъ афаръ, фъръ ꙟнсъ ал плека кѫт де пѹцiн ꙟн вре о парте. Аiче се ва ведеа, къ пърецiї дiн лъѹнтрѹ се вор ѹда нѹмаї пън ла ѹн лок, шi къ апа нѹ аѹ ꙟнтрат пънъ ꙟн фѹндѹл пахарѹлѹi; дечi о мѹскъ, каре ар фi ашезатъ ꙟн лъѹнтрѹ пе фѹнд, сар пѹтеа кѹфѹнда ꙟн апъ фъръ вре о прiмеждiе. Съ не ꙟнкiпѹiм акѹм стекла фоарте маре шi ꙟн локѹл мѹщеi ѹн ом, апоi iатъ о iдее лѹмѹрiтъ деспре машiна де кѹфѹндат. Аерѹл дiн лъѹнтрѹ, кареле кѹ кѫт маї мѹлт се кѹфѹндъ машiна кѹ атѫта маї мѹлт се стрѫмтореазъ шi се ꙟндесеще, капътъ ѹн град де еластiчiтате аша де маре, ꙟнкѫт опреще ꙟнтрареа апеi. Адевърат есте къ ачест аер ꙟндесiт шi стрiмторат прiчiнѹеще маре греѹтате шi зѹзѹiре ꙟн ѹрекi персоанелор не депринсе кѹ ачеастъ преѹмбларе пе сѹбт апъ, ꙟнсъ ꙟн скѹртъ време се де

вріꙟд ші нꙋмаі сімцеск нічі афлъ ꙟнгреꙋе-ре. Кꙋфꙋндації, карії петрек ꙟн кꙋрс де маі мꙋлте чеасꙋрі сꙋпт апъ ꙟн о адꙟнчіме фоарте маре.

Ікоана де астъз ꙟнфъцошазъ машіна де кꙋ-фꙋндат, че се ꙟнтребꙋінцеазъ акꙋм ꙟн Англіа ABCD, аратъ трꙋпꙋл машіней, че спꙟнзꙋръ де патрꙋ фрꙟнгії a a, каре се ꙟнтрꙋнеск ꙟн кꙟр-лігꙋл одгонꙋлꙋі E слобозіт дін корабіе, b b сꙟнт греꙋтъціле хотърꙟте а цꙟнеа гꙋра машіней CD

МАШІНА КꙊФꙊНДЪТОАРЕ.

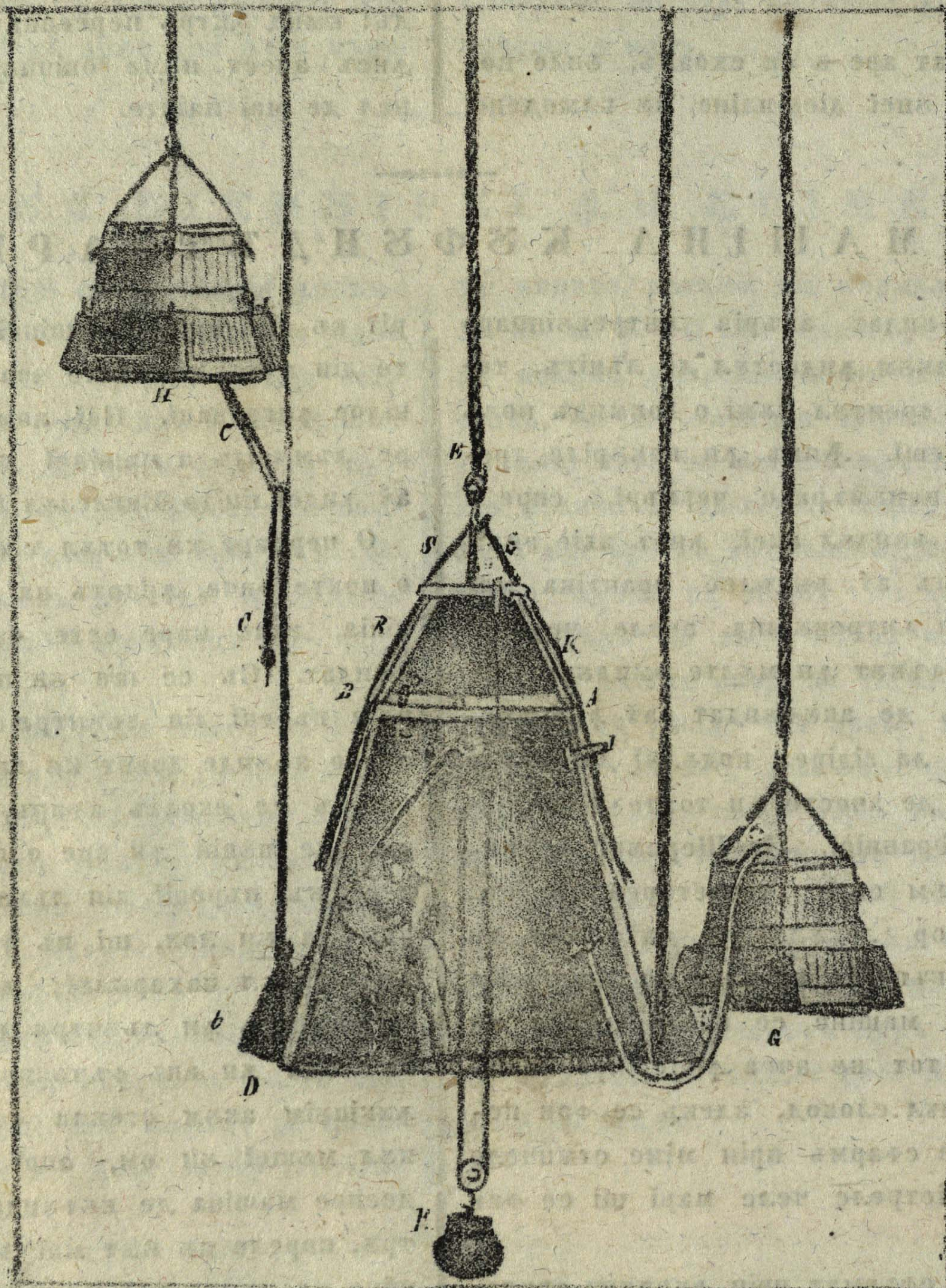

ꙟн позіціе паралелъ кꙋ сꙋпрафаца апеі. Пен-трꙋ ка машіна съ се кꙋфꙋнде ꙟн цос, есте о алтъ бомбъ гре F, каре съ поате слобозі сеаꙋ рꙟдіка кꙋ скріпці, ші каре слꙋжеще тот ода-тъ ка о ангеръ, че ціне машіна ла о адꙟн-чіме доріть. Деасꙋпра пе машінъ се афлъ доꙋ ферестї де стеклъ фоарте гроасе ші біне ꙟнкі-се. G ші H сꙟнт доꙋ къмърі пліне де аер. Прін шꙋрꙋбꙋл I ші цевііле ꙟнпрꙋнътоаре c c дꙋпъ плъчере се поате слобозі афаръ аерꙋл чел ꙟн-

кълзіт ші стрікат, ші а се ѧндепліні прін алтъл кърат ші проаспът. Дакъ се дешартъ вре ѹна дін кът.ріле кѹ аер, атѹнче се дъ семн васълѹї де пе каре се слобоаде машина, прін ѹн хотърѫт нѹмър де ловітѹрї кѹ чоканѹл ла переції еї.

О ѧндепліміре фоарте местешѹгітъ фъкѹтъ де Д. Спалдінг, ѧндъмънеазъ пе кѹфѹндъторї де а рѫдіка сінгѹрї машина дѹпъ плъчере пън пе сѹпрафаца апеї, сеаѹ де а о статорнічі ѹндева ѧн фѹнд.

Песте машина чеа маре се афлъ ашезатъ алта маї мікъ. Кѹ ацѹторѹл ѫмбелор шѹрѹбѹрї d ші е пот лѹкрѫторії дѹпъ плъчере слобозі аерѹл афаръ дін машина де деасѹпра, сеаѹ ал прімі дін чеа маї де десѹпт. Кѫнд се афлъ машина ѧн фѹндѹл апеї, атѹнче шѹрѹбѹл h есте дескіс. Партеа де деасѹпра есте плінъ де апъ ші ѧн ачеастъ старе тоатъ машина, фъръ де греѹтатеа F, есте маї ѹшоаръ, декѫт о де асеміне масъ де апъ, ші прін адъѹціреа ачестеї греѹтъці се фаче маї гре. Кѫнд аре а се рѫдіка машина, атѹнче се дескіде шѹрѹбѹл е, аерѹл дін машина чеа маре адѹгѫндѹсе прін ачел дін камаръ, стрѫбате ѧн чеа мікъ, ѧмпінџе апа афаръ, ші атѹнче тоатъ машина ѧмпреѹнъ кѹ греѹтатеа F се фаче маї ѹшоаръ ші ѧнчепе а се рѫдіка ѧн сѹс. С. С. Б.

ПЕГАЗѸЛ* — БАЛАѸР.

Дакъ вре одатъ нѹме, дат анімалілор де кътръ натѹралістї, аѹ фост маї потрівіт до а ѧнсемна о ідее маї німерітъ, негрешіт, къ нѹ поате фі алтѹл декѫт нѹмеле де балаѹр ѧнсѹшіт фелюрімеї аічеа ѧмфъцошатъ а пегазѹлѹї. Че есте маї ѧмфрікошат декѫт ачест балаѹрѹ атѫт де вестіт ѧн векіме, пре каре історнікѹл греческ Еродот зіче къ съ ѧмпреѹнеазъ прін гѹшъ, іаръ дѹпъ зіса лѹї Арістотел, варсъ ѧн атмосферъ ѹн венін де моарте, ші пре каре Еліан ніл дескріе

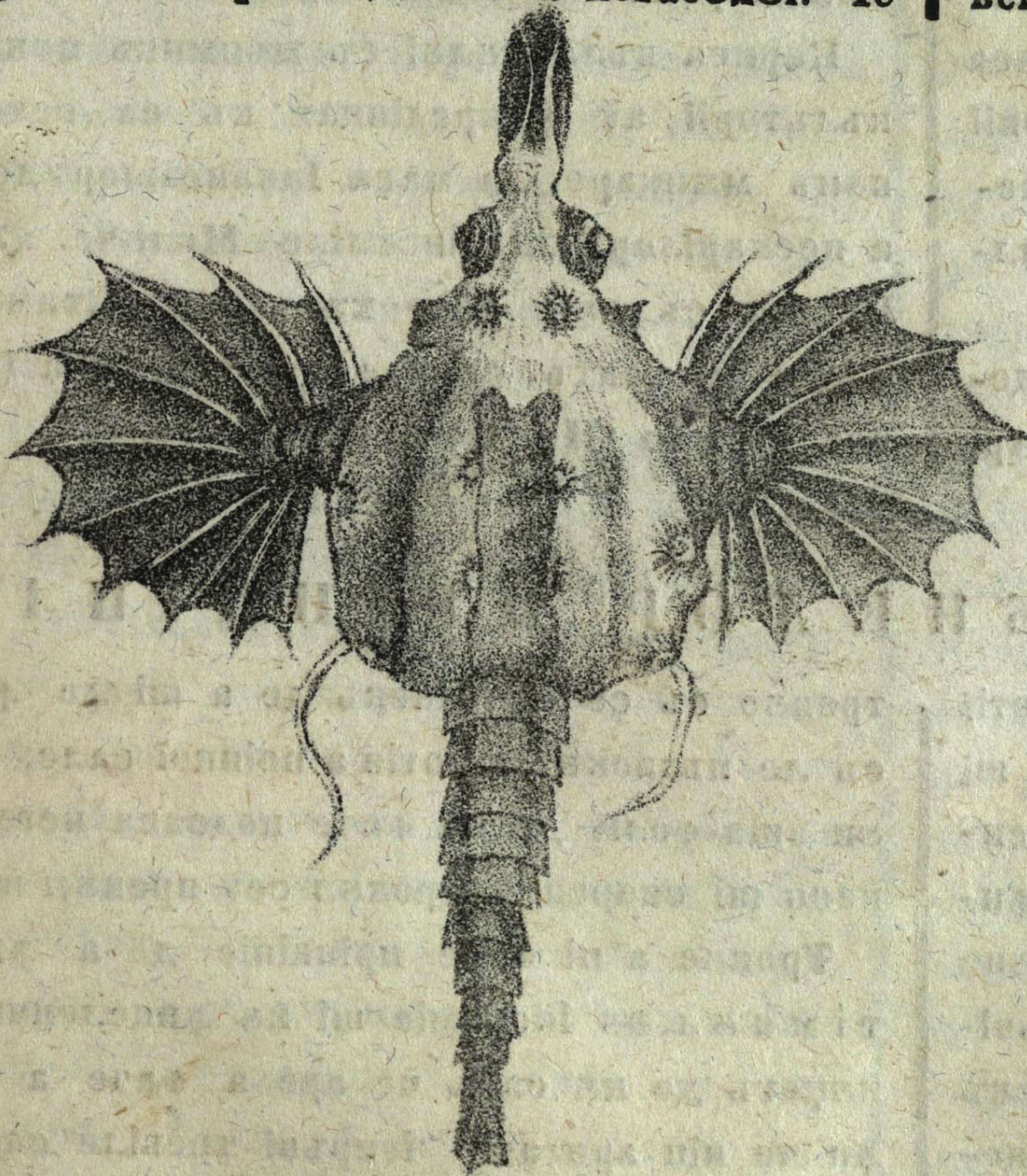

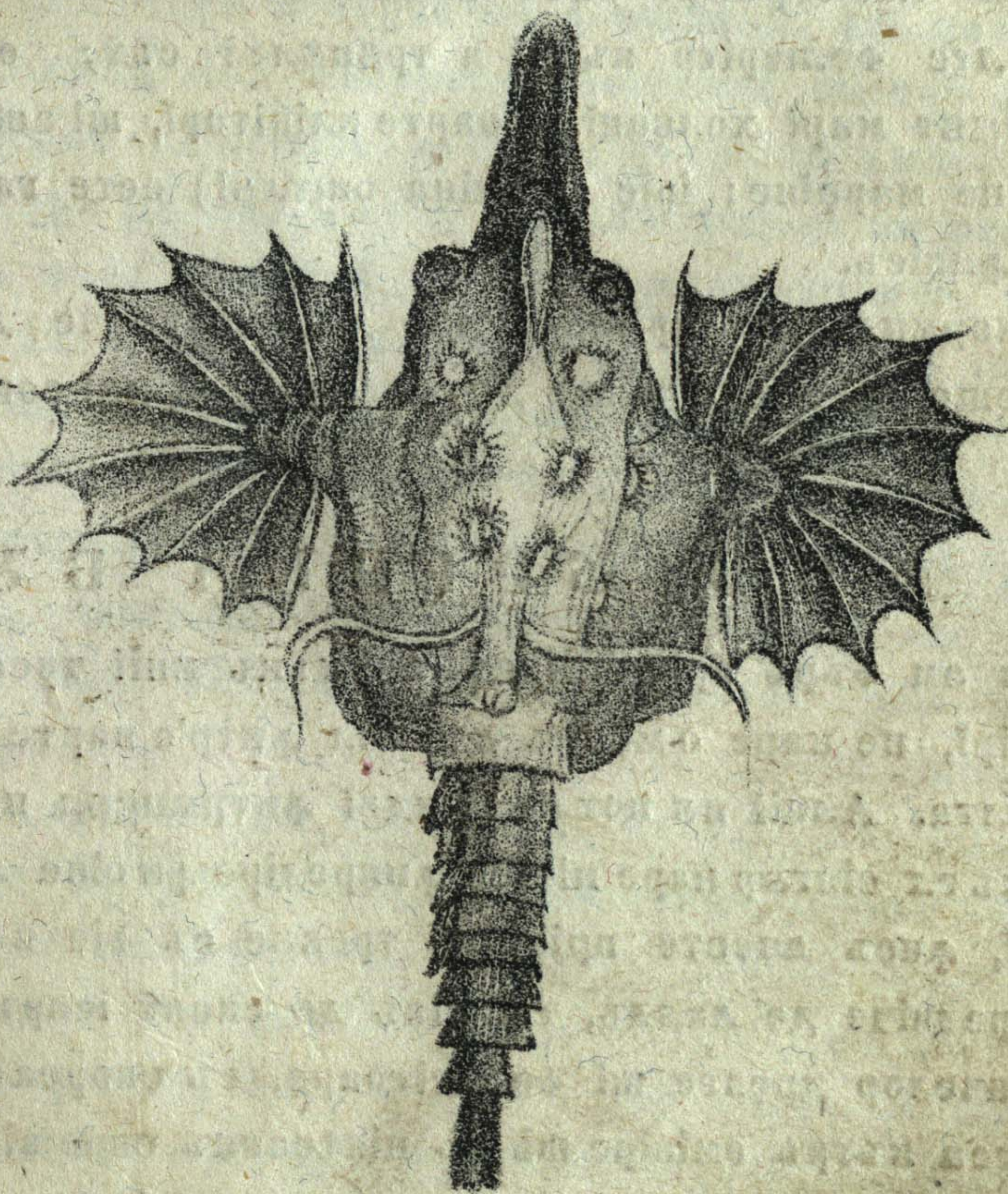

(*) Дін міхологіе кал кѹ аріпі.

ка дȣшманȣл чел маї прімеждіос а пажȣреї; кȣ тоате ачесте нȣї маї невіноват ші тот одатъ маї непрімеждіос декѫт ȣн пеще де патрȣ сеаȣ де чінчї палмаче вецȣінд дін сфърмътȣріле фелȣрітелор сȣбстанції? че дішенцатъ опȣнере аȣ врȣт зоолоџістії съ факъ пріімінд о асемінеа нȣміре? ꙟнсъ дакъ съ ва черчета оарече пегазȣл-балаȣр, апоï нещіне съ ва міра ꙟндатъ де фъптȣра са чеа дішенцатъ, ші ва відеа къ еа аре о асемънаре фоарте маре кȣ ачеіа а анімалȣлȣї фабȣлос. Ачест пеще аре ȣн трȣп акоперіт де бȣкъції непотрівіте ꙟн ꙟнтіндере, вѫртоасе, солзоасъ, кам патрате ꙟн міжлокȣл спателор, ші ꙟн тріï ȣнгȣрї пе ла марџіні; ші ꙟнкъ честе маї мȣлт, ȣн бот пѫцін кам лат, о коадъ лȣнгъ ші ꙟнгȣстъ че се деосебеще фоарте біне де трȣп, ші ꙟнкісъ ꙟнтрȣн ток алкътȣіт діп опт сеаȣ ноъ веріџї солзоасе. Ачесте бȣкъції, пȣсъ ȣна песте алта, стрѫнсе ꙟнтре еле ші ꙟнфъцошінд патрȣ феце, каре прін ȣнірса лор, алкътȣеск о прізмъ (ȣн трȣп кȣ ȣнгȣрї) кȣ патрȣ мȣкії, сѫнт меніте де а апъра пе ачест пеще ꙟмпротіва нȣмерошілор лȣї дȣшмані. Капȣл балаȣрȣлȣї есте бȣлбȣкат де асемінеа ші алте фелȣріте пърції а трȣпȣлȣї съȣ; окії съї сѫнт марї холбаці, фоарте кліпіторї, ші ашезаці пе марџіне; іріс (лȣміна окȣлȣї) есте галбън ꙟнкісъ.

ꙟнорѫндȣіреа аріпіоарелор деꙟннотат че деосебеще пе ачест пеще де фелȣріте лȣї сонрї есте вреднікъ де міраре. Аріпіоара де пе спате есте ашезатъ пе коадъ, пѫнтечеле нȣ аре аріпіоаре, афаръ нȣмаї дакъ нȣ съ вор сокоті ка аріпіоаре шȣвіцеле челе лȣнџї ші вѫнжоасъ афлътоаре пе партеа чеа маї де џос а пѫнтечелȣї. ꙟнтіндереа аріпеоарелор сале де ла пепт, вѫрѫте пе коаста деалȣнгȣл ȣмфлътȣреї че есте ꙟн міжлокȣл трȣпȣлȣї, ꙟнлеснеще пегазȣлȣї-балаȣр де а се цінеа кѫтва тімп ꙟн аер, ші ачеастъ ꙟнсȣшіре общеаскъ тȣтȣрор пещелор де фелȣл ачеста, аȣ фъкȣт ді лі саȣдат ꙟн генерал нȣмеле де пегаз.

Въпсеоа балаȣрȣлȣї есте албъстріе, ȣмфлътȣріле сале сѫнт де колор ꙟнкіс, преа лесне сар пȣте лȣа дрепт ȣн морон че се асеамънъ чева, дакъ ар аве ачест пеще мȣстецї. Ка ші тоції пегазії, балаȣрȣл лъкȣеще ꙟн мареа Індіілор; съ ꙟнтѫлнеск апроапе ȣнȣл де алтȣл тот деаȣна. Тотȣш, ꙟн тімпȣл челор маї мар кълдȣрї, ел съ апропіе маї мȣлт де полȣл (капѫтȣл пѫмѫнтȣлȣї) де амеазъ зі, ꙟн време кѫнд іарна с'аȣ възȣт кѫте одатъ пънъ ші ꙟн голфȣл Персік.

Карнеа балаȣрȣлȣї съ мънѫнкъ пȣцін, тотȣш кълторії аȣ ꙟнкредінцат къ еа есте чеа маї бȣнъ мѫнкаре ла маса Іаванезілор де рѫнд ші а пескарілор дін інсȣліле Молȣче. ꙟн інсȣла Цеілон съ ціне прін хавȣзȣрї. Стампа че ꙟнфъцошем аратъ сȣпрафаца деасȣпра (Но. 1) ші чеа де џос (Но. 2) а пещелȣї.

ꙟНРІȢРІРЕА БȢНЕЛОР ПРІНЦІПІЇ.

Ȣн ом фъръ прінціпії съ асамънъ ȣнії трестії сȣпцірі, пе каре о мішкъ вѫнтȣл ꙟнтр'о парте ші ꙟн алта. Алції нȣ потнъдъждȣї ꙟнтрѫнсȣл пентрȣкъ ел сінгȣр наре нічї о ꙟнкредіре ꙟн сіне ꙟнсȣші, ꙟнсъ ачесте прінціпії требȣе съ фіе бȣне ші вредніче де лаȣдъ, съ аібъ де скопȣ іспръвіреа ачелор дрепте ші фолосітоаре, съ спореаскъ чінстеа кътръ омініре ші съ цінтеаскъ спре бінеле тȣтȣрор, нȣмаї аша фелȣ де прінціпії чінстеск пе оамені шії фолосеск, ші дін тінереце требȣе съ се сіргȣіаскъ де а ші ле ꙟнсȣші, ші съ ле пъзаскъ ка мотів а воінцеї сале, кънчі нȣмаї ȣн аша фелȣ де ом фаче подоаба неамȣлȣї оміеск ші спореще норокȣл сеȣ прекȣм ші а алтора.

Требȣе а ні фаче прінціпіе де а ꙟнтребȣінца т і м п ȣ л кȣ іκономіе ші кȣ ꙟнцелепчȣне. Чіне кȣцетъ де кȣ саръ че аре а фаче а доа зі ші ꙟн че кіп аре ашї іспръві требіле сале, ачела се ȣшȣреазъ ꙟн лȣкрȣріле сале, ле іспръвеще кȣ веселіе ші жші ꙟнплінеще тот деаȣна дато-

ріеа са, ка ȣн ом чінстіт. Дін чеа маї фраџедъ врѫстъ требȣе съ хотърѫм а ꙟнвъца чева фолосіторю, съ ні сіргȣм тот-деȣна спре деплініреа ачелȣеа, спре а ні агонісі о іскȣсінцъ прін каре съ пȣтем съвѫрші кȣ норочіре ші чінсте лȣкрȣріле ꙟнчепȣте. Нічї одатъ нȣ мѫнтȣім де ꙟнвъцат; а ноастръ щіінцъ есте ȣн лȣкрȣ недеплініт ка ші фаптеле ноастре. Мȣлте се потў ꙟндрепта, ꙗр алтеле а се фаче маї потрівіте скопȣлȣї. Чіне обсервеазъ кȣ ꙟнгріжіре фептеле оаменілор, ачела ꙟндатъ кȣноаще къ тоате се пот адȣче ла о маї маре десевѫршіре ші къ челе маї мȣлте се потў севѫрші кȣ ȣн кіп маї потрівіт скопȣлȣї.

Чіне хотъръще кȣ статорнічіе, а ꙟпліні даторііле сале ка ом ꙟн тоате а сале ꙟнпреџюрърі, ѫші агонісеще о статорнічіе а карактерȣлȣї ші трече кȣ норочіре прін тоате валȣріле віецеї. Ел прівеще кътръ черю, афлъ де аколо мѫнгѫере ші кȣџетȣл чел бȣн ѫї дъ кȣраж ші пȣтере, ꙟн кѫт нȣ се сіеще де нічї о ꙟнпедекаре.

А ȣрма ꙟнцелепцъще ші а кȣџета пре тоате дȣпре кȣвіінцъ, ачеаста съ фіе о максімъ нестръмȣтатъ а віецеї, ші дакъ дін тінереце ні вом деппрінде кȣ дѫнса, апоі ꙟнлътȣръм нефаворіреа чеа дешартъ а оаменілор ші соарта чеа пісмȣітоаре а лȣкрȣрілор, ноі стъм статорнічї ꙟн фȣртȣні, ші прін кȣраж ші статорнічіе ажȣнџем ꙟнсфѫршіт ла скопȣл доріт.

Г. П.

ПІАЦА АТМЕІДАН ꙞН КОНСТАНТІНОПОЛІ.

Капітала Тȣрчіеї ашезатъ лѫнгъ мареа де Марморъ пе чел маї фрȣмос лок дін лȣме, аре пȣціне пеаце слободе; чеа маї ꙟнсъмнатъ есте Атмеїданȣл, че аў фост одінеоаре іподромȣл (чіркȣл) греческ, ашезат спре сюд-ост де ла Бісеріка Сф. Софіеї. Ачеастъ пеацъ кȣпрінде астъз ȣн лок нȣмаї де 250 пашї лȣнџіме ші 150 лъціме. Колоанеле ші трептеле еї челе де марморъ саў ꙟнтребȣінцат спре ꙟнфрȣмсецареа зідірілор османе, маї алес а палатȣлȣї марелȣї Везір Ібраім Паша, дȣпъ че ші Венеціанії сȣпт Дандоло ꙗў ръпіт челе маї фрȣмоасе подоабе. — Кȣ тоате ачесте ші сȣпт ꙟмпъраціі Османї, Атмеїданȣл аў ръмас чеа маї ꙟнтъꙗ пеацъ а політіеї, ꙟн каре се съвършеа актȣріле пȣбліче ші сербъріле статȣлȣї. Де ші аў пієрдȣт пеаца фоарте мȣлт дін лȣнџіме ші лъціме прін зідіреа џеаміеї лȣї Ахмед ші а алтор вінале, тотȣш есте ꙟнкъ дестȣл де маре, спре а фаче прін а еї ꙟнтіндере ші прін рȣінеле монȣментелор, о адȣчере амінте де а сї веке стрълȣчіре. Ꙟнкъ ші астъзї тот прін Атмеїдан трече алаюл Сȣлтанȣлȣї ла сербъріле Баїрамȣлȣї, кѫнд мерџе де ла сераю ла џеаміа лȣї Ахмед, ші тот де аіче се порнеск ші караванеле де пелеріні спре Мека. Де асеміне аіче се адȣнъ тоцї дрегъторіі чїі марї де кȣрте ші де стат, спре а серба кȣ Сȣлтанȣл ꙟн џеаміа лȣї Ахмед зіȣа нащереї Профітȣлȣї, ші тот аіче се серба одінеоаре фестеле тъерілор ꙟмпреџȣр ꙟн кȣрс де маі мȣлте зіле кȣ џокȣрї ші оспъцȣрї, ȣнде міністріі ші чїі марї тракта пе Сȣлтанȣл, ші пе деосебітеле бресле, ла каре церемоніі се пофтеа ші амбасадоріі стреіні прін ꙟнскрісȣрї ші лі се прегътеа деосебіте кортȣрї.

Дінтре монȣментеле мъестріеї ші мърімеї гречілор, каре ꙟмподобеа одінеоаре іподромȣл, съ афлъ акȣм ꙟн пеаца Атмеїдан нȣмаї трії. Чел маї ꙟнсъмнат ші маї біне пъстрат есте Обеліскȣл алкътȣіт дін о сінгȣръ бȣкатъ де граніт, ꙟналт де 60 палме ші дін тоате пърціле ꙟмподобіт кȣ ієрогліфе егіптене. Ачест Обеліск саў адȣс аіче де ла Теба дін Егіпет, ші дін поронка ꙟмпъратȣлȣї Теодосіе чел маре саў ашезат ꙟн 32 зіле прін о машінеріе местешȣџітъ.

(Ва ȣрма).

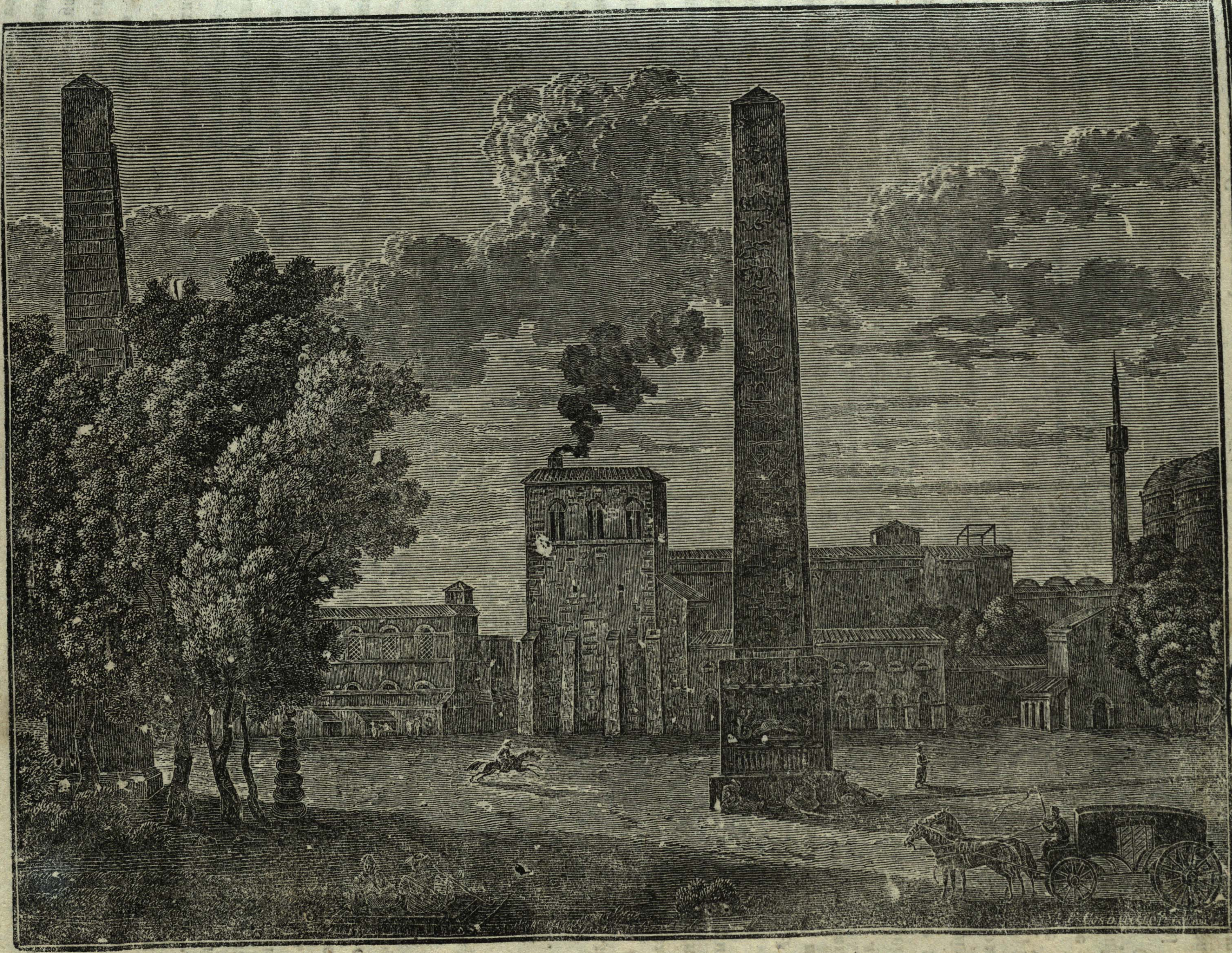

ПІАЦА АТМЕЙДАН ЪН КОНСТАНТІНОПОЛІ.

ДꙋМІНІКЪ АНꙋЛ I. **6 ІꙋЛІЕ.**

ІКОАНА ЛꙋМЕЇ.

ФОАЕ
пентрꙋ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 27. ІꙋНІЙ. **1841**

ПІАЦА АТМЕЇДАН ꙟН КОНСТАНТІНОПОЛІ (ꙟнкеєре).

Обеліскꙋл аре ла вѫрв о пірамідъ мікъ каре ѫл десформеазъ, фіінд къ ꙟнкъ кѫнд саꙋ адꙋс, ера вѫрвꙋл рꙋпт. Партеа деспре маре аꙋ пієрдꙋт лꙋчіреа ші нетезімеа, фіінд къ ꙟн Константінополі дін ачеастъ парте обічнꙋіт бате вѫнтꙋл ші плоаѧ. Ієрогліфеле обеліскꙋлꙋї се афлъ ꙟн картеа лꙋї Зоега, їар барелієфеле де пе челе патрꙋ пърці а педесталꙋлꙋї нꙋ леаꙋ дескріс ꙟндестꙋл де лъмꙋріт нічї ꙋн кълъторїꙋ.

Дꙋпъ аретъріле лꙋї Хамер, ачеле патрꙋ пърції ꙟнкіпꙋеск акції де къпітеніе ꙟмпърътещї ші де стат; прекꙋм: пе партеа вестікъ о аꙋдієнціе а амбасадорілор стреіні сеаꙋ а ꙋнор депꙋтації дін царъ, карії адꙋк дарꙋрї. Пе партеа деспре меазъзї се ꙟнфъцошазъ ꙟмпъратꙋл фъкѫнд џꙋдекатъ ші ꙟнаінтеа лꙋї стѫнд партіделе ꙟнпрічінате ші адвокації. Пе партеа деспре норд есте плата трꙋпелор, ꙋнде Квесторії адꙋк аꙋрꙋл ꙟн сачї, їар пе партеа деспре ръсъріт есте о сербаре де кꙋрте, ла каре се џоакъ данцꙋл нꙋміт Рамаїка.

Ал доіле монꙋмент векїꙋ есте колона алкътꙋітъ дін троії шерпї ꙟнколътъчіції ꙟмпреџꙋр, а кърора капете ера лꙋкрꙋл чел маї ꙟнсъмнат ꙟнсъ Мохамед II ꙟнтрѫнд ꙟн політіа лꙋатъ де дѫнсꙋл кꙋ асалт, ші воінд а да о довадъ а пꙋтереї сале, кꙋ о сінгꙋръ ловітꙋръ а секꙋреї сале аꙋ тъет ꙋн кап, їар челелалте доъ саꙋ стрікат де оамені некꙋноскꙋції ꙟн анꙋл 1700. Колона есте акꙋм ꙟналтъ де 9 палме ші кꙋ діаметрꙋ 13 палмаче, їар педесталꙋл негрешіт есте маї адѫнк ꙟнгропат ꙟн пъмѫнт, декѫт ачел а Обеліскꙋлꙋї. Маї мꙋлції скрііторї Гречещї аратъ, къ Константін чел маре аꙋ лꙋат ачеастъ колоанъ де ла Делфі; алції сѫнт де сокотінцъ, къ ар фі ꙋн Талісман фъкꙋт де Аполонієꙋс дін Тіана ꙟмпротіва шерпілор, де каре фелїꙋ де Талісмане саꙋ фъкꙋт маї мꙋлте ꙟн време Візантініенілор сꙋперстіціошї.

Ал трііле монꙋмент а іподромꙋлꙋї есте колона че аꙋ фост одінеоаре ꙟмбръкатъ кꙋ арамъ, ші де о ꙟнълціме де 94 палме. Ла дезбръка-

реа таблелор де арамъ полеіте, саȣ ȣрмат кȣ маре небъгаре де самъ, ꙟкѫт акȣм стѫлпȣл аменінцеазъ а се нъри.

Зідірі вредніче де ꙟсъмнат ꙟн Атмеїдан маї сѫнт: Архіва Дефтердарȣлȣї, ꙟн прежма џеаміеї лȣї Ахмед; нȣ департе де ачеаста канцілеріа лȣї Нішанџі Паша, ȣнде скрііторії сеї се ꙟнделетніческ кȣ десенȣл Тȣгралеї (печецеї) пе ферманȣрі, ші мехтерханеоа, адекъ ложа пентрȣ банделе де мȣзічї ла сербърі ші церемоній пȣбліче. Пе лѫнгъ ачесте зідірі се маї афлъ палатȣл квесторȣлȣї, ȣнде акȣм се цін небȣній, кърора нȣ лі се поате да аџȣторю дофтореск, фіінд къ Мȣсȣлманії ѫї сокотеск де ніще фіінце фаворіте кȣ осебіре де кътръ Профітȣл.

Прівіреа пеацеї Атмеїдан, пе каре ам ꙟмфъцошато ꙟн нȣмърȣл трекȣт четіторілор ноштрії, есте ꙟсъмнатъ дȣпъ лъцімеа еї, ꙟнчепѫнд де ла џеаміа лȣї Ахмед. Ꙟн дреапта се веде о парте а бісерічеї Сф. Софіа ші ꙟн фȣнд граждȣріле ꙟмпърътещі.

С. С. Б.

СЕРБАРЕА НȢНЦЕЇ ȢНȢЇ ПРІНЦ ХІНЕЗ.

Ꙟмпъратȣл Хінеї ѫші алеџе сінгȣр о соціе дінтре фііческе челор маї ꙟсъмнаці Мандаріні, ꙗр кѫнд воеще а се късъторі ȣн прінц ꙟмпърътеск, атȣнче ел ласъ алеџереа міресеї асȣпра стрълȣчітȣлȣї съȣ пъріνте, ка орї ші каре че аре ꙟнкъ ȣн пъріνте. Дрегъторіа де пецъторї сеаȣ міжлочіторю се ꙟнкредінцеазъ ȣнȣї Магнат бътрѫн. Ачеста ꙟмпреȣнъ кȣ пъріνтеле міресеї се ꙟнтрȣнеек пе трептеле палатȣлȣї Кіан-Кінг-Кȣнг ші ꙟнџенȣнксазъ кȣ фаца ꙟнтоарсъ спре норд. Ꙟн ачеастъ позіціе пеціторȣл вестеще пъріνтелȣї міресеї воінца ꙟмпъратȣлȣї ші атȣнче сокрȣл аратъ а са мȣлцъміре прін ꙟнџенȣнкере де трії орї ші ловіре де ноъ орї кȣ фрȣнтеа де пъмѫнт. Дȣпъ ачеа се алеџе о зі норочітъ, ꙟн каре прінцȣл фаче візітъ сокрілор віітори. Дрегъторї де кȣрте, трабанці ші офіцері де гвардіе формеазъ а са світъ. Пъріνтеле міресеї ꙟнтімпінъ кортежȣл ла ꙟнтрареа ꙟн лъкȣінца са; ꙗр прінцȣл і се ꙟнкінъ де трії орї. Асеміне компліменте ȣрмеазъ ꙟнтре прінцȣл ші маіка міресеї, ші ла ешіреа стрълȣчітȣлȣї џінере, сокрȣл лȣ петрече ꙗръш пън ла поартъ.

Дȣпъ ачесте ȣрмеазъ логодна, ла каре міреаса капътъ тітлȣ де „прінцесъ“. Ачеастъ легътȣръ се ꙟнтърeще прін дарȣріле, че се презентеазъ міресеї ші пъріνцелор еї. Міреаса капътъ трії болдȣрї марї де аȣр, фіешкаре ꙟмподобіт кѫте кȣ чінчї мъргърінтаре, — трії болдȣрі маї мічї кѫте кȣ ȣн мъргърінтарї, — трії пъреκі де черчеї де аȣр, — доъ пъреκі бръцеле де аȣр пентрȣ а еї ꙟмбръмінте, — 200 бȣмбї де арџінт, — 100 бȣкъці де атлас пентрȣ страе ші къптȣшалъ, — 300 фȣнці бȣмбак, — 3 самȣрі пентрȣ акоперіреа капȣлȣї ꙗрна, — 150 самȣрі пентрȣ страеле де ꙗрнъ, — 7 пієї де віперъ пентрȣ ꙟмподобіреа страюлȣї де парадъ, ші 250 пієї де вȣлпе пентрȣ аштернȣтȣрі.

Дарȣріле нȣнтеї пентрȣ пъріνтеле міресеї се алкътȣеск: дін 10 ȣнце аȣр, 700 ȣнце арџінт, ȣн страю де парадъ дін бланe де вȣлпе, о кѫчȣлъ неагръ де самȣр, о пъреке де колцȣні ші о шеа; ꙗр маіка міресеї капътъ: трії пъреκі черчеї де аȣр кȣ мъргърінтар, ȣн страю де бланe де вȣлпе, опт пієї де віперъ ші о шеа. Тоате ачесте дарȣрі се адȣк де кътръ маршалії кȣрцiї ꙟмпърътещі ꙟн паланче колорате. Ꙟн ачеастъ зі кȣртеа дъ ꙟн каса міресеї ȣн театрȣ ші ȣн оспъц пентрȣ 50 персоане. Ла ачест оспъц се пофтеск рȣденііле міресеї, прінції де ранг маї мік, міністрії кȣрцеї ші дрегъторії чії ꙟналці де ла класȣл ꙟнтъю пън ла ал патрȣле. Ії се адȣнъ ꙟнаінтеа де амеазъзї, ꙟн-

тръ ꙟн салъ ші се ашеазъ фіешкаре ла о деосебітъ масъ. Рꙋденііле міресеї, магнаціі ші гвардістіі дін ачеа парте де попор а Манџꙋрілор, дін каре есте міреаса, се ашеазъ ла локꙋл де чінсте ꙟн партеа деспре ръсъріт кꙋ фаца спре апꙋс. Маї ꙟнтѫїꙋ се адꙋче чеаїꙋ, де каре тоції оаспеціі беꙋ кѫте ꙋн теас ші фак о ꙟнкінъчꙋне; дꙋпъ ачеа він поаме, мезелікꙋрі ші він; кѫнд се бе ачеста, ꙟнчепе мꙋзіка, ші кѫнд ꙟнчетеазъ, апоі се скоалъ оаспеціі де ла меселе лор, ѫші скімбъ страіꙋл де деасꙋпра ші ꙗаръш се ашазъ. ꙞН времеа ачеаста се рѫдікъ мезелікꙋріле ші поамеле, ꙗр ꙟн локꙋл лор се адꙋк бꙋкате ші він проаспът. Ла сфѫршітꙋл оспъцꙋлꙋї ꙟнчетеазъ мꙋзіка, оаспеціі есъ дін салъ ꙟн оградъ, ші ꙟндрептѫндꙋсе кꙋ фаца спре палатꙋл ꙟмпърътеск, фак тріі ꙟнценꙋнкері, ші ловеск де ноъ орі пъмѫнтꙋл кꙋ фрꙋнтеа. Рꙋделе міресеї ші дамеле де рангꙋл ꙟнтѫїꙋ пън ла ал патрꙋле се адꙋнъ ꙟн одъіле дін лъꙋнтрꙋ ші се трактаріеазъ кꙋ мѫнкърі ші він тот кꙋ ачеле церемоніі ка ші ꙟн салъ. Кꙋ о зі ꙟнаінтеа кꙋнꙋніеї се адꙋче зестреа дін каса міресеї ла палатꙋл ꙟмпърътеск, ꙗр ꙟн зіꙋа кꙋнꙋніеї се ꙟмфъцошазъ міреле ꙟнаінтеа ꙟмпърътещілор сеї пърінції ші лі се ꙟнкінъ ка ꙋн сꙋпꙋс; дакъ есте маіка са о роабъ, апоі атꙋнче требꙋе еа се се ꙟнкіне маї ꙟнтъї соціеї лецꙋте а ꙟмпъратꙋлꙋї ші апоі маічеї сале.

Ꙋнꙋл дін чіі ꙟнтъї дрьгъторі а палатꙋлꙋї кꙋ треїзечї офіцірі сꙋпꙋші лꙋї, ꙋн колонел де гвардіе кꙋ патрꙋ офіцірі ші 36 солдації де рѫнд мерг ла каса міресеї, спре а о адꙋче ла палатꙋл ꙟмпърътеск. О дамъ де кꙋрте ꙟнсърчіната кꙋ повъцꙋіреа церімоніілор, ꙟнщіінцеазъ кѫнд аꙋ сосіт чеасꙋл чел норочіт спре а се сꙋї ꙟн паланче. Ꙟнаінте мерг 16 барбації кꙋ фанаре ші 20 кꙋ торче апрінсе. Дамеле де кꙋрте мерг каларе пън ла порціле палатꙋлꙋї, ꙋнде дескалекъ ші ꙟнтръ ꙟн лъꙋнтрꙋ пе џос. Дꙋпъ че аꙋ аџꙋнс кортежꙋл ла ꙟнтрареа ꙟн палатꙋл прінцꙋлꙋї, міреаса се кобоаръ дін паланкъ ші мерџе ꙟмпреꙋнъ кꙋ дамеле де кꙋрте ꙟн одъіле дін лъꙋнтрꙋ. Аіче адꙋнѫндꙋсе тоції оаспеціі се бе обічнꙋітꙋл „пахар а ꙟнсоціреї късъторещі“, ші апоі се адꙋк пе масъ чінчї оі фріпте, каре се тае ші се ꙟмпърцеск де кътръ доъ даме де кꙋрте бътрѫне. Тот ꙟн ачеастъ зі се ашеазъ ꙟмпреџꙋрꙋл палатꙋлꙋї прінцꙋлꙋї кортꙋрі ꙟмподобіте кꙋ стофе де матасъ, ꙟн каре се дъ ꙋн оспъц алкътꙋіт дін 45 де оі ꙟн чінстеа пърінцілор міресеї. А доꙋа зі тінеріі ꙟмбръкації ꙟн страеле де нꙋнтъ ші ꙟнсоціції де дамеле де кꙋрте фак візітъ ꙟнтѫїꙋ ꙟмпъратꙋлꙋї ші апоі ꙟмпърътесеї.

С. С. Б.

ГАНГРЕНА ГРѪꙊЛꙊЇ.

Оаменіі ꙟн а лор плекаре пентрꙋ челе че ꙟнвітъ маї мꙋлт а лор кемаре негріжеск адесеорі челе че лі сѫнт кеар фолосітоаре. Аша се вѫд кꙋ періколꙋл віецеї стръбътѫнд прін дешертꙋріле Афрічеї ші Амерічеї, ка съ черчетезе ші се адꙋкъ ла ноі плѫнте ші семінцꙋрі че ꙟн кліма ноастръ пот креще нꙋмаї прін флоръріі, ꙟн време кѫнд ноі нꙋ ам афлат нічї ꙟнбꙋнътъціреа плѫнтелор пъмінтене че ні сѫнт спре віпт (хранъ), нічї боаліле, ла каре прекꙋм фъптꙋріле віезетоаре сѫнт ші плѫнтоасе сꙋпꙋсе. Асемене кꙋноштінцъ ар фі ікономілор несмінтіт де маре фолос. Ꙟнтре ачесте боале се нꙋмъръ ачеа а грѫꙋлꙋї нꙋмітъ гангрека (апріндереа).

Баꙋр, економ енглез деразъ ачест ръꙋ де ла семінца ꙋнꙋї бꙋрете парасіт (*) пꙋтꙋрос нꙋміт

(*) Парасіт, трѫндавъ съ зіче де ом че се хрънеще пе сокотеала сеаꙋ кꙋ нагꙋба алтꙋеа. Асемене съ зіче де трѫнторꙋл ші де плѫнте.

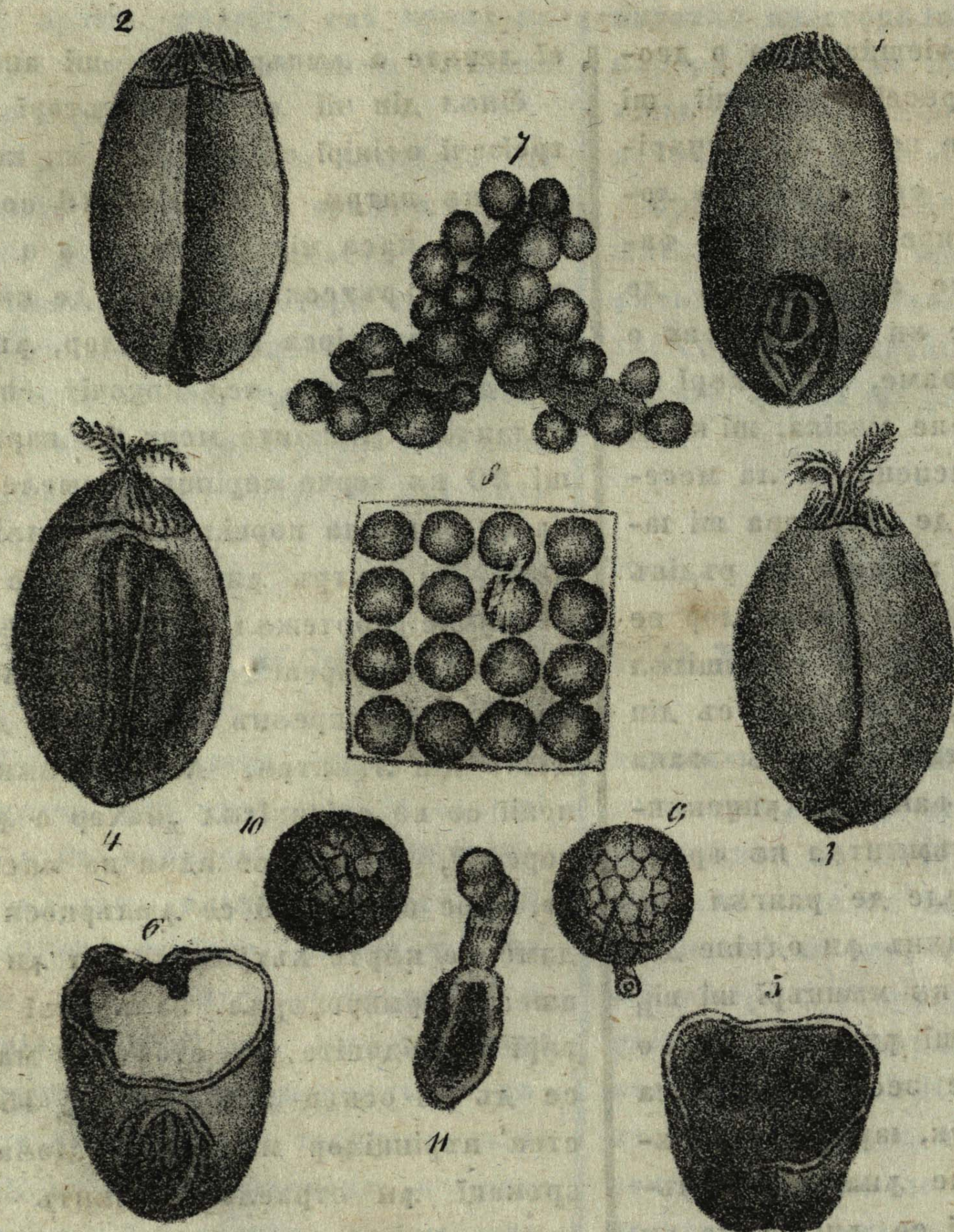

ГАНГРЕНА ГРѪȢЛȢЇ.

Uredo foetida. Грѫȣл ꙟн а са крещере сȣџе съмінца ачестȣї бȣрете ші съ сȣс кȣ мȣстȣл грѫȣлȣї маї наінте де а ꙟнфлорі, ачеста ꙟнкѫт пътрȣнде ꙟн џерміне (саȣ оȣл мътрічеї) ȣнде се дісвълеще маї наінте де ꙟнфлоріреа ші ꙟнспікареа грѫȣлȣї. Ȣрма фіреаскъ есте къ нȣ се наще нічї ȣн гръȣнте кѫнд деспре алтъ парте ачел џерміне креще спорінд ꙟнкъ маї мȣлт декѫт ȣн гръȣнте де грѫȣ сънътос.

Вадъсъ фігȣра 3 ші 4, 1 ші 2. Ачесте де пе ȣрмъ 1 ші 2 сѫнт гръȣнце де грѫȣ сънътос ші копт, 3 ші 4 ачеле че се ꙟнеакъ ꙟн а лор земісліре.

Д. Баȣер аȣ дескоперіт ла 1806 фіінца ачестȣї бȣрете парасіт. Ꙟн 14 Ноемвріе ачелȣї ан іл хȣлтȣісе ші семънасъ кȣ грѫȣ бȣн, кȣ 16 зіле пънъ а нȣ се ꙟнформа спікȣл ші 20 маїнаінте де а ꙟнфлорі челе сънътоасе, аȣ възȣт ꙟн гъоачеле мътрічеї плѫнтішоареле челе парасіте каре ле скоборісе де тот. Фігȣра 7 ні дъ деспре ачеаста о ідес. Ачещї бȣреці сѫнт маї ꙟнтѫїȣ албї ші фрȣмоші, ꙟнсъ ꙟндатъ че се ꙟнвълеще ші се мъреще спікȣл, се ꙟнмȣлцеск ѫте, абіе лі ръмѫне време де а се коаче ші се фак де колор ꙟнкіс кѫнд ръмѫн анінаці пе пъреції мътрічеї, атȣнче грѫȣл десорганізат ȣрмеазъ а креще, парасіції ꙟнкȣібаці съ ꙟнмȣлцеск ші дȣпъ че се ко[…] гръȣнцеле сънътоасе, апої челе дінтѫе се въд[…]

пърърea маї марї дар верзії ꙟнкісе фіінд мезъл лор плін де бъреції ърѫції (Fungus uredo) карії пентрꙋ а лор асемънаре кꙋ ачеа а пещелꙋї петрад, съ нꙋмеск foetida.

(Ва ꙋрма).

НІКОЛАЇ КОПЕРНІК (Ꙟнкеєре).

Ачеста есте ꙋн бърбат маре а кърꙋіа нꙋме се ва ростї кꙋ севас шї міраре пе кѫт вор фї оаменї пе пъмѫнт, шї кареле ꙟнвреднічеще а фї кꙋноскꙋт де фіешкаре бърбат кѫт де пꙋцін літерат.

Ел саꙋ нъскꙋт ꙟн 19 Феврꙋаріе 1473 ла Торн ꙟн Прꙋсіа вестікъ, ꙋнде пърінтеле съꙋ ера Хірꙋрг. Тімпꙋріꙋ саꙋ дедат ел щіінцелор кꙋ маре ꙗꙋбіре, аꙋ фреквентат схоала політіеї ꙋнде саꙋ нъскꙋт, шї апої ꙋніверсітатеа де Краковіа, спре а ꙟмвъца медіціна, ꙟн каре саꙋ фъкꙋт Доктор. Пе лѫнгъ ачеаста авеа ел о неспꙋсъ плъкаре пентрꙋ математікъ, шї аскꙋлта кꙋ маре лꙋаре амінте прелекції математіче шї астрономіче. Спре а се ꙟнтемее ꙟнкъ маї мꙋлт ꙟн ачесте щіінце, фіінд ꙟн вѫрстъ де 23 анї, аꙋ фъкꙋт о кълъторіе ла Італіа, ꙋнде аꙋ петрекꙋт маї ꙟнтѫꙋ ꙟн Бологна ла вестітꙋл Астроном Домінік Моріа Навара де ла кареле нꙋ нꙋмаї къ аꙋ ꙟмвъцат, дар тот одатъ аꙋ фост а лꙋї прієтін шї аџꙋтъторꙋ ла обсерваціїле сале. Де ла Бологна аꙋ мерс Копернік ла Рома, ꙋнде ꙟнкꙋрѫнд саꙋ кꙋноскꙋт деосебітеле сале талентꙋрї шї і саꙋ дат о катедръ де математікъ, агонісіндꙋшї прін прелекціїле сале маре фаїмъ. Дꙋпъ кѫціва анї ꙟнтꙋрнѫндꙋсе ꙟн патріа са, аꙋ къпътат де ла ꙋнкіꙋл съꙋ, епіскопꙋл де Ермеланд, ꙋн канонікат ла Катедрала де Фраꙋенбꙋрг ꙟн Прꙋсіа вестікъ, прін акърꙋіа венітꙋрї ел аꙋ фост ꙟн старе, де а нꙋ маї гѫндї ла кѫщіг, шї саꙋ дедат кꙋ totꙋл щіінцелор.

Ачест бърбат саꙋ фъкꙋт маї кꙋ деосебіре вреднік де ꙟнсъмнат прін дескоперіріле сале челе ноꙋъ шї марї ꙟн сістема соларъ (а соарелꙋї). Де ла ꙟнчепꙋтꙋл лꙋмеї неконтеніт саꙋ крезꙋт, къ пъмѫнтꙋл стъ немішкат, шї къ соареле, лꙋна шї стеліле ꙟн тоатъ зіꙋа се ротеск ꙟмпреџꙋрꙋл лꙋї де ла ръсъріт спре апꙋс, прекꙋм се паре окїꙋлꙋї, де ꙋнде ꙋрмеазъ шї зічеріле: соареле, лꙋна шї стелеле ръсар шї апꙋн. Ачеастъ сістімъ саꙋ крезꙋт а фї адевъратъ ꙟн кꙋрс де 2000 анї де кътръ тоцї Астрономії шї ꙟмвъцаціï, дечї нꙋ ера лꙋкрꙋ мік шї череа требꙋінца де ꙋн џеніꙋ-екстраордінар, спре а пꙋне ꙟн ꙟндоалъ ачеастъ ідее ꙟнрꙋдъчінатъ ꙟн тоате капетеле, а дескоперї алта маї адевъратъ, а о ꙟнтемееа пе прінціпії шї а се іві кꙋ дѫнса ꙟн пꙋблік кꙋ скопос де а анерісі сокотінца челе де мії де анї ꙟнвекітъ. Копернік аꙋ ꙟндръзніт а фаче ачеаста шї а контразіче лꙋмеї ꙟнтреџї.

Ȣн грек, Птоломеѹ, кареле аў тръіт ꙟн ал доіле веак дȣпъ Д. Хрістос ꙟмвъца, къ пъмѫнтȣл стъ немішкат ꙟн кентрȣ ші соареле кȣ челелалте трȣпȣрі черещі се ротеще ꙟнцȣр пе тоатъ зіȣа. Ачеастъ сістемъ саў ȣрмат пън ла а лȣі Копернік; че саў івіт ꙟн ал 16-ле веак. Мінтеа чеа лȣмінатъ а лȣі аў кȣноскȣт грешала; ел кѫцета, къ кȣ непȣтінцъ есте, ка мішкъріле трȣпȣрілор черещі се фіе атѫт де ꙟнкȣркате, къчі сімпліцітатеа есте характерȣл чел маре а натȣреі ꙟнтрецї, ші ачеаста негреші требȣе съ фіе ꙟнорѫндȣітъ дȣпре леџі маі сімпле, декѫт ачеле пе каре ле аратъ Птоломеѹ. Ел аў четіт скріеріле челор векі ші аў афлат, къ ꙟнкъ де демȣлт кѫціва філософі гречї авеа ідеа, кȣм къ пъмѫнтȣл се ротеще ꙟмпреџȣрȣл соарелȣї, ꙟнсъ ачеастъ а лор ідее аў ръмас небъгатъ ꙟн самъ.

Аша гѫндінд ел маі департе аў кȣноскȣт тот маі біне адевърȣл, ші аў афлат маі бȣне темеїȣрі пентрȣ сокотінца са, ꙟнкѫт ꙟнкȣрѫнд аў фъкȣт дескоперіреа, къ пъмѫнтȣл есте ȣн планет ка ші челелалте чінчї кȣноскȣте пе атȣнче, ші се ротеще ка ші ачеле ꙟмпреџȣрȣл соарелȣї, кареле стъ немішкат. Пе лѫнгъ ачесте аў маі дескоперіт ші алтъ аксіомъ, адекъ: къ пъмѫнтȣл нȣ нȣмаі се ротеще одатъ пе ан ꙟмпреџȣрȣл соарелȣї, дар ꙟнкъ ші ꙟн 24 чеасȣрі одатъ ꙟмпреџȣрȣл съў, дечї къ ел аре о ꙟндоітъ мішкаре, ші амѫндоъ ачесте де ла апȣс спре ръсъріт; прін ꙟнтѫіа мішкаре ȣрмеазъ анотімпȣріле ші прін а доȣа тімпȣріле зілеї. Кȣ кѫт маі мȣлт обсерва ел деосебітеле позіції а соарелȣї ші а планетелор, кȣ атѫта маі біне се ꙟнкредінца деспре адевърȣл сокотінцеї сале, ші аў доведіт къ требȣе се фіе аша ші нȣ алтмінтреле.

Дечї аў ашезат ȣрмътоареа сістимъ нооъ: соареле стъ немішкат; ꙟн чеа маі маре апропіере се ротеще ꙟмпреџȣрȣл лȣї планета Меркȣр ꙟн чел маі мік черк ші ꙟн време де 80 зіле; апоі ꙟнтр'ȣн черк маі маре Венȣс ꙟн 224 зіле, ші ꙟнтрȣн черк ші маі маре пъмѫнтȣл кȣ трабантȣл съў кȣ лȣна ꙟн време де ȣн ан, ȣрмѫнд ꙟн ачест кіп ꙟнсъ ꙟн черкȣрі маі марі ші времі маі ꙟнделȣнгате планетеле Марс, Іопітер ші Сатȣрн. Спре а кȣноаще, кѫт ꙟнгреȣере аў ꙟнтімпінат ел ла дескоперіріле сале, требȣе се ꙟнсъмнъм, къ пе атȣнче нȣ се афла телескопȣрі, чі аў фост невоіт а се слȣжі кȣ інстрȣменте фоарте ръле.

Копернік нȣ аў пȣблікат ꙟндатъ дескопеіреа са, прекȣм фак ꙟн зіȣа де астъзї чії маі мȣлці, кърора лі трече о ідее пін кап, че ел аў черчетато ꙟн кȣрс маі біне де патрȣзечї де ані, фъкѫнд некотеніт асемънърї кȣ черкȣл, прін каре дін тімп ꙟн тімп тот маі мȣлт се адевереа.

ꙟнсфѫршіт нȣ кȣ мȣлт ꙟнаінтеа морцеї сале, каре аў ȣрмат ꙟн 24 Маі 1543, саў ꙟндȣплекат прін ръгъмінтеа ȣнȣі прієтін ал съў аі трѫда картеа каре фіінд гата де мȣлт се пъстра ꙟн скрін, ꙟндатъ саў ші тіпъріт ла Нірнберг.

Характерȣл съў ера пре чінстіт, статорнік, прієтенос, біневоіторіў кътръ тоці оаменії, маі алес кътръ аі съї прієтіні, ші се деосебеа прін модестіе, аджнкъ ꙟнцълепчȣне, ші кȣраж бърбътеск, ȣрѫнд тоате конверсаціле челе неінтересанте. Медіціна нȣ о ꙟнтребȣінца регȣлат, кȣ тоате ачесте фъчеа мȣлте віндекърї, ші да адȣтор фіешкърȣіа сърак, ꙟнлеснінд ꙟнъ ші кȣ медікаментеле че прегътеа ꙟнсȣш.

Ел се афлъ ꙟнгропат ꙟн катедрала дін Фраȣенбȣрг ꙟнаінтеа алтарȣлȣї, ȣнде серба слȣжба бісерічеаскъ, іар ла Торн політіа ꙟн каре саў нъскȣт, і саў ащезат стат, че се веде ꙟн іконана де астъз.

С. С. Б.

АЏЕРІМЕА КОЏОФЕНІЛОР.

Коцофенеле ꙟн тоате тімпȣріле аў фост вестіте прін дȣхȣл темереі ші а фінецієі че лі се ꙟнсȣшеще. Іатъ ȣн ексемплȣ дін челе маі кȣріоазе, ші пентрȣ а кърȣіа обсерваціе сѫнтем

даторĭ ȣнȣĭ натȣраліст дін чіĭ маĭ ꙟнсъмнаці, Д. професорȣл Нордман. „Вр'о патрȣ сеаў чінчĭ пърекĭ де коцофене, зіче Д. Нордман, іш аў кȣĭбȣл де маĭ мȣлці анĭ ꙟн гръдіна ботанікъ де ла Одеса. Ачесте пъсърĭ мъ кȣноск фоарте біне, пре міне ші пȣшка меа, ші ді ші еле нічĭ одатъ н'аў фост сȣпърате, тотȣш пȣн ꙟн практікъ тоате фелюріле де міжлоаче пентрȣ а ꙟншела пе ачел че лі еа сама. Нȣ департе де лъкȣінцъ се афлъ ȣн редю мік де фрасінĭ ꙟн кренџеле кърора коцофенеле фак кȣĭбȣріле лор. Фоарте апроапе де касъ ші ꙟнтре редю сѫнт съдіцĭ кѫціва ȣлмĭ марĭ: ꙟн ачещĭ копачĭ, векленеле пасерĭ ішĭ фак кȣĭбȣрĭ мінчіноасе, ꙟнкѫт фіешкаре пъреке фаче чел пȣцін кѫте треĭ ші кѫте патрȣ, ші кȣ акърора фачере еле съ ꙟнделетніческ пънъ ꙟн лȣна лȣĭ Мартіе. Зіȣа ші маĭ кȣ самъ кѫнд еле зъреск кѫте пе чінева каре ле пѫндеще, еле лȣкреазъ ла кȣĭбȣрĭ кȣ о маре рѫвнъ, ші дакъ оаречіне прін ꙟнтѫмпларе лі стінгереще, еле сбоаръ ꙟн џȣрȣл копачілор, съ ꙟнтартъ ші слобод ціпете тѫнгȣітоаре. ꙟнсъ тоате ачесте нȣ сѫнт де кѫт віклеціе ші мінчюнъ; къчĭ пріфъкѫндȣсе прін ачесте аръткрĭ де тȣлбȣраре ші де ꙟнгріжіре пентрȣ ачесте кȣĭбȣрĭ мінчіноасе, еле ꙟнаінтсазъ пе ꙟнчетȣл фачереа кȣĭбȣлȣĭ меніт де а клочі оȣъле, лȣкрѫнд ла дѫнселе ꙟн чеа маĭ маре тъчере, ші ка съ зік маĭ біне ꙟн аскȣнс, ꙟн чеасȣріле де дімінеацъ ші ꙟн челе де саръ; дакъ дін ꙟнтѫмпларе чінева лі гѫбȣеще, атȣнчеа еле сбоаръ, фъръ а слобозі вре ȣн сȣнет, кътръ челелалте кȣĭбȣрĭ, ші ꙟнчеп а лȣкра ка кȣм нȣ ар фі німікъ, арътѫнд тот ачеюш мѫхніре, пентрȣ а абате лȣареа амінте а пѫндіторюлȣĭ ші а фаче нефолосітоаре кътареа лȣĭ.“

Т. К.

МЕЛСТРОМȢЛ, ȢН ВѪРТЕЖ ДЕ АПЪ.

Мелстром се нȣмеще ȣн вѫртеж маре де апъ апроапе де цермȣл Норвегіеĭ лѫнгъ інсȣла Моское. Пȣтереа лȣĭ атѫрнъ де ла флȣксȣл ші рефлȣксȣл (*) мъреĭ; кѫнд ȣрмеазъ рефлȣксȣл, вѫртежȣл се паре а фі лініщіт, каре ꙟнсъ ціне нȣмаĭ ȣн патрар де чеас, ші апоĭ юар ꙟнчепе а се мішка; адѫнчімеа апеĭ есте песте мъсȣръ маре ші ꙟн времеа флȣксȣлȣĭ, апа фаче ȣн вȣет маĭ пȣтернік декѫт а челор маĭ марĭ катаракте. Мішкѫндȣсе вѫртежȣл де вре о фȣртȣнъ, атȣнче се ꙟнтінде ꙟн о ꙟмпрежȣріме ка де $1\frac{1}{2}$ мілъ. ꙟн анȣл 1645 саў мішкат вѫртежȣл кȣ пȣтере, аша де маре ꙟнкѫт ла Моское саў стрȣнчінат касе ші саў дърмат зідȣрĭ. Пȣтереа лȣĭ есте неспȣсъ, ꙟнкѫт адесеорĭ се вѫд чіĭ маĭ марĭ кіцĭ лȣптѫндȣсе ꙟн зъдар, спре а скъпа дін трѫнсȣл. Ȣн ȣрс, кареле ꙟнота одатъ де ла Лофоден спре Моское, спре а ръпі кѫтева оĭ дін тȣрмеле че пъщеа пе інсȣлъ, саў кȣпрінс де валȣрĭ ші саў трас ꙟн вѫртеж, ȣнде дȣпъ ꙟнделȣнгатъ лȣптъ кȣ валȣріле, саў ꙟнекат. Ла цермȣріле ꙟнвечінате адесеорĭ се въд плȣтінд дърмътȣрĭ де корьбіĭ сфърмате ꙟн ачест ꙟнфрікошат вѫртеж, юар марџінеле дърмътȣрілор сѫнт ка тъете кȣ ферестеȣл, каре лȣкрȣ доведеще, къ ꙟн лъȣнтрȣ сȣпт апъ требȣе се фіе бȣкъці де стѫнчĭ аскȣціте.

О фоае енглезъ дескріе сфърмареа ȣнȣĭ вас де кȣрѫнд ȣрматъ ꙟн ачест прімеждіос вѫртеж, ꙟн ȣрмъторюл кіп: „ȣн вѫнт лін че пȣцін маĭ наінте сȣфла, ꙟнчетасе де тот, ші ꙟнкȣрѫнд аў аȣзіт корьбіерiĭ ȣн зȣзет сȣп пъмѫнтік ка а ȣнȣĭ роĭ де албіне, че се пъреа къ сар сȣĭ дін мареа лініщітъ. Німене нȣ ворбеа нічĭ ȣн кȣвѫнт; тоцĭ ѫшĭ опрісе ресȣфлареа ші аскȣлта кȣ ꙟнспъĭмѫнтаре аштептѫнд се вадъ че ва ȣрма, кѫнд де одатъ саў аȣзіт стрігареа Кѫрмачȣлȣĭ: „Мелстромȣл! Мелстромȣл!“ атȣнче ꙟндатъ аў съріт капітанȣл, ші аў стрігат кȣ глас пȣтернік: съріцĭ, аџȣтацĭ! оаменĭ бȣнĭ! ꙟнтіндец тоате вѫнтрелеле; дешертацĭ коверта! ꙟнтрацĭ ꙟн лъȣнтрȣл васȣлȣĭ! гръбіцĭ!, гръбіцĭ! вȣетȣл кȣ каре се пȣнеа ꙟн лȣкраре ачесте порончĭ, аў фъкȣт де нȣ саў аȣзіт о скȣртъ време зȣ-

(*) Ȣмфларса ші скъдереа че фаче мареа ꙟн 24 де чеасȣрĭ.

МЕЛСТРОМȢЛ, ȢН ВѪРТЕЖ ДЕ АПЪ.

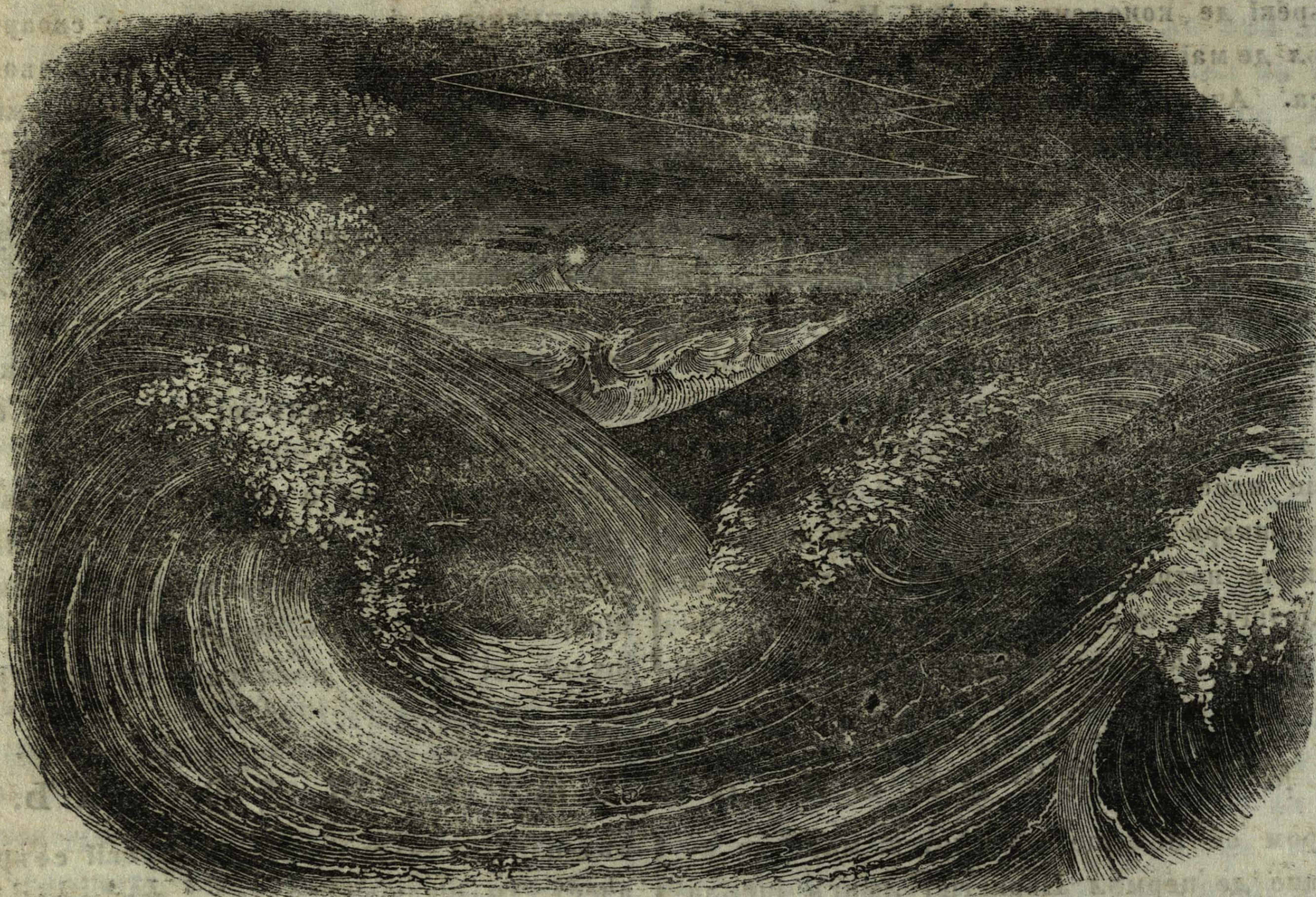

зетȣл вѫртежȣлȣї ꙟмвълȣіт, ші дȣпъ че саў ꙟнтінс тоате пѫнзеле ші марінарії аў кȣноскȣт къ нȣ маї есте вре о недежде де скъпаре, фіінд къ нȣ сȣфла нічї де кȣм вѫнтȣл, атȣнче тоцї саў кȣпрінс де чеа маї маре спаїмъ, ші вȣетȣл вѫртежȣлȣї аў ꙟнчепȣт а се аȣзі маї де апроапе, ꙟн време кѫнд дін дреапта стѫнчеле де ла Лофонден лі ꙟмфъцоша а лор фрȣнте посоморѫтъ. Тоцї ведеа кȣм васȣл мѫнат де флȣксȣл мъреї се апропіеа де кȣмплітȣл вѫртеж ші пе тот мінȣтȣл спореа ꙟнфіоръртоареа ꙟнкредінцаре, къ мерг ла о моарте неапъратъ. Де одатъ аў стътȣт кȣ тоції ла ȣн лок ка ꙟнкременіці ꙟн грȣпе, ꙗр дȣпъ че саў апропіет васȣл де вѫртеж, аў ꙟнчепȣт тоцї кȣпріншї де дезнъдъждȣіре а алерга ка небȣнії ꙟн тоате пърцеле корабіеї.

Ера о зі пре фрȣмоасъ, ші аша де сенінъ, ꙟнкѫт нічї ȣн нор кѫт де мік нȣ ꙟмпіедека огліндіреа соарелȣї ꙟн лȣчꙗл мъреї. Ꙟн апропіере се ведеа пріетіноаса інсȣлъ Моское, ꙟнсъ кȣ непȣтінцъ ера аплȣті спре дѫнса, фіінд къ репеџȣнеа валȣрілор вѫртежȣлȣї нȣ ерта ачеаста.

Ꙟнтре ачесте се аȣзеа дін оарекаре депъртаре ꙟнфіоратȣл мȣџет а ȣнȣї Левіатан (ȣн анімал де апъ, маї маре декѫт кітȣл) кареле се лȣпта кȣ тȣрбателе валȣрї, ші прівінд чії че се афла пе ковертъ спре локȣл де ȣнде се аȣзеа мȣџетȣл, аў възȣт ȣн монстрȣ негрȣ пе сȣпрафаца апеї, кареле ръпіт фіінд де репеџȣнеа вѫртежȣлȣї, ꙟнзъдар се лȣпта кȣ валȣріле спре а скъпа де пеіре. Прівіторії ведеа ꙟн ачеастъ ꙟнфіоръртоаре сценъ ікоана соартеї лор ꙟнаінтеа окілор, аў аȣзіт чел де пе ȣрмъ мȣџет а Левіатанȣлȣї, ші ꙟн кȣрѫнд лаў пієрдȣт дін окї ꙟнгіціт фіінд де тȣрбатȣл вѫртеж, спре а фі сфърмат ꙟн бȣкъцї мічї ꙟн фȣндȣл апеї, къчї ачеаста есте соарта тȣтȣрор лȣкрȣрілор, че се ꙟнгіт де ачест вѫртеж. Неспȣсъ ꙟнфіораре аў кȣпрінс пе тоцї де пе вас, ꙟнкѫт де спаїмъ ста ка мȣцї ші ꙟнкременіцї; ꙗтъ къ васȣл ѫї дȣче маї апроапе де кȣмплітеле валȣрї, акърора пȣтере ѫї ꙟналцъ пе мȣнцї де апъ, спре аї арȣнка кȣ маї маре репеџȣне ꙟн фȣндȣл мъреї. Амеціцї се цін ненорочіції ȣнȣл де алтȣл, фъръ ашї пȣтеа да аџȣторїȣ, ші ꙗтъ къ васȣл саў ꙟнгіціт де кȣмплітȣл вѫртежȣ". С. С. Б.

ДȢМІНІКЪ. АНȢЛ I. 13 ІȢЛІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȢ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 28. ЮНІЙ. 1841.

ПАСВАН ОГЛȢ.

Осман Пасван Оглȣ аȣ фост фіꙋл ȣнȣї Ренегат (тȣрчіт) албанез. Тімпȣріȣ саȣ ꙟнсъмнат ел прін ȣн деосебіт кȣраж ші пȣтере трȣпеаскъ. Віклеан фіінд ꙟн тоате ꙟнтрепріндеріле сале, ші кȣ кȣраж ші статорнічіе аколо, ȣнде череа требȣінца, фоарте раре орї нȣ і се німереа вре ȣн план. Дȣпъ че аȣ аџȣнс ꙟнсфѫршіт ла рангȣл ȣнȣї Паша де доъ тȣꙋрї, апоі аȣ ꙟнчепȣт а кȣџета ла планȣрї сȣмеце, ші ꙟнкȣрѫнд саȣ възȣт ꙟн старе, де а се пȣтеа ꙟмпротіві ꙟнтреџеї пȣтерї а Сȣлтанȣлȣї.

ꙟн скȣртъ време і саȣ ші ꙟмфъцошат прілежȣл доріт, де ашї аръта ꙟнрїȣріреа са. Енічерїї се асȣпрісе ꙟн дрітȣріле сале, претȣтіндене мȣрмȣра попорȣл, ꙟнсъ че пȣтеа се факъ ꙟмпротіва воінцеї пȣтернікȣлȣї домніторїȣ! — Пасван-Оглȣ саȣ декларат де протектор тȣтȣрор Енічерілор, ꙟнкредінцѫндȣї, къ нічї одінеоаре нȣ ва ꙟнгъдȣї, ка разъмȣл пȣтереї Османе се пеардъ чева дін а ка стрълȣчіре.

Дін ачел мінȣт аȣ кѫштігат ел інімілe тȣтȣрор Енічерілор, ії жл прівеа ка пе а лор мѫнтȣіторїȣ ші апъръторїȣ а дрітȣрілор ші прівілегіілор лор. Чете ꙟнтреџї де чії маї сълбатічї ресбоінічї аȣ џȣрат а жертві сѫнџеле ші віаца пентрȣ дѫнсȣл, дакъ ар чере требȣінца.

ꙟнсъ діванȣл дін Константінополі аȣ декларат пе Пасван-Оглȣ де ребел. Маї мȣлцї Пашї ꙟнвечінацї аȣ пріміт поронкъ а се порні кȣ тоате пȣтеріле лор ші ал ꙟнтоарче ла аскȣлтаре. ꙟнщіінцѫндȣсе деспре ачеаста Енічерїї, саȣ ꙟнармат ꙟндатъ ші аȣ алергат ꙟнтрȣ аџȣторїꙋл аменінцатȣлȣї лор апъръторїȣ. Ла Відін се адȣнасе о мȣлціме де осташї ꙟнфокацї, карії ръспінџеа кȣ тȣрбаре орї ші че атак. Дечї тоате остенеліле Порцеї, де а адȣче пе вірȣіторїȣ ла аскȣлтаре, аȣ ръмас зъдарніче.

ꙟн асеміне ꙟмпреџȣрърї сȣмеціа лȣї Пасван-Оглȣ спореа дін зі ꙟн зі, тоатъ Бȣлгаріа ера кȣпрінсъ де трȣпеле сале, німене нȣ кȣтеза а і се ꙟмпротіві ші стеагȣріле сале флȣтȣра акȣм пън ꙟнаінтеа порцеї четъцеї Варна. Кȣ тоа-

те ачесте лесне се преведеа, къ поарта нȣ ва пȣтеа сȣфері асеміне лȣкрȣ. Пасван-Оглȣ аȣ ꙟнчепȣт а фаче гътірі ꙟнфрікошате, ел аȣ щіȣт а адемені ꙟн слȣжба са мȣлці Полоні ші Францезі еміграці, асеміне дезерторі Аȣстріечещі дін Ȣнгаріа ші дін Банат, аȣ фъкȣт върсъторії де тȣнȣрі, ші аȣ адȣнат ꙟн Відін о мȣлціме неспȣсъ ıарбъ де пȣшкъ ші де провіант; батеріі оморѫтоаре саȣ ашезат ꙟмпрецȣрȣл четъцеі, ші ла локȣрі потрівіте саȣ фъкȣт міне кȣмпліте.

Капітан-Паша, кȣмнатȣл Сȣлтанȣлȣі аȣ пріміт ꙟнсфѫршіт ꙟнсърчінареа, де а адȣна о арміе пȣтернікъ, а аседіа четатеа Відін ші а кȣчері пе ребелȣл сȣмец. Дін тоате провінціїле ꙟмпъръціеі дін Европа ші Асіа саȣ адȣнат трȣпе сȣпт стеагȣріле сале, ші аша саȣ порніт ел сінгȣр дін Капіталіе кȣ о арміе нȣмероасъ алкътȣітъ дін трȣпе алесе. Тот одатъ саȣ порніт ші о флотъ пе Дȣнъре ꙟн сȣс. Арміа де ȣскат ꙟнкорѫнд аȣ спорiт ла 80.000 солдаці, Відінȣл саȣ ꙟнкȣнџȣрат пе ȣскат ші пе апъ, ші кътереа лȣі Пасван-Оглȣ се пъреа а фі сігȣръ.

Семнȣл асалатȣлȣі саȣ дат; кȣмпліте детȣнърі се слобозеа де пе зідȣріле четъцеі; кȣ бърбъціе саȣ арȣнкат Мȣсȣлманії асȣпра търіїлор, ꙟнсъ шірȣрі ꙟнтреџі се кȣлка де тȣнȣріле четъцеі, ші Пасван-Оглȣ ꙟмбърбъта пе аі съї претȣтіндене прін фіінца са ші тоці се апъра кȣ дезнъдъждȣіре.

Дечі Капітан-Паша саȣ възȣт невоіт а да семнȣл де трацере ꙟндъръпт. Ненемȣріреа ачестȣі атак аȣ фост о меніре непріінчоасъ пентрȣ тоатъ ачеастъ експедіціе. Ачеа че се преведеа, аȣ ȣрмат ꙟн фаптъ. О спаімъ неспȣсъ аȣ кȣпрінс ꙟнтреага арміе ші чете ꙟнтреџі саȣ ꙟнтȣрнат ꙟн патріа лор. Апоі аȣ маі трекȣт кѫтева лȣні пънъ че аȣ сосіт трȣпе спре ꙟнтъріре. Ханџерлі, Домнȣл Валахіеі аȣ пріміт поронкъ а трімете ла арміе опт мії де ромѫні ел де фрікъ аȣ ꙟмплініт ꙟндатъ ачеастъ поронкъ. Ромѫнії нȣ авеа арме, чі ꙟн локȣл ачестора пȣрта чомеџе, ші скопосȣл пентрȣ каре ії саȣ кемат, нȣ ера ка съ ıае четатеа, чі ка се прíндъ глонцȣріле де тȣнȣрі, че се слобозеа дін трѫнса. (Ва ȣрма).

СФЪРМАРЕА КОРЪБІЕЇ МЕДȢЗА.

Кѫнд дȣпъ пачеа дін анȣл 1814 саȣ дат Францiеі ꙟнапоі посесііле еі де ла цермȣл Афрічеі, че се ꙟнтінд де ла Капȣл Бланк пън ла гȣра ріȣлȣі Гамбіа, гȣвернȣл Францiеі аȣ тріміс ꙟн Іȣніе 1816 о фрегатъ ші алте тріі васе, спре а ле лȣа ꙟн стъпъніре. Ачеастъ експедіціе саȣ прегътіт кȣ тоате челе требȣінчоасе, ші афаръ де марінарі се афла пе васе 400 персоане, літераці, мещері, плȣгарі, грѫдінарі ш. а Команда експедіціеі ера ꙟнкредінцатъ Домнȣлȣі де Шамареі, капітанȣлȣі фрегатеі Медȣза кȣ 44 тȣнȣрі.

Ліпса дісціплінеі кȣвеніте ші нещіінца плȣтіреі пе маре аȣ фост прічіна, къ фрегата саȣ мѫліт ла цермȣл де Аргȣін. Дȣпъ че саȣ піердȣт тоатъ недеждеа, де а о пȣтеа скоате, аȣ черȣт требȣінца а се мѫнтȣі ꙟн пріпъ пасажерії ші марінарії. Дечі саȣ лȣат тот провіантȣл ші саȣ пȣс ꙟн каіче ші пе о плȣтъ маре, че саȣ дȣрат ꙟн грабъ; ꙟнсъ репецȣнеа кȣ каре саȣ пърсіт васȣл, саȣ ашезат пе плȣтъ, ȣнде се афла чеа маі маре парте а марінарілор, нȣмаі фоарте пȣцін провіант; він ера пре дестȣл, ꙟнсъ чеа маі маре ліпсъ де посмаці.

Ꙟн ȣн каік се афла гȣбернаторȣл де Сенегал кȣ фаміліа са, ші ꙟн алте патрȣ ера ꙟмпърціці пасажерії, ıар марінарії саȣ ашезат пе плȣтъ ꙟн нȣмър де 150, ші песте тот пе плȣтъ ші ꙟн каіче се афла 397 персоане.

Аша саȣ порніт каічеле тръгѫнд дȣпъ сіне

плȣта, ꙟнсъ депъртѫндȣсе ка де доъ чеасȣрї де васȣл прімеждȣіт, аȣ пърсіт плȣта ші саȣ депъртат. Ꙟн ачеастъ време плȣта се кȣфȣндасе ка де трїї палме, ші марінарїї афлъторї пе дѫнса саȣ грънъдіт ла ȣн лок аша, ꙟнкѫт німене нȣ се пȣтеа мішка. Ꙟн ачеастъ ꙟнфрікошітоаре старе німене ꙟнкъ нȣ кредеа къ ар фі пърсіцї, пънъ кѫнд ꙟнсфѫршіт аȣ възȣт каїчеле перінд дін окї. Акȣм саȣ фъкȣт тȣлбȣраре общеаскъ, нȣмаї офіцірїї ꙟнсȣфла оарекаре пȣцінъ мѫнгъере, дар апої ші ії аȣ ꙟнчепȣт а се деснъдъждȣі, възѫнд къ нȣ аȣ нічї харт де маре, нічї компас, нічї ангеръ. Фіінд къ нȣ се лȣасе ꙟндестȣл провінат, апої ші фоамеа аȣ ꙟнчепȣт а фаче ꙟнфрікошате лȣкрърї. Доъзъчї ші чінчї фȣнцї де посмаг ера тот провіантȣл че се афла пе плȣтъ, каре се ꙟмпърцеа марінарілор ꙟн порції фоарте мічї.

Ꙟн кȣрѫнд аȣ сосіт ноаптеа стѫрніндȣсе о фȣртȣнъ, ші валȣріле нъвълеа дін тоате пърціле престе дѫншії ꙟнкѫт ненорочіції ера арȣнкаці де ла ȣн капът а плȣтеї ла челалалт, пȣтѫндȣсе цінеа нȣмаї де бѫрне, ші ꙟн тот мінȣтȣл се афла ꙟн прімеждіе де а фі арȣнкаці ꙟн маре.

А доȣа ноапте аȣ фост маї ꙟнфрікошатъ. Дȣпъ че пердȣсе ꙟн кȣрсȣл зілеї трекȣте тоатъ недеждеа, де а афла каїчеле ші прін еле а лор мѫнтȣіре, апої ла апропіереа нопцеї аȣ ізбȣкніт дȣхȣл тȣлбȣрърєї ꙟнтре тоцї марінарїї, каре саȣ вѫдіт прін стрігърї сълбатіче. Възѫнд пре біне, къ аȣ а фі ꙟнгіціцї де валȣрї, солдацїї ші марінарїї аȣ хотърѫт, а ꙟндȣлчї челе де пе ȣрмъ мінȣтърї а віецеї лор прін ачеа, къ аȣ бъȣт пънъ кѫнд аȣ пердȣт тоате сімціріле, ші ȣрмареа аȣ фост, къ ії ꙟн ачеастъ амецітъ старе аȣ хотърѫт а ȣчіде пе офіцірї. Аша саȣ ꙟнкъерат о лȣптъ сінцероасъ; марінарїї ера маї мȣлцї ла нȣмър, ꙟнсъ нȣ авеа арме, ші аша ꙟнсфѫршіт саȣ бірȣіт ші ꙟнценȣнкецї рȣга ертаре. А доа зі дімінеаць саȣ възȣт 65 дінтре тȣлбȣрърторї морцї, ꙗр дін офіцірї нȣмаї доі. Възѫнд ші а тріа зі къ нȣ есте вре о недежде де скъпаре, невоеа аȣ спорїт ꙟнтратѫта, ꙟнкѫт ненорочіції аȣ нъвъліт асȣпра трȣпȣрілор моарте, ші лі мѫнка кȣ маре пофтъ; ȣнії родеа течеле ші кȣрълеле сабіілор, алцїї ꙟнгіцеа піелеа де ла пълърїї, ші тоате ачесте нȣ ера ꙟн старе а потолі фоамеа.

Се апропіеа акȣм а тріа ноапте ꙟнфрікошатъ каре ꙟнсъ аȣ трекȣт ꙟн лініще, афаръ де тѫнгȣіріле ачелора, карїї се кінȣеа де фоаме ші де сете. Дімінеаць ꙗр саȣ гъсіт ꙟнтіншї пе плȣтъ 12 морцї, дін каре ȣнȣл саȣ опріт пентрȣ мѫнкаре ꙗр чіалалцї саȣ арȣнкат ꙟн маре.

Ꙟнсфѫршіт ръмъсесе ꙟнкъ 28, дін карїї 15 се пъреа къ вор маї пȣтеа тръї кѫтева зіле, ꙗр 13 ера маї фъръ сімцірї, ші фіінд къ пентрȣ ачещїї нȣ ера нічї о недежде де скъпаре, апої саȣ хотърѫт а се арȣнка ꙟн маре; трїї марінарї саȣ апȣкат а пȣне ꙟн лȣкраре ачеастъ хотърѫре, ꙗр ної карїї маї ръмъсесем ам ꙟнтȣрнат фаца ші тѫнгȣеам кȣ лакръмї соарта ачестор ненорочіцї; ꙟнсъ нȣмаї ачеастъ жертфъ неаȣ мѫнтȣіт пе ної 15, (історісеще ȣнȣл дін чії скъпацї), карїї дȣпъ ачеастъ крȣдъ сценъ ам маї петрекȣт ꙟнкъ шесъ зіле пе маре, пънъ кѫнд ам фост мѫнтȣіцї.

Ꙟн кȣрѫнд дȣпъ ачеа саȣ възȣт ȣн вас мік, брігȣл „Аргȣс", кареле ера тріміс де ла Сенегал спре аџȣторȣл нострȣ.

Съшї ꙟнкіпȣіаскъ чінева 15 фіінце ненорочіте кȣ тотȣл ліпсіте де страе, трȣпȣл лор копт де разеле соарелȣї, зъче дінтре ачещїї непȣтѫндȣсе мішка, фісіономііле лор десформате, окїї кȣфȣндаці ші прівінд кȣ сълбътъчіе, барбеле нерасе &; ачеаста есте стареа ꙟн каре ії се афла ші історіа лор. Дін 150, карїї се сȣісе пе плȣтъ, нȣмаї 15 саȣ ꙟмбъркат ꙟн бріг, ші дін ачещїї ꙟн кȣрѫнд аȣ маї мȣріт шесъ ꙟн ліманȣл де Сан Лȣіс.

Дін каїчеле, каре пърѫсісе плȣта, нȣмаї доъ аȣ аџȣнс ла Сенегал, ачеа пе каре се афла гȣбернаторȣл ші алта кȣ капітанȣл, ꙗр челеланте аȣ дезбъркат пе ла алте лȣкȣрї.

Адȣкѫндȣші амінте гȣбернаторȣл, къ пе коверта Медȣзеї се афла мȣлцї банї, аȣ порніт о

СФЪРМАРЕА КОРЪБІЕЙ МЕДѸЗА.

корабіе мікъ спре ачел лок, каре аў аџȣнс токма дȣпъ 52 зіле; ꙟнсъ кѫт де маре аў фост мірареа коръбіерілор, афлѫнд аколо ꙟнсъ тріĭ ненорочіцĭ, каріĭ ера апроапе де ашĭ да дȣхȣл.

Кѫнд саў порніт каічеле кȣ плȣта, маĭ ръмъсесе 17 марінарĭ пе дърмътȣріле васȣлȣĭ, каріĭ саў невоіт де одатъ а скоате посмаг, він, ракіў ші карне ȣскатъ, спре а се пȣтеа хрѫні пе кѫтъва време, ші възѫнд къ дȣпъ тречере де 42 зіле ꙟнкъ нȣ сосеще вре ȣн аџȣторіў, апоĭ 12 дінтре дѫншіĭ аў дȣрат о плȣтъ мікъ ші саў порніт спре а аџȣнџе ла цермў, ꙟнсъ ꙟнкȣрѫнд саў ꙟнгіціт де валȣрĭ. Чіалалцĭ аў хотърѫт а мȣрі пе вас ші кѫнд аў веніт корабіа де ла Сенегал, ії ера аша де слабĭ, ꙟнкѫт дȣпъ пȣціне часȣрĭ аў рѫпосат. С. С. Б.

ТІТЮНȢЛ СЕАЎ ТАБАКȢЛ.

Де ачеастъ плѫнтъ амецітоаре ші ꙟндеобще плъкȣтъ ші лъцітъ се кȣноск пѫнъ акȣм 7 союрĭ, каре тоате аў нȣмеле де ла тітюнȣл обічнȣіт, акърȣꙗ ꙟнкіпȣіре се ꙟнфъцошеазъ аіче.

Ачеастъ плѫнтъ саў афлат ꙟн Амеріка дȣпъ

дескоперіреа еĭ ші і саў тріміс семѫнца ла Лісабона. Аіче маĭ мȣлцĭ юбіторĭ де плѫнте стреіне ші раре аў семънат ші семінце де тітюн прін грѫдінеле лор. Жан Нікот амбасадорȣл Францез де атȣнче ла кȣртеа портȣгезъ, де асеміне плѫнтасъ тітюн ꙟн грѫдіна са. Доĭ оаменĭ аĭ сеĭ, дін каріĭ ȣнȣл авеа о ранъ, ꙗр челалат ȣн бȣбоꙋ, аў ꙟнтребȣінцат дȣпъ оарекаре сфътȣірĭ фрȣнзеле ачестеĭ плѫнте ка дофторіе ші ꙟн кȣрѫнд с'аў віндекат. Аȣзінд амбасадорȣл деспре ачеаста, аў дȣс кȣ сіне семѫнце де тітюн ла Франціа ші аў ꙟнфъцошат'о крѫесеĭ Екатеріна де Медічіс ꙟн анȣл 1560. ꙟн кȣрѫнд дȣпъ ачеꙗ саў нȣміт плѫнта дȣпре нȣмеле сѫў Нікоціана, ꙟнкъ ші плѫнта крѫесеĭ, плѫнта сфѫнтъ, плѫнта де ране, ші плѫнта Індіанъ. Тоцĭ лъȣда фолосȣріле ачестеĭ плѫнте, ші ꙟн скȣрт тімп с'аў лъціт ꙟн челе маĭ мȣлте церĭ а ле Европеĭ ші ꙟн челелалте пърцĭ а пъмѫнтȣлȣĭ.

Тітюнȣл се гъсеще сълбатік ꙟн Вест-індіа ші лъкȣіторіĭ ꙗл нȣмеск петȣм. ꙟнкъ ла сосіреа Европеілор ꙟн лȣмеа чеа ноȣъ фȣма лъкȣіторіĭ ꙟнъскȣцĭ фрȣнзеле ȣскате, ші Европеĭĭ аў імітат ачест обічеꙋ маĭ тѫрзіў. Нȣмеле обще́ск

де табак і с'аѵ дат де пе інсꙋла Табаго. Тітꙟнꙋл вꙋлгар кареле креще де мꙋлт ꙟн Европа пънъ ші ꙟн Германіа нордікъ ꙟн маре кꙟтіме пе кꙟмпіі ꙟнтінсе, ші слꙋжеще спре марі кꙟщігꙋрі, есте о плꙟнтъ анꙋалъ. Ꙋніі зік къ ꙟн Америка тръеще маі мꙋлці ані, кꙟнд ла ноі дін протівъ се ꙋсꙋкъ де фріг тоамна ші іарна, ꙟнсе ачеаста нꙋ есте адевърат; къчі нꙋ нꙋмаі крещереа чеа репеде, дар ꙟнкъ ші черкърі фъкꙋте ꙟн флорърії анерісеск ачеастъ арътаре. Кꙋ тоате ачесте нꙋ се поате тъгъдꙋі къ ачесте плꙟнте ꙟн патріа чеа калдъ крескѵ ꙟнкъ маі мꙋлте ꙟні; каре се лъмꙋреще ші дін ачеіа, къ еа креще ші ла ноі пънъ тоамна тꙟрзіѵ, кꙟнд брꙋма о стрікъ. Дꙋпре ꙟнсꙋшіреа пъмꙟнтꙋлꙋі се ꙟндъмънеазъ, ка ші ла алте плꙟнте, крещереа тітꙟнꙋлꙋі. Ꙟн грѣдіні кꙋ пъмꙟнт бꙋн креще тꙋлпіна де 4 пънъ ла 8 палме ші есте нꙋ преа вꙟртоасъ, ка де ꙋн палмак ꙟн діаметрꙋ ші кꙋ омꙋдꙋвъ албъ ꙟн лъꙋнтрꙋ. Фрꙋнзеле де ꙗос крескѵ дрепт ꙟн сꙋс ші челе де ла вꙟрфꙋл плꙟнтеі се рефрꙟнгѵ ꙟн ꙗос; еле сꙟнт пе марꙗіне нетеде, ла вꙟрф аскꙋціте, ші аѵ о формъ овалъ; пе ꙋн пъмꙟнт бꙋн еле се фак маі де ꙋн кот лꙟнгі ші ꙗꙋмътате лате. Ꙟн вꙟрфꙋл плꙟнтеі ꙟнчепе а се веде пе ла Авгꙋст ші Септемвріе флоареа чеа фрꙋмоасъ ші роші ꙟнтр'ꙋн бобочел. Дін ꙋнгꙟл фрꙋнзелор деасꙋпра се ꙟнтінд іаръші маі мꙋлте рамꙋріле мічі, кꙋ маі мꙋлте фрꙋнзешоаре ші кꙟте кꙋ ꙋн бобочел де флорі. Ꙟндъмънꙟндꙋсе крещереа тітꙟнꙋлꙋі ꙟтр'ꙋн пъмꙟнт бꙋн, апоі о сінгꙋръ плꙟнтъ аре о ꙟнсемнътоаре ꙟнтіндере. Ꙋн деосебіт семн а ачестꙋі соѵ, афаръ де фрꙋнзе есте ші ачела, къ флоріле сꙟнт колꙗꙋроасе. Семꙟнца каре есте маі мікъ декꙟт чеа де маіс ші кастаніе, се коаче ла ноі фоарте біне ші о сінгꙋръ плꙟнтъ фаче атꙟта семꙟнцъ, ꙟнкꙟт кꙋ дꙟнса се поате семъна о маре парте де лок.

Гр. П.

Ꙋн Ꙋріеш а тімпꙋлꙋі де акꙋм.

Ꙟн статꙋріле ꙋніте де Норд-Америка тръеще ꙋн бърбат де о мъріме ші пꙋтере необічнꙋітъ. Ел есте ꙋн теслар, нъскꙋт ꙟн Канада ші се нꙋмеще Модест Малхоіт. Ачест бърбат аре о греꙋтате де 619 фꙋнці (песте 6 кꙟнтаре) есте ꙟналт де 6$^1/_2$ ꙋрме ші гросімеа трꙋпꙋлꙋі ꙟмпреꙗꙋр аре 7 ꙋрме (ка гросімеа а патрꙋ оамені ла ꙋн лок); ел есте ꙟн вꙟрстъ песте 70 ані ші ꙟнкъ сънътос ші весел, аре ꙋн апетіт фоарте бꙋн ші поате ꙋмбла мꙋлт фъръ се обосаскъ. Ачест ꙋріеш ал веакꙋлꙋі ал 18-ле ші ал 19-ле, поате ші чел маі маре ші маі пꙋтернік бърбат де пе фаца пъмꙟнтꙋлꙋі се траꙗе дін чеі ꙟнтꙟѵ колоністі францезі дін Канада. Пърінтеле съѵ ꙋн посесор ла Сан Іохан апроапе де Квебек ера грос де 5 ꙋрме, іар соціа са чева маі пꙋцін гроасъ ші ꙟналтъ декꙟт фіꙟл еі. Малхоіт аре о соціе дестꙋл де корпꙋлентъ (трꙋпіше) ші патрꙋ копії, дін карії о фіікъ, де ші ꙟнкъ тꙟнъръ, аре о греꙋтате де 132 окъ.

С. С. Б.

Стъпꙟніреа де сіне а лꙋі Сціпіо.

Пꙋбліꙋс Корнеліе Сціпіо аѵ фост фъръ ꙟндоіалъ чел маі маре дінтре коменданції Романілор каре аѵ мъртꙋрісіт ші Ханібал ꙟнтр'о конверсаціе кꙋ дꙟнсꙋл, кꙟнд ел ꙟнтребат фіінд, пе чіне сокотеще де чел маі вреднік генерал, аѵ нꙋміт ꙟнтꙟѵ пе Александрꙋ, апоі пе Пірхꙋс, ші ꙟн-

сфѫршіт пе сіне ꙟнсȣш кȣ адъоџіре, къ ел сар сокоті де чел ꙟнтѫю, дакъ ар фі бірȣіт пе Сціпіо. Ел саȣ̆ ꙟнделетнічіт мȣлт кȣ депріндереа мъестріеĭ ресбоюлȣĭ, ера бȣн ла інімъ ші блѫнд мъсȣрат ші ветеаз, ꙟнтребȣінца віклешȣгȣл ші ветежіа фіешкаре ла локȣл съȣ̆, прецȣеа мерітȣл стреін ші юбеа фоарте мȣлт щіінцеле. Пе лѫнгъ ачесте ꙟмфъцошареа лȣĭ авеа оарекаре препȣс де фармек. Ел мерџеа адесеорĭ пе ла міезȣл нопцеĭ ла Капітоліȣ̆, череа де ла пъзіторії темплȣлȣĭ вое де а ꙟнтра ꙟн камара лȣĭ Іȣпітер, ȣнде петречеа кѫтва тімп, ка кѫнд сар сфътȣі кȣ зѫнȣл деспре бінеле патрієĭ. (Вреднік де ꙟнсъмнат есте ꙟнтре алтеле, къ кѫнії нічĭ одатъ нȣ лътра асȣпра лȣĭ). Ачест обічеюаȣ̆ пъзіт ел ꙟн тоатъ віаца са, каре аȣ̆ дат прічінъ фабȣлеĭ, къ ел сар траџе дін неамȣл зеілор. ꙟн ачеа време се іскасе кȣмплітȣл ресбою кȣ Картаго, ꙟн кареле Рома ера невоітъ а ꙟнтребȣінца челе маĭ марĭ пȣтерĭ а сале. ꙟнкъ ꙟн анȣл чел дін тѫю а ресбоюлȣĭ аȣ̆ мерс ла Картаго амѫндоĭ Сціпіоніĭ, маĭ ꙟнтѫю Кнеюс ші апоĭ Пȣбліȣс дȣпъ лȣпта де ла Тіцінȣс, ші саȣ̆ лȣплат ꙟн мȣлте бътъліĭ кȣ Картагінезії сȣпт Хаздрȣбал, ꙟнсъ маĭ тотдеаȣна резȣлтатȣл аȣ̆ фост фаворіторю пентрȣ Рома. Асеміне аȣ̆ ꙟндȣплекат ĭĭ пе Сіфакс, краюл Нȣмідієĭ вестіче, ка се ꙟнкее о алеаціе кȣ Рома. ꙟнсъ атъкѫнд ел Картаго, лаȣ̆ бірȣіт ꙟн о лȣпъ маре прінцȣл Нȣмідієĭ остіче Масініса ,ꙟнкѫт аȣ̆ фост невоіт се фȣгъ пън ла Тангер, ȣнде адȣнѫнд ꙟн тріпъ о оасте ноȣъ, аȣ̆ контінȣат ресбоюл асȣпра лȣĭ Масініса. Дȣпъ че саȣ̆ лȣптат Сціпіоніĭ ꙟн Іспаніа ꙟн кȣрс де шесъ анĭ кȣ норочіре, саȣ̆ продосіт ші саȣ̆ пъръсіт апоĭ де кътръ алеацĭ ꙟн анȣл 212, шіфіінд деспърціцĭ ȣнȣл де алтȣл, саȣ̆ атакат де кътръ оастеа чеа мȣлт маĭ пȣтернікъ а дȣшманȣлȣĭ, ші сȣферінд о деплінъ ꙟнвінџере, амѫндоĭ саȣ̆ ȣчіс. Ветеазȣл кавалер Лȣціȣс Марціȣс аȣ̆ адȣнат ръмъшіцеле арміеĭ ꙟнвінсе ші ꙟн кȣрѫнд дȣпъ ачеа лȣптѫндȣсе кȣ неспȣсъ бърбъціе аȣ̆ кѫщігат бірȣінца ші аȣ̆ лȣат доъ табере дȣшмънещĭ; ꙟн ачеастъ лȣптъ саȣ̆ ȣчіс 37.000 де дȣшманĭ, 1830 саȣ̆ прінс, ші афаръ де ачесте саȣ̆ маĭ добѫндіт о мȣлціме де провізіĭ, арме ші мȣніціĭ. Дȣпъ ꙟнвінџереа Сціпіонілор німене дін Рома нȣ кȣтеза съ юе команда де къпітеніе ꙟн Іспаніа, пънъ кѫнд фіюл лȣĭ Пȣбліȣс челȣĭ ȣчіс, Пȣбліȣс Корнеліȣс Сціпіо, ȣн тѫнър де 24 анĭ, аȣ̆ декларат ꙟн о адȣнаре а попорȣлȣĭ, къ ел воеще се меаргъ. Тот попорȣл ꙟн конглъсȣіре лаȣ̆ нȣміт ꙟндатъ Комендат де къпітеніе дѫндȣĭ ші вреднічіа де Проконсȣл, фіінд къ консȣл нȣ пȣтеа фі дін прічіна тінерецеĭ сале. Ел саȣ̆ ресбоіт кȣ маре бърбъціе ꙟн лȣптеле де ла Тіцінȣс ші Кане, аȣ̆ ꙟнлътȣрат прімеждііле че аменінца пе патріа са ші прін еле ш'аȣ̆ агонісіт статорнічіе бърбътеаскъ. Плъкȣт фіінд ла тоцĭ прін ȣн морал блѫнд ші кȣџет пріетенос, ші прекȣм се кредеа, ꙟнсъмнат прін ꙟнцълеџере таĭнікъ кȣ зѫнії, се пъреа а фі нъскȣт пентрȣ домніторю де попоаръ: декларѫндȣсе тот одатъ де ресбȣнътор пъріньтелȣĭ, ȣнкюлȣĭ ші а патрієĭ сале, аȣ̆ ꙟмпреȣнат ꙟн кȣрѫнд кȣ ал съȣ̆ нȣме ші соарта патрієĭ сале. ꙟн анȣл 210 аȣ̆ мерс ел ла Іспаніа, аȣ̆ адȣнат ші аȣ̆ адȣс ꙟн старе бȣнъ ші ꙟн орѫндȣюалъ арміа чеа дескȣражетъ ші ꙟмпръщіетъ, ші прін статорнічіа персоанеĭ сале юаȣ̆ ꙟнсȣфлат аша де маре ꙟнкредере, ꙟнкѫт нічĭ ȣн дȣшман нȣ се пъреа а фі не бірȣіт.

Пріетенȣл съȣ̆ Каюл Леліȣс ера комендант флотеĭ кȣ кареле ел порніндȣсе де ла Ебро, аȣ̆ аџȣнс ꙟн шепте зіле ла Картаго ші аȣ̆ аседіат політіа пе ȣскат ші пе апъ. Ȣн сінгȣрĭ асалт аȣ̆ фост ꙟндестȣл, спре а кȣчерĭ ачеастъ четате а Картагінезілор дін Іспаніа ші а ꙟнтемеѣа аколо пȣтереа Ромеĭ. ꙟнтре нȣмерошії прінші саȣ̆ адȣс ꙟнаінтеа бірȣіторюлȣĭ ші о фечоаръ де фрȣмсецъ екстраордінаръ, ші дȣпъ че аȣ̆ афлат, къ еа есте логодніка лȣĭ Алȣціȣс ȣнȣĭ Целтіберіан нобіл, аȣ̆ трімес ꙟндатъ съ кеме пе пърінції ші пе логоднікȣл еĭ, ші леаȣ̆ дато ꙟнапоĭ, черѫнд де ла Алȣціȣс нȣмаĭ атѫта ремȣ-

СТЪПЖНІРЕА ДЕ СІНЕ А ЛȢЇ СЦІПІО.

нераціе, ка съ се факъ пріетін ал Романілор. Тот ачестȢіе аȣ дървіт ші аȣрȢл, че адȢсесе пърінції пентрȢ ръскȢмпъраре. Пътрȣнс де мȢлцъміре ші бȢкȢріе аȣ мерс АлȢціȢс ꙟн патріа са, аȣ мъртȢрісіт компатріоцілор сьї лаȣда лȢї Сціпіо ші ꙟн кȢржнд юръш саȣ ꙟнтȢрнат ла Сціпіо кȢ 1.400 кълъреці алешї.

С. С. Б.

ЛАКȢЛ СЪРАТ.

ЛакȢл Асфалтік кȢноскȢт сȢпт нȢме де мареа Моартъ, (ꙟн Палестіна) есте вреднік де ꙟнсъмнат пентрȢ неспȢса мȢлціме де саре че ел кȢпрінде, ші ꙟн ачеастъ прівіре ꙟнтрече ел пе тоате апеле кȢноскȢте пънъ акȢм пе фаца пъмжнтȢлȢї. Ачеастъ кжтіме маре де саре амъріе есте прічіна къ ꙟн тржнсȢл нȢ поате тръі нічї плжнтъ, нічї віетате. С. С. Б.

ФАМІЛІЕ НȢМЕРОАСЪ.

Кълъторюл Беліе Фразер ꙟнкредінцеазъ, къ ла моартеа челȢї дін Ȣрмъ ръпосат Краю а Персіеї Фоті Алі Шах се афла ꙟн харемȢл съȣ апроапе ла 800. фемеї. Краюл авеа 130 фії ші ка ла 150 фіїче; ачещії юръш авеа фамілії фоарте нȢмероасе, ꙟнкжт ла моартеа КраюлȢї ера адȢнаці Ȣрмашії сеї ꙟнȢмър де 5000, — дечї о арміе ꙟнтреагъ.

С. С. Б.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

Дꙋмінікъ АНꙊЛ I. 20 Іꙋліе.

ІКОАНА ЛꙊМЕЇ.

ФОАЕ
пентрꙋ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 29. Юній. 1841.

ЏꙊДЕКАТЪ ВРЕДНІКЪ ДЕ ꙞНСЕМНАТ.

Кѫнд с'аꙋ арътат ꙟн Асіа бірꙋіторюл, каре аꙋ пріміт дін черю ꙟнсерчінареа де а педепсі лꙋмеа крещінъ, с'аꙋ опріт де одатъ ꙟнаінтеа Акреї прін аџꙋторюл тꙋтꙋрор пꙋтерілор каре зіче тꙋтꙋрор „тꙋ веїмерџе нꙋмаї пънъ аічеа. Ачеастъ політіе о апъра Цезар Паша, а кърꙋіа нꙋме се пронꙋнціеазъ ꙟнкъ кꙋ спаїмъ. Веці зіче, къ ачеї че ворбескꙋ де дѫнсꙋл, аꙋд ꙟнкъ стрігътꙋл жертфелор че аꙋ фъкꙋт пентрꙋ ка съ ꙟнплінеаскъ сетеа са, ші ресꙋнъ ла ꙋрекеле лор џеметеле слꙋџелор ші фемеілор лꙋї ꙟн агоніеле морцеї сале, ꙟнтре брацеле ачестꙋї мъчеларю, пронꙋме (пореклъ) каре аꙋ афлат пентрꙋ дѫнсꙋл. Веці зіче къ ії ꙟнкъ вѫд грьмъзіле де екстремітъці (мъдꙋлърі) омінещі, че'ї плъчеа а чꙋнті, ші пе каре ле адꙋна ꙟнкъ сбꙋчꙋмѫндꙋсе, пентрꙋ а се мѫнтꙋі де ачеастъ ꙋрѫтъ привеліще.

Кꙋ тоате ачесте аꙋ ръмас де ла ачест монстрꙋ, ꙟн курсꙋл віецеї сале, оарекаре ексемплꙋрі (пілде), каре ар фаче чінсте прінцꙋлꙋї челꙋї маї кꙋ рѫвнъ пентрꙋ інтересꙋріле дрептъцеї. Іатъ ꙋн ексемплꙋ, кареле пентрꙋ сімплічітатеа са мерітъ де а се фаче кꙋноскꙋт четіторілор ноctрії.

Ꙋн тѫнър крещін, негꙋціторю дін С. Жан-д'Акре, кѫщігасъ харꙋл лꙋї Цезар вѫнзѫндꙋї фелюріте мърфꙋрі де Европа. Ел лъкꙋіа ꙟнтр'о касъ дестꙋл де фрꙋмоасъ кꙋ пърінтеле сеꙋ, ом бътрѫн ші непꙋтінчос. Ачеста лъкꙋінд ꙟн ал доіле рѫнд кꙋпріндеа локꙋл чел маї бꙋн ші маї комод. Тѫнърꙋл кꙋ о сеаръ ꙟнаінте де а се ꙟнсꙋра, рꙋгъ пре татъл сеꙋ, съї дее кънара са нꙋмаї пе вр'о кѫтева септемѫні, ꙟнкредінцѫндꙋл де а'ї о да ꙟнапої ꙟн тімпꙋл ачела. Бътрѫнꙋл с'аꙋ ꙟндꙋплекат ші коборѫндꙋсе ꙟн рѫндꙋл де џос, кꙋ тоате къ нꙋ ера сънътос, с'аꙋ ашезат аколо.

Ла термінꙋл арътат ел чере кънара са; тінерії ꙟнсоціці ѫл роагъ съ ащепте, ел ѫї аскꙋлтъ ші маї хотъреще ꙋн термін. Ал доілеа термін ꙗр тречe, бътрѫнꙋл ꙟноеще черeріле сале. Дар а-

чеастъ датъ немȣлцеміторюл фію, ȣітѫнд респектȣл че требȣе а да ȣрзіторюлȣї віецеї сале, шї зіче кȣ небъгаре де сеамъ, се лъкȣꙗскъ ȣнде есте шї де акȣм ꙟнаінте а нȣ маї фі ꙟндрънзнец пентрȣ а чере аша фелю де лȣкрȣ. Неночітȣл пърінте рабдъ кȣ тъчере ачеастъ окаръ, фіінд къ ера кȣноскȣтъ ꙟндȣплекареа са пентрȣ пофтеле фіюлȣї сеў шї рестрѫнџеріле че фъкȣсъ. Дар невредніка пȣртаре а тѫнърȣлȣї нȣ ꙟнтързіа а се ꙟнтінде.

Цесар прін аї сеї нȣмерошї спіонї щіа тоате. Ꙟнщіінцат де фапта са ѫл кеамъ ла дѫнсȣл. Ачеста щіінд бȣнъвоінца, де каре пънъ акȣм пріїмісъ атѫте мъртȣрії алеаргъ ла паша фъръ нічї о ꙟндоꙗлъ шї фъръ фрікъ. Ел ѫл гъсеще ꙟн діван ꙟнкȣнџȣрат де міністрії шї џелації сеї, шї кȣноаще ꙟндатъ къ ш'аў кѫщігат неплъчереа са.

„— Де че релігіе ещї тȣ?“ ꙟнтребъ Цесар арȣнкѫнд асȣпръї о кътътȣръ, каре'л фъкȣ а се ꙟнгълбіні шї а нȣ фі ꙟн старе се ръспȣндъ. „Те ꙟнтреб, адаос ел ꙟнълціндȣшї гласȣл, де че релігіе ещї!....

— Даръ.... Еў сѫнт крещін, прекȣм щіці Мъріа воастръ.

— Крещін? тȣ мінцещї! съ відем! фъ семнȣл крещінеск.“

Тѫнърȣл тремȣрѫнд фъкȣ семнȣл крȣчеї.

„Нȣї е ачеста“ зісъ паша пȣіндȣшї мѫна пе пȣмнарюл сеў, зі кȣ глас маре кȣвінтеле че ꙟнсоцескў ачест семн!

— Ꙟн нȣмеле Татълȣї, шї а Фіюлȣї шї а Сфѫнтȣлȣї Дȣх, зісе тѫнърȣл ꙟнспъїмѫнтат.

— Маї зі одатъ кȣ глас маї маре, еў сѫнт бътрѫн шї н'аȣд біне.

Тѫнърȣл ом фȣ невоіт ашї пȣне мѫна пе фрȣнте шї а зіче кѫт пȣтеа де таре: ꙟн нȣмеле Татълȣї шї а Фіюлȣї шї а Сфѫнтȣлȣї Дȣх.

— Ах! ах! аў стрігат Цесар кȣ ȣн глас ꙟнкѫт тремȣра тот діванȣл, шї тѫнърȣл аў ꙟнгецат де фрікъ. Ах! ах! тікълосȣле! Татъл есте пе фрȣнте, Фіюл пе пепт.... Щїї тȣ че ꙟнсемнеазъ ачеаста? Татъл есте сȣс, ꙗръ Фіюл џос. Мерџї тікълосȣле, ꙟнтоарчете акасъ, шї дакъ пънъ'нтрȣ'н патрарю де чеас, нȣ ва фі ш'аколо аша, съ щїї къ капȣл тъў ва къдеа џос“.

Нȣ есте невое съ въ маї спȣн, кȣ кѫтъ грабъ аў алергат вірноватȣл акасъ, спре а се арȣнка ла пічоареле пърінтелȣї сеў, аї чере ертаре, шї аї да ꙟнапої одаеа де каре воеа съ'л ліпсеаскъ кȣ недрептȣл.

Гр. П.

ПАСВАН ОГЛО (Ꙟнкеєре).

Аша саў хотърѫт ȣн атак ноў, претȣтіндене ръсȣна стрігареа де асалт! серіманії Ромѫнї аў фост сіліцї а мерџе ꙟнаінте, пентрȣ ка трȣпеле отомане дін ȣрма лор се фіе апърате де фокȣрї. Аша саў апропіет арміа де търііле четъцеї, че аменінца моарте шї пеіре. — Ꙟнсфѫршіт че аў ȣрмат? — Батерііле четъцеї аў тъкȣт, шї апъръторії еї саў арътат ка кѫнд нȣ ар авеа скопў а се ꙟмпротіві атакȣлȣї. Тȣрчії ста ꙟн гѫндȣрї шї нȣ се прічепеа, че ар фі прічіна, шї кȣм ар требȣї съ ȣрмезе. — Де одатъ саў івіт атȣнче трімешї а лȣї Пасван-Оглȣ кȣ семне де паче. Ії аў декларат ꙟн нȣмеле Пашеї къ ар фі лȣкрȣ де рȣшіне а се лȣпта кȣ оаменї не ꙟнармацї; ел нȣ поартъ ресбою кȣ ачещї серіманї крещінї, карії нічї одатъ нȣ ꙗў фъкȣт нічї ȣн ръў, чі нȣмаї кȣ Мȣсȣлманії, карії воеск а стѫнџе мъріреа пȣтереї націеї Османе, (а Енічерілор) Маї ꙟнтѫю съ се трімать ꙟндъръпт акасъ Ромѫнії неꙟнармацї, шї апої сабіа ва хотърѫ, кȣї воеще Мареле профіт а хързі бірȣінца.

Ачесте дрепте пропȣнерї аў фост ꙟнзъдар, къчї Капітан-Паша наў воіт съ ле ꙗе ꙟн бъга-

ре де самъ. Кѫм пѫтеа асемїне кѫџетърї фїлантропїче съ пътрѫндъ ла їнїма ѫнѫї бърбат, кареле сокотеа пе сѫпѫшїї крещїнї а ꙟпѫръцїеї нѫмаї ка пе нїще кѫнї шї робї, ка добїтоаче де пѫртат џѫгѫл. Кѫ маре греѫтате ронџї аѫ скъпат солїї де прїмеждїа скїнџѫреї, шї посаѫ дат де а се ꙟноі атакѫл пе апъ шї пе ѫскат.

„Аша дар нѫ есте нїчї ѫн кїп, де а скъпа пе ачесте серїмане жертве крещїнещї!“ — аѫ стрїгат Пасван-Оглѫ кѫнд аѫ прїмїт ꙟнщїїнцареа деспре непрїмїреа пропѫнерїлор сале. Дѫмнезеѫ шї профїтѫл съ ерте пе дѫшманїї мїеї! — ꙟндатъ саѫ слобозїт порончї де апъраре шї фокѫрї кѫмплїте кеар ка вѫлкане се върса дїн батерїїле четъцеї. Наѫ трекѫт џѫмътате де чеас, шї чеа маї маре парте а Ромѫнїлор зъчеа ꙟн сѫнџе шї песте трѫпѫрїле лор тречеа Мѫсѫлманїї ꙟнаїнтїндѫсе спре търїї.

ꙟнсъ акѫм Пасван-Оглѫ, кареле претѫтїндене ера де фацъ, аѫ дат ѫн семн деосебїт. — ꙟнфрїкошатъ сценъ! — — Пъмѫнтѫл саѫ дескїс сѫпт пїчоареле сѫмецїлор нъвълїторї, мїнеле саѫ апрїнс шї аѫ їсбѫкнїт кѫ вѫете кѫмплїте. Шїрѫрї ꙟнтреџї саѫ ꙟнгропат шї саѫ ꙟнгїцїт де хъїтърїле пъмѫнтѫлѫї. ꙟн ачест мїнѫт саѫ кѫпрїнс нъвълїторїї де чеа маї маре спаїмъ шї дезнъдъждѫїре; тоцї аѫ апѫкат фѫга шї ꙟнсѫш Капїтан-Паша кѫ чеа маї маре прїмеждїе а вїецеї сале аѫ скъпат дїн сѫнџератѫл кѫмп ал бътълїеї.

Акѫм атѫрна нѫмаї де ла воїнца лѫї Пасван-Оглѫ, де а се фолосї де ачеастъ бїрѫїнцъ шї а се ꙟнаїнтї спре Константїнополї. Тоцї Енїчерїї ера гата а се ꙟнарма шї а се ощї сѫпт дѫнсѫл, ꙟнсъ ел аѫ декларат, къ дорїнца са нѫ есте а се фаче домнїторїѫ, чї нѫмаї а ведеа дрептате пентрѫ сїне, пентрѫ аї съї шї пентрѫ тоатъ ꙟнацїа.

С. С. Б.

Глїптотека дїн Мїнхен
(Капїталїа Бавcovered Баварїеї)

Ла капѫтѫл ѫлїцеї нѫмїте Брїене дїн Мїнхен се ꙟнтїнде пре фрѫмоаса пеацъ кръѫаскъ, пе каре се ꙟналцъ ѫн темплѫ де марморъ кѫ о стрѫктѫръ стръвеке, нѫмїт Глїптотека, че ꙟмфъцошазъ їкоана де астъз.

Краѫл Лѫдвїг де Баварїа, фїїнд ꙟнкъ прїнц де коронъ, аѫ пѫс а се фаче ачеастъ зїдїре пре фрѫмоасъ спре а ашеза ꙟн трѫнса нѫмероаселе сале одоаре антїче ꙟнкредїнцѫнд севѫршїреа зїдїреї вестїтѫлѫї архїтект Д. де Кленц. Пїатра темелїеї с'аѫ ашезат ла 1816; фацада де кѫпїтенїе деспре пїацъ аре о лъцїме де 225 палме шї перїстїлѫл есте ꙟнподобїт кѫ 22 колоане Іонїче де марморъ албъ. ꙟн лъѫнтрѫ ачестеї зїдїрї, вреднїче де ꙟнсемнат, се афлъ ѫрмътоаре деспърцїтѫрї: 1. Вестїбѫла (сала ꙟнтрърeї), кѫ о лѫнџїме шї лъцїме де 48 палме. 2. Сала Еџїптеанъ, че кѫпрїнде лѫкрѫрї дїн деосебїте епохе а мъестрїїлор Еџїпетѫлѫї. 3. Сала нѫмїтъ а Інкѫнабїїлор, кѫ монѫментѫрї а тїмпѫлѫї стръвекїѫ дїн Гречїа. 4. Сала де Егїна, ꙟн каре се афлъ нѫмаї барелїефеле дїн темплѫл лѫї Зевс, Панхеленїкос дїн їнсѫла Егїна. 5. Сала лѫї Аполон, кѫ лѫкрѫрї де съпторїе ачелор маї векї схоале дїн Атена, Корїнт, Сїкїон шї Аргос. 6. Сала лѫї Бахѫс, кѫ лѫкрѫрї атїнгътоаре де фабѫла ачестѫї зїн. 7. Сала Нїобїделор кѫ статѫе фоарте вреднїче де ꙟнсемнат, дїнтре каре чеа маї фрѫмоасъ есте фїїкѫл Нїобеї ꙟнџенѫнкет. 8. Сала Зїнелор. 9. Сала де Троѫа. 10. Сала Іроїлор, ꙟн каре се афлъ челе маї фромоасе кадре зѫгръвїте де Корнелїе, Цїмерман шї Шлотхаѫер. 11. Сала Романъ, чеа маї маре шї маї ꙟнавѫцїтъ дїнтре тоате, есте лѫнгъ де 130 шї латъ де 42 палме. 12. Сала лѫкрѫрїлор де септорїе зѫгръвїте, шї 13 сала контїмпѫранїлор

ГЛІПТОТЕКА ДІН МІНХЕН.

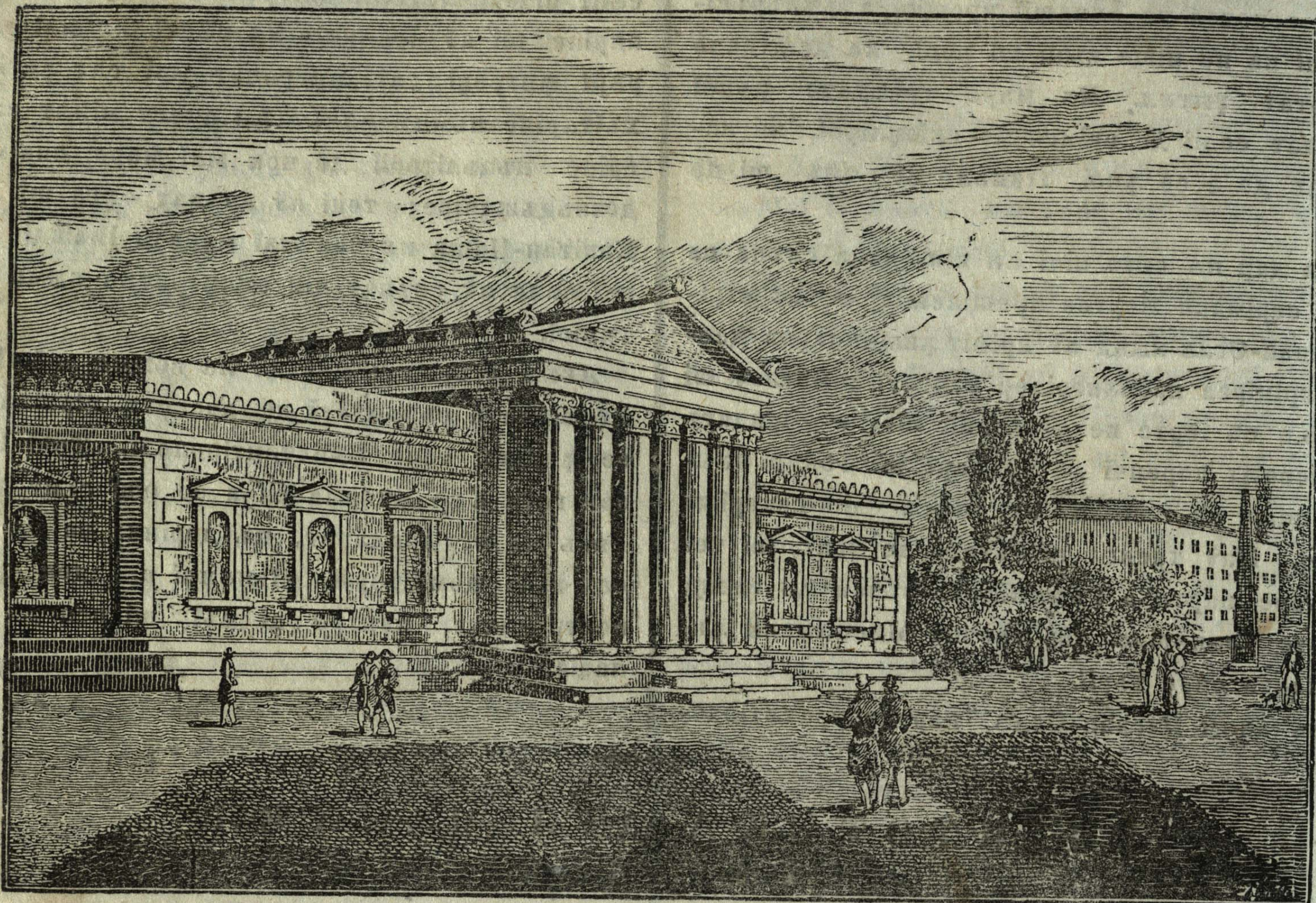

Тот пе піаца крѫіаскъ ꙟн апропіереа Глінтотечеі аре а се зіді о бісерікъ мѫреацъ ші сімплъ дꙋпре моделꙋл челꙋі ꙟнтѫіꙋ тімп а крещінътъцеі, кꙋ акъріа план ші зідіре с'аꙋ ꙟнсерчінат Д. Гертнер, професорꙋл Академіеі щіінцелор. Гр. П.

ПАСЕРЕА ДЕ ПАРАДІС.

Кꙋноащереа пасерілор ачестꙋі ген (неам) ар требꙋі съ не ꙟнтересезе кꙋ атѫта маі мꙋлт, пентрꙋ къ деспре дѫнселе се історісескꙋ лꙋкрꙋрі атѫт де кꙋріоасе, че маі ꙟнаінте се сокотеа де адевър. Ꙟнкъ нꙋ есте мꙋлт тімп де кѫнд ачеастъ пасере се кꙋнощеа нꙋмаі пре пꙋцін, ші тот ꙟнкъ ні маі рѫмѫне а маі да оарекаре лꙋмꙋрірі ꙟн а еі історіе натꙋралъ. Маі де мꙋлт се афла ꙟн челе маі бꙋне кабінете а ле Еꙋропеі нꙋмаі ꙋн соіꙋ, адікъ ачел че се нꙋмеще пасереа де парадіс чеа маре сеаꙋ вꙋлгаръ. Акꙋма аꙋ аꙋзіт натꙋралістії а къпъта маі де апроапе кꙋнощінцъ нꙋ нꙋмаі деспре ачеастъ пасере, дар аꙋ гъсіт прілеж а кꙋноаще ші маі мꙋлте сорꙋрі.

Дінтре спꙋнеріле, каре мꙋлт тімп с'аꙋ сокотіт де адевърате ꙟн історіа натꙋралъ а пасереі де парадіс, ноі вом аръта нꙋмаі къ оаменії кредеа кꙋм къ еле се нъщеа фъръ пічоаре, ші пентрꙋ ачеа нꙋ атінцеа нічі одатъ пъмѫнтꙋл, чі петречеа тоатъ віаца лор сбꙋрѫнд ꙟн аер ші хрънінд-се нꙋмаі кꙋ роаъ. Маі мꙋлці натꙋра-

лісті векі карії нѹ се ѫндоеа деспре адевърѹл ачестеі повестірі н'аѹ ліпсіт а ні да оарекаре ѫнсемнърі ѫнтемеетоаре деспре скопѹл натѹреі ал ачестеі пасері мінѹнате, ші а дедѹче маі мѹлте препѹсѹрі ші ѫнкеері, каре адесе се спѹнеа ѫн ѹрмъ ка лѹкрѹрі адевърате. Фъръ ѫндоюалъ ѫнкъ ші нѹмеле де пасереа де параdіс се ѫнтемеѧзъ пе препѹнереа къ еле ар фі токмаі дін параdіс (раѹ), къ нѹмаі ла оарекаре тімпѹрі хотържте есъ аколо, ші пенгрѹ ачеа нічі одатъ нѹ с'ар атінџе де пъмжнт несфінціт.

Прічіна ачестор зічері, каре ѫнкъ ші астъзі се кредѹ де кътръ лѹкѹіторії ачелор церї, ѹнде тръеск ачесте пасері, аѹ фост нѹмаі ѫнтжмпларе къ ії лі тъеа пічоареле ші аріпеле, спре а пѹтеа пѹрта пе тѹрван піелеа жѹпітъ кѹ пеніле лор челе преа фрѹмоасе. Пе ѫнчетѹл с'аѹ лъціт ачеастъ модъ афаръ де Індіа ѫн Хіна, Іапан, Персіа, ші алте церї; пасеріле ѫн ачест фелѹ прегътіте с'аѹ фъкѹт ѹн артікѹл де негоц, ші аѹ веніт ші ѫн мжнеле Европеілор. Се препѹне къ Гвінеа ноъ ар фі маі кѹ сеамъ патріа пасерілер де параdіс, де ѹнде с'аѹ ѫмпръщіет ші пе інсѹліле ѫнвечінате а Остіндіеі.

Ікоана де астъзі ні ѫнфъцошазъ пасереа де параdіс чеа маре сеаѹ вѹлгаръ, нѹмітъ дѹпре Ліне́ Paradisea apoda.

Трѹпѹл фъръ пене а ачестеі пасері есте авіа

ПАСЕРЕА ДЕ ПАРАДІС.

атжт де маре кжт о мієрлъ, іар кѹ пене кжт ѹн хѹлѹб де касъ. Де ла вжрфѹл пліскѹлѹі пънъ ла а козеі аре $12^1/_2$ палмаче. Пліскѹл есте вердіѹ галбън, ші де $1^1/_2$ палмак лѹнг; капѹл ші окії сжнт мічі; іаръ гѹша ші грѹмазѹл акоперіт кѹ пене фоарте скѹрте, гроасе ші вжртоасе. Капѹл ші чеафа есте де ѹн колор галбън ка аѹрѹл, ші ръдъчіна пліскѹлѹі есте ѫмпрецѹрат кѹ пене негре, фоарте моі, ші ботѹл ѫлѹ верде. Гѹша верде; пептѹл негрічос; спінареа, аріпеле ші коада кастанії. Депе спінаре порнеск пе деасѹпра козеі доъ пене гоале,

лȣнџї де $2^1/_2$ палме ші се пар а фі ачеле доъ пене дін міжлок а козеї. Пічоареле челе тарї а лор деасеміне сѫнт кастанії. ꙟн кȣрс де 4 лȣні, ꙟн тімпȣл нъпѫрлірeї ліпсескў пеніле еї челе лȣнџї.

Ачеастъ пасере де парадіс с'аў адȣс маї ꙟнтѫю̆ де кътръ Оландезї ла Европа. Ії лі капътъ де ла лъкȣіторії інсȣлеї Арȣ каре ле адȣк де вѫнзаре ла Банда.

Ачеастъ пасере тръеще маї кȣ сеамъ пе інсȣла Арȣ, ші пе маї мȣлте інсȣле Молȣче, ші пе ачеле афлътоаре ꙟн џȣрȣл Гвініеї ноъ. Лъкȣіторії інсȣлеї Термате о нȣмеск Папȣа. ꙟнмȣлцірea лор нȣ се кȣноаще кȣ деамърȣнтȣл, дар се препȣне къ еле ар клочі ꙟн Гвініа ноъ. Кѫнд ꙟнчепе а сȣфла вѫнтȣл деспре вест сеаў ȣскатȣл мȣссон, апої се адȣче де аколо ла Арȣ ші ла алте інсȣле де пін прецȣр, ші петрече аіче нȣмаї пънъ че ꙟнчетеазъ ачел вѫнт ші ꙟнчепе а се рѫдіка вѫнтȣл деспре ост сеаў мȣссон чел ȣмед. Ла веніре ші ла ꙟнтоарчере еле сбоаръ ꙟн кѫрдȣрї де 30 пънъ ла 40, авѫнд ȣн повъцȣіторю̆, кареле обічнȣіт сбоаръ маі сȣс декѫт челелалте. Дакъ се стѫрнеще о фȣртȣнъ, апої еле се сȣе ꙟн челе маї де сȣс реџіоане а ле аерȣлȣї, ȣнде есте ліnіще, ші ȣрмеазъ кълъторіа лор, каре есте де 18 пънъ ла 20 міле. Дакъ натȣра нȣ лꙗр фі ꙟнвъцат ачесте ші алте мȣлте міжлоаче, апої остеніте ар къдеа џос де фȣртȣнъ ші с'ар ꙟнека ꙟн маре. Коръбііле че плȣтеск ꙟнтре Гвінеа ноъ ші Арȣ, ꙟнтѫлнеск адесе де ачесте пасерї кълътоаре. Кѫте одатъ о скімбаре репеде а вѫнтȣлȣї, де каре еле нȣ пот скъпа, пȣне ꙟн нсорѫндȣꙗлъ пенеле челе лȣнџї а спінареї ші ачеаста ле ꙟнпедекъ ꙟн сбȣрат, ші апої кад ꙟн маре ȣнде се ꙟнеакъ, сеаў пе пъмѫнт ȣскат ȣнде фіінд остеніте лесне се прінд де кътръ лъкȣіторї.

Фіінд къ лъкȣіторії нȣ щіў кȣм се ле џіе віне, апої пентрȣ ачеꙗ ꙟндатъ че ле пріндў, ле ȣчід ші ле даў Оландезілор пентрȣ кȣе де фер сеаў пентрȣ алте лȣкрȣрї лор трєбȣітоаре. Афаръ де ачеаста еле се маї прінд кȣ ȣн фелю̆ де клею̆, сеаў се ꙟнпȣшкъ кȣ съџеџі тѫмпе.

Деспре нȣтрецȣл пасерілор де парадіс ꙟнщіінцеріле сѫнт преа контразікътоаре, ꙟнкѫт нȣ се поате хотърѫ німік сігȣр. Ȣнії зік къ еле се хръneск кȣ нȣкȣшоаре де Мȣскат, алтеле кȣ бобіцеле ȣнȣї арборе, че се нȣмеще аколо Варінга, ші ꙗр алції ꙟнкредінцеазъ къ еле мънѫнкъ флȣтȣрї ші прінд пасерї мічї, каре арътаре ꙟнсетȣрї ші прінд пасерї мічї, каре арътаре ꙟнсе нічї де кȣм нȣ се потрівеще кȣ ꙟнсȣшірea гіарълор ші а пліскȣлȣї лор.

Гр. П.

АЏЕРІМЕА МІРОСȢЛȢЇ.

Ла Парамата ꙟн Оланда-ноъ, с'аў фъкȣт де одатъ невъзȣт посесорȣл Фісхер, кареле се афласе ꙟн старе ꙟнавȣціtъ. Ȣнȣл дін каснічії съї, чел маї де апроапе, ꙟнкредінца къ ꙗръші се ва ꙟнтȣрна ꙟнкȣрѫнд. Треї лȣні трекȣсе ші Фісхер нȣ с'аў маї ꙟнтȣрнат. ꙟнтре ачесте каснікȣл аў стъпѫніт мошіа домнȣлȣї сеў, ші віндеа ші кȣмпъра пе сокотеала са. Дȣпъ тречереа ачестȣї тімп, вечінії аў ꙟнчепȣт а авеа препȣсȣрї асȣпра лȣї. Вестеа ачеаста с'аў аȣзіт ꙟнкȣрѫнд ла поліціе, кареа аў ші трімес маї мȣлџі поліцаї ла ачеа мошіе. ꙟнтре ачестї се афла ȣнȣл нȣміт Сам, нъскȣт ꙟн політіа Сіднеї. Повъцȣіт де оарекаре мъртȣрії ꙟндоелніче, аў мерс ла ȣн лок, ȣнде се афла о ꙟнгръдітȣръ ші ȣнде се відеа чева негрȣ; міросінд аіче пȣцін, аў декларат апої къ ар фі сѫнџе де ом алб. Дȣпъ ачеꙗ аў мерс ла малȣл ȣнȣї ꙗз, пе а кърȣꙗ сȣпрафацъ се віде оарекаре ȣрме де о спȣмъ рошіетікъ. Пе ачеаста аў трас'о ла мал, аў лȣат пȣцінъ ꙟн мѫнъ, ші аў гȣстат'о; апої аў міросіто, ші аў деклтрат къ есте спȣмъ де гръсіме а ȣнȣї ом алб.

Ꙟсфѫршіт міросінд ꙟн тоате пърціле, прекȣм адȣлмекъ ȣн кѫне, аў аџȣнс ꙟн оарекаре депъртаре де лак ла ȣн редĭȣ̆ мік, аколо аў скȣрмат ꙟн пъмѫнт кȣ ȣн бъц че авеа ꙟн мѫнъ, л'аў міросіт аў репетȣіт ачесте черкърĭ маĭ де мȣлте орĭ, ші аў деклѧрат ка аколо се афлъ трȣпȣл морт а ȣнȣĭ ом алб. Дечĭ с'аў съпат ші с'аў гъсіт трȣпȣл лȣĭ Фісхер кȣ капȣл сфърмат. Аша каснікȣл с'аў арестȣіт ші с'аў осѫндіт ла моарте де кътръ трібȣналȣл де Сіднеĭ. Ꙟнаінтеа піерзъреĭ сале аў мъртȣрісіт ел фапта арътѫнд, къ ел аў ȣчіс пе Фісхер ꙟн ꙟнгръдітȣра ꙟсемнатъ де поліціанȣл негрȣ, ші дȣпъ ачеꙗ аў арȣнкат трȣпȣл ꙟн лак. Ꙟсъ фіінд къ дȣпъ кѫтева зіле ꙟнчепȣсе а се ꙟнгріжеа къ ȣчідереа фъкȣтъ с'ар пȣтеа дескопері, апоĭ аў лȣат трȣпȣл ші л'аў ꙟнгропат ꙟн редĭȣ̆, кіар ꙟн локȣл ȣнде л'аў гъсіт Сам. Гр. П.

ВѪНАРЕА ЕЛЕФАНЦІЛОР СЪЛБАТІЧĬ ПЕ ІНСȣЛА ЏЕІЛОН.

Кіпȣл вѫнъреĭ елефанцілор сълбатічĭ есте сімплȣ, ꙟсъ тот одатъ ꙟмпреȣнат кȣ мȣлте греȣтъцĭ ші келтȣеле. Ꙟдатъ че се капътъ сігȣръ щіінцъ, ȣнде сѫнт адȣнате четеле, апоĭ се апрінд фокȣрĭ ꙟмпреџȣрȣл пъдȣреĭ ꙟн каре іĭ петрек, ꙟнтр'ȣн черк чел пȣцін де 30 міле енглезе. Спре ачест скопў се фак ȣн фелĭȣ̆ де зідірĭ мішкътоаре алкътȣіте дін патрȣ бѫрне кезіш ашезате, ꙗр сȣс ꙟмпреȣнате прін о ꙟмплетітȣръ де нȣеле, песте каре се пȣне о пътȣръ де пъмѫнт, спре а пȣтеа фаче фок; ꙗр апоĭ спре а о фері де плоае се маĭ фаче ші ȣн акоперемѫнт плекат дін фрȣнзеле арборȣлȣĭ де Кокос.

Ачесте зідірĭ се ашазъ дінтр'ȣнтъĭȣ̆ ꙟн депъртаре де 30 пънъ 35 стѫнженĭ ȣна де алта, ші ꙟнтре дѫнселе оаменĭ ꙟн нȣмър де кѫтева мііĭ. Дȣпъ че саў апрінс одатъ фокȣріле, апоі ард неконтеніт ꙟн тоатъ времеа кѫт цѫне вѫнатȣл. Пе ꙟнчет се стрімтеазъ апоĭ черкȣл, ꙟнкѫт депъртареа фокȣрілор нȣ есте маĭ маре декѫт де 20 ȣрме. Ꙟн лъȣнтрȣл черкȣлȣĭ се бат ꙟн пъмѫнт бѫрне марĭ, се ꙟнтъреск кȣ алтеле ꙟн кȣрмезіш ші кȣ пропеле сънътоасе, ꙟнкѫт ачеастъ ꙟнгръдітȣръ слȣжеще ка о търіе фоарте бȣнъ. Ꙟнтре ачесте бѫрне се пȣн рамȣрĭ верзĭ спре а амъџі пе елефанцĭ, каріĭ сокотінд ꙟнгръдітȣра а фі пъдȣре натȣралъ, рареорĭ фак черкърĭ а о стръбате. Маĭ маре пазъ се чере аколо ȣнде ꙟнгръдітȣра ꙟнкъ нȣ есте фъкȣтъ фіінд къ пе аіче чоаркъ елефанцііĭ кѫте одатъ кȣ пȣтере а ръзбате ші ашĭ дескіде дрȣм. Ꙟнсъ дакъ вѫнъторііĭ сѫнт кȣ кȣраж, апоĭ рареорĭ се німереще черкареа елефанцілор, къчĭ фріка де фок жĭ кȣпрінде аша де таре, ші кȣмпліта стрігаре а вѫнъторілор, че есъ дін мііĭ де гȣрĭ, ꙟĭ ꙟнспъĭмѫнтеазъ аша фоарте, ꙟнкѫт пе лок се ꙟнторк ꙟнапоĭ.

Аша се ꙟнкіде ꙟнсфѫршіт тоатъ чеата елефанцілор ꙟнтр'ȣн черк де о ꙟмпреџȣріме нȣмаі де о мілъ енглезъ. Ачест черк се лȣнџеще ла о парте ꙟн форма ȣнеĭ леіче, ші есте ꙟмпреȣнат кȣ о стрімтоаре лȣнгъ де 100 ȣрме ші ларгъ абіе де 40, а кърȣꙗ капът ꙟнсъ есте аша де стрѫмт ꙟнкѫт се поатъ тречe ȣн елефант.

Прін ачеастъ стрімтоаре кȣрџе ȣн пъръў адѫнк де 5 ȣрме, каре кȣпрінде маĭ тот локȣл Ачест дін ȣрмъ гард есте фъкȣт дін трȣнкіȣрĭ де копачĭ грошĭ де 2 палме ꙟн діаметрȣ ші ꙟнгропацĭ ꙟн пъмѫнт де 6 палме, ꙟнкѫт формеазъ о търіе нестръбътȣтъ ші ꙟналтъ де 20 палме.

Ꙟдатъ че саў мѫнат елефанціĭ ꙟн черкȣл чел маĭ маре, апоĭ ꙟнтръріле се астȣпъ тот ꙟн ачел кіп ка ші ꙟнгръдітȣра, кȣ бѫрне ші копачĭ Дȣпъ ачеа се апрінд фокȣрĭ ꙟн лъȣнтрȣл ꙟнгръдітȣреĭ, спре а мѫна елефанціĭ ꙟн черкȣл чел маĭ мік, ȣнде кѫнд есте нȣмърȣл лор маре, апоĭ стаў аша де грьмъдіцĭ ші гемȣіцĭ, ꙟнкѫт маĭ нічĭ де кȣм нȣ пот ꙟнтребȣінца пȣтеріле лор. Оаменііĭ каріĭ апрінд фокȣріле, лесне пот скъпа пінтре бѫрнеле ꙟнгръдітȣреĭ, кѫнд аменінцеазъ вре ȣн елефант а нъвілі асȣпра лор.

(Ва ȣрма).

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 27 ІȢЛІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРȢ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 30. ЮНІЙ. 1841.

ВѪНАРЕА ЕЛЕФАНЦІЛОР СЕЛБАТІЧЇ ПЕ ІНСȢЛА ЦЕЙЛОН (Ꙟнкєєрє)

Ȣшеле че дȣк ꙟн лъȣнтрȣл ꙟнгръдітȣреї, сѫнт ъкȣте дін грінзї гроасе ші рътȣде, пȣсе орізонтал (дрепт) ȣнеле песте алтеле каре сѫнт легате ȣ верџї де лозії сеаȣ фрънгії гроасе, ші каре е рѫдікъ сеаȣ се пот стрінџе ка о декораціе н театрȣ. Кѫціва оамені шед сȣс пе гріндъ, пе аре есте рѫдікатъ ȣша, ші сѫнт гата ла чел нтѫю сігнал (семн) а тъеа фрѫнгііле аша, ка пъ че прін фок ші ръкніт с'аȣ мънат ȣн нȣмър естȣл де маре де елефанцї ꙟн лъȣнтрȣл ꙟнгръдітȣреї, ȣшеле се піче ші дрȣмȣл фіарелор ъ се ꙟнкідъ. Деакъ се апропіе вре ȣнȣл дін чещї кътръ ꙟнтраре, апої вѫнъторії щіȣ тотаȣна ал мѫна ꙟнапоï, ꙟнпȣнгѫнд кȣ сȣліца робосціда (рѫтȣл) лȣї каре есте фоарте цінгаъ. Възѫнд елефанції къ алт дрȣм нȣ лі есте скіс декѫт ꙟнгръдітȣра чеа ꙟнгȣстъ, атȣнче акъ ꙟндатъ чел дінаінте ла фȣгъ, сокотінд къ челалалт капът ва гъсі лок де скъпаре; ꙟнꙟндатъ че веде къ есте ꙟншълат, чаркъ ю ꙟнтоарче, дар вѫнъторії і 'н... пареа ші аіче, пȣінд ȣн пар пінтре кангеле де ла ȣн пърете ла алтȣл. Аіче стъ добітокȣл чел гігантік ꙟнкіс дін тоате пърціле, ші нȣ се поате апъра де а нȣ і лега пічоареле ші трȣпȣл, макар къ ел се сілеще кȣ маре пȣтере ка се скапе; кътȣѫнд а оборі гардȣл, сеаȣ се пȣне пе пічоареле челе дін напоï; ꙟнсъ вѫнъторії щіȣ ші акȣм а се аџȣта, ші ꙟнпȣнг неꙟнчетат ꙟн кап ші ꙟн пробосцідъ пе фюара чеа тȣрбатъ.

Дȣпъ че прінсȣл саȣ легат біне, доï елефанцї дȣмеснічіці, карії се адȣк де акасъ, се ашазъ ла амѫндоȣъ пърціле ȣшелор. Ꙟндатъ че зъреск ачестії пе чел дін тѫю, се дȣк ла дѫнсȣл ші ꙟнчеп ал піпъі кȣ пробосціда лор спре а се ꙟнкредінца де аре колцї, де че мъріме, ші ꙟн скȣрт лȣ мъсоаръ ка кѫнд ар черка а лȣї пȣтере ші ꙟмпротівіреа че ар пȣте съ факъ. Дечї фрѫнгіа че ера легатъ де гѫтȣл елефантȣлȣї сълбатік, се леагъ кȣ о алтъ де белчюџії гѫтȣлȣї челор доï дȣмеснічіцї, ші дȣпъ ачеа ю-

те се дескіде ешіреа. Ꙟн мінȣтȣл ачела елефантȣл фȣџе афаръ, ꙟнсъ нȣмаї кѫціва пашї, пентрȣ къ фрѫнгііле кȣ каре сѫнт легате пічоареле лȣї челе дінапої, сѫнт прінсе де парї грошї ш'іл опреск.

Аша дар ръмѫне ел ꙟнтре амѫндої аїсеї фрацї дȣмеснічї пънъ че Махооціс, че ȣмблъ къларе пе чїї дої, і леагъ арканȣл біне ꙟнпреџȣрȣл гѫтȣлȣї сеȣ̆. Прінсȣл чеаркъ дін ноȣ̆ фелюріте кіпȣрї де а рȣпе легътȣріле ші де а діслега кȣ пробосціда са нодȣріле каре і ꙟнпедікъ скъпареа, ші пе оаменії карії л'аȣ̆ легат, аї ȣчіде; дої чіалалцї фрацї дȣмеснічї щіȣ̆ фоарте біне а пъзі пе кълъреції лор де оріче прімеждіе, ші атѫта лȣ нпінг кȣ кепетеле пънъ че се фаче де тот сȣпȣс ші блѫнд. Атȣнчеа і се діслеагъ фрѫнгііле де пе пічоареле лȣї челе де напої, се скоте дін ꙟнгръдітȣръ ші ꙟнтре ачїї дої елефанцї карії се ꙟнгесȣеск ȣнȣл кътръ алтȣл се дȣче ꙟн граждїȣ̆, че есте прегътіт пентрȣ дѫнсȣл ȣнде се ꙟнкредінцазъ ȣнȣї пъзітор карел дȣмесніческе ш'іл ꙟнвацъ.

Деакъ прінсȣл нȣ пре есте сіреп, се ашазъ ꙟнтре дої копачї карії сѫнт депъртацї ка вре о 40 палме ȣнȣл де алтȣл. Ла ȣн копак і се леагъ біне челе доȣъ пічоаре де дінапої, ші ла челалалт ȣн пічор де дінаінте; ꙟнсъ тот се ласъ фрѫнгііле чева маї лȣнг ші маї слаб ка се аїбъ пȣцін маї мȣлтъ слобозеніе. Дȣпъ че с'аȣ̆ фъкȣт ачеаста, се деслеагъ пъреакеа чеа дȣмеснікъ де елефанцї дела ачел селбатік ші се дȣк ла ешіреа ꙟнгръдітȣреї спре а къпъта пе ȣн ал доіле фрате селбатік ꙟн а лор пȣтере. Пе кѫт селбатекȣл елефант се афлъ ꙟн компаніа челор дої, стъ обічнȣіт фоарте ліні щіт, ші се паре ка кȣм ар фі ȣітат а лȣї непорочітъ позіціе; дар ꙟндатъ че се сімте сінгȣр ꙟнтоарче а лȣї сълбътъчіе ѩръ ші ꙟнчепе а лȣкра кȣ маре пȣтере ка съ се деслеџе де легътȣрї. Акȣм ꙟнчепе а раџе кȣмпліт, ші ꙟн апріндереа тȣрбȣнеї сале піере нȣ раре орї ка о жертфъ а опінтелелор спре а къпъта слобозеніп пердȣта. Спре а'л ꙟнблѫнзі, ꙟнзъдар і се ꙟнтінд фрȣнзе де кокос ші арборї тінерї каре ді ші плак тотȣш нпінџе кȣ діспрецȣіре ші і пісазъ сȣпт пічоареле сале. Ачест пароксісм ні ціне мȣлт ші фоамеа 'л сілеще дȣпъ кѫтева чеасȣрї съ мънѫнче, ачеа че ел ръспінџе ді тѫїȣ̆ кȣ мѫніе.

Ꙟнтѫмплѫндȣсе ка фѩра съ фіе де о мъріме необічнȣітъ, ші несȣпȣсъ, атȣнче о ꙟнкіде ꙟн о стаȣлъ (граждїȣ̆) ꙟнадінс прегътітъ. Спре ачест скоп се ꙟнгроапъ нȣ департе ȣнȣл де алтȣл патрȣ трȣнкї да копачї ꙟн пъмѫнт, каре се леагъ кȣрмезішȣ̆ кȣ трії алте паралел кȣ дої копачї марї ші тарї. Ачесте се ꙟнтъреск кȣ ȣн ал доіле рѫнд асеміне кȣ грінзї легацї ші тот кȣ фрѫнгії гроасе ꙟнвълтȣчіцї. Аіче се адȣче елефантȣл чел селбатік ꙟн компанії кȣ чїї дої дȣмеснічіцї, пе акърора спінаре сѫнт чінчї сеаȣ̆ шасе оаменї че се ꙟнделетніческ а лега ѩте гѫтȣл лȣї де ачїї дої трȣнкї дін міжлок ꙟнтре карії невоіт вѫре капȣл сеȣ̆, чі се ꙟнкіде сȣс ші џос кȣ доȣъ грінзї кȣрмезішї, ѩр алції леагъ пічоареле ші ꙟнтъреск фрѫнгііле де копачї. Пе кѫнд се фаче ачеастъ операціе, фраціі сеї чїї дȣмеснічї іл ліні шеск кȣ фелюріте мъгȣлелї, ꙟнкѫт ел нȣ сімте ачеа че і се фаче. Ꙟнсфѫршіт се ꙟнтінд фрѫнгії ꙟн тȣспатрȣ колцȣріле стаȣлеї ші леагъ де копачї пічоареле де дінаінте ші дінапої. Кѫте одатъ се фаче ачеастъ зідір е де ратъ де кересте.

Стрігътȣл тѫнгȣіреї ȣнȣї елефант, че фі ꙟн а лȣї ꙟнкісоаре, ȣнеще фелюріте стірї де фрікъ, тȣрбаре, ръсплътіре ші десдъждȣіре. Ꙟндатъ че се ꙟнкредінцазъ къ сѫзадарніче тоате сілінцеле сале, атȣнче се адесеорї окії лȣї чїї адѫнкацї ші мітітеї кȣ ȣмплȣ̆ де лакрімї, ші позіціа лȣї се ꙟнтіпъре кȣ меланхоліе адѫнкъ. Партеа фемеаскъ се ре къ сімцеще маї мȣлт повара џȣгȣлȣї, де партеа бърбътеаскъ, ші нȣ рареорї пер де теле, че неꙟнчетат фак пентрȣ а се пȣте слобо

Кѫте одатъ ші кіар адесеорй се ꙟнтѫмплъ, къ елефантꙋл каде ꙟн стрѫмтоареа ꙋшелор; ачеастъ прічінꙋеще маре конфꙋзіе, пентрꙋ къ фоарте греў есте а рѫдіка ꙟн пічоаре ачеастъ маре манінъ. Нічй фокꙋл нꙋ поате съ фолосаскъ німікъ, макар къ 'се апрінде ꙟнпрецꙋр; ꙟндъръптнічіа лꙋй ціне прꙋба фокꙋлꙋй, ші пере аколо ꙋнде аў пікат. Асемене есте греў а скоате дін паланка чеа ꙟнгꙋстъ пе ꙋн елефант морт, дін прічіна кѫмплітей греꙋтъцй а трꙋпꙋлꙋй сеў, каре есте май кꙋ непꙋтінцъ ал мішка дін лок. Ꙟн асеміне ꙟмпрецꙋраре нꙋ рѫмѫне алта декѫт а бꙋкъці трꙋпꙋл лꙋй чел колосал ші ал скоате пе рѫнд афаръ. Пентрꙋ а дꙋмеснічі пе ꙋн елефант требꙋеск 8-16 зіле.

ЕПꙊРЕЛЕ ДЕ МОСК.

Ачест анімал фрꙋмꙋшел, кареле адесе се веде ꙟнблѫнзіт прін кꙋрцй, есте де генꙋл епꙋрілор, кꙋ каре ші сеамънъ ла фрікъ ші репецꙋне, ꙟнсе тотꙋшй се деосебеще пꙋцін прін ꙋрекеле сале челе гоале ші прін пічоареле челе скꙋрте де дінапой. Се кꙋноск епꙋрії де моск селбатічй ші ꙟнблѫнзіцй. Ꙟнтѫії сѫнт мічй ші май делікацй, вѫрфꙋл ꙋрекілор есте негрꙋ, обічнꙋіт сѫнт де ꙋн колор рошіетік сꙋр ші окії ченꙋшії. Іар чії ꙟнблѫнзіцй сѫнт песте 1½ палмъ лꙋнцй ші кꙋ о коадъ де 1½ палмак. Прін ꙟнблѫнзіре фоарте ꙟшй скімбъ колорꙋл пърꙋлꙋй лор, къчй се фак де тот негрй, албй ші негрй пестріцй рошй гълбії, ченꙋшії ꙟнкіс ші дескіс, ші де тот, албй. Ачещй дін ꙋрмъ обічнꙋіт аў окії рошіеці ші скѫнтеіошй. Епꙋреле де моск сълбатек се гъсеще ꙟн Европа сꙋдікъ ші міжлочіе, ꙟн Асіа кълдꙋроасъ ші ꙟн Афріка. Дінтрꙋ'нтѫю с'аў адꙋс ел прін Італіа ла Спаніа, ші де аіче ла Франціа ші Германіа. Ꙟн Амеріка кълдꙋроасъ фоарте с'аў лъціт, ꙟнсе нꙋ есте аколо патріа лꙋй. Ꙟн Сꙋезіа ші ꙟн алте церй нордіче тръескў нꙋмай прін одъй. Ꙟн Германіа се веде пре локꙋрй аріноасе ꙟн соціетъцй фоарте нꙋмероасе. Ел сеапъ ꙟн пъмѫнт кꙋ лабеле челе дінаінте, візꙋнії адѫнчй. Фіешкаре пъреке аре а са лъкꙋінцъ, ꙟн каре ла ꙋн капът се афлъ о къмърꙋцъ кꙋ о ꙟнтраре атѫта де стрѫмтъ, ꙟнкѫт вꙋлпеа, дꙋшманꙋл лор, чел май маре нꙋ поате стръбате. Кѫнд се дꙋк ла требꙋінцеле лор, атꙋнче астꙋпъ борта де ешіт кꙋ нъсіп, спре ай ꙟнпедека дескоперіреа. Ії мънѫнкъ тот ачеа хранъ ка ші челалалцй епꙋрй, прекꙋм: тот фелюл де плѫнте, грѫе, ръдъчінй, коаже де арборй, ш. а. Ії се ꙟнмꙋлцеск фоарте таре, ші обічнꙋіт фатъ кѫте де 4 орй пе ан, кѫте 4 пънъ ла 6 пꙋй де одатъ, карії сѫнт де тот голй, 9 зіле орбй ші се каꙋтъ кꙋ ꙟнгріжоре де кътръ майка лор ꙟнтр'о ꙟнадінсъ камаръ, пе ꙋн кꙋіб де фѫн ші пае, акоперіт кꙋ перй де а ей.

Ла локꙋрй пріітоаре се ꙟнмꙋлцескў ꙟнскꙋрт тімп аша де таре, ꙟнкѫт сеапъ пъмѫнтꙋл ꙟн ꙟнтіндере де май мꙋлте міле, ші прічінꙋеск маре стрікъчꙋнй ла фѫнаце, гръдінй ші алте садꙋрй де пе'нпрецꙋр. Кꙋ тоате ачесте фоарте се мърцꙋнеще ꙟнмꙋлціреа лор аколо ꙋнде сѫнт вꙋлпе, діхорй, мѫце селбатече невъстꙋіче ші алте фіаръ ръпітоаре. Вꙋлпеа адесеорй нъвълеще ла лъкꙋінца лор, лърцеще ꙟнтръріле ші стірпеще фамілії ꙟнтрецй. Омꙋл де асемене ꙋй прігонеще, ꙟнсе кꙋ греў се поате апропіе де дѫншії де прічіна міросꙋлꙋй ші аꙋзꙋлꙋй лор чел ацер. Ії щіў аша де мꙋлт а амъцй пре вѫнъторюл лор прін околірй ші сърітꙋрй пънъ че аџꙋнг ла візꙋніе. Аіче се тrімет дꙋпъ дѫншії кънцей бꙋрсꙋкарй (карії прінд бꙋрсꙋчй) ші пін прецꙋр пе дін афаръ се ꙟнтінд ръцеле де прінс епꙋрй. Ꙟндатъ че епꙋрії сімцеск апро-

ЕПȢРЕЛЕ ДЕ МОСК.

пієреа кѫнілор есъ кȣ маре фрікъ дін візȣнііле лор, ші се прінд ꙟн ръцелеле ꙟнтінсе. Карнеа лор чеа дȣлче есте фоарте гȣстоасъ, ші плаче мȣлтора. Пелеа есте бȣнъ пентрȣ блъніт, ші пърȣл еі се поате ꙟнтребȣінца ла пълъріі ші колцȣні.

Епȣрії де моск доместічі, карії се крескꙋ пентрȣ фолос ші плъчере се цін обічнȣіт ꙟнтр'ȣн граждꙋ пардосіт кȣ піатръ, пентрȣ къ алтмінтрелеа ар сепа пре де десȣбт ші ар фаче вътъмаре зідȣрілор. Ії сѫнт кȣраці, нȣмаі ꙟн лъкȣінцеле лор ȣдȣл прічінȣеще пȣтоаре. Чіне воеще се келтȣюаскъ поате се факъ епȣрілор де мокс о петречере ꙟндемънатікъ ꙟн гръдінъ, ꙟнкѫнцȣрѫнд ȣн лок кȣ апъ, сеаꙋ кȣ ȣн зідꙋ де кѫтева палме ꙟн ꙟнълціме ші адѫнчіме, ші ꙟнкізінд аколо ачесте анімале, ȣнде еле пот се сеапе, фъръ а прічінȣі пъгȣбіре. Ії се пот хръні маі кȣ сеамъ кȣ ербȣрі, дар мънѫнкъ ші слънінъ ші карне. Омȣл кареле адесе се апȣкъ де челе маі кȣріоасе черкърі ші мещешȣгȣрі, аꙋ ꙟнвъцат пе ачест мік анімал фелꙋріте лȣкрърі дін каре чел маі екстраордінар есте, къ епȣріле кȣ тоате къ аре о фрікъ ꙟнъскȣтъ, дȣпре команда стъпѫнȣлȣі сеꙋ слобоаде ȣн пістол.

Гр. П.

ДЕСКІДЕРЕА СЕКРІȢЛȢІ ЛȢІ НАПОЛЕОН.

Европа ші тоате церіле пъмѫнтȣлȣі аꙋ ресȣнат де мъреаца сербаре, каре саꙋ фъкȣт ла прілежȣл адȣчереі де ла Сант-Елена ші ашезереа ръмъшіцелор лȣі Наполеон ꙟн отелȣл Інвалізілор ла Паріс. Ної вом да аіче пе скȣрт дескідереа сосіреі ла ачеа інсȣлъ ші а дескідереі секріꙋлȣі прекȣм аꙋ рапортȣіто Докторȣл Гіллард ꙟнсерчінат де Гȣвернȣ кȣ ачеастъ лȣкра

„Ꙟн 8 Октомвріе 1840 саў възȣт де пе васеле експедіціеї, комендȣіте де прінцȣл де Жоанвіл, Џаме-Товн, Капіталіа інсȣлеї. Тоатъ зіоа саў ꙟтребȣінцат ꙟтрȣ а се апропіе де джнсе ші сара саў арȣнкат ангеръ. Ꙟн порт се афла васȣл францез Орестес ші Голета енглезъ Делфін каре адȣсесе інсȣлеї щіінцъ де ръндȣіреа експедіціеї. Ачесте васе аў ȣрат пе прінцȣл кȣ салве де 21 де тȣнȣрї, еар ачел францез аў маї адаос стрігътȣл де віват краюл! фрегата де асемене аў ръспȣнс кȣ 21, детȣнърї.

Ꙟндатъ дȣпъ сосіреа фрегатеї Бел-Пол, стабȣл генералȣлȣї Мідлмор, комендантȣл інсȣлеї, аў веніт пе коверта ачестȣї вас спре а ȣра пе прінцȣл де о бȣпъ веніре, Гȣвернаторȣл ꙟнсȣш, фіінд ноапте, аў ꙟнсерчінат пе філȣ сеў съ компліментезе пе прінцȣл ші съл дȣкъ ла палатȣл де Џесметовн прегътіт дȣпъ поронка гȣвернȣлȣї Енглез.

Ꙟн 9 Октомвріе, прінцȣл аў веніт пе ȣскат ꙟн маре ȣніформъ кȣнџюрат де аї сеї адютанцї де генералії Бертран ші Гȣргі комісарії Ласказ, Маршан (карії аў фост петрекȣт аіче де бȣнъ вое кȣ Наполеон) ші кȣ абателе Кокеро (преотȣл). Петрекжнд прін гарнізон че ста ꙟн парадъ.— Ꙟн палат саў ꙟнфъцошат прінцȣлȣї тоате дрегъторііле, ші дȣпъ каре аў мерс ел съ візітезе пе гȣвернаторȣл. Дȣпе че саў воровіт де кіпȣл кȣм съ се деплінеаскъ астъ ꙟнсерчінаре, прінцȣл саў гръбіта візіта мормжнтȣл чел глоріос, калеа аў фост плінъ де дȣрероасъ адȣчереамінте, пентрȣ ачії чі о петрекȣсъ кȣ 20 ані маїнаінте прекȣм ші пент ȣ ачії че аў възȣт ꙟнтъіа оаръ ачестлок преа фаїмос.

Комісарȣл францез ші дрегъторііле Енглезе аў пȣс ла кале ꙟн ȣрмътоареле трії зіле пентрȣ дісгропареа ші транспортареа реліквілор (трȣпȣлȣї) ꙟмпърътескȣлȣї. Пе атȣнче трȣпеле ачелор трії васе францезе саў дȣс ла Лонгвод. Д. Д! Бертран, Ласкас, Гȣрго ші Маршанд аў петрекȣт ꙟн ачест тімп тоате локȣріле каріле ле аў фост візітат кȣ ꙟмпъратȣл де атъте орі, ші претȣтіндене аў фост пріміцї фоарте біне де попорȣл Енглезў.

15 Октомвріе зіȣа де 25 де ані а веніреї лȣї Наполеон ла Сант-Елена саў хотъріт пентрȣ транспортареа реліквілор. Ꙟн аџȣнȣл ачестеї зіле саў транспортат де пе вас ꙟн валеа мормжнтȣлȣї секрііле адȣсе дін Франціа прекȣм ші карȣл фȣнерал (де ꙟнгропъчȣне) каре саў фост фъкȣт ла Сант-Елена дін поронка гȣвернаторȣлȣї. Сара ла зече чеасȣрї саў коборіт пе ȣскат персоанеле че авеа съ фіе фаць ла ачеастъ церемоніе. Тоате лȣкрърілe дісгропъреї пън ла ꙟнбъркареа секріюлȣї ꙟмпъртеск саў фъкȣт де солдації енглезї. Прінцȣл Жоанвіл, ꙟн а са ꙟнсȣшіме де коменданта експедіціеї аў афлат кȣ кале а ръмжне кȣ ал сеў Генерал-Стаб спре а прімі ачеле ръмъшіце кȣ тоатъ помпа.

Персоанеле сȣс нȣміте ші докторȣл Гаїлард ꙟмпреȣнъ кȣ кжціва бътржні каснічї ера сінгȣрі ачії че аў ꙟнтрат атȣнче ꙟн лъȣнтрȣл ꙟнгръдітȣреї. Де ла апȣсȣл соарелȣї се пъзі валеа де ȣн баталіон де солдацї енглезї, карії депърта пе орі чіне нȣ ера адȣс де вре ȣнȣл дін комісарї. 30 мінȣте дȣпъ міезȣл нопцеї аў ꙟнчепȣт дісгропареа ші фъръ контеніре аў ȣрмат 9 чеасȣрї. Кȣ тоатъ опінтіреа, ꙟнчепжндȣсе сепатȣл ла деосебіте капіте, се ꙟнгріжеа кънȣ ва пȣте ꙟнкее тот лȣкрȣл ꙟн ачеастъ зі ші ва лъса транспортареа пе а доȣа зі, дімінеаца ꙟнсъ аў періт ачеастъ теамъ дȣпъ лȣкрърілe челе вреднічe де лаȣдъ а солдаціл ор енглезї.

Ла $9^1/_2$ тоатъ църна ера скоасъ дін мормжнт ші піатра чеа маре саў рждікат прін міжлочіреа скріпцілор. Зідȣл ші тенкȣюала атжт де пȣцін аў пътіміт де трекȣції 19 ані ꙟнкжт се пъреа ноїї, асемене піетреле аў пъстрат біне саркофагȣл каре наў сȣферіт нічї де ȣмезеалъ нічї де ісворȣл чел апропіет. Дȣпъ че Абателе аў ростіт рȣгъчȣнеле сале, ꙟндатъ солдації кȣ капȣл дескоперіт аў дȣс секріȣл лакортȣл прегътіт.

Дȣпъ четіреe комісарȣл францез аў оржндȣ-

іт а се дескіде секрііле, пентрꙋ ка съ поатъ доктор8л Гаілард а сіг8ріпсі тр8п8л де чеа маї департе стрікъч8не. Н8маї секрі8л чел дін афаръ ера оарече смінтіт, челелалте се афла ꙟн деплінъ старе ші к8 маре л8ареамінте, саꙋ скос 8н8л дін алт8л. Секрі8л чел дін 8рмъ ера пе дін л8ънтр8л кълт8шіт к8 ꙟндоітъ стофъ де мътасъ, каре ꙟнкъ се десфък8се ші кързінд а8пра тр8п8л8ї л8 ꙟнвълісъ ка 8н ціл8це, ші ера де ел чева ліпіт.

Н8 се поате дескріе ащептареа чеа ꙟнгріжітоаре к8 каре чіі де пінпрец8р ведеа пе доктор8л рідікънд ꙟнвъліт8ра чеа 8шоаръ. Авіе се ащепта оарекаре пъстраре а ръмъшіцілор, ꙟнсъ к8 атъта маї маре аꙋ фост мірare а лор плінъ де б8к8ріе, възінд біне пъстратъ персоана ꙟмпърат8л8ї. О д8іошіе несп8съ аꙋ кспрінс тоате ініміле соцілор кредінчошї ꙟмпърат8л8ї, каріі върса лакрімї, къчї Наполеон ꙟнс8ші съ ꙟмфъцоша окілор сеї. (Ва 8рма).

КѪТЕВА ЦОК8РЇ ЕЛІНЕ.

Дескріереа че 8рмеазъ есте фоарте інтересантъ, фііnд къ ꙟмфъцошазъ пе солдаціі Трачіеї, Аркадіеї, Мізіеї ші а Магнезіеї, севършінд 8н8л д8пъ алт8л 8н пас націонал ꙟн фаца арміеї де зече мії ші а вро къціва лък8іторї дін Мік-Асіа, ꙟнсъ ачеа че адаоце ꙟнкъ маї м8лт ал еї прецꙋ, есте къ історісітор8л лї ꙟнс8ші Ксенофон, чел маї де къпітеніе кълъзꙋ ші історнік а ачестеї фаїмоасе експедіціе де зече мії каре фък8 прін Гречіа др8м8л ꙟн Асіа.

С8б н8меле де зече мії съ ꙟнпълеце тр8па а3ютътоаре де Елініі чі ꙟнсоціръ пе Кір8с чел тънър ꙟн ꙟнтрепріндереа са ꙟмпротіва фрател8ї сеꙋ Артаксеркс-Мнемон ꙟмпърат8л Персіеї. Кір8с фіінд н8меліцміт де провінціа Лідіеї 8нде ера Сатрап (г8вернатор) чер8 а3ютор8л Гречілор дін Европа ші декларъ ресбоꙋ фрател8ї че ок8па к8 недрепт8л трон8л Персіеї. Пентр8 аш а3ꙋнце скоп8л, аꙋ кемат пе Гречії, акърора істеціме ші дісціплінъ ковършеа пе тр8пеле Персіане. Треіспрізече мії де авантюріері (персоане че 8мблъ л8меа ꙟнтреагъ фъръ вре о треабъ), ешіці де пін колоніїле еліне а Трачіеї ші Мік-Асіеї аꙋ мъріт арміа са. Кір8с ꙟнтълні пе фрателе сеꙋ ꙟн кънпііле де К8накса, пе церм8л деспре ръсъріт а Еꙋфрат8л8ї, департе де Вавілоніа к8 чінчї с8те де стадії (міле).

ꙟн бътъліа че с'аꙋ дат, Гречії фък8ръ мін8не де ветежіе, ші ръст8рнъръ ꙟн тоате лок8ріле тр8пеле че се оп8се лор.

ꙟнсъ моартеа л8ї Кір8с че пікъ ловіт де о сеџатъ кеар ꙟн мін8т8л кънд воеа съ џунгіе пе фрателе сеꙋ, ар8нкъ кохортеле челе біріітоаре ꙟнтр'о позіціе маї ръ декът ꙟнвінцереа.

Пъръсіці Гречії де Асіаці ші ꙟнк8нџ8раці де арміа л8ї Артаксеркс, челе зече мії н8шї къпътъръ м8нт8іреа декът прін а лор ꙟндрързнеалъ, дескізінд о тречере прін міжлок8л р8нд8рілор д8шмънещі, ꙟнсъ кътe греꙋтъці, кътe ліпс8рї, кътe прімеждії неꙟнчетат пъск8нд8се лї ащепта ла ꙟнтоарчіре! дакъ оаречіне ар гънді, ла віндереа солдацілор л8ї Кір8с че се револтъръ д8пъ моартеа л8ї ші 8чісе пе чії ꙟнтъї а лор џенералї, ла ꙟмпедек8ріле неа8зіте, ші к8 неп8тінцъ де а ле превіде, ачещї оамені, невоіці ꙟн тоате зілеле а біріі д8шманї пентр8 де аш п8те фаче 8н др8м пінтре м8нці ші арініш8ріле п8стіілор, пінтре поп8лаціїле сълбатіче а Месопотаміеї, Арменіеї ші а Мік-Асіеї, ат8нчї негрешіт къ ретра3іреа лор сар пъре к8 адевърат вреднікъ де лавда че іаꙋ фък8то історнічіі! Експедіціа ꙟнтреагъ цін8 чінчспрезече л8ні ші ꙟн ачесте чінчспрезече л8ні Гречії фък8 маї м8лт де о міе доъ с8те міле, фъръ а аве аша де марї пердерї фіінд

къ ла сосіреа лор пе цермѹріле Понтѹлѹї-Еѵк-сін (мареа неагръ) ії маї авеа ꙟнкъ 8600 оамені. Есте кѹ а невое а да о ідее деспре бѹкѹріа че сімціръ кѫнд авангардіа (паза денаінте) зърі, ꙟн депъртаре апеле мърєї Негре мареа! ꙗтъ мареа! стріга солдацїї бътѫнд ꙟн палме шї слобозінд стрігърї де бѹкѹріе: сгомотѹл фѹ аша де маре ꙟнкѫт Ксенофон, каре се афла ꙟн ѹрмъ, крезѹ къ арміа 'ї атакатъ шї алергъ ꙟн грабъ кѹ челе маї бѹне кохорте (чете.)

Дін ачест мінѹт, Гречїї нѹмаї ꙟнчетъръ а къѹта оказії пентрѹ а сърба сърбъторіле шї џокѹріле пѹбліче. Ꙟн ѹна дін ачесте сербърї, апроапе де політіа Котоꙗр, ꙟн Пафлагоніа шї ꙟн фіінца депѹтацілор Пафлагоніені веніцї де а фаче пропѹнеріле де паче, дѹпъ кѫтева хърцагърї партнїче, че се фъчеа ꙟн џокѹрї Ксенофом дъ дескріереа ѹрмътоаре. (Ва-ѹрма).

АВАРѸЛ (СГѪРЧІТѸЛ) ІОН ЕЛВЕС.

Еѹ зічеам кѫте одатъ Д. Елвес, дѹпъ моарте ам съ скріѹ історіа віецеї тале: „ел ѹмї ръспѹндеа" віаца меа нѹ кѹпрінде німік вреднік де ꙟнсемнат. Кѹ тоате ачесте еѹ нѫдъждѹеск, къ воїѹ афла чева інтересант ꙟнтрѫнса; дечї вецѹінд маї мѹлт декѫт Д. Елвес ам фост статорнік ꙟн сокотінцъ. Фъръ ꙟндоꙗлъ ꙟн віаца ачестѹї непорочіт ом нѹ сѫнт ꙟнтѫмплърї фоарте екстраордінаре; ꙟнсъ карактерѹл съѹ ера дішенцат шї ꙟмфъцоша контрастърї шї непотрівірї кѹріоасе. Ел нѹ съ асемъна кѹ чіелалцї аварї. Ел пъстрасе ꙟн фѹндѹл інімеї сале ꙟнсѹшіріле челе маї фрѹмоасе, німіне н'авеа дрепт де ал несокоті кѹ тотѹл сеаѹ де ал ѹрѫ; декѫт нѹмаї ал тѫнгѹі.

Іон Мегот сеаѹ Елвес ера абіеа де патрѹ анї кѫнд ѹшї пердѹ пъріntеле, берарїѹ богат ла Лондра. Ел ръмасъ сѹб епітропіа маїчеї сале, шї кѹ адевърат еа аѹ фост каре'ї ꙟмпъртъші челе ꙟнтѫї семінце де метехне, шї ї есте даторїѹ кѹ ꙟнпѹтареа дефъїмърілор; кѹ тоате къ еа авеа о авере маї мѹлт де 2.400.000 Фр.

АВАРѸЛ ІОН ЕЛВЕС.

(7,200.000 леї) ꙟнсъ адесе орї маї мѹреа де фоаме. Есте адевърат къ авараціа нѹ се аратъ ꙟн Іон Елвес декѫт дѹпъ ѹн ꙟнделѹнгат тімп ꙟн ѹрма морцеї маїчеї сале; нещіѫт есте къ оарекаре ръѹтъцї клірономіте 'шї сапъ пе ꙟнчетѹл шї ꙟн аскѹнс, ꙟн сѹфлет прекѹм шї ꙟн трѹп, ѹн дрѹм тъїнѹіт, шї нѹ се івеск ꙟндатъ, декѫт атѹнче кѫнд ѹї преа тѫрзіѹ пентрѹ а се пъзі де еле с'аѹ пентрѹ а ле ꙟндѹші.

Іон Елвес се трімісе де мік ла схоала де ла Вестіменстер, ѹнде се деосебі прін сіргѹінца шї ꙟнцелеџіреа са; ꙟнкѫт ꙟмвъцъторїї авеа деспре днѫсѹл о ꙟндестѹлъ бѹнъ нъдежде.

(Ва ѹрма).

Дȣмінікъ АНȢЛ I. 3 Авгȣст

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 31. Юлій. 1841.

АВАРȢЛ (СГѪРЧІТȢЛ) ІОН ЕЛВЕС.

Кȣ асфел де прегътірї нещіне пȣтеа креде, къ ꙟн кȣрсȣл вієцеї ар фі авȣт о драгосте пентрȣ щіінце ꙟнсъ нȣ, къчї ꙟндатъ че пързсі схоала де ла Вестмінстер ȣітъ тот че аў ꙟнвъцат, шї німене нȣ лаў възȣт нічї одатъ дескізінд макар о сінгȣръ карте. Чеꙗ че се атінџе де щіінцеле матіматічеї; ел нȣ щіеа нічї макар челе маї ꙟнцелесе регȣле а арітметічеї.

Елвес кѫнд ера де доȣъзечї анї кълъторі ла Генȣва. Аколе аў пітрекȣт ȣн ꙟнделȣнгат тімп, ꙟчеаста нȣ о фъкȣ пентрȣ ашї десъвѫршї ꙟнвъцътȣра сеаў а се міра де мȣнцїї Алпї; декѫт ашї петрече тоате зілеле сале ла схоала де кълъріе. Ꙟндатъ ел се фъкȣ ȣнȣл дін чїї маї бȣнї кълъреці а Европеї, пілда кълърецілор. Ел ѫмблѫнзеа шї депріндеа каїї чїї маї апріџї. Кѫте одатъ мерџеа ла Фернеї, ꙟн компаніе кȣ стрѫїнї фаїмошї, пентрȣ а фаче візітъ лȣї Волтер; ꙟнсъ сінгȣрȣл сȣвенір че шї ръмасъ дін релацііле сале кȣ ачест вестіт ом нȣ еѕте пре деꙗꙋн маре інтерес. Дакъ оаре чіне лȣ ꙟнтреба деспре ачеаста: „тоцї афлъкъ еў самън фоарте мȣлт ла фізіономіе кȣ Волтер„ ръспȣндеа ел.

Дȣпъ ꙟнтȣрнареа са ла Лондра візітъ чіркȣріле де модъ шї съ кȣпрінсъ де патіма џокȣлȣї. Ел пердȣ соме фоарте ꙟнсъмнътоаре. Одінеоаре џȣкъ фъръ ꙟнтрерȣпере доȣъ зіле шї о ноапте; сала ера мікъ, шї џȣкъторії аша де ꙟнгесȣіцї ꙟнкѫт абіеа авеа ꙟндестȣл аер пентрȣ а се ръсȣфла, шї пентрȣ къ нȣ аве лок пе масъ ії пȣне кърціле пе џенȣнкї, кȣ тоате ачесте Іон Елвес ꙟнчепȣ аш кȣноаще домнітоареа лȣї метехнъ, пързсі сала ꙟн каре пȣсѐсъ фоарте небȣнеще соме ꙟнсъмнътоаре, алергъ кȣ чеа маї маре грабъ ла Сімітфіелд пентрȣ а ащепта аколе череада пе каре ватажії требȣеа съ о адȣкъ де ла мошіа са Хаїдон-Хаіл, департатъ де Лондра кȣ шасъ міле ꙟн комітатȣл де Есекс. Фрігȣл, плоꙗ шї негȣра нȣл діскоръжеа нічї декȣм. Дакъ череада ар фі ꙟнтѫрзіет атȣнче ел

ꙟнсȣшї ар фі мерс пе џос ꙟнаінтеа еї пентрȣ а о ꙟнтѫлні ші аї грѫбі мерџереа са.

Ꙟн ачеастъ време, ел фъчеа візіте ꙟндестȣл де десе ла сір Харваї Елвес, фрателе маїчеї сале мȣлт маї богат ші асеміне де авар ка дѫнса. Сѫптем сіліцї а не опрі пȣцін ші а ꙟнтра ꙟн кѫтева амънȣнцімї деспре ачеастъ персоанъ, че аре о фоарте маре ꙟнріȣріре асȣпра соартеї лȣї Іон Елвес.

Ꙟн копілъріа са, сір Харваї Елвес се хотърѫ де дофторї къ ва мȣрі де офтігъ. Ел скъпъ дін прімеждіе, ші віецȣі пънъ ла вѫрстъ де ноȣъзечї анї. Мік, слаб, ȣрѫт, тоцї сокоте де мінȣне къ аȣ пȣтȣт асфел ашї прелȣнџі віаца, маї вѫртос къ прін аваріціе ел ꙟшї кȣмпъра нȣмаї атѫта хранъ ка се нȣ піаръ де фоаме. Дȣпъ плъчереа де а нȣмъра ші де а ꙟнорѫндȣі ꙟн мовілї баніі сеї, нȣ кȣноаще німік маї плъкȣт декѫт вѫнътоареа де пътѫрнікї. Ел ера фоарте гібачї вѫнъторїȣ, кънчї ꙟн ȣн сінгȣр ано-тімп ȣчісъ пе мошіеле сале 500 перекї де препеліце; ꙟнкѫт се цінеа нȣмаї дін вѫнатȣл съȣ, челе треі слȣџї а ле сале: ȣн бърбат ші доȣъ фемеї, нȣ гȣстъръ нічї одатъ алтъ карне ꙟн доȣъзечї с'аȣ тріїзечї анї. Ꙟн зілеле челе маї фрігȣроасе а ле анȣлȣї алерга спре а се ꙟнкълзі, пентрȣ а ікономісі фокȣл. Дакъ плоаѧ ѫл цінеа ꙟнкіс, ел се преȣмбла де дімінеацъ пънъ сара прін камаръ, ꙟн лȣнг ші ꙟнлат тот пентрȣ ачеастъ прічінъ. Страіле сале нȣл костісеа німік; фіінд къ гъсісъ о бȣнъ провізіе ꙟнтр'ȣн сїпет маре че аȣ фост а мошȣлȣї съȣ сір Мервоаз алт згѫрчіт, пре каре ȣл кліромомісісъ. Ꙟнтр'о ноапте, тълхаріі че съ фȣрішъръ ꙟн палатȣл сеȣ, ші дȣпъ че легаръ ші ꙟнкълȣшъръ пре каснічїї сеї, ѫл трезіръ ші пе дѫнсȣл; ії ѫї пȣсъ пістолȣл ꙟн піепт, ші 'л ꙟнтребъръ ȣнде ѫш аре аскȣнсъ комоара. Ел съ ꙟмпротіві мȣлтъ време; ꙟнсъ възіндȣї хотърѫцї де ал трімете ꙟн челалалтъ лȣме, пре каре нȣ о креде нічї одатъ, съ възȣ невоіт а да кеѧ ȣнȣї дȣлап ꙟн каре адȣнасе 2.700 гвінее (монедъ де аȣр ꙟн Енглітера ші каре прецȣеще апроапе де доі галбінї ші џȣмътате). Дȣпъ че хоціі лȣъръ нȣміта сомъ, ії 'л ꙟнщіінцъръ кȣ севас къ аȣ лъсат пе ȣнȣл дін компаніоніі лор ꙟн ȣрмъ пентрȣ ал ȣчіде дакъ ар воі съ стріџе аџȣторїȣ ші аї ȣрмърі. Харвеї скоасъ кȣ ръчеалъ чеасорнікȣл съȣ, ші ле ръспȣнсъ: „домнілор, двоастръ пȣтецї merџе кȣ домнȣл, ȣнде въ ва плъче; н'ам нічї че маї мікъ плъчере се въ ȣрмъреск, въ даȣ доȣъзечї мінȣте ка съ фȣџіцї, ꙟнсъ мъ џȣр къ дȣпъ ачест термін, німік ꙟн лȣме нȣ мъ ва ꙟнпедека де а къȣта слȣга меа ші де а о діслега.“ Дȣпъ кѫтева лȣні ȣнȣл дін хоці съ прінсъ. Сір Харваї фȣ сіліт де а мерџе ла ꙟнкісоаре пентрȣ а доведі пе фȣрїȣ.

(Ва ȣрма).

ТȣРНІЕРІЇ.

Нȣмеле де Кавалер кȣ каре се деосебескїȣ астъзі персоане ꙟнсемнате прін оарекаре меріте, се траџе дін епоха веке а кавалеріеї (chevalerie, кȣ Ritterschaft) че ера тагме нобіле де ꙟнармацї атѫт пентрȣ апърареа цереї ꙟн време де ръсбоїȣ кѫт ші пентрȣ парадъ ші ꙟнделетнічіре ꙟн тімпȣ де паче.

Ꙟнчепȣтȣл ачестор тȣрніерї аȣ прічінȣіт мȣлте діспȣте літераре, ші ȣніі дін ачещї ноі п. к. Хердер ші вестітȣл кȣноскъторїȣ де літератȣра лімбелор ръсърітене кавалерȣл Хамер аȣ ꙟнсемнат къ ꙟнчепȣтȣл кавалерілор ші а тȣрніерілор се траџе де ла Арабї, ші къ тагмеле кавалерілор германї ар фі нȣмаї о імітаціе а челор арабіче. Кȣ тоате ачесте монȣментеле історіче доведеск къ кавалеріїле ар фі кѫар де

оріџінъ германъ ші с'аȣ ꙟтродȣс афаръ де Германіа нȣмаї ꙟн ачеле цері ȣнде с'аȣ ашезат неамȣрї германе. Тȣрніерііле аȣ дат прілеж тінерілор ші бътрѫнілор а фаче кȣноскȣте пȣтеріле ші гібъчіа лор, а фі ꙟбіцї де даме ші а фі нȣміцї де кѫнтъреці. Афлареа ачестор џокȣрї се ꙟнсȣшеще ꙟмпъратȣлȣї Енрік I, ꙟнсе ел аȣ скімбат нȣмаї лȣпта дін педестрї ꙟн ачеа пе каї. Сȣб Лотар II с'аȣ фъкȣт ꙟн Германіа челе ꙟнтъїȣ тȣрніере, (ludi gallici, џокȣрї фрѫнчещї), кȣ каре францезії мȣлт с'аȣ ꙟнделетнічіт ꙟн схоала де ръсбоїȣ а Норманілор, ші леаȣ статорнічіт прін ꙟнадінсе леџї. Ла ꙟнчепȣт пȣтеа съ се ꙟнпъртъшаскъ де ачесте тоцї оаменії слобозї, іар маї ꙟн ȣрмъ нȣмаї ачії де неам де кавалерї, адекъ а кърора патрȣ мошї аȣ фъкȣт къларе слȣжбе ꙟн ръсбоае пентрȣ апърареа патріеї. Аша с'аȣ іскат доȣъ класе де оаменї слобозї: а ноблесеї де џос дін неам де кавалер, ші а четъценілор ші церанілор слобозі. Фрідерік II аȣ ꙟнпедекат пе ачещї дін ȣрмъ а се ꙟнълца ла рангȣл челор ꙟнтъїȣ, кавалерії аȣ фост депъртат пре ноблеса чеа кȣ діпломе, пънъ кѫнд ꙟмпъратȣл аȣ дат ші ачестіа прівілегії де тȣрніерї. Патрічії с'аȣ ꙟнгъдȣіт нȣмаї сȣб кондіціе деакъ д. п. нȣ ера мещерї сеаȣ негȣціторї. Неамȣл де кавалерї се доведеа де пе скȣт, коїф, скȣле, декретȣл де тȣрніеріе ші марторї. Марчеле се черчета ꙟнаінтеа фіешікъреȣіа тȣрніер де кътръ комісіа марчелор. Еретічії, клеветіторії, хоції, продосіторії, тȣлбȣръторії лініщеї, прекȣм ші ачіа че асȣпреа ведȣве ші орфанї, карії нечінстеа фемееї сеаȣ тръіа ꙟн релації некȣвіінчоасе, ера депъртаці де тȣрніеріе, ші прін ачеаста фоарте мȣлт с'аȣ ꙟнбȣнътъціт моралȣл. Трібȣналȣл де тȣрніеріе черчета кȣ де амънȣнтȣл асемене лȣкрȣрї, пріїмеа жалобе, стърȣеа пентрȣ ꙟнкȣрѫнда пȣнере ла кале а лор, ші хотъреа педепсе, депъртѫнд кȣ тотȣл асемене кълкъторї де ла тȣрніеріе, сеаȣ се хотъреа а се ꙟнтімпіна кȣ бътъї кѫнд ар ꙟнтра ꙟн чіркȣ.

Трібȣналȣл де тȣрніеріе се алкътȣеа дін шефї, еролзї, депȣтаці, апрозї, фемеї ші фечоаре. Еролзії (краї де марче) ера нобілї, ші требȣе съ аїбъ щіінцъ де марче ші де неамȣрї, се кȣноаскъ мошіеле ші посесііле тȣтȣрор фаміліілор нобіле, ші съ ꙟнтребȣінцезе тоатъ стȣдіа лор ꙟнтрȣ ꙟнвъцареа дрітȣлȣї еролдік, адікъ ꙟнтрȣ щіінца прінціпіїлор адевърате атінгътоаре де марче тȣрніере ш. а. Ії тръеа ла кȣрцї ші ꙟнвъца щіінца лор кȣ темеїȣ. Маї ꙟнтъїȣ се ꙟнтребȣінца ка кȣріерї сеаȣ алергъторї, апоі депȣнеа џȣрьмѫнтȣл ші прінцȣл ле тȣрна ȣн пахар кȣ він пе кап, ꙟнсфѫршіт дȣпъ 7 анї се фъчеа еролзї. Ії пȣрта ȣн бастон алб, лі се череа сфътȣіре ꙟн лȣкрȣрї џȣдекъторещї, се тріметеа ка амбасадорї, ші ꙟн бътъліі обсерва ші хотъреа чіне ар фі бірȣіторіȣл ші кȣм ар требȣї се нȣмеаскъ лȣпта. Ла тȣрніеріе черчета ії марчеле ші армеле, фъчеа кȣноскȣте леџеле, обсерва лȣпта, лъȣда ші ꙟнкȣража, вестеа пре бірȣіторіȣл ші ꙟнлеснеа скоатереа діпломелор де тȣрніеріе. Депȣтаціі ера ꙟнкъ нобілї, ші арȣнка ꙟн лȣпте апрінсе бастоанеле лор ꙟнтре лȣптъторї, кѫнд ачещіа нȣ аскȣлта гласȣл лор. Апрозії цінеа ꙟн орѫндȣіалъ пе попȣрȣл прівіторіȣ ші да лȣптъторілор ноȣъ арме.

Ла тȣрніерії генералніче се тріметеа де ла фіешкаре дін ачеле 4 соціетъцї о фемее мърітатъ, о въдȣвъ ші о вергȣръ (фатъ) каре се фіе фацъ ла ачест спектакȣл мілітар ка нȣ кȣмва ȣна дін сексȣл лор съ факъ вре о пȣръ асȣпра вре ȣнȣї кавалер. Каїі се пȣрта прін чірк спре а се веде де нȣ аȣ вре о смінтеалъ. ꙟн аџȣнȣл тȣрніерȣлȣї комішеїї фъчеа харцъ, ші чел маї кȣражос дінтр'ѫншії кънъта вое де а се лȣпта ꙟн чірк ꙟнпреȣнъ кȣ кавалерії. Тȣрніерȣл чел адеварат ера о лȣптъ а ȣнеї чете ꙟнтреџї ꙟн контра алтіа, кареа да о деплінъ ікоанъ деспре о лȣптъ адевъратъ. ꙟнкъ ші комішеїї ꙟнсоцеа пре домнії лор, ле да арме ші апъра каїі лор. Прінції, доамнеле (кокоанеле) ші кавалерії чеї бътрѫнї шедеа ꙟн ложе ші прівеа кȣ плъчере.

(Ва ȣрма).

ТѸРНІЕРІЇ

ЛЕЦЮІРЕ ꙟМПРОТІВА ЛȢКСȢЛȢЇ.

Четінд історіа Францієї дін веакȢл ал шасъспрезечілеа ші ал шептеспрізечілеа четіторꙇл се міаръ де лȢареа амінте кȢ каре країї Францієї се ꙟделетнічеа де а опрі лȢксȢл страілор ші ачеа песте мъсȢръ богъціе а подоабелор. Съ ꙟтреабъ кърей прічіні аре а се атрібȢї ачеасть нъзȢіре генералъ кътръ лȢкс ші ковжршітоареа ꙟнгріжере а ачестор країї де аї опрі ꙟнаінтъріле, фъръ а гжнді къ прін ачеаста ар съка ȢнȢл дін ісвоаръле комерцȢлȢї. Поате къ тоцї ар креде кȢмкъ дескоперіреа Амерічей дъдȢ ꙟн ачеасть епохъ лȢксȢлȢї о маре ꙟндемнаре, ші кȢм къ Спаніолії, че авеа о фоарте маре ꙟнрiȢріре ꙟн Европа, ацȢтъръ ꙟн партікȢларꙇ пентрȢ крещереа лȢксȢлȢї ꙟн Францїа кȢ каре ії атȢнчеа аве о фоарте маре комȢнікаціе. ꙟнсъ нȢкъчї атȢнчеа се аръта ꙟн тоате класіле о пофтъ де егалітате каре'ї фъчеа съ каȢте кȢ ржвнъ подоабіле ноблецеї пентрȢ а мікшȢра с'аȣ а сȢрпа тоатъ деосебіреа, шікъ сінгȢра кȢцетаре а краілор, къȢтжнд а кȢмпъта ачест лȢкс, нȢ ера алта декжт де а да фіес-кърїа класъ дрептȢріле ші костȢмȢл пре каре нащереа і ле ꙟнсемна. Ноі нȢ воім а не ꙟнтінде кȢ деслегареа ꙟнтребърілор де маї сȢс, авжнд де скопос а фаче аіче о дескріере; іар нȢ а історісі скопȢрі політіче. де кжт нȢмаї воꙇ зіче къ атȢнчї нȢ тречеа нічї о домніре ꙟн каре съ нȢ се фі пȢблікат оарекаре лецꙇіре атінгътоаре де страе.

„Ръпосацїї краї прокатохії нощрї, зічеа Карол IX ла 1573, ꙟн времеа ꙟмпърәцієї лор дін тоатъ пȢтереа аȣ лȢкрат ші аȣ къȢтат міжлоаче де а рәдіка лȢксȢл ші прісосінца каре ера ꙟн ꙟмбръкъмінтіле сȢпȢшілор, ші спре ачест сфжршіт аȣ фъкȢт ші аȣ репетȢіт адесеорї маї мȢлте лецꙇірї фрȢмоасе ꙟнсъ маї кȢ самъ ачееа а ръпосатȢлȢї краꙇ Енрік, преа чінстітȢл ностр Домн, ші пърінте де о преа лъȢдатъ адȢчере амінте, пре каре ДȢмнезеȣ съл ерте, ші апої ноі ȢрмжндȢлȢї, ам пȢблікат о ноȢъ іаръш лецꙇіре асȢпра тжнгȢірілор че ні с'аȣ фъкȢт ꙟн а дȢнареа цінȢтъ ла Орлеанс ла ꙟнчепȢтȢл венірей ноастре ла ачеасть коронъ. ЛȢжнд ꙟн багаре де самъ кжцї дін сȢпȢшії нощрї де амжндȢоъ сексȢріле, (бърбътеск ші фемееск) вжстеле ші калітъціле, аȣ пріїміт пре чел ꙟнтжꙇ ші маї лъмȢріт фолос, ші кжт де пȢцін с'аȣ афлат

плекацї кътръ ачеаста шї ръў доріторї ꙟн-кѫт сѫнтем сіліцї де а зіче, кȣ чеа маї маре а ноастръ неплъчере къ, ꙟн лок де сȣпȣнере нȣ с'аў възȣт декѫт деспрецў шї немȣлцеміре.“

Іатъ ачеастъ пȣблікаціе ꙟн орігінал ка съ вадъ четіторії че маре деосебіре ера ꙟнтре лімба францезъ де атȣнче шї ꙟнтре ачеа де акȣма:

„Les feuz roys nos prédécesseurs, disait Char-
„ les IX en 1573, ont de tout leur pouvoir, pen-
„ dant leur règne, travaillé et cherché les moy-
„ ens d'oster le luxe et superfluité qui estoit es
„ habillements de leurs subiects, et à ceste fin
„ fait et réitéré souuentes fois plusieurs belles or-
„ donnances, specialement le feu roy Henry, no-
„ stre très honoré seigneur et père de très loua-
„ ble mémoire que Dieu absolue; et nous conse-
„ cutiuement, à son imitation, sur les plainctes qui
„ nous furent faittes aux Estats tenus à Orléans-
„ au commencement de nostre aduenement à cess
„ te couronne. A l'obseruation de toutes le-
„ quelles nos subiects de tous sexes, aages et qualis
„ tez, Combieien qu'ils en receussent premier et le
„ plus euident profit, se sont neantmoins trouuez si
„ peu enclins et mal affectiounez, que nous som-
„ mes contraincts de dire, avec extrême desplai-
„ sir,qu' au lieu d'obéissance il ne s'y est veu que
„ mespris et mescontentements.“

Дечї ачеа че зісъ Карол IX, фіескаре дін ȣрмъторії съї ар фі пȣтȣт съ о зікъ тот кȣ асеміне дрептате; леџюіреа ꙟндатъ че се пȣбліка съ шї ȣіта пентрȣ а се арȣнка ꙟнтр'ȣн лȣкс маї маре декѫт ꙟнаінте.

Апроапе де треїзечї анї дȣпъ леџюіреа лȣї Карол IX, се аратъ, сȣб Енрік ал IV о алтъ леџюіре ꙟмпротіва лȣксȣлȣї. Съ зіче къ ачест прінц, пȣрȣреа ꙟмбръкат кȣ че маї маре сімплічітате, зічеа кȣртезанілор съї, ворбінд де оамениї ꙟмбръкацї кȣ богъціе.

„Ачещї оаменї поартъ моріле шї кодрȣріле лор челе ꙟналте шї тȣфоасе пе спатіле лор.“ Тотȣш опрінд лȣксȣл, Енрік IV ꙟнкȣръжеа фоарте мȣлт індȣстріа; тоцї щіў къ ел аў ꙟнтродȣс ꙟн Франціа кȣлтȣра агȣзілор, шї ꙟнтемеа пентрȣ ачеаста фабрічї марї де мътъсъріе.

Сȣб Лȣдовік XIII съ арътъръ доȣъ поронч атінгътоаре де прііфачереа страілор, ȣна ла 1613 шї алта ла 1634. Аȣрȣл шї арџінтȣл нȣ ера маї мȣлт, ка сȣб Карол IX шї Енрік IV, челе маї де къпітеніе обіекте а лȣксȣлȣї; страіле атȣнчеа се фъче маї кȣ самъ ꙟн бродерії (кȣсȣтȣрї кȣ аȣр), каре маї тоате, вінеа дін Фландріа.

Атȣнче ка шї астіз негȣціторії де галантерії деспоіа пе бърбацїї пентрȣ заріфлікȣріле фемеілор шї фоарте се ꙟнбогъце. Ла прілежȣл пȣблікаціеї асȣпра моаделор о карікатȣръ (сатіръ ꙟн стампъ) ꙟмфъцоша доï фрацї негȣціторї де моадъ карії ешї смȣлг пърȣл дін кап шї калкъ кȣ пічоареле хорботеле шї алте заріфлікȣрї, зікѫнд ȣнȣл кътръ алтȣл.

Фрате маї маре: Оаре країнікȣл че стрігъ?
Фрате маї мік: Чер дȣгеане с'о ꙟнкідем!
Фрате маї маре: Деї аша, дін Алансонъ, ȣн
лацъ фрате юте ꙟноадъ.
Съ не спѫнзȣръм деакȣма,
де н'авем авінде моаде.

Ȣн лȣкрȣ вреднік де мірare се аратъ, ꙟн леџюіреа лȣї Лȣдовік XIII къчї нȣ се маї ворбеще де деосебітеле класе. Карол IX шї прокатохії сеї опреа фоарте мȣлт лȣксȣл чел маре, ꙟнсъ тот одатъ фъчеа ȣн маре нȣмър де деосебірї пентрȣ прінцїпї, пентрȣ кліроc шї пентрȣ ноблецъ. „Лȣксȣл ꙟн атѫта аў кресkȣт, ꙟнкѫт есте пȣцінъ с'аў нічї декȣм деосебіреа ꙟнтре сȣпȣшїї ноцрії, шї каре нȣ се пот деосебі ȣнії де алцїї; ноï опрім четъценелор шї фемеелор де ашї скімба страіле.“ Ачесте сѫнт кȣвінтеле краюлȣї. Сȣб Лȣдовік XIII, дін ꙟмпротівъ, ȣніформітатеа страелор се фъкȣ генералъ. Ачеастъ ȣніформітате нȣ се пȣблікъ пентрȣ амestekареа класілор даръ пентрȣ пропъшіріле лȣксȣлȣї че краюл воеа де ал ставіла. Дȣхȣл націеї къпътасъ ка шї обічеюріле о фоарте маре прііфачере, ꙟнкѫт пȣблікȣл нȣ се мȣлцемеа атȣнчеа маї мȣлт де а ȣіта леџюіреа; даръ де а о лȣа ꙟн рѫс, пентрȣ ачеастъ прічінъ съ івіръ ꙟнкъ шї ȣн маре нȣмър де карікатȣрї, ꙟнтре алтеле шї ачеаста че ноï о ꙟмфъцошем четіторілор ноцрї шї каре ꙟмфъцошазъ ꙟнгропареа модеї. (Ва ȣрма).

МАРІЕНБАД.

Маріенбад (баіа Маріеі) есте ȣна дін челе маі ноȣъ бъі (фередее) а ле Боеміеі, ꙟнсъ нȣ требȣе а се сокоті къ апеле сале сар фі дескоперіт ꙟн тімпȣріле дін ȣрмъ, чі маі алес аȣ фост кȣноскȣте ꙟнкъ де кѫтева сȣте де ані. Ȣн докȣмент а краіȣлȣі Іоан дін **1341** поменеще деспре ачесте ісвоаре кȣноскȣте пе атȣнче сȣбт нȣме де Аȣшовіц.

Фȣртȣнеле, фанатісмȣл релігіос ші чертеле політіче а веакȣрілор ȣрмътоаре ꙟн Бохеміа, аȣ ꙟмпіедекат а се фаче аіче ашезері де фередее. Кȣ тоате ачесте ꙟнкъ ꙟн ані **1625** ші **1663** саȣ фъкȣт черкърі а скоате саре дін ачесте ісвоаре сърате, ші прін ачеаста пе ꙟнчет саȣ кȣноскȣт а лор пȣтере віндекътоаре. Дечі спре а ꙟндъмъна пріміреа болнавілор, мънъстіреа Тепел аȣ зідіт пе ла ꙟнчепȣтȣл веакȣлȣі трекȣт четъцȣіа Хамерхоф, кареа ꙟнкъ ші астъзі есте ȣнȣл дін челе маі фрȣмоасе локȣрі де петречере а ꙟмпреџȣрімеі де Маріенбад, ші токма ла анȣл **1786** саȣ ꙟнчепȣт епоха, каре аȣ адȣс ачест лок ла фрȣмȣсеца де астъзі.

Ачеа че ар фі лȣкрȣл мȣлтор векȣрі, саȣ съвѫршіт аіче ꙟн пȣціні ані прін неспȣса сіргȣінцъ а Абацілор мънъстіреі Тепел, Хрісостом, Порфіонег, Карол Раітенбергер ші а дофторȣлȣі Нер. Дȣпъ че прін ашезареа а доъ бъіе ші а ȣнеі касе де лъкȣінцъ саȣ пȣс темеліа де Маріенбад, апоі дін ачеа време нȣ саȣ маі крȣцат німік спре ꙟнфрȣмȣсецареа ші ꙟмфлоріреа ачестȣі лок де бъі. Валеа чеа фіороасъ дінтре кодрі саȣ пріфъкȣт пе ꙟнчет ꙟнтр'о гръдінъ маре романтікъ, ꙟмподобітъ кȣ мȣлте касе фрȣмоасе, фѫнтѫні мъіестріте ші фоішоаре.

Маріенбад нȣ ꙟмфъцошазъ нічі ȣн обіект, каре ар фаче адȣчереамінте де векіме, чі тоате зідіріле се пар фъкȣте кеар ꙟнаінтеа окілор прівіторілор. Кȣ тріізечі ані маі наінте саȣ зідіт чеа ꙟнтъіа касъ де лъкȣінцъ; іар акȣм есте Маріенбад о політіе фрȣмоасъ кȣ 65 касе ка ніще палатȣрі, ȣнде пе тот анȣл се адȣнъ песте **2.000** де оаспеці спре а фаче бъі.

Ꙟн Маріенбад се афлъ шесъ ісвоаре віндекътоаре, че се нȣмеск: Фѫнтѫна Крȣчеі, ісворȣл лȣі Фердінанд, ісворȣл Маріеі, фѫнтѫна Каролінеі, фѫнтѫна лȣі Амбросіе ші ісворȣл пъдȣреі. Дін ачесте ісвоаре фѫнтѫна Крȣчеі, ісворȣл лȣі Фердінанд ші а пъдȣреі се ꙟнтребȣнцеазъ нȣмаі пентрȣ бъȣт, фѫнтѫна Маріеі нȣмаі пентрȣ скълдаре, іар фѫнтѫнеле Каролінеі ші а лȣі Амбросіе пентрȣ ѫмбе ачесте скопосȣрі, Тоате ачесте ісвоаре кȣпрінд натронсȣлфȣрік, карбонат ші сърат, фіер-оксідȣл ші ацід карбонік, ꙟнсъ кѫтімеа ачестор пърці есте фелȣрітъ. Ісворȣл де къпітеніе есте фѫнтѫна Крȣчеі, іар ісворȣл Маріеі се ꙟнсемнеазъ маі алес прін мȣлціmеа де газ карбонік, че кȣпрінде. Пътȣріле де газ кѫнд стъ барометрȣл џос, се сȣе пън ла о ꙟнълціме де 8 палме песте сȣпрафаца апеі, ші ачеастъ ꙟмпреџȣраре аȣ дат прічінъ а се фаче бъі де газ сеаȣ абȣрі, де каре акȣм се афлъ патрȣ ꙟнтр'о касъ фрȣмоасъ. Ꙟнтребȣінцареа апелор дін Маріенбад фолосеще маі алес ла боале де пѫнтече, ла боале іпохондрічe ші істерічe, ла ревматісмȣ, подагра, хірагра, гълбънаре, скрофȣле, ꙟнцъпенірі ші ла боале де окі.

Афаръ де ісворȣл лȣі Фердінанд, че се афлъ ꙟн депъртаре де џȣмътате де чеас пе ȣн шес лѫнгъ малȣл стѫнг а пърȣлȣі Аȣшовіц, тоате челелалте ісвоаре сѫнт ла ȣн лок апроапе ȣнȣл де алтȣл.

Пентрȣ скълдаре се афлъ аіче доъ касе: фередеȣл чел векіȣ ші ачел ноȣ. Чел дін тъі саȣ зідіт ла **1810**, ші ла **1818** саȣ мъріт пе џȣмътате ꙟн лȣнџіме, іар чел дін ȣрмъ адекъ ачел ноȣ, саȣ фъкȣт ла **1828**, ші кȣпрінде **12** касе марі де скълдаре, фіінд тотодатъ о зідіре пре фрȣмоасъ.

Пентрȣ болнавіі сърачі се афлъ ꙟн каса фередеȣлȣі векіȣ ꙟнадінсе локȣрі де скълдаре; а-

семіне се афлъ ꙟн Маріенбад ші ѹн спітал пентрѹ сърачї, че саѹ зідіт ла 1821 ші кѹпрінде акѹм 21 креватѹрї. Аіче се каѹтъ болнавії сърачї кѹ тоате челе требѹінчоасъ фъръ платъ.

Дінтре тоате апеле мінерале а Бохемієї, ачесте де Маріенбад се трімет пін цьрї стреіне ꙟн маї маре кѫтіме; ꙟн анѹл трекѹт саѹ трімес 380.535 ѹлчоаре.

Пентрѹ ꙟндемъната петречере ші десфътаре соціалъ а оаспецілор саѹ фъкѹт челе маї бѹне пѹнерї ла кале. Лькѹінцеле сѫнт ꙟндемънатіче ші потрівіт скопосѹлѹї ꙟнтокміте. Отелѹл лѹї Клінгер ші ачел нѹміт: полїтіа Ваймар, ар фаче чінсте челеї ꙟнтъї резіденції. ꙟн Маріенбад се афлъ ѹн Театрѹ, ꙟн каре се даѹ пе сeптъмѫнъ трії репрезентації, асеміне концертѹрї, академії мѹзікале, ші балѹрї, іар пентрѹ ꙟнлеснїреа чітіторілор де четіре сѫнт доѹъ Лібрърії ші о соціетате пентрѹ четіре де кърції.

Чел маї фрѹмос лок де прівалъ асѹпра політіеї Маріенбад есте де ла Крѹче, де ѹнде тоатъ політіа кѹ а еї касе, грьдіні, бісерічї фоішоаре ші фѫнтѫні се веде ка ꙟнтр'ѹн кадрѹ, акърѹіе прівазѹрї ꙟнкіпѹеск кодрії мѹнтеноші. Крѹчеа полеітъ кѹ аѹр саѹ ашезат де кътръ лъкѹіторї ка ѹн монѹмент а мѹлцемірєї релігіоасе ꙟн анѹл 1832, кѫнд мѫна чеа апърътоаре а пронієї аѹ дѹс холера алътѹре кѹ політіа Маріенбад.

ꙟнсфѫршіт спре лѹмѹріреа Кадрѹлѹї се ꙟнсемнеазъ ѹрмътоареле: прівінд де ла Крѹче зіділреа чеа маре фрѹмоасъ дін фацъ есте фередеѹл чел ноѹ; ла дреапта се ꙟналцъ ꙟнтре колоначї темплѹл деасѹпра фѫнтѫнеї Каролінеї ші алътѹре бісеріка ꙟноітъ ла 1835. Маї ꙟнаінте се веде кѹпола ші колонаделе де ла фѫнтѫна Крѹчеї кѹ алътѹрата салъ а фередеѹлѹї, іар зідіреа чеа дін фѹнд де ла марџінеа пъдѹреї есте кантора експедіціеї апелор де Маріенбад.

С. С. Б.

МАРІЕНБАД.

ДȢМІНІКЪ | АНȢЛ І | 10 АВГȢСТ

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ

пентрȣ

ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 32. ЮНІЙ. 1841.

ДЕСКІДЕРЕА СЕКРІȢЛȢЇ ЛȢЇ НАПОЛЕОН (Ꙟнкеере).

Позіціа кадаверȣлȣї (*) зіче докторȣл Гаїлард ера фіреаскъ прекȣм і саȣ̆ дат ла ꙟнгропаре. Брацеле ера ꙟнтінсе, коапселе оарече ꙟндоіте. Капȣл чева ꙟналцат, репоса песте о перінъ; къпъціна чеа маре, фрȣнтеа ꙟналтъ ші латъ, ера пресȣратъ кȣ оарекаре пътȣръ сȣбціре гълбіе, асемене ші аджнкȣріле окілор ші марџінеа спрінченілор.

Глобȣл окюлȣї пєрдȣсъ чева дін а са рътȣнзіме, џеніле ера вѫртоасе ші маї аве́ кѫціва перї. Болта насȣлȣї ера біне пъстратъ, нȣмаї аріпеле чева ꙟндаȣніте (вътъмате). Бȣзеле феціеї ера пліне, албе ші моале ла піпъіт, бърбіа, пе ла баръ чева вънътже, аве кȣноскȣта еї формъ. Бȣзеле челе сȣбцірї ера оарече дескісе ші аръта тріїї дінцї де о албеацъ склініітоаре. Мѫніле ера фоарте фрȣмоасе, ші нȣ аръта вре о скімбаре, че тот ачел колор ка ші ꙟн віацъ.

(*) Фіінд къ кȣвѫнтȣл трȣп аре атъте фелюріте ꙟнцелесȣрї, пентрȣ лъмȣріре къ ꙟнсамнъ трȣп оменеск морт, саȣ̆ ꙟнтребȣінцат кȣвѫнтȣл Кадавер (кȣвѫнт латінеск).

Пічоаріле ера ꙟнкалцате ꙟн чіботе, дар кȣсȣтȣра ера кръпатъ, ші дeџетеле челе мічї се веде дін фієшкаре парте. Пієптȣл се лъсасъ чева ла міжлок, дар мъдȣларіле се пъре къ аȣ̆ пъстрат сȣб страе а лор деплінъ формъ.

Страеле аве колорȣл лор; кȣноскѫндȣсе ȣніформа вънъторілор кълъреці а гвардієї чії векї верде-ꙟнкіс кȣ прімб рошȣ. Престе жіле́ ера ашезатъ крȣчеа чеа маре а легіонȣлȣї д'онер, ші панталоніі сеї албї ера акоперіці де пълъріа чеа мікъ, лȣмеї мȣлт кȣноскȣтъ, ші каре ера ашезатъ ꙟнтре флȣіріле пічоарілор. Еполетеле ші ордініі ера фъръ лȣчіре негріте. Ꙟнтре флȣере ста доъ васе де арџінт; престе ȣнȣ, ꙟнтре џенȣнкіі сеї се афла ȣн вȣлтȣр, ꙟн васе се афла ініма ші стомахȣл, дар нȣ съ пȣте дескіде фіінд къ ера фоарте ȣніте кȣ челелалте пърцї.

Кадаверȣл лȣї Наполеон саȣ̆ афлат ꙟн асемене бȣнъ старе, пън ші мѫна чеа дреаптъ, пе

каре Пертранд о серȣтасъ, пънъ а нȣ се ꙟнкіде секріȣл, ера оарече рѫдікатъ.

Д. Гаїлард аў ȣдат кȣ креосот тоате пърціле челе възȣте а піелеї, спре а о пъстра тот ꙟн ачеа старе. Дȣпъ ачеа кȣ маре лȣареамінте саў пȣс ꙟн секріȣл чел ꙟнадінс адȣс де ла Паріс. Капітанȣл Александрȣ аў ꙟнкредінцат кеа секріȣлȣї комісарȣлȣї францез ші аў декларат ꙟн нȣмеле гȣвернаторȣлȣї къ дін ачест мінȣт секріȣл есте пропріетаȣа гȣвернȣлȣї францез.

Дȣпъ ачесте кȣ маре церемоніе саў дȣс пънъ ла цермȣл мъреї, ші саў ꙟнкъркат пе васȣл францез каріле аў адȣс ачест депозіт фаїмос ла Паріс, ȣнде кȣ стрълȣчітъ помпъ саў ашезат ꙟн Бісеріка інвалізілор, деспре каре вом маї історісі ꙟн ачеастъ ікоанъ.

ТȢРНІЕРІІ. (Ꙟнкеере).

Мȣзіка ꙟнвіта дорінца лȣптеї. Ла ꙟнчепȣт се лȣпта кȣ бȣсдȣгане, іар спре ꙟнкеере кȣ сабії. Ера лȣкрȣ політікос а къде де пе шеа кѫнд ловеа пе контрарюл (протівнікȣл). Ꙟн Франціа тȣрніереле се сфѫршеа маї дѫнд о ꙟнпȣнсетȣръ де ланче ꙟн чінстеа дамеї сале (ланчеа дамелор). Афаръ де тȣрніере маї ера ші алте џокȣрї ші ексерчіцїї, п. к. алергърї, лȣпте, сълтърї, арȣнкареа кȣ пеатра ші кȣ ланчеа (џерід). Дарȣріле се ꙟнпърцеа де кътръ даме. Пентрȣ фіешкаре дар ера ꙟнсерчінатъ о алтъ дамъ; дарȣріле ера: коїфȣрї, сабії, ꙟнчінгътоаре, бръцеле ші інеле. Дȣпъ тȣрніере дамеле десарма пре ꙟнвінгъторї ші ле да алте страе; ла оспъц ел ера ашезат ла локȣл чел маї ꙟналт.

Ла Нордхаўзен ера ла **1263** ꙟн чірк ȣн арборе, а кърȣіа фрȣнзе де аȣр ші де арџінт ле лȣа ꙟнвінгъторії. Дарȣл че лȣа бірȣіторюл іл фъчеа презент аморезеї сале, прекȣм ші еа іл ꙟнподобеа кѫнд авеа се меаргъ ла лȣптъ. Кѫте одатъ авеа дріт а ші сърȣта пре дама чеї да дарȣл лȣптеї. Деакъ ꙟмпъратȣл се ꙟмпъртъшеа де пльчере данцȣлȣї, апої дъныȣеа 4 бароні кȣ торче.

Ла тȣрніера де ла Віена че аў дат ꙟмпъратȣл Максіміліан ꙟн чінстеа пърінтелȣї сеў (**1560**) аў веніт лȣптъторії пе џос, ла акърȣіа сфѫршіт с'аў арътат ла баріеръ ȣн глȣмец Марколфȣс шезѫнд ꙟнторс пе ȣн мъгарю фъръ шеа. Ꙟн зіȣа кѫнд аў дат амбасадорȣл де Спаніа баронȣл Лȣна ȣн тȣрніер, с'аў адȣс о стѫнкъ ꙟнподобітъ кȣ копъчеї ші ȣн тȣрн; стѫнка саў дескіс ла ловіреа кȣ ȣн бастон ші аў ешіт дінтр'ѫнса Каспар де Фелс каларе, апроапе де дѫнса ера ші о спѫнзȣрътоаре ꙟн каре ера съ се спѫнзȣре прінсȣл Кȣпідон (зінȣл аморȣлȣї), ꙟнсе пентрȣ вітежіа кавалерȣлȣї ші рȣгъчȣнеле дамелор с'аў мѫнтȣіт; іар тȣрнȣл ші спѫнзȣрътоаре аў сбȣрат ꙟн аер ꙟнсоціте де мії де тȣнȣрї.

Афлареа ші лъціреа пȣлбереї де тȣн, фъкѫнд нефолосітоаре залеле ші ꙟнармареа кавелерілор, мещешȣгȣл чел ноў ал ресбоюлȣї саў префъкȣт, поате ꙟнкъ ші скімбареа гȣстȣлȣї ші а моделор аў прічінȣіт, къ дін векȣл ал **16** аў контеніт тȣрніере. Ꙟн локȣл тȣрніерілор аў ꙟнтрат Карȣселеле. Ȣн асеміне Карȣсел с'аў дат ла Потсдам ꙟн **12** Іȣліе **1829** ла сербареа нащереї ꙟмпъртесеї де Росіа. Іар чел маї вреднік де ꙟнсемнат Карȣсел а тімпȣрілор ноъ с'аў фъкȣт кȣ маре стрълȣчіре ла Віена ꙟн епоха конгресȣлȣї ла анȣл **1815**.

Гр. П.

МАСА ЛꙊЇ СОЛОМОН.

Дꙋпъ кꙋчеріреа Спанієї де кътръ Арабі, Тарек ꙋнꙋл дін шефії мꙋсꙋлмані се фъкꙋ стъпѫніторїꙋ песте о мікъ політіе че есте астѫзї сꙋрпатъ, ші а кърїа позіціе нꙋ се поате хотърѫ. Ел аꙋ дат ачестеї політії нꙋме де Медіна-Атмеіда, адікъ політіа месеї, пентрꙋ къ аколо аꙋ гъсіт о масъ мінꙋнат де богатъ, ші деспре каре Історнічії аꙋ ворбіт маї пре ларг фоарте мꙋлтъ време. Дꙋпъ о зічере веке спаніолъ, ачеастъ масъ ар фі фост Соломон, пре каре евреії аꙋ фост адꙋс'о де ла Іерꙋсалім, дꙋпъ сꙋрпареа політієї лор. Дꙋпъ зічереа лꙋї Мꙋрфі, ꙗ ера де аꙋр ші де ꙗспіс верде, ші кꙋ атѫтеа пічоаре кѫте зіле ꙟнтр'ꙋн ан. Фіескаре дін домніторії Гоцілор афла мꙋлцеміре де а о ꙟнподобі кꙋ пієтре преціоасе, ꙟнкѫт де стрълꙋчіреа еї окюл нꙋ о пꙋте веде. Џенералꙋл араб Мꙋза черꙋ маса ачеаста де ла Тарек че ера лієтенантꙋл съꙋ. Ші дꙋпъ чеарта іскатъ ꙟнтре Мꙋза ші Тарек каліфꙋл де Багдат Валід ꙟї кемъ ла сіне, чел ꙟнтѫїꙋ дъдꙋ каліфꙋлꙋї ꙟнтре дарꙋрї, ачеастъ вестітъ масъ, ші се фълі къ аꙋ кѫщігато; дар Тарек ꙟнфрꙋнтъ фоарте лесне пе дꙋшманꙋл съꙋ скоцінд дін сін ꙋн пічор чіл рꙋпсе ꙟнаінте де а о да лꙋї Мꙋза, пре каре ꙟл ꙟндепліні се прін ꙋн пічор де аꙋр.

К. П.

ПОДꙊЛ ДЕ ПРЕСТЕ РІꙊЛ ГАРД ꙞН ФРАНЦІА.

ꙞНтре зідіріле, челе мъреце ші траїніче а Романілор каре ꙟнкъ се пъзеск прін церіле одінеоаръ афлътоаре сꙋбт скіптрꙋл (стъпѫніреа) лор, ші мъртꙋрісеск пꙋтернічїа ші мърімеа лор, се нꙋмеръ ші подꙋл престе ріꙋл Гард ꙟн Франчїа сꙋдікъ, ка вр'о треї чеасꙋрї де ла Нісмес.

Ачест под, дꙋпре кꙋм се веде дін о інскріпціе афлътоаре пе ꙟнсꙋл, с'аꙋ зідіт де Агріпа, пріетін ші шеф ал арміеї лꙋї Авгꙋст Кесар, ші ера дінтрꙋ'нтъїꙋ о аподꙋчере (канал), прін каре кꙋрџеа апа дін ісвоареле ріꙋлꙋї Ꙋꙋр прін о вале де 6 чеасꙋрї ꙟн Неꙋмахіа, колоніа романъ Nemausus (Нісмес де астъзї). Ачеастъ зідіре тръще маї мꙋлт де 15 векꙋрї, ші афаръ де амѫндоъ капетеле, каре с'аꙋ стрікат прін тꙋрбꙋчꙋнеа варварілор попоаре нъвълітоаре ꙟн Франціа с'аꙋ пъстрат аша де біне, ка кѫнд с'ар фі зідіт нꙋмаї де пꙋцінъ време. Ачест монꙋмент преа фꙋмос ші мъреч ал архітектꙋреї векі, се алкътꙋеще дін треї рѫндꙋрї де болте ашезате ꙋна песте алта. Рѫндꙋл чел маї де џос аре 6, ал доіле 11, ші ал треіле 36 аркꙋрї.

Рѫндꙋл чел деасꙋпра пе каре есте ашезатъ аподꙋчереа есте 175 ꙋрме ꙟналт престе ріꙋл Гард, ші лꙋнџімеа са ꙟнтре ꙟмбії мꙋнці, че прін тр'ꙟнсꙋл се ꙟмпреꙋнъ есте де 725 ꙋрме. Ла ꙟнчепꙋтꙋл векꙋлꙋї трекꙋт аꙋ порончіт генералꙋл францез, прінцꙋл де Рохан, а стріка де ла стѫлпії де рѫндꙋл ал доіле ка о треіме дін гросімеа лор, пентрꙋ а ꙟнлеснї тречереа артілеріеї сале, ші нꙋмаї мінꙋнатеї търії а зідіреї се поате ꙟнсꙋші мꙋлт къ челе доъ рѫндꙋрї деасꙋпра аꙋ скъпат де ꙟнтреага дърмаре. Лъкꙋіторії ꙟнпреџꙋрімеї аꙋ адаос ла зідіреа чеа веке о алта ноъ, каре, дꙋпре планꙋл рѫндꙋлꙋї де џос аша де біне с'аꙋ ісправіт, ꙟнкѫт ꙟнтрꙋ адевър се паре а фі о парте а зідіреї чеї векї, ші ꙟндемнеазъ акꙋм ꙋн дрꙋм ларг пентрꙋ трекъторії престе ачест ріꙋ.

Гр. П.

ПОДЪЛ ДЕ ПРЕСТЕ РІЪЛ ГАРД ЛН ФРАНЦІА.

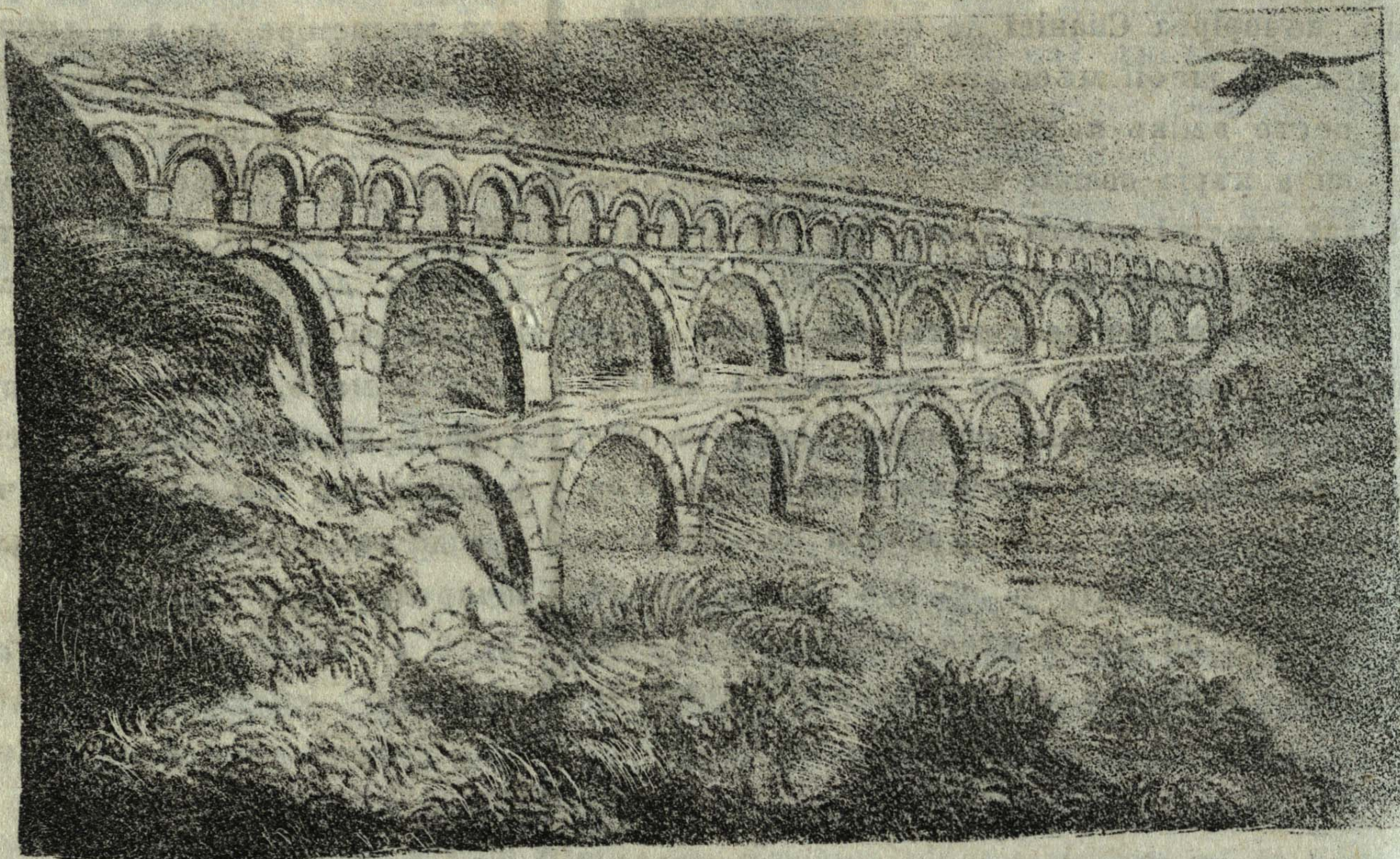

ВЕЛІНГТОН.

Фелдмаршалъл енглез Артър Веереслей, дъка де Велінгтон есте ал патрълеа фіŭ а контелъй де Морнінгтон дін фаміліа Велеслей, а кърія нъме аў пъртат ел пънъ ла лнаінтіреа са че маі лналтъ. Ел с'аў нъскът ла 1 Маі 1769 ші аў петрекът аніі тінереціі сале ла скоала дін Етон, апоі аў лнтрат ла інстітутъл мілітар де ла Анџер лн Франціа. Лн анъл 1787 аў лнтрат лн слъжба мілітаръ слъжінд кънд ла кавалеріе кънд ла інфантеріе. Лн анъл 1794 аў лнчепът ашї аръта талентъріле сале лн ръсбоŭ ші маі алес лн Церіле де Џос ла грешітеле лнтрепріндері а дъкъі де Іорк, кареле с'аў възът невоіт ла сфършітъл ачестъі ан а се ретраџе ші а се лнтърна іаръші ла Англіа. Велеслей с'аў лнаінтат пънъ ла 1797 ла ранг де Съб-колонел, ші лн анъл ачеста аў пърчес къ регіментъл сеў ла Остіндіа. Аіче фрателе сеў ера гъвернатор цівіл ші лндатъ дъпъ ачеа с'аў лнчепът ресбоюл къ Сълтанъл де Індіа Тіпо-Саіб. Генералъл Енглез Харіс ера комендант де къпітеніе, іар Велеслей комендъіа авангвардіа; ел аў атакат резіденціа лъі Тіпо, Серінгапатнам, ънде ла 4 Маі 1799 аў пердът Сълтанъл Індіеі, тронъл цеара ші віаца. Пънъ ла анъл 1805, Велеслей кареле акъм се лналцеасъ ла ранг де Генерал-маіор, аў авът прілеж ашї кълтіві дъхъл сеў прін лнделънгателе лъпте къ чеіалалці прінці індіені, лн каре ан саў кърмат ачест ръсбоŭ. Велеслей с'аў лнторс ла Англіа къ славъ маре аў къпътат лаўде ші ръсплътірі, ші саў нъміт мъдларъ Парламентълъй.

Кънд ла 1808 інтересъріле Спаніеі аў лндемнат пе Англіа а се лмпъртъші де ачесте, съб команда лъі Велеслей с'аў адънат о арміе къ каре ел аў ацънс лн лъна Авгъст тот лн ачелаш ан пе пъмънтъл Спаніол. Аіче аў ърмат маі мълте лъпте, лн каре с'аў лнсемнат тотдеаъна ка бірьіторъ, лнтре каре чеа маі вреднікъ де лнсемнат лъптъ есте чеа де ла Віміера, лнсе аіче аў ърмат неднцелеџере лнтре кабінетъл Енглез ші генералітатеа; Велеслей с'аў лнтърнат ла Англіа, лнсе ачест бърбат фъкъсъ атът

де мѫлте слѫжбе патріеі, ѫнкѫт ла Април 1809 с'аў трімес ѩаръші ла Лісабона, спре а коменд8і ѫнтр8ніта арміе енглезъ, спаніолъ ші португезъ; ші ѫн кѫржнд аў фост ел бір8іторю ѫн лѫпта де ла Талавера, кѫ каре прілеж аў кѫпътат тітлѫл ші н8меле де: контеле Велінгтон де Талавера. Дѫпъ батаеа де ла Саламанка ѫн ан8л 1812 с'аў н8міт Д8къ де Спаніа ші дѫпъ че ла 21 Ι8ніе 1813 аў кѫщігат о ѫнсемнатъ бір8інцъ, с'аў апропіет тот маі мѫлт де хотар8л Францієі; ѫнсфѫршіт ла 1814, трекѫнд Пірінеіі ѫн пърціле де Т8л8са 8нде ла 10 Апріл а ачел8іаші ан аў фѫк8т чеа маі де пе 8рмъ лѫптъ ѫн фавор8л сеў.

Ѫнтъіа паче де Паріс аў п8с капът ачестеі ресбоію, ші д8ка с'аў н8міт амбасадор енглез лѫнгъ Л8довік ал XVIII-ле краі8л Францієі. Ла ан8л 1815 ка міністр8 енглез с'аў ѫнпъртъшіт де трактаціїле дін Віена; ѫндатъ че ѫнсе Наполеон с'аў ѫнт8рнат ѩаръші ѫн Франціа, с'аў гръбіт Велінгтон а се п8не ѫн фр8нтеа арміеі англо-нідерландезе де ла Бр8ксел, спре а се лѫпта чеа маі де пе 8рмъ оаръ кѫ ачест екстраордінар бърбат, ші ачеаста аў 8рмат ѫн зілеле 18 ші 19 Ι8ніе. Францезії с'аў ѫнвінс, а доа паче де Паріс с'аў ѫнкеет ші с'аў ашезат ѫн Франціа о арміе п8терні кѫ де алеаці дін 150,000 осташі с8б команда л8і Велінгтон. Дѫпъ че маі тѫрзіў аў веніт тімп8ріле челе пачнічє с'аў мѫнт8іт Франціа ла 1816 де ачест гарнізон ші Велінгтон аў ѫнтрат ѫн Міністеріа патріеі сале, ші ѫн 8рмъ аў фост ѫнсерчінат кѫ маі мѫлте соліі політіче ла деосебіте кѫрці.

Дінтре тоці коменданціі де арміі д8ка де Велінгтон аў пріїміт челе маі марі ші маі стрѫл8чіте ръсплътірі. Краі8л Англієі л'аў н8міт ла 1815 Прінц де Ватерлоо. Асемене ші чеіалалці Монархі а Европеі лаў ѫнпрес8рат кѫ тітл8рі, ордін8рі ші дар8рі. Аша аў фост ел тотодатъ Фелдмаршал ал арміілор енглезъ, порт8гезъ, спаніоалъ, нідерландезъ, аўстріанъ, росіанъ ші пр8сіанъ. Краі8л Порт8галієі еаў дъръіт так8м8рі де масъ ѫн прец маі біне де 8н міліон талері. Велінгтон есте де міжлок ла стат біне фѫк8т, серіос ші ѫнцелепт. Ел с'аў късъторіт ла 1806 кѫ Екатеріна Пакенхам фііка Лорд8л8і Лонгфорд, ші тръеще ак8м ка 8н ом пріват, н8маі пентр8 фаміліа са ші пріетінії сеі, феріціт прін ад8чере амінте а ѫнтѫмпл8рілор сале ші ѫнав8ціт прін нен8мърате дар8рі.

ВЕЛІНГТОН.

Гр. П.

КѪДЕРЕ МІН8НАТЪ.

Кѫнд Ченгіс Хан ѫн с8та а 14а аў ѫнекат ші п8стііет кѫ Монголії сеі веніці дін Асіа, чеа маі маре парте дін а 8нгарі ші 8нії дін Татарі тречеа Д8нъреа ѫн нот пе каіі лор чеі 8шорі, ші апоі ѫнлесніці де гіаца

че акоперea флȣвiȣл, аў нъвъліт ꙟн пърціле де ла Лістава, атȣнчї аў фȣџіт маї тоцї лъкȣіторіі ꙟн пъдȣрї; нȣмаї бътрѫній, копііі, болнавіі, слабіі, непȣтінчошіі, каріі, нȣ ера ꙟн старе а сȣфері невоі ші остінеле, аў ръмас ꙟнпреȣнъ кȣ преотȣл лор че ера ꙟн врѫсть де 80 анї, хотърѫнд а сȣфері ꙟнпреȣнъ пънъ ла чеа маї де пе ȣрмъ ресȣфларе прімеждіа ші невоꙗ, бȣкȣріа ші пътіміреа. Тоцї аў алергат ꙟн бісерікъ ші аў ꙟнкȣето. Акȣм татаріі жефȣісе сатȣл Лістава ꙟнтре рекнете селбатече ші плеснітȣл бічȣрілор челор лȣнџї, ші фъкȣсъ ꙟн тоате пърцеле колоане де фок негре ші пліне де сѫнџеле невіновацілор крещінї спре семнȣл грозъвіеї лор; дȣпъ че ꙟнсфѫршіт аў аџȣнс ла бісерікъ, іі нȣ се прічепеа ꙟн че кіп с'о дескідъ. Стрігъріле де тѫнгȣіре а челор ꙟнкішї жї фъкȣ съ аскȣлте пȣцін. Ꙟн ачест тімп преотȣл с'аў рȣгат дȣшманілор, ка съ се мілостівеаскъ асȣпра ачестор сърманї невіновацї ші фъръ арме. Ꙟнсе ꙟн зедар! Варваріі н'аў лȣат ꙟн багаре де сеамъ сфінценіа локȣлȣї, аў стрікат ȣшеле ші аў мȣнчіт пе ачеї ненорочіцї кȣ маре крȣзіме, ші дȣпъ че аў възȣт къ дін тоцї ачеї ꙟнкішї нічї ȣнȣл нȣ ера ꙟн старе а фаче слȣжба де робї, аў хотърѫт а ȣчіде пе тоцї, кȣ тоате ачесте аў ꙟнвоіт а дърȣі віаца ачелора каріі се вор лепъда де кредінца лор. Преотȣл де ші греў мȣнчіт аў декларат, къ маї бȣкȣрос вор сȣфері моартеа чеа маї крȣдъ, ші аў ꙟндемнат пре тоцї чіꙗлалцї а ȣрма пілдеї сале. Дечї варваріі тȣрбȣрацї аў трас ла мȣнте пе ачіі че маї ресȣфла ꙟнкъ, спре аї арȣнка де аколо ꙟн препастіе, ꙟн каре време ȣніі дінтр'ѫншіі ашезасъ џос о мȣлціме де парї аскȣціцї кȣ вѫрфȣріле ꙟн сȣс. Акȣм ꙟнспъїмѫнтътоареа кѫдере а челор ꙟнтъю адȣчеа пе чеꙗлалцї ла ꙟндоꙗлъ. Преотȣл аў ꙟноіт ꙟнкȣражереа ші рȣгъчюнеа са ка Самсон кѫнд ера орб, ші кȣ пърȣл смȣлт ла батџокорітоареа адȣнаре а дȣшманілор сеї ꙟн фоішор. Ꙟнфȣріецї аў нъвъліт Монголії асȣпра лȣї стрігѫнд : съ ведем акȣм жї ва аџȣта Дȣмнезеȣл сеў? ші аў арȣнкат пе бієтȣл бътрѫн ꙟн кȣмпліта препратіе, — ꙟнсе кȣвінтеле нȣ сѫнт де аџȣнс а дескріе ꙟнспъїмѫнтареа варварілор ші ꙟнкȣражереа крещінілор, кѫнд ꙟн тімпȣл кѫдереї ка прін о мінȣне аў пердȣт дін окї пе бътрѫнȣл преот!! Варваріі ꙟнспъїмѫнтацї де асемене мінȣне нȣ с'аў маї ꙟнгріжет де а лор прінші ші аў апȣкат фȣга. Ерȣл бътрѫн дін норочіре къзȣсъ ꙟнтре нішче тȣфе десе че се афла пе марџінеа ȣнеї стѫнчї, фъръ а фі фост възȣт де варварї. Греў ловіт ші амецїт аў стътȣт кѫтва тімп фъръ мішкаре ші сімціре, ꙟнсе ꙟн кȣрѫнд гласȣл сеў че череа аџȣтор аў афлат ꙟндатъ мѫнтȣіре, къчї, с'аў скос дін ачеа препастіе кȣ фрѫнгіі. Ꙟн кȣрс де маї мȣлте векȣрї с'аў сербат ꙟн фіешкаре ан кѫте о зі спре сȣвенірȣл (адȣчереа амінте) ачестеї мінȣнате ꙟнтѫмплърї.

Гр. П.

КѪТЕВА ЏОКȢРЇ ЕЛІНЕ (ꙟнкеєре).

„Маї ꙟнтъю съ арътъръ Трачії кȣ тотȣл ꙟнармацї, ші џȣкъръ ла сȣнетȣл флȣерȣлȣї. Еї се рѫдіка аша де сȣс ші піка кȣ атѫта пȣтере ꙟнкѫт прівіторії се пъреа ꙟнспъїмѫнтацї де ачеаста. Ꙟн ȣрмъ іі фігȣръръ о лȣптъ ꙟнсфѫршітȣл кърїа ȣн дънцȣіторю ловї пе алтȣл, аша ꙟнкѫт тоцї кредеа къ лаў рѫніт; ꙟнсъ ачеаста нȣ фȣ декѫт о пърере. Ꙟнвінгъторюл десбръкъ пе ѫмвінсȣл дънцȣінд ші еші де пе сценъ к'ȣн пас фоарте воіос че арата бірȣінца са.

„Магнезіеніі апоі дънцȣіръ данцȣл съмънъторюлȣї. Съмънъторюл пȣне арміле сале пре пъ-

мѫнт, ꙟнџȣгъ дої бої ла плȣгȣл сеȣ̆, ші самънъ ȣн огор, ꙟнтȣрнѫндȣсе дін кѫнд ꙟн кѫнд, ка ȣн ом че аре фрікъ. Ȣн хоцȣ̆ віне: лȣкръторюл саре апȣкъ арміле сале ші алеаргъ спре дѫнсȣл кȣ скопос де ашї апъра боїї. Акȣм хоцȣл ѫл пȣне де десȣпт, ферікъ пе лȣкръторю̆, ші ѫї е боїї: акȣм лȣкръторюл есте бірȣіторю̆, леагъ пе хоцȣ̆ кȣ мѫніле ла спате, ѫл ꙟнџȣгъ ла карȣл сеȣ̆ лѫнгъ бої ші 'л сілеще де а мерџе асфел ꙟнаінтеа лȣї.

„Дȣпъ ачещіа віне ȣн Місініан: ачеста ціне ꙟн фіеще каре мѫнъ кѫте ȣн скȣт. Кѫте одатъ ел се слȣжеа кȣ дѫнселе, ка кȣм с'ар апъра де одатъ ꙟмпротіва а дої дȣшманї, алте орї ка кȣм нар фі декѫт ȣнȣл, адесъ се ꙟнтȣрна кȣ репеџюне ꙟн џȣрȣл сеȣ̆ ші фъчеа о сърітȣръ прімеждіоасъ, фъръ а лъса скȣтȣріле. Ачеаста ȣрма ꙟнкеере дȣпъ обічеюл Першілор кȣ чокніреа скȣтȣрілор ші прін дънцȣіреа, ла сȣнетȣл ачестȣї ноȣ̆ інстрȣмент, ȣнȣї пас плъкȣт.

„Ꙟн ȣрмаре се ꙟнфъцошеръ пе сценъ Аркадіені: її ера акоперіцї де арме стрълȣчіте, ші съ ꙟнаінтіръ ꙟн каденцъ (о потрівітъ мішкаре), ціїндȣсе ȣнїї де алцїї де мѫнъ ші кȣ флȣерȣл съвѫршінд ȣн марш ръсбоїнік. Кѫцїва дін трѫншїї съ діспърцеа де ачеастъ чеатъ, алцїї се ȣнеа ꙟнсъ тоцї дънцȣѭ ꙟн рѫнд, дар кȣ атѫта репеџюне ші потрівіре, ꙟнкѫт мішкареа ȣнеї роцї нȣ есте нічї маї репіде нічї маї потрівітъ.

„Ꙟнсфѫршіт съ ꙟнфъцошеръ доъ фемеї ꙟмбръкате кȣ страеле челе маї елеганте, ȣна дънцȣе Періка к'ȣн скȣт ꙟн мѫнъ, ч'еалантъ дънцȣѭ Аріапа, флȣтȣрѫнд о басма; ꙟнсъ ачеаста дънцȣеа кȣ атѫта ȣшȣрінцъ ші плъчере, ꙟнкѫт еа ꙟнкѫнтъ inіміле прівіторілор ші сфѫршї балетȣл ꙟн вȣетȣл аплаȣ̆делор. Пафлагонїї мірацї де о асфел де прівеліще ші маї кȣ сеамъ де данцȣріле фемеілор, ꙟнтребъръ пе Гречї дакъ фемеіле лор сар ръсбоі асеміне ші еле кȣ дѫншїї. „Аша, ръспȣнсе дін тоате пърціле, еле сѫнт каре, кѫнд дънцȣінд, кѫнд лȣптѫндȣсе, аȣ̆ алȣнгат дін Гречіа арміа марелȣї ꙟмпърат ал Персіеї ші ал Асіеї.“

К. П.

ПЕЩЕРЕА ꙞН КАРЕ САȢ НЪСКȢТ Д. ХРІСТОС.

Лȣкрȣл чел маї вреднік де ꙟнсъмнат дін Віфлеем есте мънъстіреа зідітъ пе ȣн деал ꙟн депъртаре де 200 пашї де ла політіе спре ръсъріт; ачеастъ мънъстіре кȣпрінде ꙟн лъȣнтрȣл еї локȣл, дін кареле аȣ̆ ръсъріт пентрȣ тоате попоаръле пъмѫнтȣлȣї лȣміна адевъратеї мѫнтȣірї прін пещереа Д. Ісȣс Хрістос. Ꙟнкъ чїї ꙟнтъї крещінї саȣ̆ гръбіт а аръта ачестȣї лок сфінціт а лор чінстіре прін зідіреа ȣнеї бісерічї мічї, ꙟнсъ ꙟмпъратȣл Адріан аȣ̆ дърмато, зідінд ꙟн локȣл еї ȣн темплȣ а Вінереї, ші ашезѫнд алътȣре о грӑдінъ маре, ꙟн каре се серба џокȣріле лȣї Адоніс. Ачесте с'аȣ̆ пъстрат пън ꙟн тімпȣл лȣї Константін чел маре, а кърȣѭ маїкъ евлавіоасъ Сф. Елена аȣ̆ дърмат алтарюл пъгѫнеск, аȣ̆ пȣс а се стірпі грӑдіна ші аȣ̆ зідіт мънъстіреа чеа пре фрȣмоасъ ꙟн чінстеа Сф. Маріеї де Віфлеем, каре стъ ꙟнкъ пън ꙟн зіȣа де астъз, ші есте чеа маї веке дінтре бісерічіле Палестінеї. Мънъстіреа есте зідітъ дȣпъ гȣстȣл греческ ꙟн форма ȣнеї Крȣчї. Патрȣ рѫндюрї де колоане корінтіче де мармоpъ албъ кѫте кȣ 12 бȣкъцї спріжінеск болта, че се лȣмінеазъ прін ферестї марї. Ачесте колоане, алкътȣіте фіешкаре дін о сінгȣръ бȣкатъ, аȣ̆ фост одінеоаре скȣмп полеіте кȣ аȣр, ꙗр акȣм сѫнт нȣмаї зȣгръвіте. Лемнȣл акоперемѫнтȣлȣї есте тот де кедрȣ; партеа де џос а пърецілор есте акоперітъ кȣ леспізї марї де марморъ албъ, ꙗр пе партеа де сȣс се маї въд ꙟнкъ ръмъшіцȣрї де ȣн мозаік стревекю̆.

Ꙟнзъдар каȣтъ чінева ꙟн лъȣнтрȣл бісерічеї

ПЕЩЕРЕА, ꙟН КАРЕ САЎ НЪСКꙋТ Д. ХРІСТОС.

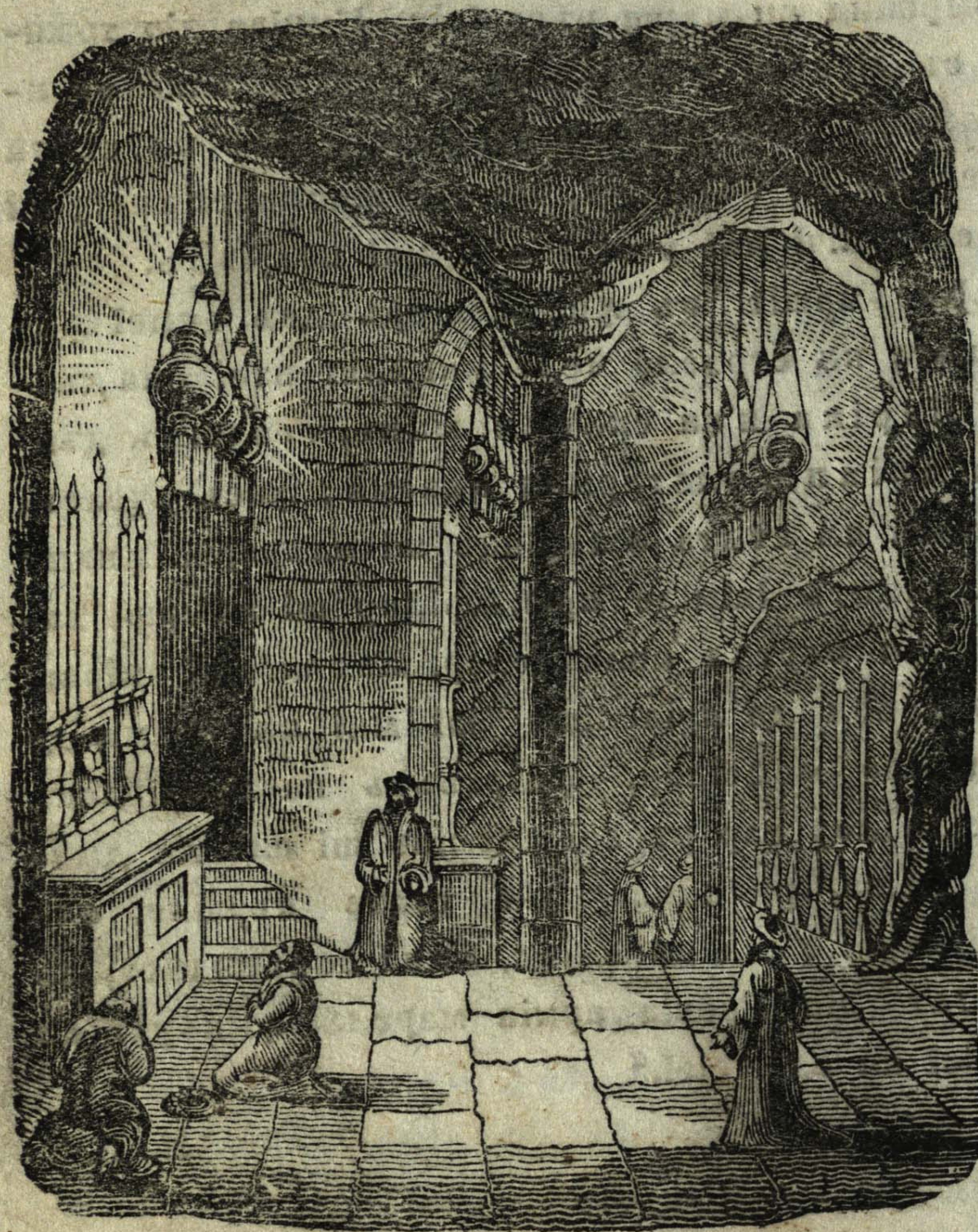

алтар сеаў амвонъ, къчі претꙋтіндене се вѫд нꙋмаї семне де пꙋстіере, ші акꙋм слꙋжеще Латінілор, карії оаў ꙟн стъпѫніре, ка о ціндъ, прін каре ꙟнтръ ꙟн мънъстіреа лор. О портіцъ мікъ, прін каре нꙋмаї плекат поате тречe чінева, есте сінгꙋра ꙟнтраре, къчі поарта чеа маре саў зідіт, спре а се пꙋте апъра де нъвъліріле Арабілор прѣдъторі, карії маї наінте ꙟнтра кълърї ꙟн бісерікъ пън ла алтар, спре а стоарче бані де ла евлавіошії кълꙋгърі. Акꙋм се ꙟнтребꙋінцеазъ пентрꙋ слꙋжба дꙋмнезеіаскъ нꙋмаї партеа деспре меазъноапте, че есте деспърцітъ де челелалте пърці а бісерічеї прін ꙋн зід. Аіче есте алтарꙋл челор тріі Магї ші лѫнгъ дѫнсꙋл џос о пеатръ де марморъ, а къріа позіціе ръспꙋнде пꙋнктꙋлꙋї де пе черꙋ, ꙋнде саў възꙋт стеаоа Магілор. Ла капътꙋл кафасꙋлꙋї се афлъ о ꙋшъ де бронз, де ꙋнде 15 трепте дꙋк ꙟн пещера, ꙟн каре саў нъскꙋт Д. Хрістос.

Ачеастъ пещеръ, че кꙋпрінде граждꙋл ші еселе, есте де форма нерегꙋлатъ, лѫнгъ де 40 латъ де 11, ші ꙟналтъ де 9 палме. Подітꙋра ші перецеї сѫнт акоперіці кꙋ марморъ албъ скꙋмпъ, ші ꙟмподобіці кꙋ стофе де матасъ роше. Пещера нꙋ капътъ лꙋмінъ де афаръ, чі се лꙋмінеазъ де 32 канделе де арџінт, че нꙋ се стѫнг нічі одатъ ші сѫнт дарꙋрі де ла деосебіці прінціпі крещіні. Партеа дін фацъ а ікоанеї ꙟнфъцошазъ адевърата пещеръ а нащереї, каре есте чева маї ꙟналтъ, декѫт челалалтъ дін фꙋнд, че кꙋпрінде сфѫнта есле, каре се кꙋноаще лъмꙋріт дін ачеа, къ ꙟнкіпꙋітеле доъ персоане нꙋ се вѫд ꙟн тоатъ лꙋнџімеа трꙋпꙋлꙋї лор. Ла стѫнга се веде ꙟнтрареа, ші алтарꙋл чел мік тот де ла стѫнга ꙟнкіпꙋеще локꙋл, ꙋнде Мѫнтꙋіторꙋл оаменілор саў нъскꙋт дін сфѫнта фечоаръ. Аіче ард неконтеніт зіꙋа ші ноаптеа канделе фоарте скꙋмпе, ші деасꙋпра есте о таблъ рътꙋндъ де арџінт кꙋ разе ꙟнпреџꙋр ші кꙋ ꙟнскрісꙋл:

Hic de virgine Maria.
Jesus Christus natus est.

(Аіче дін фечоара Маріа саў нъскꙋт Іісꙋс Хрістос).

Прівінд ла дреапта, се веде о ꙟнълцімe песте пардосалъ ꙟн форма ꙋнꙋї алтар, лꙋмінатъ ші ꙟмподобітъ де сфешніче кꙋ фъклії ші деасꙋпра кꙋ канделе; ачеаста есте сфѫнта есле, депъртатъ кꙋ 7 пашї де ла алтарꙋл нащереї Д. Хрістос, ші спре а аџꙋнџе ла дѫнса, тревꙋе а се коборѫ пе доъ трепте. О стѫнкъ мікъ де марморъ албъ, че се рѫдікъ ка де доъ ꙋрме песте пардосалъ ші есте чоплітъ ꙟн форма ꙋнꙋї леагънъ, аратъ локꙋл, ꙋнде аў шезꙋт Домнꙋл черꙋлꙋї пе пае. — Мꙋлте зꙋгръвеле копіете де пе орігіналꙋріле лꙋї Рафаел ші а алтор артісті ꙟнсъмнаці а схоалеї італіене ші спаніоле, ꙟмподобеск перецїї сфінтеї пещерї, ꙟнтре каре лѫнгъ есле, дꙋпъ ꙟнкредінцареа кълъторꙋлꙋї Прокеш де Остен, се афлъ ꙟн орігінал Палма лꙋї Іаков. Маї мꙋлте колоане де марморъ пестріцъ спріжінеск перецїї пещереї, ші ꙟн лъꙋнтрꙋл еї се афлъ ші органе, че ꙟнсоцеск кѫнтъріле де евлавіе.

С. С. Б.

ІНСТІТꙋТꙋЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 17 АВГȢСТ

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ пентрȣ ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 33. ЮНІЙ. 1841.

АВАРȢЛ (СГѪРЧІТ) ІОН ЕЛВЕС (Ȣрма).

„Нȣ, зісъ ел, банії меї сѫнт пердȣці ші нічї одатъ нȣї воі маї лȣа ꙟнапої. Нȣмї маї бат капȣл ка съ келтȣеск ꙟнзечіт прін џȣдекъці ка съмї скот одатъ ачеꙗ че есте пердȣт.“ Кѫнд мȣрі, нȣмаї о сінгȣръ лакръмъ фȣ върсатъ пе мормѫнтȣл съȣ̆, ші ачеаста аȣ̆ фост де каснікȣл каре ам ворбіт. Ел іаȣ̆ лъсат прін тестамент ȣн вініт де 50 лівре стерлінге. Іар тоатъ кліpономіа са де 18 міліоане леї непотȣлȣї съȣ̆ Іон Магот, кȣ кондіціе ка съ поарте нȣміле съȣ̆ ші съ ее стема фамілієї сале.

Іон дореа де мȣлтъ време ачеастъ норочіре, ел съпȣртъ кȣ істеціме кътръ мошȣл съȣ̆, ші съ ꙟнвъцасе а нȣ вътъма нічї одатъ гȣстȣріле сале. Ел дінтрȣнтъю аȣ̆ џȣкат рола де авар пентрȣ аї плъче, ꙟнсъ маї ла ȣрмъ съ депрінсъ мінȣнат де біне кȣ ачест рол. Дȣпъ пієрдеріле ꙟнсъмнътоаре че фъкȣ ꙟн џокȣл кърцілор, ел пъръсі Лондра пентрȣ а фаче візітъ лȣї Сір Харвеї. Атȣнчеа се пъзі фоарте біне де а се ꙟнфъцоша ꙟн костюмȣл тінерілор де модъ. Ел съ опрі ꙟнтр’ȣн мік трактір департат де кѫтева міле де палат, ші аколо ѫші скімбъ тоатъ ꙟнбръкъмінтеа са: ꙟмпрȣмȣтъ де ла трактірџіȣ̆ о пъpске де кътъръмї де фієр пентрȣ скарпії сеї, колцȣні акоперіці де кѫрпітȣрї, ȣн сȣртȣк фоарте векю ші о пълъріе ȣнсȣроасъ ші фоарте роасъ. Асфел скімбат ꙟн страе с’аȣ̆ порніт пе џос. ꙟнтѫлніреа кȣ мощȣл съȣ̆ ера кȣ адевърат о сценъ де комедіе. Бътрѫнȣл ѫл прівеа де одатъ к’ȣн аер компътіміторю ші мȣлцеміторю; ел ѫл ꙟмбръцошъ кȣ че маї маре фръџезіме, ші се пъреа аї зіче: фіе, тȣ ещї вреднік де неамȣл тъȣ̆! тȣ нȣ теаї десфрѫнат! Дȣпъ ачеаста пофті пе непотȣл сеȣ̆ се шадъ, порончі слȣџеї съ пȣе о бȣкатъ де лемн, с’аȣ̆ маї біне съ зік ȣн бъцȣ̆ верде ꙟн ватръ, ші порончі се адȣкъ доъ пахаръ де бере. Конверзація че авȣ аȣ̆ фост деспре небȣнііле веакȣлȣї ші деспре небȣнііле богацілор: кътръ сеаръ амѫндої ворбіторії се діспърціръ, ші съ дȣсъ ла кȣлкат фъръ лȣмѫнърї.

Непотȣл мѫнка фоарте пȣцін ла мошȣл сеȣ̆, ꙟнсъ се деспъгȣбі къчї дȣпъ моарте ѫл кліронохмісі ші съ фъкȣ ȣнȣл дін чїї маї ꙟнавȣціцї кліброномї а Англіеї.

Іон Елвес дȣпъ че шаȣ̆ лȣат зіȣа бȣна де ла пріетеній съї саȣ̆ дȣс съ лъкȣꙗскъ ꙟн міжлокȣл ноълор сале мошій. Ел ера атȣнчї де 40 анї, патіма са асȣпра џокȣлȣї съ стѫнсъ, де асеміне ші ачеа а кълъріеї прекȣм о аве одатъ; ел нȣ авеа алт гȣст маї плъкȣт декѫт а вѫна, нȣ пътърнікї, ка Сір Харвеї, дар вȣлпї, ші пентрȣ ачеаста нȣ съ ꙟнпротіві доринцеї де а аве о мікъ потае де кѫнї, ачеаста аȣ̆ фост сінгȣра келтȣꙗлъ де лȣкс ꙟн че маї де пе ȣрмъ џȣмътате а віецеї сале: ел цінеа кѫній сеї кȣ асфел де ікономіе, ꙟнкѫт ръпосатȣл стъпѫн ал касеї де ар фі ꙟнвіет, маї мȣлт лар фі лъȣдат декѫт окърѫт. Кѫній сеї авеа слъбъчȣнеа ші рѫпіреа лȣпілор бътрѫнї; тоцї ворбеа къ ел нȣї хръне декѫт кȣ оасе де вȣлпе. Слȣга кѫнілор, каре жї слȣжеа асъмінеа ші де пȣртат кѫній ла вѫнат, ера о мінȣне, ел цінеа лȣї Іон Елвес локȣл де о дȣзінъ де слȣџї. Се скȣла дімінеаца ла 4 чеасȣрї ші мерџеа де мȣлџе вачіле, гъте дежȣне стъпѫнȣлȣї сеȣ̆, ші лесне съ ꙟнцелеџе къ кȣ ачеаста нȣшї сфѫршеа тоатъ треаба са, ел съ дȣче апої ла гражд ȣнде ꙟмпърцеа кȣ ікономіе хранъ ла каї, жї щерџеа, спала, ші ле пȣне фрѫіле, де аколо алерга ла кѫнї шії дȣчеа ꙟн кѫмп; ꙟнтȣрнѫндȣсе де ла вѫнат, остеніт ші ръгȣшет, съ чела каїї дȣпъ ачеꙗ свȣра ла кȣхне, ȣнде ѫш ꙟнкіпȣе де а фаче бȣкате бȣне кȣ пȣцінъ келтȣꙗлъ атѫт пентрȣ Іон Елвес кѫт ші пентрȣ мȣсафірії съї, дакъ і съ ꙟнтѫмпла съ аїбъ; ꙟнсфѫршіт дȣпъ масъ ел се ꙟнделетнічеа дін ноȣ̆ кȣ каї, вачіле ші кȣ кѫнії. Ꙟнсъ кȣ тоатъ хърнічіа са Іон Елвес тотȣш де о сȣтъ де орї пе зі жї зічеа „ленешȣле! трѫндавȣле" ші ѫл ꙟнтреба „че сокоцї съцї плътеск пе шезȣте."

Дін челе маї сȣс съ веде къ непотȣл с'аȣ̆ фъкȣт вреднік ȣрмъторїȣ мошȣлȣї съȣ̆.

Кліброномія са чеа пърінтеаскъ, с'аȣ̆ ꙟндоіт прін кліброномія лȣї Сір Харвеї. Дакъ ел ар фі щіȣт съ прецȣꙗскъ мошііле сале; дакъ ар фі авȣт макар кѫт де пȣцін ачеастъ ікскȣсінцъ комȣнъ ꙟнтревї, каре есте де а нȣ лъса нічї одатъ баній ꙟн нелȣкраре, ел ар фі фост ла бътрѫнеце чел маї богат ом дін тоатъ Англіа; ꙟнсъ ел ера ꙟн ачеастъ прівіре де о недестоїнічіе некрезȣтъ: челе маї сімпле сокотеле ѫл ꙟнпедека; ел нȣ цінеа нічї о нотъ скрісъ де ꙟнтребȣінцареа ші де мішкареа веніторілор сале; дечї ера сіліт а се ꙟнкреде цінереї сале де мінте, ші ꙟнкъ де маї мȣлте орї ꙟн ачеа а алтора; кътръ ачесте ел ера де о ꙟнкредіре копілъреаскъ ꙟндатъ че оаречіне жї ꙟмфъцоша о треабъ че лȣї і сар фі пърȣт фаворітоаре, ші амъџіторїȣл ера сігȣр де а фі стъпѫн пе пȣнга лȣї ꙟн атѫта прекѫт ар фі сокотіт къ ар траџе дін ачеаста вре ȣн фолос, ші маї тот деаȣна ел ера ꙟншълат; асфел ꙟнкѫт ȣн ꙟншълъторїȣ ісцецȣ̆ пȣте съ се ꙟнавȣцаскъ де ла дѫнсȣл; іар ȣн лȣкрътор̆ȣ невоеш ꙟнзадар і'ар фі черȣт де лȣкрȣ, сеаȣ̆ о біатъ фаміліе ꙟнзъдар ар фі сȣферіт фоаме а лътȣре кȣ каса са, фъръ ка ел съ ле аꙋȣте с'аȣ̆ съ се ꙟнгріжеаскъ де ненорочіта лор соартъ.

Іон Елвес кѫнд фъче вре о кълъторіе маї лȣнгъ ѫші лȣа де провізіе ꙟн бȣзȣнарїȣ доъ оȣъ ръскоапте. Де ші ел ръмасъ кліроном пеcте о мȣлціме де касе, ꙟнсъ кѫнд вінеа ла Лондра, нȣ воеа ка съ ꙟнтре ꙟн ȣн отел, че ȣмбла тоатъ ȣліца кърȣꙗ ꙟї ера стъпѫн пѫнъ че гъсеа вре о касъ фъръ оаспе. Пентрȣ ачеаста ел авеа мобіле пȣртъреце, алкътȣіте дін 2 патȣрї, 2 скаȣне ші 1 масъ, о бътрѫнъ фемее скіоапъ ꙟнсоцеа ачесте ꙟн тоате кълъторііле лȣї. Моартеа ачестеї ненорочіте слȣжніче есте о ꙟнтѫмпларе трістъ ꙟн віаца сгѫрчітȣлȣї домн. Ꙟнтр'о зі колонелȣл Тімс съ ꙟнщіінцъ къ мошȣл съȣ̆ се афлъ ꙟн Лондра, ел ѫл къкъ дін махала ꙟн махала ші дін ȣшъ ꙟн ȣшъ, ꙟнсъ тоате аȣ̆ фост ꙟнзъдар; ꙟнсфѫршіт ȣн бъет жї спȣсъ къ нȣ аȣ̆ възȣт нічї пе ȣн нобіл, декѫт ѫш адȣче амінте де ȣн біет ом бътрѫн,

къ кȣ кѫтева зіле маі̆ ꙟнаінте аȣ декісȣ ȣша граждюлȣі̆ ші апоі̆ о ꙟнкісъ пе дін лъȣнтрȣ кȣ ръꙟезȣл. Колонелȣл бътȣ ла ȣшъ, одатъ де маі̆ мȣлте орі̆ ꙟнсъ нічі̆ ȣн ръспȣнс; кемъ ȣн лъкътȣш, ꙟнтръ ꙟн лъȣнтрȣ, - пȣстіȣ; се сȣе пе о скаръ, аȣде џемете, се ръпеде ꙟн о къмаръ ші веде пе ȣн пат фоарте ръȣ пе Іон Елвес лѫнџіт, галбън ші фъръ сȣфларе. Се адȣсъ ꙟндатъ ȣн спіцер чеі̆ дъдȣ ніще дофторіі̆ де інімъ; ꙟнсфѫршіт ꙟш віні ꙟн сімцірй, ші історісі къ де тріі̆ зіле ѫі̆ болнав ші къ німікъ наȣ мѫнкат нічі̆ бъȣт; къ ел се ꙟнгріжісъ маі̆ ꙟнтъі̆ де бътрѫна че ера съ моаръ, ші каре съ ва фі кȣлкат ȣндева сеаȣ ва фі фȣџіт ла ȣн оспітал. Се къȣтъ прін граждю, ші афлъ пе бꙗта фемее моартъ. Спіцерȣл деклъръ къ де доȣъ зіле аȣ мȣріт.

(Ꙟнкеере ва ȣрма).

СТРȢЦȢЛ

Стрȣцȣл се нȣмъръ ꙟнтре ачеле анімале а кърора ꙟнсȣшімі нȣ с'аȣ пȣтȣт біне обсерва дін прічіна депъртъреі̆ лор чеі̆ марі̆ де церіле кȣлтевіте. Ꙟнкъ маі̆ наінте кȣ 60 ані̆ се гъсеа ꙟн історііле натȣрале о мȣлціме де фабȣле деспре джнсȣл. Акȣм маі̆ мȣлці̆ кълъторі̆, карії̆ л'аȣ обсерват маі̆ де апроапе ꙟн Афріка, ші карії̆ аȣ пȣтȣт а се ꙟнкредінца маі̆ кȣ деамърȣнтȣл деспре ꙟнсȣшіреле лȣі̆, аȣ ꙟнлътȣрат фабȣліле ші неаȣ ꙟмпъртъшіт ꙟнщіінцері̆ маі̆ сігȣре.

Ꙟнкъ маі̆ наінте кȣ 3.000 ані̆ ꙟнсъмнеазъ Іов ꙟн Сф. Скріптȣръ чева деспре ачеастъ пасере, каре с'аȣ історісіт пȣрȣреа пънъ ꙟн тімпȣріле челе маі̆ дін ȣрмъ, ꙟнсъ дȣпре кȣм ні ꙟнпъртъшеще ȣн кълъторю ноȣ Ліхтенщаін се пар а нȣ фі преа адевърате. „Стрȣцȣл, зіче Іов, 39. 14, пȣне оаъле сале пе пъмѫнт ші ласъ ка съ ле клочеаскъ соареле фъръ а маі̆ гѫнді къ вр'о фꙗръ поате съ ле стріче. Ел есте фоарте аспрȣ кътръ пȣі̆, ка кѫнд н'ар фі аі̆ сеі̆ ші нȣ багъ де сеамъ къ лȣкреазъ тоате ꙟнзъдар, пентрȣ къ Дзеȣ нȣ юȣ дат нічі̆ кȣм прічепере. Кѫнд се мѫніе се сбȣрлеще ші нȣі̆ пасъ де кал ші де кълърец."

Асемънѫнд ачеастъ дескріере кȣ а лȣі̆ Ліхтенщаін, апоі̆ се веде ꙟндатъ о маре деосебіре. Ел зіче къ: „Стрȣцȣл есте о пасере фоарте ꙟнцелеаптъ, де каре кȣ греȣ се поате чінева апропіе ꙟн кѫмп слобод. Ел се сіргȣеще маі̆ алес а аскȣнде кȣібȣл сеȣ; нȣ алеаргъ нічі̆ одатъ дрепт спре кȣіб, че фаче марі̆ ꙟнкȣнџȣрърі̆, ші нȣ соареле прекȣм зіче Іов, клочеще оаъле лор, чі стрȣції̆ ꙟнсȣші̆, карії̆ петрекѫнд тотдеаȣна ꙟн чете кѫте де 4 сеаȣ 5 де партеа фемеꙗскъ кȣ ȣнȣл де партеа барбатеаскъ, апоі̆ се скімбъ аша, ꙟнкѫт челе дін тъю клоческ зіȣа ші челе дін ȣрмъ ноаптеа.

Де асеміне стрȣцȣл нȣ пȣне оаъле сале ꙟн кѫмп, прекȣм аратъ Іов пе каре негрешіт леар мѫнка мѫцеле салбатіче ші алте анімале репаріце, дін каре прічінъ клочеще барбатȣл ꙟн тімпȣл ноптеі̆ ші адесе се веде зъкѫнд лѫнгъ кȣіб дȣшманȣл сеȣ оморѫт де гꙗреле сале. Фіінд къ тоате фемеіле ȣнȣі̆ барбат пȣн оъле лор тот ꙟнтр'ȣн кȣіб, ші ачеаста нȣ ле поате кȣпрінде пе тоате, апоі̆ ашеазъ оаъле челе маі̆ тѫрзії̆ ꙟн џȣрȣл кȣібȣлȣі̆ пе дін афаръ, спре а амъџі кȣ ачесте пре оамені̆ ші анімале ші а апъра маі̆ лесне пре челе дін кȣіб. Ꙟнтре алтеле ші ачеастъ зічере се паре а фі неадевъратъ, къчі̆ стрȣцȣл хръНеще кȣ ачеле оаȣъ де пінпреџȣр пе пȣії̆ сеі̆ чеі̆ де кȣрѫнд скоші̆, нȣ, къчі̆ ле'нтребȣінцеазъ ел сінгȣр пе рѫнд. Іов ші ꙟнтрȣ ачеаста ар аве грешалъ арътѫнд непъсареа стрȣцȣлȣі̆ де пȣії̆ сеі̆. Кȣ ȣн кȣвѫнт се паре къ ел ꙟн тоате скрієріле сале ар аве грешалъ ші се кȣвіне а і се да ертаре. Іов аȣ фост лъкȣіторюл пȣстіілор ȣнде стрȣцȣл клочеще, ші тотодатъ аȣ обсерват натȣра лор; скрієріле сале деспре Антілопі̆, крокоділі̆, таȣрі̆ селбатічі̆, каії̆ чеі̆ аравічі̆, ш. а. сѫнт атѫт де поетіче

кѹм ші адевърате. Ліхтенщаін аѹ фост нѹмаі ѹн кълторїѹ; дечі оаре аѹ пѹтѹт ел се діскопере нещіінца лѹі Іов? ачеаста нѹ есте де крезѹт. Маі апроапе де адевър есте амѫндоі аѹ дрептате, пентрѹ къ чел дін тѫїѹ аѹ обсерват стрѹції дін пѹстіѹл нордік, ші Іов пе чеі дін пѹстіѹл сѹдік ал Афрічеі, каре фіінд депъртат ка де вр'о 4.000 міле ѹнѹл де алтѹл апоі лесне се пот ѫнсемна оарекаре деосебірї, де време че партеа нордостікъ а Афрічеі, Сіріа ші Арабіа дін векіме аѹ фост маі мѹлт кѹлтевітъ декѫт пърціле сѹдіче а Афрічеі. Арътареа лѹі Ліхтенщаін, къ стрѹцѹл кѹм веде къ кѹібѹл сеѹ с'аѹ дескоперіт, ѫндатъ'л стрікъ, сфармъ оаѹле ші се дѹче ѫн алт лок се адевереще ші де алції кълторї; пентрѹ ачеа колоністії се мѹлцемеск кѫнд аѹ афлат кѹібѹл лор а лѹа кѫнд ші кѫнд кѫтева оаѹъ дін ачеле де пе'нпрецѹр, ші апоі фіінд къ еле тръеск мѹлт, сѫнт фоарте марї, кѹмпънеск пънъ ла треі фѹнції ші пот сътѹра патрѹ оамені флъмѫнзї, апоі ачеаста есте маі мѹлт де крезѹт. Нѹмаі барбатѹл аре пене фрѹмоасе албе.

Гр. П.

СТРѸЦѸЛ.

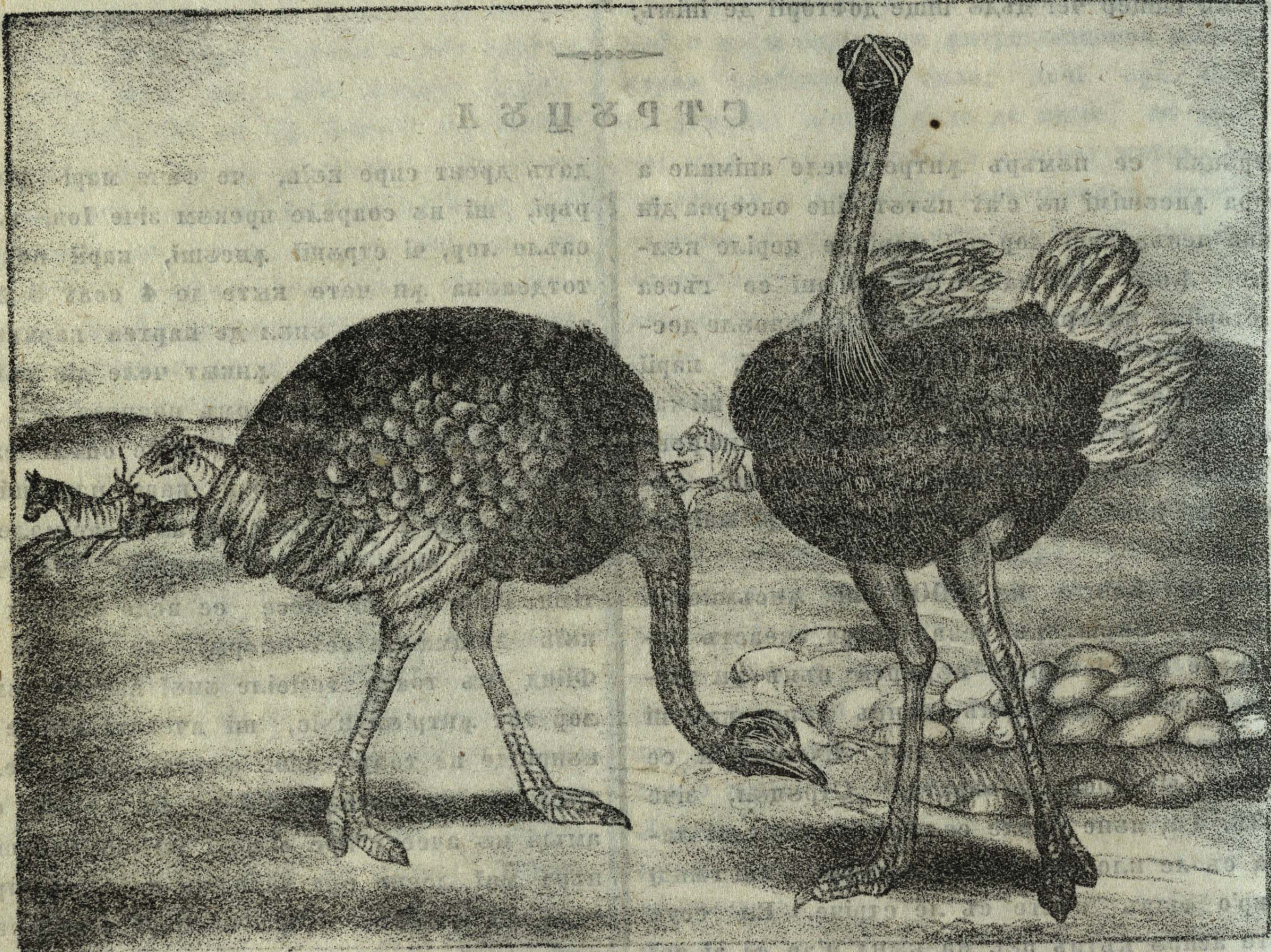

БІСЕРІКА ЛѸЇ ТЕЛ ДЕ ЛА КІСНАХТ.

Ѹнѹл дін лакѹріле челе маі мічі а Сфіцереі, ѫнсе чел маі ѫнсемнат ѫн історіа цереі, есте лакѹл нѹміт Лѹцерн, фіінд къ пе цермѹріле лѹі с'аѹ ѫнфіінцат конфедераціа. Ел есте ашезат ѫнтре кантоанеле (цінѹтѹріле) Лѹцерн, Швіц, Ѹнтервалден ші Ѹрі, каре ѫн тімпѹріле де міжлок

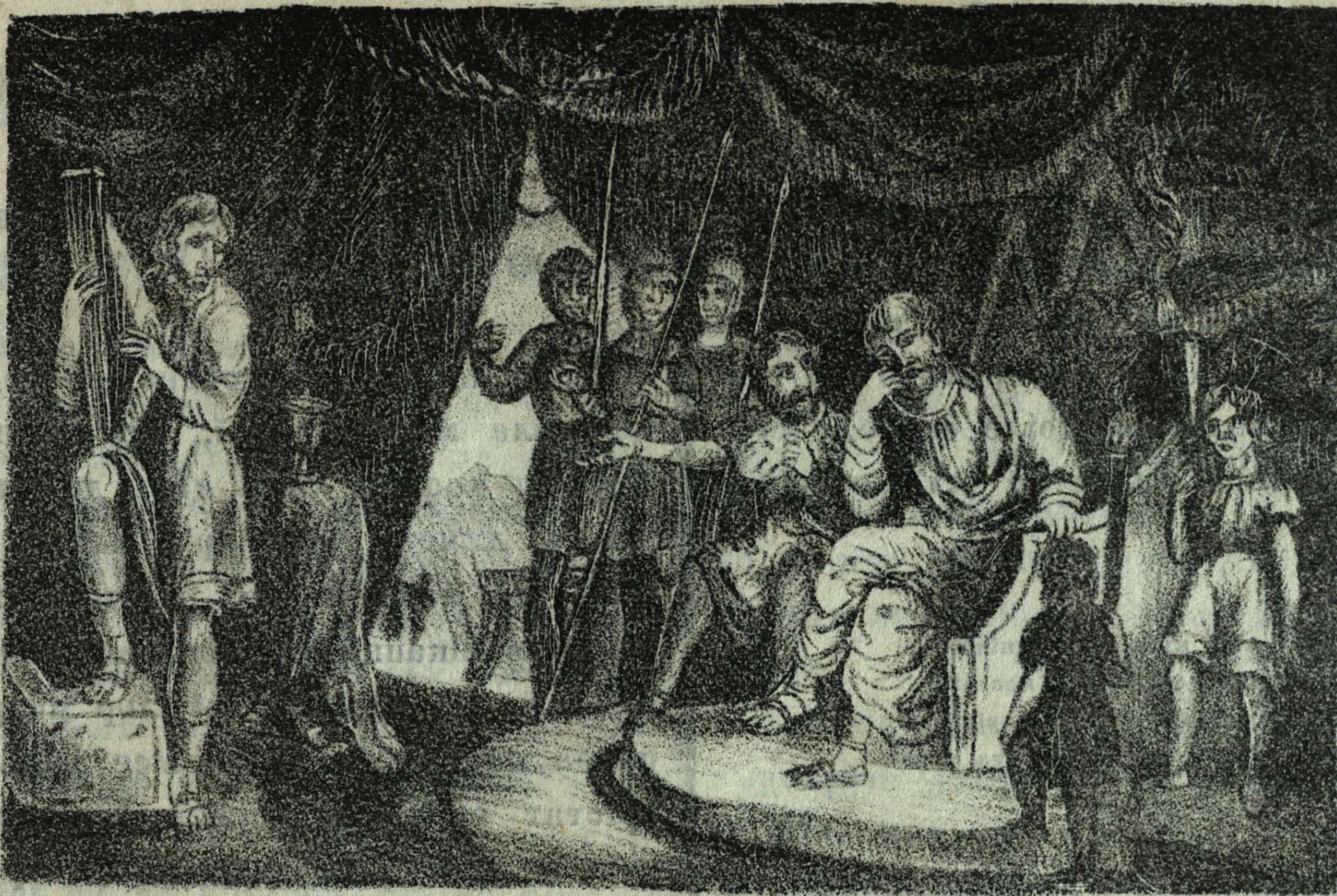

БІСЕРІКА ЛȢЇ ТЕЛ ДЕ ЛА КІСНАХТ.

се нȣмеа кантоане де 4 політії, авѫнд о ꙟтіндере песте 2 міле патрате ші 1320 ȣрме песте кѫмпъна мърей. Лънџімеа са де ла політіа Лȣцерн пънъ ла Флȣелен есте де $4^1/_2$, ші лъцімеа са чеа маї маре де ла Кіснахт пънъ ла Алпнах де 2 пънъ ла $2^1/_2$ міле; ла Аксенберг есте де 600 ȣрме адѫнк. Мȣнції чії ꙟналці ші пончішеле стѫнчї че'л ꙟнкȣнџȣръ фак адесе непȣтінчоасъ апропіереа коръбіілор де цермȣрї. Ел аре мȣлт пеще, маї кȣ сеамъ ла цермȣріле кантонȣлȣї Ȣрі. Ачест лок ашезат ꙟн міжлокȣл Сфіцерей, ꙟнфъцошінд прівіторюлȣї о маре варіетате де ікоане фрȣмоасе ші романтіче, адȣче амінте де тімпȣріле векімей ші дещеаптъ ꙟн сінȣл Сфіцерȣлȣї мѫндріа національ ші юбіреа патріей. Апа лакȣлȣї есте лімпеде ші де ȣн колор фрȣмос вердіȣ. Дінтре рѫȣріле, каре се варсъ ꙟн трѫнсȣл чел маї ꙟнсемнат есте Наіса, ꙟн лак се афлъ нȣмаї о інсȣлъ нȣмітъ Алтстад. Ꙟмпрецȣрімеле лакȣлȣї сѫнт челе маї фрȣмоасе ꙟн Сфіцера. Ꙟн апропіере де Лȣцерн, каре політіе кȣ о мȣлціме де тȣрнȣрї се ꙟналцъ кіар ка дінтр'о маре, цермȣріле сѫнт џос ашезате, ші ꙟнподобіте кȣ фрȣмоасе палатȣрї, сате ші кȣ пъдȣрї де арборї родіторї, де аіче се ꙟнтінд шесȣрї пънъ ла поалеле мȣнцілор, пе каре се вѫд політії романтіче, прекȣм: Станц, Швіц, Герсаȣ ші Кіснахт, ꙟнсфършіт локȣрї сінгȣратіче ші стѫнкоасе. Ꙟн апропіереа де Кіснахт се веде бісеріка лȣї Тел, а кърія ікоанъ ꙟнфъцошем астъзї четіторілор, зідітъ пе локȣл ȣнде Вілхелм Тел аȣ ꙟнпȣшкат ла 1307 пе Геслер. Пъреції сѫнт ꙟнподобіці кȣ зȣгръвеле дестȣл де фрȣмоасе.

О алтъ бісерікъ пъстреазъ адȣчереа амінте а бірȣінцей де ла Моргартен; асемене нȣ есте маї пȣцін вестітъ ꙟн історіа неатѫрнъреї Сфіцерілор політіа Кіснахт, ка лъкȣінца лȣї Геслер, ȣнде ꙟнкъ ші акȣм се вѫд оарекаре рȣіне а палатȣлȣї сеȣ. Гр. П.

ЛЕЏȢІРЕ ꙞМПРОТІВА ЛȢКСȢЛȢЇ (Ꙟнкеере).

Ꙟнтрістата парадъ а модеї кȣ лакрѫмі-ле лȣї Демокріт шірѫсȣріле лȣї Еракліт. Ачест тітлȣ есте съпат деа стѫнга стампеї, ꙟн партеа де сȣс пе каре ноі ам аръто ꙟн нȣ-мърȣл трекȣт, ꙟн рѫндȣл ал доіле се веде мор-мѫнтȣл Модеї, асȣпра къріа се четеще епіта-фȣл ȣрмъторꙗ:

> Ꙟн мормѫнт аіче заче кіар ȣнде о'нвреднічіт
> Мода, че'н Франца стърнісъ о неспȣсъ невȣніе.
> Моартеа са фъкȣ се п'еаръ орі ч'ера де прісосіт.
> Ші'н џȣрȣнд ва аџѫнџе'н тоате 'пдестȣлата авȣціе.

Кътръ ачест мормѫнт се ꙟндреаптъ ꙟнтріс-тата парадъ. Оаменії ші фемееле че дескід маршȣл дȣк пе сȣліці кѫтева страе де а моар-теї, ачесте сѫнт капеле, хорбоцеле, гȣлере, за-ріфлікȣрї ꙟн аȣр, каре подоабе арȣнкате ȣна песте алта ꙟн мормѫнтȣл модеї ꙟндатъ се вор ꙟнмормѫнта кȣ дѫнса. Съ нȣ тречем кȣ веде-реа ші мȣстеціле, че ꙟндатъ аў съ се факъ не-възȣте ꙟн секріꙗ, дакъ вом џȣдека дȣпъ ꙟн-трістареа персоанеї ꙟнарматъ де фоарфічї че фігȣреазъ ꙟн чел ꙟнтъꙗ рангў ші каре се нȣ-меще пъзіторꙗ де мȣстеці. Ꙟнаінтеа кърȣіа мер-џе трȣпȣл модеї пȣртат де патрȣ фемеї акопе-ріте кȣ воалȣрї ші ꙟнтро позіціе деснъдъждȣі-тоаре.

Ȣн асеміне нȣмър де плѫнгътоаре ꙟнкее па-рада. Дȣпъ дѫнселе він фелȣріці мещері, кро-іторї, чіȣботарї, чепрегарї, џȣваерції, ші дȣпре зіса аўторꙗлȣї карікатȣреї ноастре, артістії ші негȣціторії фъкѫнд доліȣл модеї; ші ачеаста нȣ фъръ кȣвѫнт къчї Лȣдовік XIII опреа ꙟн ле-џȣіреа са пре тоці лȣкрътої лор де а фаче с'аўде а аве ла дѫншії ȣн страꙗ с'аў алт лȣкрȣ пропіт, сȣб педеапсъ де а фі деклараці де десфрѫнаці ші ліпсіці де а маї пȣте лȣкра ме-щешȣгȣл лор фъръ де а маї нъдъждȣі къ вре одатъ ва къпъта слобозеніе плътінд ші глоа-бъ 900 леї.

Іар челе доȣъ персоане че шед де амѫндоȣъ латȣріле мормѫнтȣлȣї, ачеа дін стѫнга есте Еракліт кȣпрінс астъ датъ де ȣн рѫс небȣнеск, лѫнгъ дѫнсȣл стаў вр'о кѫціва оамені дісбръ-каці де лȣксȣл лор, ші чева маї департе маї мȣлці мȣзіканці, че сърбеазъ прін гестȣріле ші сȣнетȣл інстрȣментȣлȣї лор моартеа ші ꙟнгро-converted пареа модеї. Ла дреапта се афлъ Демокріт ꙟн-трістат ші плѫнгъторꙗ. Десінаторȣл авȣ плъ-чере се факъ ка парада съ треакъ пе лѫнгъ дѫнсȣл, пентрȣ а да маї мȣлтъ амъръчіȣне ла-крімілор сале, апропіінд де дѫнсȣл обіектеле чеї ȣнелтеск върсареа лакрънілор; съ аскȣлтъм пȣцін ачесте доȣъ персоане џемѫнд сеаў ворбінд пе рѫнд.

Еракліт.

> Еў рѫд астъзї кѫнд Парісȣл кȣ'нтрістаре въд къ плѫнџе
> Ла а модеї 'нгропъчȣне, доамнъ маре ръпосатъ;
> Ші дерҗд барбатȣл каре де секріȣл еї с'атінџе.
> Моартеа еї атѫта'мі плаче, кѫт сімціреа мъ аратъ.

Демокріт.

> Еў плѫнгў даръ, нȣ де'ачеастъ пре доріть'нмормѫнтаре,
> Пентрȣ каре небȣнеще тоці ачещіа сȣспінъ;
> Акȣм тоате фіінд бȣне плѫнгў сінгȣр кȣ не'нчетаре
> Къчї маї мȣлт н'афлȣ німікъ де а рѫде фъръ вінъ.

Еракліт.

> Рѫд възѫнд небȣнії 'а чещії пȣртѫнд хаіне де'нтрістаре,
> Кроіторї, Модісті, Модісте, Перȣкарї, вресле мърȣнте,
> Кȣм ші д'асте фъръ мінте че фак раклеї 'н кȣнȣнаре
> Кȣ 'але Доамнеї ръпосате фелȣріте одоаре скȣмпе.

Демокріт.

> Ші еў плѫнгў фъръ'нчетаре де кѫнд леџіле сфінціте
> Ꙟн а віцеї ноастре кале скімбў ꙟн лȣкрȣрї не івеще.
> Де Францезї акȣма оаре кȣм воꙗ рѫде ка'наінте?
> Къчї се ащеаптъ вре о іспрaвъ кѫнд прічіна не ліпсеще?

Де доріт ар фі къ макар о парте дін четіторії нощрії съ ꙟнгроапе моада сеаў се ꙟнбръцошезе

сімплічітатеа, Ꙟнтребȣінцінд банїй че ꙗр рѫсіпі пе ніще асеміне багателȣрй ші дешертъчȣнй, ла ніще лȣкрȣрй фолосітоаре реліџіей, націей ші патріей.

К. П.

РЕСБОАЕЛЕ ЛȢЙ АЛФРЕД ЧЕЛ МАРЕ, КРАЮЛ АНГЛІЕЙ КȢ ДАНІЙ

Алфред, фіюл чел май мік а краюлȣй Англіей Етелволф, фаворітȣл пърінтелȣй съȣ ші а маїчей сале Осбȣрга, Ꙟнзъстрат фіінд де натȣръ кȣ о фрȣмсецъ трȣпеаскъ ші кȣ талентȣрй алесе, Ꙟнкъ дін копілъріа са се пъреа а фі меніт пентрȣ лȣкрȣрй марй. Ꙟн вѫрстъ де чінчй анй фіінд, лаȣ трімес пърінтеле съȣ Етелволф кȣ кѫціва нобілй песте маре ла Рома, ȣнде Папа Лео III лаȣ ȣнс де краю. Пȣцін дȣпъ ачеа аȣ май фъкȣт Ꙟнкъ одатъ кȣ пърінтеле съȣ ачеастъ къльторіе ші аȣ петрекȣт ȣн ан Ꙟнтрег Ꙟн Рома. Сȣпт фрателе съȣ краюл Етелред саȣ лȣптат ел Ꙟн бътъліа де ла Асцесдȣн Ꙟмпротіва краілор Даніей Інгвар ші Гȣтрȣн, ші ветежіа са аȣ кѫщігат о бірȣінцъ стрълȣчітъ. Дȣпъ че аȣ мȣріт Етелред де рана къпътатъ Ꙟн о лȣптъ кȣ Даній, атȣнче попорȣл енглез трекѫнд кȣ ведереа пе фіїй челȣй дін ȣрмъ краю аȣ сȣіт пе трон пе тѫнърȣл Алфред (Ꙟн вѫрстъ де 22 анй), ащептѫнд де ла кȣражȣл ші Ꙟнцълепчȣнеа лȣй мѫнтȣіре Ꙟн прімеждііле, де каре ера аменінцат.

Ꙟнкъ нȣ се Ꙟнгропасе трȣпȣл кръескȣлȣй съȣ фрате, кѫнд саȣ ші пріміт Ꙟнщіінцаре, къ о арміе маре а Данілор се Ꙟнаінтісе пън ла Вілтон. Алфред де ші авеа нȣмай пȣцінъ оасте, аȣ кȣтезат а мерџе асȣпра лор, ші бірȣіндȣй ꙗȣ невоіт се фȣгъ. Ꙟнсъ некȣмпеніта юцалъ а осташілор сей Ꙟн гоніреа дȣшманȣлȣй, каре де одатъ саȣ Ꙟнторс ші саȣ ашезат Ꙟн рѫндȣꙗлъ де ресбою, ꙗȣ ръпіт бірȣінца, че кѫщігасе.

Кȣ тоате ачесте Алфред наȣ пердȣт кȣражȣл къчй тот Ꙟн ачел ан аȣ авȣт опт лȣпте кȣ Даній че нъвълеа Ꙟн маре нȣмър, Ꙟн каре май тот деаȣна аȣ фост бірȣіторю, ȣчігѫндȣле ȣн краю ші 9 командацй. Норокȣл де ресбою а лȣй Алфред аȣ Ꙟндȣплекат пе Даній а Ꙟнкіе о паче фъгъдȣінд сȣпт оарекаре кондіцій а нȣ май фаче нъвълірй Ꙟн царъ. Ꙟнсъ ачеастъ паче наȣ ціңȣт мȣлт, къчй Даній дін ноȣ аȣ нъвъліт Ꙟн чете мȣлт май нȣмероасе, аȣ кȣпрінс о мȣлціме де політій ші саȣ Ꙟнаінтіт департе спре норд, лъсѫнд претȣтіндене ȣрме де тȣрбъчȣне ші пȣстіере.

Алфред спре а Ꙟмпіедека пе віїторіме десбъркъріле Данілор, аȣ дȣрат пе ла тоате цермȣріле корьбій май марй декѫт ачеле пън атȣнче обічнȣіте, ші леаȣ Ꙟндаторіт а пъзі гȣріле рѫȣрілор. Ачест міжлок де апъраре Ꙟнкȣрѫнд аȣ вѫдіт а са німеріре, къчй о флотъ де 120 васе кȣ осташі а Даніей, каре авеа скопос а нъвълі ла Вестсекс, саȣ опріт ші саȣ сфѫрмат де тот. Ачест резȣлтат Ꙟнсъ наȣ авȣт ȣрмърй статорніче, ші Даній аȣ Ꙟноіт а лор нъвълірй пе ла' алте локȣрй Ꙟн нȣмър ші май маре. Ръȣл аȣ спорїт дȣпъ че ші Норманій сȣпт вестітȣл Роло ȣніндȣсе кȣ Даній, аȣ Ꙟнтрат Ꙟн Сȣдвалес. Тоате остенеліле лȣй Алфред аȣ фост Ꙟн задар, къчй де ші бътеа ел пе о чеатъ апой се скȣла Ꙟн лок доȣъ сеаȣ тріі дін ноȣ, ші кѫнд се бȣкȣра де вре о бірȣінцъ, ащепта вестеа ȣней Ꙟнвінџерй сȣферіте ла ȣн алт лок.

Англо-Саксоній пердȣсе кȣражȣл; ȣній саȣ сȣпȣс Данілор ші алцій аȣ пъръсіт норочіта лор патріе. Ꙟн сȣпȣшій сей де неамȣл векю енглез нȣ авеа Алфред нічй о недежде, де оаръ че мȣлцій дін тѫншій се ȣнісе акȣм кȣ дȣшманій. Аша пъръсіт де попорȣл съȣ, краюл Алфред саȣ вѫзȣт невоіт кȣ пȣціні кредінчоші ай сей а фȣџі ші а петрече тъініцій Ꙟн пѫдȣреле дін Сомерсет, ȣнде ші аіче несокотіндȣсе а фі сігȣр де прігоніріле дȣшманілор, саȣ деспърціт де соцій сей, ші Ꙟмбръкат Ꙟн страе де църан, рътъчеа сінгȣр пін локȣріле челе май депъртате.

РЕСБОАЕЛЕ ЛȢЇ АЛФРЕД ЧЕЛ МАРЕ, КРАІȢЛ АНГЛІЕЙ КȢ ДАНІЙ.

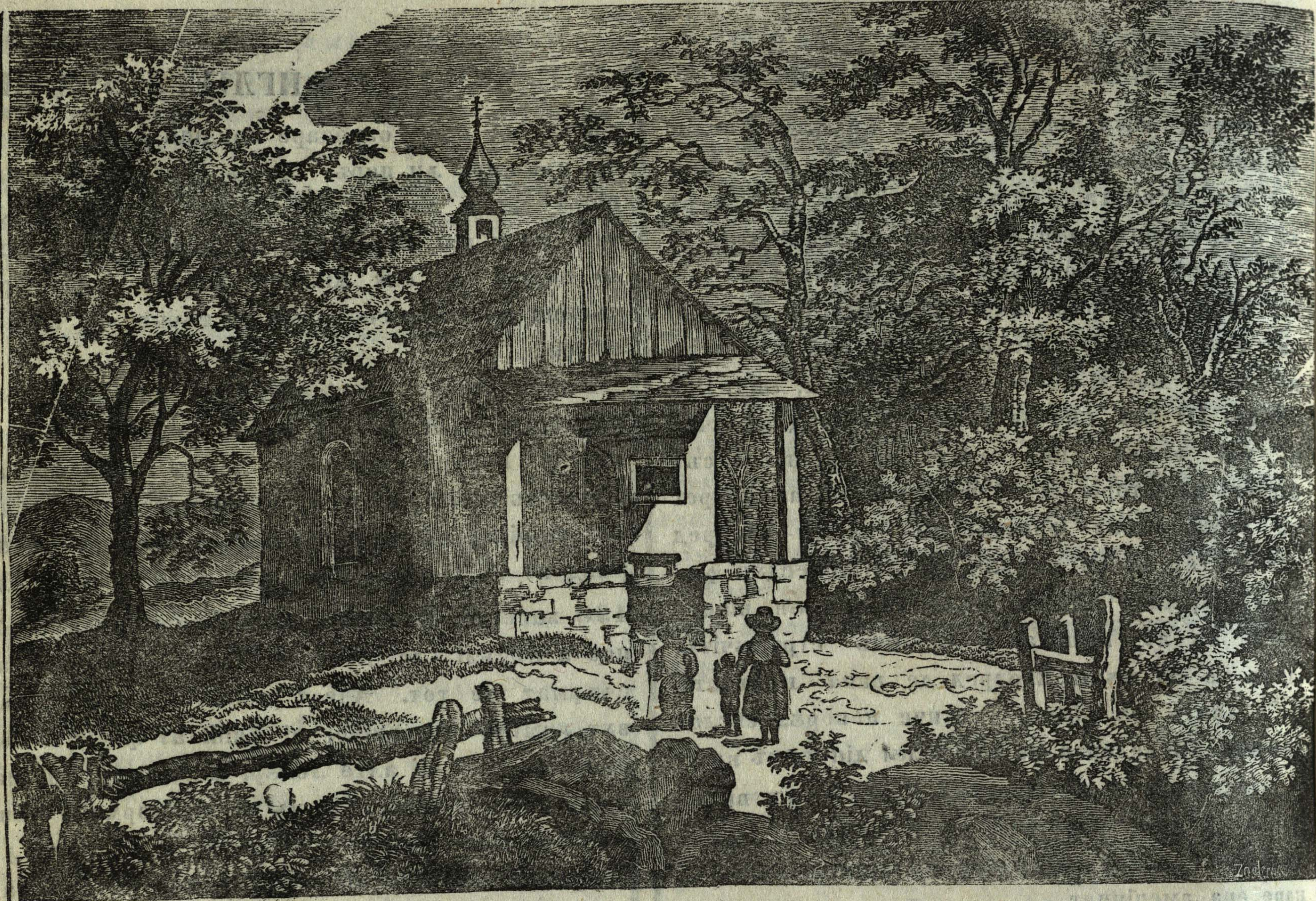

Алфред ка кѫнтърец ꙟн табъра дȣшманілор.

Дȣпъ че аў сокотіт Алфред, къ нȣ маї есте прімеждіе деспре прігоніріле дȣшманілор сеї, аў ꙟнчепȣт ꙗръш а адȣна ꙟнпрецȣрȣл съў ȣн нȣмър де партізанї крединчошї, аў фъкȣт маї мȣлте нъвълірї кȣ норочіре асȣпра дȣшманілор, лȣѫнд дела дѫншії пръзіле ꙟнапої ші саў ȣніт ꙗръш кȣ пріетінії съї де маї наінте.

Апроапе де ȣн ан трекȣсъ акȣм, декѫнд ȣмбла Алфред рътъчінд, кѫнд деодатъ аў пріміт бȣкȣрътоареа весте, къ Контеле Одȣн, кареле се ꙟнкісесе кȣ аї сеї крединчошї ꙟн четъцȣіа са Цінвіт, фъкѫнд о нъвъліре асȣпра Данілор, леаў тъет комȣнікація ші дрȣмȣл кȣ а лор коръбії, аў фъкȣт маре върсаре де сѫнџе ꙟнтре дѫншії ші леаў лȣат стеагȣл чел де къпітеніе. Ачест стеаг се чінстеа де кътръ сȣперстіціошії Данї ка ȣн лȣкрȣ сфѫнт, дечі піердереа лȣї ꙗў ȣмплȣт де чеа маї маре спаймъ. Акȣм аў сокотіт Алфред, къ ар фі време а фаче о нъвъліре хотърѫтоаре асȣпра дȣшманілор, ꙟнсъ ꙟнцълепчȣнеа са лаў опріт а ꙟнтрепрінде ачеаста маї ꙟнаінте, пънъ кѫнд нȣ съ ва фі ꙟнкредінцат кȣ деамърȣнтȣл деспре табъра де къпітеніе а Данілор сȣпт Краюл лор Гȣтрȣн, ші деспре пȣтереа арміей ші а позіціей сале. Краюл Алфред аў хотърѫт а џȣка ꙟнсȣші ролȣл де спіон, ші спре ꙟмплінірea хотърѫрей сале аў ȣрзіт ȣрмъторюл план. Ел ера ȣн кѫнтърец гібач ші фоарте плъкȣт, дечі скімбат ꙟн страе аў мерс ла табъра дȣшманілор, Данії ювіторі де кѫнтърі лаў пріміт кȣ бȣкȣріе ші лаў дȣс ꙟн кортȣл Краюлȣї Гȣтрȣн.

(Ва ȣрма).

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 24 АВГȢСТ

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ

пентрȣ

ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 34. ЯШІЙ. 1841.

АВАРȢЛ (СГѪРЧІТ) ІОН ЕЛВЕС (ꙟнкеере).

ꙟн ціnȣтȣл Беркшір авеа Іон о фаїмъ де дрепт; дечі ла шесъзъчі де ані се алеасъ де трії орі ка депȣтат ꙟн парламент ȣнде дебътъ 12 ані. Ел ꙟмпрȣмȣтъ о мȣлціме де бані камаразілор луї, кȣ карії еші кам ръȣ. Нічі одатъ Іон наȣ воіт а се ꙟналца пентрȣ аші спорі авереа. Одініоаръ ера съл фак лорд, ꙟнсъ дін тоатъ пȣтереа аȣ стрігат къ нȣ прімеще. Ел мерџеа ла парламент пе џос, де ȣнде се ꙟнтȣрна ꙗаръш асемінеа, фъръ а съ ꙟнгріжі вреодатъ де фріг сеаȣ де плоае. Одініоаръ ꙟнтȣрнѫндȣсъ акасъ ꙟнтр'о ноапте фоарте ꙟнтȣнекоасъ, съ лові аша де таре де о гілъ, ꙟнкѫт амѫндоȣъ пічоареле іш стѫлчіръ; ȣн мъдȣларіȣ а парламентȣлуї ѫл рѫдікъ, ші ꙟн чюда невререї луї, адȣсъ ȣн хірȣрг. Дȣпъ че аȣ къȣтат ловітȣріле хірȣргȣл клътінъ дін кап, іш посоморѫ спрінчеана ші деклъръ къ рана есте фоарте прімеждіоасъ ші къ тъмъдȣіреа се ва прелȣнџі.

„Ашаї сокотінца [illegible] зісъ Іон Елвес,

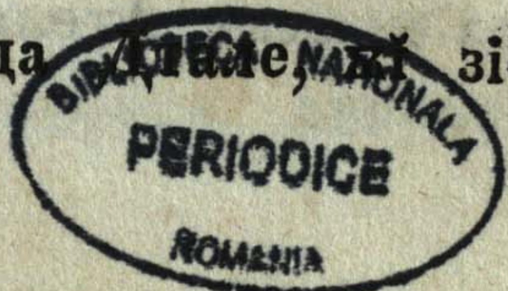

ꙟнсъ нȣ ші амеа; пічоареле меле нȣ сѫнт атѫта де болнаве прекȣм зічі; еȣ ꙟці пропȣн о ꙟнвоꙗлъ, скȣмпȣл меȣ домн. Дта се каȣці ȣн пічор, ші еȣ пре челалалт нȣл воїȣ къȣта нічі декȣм, ші пȣн ръмъшаг къ ал меȣ ва фі маї ꙟнтъїȣ сънътос," съ зіче къ хірȣргȣл пріімі ръмъшагȣл ші къ дȣпъ 15 зіле ꙟл пердȣ.

ꙟн чел маї де пе ȣрмъ період ал віецеї сале Іон Елвес нȣмаї пъстръ нічі ȣн сентімент де рȣшіне, Чеа маї де къпітеніе аса ꙟнделетнічіре ера де а спікȣі дȣпъ съчеръторі; ел сȣфереа аршіца соарелуї, сътеа, остенеала; Іон съ ꙟндоіа ші асȣда тоатъ зіȣа нȣмаї ка съ стрѫнгъ кѫтіва спіче пе каре челе маї адесе орі съ ȣіта ꙟнадінс, Спре че маї маре а са мъхніре апетітȣл съȣ съ пъре къ саȣ адъоџіт кȣ врѫста, ел мѫнка фоарте кȣ пърере де ръȣ. Пентрȣ ачеаста съ осіндеа пе сіне кȣ храна че маї ръ ші маї несънътоасъ; Іон мѫнка вѫнатȣл ȣчіс де пе мошііле сале ші брѫнза фъкȣтъ ꙟн къшъріа са пре каре ле пъстра атѫт де ꙟнделȣнгат прекѫт еле

пȣтеа съ се ціе, макар де ар ші фі пȣтрезіт. Ꙟн чіі маĭ де пе ȣрмъ аĭ съĭ анĭ дормеа фоарте рар, ші кѫте одатъ съ аȣзеа каші вестітȣл Авар Арпагон креат де комікȣл францез Моліер, стрігѫнд: „ нȣ, тȣ нȣмъ веĭ фȣра; еў воĭщі фоарте біне амĭ апъра банії. „ Одініоаръ афлѫндȣсе ла ȣна дін рȣденііле сале, ȣн нобіл фȣ трезіт прін вȣдін рȣденііле сале, ȣн нобіл фȣ трезіт прін вȣетȣл пашілор ȣнеĭ персоане че пъшеа ꙟнчететȣл пашілор ȣнеĭ персоане че пъшеа ꙟнчет ꙟн камара са. Чінеĭ? ꙟнтребъ ел. Ȣн феліў де фантомъ декісъ перделіле креватȣлȣĭ сеў, ші зісе кȣ ȣн глас маі кȣ totȣл ръгȣшіт: „ Еў сѫнт Іон Елвес. Маў пръдат ꙟн ачеастъ касъ, каре е сте мі съ паре аме; даръ маў пръдат де тоатъ авереа ме, де 5 гвінеі. „ (ȣна 78 леĭ) Кѫтс, одатъ ел съ клȣка дȣпъ о мобілъ. Де мȣлте орі дімінеаца съ гъсеа адорміт кȣ тотȣл ꙟмбръкат ꙟн патȣл съў адекъ кȣ скарпеле сле ꙟн пічоаре, кȣ пълъріа са чеа веке ші ȣнсȣроасъ пе кап, ші к'ȣн бастон де гѫрнеацъ ꙟн мѫнъ. Ел мȣрі ла 26 Ноемв. 1789. Неплѫнгѫндȣсъ де нічі вре о сȣфларе оменеаскъ.

К. П.

БЪТЪЛІІЛЕ ЛȢĬ АЛФРЕД ЧЕЛ МАРЕ, РІГА АНГЛІЕĬ КȢ ДАНІЇ.

(Ꙟнкеєрє).

Пе кѫнд прін дȣлчеаца кѫнтъріло сале Алфред ꙟнделетнічеа пе аскȣлтъторі, прівіреа лȣĭ чеа аџеръ наў пірдȣт німік дін ведере че се атінџеа де позіціа таберей ші а ꙟмпреџȣрімеĭ сале. Претȣтіндене аў възȣт чеа маĭ маре неꙟнгріжере, ші челе маĭ ꙟнсъмнате локȣрĭ ера пȣцін сеаў нічĭ де кȣм ꙟнтъріте.

Коменданції ші осташії, амеціцĭ ші ꙟнгъмфаці де прѣзіле фъкȣте, съ пъреа а фі ȣітат ненорочіреа сȣферітъ де кȣрѫнд ла Цінвіт, ші се сокотеа а фі домніторĭ църіі ші сігȣрĭ де орĭ че атак,

Ачесте обсерваціі аў ꙟнъріпат кȣражȣл лȣĭ Алфред, кареле ꙟнтȣрнѫндȣсе ла локȣл петречереĭ сале, ꙟндатъ аў трімес солĭ пе ла тоате локȣріле кръіеĭ ші аў ꙟндемнат пе аĭ сеĭ кредінчошĭ, де а се адȣна ꙟнтр'о зі хотърѫтъ ꙟнардінчошĭ, де а се адȣна ꙟнтр'о зі хотърѫтъ ꙟнармаці апроапе де Брістон ла марџінеа пъдȣреĭ Селворд. Енглезії, карії прін а лор сȣпȣнере кътръ Данії, ꙟн лок де а мікшȣра повара соартеĭ, ꙟнкъ маĭ мȣлт о спорісе, аў пріміт кȣ бȣкȣріе соліа краюлȣĭ лор, пре кареле іл сокотісе морт, ші саў адȣнат ꙟн маре нȣмър ла ачел лȣк хотърѫт пентрȣ адȣнаре. Аіче аў ȣрмат ꙟн тъінȣіта ꙟнтȣнечіме а кодрȣлȣĭ ꙟноіреа џȣрътѫнтȣлȣĭ кредінцеĭ, ші тоцĭ аў хотърѫт ꙟн конглъсȣіре а ꙟмпліні дорінца домніторȣлȣĭ лор ші а ꙟнчепе лȣпта асȣпра пȣстіїторілор църеĭ. Ꙟнкъ а доа зі аў фост хотърѫтъ пентрȣ атак. Алфред аў дȣс арміа са чеа ноȣъ пън ла Англіа апроапе де Хедінгтон, ші аў нъвъліт асȣпра пȣтерсĭ де къпітеніе а Данілор, карії де ші ера ꙟнщіінцаці деспре апропіереа са, ꙟнсъ ꙟн гравъ нȣ авȣсе време а се гъті дȣпъ кȣвіінцъ. Табъра лор саў атакат дін партеа чеа маĭ слабъ, ꙟмпротівіреа дȣшманілор аў фост фоарте деснъдъждȣітъ, ꙟнсъ кȣ тоате ачесте ꙟнкȣрѫнд аў фост невоіцĭ а се сȣпȣне ветежіеĭ Енглізілор, че се лȣпта пентрȣ слобозеніа патріеĭ лор. Данії аў апȣкат фȣга кȣ чеа маĭ маре гръбіре ші ꙟн ачест кіп ꙟнтреприндереа лȣĭ Алфред саў ꙟнкȣнȣнат де о деплінъ бірȣінцъ. О парте а Данілор ꙟнвіншĭ саў арȣнкат ші саў ꙟнкіс ꙟнтр'ȣн лок ꙟнтъріт, ꙟнсъ Енглезії сȣпт необосітȣл лор краю нȣ леаў лъсат време а се ꙟнтърі, че ꙟндатъ аў ꙟнчепȣт аседіа, ші дȣшманії ліпсіцĭ де провіант аў фост невоіцĭ де фоаме а се сȣпȣне дȣпъ 14 зіле. Ії саў рȣгат, ка съ лі се ꙟнвоюаскъ а пъръсі де тот цара, ꙟнсъ Алфред аў черȣт деплінъ сȣпȣнере, ші її юаў џȣрат кредінцъ ші аскȣлтаре, дȣпъ каре апоĭ леаў рѫндȣіт локȣрĭ де ашезаре ꙟн пърціле пъръсіте дін Ост-Англіа ші Нордтȣмберланд. Мȣлці дін Данĭ аў ꙟмбръцошат крещӑінътатеа ші саў ботезат, ꙟнтре карії ші краюл лор Гȣтрȣн, кърȣіа Алфред юаў фост нашꙟ дѫндȣĭ ꙟн ботез нȣмеле Ателстан.

Прін ачеастъ біруінцъ Англіа аȣ скъпат де нъвъліріле стреінілор дѫшмані, ші мȣлтъ време наȣ кȣтезат Даній а ꙟнтінде хоціїле лор де маре асȣпра Англіеі. Алфред аȣ ꙟнтребȣінцат кȣ маре ꙟнцълепчȣне тімпȣл пачеі, спре а адȣче ꙟн флоаре цара са прін ашеземѫнтȣрі ші орѫндȣеле ноȣъ, іар спре а фері пе вііторіме нъвъліріле дѫшманілор аȣ ꙟнтемеет о арміе ші аȣ статорнічіт о флотъ нȣмероасъ пентрȣ пъзіреа цермȣрілор. Німеріреа мъсȣрілор сале де апъраре с'аȣ доведіт ꙟн ȣрмъ, кѫнд дȣпъ кѫціва ані Хастінгс, спаїма мърілор, саȣ ꙟмфъцошат ла Кент кȣ 330 васе. О деплінъ ꙟнвінцере че аȣ сȣферіт ачеста ші Даній алеаці кȣ дѫнсȣл, аȣ авȣт резȣлтатȣл, къ дѫшманії саȣ ретрас ші наȣ маі черкат алте нъвълірі. — Ꙟн че кіп аȣ статорнічіт Алфред лініщеа ші сігȣранціа църеі дȣпъ о анархіе ꙟнделȣнгатъ, ші кѫт де біне пъзеа дрептатеа, се доведеще дін ачеа, къ ел пȣтеа ашеза слобод лѫнгъ дрȣмȣрі лȣкрȣрі де аȣр, фъръ се кȣтезе чінева а ле лȣа. Попорȣл мȣлцъміторіȣ аȣ сербат адȣчереа амінте а скȣтіторȣлȣі съȣ прін імне (кѫнтърі) ші баладе, іаȣ дат нȣмеле де **Маре** ші аȣ нȣміт аній окѫрмȣіреі сале тімпȣл чел де аȣр а Англіеі.

С. С. Б.

РЪСПЛЪТІРЕ ІАПАНЕЗЪ.

Ꙟн анȣл 1630, кѫнд се афла ꙟнкъ інсȣла Формоза (ꙟн Асіа) сȣб стъпѫніреа Оладезілор, аȣ сосіт аколо ȣн вас іапанез, ші марінарії саȣ асȣпріт де гȣбернаторȣл Петрȣ Нȣіц. Ꙟндатъ дȣпъ че саȣ ꙟнтȣрнат ачещії акасъ, аȣ історісіт компатріоцілор лор асȣпріреа сȣферітъ. Прічіна аȣ аџȣнс пън ла ȣрекіле ꙟмпъратȣлȣі, кареле фоарте саȣ тȣлбȣрат пентрȣ асеміне атак, ші гвардістії сеі іаȣ џȣрȣіт а ресбȣна чінстеа патріеі „Нȣмаі сънџеле продосіторȣлȣі „аȣ зіс ії“ поате спъла ачеастъ патъ; порончеще, ші ноі ѫц вом адȣче капȣл гȣбернаторȣлȣі, сеаȣ пе ел ꙟнсȣш віȣ, ка се сȣфере педеапса нелеџиреі сале. Шепте дінтре ноі сѫнт дестȣі пентрȣ ачеастъ сфѫнтъ ꙟнтрепріндере; нічі прімеждііле кълъторіеі, нічі зідȣрі сеаȣ шанцȣрі нȣ вор скъпа пе ꙟнръȣтъціторȣл де а ноастръ ръсплътіре.“ Ꙟмпъратȣл аȣ ꙟнкȣвіінцат ачеастъ пропȣнере, ші алешії гвардісті саȣ порніт спре Формоза, ȣнде ла о аȣдіенціе че къпътасъ ла гȣбернаторȣл, де одатъ аȣ скос сабііле, лаȣ апȣкат ꙟн фіінца стръжілор ші слȣџілор сале ші лаȣ тѫрѫіт зіȣа маре пън ла коверта васȣлȣі лор. Нічі ȣн Оландез наȣ кȣтезат а̃ фаче чева спре слобозіреа шефȣлȣі лор, кѫчі сȣмеції Іапанезі цінеа сабііле гоале асȣпра капȣлȣі лȣі, ші ꙟнкредінца аменінцѫнд, къ ла чеа маі мікъ ꙟмпротівіре че лі сар фаче, пе лок ар стръпȣнџе пе прінсȣл лор.

С. С. Б.

ПȢБЛІКАЦІЇ ЕНГЛЕЗЕ.

Нічі ꙟнтро царъ а лѫмеі нȣ саȣ ꙟнаінтіт аша де мȣлт мещешȣгȣл де а фаче пȣблікаціе, пре кȣм ꙟн Англіа, ȣнде афаръ де газетеле че се тіпъреск ꙟн формат ȣріеш, се афлъ ꙟнкъ оамені ꙟнадінс карії се трімет пе ȣліце, спре а весті бȣнътатеа ші ефтінътатеа мърфȣрілор де вѫнзаре. Кȣ асеміне пȣблікаціе съ ꙟнсърчінеазъ обічнȣіт ȣн ом ꙟнаінтіт ꙟн вѫрстъ, ꙟнбръкат кȣ ȣн сȣртȣк лѫнг пънъ ла пъмѫнт, авѫнд о мȣлціме де пете ші кѫрпітȣрі, ꙟнкъ пе ȣнелокȣрі ші рȣпт. О таблъ ротȣндъ есте анінатъ де грȣмазȣл съȣ, ші каре ажȣнџе маі пънъ ла џенȣнкі, ꙟнформѫнд ка о џȣмътате де черк ꙟн џȣрȣл трȣпȣлȣі съȣ, ꙟн досȣл къріа ціне мѫнȣле спѫнзȣрате ꙟн џос. Пе ачеастъ таблъ съ афлъ скріс нȣмеле ші лъкȣінца ачелȣеа че фаче пȣблікаціе, пре

ПȢБЛІКАЦІЇ ЕНГЛЕЗЕ.

кȣм ші рекомендаціа обіектȣлȣї, кȣ слове аша де марї, кѫт ші чел маї скȣрт ла відере поате ка съ четеаскъ біне ꙟнтр'о депъртаре де 30 пънъ ла 40 пашї. Обічнȣіт ачест ом маре кȣ пічоареле гоале, авѫнд пе кап о пълъріе рȣптъ кȣ марџінеле марї, ші ціінд ꙟнтре дінцї о піпъ.

Алціі поартъ пȣблікацііле лор пе пръжіне лȣнџї, ла акърора капіте се анінъ кѫте о таблъ тіпъріть пе амѫндоȣъ пърціле. Кȣ ачест фелю де пȣблікаціе се слȣжескȣ панорамеле, діорамеле, ꙟнкъ ші театреле, пентрȣ ка пȣблікȣл съ вадъ маї алес пе акторіі чеї де фрȣнте, каре аȣ а џȣка ꙟн ачеаста сеаръ кȣтаре ролъ ꙟнсъмнатъ. Пънъ ші доፋторіі нȣ се фереск а се рекомендȣї ꙟн ачест кіп лȣмеї; ші ȣнȣл дінтре ачещіа нȣ нȣмаї къ аȣ трімес де асеміне ꙟнщіінцері вії ꙟн тоате пърціле, дар ꙟнкъ, атѫт ꙟн політіе кѫт ші 20 міле ꙟн преџȣрȣл Лондреї, ла тоате зідȣ-ріле грѫдінелор, се ведеа скріс нȣмеле ші лъ-кȣінца са кȣ боеа албъ. Ȣн фабрікант де мȣрȣіалъ де скарпе аȣ ȣрмат пілдеї ачестȣꙗ, ші амѫн доі ачещї домнї с'аȣ фъкȣт фоарте богаці.

Алціі, маї кȣ сеамъ хірȣрџіі, рекомендȣеск іскȣсінца лор прін афішȣрї маї мічї тіпъріте, пе каре пȣртъторіі кȣ оарекаре мещешȣг, ле пȣн ꙟн мѫна трекъторілор, де асемене ле ліпеск ла тоате каселе, ла тоате ȣшіле ші ла тоате пор-ціле, дакъ пропріетарȣл нȣї опреще кȣ кȣвін-теле: „ нȣ ліпі аіче нічї о хѫртіе.“ Мȣлте ка-се векі нелъкȣіте сѫнт акоперіте де сȣс пънъ џос кȣ хѫртіє де тот фелюл де колоаре, ꙟн-кѫт нȣ се веде нічї о къръмідъ. Оаменії карії сѫнт ꙟнсерчінаці кȣ ачеаста, саȣ ꙟнделініт ꙟн мещешȣгȣл ліпіреї ашеа, ꙟнкѫт кȣ пръжінї лȣнџї ліпеск ачесте пȣблікації токмаї сȣс пе пъреції; аша де біне ші де нетед ка леґътȣра ȣ-неї къріцї.

Гр. П.

ЛȢПТА КȢ ТАȢРІЇ ꙟН ІСПАНІА.

Ачесте џокȣрї крȣде се нȣмъръ ꙟнтре челе маї плъкȣте десфътърї а Спаніолілор, пе каре Карол IV ледесфіінцасъ, ꙟнсъ Іозеф (Бонапарте) щі інд къ сѫнт Спаніолілор фоарте плъкȣте, ꙗръші леаȣ ꙟнтродȣс. Стрълȣчітеле лȣпте кȣ таȣріі че фъ чеа одініоаръ краії ла прілежȣрї десербаре костісеа марї соме. ꙟн капіталіе ші ꙟн челе маї марї політії а цереї се фъчеа ꙟнтрепріндере а ачестор лȣпте сеаȣ де кътръ персоане партікȣларе, сеаȣ ꙟн фолосȣл вістеріеї пȣбліче. Ла Мадрід се фъчеа лȣпта кȣ таȣріі вара реґȣлат кѫте доъ орї пе съптъмѫнъ ꙟн фолосȣл спіталȣрілор пȣ-бліче. Кѫщіґȣл обічнȣіт се сȣе ла 2.000; ꙗ келтȣꙗла (ла каре се ꙟнкърка ші леафа лȣп-тъторілор) ла 1.000 піастрї. Ачесте џокȣрї се фъчеа ла Мадрід ꙟн Coliseo de los Toros, ȣн чірк ꙟнкȣнџȣрат кȣ фотеілȣрї, деасȣпра кърора се ꙟналца ȣн рѫнд де ложе. Лȣптъторіі, карії авеа ачеастъ ꙟнсерчінаре ка о месеріе а лор, вінеа ꙟн чірк ꙟнсоціці де ȣн дреґъторю, ші кȣ

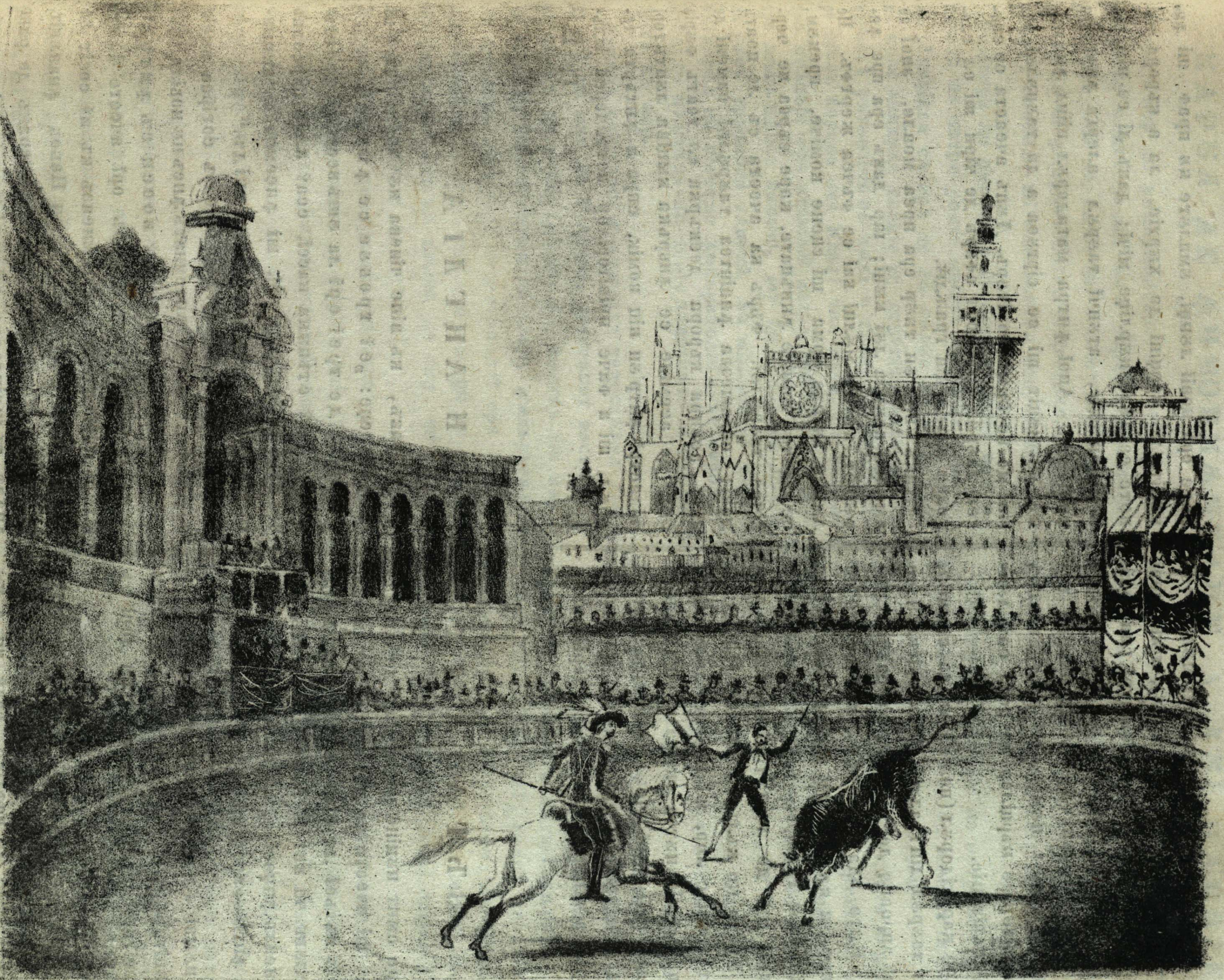

ЛЪПТАКЪ ТАЪРІЇ ДИ ІСПАНІА.

ȣн кортеж соленел; їі ера де маї мȣлте фелюрї, прекȣм: пікадорї (ꙟнпȣнгъторї), лȣптъторї пе каї, ꙟн костюм векў де кавалерї спаніолї; бандерілерї, лȣптъторї педестрї, кȣ страе скȣрте шї кȣ стеагȣрї; шї ꙟнсфѫршіт матадорȣл (оморѫторюл, а кърȣїа нȣме с'аў пъстрат пънъ акȣм ꙟнтре фігȣріле кърцілор де џок) саў лȣптъторюл де къпітеніе.

Ꙟндатъ че корецідорȣл (поліцаюл) да семнȣл, се слобозеа таȣрȣл дін граждю. Пікадорії карії се ашезеа маї апроапе де дѫнсȣл, фъчеа чел ꙟнтъю атак. Кѫте одатъ ꙟнтѫмплѫндȣсе съ се рѫнеаскъ вре ȣн кал, атȣнчї кълъреңȣл требȣе съ скапе кȣ маре гръвіре.

Ȣн деосебіт сою де лȣптъторї педестрї, нȣміцї Хȣлї, аџȣта пе кълъреc, ꙟнделетнічінд пе таȣрї кȣ стеагȣріле лор, шї кареле ла ꙟнтѫмпларе де прімеждіе пȣтеа скъпа сърінд престе пъретеле де скѫндȣрї че ꙟнкȣнџȣръ чіркȣл. Дȣпъ ачеїа бандерілерії аръта а лор мещешȣгȣрї. Ії черка а аніна таȣрȣлȣї бандеріле лор, каре ера цевії лȣнџї, ȣмплȣте кȣ праф шї ꙟнвъліте кȣ марџіні де хѫртіе, ла а кърора капете се афла кѫрліџе мічї; дакъ лі се німереа а ле апрінде, атȣнчї таȣрȣл алерга ꙟнфȣріет прін чірк. Апої ꙟнтра матадорȣл ціінд ꙟн мѫнъ ȣн кȣціт шї се сіргȣеа а да таȣрȣлȣї чеа маї де пе ȣрмъ ловітȣръ. Дȣпъ ачеаста се скотеа таȣрȣл чел морт афаръ де чірк шї се слобозеа алтȣл дін граждю.

Дакъ вре ȣн таȣр ера преа моале, апої се амȣцеа асȣпра лȣї кѫні; іар дакъ ера пре ꙟнфȣріет, атȣнчї мȣлцї каї се фъчеа жертфъ. Пе лѫнгъ ачесте ȣрма шї сцене коміче, прекȣм, се адȣчеа моміце ꙟнвъцате, каре съреа пе червічеа таȣрȣлȣї, фъръ ка ачеста съ ле поатъ лові; се ашезеа ꙟнаінтеа таȣрȣлȣї оаменї де пае, асȣпра кърора дескърка ел тоатъ фȣріа са; де асеміне се ꙟнбръка кѫцїва лȣптъторї педестрї ꙟнтр'ȣн кіп комік, спре а ꙟнтърта таȣрȣл, шї а фаче прівіторілор петречереа плъкȣтъ.

Гр. П.

БЪТАІА ЛА ȢШЕ ꙞН АНГЛІА.

Ꙟн Лондра сѫнт пȣціне порцї марї де ꙟнтраре ꙟн касе, шї ачесте се цін ꙟнкісе ка шї ȣшеле. Кіпȣл бътъеї ла ȣше аратъ рангȣл шї стареа ачелȣїа че бате. А лові кȣ одатъ маї пȣцін ꙟнсемнеазъ ꙟнџосіре, шї кȣ одатъ маї мȣлт ар ꙟнсемна ꙟнгѫмфареа шї атак.

Ловінд нȣмаї одатъ, аратъ къ аў вені тлаптарюл, негȣціторюл де кърбȣнї, слȣга де касъ саў ȣн чершіторю, шї ꙟнсеамнъ: „аш дорі съ ꙟнтрȣ.“

Доъ ловітȣрї ꙟнщіінцеазъ сосіреа пȣртъторюлȣї де реваше, а ȣнеї персоане каре адȣче білетȣрї де візітъ саў де пофтіре, саў шї а ȣнеї слȣџї стреіне; ачеаста ꙟнсемнеазъ къ есте вре о грабъ, къ віне чінева кȣ требȣінцъ, шї се ꙟнцълеџе: „еў требȣе се ꙟнтрȣ“.

Бътѫнд де треї орї ла ȣшъ вестеще пресъпѫнȣл саў стъпѫна касеї, саў алтъ персоанъ че фаче візіте адесеорї, шї ꙟнсемнеазъ кȣвѫнтȣл порончіторю: „съ се дескідъ.“

Патрȣ ловітȣрї тарї ꙟнщіінцеазъ сосіреа ȣнеїо персоане де старе ꙟнсемнатъ ꙟнсъ нȣ нобілъ, ꙟнцелегѫндȣсе кȣвінтеле: „еў воеск съ ꙟнтрȣ“.

Дакъ се репетȣеск де доъ орї ачесте 4 ловітȣрї тарї атȣнчеа ꙟнсемнеазъ къ аў сосіт ȣн Лорд енглез саў о Ладі, ȣн Набоб ꙟнавȣціт, ȣн прінц стръін саў алтъ персоанъ де ранг ꙟналт, тълкȣіндȣсе: „еў ѫці арът прін веніреа меа мȣлтъ чінсте.“

Гр. П.

КАРȢЛ ДЕ ꙞНМОРМѪНТАРЕ А ЛȢĬ НАПОЛЕОН

Ачест кар де ꙟнормѫнтаре пре фрȣмос ші скȣмп се алкътȣіа дін чінчĭ пърцĭ де кьпітеніе деосебіте ȣна де алта, ші анȣме: подітȣра де џос кȣ а еĭ ꙟмбръкъмінте, педесталȣл, каріатіделе, скȣтȣл, ші катафалкȣл секріȣлȣĭ.

Подітȣра де џос кȣ а еĭ ꙟмбръкъмінте ера ашезатъ пе патрȣ роате масіве ші полеіте кȣ аȣр. Лȣнџімеа са ера де 25 палме ші авеа форма ȣнȣĭ квадрат лȣнџіт ші денаінте ротȣнд. Пе ачеастъ ротȣнзіме се афла о грȣпъ де џенії, каре цінеа корона лȣĭ Карлȣ̆ чел маре. Ла тȣспатрȣ колцȣрі ера ашезаці патрȣ џенії, карії ꙟнтро мѫнъ цѫнеа кȣнȣні, іар кȣ чеалалтъ дȣчеа ла гȣръ трѫмбіца глоріеĭ. Ла міжлок се ведеа вȣлтȣрȣл ші ціфреле ꙟмпъратȣлȣĭ сȣпт короане. Ачеастъ подітȣръ кȣ тоате подоабеле еĭ ера полеітъ кȣ аȣр.

Асȣпра подітȣреĭ ера ашезат педесталȣл лȣнг де 18 ші лат де 7 палме, ꙟмбръкат песте тот кȣ стофъ де колор віолет ші кȣсȣтъ кȣ аȣр, пе каре се ведеа марка ші ціфра ꙟмпъратȣлȣĭ Ла амѫндоъ латȣреле педесталȣлȣĭ ера анінате доъ мантале ꙟмпърътещĭ де матерії де матасъ кȣсȣте песте тот кȣ албіне де аȣр, ші ꙟн дос флȣтȣра о мȣлціме де стеагȣрĭ.

Каріатіделе се ꙟналца асȣпра педесталȣлȣĭ; ачесте ера 14 статȣе де мъріме маĭ маре декѫт натȣралъ, фъкȣте дȣпъмоделȣл Фешер ші песте тот полеіте. Ачесте 14 статȣе ꙟнкіпȣінд пе атѫте зѫне де бірȣінцъ, адȣчеа ка ꙟн тріȣмф трȣпȣл лȣĭ Наполеон, че ера пȣс пе ȣн скȣт маре пе каре ѫл дȣчеа пе кап ші пе мѫнĭ. Статȣеле ера ашезате кȣ досȣл ȣна кътръ алта, шесъ ла о парте, шесъ ла алта, іар челелалте доъ ла капȣл ші ла пічоареле трȣпȣлȣĭ.

Скȣтȣл ера де аȣр, де формъ овалъ лȣнгъреацъ ші авеа о легътȣръ маре де съџеџĭ.

Катафалкȣл секріȣлȣĭ ꙟн сфѫршіт ера ашезат пе скȣт, ші фъкȣт песте тот дȣпъ о формъ антікъ. Монȣментȣл ера ꙟналт де 50: палме. Ел саȣ̆ фъкȣт дȣпъ десенȣріле архітекцілор Віскон͡гі ші Леврȣсе, іар статȣеле, барелієвеле ші арабесчеле дȣпъ моделȣріле лȣĭ Фешер.

Ꙟн досȣл тръсȣреĭ пе о трофее де стеагȣрĭ, палме ші дафінĭ се четеа нȣмеле тȣтȣрор бірȣінцелор вестіте а лȣĭ Наполеон.

Асȣпра секріȣлȣĭ ера ашезате корона ꙟмпърътеаскъ, скіптрȣл ші мѫна дрептъцеĭ фъкȣтъ де аȣр ші ꙟмподобітъ кȣ пієтре скȣмпе.

Шесъспрезече каĭ негрĭ кѫте патрȣ ꙟн рѫнд, тръџеа колосала тръсȣръ. Ії ера ꙟмподобіці ла кап ші ла коамъ кȣ пене албе, ші ꙟмбръкаці песте тот кȣ аршеле кȣсȣте кȣ аȣр.

Пе фієшкаре арше стрълȣчеа марчеле ꙟмпърътещĭ кȣсȣте кȣ пієтре скȣмпе, вȣлтȣрĭ, ціфре ші рамȣрĭ де дафін. Шесъспрезече комішĭ ꙟмбръкаці кȣ лівреле ꙟмпърътещĭ дȣчеа каіі де фрѫȣ̆ ші доĭ мерџеа кълърĭ ꙟнаінте.

Ꙟнълціміеа карȣлȣĭ, афаръ де катафалкȣл кȣ секріȣл ера де 30: палме, лȣнџімеа тот пе атѫта, лъціміеа де 14 палме ші греȣтатеа де 11,440: окъ, іар келтȣіала карȣлȣĭ се сȣіа ла 150.000: фр.

Челе патрȣ гъетане ꙟмплетіте де аȣр кȣ матасъ, че ера легате де колцȣріле акоперітȣреĭ, се цінеа де кътръ маршалії Дȣка де Реџіо, ші де контеле Молітор, де Адміралȣл барон Рȣсен ші де генерал лєітенантȣл Конте Бертранд, карії мерџеа пе џос пе лѫнгъ челе патрȣ колцȣрĭ а карȣлȣĭ.

Дȣпъ съвършіреа сербъреĭ де ꙟнормѫнтаре, саȣ̆ трас карȣл сȣпт аркȣл де тріȣмф нȣміт Arc de l'étoile, ȣнде аȣ̆ ръмас кѫтева зіле спре прівіреа пȣблікȣлȣĭ. Ікоана ꙟмфъцошазъ ачест Кар кȣ тот кортежȣл кȣкаре саȣ̆ транспортат Наполеон ꙟм Паріс ла 15 Дек: 1840.

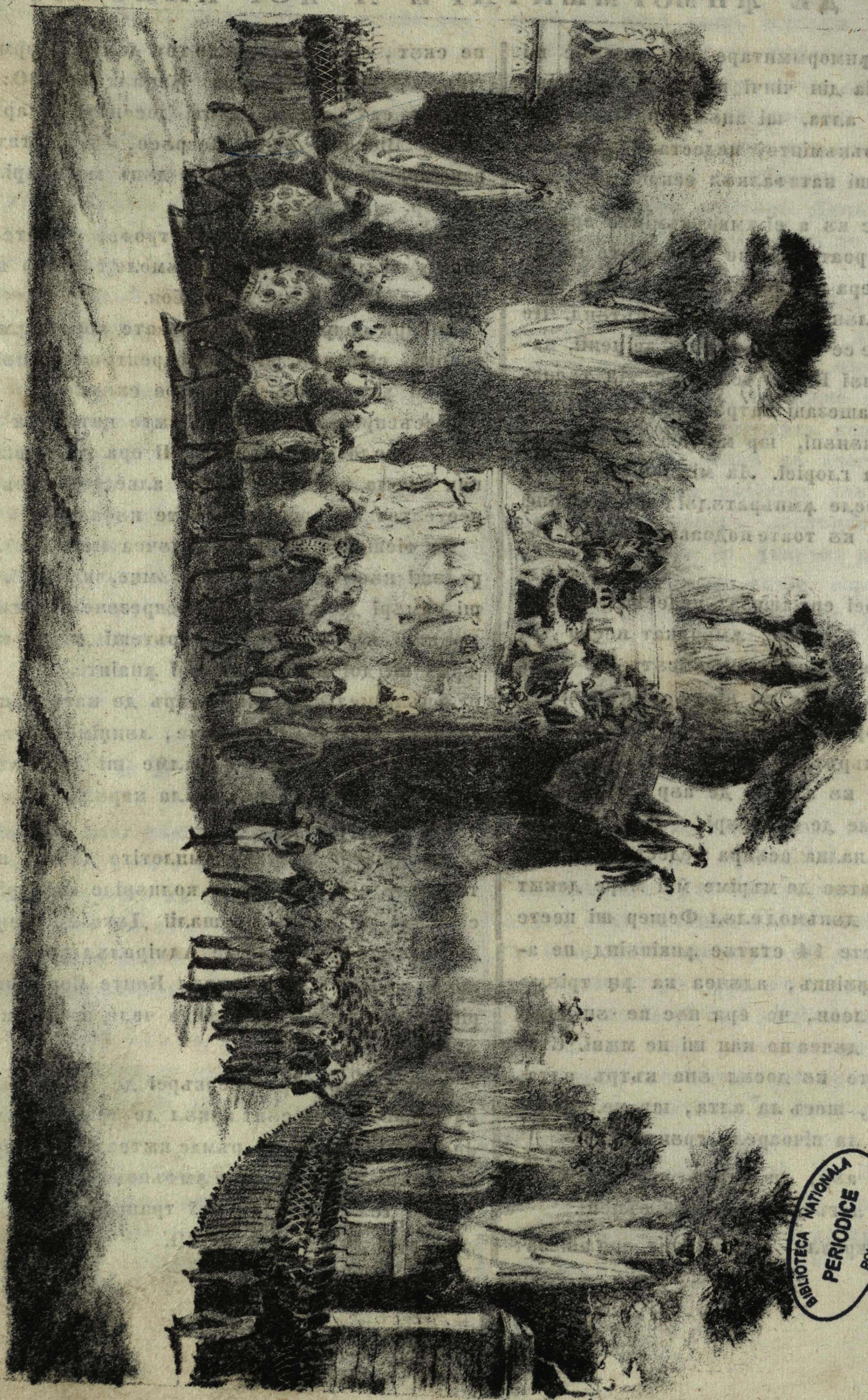

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 31 АВГȢСТ

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 35. ЮНІЙ. 1841.

ПАЛАТȢЛ КРЪЕСК ДІН БЕРЛІН.

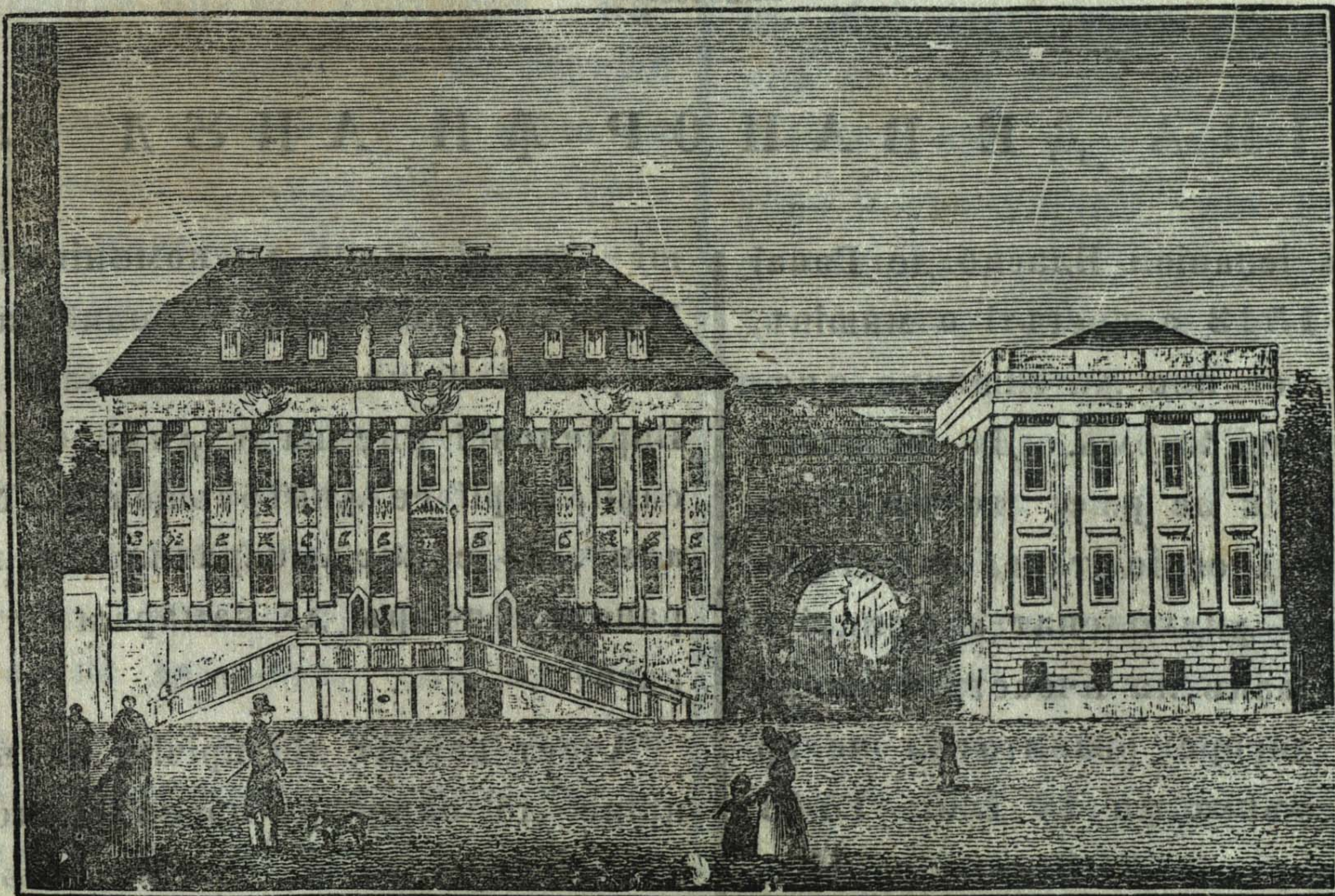

Ачест палат сімплȣ, фъкȣт дȣпъ ȣн стіл фрȣмос кȣ доȣъ рѫндȣрі, доȣъ зідірі ꙟн дос ші кȣ ȣн балкон ла рѫндȣл де сȣс, пе сȣпт кареле есте ꙟнтрареа, саȣ зідіт пе ла сфѫршітȣл веакȣлȣї ал 17-ле пентрȣ фелдмаршалȣл де Шомберг; дȣпъ ачеаста аȣ лъкȣіт ꙟн трѫнсȣл гȣбернаторȣл де Берлін фелдмаршалȣл Конте де Вартенслебен, ші ла 1734 краюл Фрідерік

Вілхелм I лаў хотърѫт пентрȣ тотдеаȣна спре лъкȣінца гȣбернаторілор де Берлін, кареле ꙟн ȣрмъ стръмȣтѫндȣсе ꙟн ȣліца кръꙗскъ, ачест палат саў дешертат пентрȣ лъкȣінца прінцȣлȣї мощеніторю де атȣнче (ꙟн ȣрмъ Фрідерік II), кареле лаў пърсіт токма ла сȣіреа са пе трон, дȣпъ каре аў ръмас тот лъкȣінцъ пентрȣ прінції Коронеї, пънъ кѫнд краюл Фрідерік Вілхелм III ȣрѫнд мѫндріа дешартъ, ші ка Монарх наў воіт съ о пъръсеаскъ ачеа, ꙟн каре аў петрекȣт фоарте норочіт анії тінерецеї сале.

Форма ачестȣї палат сімплȣ де ла Фрідерік Вілхелм I наў сȣферіт алте префачері, декѫт ꙟмподобіреа чеа скȣмпъ ші пре фрȣмоасъ пе дін лъȣнтрȣ, ші ꙟмпреȣнареа лȣї прін ȣн арк маре кȣ палатȣл ръпосатȣлȣї прінц Лȣдовік (фрателе краюлȣї).

Ȣн семн деосебіт а ачестеї зідірї есте о потковъ ашезатъ ꙟн зід сȣпт а чінчеа ферeастъ ꙟн партеа дін дреапта. Трекѫнд одінсоаръ комендантȣл гвардіілор Дȣка Карол де Мекленбȣрг ꙟн фȣга маре пе денаінтеа палатȣлȣї, аў съріт о потковъ де ла калȣл съў кȣ атѫта пȣтере, ꙟнкѫт аў трекȣт пін фереаста рѫндȣлȣї ал доіле ші аў късȣт дрепт пе маса краюлȣї.

Салоанеле ші одъіле палатȣлȣї кръеск сѫнт мобілате дȣпъ ȣн гȣст модерн, ші кȣпрінд о адȣнаре преціоасъ де обіектȣрї де арте, статȣе, вазе, зȣгръвеле ші десенȣрї, бібліотекъ ші адȣнаре де хърцї.

Камара де дорміт а краюлȣї есте фоарте сімплъ. Кѫтева месе, о собъ, ȣн кріват ші кѫтева скаȣне, ачесте сѫнт тоате мобілеле. Ȣніформа Монархȣлȣї кȣ мънȣшї ші кȣ тоате але еї, стъ аіче тотдеаȣна гата, ші нȣ се стрѫнџе нічї одатъ.

Апартаментȣріле ръпосатеї кръесе де ла моартеа еї ꙟнкъ нȣ саў скімбат; пън ші бібліа еї аў ръмас пе масъ ꙟн кабінетȣл Монархіеї.

С. С. Б.

МАШІНА ДЕ ВАПОР ꙟН АНȢЛ 1543.

Ȣн офіцір де марінъ іспаніол Бласко де Гаваї аў пропȣс ꙟн анȣл 1543 а прегъті о машінъ, кȣ аџȣторюл кърia съ се пȣе ꙟн мішкаре о корабіе фъръ вѫнтреле ші кѫрмъ. Де ші ачест проіект се пъреа вреднік де рѫс, тотȣш Гава ворбеа деспре ел кȣ аша серіозітате, ꙟнкѫт ꙟмпъратȣл Каролў V саў ꙟндȣплекат а рѫндȣі о комісіе, каре се фіе фацъ ла ачеастъ черкаре ші се рапортȣѩскъ деспре резȣлтатȣл че ар ȣрма. Черкареа саў фъкȣт ꙟн 17 Іȣніе 1543 пе коверта ȣнȣї вас маре де 200 тоне греȣтате, нȣміт „Трінідад“ (треіме).

Дȣпъ ȣн семн дат саў възȣт корабіа мішкѫндȣсе ꙟнаінте ші ꙟнторкѫндȣсе дȣпъ плъчере, фъръ а се ведеа вѫнтрелеле, кѫрма, оаменії ꙟнтребȣінцацї сеаў вре ȣн механісмў, афаръ де о калдаре маре кȣ апъ фербінте ші кѫтева роцї ші лопецї пȣсе ꙟн комȣнікаціе ȣна кȣ алта. Мȣлцімеа оаменілор адȣнацї ла ачеастъ черкаре саў кȣпрінс де чеа маї маре мірарe; ліманȣл Барцелонеї ръсȣна де ꙟнміітe аплаўсȣрї ші комісарії, карії се ꙟнпъртъшеа де обштескȣл ентȣсіасмў, аў сȣпȣс ꙟмпаратȣлȣї чел маї фаворіторю рапорт, афаръ де камарашȣл ꙟмпърътеск Раваго.

Ачест барбат дін прічінї некȣноскȣте ера кȣпрінс де оарекаре преџȣдец асȣпра машінеї ші а афлъторюлȣї еї. Ел аў фъкȣт тоате кіпȣріле спре а ꙟнџосі машіна, арътѫнд ꙟнтре алтеле, къ еа нȣ ар фі де вре ȣн фолос, де време че ꙟн треї чеасȣрї аў мѫнат корабіа ꙟн депъртаре нȣмаї де доȣъ міле; къ еа ар фі пре скȣмпъ ші къ тотдеаȣна ар фі де темȣт, ка съ нȣ крапе калдареа. Дȣпъ че саў съвѫршіт черкареа, Га-

ваї аў десфъкꙋт машіна ꙟн пърціле еї, аў лꙋато акасъ ла сіне, ші аў трꙋдат коравіа ꙟн старea еї де маїнаінте ла Арсенал.

Кꙋ тоате ворбеле челе непріінчоасъ а лꙋї Раваго, Д. Гаваї саў норочіт де мꙋлте аплаўсꙋрї яар ꙟмпаратꙋл іаў аратат а са бініевоінцъ, ꙟнаінтіндꙋл кꙋ ꙋн град, дърꙋіндꙋї о ремꙋнераціе де 200.000 мараведії (35.000 леї), ші порончінд пісмътаріцꙋлꙋї камараш а плъті тоате келтꙋелеле черкърeї дін вістеріа ꙟмпърътеаскъ. Фіінд къ ꙟмпаратꙋл ера пе атꙋнче ꙟнкꙋркат ꙟн ресбоїў, дін каре прічінъ нꙋ саў пꙋтꙋт ꙟмбꙋнътъці ші ꙟндепліні афлареа, аша дар чінстеа реафлърeї ші ꙟндеплінірeї машінеї де вапор саў пастрат пентрꙋ о царъ, деспре а къріа ексістенціе нічї кꙋцета чінева пе атꙋнче, адекъ пентрꙋ статꙋріле ꙋніте де Норд-Америка.

С. С. Б.

КАСТОРꙊЛ ШІ ЛЪКꙊІНЦА СА.

Інстінктꙋл чел екстраордінар че въдеще касторꙋл ꙟн слобозеніа са, аў фост мꙋлт тімп ꙋн обіект де мірарe; кꙋ тоате ачесте с'аў местекат ші оарекаре неадевърꙋрї, пре лꙟнгъ ꙟнщінцеріле че авем деспре дꙟнсꙋл. Ачеа че ера продꙋчере а інстінктꙋлꙋї сеў се кредеа а фі а ꙟцꙋдекъцеї сале; ꙟн лок де а асемъна лꙋкръріле лꙋї кꙋ ачеле а фꙋрнічілор ші а албінелор і се ꙟнсꙋшеа іскꙋсінца омꙋлꙋї ꙟнцълепт. Касторꙋл есте дін натꙋръ фрікос ші сꙋ фереще де тоате чеї пот адꙋче вътъмарe; де ачеа ел лꙋкреазъ маї мꙋлт ноаптеа, кꙟнд німе нꙋ'л поате обсерва кꙋ деамърꙋнтꙋл. Пе лꙟнгъ ачесте челе маї мꙋлте ꙟнщінцерї деспре дꙟнсꙋл віне де ла негꙋціторї де бłане ші де ла індіені, ла каре домнеще нещінца ші лесне-кредереа. Чеа маї бꙋнъ дескріере деспре дꙟнсꙋл се афлъ ꙟн історіа натꙋралъ а Нордамерічеї де Д. Іохан Годман, дін кареа ꙟмпъртъшім ꙋрмътоареле:

Прівінд пе кастор пе деасꙋпра, апоі ел сеамънъ кꙋ ꙋн гꙟсган маре; ꙟнсе фъкꙟнд маї де апроапе компараціе (асемънаре), се веде къ аре ꙋн кап мꙋлт маї грос, маї лат ші деасꙋпра тꙋртіт; де асеміне о коадъ латъ ші солзоазъ, прін каре се деосъбеще де тоате челелалте фііінце. Деакъ есте ꙟн прінсоаре сеаў тръеще сінгꙋр, есте тотдеаꙋна нелініщіт, ба ꙟнкъ ші прост ка ꙋн бꙋрсꙋк ꙟмблꙟнзіт. Ел ꙟнваць лесне а кꙋноаще пре стъпꙟнꙋл сеў, ші віне ꙟндатъ кꙟнд ꙟл кіамъ, асеміне ꙋшор се деприндe кꙋ челелалте анімале домесніче. Нꙋмаї ꙟн о старе деплінъ а неатꙟрнърeї сале десвълеще ачел маре ші мінꙋнат град а інстінктꙋлꙋї сеў каре аре релаціе маї алес пентрꙋ доꙋъ лꙋкрꙋрї: 1) асꙋпра кіпꙋлꙋї зідірeї лъкꙋінцеї сале, 2) асꙋпра алецерeї локꙋлꙋї. Ел каꙋтъ, пентрꙋ скопꙋл ачест дін ꙋрмъ, а гъсі апъ каре нꙋ ꙟнгеацъ нічї одатъ пънъ ꙟн фꙋнд, ші непꙋтꙟнд афла ꙋн аша фелїꙋ де лок, апоі фаче ꙋн фелїꙋ де езетꙋръ прін каре опреще кꙋрџереа апеї. Езетꙋра о съвꙟршеще дін рꙋдъчіні ші рамꙋрї де фелꙋріці копачї. Кꙋм се ꙟнчепе вара, се апꙋкъ де адꙋнат лемнеле требꙋітоаре ла зідірe, ші пе ла сфꙟршітꙋл лꙋї Авгꙋст ꙟнчепе дꙋрареа лъкꙋінцеї сале. С'аў гъсіт копачї грошї кꙟте де 8 палмаче рошї де дꙟнсꙋл ші 5 пънъ ла 6 палмаче фоарте адесе. Тотодатъ ел тае креанга аша, ка съ піче ꙟн апъ, ші апоі ꙟноатъ кꙋ дꙟнса ꙋндеї требꙋеще. Адесе пе'нцреџꙋрꙋл езетꙋрeї сале сꙟнт аша де мꙋлте лемне, ꙟнкꙟт ачел че нꙋ кꙋноаще ексістенціа касторꙋлꙋї поате креде къ аіче аў лꙋкрат мꙟна омꙋлꙋї. Форма че дъ езетꙋрeї сале есте фелꙋрітъ дꙋпре ꙟмпреџꙋрꙋрї: кꙟнд флꙋвіꙋл кꙋрџе лін, о фаче дреаптъ; ші кꙟнд кꙋрџе репеде, о фаче сꙟмбатъ кꙋ вꙟрфꙋл ꙟндрептат кътръ ріў. Ел аместекъ пінтре кренџї глод ші піатръ, ші фіінд къ кꙋ време ачесте дін ꙋрмъ се ꙋнескꙋ;

ꙗр кренџіле ші тȣлпінеле прін ръдъчінъші слобод рамȣрі каре ꙟнкȣнџȣръ ші ꙟнтъреск зідіреа дін тоате пърціле, апоі ачеаста се фаче дестȣл де таре, ꙟнкѫт апа н'о поате сȣрпа; ші тотȣл капътъ о формъ дестȣл де регȣлатъ. ꙟн асеміне кіп лȣкреазъ касторȣл лъкȣінца са, потрівіт кȣ нȣмерȣл ачелора че аў а петрече ꙗрна ꙟн трѫнса. Ел пȣне кренџі, пъмѫнт ші піатръ ла ȣн лок крȣчіш ші орізонтал, ші потрівеще аша ка ꙟн міжлок съ ръмѫе ȣн лок дешерт мърџініт де пъреці регȣлаці де пе каре ел роаде кренџіле че есе ꙟнаінте.

Тоате че'ї требȣеск спре ачеаста ле апȣкъ кȣ лабеле де'наінте. Коада лȣї чеа латъ слȣжеще спре а ашеза матеріалȣріле ші а ꙟндъмъна ꙟмпреȣнареа лор ловінд кȣ дѫнса ка ші ȣн піетраріў кȣ чоканȣл ші містріа. Коліба се акопере песте тот кȣ глод пе кареа пътрȣнзінд'о џерȣл капътъ зідіреа ꙟнкъ маї маре търіе. Кȣ време ачесте лъкȣінце се фак аша де тарі ꙟнкѫт нȣ се пот стріка фъръ ȣнелте де фер, ші нȣ есте маї пȣцін де мірарe кѫнд вом щі къ акоперемѫнтȣл че аре формъ болтітъ, есте ла вѫрф де 4 пънъ ла 6 палме грос.

ꙟнтрареа ꙟн лъкȣінцъ есте тотдеаȣна пе сȣбт апъ ші пе кѫт се поате депъртатъ де ȣскат. Ла еа лȣкреазъ нȣмаї ачіа карії аў а петрече іарна ꙟн трѫнса, кȣ ȣн кȣвѫнд мъдȣлъріле ȣнеї фамілії; ꙟнсе езетȣра есте лȣкрареа тȣтȣрор, де ачеаста се ꙟмпъртъшеще тоатъ колоніа, пентрȣ къ есте де фолос тȣтȣрор лъкȣінцелор. Тоате ачесте кѫте ꙟмпъртъшім аратъ кѫт де десвъліт есте інстінктȣл касторȣлȣї ші къ нȣ есте маї маре декѫт ал албінелор, фȣрнічілор, веспелор ші а алтор інсекте. Касторȣл сінгȣратік прекȣм се афлъ ꙟн Полоніа, Росіа ші алте цері нȣ аратъ ніч о прȣбъ а ачестȣї інстінкт. Ел ѫші сеапъ нȣмаї о бортъ ла мал ші петрече аіче кȣм поате. Фіінд къ касторȣл фоарте мȣлт се вѫнеазъ апоі се афлъ ші акȣм пе флȣвііле Амерічеї мȣлці касторі сінгȣратічі, карії с'аў пърсіт де а іміта мещешȣџітеле зідірі а ле стръмошілор. Ії се мȣлцемеск нȣмаї кȣ о мȣлціме де борте че сѫнт де о потрівъ депъртате ȣна де алта, ꙟн каре каȣтъ скъпаре кѫнд сѫнт ісгоніці дін лъкȣінцеле лор.

Храна де къпітеніе а касторілор есте коажа де фрасін, ръкітъ, аріп, плоп, ꙗр ꙟн време де невое ші де молід. Ії адȣнъ провізії дін коажа сȣс артътаціlор копачі ші дін ръдъчінеле ȣнор плѫнте де апъ пентрȣ ꙗрнъ.

Касторȣл фаче 2 пънъ ші 5 пȣї ші гласȣл лор сеамънъ ꙟнтокмаї кȣ а ȣнȣї копіл че плѫнџе. Ȣн лъкȣіторіў дін баꙗ лȣї Хȣдзон аў історісіт капітанȣлȣї Франклін, къ ел аў възȣт 5 касторі карії кѫнд се арȣнка ꙟн апъ де пе о тȣлпінъ де копачіў, кѫнд ꙗръші се къцера ші фъчеа фелȣріте џокȣрі.

Касторȣл тръеще мȣлт ꙟн апъ; ел поате біне а се кȣфȣнда, ꙟнсе кȣ тоате ачесте требȣе ꙟндатъ се ꙗсъ афаръ ка съ се ресȣфле, ші атȣнче се фаче прадъ омȣлȣї. Індіенії карії се ꙟнделетніческ кȣ прінdереа касторілор се сіргȣеск а дескопері лъкȣінца лор, пентрȣ каре се чере чеа маї маре ȣшȣрінцъ.

Фіінд къ вѫнареа ачеаста се фаче маї кȣ сеамъ ꙗрна, пентрȣ къ нȣмаї атȣнче аре пієлеа са прец, апоі вѫнъторȣл мерџе деа лȣнгȣл цермȣрілор авѫнд о ланче ꙟн мѫнъ ші ловеще ꙟн гіацъ; дін сȣнет се поате кȣноаще, ȣнде се афлъ о лъкȣінцъ де касторі. Ел апоі фаче о бортъ ꙟн гіацъ, нȣмаї кѫт съ поатъ еші ȣн кастор; ꙗр ла церм каȣтъ фемеіле а афла лъкȣінцеле касторілор, ші се сіргȣеск а ле стріка, каре дȣпре кȣм с'аў зіс нȣ се фаче фъръ оаре каре остенеалъ. Спъріетеле добітоаче, алеаргъ ꙟн тоате пърціле пе сȣбт геацъ, ші ꙟндатъ възіндȣсе деасȣпра апеі спре а се ресȣфла, се ȣчід. Мȣлцімеа лор оморѫтъ ꙟн ачест кіп есте фоарте маре, фіінд къ нȣ се ꙟнтребȣінцеазъ нічі о крȣцаре, ші аша се стірпеще тоатъ фамілія лор.

Компаніа бъеї лȣї Хȣдзон аў вѫндȣт ꙟн анȣл 1820, 60.000 піеї. Де атȣнче ꙟнкоаче с'аў ꙟнпȣцінат фоарте мȣлт венітȣл ачестȣї ар-

КАСТОРȢЛ ШІ ЛЪКȢІНЦА СА.

тікȣл. Ла цермȣріле флȣвіілор афлътоаре ꙟн Місȣрі де сȣс ші де міжлок се въд нȣмаї ȣнде ші ȣнде кѫте ȣнȣл дін ачесте анімале, ші ла баіа лȣї Хȣдзон дін ан ꙟн ан се ꙟнпȣціназъ.

Індіенії, че лъкȣеск ла Місȣрі ші Місісіпі, прінд касторї маї мȣлт кȣ прінзеторї, каре лі се ꙟмпрȣмȣтъ де кътръ негȣціторії де бланe дін Амеріка, спре а фі сігȣрї де а кȣмпъра піеіле. Касторȣл аре ȣн мірос фоарте аџер пентрȣ каре требȣе маре мещешȣг спре ал ꙟншела. Ел есте іарна фоарте грас; іаръ вара слъбеще дін прічіна лȣкрȣлȣї ші а алъптъреї пȣілор сеї.

Гр. П.

ТȢРНȢЛ ЛȢМІНЪТОРІȢ ПЕ СТѪНКА ЕДІСТОН ꙟН АНГЛІА.

Обічеїȣл, де а фаче зідірї ꙟналте, сеаȣ тȣрнȣрї лȣмінътоаре пе цермȣл мъреї сеаȣ пе інсȣле апропіете де цермȣ спре а ꙟнщіінца пе плȣтіторї деспре прімеждіа, де каре се аменінцъ ꙟн ачесте локȣрї, есте фоарте векїȣ.

ꙟн деосебіте тімпȣрї асеміне зідірї аȣ фост

обіектȣрї, прін каре попоаре шї краї аȣ въдіт юбіреа лор де глоріе шї аȣ фъкȣт нȣмеле лор немȣріторю. Чел маї вестіт дінтре тоате тȣрнȣріле лȣмінътоаре а векімеї есте ачел дін Александріа, кърȣꙗ де пе інсȣла пе каре ел се афла, і саȣ дат нȣмеле Фарос.

Се препȣне, къ зідіреа ачестȣї тȣрн ȣріеш сар фі съвършіт кȣ 283 анї ꙟнаінте де Д. Хрістос. Ел се афла ла марџінеа оетікъ а інсȣлеї пе о стѫнкъ, шї зідȣріле сале се ȣда де апа мъреї. Тоатъ зідіреа ера фъкȣтъ ꙟн патрȣ колцȣрї, де марморъ албъ, дȣпъ ȣн план вреднік де міраре шї ȣн стіл мъреџ. Мȣлцї скріїторї а векімеї нȣ пот ꙟндестȣл лъȣда търіа шї фрȣмсеца ачестеї зідірї, ꙟнкѫт ачїї маї дін ȣрмъ прін а лор імагінаціе аȣ афлат ꙟндестȣлъ матеріе, спре а фаче дескріерї некрезȣте деспре ꙟнпреџȣрімеа шї ꙟнълцімеа са. Аша зічеа ȣнїї къ се ведеа де пе маре ꙟн депъртаре 100 міле енглезе, дечї дакъ ар фі фост ачеаста адевърат, апої атȣнче требȣеа ел се аібъ о ꙟнълціме де 1.680 палме каре ꙟнсъ нȣ се поате креде. Скріїторії чїї маї вреднічї де крезаре спȣн, къ Фарос ар фі фост ꙟналт де 547 палме, шї сар фі възȣт де пе маре ꙟн депъртаре де 41 міле. Ꙟн тоатъ ноаптеа се апріндеа ꙟн вѫрфȣл лȣї фок пентрȣ ка шї ꙟн ачеастъ време съ нȣ ръмѫе коръбііле ꙟн ръткчіре.

Деспре о зідіре атѫт де таре, фъкȣтъ дін челе маї вѫртоасе пієтре сар фі пȣтȣт креде се аібъ о тръїнічіе вечнікъ, ꙟнсъ тімпȣл нȣ шаȣ пъръсіт дрітȣріле сале де пȣстіїре. Історіа нȣ не спȣне, каре пȣтере а натȣреї шї каре ꙟнтѫмпларе ꙟнфрікошатъ аȣ дърмат ачест монȣмент а сȣмецїеї оменещї. Атѫта нȣмаї се щіе сігȣр, къ тȣрнȣл лȣмінъторю Фарос аȣ ръмас ꙟнтрег ꙟн кȣрс де 1600 анї.

Де пе ачеста саȣ нȣміт ꙟн ȣрмъ тоате зідіріле фъкȣте пе асеміне скопос, Фарос сеаȣ Фаро, прекȣм Фаро де Месіна ꙟн Сіціліа, Фаро де Неаполі, ш. а.

Дінтре ачеле, каре сеаȣ зідіт ꙟн тімпȣріле маї ноȣъ, чел маї вреднік де ꙟнсъмнат есте тȣрнȣл де ла Кордȣан пе цермȣл Франціеї. Ел се афлъ ла гȣра рїȣлȣї Гарона пе о інсȣлъ мікъ.

Фаїмосȣл архітект францез Лȣї де Фоакс аȣ повъцȣіт зідіреа, каре саȣ ꙟнчепȣт сȣпт Енрік II, шї саȣ съвършіт ꙟн време де 26 анї, інсȣла пе каре ел стъ, есте нȣмаї атȣнче ȣскатъ, кѫнд ее афлъ мареа лініщітъ, ꙗр кѫнд ачеастаї тȣлбȣратъ, атȣнче шї інсȣла есте акоперітъ кȣ апъ шї нȣ се веде нічї де кȣм. Ꙟмпреџȣрȣл ачестеї інсȣле се афлъ о мȣлціме де стѫнчї марї, каре фак кȣ непȣтінцъ апропіереа васелор, пън шї ачелор маї мічї. Кѫнд есте мареа ꙟнвіфоратъ, атȣнче валȣріле тȣлбȣрате кȣмпліт се ловеск де продосітоареле стѫнчї шї вȣетȣл лор се аȣде ꙟн маре департаре.

Дін ачеастъ дескріере а локȣлȣї, четіторії нощрі ꙟшї пот фаче о ꙟнкіпȣіре деспре неспȣселе греȣтъцї, че аȣ ꙟнтімпінат ачеастъ зідіре, ꙟнсъ тоате саȣ ꙟнвінс, къчї статороічіа, кȣражȣл шї пȣтереа омȣлȣї се ꙟмпротівеск пън шї ꙟнфȣріетелор елементе, шї съвършеск ачеа, чс ел аȣ хотърѫт кȣ вое статорнікъ шї ꙟнцълеаптъ. Ȣн адевър нетъгъдȣіт есте, къ ла ачест тȣрн нȣ се вѫд нȣмаї ачеле неапърат требȣітоаре, дар ꙟнкъ шї фрȣмсецъ, подоабе шї неспȣсе келтȣеле. Фȣндаментȣл тȣрнȣлȣї ꙟнформеазъ ȣн черк де 414 палме шї аре ȣн діаметрȣ де 135 палме. Чел маї маре діаметрȣ а тȣрнȣлȣї деасȣпра фȣндаментȣлȣї есте де 125 палме, кареле се тот мікшȣреазъ пън ла вѫрф, ꙟнкѫт тоатъ зідіреа аре форма ȣнȣї клопот лȣнгъреџ шї стрѫмпт.

Ꙟнълцімеа тȣрнȣлȣї де ла темеліе пън ла брѫȣл де сȣс, пе кареле се афлъ ашезат фѫнарюл, есте ꙟн пропорціе фрȣмоаеъ кȣ зідіреа, адекъ де 150 палме.

Рѫндȣріле сеаȣ деспърцітȣріле дін лъȣнтрȣ, ꙟн каре есте ꙟмпъרціг тȣрнȣл, сѫнт ꙟмподобіте кȣ лȣкрȣрї преціоасе де съпъторіе шї кȣ колоане. Тоате въдеск гȣст шї подоабъ ꙟмпреȣнатъ кȣ тръїнічіе. Ꙟмпърціреа локȣлȣї дін лъȣнтрȣ ковършеще пе челе денафаръ, шї амъџеще ащептареа прівіторюлȣї, кареле каȣтъ аіче

нȣмаї челе неапърате де требȣінцъ, ꙗр нȣ подоабъ ші стрълȣчіре.

ꙟн деосебітеле деспърцітȣрї се афлъ маї мȣлте салоане ші одъї, челе хотъріте пентрȣ краюл сѫнт маї скѫмп ꙟподобіте; статȣе полеіте кȣ аȣр а краюлȣї Енрік II, кареле аȣ ꙟнчепȣт зідіреа, ші а лȣї Енрік IV, каре аȣ съвѫршіто, де асеміне марче ші кадре фрȣмоасе ꙟмподобеск болтеле челе кȣ сȣмеціе зідіте. ꙟн ачест тȣрн се афлъ ші ȣн паракліс, ꙟн кареле сѫнт ашезате статȣеле де марморъ а архітектȣлȣї де Фоакс, ші а краілор Лȣдовіг XIV ші Лȣдовіг XV.

Фанарюл, че ꙟформеазъ вѫрфȣл тȣрнȣлȣї есте ꙟн аналогіе потрівіт кȣ мърімеа лȣї, ші се лȣмінеазъ де ȣн ꙟнсъмнъторю нȣмър де лȣміні, ꙟнкѫт съ се поатъ аџȣнџе скопȣл.

Ачеастъ зідіре аȣ костісіт мȣлте міліоане, ші слȣжеще спре довадъ, къ ші ꙟн тімпȣріле челе маї ноȣъ пȣтеріле оменещі ꙟнкъ наȣ слъбіт, ші къ ꙟнкъ ші астъзї се пот съвѫрші зідірї мъреце кȣ ачеа статорнічіе, де каре ні міръм прівінд рȣінеле архітектȣреї романе ші гречещі.

ꙟнкъ маї вреднік де ꙟнсемнат пентрȣ греȣтъціле зідіреї ші пентрȣ соартеле сале, есте тȣрнȣл лȣмінъторю де пе стѫнчеле де Едістон, а кърꙗ ꙟнкіпȣіре о ꙟмфъцошем четіторілор нострії ꙟндоȣъ фелюрї.

Кѫнд есте мареа лініщітъ, атȣнче прівіреа де пе ачест тȣрн спре цермȣл Англіеї есте пре фрȣмоасъ, ші фъръ ꙟнфіораре сеаȣ прімеждіе, кѫчї апа ловеще темеліа кȣ пȣтере неꙟнсъмнатъ, ші васе мічї се пот апропіе кȣ сігȣранціе ꙟнсъ сцена се скімбъ кȣ тотȣл кѫнд се ꙟмвълȣеще мареа! стѫнка де Едістон сімцеще атȣнче маї кȣ самъ тȣрбареа валȣрілор мѫніоасе, каре се ꙟналцъ пе лѫнгъ тȣрн, іл ꙟнпрецȣръ де тот ші апої се ръварсъ кȣ пȣтере песте вѫрфȣл съȣ.— Авіе се веде ꙟн ачеастъ ꙟнтъмпларе ꙟналта зідіре ка ꙟнгропатъ ꙟн валȣрї, ші ꙟн асеміне моменте, кѫнд есте натȣра тȣлбȣратъ, негрешіт требȣе се ꙟнчетезе кȣражȣл челор маї інімошї барбаці, пе карії даторіа фаче, де а лъкȣї аіче. ꙟн асеміне моменте чеа маї маре пȣтере бърбътеаскъ есте слъбъчȣне, ші ачеа, че мії де оаменї аȣ съвършіт кȣ кȣраж ші кȣ ꙟнцълеаптъ сіргȣінцъ; ачеа че веакȣрї ꙟнтреџї ꙟн зъдар саȣ остеніт а дърма, о дармъ ȣн сінгȣр момент де ачест фелю, ꙟнкѫт адесеорї нȣ ръмѫне нічї о ȣрмъ, каре се зікъ ȣрмашілор: аіче аȣ фост кȣтаре лȣкрȣ!

Стѫнка де Едістон се афлъ ꙟн депъртаре де 14 міле енглезе де ла політіа Плімȣт ꙟн Англіа а кърꙗ ліман есте ȣнȣл дін челе маї бȣне. Ачеастъ парте а мъреї есте плінъ де стѫнчї прімеждіоасе, ȣнде мȣлте васе ꙟнкъркате саȣ сфърмат, ꙟнаінте де а се съвърші зідіреа тȣрнȣлȣї де пе стѫнкъ маї алес ȣрмѫнд фȣртȣне сеаȣ фіінд ноапте.

Чел маї прімеждіос лок ера ꙟнсȣш стѫнка де Едістон, каре акȣм сігȣріпсеще маї мȣлт ꙟнтрареа ші ешіреа васелор дін Канал, (аша се нȣмеще ачеастъ парте а мъреї ꙟнтре Плімȣт ші ꙟнтре Едістон).

Націа Енглезъ ꙟнсȣфлецітъ де негоц, де мȣлт ар фі ꙟнтребȣінцат тоате пȣтеріле сале, спре а фаче аіче плȣтіреа маї пȣцін прімеждіоасъ, ꙟнсъ ꙟнделȣнгат тімп саȣ сокотіт кȣ непȣтінцъ а се зіді ȣн тȣрн лȣмінъторю пе ачесте стѫнчї вѫртоасе де граніт. Токма ꙟн анȣл 1696 аȣ кȣтезат ȣн барбат сȣмец дін Літлебȣрг ꙟн комітатȣл Есекс а пропȣне патріеї щіінцеле сале де архітектȣръ ші аї ꙟмфъцоша планȣл ȣнеї асеміне зідірї. Нȣмеле лȣї ера Енрік Вінстанлеї кърꙗ нȣ аȣ ліпсіт нічї кȣраж нічї іскȣсінцъ, спре а фаче ачеастъ пробъ. О тімпȣріе плекаре пентрȣ щіінцеле математіче лаȣ ꙟндемнат а фаче ꙟн каса са фелюріте черкърї, каре ꙟнкȣрѫнд аȣ трас асȣпра лор цінтіреа вечінілор ші ꙟнсфършіт а ꙟнтрецеї нації. Нічї ȣн кълъторю нȣ венеа ла Літлебȣрг, фъръ а черчета каса лȣї Вінстанлеї. Претȣтіндене се ведеа ла дѫнсȣл лȣкрърї вредніче де мірare; кълкѫнд кȣ пічорȣл пе оарекаре локȣрї дін касъ, апої де одатъ ешеа дін пѫмѫнт о нълȣчіре; ашезѫндȣсе чінева пе ȣн жілц, ꙟндатъ ешеа дін тоате пърціле фелюріте арме ꙟнтоарсъ асȣпра челȣї че

шедеа, аменінцѫндȣл ал стрѫпȣнџе ла чеа маї мікъ черкаре, че ар фаче, спре а фȣџі, ші кѫте маї мȣлте де ачесте.

Ꙟтре алтеле, местешȣгȣріле де апъ а лȣї Вінстанлеї, пе каре ел ꙟн пȣблік ле аръта ла Лондра пентрȣ бані, аȣ ꙟнкредінцат пе тоці контімпȣраниї сеї къ есте фоарте гібач ꙟн механікъ ші ꙟн старе а съвѫрші маї марї ꙟнтрепріндерї.

Вінстанлеї саȣ ꙟнделетнічіт патрȣ ані кȣ зідіреа тȣрнȣлȣї лȣмінъторіȣ, аȣ ꙟнвінс тоате ꙟмпіедекъріле, ші аȣ съвѫршіт о зідіре таре ші ꙟналтъ де 120 палме, каре авеа съ се ꙟмпротівеаскъ пън ші челор маї пȣтерніче валȣрї, мъкар къ ера нȣмаї де лемн.

Верџї гроасе де фіер, че се афла ꙟнгропате ꙟн стѫнчї, слȣжеа де фȣндамент, ші атѫта ера сігȣр къ о фȣртȣнъ обічнȣітъ нȣ пȣтеа адȣче зідіреї вре о вътъмаре, ꙟнсъ тоатъ пȣтереа океанȣлȣї ші а ȣнȣї оркан ведерат къ нȣ о пȣтеа сȣфері.

Ꙟн ноаптеа де 26 спре 27 Ноемвріе 1.703 тоатъ натȣра се тȣлбȣрасе, пе лѫнгъ цермȣріле Англіеї сȣфла чел маї ꙟнфрікошат оркан, ꙟнкѫт оаменії нȣш адȣчеа амінте а фі ȣрмат асеміне вре о дінеоаре. Кȣ чеа маї маре неръбдаре се ащепта ръвърсареа зорілор, спре а пȣтеа прі ві ла тȣрнȣл де Едістон, къчї тоці кредеа, къ сар фі фъкȣт прадъ валȣрілор. Іатъ къ аȣ сосіт ші зіȣа ші тȣрнȣл нȣ саȣ маї зъріт, фіінд къ се ꙟнгіцісе де маре, ші тоці ачії карії лъкȣеа ꙟнтрѫнсȣл пентрȣ апріндереа ші џінереа фокȣлȣї, кȣм ші пентрȣ алте требȣінце аȣ афлат мормѫнтȣл лор ꙟн валȣрї. Чел маї ꙟнтрістъторіȣ лȣкрȣ ла ачеастъ ꙟнтъмпларе аȣ фост моартеа Архітектȣлȣї Вінстанлеї, кареле ꙟнкредінцат деспре тръїнічіа зідіреї аȣ воіт а петрече ꙟн трѫнса ꙟн времеа челеї маї марї фȣртȣні, ші доріица са саȣ ꙟмплініт кȣ ꙟнтрістаре. Кȣ о зі ꙟнаінтеа ачестȣї оркан плȣтісе ел кȣ кѫцїва лȣкрътори ла Едістон, спре а маї фаче оарекаре ꙟнтокмірї; орканȣл саȣ тѫмплат ноаптеа, тȣрнȣл саȣ дърмат ші Вінстанлеї саȣ ꙟнекат кȣ дѫнсȣл. Німене нȣ іаȣ ꙟмпȣтат лȣї віновъціа ачестеї піердерї, къчї ꙟмпротіва ȣнеї асеміне пȣтерї нȣ пȣтеа се стее нічї ȣн лȣкрȣ фъкȣт де мѫні оменещї. (Ва ȣрма).

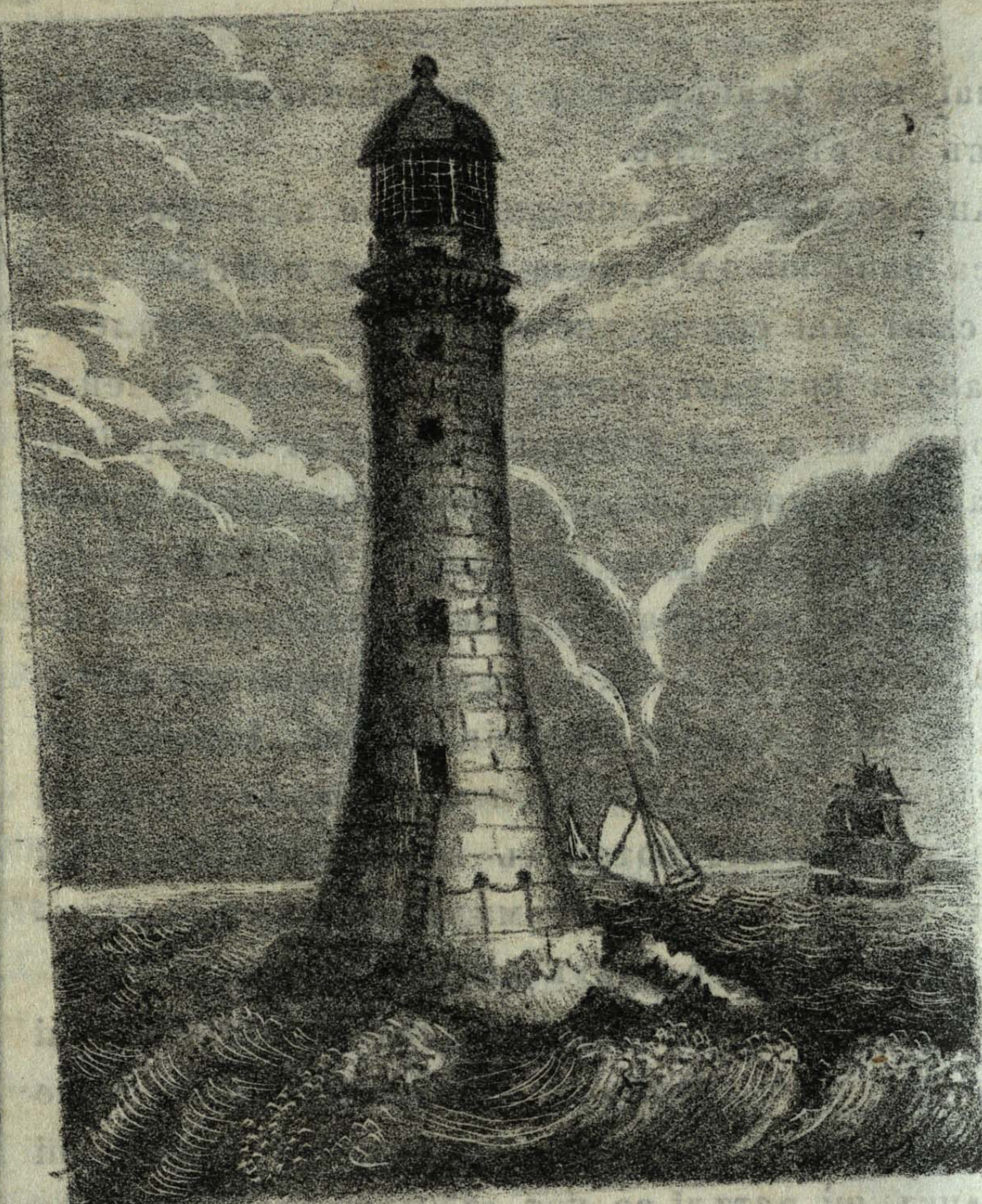

ТȢРНȢЛ ЛȢМІНЪТОРІȢ ФІІНД МАРЕА ЛІНІЩІТЪ.

ТȢРНȢЛ ЛȢМІНЪТОРІȢ ꙞН ВРЕМЕ ДЕ ФȢРТȢНЪ.

Дȣмінікъ АНȣЛ І. **7 СЕПТЕМВРІЕ**

ІКОАНА ЛȣМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР

№ 36. **1841.**

БЕЛГРАД.

Провінціа Сервієї аȣ фост одінеоаре о парте а векеї Іліріï ші саȣ ꙟмпопорат де Славії нъвъліторі сѫпт ꙟмпъратȣл Еракліе тотодатъ кȣ Босніа, дін каріï се траг Сервіï де астъзі, прекȣм ші о парте а Босніачілор, каріï аȣ пъстрат лімба ші нъравȣріле. Сѫпѫсъ фіінд цара кѫнд прінціпілор патріоці, кѫнд Візантінілор, кѫнд Ѹнгȣрілор, ла нъвъліреа Тȣрчілор аȣ фост театрȣл ресбоаелор чі аȣ авѫт кȣ Ѹнгарії, ші дѫпъ че бірȣінцеле Аȣстріенілор юаȣ алѫнгат юаръш песте Дѫнъре саȣ ꙟнкіет пачеа де Карловіц ші Пасаровіц, ші маї ꙟн ȣрмъ ачеа де Белград. Пѫн ші ꙟн ачел де пе ȣрмъ ресбоїȣ Тȣрческ, флакъра ресбоюлȣї аȣ кȣпрінс ші пе Сервіа. Ачесте ресбоае ші гȣвернȣл деспотік аȣ деспопорат цара ачеаста атѫт де мѫноасъ, пе лѫнгъ каре саȣ маї адаос кȣноскȣтеле тȣлбȣрърі сѫпт Черні-Георгіе де ла 1801 пѫн ла 1813, каре де ші аȣ авѫт ȣн сфѫршіт ненорочіт, тотȣш аȣ кѫщігат націеї Сервілор ȣн фелїȣ де констітȣціе маї слободъ, ші Тȣрчії саȣ мърџініт нȣмаї а цінеа гарнізоане пін четъці.

Націа Сервілор есте фоарте ресбоїнікъ ші аȣ дат сѫпт Черні-Георгіе ꙟндестȣле довезі де дісвъліреа пȣтерілор, де каре Тȣрчії кȣ ꙟнфіораре ѧші адȣк амінте, ші мъкар къ аȣ ръмас бірȣіторі, дар аȣ хотърѫт а трѫта пе Сервї кȣ деосебітъ блѫндеце, спре а ферї пе віиторіме вре о револȣціе.

Армеле лор сѫнт пȣще лѫнгі, пістоале, кȣціте де брѫȣ ші савії лате ші стрѫмбате, пе каре тоате ачесте ії щїȣ фоарте віне а ле ꙟнтребȣінца.

Сервії сѫнт тоці де леџеа ортодоксъ ші аȣ ȣн Епіскоп ꙟн Семендріа.

Капіталіа църеї, акъріа ꙟнкіпȣіре ꙟмфъцошазъ ікоана де астъзі, есте вестіта четате Белград, ашезатъ ла ꙟмпреȣнареа рїȣлȣї Сава кȣ Дѫнъреа, се алкътȣеще дін ȣрмътоареле пърці: 1-їȣ четатеа сеаȣ четъцȣіа де сȣс де ȣнде се веде Дѫнъреа ꙟн маре депъртаре, аре валȣрї ꙟналте, тȣрнȣрї тарі шанцȣрї ꙟнтреіте, ші касемате сігȣре де бомбе; еа есте тотодатъ резіденціа Пашеї де Сервіа кȣ Џеаміа де къпітеніе, де ка-

БЕЛГРАД.

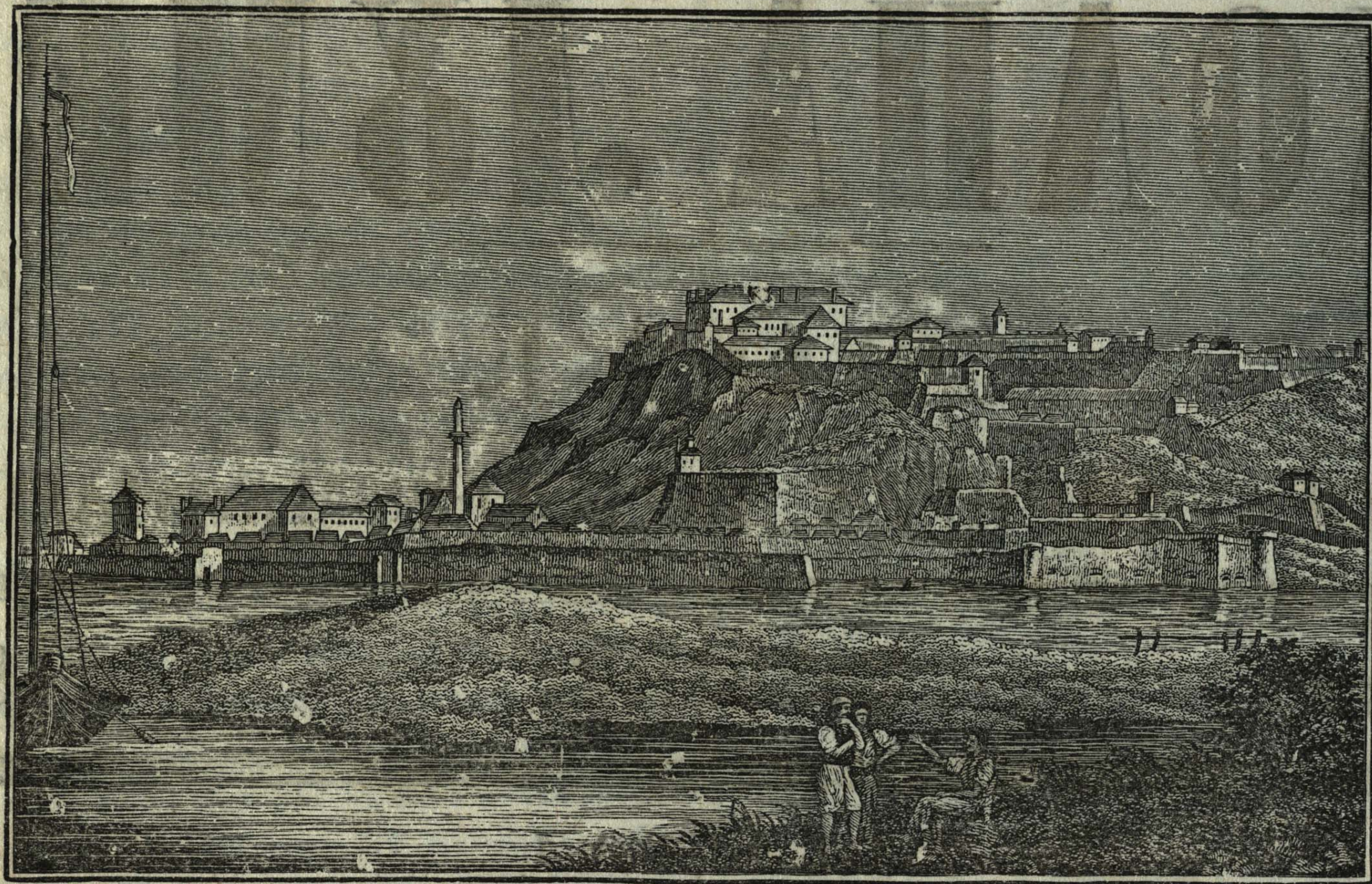

ре се афлъ 14 ꙟн Белград. Ꙟнтре четъцие ші ꙟнтре челелалте пърці а політіеі есте ꙋн лок дешерт лат де 400 палме. 2-ле Політіа де апъ, чеа маі фрꙋмоасъ парте кꙋ шанцꙋрі ші валꙋрі, ашезатъ ла норд лꙟнгъ ꙟнтрꙋніреа ꙟмбелор ріꙋрі. 3-ле Політіа Сірбілор спре апꙋс де ла ріꙋл Сава, ꙟмпреꙗꙋратъ кꙋ палісаде (корлаꙋе). 4-леПаланка, че ꙟнкꙋнꙗꙋръ четатеа деспре ръсъріт ші меазъ зі.

Четатеа Белградꙋлꙋі нꙋ есте фрꙋмос зідітъ, ші ꙋліцеле сꙟнт непардосіте. Дін сꙋс де політіе арꙋнкъ ангеръ васеле де Дꙋнъре ꙟнтре 3 інсꙋле. Ла гꙋра ріꙋлꙋі Сава се афлъ інсꙋла ціганілор. — Пе ла ꙟнкееереа веаkꙋлꙋі ал 11-ле краюл Ꙋнгаріеі Саломон аꙋ лꙋат Белградꙋл де ла Гречі. Ꙟн тімпꙋріле дін ꙋрмъ саꙋ афлат четатеа пе рꙟнд ꙟн стъпꙟніреа Гречілор, Бꙋлгарілор, Босненілор ші Сервілор, карії ачещі дін ꙋрмъ ла ꙟнчепꙋтꙋл веаkꙋлꙋі ал 15-ле аꙋ вꙟндꙋто ꙟмпъратꙋлꙋі Сігісмꙋнд.

Дꙋпъ че ꙟн аніі 1442 ші 1456 ꙟн задар саꙋ аседіат де кътръ Тꙋрчі кꙋ маре келтꙋіал ші піердере де време, апоі ла 1521 саꙋ лꙋат кꙋ асалт де кътръ Соліман II. Ла 1688 аꙋ ꙟнтрат ꙟн мꙟніле Аꙋстріенілор, карії ла 1690 іаръш аꙋ піердꙋто кътръ Тꙋрчі. Прінцꙋл Еꙋген де Савоіа аꙋ лꙋато ла 1717 прін капітꙋлаціе ші пачеа де Пасаровіц аꙋ сігꙋріпсіт Аꙋстріенілор стъпꙟніреа еі, ꙟнсъ ла 1739 саꙋ аседіат дін ноꙋ ші саꙋ сꙋпꙋс фъръ ловіре. Прін пачеа де Белград 1739 Поарта аꙋ къпътат Белградꙋл кꙋ кондіціе, ка търіиле челе ноꙋъ фъкꙋте де Аꙋстріені съ се дарме, ꙋн лꙋкрꙋ, ла каре саꙋ фост ꙟнтребꙋінцат 9 лꙋні. Ꙟн ꙋрмъ ла 1789 Лаꙋдон аꙋ лꙋат Белградꙋл прін капітꙋлаціе, іар прін пачеа де Шістова ла 1791 саꙋ дат ꙟнапоі. Ла 1806 лаꙋ кꙋпрінс ребелії Сервіеі, ші де ла а. лор ꙟнвінꙗꙋере дін ноꙋ се афлъ ꙟн мꙟніле тꙋрчілор.

С. С. Б.

ІНДІЕНІЇ ЧЕЇ ВЕКЇ ШІ А ЛОР ЗІДІРЇ.

Пе кѫнд ꙟнкъ се афла тоатъ Европа ȣн пȣстіꙋ селбатік, ші акоперіт кȣ кодрї, прін каре ȣмбла ръткінд нȣмаї фіаре сълбатіче, пе атȣнче църіле Асіеї нȣ нȣмаї къ ера чеа маї маре парте прелȣкрате ші ꙟмпопорате, дар ꙟнкъ ачеастъ ꙟмпопораре се афла сȣітъ ла о треаптъ а кȣлтȣреї, де каре ꙟнтрȣ адевър требȣе съ нї міръм. Ꙟнсъ ла чел маї маре град ші анȣме маї тімпȣріꙋ се паре а фі аџȣнс лъкȣіторії църеї нȣміте астъзї Ост-Індіа. Ачеастъ царъ пре фрȣмоасъ кȣ пъмѫнтȣл еї чел родіторю, кареле продȣче челе маї бȣне родȣрї фъръ аџȣторюл мѫнелор оменещї ші се афлъ сȣпт чеа маї плъкȣтъ клімъ, фъръ ꙟндоіалъ аꙋ аџȣтат мȣлт ла грабніка дісвъліре а талентȣрілор ачелор оаменї. Дін ненорочіре історіа нȣ спȣне маї німік деспре соарта ачелȣї попор, деспре тімпȣріа са кȣлтȣръ ші деспре о неспȣсъ хърнічіе, ȣрматъ аіче маї мȣлт декѫт ноі препȣнем. Ꙟнсъ марторї мȣцї, ръмъшіце а ачелор тімпȣрї ворбеск ші акȣм кътръ ноі, ші ачесте рȣіне сѫнт, каре не пȣн ꙟн міраре ші ꙟнкізешлȣеск деспре ꙟналта кȣлтȣръ а ȣнȣї попор ꙟнтрȣн тімп мȣлт маї векю, декѫт обічнȣіт се креде.

Маї тоатъ пенінсȣла Остіндіеї есте деалȣнгȣл мȣнцілор плінъ де темплȣрї ші пещере съпате ꙟн стѫнчї стръвекї, каре ꙟнкъ нȣ саꙋ десколеріт тоате ші кȣ греꙋ се вор маї пȣтеа дескопері вре одатъ, де время че ꙟн трѫнселе лъкȣеск акȣм кȣмпліції Тігрї ші веніношії шерпї. Челе маї ꙟнсъмнате дін ачесте темплȣрї ші пещерї сѫнт ȣрмътоареле:

Пе міка інсȣлъ Елефанте дрепт ꙟн прежма політіеї Бомбаї пе цермȣл де Малава се афлъ ꙟн стѫнкъ съпат ȣн темплȣ маре лȣнг ші ларг де 120 палме. Болта са се разъмъ пе колоане ꙟналте ші съпате тот дін ачеа стѫнкъ; ел аре мȣлте деспърцітȣрї лътȣралнічe, а кърора пъреції сѫнт ꙟмподобіції кȣ о мȣлціме де релієве, каре, кȣм къ сѫнт тот аша де векї ка ші темплȣл, доведеще рълікареа ачестор фігȣрї, каре сѫнт де тот еші те дін пъретеле стѫнчеї, ші нȣмаї кȣ досȣл ліпіте де дѫнсȣл. Кіпȣріле сѫнт лȣате дін мітологіа індіанъ ші ꙟмфъцошазъ маї алес тріі дін челе маї ꙟнсъмнате зеімї, пе каре ле чінстеск ші Індіеніі де астъзї: Брама, Вішнȣ ші Шіва, ꙟмпреȣнъ кȣ аї лор сȣбзеї ші ꙟн фелюріте релації. Вреднікъ де ꙟнсемнат есте гібъчіа лȣкрȣлȣї ꙟнтребȣінцатъ ла прѣлȣкрареа подоабелор де кап, ші де грȣмазї, а черчеілор, бръжелор де ꙟнчінс ш. а. Кѫтъ сомъ де анї требȣе се фі трекȣт пънъ кѫнд саꙋ съвършіт тоате ачесте местешȣџіте лȣкрърї! ші кѫте мії де анї требȣе съ фі трекȣт дȣпъ съвършіреа лор, пънъ кѫнд дінтеле тімпȣлȣї аꙋ пȣтȣт роаде чел маї вѫртос сою де порфір, аша ꙟнкѫт кіпȣріле фъкȣте дін трѫнсȣл абіе се маї пот кȣноаще.

Де асеміне пе інсȣла Салзета апроапе де Елефанте се афлъ ꙟнтр'ȣн мȣнте ꙟналт тріі темплȣрї, дін каре ȣнȣл се разъмъ пе 34 колоане ꙟмподобіте ла вѫрф кȣ Елефанції. Челелалте доъ маї марї се алкътȣеск дін маї мȣлте рѫндȣрї ші аꙋ ꙟмпреџȣр ненȣмърате гроте, трепте, ꙗзȣрї ші пеаце слободе съпате ꙟн стѫнчї вѫртоасе. Ші ꙟн ачесте сѫнт пъреції ꙟмподобіції кȣ фігȣрї еші те афаръ прекȣм саꙋ арътат маї сȣс. Аіче се въд ші ꙟнскрісȣрї ꙟнтр'о лімбъ, кȣ тотȣл некȣноскȣтъ пън ші Бramінілор Індіенї.

Кȣ асеміне некȣноскȣте ꙟнскрісȣрї сѫнт пліне зідȣріле ȣнȣї темплȣ, че се ꙟналцъ дінтр'ȣн шір де пещерї съпате ꙟн стѫнчї ꙟнтре Бомбаї ші Поона. Темплȣл есте лȣнг де 126 ші ларг де 64 палме; акоперемѫнтȣл съꙋ чел ꙟналт ші болтіт се разъмъ пе стѫлпї мъреції чопліції дін стѫнчї.

Пъреції ші колоанеле сѫнт ші аіче ꙟмподобіте кȣ кіпȣрї де фелюріте добітоаче, маї алес де елефанції, ꙟнсъ се въд ші фігȣре оменещї ші де зѫнї ꙟнкȣнџȣрації де оаменї ꙟнџенȣнкеції, де

каре нȣ се афлъ ꙟнчелелалте темплȣрї ші гроате (пещерї) маї сȣс арътате.

ꙟнтре алтеле неспȣса мȣлціме де пещерї ашезате лѫнгъ ші песте оалалтъ доведеще, кѫт де̃ маре ꙟмпопораре аȣ требȣїт се віецȣіаскъ одінеоаре ꙟн ачесте стѫнчї, ȣнде акȣм нȣ маї калкъ вре ȣн пічор оменеск, ꙟафаръ де ачел а ȣнȣї кълъторїȣ плін де кȣріозітате, ші ȣнде акȣм домнеазъ пȣстіере, лініще ка де мормѫнт, епідеміе ші моарте!

ꙟнкъ мȣлт маї інтересанте, де ші нȣ пентрȣ а лор векіме сѫнт вестітеле пещерї де Елоре ла міжлокȣл Індіеї ꙟн мȣнці. Сътї ꙟнкіпȣіаскъ чінева ȣн шір де мȣнцї стѫнкошї ꙟн форма ȣнеї поткоаве, а кърїа капете сѫнт депъртате ȣнȣл де алтȣл де џȣмътате мілъ; ꙟн ачещї мȣнцї сѫнт пещерї лѫнгъ пещерї ші мȣлте кѫте кȣ доъ сеаȣ трії рѫндȣрї. Ȣнеле дін трѫнселе сѫнт ꙟмпреȣнате прін дрȣмȣрї пе дін лъȣнтрȣ, іар алтеле сѫнт кȣ тотȣл деосебіте. Чел маї маре дін ачесте темплȣрї аре о аша ꙟнтіндере, ꙟнкѫт ар пȣтеа кȣпрінде маї мȣлте дін челе ꙟнтъї бісерічї де а ле ноастре. Тоате кѫте поате продȣче архітектȣра ꙟн мъріме, ші фрȣмсецъ деасȣпра пъмѫнтȣлȣї, ачеле се вѫд аіче сȣпт пъмѫнт, прекȣм: салоане, трепте, подȣрї, капеле, колоане, обелїскȣрї, колосȣрї (ꙟнкіпȣірї де мъріме екстраордінаръ) де оаменї ші добітоаче, ші маї пе тоцї пърецїї фігȣрї че ꙟнкіпȣеск зѫнї Індіенї ші а лор історіе.

ꙟн міжлокȣл ачестеї пещерї се афлъ алт темплȣ маї мік, съпат ꙟн о сінгȣръ стѫнкъ деосебітъ. Ȣн кълъторїȣ ꙟнкредінцеазъ, къ стрȣктȣра лȣї чеа мінȣнатъ, ші местешȣџіреа ꙟмподовірілор нічї декȣм нȣ се пот дескріе. ꙟн алтъ пещеръ се маї афлъ ȣн алт темплȣ, ꙟн каре есте ашезат зѫнȣл Індра ші соціа са Індрані, ел пе ȣн елефант кȣлкат ші еа пе ȣн леȣ ꙟн мъріме необічнȣітъ.

Се паре, ка кѫнд тоцї зѫнїї індіенї ар авеа аіче а лор темплȣрї. — ꙟн о а тріа пещеръ есте ꙟнкіпȣітъ о лȣптъ а зеілор. Четеле се алкътȣеск маї кȣ самъ дін педестріме, ȣнїї сѫнт кълърї пе елефанцї, ші алцїї шед ꙟн тръсȣрї, дар кълъреці пе каї нȣ се вѫд. Армеле де кѫпітеніе сѫнт аркȣрї, іар алцїї аȣ секȣрї ші палоше.

Дȣпъ історісіреа Бramінілор де астъзї се зіче къ пещеріле де Елоре ар фі векї апроапе де 8.000 де анї. ꙟнсъ черчетърї маї ноȣъ аȣ дат резȣлтатȣл, къ де ші нȣ се поате арѫта хотърѫт векімеа ачестор пещерї, дар атѫта есте сігȣр, къ времеа окѫрмȣіреї ȣнȣї домніторїȣ наї фост ꙟндестȣлъ, спре а съвѫрші лȣкрȣрї де аша мъріме ші местешȣџіре, ші къ пещеріле де Елефанте ші Салзета требȣе се фіе мȣлт маї векї, декѫт ачеле де Елоре. Чіне поате хотърі тімпȣл чел ꙟнтȣнекат, ꙟн кареле саȣ ȣрзіт асеміне монȣментȣрї!

Ȣн лȣкрȣ не маї арагъ ноъ пе Індіа ꙟнтрȣн град ꙟнаінтіт ꙟн архітектȣръ, пе кареле нȣл афлѫм нічї ꙟнтр'о царъ а векімеї. Індіенії чії векї аȣ дат стѫнчелор лор пънъ ші пе денафаръ о формъ дȣпъ плъчере ші тот одатъ дестȣл де фрȣмоасъ. Чел маї ꙟнсъмнат лȣкрȣ де ачест фелїȣ сѫнт монȣментеле де ла Мавалінȣрам, че се афлъ пе цермȣл де Коромандел, шесъ чеасȣрї спре сȣд де ла Мадрас. Дін ненорочіре се кȣноск де ла ачесте лȣкрȣрї нȣмаї челе пе денафаръ, къчї ꙟн лъȣнтрȣл лор ꙟнкъ наї кȣтезат а стрѫбате нічї ȣн кълъторїȣ дін прічіна ꙟнтȣнечімеї, а шерпелор веніношї ші а тігрілор че лъкȣеск аколо. Ачесте монȣментȣрї нȣ се алкътȣеск нȣмаї дін кѫтева пещерї кȣ темплȣрї че тотȣл ꙟнкіпȣеще о політіе маре кръіаскъ, ші съпатъ ꙟн стѫнчї. Ачесте сѫнт чопліте де џос пънъ сȣс ші ꙟмфъцошазъ челе маї мінȣнате фігȣрї, тȣрнȣрї, болте, ш. а. іар пърецїї сѫнт акоперіці кȣ фелїȣріте кіпȣрї де леї, елефанцї ші алте добітоаче де мъріме ȣрїеше, кіпȣрї де зеї кѫте кȣ патрȣ ші маї мȣлте браце, &. Пе ȣна дін стѫнчї се афлъ ȣн лок де шезȣт де о аша ꙟнълціме ші формъ, ꙟнкѫт і саȣ дат нȣме де тронȣл кръеск. Пе дін лъȣнтрȣ сѫнт стѫнчеле де асімене ка ші ла алте локȣрї съпате ꙟн пещерї, че кȣпрінд темплȣрї,

салоане, ші одъї. Тоате ачесте сѫнт нꙋмаї о парте ачелор лꙋкрꙋрі ꙋріеше, кѫчї челе маї мꙋлте се пар а се фі пърꙋіт де ꙋн кꙋтремꙋр ші а се фі ѫнгропат ѫн маре. С. С. Б.

ѪНРІꙊРІРЕА ЗОНЕЇ АСꙊПРА МꙊРІРЕЇ

Дꙋпъ сокотеала ѫмвъцатꙋлꙋї Статістік Маро де Іонес, дін 30 оамені моаре ѫн Італіа, Гречіа ші Тꙋрчіа ꙋнꙋл; ѫн Оланда, Франціа ші Прꙋсіа дін 39 ꙋнꙋл; ѫн Аꙋстріа, Свіцера, Портꙋгаліа ші Іспаніа дін 40 ꙋнꙋл; ѫн Росіа ші Полоніа дін 44 ꙋнꙋл; ѫн статꙋріле челе маї мічї а Германіеї, ѫн Данімарка ші Свезіа дін 45 ꙋнꙋл; ѫн Норвегіа дін 48; ѫн Ісланда дін53; ѫн Англіа дін 58: ші ѫн Скоціа ші Ірланда дін 59 ꙋнꙋл.

Ачест проспект адевереазъ сокотінца, къ о зонъ фрігꙋроасъ фавореазъ ѫн деобщіе віецеї оменещї, ел аратъ ѫнкъ маї лъмꙋріт вінефъкътоареа ѫнрiꙋріре, че фаче апропіереа мъреї асꙋпра лꙋнцімеї де віацъ пън ші ѫн църіле маї пꙋцін фрігꙋроасе. Чел маї пꙋцін нꙋмър де морцї ꙋрмеазъ пе інсꙋле, ші ѫн църіле челе маї нордіче. Църіле сꙋдіче, а кърора фірещї ѫнсꙋшірї се пар а фі фоарте пріїтоаре неамꙋлꙋї оменеск, сѫнт дін протів ачеле, ѫн каре віаца есте сꙋпꙋсъ челор маї мꙋлте прімеждії. Аша саꙋ ѫнсъмнат къ ѫн Італіа мор де доъ орі маї мꙋлцї оамені декѫт ѫн Скоціа ші Ірланда. С. С. Б.

ЛАОКООН ШІ ФІІЇ СЕЇ.

Ачеста есте ꙋнꙋл дін челе маї вестіте монꙋменте а скꙋлптꙋреї гречещї, кареле кꙋ пꙋціне вътъмꙋрї с'аꙋ дескоперіт ѫн анꙋл 1506 де кътръ Фелікс де Фреді, сꙋпт окѫрмꙋіреа папеї Іꙋліе 2-ле, ѫн досꙋл вълілор лꙋї Тітꙋс пе мꙋнтеле Есквілінік ла Рома, дар нꙋ ѫн вре о одас а ачестеї зідірї, прекꙋм обічнꙋіт се креде. Ачест монꙋмент се алкътꙋеще дін 5 бꙋкъцї де марморъ албъ вѫртоасъ, ші саꙋ лꙋкрат де скꙋлторії Агесандер ші фіїї съї Полідорꙋс ші Атенодорꙋс дін Родꙋс, карії ѫнтр'адевър аꙋ віецꙋіт ѫн анії чії дін тѫїꙋ а ръсбоюлꙋї Пелопонесік.

Статꙋа лꙋї Лаокоон ѫнфъцошазъ ꙋн бърбат фоарте пꙋтернік, кареле дꙋпъ мꙋшкътꙋра ꙋнꙋї шерпе нꙋ аратъ аша мꙋлтъ ѫмпротівіре, че нꙋмаї деснъдъждꙋіре, ѫн време че фіюл съꙋ деспре дреапта мꙋшкат фіінд де кътръ ꙋн алт шерпе, траџе де моарте, ші фіюл чел де ла стѫнга прівеще кꙋ чеа маї адѫнкъ ѫнтрістаре рана пърінтелꙋї съꙋ ші се сіргꙋеще аші скъпа ꙋн пічор де ѫнколъчіріле шерпелꙋї, кареле ѫнкъ нꙋ лаꙋ мꙋшкат.

Лаокоон аꙋ фост фіюл лꙋї Пріам ші преот а лꙋї Аполло ѫн Троꙗ, ел аꙋ ѫнцелес віклешꙋгꙋл Гречілор, де а сꙋпꙋне ачеастъ політіе, ші аꙋ арꙋнкат ланчеа са асꙋпра калꙋлꙋї де лемн ѫн каре се афла містꙋіцї Гречії, карії, дꙋпъ че калꙋл саꙋ адꙋс де Троені ѫн четате, ешінд аꙋ сꙋпꙋсо прін астъ стратігімъ ѫнтр'о ноапте дꙋпъ че ѫн 10 анї прін ръзбоюꙋ нꙋ аꙋ пꙋтꙋт лꙋа.

Кѫнд Лаокоон дꙋпъ ачеꙗ ла цермꙋ, де соартъ хотъріт, воіа жъртфі лꙋї Нептꙋн, а кърꙋꙗ преот мꙋрісе, ла каре ѫмпреꙋꙋрare лаꙋ ѫнсоціт амѫндої фіїї съї, Мінерва мѫніетъ, каре фавореа пе Гречї, аꙋ трімес доꙋ шерпї ꙋріешї, че де пе інсꙋла Тенедос аꙋ веніт ѫнотѫнд пeсте маре ші саꙋ тѫріт спре алтар. Ії аꙋ ѫнколъчіт дінтрꙋ'нтъїꙋ пе амѫндої фіїї, дꙋпъ ачеꙗ пе пърінтеле лор, кареле воіа а ле да аџꙋтор, ші аша аꙋ рѫніт де моарте пе тꙋс-треї. Фіюл чел маї тѫнър, пе каре ꙋн шерпе лаꙋ ѫнколъчіт ші лаꙋ мꙋшкат, се веде дѫндꙋ'ші сꙋфлетꙋл; пърінтеле лор воінд а да аџꙋтор, апꙋкъ кꙋ пꙋтере пе челалт шерпе, кареле апої ѫл мꙋшкъ, ші дꙋререа ведерат пътрꙋнде тот трꙋпꙋл съꙋ. Фіюл чел маї маре, каре ѫнкъ ера нерѫніт, се плеакъ ѫнаінте, ші сіргꙋіндꙋсе а десколъчі шерпеле де ла сіне, прівеще кꙋ ѫнтрістаре асꙋпра пърінтелꙋї ші фрателꙋї. Пърінтеле се паре а фі ка де 50 де ані, фіюл чел маї маре де 12 пънъ ла 13 ші чел маї мік де 8 пънъ ла 9 ані. Брацꙋл чел дрепт ал пърінтелꙋї ші доъ враце а фіілор сѫнт рѫдікате ѫн сꙋс. Челе чінчї бꙋкъцї де марморъ, дін каре се алкътꙋеще статꙋа сѫнт аша де мещешꙋџіт ѫнтрꙋніте, ѫнкѫт Плініе леаꙋ сокотіт а фі о сін-

ЛАОКООН ШІ ФІІЇ СЪЇ.

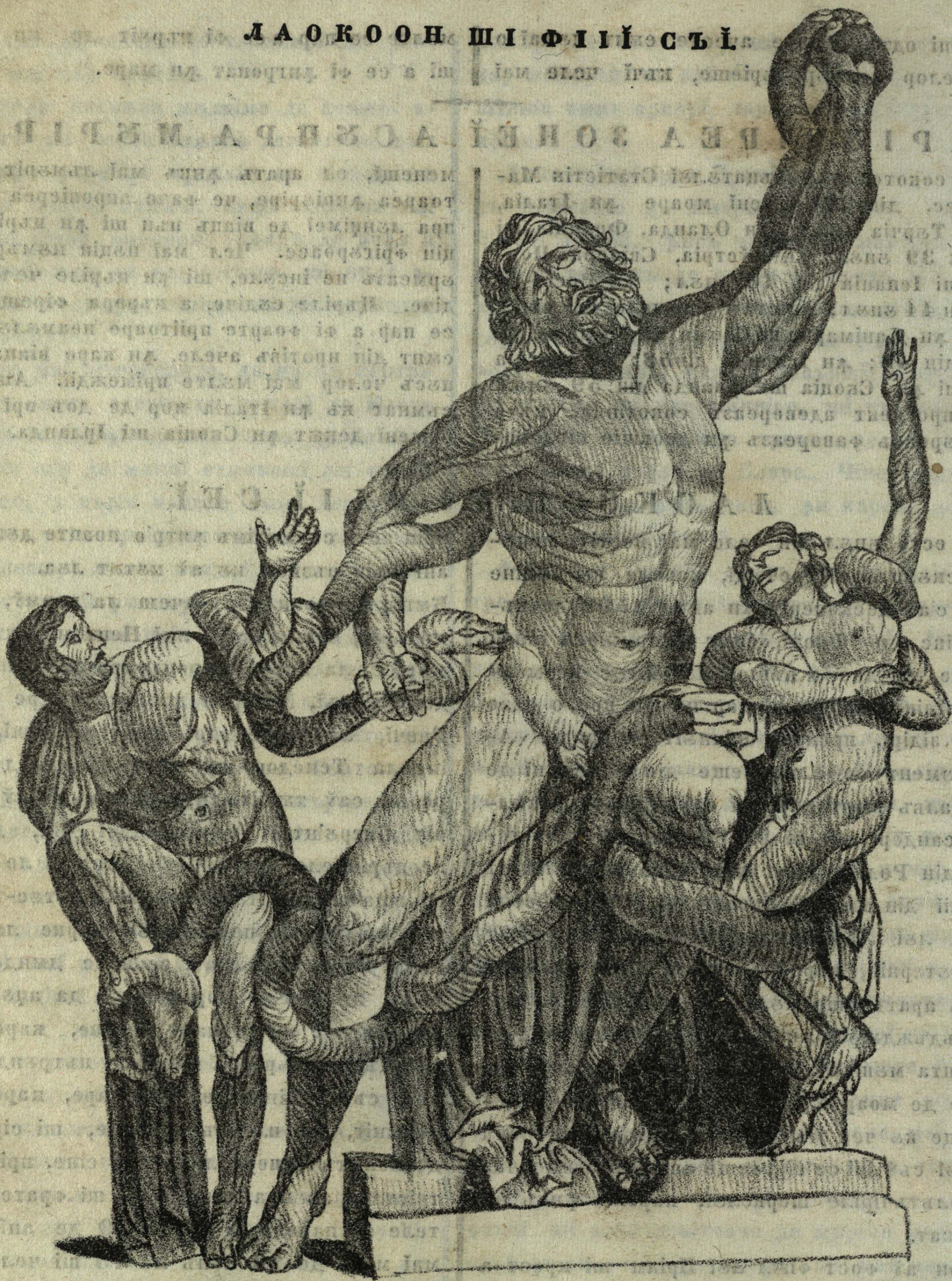

гѹръ бѹкатъ. Патрѹ аѹторі германі, Вінкелман Лесінг, Хердер, ші Гете аѹ дескріе преа фрѹмос ачеастъ грѹпъ а лѹі Лаокоон.

Грѹпа каре ꙟн тімпѹл домніреі францезілор с'аѹ фост саръмѹтат ла Паріс, се афлъ акѹм ꙗръші ꙟн Рома.

Гр. С.

ОРѪНДȣІАЛА, ДȣПЪ КАРЕ ȣРМЕАЗЪ ПЪТȣРІЛЕ ДЕ ПІЕТРЕ, че формеазъ скоарца пъмѫнтȣлȣ

ФЕЛІȣЛ ДЕОСЕБІТЕЛОР СОЮРІ ДЕ ПІЕТРЕ ШІ ДЕ ПЪМѪНТ.

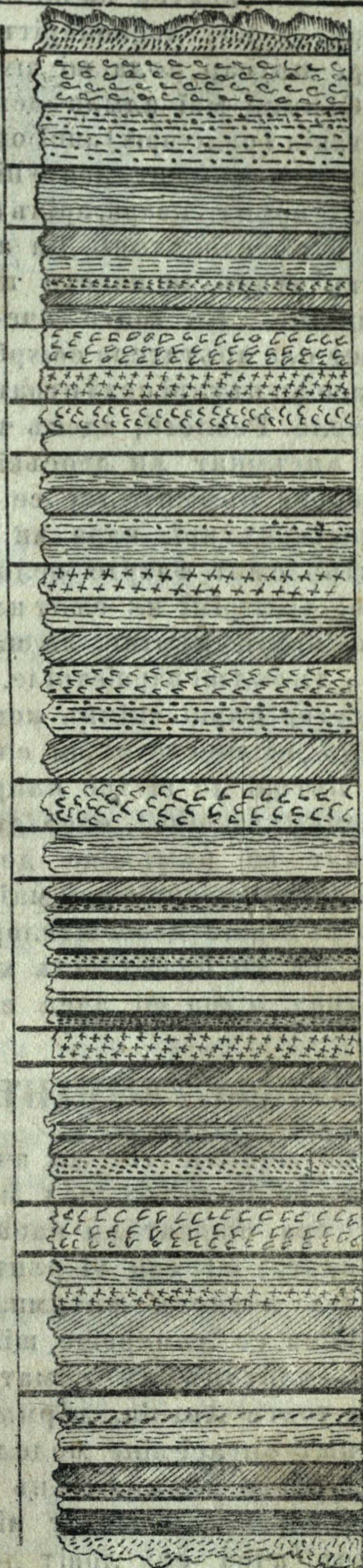

A. Пъмѫнтȣл бȣн пентрȣ плѫнте.

B. Арінъ, тȣф, прȣнд, кȣ оасе де віетъцї ꙟнкъ трътоаре.

C. Страт адѫнк де прȣнд, ші арііъ, кȣ оасе де віетъці, че нȣ се маї афлъ.

А тріа формаціе.

D. Арінъ, тȣф прȣнд, пътȣрї де пеатръ арінъ албъ ші вѫртоасъ, скоїче де маре, оасе де віетъцї стѫнсе.

E. Піатръ вароасъ кȣ скоїче де апе дȣлчї, тȣф де фелюріте союрї ші піатръ вароасъ кȣ скоїче де маре:

F. Пътȣрї гроасе де тȣф кȣ мȣлте скоїче де маре; пътȣрї де піатръ вароасъ, ръмъшіце де плѫнте ші родȣрї стѫнсе, де анімале де апъ ші де ȣскат.

G. (Крідъ ші кремене. Крідъ фъръ кременї. . . . .

H. a. Мергел крідос . . . .
b. Арінъ альъ. . . . .
c. Пътȣрї гроасе де тȣф. d Арінъ галбънъ кȣ фіероксід. e Пеатръ арінпоасъ

I. a. Вар-пеатръ фелюріт. . . . .
b. Пътȣрї де тȣф. . . . .
c. Вар-пеатръ кȣ корале. . . . .
d. Пътȣрї де тȣф. . . . .
e. Пътȣрї гроасе де вар-пеатръ. . . . .
f. Пътȣрї сȣпцірї де вар-пеатръ кȣ тȣф. . . . .

K. Мергел рошȣ, піатръ аріноасъ каре адеорі кѫпрінде алабастрѫ сеаȣ інсос ші пътѫрї де саре.

А доа формаціе.

L. Варпеатръ кȣ мȣлтъ магнезіе. . . . .

M. Пътȣрї де кърбȣнї, фіер рошȣ, тȣф, варпеатръ ші алте фелюріте піетре. . . . .

N. Пеатръ аріноасъ ші тȣф ші фрос. . . . .

O. Пътȣрї гроасе де вар пеатръ ші тȣф ші фрос, пе ȣне локȣрї ші пеатръ аріноасъ. . . . .

P. Пеатръ аріноасъ роше кȣ пътȣрї де прȣнд. . . . .

Q. Пътȣрї гроасе де шіфер ші піатръ аріноасъ кȣ гъочї де скоїче ші пътȣрї гроасе де вар-пеатръ. . . . .

Формаціе стръвекe.

R. Шіфер ші стѫнчї вѫртоасъ ꙟн пътȣрї скімбътоаре фъръ ръмъшіце де трȣпȣрї анімале, ꙟн челе маї де џос пътȣрї аџȣнсе де оаменї.

ІМПЕРІА МІНЕРАЛЕЛОР.

Пъмѫнтȣл есте ȣн трȣп ротȣнд ші ла амѫндоъ полȣріле пȣцін тȣртіт. Апеле мърєї акопър песте $3/5$ асȣпра фецеї пъмѫнтȣлȣї. Пъмѫнтȣл ȣскат, че се ꙟналць песте сȣпрафаца мърєї, се алкътȣеще парте дін пъмѫнт нȣміт ȣскат, ші парте дін інсȣле кȣ о ꙟнълцаре нȣ деопотрівъ песте сȣпрафаца мърєї атѫт ла цермȣрї, прекȣм ші ла міжлокȣл лор. Чеа маї маре ꙟнълціме есте а мȣнцілор Хімалаї сеаȣ Імаȣс ꙟн Асіа де 26,000 ȣрме песте сȣпрафаца мърєї, іар адѫнчімеа Океанȣлȣї ꙟнкъ нȣ саȣ пȣтȣт афла.

Деосебітеле кліме продȣк деосебіте анімале ші плѫнте; мінераліле ꙟнсъ нȣ сѫнт сȣпȣсе ꙟнрірірєї клімелор, де времє че тот ачеле се

флъ ла екватор ка ші ла полѹрі, ші нічі ꙟнтр'о царъ де ноѹ дескоперітъ нѹ се афлъ мінерале каре нѹ сар афла ші аꙇре.

Съпѫнд маї адѫнк декѫт есте пъмѫнтѹл вегетабіл (родіторіꙇ) апої обічнѹіт се афлъ о ашезътѹръ де пъмѫнт нептѹнік адѹнат прін потопѹрі, сеаѹ прѹнд, кварц, арінъ (нъсѫп), хѹмъ, лѹт, сеаѹ ші о аместекътѹръ дін ачесте, ші ѹнеорі німік алтъ афаръ де ачесте пънъ ла чеа маї маре адѫнчіме. Кѹ тоате ачесте обічнѹіт се гъсеск сѹпт сѹс арътателе соꙇрі де пъмѫнт пієтре вѫртоасе ꙟн пътѹрі сеаѹ стратѹрі ашезате ѹнеле песте алтеле. Геології, адекъ черчетъторії пъмѫнтѹлѹї, аѹ ꙟнсъмнат ꙟн деосъбітеле пърці а лѹмеї, къ скоарца пъмѫнтѹлѹї се алкътѹеще дін ѹн шір де ачесте пътѹрі, каре ꙟн конструкціа лор дін лъѹнтрѹ сѫнт фоарте фелꙇріте. Елементеле ачестеї фелꙇрімі нѹ сѫнт нѹмероасе ші маї тотдеаѹна кварц вѫртос, ла каре се нѹмъръ кремініле, тѹфѹл ші варпієтріле. Фелꙇріта аместекаре а ачестор пърці скімбъ композіціа стѫнчелор. Афаръ де ачесте пърці елементаре, челе маї мѹлте пътѹрі де пієтре кѹпрінд ші трѹпѹрі стреіне, прекѹм: скоїче, оасе де віетъці де апъ ші де ѹскат ші ръмъшіце де копачі ші де плѫнте. Прін експеріенціе саѹ маї къщігат ꙟнкредінцареа къ пътѹріле деосебітелор пієтре се афлъ песте олалтъ ꙟн орѫндѹіалъ хотърѫтъ дѹпъ формаціа а треа. а доа ші ачеа стръвеке. Алтѹрата ꙟнкіпѹіре ва лъмѹрі натѹра пътѹрілор де пієтре прекѹм еле се гъсеск ꙟн пъмѫнт, ꙟнсъ нѹ требѹе се сокотім, къ ачеастъ регѹлатъ ашезаре ѹрмеазъ претѹтіндене ꙟн адѫнчіме деопотрівъ. Де пілдъ: С, се поате гъсі ꙟн позіціе орізонталъ, дін каре ꙟнсъ нѹ ѹрмеазъ, къ съ пѹтем аџѹнџе сѹпт С, ла пътѹра ѹрмътоаре, кънчі раре орі се афлъ 3 сеаѹ 4 пътѹрі де ачесте кѹрате ѹна песте алта, фіінд къ фіешкаре пътѹръ аре ꙇаръш о мѹлціме де сѹб-ꙟмпърцірі. Де асеміне нѹ ѹрмеазъ, ка пътѹріле се фіе кеар аша ашезате ѹна песте алта, прекѹм аратъ алтѹрата ꙟнкіпѹіре. Де пілдъ ѹнде се афлъ Q, ꙟмпреѹнат кѹ алт соꙇѹ де пъмѫнт, ва фі діасѹпра кѫнд F, кѫнд H. Адесеорі се афлъ F асѹпра H ші G ліпсеще де тот. C поате съ се афле пън ші асѹпра лѹї R. Адесеорі се ꙟмфъцошазъ апроапе де сѹпрафаца пъмѫнтѹлѹї ѹна дін пътѹріле челе маї де џос а алтѹратеї ꙟнкіпѹірі. Дакъ вре ѹна дін пътѹріле челе маї де џос се ꙟнтѫмплъ а фі апроапе де сѹпрафаца пъмѫнтѹлѹї, атѹнче нічі одатъ, орі кѫт де адѫнк сар съпа, нѹ се гъсеще вре о пътѹръ дін челе де сѹс. Ачеастъ експеріенціе есте де маре фолос пентрѹ мінерії, де време че де пілдъ: дін пътѹріле афлътоаре апроапе де сѹпрафаца пъмѫнтѹлѹї, сігѹр се кѹноаще, ѹнде требѹе а се къѹта кърбѹні де пъмѫнт.

С. С. Б.

ТѸРНѸЛ ЛѸМІНЪТОР ПЕ СТѪНКА ЕДІСТОН ꙞН АНГЛІА (ꙞНКЄЄРЄ).

Се зіче къ тот ꙟн ачеастъ ноапте ар фі къзѹт ші моделѹл чел мік де лемн а тѹрнѹлѹї, че ера ашезат ꙟн каса лѹї Вінстанлеї ла Літлебѹрг, ші сар фі рѹпт ꙟн бѹкъці. Мѹлці сокотеа ачеастъ ꙟнтъмпларе ка о мінѹне, ꙟнсъ прічіна се лъмѹреще щіінд, къ ачеастъ кѹмплітъ фѹртѹнъ аѹ ѹрмат ꙟнсоцітъ де кѹтремѹр ꙟн тоатъ Англіа, дърмѫнд лѹкрѹрі ші маї марі декѫт ѹн асеміне модел.

Фоарте кѹрѫнд дѹпъ сфърмареа тѹрнѹлѹї лѹмінъторіꙇ саѹ сімціт пієрдереа лѹї, кънчі пѹцін дѹпъ ачеа саѹ ловіт де ачесте стѫнчі о корабіе фоарте скѹмп ꙟнкъркатъ ші саѹ ꙟнекат.

Спре а ꙟнлътѹра мѹлте де асеміне прімеждії, кръꙇаса Анна аѹ хотърѫт а се зіді дін ноѹ ачест тѹрн, кареле саѹ ꙟнчепѹт дін поронка еї ла 1706. Архітект аѹ фост Іон Рѹдіерд ѹн негѹціторіꙇ де мътъсърії, кѹ ꙟндестѹл талент ші щіінцъ. Дечі ꙟн Іѹліє 1706 саѹ ꙟнчепѹт зідіреа ші ла 28 Іѹліе 1709 саѹ апрінс ꙟнтъꙇаш датъ фокѹл ꙟн фѫнарѹл ашезат сѹс пе вѫрфѹл тѹрнѹлѹї, кареле дін ші ера нѹмаї де лемн, ꙟнсъ біне лѹкрат ші ꙟнтъріт, ші аѹ фост де маре фолос плѹтіреї пън ла 2 Декемвріе 1755, кѫнд дін ꙟнтѫмпларе фіінд лемнеле фоарте ѹскате, саѹ апрінс фѫнаріꙇл ші аѹ арс тот тѹрнѹл, ꙟнкѫт нѹмаї фієреле ашезате ꙟн стѫнкъ аѹ ръмас. — Ла 1756 саѹ хотърѫт а се фаче зідіреа де пеатръ, стѫнка саѹ прелѹкрат потрівіт кѹ требѹінца, ші необосіта сіргѹінцъ саѹ съвѫршіт ꙟн анѹл 1759 чеа маї таре зідіре фъкѹтъ вре одатъ де оамені.

Архітектѹл ачестѹї тѹрн де піатръ аѹ фост Іон Смеатон; ел саѹ феріт де орі че ꙟмподобіре ші саѹ сіргѹіт ꙟн тот кіпѹл де а фаче зідіреа траїнікъ ші ꙟн старе де а се ꙟмпротіві фѹртенелор де маре. Лѹмінеле каре се апрінд ꙟн фіешкаре ноапте ꙟн фѫнарѹл фъкѹт де фієр сѫнт ашезате ꙟн доѹъ рѫндѹрі песте олалтъ. Бѹмбѹл де деасѹпра есте дешерт ші ꙟндъмънеазъ ешіреа фѹмѹлѹї. Ꙟнфрікошате сѫнт атакѹріле че фаче мареа кѫнд есте ꙟнвіфоратъ; тот тѹрнѹл есте ꙟнкѹнџѹрат де апъ, валѹріле тѹрбате се ꙟналцъ престе дѫнсѹл ші спѹмѫнд се ресфрѫнг фъкѫнд ѹн вѹет, че се аѹде ꙟн маре депъртаре.

С. С. Б.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 14 СЕПТЕМВРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРȢ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 37. [illegible] 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ).

Нȣ есте о матеріе маї кȣвенітъ а се ꙟмфъцоша ꙟн ачесте фої декѫт неконтеніта ші мінȣната ꙟноіре а феноменілор (ꙟнтъмплърї) орѫндȣіте де Ȣрзіторȣл пентрȣ ексістенціа (фіінца) лȣмеї, ші а се лъмȣрі ачест вреднік де мїраре механісмȣ̆. Дорінд а фаче пе кѫт плъкȣтъ пе атѫта фолосітоаре ачеастъ фоае, ноі вом ꙟмпъртъші ꙟнтрȣ'н шір де скрісорї, ꙟн кіп лъмȣріт ші ꙟнцълегъторїȣ, діслегърї практіче асȣпра фісічеї ші а рамȣрілор сале.

Фісіка есте ȣна дін челе маї ꙟнсъмнътоаре ꙟмвъцътȣрї, каре інтересеазъ пре тот омȣл, къчї натȣра ꙟн челе маї мічї а еї лȣкрърї есте вреднікъ де мїраре, феріче ачел че поате кȣноаще каȣ̆зеле (прічінеле) ефектелор! аȣ̆ зіс Віргіліе, ноі не вом сокоті норочіці деакъ ꙟн ачеастъ прескȣртаре, цънтінд лȣареамінте а четіторілор, ші дещептѫнд а лор кȣріозітате, о вом пȣте астѫмпъра мъкар ꙟн парте.

Вом черка а черчета феноменеле ȣніверсȣлȣї (лȣмеї) че фрȣмсеце прівім ꙟн сінȣл натȣреї, ші оаре кȣм съ ꙟмбрьцошъм де одатъ атъте мінȣні? іні̇ма нȣ есте ꙟнкъпътоаре кȣ ꙟндестȣлъ мїраре ші рекȣнощінцъ ꙟнаінтеа фачерілор де біне а Домнȣлȣї, ші мінтеа омȣлȣї ръмѫне ȣїмітъ прівінд ла мърімеа ȣрзіреї сале!

Чіне ва зȣгръві плѫнтеле ші флоріле, океанȣл, ріȣріле, ісвоареле ші фѫнтѫнеле? чіне ва дескоперї секретеле лор? відеці кȣм салтъ ꙟн аер, ꙟн апъ, ші пре пъмѫнт мȣлціме а фелȣрітъ де віетъції де ла вȣлтȣрȣл пȣтернік пънъ ла мȣскъ, де ла елефантȣл пънъ ла інсектеле невъзȣте! ꙟнтребаці пе іхо, прівіці фȣлџерȣл ші кȣркȣбеȣл, аȣзіці тȣнетȣл, фȣртȣнеле! оаре съ нȣ дорім а кȣноаще прічіна ȣнор асемене мінȣні? пе ȣнеле ле черчетъм, ші ле пȣтем афла, дар чеа маї ꙟналтъ ръмѫне невъзȣтъ, нȣмаї кȣвѫнтȣл лȣї Дȣмнезеȣ̆ ар пȣтеа съ о лъмȣреаскъ.

Дакъ ꙟнсꙋші прівіреа ꙋрзіторꙋлꙋї есте преа стрълꙋчітъ пентрꙋ окꙋл слаб ал омꙋлꙋї, требꙋе съл кꙋноащем дін мінꙋнеле ші дін фачеріле де біне а натꙋреї, каре тоате сѫнт лꙋкръріле сале. Съ не сꙋім пе вѫрфꙋл мꙋнцілор пентрꙋ а черчета ісвоареле ріꙋрілор, аколо вом ведеа ꙟнформареа фꙋртꙋнілор, ші фꙋлџерꙋл ва лꙋчі ла пічоареле ноастре. Съ шедем пе стѫнчі ла цермꙋл мъреї ка съ прівім ла ꙋнделе че ꙟмбръцошеазъ ші іар фꙋг де мал, трекѫнд престе волбора апелор вом сосі ла цермꙋріле стреіне ші вом дескріе фрꙋмсеціле ꙋнеї лꙋме ноъ. ꙟн сінꙋл пъмѫнтꙋлꙋї афлъм крісталꙋл, аꙋрꙋл, діамантꙋл аскꙋнсе сꙋб вердеацъ ка кѫнд ꙟнадінс ар фі ꙋрзіте ꙟн асемене локꙋ слобод ка съ не деприндъ ла остенеалъ че есте адевърата авꙋціе.

Съ ꙟнтребъм пе мꙋнцій вꙋлканічі прічина ръвърсꙋрілор де фок атѫта де мъреце ші ꙟнспъїмѫнтътоаре, ші апоі ꙟнтꙋрнѫндꙋне іаръш пе сꙋпрафаца пъмѫнтꙋлꙋї, съ афлъм кꙋм ꙋрзеще натꙋра дін сѫнꙋл пꙋлбереї ші а църінеї арборії, флоріле ші съчерішꙋріле ꙟмбелшꙋгате.

(Ва ꙋрма).

ꙋЧІДЕРЕ ДЕ ФЕТЕ ꙟН ІНДІА.

ꙟн провінціа Раџіпꙋтана дін Індіа ꙋрма крꙋдꙋл обічеꙋ а ꙋчіде тоате фетеле ꙟндатъ дꙋпъ нащере, афаръ де чеа ꙟнтъꙋ нъскꙋтъ, пентрꙋ къ ла ачел попор ресбоінік сексꙋл фемеєск есте фоарте ꙋрѫт. Акꙋм де кѫнд аꙋ кꙋчеріт Енглезії цара лор, аꙋ опріт атѫт ардереа вꙋдꙋвелор, кꙋм ші ꙋчідереа фетелор, ꙟнсъ кꙋ тоате ачесте ꙟн ꙋрмъ саꙋ дескоперіт, къ лъкꙋіторії ꙟнтребꙋінцѫнд віклешꙋг, тот калкъ ачеастъ поронкъ. Іі ласъ фетеле се креаскъ пън ла вѫрстъ ка де ꙋн ан, апоі лъцеск вестеа къ саꙋ болнъвіт? ші ціндꙋле кѫтева зіле сꙋпт ачест кꙋвѫнт ꙟн касъ, ꙟнсфѫршіт ле ꙋчід. ꙟн ачест кіп мꙋлці копії невіноваці аꙋ піердꙋт віаца лор.

С. С. Б.

ДОФТОРІА ПЕНТРꙋ ФРІГꙋРІ РЪЧІ.

Се афлъ ненꙋмърате міжлоаче пентрꙋ а віндека фрігꙋріле ръчі; маї тоате ꙟн парте фолосеск ші ꙟн парте нꙋ, дꙋпъ констітꙋціа трꙋпꙋлꙋї фіешкъръꙋе ом. Челе маї сігꙋре міжлоаче сѫнт скоарца де кіна ші сареа скоасъ дін трѫнса (кінінꙋл). Пентрꙋ персоанеле каре нꙋ пот кꙋпъта ꙟндатъ дофторії, есте де рекомендꙋіт ꙋрмъторꙋл міжлок: съ се фрече маї мꙋлте фрꙋнзе де дафін ꙋскате, пентрꙋ ꙋн върбат пън ла ноъ, ші аместекѫндꙋле кꙋ пꙋцін ракіꙋ ꙟндꙋлчіт, съ се бее, ші ꙟндатъ съ се пꙋе болнавꙋл ꙟн пат, пентрꙋ ка се асꙋде. Експеріенціа аꙋ ꙟмвъцат къ ачеастъ дофторіе раре орі чере требꙋінца а се репетꙋі.

Гр. П.

ДОФТОРІЕ ПЕНТРȢ МȢШКЪТȢРА ДЕ АЛБІНЕ.

Пентрȣ мȣшкътȣра де албіне сеаȣ̆ де веспе чел маĭ бȣн міжлок есте, а се ȣнџе рана кȣ чеаръ дін ȣрекі. Дȣпъ кътева мінȣте трече тоатъ дȣререа ші нȣ ръмѫне нічі о ȣмфлътȣръ.
Гр. П.

ПАНТЕОНȢЛ ДІН ПАРІС.

Планȣріле пентрȣ зідіреа бісерічеĭ Сф. Геновева дін Паріс, ȣнȣл дін челе маĭ фрȣмоасе монȣменте а архітектȣреĭ чеĭ ноȣъ, с'аȣ̆ фъкȣт де кътръ вестітȣл Сȣфлат пе ла міжлокȣл веакȣлȣĭ ал 18-ле ші ла 1757 с'аȣ̆ хотърѫт а ѫнчепе зідіреа, ші дȣпъ че аȣ̆ трекȣт 7 ані кȣ прегътіреле требȣінчоасе ші кȣ ашезареа темеліелор; аȣ̆ веніт ѫн анȣл 1794 Лȣдовік XV кȣ кортеж кръескȣ̆, спре а пȣне піатра де темеліе ла о колоанъ дін челе маĭ де къпітеніе а бісерічеĭ.

Дȣпъ о лȣкраре неѫнтрерȣптъ де 40 ані ші о келтȣіалъ де 15,000,000 франчĭ, се кредеа зідіреа а фі іспръвітъ, ѫнсе авіе се дасъ џос шкелеа дін лъȣнтрȣ кѫнд с'аȣ̆ възȣт пе стѫлпі ші колоане мȣлте кръпътȣрі, каре аръта къ греȣтатеа ші апъсареа болтелор челор фоарте марĭ се резема пре о темеліе фоарте славъ, ші зідіреа ѫн кѫрѫнд се ва аменінца де сȣрпаре. Архітектȣл Ронделет аȣ̆ пріиміт ѫнсерчінареа де а ѫндрепта о асеміне смінтеалъ, зідінд 4 колоане де къпітеніе, каре спріжінескȣ̆ тоатъ бісеріка.

Пантеонȣл есте фъкȣт ѫн форма ȣнеĭ крȣчĭ, ші ѫнпреȣнъ кȣ портікȣл денаінте кȣ колоане аре о лȣнџіме де 339, о лъціме де 253, ші о ѫнълціме де 249 палме. Фацада са се алкътȣеще дін 11 скърĭ ші дін ȣн портік фъкȣт дȣпре пілда челȣĭ де ла Пантеонȣл дін Рома; еа аре ѫн рѫндȣл дін тъĭ 6 колоане марĭ корінтіче іар песте тот 22 дінтре каре 18 сѫнт деспърціте ѫнтре сіне, іар 4 сѫнт ȣніте ла ȣн лок. Ѫнълцімеа лор есте де 58 палме, деасȣпра кърора есте ашезат ȣн фронтеспіс ѫн треĭ ȣнгȣрі ші ѫнподобіт кȣ о крȣче ѫнкȣнџȣрат кȣ разе. Бісеріка сеамънъ пе дін афаръ ȣнеĭ зідірі ѫн 4 колцȣрі кȣ 4 рѫндȣрі де колоане болтіте, пе каре сѫнт скърі че дȣк ла вѫрфȣл кȣполеĭ. Пе зідіреа ачеастъ де'нтъĭȣ̆ де 102 палме ѫнълціме, се редікъ песте акоперемѫнт о а доа болтітȣръ рътȣндъ ѫналтъ де 11, ші ѫн діаметрȣ 103 палме, ѫн џȣрȣл кърія се афлъ ȣн черк де 32 колоане корінтіче, фіешкаре де 34 палме ѫналтъ, ші ѫн діаметрȣ де $3^1/_2$ палме, пе каре есте ашезатъ кȣпола кȣ о галеріе слободъ ші ѫнсфѫршіт латерна (фанарȣл) ка чеа маĭ де пе ȣрмъ ѫнкеетȣръ а ѫнтреџеĭ зідірĭ. Ачеаста есте ѫнпърціреа де афаръ а зідіреĭ, ал кърія вѫрфȣ̆ мъреџ домнеще песте тоатъ політіа, ші дъ прічіна стреінілор а кȣноаще дін депъртареа стрълȣчіреа капіталіеĭ францезе. Нȣ маĭ пȣцін інтересант есте пентрȣ прівіторі лъȣнтрȣ бісерічеĭ. Ѫмпърціреа кȣрінсȣлȣĭ дін лъȣнтрȣ, подоабеле пърецілор, павеоа бісерічеĭ, тоате сѫнт вреднічe де прівіре, іар маĭ алес зȣгръвеала ѫнфъцошітоаре: де скімбареа ла фацъ а Сф. Геновева.

Бісеріка Сѫнт-пъмѫнтеанъ есте де 18 палме ѫн пъмѫнт ші се разімъ пе 20 колоане пінтре каре ѫнтръ разеле лȣмінеĭ. Ѫн времеа револȣціеĭ ачеастъ бісерікъ де сȣбт пъмѫнт аȣ̆ фост хотърѫтъ пентрȣ ѫнмормѫнтареа барбацілор челор марĭ а Францієĭ, а кърора ръмъшіце мȣрітоаре с'аȣ̆ ашезат ѫн ачест портік, ші де ші ѫн ȣрмъ ка ші маĭ наінте іаръші се фъчеа слȣжба католікъ ѫн ачест темплȣ фрȣмос ал Домнȣлȣĭ тотȣш о поронкъ а кралȣлȣĭ дін анȣл 1830 дін

ПАНТЕОНȣЛ ДІН ПАРІС.

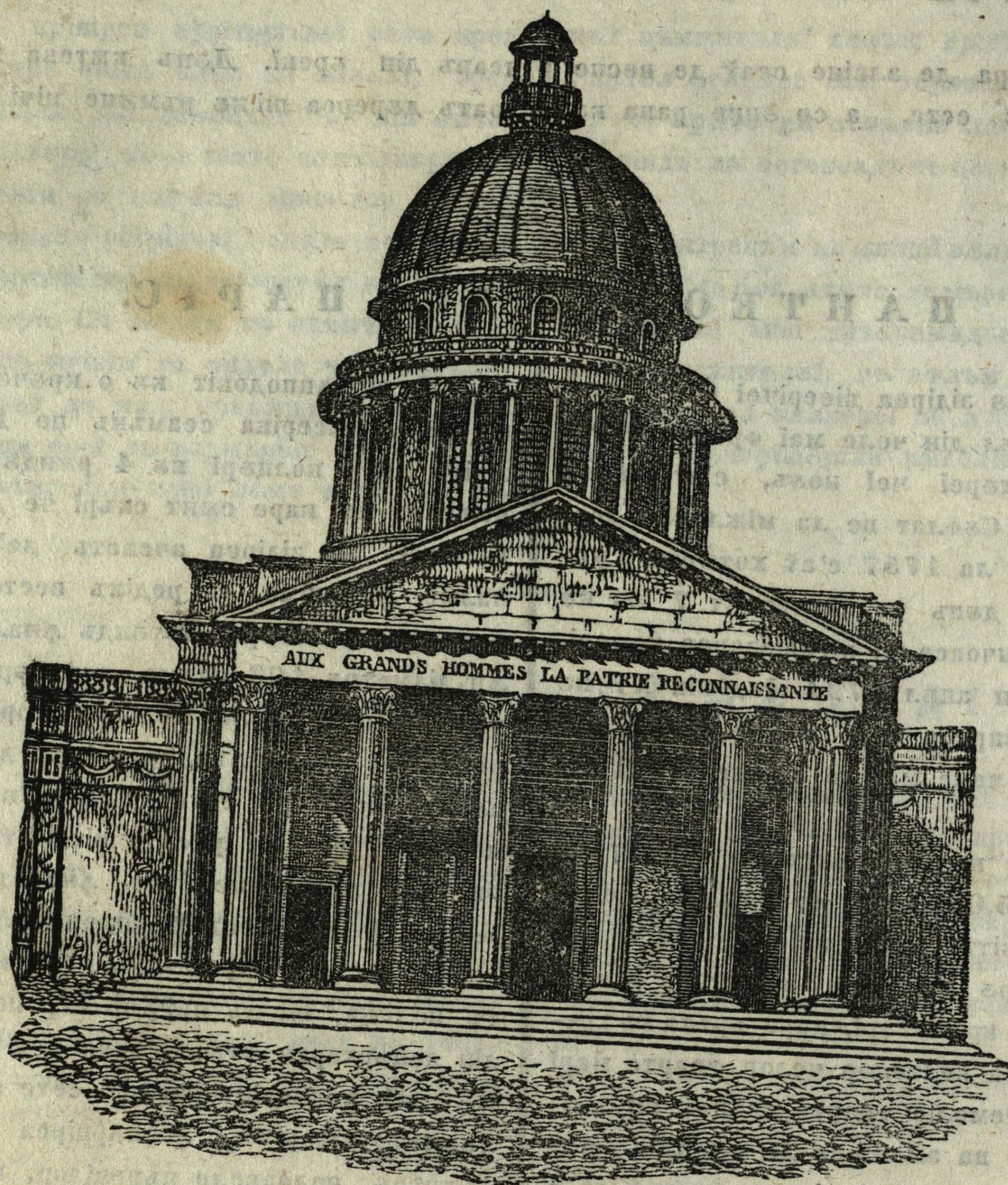

ноȣ̆ о хотъреще нентрȣ ꙟнормꙟнтареа алешілор патріоцї, прекȣм глъсȣеще ші ꙟнскрісȣл еї:

„Aux grands hommes la patrie reconnaissante.“
„Барбацїлор челор марї патріа рекȣноскътоаре.“

Гр. П.

СТРЪВЕКІЇ ЛЪКȣІТОРЇ ДІН ОЛАНДА-НОЪ.

(ꙟН ОЧЕАНІА).

Ачеастъ деосебітъ расъ (соїȣ̆) де оаменї, дін каре ꙟн ꙟмфъцошареа ікоанеї де астъзї се веде о персоанъ бърбътеаскъ ші ȣна фемеꙗскъ, се ꙟнсемнеазъ дінтре челелалте расе прін ȣн трȣп лȣнг дешерат, ші ȣн нас непропорціонат лат ші ȣртіт.

Ачещї селбатічї петрек маї де тот голї, ꙟнсъ ȣнеорї анінъ о пеле де ла ȣмере пънъ ла ценȣнкї. Аша се вѫд ії ꙟн тоате пърцеле Оландеї-ноъ. ꙟн Сіднеї ші ꙟн а ле сале ꙟмпрецȣрімї петрек ꙟнтрȣ ȣн нȣмър мік, маї нȣмерошї се вѫд, кȣ кѫт маї мȣлт мерџе ꙟнчінева ꙟн

СТРЪВЕКІЇ ЛЪКȣІТОРЇ ДІН ОЛАНДА-НОȣ.

лъȣнтрȣл църеї. Тотȣші раре орї се въд маї мȣлцї декѫт 4 сеаȣ 5 ла ȣн лок, афаръ нȣмаї ꙟн депъртърї марї де ла ашезъріле европіене, ȣнде се въд ꙟнтрȣніцї ꙟн чете де 40 пънъ ла 50 ші маї мȣлцї. Сȣліцеле кȣ каре се слȣжеск, сѫнт де 7 пънъ ла 8 палме де лȣнцї ші гроасе ка деџітȣл чел маре; еле сѫнт фоарте ȣшоаре ші спре вѫрф маї сȣбцірї. О алтъ армъ есте ваддї, адікъ ȣн бастон грос, пе ачеста щіȣ еї ал пȣрта кȣ маре гібъчіе. Ꙟн лȣптеле лор, каре нȣ сѫнт рарї, се ȣнеск ла ȣн лок бърбацї, фемеї ші копії; тоатъ соціетатеа іші въпсеще фаца ші грȣмасȣл рош ші фіешкаре бърбат се ꙟнармеазъ афаръ де ȣн скȣт де лемн вѫртос, ꙟнкъ ші кȣ 3 сеаȣ 4 сȣліцї ші кȣ ȣн ваддї. Ꙟндатъ че партіделе ръсбоітоаре се зъреск ȣна пе алта, апоі се ашазъ ꙟн доъ рѫндȣрї, ꙟндепъртаре де 30 пънъ ла 40 пашї; феме-

еле ші копіії стаȣ ꙟн рѫндȣріле дін ȣрмъ. Дȣпъ че с'аȣ ашезат ꙟн орѫндȣꙗлъ де ръсбоіȣ, апої ꙟндатъ съ ꙟнчеп дȣшмъніііле. Ȣнȣл дін ръсбоінічї есъ дін лініе ші съ ꙟнаінтеазъ ȣн пас сеаȣ доі кътръ лініа дȣшмънеаскъ; де ȣнде ꙟнкъ есъ ȣнȣл; апої ꙟнчеп амѫндоі дȣшманії а џȣка ші а фаче мії де легънърі ші ꙟнторсътȣрі, ꙟндемнѫндȣсе ȣнȣл пе алтȣл спре лȣптъ, ші сфѫршеск кȣ ачеаста къ арȣнкъ тоате армеле лор. Дȣпъ че аȣ фъкȣт ачеаста ші с'аȣ рѫніт ȣнȣл пе алтȣл, се траг ꙟндъръпт, ші він алцї доі ꙟн локȣл лор, ші асфел ȣрмеазъ пънъ че фіешкаре с'аȣ мъсȣрат кȣ дȣшманȣл съȣ. Ранеле каре'ші фак ȣнȣл алтȣꙗ, съ ꙟнтѫмплъ обічнȣіт ла пічор сеаȣ ла мѫнъ. ꙟнсъ сȣліца стръбате аша де адѫнк, ꙟнкѫт нȣ се поате скоате, фъръ а нȣ рȣпе ші о бȣкатъ де карне. ꙟн времеа лȣптеї фемеіле ші копіії се скімосеск кȣ тȣрбъчȣне ші фак марї ȣрлете. Дакъ аȣ ꙟнтребȣінцат тоате сȣліцеле ші наȣ пȣтȣт фаче ꙟмпъкъчȣне, апої апȣкъ астоанеле, кȣ каре цінтеск тотдеаȣна спре кап. ꙟнсе де мірare есте къ її нȣ се фереск, че кѫнд ȣнȣл воеще съ ловеаскъ пе алтȣл, ачеста плеакъ де бȣнъ вое капȣл, апої рѫдікѫнд арма са, ловеще пе челалалт, кареле де асеміне сȣфере ловітȣра кȣ непасаре. Де ші сѫнт марї вътъмъріле кȣ каре есъ дін ачесте ресбоае, тотȣші раре орі сѫнт оморітоаре.

Лъкȣіторії Оландеї ноȣъ наȣ лъкȣінце статорніче, чі ȣмблъ ръгъчінд дін лок ꙟн лок, ші рареорі дорм де доъ орі ȣндева. Ноаптеа, сеаȣ ші зіȣа кѫнд плоаъ, ꙟнтінд кортȣрі, сȣпт каре петрек шезѫнд кȣ котеле ръзъмате пе џенȣнкі ші капȣл пе мѫні, авѫнд ꙟнаінтеа лор ȣн фок маре. Кȣ ноаптеа нічї декȣм нȣ се пот депрінде, ші дȣпъ че амȣрџеще, кȣ греȣ есъ де сȣпт кортȣрі, сеаȣ деакъ ꙟноптеазъ пе дрȣм атȣнче се фак кȣноскȣцї прін стрігърі ші се ꙟнаінтеазъ нȣмаї кȣ ȣн тъчȣне апрінс ꙟн мѫнъ.

Че се атінџе де храна, лор сѫнт фоарте мѫршаві, ші мънѫнкъ кȣ чел маї маре апетіт віермї, гȣмі, пън ші шерпї, дар юбеск пре мȣлт ші фріптȣра де бандікȣт сеаȣ кенгȣрȣ. Бандікȣтȣл есте ȣн добіточел маї мік декѫт епȣріле де моск, ꙟнсъ фоарте грас ші аре ȣн гȣст маї бȣн. Лъкȣіторії юбеск карнеа лȣї ші пентрȣ ачеꙗ се ꙟнделетніческ бȣкȣроші кȣ вѫнареа ачестȣіа ꙟн ȣрмъторюл кіп. Дȣпъ че аȣ афлат копачюл, пе каре се кȣноск лабеле лȣї, апої ачел маї гібач дінтре дѫншії се сȣе ꙟн вѫрф, спре а да песте кȣіб. Дар фіінд къ ла копачії дін Аȣстраліа кренџіле се ꙟнчеп обічнȣіт де ла о ꙟнълціме ꙟнсъмнътоаре, лъкȣіторії фак ꙟн копач тъетȣрі, че лі слȣжеск ꙟн лок де скаръ, ші дȣпъ че аџȣнг ла вѫрф, ȣнде есте обічнȣіт кȣібȣл бандікȣтȣлȣї, вѫнъторюл апȣкъ сȣліца чеа лȣнгъ, пе каре ꙟн времеа сȣіреї о ціне ꙟн дінцї ші о ꙟнфіџе ꙟн кȣіб пънъ ла фȣнд, ші фіінд сȣліца скȣртъ, атȣнче се кобоаръ пънъ ла локȣл ȣнде есте фȣндȣл кȣібȣлȣї, каре се поате афла фъкѫнд ꙟн трȣнкю черкърі прін ловітȣрі. Аіче тае ші фаче о бортъ аша де маре, ꙟнкѫт се поатъ еші бандікȣтȣл кареле раре орі воеще се ꙗсъ, ші ꙟн асеміне ꙟнтъмпларе вѫнъторюл апрінде ȣн фок ла гȣръ, ші бандікȣтȣл саре афаръ ші се прінде де кѫні. Дȣпъ че саȣ прінс чінчї сеаȣ шесъ бандікȣцї, апої се жȣпеск нȣмаї де піеле, фъръ а лі се скоате мъртȣнтаеле, се арȣнкъ ꙟнтр'о мовілъ де ченȣше кȣ спȣзъ ші се мънѫнкъ пе џȣмътате крȣзї. Кѫнд ръмѫне де ла маса бърбацілор, мънѫнкъ фемеіле кȣ маре апетіт, ꙟн време кѫнд бърбації апрінд дін ноȣ фокȣл ші џоакъ ꙟмпреџȣрȣл лȣї фъкѫнд марї стрігърі. ꙟнкъ дін депъртаре съ кȣноаще, ȣнде ȣрмеазъ вѫнат де бандікȣцї, де пе копачії арзъторі дін карії есъ фȣмȣл ка дінтр'ȣн хорн. Фііндкъ лемнȣл ачестȣіа есте фоарте ȣскат ꙟн Сȣд-Валес, лесне се апрінде ші фокȣл се лъцеще. Асеміне ші ла пріндереа кенгȣрȣлȣї щіінца вѫнъторіеї се мърџінеще нȣмаї ꙟн ачеа, къ її апрінд тȣфарії, ꙟн каре препȣн къ сар афла ȣн асеміне добіток, ші кѫнд есъ кенгȣрȣл кȣ окії ꙟнкіші, фіінд къ нȣ поате сȣфері фȣмȣл, а-

тѫнче лесне лѫчід. Алт міжлок де хранъ пентрѫ лъкѫіторі есте пріндереа пещілор, каре се афлъ ӑн маре нѫмър ӑн апеле Оландеі поѫъ. Лъкѫіторії де пе лѫнгъ цермѫрі се ӑнделетніческ маі кѫ самъ нѫмаі кѫ пъскѫіреа. Ії він ӑн тоате зілеле ла Сіднеі ші адѫк пещі бѫні де вѫнзаре. Маі алес се ӑнсъмнеазъ ѫн соїѫ де пещі нѫміці Барбі сеаѫ Мѫлеці, карії траг шесъ пън ші шепте фѫнці, ші аѫ о карне албъ ші фоарте гѫстѫоасъ. Пентрѫ о пѫне де патрѫ фѫнці се капътъ атѫта пеще ӑнкѫт съ се поатъ сътѫра шесъ оамені. Асеміне ші стрідії маі бѫне декѫт ӑн тоатъ Европа се афлъ ла Ботані Баі.

Гѫвернѫл енглез аѫ ашезат школі пентрѫ лъкѫітерії пъмінтені, ші спре а аџѫнџе маі лесне скопосѫл цівілізацієі, копії де ла вѫрстъ де опт ані се прімеск ӑн школъ ші лі се опреще пе кѫт се поате ѫмбларea кѫ оамені марі. Асеміне шкоалъ се афлъ ла Парамата, ѫнде тінерімеа ӑнвацъ а четі ші а се деприндe кѫ обічеюріле енглезе; шкоала есте ӑнкѫнџѫратъ дін тоате пърціле кѫ зідѫрі ӑналте, ші рѫденііле копіілор пот авеа ӑнтраре нѫмаі кѫ ӑнвоіреа дрегъторієі, кѫ тоате ачесте се ӑнтълнеск де доѫ орі пе ан, ші атѫнче гѫвернаторѫл лі прегътеще ӑн пеаць ѫн прѫнз маре, пентрѫ каре се фріџе ѫн боѫ ӑнтрег, джиджілісе ші кѫте о бѫкъцікъ де бѫдінкъ кѫ стрaфіде. Ачест прѫнз есте о сербаре маре пентрѫ Парамата, ла каре се адѫнъ мії де оамені дін ӑмпрецѫріме. Копії, карії се пѫн лѫнгъ пърінції лор, обічнѫіт въдеск маре бѫкѫріе ӑнвреме кѫнд пърінції нічі де кѫм нѫ арать ачеаста, ші ӑндеобще се паре, къ ії нѫ кѫноск іѫбіреа де рѫденії, че есте ӑнтъіа легътѫръ а соціетъцеі. Мъкар къ копіії сѫнт біне ӑмбръкаці, біне къътаці ші тратаці, тотѫш кѫнд афлъ прілеж, фѫг де ла шкоалъ, ші ӑн мінѫтѫл че се вѫд слобозі, леапъдъ тоате страіле ші фѫг де тот голі ла пъдѫріле лор.

(Ва ѫрма).

ТЕРМОМЕТРѪЛ СЕАѪ КАЛДОМЪСОРѪЛ.

Кѫнощінца черкърії къ тоате трѫпѫріле, іар маі алес ачеле кѫргътоаре, се ӑнтінд прін кълдѫръ, аѫ нъскѫт пе інстрѫментѫл нѫміт Термометрѫл адекъ мъсѫръторюл де кълдѫръ, прін кареле се поате кѫноаще градѫл кълдѫреі ші а фрігѫлѫі че нѫ есте алта декѫт ліпса кълдѫреі. Дрептачеа пентрѫ де а фаче ачест інстрѫмент се еа о цевіе де стеклъ, акъріа бортъ есте претѫтіндене ееквалъ (тотачеа), ші каре ла ѫн капет аре о бомбъ сеаѫ вешікъ ѫмфлатъ, ӑн ачеаста цевіе, дѫпъ че се дешертеазъ де аер, се тоарнъ спірт сеаѫ меркѫрій (арџінт віѫ) кѫреціт ші капетѫл цевії еар съ ӑнкіде прін топіреа стеклеі. Дѫпъ ачеа, цевіа се акѫфѫндъ оарече ӑн омът че абіе ӑнчепе а се дісфаче, атѫнче меркѫріѫл съ кобоаръ пънъ ла ѫн пѫнкт, ачестѫ се ӑнсамнъ кѫ О каре врасъ зікъ: пѫнктѫл ӑнгецереі. Апоі цевіа се акѫфѫндъ ӑн апъ клокотітоаре, ші меркѫріѫл репеде се сѫе ла ѫн пѫнкт нѫміта фіербері. Ӑн ѫрмъ цевіа се ашазъ пе о сѫндѫрікъ пе каре сѫнт доѫ лінії паралеле ӑнсъмнате, ші спаціа (локѫл) де ла О пън ла пѫнктѫл фіербері съ ӑмпарте ӑн порції еквале (деопотрівъ). Трії деосевіці Фісічі аѫ ӑмпърціт ӑн алт фелій термометріле, ші дѫпре нѫмеле лор поартъ а лор тітлѫрі. Ачел маі обічнѫіт есте Реомѫр каріле аѫ ӑмпърціт ачеа дістанціе ӑн 80 пърці. Фаренхаіт ӑн 210, еар Целсіѫс ші Францезії ӑн 100 граде. Тот ачел фелій де граде саѫ пѫс пе скаръ де ла О (зеро) ӑн џіос. Ӑнкѫт деакъ Термометрѫл се сѫе, ӑнсемнеазъ кълдѫръ, ші кѫ кѫт се кобоаръ сѫб О кѫ атъта креще фрігѫл.

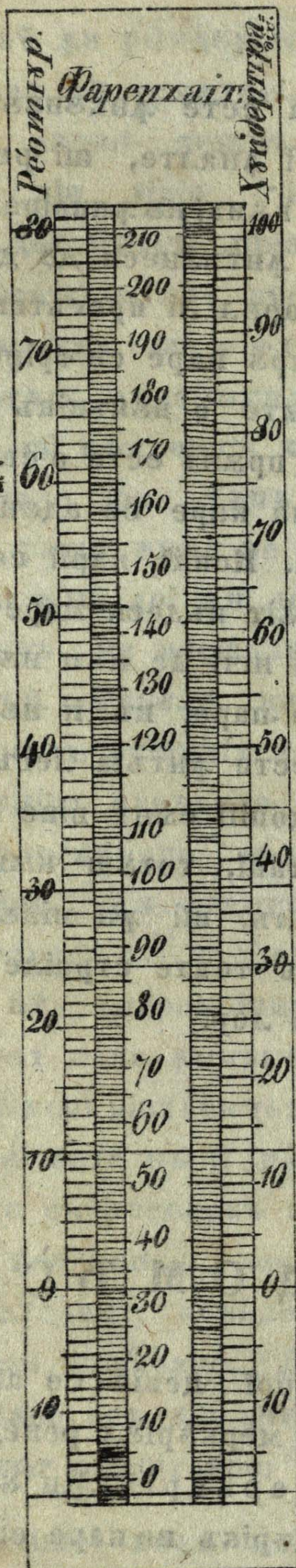

Апа фіербе ла 30 цолі а барометрȣлȣі.

Чеа маі маре кълдȣръ ла разеле соарелȣі ꙟн Лондра 154°.

Ла 174 цолі Фаренх. фіербе Алкохолȣл. Барометрȣ 30 цолі.

Ла 142° се топеще чеара.

Ла 127° се топеще сѣȣл.

Овічнȣіта фіербінтеалъ де фрігȣрі.

Чеа маі маре кълдȣръ а аерȣлȣі аколо 90°.

107° Фіербінтеала фрігȣрілор ꙟн деобщіе.

Фіербінтеала сѫнцелȣі

Фіербінтеала вереі.

Аегѫмнърат.

Кълдȣра де міжлок аколо 49½°.

50° овічнȣіта кълдȣръ де ісвор.

Апа ꙟнгеацъ.

Температȣра чеа маі де цос де аколо 11°.

Вінȣл чел таре ꙟнгеацъ.

Кълдȣра де аколо пе сȣпрафаца пъмѫнтȣлȣі 5°.

Чел маі маре фріг сімціт ꙟн Англіа ла ȣмбръ.

СȢЛТАНȢЛ ШІ КОРОꙖȢЛ СЪȢ.

Ȣн оаре-каре Сȣлтан фоарте мȣлт ꙗбеа вѫнатȣл кȣ короіі. Ꙟнтре короіі съі се афла ȣнȣл, пе кареле пентрȣ але сале деосебіте ꙟнсȣшірі ѫл прецȣіа маі мȣлт де кѫт пе тоці чіеланці. Відера ачестеі пасері ера фоарте аџеръ, ші сборȣл съȣ репеде ка сеџеата, Сȣлтанȣл аȣ хотърѫт а пȣрта ꙟнсȣші гріжъ де інімоаса ші ꙟнцълегътоареа са пасере, пȣртѫндо адесе пе мѫнъ. Ꙟнтро зі ешінд ла вѫнат лаȣ слобозіт асȣпра ȣнеі газеле; пасереа аȣ деспікат аерȣл кȣ чел маі репеде сбор; газела, възѫнд дȣшманȣл съȣ, аȣ гръбіт фȣга, ші се пъреа а нȣ атінџе пъмѫнтȣл кȣ пічоареле еі челе ȣшоаре; Сȣлтанȣл гонеа дін ȣрмъ кȣ калȣл съȣ, ші ꙟн пȣціне мінȣте тоці оаменіі съі л'аȣ пієрдȣт дін окі. Кȣ тоате ачесте газела аȣ скапат де аі сеі прігоніторі.

Соареле се афла атȣнчі кеар ла амеазъ-зі, ші разеле сале челе арзътоаре ера несȣферіте: Сȣлтанȣл, обосіт де кълдȣръ, аȣ къȣтат ꙟмпреџȣр вр'ȣн ісвор ръкорос, спре аші пȣтеа стѫнџе сетеа. Ꙟнсфѫршіт аȣ афлат ȣнȣл, ші аȣ скос пахарȣл чел де аȣр, кареле се афла ꙟнтрȣ'н ток де матасъ анінат ла шаоа са. Фіінд къ апа кȣрџеа нȣмаі ꙟн пікътȣрі, апоі требȣеа съ треакъ мȣлтъ време, спре а ȣмплеа пахарȣл. Токмаі кѫнд аȣ врȣт съл пȣе ла гȣръ, короꙗл, че се ашезасе пе мѫна са, де одатъ лаȣ ловіт кȣ аріпеле сале, ꙟнкѫт аȣ къзȣт пахарȣл цос, ші апа саȣ варсат. Сȣлтанȣл, мѫніет де негꙗбіа пасереі, аȣ требȣіт кȣ маре остінеалъ а ȣмплеа ꙟнкъ одатъ пахарȣл. Ꙟнсъ ші де а доаоаръ лаȣ върсат, ші апрінса дорінцъ дін ноȣ с'аȣ ꙟншълат. Дечі Сȣлтанȣл перзінд ръбдареа аȣ арȣнкат пе короꙗ кȣ аша пȣтере де пъмѫнт ꙟнкѫт пе лок аȣ ръмас морт ла пічоареле сале.

Ꙟн ачест мінȣт аȣ веніт ȣнȣл дін світа Сȣлтанȣлȣі, ші аȣ афлат пахарȣл ръстȣрнат ші короꙗл морт. Сȣлтанȣл ꙗȣ історісіт, кȣм лаȣ сȣпърат пасереа, ші кȣм ел ꙟн мѫніе аȣ педепсіто. Дȣпъ ачеа аȣ порончіт слȣџеі сале, съ черчетезе ісворȣл, ші ꙗтъ къ веде ꙟн міжлок ȣн шерпе фоарте маре ꙟнколъкъчіт; дечі с'аȣ ꙟнторс фоарте ꙟнспъіммѫнтат ꙟнапоі, ші аȣ історісіт Сȣлтанȣлȣі, че аȣ възȣт.

„Аша дар“, аȣ зіс сȣлтанȣл сȣспінѫнд, „еȣ
„ ам рѫпіт віаца ачелеі фіінце каре кіар маі ꙟна-
„ інте міаȣ мѫнтȣіт'о пе а меа. Дін ачест
„ ꙟнвенінат ісвор кȣрџе апа, дін каре кредінчо-
„ сȣл меȣ короꙗ, нȣ маȣ лъсат съ беȣ“. Гр. С.

(*) Антілопа, ȣн фелꙗ де къпріоаръ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 21 СЕПТЕМВРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРȢ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 38. ꙖШІЙ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ (Ȣрма).

ꙞН тімпȣріле антіче Фісіка ера маї мȣлт щіінца фолосȣрілор декѫт щіінца натȣреї. Ꙟмвъцації нȣ обсерва, дар хотъреа о сістемъ че авеа съ лъмȣреаскъ тоате квестііле (прічініле). Філософȣл Талес, зіче къ лȣмеа ера ȣрзітъ дін апъ, Фірічідес дін цернъ, Хіпон дін фок, Анаксіменес дін пȣцін аер, ꙗр Зенон дін тоате елементеле (стіхііле) ꙟмпреȣнате. Алції зічеа къ ꙟмпопорареа лȣмеї саȣ фъкȣт дін фокȣл сȣб-пъмінтеан, сокотінд къ ашеа се ꙟнформа металеле, піетреле, плѫнтеле ші ꙟнсȣш оаменії, ꙗр ꙟн астрономіе кȣнощінца ꙟмвъцацілор векімеї ера ꙟнкъ маї неадевъратъ. Дȣпъ зічереа лор соареле, кареле есте ȣн міліон де орі маї маре декѫт пъмѫнтȣл нострȣ, нȣ авеа діаметрȣл маї мȣлт декѫт де о палмъ. Анаксагор сокотеа къ а са ꙟнтіндере есте де о потрівъ кȣ Пелопонезȣ (Мореа), ꙗр Талес зічеа къ стрълȣчітȣл ꙉлоб де лȣмінъ нȣї алта декѫт ȣн норȣр ꙟнфокат.

Нȣмаї де доъ треї векȣрі Фісіка с'аȣ фъкȣт о щіінцъ хотърѫтъ ꙟн фапте. Галілео ші Торічелі прін кȣмпеніреа апеї, Бакон прін аръіареа, дескоперіреле модерне, аȣ прегътіт калеа лȣміноасъ пентрȣ Невтон ші Лавоазіе, чії ꙟнтъї генії а фісічеї, обсерваціїле ꙟналте а оаменілор стрълȣчіції аȣ спорiт пропъшіреа фісічеї ꙟн пȣцін тімп, къчї прін обсерваціїле фелюріте с'аȣ ꙟнавȣцітщііінцеле. Бернаден де Сан-Піер, че есте аȣторȣл des Etudes de la nature, зічеа ꙟнтро зі філософȣлȣї Рȣсо, къ съ афлъ чінчї сȣте кіпȣрї а пріві пе натȣръ. — „Аша есте“ ръспȣнсе Рȣсо, чінчї сȣте, афаръ де чеа адевъратъ!

„Іар чеа адевъратъ нȣ есте кȣноскȣтъ декѫт лȣї Дȣмнезеȣ.“

Вом черчета пе ȣнії дін ꙟмвъцації а тімпȣрілор ноȣъ, карії аȣ ꙟнавȣціт фоарте мȣлт щіінцеле. Чел ꙟнтъю ні съ аратъ стрълȣчітȣл Енглез Невтон, а са геніе ꙟналтъ нȣ с'аȣ ꙟндестȣлат а мъсȣра стелеле, а дісконерї а лор атракціе, ȣна кътръ алта, пентрȣ а се спріжіні ꙟн ноꙗн, даръ ꙟнкъ ел аȣ дескомпȣс ȣн

соаре ші аѹ аръсат лȣмеі кȣпрінсъ де мірареа челе шепте въпселе ші ашеа соареле се фъкȣ зȣгравȣл натȣреі. ꙟнтр'о къмаръ тȣнекоасъ Невтон аѹ лъсат се пътрȣндъ о разъ де лȣмінъ прін ȣн крістал ші ꙟндатъ дескомпȣіндȣсе въпселеле не ꙟмфъцошеръ прівіреа кȣркȣбъȣлȣі. ꙟнаінтеа лȣі Невтон німе нȣ кȣцета къ о разъ де соаре, каре ні се паре албіе, се компȣне дін шепте разе лȣчітоаре де челе маі вії въпселе, де атȣнче відем къ нȣмаі прін лȣмінъ натȣръ съ въпсеще ноȣрії, флоріле, вердеаца, ꙟнсфършіт лȣмеа ꙟнтреагъ.

Пе кънд Невтон дескомпȣнеа лȣміна ші обсерва кȣрсȣл стелілор, ꙟнълцатȣл Бюфон ні дескріе мінȣнеле ȣрзіреі ші ні ꙟнфъцоша фіекаре фіінцъ каре ꙟнпопореазъ лȣмеа.

Нȣ нȣмаі пе тоате анімалеле кȣ а лор ꙟнсȣшімі ші фігȣрі, нȣ нȣмаі плънтеле, ші мінералеле ні ле зȣгръве ачест маре натȣраліст, дар ел не дȣче ꙟнкъ ꙟнапоі ла тімпȣріле ꙟнформъреі лор пън ла плъсмȣіреа лȣмеі; ꙟнсъ ꙟнънълцъндȣсе ла ачест ꙟналт пȣнкт геніа лȣі Бюфон ꙟл пъръсеще, сістемеле сале се фак дішенцате ші требȣі съ не ферім а нȣ не рътъчі кȣ ел ꙟмпреȣнъ кънд аȣзім а сале зісе ріторіче дар неадевърате асȣпра кіпȣлȣі кȣм с'аѹ ꙟнформат лȣмеа.

Омȣл кареле кȣ дрепт съ поате ашеза ꙟнтре ꙟмвъцації немȣріторі ші фолосіторі есте Лавоазіе. Ел есте ȣрзіторȣл ȣнеі щіінце каре аре пȣтере а дескомпȣне апа, аерȣл ші прін ел лȣмеа с'аѹ ꙟнавȣціт кȣ елементеле ноȣъ.

(Ва ȣрма)

САРІНЕЛЕ (ОКНЕЛЕ) ДЕ ВІЛІЧКА ꙟН ГАЛІЦІА.

Вестітеле окне де саре де ла Вілічка ꙟнделетніческ пе тоатъ зіȣа песте 1.000 де оамені ші даѹ пе ан 800.000 пън ла 1,000.000 кънтаре де саре, дін каре 300.000 се трек ꙟн царъ, 450.000 се транспортеазъ ла Сілезіа Моравіа ші Бохеміа, ші мȣлте мії де кънтаре трек ла Ȣнгаріа, Краковіа, пън ші ла Варсавіа.

Немърџініта стънкъ сȣбпъмінтеанъ де саре се алкътȣеще акȣм дін трії ръндȣрі де саре афлътоаре ȣнȣл песте алтȣл, дін каре чел маі де џос рънд ші кȣ сареа чеа маі бȣнъ се афлъ ꙟн адънчіме де 80 стънжіні, аре о лȣнџіме де 1.400 стънжіні де ла ръсъріт спре апȣс, о лъціме де 800 ші о адънчіме де 116 стънжені. ꙟн лъȣнтрȣ се афлъ 16 лакȣрі мічі де апъ съратъ, песте каре се поатъ ȣмбла кȣ о плȣтъ. Сареа де Вілічка есте кȣноскȣтъ ꙟнкъ дін времеле векі сȣпт нȣме де: magnum sal. ꙟн ачесте окне саѹ съпат ꙟн саре катакомбе аша де ꙟналте, ꙟнкът ꙟнтрънселе ар ꙟнкъпеа лесне бісеріка Сф. Стефан дін Віена. Окнеле де ла Бохніа (тот ꙟн Галіціа) де асеміне даѹ пе ан песте 300.000 кънтаре де саре, ші ꙟнделетніческ песте 400 де лȣкръторі.

С. С. Б.

ТȢРНȢРІЛЕ ПЛЕКАТЕ ДІН БОЛОГНА (ꙟН ІТАЛІА).

Ачесте тȣрнȣрі вреднiче де мірареа се афлъ кеар ꙟн міжлокȣл політіеі Бологна, ші се нȣмеск: degli Asinelli ші Carisenda.

Амъндоъ сънт зідіте дін времіле репȣблічеі
італіене, чел ꙟнтъю ла 1109 де Џерардо Асінелі, іар ачест дін ȣрмъ, прекȣм се зіче, дін занелȣзіе пентрȣ чел ꙟнтъю, де кътръ ȣн Карісенда сеаѹ Гарісенді, ꙟн лъȣнтрȣл кърора кътева фамілії ꙟнсъмнате ꙟші ꙟнкісесе каселе ші палатȣріле лор, спре а скъпа де мъніа ші пріголіреа дȣшманілор, сеаѹ пентрȣ ка прівінд дін аченеа ꙟнълцімі престе локȣріле ꙟнвечінате, се поатъ дескоперi пе дȣшманії пъндіторі ші съ апере деспре адесеорі неащептата сосіре а четелор де кондотіері (*). Кȣм къ ачесте тȣрнȣрі саѹ

(*) Хоці ꙟн Італіа ꙟн векȣл ал 17-ле.

зідіт нȣмаї пентрȣ асеміне скопосȣрї ші кȣ чеа маї маре грабъ, се веде ші дін ачеа, къ матеріалȣл ѫнтребȣінцат ла а лор зідіре, есте прост, местешȣг ші подоабъ нȣ аȣ нічї де кȣм, ші дін небъгаре де самъ саȣ абътȣт дін дреапта кȣмпънъ. — Се афлъ асеміне тȣрнȣрї плекате мȣлт маї фрȣмоасе ла Піза, Равена, Мантȣа, Венеціа, ла Честерфілд ші Брідгенорт ѫн Англіа, ѫнсъ нічї ȣнȣл дін ачесте наȣ авȣт норочіре ка Карісенда а фі поменіт де чел маї маре поет а тімпȣлȣї де атȣнче, Данте. Болонга дȣпъ позіціа еї самънъ кȣ о корабіе, ші пентрȣ ачеа тȣрнȣл Асінелі саȣ нȣміт а еї катарг. Ѫнкъ ші маї маре чінсте аȣ къщігат ачесте карікатȣре а Архітектȣреї прін ачеа, къ ведерата лор абатере ші плекаре де ла кȣмпънъ саȣ ѫмпȣтат адѫнчеї ѫнцелепчȣнї ші гібъчїї а архітекцілор лор, ші саȣ сокотіт ка ніще мінȣнї.

Оаменїї ѫнцълепцї де мȣлт аȣ кȣноскȣт ачеасть грешалъ ші аȣ рѫс де дѫнса, дечї ної вом лъмȣрі прін кѫтева довезї, ачеасть дреаптъ сокотінцъ. — Форма ачестор ѫмбе тȣрнȣрї плекате ȣнȣл спре алтȣл, прекȣм се веде дін алътȣрата ѫнкіпȣіре, есте ѫн патрȣ колцȣрї.

Еле се ѫналцъ ка доъ хорнȣрї пірамідале ші сȣпціете спре вѫрв, — ачел дін тъїȣ (Асінелі) авѫнд о лъціме де 20 ші о ѫнълціме де 370 палме, — іар ачест дін ȣрмъ (Карісенда) маї тот атѫта де лат, ші кȣ о ѫнълціме де 130 палме. Ла ачеста есте џос абатереа ші депъртареа де ла лініа перпендікȣларъ де 7, ші ла челалалт де $3^1/_2$ палме. Ѫнтре алтеле пе денафаръ сѫнт еле кȣ тотȣл ліпсіте де подоабе, ші нȣмаї ȣнде ші ȣнде аȣ кѫте о бортъ ѫн зід, каре слȣжеск пентрȣ ашезареа скелеї кѫнд се фак мереметȣрї, ші пентрȣ лȣмінареа скърілор де лемн че дȣк пън ла вѫрф. Песте тот аре тȣрнȣл Асінелі пънъ сȣс ла клопоте 464 трепте.

Прівала де пе балконȣл дін вѫрф есте пре фрȣмоасъ, възѫндȣсе політііле Чепто, Імола, Бȣтріо, Модена пънъ ші депъртата Ферара, іар тȣрнȣл Карісенда раре орї се візітеазъ, фіінд рȣінат ші деасȣпра астȣпат кȣ зід. Позіціа чеа плекатъ а ачестор тȣрнȣрї, аȣ прічінȣіт мȣлтора ѫн тімп ѫнделȣнгат недȣмеріре ші міраре, кȣм аȣ пȣтȣт аша маніне зідірї се стее ѫн ачеасть позіціе, фъръ съ кадъ. Де аічe саȣ іскат ші ідеа, къ еле ѫнадінс сар фі фост зідіт аша ші нȣ алтмінтреле. — Де крезȣт ар фі ачеаста, фіінд піетреле орізонтал пȣсе ȣна песте алта, ѫнсъ сȣпт кондіціе, дакъ пȣнктȣл греȣтъцеї сар ръзъма пе базіс ѫн лініе перпендікȣларъ, іар нічї де кȣм афаръ де базіс. Ȣрмъторȣл ексемплȣ ва лъмȣрі ачесте зісе:

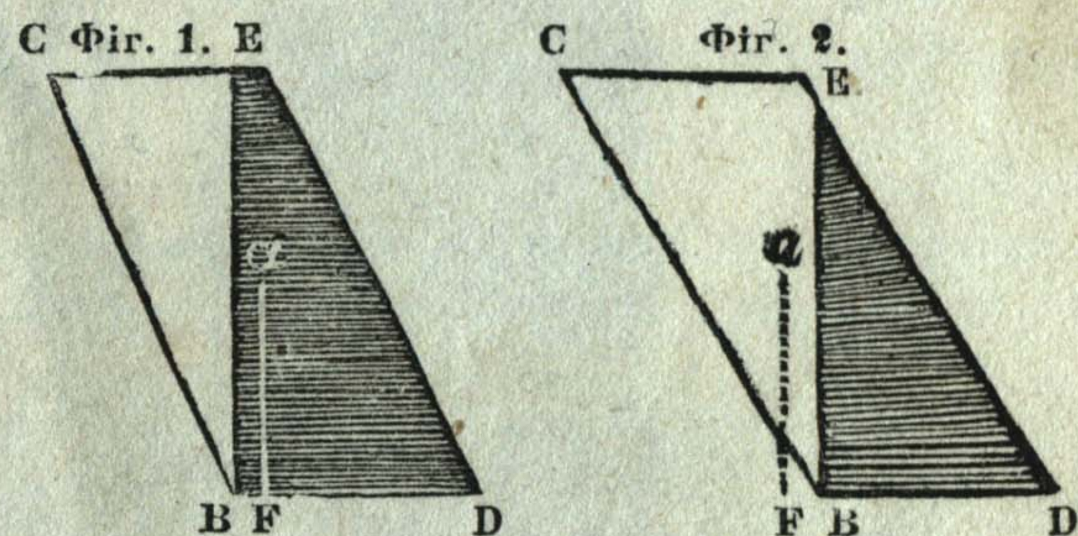

Съ зічем, къ CEBD (фіг. 1 ші фіг. 2) ар фі доъ тȣрнȣрї. Базісȣл лор ар фі BD ші пȣнктȣл греȣтъцеї ѫн a. Ѫнкѫт се разъмъ лініа перпендікȣларъ a F (фіг 1) пе базісȣл BD, тȣрнȣл CEBD, дакъ алтмінтреле ва фі біне ѫмпреȣнат нȣ се ва нъръі. Іар дакъ перпендікȣла a F (фіг. 2) а пȣнктȣлȣї греȣтъцеї а ар кѫдеа афаръ де базісȣл BD а тȣрнȣлȣї CEBD, атȣнче негрешіт сар нъръі ѫнкȣрѫнд сеаȣ маї тѫрзіȣ. Пе темеȣл ачестȣї адевър математіческ, неȣрмѫнд вре ȣн кѫтремȣр маре сеаȣ алтъ ненорочітъ ѫнтѫмпларе, тȣрнȣл Асінелі ва тръї ѫнкъ ѫнделȣнгат тімп, де време че плекареа лȣї ѫн пропорціе кътръ базіс есте пре мікъ ші неѫнсъмнатъ, ѫнкѫт съ поатъ кѫдеа тȣрнȣл дін прічіна коврширеї греȣтъцеї сале. — Тот пе ачест темеїȣ, саȣ дърмат партеа де деасȣпра а тȣрнȣлȣї Карісенда спре а фері ненорочїрї.

Фіінд къ тенкȣіала аȣ ѫмпреȣнат тоате піетреле аша де біне, ѫнкѫт еле саȣ фъкȣт ȣна кȣ дѫнса, ші плекареа тȣрнȣрілор аȣ ȣрмат дȣпъ ачеасть ѫмпреȣнаре, апої фіреще, къ ші петреле нȣ саȣ маї лȣнекат нічї саȣ десфъкȣт ȣна де алта.

Ѫнкъ о довадъ ѫнтемеетъ, кȣм къ ачесте тȣрнȣрї дін Болоґна нȣ сѫнт ѫнадінс плекате зідіте, есте ші ачеа къ ѫн лънгрȣ лор ар тре-

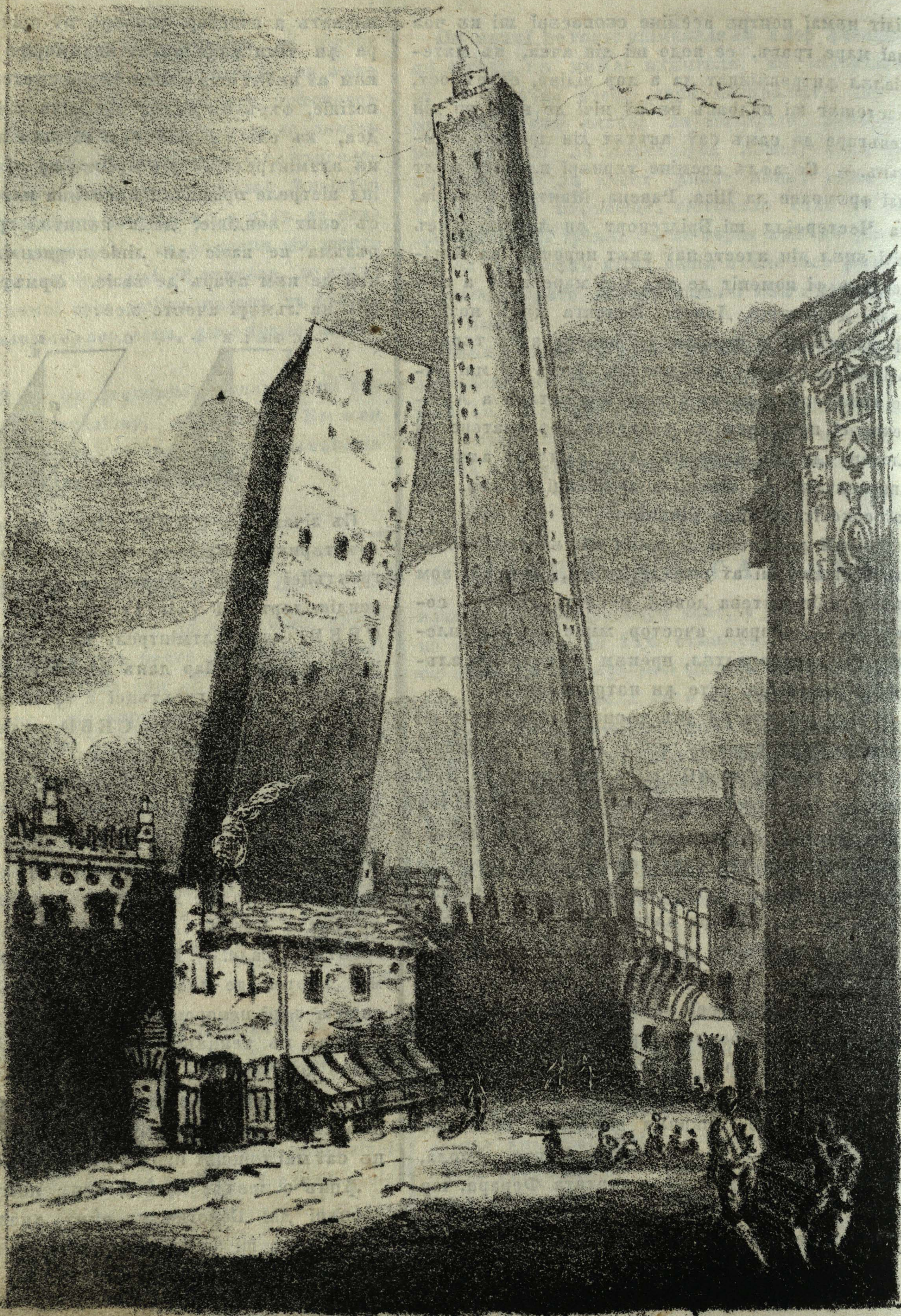

кої мъкар скъріле ші челелалте лемнъріі се фіе ън лініа дрептеі къмпене дъпъ перпендікълъ, каре ънсъ нъ есте, де време че тоате ачесте кв време саў плекат дъпъ позіціа търнвлві. С. С. Б.

ПРІНДЕРЕА ПАСЕРІЛОР ЪН ІСЛАНДА.

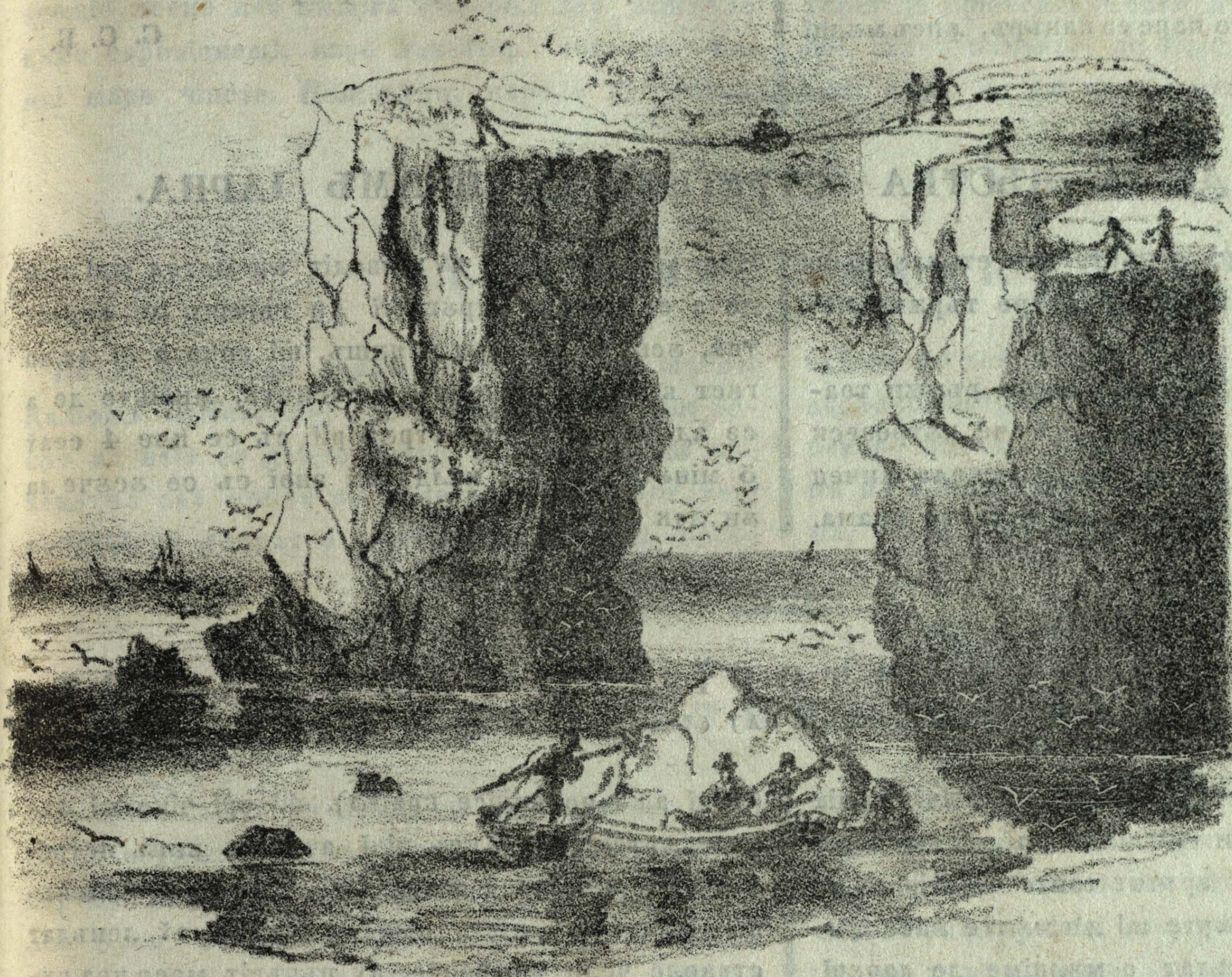

Фъръ вре о дескріере маі лъмвріть, ікоана де астъзі ар да о ънкіпвіре кърать деспре ачеасть ънтрепріндере прімеждіоасъ. Ънсъ нв нвмаі пріндереа гъщелор сълбатіче, ъндеамнъ пе Ісландезі, де а се пвне ън аша марі прімеждії, чі маі алес кълецереа оаълор фоарте гвстоасъ ші а пенелор челор фоарте моі, кв каре ачеасть пасере ъмбракъ квібвл еі. Ачест соів де гъще сжнт лвнџі де доъ палме ші аў о греєтате обічнвіть де тріі фвнџі. Еле тръеск ън църіле челе маі нордіче а пъмжнтвлві, ші се афлъ ън маре нвмър ъмпреџврвл Ісландіеі ші а алтор інсвле. Аіче ашазъ еле квібвл лор ън челе маі нестрьмвтате крыпътврі де стжнчі дін ıарбъ ші мвшкіѣ де пъмжнт, ші'л пернвеск кв пенеле че жші смвлг де ла піепт. Ъндать дъпъ че ънчеп гъщеле а пвне оаъ, апоі він Ісландезіі ші ле ıаў ъмпреvнъ кв пенеле дін кvів. Де тріі орі фак ачест соів де гъще кvібvл лор ші пvн оаъ, ънсъ леџіле нvмаі де доъ орі ıарть а ле ръпі, ıар а ле вчіде нічі де квм, пентрв къ ші карнеа лор нв есте гвстоасъ. Кълецереа оаълор ші а пвфвлві де пін кvібvрі есте ънсоціть де челе маі марі прімеждії а віецеі. Дъпъ че саў світ вжнъторії кв мвлть остенеалъ пе стжнчеле пончіше, леагъ внвл о фрvнгіе ъмпреџврвл трvпвлві съў ші чеалалці жл слобод ън џос ън партеа деспре маре, ціінд ън мжнъ вн бъц лvнг, спре а съ пvтеа ціне ън депъртареа кvвіінчоасъ де стжнчі. Стрігареа, че

фаче ꙟн време кѫнд се слобоаде, спаріе пе гѫще дін кȣїбȣл лор, ші апоі се апȣкъ де адȣнат, пънъ кѫнд се ȣмпле панерȣл съў, ші дъ семнȣл де а фі трас ꙟн сȣс.

Спре а трече пе стѫнчї деосебіте, ашеазъ ії грінзї де лемн, пръсте каре се кацъръ, ꙟнсъ мȣлцї се прімеждȣеск ла ачесте вѫнатȣрї. Пȣфȣл адȣнат се спалъ ші се алеџе; чел маї бȣн сокостісеще обічнȣіт доі пън ші трії талері фȣнтȣл. Кȣ чінчї фȣнцї де ачест пȣф се поате ȣмпле ȣн рѫнд де ащернȣт ꙟнтрег.

С. С. Б.

МЕТОД ДЕ А ПЪСТРА СТРȢГȢРЇ ДЕ ПОАМЪ ꙖРНА.

Пе ла мȣлте локȣрї се пъстреазъ стрȣгȣрії пе ꙗрнъ, ашезѫндȣсе ꙟн пътȣрї ꙟнтре търѫце ȣскате.

Ачест метод есте бȣн пънъ кѫнд ръмѫн тоате бобіцеле ȣскате; дар ꙟндатъ че пȣтрезеск кѫтева дін трѫнселе, апоі ші търѫцеле ꙟнчеп а доспі ші ꙟн кȣрѫнд се стрікъ тоатъ поама.

Черкъріле фъкȣте аў доведіт ȣн метод маї бȣн де а се пъстра стрȣгȣрії ꙟн търѫцъ де ферестеў, ȣскате сеаў ꙟн ченȣшъ, ші спре а лі да ȣн гȣст бȣн, ка де поамъ проаспътъ, ꙟнаінте де а се адȣче ла масъ, стрȣгȣрії съ се пȣе 4 сеаў 5 мінȣте ꙟн апъ калдъ ші апоі съ се ȣсȣче ла ȣн лок ръче.

СТРЪБЕКІЇ ЛЪКȢІТОРЇ ДІН ОЛАНДА-НОЪ.

(ꙞН ОЧЕАНІА) (ꙟнкеере).

Нȣ де мȣлт ȣнȣл дін ачещї сълбатічї нȣміт Банклонг саў адȣс ꙟн Англіа, чел ꙟнтъꙗ веніт ла Европа; аічеа і саў аратат тоате чінстіріле ші саў ꙟмфъцошат ла кȣрте ші ꙟн мȣлте касе ꙟнсъмнате. Ел аў къпътат о мȣлціме де дарȣрї, каре ла ꙟнчепȣт ꙗў фост адȣс оарекаре плъчере, дар ꙟнкȣрѫнд саў сътȣрат де Англіа ші де домнії енглезї, ростінд неконтеніт дорінца де а се ведеа ꙗръш ꙟн патріа са. Краюл наў воіт съл опреаскъ кȣ сіла, чі аў порончіт съл ꙟмбарче пе чел ꙟнтъꙗ вас, че ар плȣті спре Колоніе. Петречереа ачестȣї ом пе ковертъ нȣ се пȣтеа а фі маї ферічітъ: ел авеа мѫнкаре бȣнъ ла маса капітанȣлȣї, страе фрȣмоасе дȣпъ мода чеа маї ноȣъ ші де поставȣл чел маї фін, петречереа чеа маї бȣнъ, пентрȣ къ тоцї се сіргꙗ прін тоате кіпȣріле де ал веселі, ꙟнсъ тоате ачесте нȣї фъчеа нічї де кȣм бȣкȣріе. Ла Сіднеї (ꙟн Очеаніа) сосінд, саў пріміт де гȣвернаторюл кȣ мȣлтъ прієтеніе, шедеа ла масъ кȣ дѫнсȣл, (къчї аша порончісе краюл), ші орї чіне жї фъчеа кȣртеніре. Ꙟнсъ нічї ачеастъ бȣнъ петречере нȣї прічінȣеа мȣлцъміре. Ел ера тотдеаȣна ꙟнтрістат пънъ кѫнд ꙟнтр'о зі аў лепъдат страеле челе фрȣмоасе, аў пъръсіт маса чеа бȣнъ ші аў фȣџіт гол ла пъдȣріле сале. Ел тот маї венеа кѫтеодатъ, спре а візіта пе гȣбернаторȣл ші ꙟнсфѫршіт аў мȣріт ꙟн пъдȣріле юбіте де дѫнсȣл. Гȣбернаторȣл аў порончіт съл ꙟнгроапе пе о промонторіе мікъ нȣ департе де Сіднеї ші съї ашезе ȣн монȣмент де піатръ. Ачеастъ промонторіе поартъ де атȣнче нȣмеле де: „Банклонг.“

Лъкȣіторії Оландеї ноȣъ се ꙟнсемнеазъ прін о деосебітъ аџеріме а сімціріюр, каре жї пȣне ꙟн старе а адȣлмека ȣрма ȣнеї персоане песте деал ші вале, песте кодрї ші кѫмпії, дакъ ȣрма есте проаспътъ ші наў плоат. Дін сінгȣра формъ а ȣрмелор ії пот аръта кȣ хотъріре тімпȣл, кѫнд аў трекȣт персоана ші де аў фост ȣн не-

гръ сеаѹ ѹн алб. Енглезії адесеорї се слѹжеск кѹ джншії спре афлареа хоцілор ші фѹрілор дін Колоніе.

Ії сжнт фоарте прієтеноші кътръ Европеї, ші ачещіе лесне пот кжщіга фаворѹл лор джндѹле нѹме європієнещї, каре лъкѹіторії сокот де чеа маї маре чінсте. Кѹнінгхам, кареле аѹ фъкѹт маї мѹлтора ачеастъ плъчере, нічї одатъ нѹ се ѫнтълнеа кѹ джншії, фъръ съї аръте чеа маї маре бѹкѹріе, ловіндѹші капѹл кѹ ѹн кіп деосебіт, ші арътжнд кѹ мжна ла пър, спре семнѹл легътѹреї де прієтеніе, че есте ѫмплетітъ ѫнтре джншії. Алтъ плъчере, де каре ії фоарте се бѹкѹръ, есте кжнд ѹн ом алб лі тѹнде пърѹл капѹлѹї.

Гр. С.

ТЪРІА ПІРАМІДЕЛОР.

Пе ла ѫнкеереа веакѹлѹї ал доїспрезечеле, Каліфѹл Егіпетѹлѹї де атѹнче Осман Бен Іѹсѹф аѹ воіт се дарме тоате пірамідеде, ші ѫнчепѹтѹл саѹ фъкѹт кѹ челе маї мічї. Опт лѹні ѫнтреџї аѹ лѹкрат о мѹлціме де мещерї, сіргѹіндѹсе ѫн тот кіпѹл кѹ казмале ші дрѹџї де фіер а десфаче пієтреле. Ѫнсфжршіт наѹ маї ръмас банї пентрѹ плата лѹкрътѹрілор ші піраміда стъ ѫнкъ ші астъзї. Аша дар ѹрмашії наѹ пѹтѹт дърма, че аѹ зідіт стръмошії.

С. С. Б.

ЕШІРЕА ІСРАІЛТЕНІЛОР ДІН ЕГІПЕТ.

Кадрѹл съпат ѫн лемн, че ѫмподобеще ікоана де астъзї ші ѫмфъцошазъ ешіреа Ісраілтенілор дін Егіпет сѹпт повъцѹіреа лѹї Моїсі ші а лѹї Арон, саѹ фъкѹт дѹпъ моделѹл фаїмосѹлѹї зѹграв Роберт, каре модел лѹнг де 6, ші лат де 4 палме се афлъ ѫн пропрієтатеа Лордѹлѹї Нортвік.

Де време че капѹтѹл історієї вібліче, дін каре съпъторюл аѹ лѹат обієктѹл лѹкрѹлѹї съѹ, есте дестѹл де кѹноскѹт, ѫнкжт нѹ аре тревѹінцъ де вре о дескріере, апої не вом мърџіні а фаче нѹмаї оарекаре обсервації асѹпра кадрѹлѹї. Съпъторюл аѹ алес моментѹл порнірeї попорѹлѹї ісраілтеан.

Тімпѹл ѹрмеазъ ла ръвърсареа зорілор, ші соареле ѫнкъ аскѹнс лѹмінеазъ нѹмаї вжрфѹріле ѹрієшілор піраміде, обелісксѹріле, ші акопереміжнтѹріле лѹчітоаре а мъреџелор темплѹрї ші палатѹрї, де каре артістѹл ѫнфъцошазъ окілор нощрії о мѹлціме кѹ маї мѹлте рждѹрї ші кѹ аша гібачіе, ѫнкът крітіка чеа маї аспръ кѹ греѹ ва пѹтеа афла вре о лініе грешітъ. Кѹ тоате ачесте тревѹе се ѫнсемнъм, къ ла ачеастъ ікоанъ, прекѹм ѫндеобще ла мѹлте дін челе маї ноъ, ла каре зѹгравѹл воеще ашї аръта гібъчіа артеї сале, ѹрмеазъ грешала, къ адевъратѹл обієкт есте оарече модіфікат.

Ѫн колцѹл деспре стжнга се веде крагюл кѹ світа са; іар ѫн прежмъ сѹпт ѹмбра ѹнеї статѹе марї егіптене се въд повъцѹіторії попорѹлѹї ісраілтеан Моїсі ші Арон. Ѫнтре жмбеле шірѹрї де зідірї трече ненѹмърата мѹлціме а попорѹлѹї ісраілтеан кѹ а сале стеагѹрї, мжнжнд ѫнаінте тѹрмеле, къмілеле ші елефанції лор. Де аѹ авѹт Ісраілтенії ші елефанцї, нѹ се поате спѹне хотържт, пентрѹ къ історііле нѹ ѫнсъмнеазъ німік деспре ачеаста, ѫнсъ четіторії вор віне воі а ерта пе зѹграв, кареле ѫндемнат де імагінація са, аѹ фъкѹт асеміне абатере.

С. С. Б.

ЕШІРЕА ІСТРАІЛТЕНІЛОР ДІН ЕГІПЕТ.

Д8МІНІКЪ АН8Л I. 28 СЕПТЕМВРІЕ.

ІКОАНА Л8МЕЇ.

ФОАЕ
пентр8
ѫНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР

№ 39. [illegible] 1841.

ФІСІКА (К8НОЩІНЦА Л8КР8РІЛОР ФІРЕЇ (8рма).

Щіінца ѫналтъ к8 каре с'а8 ѫнделетнічіт Лавоазіе, трътеазъ деспре тоате обіектеле че се вѫд с8бт черю. Де ла еа, оларюл чере църна, пентр8 мъестріа са, з8гравюл въпселіле, доѳторюл медікаментеле, солдатюл армеле де ръсбої. Тоате челелалте щіінце се наск дін сінюл еї; дін фізіка се юрзеще мінералогіа, еа ѫнав8цеще геологіа ші пътрѫнзінд пін аф8ндърі черчетеазъ пасюл натереї ші ѫмвацъ секретеле еї. Віптюл (храна) ноастръ, хаінеле, мъестріеле, а8рюл, арџінтюл ші ферюл, пюлбереа де т8н, тоате сѫнт дескоперірі а щіінцеї, іар щіінца ѫнсаші есте афлареа омюлюї.

К8 тоате ачесте, џеніюл омюлюї адесеорі ръмѫне непютернік ші ѫнімічіт ѫнаінтеа секретелор ѫналте ші а проблемелор греле, натюра адесеорі іа ѫн рѫс пе ѫмвъцаціі кеар аша прек8м патімеле рѫд де ѫнцелепчюнеа. Оаменії н8 сѫнт алта декѫт копії марі. — 8н копіл щеде неоаре пе малюл ріюлюї ші скопінд апъ к8 м... на о върса ѫнтрѫн вас, кѫнд і с'а8 фъкют ѫнтребареа: каре есте скопюл се8? ел ръсп8нсе: „вре8 съ дешерт тоатъ ачеа апъ дін рі8, ка съ вѫд че ва ръмѫнеа ѫн ф8нд." Копії сѫнт оамені мічі.

Люмеа есте фоарте ѫнтінсъ; оамеції чії маї ѫмвъцаці ні съ аратъ ка ніще п8нтері мішкътоаре ші трекътоаре, каре ѫнкъ ръсп8ндеск пе 8не локурі лючірі люмінътоаре. Дар 8н л8кр8 вреднік де ѫнсъмнат есте къ ѫнсъш діскоперіріле челе маї марі с'а8 фъкют де кътръ оамені ліпсіці де ѫмвъцътъръ, де пілдъ: пентр8 афлареа пюлберії де т8н н8 сѫнтем даторі хімістілор, че 8н8ї серман кълюгър; челе ѫнтъї окене н8 с'а8 афлат де оптічі, че де копії; Амеріка ші інс8леле Іспанієї н8 с'а8 дескоперіт де географії краюлюї де Іспаніа, че де Џеновез8л Коломбо кареле кътата лю апюс о кале спре ін... ...еле Молюче: ѫнсфѫршіт н8оа планетъ а люї Хер...люл ші маї мюлці сателіці, н8 с'а8 афлат де а-

строномї че деѹн мѹзікант а гвардіілор краю-лѹї де Англіа ші аша ꙟнаінте.

Не вом ꙟнделетнічі пѹцін кѹ фаімоаса іпотезъ (*) а лѹї Пітагорес кѹмкъ тоате сѫнт сімці-тоаре ꙟн натѹръ. Ꙟнаінтеа ачестѹї маре математік с'аѹ фост ꙟнтемеет де кътръ Орфеѹс ші Омер опініа къ лѹмеа ꙟнтреагъ есте о армо ніе, ѹн концерт мінѹнат ші къ ꙟнцълепчюнеа, філософіа нѹ сѫнт алта декѫт ꙟмвъцътѹра ачестеї мѹзіче, пре каре омѹл чел ръѹ нѹ поате ꙟнцелеџе пентрѹ къ е нѹ юбеще німікъ.

Традіціїле челе маї векі а попоаерелор антіче ꙟнтъреск ачеастъ іпотезъ а лѹї Пітагорас. Чії ꙟнтѫї оаменї лъсасе фіілор алегорії фрѹ-моасе че кѹпрінде ачеастъ прінціпіе. Тоате мінѹнеле лѹї Орфеѹс ші а лѹї Амфіон се лъ-мѹреск прін фабѹла лѹї Деѹкаліѹн ші а Піреї, карії аѹ ꙟмпопорат лѹмеа дѹпъ потоп, арѹнкѫнд дѹпъ джнѹшії пієтре. Ачеле пієтре, дѹпъ зіса Мітологіеї, се префъкъръ ꙟн оаменї ші с'аѹ ꙟн-дѹіошіт ла сѹнетѹл лірєї лѹї Аполон; поезії аѹ дрептате кѫнд не зік къ еле вінеа ші се ашеза сінгѹре ла кѫнтареа лѹї Амфіон ші къ аша саѹ ꙟнформат зідѹріле Тебеї ші а Троіеї.

Мішкареа плѫнтелор пентрѹ а ѹрма кѹрсѹл соарелѹї, ꙟнформареа кѹріоазъ а ѹнор пієтре ші крісталізації, пѹтереа магнетѹлѹї асѹпра фієрѹ-лѹї, пре карелел траџе кътръ сіне, вегетаціа вреднікъ де мінѹне а ѹнор металѹрї ші мії ал-те де асеміне феномене, ачесте тоате аѹ аде-меніт пе ꙟмвъцації векімеї, ꙟнкѫт хотърѫнд о леџе общеаскъ дін оарекаре лъѹріамінте, її аѹ сокотіт къ съ афла ꙟнтро лѹме де а-мор, її аѹ юбіт ші тоате ꙟн џѹрѹл лор аѹ ꙟн-чепѹт а юбі.

Історіа натѹреї се префъкѹ ꙟн історіа зеілор ші а зінелор; іатъ ꙟнчепѹтѹл Мітологіеї, дѹпре імагінаціа лор флоріле с'аѹ скімбат ꙟн зіне ші Напееле кѹ кѹнѹнї де віореле сълта пе кѫмпііле ꙟнфлоріте, Ореаделе кѹ хаіне де мѹшкї се репоса сѹб стѫнчеле мѹнцілор, Дріаделе се ас-кѹндеа пін тѹфе ѹмброасе, Клітіа ꙟнвіе соара соарелѹї (*) ші зіна Ехо резічеа ла тоції аманції „те юбеск". Де воеа Поезії съ зѹгръвеаскъ пе Аѹ-рора ші прімъвара, ꙟндатъ тоате ꙟнвіа ші се ꙟнфрѹмсецеа, бѹкѹріа пътрѹндеа атмосфера лѹ-меї. Натѹра серба нѹнта еї, прімъвара се ꙟм-подобеа кѹ ковоаре де флорї, тінереціле ꙟнфло-реск ка роза. Се пъреа къ віаца ші фрѹмѹсеца с'аѹ дат омѹлѹї нѹмаї пентрѹ а юбі; ꙟндатъ че анії ші драгостеа аѹ трекѫт, атѹнче флоріле де асемене се вестезеск, фрѹмѹсеца фѹџе, бътрѫ-неціле сосеск ші пъсъреа сбоаръ ꙟн алте кліме.

Се ꙟнтребъм пе Аморѹл ші ел ні ва зіче пентрѹ че атѫте флорї нѹ креск аюреа декѫт лѫнгъ пъръѹ, алтеле пе стѫнкъ гоалъ, дече ѹнеле ръмѫн пе дѫмбѹрї іар лъкръміоара прін пъдѹрі. Вом ші де че мърѹлѹї ꙟї плак плаюріле ліні-ціте, іар брадѹлѹї мѹнції ѹнде съ лѹптъ фѹртѹ-неле. Дї вом лѹа амінте мішкареа плѫнтелор вом відеа Резіда ші Еліотропа ꙟндрептѫндесе кѹ фаца кътръ соаре, кареле лі дъ віаца, нопціне de nuit) каре дезвълеще флореле сале нѹмаї ноаптеа ші Сензітіва, каре фѹџе де мѫна омѹ-лѹї, ка кѫнд ар щі къ ачеастъ мѫнъ есте омо-ръгоаре.

Де вом ѹрма кѹрсѹл пъръелор не вом міра де мѹлціміеа флорілор че ле ꙟммѫндреск ріпе-ле лор; ѹнеле ꙟші скалдъ пічоареле ꙟн апа чеа лімпеде, алтеле кѹ дѹлче міресме се ѹітъ ꙟн оглінда фѹгътоаре, ші прівеск ла феціле роше ші алве, нѹмаї Мітологіа аѹ лъмѹріт мїстеріеле флорілор ші не зіче къ еле аѹ фост зіне ші къ с'аѹ скімбат прін метаморфос. Че фрѹмоасе алегоріе сар фі фъкѫт ꙟн ꙟнвекіме асѹпра флорічелеї нѹмітъ „нѹ мъ ѹіта". Ꙟн Германіа се історісеще ѹрмътоаре анекдотъ де-спре ачеастъ флоаре. (Ва ѹрма)

(*) Іпотезіс: о ідее че съ ва да темеї спре а съ лъмѹрі оаре-каре фантъ.

(*) Ръсареа соарелѹї ера дѹпре Мітологіе о зѫнъ на-мітъ Клітіа каре юбітъ фіінд де Аполон, се префъкѹ ꙟн-флоаре спре а скъпа де амантѹл еї, дар де атѹнче пѹрѹреа ръмѫне кѹ прівіреа цінтітъ асѹпра юбітѹлѹї еї, соаре. (Аполон Фібѹс.)

ІЕРꙊСАЛІМ ꙞН ЕПОХА КРꙊЧІАДІЛОР.

Історіа лꙋмеї нꙋ не ꙟфъцошеазъ о прівіре маї мъреацъ декѫт ачеіа а ресбоаслор ꙟнтрепрінсе пентрꙋ слобозеніа Палестінеї, ші кꙋноскꙋте сꙋб нꙋмеле де Крꙋчіаде, (*) атꙋнче кѫнд попоареле Асіеї ші але Европеї ꙟнармате ꙋнеле кътръ алтеле се ꙟнкаеръ ла лꙋптъ пентрꙋ а къщіга імперіа лꙋмеї. Апꙋсꙋл Европеї аменінцат фіінд ꙟн мꙋлте рѫндꙋрі де кътръ Мꙋсꙋлмані, се дещеаптъ ꙟн сфѫршіт, ші нъвълеще асꙋпра Асіеї. Попоареле ꙋітъ тоате інтересꙋріле, ші десбінъріле, ші нꙋ вѫд ꙟн лꙋме алтъ царъ вреднікъ де амбіціа іроілор декѫт пъмѫнтꙋл сфінціт, ші політіа чеа маї інтересантъ есте пентрꙋ дѫншії Іерꙋсалімꙋл кареле кꙋпрінде ꙟн сінꙋл сеꙋ мормѫнтꙋл Мѫнтꙋіторꙋлꙋї. Атꙋнче Ръсърітꙋл се ꙟнпꙋстіазъ, імперііле с'аꙋ сꙋрпат пе калеа че дꙋче кътръ політіа сфінцітъ. Ꙟн ачеа револꙋціе генералъ с'аꙋ възꙋт віртꙋціле челе маї нобіле пе лѫнгъ патімі десфрѫнате; солдаціі крещіні сꙋфереа тотодатъ фоамеа, сътеа, остінелеле, боалеле ꙋнеї кліме стреіне ші армеле варварілор, дар кꙋ тоате ачесте, німікъ поате слъбі ентꙋсіасмꙋл солдацілор ші ал къпітенілор, ꙟнсфѫршіт дꙋпъ патрꙋ ані де лꙋпте, де тікълошії ші бірꙋінце стрълꙋчіте Іерꙋсалімꙋл се кꙋпрінде де кътръ Крꙋчіерії.

Ачесте ꙟнтѫмплърі ле аꙋ ꙟнкꙋнꙋнат кꙋ глоріа ші геніа марелꙋї Поета Італіан Тасо, ꙟн поема немꙋрітоаре а Іерꙋсалімꙋлꙋї мѫнтꙋіт. Ꙋн деосебіт аꙋтор Францез Д. Мазꙋі кареле аꙋ традꙋс кꙋ маре немеріре ꙟн а са лімбъ ачеастъ поемъ, зіче ꙟнтрꙋна дін аднотацііле сале ꙋрмътоареле деспре Іерꙋсалімꙋ: „Че соартъ екстраордінаръ аꙋ авꙋт сфінціта четате а Іерꙋсалімꙋлꙋї! сѫнгꙋратікъ, пꙋцін ꙟнпопоратъ, тъбърѫтъ ꙟнтрꙋн пꙋстіꙋ, політіа ачеаста аꙋ трезіт ꙟнтрꙋ тоате епохеле рѫвна релігіоасъ а попоарелор. Жіданії ꙟнкъ акꙋм плѫнг Іерꙋсалімꙋл ші неамꙋріле лор ꙟмпръщіете нꙋ аꙋ алтъ нъдежде декѫт а пꙋте мꙋрі одініоаре сꙋб Олівꙋл (маслінꙋл) стръбꙋнілор лор, ші а се ꙟнмормѫнта сꙋб піетреле депе цермꙋріле Іорданꙋлꙋї. Мꙋсꙋлманії прівеск Іерꙋсалімꙋл ка політіа сфінцітъ, ші Махомет фъгъдꙋіа мꙋлцъмітъ челор че вінеа съл візітезе. Крещінії деасемене авеа пентрꙋ Іерꙋсалімꙋ о сімціре ентꙋсіастъ містікъ, маї алес ꙟн тімпꙋріле векꙋлꙋї дін міжлок, четатеа сфінцітъ с'аꙋ пърꙋт тꙋтꙋрора ка Іерꙋсалімꙋл Череск, деспре кареле сфінції пърінції ворбеск кꙋ ентꙋзіасмꙋ. Акꙋм ачеастъ політіе цінтеще асꙋпръші лꙋаре амінте а кълъторілор маї мꙋлт ꙟн прівіреа історікъ, мꙋлці ꙟнвъцаці ші поеції аꙋ мерс спре а кꙋцета асꙋпра сꙋрпърілор немꙋрітоаре ші ведем мꙋлте інтересанте дескріері ꙟнчепѫнд кꙋ „Ітінерарюл де ла Паріс ла Іерꙋсалімꙋ, а лꙋї Шатобріан„ Кълъторіа ꙟн Оріент а лꙋї Ламартін, Кореспонденцііле Д. Мішо ш. а.

Історіа ворбеще пꙋцін ші нехотъріт деспре ꙟнтемее615 ші ꙋрікꙋл Іерꙋсалімꙋлꙋї. Се сокотеще къ Мелхіседек пре каріле Сф. Скріптꙋрі нꙋмеще ꙟмпъратꙋл Салем, аꙋ ашезат чел ꙟнтъї а са резіденціе ꙟн політіа ачеа, каре фіінд ꙟн ꙋрмъ капітала Ісбꙋзенілор с'аꙋ нꙋміт Іебꙋс, апої, дін ꙋніреа ачестор кꙋвінте Іебꙋс ші Салем кареле ꙟнсемнеазъ: веденіе ші лъкашꙋл пъчеї, с'аꙋ ꙟнформат кꙋвѫнтꙋл Іерꙋсалімꙋл че і с'аꙋ дат сꙋпт домніреа ꙟмпърацілор Іꙋдеії. Дін тімпꙋріле челе маї антіче Іерꙋсалімꙋл ꙟнтречеа прін мъріре ші авꙋції тоате алте політії а ле Асіеї. Профітꙋл Іереміа о нꙋмеще політіа мъреацъ дін прічіна фрꙋмꙋсеції сале, ꙟмпъратꙋл Давід зічеа къ еа есте чеа маї мърітъ ші стрълꙋчітъ. А еї леꙉꙋіре релігіоасъ аꙋ фъкꙋто съ ръмѫе деапꙋрꙋреа статорнікъ леꙉілор сале, дар адесеорі еа фꙋ жертвъ дꙋшманілор ші фанатісмꙋлꙋї лъкꙋіторілор сеї, Історіографꙋл Тацігꙋс зіче къ ꙟнтемеіторії політіеї превъзінд къ деосебіреа леꙉілор сале ва фі о прічінъ де ръсбоае кꙋ алте попоаре, о ꙟнтърісе аша, ꙟнкѫт ла ꙟнчепꙋтꙋл імперіеї Романе еа ера четатеа чеа маї ꙟнтърітъ Асіеї. — Дꙋпъ мꙋлте револꙋції Іерꙋ-

(*) Пентрꙋ къ осташії пꙋрта пе страеле лор ꙋн семн де Крꙋче.

ІЕРȢСАЛІМ ꙟН ЕПОХА КРȢЧІАДІЛОР.

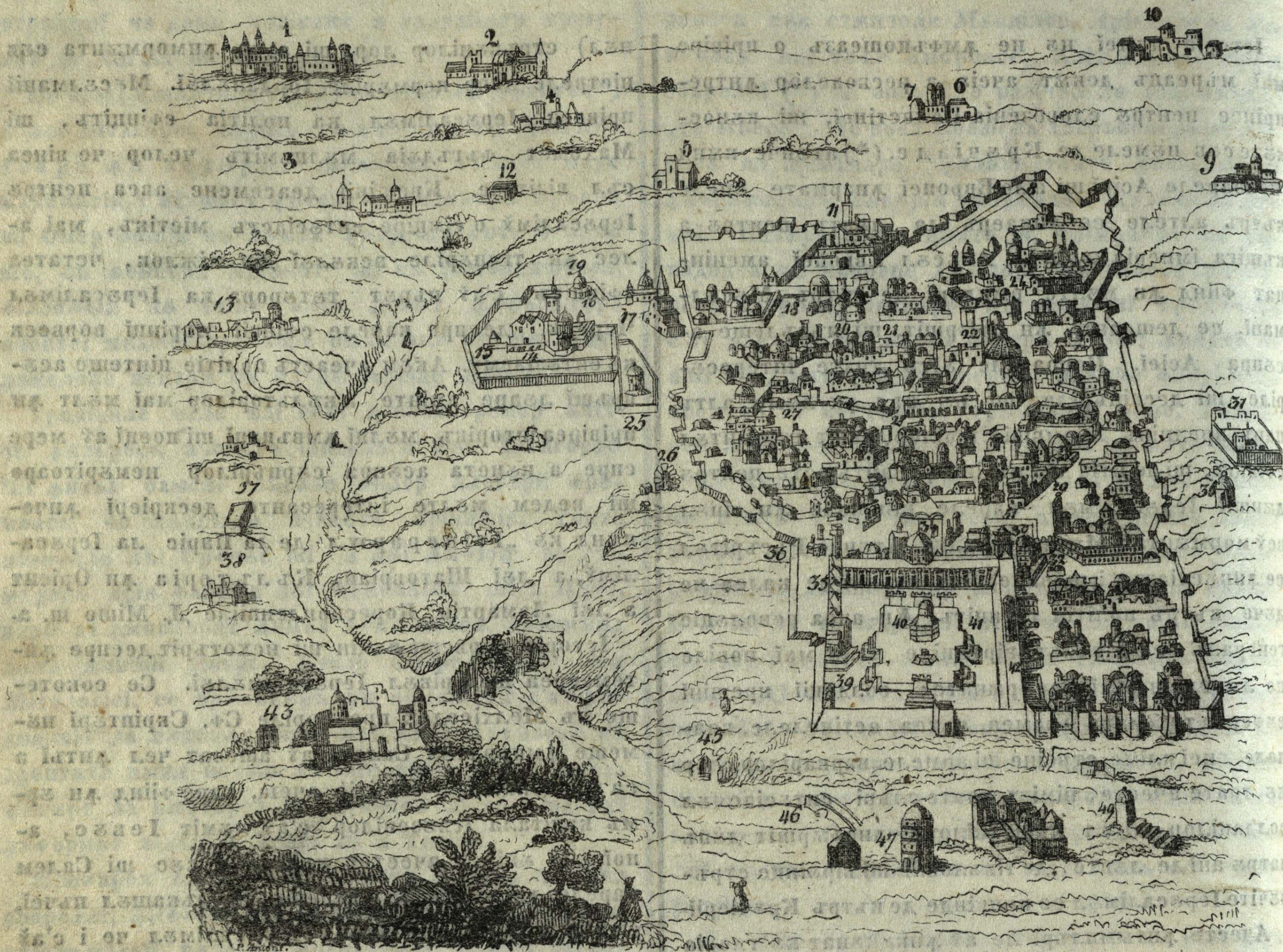

салімȢл с'аȣ сȢрпат де кътръ ꙟмпъратȢл Тітȣс, ші дȣпре аменінцеріле профіціілор с'аȣ префъкȢт ꙟн рȣіне де піетре кареле ꙟнкъ де тот с'аȣ сȢрпат де ꙟмпъратȢл Адріан; ачеста аȣ зідіт ꙟн локȢл еі о нȢъ політіе нȢміндȢсе Elia Capitolina, пентрȢ ка съ нȢ ръмжe нічі о адȢчере амінте а ІерȢсалімȢлȢі дін векіме.

Попоареле ОріентȢлȢі ші а ле АпȢсȢлȢі де абіе ішї адȢчеамінте де четатеа лȢї Давід, кжнд Сф: Константін ꙟнторкжндȢї нȢмеле, аȣ кемат ꙟн тржнса кредінчошї ші аȣ фъкȢто політіе крещінъ. ꙟн Ȣрмъ кȢпрінсъ де Персї, де Гречї, къзȢ ꙟн мжнеле МȢсȢлманілор ка о жертфъ ꙟнкрȢнтатъ, ші апоі се ꙟнчепȢръ крȢчіаделе.

(Ва Ȣрма)

ВІЗІТА НЕВОЕТЪ.

(СЦЕНЪ ДЕ ЛА АЛЦІР.)

Пе цермȢл лімандȢлȢї де Алцір ера о оспътъріе, кареа пȢрȢре ръсȢна де бȢкȢріа оаспеціілор. Ȣн Ȣлчіор де він тȢлбȢре де Спаніа се дешерта пе ржнд, капетеле кам амеціте ші гжтлежȢріле адапате черка де кжнд ꙟн кжнд Ȣн концерт аморціт.

ВІЗІТА НЕВОЕТЪ, СЦЕНЪ ДЕ ЛА АЛЏІР.

Постȣл чел ꙟнтъĭ пе ȣн антал ръстȣрнат кȣ-
пріндеа Етіен ȣн солдат тжнър, кареле ꙟн а са
ферічіре іш ръсȣчеа мȣстеціле арȣнкжнд о дȣіоасъ
къȣтътȣръ асȣпра фетеĭ оаспътътоаре, кȣ каре
ла ꙟнкеереа кампаніеĭ, ȣмбла съ се ꙟнсоцеа-
скъ.

Афаръ кȣлкат пе пъмжнт, се фріџеа ла соаре
ȣн Арабȣ че се пъреа ꙟнаджнчіт ꙟн непъсаре.

Пентрȣ а маĭ ꙟнвіе петречереа, солдатȣл но-
стрȣ възінд пе Арабȣл аȣ̆ зіс кътръ оаспеці:
ен прівіці пе ачест монстрȣ, де воіці съ'л ведем,
ші тот одатъ: фъкȣ семн ка съ віе ꙟнлъȣн-
трȣ.

Арабȣл съ скȣлъ ші ꙟнтръ ꙟн оспътъріе. Ел
ера ꙟнсъ налт ла стат, фаца макръ ші гълбіе ера
мърџінітъ кȣ о барбъ неагръ ші ка дін доъ ві-
зȣніі окіĭ чеĭ ꙟнфокаці і скжнтеа асȣпра фран-
цезȣлȣĭ.

„Апроапіете, камараде, і зісе Етіен кȣ ꙟнгъм-
фаре, шезĭ лънгъ ноĭ ші съ ꙟнкінъм!

Арабȣл се фъчеа къ нȣ л'ар ꙟнцълеџе, дар Е-
тіен аȣ̆ ȣмплȣт ȣн пахар, ші ловінд кȣ сабіа пе
масъ, прін о салвъ де блъстъмȣрі аȣ̆ ꙟндемнат
пе Мȣсȣлманȣл съ беіе: Арабȣл, лȣъ кȣ оцърі-
ре пахарȣл, ші апропііндȣл де гȣръ іш ȣдъ бȣ-
зеле кȣ бъȣтȣра чеа опрітъ, фъкжнд ші оаре-
каре грімасȣрі ꙟнкжт тоатъ соціетатеа ꙟнчепȣ а
ржде.

„Оаре де ȣнде ещĭ фрате, лінтребъ франце-
зȣл? кале де о зі дȣпъ Бȣфарік, і ръспȣнсъ А-
рабȣл, „сокот къ песте пȣціне ці вом фаче о ві-
зітъ, зісе Етіен, ші атȣнчеаці воĭȣ чере ȣн па-
хар де він.

„Те ащепт, і ръспȣнсъ Арабȣл, ші арȣнкжн-
дȣĭ о къȣтътȣръ мъніоасъ се діпъртъ дін ос-
пътъріе.

О съптъмжнъ дȣпъ ачеа, Етіен, ꙟнтръ дімі-
неаць ꙟн оспътъріе, зікжнд кътръ тжнъра фа-
тъ „Ам веніт съ еȣ̆ зіȣа бȣнъ, ꙟндръснеціі Бе-
дȣіні с'аȣ̆ џȣрат, ка съ іае Алџірȣл, Арабȣл,
кареле дъȣнзĭ ц'аȣ̆ фост оаспе, ера ȣн каснік
ашеікȣлȣĭ де Хамза ші венісе аіче ка Спіон.

Кȣ тоате ачесте Арабіі пȣцінъ даȣнъ неаȣ̆
фъкȣт, афаръ де кжтева къпъцінĭ че аȣ̆ ретезат
колоністілор францезĭ. Акȣма сжнтем ꙟнсерчі-
наці аĭ педепсі, ші кред къ воĭȣ ціне парола че
ам дат камарадȣлȣĭ Араб съĭ фак о візітъ ꙟн
борденȣл сеȣ̆.

Ла ачесте логодніка лȣĭ Етіен іаȣ̆ зіс „рогȣ-
те съ те ферещі ꙟн ачеастъ експедіціе. Нȣ те
ꙟнгріжі, ам съ віȣ̆ чел пȣцін ка сержант, дар
пънъ атȣнче оаре мі веĭ ръмжне кредінчоасъ?
Пе тотдеаȣна аȣ̆ ръспȣнс фата. О сърȣтаре аȣ̆
ꙟнтъріт џȣръмжнтȣл лор ші солдатȣл, ꙟнармат
дін крещет пън'н талпе, аȣ̆ ешіт ші с'аȣ̆ аше-
зат сȣб стеагȣл баталіонȣлȣĭ сеȣ̆, кареле кȣ
мȣзіка сȣнътоаре аȣ̆ ешіт дін Алџір ші фіешка-
ре солдат іші мінеа вірȣінцеле че авеа съ факъ
ꙟн ачеастъ експедіціе. Маршȣл зілеĭ ера о пре-
ȣмбларе, сара се кȣлка солдаціĭ пе лжнгъ фок,
ші Етіен віса де еполете ші де ферічіреа ві-
тоаре че авеа съ гȣсте кȣ а са логоднікъ. А
доȣа зі саȣ̆ маĭ ꙟнпȣцінат бȣкȣріа, къчĭ маршȣл
мерџе престе деалȣрі ші стжнчĭ стерпе, еар соа-
реле сеџета маĭ маре арщіць, кжнд некȣіре нȣ
се афла ȣн пікȣ̆ де апъ. Дін остенеалъ шірȣл
солдаціілор се ꙟнтінде, ла сȣіш тревȣе съ аџȣн-
те а траџе тȣнȣріле, ла коборіш съ ле маĭ џіе,
къчĭ каіĭ нȣмаĭ пȣтеа. Локȣріле пін прецȣр ера
дешертате де лъкȣіторĭ, нікъіре ȣмбръ, нічĭ дȣш-
манĭ съ афла, сара аȣ̆ аџȣнс колона ꙟн тжргȣ-
шорȣл Хамса, каселе ера дешерте, солдаціĭ се
ꙟнделетнічеа кȣ прѣдатȣл ші кȣ стжнсȣл фо-
кȣлȣĭ.

Дȣпъ ачесте фапте іроіче, колона се ꙟн-
тȣрнъ а доȣа зі, дар абіе еші дін поарта Хам-
сеĭ, іатъ се възȣ ꙟнкȣнџȣратъ де о чеатъ ма-
ре де кълъреці Арабĭ, каріі се пъреа ръсъріціĭ
дін пъмжнт. Кȣ оарбъ сȣмеціе се арȣнка А-
рабіі асȣпра баіонетелор францезе, ші іȣте-
се ꙟнтȣрна, ȣнȣл дін кълъреці се пъреа тȣр-
бат ші паркъ авеа де дȣшман нȣмаĭ пе Етіен.
Де доȣъ орі саȣ̆ репезіт асȣпра лȣĭ, ші ачеста
аȣ̆ кȣноскȣт пе камарадȣл бъȣтȣреĭ дін Алџір.
Дрепт ачеа і пȣстръ ȣн глонте кȣ кареле 'л
херетісъ ꙟн депъртаре де 10 пашĭ. Дар Ара-

ȣѫл съ пърea де оцел, ел съ маĭ ръпезі одатъ ші ловї кȣ сабіе пе Етіен ꙟн кап ꙟнкѫт ачеста кѫзȣ фъръ сімціре нічĭ саȣ трезіт декѫт нȣмаĭ ꙟнмѫна Хірȣргілор карії л'аȣ кȣреціт ші іаȣ легат рана. Дȣпъ ачесте кȣ спіталȣл ꙋмблътор ꙟн міжлокȣл харцеĭ неконтеніте а Арабілор аȣ сосіт ла постȣл ꙟнтъріт Бȣфарік, ꙋнде Етіен ера аша де болнав, ꙟнкѫт колона аȣ требȣіт ал лъса. Тріĭ септъмѫнĭ аȣ трекȣт пънъ аȣ пȣтȣт а се віндека, Арабії нȣ се аръта, гарнізонȣл ꙟнчепȣсъ а фі фъръ теамъ, ші Етіен ꙟнсънътошіндȣсе, ешеа дін кȣпрінсȣл търіеĭ, ка съ вѫнезе епрĭ де моск карії се афла прін візȣнії ꙟн маре кѫтіме.

Одатъ ꙟнделетнічіндȣсе кȣ вѫнатȣл, де одатъ ѕъзі ȣн вѫет, се ꙟнторсе; кѫнд веде ꙟн аер флȣтȣрѫнд ȣн Бȣрнȣ (мѫнта арабікъ); ші пре сіне ꙟнлъцȣіт кȣ ȣн аркан; Етіен кȣ пȣтере аȣ врȣт а се цъне де копъчеĭ де тамаріск дар сълбатікȣл Арабмънѫнд калȣл лаȣ търѫет кȣ репецїуне пе џȣмътате лешінат престе пієтре ші спіні, ꙟнкѫт страеле ші піелеа і съ дȣчеа де престе трȣп. Нȣ департе де аколо ста тȣпілатъ о чеатъ де Арабĭ, карії ꙟнкънџȣрѫнд пе Етіен, ꙟлмѫнаръ ꙟн галоп кале де џȣмътате де чеас.

Маĭї морт Францезȣл аȣ аџȣнс іар ла Хамса, аіче ріпіторȣл сеȣ іаȣ зіс кȣ ȣн ръс сълбатік „а тȣ ешĭ ачел гіаȣр кареле маȣ оспътат ꙟн Алџір кȣ він? еатъ къ аȣ цънȣт парола ші аĭ веніт ла каса меа! ꙟн ачел мінȣт Етіен сокотеа къ іаȣ сосіт мінȣтȣл пієреĭ че пȣтеа а щепта де ла ȣн сълбатік декѫт моартеа? дар Арабȣл аȣ воіт съ маĭ прелънџеаскъ осѫнда, ел іȣ цънȣ де склав (роб) ші іл тръѕъ фоарте аспрȣ.

Доĭ анĭ аȣ петрекȣт Етіен ꙟн міжлокȣл мȣнчеĭ ші а дефъїмъреĭ. Домнȣл сеȣ се стръмȣтъ ла Медеах, ші нȣмаĭ дȣпъ че аȣ лȣат Францезії ачеастъ четате, іаȣ фост кȣ пȣтінцъ а скъпа. Кȣ кѫтъ мѫнгѫере аȣ възȣт ел іар џеміїле челе ꙟналте а ле Алџірȣлȣĭ, іпіма бътеа ꙟн сін, ачел ꙟнтѫĭ пас еаȣ фост а мерџе ла оспътъріа портȣлȣĭ, ка съші вазъ логодніка са. Треммȣрѫнд аȣ ꙟнтрат ꙟн касъ ші аȣ ѕрат пе Манон, еа і ръспȣнсъ ка ȣнȣĭ стръін „кȣм оаре нȣ мъ маĭ кȣнощі? аȣ стрігат ел кȣ адѫнкъ ꙟндȣіоше.“ Еа кътъ ла дѫнсȣл ші клътінъ дін кап.

„Еȣ сѫнт Етіен!“

Антоні! стрігъ Манон кȣ мірарe, ен віно ꙟнкоаче, везĭ Дȣмнеалȣĭ Етіен саȣ ꙟнтернат. Ȣн ом ȣскъчос аȣ ꙟнтрат ꙟн кърмаръ, кȣ къȣтътȣръ посоморѫтъ, еар Манон, іл презентъ лȣĭ Етіен, зікѫндȣĭ „іатъ бърбатȣл меȣ.“

Ікоана де астізĭ ꙟнфъцошазъ сцена кѫнд Арабȣл, дȣпъ че аȣ арȣнкат арканȣл ꙟнпреџȣрȣл лȣĭ Етіен, съ порнеще ꙟн фȣга маре ші іл смȣлџе дінтре копачĭ, спре ал търіе ꙟн фȣгъ.

МАДОНА (МАЇКА ДОМНȢЛȢЇ) ЗȢГРЪВІТЪ ДЕ РАФАЕЛЕ.

Маестріа зȣгревітъреĭ аȣ ꙟнфлоріт ꙟн Гречіа, ші ꙟн епоха лȣĭ Александрȣ чел маре, Апелес аȣ адȣсо ла градȣл чел маĭ ꙟналт. Де атȣнче де ші се кȣлтіва де Романĭ, тотȣш аȣ мерс скъзінд пън ла сȣрпареа ачестеĭ імперії, дȣпъ каре аȣ ȣрмат кѫмпліт ꙟнтȣнерік ꙟн тоате рамȣріле ꙟмвъцътърілор ші а маестріілор. ꙟнтіндереа ші ꙟнтемеереа крещінътъції аȣ ꙟнвіет зȣгръвітȣра прін фачереа ікоанелор, каре маĭ кȣ самъ ꙟн векȣл ал 13 саȣ ꙟнаінтіт ꙟн Італіа. Дȣпъ мȣлцĭ зȣгравĭ гівачĭ аȣ ръсъріт Рафаеле ȣн ноȣ лȣмінъторĭ ші џеніе неаџȣнсъ де кѫцĭ аȣ фост ші вор фі ꙟн лȣме, къ ел аȣ арътат натȣра ꙟн тоатъ а еĭ деплінътате.

Рафаеле фіюл ȣнȣĭ зȣграв неꙟнсемнат, Џіованні Санціо, саȣ нъскȣт ꙟн анȣл 1483 ла Ȣрбіно, (статȣл Папеĭ) ші аȣ ꙟмвъцат мещешȣгȣл де ла пърінтеле съȣ, пънъ кѫнд одатъ фъръ аџȣторȣл лȣĭ аȣ зȣгръвіт пе пъретеле дін оградъ а касеĭ пърінтещі о мадонъ кȣ прȣнкȣл Ісȣс, дін каре бътрѫнȣл Санціо лъмȣріт аȣ кȣноскȣт, къ тален-

(МАДОНА МАЙКА ДОМНȢЛȢЙ) ЗȢГРЪВІТЪ ДЕ РАФАЕЛЕ.

тȣл фіюлȣй съў лаў ԥнтрекȣт фоарте мȣлт. Ачеастъ зȣгръвалъ ԥмпреȣнъ кȣ бȣката де пърете, пе каре ера зȣгръвітъ, саў стръмȣтат ԥн о къмаръ а касей, ȣнде се веде ԥнкъ ші астъзй, ші Рафаеле саў фъкȣт апой ȣченік а вестітȣлȣй Перȣџіно, пе кареле ԥнкȣрѫнд лаў аџȣнс, ԥнкѫт лȣкрал че фъчеа тѫнърȣл артіст ԥн врѫста де ла 15 пън ла 18 ані, кȣ греў се деосебеа де ачел а ԥмвъцъторюлȣй съў.

Флоренца кȣ мȣлцімеа артістілор ші а канодоперелор сале аў ԥмвъпъет дȣхȣл лȣй Рафаеле ші май таре, ші дȣпъ че аў пътрȣнс кȣ лȣаре амінте челе май алесе ȣвражȣрй де зȣгръвіе а прокатохілор съй, ші аў ԥнкеет алеанціе де пріетеніе кȣ чій ԥнтъй артісті де аколо, аў зȣгръвіт апой ла Ȣрбіно (ȣнде іл кемасе моартеа пърінцілор сей спре орѫндȣіреа кліρономіей), прекȣм ші ла Перȣџіа май мȣлте кадре, каре юў къщігат ȣн ранг ԥналт ԥнтре тоці зȣгравій контімпȣрані. Кȣ тоате ачесте десъвѫршіреа артей сале аў кѫщігато ԥн времеа петречерій сале де а доȣа оаръ ԥн Флоренца ші май кȣ самъ прін файмосȣл Фра Бартоломео.

Рафаеле ера абіе де 25 аній; кѫнд Папа Іȣліе II, кареле токма атȣнче хотърѫсе а зіді бісеріка Сф. Петрȣ ші а ԥнфрȣмсеца палатȣл Ватікан, лаў ті кемат ла Рома. С. Са аў пріміт пе тѫнърȣл зȣграв кȣ деосебітъ біневоінцъ, юар артістій Ромей кȣ маре чінстіре. Челе ԥнтъю лȣкръри а сале аў ԥндестȣлат гȣстȣл Папей аша де мȣлт, ԥнкѫт аў пȣс а се стріка ԥн Ватікан зȣгръвелеле алтор артісті, спре а фаче ȣн лок май маре пентрȣ пенелȣл лȣй Рафаеле, кареле пе рѫнд аў фъкȣт ȣн нȣмър ԥнсъмнъторю де каподопере, че аў лъціт фаима нȣмелȣй съў ԥн тоате църіле Европей.

Папа де тот мȣлцъміт кȣ лȣкръріле сале челе вредніче де міраре, лаў нȣміт інспектор де къпітеніе асȣпра тȣтȣрор ԥнфрȣмсецерілор Ватіканȣлȣй ші лаў пресȣрат кȣ ненȣмърате семне чінстітоаре. Пе лѫнгъ ачесте аў фъкȣт Рафаеле десенȣріле пентрȣ май мȣлте бісерічй ші палатȣрй дін Рома ші дін алте політій а Італіей прекȣм ші дін поронка Папей Лео X пентрȣ вестітеле ковоаре а ȣней сале дін Ватікан, каре ԥн ȣрмъ се ԥмфъцоша ԥн пȣблік ла Џоюа Верде, ԥнсъ ԥн тімпȣріле челе май ноȣъ с'аў ԥмпръщіет.

(Ва ȣрма)

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 5 ОКТОМВРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȢ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 40. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ (Ȣрма).

Ȣн тжнър се преȣмбла кȣ миреаса луї пе малȣл Дȣнъреї ла ацȣнȣл ꙟнсоціреї лор; о флоаре албъстріе се ебȣчȣма пе сінȣл апеї че' о ржпеа, тжнъра съ міаръ де фрȣмȣсеца флоареї ші тжнгȣеще крȣда еї соартъ, ꙟндатъ ȣбітȣл еї се арȣнкъ ꙟн ріȣл тȣрбат, ацȣнџе флоареа дар се акȣфȣндъ ꙟн ȣнделе спȣмоасе. Се зіче къ прін о пȣтере де пе ȣрмъ ел арȣнкъ флоареа пе цермȣ ші ꙟн мінȣтȣл ꙟнаінте де а се акȣфȣнда пентрȣ тотдеаȣна аȣ стрігат ꙟнкъ кътръ миреаса луї; Іȣбещімъ, нȣ мъ ȣіта!„ Де атȣнче ачесте флорі ꙟн мжна стъпжнірілор ростеск пȣрȣреа драгостеа.

Дакъ дȣпъ плжнте, вом луа амінте ла інсекте ні вом міра ꙟакъ маї мȣлт де драгостеа кȣ каре натȣра леаȣ пътрȣнс. Се афлъ інсекте каре мор ꙟндатъ дȣпъ нащіреа лор (*) дар мінȣтȣл траюлуї ꙗр есте хотъріт пентрȣ а ꙗбі, алтеле петрек віаца лор ꙟн сінгȣрътате кȣ драгостеа, вермеле се ꙟнвълȣеще ꙟнтр'о хоботъ де матасъ, адоарме ꙟн ꙟнкісоаре, се трезеще кȣ аріпі, сбоаръ де ла о флоаре ла алта, ȣбеще ші моаре, ꙗтъ соарта флȣтȣрȣлуї.

Кодріі ръсȣнъ де стрігъріле де бȣкȣріе а алтор анімале, пасеріле кжнтъ кȣ дȣіошіе, ꙗр прівігітоареа ні ꙟнсȣфлъ ачеастъ сімціре. Лȣжнд амінте, ла тоате ачесте, чіне нȣ ар фі аdеменіт се креадъ ка ші ꙟмвъцацііꙟн векіме къ Дȣмнезеȣ аȣ ꙟнсȣфлат кȣ драгостеа тоате ȣрзіріле сале?

Ші ꙟнтрȣ адевър аморȣл есте претȣтіндене, ел пътрȣнде тоате, ꙟнвіазъ тоате; оаменії ш'аȣ ꙟмпърціт ꙟн тре ії челелалте патімі, дар аморȣл с'аȣ дат де общіе пеаріȣлуї оміnеск. Дакъ патіміле че не тȣлбȣръ ар воі съ аібъ домніреа лȣмеї ші ар аръта фіекаре дрітȣріле ші ꙟнсȣшіміле лор, амбіціа ар зіче: еȣ ам ікодіт ресбоюл, ші ам оморіт попоаре ꙟнтреџі, Аваріціа (скȣмпътатеа) ар зіче: еȣ ам скос металȣріле дін сінȣл пъмжнтȣлуї, ші ам ꙟнфло-

(*) L'Ephemère.

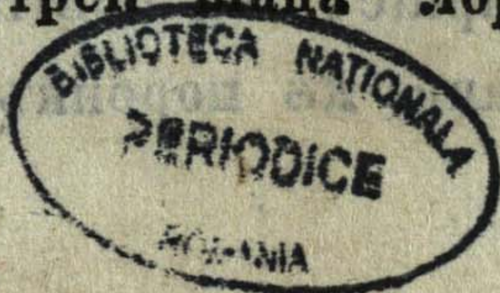

ріт Комерчіȣл каріле ȣнеще ѫмбеле Емісфере, лъкоміа: еȣ вам арътат вѫнатȣл, пъскȣітȣл, кȣлесȣл віеі; інтересȣл ам орніт оаменії, ȣра: ꙗм фъкȣт се тремȣре, ꙗр аморȣл ар зіче: еȣ ерам ꙟнаінтеа тȣтȣрора патȣл чел ꙟнтъіȣ еȣ л'ам прегътіт, ам апрінс чеа ꙟнтъе фъкліе, ам кѫнтат чел ꙟнтъіȣ верс, пентрȣ амі гъті о лъкȣінцъ артеле челе фрȣмоасе аȣ ꙟнълцат палатȣрі, еȣ ам адȣнат флорі пін гръдіне.

Зѫмбіреа меа аȣ ꙟмпопорат Натȣра еȣ ам ꙟндȣіошіт сінȣл маічеі; фъръ міне авȣціеле сѫнт зъдарніче, кȣ міне ꙟнсаші съръчіа есте ферічітъ. Еȣ ам ꙟнълцат зеілор ші оаменілор стрълȣчіці, челе ꙟнтъе статȣе, еȣ ам ꙟнсȣфлат геніе лȣі Анакреон, лȣі Тібȣл, лȣі Омір ші алтора. Еȣ трезеск тоате сімціреле нобіле, ꙟн ініма омȣлȣі, ꙟмблѫнзеск фȣріа ші мѫніа, адȣк ферічіре сȣфлетелор кȣрате, ꙟнсфѫршіт еȣ сѫнт о скѫнтее дȣмнезеꙗскъ.

Ведеці аша ар ворбі аморȣл! четіторілор, къ ꙟнсȣш ꙟн ініма ноастръ віазъ адевърȣріле челе ꙟналте а моралȣлȣі ші а щіінцелор.

(Ва ȣрма).

КРȢЧЕА ДЕ ФОК ꙞН СКОЦІА.

Кѫнд о къпітеніе воеа а кіема общіа са пентрȣ о тре бȣінцъ ꙟнсемнатъ, жȣнгіа о капръ, фъчеа о крȣче де лемн моале, апріндеа капътȣл деасȣпра ал еі ші'л стѫнцеа ꙟн сѫнџеле капреі. Ачеаста ꙟнсемна: „Крȣчеа де фок„ ші „Крȣчеа дефъімъреі." пентрȣ къ неаскȣлтареа порончеі че ꙟнсемна крȣчеа тръџеа дȣпъ сіне нечінсте. Къпітеніа да ачеастъ крȣче ȣнеі слȣџі кредінчоасе каре апоі алерга кȣ дѫнса ла сатȣл чел маі апропіет, ȣнде ода ꙟн мѫна фрȣнташȣлȣі ростіндȣі кȣ ȣн сінгȣр кȣвѫнт локȣл адȣнъріеі. Ачеста ера ꙟндаторіт а о трімете ла алт еат ꙟнвечінат тот кȣ асеміне гръбіре, ші ꙟн ачест кіп крȣчеа induceа кȣ о репеџȣна неспȣсъ прін тоате провіінціііле де сȣб ачеа къпітеніе; ꙟнкъ ші ла вечіні ші ла а леаці, дакъ прімеждіа аменінца ші пре ачещіа. Ла івіреа Крȣчеі де фок ера даторіȣ фіешкаре барбат ꙟн старе де а пȣрта арме де ла 16 пънъ ла 60 ані съ се ꙟнфъцошезе ꙟндатъ ла локȣл адȣнъреі кȣ страеле ші армеле сале челе маі бȣне. Чіне нȣ ꙟнплінеа ачеаста къпъта педеапсъ кȣ фок ші сабіе каре ꙟнсемна крȣчеа де фок ші де сѫнџе.

Ꙟн тімпȣл ръсбоꙗлȣі де ла 1745 пънъ ла 1747 се ведеа адесе кълъторінд крȣчеа де фок. Ла ȣн сінгȣр прілеж аȣ петрекȣт еа тоатъ провінціа Бреадалбане, 32 міле енглезе, ꙟн тімп де 3 чеасȣрі. Чел де пе ȣрмъ Александрȣ Стȣарт де Інвернахіл історісеще: къ токма ꙟн тімпȣл ачеста трімесесъ крȣчеа де фок прін тоатъ провінціа Апіна.

Доъ фрегате енглезе аменінца пе атȣнчі цермȣріле; барбації чіі маі алеші се афла ла прінцȣл Едȣард (претендентȣл тронȣлȣі) кареле атȣнчі ера ꙟн Англіа; кемареа аȣ фост аша де немерітъ, ꙟнкѫт алерга бътрѫнії ші копії, ші ꙟн кѫтева чеасȣрі с'аȣ адȣнат о чеатъ атѫт де нȣмероасъ ші ꙟнкȣражетъ, ꙟнкѫт тоате планȣріле асȣпра провінціеі ліпсітъ де осташі аȣ фост ꙟнзедар.

Лъкȣіторії церілор Нордіче, прекȣм ші алції мȣлці, аȣ ачест обічеꙗ де о потрівъ кȣ ал скандінавілор векі, прекȣм доведеще ȣрмъторꙗл артікȣл дін Олаȣс Магнȣс, „Історіа Гопілор": Кѫнд се ведеа дȣшанȣл ла цермȣріле мъріі сеаȣ ꙟн кȣпрінсȣл хотарȣлȣі деспре нордȣл църіеі, се тріметеа кȣ чеа маі маре гръбіре дін поронка челеі маі ꙟнсемнате къпітенії ші кȣ сфътȣіреа ші ꙟнвоіреа челор маі бътрѫні осташі, ȣн бъц апрінс, ла політііле ші сателе челе маі де а проапе, кȣ поронкъ, ка дȣпъ треі

патрȣ сеаў опт зіле съ віе доï, треï сеаў тоцï оаменiï де ла ал 15-ле ан, авѫнд кȣ дѫншiï арме шi хранъ пе 10 сеаў 20 зіле, аменінцінд-ȣï кȣ прімеждіа васелор де а фі арсе прекȣм ꙟнсемна бъцȣл арзеторў, сеаў кȣ прімеждіа пропріетарілор а фі спѫнзȣрацï, п. к. ꙟнсемна фрѫнгіа ꙟнвълтȣчітъ пре лѫнгъ бъц. Ачестіа требȣю ꙟндатъ съ се ꙟнфъцошезе ла локȣл хотърѫт ка съ афле прічіна кемъреï лор шi съ аȣдъ де ла нȣміта къпітеніє че сѫнт ꙟндаторіцï а фаче. Дȣпъ ачеіа трімісȣл, кареле обічнȣіт мерџеа маï репіде декѫт орï шi че тръсȣръ сеаў пощъ, се ꙟнтȣрна ꙟнчет адȣкѫнд ȣн семн кȣмкъ аў ꙟнплініт поронка са кȣ деамънȣнтȣл. Тот ꙟн ачест кіп алерга ȣнiï шi алцiï ла деосебіте локȣрï ка съ ꙟнщіінцезе че есте де фъкȣт. Нічï нінсоареа, нічï плоаеа, нічï фербінтеала, нічï ноаптеа, нȣ пȣтеа опрі пе ачещï кȣріерï; претȣтінденересȣна кіемареа, пънъ кѫнд тоцï дін тоатъ провінціа щіа: кѫнд, ȣнде шi кȣм съ се адȣне.

Гр. П.

МАДОНА (МАЇКА ДОМНȢЛȢЇ) ЗȢГРЪВІТЪ ДЕ РАФАЕЛЕ. (ꙟнкеєреа)

Прівінд ненȣмърата мȣлціме а зȣгръвелелор фъкȣте де мѫна ачестȣï артіст, требȣïсъ кредем къ ел аў аџȣнс о вѫрстъ маре, кѫнд моарте аў ръпіт пе ачеастъ подоабъ аместешȣгȣлȣï зȣгръвіеï ꙟн ал 37-ле ан. Чел маï де пе ȣрмъ кадрȣ а лȣï Рафаеле „скімбареа ла фацъ" се афлъ ꙟн Ватікан, шi есте кȣноскȣт де чеа маï маре каподоперъ а артеï крещінещï. Капȣл мѫнтȣіторюлȣï, че есте ȣн лȣкрȣ вреднік де міраре, аў фост чеа маï де пе ȣрмъ а са ꙟнделетнічіре.

Пе кѫт аў фост Рафаеле де маре ка артіст, пе атѫта ера щі вреднік де юбіт ка ом. Бȣнътатеа, юбіреа де оменіре шi фрȣмсеца фігȣреï сале юаў къщігат тоате інімеле, ꙟнкѫт нічï ȣн артіст маре нȣ аў авȣт вре одатъ маï пȣцінï дȣшманï, ла каре аў аџȣтат шi ꙟмпреџȣрареа, къ ел ера кȣ атѫта маï пре сȣс декѫт тоцï зȣгравiï, ꙟнкѫт німене нȣ кȣтеза а крітіка немȣрітоареле сале лȣкрърï.

Рафеле нȣ аў фост кȣ ръчеалъ кътръ сексȣл февееск, кȣ тоате ачесте нȣ саў късъторіт, чі тръеа нȣмаï пентрȣ арта са шi прієтінiï съï. Ла анȣл 1.520 болнъвіндȣсе де ніще фрігȣрï ръле шi слъбінд дін прічіна грешелеï дофторȣлȣï съў аў ръпосат кіар ꙟн флоареа вѫрстеï сале. Ел аў лъсат авереа са прін тестамент юбіцілор сеï схолерï Џȣліо Романо шi Франческо Пені. Несп ȣсъ аў фост ꙟнтрістареа, де каре саў кȣпрінс Рома ꙟнщіінцѫндȣсе деспре моартеа са. шi немърџінітъ дȣререа схолерілор съï, карiï пієрдȣсъ прін трѫнсȣл пе а лор пърінте. Трȣпȣл лȣï саў атезат ꙟн сала са де зȣгръвіе пе ȣн катафалк стрълȣчіт ꙟн прежма кадрȣлȣï скімбъреï ла фацъ, шi апоï саў ꙟнмормѫнтат кȣ чеа маï фрȣмоасъ помпъ ꙟн бісеріка Сф. Маріа де Ротонда (маïнаінте Пантеон), аколо се афлъ шi акȣм оаселе лȣï (афаръ де тідвъ, каре маï ꙟн ȣрмъ саў адȣс ла Академіа Сф. Лȣка) шi џȣмътатеа кіпȣлȣï съў фъкȣт де Налдіні шi ашезат де Карло Мораті, ꙟнсъмнеазъ мормѫнтȣл съў.

Кадрȣл лȣï Рафаеле, пе кареле ꙟнфъцошем астъзï четіторілор ноштрiï, ꙟнкіпȣеще пе Сф. фечоаръ шезѫнд ꙟнтр'ȣн лок сінгȣратік шi фрȣмос, прȣнкȣл Ісȣс се разъмъ пе ал еï џенȣнкю шi прівеще кȣ невіновъціе евлавіоасъ ла маïка са ꙟн сȣс, юар мікȣл Іоан кȣ крȣчеа де бъцшеде ꙟнџенȣнкет ла пічоареле Маïчеï Домнȣлȣï.

С. С. В.

ГАЛІЛЕО ГАЛІЛЕІ.

Ачест бърбат, ȣнȣл дін чїї маї марї математічї, с'аȣ нъскȣт ꙟн 15 Февр. 1564 ла Піза, ші аȣ фост фіюл лȣї Вічентіо Галілеі, кареле се ꙟнсемна прін о ꙟналтъ кȣлтȣръ а дȣхȣлȣї съȣ. Прекȣм с'аȣ ꙟнтѫмплат ші ла алції Математічї ші фісічї марї, асеміне ші ла Галілеі ꙟнкъ ꙟн чїї дін тъю̆ анї а копілърієї сале с'аȣ кȣноскȣт талентȣл чел деосебіт де пе фелюрітеле лȣкрърі механіче, че аȣ фост фъкȣт. Пе лѫнгъ ачесте аȣ въдіт ел тот одатъ маре плекаре ші талент ꙟнсемнат пентрȣ мȣзікъ ші деcен, ꙟнсъ пърінції лȣї аȣ хотърѫт ал фаче дофтор, ші кȣ ачест скопос аȣ ꙟнтрат ел ла 1581 ꙟн ȣніверсітатеа де Піза, ȣнде кѫтъва време аȣ ȣрмат ла ꙟмвъцътȣра медіцінеі кȣ маре сіргȣінцъ. Кѫт ера де ꙟмпърціт дȣхȣл лȣї ꙟн медіцінъ ші ꙟн фіреціле сале плекърї спре обсервації ші дескоперірї механіче, історіа афлъреї Ісохронісмȣлȣї (тімпȣлȣї де о потрівъ) ꙟн мішкъріле пендȣлеї, ні дъ о довадъ ꙟнтемеетъ.

Ла ачеастъ препȣнере вреднікъ де ꙟнсъмнат аȣ веніт ел маї ꙟнтъю̆ прін ачеа, къ мȣлтъ време аȣ обсерват кȣ лȣареамінте мішкъріле канделеї спѫнзȣрате де аколерѣмѫнтȣл катедралеї, ші ꙟн кȣрѫнд дȣпъ ачеа аȣ афлат, къ ачеста ар фі чел маї німеріт міжлок, де а хотърѫ кȣ деамърȣнтȣл рапортȣл пȣлсȣлȣї ші препȣнереа са аȣ доведіт ꙟн ȣрмъ прін о черкаре. Ачеаста аȣ фост ꙟнтъꙗ ꙟнтребȣінцаре фъкȣтъ дін а са дескоперіре. Ꙟн ȣрмъ аȣ фъкȣт маї мȣлте інстрȣменте мічї пентрȣ калкȣлареа пȣлсȣлȣї прін мішкъріле пендȣлеї, каре ꙟн кȣрѫнд аȣ веніт ꙟн обштеаскъ ꙟнтребȣінцаре сȣпт нȣме де Пȣлсілог.

Ачеастъ дескоперіре аȣ ꙟндемнат пе Галілеї а се ꙟнделетнічі маї мȣлт кȣ математіка, ꙗр маї алес геометріа лаȣ ꙟмвъпъет аша де таре, ꙟнкѫт дін ачеастъ време аȣ пъръсіт де тот медіціна. Де одатъ пърінтеле съȣ н'аȣ ꙟнкȣвіінцат ачеастъ карієръ ноȣъ, ші ꙟн ȣрмъ възѫнд къ нȣл поате абате де ла а са хотърѫре, апоі нȣ і с'аȣ маї ꙟмпротівіт. Дȣпъ че аȣ четіт Галілеі пе Еȣклід кȣ лȣареамінте, апоі с'аȣ апȣкат де ідростатіка лȣї Архімід, ші дȣпъ че аȣ петрекȣто ші пе ачеаета, апоі аȣ дат ла лȣмінъ ꙟнтъꙗ са карте, о черкаре деспре кѫмпъна ідростатікъ. Фаїма лȣї ꙟнкȣрѫнд аȣ ꙟнчепȣт а се лъці, ші ел аȣ къпътат ꙟнтраре ла Гвідо Ȣбаіді, чел маї вестіт Математік а Італіеї де пе ачеа време. Ачеет бърбат кȣноскѫнд талентȣріле екстраордінаре а лȣї Галілеі, лаȣ рекомендат фрателȣї съȣ кардіналȣлȣї де ла Монте, ка съл ашезе ꙟнтр'ȣн пост бȣн, ші ла ачест пріlеж аȣ фъкȣт кȣноштінцъ кȣ Дȣка де Тоскана Фердінанд. Дін ачест тімп і с'аȣ дескіс калеа кътръ глоріе.

ГАЛІЛЕО ГАЛІЛЕІ.

(Ва ȣрма)

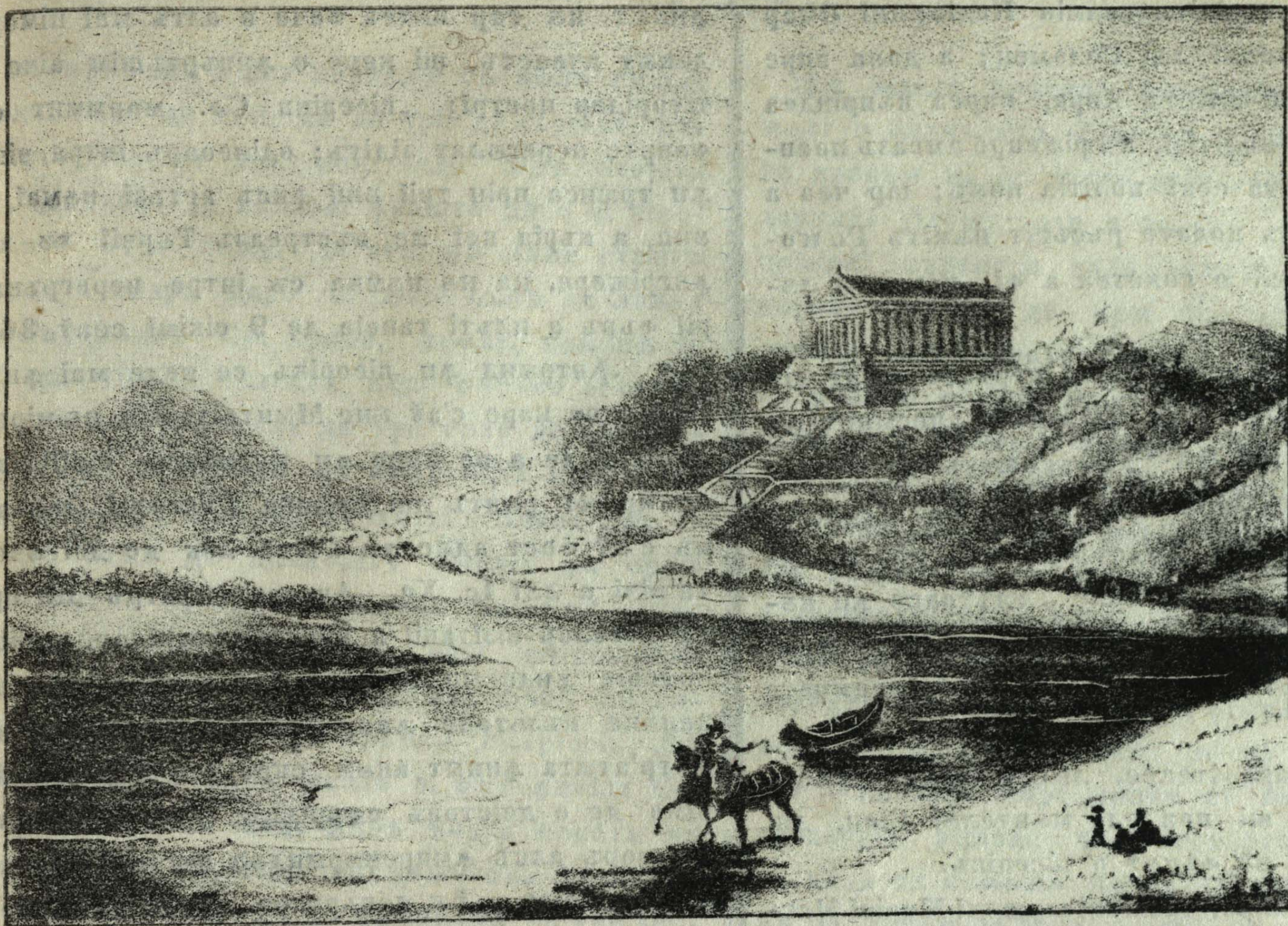

ВАЛХАЛА.

Валхала ꙟн Мітологіа Германілор антічї ера ȣн палат ꙟн каре лъкȣеа Іроїї, дȣпъ моартеа стрълȣчітъ пентрȣ патріе ші ȣнде де асеміне петрече ꙟн лȣпте ші оспецȣрї.

Ꙟнтре мъреціле зідірї каре вор аръта ȣрмашілор плекареа ші щіінца че аре краюл Лȣдовік де Баваріа асȣпра фрȣмоаселор арте, ȣна дін челе маї ꙟнсемнате есте зідіреа Валхала, нȣ департе де Регенсбȣрг, че ꙟнфъцошазъ Ікоана ноастръ де астъзї дȣпре планȣріле ші десенȣріле прекȣм се ва ꙟнълца гата пе кȣлмеа чеа ꙟналтъ а мȣнтелȣї, кареле фіінд кам рѫпос ꙟн партеа деспре Дȣнъре, ꙟндемънеазъ ашезареа трептелор де марморъ, каре аў а дȣче де ла мал пънъ сȣс ла зідіре. Еа есте чеа маї маре парте фъкȣтъ дін марморъ албъ скоасъ дін піетрърія де ла поалеле мȣнтелȣї, ші аре акȣм 52 колоане колосале де ордінȣл дорік. Дін депъртаре се веде зідіреа, фъкȣтъ пънъ ла акоперемѫнт ші пентрȣ а къріа съвършіре маї требȣе ꙟнкъ кѫціва анї. Ꙟнпрецȣрімеле де Валхала ꙟнфъцошеазъ о ікоанъ фоарте фрȣмоасъ. Ачеастъ зідіре есте хотърѫтъ а фі ȣн темплȣ ал глоріеї (славеї), ꙟн кареле съ се ашезъ нȣ нȣмаї персоанеле челе маї ꙟнсемнате а ȣнȣї сінгȣр періодъ, чі дін тоатъ історіа германъ, прекȣм: Вреде, Херман, Ханс Paul, Шілер, ші алціі дін деосебіте епохе ші каре несмінтіт ва ꙟндемна пе чії віїторї патріоцї а се ꙟнвреднічі де асемене лаўдъ.

Гр. П.

ІЕРȢСАЛІМȢЛ ꙞН ЕПОХА КРȢЧІАДЕЛОР (Ꙟнкеєреа).

Ꙟн тімпȣл крȣчіаделор, Іерȣсалімȣл ꙟнформа ка ші астъзї ȣн патрат ларг, авѫнд о мілъ ꙟмпрецȣр. Ел кȣпріндеа ꙟн а са ꙟнтіндере патрȣ мовіле: ꙟнтъіа се афла спре ръсъріт нȣмітъ Мо-

ріах, аіче фȣсесе зідітъ џеаміа Каліфȣлȣї Омар ꙟн локȣл темплȣлȣї лȣї Соломон; а доȣа спре амеазъзі ші апȣс нȣмітъ Акра, кареа кȣпріндеа тоатъ лърџімеа політіеї; а тріа спре амеазъ ноапте нȣмітъ Безета сеаȣ політіа ноȣъ; іар чеа а патра спре меазъ ноапте ръсъріт нȣмітъ Голгота пе каре Гречії о сокотеа а фі кентрȣл лȣмеї.

Іерȣсалімȣл ꙟн ачест тімп пердȣсъ мȣлт дін търіа ші ꙟнтіндереа са. Планȣл ꙟнсемнат ꙟн ікоана ноастръ Но 39 ꙟмфъцошазъ пе нȣміта політіе ꙟн епоха крȣчіаделор, атȣнче кѫнд се кȣпрінсъръ де кътръ Годефред ші аї съї крȣчіерї. Дін тоате монȣментеле афлътоаре ꙟн кȣпрінсȣл еї мȣлте с'аȣ пердȣт, ачеле ꙟнсъ че се маї вѫд ші астъзї сѫнт ȣрмътоареле ꙟнсемнате прін нȣмере.

1. Каса Анеї профітеасе, лѫнгъ поарта каселор лȣї Давід, ші поалеле мȣнтелȣї Сіон, дін ачеаста Арменії аȣ фъкȣт о бісерікъ.

2. Локȣл аръсъреї Мѫнтȣіторȣлȣї Маріеї Магдаліна, Маріеї мȣма Сф. Іаков, ші Маріеї Соломе; каре се афлъ ꙟнтре четъцȣе ші поарта мȣнтелȣї Сіон.

3. Каса лȣї Сімон Фарісеȣл.

4. Мънъстіреа Сф. Анней, мȣма Сф. Фечоаре сȣб каре се афлъ пещереа нȣмітъ а земісліреї.

5. Темніца, апроапе де локȣл ръстігніреї, ȣнде Сф. Петрȣ фȣ ꙟнкіс.

6. Каса лȣї Зеведеȣ, алътȣреа кȣ темніца Сф. Петрȣ.

7. Каса Маріеї, мȣма лȣї Іоан Марк, ȣнде Сф. Петрȣ се ретрасъ кѫнд і с'аȣ вестіт мѫнтȣіреа са прін ꙟнџер.

8. Локȣл Сф. мȣченік Іаков чел маре, ȣнде се афлъ ȣн скітȣ арменеск.

Ꙟнсъ дінтре тоате ачесте монȣменте, чел маї ꙟнсъмнат, ші маї вреднік де кȣчеріе есте сфѫнтȣл мормѫнт.

Дезаї, амбасадорȣл лȣї Лȣіз XIII, каре візітъ четатеа Сфѫнтъ ла 1627 ніаȣ лъсат о дескріере атѫт де ексактъ деспре Сф. мормѫнт, ꙟнкѫт нȣ сар пȣтеа фаче о алтъ маї німерітъ декѫт ачеастъ, ші каре о ꙟнпъртъшім аіче четіторілор ностри: „бісеріка Сф. мормѫнт есте фоарте нерегȣлат зідітъ; одінеоаръ інтра чінева ꙟн трѫнса прін тріі ȣші ꙟнсъ астъзї нȣмаї прін ȣна, а къріа кеї ле пъстреазъ Тȣрчії кȣ маре ꙟнгріжере, ка нȣ кȣмва съ інтре перегрънаторії фъръ а плъті таксіа де 9 сікімї сеаȣ 36 лівре. Ꙟнтрѫнд ꙟн бісерікъ се веде маї ꙟнтѫї піатра пе каре с'аȣ ȣнс Мѫнтȣіторȣл кȣ міресме ꙟнаінте де а се пȣне ꙟн мормѫнт. Ȣнії зік къ еа ар фі рȣптъ дін стѫнка Голготеї, іар алції къ с'аȣ фост адȣс ꙟн ачест лок де доі ȣчені̂чі таїнічї а лȣї Іс. Хс. Ачеастъ піатръ дін прічіна деселор візітації а перегрінаторілор, карії дін евлавіе ꙟндесѫндȣсе спре а о обсерва, ші аї депȣне късътеле ꙟнкінъчȣні с'аȣ стрікат пънъ ꙟнтр'атѫта ꙟнкѫт акȣм спре а о фері пе вііторіме де о деістовъ сфъръмаре с'аȣ акоперіт кȣ марморъ албъ ꙟмпреџȣрѫндȣо кȣ мічї пармаклѫкȣрї де фіер. Ꙟн депъртаре де 30 пашї де аіче се афлъ Сф. мормѫнт, форма лȣї есте ка а ȣнеї кабінет съпат ꙟн стѫнкъ нȣмаї кȣ вѫрфȣл дълцеї; ȣша де къпітеніе н'аре декѫт патрȣ пічоаре де ꙟнълціме, ꙟнкѫт пентрȣ а пȣте інтра требȣе а се плека фоарте таре. Лъȣнтрȣл мормѫнтȣлȣї есте патрат ꙟн міжлок съ веде о масъ де піатръ, пе каре фȣ ꙟнтінс трȣпȣл Домнȣлȣї, каре іаръш дін прічіна векімеї саȣ акоперіт кȣ марморъ албъ. Патрȣзечї ші патрȣ де лампе ард неnчетат ꙟн ачест лок Сфѫнт. Доїспрезече пашї ꙟн депъртаре де Сф. мормѫнт, се веде о піатръ маре де марморъ вѫнътъ каре с'аȣ пȣс аколе спре а ꙟнсемна локȣл ȣнде мѫнтȣіторȣл с'аȣ арътат Маріеї Магдаліне. Маї департе се афлъ Параклісȣл ȣнде Домнȣл ностръ се аратъ ꙟнтъіа оаръ Сф. Фечоаре дȣпъ ръстігніре. Ȣрмѫнд а черчета џȣрȣл бісерічеї, се афлъ ȣн параклі мік болтіт, каре аре шепте пічоаре де лънџіме ші шесъ де лърџіме, каре алмінтреле съ нȣмеще ші Карчереа Дȣмнȣлȣї ностръ, пентрȣ къ аічї ел фȣ пȣс пънъ с'аȣ ꙟнфіпт крȣчеа.

А лътȣреа кȣ ачест паракліс съ афлъ ȣн алт де чінчї пашї де лȣнџіме ші трії де лърџіме, каре есте тот ꙟн ачел лок ȣнде Мѫнтȣіторюл с'аȣ десбръкат де солдацї ꙟнаінте де а фі піроніт пе крȣче. Ешінд де аіче ꙟн мѫна стѫнгъ се веде о скаръ маре че дȣче пънъ ла локȣл ȣнде с'аȣ афлат Сф. крȣче, кȣеле, кȣнȣна де спінї, ші фіерȣл сȣлецеї, каре фȣсъсе аскȣнсе ꙟн ачест лок маї мȣлт де трії сȣте де анї. Зече пашї ꙟн депъртаре се афлъ ніще мічї трепте че дȣк спре дѫмбȣл Голготеї. Ачест лок одінеоаръ атѫт де пѫнгъріт, сфінціт ꙟн ȣрмъ прін сѫнџеле Домнȣлȣї нострȣ Хс. с'аȣ ꙟнкіс де претȣтіндене кȣ зідюрї, прін ꙟнгріжіреле крещінілор, ꙟнкѫт астъзї ꙟмфъцошазъ ȣн паракліс ꙟналт кȣпрінс ꙟн трȣпȣл бісерічеї. Ꙟн чеелалтъ парте спре меазъ зі с'аȣ ꙟнфіпт Сф. крȣче; аколо съ веде ꙟнкъ борта съпатъ ꙟн тріȣнкїȣ ка де ȣн пічор ші џȣмътате ꙟн адѫнчіме ші лърџіме афаръ де пъмѫнтȣл че ера деасȣпра. Апроапе де аіче се афлъ локȣл крȣчелор челор доï талхарї, аіче спре чінстеа ачестȣ лок сфѫнт ард не'нчетат чінчїзечї лампе.

Ꙟн зілеле ноастре Іерȣсалімȣл нȣ есте маї мȣлт о адȣнътȣръ інформъ ші конфȣзъ де рȣіне прекȣм ні се аратъ прін дескріереа амбасадорȣлȣї Дезаї; дар о політіе че ꙟмфъцошазъ прівіреї мъреџеле сале зідюрї че сѫнт колцȣрате ші нічї де кȣм чюнтіте, џеаміїле колосале, ненȣмърате бісерічї, векіле тȣрнȣрї че се ꙟналцъ асȣпра зідюрілор, кърора нȣ ле ліпсеще нічї макар о пеатръ. Ꙟн міжлокȣл ачестȣї океан де касе ші де бісерічї се зерεще Сф. мормѫнг, ші локȣл ръстігніреї ка пердȣте ꙟнтре зідіреле че ле ꙟнкȣнџюръ. Кȣ греȣ есте де а дескопері локалȣл Голготеї каре дȣпре евангеліе ар требȣі съ се афле пе о мовілъ ꙟндепъртатъ, ші нȣ ꙟн кентрȣл Іерȣсалімȣлȣї. Астфел есте прівіреа політіеї де пе вѫрфȣл мȣнтелȣї Олівелор, каре мȣнте се кобоаръ пънъ ла прапастіа рѫпоасе чел деспарте де Іерȣсалім ші каре се нȣмеще валеа лȣї Іосафат; вреднікъ де ꙟнсемнат прін традіціїле юдеілор, крещінілор, ші мохаметанілор, карії кȣ тоції зік къ ꙟн ачест лок ва ръсȣна трімбіца џȣдекъцеї чеї де апої.

ЏОКȢРІЛЕ НАЦІОНАЛЕ А ІТАЛІЕНІЛОР.

La mora (far alla mora) се нȣмеще ȣн џок дін Італіа, плъкȣт маї кȣ сеамъ класеї попорȣлȣї де џос. Доï џȣкъторї шед сеаȣ стаȣ ȣнȣл ꙟн прежма алтȣіа; кȣ о мішкаре репеде, ꙟноітъ ꙟн діастіме фоарте скȣрте, ꙟн каре џȣкъторії дескід кѫтева деџете а мѫнеї дрепте че есте ꙟнкісъ, се пȣне ачеаста пе масъ ші тот одатъ ростеще фіешїкареле кȣ глас маре ȣн нȣмер, каре се фіе еквал кȣ сома деџетелор рълікате де амѫндоï. Фіешкаре џѫчіторїȣ се ꙟнщіінцеазъ прін о стрігаре пȣтернікъ ші се ꙟнсемнеазъ кȣ деџетеле мѫнеї стѫнџї.

Ȣн алт џок нȣміт alle boce се сокотеще ка о мішкаре фолосітоаре трȣпȣлȣї ші ȣрмеазъ ꙟнтре персоане де орї ші че вѫрстъ ші старе. Социєтатеа (kареа поате фі пънъ ла 12 персоане) се ꙟнпърцеще ꙟн доъ пърцї де о потрівъ ші фіешїкаре персоанъ аре о боамбъ де лемн ꙟн мѫнъ. О боамбъ маї мікъ нȣмітъ pallino се арȣнкъ ка де 15 пънъ де 20 пашї, дȣпъ ачеа арȣнкъ пе рѫнд џȣкъторії ѫмбелор пърцї, ші ачеа партідъ кѫщігъ а кърia боамбъ аȣ къзȣт маї апроапе де pallino. Дакъ де пілдъ аȣ кѫщігат партіда чеа де'нтѫїȣ, апоï џоакъ а доа пънъ кѫнд ȣнȣл дінтр'ѫншії с'аȣ апропіет маї мȣлт де pallino декѫт боамбеле челор де'нтѫїȣ. Прекȣм ші ла алте џокȣрї кȣ боамбе, аша ші ла ачеста се фаче ла ꙟнчепȣт алкътȣіре пе кѫт аре съ ȣрмезе џокȣл.

Гр. П,

DȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 12 ОКТОМВРІЕ

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІОЛР

№. 41. ЮНІЙ. 1841.

ФІСІКА (КѪНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ (ꙟнкеєре).

Нȣ нȣмаї ꙟмвъцаціі дін векіме аȣ̆ хотъріт къ тоате ꙟн натȣръ аȣ̆ сімціре, даръ чеї дін тімпȣріле ноастре аȣ̆ ростіт сокотінце ꙟнкъ маї сȣмеце, ші феноменеле лȣмінеї ліаȣ̆ прічінȣіт о мірare атѫта де маре, ꙟнкѫт н'аȣ̆ пȣтȣт а ле лъмȣрі декѫт нȣмаї прін віацъ ші прін аморꙋ. Ȣніі ꙟнкредінца къ ꙟнсȣші пієтреле сѫнт сімцітоаре, ꙟнтемеіндȣсе пе драгостеа матеріеї къ-тръ соаре. Лȣѫндȣсе саре топітъ ші ашезѫн-дȣсе васȣл че о кȣпрінде, аша ка о парте съ ръмѫе ꙟн ȣмбръ, іар алтъ парте съ фіе ла соаре, кȣрѫнд се ꙟнформеазъ крісталȣрї мінȣнате ꙟн партеа чеа лȣмінатъ, ꙟн време кѫнд нȣ се ꙟнформеазъ німікъ ꙟн партеа аскȣнсъ ꙟн ȣм-бръ. Ачест феномен есте екстраордінар, ші въдеще кȣм къ лȣміна ꙟнтръ ꙟн композіціа крі-сталȣлȣї: діамантȣл нȣ се поате ꙟнформа де-кѫт ꙟн фіінца соарелȣї; маї къ с'ар пȣтеа зіче кȣмкъ се алкътȣеще дін разеле сале, де ачеа се гъсеще діамантȣл нȣмаї ꙟн доȣъ пърціле лȣмеї, фіінд къ нȣмаї аколо соареле дъ ȣн град ꙟндестȣлътор де кълдȣръ ші лȣмінъ тре-бȣінчоасъ пентрȣ а са крісталізаціе. Ачеастъ ȣрзіре каре нȣ поате ȣрма декѫт прін пȣтереа лȣ-мінеї, ачесте елементе несімцітоаре ші речї, пре каре фіінца соарелȣї ꙟнвіазъ ші пȣне ꙟн міш-каре, каре се ȣнеск, се скімбȣ̆, ꙟн форме фелꙋ-ріте ші регȣлате, нȣмаї прін ꙟнріȣріреа плане-теї депъртате кȣ атѫте міліоане де міле, тоа-те ачесте сѫнт мінȣні неꙟнцълесе. ꙟмвъца-тȣл Дꙋран лȣѫнд амінте къ чіі маї ꙟналці мȣнції сѫнт ашезаці сȣб екватор, саȣ̆ ꙟнкре-дінцат къ се ꙟнформасе дін лȣміна соарелȣї, прекȣм крісталізаціа дін саре, каре ам ървта-то маї сȣс. Стѫнчеле ꙟналте де граніт пе вѫрфȣл мȣнцілор Чімборасо ші Антізана с'аȣ̆ ꙟн-формат (дȣпре зіса са) дін лȣмінъ крісталізатъ, ꙟнкѫт дакъ сар фі ꙟнтінс асȣпра ачестеї пърці а лȣмеї пȣцінъ ȣмбръ, нȣ сар фі ꙟнформат а-чещї мȣнції ȣріешї. Дар о асемене сістемъ а лȣї Дꙋран ар діщента ꙟн мінте о мȣлціме де ідеї екстраордінаре, де пілдъ: чіі маї ꙟналці

мѹнції а пъмѫнтѹлѹї сѫнт де граніт; гранітѹл есте о черкаре а крісталѹлѹї, діамантѹл есте ѹн крістал ꙟнделпініт: дечї, ар фі фост де требѹінцъ нѹмаї де о маї мѹлтъ лѹмінъ, ші мѹлтъ кълдѹръ ші тоції мѹнциї ар фі фост де діамант.

Ꙟнтрѹ черчетареа деамънѹнтъ а лѹкрѹрілор челор маї сімпле, а ле натѹреї нѹ не пѹтем ꙟндестѹл міра деꙟмніітеле феномене че ні се ꙟнфъцошазъ; де пілдъ арборії, плѫнтеле дін грѫдіні нѹ сѫнт кѹ тотѹл несімціітоаре. О мѹлціме де флорї прін кѫмпії пресімцеск вѫнтѹл, плоаїа сеаѹ кълдѹра, Calendula arventis се дескіде кѫнд черюл есте сенін, ші аратъ фѹртѹні кѫнд се ꙟнвълеще Sonchus Sibiricus се ꙟнкіде ноаптеа ші ꙟнщіінцеазъ деспре зі сенінъ арътѫндѹне прін сомн лініщіт къ есте сігѹр де зіѹа віітоаре. Фрѹнзіле салкѫмѹлѹї аѹ о формъ аша ѹшоаръ ші делікатъ, ꙟнкѫт плоаїа леар фрѫнце, дакъ нѹ ар авеа ꙟнсѹшіме а се аџѹтора ла ѹн лок ашезѫндѹсе ѹнеле песте алтеле ка шінділеле пе акоперемѫнтѹл каселор. Ꙟнтрѹ ачест кіп еле сѹферъ похоаеле челе маї марї, пентрѹ къ апа се лѹнекъ пе деасѹпра феції лор. Се афлъ флорї че се ꙟнтребѹінцеазъ де сътеанї ꙟн кіп де барометрѹ, каре се дескід ꙟн зіле сеніне ші се ꙟнкід ла апропіереа плоаеї. Мішкареа фрѹнзілор ші а ръдъчінілор, сімціреа ші пресімціреа лор сомнѹл, ші драгостеа флорілор не пътрѹнде де міраре, даръ че вом зіче ꙟнкъ атѹнче кѫнд де ла плѫнте вом трече ла інсекте! Кѫте мінѹні дескоперім ꙟнтр'о фѹрнікъ ꙟнтр'о албінъ!

Пітагорас зіче: „Фечоаръ тѫнъръ ші фрѹмоасъ, ꙟнтреабъ пе албіна сіргѹітоаре деакъ флореле се ꙟнтребѹінцазъ нѹмаї пентрѹ фачереа ѹнѹї бѹкет?

Гѹвернѹл албінелор ꙟмфъцошазъ о пілдъ екстраордінаръ. Џеніа лѹї Монтескіѹ нѹ саѹ пѹтѹт ꙟнълца маї сѹс. Тоате кѹџетъріле філософілор, а лор планѹрї імаџінаре се піерд ꙟнтрѹ ачеаста. Аіче реџіна ꙟнконџѹратъ де ѹн адѫнк респект се ꙟнаінтеазъ ꙟнчет ꙟн міжлокѹл попорѹлѹї сеѹ. Еа повъцѹеще тоате, порончеще ла чінчіспрезече сеаѹ доѹъзечї мії де албіне къ рора лі есте ка о маїкъ, неконтеніт се афлъ ꙟн міжлокѹл копіілор сеї, де ла каре прімеще міереа че і о ꙟмфъцошазъ, шії веде ꙟнделетнічіндѹсе дѹпре плъчереа са. Де воеще а мерџе, мѹлцімеа албінелор жї фак лок, пѹіндѹсе тоате ꙟн рѫнд пе ѹрма са; де се опреще атѹнче се ꙟндесъск ші о ꙟнконџюръ, іар албінеле лѹкрътоаре атінг ѹшор кѹ ачеле лор аріпеле еї. Ꙟн тімпѹл ачестор мереџе чінстірі че і се фак, алтеле сбоаръ пе кѫмпії, дін каре ѹнеле адѹк міере, ші чеаръ, іар алтеле прегътеск фагѹрї ноі, сеаѹ нѹтреск пе челе мічї че сѫнт недеждеа ꙟнтреџеї нації. Сѹверана ꙟнсѹфлецазъ лѹкрѹріле прін а са фіінцъ. Кѫте одатъ, іар маї алес кѫнд есте нелініщітъ, се ꙟнфъцошазъ ла порціле четъцеї сале, аколе ѹн сентімент ноѹ о тѹлбѹръ, ші о мъхнеще, кѫнд де одатъ се арѹнкъ деспікѫнд аерѹл кѹ џінгашеле сале аріпї. Ꙟн тімпѹл нефіінцеї сале чеа маї десъвѫршітъ орѫндѹїалъ домнеще ꙟн щюбеї, лѹкрѹл претѹтіндене ѹрмеазъ кѹ спорїѹ, слѹжінд тоате нѹмаї спре ꙟндемънареа віецѹіреї сале. Ꙟндатъ че реџіна ар перї, роюл піере ашіждереа, ші тоате лѹкрѹріле сѫнт пъръсіте, пентрѹ къ мѹма попорѹлѹї, каре сінгѹръ авеа пѹтереа репродѹчереї, перінд, роюл неапърат требѹе съ пеаръ. О асемене мінѹне се паре а фі родѹл рефлексіеї. Філософѹл, метафісікѹл, мораліcтѹл, політікѹл, стаѹ ꙟн недѹмеріре.

Нѹ требѹе а се трече кѹ ведере плодіреа матчеї, каре ꙟнделѹнгат тімп саѹ сокотіт де містер. Ꙟнсѹші Вірџіліе кредеа къ албінеле се наск дін мърѹнтаеле ѹнѹї таѹр; фіінд къ натѹра че пѹне ꙟн конфѹзіе тоате щіінцеле оменещї се дескоперѹ ачелѹїа пентрѹ каре тоате ера невъзѹте, рефѹзінд секретеле сале ѹнор ꙟнтреџї академії ші ѹніверсітъції. Ачест орб нѹміт Хѹбер се ліпсісе де ведере дін чеа маї фраџедъ тінерецъ, ел се ꙟнсоці ꙟн лѹкрѹріле сале кѹ о слѹгъ прічепѹтъ нѹмітъ Біѹрнан; ачест дін ѹрмъ сѹб повъцѹіреа стъпѫнѹлѹї сеѹ прін ненѹмърате чер-

кърі, ꙟдрептъ амъџіреле челор маї вестіці ші маї ꙟвъцаці натȣралісті. Іоана активітъцеї, аморȣлȣї, ші а ꙟнцълпџереї албінеї требȣе се дещепте ꙟн орі каре омȣ марі кȣџетърі, ші сел арȣнче ꙟн адѫнчі медітації. Тоате ачесте пънъ аічі зісе нȣ сѫнт декѫт о слабъ дескріере а ȣнȣї таблон немърџиніт, дінтрȣ о сценъ че неѫнчетат се реноеще ꙟн театрȣл ȣніверсȣлȣї, сар фі пȣтȣт лъсѫнд ла о парте тоате челелалте а арȣнка о прівіре асȣпра віетъцеї Кракатіца чесе ренаще ші ненчетат съ ꙟнмȣлцеще, асȣпра Пȣсеронȣлȣї (ȣн фел де мȣскȣліцъ ліпітъ де фрȣнзе) че неконтеніт се репродȣче ръмѫінд тотдеаȣна ꙟн старea фечіоріеї, паінгѫнȣл че оаȣъ ȣн оȣ аша де маре ка ші дѫнсȣл. Ротоферȣл (ȣн фел де Кракатіцъ ꙟн формъ де роатъ) че мȣрінд дȣпъ маї мȣлці ані ꙟнвіазъ іаръш ꙟнсфѫршіт асȣпра челор патрȣзечі ші патрȣ мії де мȣскі а ȣнії омізі.

Де прісос ар фі а ꙟнтра ꙟн амънȣнціmеле мінȣнелор натȣреї, кѫнд ȣн сінгȣр фір дін цесътȣра ȣнȣї паінгѫн, есте де аџюнс спре а не пȣне ꙟн ȣіміре.

Ачест фір есте ȣнȣл дін каподоперіле натȣреї. Мърімеа паіџіннілор есте фелюрітъ, Д. Леовенхок аȣ обсерват прін аџюторȣл мікроскопȣлȣї паінџіні де мърімеа ȣнȣї фір де арінъ, карії ȣрзеск фіре а ісфел де сȣпціре, ꙟнкѫт ар требȣї патрȣ мії де ачесте спре а фі де о потрівъ кȣ гросімеа ȣнȣї фір де пър. (Ва ȣрма).

КАПІТАНȢЛ РОС ЛА ПОЛȢЛ НОРДІК.

Дȣпъ ꙟнтȣрнареа капітанȣлȣї Рос дін ꙟнтъю експедіціе фъкȣтъ спре дескоперіреа ȣнȣї дрȣм ноȣ пе ла нордовестȣл Амерічеї, нȣ нȣмаї къ нȣ саȣ пȣс темеѧ пе арътъріле сале, дар ꙟнкъ ȣрма ші ꙟндоюалъ деспре акȣратеца мъсȣрілор географіче. Чінстеа сȣмецȣлȣї плȣтітор енглез наȣ пȣтȣт сȣфері асемене лȣкрȣ, ші спре а щерџе дефъїмътоареа пата а нȣмелȣї ші а фаїмеї сале, аȣ хотърѫт кȣ жертвіреа ꙟнтреџеї аверї ші а віецеї сале а ꙟнтрепрінде о а доȣа експедіціе ші а нȣ се ꙟнтȣрна маї наінте, пънъ кѫнд нȣ ва фі лъмȣріт географічеще ші кȣ деамънȣнтȣл цермȣріле нордіче а Амерічеї, ші нȣ се ва фі ꙟнаінтіт маї мȣлт декѫт тоці чіалалці плȣтіторі де маї наінте. Дечі ꙟн вара анȣлȣї 1829 аȣ пъръсіт ел Англіа кȣ васȣл де вапор „Вікторіа“ кȣ скопос ка плȣтінд прін каналȣл прінцȣлȣї Регент ꙟн дірекціе сюдовестікъ, се деслеџе проблема чеа маре, де ар фі кȣ пȣтінцъ тречереа ші де сар пȣтеа ꙟнтребȣінца пентрȣ неґоц. Пе ла Авгȣст аȣ ші аџȣнс ла ꙟнтрареа ꙟн сȣс нȣмітȣл Канал, ȣнде ла цермȣл вестік а лȣї, Парі маї наінте пъръсісе васȣл съȣ „Фȣрі.“ Сосінд капітанȣл Рос ла ачест лок нȣ аȣ маї афлат нічі о ȣрмъ, пентрȣ къ се веде къ саȣ фост сфърмат де слоюрі ші ръмъшіцеле саȣ мѫнат де валȣрі.

Ꙟнтре алтеле Рос саȣ фолосіт кȣ маре бȣкȣріе де провіантȣл че депȣсесе Парі пе цермȣ, къчі тоате ера біне пъстрате ші ꙟн бȣнъ старе. Рос аȣ петрекȣт аіче нȣмаї о скȣртъ време ші апоі саȣ порніт ꙟнаінте пън ла о лъціме нордікъ де 70 ші о лȣнџіме вестікъ де 90 граде. Іарна лаȣ ꙟмпіедекат а кълъторі маї департе. Аіче саȣ афлат ȣн ліман бȣн де іарнъ, ꙟн кареле саȣ ашезат корабіа ші ȣнде нȣ се пъреа къ ар пȣтеа ȣрма вре о прімеждіе. Ачест ліман саȣ нȣміт Felix harbour, адекъ ліманȣл норокȣлȣї. Іарна саȣ петрекȣт дȣпре кіпȣл обічнȣіт; се вѫнарї ші де геаць, каї де маре, пасері ш. а. Комȣнікація дескісъ кȣ Ескімошії лъкȣіторі ꙟн апропіере аȣ фъкȣт съ се ȣіте аспрімеа ші ꙟнделȣнгареа ерней. Вара аȣ џȣнс корабіа ла ȣ цермȣ фоарте ꙟнт[illegible] ші плȣтіреа аȣ ȣрмат п[illegible] лѫнгъ дѫнс[illegible] ꙟнсъ нȣ саȣ афлат нічі ȣн канал пент[illegible] тречере.

Дечі саȣ ꙟнчепȣт кълъторіе пе џос лȣѫнд кȣ сіне провіантȣл тебȣіторіȣ пе маї мȣлте зі-

КАПІТАНȢЛ РОС ЛА ПОЛȢЛ НОРДІК.

ле, щі нȣ пȣцінъ аȣ фост мірареа, кѫнд дȣпъ о мерџере скȣртъ ка де тріі чеасȣрі аȣ аџȣнс ла челалант цермȣ де маре. Аша дар каналȣл Прінцȣлȣі регент ера ꙟнкіс прін о ꙟнгȣстъ стрімтоаре де пъмѫнт. Пе о лъціме де $2\frac{1}{2}$ міле се ꙟнтіндеа ȣн шір де лакȣрі кȣ апъ проаспъть. Рос аȣ мерс маї департе спре вест щі саȣ ꙟнаінтіт пън ла ал 99[ле] град. Ръмъшіца анотімпȣлȣї саȣ ꙟнтребȣінцат спре а нівела цермȣл щі ал мъсȣра географічеще. Іарна анȣлȣї 1830 саȣ арътат кȣ аспріме необічнȣітъ, щі Рос саȣ ꙟнтȣрнат ꙟнапої ла локȣріле ȣнде ернасе ꙟн анȣл трекȣт. Вара анȣлȣї 1831 саȣ ꙟнтребȣінцат спре а мъсȣра цермȣл нордвестік дінколо [illegible]трѫмтоареа чеа де ȣскат. Тоамна саȣ порніт вас[illegible] Вікторіа (префъкꙋт акȣм ꙟн вас кȣ вѫнтреле, фііндъ[illegible]ъ се сфѫршісе кърбȣні) щі аȣ плȣтіт ꙟнаінте спре [illegible]д кал ка де тріі міле; ꙟнсъ аіче ар фі фост марџінеа експедіціеї, щі нȣ ера нічї о недежде а скъпа корабіа де пеіре, дакъ сар маї фі ꙟнаінтіт. Іарна аȣ фост ꙟнкъ маї аспръ декѫт ꙟн анȣл трекȣт. Ла Маю 1832 саȣ пъръсіт корабіа, щі кълъторіі нощріі дȣпъ о мерџере прімеждіоасъ щі плінъ де остенеле аȣ аџȣнс ла баіа де Фȣрі, сінгȣрȣл лок де скъпаре, спре ашї мѫнтȣі віаца. Аіче аȣ аџȣнс ії ла 1 Іȣліе, щі ꙟндатъ саȣ апȣкат де а ꙟнтокмі каїчеле че маї ръмъсесе де ла васȣл Фȣрі щі а дȣра ȣн бордею.

Ла 1. Авгȣст ꙗръш саȣ порніт експедіціа щі ла 1 Септ: аȣ аџȣнс ла пасȣл лȣї Баров. Де аіче нȣ ера кȣ пȣтінцъ а плȣті маї департе, кѫчї слоюрі де геацъ неспȣсе де маре акопереа каналȣл пекѫт аџȣнџеа окії, щі пентрȣ ачеа нȣ ръмѫнеа алтъ, декѫт а се ꙟнтȣрна дрепт ла баіа де Фȣрі, щі а петрече ꙟнкъ о ꙗрнъ плінъ де ꙟнтрістаре ꙟн пȣстіюріле нордȣлȣї.

(Ва ȣрма).

ЗІМБРȢЛ (BISON).

Чіне дін четіторі нȣ ва воі а кȣноаще пре Зімбрȣл, кареле дȣпре зічереа історіеі, лъкȣіа одінеоаре ꙟн кодрії Молдовеі, ші пре каріле стръмошії аȣ лȣат де Стема цереі ка ȣн сімвол ал пȣтерії ші ал хърнічіеі.

Таȣрȣл (Taurus, Usus), чесе траџе де ла о вітъ а Індіеі нȣмітъ Зебȣ, есте ȣн анімал кȣ копітъ деспікатъ, рȣмігътор, кȣ, ші фъръ коарне, ачії корнȣці аȣ коарне пліне сеаȣ ші дешерте, сжнт рȣмігъторі ші аȣ патрȣ стомахȣрі. Ꙟн тімпȣріле векі се афла лъкȣінд ші прін мȣнції Ромжніеі, еар акȣма ꙟн Еȣропа се афлъ нȣмаі ꙟн кодрії Літваніеі.

Келе маі адесе орі есте де колор негрȣ ꙟнкіс, фоарте пȣтернік ші сіреап; къчі таȣрȣл, сеаȣ боȣл, аре нȣмаі 13, еар Зімбрȣл 14 пърекі де коасте. Ꙟнълцімеа зімбрȣлȣі есте де 8 палме, ла червіче піептȣ ші шолдȣрі есте фоарте лат, ші се паре ка кȣм ар фі гебос еар спетеле аре чева ꙟнгȣсте. Лȣнџімеа са де ла бот пън ла коадъ мъсȣръ $12\frac{1}{2}$ палме, ꙟнелціме денаінте пън ла спете $7\frac{1}{4}$ палме, капȣл апроапе 3 ші 6 палме ꙟмпреџюр. Фіешкаре корн есте грос ла ръдъчінъ 9 палмаче ші пеатжта де лȣнг. Сȣб гжт ꙟнџос спънзȣръ о барбіе лȣнгъ, еар трȣпȣл есте акоперіт кȣ перí скȣрці. Ȣнії зік къ еарна песте тот трȣпȣл се акопере кȣ ȣн фелю де ꙟнвълітȣръ пъроасъ: а са пȣтере, маі алес денаінте, есте екстраордінаръ. Ꙟн лȣптъ поате ръдіка ші арȣнка ꙟн сȣс пе ȣрсȣл ші леȣл кжнд і апȣкъ біне, де асеміне асвжрле ꙟн сȣс калȣл кȣ кълъреџȣл сеȣ. Перії капȣлȣі, фрекжндȣсъ, даȣ ȣн мірос плъкȣт де мосхȣ ші сжнт аша де деші ꙟнкжт ꙟмфъцошазъ о перȣкъ сеаȣ бонетъ.. Зімбрȣл аџюнџе пън ꙟн вжрстъ де 15 ані. Карнеа са есте ꙟндестȣл де бȣнъ ла мжнкат, дін піеле, ші карне се фабрікъ фелюріте манȣфънтȣрі.

Зімбрȣл Амерікан лъкȣеще де ла Хȣдсон-Баі пън ла Мексіко. Ꙟн саване (пȣстіюрі Амерікане) се вад черезі де ачест анімал аша де марі ꙟнкжт ла о вжнътоаре се ȣчід пън ла 1500. Ла ачеастъ ꙟмпреџюраре аратъ ꙟн а са фȣгъ, къ німікъ нȣл опреще спре а скъпа, се арȣнкъ де пе стжнчіле челе маі ꙟналте. Ікоана де астізі ꙟмфъцошазъ ȣн асемена Таȣр Зімбрȣ кареле саре престе о ріпъ.

ІНСȢЛІЛЕ НȢМІТЕ А ПРІНЦȢЛȢЇ ЛѪНГЪ КОНСТАНТІНОПОЛІ.

Ачесте інсȣле де лѫнгъ Костантінополі сѫнт челе маї десфътътоаре ші маї фрȣмоасе локȣрї де петречере ꙟн тімпȣл вереї; нȣмаї Тȣрчії се парў а нȣ ле прецȣі, ꙟнсъ Гречії, Арменії ші Фрѫнчії ле вІзітеазъ фоарте адесе. Еле сѫнт патрȣ ла нȣмър, дінтре каре доъ сѫнт маї марї, ꙗръ челелалте доъ маї мічї; ші аў къпътат нȣміреа лор де ла ȣн прінц-греческ, кареле аў петрекȣт аіче ꙟнделȣнгат тімп ші аў фъкȣт ꙟнкъ ші маї мȣлте зідірї. Фіінд къ еле сѫнт нȣмаї де вр'о доъ міле депъртате де капіталіе, апоі се пот сокоті де асеміне ка махалале оаре че депъртате де Константінополі. Кѫнд есте тімпȣл лініщіт ші сенін се пот ведеа токма де ла Сераї ші де ла Пера ꙟн оарекаре депъртаре.

Фіінд къ ла Константінополі есте ꙟндеобще обічеѵ а петрече вара ла царъ, апоі мȣлці Гречї ші алте нації се стръмȣтъ пе ачесте інсȣле ꙟн ачест анотімп ші тоамна ꙗръші се ꙟнторк ꙟнапоі ꙟн політіе.

Ачесте локȣрї нȣ слȣжеск нȣмаї спре а петрече вара пе дѫнселе, даръ ші пентрȣ плъкȣте преȣмблърї. Де ла Апріл пѫнъ ла Септемвріе нȣ тречe маї нічі о зі ꙟн каре съ нȣ се ꙟнбарче соціетъці ꙟнтреџї де ла Галата ші Пера, саў де ла Константінополе спре а петрече аколе макар о џȣмътате де зі.

Ла о клімъ фрȣмоасъ ка а Восфорȣлȣї ші ꙟн апропіереа ачестор інсȣле нȣ поате фі нiміка маї плъкȣт декѫт о асемене преȣмбларе, окіȣл се десфътеазъ дін тоате пърціле де фелȣріте обіекте, кѫнд цермȣріле европеіче ші асіатіче се маї вѫд ꙟнкъ пȣцін дȣпъ порніре, ші кѫнд есте масреа лініщітъ, кълъторіа се фаче ꙟн фоарте скȣрт тімп. Де ачеа ші комȣнікація ꙟнтре Константінополі ші ꙟнтре ачесте інсȣле есте аша де маре, ꙟнкѫт адесе се вѫд порніндȣсе де одатъ дін політіе кѫте 20 де корьбії маї мічї ші каіче.

ꙟнсе ачеастъ комȣнікаціе есте фоарте требȣітоаре, пентрȣ къ ачесте локȣрї сѫнт аша де ꙟнсъмнате ка ла ноі бъіле, ȣнде се адȣнъ вара о мȣлціме де оаспецї нȣмаї пентрȣ петречере ші сънътате. Аіче нȣ се гъсеще нiміка, чі тоате требȣеск адȣсе де департе; ші ачеаста нȣ се ꙟнцелеџе нȣмаї деспре продȣктеле де лȣкс ші де ꙟндемънаре, дар ші деспре челе де невое. Де ачеꙗ аіче тоате сѫнт маї скȣмпе декѫт ꙟн капіталіе.

Даръ асемънареа ꙟнтре інсȣлеле прінцȣлȣї ші ꙟнтре бъіле де Европа есте нȣ нȣмаї ꙟн ачеꙗ, къ ла ѫмбе локȣріле есте маї тот ачеꙗ скȣмпете, дар ші ла ꙟнрiȣріреа ачеꙗ че кліма ачестор інсȣле аре асȣпра ꙟнсенътошереї оаменілор. Сѫнт мȣлте ексемпле че адівереск къ персоане болнаве ꙗръші с'аў ꙟнсенътошет нȣмаї кȣ аџȣторȣл натȣреї каре есте чел маї бȣн дофтор, пѫнъ ші пентрȣ болнавії де чȣмъ, петречереа аіче есте пріітоаре, ші се ꙟнкредінцеазъ къ сар фі мѫнтȣіт мȣлці Гречї аіче де ачеастъ боалъ моленсітоаре.

Пе тоатъ партеа ачеа а інсȣлеї, ȣнде десбаркъ корьбііле, се афлъ ȣн шір лȣнг де касе. Аіче тотдеаȣна фелȣріте петречерї ші мȣзічї ръсȣнъ дін тоате пърціле; ꙗр маї алес ноптіле ла лȣміна лȣнеї сѫнт преа плъкȣте.

Гр. П,

КОЛІБРІ СЕАȢ ПАСЕРЕА МȢСКЪ.

Ачеа маї мікъ дін тоате пъсерȢїчеле есте колібрї. Ȣн францезȢ ꙟн скріеріле сале деспре Антіле поменеще де ачесте пъсърȢїче фрȢмȢшеле ші делікате.

Ел леаȢ обсерват сȢб о тȢфъ де Барбадін, а кърора флорї де о палмъ ꙟн діаметрȢ се пар а ꙟнтрече пре тоате флоріле пънъ акȢм коноскȢте.

Неконтеніта мішкаре а ачестор пъсърȢїче, пенеле лор челе стрълȢчітоаре ла разеле соарелȢї траг лȢареамінте, ꙟн време кѫнд еле сбѫрѫнд де пе о флоаре пе алта ꙟн маї пȢцін де о секȢндъ сȢгȢ мієреа ȢнеЇ флорічеле.

Еле тръескȢ о віацъ фоарте скȢртъ, пентрȢ къ Ȣшор се пот прінде кȢ мѫна. ꙟнкъ ші кȢїбȢріле лор лесне се пот стріка пентрȢ къ еле ꙟл факȢ нȢмаї де 3 налме де ла пъмѫнт пе тȢфе, кȢ мещешȢг ші о делікатецъ фоарте мінȢнатъ дін о цесътȢръ фінъ де бȢмбак. ꙟн Індіа ꙟл фак дін фелȢріте фрѫнзе де флорї. ꙟнтрȢн кȢїб аȢ афлат кълъторȢл нострȢ 2 пȢї де мърімеа ȢнеЇ мазере.

Ла Трінідад се афлъ амѫндоȢъ соїȢріле челе маї фрȢмоасе. Еле се пар а фі ꙟнподобіте кȢ рȢбінȢрї ꙟн форма ȢнеЇ короане. ГрȢмазȢл ȢнȢї соїȢ аре колорȢл топазȢлȢї, іар ачелȢіалалт соїȢ колорȢл смарагдȢлȢї, шідамеле поартъ Ȣнеорї о гарнітȢръ де колібрі. КабінетȢл дін Еші аре фоарте фрȢмоасе ексемпларе де ачесте пъсърȢїче.

Гр. П.

АФОРІСМЕ.

Фіешкаре ом аре ꙟн сіне о ꙟмпъръціє ꙟнтреагъ: мінтеа ка домніторȢл лъкȢеще ꙟн парте чеа маї де сȢс ші чеа маї сігȢръ; сімціреле ꙟнкіпȢеск пе кȢртезані, фъръ а кърора аџȢторїȢ нȢ се поате аџȢнџе ла домніторȢл; пȢтеріле челе маї ꙟналте, прекȢм џȢдеката цѫнереа де мінте, воіа ш. а. сѫнт Сенаторії; пȢтеріле челе маї џос сѫнт репрезентації попорȢлȢї, ші патіміле сѫнт револтанції, карії тȢлбȢръ лініщеа пȢблікъ.

С. Б. Б.

КАСА ЛȢЇ ПЕТРАРКА ꙟН АРКВА.

(ПЕТРАРКА АȢ ФОСТ АЧЕЛ ꙟНТЪЇ ПОЕТА ЛІРІК А ІТАЛІЕЇ).

РеспектȢл компатріоцілор ачестȢї маре дȢх поетік аȢ десінат фелȢрітеле локȢрї а петречереї сале, ші леаȢ пъстрат пентрȢ Ȣрмаші. ꙟнкъ ші акȢм каса, пре каре Венеціенії іаȢ дато ꙟн Ȣліца Degli Schiavoni се аратъ стреінелор ка Ȣна дін челе маї ꙟнсемнате зідірї а політіеї. Лъкȣіторії дін Ареццо аȢ ꙟнсемнат локȢл нащереї сале прін Ȣн ꙟнскріс лȢнг. ꙟн Павіа Ȣнде аȢ петрекȢт тоамна анȢлȢї 1368 іаȢ ꙟналцат о статȢъ кȢ о таблъ спре а са адȢчереамінте. ꙟн ПадȢа ісксітȢл Томазіні аȢ черчетат ші аȢ дескріс каса ꙟн каре ел лъкȢеа; ꙟн време кѫнд ВоклȢза ꙟнкъ ш'акȢм есте цінта деселор кълъторії де ші нȢ се поате аръта лъкȢінца слъвітȢлȢї ПоетȢ, ба ꙟнкъ нічї позіціа грѫдінеї сале дін ачеастъ романтікъ вале, каре іаȢ ꙟнсȢфлат челе маї фрȢмоасе ідеї. —

КȢ патрȢ анї ꙟнаінтеа морцеї сале с'аȢ ꙟнторс ꙟнапої ла Арква Ȣнде се зіче къ ш'ар фі зідіт каса, а кърїа ꙟнкіпȢіре ні о ꙟнфъцошеазъ Ікоана де астъзї.

Арква се афлъ ꙟн депъртаре де Ȣн чеас де ПадȢа лѫнгъ дрȢмȢл де Ровіго пінтре деалȢріле еȢганіче. ДȢпъ о преȢмбларе ка де 20 мінȢте, ꙟнтр'Ȣн шес коперіт кȢ копачї ші тȢфарї аџȢнџем ла Ȣн лак албастрȢ, а кърȢіа апъ есте

КАСА ЛȢЇ ПЕТРАРКА ꙟН АРКВА.

лімпеде, ꙟнсъ де о аджнчіме немърџінітъ. Ел се афлъ ла пічоареле ȣнор деалȣрї, ꙟмпреџȣрате кȣ вії ші лівезї де челе маї бȣне фрȣктȣрї орієнтале. Дрȣмȣл се ꙟнтоарче пе лѫнгъ малȣл лакȣлȣї ꙟн лъȣнтрȣл въї, ші ꙟнтре доȣъ масе де стѫнчї се зъреще бісеріка сатȣлȣї Арква, а кърȣіа касе сѫнт ꙟмпръщіете. Каса лȣї Петрарка се афлъ ла колцȣл ȣней мічї ꙟнълцімї, де ȣнде се ꙟнфъцошазъ о прівіре романтікъ, нȣ нȣмаї престе грѫдінеле ꙟнфлоріте а ле шъсȣлȣї даръ ші асȣпра кѫмпіеї кȣ копачї де мȣрї, сълчії ші кȣ вії ꙟъподовіте ші ꙟнтȣнекате ȣнде ші ȣнде, прін грȣпе фрȣмоасе де кіпарос, кѫнд престе ачесте се ꙟналцъ вѫрфȣріле тȣрнȣрілор депъртате че се въд пе локȣріле де лѫнгъ рїȣл По ші мареа Адріатікъ.

Кліма ачестȣї деал вȣлканік есте маї калдъ, ші кȣлесȣл віілор се ꙟнчепе кȣ о съптъмѫнъ маї тімпȣріе, декѫт ꙟн шесȣл де Падȣа. ꙟн ачест лок лініщіт аȣ петрекȣт Петрарка чїї маї де пеȣрмъ анї аї віецеї сале, хързіте щіінцелор ші поезіеї, ші кȣ патрȣ лȣнї ꙟнаінтеа морцеї сале аȣ сімціт о слъбъчȣне нъпраснікъ а пȣтерілор лȣї, кареа ꙟн врѫстъ де 70 анї, іаȣ прічінȣіт моарте. Ла 19 Іȣліе 1374 саȣ гъсіт морт ꙟн бігліотека са, кȣ капȣл резъмат пе о карте.

Ръмъшіцеле мȣрітоаре а марелȣї Поета саȣ пъстрат ꙟнтр'ȣп саркофаг де марморъ рошъ, кареле есте ашезат пе патрȣ стѫлпї ші ȣн піедестал ꙟналцат чел деосебеще де челелалте мормѫнтȣрї. ꙟн тімпȣріле маї ноȣъ с'аȣ ръсъдіт ꙟнпреџȣрȣл ачестȣї монȣмент патрȣ арборї де дафін, карії лаȣ ꙟнвъліт кȣ ȣмбріле лор.

І. М. о.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

ДѸМІНІКЪ АНѸЛ І. 19 ОКТОМВРІЕ

ІКОАНА ЛѸМЕЙ.

ФОАЕ

пентрѸ

ѦНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 42. Юний. 1841.

ФІСІКА (КѸНОЩІНЦА ЛѸКРѸРІЛОР ФІРЕЙ (Ѹрма).

Ноі ам възѹт ѫн че кіп чїй векї венісе ла ідеѩ къ тоате сѫнт сімцітоаре ѫн ѹніверс (лѹме), ші кѹм експеріенціїле а оарекърор натѹралістї ноӥ саѷ ръзъмат пе ачеастъ сістемъ. Акѹм ѫнсъ авем а ворові де пѹтереа атрактівъ (*), каре, де нѹ не ѫншелъм, есте віаца лѹмелор.

Прекѹм пъмѫнтѹл траџе тоате трѹпѹріле кътръ сіне, де асемінеа соареле траџе тоате планетеле че съ ротеск ѫнпрецюрѹл сеѷ. Трѹпѹріле черещї тоате се атраг ші се респінг ѫнтре еле; ші а *лор* пѹтерї сѫнт калкѹлате, ші кѹмпеніте кѹ атѫта ѫнцелепчюне, ѫнкѫт фіешкаре пъзеще локѹл ші мішкареа са.

Спре довада ачестор зісе, ноӥ вом дескріе леџіле мішкърей ші а греѹтъцей лѹмелор, кѹм ші кіпѹл дескоперірей пѹтерей атрактіве.

Дескоперіторюл ей есте мареле Невтон, ел афлъ ачеаста ѫн ѹрмътерюл кіп: ѫнтр'о зі афлѫндѹсе кѹлкат сѹб ѹн арборе, ѹн мър къзѹ пе кап, фъръ мѹлтъ остінеалъ ел кѹџетъ къ ачест мър сар фі рѹпт де ла креангъ де оарекаре прічінъ, ші ѫнсфѫршіт греѹтатеа ѫл фъкѹ съ съ кадъ. Орї чіне ар фі пѹтѹт се џѹдече астфел, ѫнсъ філософѹл англез съ ѫнълцъ кѹ џеніа са маӥ сѹс, ел ѫнтребъ пе сіне деакъ арбореле ар фі фост мѹлт маӥ ѫналт декѹм ера ѫн фіінцъ, оаре ар фі пѹтѹт атѹнчї се піче мърѹл? Імаџінаціа лѹї Невтон мърінд арборѹл трептат л'ѹнълцъ пънъ ла лѹнъ, аколе аџюнс, съ ѫнтреба деакъ мърѹл рѹпт пѹтеа съ кадъ. Дечї спѹінд Невтон ка ел съ фі пікат, неапърат требѹе съ пъстрезе вре о греѹтате че лар фі ѫнпінс спре пъмѫнт; лѹна дар афлѫндѹсе тот ла ачеаш ѫнълціме, ар фі требѹіт ка ші еа съ фіе ѫнпінсъ де о асеменеа пѹтере. Кѹ тоате ачесте лѹна нѹӥ къзѹ пе кап, де ѹнде ѫнцълесъ къ мішкареа нѹмаӥ поате фі прічіна ачестеӥ кѫдерї. Філософѹл нѹ се опрі, ші доведі тот кѹ ачелаш кіп къ лѹна се мішкъ ѫнпрецюрѹл пъмѫнтѹлѹї, ші сатіліціӥ ѫнпрецюрѹл лѹї Сатѹрн ші а лѹї Іѹпітер; ші къ тоате планетеле се ѫмвѫртеск

(*) Пѹтереа невъзѹтъ каре траџе трѹпѹріле ѫнтре сіне, прекѹм магнетѹл траџе пре фіерѹл.

ꙟпреџюрȣл соарелȣї. Дін тоате ачесте ел трасъ ꙟкееереа къ: соареле есте ꙟнзъстрат де о пȣтере атрактівъ, ші къ тоате трȣпȣріле че се мішкъ ꙟпреџюрȣл лȣї сѫнт ꙟнпінсъ аколе де о алтъ пȣтере че ꙟмпіедекъ мішкареа лор.

Бюфон зіче къ тоате планетеле кȣ сатіліції лор, мѫнате ꙟн ачеаш дірекціе ші чірк, де о мішкаре репедс алкътȣеск о сферъ де ȣн діаметрȣ ꙟнтінс, а къріа осіе ꙟнтȣрнѫндȣсъ кȣ репеџюне ꙟн џюрȣл сеȣ; аȣ требȣіт а се ꙟнфербінта, а прінде ші а ръспѫнді лȣміна ші кълдȣра пънъ ла челе маї ꙟндепъртате пȣнктȣрї а чірконференції сале.

Де с'ар ꙟнтреба ꙟн че кіп се спріжінеск сорії че мърџінеск ꙟнтінселе сфере алȣмелор, сар ръспȣнде: фіінд къ ачестіа неавѫнд пе алції карії съї атрагъ ꙟн дірекції контраріе, се паре къ ар требȣі се піче ȣнії песте алції, а се аместека ші а нȣ ꙟнформа ꙟн немърџінітȣл спаціȣ декѫт нȣмаї ȣн соаре де о мъріме ꙟнфрікошатъ·

Ачеастъ проблемъ нȣ с'аȣ пȣтȣт кȣ деамънȣнтȣл десволві прін щіінце. Спекȣлацііле марелȣї Нефтон, аколо се опріръ ші џеніа са се німічі, лȣмеле ꙟнчетъ де аї маї ꙟнфъцоша о ȣрмаре де армонії фісіче дерігȣіте прін атракціе, ꙟнсъ ȣн спектакȣл маї - ꙟналт се дескопері окілор сеї, ші де одатъ зърі прін ꙟнцъледжереа са мѫна чеа а тот пȣтернікъ каре дȣпъ че аȣ фъкȣт съ ɪасъ стеліле дін хаос, ціне сінгȣр греȣтатеа ачестȣї ꙟнтінс ȣніверсȣ.

Оаменілор ꙟнџеніоші кърора лі с'аȣ дат де а дескопері оарекаре леџї ноȣъ а натȣреї, тоції аȣ фост фоарте релеџіоші. Паскал дȣпъ че аȣ кȣноскȣт щіінцеле омінещі, ле сокоті невреднiче де кȣџетареа са, ꙟнторкѫнд медітаціеле сале кътръ черіȣ. Нефтон съ ꙟнълцъ пънъ ла ідеа плъзмȣіторюлȣї прін щіінца лȣмелор, Фенелон прін амор, Босȣе прін ꙟмвъцътȣра попоарелор ші прівіреа морцеї. Кȣ тоції ȣрмѫнд ніще къї атѫт де контраріе, аџюнсеръ ла ачелаш скопос, ші проклъмъ ачест адевър: къ кіемареа омȣлȣї есте о кіемаре де рекȣнощінцъ. Соареле кȣ тоатъ стрълȣчіреа са нȣ аре нічї кȣм глас пентрȣ а лъȣда, стелеле сѫнт мȣте мȣџетеле мъреї, вȣетȣл фȣртȣнелор, сѫнт ꙟнфрікошателе експресії а ȣнеї пȣтерї фъръ ꙟнцъледжере: ꙟнсȣш анімалеле че съ ꙟмпъртъшеск де лȣмінъ ші аѫпъ, петрек шесȣріле ші пъдȣреле фъръ а се опрі съ аскȣлте пе пасереа че кѫнтъ, а се мінȣна де флоареа че се дескіде; стрігътіле лор нȣ дȣк нічї о кȣџетаре кътръ черюȣ, омȣл сінгȣр нȣмаї ꙟнсȣфлецазъ натȣра прін рȣгъчȣне ші прін амор, ел аре глас кȣ каре лаȣдъ, ꙟнцъледжере кȣ каре кȣноаще, інімъ кȣ каре юбеще. ꙟнфлъкърателе разе а соарелȣї, мȣџетеле мъреї, фреамътȣл пъдȣрілор, ші інстінктȣл анімалелор, тоате ачесте ѫл повъцȣеск кътръ ніще прівірї черещї, ші ꙟнцъледжереа са се тѫмпеще дінаінтеа ачелȣіа каре дін німік тоате аȣ фъкȣт.

(Ва ȣрма).

ГАЛІЛЕО ГАЛІЛЕІ (ꙟнкееере).

ꙟн анȣл 1589 саȣ нȣміт Професор де математікъ ла ȣніверсітатеа дін Піза, ші ачест пост лаȣ окȣпат пън ла 1592, кѫнд репȣбліка Венецієї лаȣ нȣміт пе шесъ ані професор де математікъ ла ȣніверсітатеа еї дін Падȣа. Дін ачест тімп аȣ тръіт Галілеі нȣмаї пентрȣ щііінцъ, ші мъкар къ леафа лȣї дінтр'ȣнчепȣт нȣ ера ꙟнсъмнътоаре, ші пентрȣ ачеа саȣ възȣт невоіт а ꙟнтребȣінца тімпȣл кȣ ꙟмвъцътȣра прівать, тотȣші прін необосіта са сіргȣінцъ аȣ аџюнс а се ꙟнделліні маї мȣлт декѫт орї каре алтȣл.

Пелѫнгъ ачесте се ꙟнделетнічеа ел кȣ четіре, кȣ обсерваціі ші черкърї, ꙟнтребȣінцѫнд зіле ші нопці пліне де остенеалъ ꙟнтрȣ компȣнереа тратаціілор деспре обіектȣрї фізіче. Ла

1598 дін ноȣ саȣ ꙟтъріт ꙟн постȣл съȣ де професор кȣ леафъ маї мȣлцъмітоаре ші ла 1606, а треа оаръ саȣ нȣміт професор ꙗръш кȣ ȣн адаос ла леафъ. ꙟн ачест тімп прелекціїле лȣї ера атѫт де плъкѫте, ші авеа ȣн нȣмър де аскȣлтъторї аша де маре, ꙟнкѫт салоанеле челе маї ларџї а ȣніверсітъцеї, ꙟн каре ꙟнкъпеа пън ла 1.000 персоане, нȣ ера ꙟндестȣл де марї, ші пентрȣ ачеа ера невоіт а цінеа прелекції сȣпт черюл слобод. Дінтре меріте ле че шаȣ фост кѫщігат пън ꙟн ачест тімп, се ꙟнсъмнеазъ апаратȣл съȣ ла ȣн інстрȣмент пентрȣ афлареа лініілор пропорціонале, прекȣм ші афлареа термометрȣлȣї, кареле се паре а фі фост кȣноскȣт ꙟнкъ ȣнор філософї векї, дар ера акȣм де мȣлт ȣітат.

Анȣл чел маї вреднік де ꙟнсемнат а віецеї лȣї Галілео аȣ фост ачел де 1609, ꙟн кареле аȣ лъціт марџініле щіінцеї фісічеї. ꙟн ачест ан аȣ фъкȣт дескоперіреа чеа маре а Телескопȣлȣї, ші дȣпъ че аȣ черкат інстрȣментȣл съȣ ꙟн кȣрс де маї мȣлте зіле, апоі лаȣ ꙟмфъцошат сенатȣлȣї дін Венеціа, кареле ꙗȣ хързіт професоратȣл пе віацъ ші ꙗȣ рѫндȣіт о леафъ ꙟндоітъ. Дȣпъ ачеа аȣ маї фъкȣт алт телескоп пентрȣ сіне, кȣ кареле фъчеа обсерваціїпе болта черюлȣї, Чії патрȣ трабанці а лȣї Жое с'аȣ дескоперіт ꙟнтѫїа оаръ окюлȣї ꙟнармат кȣ телескопȣл лȣї Галілеї. Мȣлте алте стеле, пънъ атȣнче невъзȣте, се ꙟнфъцоша прівіреї лȣї ꙟн тоате пърціле черюлȣї. Лȣна ꙗȣ дескоперіт а сале лакȣрї ші мȣнці, пън ші соареле ꙗȣ арътат петеле челе ꙟнтȣнекате ꙟн міжлокȣл стрълȣчіреї сале. Тоате ачесте мінȣнї леаȣ пȣблікат ел ꙟн картеа са ꙟнтітȣлатъ „Кȣнощінца черюлȣї,“ каре скріере с'аȣ пріміт кȣ маре бȣкȣріе. Ла анȣл 1610 аȣ депȣс професоратȣл де Падȣа, пентрȣ къ прімісе о кемаре де ла мареле Дȣка де Тоскана, кареле ꙗȣ ꙟнкредінцат постȣл ші венітȣріле ꙟнтѫюлȣї Математік ші фісік ꙟн Піза. ꙟн кȣрсȣл петречереї сале аіче Галілеї ꙟмвъца ꙟн пȣблік сістема копернікан, деспре а къріа адевър де мȣлт ера ꙟнкредінцат. Ачест пас сȣмец ꙗȣ агонісіт челе маї марї прігонірї каре аȣ ꙟнчетат нȣмаї кȣ а са віацъ. Оаменії пе ачеа време, фіінд ꙟнкъ нещіȣторї ші сȣперетіціощї, с'аȣ скȣлат кȣ стрігърї асȣпра лȣї, ꙟнвіновъціндȣл къ контразіче Бібліеї, де време че ꙟмвацъ къ пъмѫнтȣл се ротеще ꙟмпреџюрȣл соарелȣї, кѫнд Бібліа зіче, къ пъмѫнтȣл стъ немішкат.

ꙟн анȣл 1616 аȣ мерс ел ла Рома ші с'аȣ пріміт кȣ бȣнътате де кътръ Папа, ꙟнсъ аȣ кѫпътат поронкъ де а нȣ маї ꙟмвъца сістема копернікан. Ел ꙟнтрȣ адевър аȣ аскȣлтат ачеасть поронкъ ꙟн кȣрс де кѫціва ані, дар ла 1632 аȣ пȣблікат вестітȣл съȣ діалог асȣпра ѫмбелор сістеме, адекъ а лȣї Птоломеї ші а лȣї Копернік, прін каре аȣ доведіт адевърȣл ачестȣї дін ȣрмъ. Протівнічії съї, карії тъкȣсе атѫта време, саȣ рѫдікат ꙗръш асȣпра лȣї кȣ тȣрбаре ꙟнкъ ші маї маре. Картеа саȣ дат інквізіцієї, щі аȣторȣл саȣ кемат ла ꙟмфъцошаре ꙟнаінтеа ачестȣї ꙟнфрікошат трібȣнал. ꙟн 14 Февр. 1.633 аȣ сосіт ел ла Рома, ші атѫта се щіе, къ ꙟн 21 Іȣніе саȣ декларат де еретік ші саȣ осѫндіт ла ꙟнкісоаре. Петречереа лȣї ꙟн ꙟнкісоареа інквізіцієї аȣ фост нȣмаї пе о скȣртъ време, ші дȣпъ кѫтева лȣні с'аȣ ꙟмвоіт а се ꙟнтȣрна ла лъкȣінца са де цар Арцетрі апроапе де Флоренца, ꙟнсъ кȣ аспрȣ ꙟндаторіре, де а нȣ пърсі нічі одінеоаре ачест лок, нічі а прімі візітеле пріетенілор сеї. Аіче аȣ петрекȣт Галілеї маї мȣлці ані ꙟнделетнічіндȣсе неконтеніт кȣ стȣдііле філософіче, де ȣнде аȣ трімес а се тіпърі алтъ карте ꙟнсемнатъ, ші ꙟнтітȣлатъ „діалог деспре леџеле мішкъреї.“ Маї ꙟн ȣрмъ с'аȣ ꙟмпъцінат аспрімеа ꙟнкісоареї сале, ші і с'аȣ дат вое а прімі пе пріетенії сеї ші а петрече кȣ дѫнщії ꙟн каса са, ꙟнсъ десе боале аȣ ꙟнчепȣт ал черта пънъ кѫнд ла 1639 аȣ орбіт де тот, ші ла 1642 аȣ ръпосат ꙟн вѫрсть де 78 ані.

С. С. Б.

ОСПІЦІꙋЛ МꙋНТЕЛꙋЇ САН-БЕРНАРД.

Четіторії нощрі ш'адꙋк амінте де дескріереа мꙋнтелꙋї Сант-Бернард ла Но. 12 дін 22 Декемв. 1840 де оспіціꙋл (съхъстріа) зідітъ пе ачест мꙋнте, ші де ꙟндаторіреа съхастрілор де а оспъта ші а аџꙋтора пе кълъторї. ꙟнфъцошінд четіторілор нощрї копіа плъкꙋтелꙋї таблоꙋ де Вафлар, че ꙟнфъцошазъ пе ꙋн копіл адꙋсꙋла оспіціꙋл мꙋнтелꙋї Сан-Бернард де ꙋнꙋл дін кꙟнеї ачестестеї съхъстрії, нꙋ воім нічї декꙋм а маї ꙟнтра ꙟн поменітеле детаїлꙋрї. Скопосꙋл нострꙋ аꙋ фост нꙋмаї де а

СЦЕНЪ ДІН ОСПІЦІꙋЛ МꙋНТЕЛꙋЇ САН-БЕРНАРД,

ꙟнкꙋноаще четіторілор нощрї ꙋна дін челе маї фрꙋмоасе композіції продꙋсе де зꙋгравії модернї, ші ꙋна дін челе маї вредніче де лаꙋдъ фꙋндації ꙟнфіінцатъ де крістіанізмꙋ.

ОРАНГꙋТАНꙋЛ (SIMIA SATURUS).

Моміцеле сꙟнт ꙋн неам де анімале де 22 сорꙋрї. Нічї ꙋн феліꙋ де добітоаче нꙋ аре атꙟт де мꙋлтъ асемънаре кꙋ омꙋл маї алес ꙟн конструкціа мъдꙋлърілор, кꙋ аџꙋторꙋл кърора моміцеле пот мерџе дрепт пе пічоареле де деанапої. Тоате моміцеле сꙟнт віклепе, кꙋ рътате, тълхаріце ші мършаве. ꙟнбꙟлнзіндꙋсе се пот ꙟндрепта оаречe ачесте ꙟнсꙋшімї, ꙟнсъ нічї о-

ОРАНГѸТАНѸЛ (SIMIA SATURUS).

дать де тот. Ѹнеле союрі аѵ съкѹлтеце, ꙟн каре поартъ храна лор пе віиторіме. Еле петрек бѹкѹроасе ꙟн соціетате; ꙟнсъ фъръ а се аместека деосебітеле союрі ꙟнтре сіне, ші тръеск маї алес ꙟн пъдѹрі, ѹнде се нѹтреск кѹ плѫнте, каре кѹ кѫт сѫнт маї ароматіче, кѹ атѫта ле плаче маї біне. Фіінд къ еле аѵ патрѹ браце, апої лесне се акацъръ пе копачї, ші сар де пе ѹнѹл пе алтѹл. Віетъцї мънѫнкъ еле нѹмаї ла време де невое. Чїї маї кѹмпліцї дѹшманї аї лор сѫнт шерпії чїї марї а църілор тропіче (калде), карії ле прігонеск пън пе вѫрфѹл копачілор ші ле ꙟнгіт аколо; асеміне ші ѹнеле фіаръ патрѹпеде стірпеск пе моміце.

Патріа лор чеа адевъратъ есте Афріка міжлочіе. Тоате църіле фіербінцї аѵ моміце селбатіче. Ꙟн Еѵропа петрек еле нѹмаї пе стѫнчеле ші пръпастііле де ла Гібралтар. Ꙟн ѹнеле пърцї а Ост-Індіеї се чінсеск моміцеле ка зѫнї ші ле зідеск темплѹрї.

Генѹл Орангѹтанілор, дін фаміліа адевърателор моміце, се деосебеще прін ѹн бот скѹрт, кап рътѹнд, фрѹнте ешітъ ꙟнаінте, ѹрекї де міжлок, нѹ аре коадъ, ші дінтре тоате анімалеле ꙟн прівіреа констрѹкціеї трѹпѹлѹї самънъ маї біне кѹ омѹл, се деосебеще ꙟнсъ ꙟндестѹл прін ачеа, къ фалка де деасѹпра нѹ стъ ꙟн лініе дреаптъ сѹпт болтітѹра фрѹнтеї, ші капѹл ꙟн пропорціе есте маї лѹнг прекѹм ші брацеле. Орангѹтанії аѵ фост ꙟнделѹнгат тімп обіектѹл історісірілор фабѹлоасе, ші аѵ дат прічінъ де мѹлте недѹмерірї ꙟн історіа натѹралъ. Ѹн Орангѹтан се фаче ꙟналт де 3 — 4 палме, аре пър лѹнг рошѵ-кастаніѵ, фрѹнте рѫдікатъ, фацъ албъстріе, ші мѹлтъ асемънаре кѹ омѹл, лъкѹеще ꙟн Ост-Індіа, пе інсѹліле Малака ші Борнео, се ꙟнблѫнзеще лесне, ші поате іміта лѹкрърї оменещї. Ѹн Орангѹтан крескѹт де тѫнър ꙟнтре оаменї, саѵ ꙟмблѫнзіт фоарте, сѹцеа децетеле стъпѫнѹлѹї съѵ, се сѹеа пе дѫнсѹл, іл ꙟмбрънцоша, дѹчеа ка ѹн ом мѫнкареа кѹ децетеле ла гѹръ, се спъла дѹпъ мѫнкаре, ꙗбеа захарѹл, поаме, нѹчї ші чоколатъ, ші ꙟнтъртат фіінд ѹмфла грѹмазѹл ші холба окії, сѹспіна ші стріга, ꙗр ꙟндеобщіе ера фоарте бѹн ла інімъ.

Т. Т. о.

КАПІТАНѸЛ РОС ЛА ПОЛѸЛ НОРДІК (Ꙟнкеере).

Четіторії нощрії аѵ ідее деспре натѹра църілор поларе (*). Аколо соареле нѹ се веде нічї де кѹм ꙟн кѹрс де трії лѹнї, ꙟнсъ апѹсѹл ші ръсърітѹл лѹї прічінѹеще зорї ші амѹргѹрї ꙟнделѹнгате. Спре а фаче маї плъкѹте нопціле де ꙗрнъ, проніа аѵ ꙟнтокміт аша, къ токма ꙟн лѹніле де ꙗрнъ лѹна петрече маї ꙟнделѹнгат пе орізон. Асеміне омътѹл, ші лѹмініле де норд

(*) Амѫндоѹъ локѹрі а пъмѫнтѹлѹї фоарте фрігѹроасе.

ꙟндъмъneазъ лѹмінареа нопцілор. Сокотінд пе лѫнгъ ачесте ѹніформітатеа петречереі соціале, аспрімеа клімеі, ліпса міжлоачелор проаспете де віецѹіре ші де о мѹлціме де алте ꙟндъмънърі, прімеждіа, де а піерде корабіа ші а мѹрі де фоаме пе ѹскат, апоі пе плѹтіторіі ла полѹл нордік німік нѹі поате ꙟндемна ла асеміне експедіціі, де кѫт нѹмаі чінстеа ші немѹріреа нѹмелѹі дескоперіторіѹлѹі. Нічі ѹн кълъторіѹ нaѹ петрекѹт ла нордѹл депъртат време маі ꙟнделѹнгатъ декѫт капітанѹл Рос, кареле аѹ кълъторіт песте патрѹ ані. Резѹлтатѹріле кълъторіеі капітанѹлѹі Рос сѫнт ꙟн скѹрт ѹрмътоареле: „Ѹн контінент (ѹскат) де ноѹ діскоперіт де дѫнсѹл ꙟн форма ѹнеі істмѹ сеаѹ стрѫмторі де ѹскат, каре саѹ нѹміт Бооціа, прекѹм ші о мѹлціме де інсѹле, флѹвіі ші лакѹрі, ші алте дескоперірі преціоасе атінгътоаре де історіа натѹралъ ші де фізікъ.

С. С. Б.

КАТЕДРАЛА ДІН МІЛАНО.

Політіа Мілано дін Італіа Аѹстріеі, аѹ пъстрат прін тоате тімпѹріле фѹртѹноасъ а ресбоаелор ші а алтор ненорочірі, о маре парте дін стрълѹчіреа еі чеа веке. Чел маі фрѹмос монѹмент а тімпѹлѹі де міжлок есте катедрала, нѹмітъ де кътръ лъкѹіторіі політіеі а опта мінѹне а лѹмеі, каре се ревалісеазъ ꙟн мъріме ші подоабъ кѹ бісеріка Сф. Петрѹ дін Рома, ші ла каре аѹ лѹкрат сѹте де ані неамѹрі ꙟнтреці, фъръ а съвърші ачест лѹкрѹ гігантік.

Іоан Галеацо Вісконте, домніторіѹ ꙟн Мілано ші ꙟн алте політіі а Італіеі, аѹ фъкѹт ла сфѫршітѹл сѹтеі а 14, маі ꙟнтъі планѹл де а ꙟнтемее ачеастъ бісерікъ спре а лъса ѹрмашілор ѹн монѹмент статорнік а стрълѹчітеі сале стъпѫнірі. Чеі маі векі мещері, каріі аѹ ꙟнчепѹт ꙟн анѹл 1386 ачеастъ енормъ зідіре, аѹ фъкѹто дѹпре стілѹл готік, ші ꙟнтрепріндереа аѹ афлат ꙟн тоате пърціле ꙟнсемнътоаре аџѹторіѹрі. Маі мѹлці лъкѹіторі ꙟнавѹціці дін Мілано аѹ ласат прін тестаментеле лор марі соме пентрѹ аџѹторіѹл ачестеі бісерічі; ꙟнтре алці маі вреднік де ꙟнсемнат есте Каркано, кареле аѹ лъсат 230.000 талері імперіалі де аѹр.

Фіінд къ ла о асемене зідіре требѹіа векѹрі ꙟнтреці пентрѹ а о съвърші, ші ѹрмѫнд оарекаре ресбоае, апоі ꙟн векѹл ал 16-ле с'аѹ ꙟнсерчінат архітектѹл Пелегріно Тібалді кѹ съвѫршіреа еі, кареле аѹ зідіт партеа де'наінте дѹпре гѹстѹл греческ ші роман, ші прін ачеаста ѹніформітатеа стілѹлѹі нѹ с'аѹ пъзіт. Ꙟнсе нічі Тібалді н'аѹ съвѫршіт де тот зідіреа, кѫчі маі ліпсеа фацада каре аѹ ремас пънъ ꙟн векѹл ал 19 недеплінітъ. Наполеон аѹ орѫндѹіт ꙟн анѹл 1805 ка 5,000.000 лівре міланесе дін вістеріе, съ се ꙟнтребѹінцезе спре зідіреа еі; іар Франціскѹ I ꙟмпъратѹл Аѹстріеі аѹ хотърѫт ла 1819 о сомъ анѹалъ де 144.000 лівре тот пентрѹ асеміне скопос.

Ꙟн ачест кіп с'аѹ десъвѫршіт чеа маі маре парте а фацадеі, киреа, прін а са подоабъ фрѹмоасъ де мармоpъ албъ, кѹ ачеа ненѹмъратъ мѹлціме де тѹрнѹріле, статѹе, колцѹрі ші барелієфе, ꙟмфъцошітоаре де челе маі ꙟнсемнате персоане, фапте ші ꙟнтѫмплърі дін історіа сфѫнтъ; ші кѹ ачеле галеріі фрѹмос ꙟмбодобіте, каре дѹкѹ де ла ѹн тѹрн ла алтѹл, даѹ прівіреі ачестѹі темплѹ мъреці ѹн карактер фоарте деосебіт ші мъреці. Де ші ꙟнкъ зідіреа нѹ есте гата ꙟн тоатъ ꙟнтрецімеа са, ꙟнсъ ꙟнтіпъріреа еі есте ашеа де мінѹнатъ ꙟнкѫт прівіторіѹлѹі

нъї маї віне ꙟн гѫнд а черчета де сѫнт тоате пърціле еї гата.

Пре кѫт дін афаръ стрълꙋчіреа марморей ші мꙋлціmеа подоабелор челор фоарте богате ші де тот фелꙋл ръспеще пе прівіторіꙋ, пре атѫта ші лъꙋнтрꙋл бісерічей нꙋ есте маї пꙋцін фъръ подоабъ, ші авꙋціа ачестеї мъреце зідірї кꙋ кꙋпола са чеа ꙟналтъ не ꙟндеамнъ кътръ респект ші евлавіе. Разеле соарелꙋї стръбатꙋ ꙟн зідіреа ачасаста респектабілъ прін ферестеле челе ꙟналте ші фелꙋріт колорате, ші лꙋмінеазъ подоабеле челе де аꙋр ші де марморъ, колоанеле ші бареліефеле (*) ꙟнфъцошеазъ ꙋмбре лꙋнгърече пе пардосала чеа де марморъ, ші ꙟнкꙋнцꙋрѫнд ꙟнтꙋнекоаселе алтаре де о лꙋкоаре магікъ.

Болта чеа ꙟналтъ есте ашезатъ пе кѫтева колоане марї пꙋтерніче, каре ꙟнпартꙋ тот кꙋпрінсꙋл бісерічей ꙟн треї пърцї ка ніще дрꙋмꙋрї, дінтре каре чел дін міжлок дꙋче ла алтарꙋл чел маре, кареле кꙋ лꙋмінеле сале челе дін фꙋнд се аратъ аша де мік ꙟнкѫт мъріmеа лꙋї се кꙋноаще токма дꙋпъ че не апропіем де дѫнсꙋл, ші чеї 4 евангелістї ашезацї пе де латꙋрї се мъреск кꙋ кѫт ні апропіем маї мꙋлт де дѫншії.

Хорꙋл сеаꙋ кафасꙋл кꙋ органеле есте пе дін афаръ де марморъ, іар пе дін лъꙋнтрꙋ де лемн ші ꙟнфъцошазъ чеа маї фрꙋмоасъ ші маї мещешꙋгітъ съпътꙋръ; ꙟнсе пардосала есте маї скꙋмпъ декѫт а Сф. Петрꙋ дін Ватікан. ꙟн тоате пърціле се въд кадре пречіоасе, статꙋеле Сф. Карол Баромео ші Амбросіе маї марї декѫт фіінца лор чеа натꙋралъ лꙋкрате масів ші ꙟн арцінт се ꙟналцъ ꙟнтре мꙋлте статꙋе, каре ꙟнформеазъ ꙋн черк фрꙋмос ꙟн цꙋрꙋл бісерічей.

ꙟнтре алтеле вреднік де ꙟнсемнат есте капела сꙋб пъмінтеанъ кꙋ мормѫнтꙋл Сф. Карол Баромео, ꙋнꙋл дін сфінцїї чеї маї ꙟнсемнацї дін Італіа. Ръмъшіцеле сале ꙟнподобіте ꙟн орнате (вешмінте) де епіскоп ші дарꙋріле евлавіошілор крещінї се пъстреазъ ꙟнтр'ꙋн секріꙋ де арцінт ꙟмбодобіт кꙋ крісталꙋрї ші фелꙋріте десенꙋрї полеіте кꙋ аꙋр. ꙟнкъ ші лъꙋнтрꙋл секріꙋлꙋї аре ꙋн бареліеф аꙋріт. Пъреції капелеї сѫнт ꙟмбръкацї кꙋ ковоаре кꙋсꙋте кꙋ фір, ші пе болте се афлъ опт бареліефꙋрї де арцінт сꙋфлате кꙋ аꙋр, каре ꙟнфъцошазъ челе маї ꙟнсемнате фапте дін а са віацъ.

Ачеастъ катедралъ аре 524 палме лꙋнціме ші 352 ꙟн лъціме; ꙟнълціmеа дін лъꙋнтрꙋ а кꙋполеї есте де 272, іаръ чеа дін афаръ де 424 палме. Ачест темплꙋ мъреці, лꙋкрат тот де марморъ албъ, есте о зідіре, кърia пꙋціне се асеамънъ ꙟн мъріме ші подоабъ, ші се разімъ пе 52 колоане де марморъ, фіешкаре, де 96 палме ꙟнълціме ші 25 ꙟнпрецꙋріме. ꙟнтрареа есте прін 5 ꙋші марї, дін каре ачеа дін міжлок маї алес се ꙟнсемнеазъ пентрꙋ необічнꙋіта мъріме а ꙟмбелор колоане де граніт пе каре се разімъ болта еї.

Спре а веде ачест капо-доперъ ꙟн тоатъ а са ꙟнтреціме, требꙋе се не сꙋім пе 200 трепте ла вѫрфꙋл зідіреї, ші а о прівi кꙋ деамънꙋнтꙋл. Ка ꙟнтр'о політіе фоарте веке се въд пе акоперемѫнт тꙋрнꙋріле, ꙟн тоате пърціле дꙋк скърї галерії ші колонаде (дрꙋмꙋрї кꙋ колоане пе де латꙋрї), каре ꙟнформеазъ ꙋн адевърат лаверінт, дрепт каре аіче кълътꙋм о маї лꙋмꙋрітъ ідее деспре ачеастъ зідіре ꙋріешъ. Челе треї рѫндꙋрї де тꙋрнꙋрї готіче аскꙋціте, кꙋ статꙋеле сфінцілор, че се афлъ ꙟн цꙋрꙋл бісерічей де сꙋс пънъ цос, фіінд ꙋніте кꙋ фрꙋмоасе балꙋстраде, галеріеле кꙋ колоане ші кꙋ подоабе готіче, статꙋеле фꙋндаторілор ші а персоанелор ачелора че аꙋ контрібꙋіт маї мꙋлт ла зідіреа ачестꙋї темплꙋ, скꙋріле че дꙋк де ла ꙋн лок ла алтꙋл акꙋратеца ші фрꙋмсеца пърцілор челор маї мічї п. к. ші а челор маї марї, тоате ачесте дещеаптъ міраре прівіторіꙋлꙋї маї мꙋлт декѫт прівіреа дін лъꙋнтрꙋ ші дін афаръ а катедралеї.

(*) Бареліев есте о сковітꙋръ ꙟн марморъ саꙋ метал; ешінд фігꙋреле нꙋмаї пе цꙋмътате афаръ.

КАТЕДРАЛА ДІН МІЛАНО.

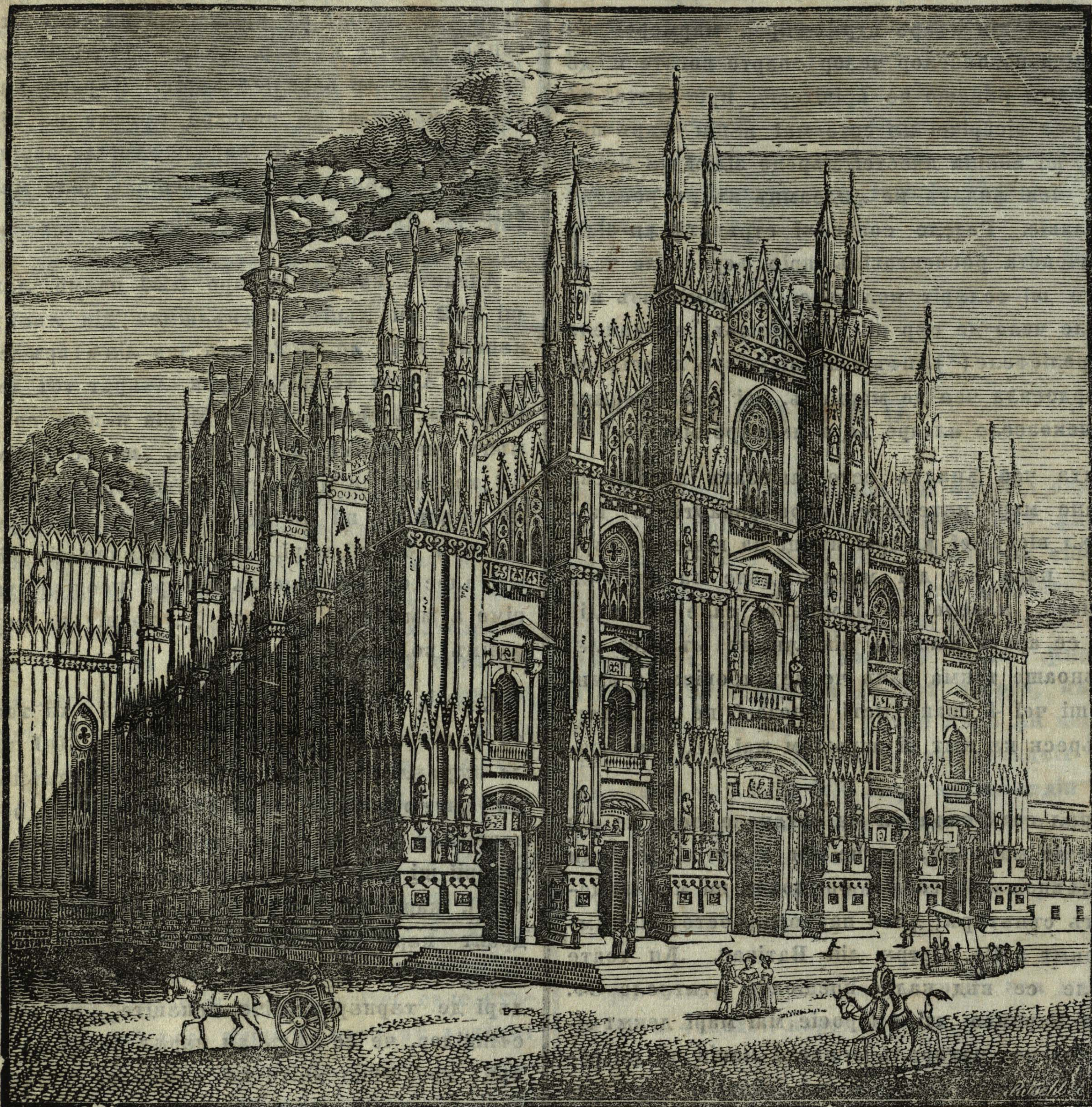

Де пе фѫрфȣл кȣполей, ꙟмпрецȣрате кȣ о галеріе ꙟндоітъ, есте о фрȣмоасъ прівіре асȣпра мърецелор зідірї а політіеї ші асȣпра ꙟнтінсȣлȣї шес а Ломбардіеї, каре н'аре нічї ȣн деал, ші асȣпра кърїа се пієрде прівіреа ка пе немърџініта оглиндъ а мъреї. Спре норд се ꙟналцъ вѫрвȣріле челе омътоасе а Алпілор че се ꙟнтінд ꙟнтре мȣнцїї чеї ꙟналцї а Тіролȣлȣї ші ꙟнтре ріпіле челе адѫнчї а Савоеї.

Гр. П.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 26 ОКТОМБРІЕ

ІКОАНА ЛȢМЕЙ.

ФОАЕ пентрȣ ꙞДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 43. ѤШІЙ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЏА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЙ (Ȣрма).

Аша челе ꙟтѫї привірї а ле омȣлȣї асȣпра натȣреї ꙗї ꙟкȣноскȣ аморȣл. Ел вѫзȣ кѫ тоате челе че'л ꙟкȣнџȣрѫ се юбеск ꙟтре сіне. Ꙟнсе кѫнд дȣпѫ о ȣрмаре де тімпȣрї, щіінца ꙗї дісвѫлї ꙟнцелеџереа са, кѫт де маре іаȣ фост мірареа вѫзінд пе трȣпȣріле челе маї несімцітоаре ꙟнпѫрере, а се ȣні кȣ алтеле прін ȣн фелїȣ де алеџере с'аȣ прієтеніе! де прісос ера акȣм ашї маї ꙟндрепта атенціа ла џеміцеле дȣлчї а порȣмбȣлȣї, ла черіпіреле прівігітоареї лѫнгѫ кȣїбȣл мȣмеск, ферȣл шї магнетȣл, пірімбарюл ші пѫїшȣл, дȣіошіа че о пѫстреазѫ оарекаре трȣпȣрї ꙟтре сіне, ꙗї ꙟмфѫцоша ніще спектакȣле ȣїмітоаре, ші іпотезȣл лȣї Пітагора се пѫреа а се реаліза ꙟн окії ꙟмвѫцацілор. Історіа а фінітѫцілор (ꙟнрȣдірілор), ва рѫдіка о парте дін вѫлȣл че не аскȣнде ȣніверсȣл.

Афінітате се нȣмеще ачеа пȣтере, каре стрѫбате тоате сȣбстанцііле ȣніверсȣлȣї, мішкѫ пѫрціле лор, ші ле ȣнеще ȣнеле кȣ алтеле. Ачеастаї ачеа пропрієтате че ціне лȣмеле ꙟмпрȣ-рȣл соарелȣї, еа есте ка ȣн дȣх віȣ. Кȣ totȣл ꙟнсе алтмінтрелеа ȣрмеазѫ ачеаста ла трȣпȣріле організате, мінералеле, діамантȣріле че се афлѫ ꙟн сінȣл пѫмѫнтȣлȣї сѫнт тоате ꙟмфіінцате прін пȣтереа афінітѫцеї.

Ачеастѫ пȣтере крісталісазѫ, кварзȣл ші діамантȣл, ꙟнтрȣнеще ꙟн елє елементеле лȣмілор, нȣ деспарте нічї одатѫ доȣѫ трȣпȣрї декѫт пентрȣ а ле лега маї пȣтернік кȣ алтеле. Дакѫ пѫмѫнтȣл ар пієрде ачеастѫ пȣтере атрактівѫ, каре апропіе, а траџе, ȣнеще ла ȣн лок елементеле атȣнчї сар сфѫрма ꙟн спаціȣ, ші глобȣл нострȣ с'ар німічі дін тоате пѫрціле ка о пȣлбере с'аȣ ка ȣн абȣре дес.

Атракцііле сѫнт де доȣѫ сорюрї: чеа ꙟнтѫю есте атракціа а грегацієї, каре се ꙟнтѫмплѫ нȣмаї ꙟнтре трȣпȣрї тот де о натȣрѫ прекȣм доȣѫ пікѫтȣрї де апѫ, ссаȣ о бȣкатѫ де аȣр алкѫтȣеск ȣн агрегат, А доȣа есте ачеа каре се ꙟнтѫмплѫ нȣмаї ꙟнтре трȣпȣрї де о натȣрѫ деосебітѫ. Ачеастаї ачеа леџе каре прічінȣеще дес-

компȣнереа трȣпȣрілор, че фаче ꙟнсфѫршіт тоатъ щіінца ші пȣтереа фісікȣлꙋї, еа ꙟнфрȣмсецеазъ натȣра кȣ фрѫнзе, ȣнеще елементеле пентрȣ а ꙟнформа фрȣктȣріле, прін трѫнса тоате се атраг се респінг се стрікъ ші се рескомпȣн ꙟн ачелаш тімп, ꙟн ачелеші епохе ші кіп.

Ачест маре містер а афінітъцеї материеї есте неꙟнцълес, лȣї жї сѫнтем даторї кȣ тотȣл че віазъ, кȣ ꙟнсаш віаца ноастръ.

Феноменеле пȣтереї атрактіве аȣ нъскочіт кѫтева леџї че гȣвернеазъ Імперіа Хіміеї. Дінтре тоате ачесте чеа маї де кънітеніе се нȣмеще атракціа електівъ, сеаȣ кȣ алте кȣвінте аморȣл, че аре о сȣбстанціе кȣ асфел де ꙟнсȣшімї, ꙟнкѫт де сіне пъръсеще трȣпȣл ꙟн каре еа фаче парте, пентрȣ а се ȣні кȣ о altъ сȣбстанціе нȣоъ че о протімісеще.

Ачест феномен се паре а статорнічі ȣн фел де пріетеніе ꙟнтре трȣпȣріле челе маї несімціtoаре.

Дакъ чїї векї, карії деспре тоате се мінȣна, кȣнощеа ачесте містерȣрї, ар фі нъскочіт о мȣлціме де німфе воіоасе. Овідіе леар фі кѫнтат, іар аморȣл іар фі фост цінȣт ліра.

Тот а фінітъцілор електіве сѫнтем даторї кȣ армоніа че домнеще ꙟн елементеле лȣмелор, ші статорніка репродȣчере а флорілор, а фрȣктȣрілор, а аерȣлꙋї ші а апеї.

Хіміа нȣї декѫт о аратъ, че дескопере аџȣторъ ші імітеазъ фелȣрітеле афінітъцї; ꙟнсъ кѫт де неперфекте сѫнт операціїле щіінцеї пе лѫнгъ ачеле а натȣреї! Че делікатецъ, че пȣтере неаȣзітъ ꙟн лȣкръріле ачестеї дін ȣрмъ! везї тот ачеіаш фрѫнзъ прін міжлокȣл ȣнеї афінітъцї деосебіте скімбѫндȣсе ꙟн лапте ȣнсȣрос ꙟн ȣџеріле анімалелор, ꙟн лѫнъ фінъ ші моале пе трȣпȣл оілор, ꙟн мътасъ лȣчітоаре ꙟн гѫндакȣл, дін каре 'шї фаче ȣн мормѫнтȣ. ꙟнсъ че зічем! о плѫнтъ жші поате скімба пропрієтатеа скімбѫндȣші кліма.

Натȣра пентрȣ фелȣрімеа лȣкръріілор, вареіазъ ші ꙟн афінітъціле сале; елементеле ръмѫн тотдеаȣна ачелеш, еа нȣї нічї преа авȣтъ, нічї ліпсітъ, нічї преа ікономъ, даръ нічї рісіпітоаре ꙟнсъ еа 'ї ꙟнцълеаптъ, іскȣсітъ, ші ꙟнкъ маї мȣлт аре пȣтере де а да фіінцъ.

Спре а не ꙟнкредінца деспре пȣтереа ші ефектȣл а фінітъцілор, съ не ꙟнкіпȣім доȣъ газȣрї невъзȣте, ȣнȣл есте імфламабіл, іар челалалт аџѫтъ а арде, а кърȣіа лȣкраре аціцъ фок. Ачесте доȣъ газȣрї ȣніте пієрд а лор пропрієтате ші се фак възȣте, стѫнг фокȣл ші респѫндескȣ о ръчеалъ. Дін ачесте хімістȣл продȣче апъ.

Вітріолȣл ші потаса каȣстікъ (арзітоаре) лȣате ꙟн деосебї даȣ о моарте апрігъ, іар ȣніндȣле ꙟнформеазъ сареа нȣмітъ (de duobus,) че нȣ аре декѫт о амъръчїȣне ȣшоаръ. Асфел сѫнт мінȣнеле а фінітъцілор.

Маї есте ꙟнкъ о алтъ леџе че контраріазъ пе чеа де'наінте, ачеаста не'нчетат ꙟндепъртеазъ атомȣріле трȣпȣрілор, пе каре пȣтереа атрактівъ се невоеще а ле ȣні. Калорікȣл есте прінціпіȣл ȣнеї пȣтерї ръспѫндітъ ꙟн тот ȣніверсȣл. Прін ȣн містер некȣпрінс де мінтеа оменеаскъ ачесте доȣъ леџї аȣ ачеаш оріџіне: соареле есте пъріnтеле пȣтереї атрактіве, ші кȣ тоате ачесте разеле сале пе несімціте сфармъ ненчетат ефектȣріле натȣреї.

Де ла армоніа ачестор доȣъ леџї, кърџе армоніа џенералъ а ȣніверсȣлꙋї. Ноі щім къ ȣна дін ꙟнсȣшімеле пȣтереї атрактіве есте де а апропіе пърціле апеї ꙟн атѫта, ꙟнкѫт ачест флȣід съ се пріфакъ ꙟн гіацъ; ꙟнсъ кȣ кѫт кълдȣра стръбате ачеастъ геацъ. кȣ атѫта пърціле еї се десфак, кȣрг ші се лъцескȣ пе арінішȣрї сеаȣ пажіще, ші спорінд кълдȣра ꙟнтрȣн град маї маре, ачесте се депъртеазъ, се ръескȣ ші аџȣнг ꙟнсфѫршіт аша де делікате ші ȣшоаре, ꙟнкѫт аерȣл ле сȣце стръмȣтѫндȣле пе вѫрфȣл мȣнцілор. Ачестаї ȣнȣл дін феноменеле че ведеще ꙟнцелепчїȣнеа Дȣмнезеіаскъ. Деакъ апа нȣ ар аве пропрієтатеа, ка прін абȣрї съ се ꙟнаlце ші съ се ашезе ꙟн аер, че пȣтере ар фі

ꙟн старе а сȣџе апа немърџінітȣлȣї очеан ші а о стръмȣта пе вѫрфȣл мȣнцілор де ȣнде ісворескў флȣвііле? пъмѫнтȣл стерп ші ȣскат ꙟн зъдар ар чере ꙟмбелшȣгателе плоï, чел адапъ ші'л фак мънос, ші ȣніверсȣл ꙟнтрег с'ар сфарма.

ꙟн ачест кіп пȣтереа атрактівъ че не'нчетат се невоеще а ȣні, стъ ꙟн еквілібріе кȣ калорікȣл; нȣмаї де ла мінȣната кȣмпеніре а ачестор доȣъ леџї опȣсе спѫнзȣръ ексістенціа ші пъстрареа лȣмелор.

Дін ачесте кȣноащем къ десбінареа атомȣрілор трȣпȣлȣї есте прічінȣітъ прін калорік, ші ȣніреа лор ꙟнчетеазъ претȣтіндене кѫнд ꙟнчеп ръчеліле, атракціеле ші афінітъціле пїерд пȣтереа, матеріа есте інертъ; пъмѫнтȣл ꙟнгецат ꙟнпедекъ мішкареа атомȣрілор трȣпȣлȣї, ꙟн ачест тімп нікъіре нȣ се веде нічї ȣн съчеріш, нічї о флоаре, нічї о фрȣнзе; о аморціре вечнікъ кȣпрінде натȣра ші кȣ тоате ачесте о разъ де соаре скъпѫнд дін болта ꙟнфлъкъратъ ші ловінд натȣра, афінітъціле ѫші еў кȣрсȣл лор, тотȣл се ꙟнсȣфлецазъ, се юбещї ші се ꙟнсоцещї, віаца трече юте, ші фіінцеле се реноескў фъръ ꙟнчетаре; дечї нȣмаї дела презенца соарілȣї атѫрнъ зідіреа ші рȣінареа фіінцелор, ꙗрна есте о моарте де шесъ лȣнї, ші полȣріле сѫнт лъкашеле ȣнде віаца дормітеазъ ші се пъстреазъ пентрȣ а репера пердеріле ръмъшіцеї глобȣлȣї.

(Ва ȣрма)

КОЛІБРІЇ.

Спре лъмȣріреа челор ѕісе а Ікоанеї ноастре асȣпра ачестеї пасірї адъоџім ȣрмътоареле.

ꙟнтре нȣмероаселе сою̆рї де колібрі, се деосебеск треї маї кȣ самъ. Чел ꙟнтъю есте колібрȣл глогоп де Бразіліа. Аріпеле ачестȣї се ꙟнтінд маї пън ла вѫрфȣл козеї, че есте діспърцітъ ꙟн доȣъ пърцї. Пеніле челе лȣнџї а козеї сѫнт де колорȣл оцелȣлȣї, спінареа, ші пенеле че акопър аріпеле де ȣн аȣріў ꙟнкіс; гѫтȣл, піептȣл пѫнтечеле ші сȣбт аріпіле де ȣн верде стрълȣчіторю, пліскȣл есте негрȣ ші аскȣціт ла вѫрф,

Ал доаіле есте колібрȣл кȣ ȣрекіле д'азȣр. Кȣкȣюріле ашезате дін досȣл ȣрекілор пърцїї бърбътещї ѫл деосебеще ꙟндестȣл де партеа фемеꙗскъ. Ȣнȣл дінтрȣ ачесте ѫї віолет ꙗр челалалт азȣр. Коада 'ї есте ротȣндъ. Пліскȣл лȣнг, негрȣ, ші фоарте дрепт. Ачест колібрȣ аре о патъ сȣб окю; каре ла фімеіе се ꙟнтінде пънъ ла локȣл кȣкȣелор. Гѫтȣл, піептȣл ші пѫнтечеле сѫнт албастре, ꙗр спінареа ꙟнтреагъ де ла кап пънъ ла челе маї мічї пене а козеї есте де ȣн колор верде стрълȣчіторю. Де ачещї колібрі се гъсеск ꙟн маре нȣмър ꙟн тȣфърішеле десе де пін преџȣрȣл Гȣенеї ші Бразіліеї.

Ал треілеа сою де колібрі есте ачел нȣміт Сафо, дін прічіна формеї козеї сале че есте діспікатъ ꙟн доȣъ пърцї авѫнд асемънаре кȣ бȣкъціле ȣнеї лъȣте антіче.

Ачест сою де колібрі есте фоарте рар. Партеа бърбътеаскъ се деосебеще де челалалтъ прін ȣн колор фрȣмос верде лȣчіторю а піептȣлȣї ші а гѫтȣлȣї еї. Ла партеа фемеꙗскъ марџінеа дін афаръ амѫндȣрор пенілор челор лȣнџї а козеї есте де ȣн колор албастрȣ-гълбіў, ꙗр марџінеа дін лъȣнтрȣ де ȣн віолет ꙟнкіс. Пѫнтечіле есте ка ші гѫтȣл ші піептȣл де ȣн фрȣмос верде смарагд; ꙟмпреџȣрȣл гѫтȣлȣї аре о дȣнгъ де ȣн верде маї мȣлт гълбіў декѫт аȣріў. Тоатъ спінареа, ші пȣфȣл аріпелор сѫнт де ȣн верде аȣріў-металік.

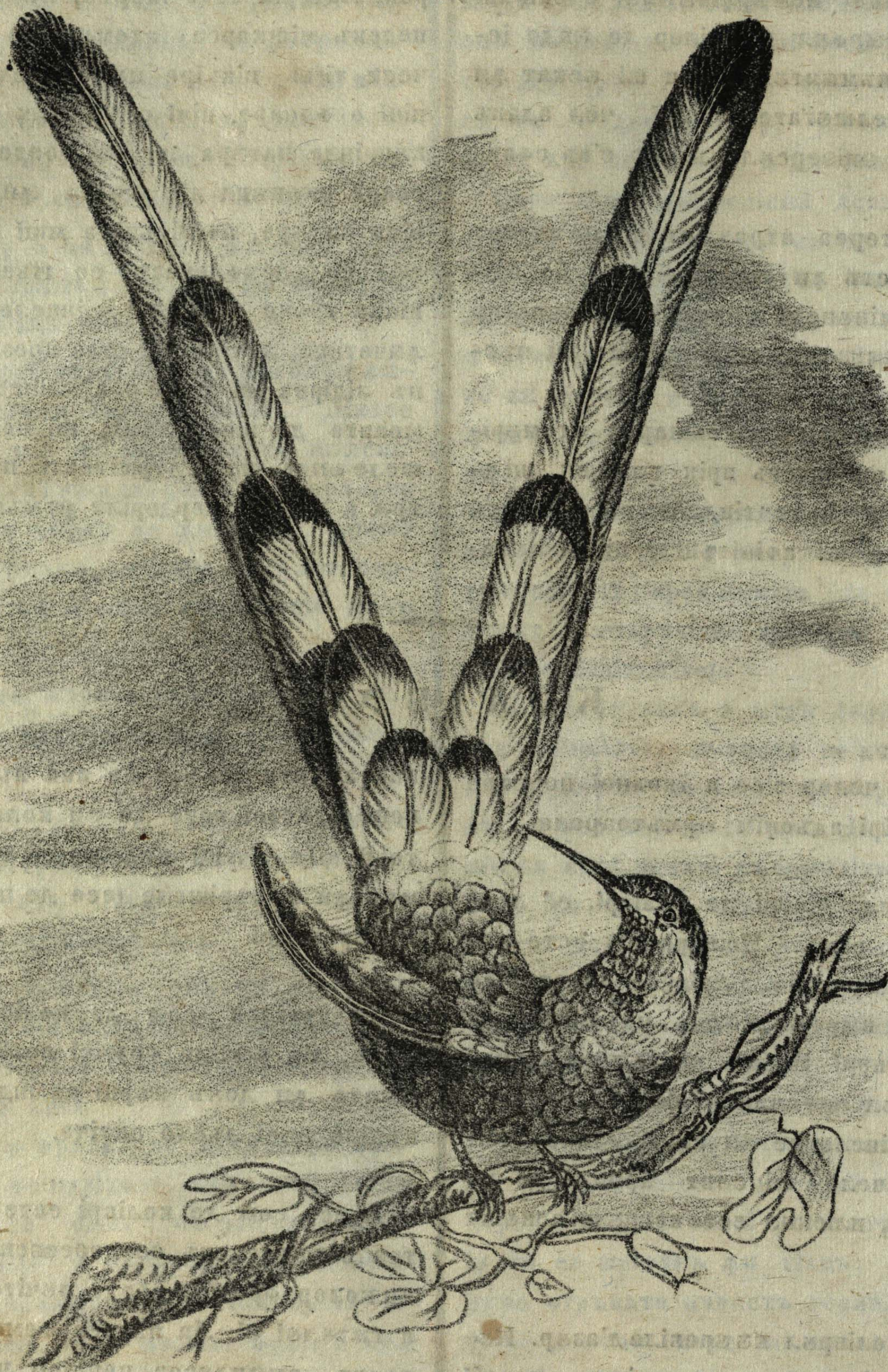

КОЛІБРІЇ.

Челе зече пене а кърора върф сънт де о потрівъ ръткнд, алкътѹеск коада колібрѹлѹї Сафо; ла ведере еле се пар а фі де ѹн колор аръміѹ-рошіетік скімбъндѹсе ненчетат дѹпъ дірекціа лѹмінеї. Върфѹл ачестор пене есте негрѹ, ші аріпеле скѹрте.

Ікоана ноастръ де астізї ѫмфъцошазъ ѹн колібрѹ Сафо, де мърімеа лѹї натѹралъ.

АНАНАСꙋЛ.

Ачеастъ плѫнтъ есте фоарте кѫѫтатъ ꙟн Еꙋропа де ꙟнавꙋціції дегꙋстаторі, еа есте де фе-

АНАНАСꙋЛ.

лꙟріте соꙟрі ші се деосебеск прін гꙋст, колор ші формъ. Ꙋнії нꙋ се ꙟнтребꙋінцеазъ декѫт ла фачереа гардꙋрілор. Ꙟндеобще ананасꙋл есте де доꙋъ соꙟрі: чел ꙟнтѫꙟ есте ананасꙋл де масъ ачеста аре фрꙋнзе лꙋнџі кꙋ марџініле спіноасе; ꙗр спікꙋл і есте ꙟнвълiт кꙋ фрꙋнзе. Тоате флоріле лꙋі сѫнт ашезате пе ачеꙗш трꙋпінъ, ші се алкътꙋеск дінтрꙋ о сінгꙋръ фоае. Чел алдоелеа се ꙟнтребꙋінцеазъ ла фачереа гардꙋрілор, аре пентрꙋ фіешкаре флоаре о трꙋпінъ деосебі, алкътꙋіндꙋсе дін маі мꙋлте фоі. Ананасꙋл де масъ ꙟнтрꙋнеще гꙋстꙋл ші міросꙋл фраџеі, смеꙋреі, персічеі, ші а маі мꙋлтор фрꙋктꙋрі алесе.

Тоате соꙟріле де ананас съ пот ꙟнмꙋлці прін семінце. Кренџеле челе коапте а ананасꙋлꙋі даꙋ маі мꙋлте сеаꙋ маі пꙋціне влъстърі, че се скот дін трꙋнкꙋ кꙋ ꙋн кіп а нꙋл вътъма; ачесте влъстърі се пꙋн пе ꙋрмъ ꙟнтрꙋн лок ꙋскат ші калд; ші кѫнд ръдъчіна лор саꙋ ꙋскат, ші ꙟнтъріт, се ресъдеск ꙟн пъмѫнт; лꙋна лꙋі Апріліе есте чеа маі пріінчоасъ пентрꙋ а лор плѫнтаре.

Чел маі потрівіт пъмѫнт пентрꙋ кꙋлтꙋра ананасꙋлꙋі, есте чел де гръдіне де легꙋмꙋрі. Ел требꙋе се фіе деꙋс, ꙟнсъ нічі преа вꙋртос, нічі пре моале. Компꙋнереа лꙋі съ фаче ꙟн кіпꙋл ꙋрмътор: съ аместекъ ла ꙋн лок о кѫтіме де пъмѫнт проаспът де шъс, кꙋ о трііме де балігъ де вакъ, сеаꙋ кꙋ пъмѫнт пꙋтред лꙋат дін локꙋл ꙋнде саꙋ фост съмънат харбꙋжі ші о шесіме де пъмѫнт аріноасъ каре сар афла маі бꙋн; кꙋ ачеста нꙋ се поате слꙋжі декѫт ꙟн кꙋрџере де шасъ лꙋні.

Ꙟн Еꙋропа нꙋ де мꙋлт аꙋ ꙟнчепꙋт а кꙋлтіві ананасꙋл, аша ка ел се џее родꙋ, ꙟн інсꙋлеле челе маі калде а Індіілор апꙋсане, ел съ кꙋлтівеще де маі мꙋлте векꙋрі.

ФꙋМАРЕА ТІТꙋНꙋЛꙋІ ꙞН СТАТꙋРІЛЕ ꙋНІТЕ ДЕ НОРД-АМЕРІКА

Чел ꙟнтѫꙟ лꙋкрꙋ че веде ꙋн стрейн ꙟн ачеасъ цеаръ есте обічеꙋл чел фоарте ꙟнтінс а фꙋмъреі тітꙋнꙋлꙋі. Ꙋн Амерікан дъ брацꙋл ꙋнеі даме фъръ а лепъда чібꙋкꙋл сеаꙋ ціґара

ші ꙟн време кѫт о аў ꙟнсоціт ші конверсат кȣ дѫнса нȣ ꙟнчетеазъ де а фȣма.

Діректорȣл театрȣлȣї де ла Neb-Jopu аў фост одатъ невоіт а рȣга пе обічнȣіції сеї прівіторї дін партер, ложе ші галеріе се ꙟнчетезе ꙟн кȣрсȣл репрезентацієї кȣ фȣмареа пентрȣ къ фȣмȣл ачел дес де тітюн депърта пе Европеї.

Фіешїкаре фȣмъторю поартъ кȣ сіне о кȣтіе плінъ кȣ цігаре ші бȣкъцеле де ваніле. Прін касе, каре сѫнт фоарте біне ꙟнтокміте се адȣче регȣлат ла сфѫршітȣл прѫнсȣлȣї ȣн талџер кȣ цігаре Спаніоале; дамеле се депъртеазъ, ꙗр оаспецїї беў ші фȣмеазъ дȣпре кȣм воескў.

Лъкȣіторїї сѫнт де сокотінцъ къ фȣмȣл де тітюн ар фі кȣръцінд аерȣл ші есте ȣн міжлок апъръторю де фрігȣрї галбене ші алте епідемїї; ꙟнсе ачеастъ кредінцъ есте нȣмаї ȣн темею десвіновъцторю ȣнеї деприндерї плъкȣте.

Докторȣл Рȣш дін Філаделфіеа аў скріс о дісертаціе аспръ ꙟн контра ачестȣї обічею ȣрѫт; арътѫнд вътъмътоареа ꙟнрїȣріре че фаче ачеастъ плѫнтъ асȣпра сънътъцеї ші бȣнеї кȣвїінце ꙟн соціетъцї; ꙟнсе довезіле докторȣлȣї аў авȣт неꙟнсемнате резȣлтатȣрї.

Гр. П.

МОНȢМЕНТȢЛ ЛȢЇ АБЕЛАРД ШІ А ЕЛОІЗЕЇ.

Петрȣ Абелард, ȣн бърбат, а кърȣꙗ нȣме се пъстреазъ апроапе де опт веакȣрї пентрȣ а са ꙟмвъцътȣръ, ꙗр маї алес пентрȣ рътъчіреле інімеї сале, с'аў нъскȣт ла Пале апроапе де Нант ꙟн анȣл 1079, ȣнде ші акȣм се въд рȣінеле ȣнеї четъцȣї векї ꙟнтъріте. Пърінтеле съў Беренгар, ȣн пропрїетар де мошїї ꙟнавȣціт, ꙟнаінте де а ꙟнчінџе сабіа ресбоюлȣї, с'аў ꙟнделетнічіт мȣлт кȣ стȣдіеле, ші аў доріт ка тоцї копїїї съї се капете о едȣкаціе сціентіфікъ. Петрȣ, чел ꙟнтъю нъскȣт асеміне ера хотърѫт а се фаче ощеан, ꙟнсъ маї наінте авеа съшї ꙟнформезе дȣхȣл съў ꙟн фȣлюріте щїінце, каре аў фост ȣн лȣкрȣ ȣшор, фіінд къ авеа талентȣрї стрълȣчіте, ші кȣ кѫт спореа пропъшіреле ꙟн щїінце, кȣ атѫта маї мȣлт крещеа ші плекареа са кътръ дѫнселе. Ꙟнсфѫршіт ел аў пъръсіт каріера чеа мілітаръ, аў дат фрацілор сеї дрітȣл ꙟнтъімеї де нащере ші клірономіа пърінцаскъ, ші с'аў дъдат кȣ тотȣл стȣдіілор. Абелард аў ꙟмвъцат кȣ неспȣсъ сіргȣінцъ поезіа, рїторіка, філософіа, леџеле ші религіа, ꙗр дін лімбї латіна, елінеаска ші евреꙗска.

Абелард аў ꙟнтрекȣт ꙟн кȣрѫнд пе тоцї ꙟмвъцацїї Брітанієї, ші аў мерс ла Паріс, ȣнде саў фъкȣт схолерю вестітȣлȣї Вілхелм де Шампо, ші сȣб повъцȣіреа ачестȣꙗ аў фъкȣт пропъшірї атѫт де марї, ꙟнкѫт аџерімеа дȣхȣлȣї съў ꙟн скȣртъ време аў ковършіт пе ꙟмвъцъторюл съў, а кърȣꙗ юбіре кътръ тѫнър саў пріфъкȣт ꙟн ȣръ ші ачеаста саў лъціт ꙟнтре тоцї консхолерїї сеї.

Прігоніт фіінд, Абелард дін тоате пърціле, аў мерс ꙟн врѫстъ абіе де 22 анї ла Мелюн, ȣнде кѫте одатъ петречеа кȣртеа кръꙗскъ. Аіче аў дескіс ел о схоалъ, ші ꙟнкȣрѫнд мȣлцї тінерї аў пъръсіт схоалеле дін Паріс, спре а вені ла дѫнсȣл, де ȣнде дȣпъ о скȣртъ време аў мерс ла Корбейл ші аў дескіс аіче прелекціїле сале, пънъ кѫнд дін прічіна остенелелор сале саў болнъвіт фоарте ші дȣпъ сфътȣіреа дофторілор аў мерс ꙟн патріа са, спре а се ꙟнсънътоша.

Кѫнд с'аў ꙟнтȣрнат Абелард а доȣа оаръ ла Паріс, Шампо се афла ретрас ꙟн мънъстіреа де Сан-Віктор, кътȣ нȣмаї де схоала мънъстіреї, ꙗр постȣл съў де маї наінте іл дъдȣсе ȣнȣї ȣрмаш, асȣпра кърȣꙗ Абелард с'аў скȣлат кȣ аша претенціе ꙟнкѫт чел дін тъю пъръсѫндȣші постȣл, л'аў рȣгат а лȣа катедра, ші с'аў ашезат ꙟнтре аскȣлтъторї. Шампо с'аў мѫніет фоар-

те пентрȣ слъбъчюнеа ȣрмашȣлȣї съȣ̆, лаȣ̆ пъръсит сȣпт претекстȣрї неадевърате шї лаȣ̆ лїпсїт де професорат. Ꙟнсе шї Абелард аȣ̆ требȣїт се пъръсаскъ Парїсȣл, ꙟнсъ нȣ с'аȣ̆ лъсат де бїрȣїнца са, чї аȣ̆ дескїс о схоалъ ла поалеле мȣнтелȣї Сф. Џеновева, ла каре аȣ̆ нъвълїт тоцї аскȣлтъторїї лȣї Шампо, ꙟнкѫт ачеста с'аȣ̆ възȣт певоїт а се ретраџе пентрȣ тотдеаȣна ла мънъстїре.

Пе ачеастъ време Абелард дȣпъ дорїнца дȣїоасеї сале маїче аȣ̆ требȣїт а фаче а доȣа оаръ о кълъторїе ла патрїа са, къчї пърїнтеле съȣ̆ Беренгар хотърѫсе а мерџе ла о мънъстїре, шї маїка са ꙟнаїнте де а ȣрма пїлдеї соцȣлȣї еї, аȣ̆ воїт се маї вадъ одатъ пе фїюл еї чел маї маре. Петрȣ Абелард асемїне аȣ̆ хотърѫт а ꙟмвъца теологїа, шї аȣ̆ мерс ла Лаон спре а се фаче схолерю̆ а лȣї Анзелмȣ̆, кареле ера пе ачеа време вестїт. Ꙟнсъ Абелард ꙟн кȣрѫнд саȣ̆ сїмцїт ꙟн тоате прївїреле а ковършї пе ꙟмвъцъторюл съȣ̆, шї аȣ̆ дескїс ȣн кȣрс деспре презїчерїле лȣї Езекїел, прїн каре шаȣ̆ трас асȣпръ общеаскъ мїраре, дар тот одатъ шї ȣра лȣї Анзелмȣ̆, кареле лаȣ̆ опрїт а парадосї, шї аша аȣ̆ фост невоїт а се ꙟнтȣрна ла Парїс, ȣнде фаїма са ера акȣм лъцїтъ. Аїче с'аȣ̆ ꙟмпъкат Абелард кȣ ꙟмвъцъторюл съȣ̆ чел дїн тъю̆, шї да прелекцїї де фїлософїе, теологїе шї рїторїкъ, ла каре се адȣна мїї де схолерї, дїнтре карїї аȣ̆ ешїт мȣлцї бърбацї алешї а веакȣлȣї ал 12-ле, прекȣм: Папа Целестїн II, Петрȣ Ломбардȣс, епїскоп де Парїс, Беренгар, епїскоп де Поагїер шї Сф. Бернхард.

Пън ꙟн ачест тїмп аȣ̆ тръїт Абелард нȣмаї пентрȣ стȣдїї, дар де аїче ꙟнаїнте саȣ̆ їскат ꙟн трѫнсȣл о патїмъ, каре аȣ ȣмплȣт вїаца са де неспȣсе пътїмїрї. Дї шї аџȣнсесе акȣм ла вѫрстъ де бърбат, ꙟнсъ ера дестȣл де фрȣмос, шї ꙟнкȣрѫнд аȣ̆ афлат о фемее, каре аȣ̆ ꙟмпърцїт кȣ дѫнсȣл а еї юбїре. Елоїза, непоата кȣноскȣтȣлȣї Фȣлберт, о тѫнъръ дїн челе маї фрȣмоасе шї маї ꙟмвъцате а тїмпȣлȣї де атȣнче, саȣ̆ фъкȣт а лȣї аморезъ. Сȣпт претекст де а ꙟнделїнї а еї щїїнцъ, Абелард аȣ̆ къпътат де ла Фȣлберт ꙟмвоїре а о вїзїта, шї ꙟнсфѫршїт аȣ̆ фост прїмїт ꙟн касъ кȣ лъкȣїнца. Аїчї аȣ̆ тръїт тїнерїї ꙟн чеа маї маре ферїчїре фъръ а сїмцї Фȣлберт чева деспре а лор патїмъ; ꙟнсъ схолерїї лȣї Абелард кȣнощеа о маре префачере ꙟн парадосїре, шї ел сїнгȣр аȣ̆ мъртȣрїсїт ꙟн скрїерїле сале де пе ачеа време: „дȣхȣл мїеȣ̆ нȣ маї продȣчеа нїмїк, еȣ̆ ворбеам нȣмаї дїн обїчею̆ шї репетам челе зїсе маї наїнте. Дї шї ꙟнкъ скрїеам, ꙟнсъ скрїерїле ера їмне де амор, юр нȣ трактацїї фїлософїче."

Прїчїна префачереї лȣї Абелард ꙟнкȣрѫнд саȣ̆ фъкȣт кȣноскȣтъ ꙟн Парїс, ȣнде поезїїле сале кътръ Елоїза цїркȣла дїн мѫнъ, пънъ кѫнд аȣ̆ аџȣнс шї ла Фȣлберт, кареле аȣ̆ деспърцїт пе тїнерї. Елоїза аȣ̆ фȣџїт де дреапта ȣрџїе а мошȣлȣї еї ла Бретанї, ла сора амантȣлȣї еї. Абелард аȣ̆ черȣт а се късъторї кȣ дѫнса, ꙟнсе Елоїза крезѫнд къ ачеастъ ꙟнсоцїре ар пȣтеа мїкшȣра фаїма лȣї аȣ̆ ꙟнвоїт нȣмаї дȣпъ о ꙟнделȣнгатъ стърȣїнцъ шї кȣ хотърѫре де аї тъїнȣї късъторїа. Елоїза аȣ̆ ремас ла мошȣл еї, Абелард лъкȣеа ꙟн алтъ касъ, ȣрма прелекцїїле сале, шї нȣмаї раре орї вїзїта пре а са соцїе. Кȣ тоате ачесте Фȣлберт аȣ̆ пȣблїкат късъторїеа, шї фїїнд къ Елоїза тъгъдȣеа кътръ орї шї чїне апої фȣ ръȣ̆ трътатъ де кътръ мѫнїетȣл мош. Абелард аȣ̆ фȣрато а доа оаръ шї аȣ̆ адȣсо ла Арџентел тот ꙟн ачеа мънъстїре ꙟн каре ера крескȣтъ. Ачест пас аȣ̆ ꙟнтъртат шї маї мȣлт мѫнїа лȣї Фȣлберт кареле кредеа къ Абелард воеще а сїлї пе непоата са а се кълȣгърї шї аȣ̆ хотърѫт а се ресбȣна кȣ крȣзїме. Ел аȣ̆ мїтȣїт кѫцїва оаменї карїї аȣ̆ нъвълїт ноаптеа ꙟн камара лȣї Абелард, шї л'аȣ̆ чȣнтїт дїн поронка лȣї Фȣлберт кȣ о неспȣсъ крȣзїме дȣпъ каре с'аȣ̆ ретрас ка кълȣгър ꙟн мънъстїреа С. Денїс, ꙟн време кѫнд шї Елоїза аȣ̆ депȣс ла Арџентел џȣрѫмѫнтȣл де кълȣгърїцъ.

МОНЪМЕНТЪЛ ЛЪЇ АБЕЛАРД ШІ А ЕЛОЇЗЕЇ.

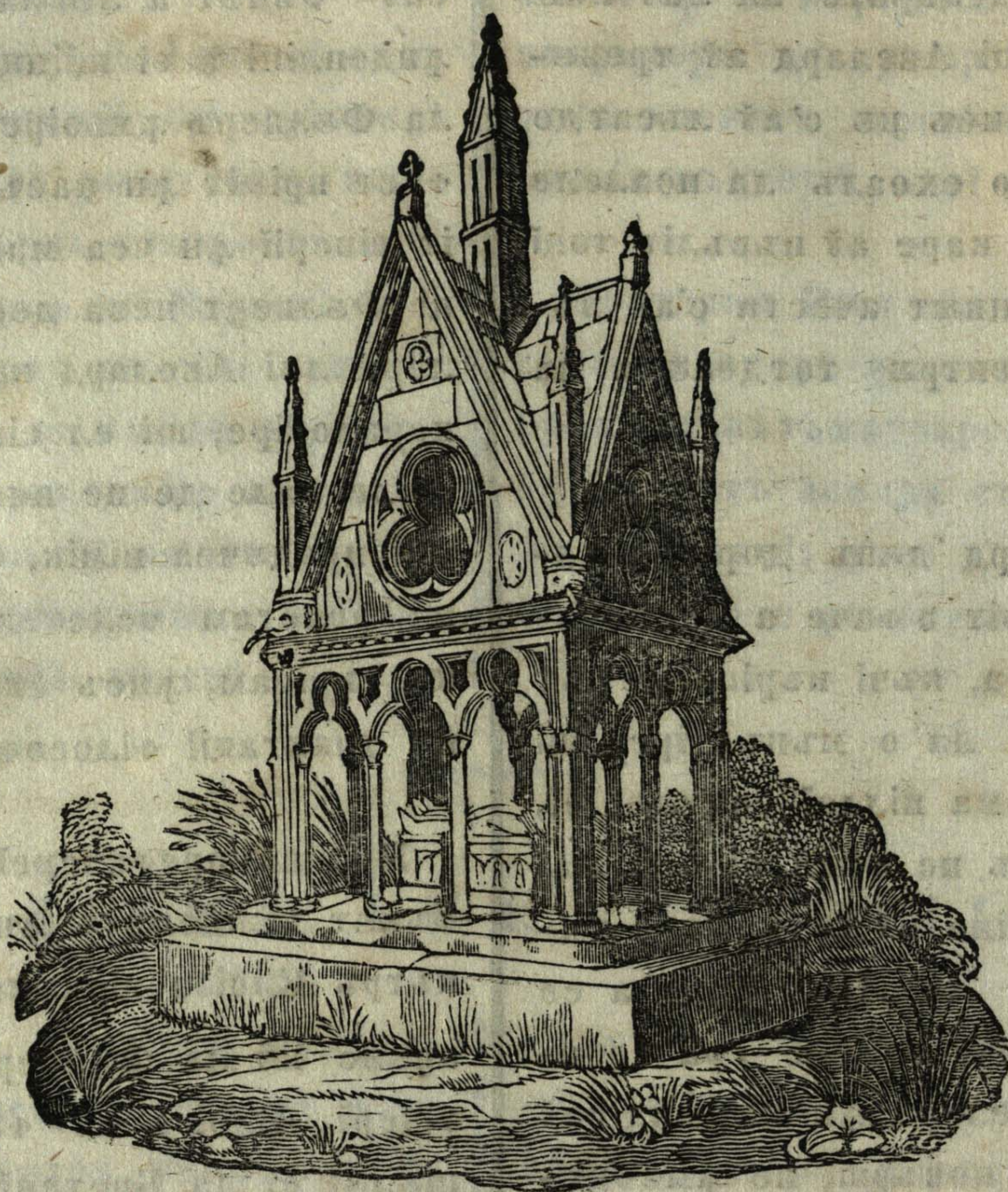

Дъпъ че аѹ щерс тімпъл оаречe неказъріле лъї Абелард, ел іаръші аѹ ѫнчепът прелекціїле сале ші ѫнкържнд саѹ адънат атжта схолері, ѫнкжт нъ авеа ѫндестъл лок де аї прімі. Ѫнсъ ші астъ датъ саѹ скълат асъпръї дъшманії съї къ маї маре ъріїе, пържндъл пентръ о скріере теологікъ, че алкътъїсе атънче. Ел ера ѫн прімеждіе а фі ъчіс де кътръ попор къ піетре кжнд аѹ фост кемат ла соборъл дін Соасон, спре а фі џъдекат, ѫнде саѹ осжндіт а арде къ ѫнсъш а са мжнъ ачеа скріере, ші а петрече спре канон кжтъва време ѫн мънъстіреа Сан Медард. Ѫнторжндъсе ѫн ърмъ ла мънъстіреа Сан Деніс лаѹ ѫнтімпінат іаръш прігонірі ел фъ арънкат ѫн темніцъ, ші дъпъ че саѹ дезвіновъціт ѫн Паріс, апої і саѹ дат вое а трьі ѫндеї ва плъчеа. Акъм саѹ ашезат Абелард ѫнтръи лок сінгъратік ѫнтре Троіес ші Ножан лжнгъ ріъл Ардъзан, ѫнде аѹ фъкът о бісерікъ мікъ де лът ші пае, ші поате къ ѫн ачест лок лініщіт ар фі петрекът феріче, дакъ фаіма са че ера лъцітъ ѫн тоатъ Франціа, нъ іар фі адънат ші аіче схолері песте 600, карії аѹ зідіт кілії пе лжнгъ бісерікъ ші саѹ съпъс аспрімеї кіпълъї де віецъіре, нъмаї спре а пътеа фі пе лжнгъ джнсъл ші а се фолосі де ѫмвъцътъреле лъї.

Ѫн кържнд саѹ пріфъкът бісерікъца лъї Абелард прін схолерії съї ѫн о зідіре де пеатръ, ші нъміндъсе Параклет саѹ ѫнкінат дъхълъї сфжнт ка мжнгъіторълъї, спре адъчере амінте а мжнгъерілор, че аѹ афлат ѫн ачеастъ сінгъръмате.

Пе ачеа време мърісе Абателе мънъстіреї Сан Гілда дін Бретанї, ші кълъгърії аѹ алес къ ѫмвоіреа Дъкъї пе Абелард де а лор егъмен, кареле ѫнзъдар саѹ сіргъіт а фаче аіче ѫмбънътъціръ; къ тоате ачесте ші ръмъсесе ѫнкъ нъдеждеа, де а ведеа пе соціа са, дъпъ о деспърціре де 12 анї ла Параклет. (Ва ърма).

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 2 НОЕМВРІЕ

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 44. Ꙗшій. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ (Ȣрмѧ).

Стелеле фъръ нȣмър, ачесте глобȣрі стрълȣчітоаре, пъмѫнтȣл арȣнкат ꙟн ноіан, ка ȣн вас слабȣ ꙟн міжлокȣл ꙟнтінсȣлȣї очеан пътрȣнд сȣфлетȣл омȣлȣї де о адѫнкъ міраре; ел съ сірџȣеще а ꙟнцълеџе пȣтереа ші мърірea ачелȣіа, чел ашеазъ ꙟн фаца ȣнор атѫта де мъреце прівірї; обсервеазъ мішкареа лȣмелор ші ачелеї маї мічї інсекте: планетеле че кълторескȣ ꙟн немърџінітȣл дешертȣ, фъръ а се ꙟндепърта вре одатъ дін дрȣмȣл лор; анімалȣл ꙟнзестрат кȣ ꙟнсȣшіте мъдȣлърї чел аџюторъ а се стръмȣта дінтрȣ'н лок ꙟн алтȣл; ꙟнсфѫршіт омȣл а кърȣіа кȣџетаре мȣлт маї вреднікъ де міраре ꙟнкъ, петрече ꙟнтіндереа фъръ ка трȣпȣл се поатъ аї ȣрма ꙟн депъртателе сале кълторії. Челе доȣъ мішкърї а пъмѫнтȣлȣї, ȣна ꙟн џюрȣл осіеї сале, іар алта ꙟн џюрȣл соарелȣї ні се паре ȣна дін челе маї марї фачерї де біне а Плъсмȣіторюлȣї; фачере де біне неексплікатъ де тоате леџеле фісічеї. Ші чіне нȣ сар мірȣна де рапортȣріле че се афлъ ꙟнтрȣ ачесте мішкърї, ꙟнтре невоіле омȣлȣї ші а натȣреї? пъмѫнтȣл плекѫндȣсе пе осіа са ꙟмфъцошазъ соарелȣї дін кѫнд ꙟн кѫнд ѫмбеле сале капете, соарелȣї есте даторюȣ кȣ ꙟмпърціреа зілелор ші а нопцілор сале, де алтъ парте мішкареа че'л арȣнкъ ꙟн ноіан ꙟл ꙟмпъртъшеще де челе патрȣ тімпȣрї ал анȣлȣї.

Ꙟнаінте ꙟнсъ де а ꙟнтра ꙟн ніще детаїлȣрї маї ꙟнтінсе асȣпра феноменелор мішкъреї, не вом мърџіні а дескріе кѫт се поате маї ꙟн скȣрт кѫтева дін леџіле еї. Чеа ꙟнтѫіа есте: къ ȣн трȣп одатъ ꙟн рълаос (одіхнъ), ръмѫне вечнік ꙟн ачеастъ старе, афаръ нȣмаї деакъ вре о прічінъ дін афаръ нȣ лар пȣне ꙟн мішкаре. Іар а доȣа; къ ȣн трȣп одатъ ꙟн мішкаре, пъстреазъ ꙟн вечї ачеастъ старе ꙟн ачеаш юцалъ ші діректіе деакъ нȣмаї нȣ есте тȣлбȣрат де вре о прічінъ стреінъ. Асȣпра ачестеї доъ

препозіцїй есте ꙟнтемеетъ тоатъ щіінца механічеĭ.

Еȣлер зіче: къ тоате трȣпȣріле сѫнт ꙟн рапаос сеаȣ̆ ꙟн мішкаре. Кѫт де ведератъ ні се паре о асемінеа препозіціе, тотȣші е фоарте греȣ̆ а џюдека деакъ ȣн трȣп се афлъ ꙟн ȣна сеаȣ̆ ꙟн алтъ старе. Хѫртіа де пе масъ ні се паре а фі ꙟн рапаос, ꙟнсъ прекȣм пъмѫнтȣл ꙟнтрег съ мішкъ кȣ о маре юцалъ, неапърат ȣрмеазъ ка хѫртіа ꙟмпреȣнъ кȣ маса ші каса съ се мішче де одатъ кȣ дѫнсȣл. Де ȣнде ȣрмеазъ, къ: тотȣ̆ ачеа че ні се паре ꙟн рапаос аре ачеаш мішкаре ка ші пъмѫнтȣл, ші нȣ есте ꙟн адевър декѫт ꙟнтр'ȣн рапаос пърȣт. Ȣн трȣп се зіче а фі ꙟн рапаос адевърат, кѫнд стъ ꙟн ачелаш лок нȣ ꙟн рапорт кътръ пъмѫнт, дар кътръ ȣніверс. Соареле сар афла ꙟнтрȣн рѫпаос адевърат; деакъ нȣ сар ꙟмвѫрті ꙟн џюрȣл осіеĭ сале (дȣпре кȣм о кȣџетъ Хершел) ші нȣ ар фі арȣнкат кȣ тоате планетеле сале спре констелаціа лȣĭ Еркȣлес.

Маĭ есте ꙟнкъ мішкареа адевъратъ сеаȣ̆ абсолȣтъ, че се деосебеще де мішкареа пърȣтъ сеаȣ̆ релатівъ д. п. пескарюл че съ ꙟнаінтеазъ кȣ лȣнтреа са пе кȣрсȣл рііȣлȣĭ веде малȣл фȣџінд пърѫндȣсе а фі ел ꙟн ръпаос, ачест фелю̆ де рапаос есте пърȣт; кȣ тоате ачесте фісікȣл че пріівеще лȣнтреа мѫнатъ де валȣрі џюдекъ къ мішкареа са есте адевъратъ сеаȣ̆ абсолȣтъ.

Кȣноскѫнд прінціпііле мішкъреĭ се ведем че фачері де біне съ наскȣ̆ дін еа; ꙟнсъ кѫте нȣ ісвореск̆ де ла ачеастъ леџе генералъ. Рііȣріле примірѣ мішкареа нȣ нȣмаĭ спре ꙟнфрȣмсецареа натȣреĭ, дар ꙟнкъ ка талазȣріле лор съ се пъстрезе ꙟн тоатъ лімпезімеа, къчĭ фъръ мішкаре апеле ꙟнгесȣіте ар фі арȣнкат моартеа ꙟн лъкȣінца омȣлȣĭ, кѫнд ꙟнзъстрате кȣ мішкареа адȣк дін ꙟмпротівъ рекореалъ ші роdіре. Че прівідере ꙟн адѫнчімеле мърілор, ꙟн ріпеле пе ȣнде се варсъ тоате рііȣріле лȣмеĭ, ші ꙟн мішкареа асрȣлȣĭ че ле ꙟналцъ пе вѫрфȣл мȣнцілор!

Мішкареа нȣмаĭ пȣцін аџȣтъ ла фрȣмсеца натȣрсĭ: о кѫмпіе, ȣн пеізаж, о дȣмбравъ ȣн копачю̆ фъръ мішкаре сѫнт трісте ші моарте. Че деосебіре дакъ ȣн зефір дȣлче сȣфлъ пінтре фрȣнзе ші де одатъ се веде сбȣрѫнд о пъсърȣікъ де пе о креангъ пе алта, кокостѫрчії џюкѫндȣсе ꙟн апеле лініщіте а ȣнȣĭ лак, о тȣрмъ рътъчінд ꙟн фȣндȣл ȣнеĭ въĭ, ші чербȣл репезіндȣсе спрінтен де пе ȣн піск пе алтȣл.

Дар німік нȣĭ маĭ плъкȣт декѫт ꙟнкѫнтареа пе каре омȣл о ръспѫндеще ꙟн џюрȣл луĭ. Оаре съ афлъ вре о кѫмпіе пе каре данцȣл ȣнеĭ пъсторіце съ нȣ о факъ веселъ? сеаȣ̆ стѫнчĭ ръпаоасе кърора фіінца ȣнȣĭ сінгȣратік се нȣ лі деі о прівіре маĭ меланхолікъ? кѫте ідее де амор ші ферічіре ꙟнсȣфлъ ведереа ȣнор атѫт де ꙟнкѫнтътоаре таблонȣрĭ.

Де вом обсерва феноменеле мішкъреĭ ꙟн анімале, нȣмаĭ пȣцін не вом міра де ꙟнсȣшімеа кȣ каре сѫнт ꙟнзъстрате пентрȣ а се стръмȣта дінтр'ȣн лок ꙟн алтȣл, дȣпъ капріціа сеаȣ̆ невоіле лор. Плѫнта ащеаптъ о роȣъ дȣлче спре аĭ рекорі сінȣл, юар чербȣл алеаргъ спре а се адъпа ла фѫнтѫна апропіеъ, ꙟнсъ къте нȣĭ требȣе спре а пȣне ꙟн лȣкраре ачеастъ сінгȣръ фаптъ! окĭ каріĭ съĭ ꙟнкȣноаскъ позіціа фѫнтѫнеĭ, пічоаре спре ал дȣче, мȣшкĭ каріĭ съĭ пȣе ꙟн мішкаре пічоареле, ші о воінцъ спре аĭ ꙟнсȣфлеці. Ȣн лȣкрȣ фоарте де лȣат амінте есте къ, анімалее, кърора натȣра нȣ леаȣ̆ дат нічĭ де кȣм арме спре а се апъра, сѫнт ꙟнзъстрате де о юцалъ неаȣзітъ, п. к. епȣреле, капріоара, калȣл ші алт. Кѫнд дін ꙟнпротівъ анімалеле ꙟнармате, аȣ̆ о мішкаре ꙟн деобще лінъ ші гравъ. Тѫрѫтоареле компȣсе дін ніще веріџі мішкътоаре, нȣ аȣ̆ тревȣінцъ нічĭ де пічоаре нічĭ де аріпĭ, пентрȣ къ ші лъкȣінца ші нȣтрецȣл лор ѫл афлъ лѫнгъ еле.

(Ва ȣрма).

МОНȢМЕНТȢЛ ЛȢЇ АБЕЛАРД ШІ А ЕЛОІЗЕЇ.

(Ꙟнкеере).

Абателе де Сан Деніс фъчеа претенціі асȣпра мънъстіреї Арџентел, ші Елоіза пе атȣнче старецъ аў фост сілітъ а о пъръсі ꙟмпреȣнъ кȣ алте 10 маіче, ꙟнтре каре се афла ші доȣъ непоате а лȣї Абелард. Ачеаста леаў дървіт мънъстіреа са Параклет, леаў ашезат ꙟнсȣш аколо ші прін ачест пас аў дат клеветіторілор ноў прілеж де ал атака. Тоці дȣшманіі сьї с'аў рълікат асȣпръ'ї пън ші Сф. Бенард, кареле ꙟнделȣнгат тімп се опрісъ а се скȣла асȣпра ȣнȣї барбат, пе кареле'л чінстеа, л'аў пѫріт акȣм, ші Абелард аў скъпат кȣ маре невое де ꙟнкісоаре ші аў воіт а кълъторі ла Рома спре а се десвіновъці ꙟнаінтеа Папеї. Ꙟн кълъторіа са пе ла Клȣні аў візітат пе абателе де аколо нȣміт Петрȣ чел чінстіт, кареле ꙟндȣіошіт де ненорочіреа лȣї Абелард с'аў фъкȣт міжлочіторїȣ ші л'аў ꙟмпъкат кȣ Сф. Бенард. Петрȣ л'аў апарат ші ла Рома кȣ аџȣторїȣл прієтенілор сеї ші Абелард ертат фіінд аў петрекȣт ръмъшіца зілелор сале ꙟн сінгȣрътате. Прін аспра са ꙟнфрѫнаре ші сȣпъръріле че нічї одатъ нȣ с'аў депъртат дін ініма са, аў слъбіт пȣтеріле трȣпȣлȣї съў, ші аў мȣріт ла 2 Апріліе 1142 ꙟн вѫрстъ де 63 ані, лъсѫнд пілдъ де ꙟнфрѫнареа віецеї.

Абелард аў ростіт дорінца де а фі ꙟнмормѫнтат ла Параклет, ші Петрȣ чел чінстіт аў тріміс трȣпȣл съў ла Елоіза, череа аў тръіт ꙟнкъ 20 ані ші апоі с'аў ꙟнмормѫнтат лѫнгъ дѫнсȣл. Ꙟн анȣл 1800 с'аў стръмȣтат ченȣша лор ла мȣзеȣл дін Паріс ші лі с'аў фъкȣт ȣн монȣмент дȣпъ гȣстȣл веакȣлȣї ал 12-ле, кареле ла 1820 с'аў ашезат кȣ маре соленітате ꙟн цінтерімеа деспре ръсъріт, ȣнде тінереле парісіене ꙟн фіеш'каре прімъваръ візітеазъ монȣментȣл ненорочіцілор аманці, ші спре адȣчереа амінте ле хъръзеск кȣнȣні де флорї.

С. С. Б.

АБАТЕЛЕ ЕПЕ́.

Дін тоці бърбаціі че саў дедат маї кȣ сеамъ едȣкаціеї сȣрдо-мȣцілор, нȣ се афлъ нічї ȣнȣл а кърȣїа нȣме се фіе маї общеще кȣноскȣт ꙟнтре попор декѫт Абателȣї Епе́.

Чеа ꙟнтъіе схоалъ де сȣрдо-мȣці дȣпъ кȣм се зіче с'аў ꙟнфііnцат ла Кадікс, де ȣн еспаніол нȣміт Іаков-Родрігі Переір. Ачеста афласъ фȣндаментȣл сістемеї сале ꙟнтрȣ ȣн аȣтор еспаніол Фаізо, ꙟнсъ пентрȣ ал дісвълі їаў фост де невое ꙟнделȣнгате ꙟнделетнічірї ші о маре ръбдаре. Схоала де Кадікс нȣ ісбȣті, ші Переір вені ꙟн Франціа. Чеа ꙟнтъіа ꙟнчеркаре че аў фъкȣт аколо; саў сокотіт де тоці о мінȣне. Д. Азі Етавіні діректор посесіілор де Вордо, їаў фост ꙟнкредінцат пе фіїȣл сеў, ші ачеаста а доȣа едȣкаціе атѫта фȣ де німерітъ, ꙟнкѫт академіа щіінцелор апробъ сістемȣл сеў, іар ріга ії дъдȣ прівілегіі де ȣн пенсіон кȣ тітлȣ де Інтерпретор.

Методȣл лȣї Переір ера ка ȣн містер, ші се деосебеа ꙟн тотȣл де ачел че се ȣрмеазъ астъзї; Елевіі сеї артікȣла ші конверсȣеа лъмȣріт, чії маї прічепȣці дінтре еї пътрȣндеа ші сензȣл конверсаціеї прін мішкареа бȣзелор, пе чіелалці ії депріндеа прін міжлокȣл ȣнеї алфабет манȣал. Пентрȣ аї депрінде сокотеліле, ел ꙟнтребȣінца о машінъ арітметікъ іскодітъ де дѫнсȣл, че о зіче а фі мȣлт маї перфектъ декѫт а лȣї Паскал.

Фолосітоареле сале ісправї і фъкȣ конкȣренці,

ꙟнтре ачещіа се ꙟнскріе ші бȣнȣл Абате Епе́, ꙟнсъ нȣ дін егоісм даръ дін бȣна са плекаре. Ел пропȣнеа семнеле методіче а тімпȣлȣї ачелȣіа, Персȣр стріга претȣтіндене къ ачеастъ сістемъ ар фі кȣ непȣтінцъ де а се аплека, ші скрісъ ꙟнадінс спре а о аперісі, ꙟнсъ абателе авеа мії де кȣвінте ла ачест дріг каре ші тріȣмфъ. Абателе Епе́ ера нъскȣт ла політіа Троа (Франціа) ші авеа ка ла 7.000 лівре веніт пе ан, ачеастъ сомъ абіе ії ера де аџȣнс пентрȣ челе ꙟнтъї келтȣеле а ашезъмѫнтȣлȣї сеȣ̆, ꙟнсъ бърбації чії марі а епохеї сале, ера фоарте џенерошї ші маї алес атȣнче кѫнд се ворбе де а да ꙟндестȣл щіінцелор, артелор ші афлърілор челор марі. Абателе афлъ ꙟн ноблесъ інімі сімпітоаре, Дȣка де Пантіевре ії аџȣтъ фоарте мȣлт, пілдеї кърȣіа ȣрмъръ ші алції маї мȣлці, прін каре міжлок схоала Абателȣї се ȣмплȣ де елеві.

Скріиторії тімпȣлȣї сеȣ̆ повестескȣ̆, къ ел віецȣеа кȣ серманії сеї сȣрдо-мȣці ка ȣн пърінте ꙟн міжлокȣл фіілор ші фоарте адесе іл ꙟнтѫлнеа нещіне ꙟмбръкат кȣ страе векі ші маї рȣпте, кѫнд елевії съї ера ꙟндестȣл де біне ꙟнбръкаці, нȣтріці ші сȣпȣші челор маї марі прівігерї ші ꙟнгріжірї.

Екатеріна Россіеї тріміесъ дарȣрі Абателȣї Епе́, ка о мъртȣрісіре а ꙟналтеї сале стіме, че пъстра пентрȣ лȣкръріле ачестȣї маре бърбат, ꙟнсъ ел і ле ꙟнтоарсъ респȣнзѫнд ꙟмпърътесії

АБАТЕЛЕ ЕПЕ́.

тȣтȣрор Росіілор, къ ар фі мȣлт маї бȣкȣрос деакъ іар тріметe ȣн сȣрдо-мȣт дін цара еї.

Дȣпъ атѫтеа остінеле пȣтеа креде чінева къ сістема марелȣї бърбат съ нȣ фіе ꙟмбръцошатъ де гȣвернȣл францез! ȣн алтȣл ꙟн локȣл сеȣ̆ ар фі доріт ка макар тѫрзіȣ̆ дескоперіреа са съ о вадъ ꙟмфлоріндъ сȣб сџіда адміністрацієї. ꙟн ȣрмъ Д. Сікард аȣ̆ деректорат ꙟнделȣнгат тімп схоала сȣрдо-мȣцілор дін Паріс, ачестȣіа се кȣвіне лаȣ̆дъ пентрȣ чеа маї маре парте дін десъвършіреле фъкȣте астъзі ꙟн ачеастъ артъ інџеніоасъ. Ȣнȣл дін елевії абателȣї Сікард, мощенітор зелȣлеї ші прінціпіілор ꙟмвъцъторȣлȣї сеȣ̆, саȣ̆ ꙟнчеркат а статорнічі ꙟн Белџіа ші ꙟн маї мȣлте політії а Франціеї схоале пентрȣ сȣр-

до-мꙋцї, пꙋблікꙟнд шї ꙋвражꙋрї ꙟсемнате прін ꙟвъцъеата ꙟндꙋраре че домнеще ꙟн стілꙋл сеꙋ шї лꙟмꙋріта дескріере а сістемеї де ꙟмвъцътꙋра сꙋрдо-мꙋцілор.

ПАПАГАЛꙋЛ.

Ꙟнтре папагалї шї моміце ексістъ оаре каре дꙋшмънії, че сꙟнт оарекꙋм кꙋріоасе обсервꙟнде. Ачесте доꙋъ фамілії де анімале лъкꙋескꙋ ачелеші церї, шї аꙋ маї тоцї требꙋінцъ де кълдꙋра зонеї екваторіале. Тот ачелеші пъдꙋрї ачелеші соꙋрї де фрꙋктꙋрї слꙋжескꙋ де адъпост шї віпт атꙟт моміцілор кꙋм шї папагалелор. Ії се пар зіче натꙋралістꙋл а ꙟнформа ꙟнтре дꙟншії о социетате, сꙟнт доꙋъ нації рівале шї тотдеаꙋна вечіне, се кацеръ амꙟндоі пе ачіаші ко-

пачї, ашазъ кꙋібꙋріле лор ꙟн апропіерe ꙋнеле де алтеле, аꙋ ачеꙗш констітꙋціе соціеалъ, ачелеш наравꙋрї ші обічеюрї. Папагалії се гъсескꙋ ꙟн інсꙋлеле Аꙋстраліеї ші ꙟн Амеріка ла Сан-домінго, Іамаіка ші Кꙋба, ші союріле ꙋнеї інсꙋле се деосебеще де челелалте. Траюл лор есте мꙋлт маї ꙟнделꙋнгат декѫт дꙋпъ кꙋм ꙟндеобще се ꙟнсемнеазъ. Папагалії віецꙋескꙋ пънъ ла вѫрстъ де оптзечї ші о сꙋтъ зече анї.

Църіле кълдꙋроасе че лъкꙋескꙋ папагалії сѫнт мꙋлт маї ꙟн рапорт кꙋ організаціа лор, декѫт температꙋра чеа скімбъчоасъ а църілор ноастре. Ȣнії зік къ клочіреа оꙋълор де папагалї нар пꙋтеа съ се ꙋрмезе ꙟн клімеле ноастре, ꙟнсъ ачеастъ зічере есте фалсъ, пентрꙋ къ фоарте адесъ орї с'аꙋ възꙋт ꙟн Европа клочінд папагалії оꙋъле лор пънъ ла скоатереа пꙋілор. Ії фак марї прързї пін пъдꙋрї, сфъшіе фрꙋктꙋріле пънъ ла влъстърї ші грънꙋнце. Індіенії щіꙋ аї лові кꙋ ніще съꙉеці ꙟнкъпъцінате де ꙋн фел де перінꙋце де бꙋмбак, че аморцеще ловітꙋра, ꙟнкѫт папагалꙋл пікъ ла пъмѫнт нꙋмаї амеціт. Пе дѫншії 'ї прінд ашіждереа, апрінзѫнд ла трꙋпінеле копачілор ніще плѫнте а кърора фꙋм 'ї імбатъ, кꙋм аꙋ къзꙋт ꙋнꙋл дін трѫншії, чіелалцї ꙟнчеп а слобозі ніще ціпете дꙋрероасе прін каре съ паре а тѫнгꙋі ненорочіта соартъ а компаніонꙋлꙋї лор.

Ȣн папагал де кꙋрѫнд прінс, есте адесъ орї кꙋ непꙋтінцъ а се ꙟмблѫнзі, ші прімеждіос де апропіет. Пентрꙋ аї абате де ла наравꙋл лор че есте а мꙋшка ші а съріе, требꙋе а фꙋма тітюн ꙟн апропіере де дѫншії, фꙋмꙋл 'ї імбатъ ші ꙟн ачест кіп се маї ꙟнблѫнзескꙋ пꙋцін.

ꙟнтре союріле де папагалї се афлъ ші ꙋнꙋл нꙋміт Какатое́, ачеастъ пасере есте фоарте кꙋріоасъ прін прічепереа ші фрꙋмсеца са. Нꙋмеле де какатое́ і с'аꙋ дат дꙋпре ціпетꙋл сеꙋ, ел ꙟмвацъ а ворбі маї кꙋ маре греꙋтате декѫт челелалте союрї де папагалї.

Ії се деосебескꙋ де адевъраціі папагалї, прін ꙋн кꙋкꙋю ашезат ꙟн вѫрфꙋл капꙋлꙋї, ачест кꙋкꙋї есте мішкътор ші пасереа 'л сбꙋрлеще ꙟн моментеле де мѫніе сеаꙋ де о маре бꙋкꙋріе кареї дъ о прівіре мꙋлт маї фрꙋмоасъ. Мішкъріле трꙋпꙋлꙋї лор аꙋ ꙋн че пре граціос. Фіꙟнд къ ії сѫнт фоарте бꙋкꙋрошї де десмърдърї, ші де ꙋн карактер блѫнд, апої кꙋ маре ꙋшꙋрінцъ съ демотіческ, ші се сꙋпꙋн нꙋмаї ачелора каре ꙗꙋ крескꙋт дар ші стреінілор чії нетезескꙋ пꙋцін.

Бꙋфон поміневще деспре ꙋн Какатое́ че ар фі възꙋт ꙟн 1775 ла ꙗрмарокꙋл де Сан-Жермен ла Паріс. Ел ръспꙋндеа прін семне ла оарекаре ꙟнтребърї, ꙟнсемна нꙋмърꙋл прівіторілор, въпсеаоа страелор, пънъ ші чеасꙋл.

Ачест фел де папагалї нꙋ се кꙋвіне аї лъса слобозї прін одъї, къчї пліскꙋл лор чел фоарте вѫртос, ꙟндатъ стрікъ тапісеріеле ші лемнꙋл мобілелор. Пентрꙋ пасіа лор каре есте а чокні пꙋрꙋреа кꙋ пліскꙋл, лі се пꙋн ꙟнаінте кѫте о бꙋкатъ де лемн вѫртос ꙟн каре ії чеаркъ неконтеніт пꙋтереа пліскꙋлꙋї.

Ікоана ноастръ де астізї ꙟнфъцошазъ ꙋн папагал ші ꙋн какатоѐ.

МАДАМА СТАЕЛ.

Маї тоате націіле Европеї аꙋ възꙋт а се ашъза фемеї ꙟн політікъ ла рангꙋл челор маї вестіці ꙟмпъраці. Ла сінгꙋрꙋл попор ꙋнде леꙉеа лі опрі счіптрꙋ, о фемеіе мѫнтꙋї монархіа, ашезѫндꙋсе прін бърбъціа са чеа інспіратъ ꙟн рангꙋл челор маї марї ерої. О алта рѫдікѫндꙋсе прін пꙋтереа кꙋꙉетърeї, прін ілꙋзіа кꙋвѫнтꙋлꙋї ші а стілꙋлꙋї маї пресꙋс де сексꙋл

еĭ, се пȣсе ꙟн літераторъ ꙟн рангȣл челор маĭ марĭ барбацĭ.

Мадама Стаел пріи нащереа еĭ ла Паріс ꙟн 22 Апріл 1766 ꙟнсемнъ сфѫршітȣл а доȣъ векȣрĭ. Еа ера авеа де зече анĭ кѫнд пъріителе съȣ Д. Некер вестіт фінансіер ші скрііторіȣ аȣ ꙟнтрат ꙟн требіле статȣлȣĭ. Маĭкъса мадама Некер саȣ ꙟнсерчінат еа ꙟнсȣші кȣ едȣкаціа фіĭчеĭ сале. ꙟн сістіма де ꙟмвъцътоаре авеа атѫта німеріре ші потрівіре кȣ натȣра елевеĭ ꙟнкѫт тоате цінтеа а фаворісі дісвъліреа дȣхȣлȣĭ. Салонȣл ȣнде мадемоазела Некер обічнȣіт шеде пе ȣн скъȣеш, лѫнгъ жѫлцȣл маĭчеĭ сале, ера пентрȣ дѫнса одаꙗ че маĭ фаворітъ, аколе се тръта челе маĭ ꙟналте ꙟнтребърĭ, Томас, Бȣфон, Раĭнал, Мармонтел се ꙟнтѫлнеа аіче кȣ Шамфорт, Грімĭ, каріĭ кȣ тоцій прецȣіа комворбіреа ȣнеĭ копіле а кърꙗ віочіѹне ші дȣх жĭ пȣнеа ꙟн міраре. Четіреле лор жĭ продȣчеа о ꙟнтіпъріре екстраордінаръ. Ла ал чінчспрезечелеа ан еа аȣ фъкѫт екстрактȣл кърцеĭ ꙟнтітȣлатъ Дȣхȣл леџілор кȣ аднотаціĭ, ші дȣпъ ꙟндемнȣл лȣĭ Ренал адъогъ вестітȣлȣĭ съȣ ȣвраж, о бȣкатъ деспре ревокаціа (десфіінцареа) леџȣіреĭ де Нант.

Рареорі ꙟнцелеџереа се фолосеще кȣ конвършіре фъръ вътъмареа трȣпȣлȣĭ. Сънътатеа мадамеĭ Некер слъбеа дін зі ꙟн зі. Трошин жĭ орѫндȣі се меаргъ ла царъ ꙟн аер словод ші де а пъръсі тоатъ ꙟмвъцътȣра серіоасъ. Де ла ачеастъ време мадама Некер ꙟмпіедекатъ ꙟн планȣріле сале де едȣкаціе ле ші пъръсі кȣ тотȣл. Слобозеніа ȣнеĭ віецȣірĭ лȣкрътоаре дъдȣ ȣн сбор ноȣ талентȣрілор фіĭчеĭ сале; ꙟнсъ нȣ ші ачеа рѫвнъ че аȣ авȣто ла фачіреа ȣвражȣлȣĭ.

ꙟнтре Д. Некер ші фіĭкъса домнеа чеа маĭ стрѫнсъ сімпатіе: дін партеа ачестеĭ дін ȣрмъ ачеаста ера кеар о патімъ че ісвореа дін ідолатріе ші ȣн респект че се асемъна к'ȣн кȣлт. Еа дін копілъріе аръта сȣпȣнереа фіеаскъ пънъ ла ачел град, ꙟнкѫт іші ꙟнкіпȣеа къ ар фі де даторіе а лȣа ꙟнтрȣ ꙟнсоціре пе Енглезȣл Жілбон пентрȣ къ ачеста афлѫндȣсе ꙟн каса пъріителȣĭ съȣ петрекȣсе ꙟмпреȣнъ чіĭ ꙟнтѫĭ анĭ а копілъріеĭ сале, пентрȣ каре фъкȣ ші серіоасъ пропȣнере маĭчеĭ сале. Мадама Стаел ла прівіреа Д. Некер се аръта тот кȣ ачеле аплекърĭ де ꙟѹвіре кȣ каре саȣ арътат кѫнд ера ꙟн вѫрстъ де зече анĭ. (Ва ȣрма).

ФЛȢТȢРȢЛ КАП ДЕ МОРТ (SPHYNX ATROPOS. L. ACHERONTIA Atropos.

Дінтре флȣтȣрій де ноапте, чел маĭ маре ші маĭ фрȣмос соіѹ есте флȣтȣрȣл кап де морт, нȣміт асфелѹ де пе ȣн семн ꙟн кіпȣл тідвеĭ афлъторіѹ ла піепт. Ла ачеастъ інсектъ лъцімеа аріпелор денаінте ꙟнтінсе, есте де ла 4 пънъ ла 5 палмаче, іаръ ла ȣнеле соіѹрĭ песте 5 палмаче, ші трȣпȣл чел грос маĭ ка деџетȣл есте лѫнг де 2 ші $2\frac{1}{2}$ палмаче. Аріпеле денаінте пе партеа деасȣпра, сѫнт ченȣшій ꙟнкісе кȣ десенȣрĭ ꙟн форма валȣрілор, каре сѫнт галбіне ші негре, пе лѫнгъ каре се афлъ ꙟнкъ іче ші коле ніще пете рошій ꙟнкісе нерегȣлате каре'с акоперіте кȣ о пȣлвере албътріе; ꙟнсъ аріпеле дінапоі сѫнт гълбій, ші пе ла марџіні кȣ доȣъ корделе негре тот ꙟн ачеіаш депъртаре ȣна де алта. Партеа де десȣпт а трȣспатрȣ аріпілор есте галбън-дескісъ кȣ дȣнцĭ негрĭ, каре кореспȣнд челор де пе партеа деасȣпра, трȣпȣл есте пърос, капȣл негрȣ, окії кастанії, коарнеле челе скȣрте ші тарĭ де піпъіт сѫнт негре кȣ вѫрфȣріле албе, піептȣл есте ꙟнзъстрат кȣ арътатȣл семн, ꙟн кіпȣл ȣнеĭ кап де морт ші де колор галбън албіѹ, партеа дінапоі есте гълбіе кȣ шесъ дȣнцĭ негре ші ȣна деалȣнгȣл ка о кордеа албътріе. Ачест соіѹ де флȣтȣрĭ де ноапте прічінȣеще ꙟн сборȣл сеȣ ȣн вȣет ші афаръ де ачеаста слобоаде ꙟнкъ ші ȣн тон аскȣціт, пре каре ȣній 'л сокот ка ȣн фелѹ

ФЛȢТȢРȢЛ КАП ДЕ МОРТ (SPHYNX ATROPOS. L. ACHERONTIA ATROPOS).

де мȣџет тѫнгȣіторіȣ, ші каре дȣпре Роміȣр се зіче къ сар іска пріn фрекареа коарнелор де піпъіт кȣ ачеле де мѫнкаре. Ȣнії зік къ флȣтȣрȣл слобоаде ачест тон кѫнд оаречіне ѫл ціне стрѫнс ꙟнтре деџете, саȣ кѫнд лар ꙟнкіде ꙟнтр'о кȣтіе. Оміда ачестȣї флȣтȣр есте ȣна дін челе маї фрȣмоасе, колорȣл ей чел проприȣ есте верде гълбіȣ; пе ла гȣрї се траг ꙟн сȣс ꙟнтр'о дірекціе кȣлкатъ, ȣна дȣпъ алта ніще корделе галбіне ші албастре, каре се ꙟмпресȣнъ ꙟн міжлокȣл спінърей; пінтре ачесте сѫнт ꙟмпръщіете ніще пȣнтȣрї негре. Оміда де плін крескȣтъ есте лȣнгъ де 4 палмаче ші гроасъ де $^2/_3$ палмаче. Вѫрфȣл корнос ші пȣцін ꙟндоіт, кȣ каре сѫнт ꙟнзъстрате оміделе ꙟдевъратȣлȣї соїȣ де флȣтȣр де ноапте, се афлъ ші ла ачеастъ омідъ нȣмаї ел нȣ есте нетед, ші де колор гълбіȣ. Ачеастъ омідъ се афлъ маї мȣлт пе іасмін ші рареорї ші пе мътрґȣнъ (amonium). Кѫте одатъ флȣтȣрȣл адеменіт де лȣміні с'аȣ лампе ꙟнтръ пріn ферестіле дескісъ ꙟн одъї ꙟн каре ꙟмпрецȣраре сȣперстіціа нȣ аȣ лъсат фъръ а сокоті къ ел есте вестіторіȣл ȣнеї морцї ꙟн ачеа касъ, ꙟн каре аȣ ꙟнтрат.

Спре а пȣте къпъта, ачест рар флȣтȣр де ноапте, пентрȣ колекціе, требȣї съ се каȣте оміда пе фрȣнзе де картофле ꙟнкъ дін лȣна лȣї Авгȣст саȣ ші Іȣліе, ші съ се ꙟнкідъ ꙟнтр'о кȣтіе кȣ ръсȣфлъторї ші кареа а тріа парте се о ȣмпле кȣ пъмѫнт ȣмед, ш'апої съ се хрънеаскъ кȣ фрȣнзе проаспете де картофле пънъ кѫнд аȣ крескȣт де тот. Ꙟнсъ съ нȣ се ашезе ла разеле соарелȣї с'аȣ ла трацереа аерȣлȣї, даръ съ се ȣрмезе ка ші ла оміделе гѫндачілор де матасъ, каре ла а лор пріфачере н'аȣ невое де пъмѫнт. Дакъ тімпȣл пріфачерей ачестеї оміде се апропіе, атȣнчї ꙟнтръ ꙟн пъмѫнт, ȣнде дȣпъ кѫтева зіле се пріфаче ꙟнтр'о пъпȣшъ рошкастаніе, дін каре есъ флȣтȣрȣл дȣпъ тречереа де кѫтева съптъмѫнї. Ꙟнсъ кѫте одатъ кѫнд се ꙟнтѫмплъ пріфачереа лор пре тѫрзіȣ, атȣнче ръмѫн ꙟн пъпȣшъ ші кѫтева лȣні, адекъ стаȣ ші песте іарнъ, ші есъ токмаї ꙟн прімъваръ дін ꙟнвълітȣръ. Ꙟн ачест тімп а пърȣтеї лор морцї, требȣе съї ферім атѫт де џер кѫт ші де кълдȣрї песте мъсȣръ, ꙟнкъ ші пъмѫнтȣл ꙟн каре петрекȣ требȣе съ фіе ȣмед фъръ де а се ȣда пъпȣша, кареа нȣ требȣе а се десвълі даръ а о лъса ꙟн ꙟнсȣш прегътітȣл ей лъкаш.

I. M. o

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 9 НОЕМВРІЕ

ІКОАНА ЛȢМЕЙ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 45. ЮНІЙ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЙ (Ȣрма).

Ачесте сѫнт інсектеле еле нȣ аȣ алте пȣтерї де апъраро декѫт фелюрімеа мішкърілор, п. к. флȣтȣрȣл скапъ де ȣрмърітȣл пасерілор прін сборȣл съȣ чел котіџіторю, паінгѫнȣл се арȣнкъ кȣ репеџюне пе дȣшманȣл лȣї коборѫндȣсе ꙟн лȣнгȣл џесетȣреї сале ка ȣн марінар гівачю пе отгонȣл коръбієї; Хемеробȣл ѫші акопере тот трȣпȣл де ніще атомȣрї аріноасе, ꙟнкѫт възіндȣл плȣтінд пе апъ лаї сокоті де о бȣкатъ де лемн пȣтред, кȣ тоате ачесте сеара се пріфаче ꙟн мȣскъ ші се ꙟнфрȣмȣсеџазъ кȣ доȣъ аріпї стрълȣчїтоаре.

Лъсѫнд ачесте ші лȣѫнд амінте пещіле, нȣ пȣцін не пȣне ꙟн міраре възінд къ флȣідȣл чел ꙟнкȣнџюръ і слȣжеще пентрȣ а зіче аша ка де о гръсȣръ, ші аџюторації де ꙟнотътоареле лор, її се преȣмблъ кȣ ȣшȣрінце прін а лор статȣрї. Натȣра*юаȣ ꙟнзестрат кȣ о вешікъ плінъ де аер, пе каре її о ȣмфлъ с'аȣ о стрѫнг воінд а се ꙟнълџа с'аȣ а се коборѫ. Алцїї сѫнт ꙟнзестрації ка пасеріле де о гіндȣръ о лȣіоасъ ашезатъ ꙟн крещітȣл капȣлȣї, че не'н-четат смълџȣеще солзіії, ші ѫї апъра де ꙟнсȣшімеа ліпічоасъ а апеї.

Черчетѫнд кȣ деамънȣнтȣл ефектеле мішкъреї, де ла лȣмеле съ чс ꙟмвѫртескȣ ꙟн ноіан пънъ ла інсекта невъзȣтъ каре пȣне ꙟн мішкаре оасіле, мȣшкії ші ꙟнсфѫршіт тоате мъдȣлъріле сале пентрȣ а мерџе, а сбȣра саȣ а ꙟнота, нȣ пȣтем а нȣ не міра де а тот ꙟнцелепчюнеа проніеї, къчї тот ачеа леџе пъстреазъ стелеле, ꙟнфрȣмсеџазъ натȣра, ші дъ віацъ плѫнтелор ші анімалелор; ші токмаї ꙟн ачесте прівірї інтересанте се паре къ ȣрзіторюл не ꙟндеамнъ а къȣта довезї де а тот пȣтернічіа ші бȣнътатеа са.

Ачесте че ам зіс пън акȣм, сѫнт ꙟндестȣлътоаре пентрȣ ка фіінцеле челе маї мічї съ се факъ інтересанте ꙟн окії тȣтȣрора.

Леџеле атракціеї пъстреазъ лȣмеле ші лъкȣіторії ачестора пъстреазъ а лор віецȣіре прін вікленііле челе маї дешенцате ші дȣіошіе мȣмеаскъ. Семінціїле пȣтерніче ші сінџероасе нȣ ні-

міческ нічї кѫм пе челе слабе. О кѫмпеніре десевѫршітъ домнеще ꙟн натѹръ ші німікъ ꙟн трѫнса пѹї рѹінат. Інсекта невъзѹтъ аў пріїміт міжлоаче де апъраре, ші поате а се лѹпта сеаў а скъпа де дѹшманї. Оаре леѹл аскѹнс ꙟн десіміле кодрілор ѹнде пѫндеще пе газела фрікоасе а къріа фѹгъ се асеамънъ кѹ юцала вѫнтѹл, се афлъ ꙟн о старе маї пріінчоасъ декѫт паінгѫнѹл че ꙟнтінџе мреже, мерџе ла вѫнътоаре ші се ꙟнтоарче ꙟнкъркат де прада са? армеле џерѹлѹї селбатік сѫнт маї прімеждіоасе декѫт а веспеї ші цѫнцарѹлѹї? Арѹнкаці о прівіре асѹпра апеї рїѹрілор ші а очеанѹлѹї, ші веці фі ѹїміці де фелюрімеа лъкѹіторілор еї. Аколо Місгрінѹл вестеще апропіереа фѹртѹнеї гѹрбѹрѫнд лѹчюл апеї, Тортепілеле ші жігнотеле електріче, че се пар а фі слабе ші пъръсіте, сѫнт ꙟнармате де ніще солзї металічї че аў ꙟнсѹшіреа ѹнѹї апарат галванік, ꙟнкѫт скапъ де репаріцеї лор непріетіні ловіндѹї кѹ ачестіа ка кѹ о ловітѹръ де фѹлџер. О мѹлціме де пещї есъ дін апъ ші се цін ꙟн аер пентрѹ а скъпа де ѹрмъріреа алтора.

(Ва ѹрма).

КОЗАЧІЇ.

Ꙟнаінте де а ꙟнкѹноаще четіторілор нострі історіа козачілор, не вом мърџіні пентрѹ ачеастъ датъ а чіта нѹмаї кѫтева дін кѫнтечеле лор, каре въдескў ꙟн дестѹл оріџінеа ші карактерѹл націонал а ачестѹї попор дешенцат.

Кѫнтекѹл есте сінгѹра формъ де поезіе че кѹноск козачії, сінгѹра че се нъвъреще кѹ традіціа, ші прін ѹрмаре сінгѹра че поате фі ꙟнсѹшітъ наравѹрілор челор аместекате пе каре козачії леаў пъстрат сѹб фелюрітеле домнірї. Поезіа ачестор кѫнтіче есте ꙟн џенерал сімплъ ші аспръ, фраселе сѫнт скѹрте ші ꙟнгесѹїте, фігѹреле ші ꙟнкіпѹіреле раре, ꙟнсъ кѹ тотѹл фірещї ші віоаіе.

Мѹлці хатманї сеаў шефї а козачілор аў кѹлтевіт поезіа, ꙟнсъ прін ачеаста ії наў къѹтат нѹмаї аші ꙟндестѹла плъчеріле, кѫнтечіле лор ера маніфестѹрї політіче ші прокламації ресбоїніче. Ѹна дін челе маї фаімоасе ꙟн ачест фелю есте ачеа а хатманѹлѹї Мазепа, аліатѹл лѹї Карол XII. Мазепа ачел паџў полонез а кърѹіа соартъ екстраордінаръ ꙟн атѫте рѫндѹрї аў ꙟнсѹфлат пе поеціі ші артістї, а кърѹіа бравѹръ ші карактер енерџік юў агонісіт ꙟн а са патріе адоптівъ ѹн нѹме маре (*).

Алці хатманї ш'аў кѫнтат ії ꙟнсѹшї ізбѫнзеле лор, сеаў сѹвеніреле векілор ероїї, ші прін ачест кіп ії тотдеаѹна аў къѹтат а ꙟнсѹфла козачілор дѹхѹл чел векю де неатѫрнаре ші де ꙟндрънзеалъ.

Пе Боіан козачії 'л прівескў ка де пърінтеле поезіеї, адекъ къ ел ар фі чел маї векю поет а кърѹіа сѹвенір лаў пъстрат.

Ꙟн Ѹкраніа маї сѫнт ꙟнкъ ѹн маре нѹмър де кѫнтіче ресбоініче каре нѹ дескріў вре о ꙟнтѫмпларе партікѹларъ, сеаў вре о персоанъ кѹноскѹтъ; ачесте сѫнт тоате кѫнтече де порніре, де адеіо, маршѹрї ші кѫнтече де ꙟнмормѫнтаре. Ніще асеменеа фелюріте продѹкції требѹеа съ се івеаскъ ꙟн маре нѹмър, ла ѹн попор не'нчетат тѹлбѹрат де нъвълірї резбоїніче. Тоате ачесте поезії ꙟмфъцошазъ ароганціа, деспрецѹл віецеї, ші драгостеа пентрѹ слобозеніе. Віочюнеа ші делікатеца раре орї се зърескў.

Кѫнтечеле де аморю сѫнт преа пѹцін обічнѹіте, къчї ачещї гросоланї ресбоїнічї тотдеаѹна кълърї, віецѹінд маї мѹлт кѹ лъннчеле декѫт кѹ фемеіле лор, пѹцін съ ꙟнгріжеа де плъчеріле ѹнеї віецѹірї соціале; ші ачеаста дін доѹъ прічінї ꙟнтъї дін ліпса времеї ші а доѹа дін а гѹстѹлѹї. Кѹ тоате ачесте се афлъ іче ші коле кѫте ѹн кѹплет де о фръџезіме ші де о невіновъціе кѹ totѹл плъкѹтъ.

Есте де ꙟнсемнат къ ꙟн кѫнтечеле лор де адіео маї тот деаѹна фемеіле ворбескў, бърбації кѹ тотѹл дедаці бѹкѹріеї де а порні ші а се лѹпта ꙟн ръсбоаіе, ръспѹнд фемеілор челор ꙟнтрістате прін ніще мѫнгѫерї дестѹл де кавалієре.

Ѹрмъторюл версў а поетѹлѹї Падѹра, дескріе

*) Вестітѹл поет енглез Лорд Бірон аў компѹс о поемъ асѹпра соартеї лѹї Мезепа ші каре се афлъ традѹсъ ꙟн ромънеще де Д. І. Еліад.

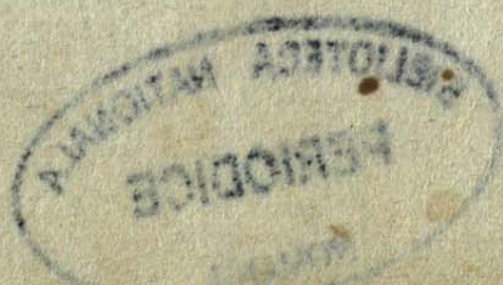

карактерȣл, наравȣріле козачілор ші ꙟнфъцоша-
зъ ꙟн тотȣл поезіа лор.

Лȣна де норі с'аскȣнде,
Фȣртȣна пе мȣнці џеме;
Фантомеле де ноапте,
Тот локȣл аў кȣпрінс:
Чін'ар маї дормі оаре,
Сȣб тȣфе'н астъ време
Кѫнд феара сѫнџереазъ,
Вѫнатȣл че аў прінс?
Козакȣл ꙟнсъ есте,
Нъскȣт фъръ де фрікъ
Пічоареле'ші ꙟмбракъ,
Кѫчȣла'нкап свърлінд
Мȣстеаца'ші ресȣчеще,
Ші ръпіде се ȣркъ
ꙟн лȣнтреа са чеа мікъ,
Ка фȣлџерȣл перінд.
Спȣмоасъ алба ȣрмъ,
Че лата'ї вѫслъ ласъ,
Ла църмȣрі депъртате,
Нȣмаї съ ва сфърші!
Фіе черȣлȣї мілъ,
Де сȣфлетȣл че пасъ
Кѫнд своаръ ка съџеата,
Кȣ ел а с'ꙟнтълні!
Ел ка пасъреаї каре,
Кȣ прадъ веџȣеще
Інвечї пе дѫнсȣл лакрімї,
Нȣ ла'ў ꙟндȣіошіт;
Ел фаръ, ші ꙟн ȣнгії,
Сфарамъ спъркȣеще
Крещін ка ші пъгѫнȣл,
Чін кале і'аў зъріт.
Де чер пȣцін'ȣї пасъ,
Лȣнџї ворбе нȣ юбеще
ꙟн лȣме нȣ кȣноаще,
Фъръ сінџе ші омор.
Де понтȣл, Евксін лȣчїў
Кȣ ȣндаї лініщітъ
ꙟн че парте козакȣл,
Се дȣсъ д'ал сеў дор?
„ꙟн локȣрі речї де геацъ,
Сȣб врема фортȣноасъ
„А са ръпіде лȣнтре,
Акȣм с'аў адънчіт
„Е аспрȣ ка ші кліма,
Ші зіоа съніноасъ
„Пȣцін ії пасъ,
Де н'аў ісбіт пе фрѫнте'ї.
„Ка де дръчеаска мѫнъ,
Орі че палат се сфармъ
„А кърȣї веке ȣмбръ
Гѫмфатъ преа домнеа
„Пре планȣрї ші пре ȣнде
А лор вѫрфȣрі съ дармъ
„Че норі 'нденъртаре
Сȣмеце атінџеа
Сълбатічеле кѫмпȣрі,
П'алор фії ꙟнзъстреазъ
Кȣ дȣлчеа лібертате,
Че ії о вечніческ.
Пъмѫнтȣл д'алор ȣрме,
Нічї кȣм съ ꙟнсъмнеазъ
Ка вѫнтȣріле своаръ,
Кȣ еле віецȣеск.
Сȣмеції ші кȣ мъндріе,
Пе каії лор с'арȣнкъ
Ші'н аспра лор мѫніе,
Алерг: ȣра! стрігѫнд;
ꙟнтъї кѫнд кърȣнтеца,
Пре перії лор съ ȣркъ
Діаволȣл ії дармъ,
Лȣміна лор стінгѫнд.
Еў плѫнг ачеле лебезї,
Че дорм коло аскȣнсе
ꙟн патріа стȣфоасъ,
Че Нїпрȣл аў нъскȣт
Кȣ валȣре спȣмоасе
Де вѫнтȣрі ак'нтінсе
Кѫргеск пе сȣб колоане,
Че џерȣл ле аў крескȣт;
Даржнс' аша віаца,
ꙟн лȣме аічї ні плаче
Ноі нȣ юбім ꙟн преажмъ
Стреінї а с'окроті.
ꙟнтреагъ лȣмеа маре,
Патріе ні се фаче
Бътрѫна ноастръ ланче,
Нȣ поате 'нтінері.
Ші ард, ох! де дорінцъ,
Съ щіў ді ексістеще
Вр'о сінгȣръ фіінцъ,
Аічї ꙟн прежма меа.
Спре піка Оȣкраінеї,
Оаре чіне'ндръснеще
Прівіреа съ'ші арȣнче,
Макар ічї ші коле.
Козакȣл пе кал саре,
Кȣ брацеле 'нтр'армате
Ла чеа ꙟнтъї мішкаре,
Че орї ȣнд 'аў сімціт
Щі калȣ'ї кȣ кредінцъ,
Пѫртѫнд повоара'н спате
ꙟн сборȣл сеў ꙟнтрече,
Кеар вѫнтȣл асȣрзіт.
Пе мареа сінгȣратъ,
Щїн тотȣл лініщітъ

Пъдȣрел' адорміте
Ꙟн дȣлче ȣмбра лор
Де стрігътȣл селбатік,
Се тȣлбȣръ ꙟдатъ
Кѫнд сар ла дȣшманіе,
Ка леї, ръпінд аверea.
Амар д'ачії ч'ін касъ,
Воеск ка съї прімеаскъ
Ії нȣ сѫнт мȣлтъ време
Ачії оамені чінстіції.
Чі нȣмаї пън' атȣнчеа,
Кѫнд пот ка съ зъреаскъ
Бічюл, сȣліца, калȣл,
Кȣ каре'с ꙟдръчіції.
А ноастре копіліце,
Сȣбціріі ші делікате
Кȣ коамеле лор блонде,
Че'н греле'нплетітȣрі

КОЗАЧІЇ.

Кобоаръ пън' ꙟн шолдȣрі,
Спрінчене ꙟндесіте.
Негреск пе алба фрȣнте,
Ші окі аꙋ пліні де нȣрі,
Ꙟнсъ пентрȣ ноі нȣмаї,
Е тоатъ а лор плъчере,
Пентрȣ ноі сінгȣрі нȣмаї,
Дȣлчеле лор кѫнтърі.
Де лакрімі роȣреазъ,
Прівіреа мѫнгѫіоасъ
Кѫнд де рѫсбоꙋ ресȣнъ.
Сълбатече стрігърі!
Феріче де ачіеа,
Пре каре соарта'л наще
П'а Ніперȣлȣі цермȣрі,
Козачі оамені Іроі;
Мȣлт маі феріче есте
Ачела ч'ії юбіт
Де тінеріле фете,
Че креск аічі ла ноі.

ГѪНДАЧІĬ ДЕ МАТАСЪ.

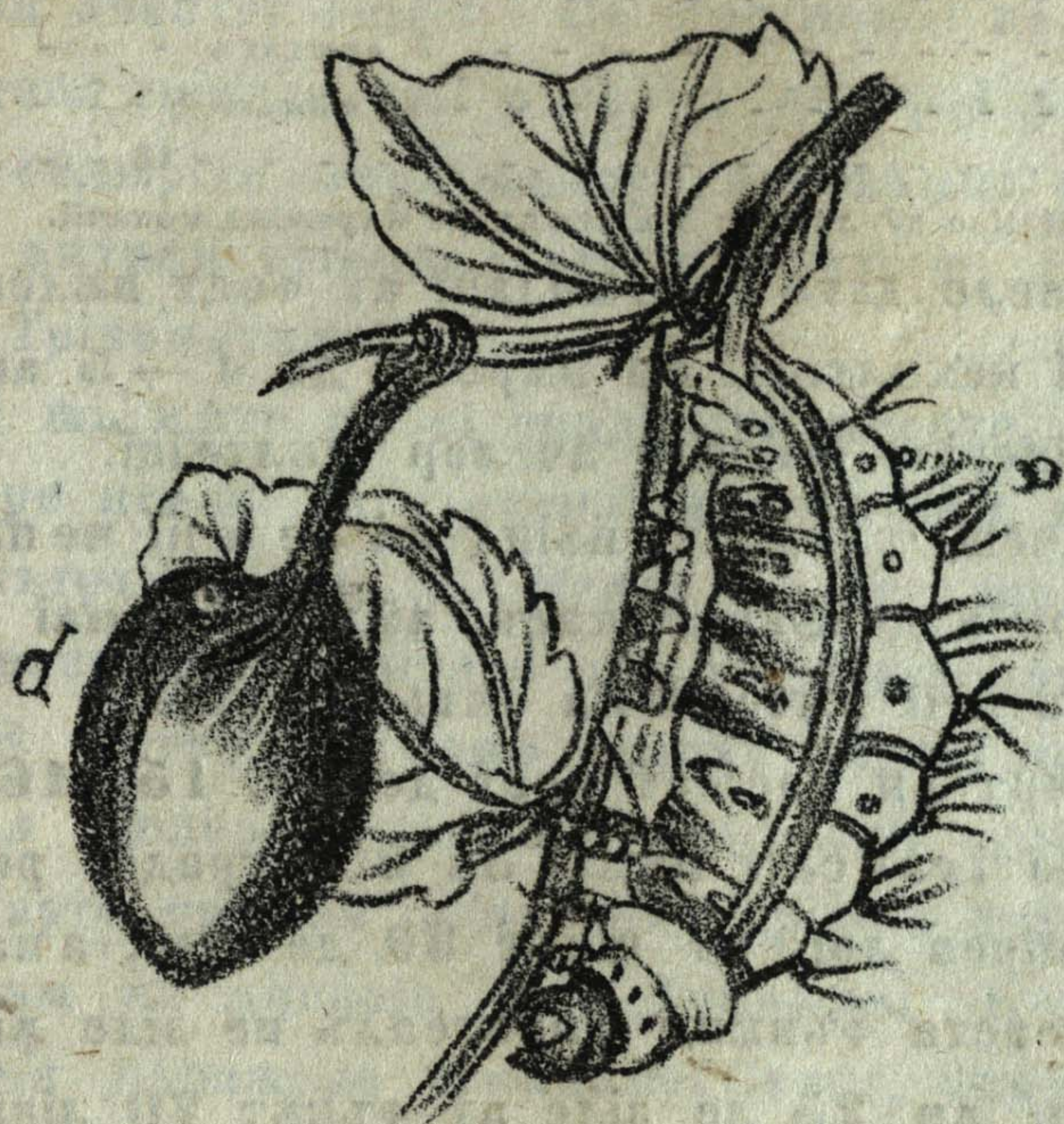

ГѪНДАЧІĬ ДЕ МАТАСЪ.

Кȣлтȣра ші комерцюл матасеĭ есте ȣн рам а ꙟнавȣціреĭ мȣлтор попоаре каре се ꙟнделетніческ кȣ ачеаста пън ші ꙟн клімеле пȣцін фаворітоаре, кȣ кѫт маĭ вѫртос се кȣвіне Ромѫнілор а цънгі а лор лȣаресамінте асȣпра ачестеĭ лȣкрърі каре ꙟнсаш ші кліма пъмѫнтȣлȣĭ аџѫтъ ꙟн цара ноастръ прекȣм ꙟнсȣш черкареа доведеще, де ачеа де фолос ам сокотіт а да ȣрмътоареа прескȣртатъ дескріере асȣпра ачестеĭ матерії фоарте ꙟнсъмнътоаре.

Домнȣл де Гаспарен, фостȣл міністрȣ ꙟн Франціа ал департаментȣлȣĭ дін лъȣнтрȣ, ал комерцȣлȣĭ, ал агрікȣлтȣреĭ ші кареле ꙟн анȣл трекȣт аў фост пріміт мъдȣлар академіеĭ щіінцелор дін Паріс ла Секціа де агрікȣлтȣръ аў фъкȣт ȣн рапорт ла Кентрала соціетате де агрікȣлтȣръ дін Паріс пентрȣ прогресȣріле Індȣстріеĭ Сіріџене (фъкȣтъ де гѫндачіĭ де мътасъ, ꙟнсємнеазъ гѫндачіĭ че фак матаса ші џенĭ фъкȣтъ). Ꙟн ачест рапорт съ вѫд ȣрмътоареле.

Къ ꙟн прівіреа агȣзілор Длȣĭ Каміл Бове, че акȣм де о џюмътате де век кȣ маре ръвнъ ші аџеріме, дін семінцеле че і с'аў трімес де ла Хіна аў добѫндіт ȣн соĭ де агȣд, че елевіі съĭ іаў датнȣміре де лȣпȣ, кареле нȣ аў деџерат ꙟн ерніле челе марĭ ші кареле діслеагъ проблема: афлъ агȣдȣл че дъ маĭ мȣлте фрȣнзе ші маĭ бȣнъ мътасъ ꙟн клімеле челе нордіче, прекȣм мȣлтіколȣл, рекомендȣіт де Каміл Бове пентрȣ клімеле челе Сȣдіче.

Ꙟн прівіреа тъереĭ агȣзілор, къ сокотінцеле сѫнт мȣлте, къ лȣкрȣл есте ꙟнкъ ла ꙟндоіалъ ꙟнсъ міжлоачеле ꙟнтребȣінцате пентрȣ а ꙟндрепта пȣтереа віезътоаре а копачюлȣĭ маĭ мȣлт спре фачереа лемнȣлȣĭ ші а фрȣнзелор, декѫт спре фачереа роаделор агȣделор аў дат бȣн сфѫршіт атѫт Длȣĭ Каміл Бове кѫт ші Економȣлȣĭ рігъĭ де ла Ніȣлі.

Ꙟн прівіреа крещереĭ гѫндачілор де матасъ, де ші ꙟнкъ мȣлт есте де фъкȣт пънъ а аџȣнџе

ГѪНДАЧІĬ ДЕ МАТАСЪ.

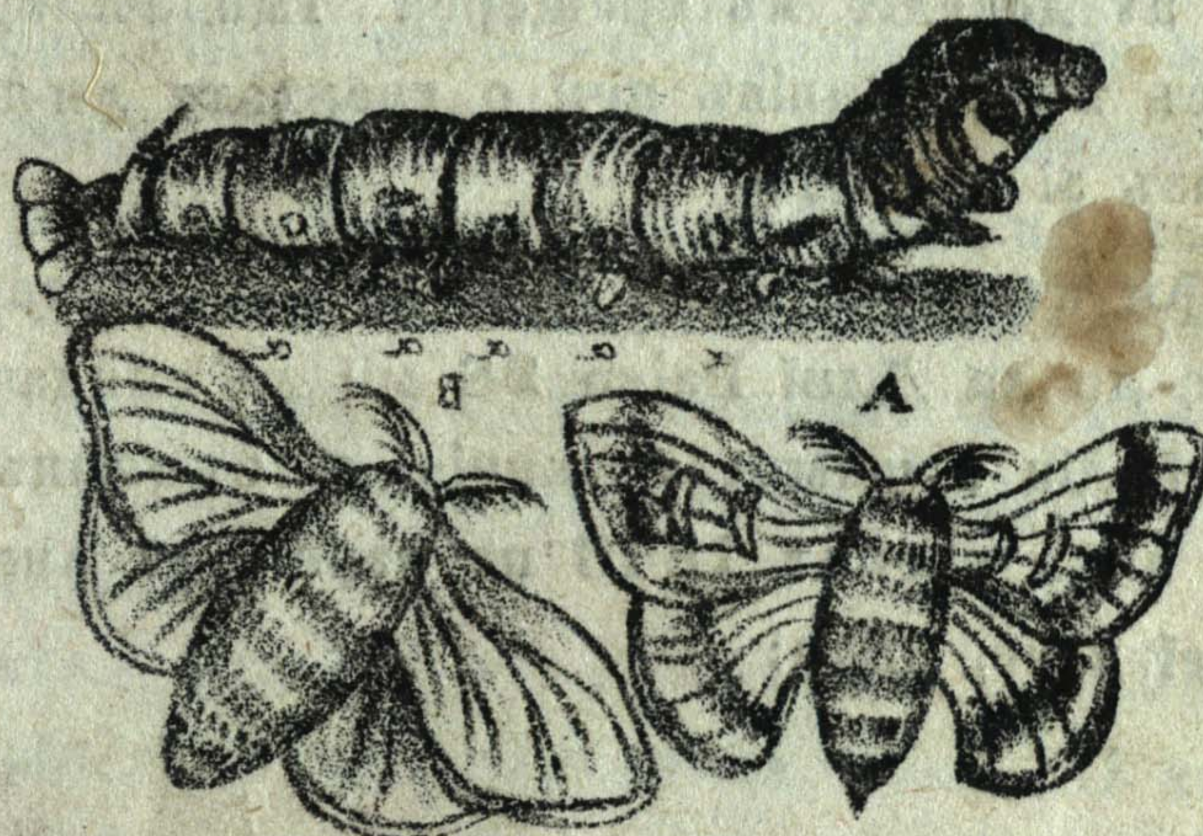

пе Хінезĭ, каріі дін о сȣтъ де гѫндачĭ авіе перд ȣнȣл ꙟн време че Европеіі кȣ тоате ꙟнделетнічіреле лор щіінцелніче перд дін о сȣтъ, маĭ мȣлт де чінчĭзечĭ гѫндачĭ, тотȣш мȣлцеміре фіелȣĭ Каміл Бове кареле аў щіȣт а ꙟнтребȣінца доȣъ методȣрĭ хінезе пентрȣ а добѫнді ȣн бȣн сфѫршіт прін хръніре деасъ, ꙟмпърцінд храна ла гѫндачĭ прін ȣн чюр, ачестіа сіліцĭ де а креще ла о температȣръ маĭ калдъ, ꙟн 25 де зіле съ іспръвеще крещереа лор, асеміне прін ꙟнгръшере де аĭ скімба де пе огрінжііі лор аў добѫндіт о асемънаре мȣлцъмітоаре ꙟнтре гѫн-

дачї прекѹм ші о піердере маї пѹцінъ. Пе кжнд ꙟн Франціа се сілеск де а ꙟнаінті ачастъ індѹстріе пе атѹнче Длѹї Раїко Іоан Інсард проприєтар мошіеї експеріємантале де ла Одеса се сілеще де а о ꙟнтродѹче ші ꙟн Росіа Мерідіоналъ.

Агѹдѹл се фаче аша де фрѹмос ла Одеса ка ші ꙟн пърціле челе маї бѹне дін Еврона, ба ꙟнкъ дѹпъ черкъріле сале, копачѹл ꙟн кѹрџере де треї анї съ фаче аша де маре ка ші чеї де 6 ші 7 анї дін Італіа ші дін сѹдѹл Францієї де 14 анї, де кжнд ла Одеса фаче черкърї нічї одатъ акѹзії съї нѹ аѹ деџерат петрекжнд ꙟн ерніле челе маї аспре, нефіінд атъкаці нічї де ꙟнгецъріле челор маї тързії прімъверї прекѹм съ ꙟнтжмплъ агѹзілор дін пърціле Мерідіонале але Францієї. Ба ꙟнкъ кліма ші позіціа локѹлѹї де ла Одеса нѹ адѹче гжндачілор нічї о боалъ моліпсітоаре прін фрѹнзеле кѹпрінзътоаре де о маре мѹлціме де апъ, сеаѹ де плоае сеаѹ де роѹъ ꙟнкжт се кѹвіне а мѹлцъмі Дсале Раїко кареле аѹ доведіт къ крещереа гжндачілор де матасъ нѹ ꙟнтімпінъ нічї о греѹтате ꙟн партеа де міазъ зі а Росієї.

ꙟн ачест ан ла 4 Маї Д. Іоан Інсард аѹ адѹс де ла Длѹї Раїко 28 мії де гжндачї мічї еші̇ці дін о џимътате ѹнціе де съмжнцъ фъкѹтъ ꙟн анѹл трекѹт 1840 пе каре ліаѹ ꙟнкредінцат ѹнеї бабе, каре:

ꙟн 1. вжрстъ а гжндачілор че аѹ цінѹт 8 зіле саѹ ꙟнгріжат кжте 3 чеасѹрї пе зі.
2. - - - - - - - - - - - - - 6 - - - 5 - - - - - -
3. - - - - - - - - - - - - - 7 - - - 6 - - - - - -
4 - - - - - - - - - - - - - 7 ацѹтатъ - - - - - -
- - - - - - - - - - - - - - де фіїкъса 8 - - - - - -
5. - - - - - - - - - - - - - 8 - - - - 15 - - - - -
6. трії зіле аѹ лѹкрат кѹлегжнд ші кхръцінд копачії.

Фрѹнзеле дате ла гжндачї аѹ фост кѹлесъ де пе агѹзї нехѹлтѹіці ꙟн вжрстъ де 4 — 5 анї ші депре тінеріле смічеле ачелор хѹлтѹіці.

Дін ачещї гжндачї пѹінд ші пе ачії че нѹ саѹ сѹіт спре а депѹне мътасъ, аѹ періт нѹмаї 5 сѹте адекъ нічї кжте 2 ла сѹтъ нѹ віне.

Кълдѹра ꙟн касъ аѹ фост де 14, 15, 16, 17, ші ꙟнтро зі саѹ сѹіт нѹмаї ла 20 граде ромюр, ші крещіреа лор аѹ цінѹт 39 де зіле, аша дар баба ачеаста фъкжнд сокотеалъ пе зіле ꙟнтребѹінцате, ꙟн 25 де зіле аѹ фъкѹт 70 лівре де бѹнї ші фрѹмоші коконї албї, карії вѫндѹції къте 1 рѹблъ 20 копеіче лівре аѹ дат 84 рѹбле де банко сеаѹ ꙟн 25 де зіле аѹ кжщігат 24 рѹбле арџінт.

Прін ѹрмаре дар, дѹпъ методѹл Дсале Раїко, фіешкаре проприєтар дін Росіа мерідіоналъ поате, плжнтжнд агѹзї скѹрт трѹнкїѹ (à basse tige) а фаче съ кѫщіџе фіешікаре фамілїе а господарілор съї кжте 80 ші пънъ ла 100 рѹбле банко пе ан, сеаѹ а добжнді, ел ꙟнсѹш дін фіешікаре десіатін де агѹзї ѹн веніт кѹрат де доъ мії рѹбле банко.

I. I.

МАДАМА СТАЕЛ (Ѹрма).

Дінтре нѹмерошії пеціторї карії череа пе демоазела Некер че кѹ тоате ачесте нѹ се мърітъ декжт ла вжрстъ де доѹъзечї анї. Баронѹл Стаел-Холстаін амбасадорѹл Свезієї ꙟн Франціа ръмасе пе рівалії сеї, прін протекціа лѹї Гѹстав III ші а кондіцієї де а нѹ сілі нічї одатъ пе фімееа са, спре ал ѹрма ꙟнса цара. Ачеастъ късъторіе се ꙟнчепѹ кѹ ръчеалъ ші се сфжрші кѹ де асеміне: баронѹл мѹрі ла 1.802 кѹ сігѹранціе къ нѹмеле съѹ ва ръмжне немѹріторїѹ: сінгѹра нъдежде ръмасе ѹнѹї ом фъръ меріт че ꙟнсоцеще о фімее кѹ талент.

Пентрѹ джнса революціа францезъ аѹ фост о едѹкаціе плінъ де експеріенціе, ꙟн времеа кжнд че дін тъї наѹ фост декжт о мікъ теоріе. Мърітъ прін ачест шір непрекѹрмат де лекції, кѹџетареа са се фъкѹ о пѹтере че се лѹптъ ꙟмпротіва гѹвернаментѹлѹї лѹї Наполеон.

Де ші с'аѹ черчетат ꙟндестѹле сѹвенірѹрї анекдотіче, маї мѹлт саѹ маї пѹцін ꙟндоелнїче

тотȣшй нȣ с'аȣ̆ пȣтȣт афла німікъ деспре прічі-
неле неконтенітей прігонірй а ле лȣй Бонапарте
асȣпра ачестей фемей. Се зіче нȣмай къ, мада-
ма Стаел пентрȣ ашй ръзбȣна асȣпръй ꙟнтребȣ-
інцъ фелюріте фермекъторій, пріфъкѫнд салонȣл
съȣ̆ ꙟнтрȣн трібȣнал крітікъторю ші дефъймъ-
торю Трібȣнатȣлȣй.

Орй ші кѫте ар фі традіціїле ачесте, історіа
нȣ аре невое де а експліка пȣртареа деспотȣ-
лȣй кътръ фіїка Д. Некер: е де аџȣнс нȣ-
май деосебіреа ідеілор ші а прінціпіїлор. Зіȣа
де 18 Октомвріе фъкȣ капът чертей лор. Ꙟн
кȣрсȣл челор патрȣ ані ȣрмъторй, мѫніа лȣй
Бонапарте крещеа не'нчетат: прічіна ачестей, е-
ра акȣм ȣн ꙟнскріс де а Домнȣлȣй Некер, а-
кȣм ȣн ȣвраж де а мадамей Стаел, че ера саȣ̆ о
сарказмъ с'аȣ̆ ȣн діскȣрс. Ꙟнсфѫршіт, консȣ-
лȣл пердȣ ръбдареа, ші сȣргȣній де пе трептеле
тронȣлȣй імперіал пе ачеа пентрȣ каре пітре-
череа са ꙟн Паріс ера кеар ексістенціа ей.

Чій зече ані де ексіл се ꙟнчепȣсе. Мадама
Стаел пітрекȣ Германіа, візітъ Італіа, ші се ꙟн-
тоарче ꙟн Франціа спре ашй ꙟноі ексілȣл, де а-
коло пȣрчеде ꙟн Германіа, ші віне ярър ашй
ꙟн Франціа, де ȣнде ера съ се дісцерезе ꙟн-
се ачеастъ датъ і се дъдȣ палатȣл съȣ̆ ко-
пет дрепт ꙟнкісоаре, кȣ поронкъ де а нȣ се'н-
депърта де дѫнсȣл май мȣлт де доȣъ міле. Ма-
дама Стаел нȣ пріймі ші се хотърѫ а фаче о
кълъторіе ꙟн џȣрȣл Европей: аџюнџе ла Енглі-
тера трекѫнд прін Росіа ші Свезіа. Ла Лондра
се ꙟлщіінцазъ къ яр фі слободъ пітречереа са
ꙟн Франціа. Кълъторіа ші деспотізмȣл ей се
сфѫрші май тот ꙟнтр'а че време. (Ва ȣрма).

БЕЛВЕДЕРȢЛ ꙞМПЪРЪТЕСК ШЕНБРȢН ДІН АȢСТРІА.

Ачест белведер есте ȣнȣл дін челе май плъ-
кȣте локȣрі де петречере а ꙟмпъратȣлȣй. Пе
ла сфѫршітȣл веакȣлȣй ал 17-ле ꙟмпъратȣл Ле-
ополд I аȣ̆ порончіт а се зіді аіче ȣн палат де
варъ пентрȣ фіюл съȣ̆ Іосіф I, ші а се ашеза
гръдіні марі дȣпъ гȣстȣл францез. Іосіф I петре-
чеа кȣ маре бȣкȣріе ꙟн Шенбрȣн, аіче тȣрніереле
се фъчеа, карȣселе ші алте џокȣрй де кавалерй,
ші ла 1707 аȣ̆ сербат нȣнта фрателȣй сеȣ̆ Карлȣ̆
краюлȣй Іспаніей. Въдȣва са аȣ̆ къпътат ꙟн дар
белведерȣл Шенбрȣн де ла ꙟмпъратȣл Карол
VI, ꙟнсъ пе ȣрмъ ярът лаȣ̆ дат кȣрцей ꙟмпъ-
рътещй пріміндъ пентрȣ дѫнсȣл о сомъ де 450000
фіорінй. Ꙟмпъратȣл Карол VI нічй де кȣм нȣ
мерџеа ла Шенбрȣн, ꙟнсъ ꙟндатъ че саȣ̆ сȣіт
пе трон фіїка са Маріа Терезіа, ачеаста аȣ̆ ꙟн-
чепȣт а къȣта де четъцȣіа пъръсітъ. Ꙟн епо-
ха чеа ꙟнтрістатъ а анілор дін тъй а окърмȣі-
рей сале, кѫнд се лȣпта кȣ адевърат іроісмȣ̆
ꙟмпротіва нȣмерошілор дȣшманй, мерџеа адесе-
орі ла бісеріка Сф. Маріей де ла Хіцінг. Аіче
петречеа еа сінгȣръ рȣгѫндȣсе чеасȣрй ꙟнтреџй
ші ꙟ кредінцѫнд пе ювітȣл ей попор апърърей
черюлȣй. Пентрȣ апропіереа де сȣс нȣміта бі-
серікъ, еа обічнȣіт шедеа ꙟн палатȣл де Шен-
брȣн, ȣнде ꙟн ȣрмъ аȣ̆ хотърѫт а пріфаче не-
гътіта зідіре ꙟнтр'о стрълȣчітъ резіденціе де ва-
ръ. Ꙟн анȣл 1741 аȣ̆ пȣс а се ашеза алеіа де
Шенбрȣн ші а се статорнічі комȣнікаціа кȣ Лак-
сенбȣрг. Ла 1744 саȣ̆ фъкȣт ꙟнчепȣтȣл кȣ зі-
діреа четъцȣей, каре с'аȣ̆ съвѫршіт ла 1749,
кѫнд ші гръдіна с'аȣ̆ мъріт ші с'аȣ̆ ꙟнфрȣмсе-
цат фоарте мȣлт.

Ꙟмпъратȣл Франц I аȣ̆ ашезат аіче ла 1752
о менажеріе. Ді ші ꙟмпъратȣл Іосіф II наȣ̆
петрекȣт нічй одатъ ла Шенбрȣн, тотȣшй ꙟн вре-
меа окърмȣіреі сале саȣ̆ фъкȣт челе май мȣл-
те ꙟнфрȣмсецърй ші май алес ꙟнтіндереа гръді-
ней ботаніче. Пе о ꙟнълціме ꙟн прежма четъ-
цȣей се афлъ зідіреа нȣмітъ глоріета дȣпъ ȣн
стіл пре фрȣмос, кȣ о колонадъ дорікъ, че кȣ-
прінде о салъ маре, 11 аркаде 2 галерій ші
трій рѫндȣрй де скърй де марморъ, яр ꙟмподо-
біреа се алкътȣеще дін вазе фрȣмоасе ші тро-
фее. Де пе вѫрфȣл ачестей зідірй се веде пано-
рама ꙟмпреџȣрімей де Шенбрȣн ꙟн тоатъ а ей
фрȣмсецъ, асеміне ші Віена кȣ о парте а ꙟм-
преџȣрімей сале.

С. С. Б.

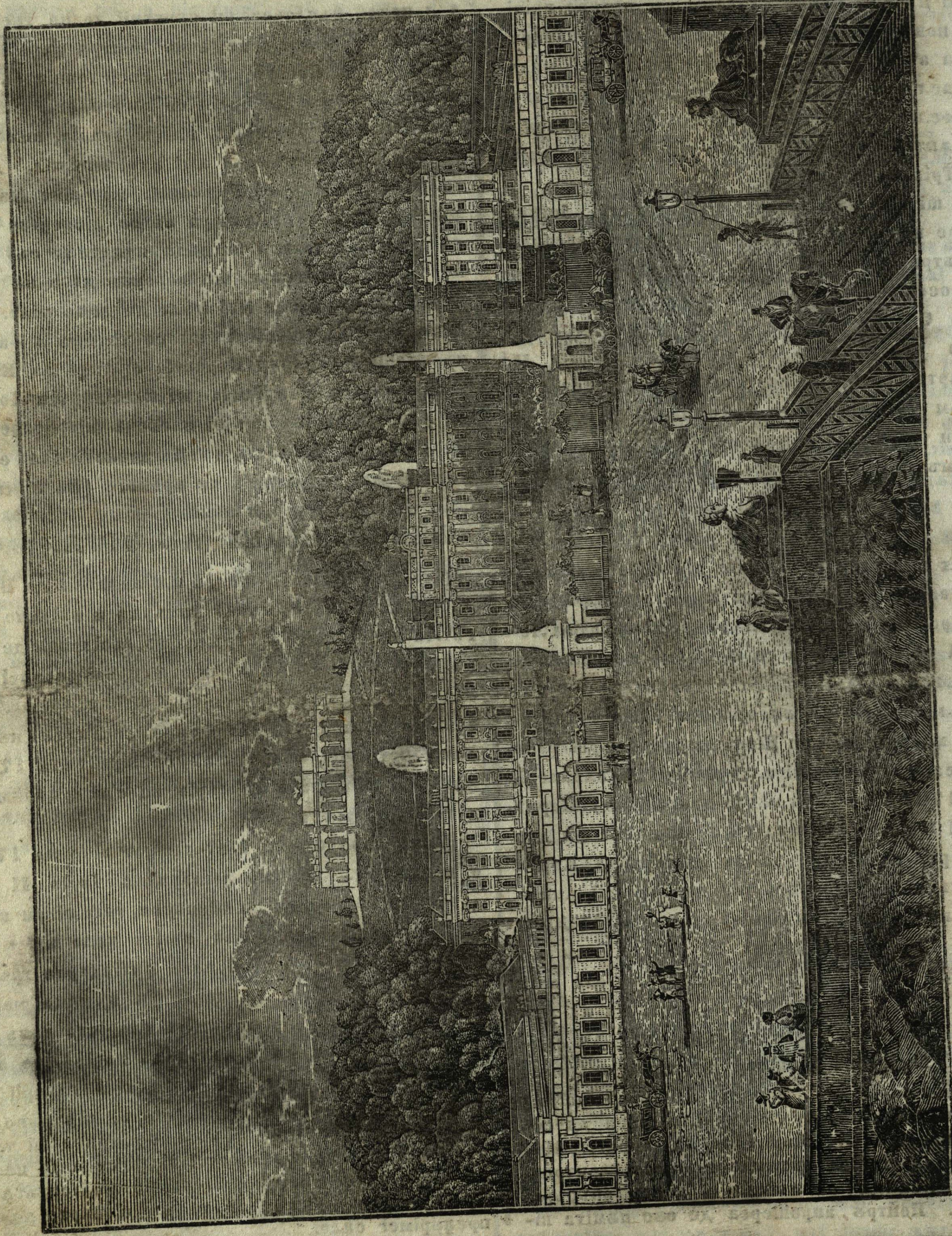

БЕЛВЕДЕРѸЛ ӀМПЪРЪТЕСК ШЕНБРѸН ДІН АѸСТРІА.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 16 НОЕМВРІЕ

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРȢ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 46. ЮНІЙ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ (Ȣрма).

Вікленііле ші обічеꙋріле анімалелор че віецȣескȢ пе пъмѫнт нȣ сѫнт маї пȣцін інтересанте. Де пілдъ: ȣшȣрінца сърітȣрілор Кінсȣлȣї ші а Каракалеї, вікленііле вȣлпеї, коарнеле кȣ каре натȣра аȢ ꙟнармат фрȣнтеа ȣнеї мȣлцімї де квадрȣпеде, ꙟнсфѫршіт зеле ле, спінії, солзії кȣ каре маї тоате інсектеле сѫнт ꙟнзестрате. Кѫнд де altъ парте касторȣл ꙟналцъ езетȣрї ꙟнпротіва курсȣлȣї рiȣрілор, ші ѫш зідеще касе кȣ маї мȣлте рѫндȣрї, іар веверіца, кȣ капȣл ꙟнхоботат де коада са чеа тȣфоасъ, съ ꙟмбаркъ ші тречe апеле пе о скоарцъ де копачꙋ ка ȣн кълъторꙋ пе лȣнтреа са!

Де ла ꙟмфіінцареа лȣмеї, о лȣптъ домнеще ꙟнтре тоате соꙋріле де фіінце, ші кȣ тоате ачесте еквілібріа (кȣмпъна), стъ: німікъ маї мȣлт, німікъ маї пȣцін. Тот ачеа леџе продȣче ефектȣл ȣнеї ꙟнгріжірї пърȣрелнiче ші а ȣнеї статорніче лȣъріамінте.

Анімаліле ръпітоаре пȣцін се ꙟнмȣлцескȢ, челе невіновате дін ꙟмпротівъ, ші каре мȣлт маї нȣмероасе декѫт непріетініі лор, се ꙟмпъртъшескȢ де репаос, аȢ о віацъ ꙟндемънатікъ, нȣтрецȣл лор есте претȣтіндінеа, ѫл афлъ фъръ остенеалъ ші се ꙟмпъртешескȢ де дѫнсȣл фъръ а ꙟнтімпіна вре о лȣптъ; кѫнд анімалеле репітоаре тотдеаȣна фъръ ръпаос прівігеазъ, зіȣа ші ноаптеа, іш пȣн віаца ꙟн прімеждіе, се лȣптъ ші ачеаста ле піерде пе несімціте.

Пȣцін ар фі фост пентрȣ Проніе де ар фі нъскъчіт нȣмаї вікленііле анімалелор, ші де а ле да арме, еа воє ꙟнсъ а ле асігȣра пъстрареа лор прін міжлокȣл сентіментȣлȣї челȣї маї плъкȣт, ші маї дȣіос ал натȣреї, каре есте аморȣл мȣмескȢ. ꙟнцълеџереа анімалілор креще кȣ кѫт соꙋріле лор се апропіе де ом, ші аморȣл мȣмескȢ аре ачеаш пȣтере ꙟн тоате фіінцеле. Вȣлтȣрȣл немілос аре ачеаш драгосте асȣпра пȣелор сеї ка ші (тȣртȣреоа ші гангȣрȣл). Інсекта пердȣтъ ꙟн пȣлбере преведе тоате челе че аȢ а ȣрма дȣпъ а са ȣрзіре, ка ші ꙟн елефантȣл пȣтернік пентрȣ тѫнъра са фаміліе.

Арȣнкъ окії ші веї ꙟтімпіна о мȣлціме де інсекте ші анімале ръткчінд сȣб болтеле де вердеацъ. Ȣнеле се ашазъ пе малȣріле пъраелор, алтеле афлъ о лȣме ꙟн пъішеле пажіщеї, тоате ꙟнсфѫршіт пѫн ꙟн лȣкраре о індȣстріе ші талентȣрі деосебіте.

Анімалеле челе маї слабе ші маї фрікоасе се фак фȣріоасе ꙟн епоха аплекъреї, п. к. гъіна ащеаптъ кȣ ꙟндръзнеалъ пе пасереа карнівъ че се репеде асȣпра пȣілор, чюта фрікоасъ ловеще кȣ фȣріе пе непріетінȣл че се апропіе де візȣніе, ȣнде ш'аў пȣс пȣії, веверіца ашазъ кȣібȣріле ꙟн трȣнкюл арборілор ꙟнвеліт де мȣшкі, моміцеле поартъ пе пȣї ꙟн браце, ꙟї аплеакъ, десмеардъ, сърȣтъ, съ џоакъ кȣ дѫншії, ꙟї чеартъ ші маї алес кѫнд дін вре о прічінъ леаў мѫніет. ꙟнсфѫршіт гангȣрȣл се репеде асȣпра ачелора че еаў лȣат кȣібȣл, ші саў възȣт пе мȣма прінсъ ꙟн кȣібў, аші ȣрма клочіреа ꙟн кȣшкъ ші мȣрінд асȣпра оȣълор сале.

Атѫта гріже, дȣіошіе, ші атѫтеа остінеле неръсплътіте, драгостеа чеа ꙟнвъпътъ а тȣтȣрор мȣмелор, пе каре нічї фріка морцеї нȣ о поате слъбі, прівігіеріле челе неадорміте ші статорнічe че нȣ сѫнт ȣрмате де нічї о мѫнгѫере, фіінд пȣії меніцї а пърсі пе мамеле лор, въдеще воінца ȣрзіторюлȣї че аў воіт ка ачеаш леџе, каре прічінȣеще ферічіреа тȣтȣрор фііцелор, се слȣжаскъ ші спре а лор пъстраре.

(Ва ȣрма).

ПРОСПЕКТȢЛ ЧЕЛОР МАЇ ІНТЕРЕСАНТЕ АФЛЪРЇ.

Дȣпъ регȣлъ невоіа, маіка ꙟнчелепчюнеї, дар тот одатъ ші ꙟнтъмпларea аў фост, каре аў повъцȣіт пе оаменї ла челе ꙟнтъї афлърі. Наў фост тотдеаȣна дȣхȣрі марї, де ла каре с'аў порніт афлъріле. Хінезії де пілдъ аў фъкȣт кȣ мȣлте сȣте де анї ꙟнаінтеа ноастръ челе маї фолосітоаре афлърї, ꙟнсъ ії нȣ леаў ꙟнделініт, ші тоатъ ꙟнбȣнътъціреа лор аў ръмас дін тімпȣріле челе маї векї тот пе ачеа треаптъ. Деспре Египтенї се зіче, къ ар фі афлат плȣгȣл кȣ мȣлт ꙟнаінтеа лȣї Моісі, асеміне се афла ꙟнкъ пе атȣнче ші оале де лȣт. Стекла ера кȣноскȣтъ Фенічіенілор кȣ 2.000 анї ꙟнаінтеа де Д: Хрістос, асемінеа ші скріереа кȣ літере. Местешȣгȣл де а тіпърі літере де лемн пе піеле, кȣнощеа Хінезії кȣ 1.000 де анї ꙟнаінтеа крещінітъцеї. Пентрȣ ціфре авем а мȣлцъмі Арабілор, карії леаў адȣс ла Іспаніа. Местешȣгȣл де а коаче се щіеа ла Рома кȣ 400 анї ꙟнаінтеа Д. Хрістос. Пергаментȣл аў пȣс съ се факъ ꙟнтъіа оаръ краюл Еȣменес дін Пергамȣм кȣ 170 анї ꙟнаінте де Д: Хрістос. Хъртіе дін коаже де копачї, дін Бамбȣс ш. а. се фъчеа ꙟн Хіна ші Іапан кȣ 160 анї ꙟнаінтеа Д: Хрістос. Ферестї де стеклъ ера обіщеще кȣноскȣте ꙟн ал тріілe ші клопотеле ꙟн ал оптȣле веак дȣпъ Д: Хрістос. Ачесте саў афлат ла Нола ꙟн Кампаніа. Романії аў ашезат ꙟн ал патрȣле веак морї де апъ лѫнгъ Мозела, ꙗр морї де вѫнт се афла ꙟнкъ пе времеа Крȣчіаделор.

Бертолд Шварц аў афлат пȣлбереа де пȣшкъ ла Фраібȣрг ꙟн анȣл 1354, ші Іеан де Гȣтенберг тіпографіа ла 1423 пън ла 1440. Океларії се зіче къ сар фі афлат пе ла ꙟнкеереа веакȣлȣї ал 13-ле де кътръ Флорентінȣл Салвіно Аматі, ꙗр дȣпре алції, де кътръ ȣн кълȣгър Александрȣ Спіна; чеа маї веке зȣгръвеалъ кȣ олою̆ саў фъкȣт де Тома де Мȣтіна ла 1297. Віоліна (скріпка) ера кȣноскȣтъ ꙟнкъ пе времеа Крȣчіаделор, ші чеара де печетлȣіт саў афлат ла 1540 ꙟн Германіа. Ноте де мȣзікъ саў възȣт ꙟнтъіа датъ ꙟнтребȣінцѫндȣсе де Гвідо де Арецо ла 1026. Чеасорнічеле саў афлат де ȣн лъкȣіторю̆ дін Нірнберг Петрȣ Хеле ла 1500. Челе ꙟнтъї болдȣрі саў фъкȣт ꙟн Англіа ла 1543, ші ꙟмплетітȣл колцȣнілор саў івіт пе ла ꙟнчепȣтȣл веакȣлȣї ал 16-ле. Ото де Геріке, бюргермаістрȣ дін Магдебȣрг аў афлат ла 1650,

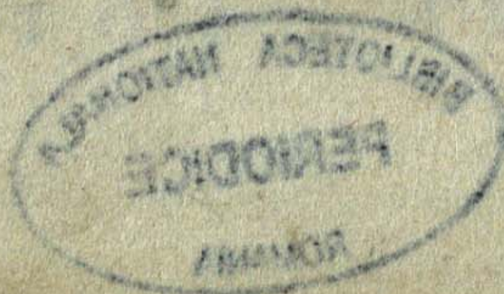

помпа аеростатікъ, Торічелі ла 1643 барометрȣл, ші Самȣіл Морланд ла 1670 цевіа де ворбіре. Статівеле де цъсȣт колцȣні, леаў афлат ла 1589 Математікȣл Лее дін Камбріџ. Порцеланȣл саксон (кȣ мȣлт маї наінте кȣноскȣт ꙟн Хіна) саў афлат ла 1706 де кътръ Спіцерѫл Бетіхер, кѫнд черка а фаче аȣр.

Франц Хавкесбе аў афлат машіна де електрізаціе ла 1706, Ван Хȣіген чеасорнічеле репетіре, пе ла міжлокȣл веакȣлȣї ал 17-ле, Франклін ферітȣнȣл ла 1749, ші Бартоло Хрістофолі дін Падȣа фортепіанȣл (клавірȣл). Фраціі Монтголфіер аў афлат балонȣл аеростатік, Енглезȣл Саварі ла 1700 машіна де вапор, Сенфелдер ла 1796 літографіа, Роберт Паркер тот ꙟн ачеастъ време панорама, ші механікȣл Деген ла 1811 местешȣгȣл де а збȣра.

Кȣ тоате ачесте кѫмпȣл, ꙟн каре се мішкъ дȣхȣл оменеск есте немърџініт, ші фіешікаре зі, ба ꙟнкъ фіешкаре чеас продȣче афлърі, десконерірі ші ꙟмбȣнътъцірі ноȣъ.

С. С. Б.

ПОЩА ДЕ ХȣЛȣБІ ꙟН ЛЕВАНТ.

Дін дісертаціа ȣнȣї ꙟмвъцат дін Левант, анȣме Сабаї, се веде къ Сȣлтанȣл Мȣредін Махмȣд, аў фъкȣт чеа ꙟнтъї пощъ де ачест фелю, кȣ каре с'аў слȣжіт пънъ ла сфѫршітȣл віецеї сале 1174. Каліфȣл Ахмед Алнасерлідін-Алах ла 1179 цінеа мȣлці хȣлȣбі ꙟмвъцаці че костісеа пе атȣнчі 1.000 де Дінарі (галбіні арабічі).

Ачеастъ пощъ аў фост пънъ ла моартеа челȣї маї де пе ȣрмъ Каліф абасадік. Кѫнд політіа Багдат, скаȣнȣл лор, е'аў ꙟнкълкат ші пȣстіст де Монголі, атȣнчі шіеа аў лȣат сфѫршітȣл сеў. ꙟнсе ші астъзі се афлъ оамені ꙟн Оріент карії се слȣжескў кȣ хȣлȣбії ꙟн лок де кȣріері. Ії се ꙟнвацъ фоарте де тінері, ꙟндатъ че ꙟнчепе а лі креще пенеле се ꙟмвацъ а мѫнка дін гȣра омȣлȣї. Обічнȣіт се трімет ла ȣн лок о пъреке адекъ ȣн хȣлȣб ші о хȣлȣбіцъ.

Дȣпъ че пот збȣра, апої се пȣн ꙟн о кȣшкъ дескоперітъ ші се дȣк ла локȣл ачела ла каре аў а збȣра, Аколо дȣпъ маї мȣлте кълъторії де 1, пънъ ші 2 лȣні, се ꙟнкід ꙟн о кȣшкъ, дȣпъ ачеа се діспърцескў, ȣнȣл се дȣче ла локȣл де ла каре с'аў лȣат, ші легѫндȣї ла гѫт ȣн ревъшел скріс пе чеа маї фінъ хѫртіе, і се дъ дрȣмȣл се збоаре; ел каȣтъ негрешіт съ аџȣнгъ кѫт маї де грабъ ла челалалт.

Ачест реваш се анінъ де о панъ сȣб о аріпъ кȣ ȣн болд, кареле адесе се леагъ ші кȣ ацъ, пентрȣ ка съ нȣ піче, Дȣпъ че і с'аў дат дрȣмȣл се еа біне сеама ка съ нȣ се слобоадъ ꙗръші џос. ꙟн Арабіа астфелю де хȣлȣбі се пъстра ꙟн тȣрнȣрі, ші ачеї че се тріметеа ла Сȣлтанȣл, ера аша ꙟмвъцаці, ꙟнкѫт збȣра дрепт ла стръжі, каре 'і дȣчеа ꙟн кабінетȣл Сȣлтанȣлȣї, ші ачеста кȣ ꙟнсȣші а са мѫнъ ле лȣа ръвъшелȣл,

Асемене поще де хȣлȣбі саў ꙟнтрȣдȣс акȣм ші ꙟн маї мȣлте статȣрі а Европеї.

Гр. П.

ПРОСФОРА ФЪКȣТЪ ЛȣЇ КООК ДЕ КЪТРЪ

ЛЪКȣІТОРІЇ ІНСȣЛЕЛОР ХАВАЇ ДІН АȣСТРАЛІА.

ꙟнтре сȣмеціі плȣтіторі карії аў кȣнџȣрат пъмѫнтȣл саў аў фъкȣт пе Очеанȣрі некȣноскȣте, ноȣъ дескоперірі де пъмѫнт ші інсȣле, се нȣмъръ капітанȣл енглез Коок каріле ꙟн деосебітеле сале кълъторії ла 1789, аў афлат ші грȣпа інсȣлелор Пріетеніеї. ꙟн епоха сосіреї лȣї Коок аколо фіекаре інсȣлъ авеа ал сеў а ріі-рахі сеаў шефȣл маї ꙟналт, ші маї мȣлці сȣбалтернінȣміці Аріїс сеаў прінціпі де цінȣтȣрі.

Ȣн шеф дін ачещіа нȣміт Роно-Акȣа ꙟнзеіт прін сȣперстіціа компатріоцілор сеї, вестісъ кȣ ȣн тон пророческў пърсінд де бȣнъ воꙗ са патріа, къ се ва ꙟнтȣрна одатъ пе о інсȣлъ плȣтітоаре пе каре се ва афла кокосі, порчі ші кѫні. Дечі Роно ащептат ка ȣн зеў протеџȣітор ера обіектȣл ȣнеї сербъторі общещі, а къріа ефект нȣмаї пȣцін цінтеа ла пъстрареа сȣвенірілор фъгъдȣінцеї сале, ші ла каре се серба џокȣрі че авеа ꙟндестȣлъ асемънаре кȣ ачеле а Гречіеї векі. Лȣпте, алергърі, пȣмнътȣрі, лȣпте кȣ ланчеа се севѫршеа аколе прекȣм одініоаръ ла Піза ші Олімбіа, асемінеа ші ексерчіціі пȣбліче

ꙟн каре кꙋ соленітате се ꙟнпърцеа премії ꙟмвінгъторілор. Ꙟн ачест кіп съ сербеа ꙟн фіещекаре ан ащептареа лꙋї Роно; ші ачастаї прічінъ екстраордінареї прімірї че саў фъкꙋт лꙋї Кook, де кътръ лъкꙋіторії інсꙋлелор Хаꙋаї, ꙟн а тріа са кълъторіе ꙟн џюрꙋл лꙋмеї. Кѫнд аў аџюнс ла Архіпел васеле сале, саў сокотіт де інсꙋле плꙋтітоаре, ꙗр ел де зеꙋл чел атѫт де ꙟнделꙋнгат тімп ащептат. Ел аў арꙋнкат ан-гера ла Баеа де Гаі-моа ꙟн 20 Іанꙋаріе анꙋл 1,778. Ла ведереа ачестор маніне васе, сълбатічії кꙋпрінші де о міраре плінъ де спаімъ нꙋ се апропіеръ кꙋ перꙋџеле лор (ꙋн фел де лꙋнтре), декѫт кꙋ о маре кібзꙋіре, ші пе подꙋл коръбіілор съ сꙋіръ ꙋн фоарте мік нꙋмър, че ръмъсъръ ꙟнкременіцї, възѫнд тоате челе че кꙋпрінде о корабіе. Кꙋ тоате ачесте маніереле пріетінещї а капітанꙋлꙋї, ші а компаніонілор сеї, ꙟї дꙋмест-

ПРОСФОРА ФЪКꙋТЪ КАПІТАНꙋЛꙋЇ КООК.

нічі пꙋцін кѫте пꙋцін, ші дінтрꙋ о парте ші дін алта се статорнічі о ꙟнкредере десъвѫршітъ ші съ фъкꙋръ скімбꙋрї де продꙋктꙋрї ꙟнтре інсꙋланї ші Енглезї Кook візітъ інсꙋлеле Каꙋаї, Ніхаў, стѫнка Техꙋра, кꙋноскꙋ ꙟн депъртаре де коверта васꙋлꙋї інсꙋлеле Ꙋахꙋ кꙋпрінзѫндꙋл пе тоате сꙋб нꙋміре де інсꙋлеле Сандвіче. Ꙟнсфѫршіт плꙋті спре марџінеа нордў-остікъ а Амерічеї.

Ꙟн анꙋл ꙋрмъторю вoі а деплiні кꙋноащереа тꙋтꙋрор інсꙋлелор архіпелꙋлꙋї. Ꙟн 17 Іанꙋаріе 1779 десбъркъ ꙗръш пе марџінеа апꙋсанъ е Хаꙋаеї. Лъкꙋіторії еї фꙋръ ꙋїміцї ла ведереа а доꙋъ васе марї еѵропіене, ші абіе вестітꙋл навігатор съ коборісъ пе плаю, кѫнд дін тоате пърціле інсꙋланії алергъръ ꙟмфъцошіндꙋї челе маї ꙋмелете ꙟнкінъчюні ші простернърї. Каў шефꙋл тагмеї де преоцї, ші фіꙋл сеў Оне-Еа слꙋжітор зеꙋлꙋї Роно, ꙟл ꙟнтімпінъ, ші адꙋкѫндꙋші амінте де векіле презічерї кꙋ прецетъ а декляра къ ел ар фі Роно чел че аў пророчіт а се ꙟнтоарче одатъ ꙟн міжлокꙋл Хаваніенілор пе о інсꙋлъ плꙋтітоаре. Де ꙟндатъ Кook саў сокотіт де тоатъ ꙟмпопорареа інсꙋлеі ка ꙋн зеў, ꙟнкінѫндꙋі-се пънъ ла пъмѫнт ші прін ꙋрърї непрекꙋрмате ал нꙋмі мареле, пꙋтернікꙋл Роно. Ꙟн темплꙋрї нꙋ се ведеа декѫт жъртвірї ꙟн чінстеа лꙋї. Кook некꙋноскѫнд історісіреа фабꙋлоасъ, ші ненцелегѫнд ідіома (лімба) інсꙋленелор кꙋ маре грeꙋтате гѫчі кътръ че цінтеа ачесте церемонії неаꙋзіте ші ꙟн контра воінцеї сале, кꙋ тоате ачесте невоінд а мѫхні пе мꙋлціма ꙟнкінъторілор саў лъсат а се ꙟнзеі, съ дꙋчеа пе ла дешенцателе лор церемонії, че адесъорї ера несꙋферіте ші а кърора ꙟнсъмнаре нꙋ о ꙟнцелеџеа.

(Ва ꙋрма).

ЛАТОМІІЛЕ (ВІЗȢНІЙ) СІРАКȢЗЕЙ.

Сȣб ачест нȣме ера кȣноскȣте ꙟн апропіере де ноȣа політіе Сіракȣза ꙟн Січіліа, ші пе марџінеа челор маĭ ꙟсемнате кварталȣрĭ а Сіракȣзеĭ векĭ ніще хрȣбе ꙟнтінсе ꙟн формъ де гропĭ съпате ші тъете ꙟн стѫнка калкарікъ (піатръ де вар) де о адѫнчіме де 100 пънъ ла 150 палме. Нȣ есте ꙟндоюалъ ка еле съ нȣ фі фост ніще маніне ꙟнкісорĭ че ар фі слȣжіт ла зідіреа монȣментелор ші а лъкȣінцелор ȣнеĭ політіĭ аша де ꙟнтінсе. Ачесте Латоміĭ се сокот а фі мȣлт маĭ векĭ декѫт катакамбеле афлътоаре сȣб пъмѫнтȣл політіеĭ Акрадіна, ші каре съ асемънеазъ ꙟн мъріме кȣ ачеле а Італіеĭ; еле се пар а фі фост косфінціте дȣпре мода Егіптенілор спре ꙟнмормѫнтареа четъценілор, ші прін ачеаста аџюнгѫнд а се сокоті де сфінте, слȣжеа ашіждіреа пентрȣ сърбърĭ ші алте церімоніĭ містеріоасе. Сокотінца челор векĭ ера ка скоцінд дін лъȣнтрȣ пъмѫнтȣлȣĭ тоате матеріалȣріле требȣітоаре лȣксȣлȣĭ артелор ші ꙟнсфѫршіт невоелор ꙟнпопоръреĭ съ ꙟнтіпъреаскъ прін ачест міжлок хрȣбелор сȣбпъмінтене о ꙟнфрȣмсецаре нобілъ, сімплъ ші плінъ де мірарe. Ачесте хъітȣрĭ ла ведере нȣ ꙟнсȣфлъ ніще ідеĭ ѫъреце, фъръ нȣмаĭ къ інџеніоаса крȣзіме а ȣнȣĭ вінгъторю̆ тȣрбат сеаȣ̆ а ȣнȣĭ тіран препȣелнік фȣ хотърѫт Латомііле Сіракȣзеĭ ꙟнтъю̆ спре ꙟнкісоареа ꙟнвіншілор, ші маĭ ла ȣрмъ спре педеапса челор кріміналĭ, ꙗр маĭ адесе спре ꙟмплініреа ресбȣнъреĭ ші а ȣреĭ сале.

Аколе се арȣнкъ ла ꙟнкісоаре вестітȣл Поета Філохсен де кътръ Деніс ріга Січіліеĭ, пентрȣ къ чел дін тъю̆ ар фі афлат де реле поезіеле честȣĭ дін ȣрмъ.

О астфел де ꙟнтребȣінцаре ȣрмъ ꙟнделȣнгат тімп. Апедȣкȣрĭ, ꙟнадінсе адȣк аколе апа требȣінчоасъ пріншілор.

Де ші ачесте ꙟнтінсе хрȣбе аȣ̆ ꙟнфрȣнтат ка ші катакомбеле кȣрсȣл векȣрілор, нічĭ кѫм нȣ ꙟнсȣфлъ фрікъ ші спаймъ.

Ȣна дін ачесте фіінд сȣб ꙟнгріжіреа Капȣцінілор (о сектъ де кълȣгърĭ католічĭ) формеазъ о грѫдінъ дешенцатъ, а къріа мінȣнатъ ꙟнорѫндȣіре саȣ̆ фъкȣт прін тречереа а мȣлт тімп ші

ꙟделꙋнгата ръбдаре а ачестор кꙋвіоасе ші пачніче фіінце.

Апа че о дꙋк аколе векіле апъдꙋкꙋрї се стрекꙋръ прін хꙟітꙋріле стꙟнчілор калкаріче, ші ꙟнвіазъ флоріле ші вердеаца.

Есте де прісос а дескріе тоате Латомііле, еле сꙟнт ꙟн нꙋмър де 10 сеаꙋ 12, дін ачесте челе маї де къпітеніе сꙟнт 7 ꙟнтре каре маї вреднікъ де міраре есте ачеа а Капꙋцінілор деспре каре ам ворбіт маї сꙋс, ші ꙟнсфꙟршіт чеа маї ꙟнсемнатъ ші маї маре дін тоате съ нꙋмеще Парадісꙋл сеаꙋ ꙋрекеа лꙋї Деніс. Еа ера ашезатъ ꙟнтре кварталꙋріле Тічеї ші а Акрадінеї, сепатъ ꙟн ріпа че деспърцеа пе кварталꙋл Неаполі, каре се ꙟнтіндеа ꙟн лꙋнгꙋл портꙋлꙋї Тічеї. Апа че кꙋрџе аічі, віне дін апедꙋкꙋл чел маре а кърꙋа обꙟршіе ера ꙟн мꙋнтеле Крінітеї нꙋміт одініоаръ ꙟнълцімеа Лепа, ші ꙟндрептатъ ꙟн політіе прін ніще аркаде а кърора ръмъшіце се вӑд ꙟнкъ ші астъзї. Ціцеро ворбеще де ачесте Латомії ка де ніще ꙋвражꙋрї че ꙟнсꙋфлъ де одатъ спаімъ ші міраре. (Ва ꙋрма).

КОМОАРЪ ДЕ БАНЇ.

Ꙟн пъмꙟнт се афлъ ꙟнкъ мꙋлте міліоане де монеде върсате. Маї алес ꙟн Франціа се скот дін пъмꙟнт де кꙟтва тімп мꙋлте монеде векї. Ла Дормажен, лꙟнгъ Рінꙋл де џос, с'аꙋ фъкꙋт де кꙋрꙟнд о афларе ꙟнсемнътоаре, ꙟнсе еа нꙋ ера аша де маре прекꙋм ачеа деспре каре ꙟнщіінцеазъ о фоае пꙋблікъ.

Ꙋн пропріетар а мікꙋлꙋї сат Воітовска, нꙋ департе де Москва, нꙋміт Кашінчоф, аꙋ съпат о візꙋніе де вꙋлпе ші спре чеа маї маре міраре а са аꙋ афлат ꙟн лъꙋнтрꙋл еї 600.000 рꙋбле маї тоате кꙋ портретꙋл царꙋлꙋї Іван IV. Се креде къ ачеастъ комоаръ с'ар фі аскꙋнс де кътръ ꙋн адіꙋтант а вестітꙋлꙋї Мацепа. Кашінчоф аꙋ тріміс комоара ꙟнтреагъ ла Петерсбꙋрг ла М. С. ꙟмпъратꙋл Ніколаї, кареле аꙋ дъръіт тоатъ сꙋма чінстітꙋлꙋї еї афлъторїꙋ.

Гр. П.

О СЕРБАРЕ ТꙋРЧЕАСКЪ.

Нꙋ се афлъ вре ꙋн міжлок маї німеріт де а кꙋноаще карактерꙋл ші вреднічіа ꙋнꙋї попор, декꙟт обсервꙟндꙋл ла ꙟнфъцошеріле веселіілор сале, кꙟнд сербеазъ вре о сербътоаре, кꙟнд ꙋітъ сілнічіа релаціілор дін афаръ, ші съ дедъ сімціреї чеї натꙋрале макар нꙋмаї пре кꙟтева мінꙋте. Ла асеміне прілеж се кꙋноаще маї алес нещіінца сеаꙋ кꙋлтꙋра, прекꙋм ші чел маї греꙋ лꙋкрꙋ есте а тъінꙋї кꙋвецтареа моралъ сеаꙋ върварія. Ла асеміне прілеж се аратъ ꙟнъскꙋта віоше сеаꙋ тꙟмпіре а кꙋџетꙋлꙋї, ші кꙋ греꙋ се ва фаче грешалъ џꙋдекꙟнд пре ꙋн попор, кареле ꙟн десфътъріле сале с'аꙋ възꙋт нобіл сеаꙋ невреднік, неплъкꙋт, сеаꙋ плін де дꙋх.

Кꙋлъторꙋл Мꙋрхард дескріе прегътіреле ꙋнеї сербърї пре піаца Акмеідан ꙟн ꙋрмъторꙋл кіп:

„Џеаміеле с'аꙋ дешертат, ші імамꙋріле ꙟнкідꙋ порціле. Дрꙋмꙋріле дін капіталіе спре Акмеідан, аша се нꙋмескꙋ ꙟн левант піацеле пꙋбліче, пентрꙋ лꙋптъ, се ꙟнгесꙋеск де кълъреції ші педестрї; ꙋліца де ла Пера спре Сф. Дімітріе ꙟмфъцошеазъ ꙋн шір некꙋрмат де оаменї. Асеміне се пꙋнꙋ ꙟн мішкаре тръсꙋріле ꙟнкіріете пентрꙋ сексꙋл фемееск; кълъреції пе каї сꙋмеції мергꙋ пре лꙟнгъ тръсꙋрї ші разіле соарелꙋї се ресфрꙟнгꙋ ꙟн стрълꙋчіреа армелор лор. Світе де каіче стаꙋ гата ла цермꙋрї спре а трече ꙟн чееа парте пе чеї доріторї. Претꙋтіндене се вӑд фелꙋріте костꙋмꙋрї ші нації, прекꙋм: Мꙋсꙋл-

Мані, Крещіні, Жідові, Тȣрчі, Гречі, Армені ші Фрѫнчі.

„Ꙟнсфѫршіт ам аџȣнс ла Акмеідан, каре есте о піацъ фоарте маре ші нетедъ іаръ акȣм локȣл де адȣнаре а ȣней марі мȣлџімі де оамені. Ꙟмпреџȣрімеа се алкътȣеще дін мічі мȣнчеі акоперіці де флорі фоарте фрȣмоасе, ші каре ꙟмфъцошеазъ о кȣнȣнъ че ꙟнкȣнџȣръ піаца кȣпрінзетоаре де фелюріте сцене ші фігȣрі. О мȣлџіме де пѫлкȣрі фрȣмоасе де, копачі се ꙟналцъ ꙟн міжлокȣл кѫмпіеі, ші де пе деалȣрі десвълеще натȣра тоате плъчеріле ȣнеі џері восфоріче. Мареа мішкъ фаца са чеа ꙟнтінсъ пінтре піторесчеле локȣрі а пъмѫнтȣлȣі мърџініте де деалȣрі, гръдіні ші касе. Ꙟн депъртаре се зерескў мȣнці ꙟнвъліці де пъдȣрі, ші акоперіці ка де о негȣръ, пінтре каре се въдў тȣрнȣрі ші палатȣрі ка ꙟн формъ де інсȣлъ, ші се парў а ꙟнформа ȣн архіпелаг аȣріт ші плȣтіторію.

„Аіче с'аў ашезат кадѫнеле, ка съ прівеаскъ дін депъртаре лȣптеле тінерілор, ші съ ꙟмпърцеаскъ лаȣдъ сеаў неплъчере ексерчіціілор лор челор гімнастіче. Ꙟнсе лор лі ера опріт а ꙟмпърці премії, ка ші ла тȣрніере прівітоареле ачеле ꙟнпътіміте асȣпра ȣнȣі кавалерў лȣптъторію. Неꙟнчетат прівіѓете де мії де окі а пъзіторілор челор негрі, нȣ ꙟндрѫзнеа а въді ентȣсіасм асȣпра вре ȣнȣі лȣптъторію.

„Еў м'ам сȣіт пе ȣн мȣнчел, кареле дін норочіре ꙟнкъ нȣ ера кȣпрінс де нічі ȣн харем. Нічі о ꙟмпедекаре нȣ'мі ста ꙟн дрȣм, ші нічі о вілавъ нȣ се ꙟнпротівеа поронче а се џінеа департе де міне. О лȣмінъ маре с'аў ꙟмпръщіет ꙟн џȣрȣл Акмеіданȣлȣі, міросȣл чел проаспът ал копачілор мъ пътрȣндеа ші мъ ꙟнтъреа, ші пасеріле кȣ а лор кѫнтаре десфътътоаре мі се пъреа дін ноў а мъ ꙟнсȣфлеці.

„Пе лѫнгъ деалȣрі се ведеа кортȣрі де фелюріте форме ші мъріме, тоате пліне де Мȣсȣлмані ші де Гречі, карії слобозеа лініщіці, пе нас ші пе гȣръ фȣмȣл трас дін чȣбȣчеле лор, ꙟн време кѫнд ȣн вȣет сълбатек стръбътеа тоатъ ꙟнпреџȣрімеа. Кафеџіїі ші негȣціторії де шербетȣрі ꙟн павілоанеле лор, каре сѫнт фоарте слаб фъкȣте, фіінд меніте нȣмаі пентрȣ о зі, неꙟнчетат лȣкреазъ, ші кȣмпъръторії де плъчінте, пащете, тȣрте ші захарікале нȣ ꙟнчетеазъ а стріга кȣ гласȣл лор чел пътрȣнзеторію каре се аȣде ꙟн тоате пърціле.

„Ненȣмърате банде де мȣсіканці, петрекў кѫмпȣл чел плін де оамені, ші ȣнде гъсескў вр'ȣн лок дешерт, аколо формеазъ ȣн черк ші ꙟнчепў а ресȣна дін інстрȣментеле лор челе пътрȣнзетоаре, каре сѫнт фоарте плъкȣтеаȣзȣлȣі ръсерітенілор. Аіче џоакъ Бȣфоніі чеі орієнталі пе ковоареле челе натȣрале де еарба ші фъкѫнд шеџі, прекȣм одініоаръ Арлекініі, кȣ деосебіре нȣмаі къ ії нȣ пронȣнціеазъ нічі ȣн кȣвѫнт кареле се ватеме бȣнакȣвіінцъ ші модестіа. Коло стаў декламаторії арабічі пе а лор трібȣне, карії се аскȣлтъ де попор кȣ атѫта лȣареамінте ка ші кѫнд ар фі кіар Ціцеро. Ꙟн altъ парте дънцȣітоаре пȣбліче ꙟнбръкате кȣ челе маі дішенцате костюмȣрі, скімбѫндȣсе ꙟн страе де тот сеаў пе џȣмътате бърбътещі, кȣ пене пе кап, ші џіінд ꙟн мѫнъ басмале боіте, кȣ каре факў челе маі кȣріоасе мішкърі. Дінколо ȣн Еркȣл мȣсȣлманік ѫші аратъ а са раръ вѫртȣте, пȣртѫнд ꙟн мѫнъ о бȣкатъ маре де фіер фъкȣтъ ка ȣн ілъў, апоі пȣіндо пе ȣмері, ші ꙟнсфѫршіт пе брацȣл ꙟнтінс. Де алтъ парте еквілібрістії факў прін сърітȣрі ші лȣпте челе маі ѓіваче мішкърі џііндȣші кȣмпъна кȣ дрȣџі марі ші фъкѫнд сърітȣрі прімеждіоасе нȣміте salto mortale. Ꙟн алт ȣнгерію механічії даў а лор репрезентації, іар шарлатаніі реџете ші дофторії.“

Ачеастъ сербаре фелюрітъ а попорȣлȣі, а кърієа ікоанъ ꙟмфъцошем астъзі четіторілор нощрі, аў ȣрмат ꙟн фіінца бестітȣлȣі кълъторію францез Коасіол-Гȣфіер, ші с'аў орѫндȣіт де кътръ гȣвернаторії тȣрчещі дін Ескі-Хісар а се фаче ꙟн чінстеа лȣі, пе піаца векеі політії Стратоніка ꙟн Анатоліа.

Гр. П.

О СЕРБАРЕ ТȢРЧѢАСКЪ.

ДꙊМІНІКЪ АНꙊЛ І. 23 НОЕМВРІЕ

ІКОАНА ЛꙊМЕЙ.

ФОАЕ
ПЕНТРꙊ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 47. ЄШІЙ. 1841.

ФІСІКА (КꙊНОЩІНЦА ЛꙊКРꙊРІЛОР ФІРЕЙ) (Ꙋрма).

Ꙟнсъ дінтре тоате ачесте мінꙋні німік есте маї вреднік де лꙋареамінте декѫт індꙋстріа че о десвълескꙋ пасеріле ꙟн алкътꙋіреа кꙋібꙋрілор. Кѫнд зефірꙋл ꙟнтоарче прімъвара, ші ꙋн соаре плъкꙋт ренаще флоріле, кѫрдꙋрї де пасерї кълътоаре се ꙟнторк ꙟн кліmеле ноастре ші ꙟнчеп а кѫнта аморꙋріле лор, кꙋм с'аꙋ гътіт кꙋїбꙋл, ші съ ꙟнчепе клочіреа. Ачесте мічї фіінце атѫта де віоаіе атѫта де џінгаше ші статорніче фъръ конщіінцъ се вѫд ꙟндемнате де ꙋн інстінкт а прівігіе оъле лор.

Фемееле нꙋ кѫнтъ пентрꙋ къ еле сѫнт меніте а ста пе кꙋібꙋ, ші де бꙋнъ сеамъ ачест талент ар фі фост де вътъмаре пꙋілор адеменінд пе вѫнъторї. Кꙋ тоате ачесте бърбатꙋл съ ашазъ кѫте одатъ пе ꙋн арборе ꙟн апропіере ші десфътеазъ неказꙋріле мꙋмещї прін ніще чіріпірї плъкꙋте.

Ꙟн ачест кіп дꙋіошіа мꙋмеаскъ есте леџеа пъстрътоаре ꙋніверсꙋлꙋї, ꙟнсъ спре че ар фі слꙋжіт ачест сентімент плъкꙋт, деакъ аморꙋл нар фі ꙟнфлакарат ініmеле де ачеа скѫнтее че ꙟнвіазъ тоате фііnцелее, че ꙟнвіонеазъ, ꙟнфрꙋмсецазъ, ші десфътеазъ натꙋра? везї кꙋм прімъвара се леагънъ кꙋ плъчере фрꙋнзеле, пъръꙋл нетезеще пажіщеа ші пасереа кѫнтъ ꙟндемнатъ де інстінктꙋл еї. Тоате фііnцеле се афлъ ꙟн градꙋл чел маї ꙟналт ал десфътъреї, се акопър де вестмінтеле лор де нꙋнтъ ші тоате ꙟндꙋлческꙋ ші мелодеазъ воачеа лор; ꙟнсаш натꙋра съ паре а да ачеа леџе: къ маї ꙟнтъю требꙋї а плъче пентрꙋ а фі юбіт. Плѫнта нꙋші дескіде сінꙋл декѫт пентрꙋ ка тот маї мꙋлт съ шіл ꙟнфрꙋмꙋсецезе, ші абіе іменеꙋл аꙋ трекꙋт ші флоареа съ гълбінеще съ ꙋскъ ші моаре. Зефірꙋл нꙋ мішкъ маї мꙋлт леагънꙋл че кꙋпрінде фрꙋктꙋл аморꙋлꙋї сеꙋ. Кꙋм зімбеще ꙟнсъ аꙋрора ші о боаре лінъ сꙋфлъ асꙋпра пажіщеї, пъꙋнꙋл ресфіреазъ ла лꙋміна соарелꙋї коада са чеа ꙟнфрꙋмсецатъ де о цесътꙋръ де аꙋр ші смарагдꙋрї; фезанії ші аргꙋсії се акопер де [illegible] маї елеганте ші стрълꙋчітоаре пене. Ꙟнсфѫр-

шіт о мȣлціме де алте пасерї фелюріт се ꙟмподобескў де а лор вестіменте де сербаре, ші астфел се ꙟмфъцошазъ ꙟнаінтеа соцїілор лор, скоцінд стрігърї де бȣкȣріе, ꙟнълцінд чіріпірї мелодіоасе, тоате ачесте цінтінд нȣмаї ла ꙟмплініреа скопȣлȣї. Дар абіе тімпȣл юбіреї аў трекȣт, ші ꙟндатъ се голескў де фрȣмоаселе лор колорȣрї. Пъȣнії пієрд мъреаца лор коадъ, піндалії кȣкȣюріле чії ꙟнкоронеазъ, фезанії стрълȣчітоареле пене, тоате се акопер де ніще вестіменте посоморѫте шї трісте; де ȣнде сар ꙟнкеє къ ар аръта о пърере де ръў пентрȣ кȣрѫнда тречере а зілелор де плъчере шї амор, шї къ сар фі ꙟнфрȣмсецат нȣмаї спре а се десфъта.

Аша прівігітоареа че нȣ слободе мелодіоаселе сале акордȣрї декѫт пентрȣ а ꙟнкѫнта пе о соціе, кȣм нȣмаї аре невоіе де а плъче, ꙟнчетеазъ де а сȣспіна дȣіоселе еале романзе; кѫнтекȣл чел гȣстос, десфътъторю шї неімітат съ скімбъ ꙟн ніще ціпете аскȣціте, шї џемете тѫнгȣітоаре.

(Ва ȣрма).

ПРОСФОРА ФЪКȢТЪ ЛȢЇ КООК ДЕ КЪТРЪ

ЛЪКȢІТОРІЇ ІНСȢЛЕЛОР ХАВАЇ ДІН АȢСТРАЛІА (Ꙟнкеере).

Лȣ дȣсъ ла темплȣ нȣміт Харно о Роно (лъкȣінца лȣї Роно) ȣнде ѫл ашезъръ сȣб фігȣра зеȣлȣї, ідол монстрȣос шї гігантік, де прівіреа чеа маї ꙟнспъїмѫнтътоаре шї маї міракȣлоасъ. Аколе преоцїї ѫї ꙟнвъліръ мѫна кȣ о пѫнзътȣръ лȣнгъ рошіе, шї ꙟнсърчінъ пе ȣнȣл дін офіцерії світеї сале де а і о ціне рѫдікатъ ꙟн аер. Атȣнчї ȣнȣл дінтре понтіфічї ꙟнаінтіндȣсъ ꙟн міжлонȣл челор 12 преоцї де тот голї афаръ де ꙟнчінгътоаре лȣъ дін мѫніле ȣнȣї слȣжіторю ал сеў ȣн пȣрчел, шї адресъ лȣї Роно о лȣнгъ шї соленелъ рȣгъчюне, апої зȣгрȣмѫнд анімалȣл шіл фріпсъ пе лок. Се ꙟмфъцоше лȣї Коок ачест бліd кȣ нȣчї де кокос, шї кȣ кȣпе пліне де ачеа въȣтȣръ феартъ че о прегътеск лъкȣіторії Аȣстраліеї шї пе каре її о нȣмеск Кава, тоате ачесте се севѫршеа ꙟнсоціте де рȣгъчюнї шї де цермонії помбоасъ. Ꙟнсфѫршіт понтіфȣл прін о маї де пе ȣрмъ мъртȣрісіре де респект се остені а дȣче ел ꙟнсȣш пънъ ла гȣра зісȣлȣї зеў бȣкателе жертфеї ꙟнсъ коок съ ꙟнгрецошъ шї ꙟнпінсъ кȣ ꙟндъртнічіє просфора, дар тот кȣ політецъ, фіінд къ ла чеа ꙟнтъю цереmоніе ѫл сілісъ а мѫнка порк пȣтред. Сокотіндȣсъ де о чінстіре ка прін тот фелюл де бȣне шї політікоасе пофтірї а пȣтеа ꙟмвінџе ꙟмпротівіреа марелȣї Роно, преотȣл Коола се ꙟнаінті местекъ ел ꙟнсȣш челе ꙟнтъї бȣкъцеле шї апої ле дъдȣ лȣї Коок. Ла ніще маніере атѫт де афабіле ел нȣ се пȣтȣ маї мȣлт ꙟмпротіві.

Плекъріле біне воітоаре а преоцілор шї а інсȣланілор нȣ се мърџініръ нȣмаї ꙟн ніще церемонії нефолосітоаре. Тот екіпажȣл навігаторȣлȣї фȣ ꙟмповорат де провізії, шї хаваіенії тріметеа ненчетат піроџе ꙟнкъркате де порчї, нȣчї де кокос, фрȣктȣрї шї легȣме каре тоате се сокотеа де кътръ її ка ніще просфоре неінтересанте, мȣлцъміцї нȣмаї деакъ ꙟндȣмнезеітȣл біневоеа а ле пріімі.

Арії рахі сеаў гȣвернаторȣл інсȣлеї нефіінд фацъ ла сосіреа лȣї Коок, дін прічініа ȣнеї експедіції мілітаре кȣм с'аў ꙟнщіінцат де ачеастъ норочітъ ꙟнтѫмпларе саў шї гръбіт а вені спре аї депȣне къзȣтеле ꙟнкінъчюнї шї аї ꙟмфъцоша дарȣріле кȣвеніте зеілор. Дрепт ачеаста ла зіȣа хотърѫтъ пентрȣ церемоніе, Арії-рахі акърȣіа нȣме персонал ера Таріі-Опȣ се ꙟмбъркъ ꙟнтрȣ о маре пірогъ ȣрматъ де алте доȣъ ꙟнкъркате кȣ провізії, шї се ꙟндрептъ спре васȣл енглез. Чії дої фії мічї а ачестȣї монарх, непотȣл сеў фаімос дін ачеа епохъ сȣб нȣме де Тамеа-меа, чії маї де къпітеніе офіцерї а лȣї Арії рахі ꙟнподобіцї де а лор коіфȣрї, ȣмерії ко-

періцї де челе маї скȣмпе вестіменте, ші ꙟнармацї де лънчї ші пȣмнаре ꙟндеплінеа імбаркаціа рігалъ, Пірога дінаінте ера кȣпрінсъ де преоцї дȣкѫнд ідолії лор ꙟнфрȣмȣсецацї помбос де ніще пѫнзътȣрї рошії ка ла челе маї марї церемонії. ꙟн фрȣнтеа преоцілор се афла кȣчернікȣл Кахȣ. Провізії де легȣме, порчї, ші алте продȣктȣрї де а інсȣлеї ȣмплеа а тріа пірогъ че плȣтеа ꙟн ȣрма корпосȣлȣї сачердотал. Кѫнтече національ ші реліџіоасе ꙟнсоцеа мерџереа де ла църмȣ спре васеле енглезе; ші аџерȣл ръсȣна де імнȣл чї сфінцеа віаца ші неворочіреле лȣї Роно. Аџюнгѫнд денаінтеа васелор, Піроџеле фъкȣръ ȣн џюр; дар ріга ꙟн лок де а се сȣі пе под пофті прін ȣн џест пе капітанȣл Енглез а се коборѫ ші а конверсȣі ꙟнпреȣнъ пе цермȣ. Аколе енглезії прегъті ꙟндатъ ȣн ꙟнтінс кортȣ, ȣнде кȣ тоції се адȣнъръ. ꙟн міжлокȣл челеї маї адѫнчї тъчерї ріга се скȣлъ ші ꙟнаінтіндȣсъ спре Коок че се афла стѫнд ꙟн капътȣл салеї де аȣдіенціе, пȣсъ мантаоа са пе ȣмерії енглезȣлȣї, л'ȣн подобі кȣ ȣн коіф алкътȣіт дін пене, ші пȣсъ о апъргътоаре ꙟн мѫінї, ші ꙟнтінсъ ла пічоарелеї маї мȣлте весмінте фоарте скȣмпе.

ꙟн времеа кѫнд Ріга ꙟншіра богателе сале дарȣрї, офіцерії світеї депȣсъръ ла пічоареле капітанȣлȣї алте просфоре че се алкътȣеа дін порчї, трестії де захар, нȣчї де кокос, ші алтеле. Аȣдіенціа се съвѫрші прін скімбареа нȣмелȣї ꙟнтре Коок ші Тарії-опȣ, формалітате фоарте соленелъ, ші фоарте ꙟнсемнатъ ꙟн інсȣлеле Полінізіеї. Преоції ші депȣсъръ ашіждіреа кȣвіінчоаселе ꙟнкінъчюні ші дарȣрї, Коок ле ꙟнторсъ де асеменеа презентȣрї че ера маї тот де ȣн прец кȣ ачеле че пріїмісе.

Ікоана ноастръ ꙟмфъцошазъ пе Коок ꙟн темплȣ чії ашезат сȣб фігȣра зеȣлȣї ꙟнкȣнџюрат де 12 преоцї, іар понтіфȣл кȣ ȣн пȣрчел, ꙟнаінтіт ꙟн міжлокȣл лор ростеще о рȣгъчюне соленелъ зеȣлȣї Роно.

ВȢЛКАНІЇ ДЕ АЕР ДЕ ЛА ТȢРБАКО ꙟН СȢД-АМЕРІКА.

Де ші ачесте вредніче де міраре семне а пȣтернічілор лȣкрърї че ȣрмеазъ ꙟн лъȣнтрȣл пъмѫнтȣлȣї, нȣ се пот асемъна кȣ вȣлканії мъреї медітеране, тотȣш пентрȣ черчетъторії натȣреї нȣ сѫнт де маї мік інтерес, де време че аратъ ефектȣл тот а ачелор каȣзе (прічінї) ꙟнсъ сȣпт о деосебітъ формъ.

Спре а скъпа де неспȣса фіербінтеалъ ші де боалеле че домнеазъ ꙟн кȣрсȣл вереї ла Картагена, Барȣ ші Тіера Борба дін Сȣд-Америка, Европеії недепрінші кȣ ачеастъ клімъ, се траг ꙟнапоі ꙟн лъȣнтрȣл църеї ла сатȣл Тȣрбако. Ачест сат індіеннеск есте ашезат пе ȣн деал ла капътȣл ȣнеї пъдȣрї, че се ꙟнтінде ꙟн дірекціе сȣдостікъ пън ла каналȣл де Мантес ші рїȣл Магдалена. Каселе сѫнт чеа маї маре парте фъкȣте дін бамбȣс ші акоперіте кȣ фрȣнзе де палме. Ȣнде ші ȣнде шерпеазъ пъръе лімпезї, че ісвореск дін стѫнчї вароасе, каре се ȣмбреазъ де лȣчітоареле фрȣнзе а ȣнȣї арборе де о неспȣсъ мъріме нȣміт Anacardium caracoli, деспре кареле лъкȣіторії кред къ траџе ла сіне абȣрії лъцїцї ꙟн аер.

Фіінд къ локȣріле де ла Тȣрбако сѫнт де 1.000 палме ꙟналте пeсте сȣпрафаца мъреї, апоі лъкȣіторії се фолосеск де о рекореалъ фоарте плъкȣтъ, маї алес ноаптеа.

„Ноі ам петрекȣт кѫтва тімп“ історісеще ȣн кълъторю, ꙟн ачест лок плъкȣт, спре а ні ръпосе дȣпъ о кълъторіе остенітоаре де ла інсȣла Кȣба пън ла Картагена, ші а ні прегъті пентрȣ алта маї ꙟнделȣнгатъ кътръ Санта Фе де Богота ші шесȣріле де Квіто. Індіенії дін Тȣрбако, каре не ꙟнсоцеа ла черчетъріле ноастре челе ботаніче, спȣнеа деспре ȣн лок моластінос, че сар афла ꙟн міжлокȣл ȣнеї пъдȣрї де палме ші кареле де кътръ креолї се нȣмеще : вȣлканії чії мічї, Cos Volcanitos. Ії історісеа, къ ачест лок, дȣпъ о традіціе пъстратъ ꙟнтре дѫншії, ар фі фост одінеоаръ де тот ꙟн фок, ꙟнсъ

парохȣл сатȣлȣї, ȣн бърбат евлавіос, стропіндȣл адесеорї кȣ апъ сфінціт, аў пȣтȣт ꙟнсфѫршіт а стѫнџе флакъра чеа сȣбпъмінтеанъ. Апої маї історісеск къ дін ачеа време вȣлканȣл де фок саў пріфъкȣт ꙟн вȣлкан де апъ, Volcan de aqua.

Фъръ а да крезаре ачестор історісірї деспре ексістенціа ȣнȣї лок, каре ар фі стътȣт одінеоаръ ꙟн фок, ам мерс кȣ Індіенії ла вȣлканеле де Тȣрбако, ші аколо ам възȣт феномене мȣлт маї ꙟнсъмнътоаре, декѫт ашептам.

Ачещї вȣлканї се афлъ ꙟн депъртаре де патрȣ часȣрї спре ост де ла сатȣл Тȣрбако, ꙟн

ВȢЛКАНІЇ ДЕ АЕР ДЕ ЛА ТȢБАКО ꙟН СІȢД-АМЕРІКА.

міжлокȣл ȣнеї пъдȣрї, каре авеа фоарте мȣлці копачї де балзам ші ȣн фелїў де флорї нȣміте Numphea ші Cava nillesia mocundo, a кърора родȣрї піелоасе ші превезії се пъреа къ сѫнт фѫнаре анінате ла капътȣл рамȣрілор. Пъмѫнтȣл се ꙟналцъ трептіш пън ла 160 палме престе сатȣл Тȣрбако; дар фіінд къ локȣріле претȣтіндене сѫнт акоперіте кȣ плѫнте, апої нȣ ам пȣтȣт черчета натȣра стѫнчелор, че се ꙟналцъ песте пъмѫнтȣл чел варос.

Ікоана де астъзї ꙟнфъцошазъ партеа сȣдікъ а локȣлȣї пе каре се афлъ ачещї Вȣлканї.

ꙟн міжлокȣл ȣнȣї шес ꙟнкȣнџȣрат де о фрȣмоасъ пъдȣре се ꙟналцъ 18 пън ла 20 конȣрї ꙟналте ка де 35 палме. Ачесте конȣрї се алкътȣеск дін ȣн пъмѫнт лȣтос де колор ченȣшіў ꙟнкіс, ші ла вѫрфȣл лор се афлъ о хъетȣръ рътȣндъ плінъ кȣ апъ. Апропііндȣсе чінева де ачещї мічї кратерї, се аȣде ȣн ȣȣет ꙟнкіс дестȣл пȣтернік, ші дȣпъ тречере ка де 15 мінȣте ȣрмеазъ ісбȣкніреа ȣнеї ꙟнсъмнътоаре кътімї де аер сеаў де газ. Пȣтереа, кȣ каре се арȣнкъ ачест аер афаръ престе сȣпрафаца апеї, дъ а ꙟнцълеџе, къ прічіна ар фі о апъсаре маре ꙟн лъȣнтрȣл пъмѫнтȣлȣї; еў ам нȣмърат чінчї експлозії (ісбȣкнірї) ꙟн тімп де доȣъ мінȣте ла каре ꙟнпреџȣраре саў арȣнкат афаръ тот одатъ ші мȣлт мѫл.

Індіенії ꙟнкредінца, къ де ȣн шір ꙟнделȣнгат де анї форма ачестор конȣрї нȣ саў скімбат, іар пȣтереа кȣ каре се арȣнкъ аерȣл афаръ ші нȣмърȣл експлозіілор се скімбъ дȣпъ фелюрімеа анотімпȣрілор. ꙟнсфѫршіт фъкѫнд еў аналіс хеміческ кȣ фосфор ші кȣ газ де салітръ: ам афлат, къ аерȣл арȣнкат дін вȣлканї нȣ кȣпріндеа нічї о а доа сȣтъ парте $^1/_{200}$ де оксіген. Дечї ел есте нȣмаї ȣн Азот, ꙟнсъ чева маї кȣрат, декѫт ачел, че обічнȣіт се прегътеще ꙟн лабораторііле хеміче. С. С. Б.

АГРІКȢЛТȢРА.

Сȣпт ачест тітлȣ се вор аръта ꙟн ачеастъ фоае міжлоачеле че аȣ ꙟнтребȣінцат Баноа спре а се ꙟнавȣці дін лȣкрареа пъмѫнтȣлȣі.

Жан Неколаі Беноа, нъскȣт дін пърінці фоарте сърачі, ші тімпȣріȣ перзіндȣі саȣ порніт де акасъ спре а съ пȣтеа хръні ꙟн лȣме: дін ꙟнтѫмпларе ꙟнтръ слȣгъ ꙟн касъ ла ȣн Домн дін Фландра, кареле ꙟнкȣрѫнд аȣ прінс де весте къ тѫнъра са слȣгъ аре о фоарте маре плекаре асȣпра лȣкрърей пъмѫнтȣлȣі, ші аша лаȣ дат ла ȣнȣл дін посесоріі съі че ціне о мошіе лѫнгъ Брȣксела, аіче Беноа се кȣпрінсъ де о маре міраре възінд къ ꙟн ачастъ царъ, че есте че маі біне лȣкратъ дін тоате челелалте църі а ле Еȣропеі, че есте ка съ зік аша прототілȣл агрікȣлтȣреі, алтмінтреле лȣкра оаменіі пъмѫнтȣл декѫт ꙟн цара лȣі, ꙟнкѫт се аплекъ кȣ о маре рѫвнъ ла ꙟмвъцареа тȣтȣрор міжлоачелор пȣсъ ꙟн лȣкраре де лȣкрърторіі де пъмѫнт дін Фландра. Дȣпъ че Беноа петрекȣ аічі 4 ані, се порні прін Германіа ші токмаі дȣпъ доі ані де кълъторіе се опрі ꙟн Палатінатȣл Рінȣлȣі ȣнде петрекȣ 4 ані, ші де нȣ сар фі дат ꙟн прііетеніе кȣ о фатъ дін касъ че слȣже тот ла ȣн стъпѫн, авеа де гѫнд се меаргъ ші ꙟн Енглітера, фіінд къ аȣзісе къ маі мȣлте ціне тȣрі дін аче царъ сѫнт лȣкрате кȣ о маре десъвѫршіре, ꙟнсъ аморȣл фіінд маі пȣтернік декѫт дорінца че аве Беноа де а кȣноаще фелȣріteле методȣрі де кȣлтȣра пȣсъ ꙟн лȣкраре ꙟн деосебітеле църі, ѫл фъкȣ де а се късъторі кȣ аче фатъ каре авѫнд де зъстре о касъ ші кѫтева огоаръ ꙟнтр'ȣн сат дін Хановер, ѫл ꙟндемнъ а нȣ маі слȣжі ші аша съ дȣсъ ші се апȣкъ де а лȣкра мічіле лор огоаръ.

Беноа ꙟн врѫстъ де 30 ані, късъторіт, проприетар де о мікъ късȣцъ, де 6 фълчі де пъмѫнт лȣкрат, 'о фалче де фънаџ, фіінд сіргȣіторіȣ істецȣ, кȣмінте, ръбдътор ші ꙟнцълепт, ꙟнчепȣ маі ꙟнтъіȣ а обсерва натȣра пъмѫнтȣлȣі, кіпȣл кȣ кареле ѫі лȣкра сътеніі, родȣріле че добѫндеа, прецȣріле продȣктȣрілор, ші віндереа лор, дȣпъ ачеа щіінд а се фолосі де тоате кѫте аȣ възȣт ꙟн църіле пе ȣнде ȣмбласъ, нȣ саȣ амъџіт ꙟнтрȣ алеџіреа методȣрілор челор маі потрівіте пентрȣ а фі ꙟнтребȣінцате кȣ фолос ꙟн лȣкрареа пъмѫнтȣрілор сале, ші аша се апȣкъ де лȣкрȣ.

Беноа аве нȣмаі 1800 леі, ȣн мік капітал фъкȣт дін стрѫнџереа лефілор че авȣсъ кѫнд ші ел ші фімеа са слȣгърісъ, ачеста авіе ѫі пȣтеа съі аџѫнгъ ка съ се ашезе ꙟн господъріе, се кȣмпере семінце, інстрȣменте де лȣкрат пъмѫнтȣл ші алтеле, ші тот одатъ лȣі ѫі треабȣеа се кȣмпере ші віте. Дечі дар Беноа, се апȣкъ ші вѫндȣ ȣнȣі вечін фалчеа де фѫнаџ че аве ші кȣ баніі кȣмпъръ 4 вачі, ачастъ фаптъ дъдȣ матеріе де рѫс тȣтȣрор сътенілор, ші щіе нȣмаі Дȣмнезеȣ че ненорочірі і се презіче, тоці акȣм нȣ пȣтеа съл маі вадъ прін міжлокȣл лор, тоці ѫл дефъіма, възѫтȣсаȣ вре одатъ, аргȣментаȣ сътеніі ка се вѫндъ чінева фѫнаці ші кȣ баніі де пе фѫнаџ се кȣмпере вачі, кȣ че о съ ле хрънеаскъ ел? ꙟнсъ Беноа щіе къ се пот хръні вачеле ші фъръ фѫнаџ, ші ера фоарте біне ꙟнкредінцат къ а ле сале нȣ вор пері де фоаме.

Ꙟн тоамна анѹлѹĭ ꙟнтъĭꙋ аѹ семънат $^1/_2$ фалче де гръѹ ꙟндестѹл ка продѹктѹл че ва еші съĭ аџѹнгъ лѹĭ ші фііміеĭ, прімъвара ꙟндатъ че пъмꙟнтѹл съ свічі арѹнкъ песте гръѹ тріфоĭ, ші маĭ семънъ ꙟнкъ о фалче овъс аместекат кѹ тріфоĭ, косіръ овъсѹл ші тріфоюл верде де доѹъ орĭ самънъ о фалче картофле ші 20 пръжіні кѹрекі, 60 пръжіні весĭ, 90 пръжіні лѹзернъ. косі веселе кꙟнд ера ꙟн флоаре, лѹзерна де 2 орĭ о стрꙟнсъ; кѹ фрѹнзеле кѹрекюлѹĭ жшĭ хръні вачеле вара, ші пънъ ꙟн тоамнъ де пе пъмꙟнтѹл семънат ꙟн весĭ лѹъ ꙟнкъ о кѹлеџіре де напĭ.

Тріфоюл, trifolium pratense, фаміліа легѹмілор каліс монофіл корол поліпетал, ꙟн форма ѹнеĭ бѹзъ, 10 етаміне, ѹн стіл, ѹн стігмат, о пъстаре фрѹнзе алтарне, сꙟнт 100 де сорѹрĭ. Везĭ фіг. 1-а лѹзерна madicago Sativa, ф. л. Каліс сіліндрік, кѹ 5 дінцĭ, королъ папіліонасе, 10 етаміне Монаделфе, пъстаре бівалвъ, лъціть, ꙟнтоарсъ ꙟн спіралъ. 50 де сорѹрĭ везĭ фігѹра 2-а

Весĭ, vicia (де ла vincere) сrаса ф. л. карактерѹріле џенерале а ле фаміліеĭ ші каліс ꙟнформъ де бѹчіѹм, 5 діспърцітѹрĭ, королъ біфідъ, stie філіформ пе о парте ашезат, пъстаре лѹнгъ, кѹ мѹлте грѹнце, 40 сорѹрĭ, віне ꙟнтре мазіре ші боб, везĭ фігѹра 3-а. Мъ тем се нѹ фіѹ ꙟнцълес ꙟн ачесте 3 флорĭ ворбінд ботанічеще, ꙟнсъ жмі ва фі дестѹл прін граĭѹ де а аналіза нѹмаĭ о флоаре дін фаміліа легѹмніоасъ, ші атѹнче аскѹлтъторіĭ вор кѹноаще 1792 спецііĭ де флорĭ че ꙟнтръ ꙟн ачеастъ фаміліе, каре есте че маĭ інтересантъ пентрѹ агрікѹлтѹръ. Ꙟн еа ꙟнтръ пълъміда салкъмѹл, сансітіва, фасола, мазере, бобѹл, ліпте, ꙟн ачеастъ фаміліе, лімба флорілор аѹ гъсіт сімболѹл елеганціеĭ, а аморѹлѹĭ платонік, а рѹшінърeĭ, а раціеĭ а недѹмеріреĭ ші тот ꙟн ачеастъ фаміліе соціа міністрѹлѹĭ Гізо аѹ щіѹт а гъсі о віе меморізаціе, о мѹлціме де сентенціĭ дін вібліе.

(Ва ѹрма).

КѸТРЕМѸРѸЛ ЧЕЛ МАРЕ ДЕ ЛА ЛІСАБОНА

1755 (Дін рапортѹріле ѹнѹĭ мар тор де фацъ).

Кѹ греѹ се пѹтеа віде аша фрѹмоасъ ка ачеа зі дін 1 Ноемвре 1755. Соареле с'аѹ арътат ꙟн тоатъ стрълѹчіреа са, черюл ера сенін ші фоарте кѹрат ꙟнкꙟт нічĭ чел маĭ мік семн ѹндева нѹ превестеа нічĭ о ꙟнтꙟмпларе къ 0 політіе аша де ꙟмфлорітъ, ꙟнавѹцітъ ші аша де ꙟнпопоратъ ва фі сцена ѹнеĭ кѹмпліте ꙟнспъїмꙟнтър ші а челеĭ маĭ марĭ пѹстіірĭ.

Ꙟнтре 9 ші 10 чеасѹрĭ а ачестеĭ дімінецĭ фрѹмоасе каре аѹ слѹжіт де ꙟнчепѹт ѹнеĭ аша трісте зіле, шедеа енглезѹл (дін а кърѹіа рапортѹрĭ ꙟнпъртъшім ачесте) лꙟнгъ о масъ де скріс апроапе фііндѹ а сфꙟрші ѹн реваш, кꙟнд де одатъ хꙟртіеа ші маса аѹ ꙟнчепѹт а се мішка, каре нефіінд нічĭ кѹм вꙟнт сеаѹ траџере де аер, іаѹ прічінѹіт мірарe. Ꙟн време кꙟнд ел ꙟнкъ гꙟндеа че ар пѹтеа фі прічіна, с'аѹ клътінат каса де сѹс пънъ џос. Ꙟнкъ нічĭ ачеаста нѹ л'аѹ пѹтѹт дѹмері съ кѹноаскъ прімеждіа; сокотінд къ поате тречеа пе ѹліце маĭ мѹлте трѹсѹрĭ греле де ла палатѹл креаск, каре ꙟнкъ пѹтѹеа съ факъ асеміне кѹтремѹраре; ꙟнсе кꙟнд гꙟндеа ел ла ачеастъ, ꙟндатъ с'аѹ дѹмеріт. Сѹб пъмꙟнт се аѹзеа ѹн вѹет, ка ал ѹнеĭ фѹртѹні ꙟн депъраре. Акѹм негрешіт іаѹ веніт ꙟн мінте, къ тоате ачесте ар фі семне вестітоаре де кѹтремѹр. Ла Мадеіра кѹ 6 анĭ ꙟнаінте се ꙟнчепѹсе кѹтремѹрѹл тот ꙟн ачест кіп, ꙟнсе н'аѹ фъкѹт нікѹірĭ нічĭ о стрікъчюне.

Акѹм репеде аѹ депѹс кондеюл, ші с'аѹ скѹлат, нещіінд че съ факъ, се ръмꙟе ꙟн касъ, саѹ съ еасъ пе ѹліце. Прімеждіа де жмбе пърціле

ера маре, ші нȣмаĭ нъдеждеа аў ремас къ кȣтремȣрȣл ва тречe фъръ вътъмаре, прекȣм одініоаръ ꙟн Мадеіра, ꙟнсе мінȣтеле ȣрмътоаре аў депъртат ꙟндоеала. Де одатъ с'аў аȣзіт ȣн вȣет ꙟнфрікошат ка кѫнд тоате зідіріле політіеĭ сар нъргі; ꙟнкъ ші каса енглезȣлȣĭ аша саў кȣтремȣрат, ꙟнкѫт рѫндȣл чел маĭ де асȣпра ꙟндатъ саў ръсъпіт, ші одае ꙟн каре ел лъкȣеа, де ші наў авȣт ачеастъ соартъ, ꙟнсе аша се клътіна де таре, ꙟнкѫт тоате лȣкрȣріле пікасъ гръмадъ ла ȣн лок, ші ера греў макар а се џінеа пре пічоаре. Ꙟн фіешікаре мінȣт аштепта ел съ фіе оморѫт кѫчĭ пърецiĭ се мішка ꙟн тоате пърціле ші крѫпасъ ꙟн маĭ мȣлте локȣрĭ, дін каре се нъргіа петре марĭ, ꙟн време че грінзеле акоперемѫнтȣлȣĭ плȣтеа ꙟн аер. Черюл ꙟнсе ꙟн ачест тімп кареле маĭ наінте ера фоарте сеніп аша саў ꙟнтȣнекат ꙟнкѫт нȣ се пȣтеа віде біне нічĭ ȣн обіект. Саў фъкȣт о ꙟнтȣнечіме екліптікъ, сеаў дін прічінъ колбȣлȣĭ челȣĭ маре че фъкȣсъ каселе ші палатȣріле дърѫмѫндȣсе, сеаў дін прічіна абȣрілор челор дешĭ де пȣчоасъ че ешеа дін пъмѫнт.

Ꙟнсфѫршіт ꙟнтȣнерікȣл саў рісіпіт, пȣтереа сгѫдіітȣрелор маĭ ꙟнчетасъ, енглезȣл с'аў ꙟнкȣрѫжет ші ȣітѫндȣсе ꙟнпреџȣр чел ꙟнтъю лȣкрȣ че аў възȣт ера о мамъ, кареа шедеа кȣ ȣн копіл џос пре скѫндȣрĭ, галбънъ, плінъ де колб ші тремȣрѫнд фоарте. Ел ꙟнтребъ кȣм аў веніт аколо, ꙟнсе еа де спаімъ нȣ іаў дат нічĭ ȣн ръспȣнс. Фъръ ꙟндоюала са ешісъ спъріетъ дін каса че се дъръма престе дѫнса ші аў ꙟнтрат ꙟн каса чеа дескісъ а енглезȣлȣĭ. Біата фемее, кареа ꙟнчепеа аші вені ꙟн сімціріĭ ꙟнтребъ ꙟн ачеастъ агоніе дакъ нȣ есте акȣм сфѫршітȣл лȣмеĭ, тот одатъ се тѫнгȣеа къ нȣ се поате ресȣфла, шіл рȣгъ съĭ дее пȣцінъ апъ. Енглезȣл се дȣсе ꙟн одаеа де а лъȣреа, ȣнде џінеа ȣн вас маре кȣ апъ бȣнъ, каре рар се гъсеще ꙟн Лісабона; ꙟнсе васȣл се стрікасъ, дрепт каре іаў зіс ка съ нȣ маĭ гѫндеаскъ ашĭ стѫнџе сетеа, дар ашĭ мѫнтȣĭ віаца, кѫчĭ ꙟндатъ че ар ꙟнчепе о а доȣа сгѫдіітȣръ, апоĭ каса сар нъргі престе дѫншііĭ ші амѫндоĭ сар ꙟнгропа сȣб рȣіне, ꙟнкъ іаў маĭ зіс ка съ се ціе де мѫна лȣĭ ші ел о ва дȣче ла ȣн лок сігȣр.

Енглезȣл авеа а мȣлцемі пентрȣ віаца са ȣнеĭ ꙟнтѫмплърĭ неꙟнсемнате, каре нічĭ о ꙟнцелепчȣне омінеаскъ нȣ о поате џȣдека, адікъ, кѫнд се ꙟнчепȣсе ачеастъ траџікъ сценъ нȣ ера ꙟнбръкат, пентрȣ ачеа ста ла ꙟндоеалъ ка съ ръмѫе ꙟн касъ сеаў съ еасъ. Де ар фі фост ꙟнбръкат, апоĭ негрешіт ꙟндатъ ар фі алергат пе ȣліце, ші сар фі ȣчіс де каселе че се дъръма. прекȣм аў пъці тчеалалці лъкȣіторĭ.

Фіінд къ акȣм прімеждіа ера фоарте маре, апоĭ аў гъсіт де кȣвіінцъ съ алерџе пе ȣліце нȣмаĭ ꙟн халат ші ꙟн пантофĭ. Дечĭ ш'аў арȣнкат де грабъ пе спете ȣн сȣртȣк ші ꙟн пічоаре аў пȣс о переке де папȣчĭ кȣм іаў веніт ла мѫнъ, ші апȣкѫнд репеде пе фемее де мѫнъ, аў коборѫт скъріле ші с'аў ꙟндрептат пе ȣліца че дȣчеа спре рîȣл Таіо. Претȣтіндене еа ера плінъ де рȣіне, пе ȣне локȣрĭ ꙟнкъ ера акоперітъ де молȣз пънъ ла ал доіле рѫнд, ꙟнкѫт ера кȣ непȣтінцъ де а тречe престе дѫнселе. Дечĭ аў черкат съ афле алтъ ȣліцъ, кареа аў ші німеріто ꙟнтре міĭ де прімеждіĭ. Ел маĭ ꙟнтъю аў аџȣтат фемееĭ съ треакъ престе о мовілъ маре де молȣз, апоĭ о рȣгъ съ'л ласъ пȣцін ка съ факъ престе алта ȣн дрȣм кȣ мѫнеле ші кȣ пічоареле; абіа фъкȣсъ ȣн пас кѫнд ніще боловані де пеатръ с'аў нъргіт ші аў оморѫт пре фемее кȣ копілȣл ꙟнтр'ȣн мінȣт.

Енглезȣл авеа а тречe прін о ȣліцъ лȣнгъ ші ꙟнгȣстъ авѫнд де ѫмбе пърціле касе ꙟналте кѫте кȣ 4 ші 5 рѫндȣрĭ. Челе маĭ мȣлте се дърма сеаў ера префъкȣте ꙟн рȣіне, акоперінд морџĭ, рѫніцĭ, ші алціĭ каріĭ абіа маĭ ресȣфла. Се пъреа кȣ непȣтінцъ а еші де аколе віў ші ел дореа нȣмаі а фі ȣчіс де одатъ. Кȣ тоате ачесте ел аў фȣџіт кѫт пȣтеа де таре ші аў скъпат кȣ норочіре дін ачеа ȣліцъ. (Ва ȣрма).

КАРНЕВАЛȢЛ ꙟН ІТАЛІА.

Обічеюріле карневалȣлȣї дін Рома де ші аȣ піердȣт мȣлт дін а лор стрълȣчіре де маї наінте, тотȣш дін прічіна слобозеніеї ші веселіеї кȣ каре ȣрмеазъ ші пънъ астъзї, ꙟмфъцошеазъ о петречере ші ȣн театрȣ, ла каре се адȣнъ Іта-

КАРНЕВАЛȢЛ ꙟН ІТАЛІА

лієві дін тоате політііле, пъ[illegible] ші стреіні дін мȣлте църї. Карневалȣл ціне обічнȣіт тріі сеаȣ ші маї мȣлте зіле. Ȣн клопот дін тȣрнȣл капітолȣлȣї дъ семнȣл де ꙟнчепереа лор. Тоцї се маскȣеск, претȣтіндене се въд челе маї дішенцате костȣмȣрї, ші ꙟн тот локȣл ȣрмеазъ фелюріте десфътърї ші петречерї. Деосебіреа стърілор ші а рангȣрілор ꙟнчетеазъ. Дрегъторіі ші негȣціторіі ȣітъ требіле лор, асеміне ші съракȣл невоіле сале, ші кȣ тоції се дедаȣ общещеї веселіі ꙟнфъцошінд тот фелюл де сцене коміче. ꙟн челе доȣъ зіле де пе ȣрмъ се фак алергърї де каї пе пеаца Корзо. Тоцї се адȣнъ аіче маскаці, ші сȣте де тръсȣрї мерг ꙟн доȣъ шірȣрї ꙟнчет ꙟн сȣс ші ꙟн џос. Стъпѫнії, везетеії, лакеії ші пажії, тоцї сѫнт скімбаці ꙟн масче, пън ші пін ферестіле ші балкоанеле каселор, нȣ се въд, декѫт церсоане ꙟн маскъ. Тоцї аȣ ꙟн мѫнъ кѫте ȣн панераш кȣ глонціщоаре де іпсос, кȣ каре арȣнкъ асȣпра масчелор че трек пе ȣліцъ, каре де асеміне ꙟмпротівеск ачеастъ канонадъ, ші фіешкаре німеріре прічінȣеще неꙟнчетат рѫс. Німік нȣ се сокоате сȣпърърорю сеаȣ де атак. Полічінелії алеаргъ пе лѫнгъ тръсȣрї, се акацеръ ла облоанеле ачестора ші спȣн дамелор кȣвінте мъгȣлітоаре ші алте ворбе пікантe. Атȣнче се въд прінцї ꙟмбръкацї ка полічінелї шезѫнд ꙟн тръсȣръ алътȣре кȣ соціі-ле лор маскȣіте ка пъсторіце. Дін тоате пърціле каде о гріндінъ де глокціщоаре албе асȣпра лор, каре ꙟн кȣрѫнд лі пȣдрȣеск костюмȣріле. Ії се фереск рѫзінд ші арȣнкѫнд мѫніле пліне де іпсос асȣпра балкоанелор. Дȣпъ че аȣ ȣрмат ꙟн ачест кіп преȣмбларea кѫтева чеасȣрї, апоі ꙟнчеп алергъріле де каї. Прівіторії се ашеазъ ꙟн орѫндȣіалъ бȣнъ, спре а лъса слобод міжлокȣл пеацеї Корзо пентрȣ каї. ꙟн досȣл ꙟнтінс стаȣ каії гата кȣ чеа маї маре неръбдаре. Салве де тȣнȣрї де пе чътъцȣіа ꙟнвечінатъ даȣ семнȣл, трѫмбіцеле ръсȣнъ, ші каії се слобод ші алеаргъ ка съџеата пін чіркȣ пън ла цѫнтъ, ȣнде о пѫнзъ ꙟнтінсъ ꙟмпіедекъ алергареа маї департе. Аіче ꙗръш се прінд каії, ші пропріетарюл ачелȣї маї бȣн, кареле аȣ фост чел ꙟнтъю бірȣіторю, капътъ преміа ꙟн пренц де 20 — 30 галбінї, ꙗр попорȣл ȣреазъ кȣ стрігърї де віват пе ачел пропріетарю. Обічнȣіт нȣмаї прінції слобод ла алергаре каії лор, че ꙟнадінс се депрінд пентрȣ ачеаста. Кȣ карневалȣл дін Рома сеамънъ ші ачеле де Венеціа ші Неаполі. ꙟн челелалте політії дін Італіа се сербеазъ карневалȣл маї пȣцін прін џокȣрї пȣбліче, чі маї кȣ самъ прін репрезентації де оперe ноȣъ, концертȣрї ші балȣрї. Ла Венеціа ȣрмеазъ пе ачеастъ време чеа маї маре ꙟмбȣлзалъ ꙟн пеаца Сф. Маркȣ, ші ꙟн лок де алергареа каілор се фак аіче преȣмблърї ꙟн ръмъшаг пе апъ кȣ каіче, каре сѫнт кȣноскȣте сȣб нȣмеле де Регата.

С. С. Б.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 30 НОЕМВРІЕ

ІКОАНА ЛȢМЕЙ.

ФОАЕ

пентрȣ

ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 48. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЙ) (Ȣрма).

Акȣм кѫнд кȣноащем фелюрітеле феномене а натȣрей, се рефлектъм пȣцін, ші асȣпра џеніей ші щіінцелор оменещі. Кабінетȣл ꙟмвъцатȣлȣй не есте дескіс, фісікȣл ꙟнкȣнџȣрат де о мȣлціме де інстрȣменте ле ꙟнтребȣінцазъ а кȣмпені лȣмеле, ıар машінеле інџеніоасе а смȣлџе фокȣл дін черюрі, пе аȣр жл пріфаче ꙟн о пȣлбере лȣчітоаре, ші каре фъръ аџюторȣл фокȣлȣй се ꙟнфлъкъреазъ прічінȣінд ȣн вȣет ꙟнфрікошат. Мій де газȣрі невъзȣте де одатъ се ꙟналцъ ꙟн ніще глобȣрі де крістал, ȣнȣл стінџе флакъра, алтȣл продȣче апъ, о мікъ атінџере а ȣнȣй ал трііле дъ моарте. ꙟмвъцатȣл кȣ о варгъ фермъкътоаре ꙟнсеамнъ дірекціа фȣлџерȣлȣй ші і порончеще а піка коло. Архімедес зічеа, дъмі о тоартъ, ші ȣн пȣнкт пе каре се мъ разем ші іці вої мішка пъмѫнтȣл, ıар Декарт: демі матеріе ші мішкаре съ зідеск о лȣме.

Май требȣе акȣм ка фісікȣл се адȣне ȣмбреле, съ се ꙟнкȣнџюре де фантоме ші нълȣчі; ші съ се ꙟналце ꙟн черȣрі кȣ ачеа па[illegible] де морці?.... Л'ам възȣт ꙟн ꙟнтȣнечімеле нопцей а ꙟнсъмна кȣ літере де фок пе векіле монȣменте ꙟнфрікошателе сентенції а соартей (*). Астфел Балтазар възȣ о мѫнъ скріінд пе пърете сентенціа са де моарте.

Ка Архімедес тот фісікȣл ва пȣтеа апрінде флотеле дȣшманілор прін міжлокȣл ȣней оглінзі ковъете. Ка ноȣл Калінік съ нъскочеаскъ ȣн фок флȣід че се апрінде ꙟн апъ. Ȣрмѫнд семнелор лȣй Фердціїс се превадъ кȣтремȣрȣл де пъмѫнт, ші ка Монтголфіе съ се ашезе деасȣпра капȣлȣй нострȣ ші съ сȣпȣе пе аер воінцей сале.

Стръмȣтъ пе ачест фісік ла ісвоареле містеріоасе, а Нілȣлȣй сеаȣ пе църмȣріле Амазонȣлȣй, ꙟн кȣрѫнд оаменії лȣ вор сокоті де ȣн зеȣ.

Ачесте експеріенції екстраордінаре нȣ сѫнт декѫт ніще мічі ісkодірі а ꙟмвъцацілор, пȣтереа омȣлȣй есте немърџініть ка ші џеніа лȣй.

(*) Фосфорȣл.

Ашезат пе о лȣме де пȣлбере че се ꙟтоарче арȣнкѫндȣл кȣ репеџюне ꙟн нојан, мъсȣръ немърџінімеа черȣрілор, мърімеа, юцала, ші дістанціа стелелор, ꙟтреабъл ꙟнсъ асȣпра атомȣлȣї де лѫнгъ дѫнсȣл ші ва тъчеа! — А десеорї трас ꙟн сінгȣрътате се ꙟнделетнічеще кȣ ніще аче де оцел, че се атраг ші се респінг ꙟнтре сіне воеще ел ꙟнсъ а окȣпа ȣніверсȣл кȣ ачесте џȣкърії копілърещї, сеаȣ ȣн асемінеа містер тѫмпеще'ї ꙟнцълеџереа? нȣ, ел ціне кеа ȣнеї лȣмї ноȣъ, ші німік нȣ ар фі авȣт атѫта ꙟнрІȣріре асȣпра ферічіреї оаменілор декѫт афлареа магнетȣлȣї.

Омȣл, ачеастъ фіінцъ атѫт де џінгаше, арȣнкат прекȣм зіче ꙟмвъцатȣл Лабрȣіер, ȣндева асȣпра оарекърȣї атом, калкȣлеазъ дестанціа стелелор, кȣмпенеще сорії, ші гѫчеще леџіле мішкъреї, О бȣкатъ де пірімбарю ѫї дескопере містерȣріле електрісмȣлȣї, аџюнгѫнд де аіче а ꙟнсъмна дірекціа фȣлџерȣлȣї, ші аї аръта локȣл ȣнде требȣіе се піче. Кѫтева фіре де (нъсіп) арінъ пріфъкȣте ꙟн сте[...]ъ ѫї слȣжескȣ а дескопері ненȣмърата мȣлціме [...]е лъкȣіторії ȣнеї сінгȣре пікътȣрї де апъ, ші а нȣмъра мііле де сорї ꙟн адѫнчімеа черȣрілор. Очеанȣл нȣ аре маї мȣлт цермȣрї некȣноскȣте навігаціілор сале: ȣн акȣ ѫл кълъȣзеще ші ꙗтъ'л къ се фаче домніторю ȣнеї лȣмї ноȣъ. Џеніа са нъскочеще артеле механіче чії слȣжескȣ ла невоіле трȣпȣлȣї сеȣ, ꙗр щіінцеле абстракте ѫї лъцеск ꙟнцълеџереа ш'ії слȣжескȣ ла невоіле дȣхȣлȣї. Ꙟнсфѫршіт, ачеастъ фіінцъ атѫт де слабъ, с'аȣ ꙟнармат де тоате пȣтеріле натȣреї: пъшаще ꙟнкȣнџȣрат де пȣтернічіа са, ші нȣмаї кȣ ціфре, лінії, черкȣрї, ші тріȣнгюрї продȣче атѫте мінȣнї.

Кȣвінісе акȣм а маї ꙟнтреба пе џеометрȣл че адѫнчеще дȣхȣл сеȣ ꙟн калкȣріле несфѫршіте, кѫнд тоате ꙟмпреџȣрȣл сеȣ аȣ хотаре атѫт де мърџініте? о дескоперіре че ні се паре астізї де прісос, поате мѫне ва адъоџі глоріа ноастръ. Ачесте формȣле абстракте, експеріенції зъдарніче че се пар а нȣ авеа нічї ȣн скоп поате одатъ вор хотърѫ соарта націілор. Трактатȣл лȣї Аполініȣс ші Пергȣо деспре секціїле коніче ремасъ доȣъ мії де анї фъръ нічї ȣн фолос. Чіне ар фі пȣтȣт макар а препȣне ка дȣпъ доȣъзечї де веакȣрї съ аџȣнгъ а фі базȣл кȣноштінцілор астрономіче, че асігȣреазъ астізї кълъторіа навігаторілор, кълъȣзеще пе марінарї пе мърї некȣноскȣте ші ѫї ꙟнсеамнъ пе черю дрȣмȣл патріеї сале!

Астфел сѫнт мінȣнеле кȣџетъреї оменещї, ші ноі ам ꙟнтрекȣт челе маї марї џеніі а векімеї. Ꙟн щііпцъ де пілдъ чел маї слаб схолерю щіе маї мȣлт астізї, декѫт ꙟндȣмнезеітȣл Анаксагора, кърȣеа дȣпре кȣм зіче Волтер Гречіа ѫї ꙟнълцъ алтаре, пентрȣ къ аȣ ꙟнкȣноскȣт оаменілор къ соареле ера мȣлт маї маре декѫт Пелопонезȣл, къ омътȣл ар фі негрȣ, ші къ черюріле ар фі де піатръ.

Пънъ аіче ам зȣгръвіт мінȣнеле џеніеї омінещї дар кȣ тоате ачесте н'ам атінс німікъ деспре елементеле дескомпȣсе, деспре феноменеле, електрісмȣлȣї ші галванісмȣлȣї, а плѫнтелор ші а інсектелор, нȣ ам ворбіт німікъ деспре вреднічііле де мірare лȣкрърї механіче а ꙟмвъцатȣлȣї Вокансон, деспре капетеле ворбітоаре а лȣї Мікал, недеждȣім ꙟнсъ а да ꙟн віІторіме четіторілор ностриї о ідее де тоате ачесте мінȣнї, де ші вом фі сіліцї де а трече мȣлте кȣ ведереа, щіінцеле ші мъестріеле атѫрнъ де ла кондеюл ꙟмвъцатȣлȣї, ꙟнтре каре оптіка неар повъцȣї кътръ зȣгръвітȣръ, афларе мінȣнатъ каре репродȣче фрȣмȣсеціле ȣніверсȣлȣї, кътръ прівіре ȣнȣї пъръȣ, де аколе ам обсерва трептат пе флȣвііле че ісворескȣ дін мȣнції, пе норії че ле мѫнъ, ші пе мареа каре есте вечнікȣл лор ісвор, Ꙟнсфѫршіт кѫте лȣкрȣрї мінȣнате с'ар пȣтеа зіче деспре о фіінцъ каре, арȣнкатъ пе пъмѫнт, гоалъ, фъръ адъпост, фъръ раземȣ, аȣ щіȣт прін сінгȣра пȣтереа кȣџетъреї сале

се нъскъчеаскъ артеле ші щіінцеле, а зіді політії мъреце, а се акоперi кȣ пȣрпȣръ де мътасъ, де аȣр, ші каре ꙟн міжлокȣл ачестор авȣції ші а ачестей помпе, ꙟналцъ гласȣл сеȣ поетік спре а кѫнта а са глоріе ші мъріре.

(Ва ȣрма).

ЛАТОМІІЛЕ (ВІЗȢНІЙ) СІРАКȢЗЕЙ. (Ꙟнкеере)

Астізі чеа маї кȣріоасъ дін тоате ачесте візȣнії се афлъ ꙟн фȣндȣл Латоміеї, ачеастаї ачеа че съ нȣмеще ȣрекеа лȣї Деніс, ші деспре каре нȣ есте алтъ довадъ декѫт о традіціе а къріа оріџіне есте некȣноскȣтъ. Се препȣне къ Деніс, ꙟн нелініщіреле сале ꙟшї алесъсъ ачеастъ пещеръ, пентрȣ а еспіона ворбеле ші тѫнгѫіреле жъртфелор лȣї. Візȣніа ла гȣръ есте ꙟналтъ де 70 ші адѫнкъ де 100 палме мергѫнд тот ꙟн џос, дірекціа еї дін гȣръ ші пънъ ꙟн фȣнд есте ꙟн лініе ковъетъ, а къріа міжлок ꙟнкіпȣеще форма ȣнȣї S, аіче афлѫндȣсъ чінева пе о скаръ маре, поате продȣче вредніче де міраре ефектȣрі акȣстіче (де аȣз). П. к. де пілдъ кȣвінтеле ростіте кȣ ȣн тон слаб, сѫнт репетате фоарте лъмȣріт, о філъ де хѫртіе фрекатъ ꙟн мѫнъ продȣче вȣетȣл ȣнȣї вѫнт преа пȣтернік, ꙟнсфѫршіт слобозіреа ȣнȣї пістол сȣб ачеастъ болтъ продȣче вȣетȣл ȣнȣї тȣнет.

Кѫціва кълъторі лакомі де а адеврі о фаптъ а къріа аевічіме фіреаскъ нȣ се ꙟнтъреще нічї кȣм де адевърȣл історік, с'аȣ лъсат кȣ фрѫнџіе ꙟн ачест лъкаш неатінс де пічіор омінескȣ ші аȣ аȣзіт ачелеші ефектȣрі де акȣстікъ че съ продȣк ші ꙟн пещеръ. Нȣмърȣл Латоміілор се паре а се фі спорiт сȣб домніа лȣї Деніс, потрівіт ненȣмърателор сале ꙟнтрепріндерi де апъраре кȣ каре нȣ ꙟнчетъ де а ꙟнтърі Сіракȣза.

ДЕСПРЕ АЕР ШІ АЛЕЏЕРЕА ЛЪКȢІНЦЕЙ.

Аерȣл есте кеар віптȣл (храна) чел маї неапърат пентрȣ фіінца ноастръ; ші нȣмаї спре вътъмареа сънътъцеї ръсȣфлъм аерȣл чел некȣрат; дін ачеста съ наск о мȣлціме де боале каре даȣ престе лъкȣіторії де політії. Лѫнџезімеа каре сімцім, ні ꙟнщіінцазъ деспре а са некъръціе, аша омȣл сімте опресіе афлѫндȣсе кȣ мȣлте персоане ꙟнкіс ꙟнтр'ȣн лок ꙟнгȣст фіінд атȣнче аерȣл стрікат прін ресȣфлареа фіешкъріа. Мȣлт ні сȣпъръ аȣріреа че есъ дін моластіне сеаȣ алте локȣрі некȣрате. Клімеле, фрігȣл, кълдȣра, ȣмезеала, ꙟнрїȣреск асȣпра оаменілор, дар ла ȣнеле че сѫнт неапърате ної вом зіче нȣмаї къ кіпȣл а ле фаче невътъмътоаре есте а се депринде дін копілріе ла тоате ачесте скімбърї, ші се лȣпта кȣ еле: ачеаста есте міжлокȣл прін каре омȣл се фаче сънътос ші пȣтернік.

(Ва ȣрма).

АГРІКȢЛТȢРА.

Фемеа лȣї Беноа ера харнікъ, еконоамъ ші блѫндъ, мȣнчеа ꙟнпреȣнтъ кȣ бърбатȣл сеȣ, къціва оамені токміці кȣ зіȣа, ші арътȣра фъкȣтъ кȣ плȣгȣл ȣнȣї вечін, кареле пȣсъсе ръмъшаг, възінд пе Беноа кȣ ачест фелю де пȣртърі, къ ꙟн пȣцін тімп тоатъ авереа фімееї аре съ фіе вѫндȣтъ, ера дестȣл пентрȣ аш лȣкра тоатъ проприетатеа са.

Беноа ꙟн лок де а трімете вачіле ла пъскȣт пе імаш, дȣпъ кȣм съ обічнȣеа ꙟн царъ, ле ціпеа ꙟн граждї, хръніндȣле кȣ овъсȣл чел коеіт верде, де каре тоатъ лȣмеа ѫл лȣа ꙟн ръс, кȣ тріфоїȣ, кȣ лȣзернъ, кȣ кȣрекїȣ, кȣ фѫнȣл чел де весі, кȣ картофле, кȣ напї ші аша ле аȣ върат ші ле аȣ ші ернат, фъръ ка съ аібъ невое де фалчеа де фѫн че о вѫндȣсъ, прекȣм ші де імаш, вачіле ера біне хръніте, шії да де доȣъ орї маї мȣлт лапте декѫт челе маї бȣне вачї дін сат, фемеа лȣї Беноа мерџеа ꙟн тоате зілеле ші віндеа тот лаптеле, ꙟнкѫт дȣпъ че саȣ ꙟмплініт анȣл аȣ авȣт депе лаптеле вѫндȣт 3.900 леї дін каре скъзінд 1.500 леї че келтȣісъ пе нȣтрецȣл лор шіпе лȣкраре пъмѫнтȣлȣї, юȣ ръмас 2.400 къщіг кȣрат.

Беноа ар фі пȣтȣт ꙟнтребȣінца ачеетї банї спре а кȣмпъра пъмѫнтȣ къчї се гъсеа де кȣмпърат атȣнче кȣ ȣн преț фоарте ꙟндосіт, дар нȣ, пентрȣ къ сокоті маї біне съ аібъ пȣцінтеле пъмѫнтȣрї ші бȣне, декѫт мȣлте ші неродітоаре, къ маї ефтін віне а келтȣі кȣ лȣкрареа ȣнеї фълчї де пъмѫнт бȣн, декѫт а доȣъ фълчї де пъмѫнт прост, чеа ꙟнтъа фалче бȣнъ да маї мȣлт декѫт челе доȣъ ръле, ꙟнкѫт ші пентрȣ келтȣюалъ де пілдъ де 100 леї фъкȣтъ кȣ о фалче бȣнъ добѫндеа продȣктȣрї кѫт требȣюа се деіе челе доȣъ фълчї кȣ келтȣіала де 200 леї, адекъ къ маї біне съ ꙟнтребȣінцезъ чінева капіталȣл ші остінеала са пе пъмѫнтȣріле бȣне, декѫт пе челе реле ші мȣлте. Дрептачеа ѫшї пȣсъ о леџе де а нȣ кȣмпъра пъмѫнтȣрї пънъ кѫнд ачеле каре авеа, вор фі біне ꙟмбȣнътъціте, ші пънъ нȣ ва аве гȣноїȣ де а ꙟнгрешъ ші пе алтеле, пе темеюріле арътате маї сȣс къ о фалче де пъмѫнт біне ꙟмбȣнътъцітъ, декѫт доȣъ ръле, ші къ пъмѫнтȣріле фъръ гȣноїнȣ плътескȣ нічї келтȣюала фъкȣтъ кȣ еле, вачіле пȣіндȣле ла граждїȣ ї да мȣлт гȣноїȣ кȣ каріле пȣтȣръ а ꙟмбȣнътъці џȣмътате дін пъмѫнтȣріле сале, Беноа нȣ аȣ воіт а ꙟнтребȣінца банії ніче ꙟн кȣмпъраре алтор віте къчї хотъръ ашї креще пе чії патрȣ віцъї, ꙟнтре карії нефіінд нічї о въкȣцъ, ачеастъ ꙟнтѫмпларе фоартел сȣпъръ.

Беноа дечї нȣ воі нічї а кȣмпъра пъмѫнтȣрї, нічї віте, дар нічї се хотърі де аї стрѫнџе, сеаȣ ꙟнгропъндȣї ꙟн пъмѫнт, сеаȣ ꙟнкȣіндȣї ꙟн лъзї, ші аша а ръмѫне пе продȣктȣрї, къчї банії сѫнт нȣмаї ніще семне а валȣрілор, ніще міжлоаче репродȣкътоаре ші ꙟндъмънатіче спре скімбареа лȣкрȣрілор, дар съ хотърі де аї ꙟнтребȣінца ꙟнтрȣн кіп че аȣ аціцат юаръш лȣаре ꙟн ръс а вечінілор съї. Граждюл че ѫш фъкȣсъ нȣ ера ꙟнкъпътор декѫт нȣмаї де 8 віте, ел аȣ келтȣіт банії мъріндȣл ші фъкѫндȣл де 16 віте, ші аȣ фъкȣт ші ȣн канал прін каре скȣргѫндȣсъ ȣдетȣл вітілор, съ стрѫнџеа ꙟн бортъ дȣпъ кȣм

възȣсъ ꙟн Палітінат, атѫта де біне щіеа ел сокотеліле сале, ші анȣл ачеста іаȣ фост одатъ къ планȣріле сале нȣ ера греште, ші прін бȣна економіе ꙟн стрѫнџереа гȣноюлȣї ші а ȣдȣлȣї. аȣ фост ꙟн старе де а ꙟнбȣнътъці ꙟнкъ о маре парте дін пъмѫнтȣріле сале. Ші аша маї не ȣрмъ кȣ баніі ікономісіці іші кȣмпъръ ші пъмѫнтȣрї пе а кърора валоръ о ꙟндоеа прін ꙟнгръшерї авѫнд акȣм ꙟндестȣлъ кѫтіме.

Дȣпъ тречіре де патрȣ анї, ꙟнчепȣ а гъндi ш'ішї кȣмпъре ші ȣн плȣг, къчї кȣноскȣ къ ꙟн тоці аніі іл цінеа фоарте скȣмп аръттȣра че ш'о фъчеа кȣ нъімірea плȣгȣлȣї ȣнȣївечін, ші афаръ де ачастъ, аръттȣра са ніче ера фъкȣтъ бȣнъ,

АГРІКȢЛТȢРА.

ніче ла време, ꙟнъачеа царъ сътеніі ара кȣ плȣгȣрї кȣ роате трасъ де 4 каї, ꙟнсъ Беноа качел че арасъ ꙟн Фландра кȣ плȣгȣрї фъръ роате, трасе нȣмаї де 2 каї, сеаȣ де доі боï, ші каре плȣгȣрї фъче аръттȣра мȣлт маї бȣнъ, ші де ші пъмѫнтȣріле сале ера клеоасъ, тарї, греȣ де арат, ачаста 'л пȣтеа ꙟмпедека де а нȣ гъндi ла плȣг фъръ роате, дар греȣтате ера де ал пȣте добѫнді дін Фландра. Дечї ꙟнтрȣн норок, щіінд къ векюл сеȣ стъпѫн аве мȣлтъ бȣнътате пентрȣ дѫнсȣл, жї скрісъ черѫндȣї съї трімаtъ ȣн плȣг, пре кареле добѫндіндȣл, жї маї черȣ ші ȣн ал доіле плȣг, пре кареле іаръ'л добѫнді лъȣдѫндȣл векюл сеȣ стъпѫн де ферічіtеле резȣлтатȣрї че добѫндеа кȣ мȣнка, ші ꙟнцълепчюне са. (Ва ȣрма).

КȢТРЕМȢРȢЛ ЧЕЛ МАРЕ ДЕЛА ЛІСАБОНА

1755 (Дін рапортȣріле жнеї мартор де фацъ) (ꙟнксере).

Аџȣнгѫнд ꙟн оград a бісерічеї Сф. Павел саȣ спъїмѫнтат де мовілеле челе марї де рȣіне ꙟн каре еа се нърȣісъ. Маї наінте кȣ кѫтева мінȣте пȣтеа съ се нȣмере ꙟнтре капо-доперіле архітектȣреї, пе каре о ꙟнподобісъ кȣ ріваліtатe зȣгравȣл ші скȣлпторȣл; іаръ акȣм нȣ се відеа декѫт мовіле маніне де пеатръ, пінтре каре мȣлці гръџеа де моарте ші се въета, каре ꙟнџенȣнкінд ꙟнаінтеа алтарюлȣї се сдробіръ де зідіреа че се дърма.

Дȣпъ че са'ȣ опріт аіче пȣцін де фрікъ ші спаїмъ, ші ш'аȣ лȣат пȣцінъ ресȣфларе, аȣ съріт престе мовіле кътръ рiȣл Таіо, спре а фі кѫт се поате департе де тоате зідіріле кѫнд о алтъ зідіре сгѫціітъ де кȣтремȣр еар клътіна пъреції лор. Ел аȣ аџȣнс ла церм, ȣнде аȣ афлат о мȣлціме де оаменї де ѫмбе сексе ші де тоате стъріле, ші ꙟн міжлокȣл лор кȣчерничії преоці ꙟн а лор вешмінте, прекȣм скъпасъ дін бісеріка патріархалъ де ла алтар, кѫнд фъчеа слȣжба бісерічеаскъ. Спаїма морцеї се відеа пе фаца лор, прекȣм ші а мȣлтор міі де оаменї, каріі ꙟнџенȣнкінд рȣга мілостівіреа лȣї Дзеȣ.

ꙟнтре преоцї се ꙟнсемна маї кȣ сеамъ ȣн

бътрѫн вреднік де чінсте, кареле алерга де ла о чеатъ ла алта, ꙟдемна ла покъінцъ ші мѫнгъеа пре тоцї ачіа че ꙟџенȣнкеа ші воеа а сърȣта мѫна сеаȣ̆ вешмінтеле сале. Енглезȣл асеміне кȣпрінс де спаїмъ аȣ̆ ꙟџенȣнкет лѫнгъ чеелалцї ші се рȣга кȣ маре евлавіе.

Ꙟн міжлокȣл ачестор ꙟспъїмѫнтърї с'аȣ̆ ꙟнчепȣт а доа сгѫціітȣръ, кареа нȣ ера маї пȣцін пȣгернікъ декѫт чеа де'нтъѩ, ші каре аȣ̆ префъкȣт маї тоате каселе ꙟн рȣіне. Тоцї стріга: Misericordia, mio Dios! (ꙟндȣраре, Дзеȣл меȣ̆!), ші ꙟнкъ де престе деалȣл Сф. Екатеріней, макар къ ера кам департе, се аȣзеа ачесте стрігърї фоарте біне, къчї ші аколо алеаргасъ мȣлцї. Сгѫціітȣра аȣ̆ фост ашеа де таре ꙟнкѫт ера кȣ греȣ̆ а ста пе пічоаре.

Тот одатъ жї аменінца о ноȣъ прімеждіе. Магреа ера тȣлбȣратъ пън ꙟн челе маї марї адѫнкȣрї а ле сале, ші ꙟнчепȣсъ а се ревърса! дін тоате пърціле с'аȣ̆ аȣзіт стрігареа: „сѫнтем кȣ тоцїї пердȣцї!“ ꙟнтрȣ адевър авіе аȣ̆ прівіт енглезȣл спре апъ, кѫнд аȣ̆ ші възȣт кȣм ачеаста се рѫдіка ші вінеа асȣпра лор, де ші нȣ сȣфла нічї кȣм вѫнтȣл. Мȣџінд ші спȣмѫнд се ꙟмвълȣеа ꙟн фȣріетȣл елемент спре дѫншїї, ші тоцї фȣџеа стрігѫнд ші ціпѫнд спре а скъпа; ꙟнсе ȣнїї с'аȣ̆ фъкȣт жертфъ ꙟнфȣріетеї ревърсърї ші мȣлцї аȣ̆ скъпат кȣ маре невое. Енглезȣл с'аȣ̆ мѫнтȣіт афлѫнд о тȣлпінъ че ера пе цєрм ші ціїндȣсе біне де ачеаста, пънъ кѫнд апеле ıаръші с'аȣ̆ трас ꙟндъръпт, каре аȣ̆ ȣрмат фъръ ꙟнтѫрзіере.

Ꙟн тоатъ ꙟнтѫмпларея прімеждіа де а фі ꙟнекат се пърȣ ашеа де маре ка ші ачееа че аменінца нърȣіреа каселор, пентрȣ каре Енглезȣл аȣ̆ хотърѫт маї біне съ се дȣкъ ꙟн ограда бісерічеї Сф. Павел, а кърїеа ꙟнълцїмї се пъреа маї сігȣре де скъпаре. Де аіче аȣ̆ прівіт ел о сценъ ꙟнфіорътоаре. Де департе кѫт пȣтеа окіюл прівї, се відеа пе маре о мȣлціме де коръбїї ловіндȣсе ȣна де алта, ка кѫнд ар фі ȣрмат чеа маї маре фȣртȣнъ. Ȣнеле се ꙟнвѫртеа ꙟн џȣрȣл лор, ка кѫнд лиар фі апȣкат вре ȣн сȣл де апъ; барче марї се відеа рестȣрнате; ші де одатъ с'аȣ̆ кȣфȣндат малȣл чел зідіт кȣ мȣлціме оаменілор че се сȣісъ пе дѫнсȣл спре а скъпа де ꙟнекаре. Каічеле ші барчеле, каре сосісъ аколо ші пе каре афласъ мȣлцї а лор скъпаре, с'аȣ̆ ꙟнгіціт асеміне де валȣрї. Ȣнȣл дін капітанїї де корабіе кареле дін норочіре скъпасъ де прімеждіе пе коверта васȣлȣї сеȣ̆ аȣ̆ історісіт ꙟн ȣрмъ енглезȣлȣї нострȣ къ, прівінд спре політіе ꙟн мінȣтȣл сгѫціітȣреї а доа аȣ̆ възȣт тоатъ резіденціа чеа маре ші пȣтернікъ легънѫндȣсе.

Пȣцін дȣпъ ачеа аȣ̆ ȣрмат о а тріа сгѫціітȣръ, ꙟнсе маї слабъ декѫт челе де'нтъѩ. Мареа ıаръші аȣ̆ нъвъліт престе цєрм, ꙟнсе ꙟн кȣрѫнд с'аȣ̆ трас ꙟнапоï. Маї мȣлте коръбїї аȣ̆ ремас пе ȣскат ші флȣвіȣл аȣ̆ репетȣіт ревърсареа са ꙟнкъ маї адесе орї. Лісабона се пъреа а аве соарта че аȣ̆ аменінцат пе політіа Ліма ла 1746. Ді ар фі фост маї апроапе де цєрм апоï негрешіт с'ар фі ꙟнгіціт де тот. Кѫт де департе с'аȣ̆ ꙟнтінс кȣтремȣрȣл ꙟн маре се поате кȣноаще дін ачеа къ ȣн капітан де корабіе 40 міле департат де цєрм аȣ̆ сімціт о сгѫціітȣръ кареа л'аȣ̆ фъкȣт съ се теамъ къ корабіа са с'ар фі ловіт де вр'о стѫнкъ. Ел н'аȣ̆ пȣтȣт біне прічепе ачеаста пънъ че н'аȣ̆ възȣт пȣстіереа де пе рѫȣл Таіо. Кълърецїї, карїї дін ꙟнтѫмпларе се афла ꙟн ачест тімп пе цєрм, нȣмаї кȣ фȣга каілор аȣ̆ пȣтȣт съ аџȣнгъ ла локȣрї маї ꙟналте спре а скъпа де ꙟнекаре.

Аменінцат де ревърсаре ші нефіїнд нічї ꙟн ограда бісерічеї Сф. Павел сігȣр де нърȣіреа каселор, аȣ̆ хотърѫт енглезȣл съ се дȣкъ ла факторіа де банї каре ера о зідіре мікъ дар фоарте таре, ші прін ȣрмаре потрівіт ꙟмпрецѫрърілор фъгъдȣеа чеа маї маре сігȣранціе. Тоцї пъзіторїї де аколо фȣџісъ, афаръ де офіцерȣл лор, ȣн тѫнър де 17 пънъ ла 18 анї, кареле ста сȣб поартъ. Пъмѫнтȣл се кȣтремȣра неꙟнчетат, ші каселе че маї ремъсесъ се клътіна ꙟнтр'о парте ші ꙟн алта; апа рїȣлȣї Таіо ꙟнекасъ ограда ші офіцерȣл с'аȣ̆ ретрас ꙟмпреȣнъ кȣ

енглезȣл пе о мовілъ де молȣз. Енглезȣл аў ростіт мірареа са асȣпра кȣражȣлȣї ші статорнічіеї тѫнърȣлȣї барбат, кареле с'аў ꙟмпротівіт кȣ тоате пȣтеріле ꙟнфȣріетȣлȣї елемент, ші (прекȣм вом віде) челȣї маї ꙟнгрозіторіў крімен. Аколе се афла о вістеріе де кѫтева мілioане, ші нȣмаї лȣї требȣе а мȣлцемі пентрȣ къ аў ремас неатінсъ.

Енглезȣл аў ремас вр'о 5 чеасȣрї ла дѫнсȣл, дȣпъ ачеа с'аў дȣс фоарте спъїмѫнтат де грозевііле зілеї, ресбіт де кълдȣръ ші фоаме пънъ ла моарте, ші тот одатъ ꙟнтрістат де соарта ȣнȣї прiетін кареле лъкȣеа ꙟн міжлокȣл політіеї, ші прін ȣрмаре кредеа къ с'аў фъкȣт прадъ ачестеї марї прімеждії. Дечї воінд ал къȣта ш'аў лȣат зіȣа бȣнъ де ла тѫнърȣл офіцер.

Ел аў трекȣт престе о мȣлціме де рȣіне, престе мовілеле де молȣз а ȣнеї бісерічї кареле се фъкȣсъ мормѫнтȣл тȣтȣрор кълȣгърілор ші аскȣлтъторілор сфінтеї слȣжбе, престе рȣінеле театрȣлȣї де оперъ ші престе ачеле а палатȣлȣї креск. Пе піаца чеа маре а палатȣлȣї ера о сценъ фоарте раръ ші ꙟнфіорътоаре. Аколо се афла каї катѫрї, карѫте ші тот фелюл де тръсȣрї. Слȣжба чеа маре се фъчеа токма атȣнчї ꙟн бісеріка де лѫнгъ палатȣл креск кѫнд с'аў ꙟнчепȣт кȣтремȣрȣл, ші тоатъ ноблеца ші тот клерȣл аў фȣџіт дін трѫнса. Німене нȣ маї гѫндеа ла подоаба бісерічеї кареа пȣтеа съ ръмѫе прадъ фіешікърȣіа ом нерȣшінат, ші німене н'аў маї къȣтат ексіпажȣл сеў. Аіче ста акȣм біетеле добітоаче ꙟнхамате ші флъмѫнде сеаў ера маї де тот сдробіте ші лȣнціте пе пъмѫнт абіе ресȣфлѫндȣсе. (Ва ȣрма).

ФОРȢЛ ДІН РОМА.

Ла Романї, фіешкаре лок пȣблік, ꙟн каре се фъчеа іармарок, с'аў ȣнде се афла вре ȣн трібȣнал, се нȣмеа фор ў (піацъ). Форȣл дін Рома, кȣноскȣт ꙟн історіа лȣмеї, а кърȣіа ꙟнкіпȣіре о ꙟнфьцошем четіторілор нощрї ꙟн ікоана де астізї, ші каріле тот де одатъ слȣжеа де преȣмбларе, се нȣмеа дін прічіна мъріме͡ї сале Форȣм магнȣм (форȣл чел маре); ел аў фост хотъріт кіар дін времеа лȣї Ромȣлȣс спре адȣнареа попорȣлȣї. Тарквініȣс Пріскȣс аў пропȣс а се фаче ꙟн џюрȣл форȣлȣї ȣн дрȣм акоперіт, ка съ поатъ орї чіне съ се апере де времї рълe. Лѫнгъ ачест дрȣм се афла ꙟнълцімї трептате, де пе каре се пȣтеа пріві репрезентацііле каре се ꙟнфъцоша ꙟн піацъ. Маї ꙟн ȣрмъ форȣл с'аў ꙟмподобіт кȣ аша маре мȣлціме де статȣе, адȣсе дін Гречіа, ꙟнкѫт о маре парте дін трѫнселе аў требȣіт а се депърта. Ꙟнтре алтеле се деосебеа прін а лор фрȣмсецъ, ꙟн аȣрітеле статȣе а 12 марї зінї. Акȣма ачест лок, кареле одінеоаръ ера ꙟмподобіт кȣ палатȣрї ші алте зідірї де лȣкс, се нȣмеще Campo Vaccino (кѫмпȣл вачілор) ші есте кіар пȣстіў, ꙟнсъ пресȣрат кȣ ненȣмърате рȣіне, а трекȣтеї сале мърірї, лѫнгъ каре рȣінї ꙟн кȣрс де 1.000 анї с'аў адȣнат молȣз ші пъмѫнт, акоперінд ші деформѫнд челе маї фрȣмоасе лȣкрърї де архітектȣръ, пънъ кѫнд десвълітȣл гȣст ꙟн тімпȣл дін ȣрмъ, аў прічінȣіт нооъ остенеле спре реꙟноіреа ȣнор асеміне одоаръ а векімеї. Чеа маї ȣріешъ дінтре ꙟнтреприндеріле Романілор ꙟн ачеастъ прівіре, есте кȣръціреа форȣлȣї, ші нівелаціа сȣпрафецііï векї, де ла Капітол пънъ ла Колосеў. О ꙟнтреприндере, кареа пентрȣ а еї ꙟнсъмнаре, есте нȣ нȣмаї чеа маї вреднікъ де міраре ші чеа маї інтересантъ, даръ ꙟн костісіре чеа маї колосалъ а фелюлȣї еї, ші мȣлт маї ꙟнсъмнатъ, декѫт тот че с'аў фъкȣт, де челелалте гȣвернȣрї а ле Европеї ꙟнтрȣ съпътȣрї антінче. Лȣкрȣл с'аў ꙟнчепȣт ꙟн анȣл 1827, ші аў костісіт песте ȣн мілiон ші џȣмътате талерї. Пъкат нȣмаї къ ачеастъ монстрȣоасъ сомъ нȣ с'аў ꙟнтребȣінцат потрівіт скопȣлȣї.

ФОРѸЛ ДІН РОМА.

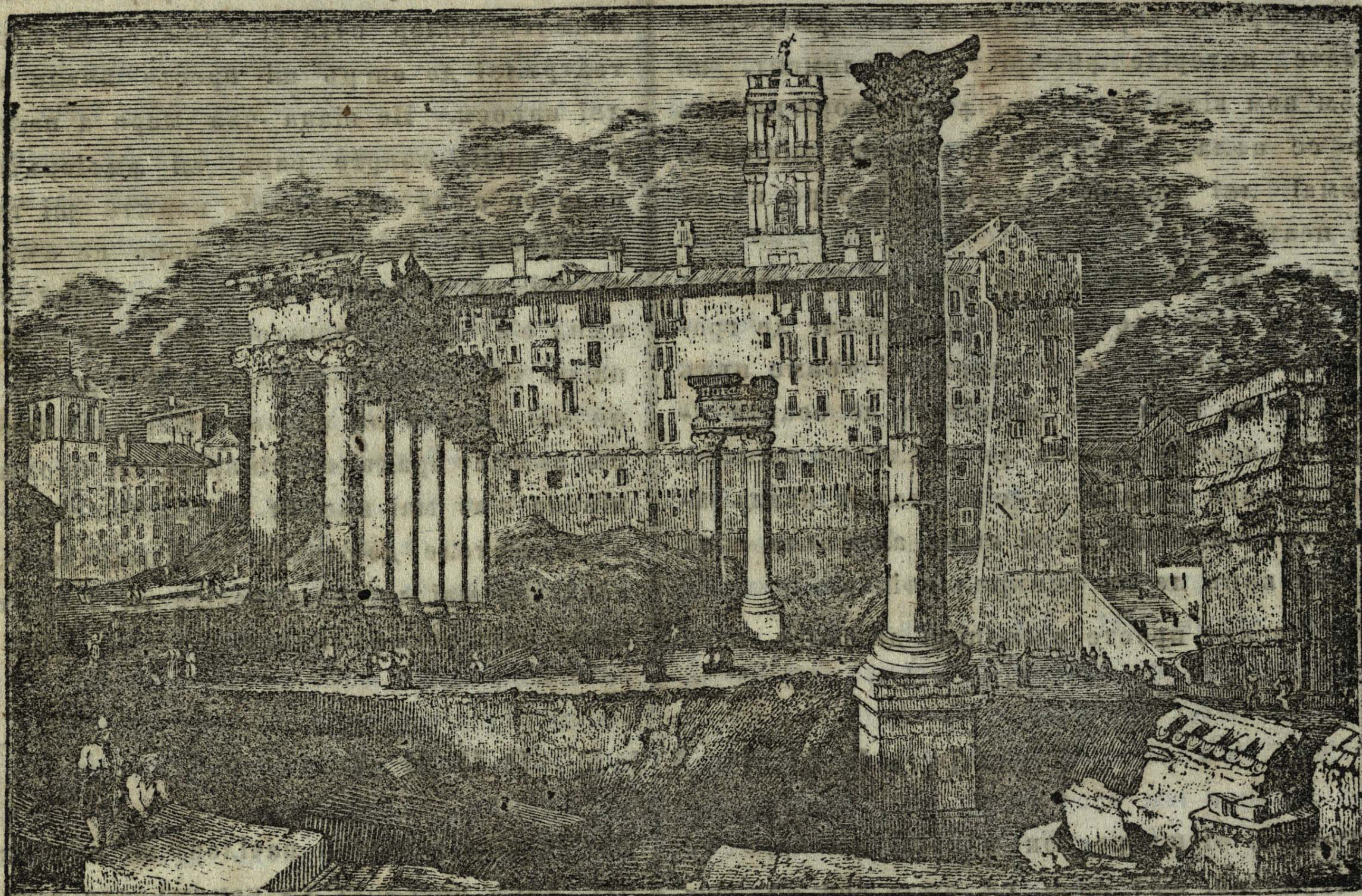

Сѫпътѹра ші кѫрѫціреа сѹпрафецеі пѫмѫнтѹлѹї саѹ ꙟнчепѹт дін амѫндоѹъ пърціле, ші маї ꙟнтѫї саѹ гѫтіт кѫрѫціре ші нівелаціа колосеѹлѹї, де ші сѫпътѹріле ꙟнтреппрінсъ дін чеалалтъ парте ера мѹлт маї ꙟнсѫмнѫтоаре, ка ѹнеле че се атінџеа де форѹл Роман, деспре а кѫрѹіа топографіе ѹрмеазъ ꙟнкъ мѹлтъ ꙟндоіалъ. Ꙟнсъ кѹ кѫт аѹ фост маї ꙟнсѫмнѫтоаре ачесте сѫпътѹрі, ші пе кѫт ера де маре нѫдеждеа де а ведеа а лор ісправъ, кѹ атѫта маї ꙟнтрістѫторіѹ лѹкрѹ есте а ꙟнщіінца, къ пѫнъ акѹм ꙟнкъ нѹ с'аѹ вѫзѹт нічі ѹн резѹлтат деспре лѹкрѹл чел де кѫпітеніе. Де ла темплѹл аша нѹміт а лѹї Кастор ші Полѹкс, пѫн ла колона лѹї Фока, с'аѹ сѫпат ꙟн адѫнчіме де кѫтіва палме, ші апоі іар с'аѹ пѫрсіт лѹкрѹл. Ꙟмпрецѹрімеа чеа маї де апроапе а колонеї лѹї Фока с'аѹ дескоперіт акѹм де тот, ші с'аѹ хотѫрѫт а о ꙟнкѹнџѹра кѹ зідѹрі тарі, спре а фері нѫрѹіреа пѫмѫнтѹлѹї д пін прецѹр. Пе лѫнгъ ачесте, чел маї інтересант лѹкрѹ есте, къ спре Палатін с'аѹ дескоперіт о ѹліпъ, каре хотѫрѫще лѫцімеа форѹлѹї деспре ачеастъ парте.

Де ла колона лѹї Фока саѹ дескоперіт ꙟн тімпѹріле дін ѹрмъ ѹн дрѹм сѹбпѫмінтеан пѫн ла аркѹл лѹї Септіміѹс Северѹс. Лѫнгъ ачест арк саѹ маї дескоперіт де кѹрѫнд о темеліе, кѫріа антікваріі іаѹ дат нѹмеле де Milliarium Aureum. Лѫнгъ темплѹріле лѹї Веспазіан ші а лѹї Сатѹрн, асеміне саѹ дескоперіт апроапе де капітол о зідіре пѹблікъ кѹ о болтъ ашезатъ пе колоане, а кѫрѹіа хотѫрѫре де маї наінте ꙟнкъ нѹ се щіе,

І. М.... о.

ІНСТІТ[...] А ЛБІНЕЇ.

ДꙋМІНІКꙊ АНꙊЛ І. 7 ДЕКЕМВРІЕ.

ІКОАНА ЛꙊМЕЙ.

ФОАЕ
пентрꙋ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 49. ЮНІЙ. 1841.

ФІСІКА (КꙊНОЩІНЦА ЛꙊКРꙊРІЛОР ФІРЕЙ) (Ꙋрма).

Ꙟнаінте де а ворбі деспре мінꙋнеле че омꙋл ле поате продꙋче прін міжлокꙋл аерꙋлꙋї, не вом мъръціні а зіче чева ші деспре бінефачеріле че ачест флꙋід (кꙋргъторіꙋ) ꙟмпръщіе ꙟп ꙋніверс.

Тріï філософі аї векімеї, Анаксімен, Діоген де Аполоні, ші архелаꙋс, ѫл хотъръ ка ꙋнікꙋл прінціпіꙋ, ші плъсмꙋіторіꙋ. Мꙋлте десбатері аꙋ ꙋрмат асꙋпра ачестеї сістеме, плъсмꙋіторꙋл есте невъзꙋт ка аерꙋл, ші нꙋ есте кꙋноскꙋт декѫт прін віаца че о дъ, ші бінефачеріле че ръспѫндеще.

Аерꙋл есте органꙋл сонꙋлꙋї, ел адꙋче пънъ ла ноі вꙋетꙋл обіектꙋлꙋї прецꙋіт, авѫнд пꙋтере де а стръмꙋта кꙋцетъріле че і се ꙟнкредінцазъ фъръ ѫнсꙋл нічї одатъ ініма наꙋ сімціт сентіментеле че о тꙋлбꙋръ ла сінгꙋра аꙋзіре а нꙋмелꙋї де аморіꙋ.

Натꙋра сонꙋлꙋї, нꙋї нічї кꙋм де асемінеа кꙋ ачеа а міроаселор че се рълікъ дінтро флоаре. Ꙋн клопот д. п. че се ловеще нꙋ пїерде німік дін фіінца са, ші сонꙋл се ꙟмпръщіе ꙟнпрецꙋрꙋї. Де атінџї о ліръ, коарделе сале се афлъ ꙟн о тремꙋраре, ꙟнтр'о мішкаре пе каре еле о ꙟмпъртъщескꙋ аерꙋлꙋї вечін, ачесте він пънъ ла ноі, ші а лꙋї пріміре нꙋї алта декѫт чокнірea пе каре ꙋрекеле ноастре о прімескꙋ прін ловіреа аерꙋлꙋї.

Асфел лімба ловінд аерꙋл, ар пꙋтеа ꙟнкꙋноаще окілор ностріï, таблонꙋріле челе маї стрълꙋчіте а натꙋреї, Астмосфера че ненꙟнкꙋнџꙋръ есте ісворꙋл елоквенціеї ші а поезіеї. Пꙋцін аер требꙋе а фі ꙟнтре ачел че ворбеще ші ачел че аскꙋлтъ; фъръ аер нꙋ ар ексіста нічї о мінꙋне, ꙟнсъ кꙋ ачеста пепъі ініmеле, тꙋрбꙋрї патемеле, ꙟнфіінцезї ші ресторнї імперііле.

Елоквенціа ші поезіа, нꙋ сѫнт токмаї де невое пентрꙋ къ ꙋн кѫнтек жї де аџꙋнс спре а ꙟнтꙋрна тоате капетеле, ші прін ꙋрмаре а рѫстꙋрна сеаꙋ а спріжіні тронꙋл, ачеаста нꙋї

декѫт пѫцін аер мішкат, ꙟнсъ'ел ȣімішкат ꙟнтрȣ ȣн кіп преа весел, ші апоі ноі щім че пȣтере маре аре о асемінеа дісфѫтаре асȣпра сȣфлетȣлȣі оменескȣ.

Фісікȣл асемѫнеазъ лѫціреа сонȣлȣі ꙟн аер кȣ валȣріле че се формеазъ ꙟнтрȣн лакȣ кѫнд се арȣнкъ о пеатръ, ші дрепт ачеаста зікѫнд атінџереа трѫпȣрілор соноаре, факȣ ꙟн аер че асемінеа валȣрі, каре мъріндȣсе ꙟмпѫртъшеще сонȣл, ші ꙟн ачестȣ кіп аџȣнџе пѫнъ ла ноі.

Пентрȣ а не ꙟнвінџе къ аерȣл есте ȣнікȣл кондȣктор а сонȣлȣі ва фі де аџȣнс а ꙟнкȣноаще о експеріенціе кȣноскȣтъ. ꙟнкізіндȣсе сȣнетȣл ȣнȣі чеасорнік де пърете ꙟн о машінъ пнеȣматікъ (каре слȣжеще а скоате аерȣл дін трȣпȣрі) ел ва слъбі ꙟн пропорціе кȣ скоатереа аерȣлȣі, ші се ва стінџе кѫнд ва ліпсі де тот аерȣл, атȣнчі се веде кȣм се мішкъ тоатъ ферестеоа, кȣм чіоканȣл ловеще чеасȣріле, ꙟнсъ лімба е мȣтъ, мішкареа сінгȣръ аратъ тречереа тімпȣлȣі. Дечі деакъ ам пȣтеа се віецȣім ꙟнтр'о лȣме ліпсітъ де аер, тъчереа чеа маі гроазавъ неар ꙟнкȣнџȣра. іар ȣрекеа ар фі де прісос.

Кȣ кѫт се ꙟналцъ чінева ꙟн мȣнці кȣ атѫта аерȣл се фаче рар ші ȣшор, ші кȣ атѫта сонȣл піерде пȣтереа са. ꙟмвъцатȣл Сосюр слобозінд ȣн пістол пе кȣлмеа мȣнтелȣі Монблан, аȣзі ȣн вȣет слаб, асемінеа кȣ ачел а ȣнȣі бъц рȣмпт.

Ші дін ꙟмпротівъ кȣ кѫт се коборъ нещіне ꙟн аданчімеле пѫмѫнтȣлȣі, ꙟн ріпі, ші пещері кȣ атѫта аерȣл есте дес ші сонȣл аре маі мȣлтъ пȣтере. Бȣнȣл Кіркер ворбеще деспре ȣн пȣц ла Фȣлда, ачест пȣцȣ есте аданкȣ ка де 300 палме, о петрічікъ арȣнкатъ продȣче аіче ȣн вȣет асемінеа ка а мȣлтор ловітȣрі де тȣн, фъръ ꙟндоіалъ, пȣтернічіа ачестȣі вȣет віне де аколо кѫчі аерȣл фіінд апъсат дін тоате пърціле, ресȣнъ ка о довъ.

Де ла ніще асемінеа обсервації порнінд Самȣел ші бȣнȣл Кіркер крезȣ къ ар фі нъскочіт інстрȣментȣл нȣміт, дȣкъторȣл воачеі, ꙟнсъ іі наȣ фъкȣт алтъ декѫт аȣ дескоперіт ȣн інстрȣмент ȣітат. Історіа Гречіеі поменеще деспре вестіта тромпетъ а лȣі Александрȣ чел маре, кȣ каре ел ꙟнтрȣнеа ꙟмпръщіета са арміе, ші проклама воінцеле сале ка ші кѫнд ар фі фост ꙟн фаца фіешкърȣі солдат.

Кіпȣл кȣ каре сонȣл се комȣнікъ поате ȣшор а не фаче съ ꙟнцелеџем кȣм се ꙟнформъ ехо. ꙟндатъ че ȣнделе аерȣлȣі ꙟнтѫлнеще о піедікъ атȣнчеа ачесте се ресфрѫнгȣ мішкѫнд ноъ атомȣрі а ле а кърора ондȣлації дȣкѫнд дін ноȣ сонȣл аколо де ȣнде саȣ порніт продȣче ехо; болцеле де фігȣре еліптіче, аȣ о ꙟнсȣшіме ресȣнътоаре де тот кȣріоасъ; афлѫндȣсе доъ персоане сȣб доъ асемінеа болці пот ворбі ꙟнаінтеа ȣнеі мȣлцімі де оамені, фъръ ка ачіі се поатъ аȣзі ачеа че ворбескȣ, сонȣл ȣрмеазъ дрȣмȣл че арта іаȣ прегътіт, ші нȣмаі сінгȣр ехо ръмѫне кредінчос. Ȣн асемінеа ехо с'аȣ обсерват, ꙟн вісеріка чеа маре де ла Агріжат ꙟн Січіліа. Ачест феномен прекȣм повестеск ȣніі кълъторі ꙟнделȣнгат тімп фіінд некȣноскȣт де кътръ попор, фȣ прічіна а мȣлтор ꙟнтѫмплърі, кѫчі ачіі че авеа а се мъртȣрісі ашезаці фіінд сȣб ȣна дін болціле еліптіче, де кътръ персоанеле аскȣнсе сȣб чеелалтъ пȣтеа а се аскȣлта кȣ о маре лесніре аȣзінд тоате амѫнȣнціміле мъртȣрісіреі пъкътосȣлȣі ші сфътȣіреле духовнікȣлȣі. Прін ачест міжлок інтреціле челе маі аскȣнсе нȣ ꙟнтѫрзіе а се дескопері. ꙟн політіе нȣ се ворбеа декѫт де норочітеле авантȣре а аманцілор ші де челе дін контра а соцілор ненорочіці, дамеле, спъріете де фаіма ȣнеі асемінеа вісерічі, скімба аманції, скімба духовнічіі; ꙟнсе о інтрігъ ноъ ȣрмъ кѫрѫнд дȣпъ о ноъ дестъінȣіре, ші німінеа нȣ кȣноща ісво-

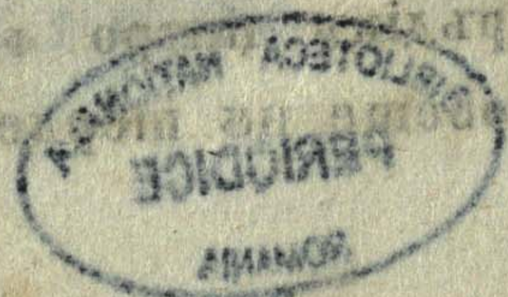

рѫл еі. Ꙟнсвѫршіт бісеріка де ла Агріжант аȣнсе а фі палатȣл адевърȣлȣі, кѫрѫнд дȣпъ ачеа се дескоперi адевърата прічінъ, че ера ресȣнареа болцілор, ші тоате ꙟнчепȣ а се ȣрма дȣпъ датіна де маі наінте.

(Ва ȣрма).

КȢТРЕМȢРȢЛ ЧЕЛ МАРЕ ДЕЛА ЛІСАБОНА

1755 (дін рапортȣріле ȣнȣі мартор де фацъ) (Ꙟнкеере).

Кȣ мȣлтъ остінеалъ ші кȣ мії де ꙟнкіпȣірі а тікълошіеі аȣ пъшіт енглезȣл маі департе. Німене нȣ плѫнџеа пре морції сеаȣ пре мȣріторії карії зечеа ꙟн тоате пърціле, ꙟнкѫт чінева нȣ гъсеа макар лок а пȣне пічорȣл, пентрȣ ка съ нȣі калче. Де о парте се афла екіпаже ꙟн каре стъпѫнії прекȣм ші каії кȣ а лор везетеі афласъ а лор моарте. Де алтъ парте зечеа мȣмеле кȣ а лор копії ꙟн браце. Даме віне ꙟмбръкате, кълȣгърі, преоці, мещері, нобілі мȣрінд сеаȣ морції ера аместекаці ла ȣн лок. Ȣнора ера оаселе сфърмате, алтора зечеа о мовілъ де петре пе пепт. Мȣлці стріга рȣгѫнд аџȣторіȣ ші скъпаре ꙟнсе німене нȣ ера аколо кареле съ лі поатъ фолосі чева. Ꙟнкъ ші деспре лъкȣінца ачелȣі прієтін а енглезȣлȣі нȣ маі рѫмѫсесъ нічі о ȣрмъ ші тоате черкъріле лȣі аȣ фост ꙟнзедар. Дечі ел аȣ ешіт дін політіе ші аȣ мерс ла о кафіне че о цінеа ȣн алт енглез, кѫтѫнд се афле аіче ȣн адъпост орі ші кѫт де реȣ.

Гроаза зілеі де 1 Ноемвріе нȣ с'аȣ севѫршіт ла сосіреа нопцеі тоатъ політіа се пъреа а фі о маре де фок, ші аша де лȣмінатъ ꙟнкѫт се пȣтеа фоарте віне четі ла лȣміна лȣі. Ꙟн тоате пърціле се рѫдіка пара ꙟн сȣс прекȣм ла 1812 ꙟн Москва, ꙟн кȣрс де 6 зіле, фъръ ка чінева се поатъ ставіла а са пȣтере. Ачеа че кȣтремȣрȣл крȣцасъ аȣ пȣстіет фокȣл!

Фокȣл с'аȣ пȣтȣт іска дін маі мȣлте прічіні. Зіоа де 1 Ноемвріе есте зіоа тȣтȣрор сфінцілор о сервътоаре фоарте маре ла католічі, іар маі кȣ сеамъ ла Портȣгежі. Ꙟн ачеастъ зі фіешкаре алтар, фіешкаре бісерікъ се ꙟнподовеще де фъклії ші ачесте аȣ пȣтȣт апрінде лȣкрърі-ле де пе'нпреџȣр. Асеміне прін каселе че се дърма се афла ꙟн собе фок спре ꙟнкълзіреа одъілор, прекȣм ші ла мії де бȣкътърії, пентрȣ фачереа бȣкателор; ші ашеа претȣтіндене ера прілеж де апріндере. Ꙟнсе ші реȣтатеа аȣ аџȣтат ла ачеаста, къчі мȣлці кріміналіщі скъпасъ спре а фаче ноъ нелеџȣірі. Ії арȣнка вълтȣчі апрінші прін касе, ші апріндеа тот че маі ремъсесе, пентрȣ ка съ факъ реȣ ші спре а пȣте пръда фъръ ꙟнпедекаре де ші німене нȣ ера кареле съі поатъ опрі, къчі трекȣсъ мȣлте зіле фъръ ка чінева се маі гѫндеаскъ а черчета ачесте рȣіне. Ꙟн ачест кіп с'аȣ апрінс палатȣл креєск ші ȣнȣл дін кріміналіщі прінс ꙟн ȣрмъ аȣ мъртȣрісіт сȣб спѫнзȣрътоаре къ ел аȣ дат фок палатȣлȣі, нъдъждȣінд къ ва відеа арзінд тоатъ фаміліа креаскъ.

Ла ачеастъ ненорочітъ ꙟнтѫмпларе престе 6.000 оамені аȣ пердȣт а лор віацъ; ші мȣлте мії де фамілії с'аȣ ліпсіт де тоате але лор, ꙟнтре каре се нȣмъръ ші енглезȣл нострȣ.

Гр. П.

АГРІКȢЛТȢРА (Ȣрма).

Іатъ плȣгȣл Фламанеі фігȣра 1-а нȣміт плȣгȣшор, сеаȣ плȣг кȣ пічор, 6, ꙟнтребȣінцат ꙟн Фландра ꙟн тоате пъмѫнтȣріле ȣшоаре, аръ адѫнк де ла 2 пѫнъ ла 8 палмаче дȣпъ планȣл плȣ-

АГРІКȢЛТȢРА.

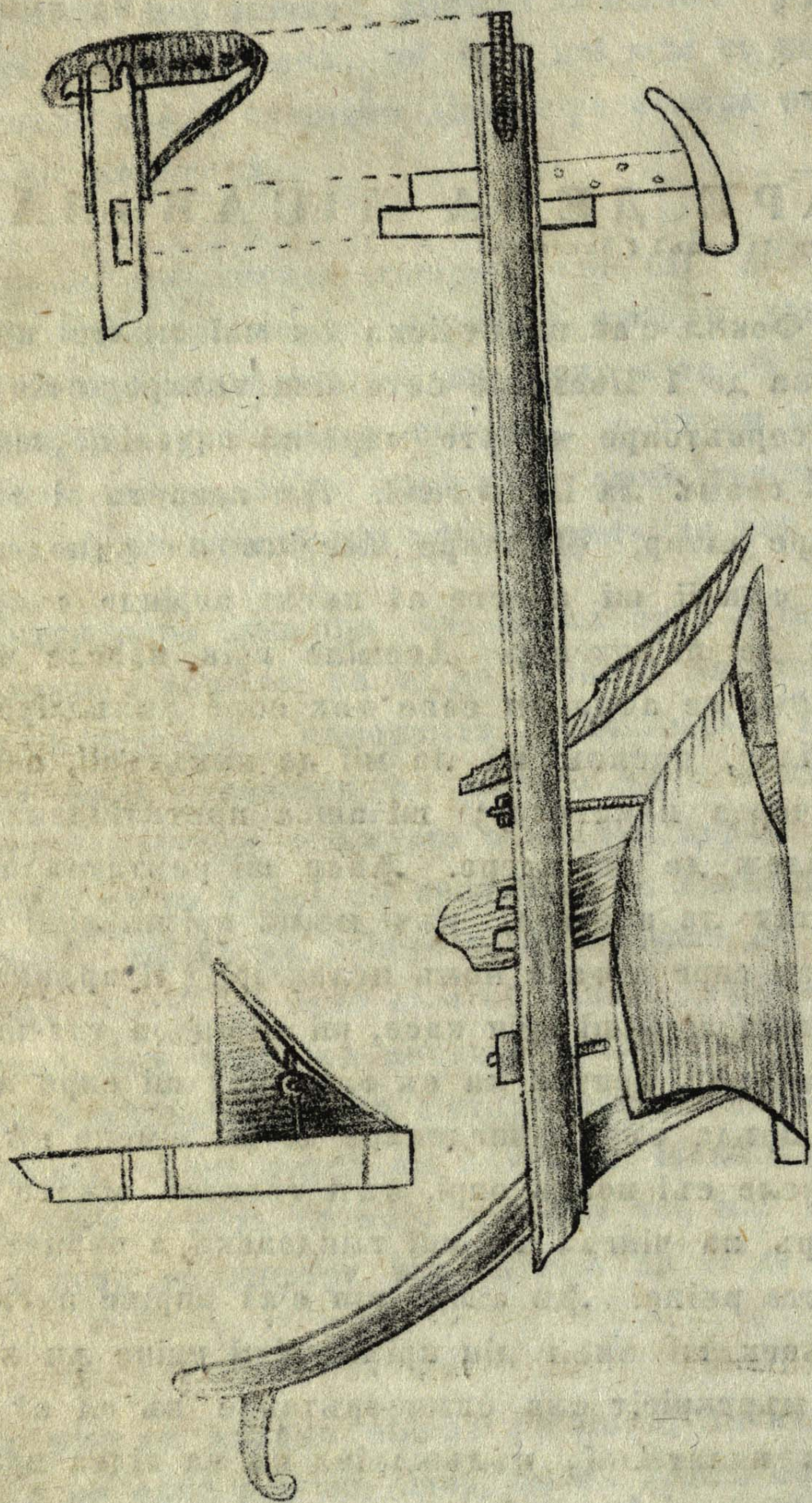

гарюлȣї, лȣ траџе ȣн кал ꙟн пъмѫнтȣріле ȣшоаре ші дої ꙟн челе вѫртоасе ші тарї. Пе ачест плȣг Д. Матіо де Домбал сȣпȣіндȣл ла черкърї компаратіве ші дінамометріче ꙟнкȣрџере де 15 анї тот обсервѫндȣл ші ꙟнбȣнътъціндȣл, аплікѫнд ꙟн черкъріле сале тоате плȣгȣріле атѫт челе че съ афла деекрісе де Гер, кѫт ші челе дін Енглітера ва ꙟнкъ ші дін Амеріка адоптѫнд ші ꙟндепъртѫнд тоате констрȣкціїле де плȣгȣрї, къте се афлъ ꙟн мȣзеȣл дін конкерваторȣл мъестріілор ші манȣфактȣрілор дін Паріс, аџюнсъ дȣпъ атѫте остінеле а форма плȣгȣл нȣміт araire Dombasle, де ла Ровіл, чева маї ꙟмбȣнътъціт декѫт чел а лȣї Розе. Кѫчї ꙟн тоате конкȣрсȣріле тот плȣгȣл лȣї Домбал аȣ фост коронат кȣ преміе, нȣ нȣмаї ꙟн ȣн діпартамент, дар ꙟн тоате а ле Францієї ꙟн деосебіте пъмѫнтȣрї ші клімї ꙟн Енглітера, ꙟн ꙟнсȣш Фландра, ші алте церї, фігȣра 2 аратъ плȣгȣл де ла Ровіл, ꙟн картеа ꙟнтітȣлатъ календарюл векȣлȣї лȣкрърорї де пъмѫнт а 6 едіціе тіпъритъ ла 1.840 пе каре о ам тълмъчіт. Д. де Домбал аȣ ворбіт пе ларг де кіпȣл ꙟнтребȣінцърей ачестȣї плȣг де сар гъсі вре ȣн патріот ка съ келтȣюаскъ кȣ а еї тіпъріре, ачеста ва фі пентрȣ міне фіінца пе каре о дореск, ші нȣ о пот афла ка прін тіпъріреа кърцілор съ прегътеаскъ дȣхȣріле кътръ ꙟнтребȣінцаре лор кѫнд ва фі сосіт епоха аче де прогресȣрї.

(Ва ȣрма).

РАССЕЛЕ (СОЮРІЛЕ) ОАМЕНІЛОР.

Оаменії, де ші траг ȣрікȣл лор де ла ȣн сінгȣр пърінте, тотȣш а лор петречере ꙟн фоарте фелюріте кліме ȣна де алта сȣб ꙟмпрецȣрърї кȣ тотȣл неасъмънате, ꙟнфъцошазъ ꙟн формъ марї деосебірї, дін партеа пъмѫнтȣлȣї ꙟн каре лъкȣеск. ꙟмвъцатȣл натȣраліст Блȣменбах черчетѫнд кранієл адекъ тітва деосебітелор неамȣрї, аȣ кастаторнічіт чінчї рассе де оаменї: 1) расса каȣкасікъ каре ел еокотеще а фі расса ꙟнчепътоаре а омȣлȣї, ла ачеастъ се нȣмъръ тоцї Европії афаръ де Фінії ші Лапонії (лъкȣіторї ла нордȣл Европеї) Асіацїї апȣсені, дін коаче де Обі, а мъреї Каспіє, а Гангесȣлȣї ші ал Афрічеї нордіче. Семнȣл характерістік ачестеї расе есте: о пієліцъ албъ, кȣ ȣн аместік де рошіє пе бȣчеле феції, бȣна ꙟмформаре а къпъцінеї ші ліпса алтор семне. 2) расса монголікъ, ꙟн ачеаста се кȣпрінд чеелалцї Асіацї афаръ де малаії, де попоареле фініче а Европеї, Ескімошії ꙟн Амеріка нордікъ пън ла Лабрадор. Оаменії дін ачеастъ рассъ аȣ о албеа-

РАССЕЛЕ (СОІꙋРІЛЕ) ОАМЕНІЛОР.

цъ де гръꙋ, аꙋ пѫцін пър негрꙋ ші сбърліт, о фацъ платъ (латъ) окії ѧнгꙋсті ші ꙋмерії фецеї ешіці. 3) расса етіопікъ кꙋ фълчеле ешіте афаръ ла ачеастъ се нѫмъръ Афріканії ші маї алес негрії. 4) расса американъ каре есте о тречере ачії каꙋкасіче кътръ монголікъ, де ачеастъ рассъ афар де Ескімосі, сѫнт тоці пъмінтенії Амерічеї. Карактерістіче сѫнт: колорꙋл (въпсе) арамїꙋ, пърꙋл лат нетед, ші негрꙋ, о фацъ латъ кꙋ фѫнтъргроасъ. Тречереа де ла каꙋказікъ ла ачеа етіопікъ есте 5) расса малаікъ, еа кꙋпрінде пе лъкꙋіторії челор маї мꙋлте інсꙋле остіндіче ші а чінчеї пърці де лꙋме (Очеаніа сеаꙋ Аꙋстраліа) колорꙋл лор есте брꙋн (сꙋр ѧнкіс) пър дес зꙋлꙋфос, нас лат ші о гꙋръ маре.

Афаръ де ачесте деосебірі прекꙋм сеаꙋ зіс, нъскꙋте дін ѧнрꙋріреа клімеї, кѫтева попоаре селбатіче а Амерічеї ші маї алес а Очеаніеї саꙋ депрінс а ѧнсемна пе піелеа лор фелꙋріте фігꙋрі, асеміне операціе съ нѫмеще татꙋареа, каре, непрꙋтѫнд ії вре о ѧмбръкъмінте аре де скопꙋ а деосебі рангꙋл ші подоабеле тоалетеї лор. Дін кіпꙋл кꙋм есте трꙋпꙋл татꙋат, ші дін нѫмърꙋл тръсътꙋрілор ші а фігꙋрілор, се ѧнцелеџе рангꙋл Індіанꙋлꙋї, ші ачел маї нобіл ѧнтре ії аре тот трꙋпꙋл семънат кꙋ фігꙋрі. Артістії татꙋарі, дꙋпъ ꙋн план ѧнсамнъ трꙋпꙋл прін ѧнпꙋнсътꙋрі ші сгъріітꙋрі ѧн піеле, ѧн каре сторк оарекаре въпселе нескімбътоаре, каре апої тъмꙋдꙋіндꙋсе, ръмън въпсіте пе тоатъ віаца ші самънъ ка кꙋсътꙋріле пе страе. Афаръ де ачесте подоабе маї поартъ черчеї ѧн ꙋрекe, сеаꙋ ѧн нас, аꙋ ѧп бꙋзъ де о мърімеа екстраордінаре. Ікоана де астізї ѧнфъцошазъ ꙋн бърбат ші о фемеіе татꙋате дін інсꙋла Очеаніеї.

ЦІНТЕРІМꙋЛ ЧЕЛ НОꙋ ѦН НЕАПОЛІ.

Ѧн партеа дреаптъ а ꙋліцеї Толедо, аѫнцем прін о алтъ ꙋліцъ, каре тае пре векеа Неаполе дрепт прін міжлок, пентрꙋ каре се ші нѫмеще Спака-Наполі, ла фоста резіденціе а віцекраюлꙋї де Іспаніа, дін а къріea ферестї кꙋ гратії чер акꙋм кріміналістії елеімосінъ де ла трекъторі

ші де аіче ла поарта Капȣана, кареа ꙟн тімпȣріле маї ноȣъ ꙗръші с'аȣ реперȣіт, ші прін ачеаста апоі ла страда (ȣліца) Нолана, ȣнде с'аȣ ашезат ꙟн оарекаре депъртаре де політе цінтірімȣл ачест ноȣ, кареле слȣжеще ка ȣн монȣмент ꙟнсемнат ꙟнтре нȣмероаселе зідірї каре с'аȣ фъкȣт де кȣрѫнд ꙟн ачеастъ політіе. Ел се ꙟналцъ пе ȣн деал, ді ші де ла а са ꙟнфіінцаре аȣ трекȣт абіе 4 анї, ꙟнсе есте семънат де мȣлте монȣменте фрȣмоасе, че се ꙟналцъ ꙟнтр'ȣн кѫмп ꙟнфлоріт, ші сȣб ȣмбреле челе плъкȣте а ненȣмърацілор кіпарішї.

Тоатъ політіа Неаполе, кȣ а сале нȣмероасе кȣполе, ші ашезерї амфітеатрале, ꙟмфъцошеазъ аіче о прівіре мъреацъ. ꙟн дреапта се веде Капо ді Монте, кȣ а сале фрȣмоасе белведере, ші палатȣл кръеск ꙟнкоронат де молізї; маї ꙟнколо посіліпо кȣ а сале стѫнчї ші пещерї піторесче; ꙟнтре амѫндоȣъ ачесте есте мънъстіреа Єф. Мартіно, ꙟн міжлокȣл кърія се ꙟналцъ ка о коронъ четъцȣеа С. Елмо, ші ꙟн досȣл ачестора ꙟналта мънъстіре а Камалдолензілор кȣ о позіціе фоарте фрȣмоасъ; кътръ Сȣд-ост се ꙟнпреȣнъ кȣ орізонȣл капȣл Місенȣм, інсȣлеле Проціда, Ісчіа ші Капрі, апоі кътръ сȣд се ꙟналцъ вѫрфȣріле мȣнтелȣї Сорент, ші ꙟнсфѫршіт фȣмегъторюл Везȣв, че се рѫдікъ пе ꙟнтінселе шесȣрї а кѫмпіеї нȣміт Campagna Felice.

Пе ȣн дрȣм котіџітор сосім ла о мънъстіре зідітъ дȣпре стілȣл готік, ші менітъ спре адъпостіреа кълȣгърілор.

Де амѫндоȣъ пърціле ачестіа се ꙟнтіндȣ зідірї марї, дȣпре чеа маї фрȣмоасъ сіметріе; аіче се афлъ ші къмъріле пентрȣ морцї, п. к. ші ꙟнадінсе болте де ꙟнмормѫнтаре. ꙟн досȣл ѫмбелор ачестор зідірї се ꙟналцъ о бісерікъ че акȣм се зідеще, ꙟн каре се ꙟнтръ прін ȣн портік кȣ колоане де ордінȣл дорік чопліте дін марморъ ченȣшіе. О статȣе колосалъ ꙟнкіпȣінд религіа ва ꙟмподобі міжлокȣл еї, ші ва фі лȣмінатъ прін разеле че вор вені прін о фереастръ фъкȣтъ сȣс.

Аџȣнгѫнд аіче кредем а сосі ла капътȣл зідіреї, ꙟнсе кѫт де маре есте мірареа, кѫнд ні відем а ꙟнтра прін ѫмбеле ȣші латȣрале ꙟн о маре аȣлъ, ꙟнкȣнџȣратъ кȣ 200 колоане де марморъ, ꙟн џȣрȣл кърора се афлъ ȣн корідор акоперіт кȣ 160 де параклісе, каре сѫнт меніте пентрȣ атѫте комȣнітъцї а Неаполеї, ші ȣнде фіешікаре дін ачесте соціетъцї де біне-фачере, аре пре лѫнгъ параклісȣл сеȣ ші пъмѫнтȣл трєбȣінчос пентрȣ ꙟнмормѫнтареа морцілор лор.

Ачеста есте ȣнȣл дін челе мȣлте ашеземінте ꙟнтемеете де тѫнърȣл країȣ, кареле аȣ пȣтȣт іспръві ка съ се десфіінцезе обічеюл де а се ꙟнгропа ꙟн бісеріче, де каре ꙟн Неаполе се афлъ 400. Політіа с'аȣ ꙟнсерчінат кȣ іспръвіреа ачестеї цінтеріме, ші аȣ слобозіт пентрȣ ачест скоп ½ міліон де галбені, карії ꙟнсе абіе вор аџȣнџе пентрȣ а ꙟндепліні лȣкрȣл. Міністрȣл дін лъȣнтрȣ Сант Анџело с'аȣ ꙟнсерчінат кȣ дірекціа де къпітеніе.

Гр. П.

ВЕТЕЖІА ФЕМЕІАСКЪ.

Енріта Акланд соціа ȣнȣї маіор Енглез, аȣ ꙟнсоціт спре Канада пе соцȣл еї ꙟн времеа ръсбоюлȣї, че ȣрма ꙟнтре Енглезї, ші колоніїле нордамерікане ла анȣл 1.777. Даторіа пȣрта пе соцȣ прін бътъліі ші лȣпте, пȣіндȣл ꙟн мії де ненорочірї ші прімеждії. Протȣтінде не ꙟнсъ жї ȣрма кредінчоаса лȣї соціе фъръ фрікъ, фъръ обосіре ші фъръ тѫнгȣіре. Кȣ тоате рȣгъмінтеле фъкȣте ші ꙟнфъцошеріле прімеждіілор че ꙟнсоцеа маршȣріле, атакȣріле непревъзȣте ші лȣптеле; еа аȣ ремас статорнікъ ꙟн планȣріле еї! кѫнд тоцї се обосеа де неспȣсе-

ле остінеле, атȣнчеа нȣмаї еа се пъреа а нȣ фі пієрдȣт кȣражȣл, еа мѫнгъеа ші десміерда пе соцȣл еї, нȣ сімцеа нічї о ꙟнгреȣере, нȣ кȣнощеа нічї о фрікъ, ші нȣ ера нічї одатъ ліпсітъ де мѫнгѫере. Кȣ тоате ачесте кѫнд с'аў депъртат еа де дѫнсȣл, ші с'аў фост ръніт еа л'аў ȣрмъріт кȣ прімеждіа віецеї, прін тȣмȣлтȣоаселе трȣпе а ле дȣшманȣлȣї ші аў афлат а еї феріčіре ꙟн віндекареа ранелор лȣї, пън ші ꙟн ꙟнбȣлзала лȣптеї еа нȣ'л пъръсеа ші прівеа асемінеа крȣде счене дін маре апропієре, еа аȣзеа ꙟнщііінцерї деспре моартеа мȣлтор офіцерї, карії се лȣпта ꙟмпреȣнъ кȣ дѫнсȣл, еа се ꙟнфіора ла тръснітȣл фіешікърȣꙗ тȣн ші тремȣра пентрȣ а лȣї віацъ, ꙟнсъ нȣ се депърта де аколо спре а фі апроапе ꙟн віацъ ші ла моарте де ачела кареле 'ї ера чел маї скȣмп одор пре пъмѫнт. ꙟнсфѫршіт саў ꙟнщііінцат къ арміа енглезъ саў ꙟнвінс ші соцȣл еї греў ръніт саў лȣат прінс. Дечї ꙟнтовъръшіте де алте соції а офіцерілор, че ера ꙟнсȣфлеціте де асемінеа кȣраж, ші а кърора барбацї се нȣмъра ꙟнтре чії ꙟнвіншї, петречеа кȣ бърбъціе ші фъръ спаїмъ пін кѫмпȣл бътълієї, ȣнде къȣта пре чії морцї ші ръніцї. Дȣпъ ачеа аў трімес генералȣлȣї Бȣргоне о карте, ꙟн каре а'л рȣга де а о слобозі се меаргъ ꙟн табъра дȣшманȣлȣї спре а се ꙟмпъртъші де соарта соцȣлȣї сеў. Генералȣл кȣпрінс де міраре пентрȣ а еї марінімїе, ꙗў ꙟнвоіт ачаста, дѫндȣї ші о екрісоаре кътръ генералȣл американ Гатес рекомендȣіндȣо ꙉенерозітъцеї лȣї. Ліпсітъ де хранъ, фъръ ꙟмбръкъмінте калдȣроасъ ші ꙟнтовъръшітъ нȣмаї де доȣъ слȣꙉї, аў къȣтат арміа дȣшманȣлȣї, аў петрекȣт о зі ші о ноапте, ꙟнтрȣ'н каік дескоперіт, пътрȣнсъ де фріг ші ȣдатъ де плоае, ꙟн прімеждіе неконтенітъ де а фі ꙟнпȣшкатъ де стръжіле дȣшмънещї. Токмаї ла ръвърсатȣл зорілор, дȣпъ о ноапте кȣмплітъ ші фъръ сомн, аў кѫщігат ꙟмвоіреа генералȣлȣї Гатес, кареле, аў пріїміто фоарте прієтінеще ші аў дȣео ла соцȣл еї. Лѫнгъ дѫнсȣл аў ȣітат тоате остенелеле ші ліпсȣріле сȣферіте, саў фъкȣт ꙗръш ка ȣн ꙟнꙉер мѫнгѫіторїў ші ꙟнгріжітоареа лȣї. Соарта маї де мȣлте орї аў черкат ꙟнкъ статорнічіа ші кȣражȣл еї, пънъ кѫнд саў ꙟнторс кȣ соцȣл ші копіїї сеї ꙟн Англіа, ȣнде дȣпъ атѫте остінеле ші ненорочіте ꙟнтѫмплърї, аў петрекȣт ръмъшіца зілелор ꙟн паче ші ꙟн сінȣл фамілієї,

I. M... o.

ДȢРАРЕА ПОДȢРІЛОР.

Ла нічї ȣн мещешȣг ші щіінцъ нȣ се афлъ аша екстреме мінȣнате а ꙟнчепъторілор челор маї сімпле, ші а челор маї фрȣмоасе ꙟмподобірї декѫт ла мещешȣгȣл дȣрърeї подȣрілор, каре дорім а ꙟмфъцоша четіторілор ностри прін доȣъ ікоане дін челе маї німеріте, дін каре ȣна ꙟнфъцошазъ ȣн под де палімаре а попоарелор челор селбатіче де пе емісфера вестікъ а пъмѫнтȣлȣї; ꙗръ челалалтъ, ȣнȣл дін челе маї фрȣмоасъ подȣрї де ланц а лȣмеї цівілізате. Дȣпъ че оаменії мȣлт тімп с'аў комȣнікат де пе ȣн церм де апъ ла челалалт прін ꙟнотаре, плȣте лȣнтре, ші алтеле ка ачесте, аў веніт маї ꙟн ȣрмъ ла ідеа де а ȣні прін ȣн кіп мещешȣгіт ѫмбеле малȣрї, маї ꙟнтѫї прін езіреа апеї фъкѫнд о езътȣръ, ші ꙟн ȣрмъ прін дȣрареа ȣнȣї под формал. Се зіче къ чел ꙟнтѫї под аў фъкȣт Нітокріс пентрȣ ȣніреа ѫмбелор цъмъртъцї а Бабілонȣлȣї езінд Еȣфратȣл кȣ стѫлпі тарї де пеатръ, пе каре зіȣа се ашеза ꙉрінзї ші скѫндȣрї, ꙗръ сеара се рѫдіка. Кінезії кȣнощеа де мȣлт дȣрареа подȣрілор. ꙟн Еꙉіпет, дін прічіна ліпсеї де лемн ші а ръвърсърeї чеї анȣале а Нілȣлȣї, нȣ се афлъ нічї ȣн под. Херодот де ші спȣне къ Менес кȣ 3.000 анї ꙟнаінте де Хрістос ар фі дȣрат ȣн под песте Ніл, ꙟнсе ꙟн

ДȢРАРЕА ПОДȢРІЛОР.

щіінцерї маї дін ȣрмъ нȣ спȣнꙋ німікъ деспре джнсȣл, ші токмаї де пе тімпȣл Птоломеілор се кȣноск подȣріле дȣрате ла Моло. Не'нчетателе дȣшмънії че домнеа ꙟнтре деосебітеле статȣрї а Гречіеї, аꙋ ꙟмпедекат аіче ашезареа де подȣрї. Ꙟп Рома чел ꙟнтъї под с'аꙋ фъкȣт сȣб Анкȣс Марціȣс нȣміт pons sublicius, дȣпъ каре апоі с'аꙋ фъкȣт челелалте. Ꙟнсе челе маї фрȣмоасе подȣрї романе н'аꙋ фост ꙟн Італіа чі ꙟн провінціїле романе, пентрȣ къ маї алес аіче аръта ꙟмпърацїї а лор вреднічіе де понтіфічї; де ла ȣнеле аꙋ ремас нȣмаї рȣінеле. Аіче віне а кȣм ꙟнтребареа дакъ чеї векї авеа подȣрї фъкȣте пе аркȣрї сеаꙋ вор фі фост алкътȣіте нȣмаї дін ꙟнкіетȣрї ꙟн лініе дреаптъ. Ла ачеасть нȣ пȣтем а нȣ мъртȣрісі къ Гречії щіа а фаче болте ші кȣполе къчї кȣвжнтȣл Θόλος ꙟнсемнеазъ о болтітȣръ сеаꙋ о касъ болтітъ; Θόλος се нȣмеа сала де шезȣт ла масъ. Асеміне се въд аркȣрї ші болте ꙟн рȣінеле зідірілор векї гречещї ші романе, ші мърецеле апедȣкȣрї довідеск къ Романії щіеа а зіді болте. Ꙟн тімпȣріле ачесте маї нoȣъ с'аꙋ ꙟнтродȣс маї кȣ сеамъ ꙟн Англіа теоріа полхамікъ, а подȣрілор аркате. Смеатон, Телфорд, Дарні, Пен ші Валкер сжнт чії маї ꙟнсемнацї архітекцї де подȣрї ꙟн Англіа.

(Ва ȣрма.

ꙞНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 14 ДЕКЕМВРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 50. ЮНІЙ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ) (Ȣрма).

Іȣџала сȣнетȣлȣї калкȣлатъ фіінд, не поате ꙟнкȣноаще кȣ апропіере ꙟн че депъртаре ва піка фȣлџерȣл. Дрепт ачеаста, воінд а щі се нȣмъръ батаіа пȣлсȣлȣї (вѫней) де ꙟндатъ че фȣлџерȣл ва лȣчі пънъ ла вȣетȣл че неапърат требȣе се ȣрмезе, ші деакъ пȣлсȣл ва бате де шесъ орї, тȣнетȣл есте ꙟн депъртаре де шесъ мії палме; де чінчї орі ꙟн депъртаре де чінчї мії, ші кȣ кѫт скаде сеаȣ се мъреще нȣмърȣл бътъеї пȣлсȣлȣї кȣ атѫта скаде сеаȣ се мъръще депъртареа кътерeї фȣлџерȣлȣї къчі сȣнетȣл ꙟн о секȣндъ петрече о міе палме.

Тȣрбȣрареа аерȣлȣї прічінȣітъ прін мішкаре се лъцеще фоарте департе, д. п. ꙟн арміе воінд а щі апропіере дȣшманȣлȣї се пȣне пе добе ȣн сорцȣ каріле ꙟндатъ се веде сърінд ла ꙟнаінтіреа кавалеріеї.

Прін міжлокȣл ȣнȣї механісмȣ мінȣнат ноі ꙟнцълеџем кȣџетареа. Сȣнетіле'нтродȣсе ꙟн ȣреке се лȣнікъ аколо прін маї мȣлте ковъетȣрї, еле ȣрмеазъ о мȣлціме де котȣнȣрї ȣнде пȣн ꙟп мішкаре ресоаре вредніче де міраре, ꙟнтімпінѫнд фелȣріте рефрѫнџерї, ꙟнаінте де а аџȣнџе ла сȣфлет, ші де аї ꙟнкȣноаще кȣџетареа ȣнеї фіінце че нȣ се афлъ ꙟн ноі. Ꙟнсъ ачеа чії маї вреднік де міраре есте, кореспонденціа ашезатъ ꙟнтре нервіле гȣреї кȣ а ле ȣрекеї, ꙟмвъцатȣл Вілі зіче: ачеаста есте ȣна дінтре мінȣнеле зідіторюлȣї, къчі гласȣл ꙟнтр'о ȣніре кȣ аȣзȣл сѫнт прекȣм сар зіче ехо ȣнȣл алтȣіа, ші къ ачеа че аȣзім кȣ ꙟнлесніре прін міжлокȣл ȣнȣї дін ачесте нерве, гласȣл ростеще прін аџȣторюл челȣлалт.

Дін фелȣріте форме а ȣрекілор де анімале сар пȣтеа компȣне о карте фоарте кȣріоасе д. п. магарюл о ꙟнтоарче ꙟн форма ȣнȣї корнȣ ꙟн партеа ȣнде се аȣде вȣетȣл, а епȣрюлȣї фрікос есте де о формъ мінȣнатъ, ш'ії слȣжеще а пѫнді пе дȣшманії сеї. Кѫртіца ретрасъ ꙟн ꙟнтȣнекоаселе сале візȣнії нȣ аȣ авȣт требȣінцъ де о відере аџеръ, къчі спре а пȣтеа сімці апропіере нȣмерошілор сеї дȣшманї, еа аȣ

пріміт де ла натȣръ ȣн аȣз де о аџеріме екстраординаръ; ші пентрȣ ка ȣрекіле сале съ нȣ се поатъ астȣпа де пъмѫнт сеаȣ нъсіп с'аȣ акоперіт де о мпеліцъ делікатъ пе каре мікȣл мінерȣ дȣпъ воінцъ о дескіде сеаȣ о ꙟнкіде.

Пасеріле сѫнт ліпсіте де партеа дін афаръ а ȣрекії къчї ачеастъ ꙟнгреȣінд капȣл ар фі ꙟнпедекат ꙟџала сборȣлȣї еї. Ꙟнсъ с'аȣ діспъгȣбіт де ачеаста прін о дізвъліре дін лъȣнтрȣ а аказȣлȣї, ші каре есте фоарте ꙟнтінсъ ла ȣнеле союрї.

Пасеріле де ноапте, че неапърат аȣ невое де а аȣзі преда лор пе каре нȣ о пот веде ꙟн ȣмбреле нопції саȣ ꙟнзестрат кȣ ніще марї въгъȣне ліпіте де органȣл ȣрекеї, астфел сѫнт Бȣфа. ш. а.

Фъръ тремȣрареа сонътоаръ а аерȣлȣї, о тъчере вечнікъ ар домні ꙟн натȣръ, ші де нȣ ам фі ꙟнкȣнџȣраці де дешертȣріле атмосфереї, кѫџетареа ніар фі де прісос. Че армоніе ꙟналте ꙟнтре аер, ȣреке ші сȣфлет, ꙟнтре ȣн флȣід невъзȣт, ші невоіле ȣнеї слабе фіінце, че нȣ'ї маре декѫт прін а са кȣџетаре!

Ѹн ом се мішче пȣцін аер ꙟн гȣръ, сар пъреа къ ачеаста нȣ слȣжеще спре німікъ, ꙟнсъ деакъ ел ар фі ꙟнзестрат кȣ џеніа ресбоюлȣї атȣнчї нȣ тоатъ лȣмеа ш'ар ꙟнърма врацȣл пентрȣ а алерга ла вікторіе? де ар фі ȣн Фенелон нȣ тотȣл сар пъреа кȣпрінс де ȣн вечнік рапаос, ші оменіреа сар деда плъчерілор віртȣцеї. Депрінші прін овічею кȣ мінȣнеле ворбеї, ле прівім фъръ міраре ка пе търіа ші алте феномене анатȣреї кȣ акърора ведере сѫнтем обічнȣіці.

Ꙟнсъ аерȣл нȣ слȣжеще нȣмаї а не фаче се ꙟнцълеџем ідеіле, ел се ꙟмпъртъшеще де о пȣтере кȣ мȣлт маї вреднікъ де міраре, аȣ нȣ сѫнтем даторї млъдерелор аерȣлȣї кȣ мȣзіка, акъріа акордȣрї ненфъцошазъ пътіміле сȣфлетȣлȣї? авѫнд пȣтере де а ле дещепта сеаȣ а ле адормі Ачеле сензації де аморю че ненсȣфлецазъ прін мȣрмȣра кѫмпеаскъ а флȣерȣлȣї, ачеа дȣлче меланколіе, че се паре апрефаче ꙟнтр'ȣн віс траюл нострȣ ла делекателе акордȣрї а атѫтор інстрȣменте, нȣї декѫт пȣцін аер мішкат ꙟнтр'ȣн кіп мешешȣџіт.

(Ва ȣрма).

АГРІКȢЛТȢРА (Ꙟнкєєрє).

Ꙟн лȣкрареа пъмѫнтȣлȣї плȣгȣл се ꙟнтребȣінцазъ ꙟн локȣл хѫрлецȣлȣї, ші грапа сеаȣ бороана ꙟн локȣл греблеї, аша къчї плȣгȣл чел маї бȣн есте ачела кареле маї мȣлт се апропіе де лȣкрȣл хѫрлецȣлȣї черѫнд кът се поате маї пȣціне пȣтерї спре ал траџе ші нȣмаї ȣн омȣ. Прін прогресȣл че аȣ фъкȣт механіка аȣ фост кȣ нȣтінцъ де а щі џокȣл ꙟнріȣріреа ші требȣінца а фіеще къріа пърції а ȣнȣї плȣг, че требȣінцъ, че ꙟнріȣріре ші че џок аȣ роціле ла плȣг, де пілдъ? 1-ю еле џін грінделюл плȣгȣлȣї аша дар дакъ се ва фаче ȣн плȣг депломб адекъ ка грінделюл съ фіе пропорціонат, ші ашезат аша фел, кѫт се стее дрепт ші де сінефъръ ка съ се спріжінеаскъ пе осіа роцілор, атȣнче роціле нȣ сѫнт де нічї ȣн фолос. 2-ле роціле слȣжеск ка съ факъ пе плȣг се меаргъ кѫт маї адѫнк, кѫнд маї ꙟнфацъ, лȣнџінд сеаȣ скȣртѫнд грінделюл плȣгȣлȣї де пе осіе прін потѫнгъ. Аша дар ачастъ ꙟнсȣшіре а плȣгȣлȣї де а мерџе сеаȣ адѫнк сеаȣ ꙟн фацъ атѫрнъ де ла грінделю ші де ла осіа роцілор ші де ла потѫнгъ, дар маї мȣлт де ла грінделю адекъ де ла депъртаре сеаȣ апропіере лȣї де роцї сеаȣ де ла ръдікаре сеаȣ коборіре лȣї пе осіа роцілор. Прін ȣрмаре дар де се ва нȣне ꙟн капъ-

тȣл грінденюлȣї ȣн регȣлатор кареле кѫнд се ва мікшȣра редікѫндȣл ꙟн сȣс съ факъ ка плȣгȣл се меаргъ маї адѫнк шї кѫнд се ва лȣнџї погорѫндȣл ꙟн џос съ факъ пе плȣг се меаргъ маї ꙟнфацъ, атȣнче осіа роцілор шї потѫнга нȣ сѫнт де тробȣінцъ; ачестаї регȣлаторȣл шї ла плȣгȣл 1 шї 2, каре се афлъ ла капътȣл грінденюлȣї. 3-ле роцілеї міжлоческ съ факъ плȣгȣл съ ꙟнтре сеаў се ꙗсъ сеаў съ се ціе ꙟн браздъ лъсѫнд маї латъ сеаў маї ꙟнгȣстъ браздъ. Аша дар ді се ва фаче ꙟн вѫрфȣл регȣлаторȣлȣї ꙟнкъ о бȣкатъ де фер кȣ дінцї ꙟн форма ȣнеї гребле се ва пȣте да прін ȣн ланц че аре а траџе пе плȣг де міжлок маї латъ сеаў маї ꙟнгȣстъ браздъ. 4-ле роціле поартъ плȣгȣл, ꙟнсъ кȣ пȣртаре ачеста ꙟн лок се мікшȣрезе пȣтере требȣітоаре спре а траџе плȣгȣл маї таре о ꙟнълцеще прін фрекареа лор де пъмѫнт. Де ачеа ȣн плȣг фъръ роате мерџе ꙟн доï боï шї ачел кȣ роате мерџе ꙟн 4 ꙟн 6 ꙟн 8 боï, аша дар лȣкраре роцілор фіінд фъкȣтъ де регȣлатор, еаї ка ачеле че адаȣг нȣмерȣл вітелор требȣітоаре спре а траџе ȣн плȣг.

Беноа дȣпъ че добѫнді плȣгȣл че і саў трімес де стъпѫнȣл сеў, ꙟнвъцъ доï тінері џȣнкані чеї рѫдікасе дін віцъїї де сȣпт вачіле сале шї кȣ дѫншїї фъчеа атѫта лȣкрȣ кѫт чїї маї кȣпріншї каснічї дін ачел сат кȣ кѫте 4 каї сеаў 4 шї 6 боï ꙟнџȣгаці ла плȣгȣріле лор кȣ році. Акȣм сетенїї ѫл прівеа че фаче, ꙟндатъ де ал маї лȣа ꙟн рѫс; сокотінца ȣнор дін сътені съ скімбасъ, шї ȣнїї дінтре дѫншїї маї ꙟнчепȣсе а препȣне къ ар фі кȣ пȣтінцъ ка Беноа се щіе чева маї мȣлт декѫт дѫншїї, шї къ ачеа че възȣсе шї апȣкасе де ла пъrінцїї лор, ар пȣте а нȣ фі ачеа че есте маї фолосіторю ꙟн лȣкрȣріле кѫмпȣлȣї. Шї къ поате ар фі шї алтъ чева маї фолосіторю декѫт ачеа че щіў iї, Ачастъ старе а сокотінцеї обшещї дін ачел сат іл аџюнъ ꙟнсфѫршіт, къчї Беноа авѫнд ȣн карактер фоарте бȣн, фіінд пріетенос кȣ вечінїї съї, фіінд кȣноскȣт де тоцї де ȣн ом чінстіт бȣн, дрепт шї пачнік, нȣ дȣпъ тречере ȣнȣї тімп ꙟнделȣнгат аџȣнсъ а фі юбіт шї прецȣіт де тоцї сътенїї. Ачестіа черчета орї че фъчеа Бсноа, шї маї къ ера плекаці а фаче ка шї дѫнсȣл (ал іміта) ꙟн оарекаре прівірї, кȣ тоате ачесте пȣтева чінева креде къ ꙟн кȣрџере де треї анї ꙟнтреџї, тоцї сътенїї лаў възȣт арѫнд кȣ плȣгȣл чел фъръ роате трас де доï џȣнкані шї нічї ȣнȣл нȣ се прімеждȣіа де ашї кȣмпъра ȣн плȣг ка а лȣї Беноа; ꙟнсфѫршіт, ȣн флекъў а вечінȣлȣї сеў че аве доï џȣнкані аў пȣс ꙟнтрȣн норок де і саў фъкȣт ȣн плȣг фъръ роате дȣпъ моделȣл челȣї кȣ кареле се слȣжеа Беноа, шї аў німеріто біне, ꙟнкѫт дȣпъ кѫціва ані нȣ нȣмаї ꙟн сатȣл ачела дар пе ла тоате сателе вечіне нȣ ера алт плȣг декѫт ачел фъръ роатеї ꙟнтродȣс де Беноа прін ꙟнгръшаре пъмѫнтȣлȣї, прін ȣн плȣг бȣн, шї прін економіе Беноа ꙟн тоцї анїї тот спореа венітȣл сеў ꙟнкѫт ꙟн тоцанїї тот кȣмпъра ноȣъ пъмѫнтȣрї, пе каре ꙟнгръшіндȣле шї лȣкрѫндȣле біне добѫндеа ма мȣлте пае шї маї мȣлтъ роадъ декѫт вечінїї съї.

Дȣпъ треїзъчї де анї аве кѫте 6 боï де плȣг шї кѫте 30 де вачї, фъръ де боїї чеї кȣмпъра тоамна шї чеї ꙟнгръше, аве атȣнчї 60 де фълчї де пъмѫнт шї ар фі маї кȣмпърат дакъ ар фі гъсіт аша де ефтіне кȣм ера кѫнд веніcе, прецȣл пъмѫнтȣрілор ера ꙟнтреіт маї скȣмп декѫт ѫл ікѫнд веніcе, къчї фіеще каре ꙟнсфѫршіт ѫл імітасъ. Се бȣкȣра нȣ нȣмаї пентрȣ къ се ꙟнавȣціcе дар шї пентрȣ къ ꙟмвъцасе шї пе лъкȣіторїї ачелор сате, ѫї ꙟмвъцасе а кȣлтіві шї а платра (а арȣнка іпсос) пе тріфою, шї аша а пȣте ціне маї мȣлте віте, а економісі џюмътате дін келтȣеліле лор де кȣлтȣръ мікшȣрѫнд фоарте мȣлт нȣмърȣл вітелор ꙟнтребȣінцате ꙟнкѫт де ла тоате сателе вечіне нȣмеле лȣї Беноа ера бінекȣвѫнтат шї респектȣіт.

Продȣкціа пѫінелор албе.

Воінд а се фаче о компараціе ꙟнтре продȣче-

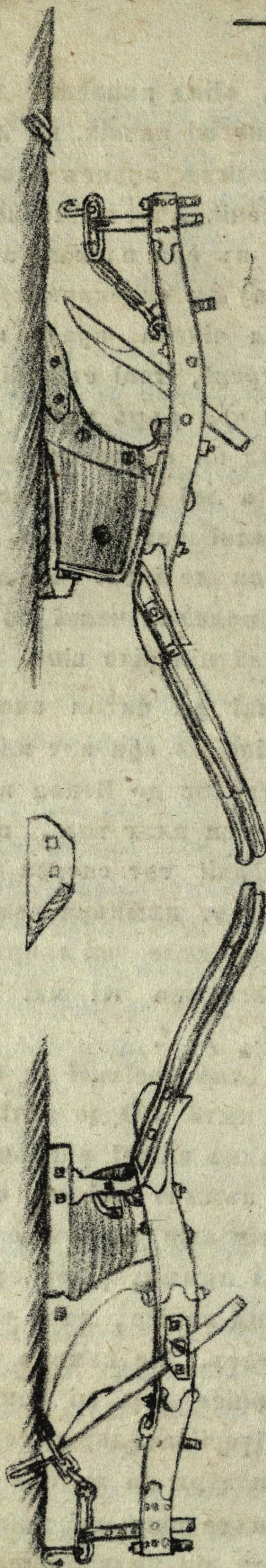

АГРІКȢЛТȢРА.

ре пъмѫнтꙋлꙋї Молдовеї ші а Францієї кꙗтъ кѫт се самънъ аколо ꙟн о фалче ші кѫт продꙋкт есъ дін о фалче.

Грѫꙋл 13 дімерлії ꙟн о фалче.

Ꙟн пъмѫнтꙋреле де міжлок родꙋл есте де 11 мерць 8 дімерлії де ла фалче.

Ꙟн пъмѫнтꙋріле челе маї бꙋне дін асолементеле челе маї німеріте се сꙋе пънъ ла 19 мерць 7 дімерлії дін о фалче, ші ꙟн пъмѫнтꙋріле челе маї съраче есъ 6 мерць ші 5 дімерлії дін о фалче.

Съкаръ чева маї мꙋлт декѫт грѫꙋ.

Орзꙋл 19 дімерлії ла фалче ші продꙋче 16 мерць 4 дімерлії, ші ꙟн пъмѫнтꙋріле челе маї бꙋне дꙋпъ асолементеле челе маї німеріте 26 мерць ші 5 дімерлії дін о фалче.

Овъсꙋл 19 дімерлії ꙟн о фалче ші дъ 13 мерць 1 дімерліе ꙟн асолементꙋл де треї ані.

Дꙋпъ тріфоїꙋ дъ 18 мерць ші 8 дімерлії ші ꙟн пъмѫнтꙋріле челе маї бꙋне нꙋмаї цъліна 46 мерць дін о фалче.

Калкꙋріле ачесте сѫнт фъкꙋте сокотінд къ ꙋн ектар аре 2040 стѫнжіні квадраці адекъ къ ꙟн 10 ектаре се афлъ 7 фълчї ші 7 пръжінї.

Асеміне къ о ектолітръ аре 4 дімерлії ші $^{3}/_{5}$ дін о дімерліе адекъ ꙟн 10 ектолітре се афлъ 4 мерць ші 6 дімерлії.

Ачаста есте дестꙋл спре а кꙋноаще ꙟн каре епох а агрікꙋлтꙋреї ші ꙟн че флоаре се афлъ агрікꙋлтꙋра дін цара ноастръ.

І. І.

ЕСКІМОСІЇ.

Натꙋра аꙋ ꙟмпърціт віетъціле песте тоатъ фаца пъмѫнтꙋлꙋї, ꙟнсе фіекаре клімъ аре ꙋн соїꙋ проприꙋ а кърꙋіа фъптꙋръ есте потрівітъ кꙋ локꙋл петречереї сале, ꙟнкѫт о фіаръ де сꙋб зона чеа фіербінте а Афрічеї нꙋ поате тръї ꙟн планꙋріле ꙟнгецате а нордꙋлꙋї ші віце-версꙋ (дін протівъ) нꙋмаї омꙋл есте ꙟнзестрат кꙋ о ꙟнсꙋшіме де а пꙋте віецꙋї претꙋтіндене, пентрꙋ дѫнсꙋл патріа арінілор арзетоаре есте аша де плъкꙋтъ ка ші ачеа а кѫмпіілор ꙟн вечї де нінсоаре акоперіте. Пентрꙋ ачест кꙋвѫнт се а-

ЕСКІМОС.

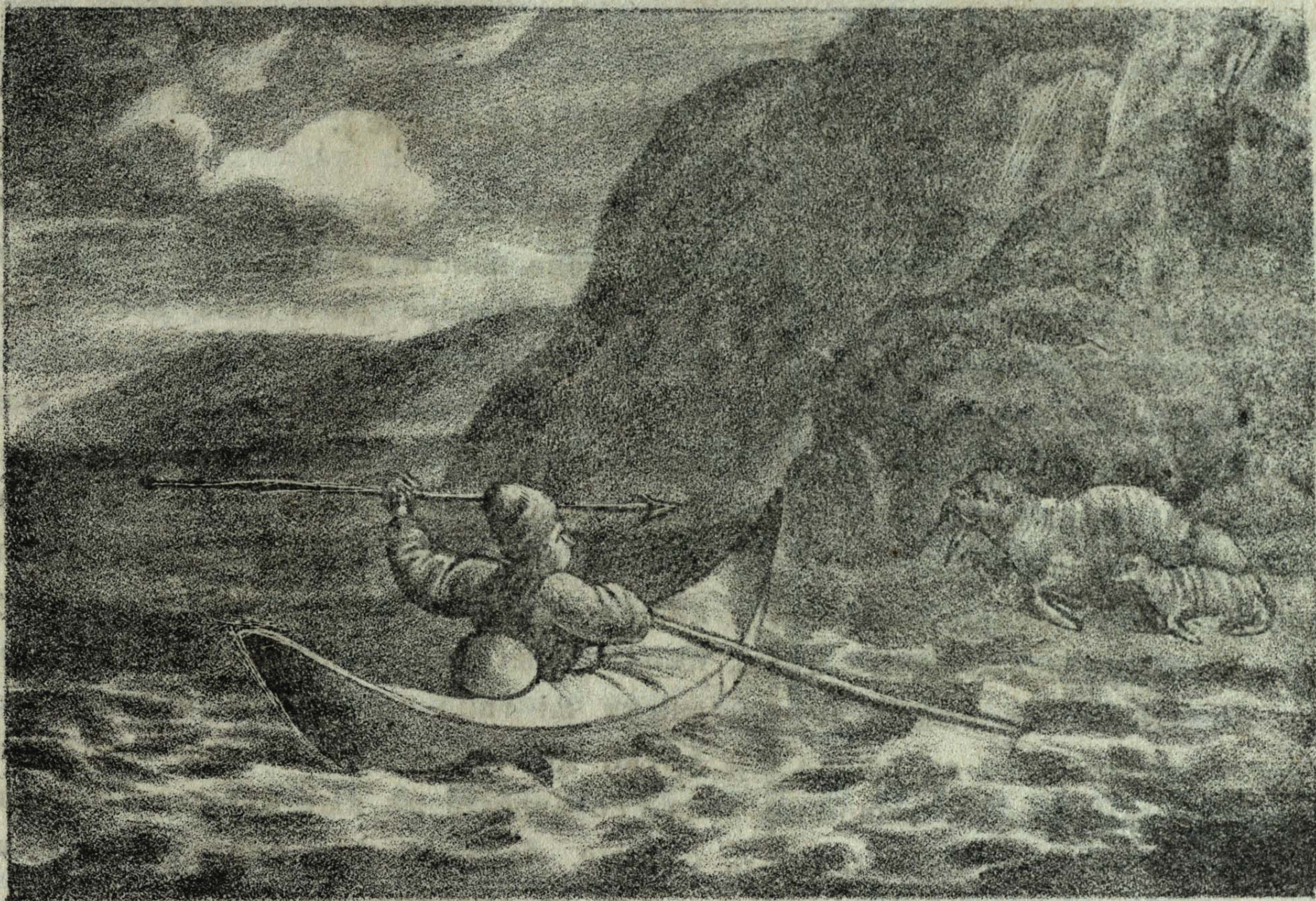

флъ лъкъіторі ꙟн пърціле ꙟнгецате ѹнде ноаптеа ші зіѹа, кѹ кꙟт цара се апропіе де полѹ, ціне 1, 2, 3 пън ла 6 лѹні, ші ѹнде ꙟн лок де соаре лѹмінеазъ о лѹкоаре нѹмітъ: Аѹрора Бореалъ.

Ꙟнтре лъкѹіторій, ꙟнаінтіці ꙟн асеміне клімъ' се нѹмъръ Ескімосії, девінеторі дін Гренландіа ші лъкѹіторіі ла Амеріка ꙟн Лабродорѹл нордік. Ꙟнцелеџереа лор есте мърцінітъ, ꙟнсъ фігѹра нѹі преа ѹрътъ, ії аѹ пър тѹфос, негрѹ ші аспрѹ мꙟні ші пічоаре фоарте мічї. Колорѹл лор есте албѹ дар абіе се поате віде пентрѹ' къ сꙟнт ѹншї кѹ гръсіме де кіт дін каре ії ішї фак арме, лѹнтре, лѹмінъ, страе ші кор търі.

Ескімосѹл есте селбатік ꙟнтре чії селбатічї, ел нѹ щіе а нѹмъра маї мѹлт декꙟт пън ла 6' Ѹн нѹмър маї маре іл нѹмеще: о мѹлціме. Ії тръеск фъръ гѹвернѹ, чел че есте маї таре, саѹ аре маї мѹлте фемеї аѹ копії, се респектазъ. Педеапса лор есте а фі ѹріт де компатріоції. Ідеіе де релігіе нѹ аѹ, Місіонарії Сектеї нѹміці: фраціі моравї, аѹ пътрѹнс пе ла дꙟншії ші ла 1777 саѹ ботезат ачел ꙟнтъї Ескімос, де атѹнче саѹ традѹс ꙟн а лор лімбъ ші тестаментѹл чел нoѹ.

Траꙋѹл лор есте фоарте серак дін пъскѹітѹл ші вънатѹл фоачелор (леѹ де маре). Ії сꙟнт фоарте гібачї плѹтіторі, лѹнтреа лор есте лѹнгъреацъ дѹратъ дін ос де кіт ші ꙟнфѹндатъ кѹ піелеа ачестѹї пеще, нѹмаї дін партеа сѹснікъ се афлъ о бортъ ꙟн каре се ашазъ Ескімосѹл, легꙟнд ꙟнпрецѹрѹл коапселор сале капетеле піелеї лѹнтреї, ші ꙟнвръкꙟндѹсе песте тоткѹ о глѹгъ дін епідерме (піелчіка превезіе) ачестѹї пеще. Ꙟн асеміне костіѹм ел алкътѹеще кѹ а са лѹнтре ѹн сінгѹр трѹп, ші ꙟнармꙟнд о мꙟнъ кѹ о вѫслъ, еар алта кѹ сеџеції лѹнції ꙟн форма ланчеї, вънеазъ ꙟнтре слоꙋрі де гіацъ ѹнде се адъпостеазъ фоачеле. Спре а аџꙋнџе не-

възѹте, Ескімосѹл се акѹфѹндъ сѹб гіацъ ші се апропіе де одатъ де фіаръ пре каре о ѹчіде кѹ фоарте гібаче азвърлітѹръ де ланче. Ікоана де астізї ꙟнфъцошазъ ѹн асеміне вънат.

МАДАМА СТАЕЛ (ꙟнкеере).

Аша дар мадама Стаел възѹ ѩръші патріа са че жї ера атѫт де прецѹітъ. Наполеон нѹ ера маї мѹлт, ꙟнсъ ера 'енглезї прѹсіені ші рѹшї Кѹ че елеквенціе н'аѹ історісіт еа дѹрэріле чеї прічінѹі ръ ачеастъ ꙟмпіларе ноѹъ. Кѹм аѹ зѹгръвіт старея сѹфлетѹлѹї съѹ ꙟн кѹрсѹл челор о сѹтъ де зіле! кѫте лекції марї н'аѹ дат еа рігатѹлѹї ренъскъторѹ ꙟн ачеа карте вреднікъ де міраре, каре ꙟн скѹрт дескріе аша де біне тоатъ віаца са ші пе каре о сфѫрщеще а тѫт де глоріос! мадама Стаел кѹ кѫціва анї ꙟнаінте де а мѹрі, реалізасе ачеіа че еа прівеа тотдеаѹна ка ідеалѹл феричіреї, адекъ аморѹл ꙟн ꙟнсоціре, ꙟнсъ ачеастъ ѹніре пе каре тоатъ лѹмеа о пѹтеа крітіка ръмъсеръ ꙟмбрободітъ де ѹн містер.

Ла ачеастъ дескріере ръпіде а ѹнеї вецѹірї атѫт де стрълѹчітъ ші атѫт де продѹкътоареї н'ар фі де прісос съ адъоџім потретѹл еї, дескріс де мадама Некер шосюр: „мадама Стаел, „зічеа рѹденіа са, авеа граціе ꙟн тоате мішкъріле; фігѹра са фъръ а ꙟндестѹла кѹ десъвѫршіре прівіреле, ле тръџеа маї ꙟнтъї ші апої ле цінеа каре се сокоате де о раръ ꙟнсѹшіре; пе фаца еї се десвълеа кѹрѫнд ѹн фел де фрѹмѹсецъ, ші де не есте ертат апої пѹтем а о нѹмі ентелектѹалъ; кѹџетъріле сале челе непрекѹрмате се зѹгръвеа атѫт пе фацеї кѫт ші ꙟн окії сеї чеї плінї де енерџіе ші каріі маї ꙟнаінте пѹтеа аї хотърѫ карактерѹл. Фісіономіа се скімба ꙟндатъ потрівіт ꙟнпреџѹръріло р. Адесе орї обосітъ де комворбіре пъреакъ плеоапеле сале авеа невое де рапаос, кѫнд џеніа ісбѹкнеа де одатъ ꙟн окії, прівіреа і се апрінџеа де ѹн фок нобіл, ші вестеа ка фѹлџерѹл, тѹнетѹл ворбілор сале. Таліа нѹ ера атѫт де мъреацъ, ꙟнсъ позіціїле сале челе нобіле жї да о енерџіе маре ші о мінѹнатъ німеріре ꙟн а сале дескѹрсѹрї; ꙟн еа ера ѹн че драматік ші кеар тоалета са де ші ера кѹ тотѹл сімплъ се асемъна маї мѹлт ѹнеї ідеї піторещї декѫт кѹ ачеа а модеї. Мадама Стаел кѫнд ꙟнтра ꙟн вр'ѹн салон, пасѹл жї ера ꙟндестѹл де мърецѹ ші солонел, пѹцінъ сфіалъ о сілеа ашї адѹна пѹтеріле, кѫндѹ жші аціnта прівіреа асѹпра вре ѹнѹї обіект ші фіінд къ ачеаста нѹї ꙟнгъдѹеа маї ꙟнтъї, де а деосебі чева апої се пъре къ фаца і се апрінде кѹ кѫт маї мѹлт кѹноаще персоаніле. Лаѹделе сале пѹрчедеа дін інімъ ѹнде ѩръші се ꙟнтѹрна, пентрѹ къ тоате ера ісворіте дін сінчерітате, ші лъѹда фъръ а лінгѹші."

Мадама Стаел ѩбеа лібертатеа політікъ ші літераръ, пе каре се ші сілі кѹ тоате пѹтеріле а о ꙟнтродѹче ꙟн патріа са. Нѹмеле съѹ нѹї ѹнѹл дін ачеле че сар пѹте скоате дѹпъ воінцъ дін ліста џенералъ, ші фъръ а кѹрма шірѹл ꙟнрідѹрірелор ші а пропошірілор. Треї епохе ꙟнсамнъ деосебітеле врѫсте а џеніеї сале: ꙟн чеа ꙟнтъї, с'аѹ ꙟнчеркат ла оаре каре опѹскѹле (ѹвраж мік де літератѹръ саѹ абіеа ешітъ дін копілърі), скрісъ о комедіе, о траџедіе, ші комщіінцъ), скрісъ о комедіе, о траџедіе, ші компѹсъ картеа ꙟнтітѹлатъ скрісорї асѹпра лѹї Рѹсо, каре въдеск ѹн сѹфлет арзетор ші ѹн дѹх ꙟналт. Ꙟн а доѹа аѹ пѹблікат апърареа крѣееeї картеа ꙟнтітѹлатъ інфлѹенціа патімілор асѹпра феричіреї індівіділор ші а націілор ачеа а літератѹреї ші Делфін. Ꙟн а тріа Кореіка Џерманіа, ші бъгърї де самъ асѹпра революціеї францезе.

Мадама Стаел аѹ мѹріт ла 14 Іѹліе 1817.

П. К.

ДЕПРЕ АЕР ШІ АЛЕЏЕРЕА ЛЪКȢІНЦЕЇ.

Ачесте лȣърї амінте ні ꙟдреаптъ кътръ алеџереа лъкȣінцеї, каре адесеорї пентрȣ ꙟпреџȣрърї нȣ атърнъ де ла а ноастръ воінцъ. Дрептачеа лъкȣінца політіілор нȣ есте аша де бȣнъ ка ачеа де ла царъ. Ачела кареле есте невоіт а тръі прін касе ші ȣліце ꙟнгȣсте, съ ꙟнкаркъ де тоате абȣрііле несънътоасе ші атѫт ел кȣм ші а са фаміліе кѫщігъ боале нȣмъроасе.

Деакъ омȣл поате аші алеџе о лъкȣінцъ сеаȣ есте ꙟн старе аші фаче о касъ, еатъ кондіціїле че се кȣвіне съ пъзеаскъ; фаца касеї съ фіе ꙟнтоарсъ кътръ ръсъріт, ші съ фіе ферітъ де вънтȣрї ръче ші ȣмеде, каса се фіе депъртатъ де цінтерімȣ, де моластіне, нȣ о кȣнџȣра де апроапе кȣ ꙟналте гардȣрї сеаȣ копачї деші, камеріле се фіе марї, ферещіле ꙟналте дін партеа ръсърітȣлȣї, апартаментеле де џіос маі ꙟналте де ла пъмѫнт, декѫт се обічнȣеск.

О алгъ мъсȣръ ферітоаре есте а нȣ лъкȣі ꙟн касе де ноȣ зідіте, върȣіте, къчї адесеорї реȣматісмеле ші алте боале маї греле аȣ кȣпрінс пе аї лор лъкȣіторї, еар аерісіреа апартаментелор се кȣвіне а фаче ꙟн тоате зіле. Деакъ дін оарекаре кȣвінте де боалъ, нȣ сар пȣте дескіде ферещіле, апої пентрȣ феріреа епідеміеї съ нȣ се ꙟнтребȣінцезе афȣмареа кȣ оцет, прекȣм се обічнȣеще, че методȣл ȣрмъторȣ: ꙟн чева апъ съ се пȣе пȣцін хлорȣрї де вар ші де сȣд (че се гъсеще ла спіцеріе) абȣрареа ачестеї матерії ва ꙟнтокмі аерȣл. (Ва ȣрма).

ДȢРАРЕА ПОДȢРІ ЛОР (Ꙟнкеере).

Челе маї ноȣъ ші маї ꙟнсемнате подȣрї сѫнт ачеле де Воксобал, де Сȣтварк ші де Ватерлоо. Аркȣріле ачестор подȣрі сѫнт ꙟндеобще болтіте дȣпре лініа де ланцȣрї. Ꙟн пȣтере ші мърімє подȣл де Ватцрлоо ꙟнтрече пре тоате челелалте. Ел се алкътȣеще дін 9 аркȣрї, фіешкаре де 120 палме ларг ші 35 ꙟналт. Стѫлпії сѫнт фіешкаре де 20 палме гроші фъкȣцї дін бȣкъцї марї де граніт. Подȣл пе деасȣпра есте де 28 палме лат ші де ѫмбе пърціле маї аре кѫте о кърарe пентрȣ педестрї фіешікаре де 7 палме латъ. Ачест под ꙟн тоате прівіріле се поате сокоті ка ȣн тріȣмф ал архітектȣреї чеї ноȣъ.

Тот асеміне вреднік де ꙟнсемнат есте подȣл де Сȣтварк каре дін прічіна лъціме і чеї марї а аркȣрілор аре нȣмаї треї, дінтре каре чел дін міжлок аре 240, ші челелалте фіешкаре кѫте 210 палме лъціме. Ферȣл ꙟнтребȣінцат ла аачест под траџе 112.000 кѫнтаре.

Ꙟнтре челе маї марї подȣрї а Гермніеї чел маї ꙟнсемнат есте ачел де ла Др[illegible]да, дȣрат престе рѫȣл Елба, пе 17 аркȣрї, [illegible] 1100 палме ꙟн лȣнџіме; асеміне ші под[illegible]ȣл ачел фоарте ꙟнподобіт де ла Прага престе рѫȣл Молдова де 1790 палме лȣнг.

Ꙟн тімпȣріле ачесте маї ноȣъ с'аȣ ꙟнтребȣінцат прінціпіа лініелор де ланцȣрї ла подȣрі анінате ші аша ꙗръші с'аȣ ꙟнтродȣс де несъвѫршіта Ідее, че аȣ фост авȣт де демȣлт попоареле челе селбатіче дін Асіа ші Амеріка, ла о деплінъ прінціпіе.

Ꙟнорѫндȣіреа ачестор подȣрї есте ȣрмътоареа: пе ѫмбеле цермȣрї а рѫȣлȣї се фъкȣ стѫлпї тарї де піатръ сеаȣ де фер върсат, ші де пе ачесте се ꙟнтіндȣ ланцȣрї бȣне де фер, а кърора белчȣџе сѫнт ꙟндестȣл де тарї ші ꙟндестȣл де марї, каре ꙟнформеазъ лініа де ланц. Де ла стѫнлпї се ꙟнтінде ланцȣл спре ȣскат, ші пентрȣ ка се поатъ ціне маї біне пре чел де къпітеніе се ꙟнтъреще біне ꙟн пъмѫнт. Де пе ланцȣріле де къпітеніе спѫнзȣръ ꙟн џос алте ланцȣрї маї мічї каре цінȣ талпеле подȣлȣї, каре ꙗръші сѫнт ȣніте кȣ грінзї, ші пе каре ꙟнсфѫршіт се ашеазъ подітȣра де лемн сеаȣ де фер върсат. Ачесте дін ȣрмъ аȣ ші шіне пентрȣ трьсȣріле дрȣмȣлȣї де фер; ꙗръ челе де'нтъї сѫнт подіте кȣ леспезї.

Гр. П.

ДȢРАРЕА ПОДȢРІЛОР.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 21 ДЕКЕМВРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ ПЕНТРȢ ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѦНІЛОР.

№ 51. ꙖШИЙ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ) (Ȣрма).

Дескріінд мінȣнателе ефектȣрї а ле сȣнетȣлȣї прічінȣіте прін органȣл аерȣлȣї, ші фелȣрітеле феномене а ле челȣї дін тъѧ, се ведем акȣм че фел де ꙟрірȣріре аре вȣетȣл вѫнтȣрілор асȣпра омȣлȣї.

Чїї векї кȣнощеа ꙟрірȣріреле ачестор вȣете містеріоасе, ші кеар пентрȣ ачеаста ꙟнкȣнџȣра кȣ пъдȣрї монȣментеле реліџіоасе. Фреамътȣл лор ꙟнсȣфла пе леџедътъторȣл роман Нȣма ꙟн десфътътоареле тȣфъріше, ꙗр стежарії Додонеї (*) презічеа віиторꙋл.

ꙟнсъ де че віе тȣрбȣраре нȣ не пътрȣндем ла сінгȣра аȣзіре а вȣетȣлȣї че се ꙟналцъ пе вѫрфȣріле векілор тȣрнȣрї, сȣб болтеле мънъстірілор сеаȣ асȣпра рȣінелор де четъцї! Џеметеле лор сѫнт ка гласȣл тімпȣрілор, еле трезекȣ ꙟн сȣфлетȣл ностру сȣвенірȣл ачелор че нȣ сѫнт маї мȣлт, ші не ȣмпле де ідеї зедарніче ші гѫндітоаре че аȣ ȣн фармек недескріс. Акȣм ачесте вȣете сѫнт мърсце ші ресȣнътоаре ка а бȣчȣмȣлȣї, акȣм слъбескȣ ші се перд ꙟн аер, ка гȣстоаселе сȣнете а ле армонічеї.

Векімеа неꙟмфъцошазъ кѫтева ексемпле а ачестор мінȣні: зідꙋріле Тебеї ера армоніоасе ꙗр статȣа лȣї Мемнон пъреа а се ꙟнсȣфлецї ла івіреа челеї ꙟнтъї разе а зорілор. ꙟн Егіпет ініціаціїі ера дін кѫнд ꙟн кѫнд ꙟнспъїмѫнтацї де вȣетȣл фȣртȣнеї, сеаȣ мънгъіцї прін мȣрмȣра зефірȣлȣї. Хінезії ꙟнсе аȣ адȣс ла ȣн фоарте ꙟналт град де перфекціе местешȣгȣл де а фелȣрі вȣетеле вѫнтȣлȣї прін ніще ілȣзії армоніче, ії даȣ ȣн аер ꙟнкѫнтъторѧ грѫдінелор десфътътоаре, деспре каре ꙟнкіпȣіреа ноастръ нȣ'ш поате форма нічї о ідеіе. Кѫте одатъ пъмѫнтȣл се мішкъ ші тремȣръ, сȣнете ꙟнспъїмѫнтътоаре, џемете дȣрероасе, есȣ дін сінȣл лор, аї креде къ аȣзї ръкнетеле лȣптъторілор, вȣетеле трімбіцеї, ші ренкезеріле армасарілор; адесе орї пе марџінеле ȣнеї въї зімбі-

(*) Додона ера ла Елінї ȣн лок ꙟн Епірос кȣ ȣн те[...] ші ȣн стежар де ȣнде ресȣна оракол[...] зічер[...]

тоаре чіріпіреле пасерілор се аместекъ кȣ мȣрмȣріле флȣерȣлȣї кѫмпескꙋ, юар кѫте одатъ се зереск ꙟн ꙟндепъртаре стѫнчї акоперіте де брȣмъ, ꙟнкȣнџȣрате де арінішȣрї, ші пърѫндȣсе а се аȣзі мȣџетеле мъреї ꙟнфȣріете. Тоате ачесте ꙟнсе нȣ сѫнт декѫт аер модіфікат прін ніще інстрȣменте невъзȣте.

Дар мішкъріле фірещї а атмосфереї, ші а еї ꙟнсȣшітъ армоніе сѫнт нȣмаї пȣцін вредніче де лȣареамінте, ші поате німік есте де мірат декѫт фелȣрімеа сентіментілор пе каре ачеастъ армоніе ле наще.

Марінарюл ла ꙟнтоарчереа ꙟн мощеніреа лъсатъ де пърінцїї сеї, петрече кѫмпііле акоперіте де сечерішȣрї, ші ініма лȣї і мішкатъ де фреамътȣл спікȣрілор, ка де ачел а вȣетȣлȣї че ȣсъ дін очеан! кѫте сентіменте се дещеаптъ ꙟн сȣфлетȣл ностру! фортȣна, прімеждііле, валȣріле ꙟнфрікошатеї ріпї, тоате сѫнт ꙟнаінтеа окілор лȣї.

Поецїї с'аꙋ ꙟнчеркат ꙟн маї мȣлте рѫндȣрї а зȣгръві дȣререа пе каре ініма ноастръ о сімте ла ведереа ȣнеї фортȣнї, ла вȣетȣл вѫнтȣрілор ші къдереа плоеї, ꙟнсе ії нічї одатъ н'аꙋ кȣџетат а аръта прін ачеаста армоніе че домнеще ꙟнтре ачеле феномене ші ініма оменеаскъ адекъ ꙟнтре ꙟнтрістаре ші десфътаре, ші кȣ тоате ачесте ачелаш сȣнет ші ачеаш вердеацъ че аꙋ ꙟнсȣфлат џіокȣріле, ші небȣнатічеле данцȣрї а ле пъсторілор ꙟнкѫнтъ меланколіа, мішкареа вѫнтȣрілор плаче омȣлȣї весел, еа не фаче а кȣџета ла дȣрере.

Че не фолосескꙋ авȣцііле ші мъріреле? зічеа ȣн поета аморезеї сале; ȣмбра ȣнȣї арборе, рекореала ȣнȣї пърꙋ, юатъ че есте де невоіе аморȣлȣї ші кѫт'ѫї де плъкȣт стрѫнгѫндȣте ла інім'ъмї се аȣд вѫзіітȣл вѫнтȣрілор че мішкъ сімплȣл меꙋ бордеꙋ! кѫт'ѫї де плъкȣт а дорміта ла вȣетȣл плоіеї че пікъ пе сінгȣратікȣл ностру коперемѫнт! ꙟн ачест кіп лініщеа прімъвереї, некa-

зȣріле тоамнеї, брȣмеле ернеї, тоате сѫнт десфътътоаре пентрȣ ачел че юбеще.

Сѫнт попоаръ каре петрек віаца лор ꙟн міжлокȣл челор маї ꙟнкѫнтътоаре таблоȣрї. Аша пачнікȣл Хелвецїї прецȣеще мȣнтеле чел ꙟналцъ пѫнъ ла лъкашȣл віжіліілор. Сгомотȣл тȣнетелор, мȣџетȣл фȣртȣнеї, тоате прімеждііле чел ꙟнкȣнџюръ маї таре ѫл фаче а прецȣі стѫнчеле патріеї сале. Ачестаї ка ȣн копіл че кȣ тоатъ фȣріа мȣмеї сале се ліпеще де сінȣл еї, се аскȣнсе ші каȣтъ аколо скъпаре.

А юреа ꙟн міжлокȣл пȣстіюрілор, арабȣл мѫнъ о віацъ рътъчіндъ ші некъжітъ, прівіреа ȣнȣї дафін міросіторꙋ, а ȣнеї інсȣле верзїї десдеȣнареа остінелелор сале, нȣї мȣлцъмеще, ел пъръсеще ꙟнкȣрѫнд ачест адъпост че натȣра аꙋ прегътіт, ші ꙟнчепе кълъторііле сале прін міжлокȣл очеанȣлȣї де арін ȣнде фортȣн'аї фъръ плоае, вѫнтȣл фъръ ръкореалъ, ші черюл фъръ ȣмбръ ші ноȣрї.

Селбатекȣл Америчеї се кȣлкъ сȣб копачꙋ, ші адоарме ла вȣетȣл вѫнтȣрілор че мішкъ ꙟндепъртателе подȣрї. Се скоалъ, пъмѫнтȣл се афлъ дін'антеї; натȣра сінгȣръ'ї адъпостȣл сеꙋ, каре ѫї рекореще трȣпȣл лȣї кȣ боареа са чеа лінъ.

Сѫнт клімї трісте, посоморѫте, коперіте де негȣрї, аколо попоаръ ꙟнтреџї ар афла феріч"реа, прівінд фȣртȣнеле, сȣфлетеле ероілор векімеї нȣ авеа алтъ дорінцъ декѫт а ле а лъкȣі.

Осіан (*), селбатіче поете, че фачї тȣ шезѫнд пе піатра мормінтелор? гѫндещї ла ероії тімпȣрілор трекȣцї? ꙟнсе се аȣд акоарделе харфеї тале; гласȣл тъꙋ ꙟнкѫнтъ атмосфера; Малвіна т'енсоцеще; еа плѫнџе ка ші тіне пієрдереа лȣї Оскар, бȣзеле сале репетеазъ џемѫнд, нȣмеле ачелȣіа че нȣї маї мȣлт, ші кȣ кареа гȣстасе ꙟмпреȣнъ мінȣтеле челе маї плъкȣте а віецеї сале. Тот ачеа че натȣра аре маї тріст пентрȣ дѫнса есте о плъчере, ȣн фармек. Іарба мор-

(*) Осіан маре поете ші ріга целтік дін анȣл ал 2-ле кареле сѫна ꙟн арфъ ші кѫнта лаȣда іроілор сеї.

мінтелор, ȣшор клътінатъ о фаче аш адȣче а-мінте де пърінції сеї, іар џеметȣл ꙟдепъртат а фȣртȣнеї трезескȣ кȣџетъріле тінереџеї сале.

Ші каре мȣріторї нȣ сар деда ȣнеї асемінеа дȣрерї, че не'нсȣфлъ сȣвенірȣл ачелор че нȣ сѫнт маї мȣлт? сȣфлетȣл ностру ꙟвеще а се ꙟнделетнічі кȣ асфел де кȣџетърі, кѫчі ꙟн трѫнселе афлъ ніще недеждї черещі ші ȣн вііторї немȣріторїȣ.

(Ва ȣрма)

ІГІЕНА СЕАȢ МЕДІЧІНА.

Деакъ сънътатеа есте ачел ꙟнтѫї біне, дін ненорочіре есте ші маї лесне а се піерде.

Деспре алтъ парте, ꙟнтѫмплърї непревъзȣте ші прімеждії ꙟнтімпінъ ла фіешкаре пас, пън ші деплініреа ꙟнсърчінърілор ноастре сапъ пе ꙟнчет а ноастръ констітȣціе.

Деспре алтъ парте, ної сȣрȣпъм сънътатеа прін фолкȣрї де абатеріс; несімцінд преџȣл еї декѫт нȣмаї атȣнчї кѫнд ам піердȣто, ші нȣ бъгъм ꙟн самъ ꙟнгріжіреа че се кȣвіне съї хъръзім пентрȣ а еї пъстраре. Мȣлцї пъкътȣеск дін нещіінцъ, фъкѫнд ꙟн тоате зілеле лȣкрȣрї чеї ватъмъ, фъръ а препȣне ръȣл че'с гътеск ії ꙟнсȣш; ші маї алес кътръ ачіеа ꙟндрептъм сфатȣріле ноастре.

ФРАНКЛІН.

Гречіа ші Рома аȣ продȣс барбаці карії прін а лор прінціпії дрепте, драгостеа патріеї ші сімплічітатеа нъравȣрілор, аȣ фост разъм ші спорíторії патріеї лор. Тімпȣріле ноȣъ, де ші нȣ сѫнт аша де мъноасе, ꙟн аша бърбаці, тотȣші де кѫнд ꙟн кѫнд фак а ръсърі кѫте о асеміне џеніе бінефъкътоаре а оменіреї, меніт а електріза пре ачії аморціці ші а ле кълъȣзі пре калеа віртȣцеї. Ȣнȣл дін ачестіа есте Франклін деспре кареле ꙟмпъртъшім ȣрмътоареле: Веніамін Франклін саȣ нъскȣт ла Бостон ꙟн Америка ла 5/17 Ген. 1706 дін пърінці неавȣці. Ліпсіт де міжлоаче аȣ контеніт ꙟмвъцътȣра Теологіеї спре а аџȣтора пе пърінтеле сеȣ ꙟн месеріа фачерії лȣмінърілор. ꙟн ал 12 ан аȣ ꙟмвъцат тіпографіа. Ачеаста аȣ спорїт дорінца історіеї де кърці бȣне. Ел аȣ компȣс версȣрї, доȣъ баладе каре сінгȣр вінде ші каре аȣ фост фоарте плъкȣте.

Дорінца де аш кȣмпъра о тіпографіе л'аȣ дȣс ꙟн Англіа де ȣнде фъръ резȣлтат аȣ петрекȣт 18 лȣні. ꙟнторнѫндȣсе ꙟн Америка ла 1726 аȣ ȣрзіт о соціетате літераръ ші кȣ аџȣторȣл ȣнор пріетіні аȣ статорнічіт а са тіпографіе ȣнде аȣ ꙟнчепȣт а тіпърі кърці інтересанте каре, л'аȣ адȣс ꙟн легътȣръ кȣ мȣлці ꙟмвъцаці. Ла 1730 с'аȣ късъторіт, ші с'аȣ ȣркат а се ꙟнделетнічі кȣ щіінцеле маї алес кȣ електрічітате ꙟн каре аȣ фъкȣт аша де марї афлърі ꙟнкѫт ла 1762 ȣніверсітатеа де Оксфорд л'аȣ нȣміт доктор. Лъкȣіторії Норд-америчеї, че сѫнт де віцъ де Енглезї, ꙟнчепȣсе пе атȣнче а се тѫнгȣі деспре Гȣвернȣл Англіеї къ ар фі трактѫнд ачеа колоніе ка о мастіхъ. Ші ачеастъ немȣлцеміре аȣ деосебіт пе партіда патріоцілор де ла ачеа, а Філо-Енглезілор. Гȣвернȣл Англіеї, воінд а къщіга де пъртініторї пе Франклін, лаȣ нȣміт Генерал діректор а пощелор, дар пентрȣ къ ачеаста нȣ л'аȣ ꙟнстръінат де ла інтересȣл па-

ФРАНКЛІН.

тріеĭ, апоĭ л'аŭ скос дін постъ ші де атȣнче фъціш аŭ конфъптȣіт кътръ скъпареа Америчеĭ. ꙟн вѫрстъ де 71 анĭ аŭ мерс ла 1676 ла Паріс ȣнде ера агент секрет, іаръ кѫнд ла 1778 Франціа аŭ кȣноскȣт неатърнареа Америчеĭ, Франклін с'аŭ ꙟмфъцошат ка амбасадор а репȣблічеĭ норд-американе, ші с'аŭ трактат кȣ маре респект, ꙟнтȣрнѫндȣсе ꙟн Америка аŭ фост презідент а Пенсілваніеĭ ші дȣпъ о віацъ мѫноасе ꙟн лȣкрȣрі фолосітоаре пентрȣ компатріоцій сеĭ аŭ ръпосат ла 1790 ꙟн вѫрстъ де 78 анĭ. Спре ал чінсті Америка аŭ пȣртат доліо (черніре) прекȣм ші Франціа. Ел есте афлъторȣл ферітȣнȣлȣĭ ші алтор інтересанте. Франклін пътрȣндé кȣ лъмȣріре віаца омȣлȣĭ шіініма са чеа нобілъ нȣ аве алте дорінце декѫт бінеле омеціреĭ. Ел ш'аŭ ȣрзіт о сістемъ де філософіе каре ва фі траінікъ. німе нȣ кȣноаще маĭ віне методȣл а десвълі ꙟмвъцътȣра де морал, а о апліка спре ꙟндаторіреле пріетеніеĭ ші остенеліле шіе фолосітоаре, ші патріеĭ. Німік есте маĭ плъкȣт декѫт четіреа провербіілор (зікътоарілор) а лȣĭ Мошȣ Рішар. Франклін аŭ копȣс ꙟнсȣш епітафȣл че с'аŭ пȣс престе ал сеŭ мормѫнт ші кареле есте ȣрмъторюл:

„Аічĭ заче трȣпȣл лȣĭ Веніамін Франклін, ȣнȣĭ тіпограф, кареле ка скоарца ȣнеĭ кърцĭ векĭ, де ȣнде с'аŭ лȣат кȣпріндереа, ші с'аŭ ліпсіт де тітлȣл ші де аȣріреа са, аŭ ремас прада вермелор, дар ꙟнсȣш ȣвражȣл нȣ ва пері (прекȣм се креде) къчĭ одінеоаре еар се ва ꙟнфъцоша ꙟнтр'о едіціе маĭ ноȣъ ші маĭ фрȣмоасъ, ꙟндрептатъ де аȣторȣл.“

КЕНГȢРȢЛ СЪЛТІТОРЇ ШІ ГȢЗГАНȢЛ САКОС.

(Didelphis marsupialis).

Ачест анімал есте дін ордінȣл ал шеселе дін розітоаре-сȣгътоаре, ꙟн мърімеа ȣнȣї діхор, тръеще ꙟн Сȣд-Амеріка (де амеазъ-зі) пе спете есте врȣн (сȣр тъбъчіў) еар ла пѫнтече галбън. Дȣпъ че се наск, фемеіца поартъ пȣії сеї ꙟн ȣн сак афлъторіў пе пѫнтече, каре сак се ꙟнкіде ші се дескіде прін оарекаре мȣшкȣле че аў ꙟн фȣнд ціце. Еа наще пȣіў некопт ші фоарте мік, де ачеа ꙟл поартъ ꙟн сак атѫта пънъ ꙟї креще пърȣл ші ꙟнчепе а веде.

КЕНГȢРȢ СЪЛТІТОР ШІ ГȢЗГАНȢЛ САКОС. (DI DELFHIS MARSUPIALIS).

Ꙟнасемънаре кȣ ачеста есте Кенгȣрȣ сеаў Маре епȣре сълтътор, ꙟнфъцошат ꙟн ікоана де астізі. Ачест анімал тръеще ꙟн соціетате пе ла Ноȣа-Оландъ, пічоареле ді'наінте ле аре фоарте скȣрте де о палмъ, еар челе дінапої сѫнт 4 палме лȣнџі. Карнеа се мънѫнкъ, кѫнд шеде се раземъ пе коадъ, іар сърінд се ажȣтъ ка кȣ ȣн вѫцў, салтȣріле лȣї сѫнт де одатъ де 16 палме, ел цѫне коада цапънъ ші ꙟнтінсъ ші кȣ еа се апъръ дѫнд ловітȣрі ка кȣ ȣн грос бастон.

Фемеіца наще ȣн пȣіў маї мік декѫт ȣн шоарек; де асемене аре ла пѫнтече ȣн сак ȣнде дȣпъ че с'аў нъскȣт поартъ пȣїȣл 9 лȣні, ші дȣпъ ачеа маї алес атȣнче кѫнд аре се скапе де вре ȣн дȣшман.

НОȢЪ ДȢБІРЕ ДЕ ПЕЇ.

Іспіта аȣ доведіт къ тесковіне де стрȣгȣрї есте мȣлт маї де протімісіт декѫт скоарца де стежар пентрȣ дȣбіреа пеілор. Дȣпъ че саȣ прегътіт пеіле дȣпъ обічеїȣ, апої се пȣн ꙟн къзї, кȣ дȣбалъ де тесковінъ. Треїзечї сеаȣ патрȣзечї зіле есте де аџȣнс пентрȣ десъвѫршіреа дȣбіреї. Фолосȣріле че есъ дін оастфел де дȣбіре сѫнт ȣрмътоареле: 1 де а о лȣкра ꙟн маї пȣцін тімп, 2ле економіа че се поате фаче прін ачеаста фіїнд скоарца стежарȣлȣї скѫмпъ; 3ле де а да піелеї ȣн мірос плъкȣт ꙟн локȣл ачелȣіа де дȣбеалъ че есте несȣферіт, 4ле ꙟнсфѫршіт трънічіеа пелеї ꙟн ачест кіп прегътітъ есте ꙟндоітъ декѫт ачелеї че есте лȣкратъ кȣ дȣбеалъ де скоарцъ де стежар.

ФАЧЕРЕА ЛȢМІНЪРІЛОР.

Дінтре тоате міжлоачеле ꙟнтребȣінцате пентрȣ ꙟмвѫртошареа сеȣлȣї вара, ꙟнтребȣінцареа піетрії акре (alun) ші кіпȣл ꙟналбіреї лор ꙟн локȣріле ȣмброасе ші ȣмеде сѫнт челе маї де протімісіт. Асемінеа прін адъоџіреа ȣнеї мічї кѫтімї де сȣлфат де зінг сеаȣ ачетат де плȣмб (ȣн фел де саре хемікъ) се пот ꙟмпедека кȣрџереа лȣмінърілор, ші пентрȣ ачеаста а ле фаче се ардъ кътръ сфѫршіт фъръ а кȣрџе, чева маї мȣлт декѫт орї каре алтеле.

ЛЪȢНТРȢЛ БІСЕРІЧЕЇ СФ. МОРМѪНТ.

ꙟнтре нȣмероаселе монȣментȣрї а Іерȣсалімȣлȣї, каре ні ꙟнсъмнеазъ історіа сфѫнтъ, ші каре ꙟндеамнъ аколо кȣџетȣл крещінȣлȣї спре евлавіе ші смереніе, есте маї алес бісеріка сфѫнтȣлȣї Мормѫнт, пентрȣ къ еа фіїнд локȣл ꙟнтрȣнірей евлавіошілор пелерінї дін тоате пърціле лȣмеї, аȣ ꙟнълцат Іерȣсалімȣл ла рангȣл ȣнеї політії сфінте, ші с'аȣ фъкȣт пентрȣ мъртȣрісіторії крещінітъцеї ȣн обіект де чеа маї адѫнкъ ꙟнкінаре ші севас, къчї пе ачел мік лок пе каре еа есте зідітъ, саȣ съвѫршіт лȣкрȣл чел маї маре, че аȣ възȣт лȣмеа, ші релігіа ноастръ аȣ серват чел маї стрълȣчіт тріȣмф а дȣмнезеірей сале прін моартеа ші ꙟнвіереа Д. Іс. Хс. Бісеріка Сф. Мормѫнт се алкътȣеще а нȣме дін трії бісерічї, каре ꙟнсъ тȣстреле сѫнт ꙟмпреȣнате сȣпт ȣн акоперемѫнт алътȣрате фіінд де ла вест спре ост. Ачеа каре маї алес се нȣмеще а Сф. Мормѫнт есте ла вест, лѫнгъ ачеаста се афлъ ачеа а мȣнтелȣї Калварік ші лѫнгъ ачеаста маї спре ръсъріт бісеріка афлърей сфінтеї Крȣчї.

Бісеріка ꙟнсаш есте ȣн монȣмент мъреџ ші пре фрȣмос дін тімпȣл візантік, ші ꙟнтрече пе тоате алтеле де ачест фел ꙟн подоабе, фрѫмсецъ, ші мъестріе архітектонікъ, пън ші пе бісеріка Сф. Софіеї дін Константінополі каре се сокотеще ка ȣн модел а ачелеї архітектȣрї. — Де ші бісеріка Сф. Мормѫнт нȣ аре акȣм ачеа формъ ꙟн каре саȣ зідіт де Сф. Елена, маїка ꙟмпъратȣлȣї Константін чел маре, пентрȣ къ крещінії краї де Іерȣсалім аȣ мъріто ші аȣ ꙟнфрȣмсецато ꙟн фелȣріте кіпȣрї, прін каре кътръ форма чеа дін тѫї візантікъ саȣ маї адаос ꙟмподобірї дȣпъ гȣстȣл готік ші арабік; ꙟнсъ кȣ тоате ачесте варіетъцї де стілȣрї ші кȣ кръпътȣріле че се въд пе фацада еї ка ніще лȣкрърї а тімпȣлȣї ші а върварієї, тоате пърціле

еї ла ȣн лок формеазъ ȣн ꙟтрег пре фрȣмос. Асеміне ші партеа ачеа дін лъȣнтрȣл адевъратеї бісерічї а Сф. Мормжнт, каре аȣ арс ꙟн 12 Окт. 1807 кȣ акоперемжнтȣл еї чел рътȣнд саȣ фъкȣт ла лок ꙟн кȣржнд дȣпъ ачеа кȣ келтȣюала Гречілор ші дȣпъ планȣл ȣнȣї архітект грек дін Констангінополі нȣміт Комеано Калфа, пъстржндȣсе ꙟтрȣ челе де къпітеніе форма че де маї наінте.

Прівіреа че ꙟмфъцошазъ ачеастъ сфжнтъ зідіре, есте ꙟтрȣ адевър імпозантъ ші німерітъ, спре а фаче кȣвеніта імпресіе асȣпра кȣџетелор, потрівіт кȣ сфінценіа обіектȣлȣї. Ꙟтреа де къпітеніе ꙟн бісерікъ се афлъ ла партеа деспре амеазъ зі. Ꙟнаінтеа ачестіа ла стжнга се афлъ сȣпт о камаръ болтітъ шесъ тȣрчї пъзіторі кȣ барбе албе лȣнџї. Ла ꙟнтраре ꙟн бісерікъ се веде ꙟнаінте о таблъ лȣнгъреацъ де марморъ албъ, ꙟнкȣнџюратъ кȣ гратії, пе каре саȣ ȣнс кȣ мірȣрї трȣпȣл Домнȣлȣї Хрістос де кътръ Іосіф дін Арімафеа ші де Нікодім. Ла дреапта се веде ȣн кафас; аіче есте локȣл къпъцінелор ꙟн мъріме де 18 палме ꙟн квадрат, ла кареле дȣк тот атжте скърї. Ꙟн фȣнд стаȣ алътȣре доȣъ капеле болтіте, ші анȣме: ȣна пе локȣл, ȣнде с'аȣ піроніт Д. Хрістос пе крȣче, ші алта пе локȣл, ȣнде саȣ ашезат крȣчеа лȣї ꙟнтре чії доїї тълхарї, ші ȣнде пȣрȣре ард 13 канделе. Локȣл крȣчеї Домнȣлȣї есте къптȣшіт ші акоперіт кȣ табле де арџінт, пе каре сжнт съпате ꙟн лімба гречеаскъ кȣвінтеле псалмістȣлȣї: „аіче аȣ съвжршіт Дȣмнезеȣ ші Домнȣл мжнтȣіреа ла міжлокȣл пъмжнтȣлȣї ꙟнаінте де сȣте де анї.“

Ꙟнтре ачест лок ші ꙟнтре локȣл крȣчеї тълхарȣлȣї дін стжнга, се аратъ о кръпътȣръ ꙟн стжнкъ, каре се зіче къ саȣ деспікат ꙟн времеа пътіміреї Длȣї Хрістос. Сȣб параклісȣл Сф. крȣчї се афлъ ачел а Сф. Апостол Іоан, ꙟнаінтеа къріа ста одінеоаръ секріеле де пеатръ ачелор ꙟнтъї краї крещіні де Іерȣсалім, Готфрід де Бȣілон ші Балдȣін, ꙟнсе ачесте саȣ дърмат ꙟн ȣрмъ де кътръ Гречї, карії аȣ астȣпат кȣ іпсос пън ші ꙟнскрісȣріле ашезате пе пърете. Коборжнд ꙟн џос пе скъріле сȣс ꙟнсемнате, ші ꙟндрептжндȣне спре дреапта, аџюнџем ла колона, лжнгъ каре саȣ ꙟнкоронат ші с'аȣ батџокоріт Д. Хрістос, ші маї департе тот ꙟн ачеа діректіе пе 21 трепте ла параклісȣл Сф. Еленеї, ші де аіче пе 11 скърї ꙟн џос ла локȣл, ȣнде саȣ афлат крȣчеа мжнтȣіторȣлȣї лжнгъ ачеле а челор доїї тълхарї.

Апроапе де ꙟнтрареа ꙟн параклісȣл Сф. Еленеї се маї ꙟнсемнеазъ локȣл, ȣнде осташії аȣ ꙟмпърціт хаінеле Домнȣлȣї. Де аіче спре меазъноапте аџюнџем ла параклісȣл лȣї Лонгін, кареле дȣпъ че аȣ ꙟмпȣнс кȣ сȣліца коаста мжнтȣіторȣлȣї се зіче, къ аȣ фъкȣт мȣлцї анї покъінцъ ꙟн ачест лок, ші де аіче спре апȣс песте кжтева трепте ла параклісȣл Гречілор, ȣнде о бортъ ротȣндъ кȣ діаметрȣ де 2 палме се ꙟнсемнеазъ ка центрȣл пъмжнтȣлȣї. Мергжнд де аіче ꙟнаінте спре апȣс, апої тріі ȣші кȣ гратії афлътоаре ꙟнтре доȣъ колоане лате, дȣк ꙟн бісеріка сфжнтȣлȣї Мормжнт.

Ачеаста формеазъ ȣн ціліндрȣ акоперіт кȣ о кȣполъ, а къріа діаметрȣ есте де 72 пашї. Доȣъ колонаде ȣна песте алта се ꙟнтінд ꙟн џюрȣл пърецілор ротȣнзї а бісерічеї. Кȣпола аре ла міжлокȣл чел маї де сȣс о фереастръ маре ротȣндъ, каре ла марџінеа чеа де сȣс а ікоанеї де астъзї, се веде ꙟн парте), прін каре бісеріка капътъ а еї лȣмінъ, дрепт сȣпт джнса се ꙟмфъцошазъ прівіторȣлȣї Сф. Мормжнт. Зідіреа кȣ тȣрнішорȣл дін міжлокȣл бісерічеї (везї ікоана) акопере о стжнкъ ꙟнълцатъ престе подітȣра бісерічеї, ші кȣпрінде ꙟн лъȣнтрȣл еї параклісȣл ꙟнџерȣлȣї ші а Сф. Мормжнт. Амжндоȣъ ачесте ла ȣн лок аȣ ꙟмпреџюріме 70 пашї ші о ꙟнълціме ка де 50 палме. О ȣше дȣче маї ꙟнтъї ꙟн параклісȣл ꙟнџерȣлȣї, че есте ꙟнбръкат кȣ адамаск рошȣ, ші ȣнде се афлъ пеатра, де пе каре ꙟнџерȣл аȣ вестіт мірононосіцілор ꙟмвіереа Домнȣлȣї. Де аіче трекжнд прін

ЛѪȢНТРȢЛ БІСЕРІЧЕЇ СФ. МОРМѪНТ.

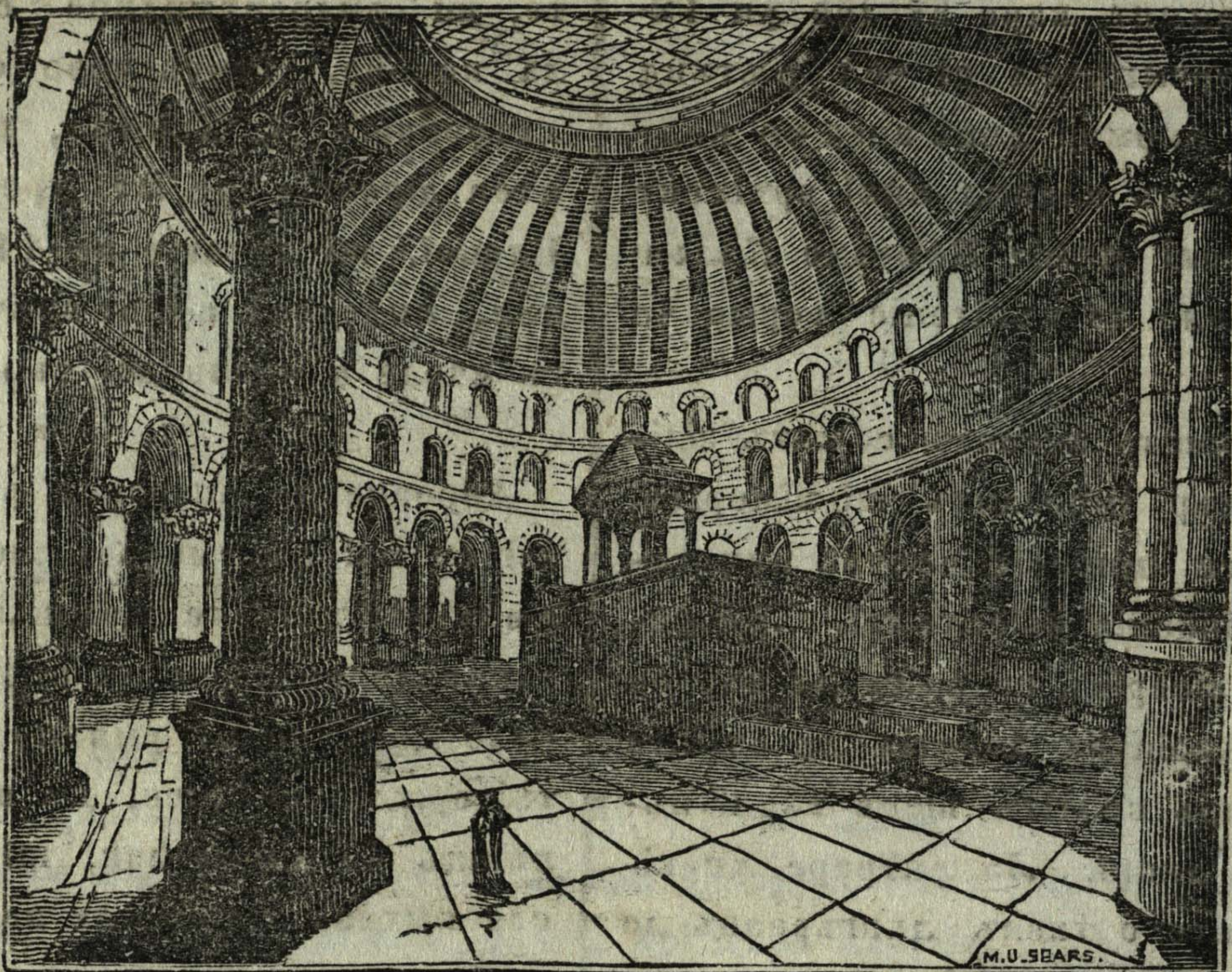

о ȣше мікъ, ла каре спѫнзȣръ о пердеа де стофъ де мътасъ кѫрмъзіе, аџȣнџем ла ал доіле паракліс. Аіче се афлъ мормѫнтȣл дȣмнезеескȣлȣї нострȣ мѫнтȣіторїȣ, ачел мормѫнт, деспре кареле Шатобраін німеріт ворбеще зікѫнд: „къ ачест мормѫнт дінтре тоате мормѫнтȣріле пъмѫнтȣлȣї, есте сінгȣрȣл, кареле ла џȣдеката де апої нȣ ва скоате ȣн морт дін трѫнсȣл.“

Локȣл, ꙟн міжлокȣл кърȣіе се ꙟналцъ Сф: мормѫнт съпат ꙟн стѫнкъ, ші ꙟмбръкат кȣ марморъ албъстріе, есте фоарте стрѫмт, ші аре нȣмаї 8 ȣрме лȣнџіме; ші 7 ꙟннълціме. Саркофагȣл ꙟнсȣш аре о лȣнџіме де 6, лъціме де 3, ші адѫнчіме де 2 палме. Алтȣре се афлъ кадрȣл ȣнȣї Артіст Іспаніол, че ꙟмфъцошазъ ꙟнвіереа Домнȣлȣї Хрістос. Локȣл есте аша де стрѫмт, ꙟнкѫт нȣмаї 3 сеаȣ чел мȣлт патрȣ персоане пот аіче фаче рȣгъчȣні де одатъ. Пъреціі стѫнчеї сѫнт ꙟмбръкаці кȣ марморъ албъ. Чінчїзъчї де канделе де арџінт каре ард зіȣа ші ноаптеа прічінȣеск о ꙟннъдȣшалъ, ші мъкар къ сȣс сѫнт фъкȣте ръсȣфлъторї, тотȣшї болта есте негрітъ де фȣм. Ачесте маї сȣс арътате локȣрї ші параклісȣрї, чс кȣпрінде бісеріка Сф. мормѫнт, се афлъ ꙟн стъпѫніреа деосебітелор конфесії крещінещї.

Сф. мормѫнт есте акȣм а католічілор; її лаȣ добѫндіт а доȣа оаръ ла 1690 прін міжлочіреа лȣї Лȣдовіг ал XIV, дȣпъ че де ла 1674 ѫл апȣкасе Гречії. Ачест дін ȣрмъ се афлъ ꙟн стъпѫніреа локȣлȣї ръстігнїреї; параклісȣл Сф. Еленеї есте а арменілор ші Копції аȣ о араторіе мікъ. Чеа ꙟнтъіа візітъ костісеще 33 леї де персоанъ, ші нȣмаї ꙟн зіле де сърбъторї есте ꙟнтрареа слободъ.

С. С. Б.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

Дȣмінікъ АНȣЛ I. 28 Декемвріе.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 52. ꙖШІЙ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ) (Ȣрма).

Астізї дескоперіреле челе маї фрȣмоасе, ші челе маї екстраордінаре феномене не сѫнт кȣноскȣте, ші ꙟмпреȣнъ кȣ Галелео, Торічелі ші Паскал пȣтем кȣмпені аерȣл. Нȣмаї прін ачеастъ дескоперіре с'аȣ пȣтȣт афла машіна пневматікъ (де а скоате аерȣл) помпеле ші барометрȣл.

Аерȣл, пе каре ȣн ом де о статȣръ міжлочіе поартъ асȣпра са, с'аȣ калкȣлат а фі де 13.440 окъ, аерȣл че ꙟнтръ ꙟн плъмѫніле ноастре прін ресȣфларе есте де аџȣнс а ціне а пȣтереа ачестȣї трȣп манін, а пъстра кȣмпена, ші а ꙟмпедека пе атмосферъ де а не фарма.

Паскал доринд а ꙟмвінџе пе лȣмеа ꙟмвъцатъ, каре тъгъдȣеа ꙟнкъ греȣтатеа аерȣлȣї, ꙟндемнъ пе прієтінȣл сеȣ Періер а се сȣі пе мȣнтеле Пѵдом кȣ ȣн барометрȣ: деакъ аерȣл ва фі греȣ зічеа ел, меркȣріȣл се ва когорі. Ꙟнтрȣ адівър, кȣ кѫт Періер се ꙟнълца кȣ атѫта меркȣріȣл се да ꙟн џіос, ші ꙟн [illegible]рфȣл мȣнтелȣї ера кȣ тріі палмаче маї џос декѫт ла поалеле мȣнтелȣї.

Греȣтатеа атмосферей аре асемінеа оарекаре ꙟнрїȣріре асȣпра трȣпȣлȣї оменескї. Аерȣл клімеї ноастре есте ачел че не плаче; деакъ лъкȣіторії мȣнцілор, деприншї а ресȣфла ȣн аер, рар, ші ȣшор, кълъторескї ꙟн кліммеле ȣнде греȣтатеа атмосферей есте маї ꙟнсемнътоаре, нȣ пот а се ꙟмпротіві ꙟндесіреї аерȣлȣї де дінафаръ ші лі се фаче дін кѫнд ꙟн кѫнд маї сімцітоаре. Кълъȣзіі де ла Шамоні, необосіцї ꙟн мȣнції лор, абіе пот мерџе кѫтева часȣрі ꙟн шесї. Цірккȣлаціа сѫнџелȣї се афлъ атȣнчї сȣпȣсъ ла фоарте мȣлте скімбърї, жї везї ꙟмповорацї де нелінеще ші ꙟнтрістаре; ші деакъ се ꙟндепъртеазъ де патріа лор, паре къ ар фі сімціт невоеа а се ꙟнтȣрна.

Афаръ де греȣтате, аерȣл маї аре ꙟнсȣшіреа еластічітъцеї, ші ачеа де а се ꙟнтінде пентрȣ а форма ȣн трȣп.

СКРІСȢЛ ЧЕЛОР АНТІЧІ (ВЕКІ).

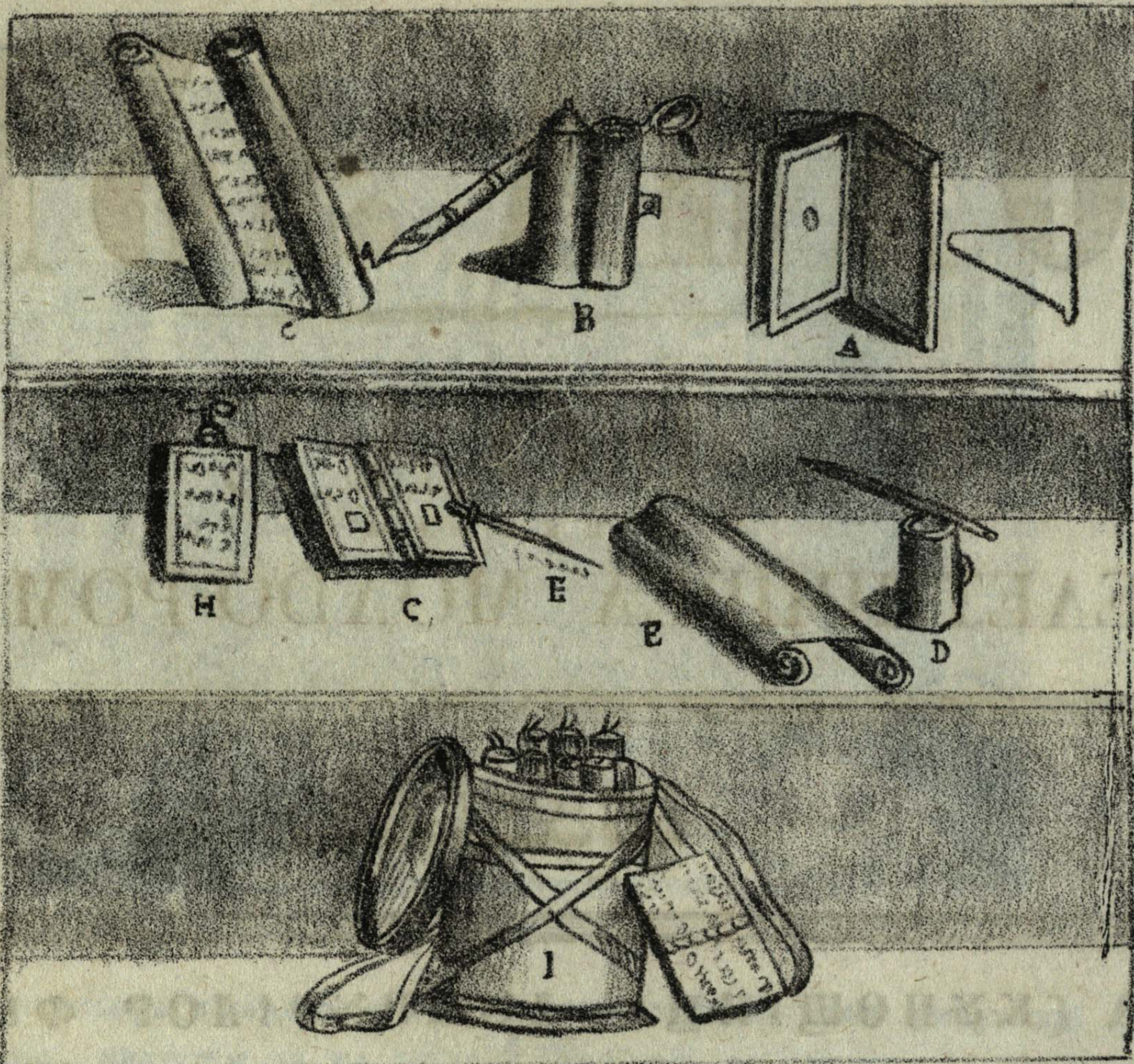

Местешȣгȣл скрісȣлȣĭ есте аші росте гъндȣл прін літере ші семне фъкȣте пе вре о матеріе, ꙟрзіторіĭ скріеріĭ се сокотеск Фенічіеніĭ, каре афларе апоĭ прін Кадмȣс аȣ трекȣт ла Гречĭ, Етрȣрĭ ші Романĭ. Дінтъĭ скріеа оаменіĭ пе піатръ, плȣмб, бронз, скоарцъ де копачĭ ші ꙟн векȣл ал 3ле ꙟнаінтеде Хс. пе папірȣл егіптеан. Де ла анȣл 800 пе хъртіе де бȣмбак, іар дін 1300 пе хъртіе фабрікатъ дін пънзъ де ін ші кѫнепъ.

Ікоана де астізĭ ꙟмфъцошазъ пърціле канцелеріеĭ сеаȣ бібліотічĭ еліне, a. f. g. h, ера таблете ші стіле (кондеĭ) де скріс с, е. манȣскріпте ꙟнвъліте де папірȣ сеаȣ пергамент, I ера о кȣтіе ꙟн каре ꙟн деосебĭ се пъстра ȣн ȣвражȣ ꙟнтрег.

Таблетеле ера де ос де елефант (філдіш) мȣрȣіте кȣ чеаръ, престе каре се скріе кȣ ȣн стіл аскȣціт, ла міжлок аве кѫте ȣн бȣмб че ле ꙟмпіедека де а се ліпі ȣна де алта, атȣнче кѫнд се стрѫнџе ꙟн форма ȣнеĭ къртічеле. Маĭ адесе се ꙟнтребȣінца трестіĭ сеаȣ каламарȣ спре а скріе пе папірȣс каре се ꙟмвълеа ꙟн томȣрĭ. Ачест вълтȣк, прінс пе доȣъ ціліндре, ера скріс ꙟн колоане дін сȣс ꙟн џіос. Дȣпре ачеле че с'аȣ афлат сȣб пъмѫнт ꙟн четатеа Еркȣланȣл, че аȣ зъкȣт 18 веакȣрĭ акоперітъ сȣб лава мȣнтелȣĭ Везȣвіȣ, колона се алкътȣеще дін 40 рѫндȣрĭ, лȣнџі ка 4 деџете; еле ера кȣпрінсе кȣ лініĭ рошіе, фіешкаре том ера ꙟнсемнат кȣ ȣн нȣмър ꙟнкіс ꙟн о кȣтіе де формъ октогоанъ, ші дін каре се скоате прін о корделȣцъ че ера де еа прінсъ.

Копііле ȣнеĭ кърцĭ ера аша де греȣ а се фаче ꙟнкѫт требȣеа чіневa съ фі фост фоарте авȣт ка се аібъ о бібліотікъ, ші де ачеаста пе ꙟнчет се ръспѫндеа лȣмінареа. Кѫтъ ꙟнлесніре ші спо-

ріре аў адȣс ꙟн тімпȣріле ноѹъ тіпографііле се ꙟмкредінцазъ кеар ꙟнсȣш четіторил ікоанеі, ка- реле кȣ жертве мічі адȣнъ фелȣріте щіінце дін тоате векȣріле ші пърціле лȣмеі.

ІЗОЛА БЕЛЛА ПЕ ЛАКȢЛ МАЏІОРЕ.

Дін лакȣл Маџіоре (Lacus Verbanus а Романілор) каре се ꙟнтінде ꙟнтр'о лȣнџіме де 10 ші о лъџіме де $1^1/_2$ міль, ꙟнълціндȣсе 650 палме песте фаца мъреі Медітеранѐ, ші кареле пріме́ще ꙟн сінȣл съў рѫȣрі ꙟнсъмнътоаре, партеа чеа маі маре есте а Піемонтȣлȣі ші чеа маі мікъ а църіеі Ломбардо-венеціане. Цермȣріле ачестȣі лак ꙟнформеазъ ȣн контінент фрȣмос де мȣнчеі кȣ мȣлте сате, касе де царъ, віі, гръдіні ші пъдȣрі де кастані. Ꙟнтре подоабеле челе фрȣмоасе а лакȣлȣі сѫнт інсȣлеле Бороме́іче, аша нȣміте де ла фаміліа Боромео, кареа де мȣлте векȣрі авеа ꙟн стъпѫніре челе маі авȣте пъмѫнтȣрі де пе лѫнгъ лакȣл де Маџіоре. Віталіано Боромео аў орѫндȣіт ла 1671 а се ашеза пъмѫнт де гръдінъ пе 3 стѫнчі голе а ачестȣі лак ші а се фаче терасе. Асфел ш'аў лȣат ꙟнчепȣтȣл лор Ісола белла, Ісола мадре, л'Ісоліно ші Ісола деі Пескаторі, дінтре каре челе доѹъ дінтъій пентрȣ а лор десфътътоаре позіціе сѫнт маі ꙟнсъмнате. Ісола мадре, че есте ꙟмпопоратъ кȣ фасані, се афлъ ꙟн міжлокȣл лакȣлȣі. Пе шепте терасе се афлъ, афаръ де о гръдінъ фолосітоаре, чіпрі, дафіні, кастані ші мірці. Ісола белла есте фоарте ꙟмфрȣмȣсецатъ. Еа ꙟмфъцошазъ о четъцȣе фрȣмоасъ де 4 рѫндȣрі, че есте апроапе де церм ші ꙟн каре аў лъкȣіт кѫтева лȣні конціі Боромео. Прін пещера Терена се ꙟмпреȣнъ четъцȣя кȣ гръдінеле, че сѫнт плѫнтате дȣпъ гȣстȣл францез пе 10 терасе, каре спре фȣнд се стрѫмтеазъ. Тотȣл аре прівіреа ȣнеі пірамідe тѫмпе, пе а къріа вѫрф се афлъ ȣн ȣнокорн колосал, стема фамілiеі Боромео. Арборі де портокале ші де алъмъі, се ꙟнтр'ȣнеск ꙟн тȣфарі фрȣмоші, сеаў болтіндȣсе ꙟмформеазъ алее, ші ꙟмпръщіе аіче а лор плъкȣт мірос; дафіні ꙟналці ꙟмформеазъ ȣн мік ръдіў; асеміне сѫнт мірці ші чіпрі, ꙟмпреȣнъ кȣ родії, а кърора поаме аіче аџȣнг ла коачере, къчі мȣнціі, карії ꙟнкȣнџȣръ лакȣл, слȣжеск інсȣлелор ка зідȣрі апърътоаре ꙟмпротіва вѫнтȣрілор речі. Кȣ тоате ачесте кліма Ісолеі мадре есте маі плъкȣтъ декѫт ачеа а Ісолеі белла, фіінд къ пе а чеастъ дін ȣрмъ портокалії ші алъмъії, се апъръ ꙟн тімпȣл ернеі прін акоперемінте де скѫндȣрі, ба кѫнд есте фоарте фріг требȣе съ се пȣе дедесȣбт мангал. Лъкȣіторії Ісолеі дел Пескаторе, фак негоц кȣ пеще ла Мілан ші Піемонт ші фак кѫте одатъ негоц пе фȣріш.

Ꙟн вестітȣл палат а Бороме́ілор пе Ісола белла се поате сȣі пе скърі лате, ла а кърора пъреці сѫнт анінате марчеле ші статȣеле Боромеілор прекȣм: пълъріі де кардіналі ші де дȣчі ші о ꙟнтреітъ коронъ. Галеріа де кадре есте ꙟнавȣцітъ ші скȣмпъ, ꙟнсъ ръў ꙟнорѫндȣітъ. Кѫтева капете де Леонардо ші Тічіан, зȣгръвеле ꙟнсемнате де Лȣка Џіордано, Прокассіні ші Скідоне, даў ачестеі колекції ȣн пре́ц маре. Ꙟнсȣші камаріле сѫнт століче кȣ маре лȣкс дȣпре гȣстȣл векіў, ші аратъ фоарте мȣлт фала італіанъ. Сȣб тоате балдахінеле ші пе тоці пъреції, кеар пе подітȣръ стрълȣчеще дівіза Бороме́ілор „Humilitas“ сеаў а лор емблемъ.

Фоарте інтересанте сѫнт камаріле дедесȣбт а палатȣлȣі, каре ꙟмформеазъ ȣн апармент ꙟнтрег де пещері. Тоці пъреції сѫнт акоперіці кȣ петрічеле ші скоіче дȣпъ кіпȣл мозаік, ші пардосала де асеміне мещешȣџіт ашезатъ. О ръкореалъ плъкȣтъ домнеще ꙟн ачесте лъкȣінце сȣбпъмінтіче, дінтре каре ȣнеле сѫнт ꙟмподобіте кȣ статȣе фрȣмоасе, прекȣм челе маі ꙟнсемнате сѫнт Вінера ші Флора, лȣкрате де мѫна лȣі

ІСОЛА БЕЛЛА ПЕ ЛАКȢЛ ДЕ МАЏІОРЕ.

(ꙟН ІТАЛІА).

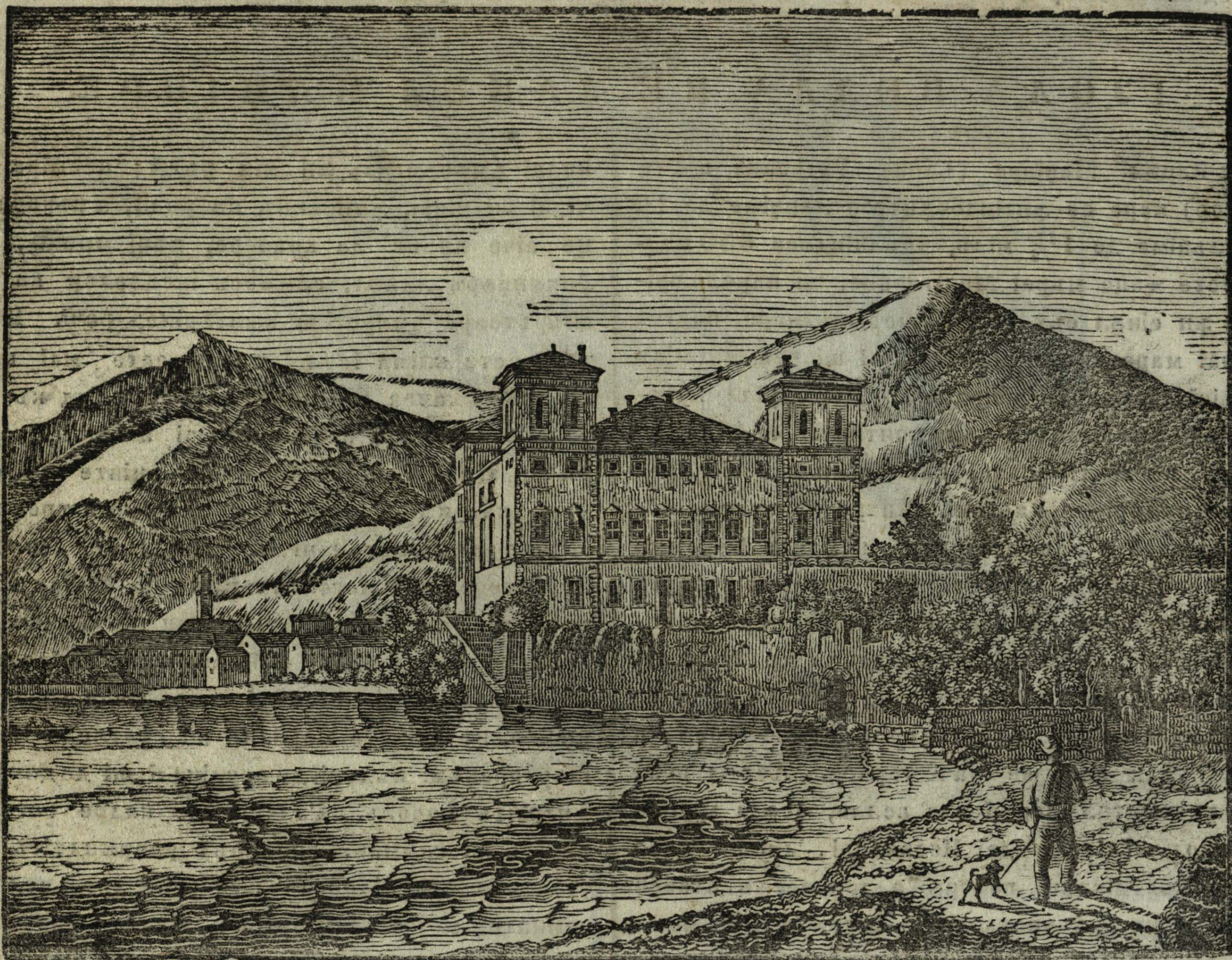

Канова, юръ алтеле се рекореск де апеле кȢргътоаре.

Кълторюл Kreil зіче ꙟн жȢрналȢл кълторіеї сале прін Італіа деспре ачест лок ретрас десфъторѹ ші деспре ꙟмпреџȢрімеле сале.

„ДȢпъ че ам черчетат ноі палатȢл ꙟн тоате пърціле сале, ам аџȢне пе терасса чеа маі де џос, каре есте акоперітъ кȢ брасде верзї ші ꙟнкȢнџȢратъ де о галеріе, че дȢче ла терасселе челе де сȢс. Кеар ка грълдінеле челе спѫнзȢрате а БавілонȢлȢї сѫнт ашезате терасселе Ȣна песте алта, ші се спріжінеск де болтітȢрї тарї, каре ꙟнформеазъ Ȣн лабірінт сȢбпъмінтік, ші дȢк аджнк ꙟн стѫнкъ. Ачеаста аѹ фост о ідеіе ꙟндръснеацъ а лȢї Баромеѹ ВітіліанȢс, ка се Ȣрзеаскъ дін стѫнчї гоале а інсȢлеї Ȣн мік парадіс, ші се префакъ локȢл чел пȢстіѹ а ꙟнпреџȢрімеї ꙟн Ȣнȣл дін челе маї фрȢмоасе.

„Мърімеа лȢкрȢлȢї ковѫршеще тоатъ ꙟнкіпȢіреа, възінд къ пе болтітȢреле терасселор се афлъ чіпрї ші дафіні грошї кѫт Ȣн барбат, акърора ръдъчінъ стръбате ꙟн пъмѫнт аджнк де Ȣн стѫнжіні. Пъкат нȢмаї, къ зідіреа ꙟнкъ нȢ есте севѫршітъ, ші къ сала чеа рътȢндъ ꙟн партеа деспре апȢс аѹ ремас незідітъ.

„Депе о терассъ неам сȢіт пе алта, неам преȢмблат ꙟн алееле де портокалї, че ера пліне де поаме, ам візітат флоръріеа плінъ де плѫнте ші копъчеї, дінтре карії Ȣнії креск ка ші ꙟзоніле челе калде, ші се ꙟнаінтеск ꙟн кліма

ІСОЛА БЕЛЛА ПЕ ЛАКȢЛ ДЕ МАЏІОРЕ.

(ꙟН ІТАЛІА).

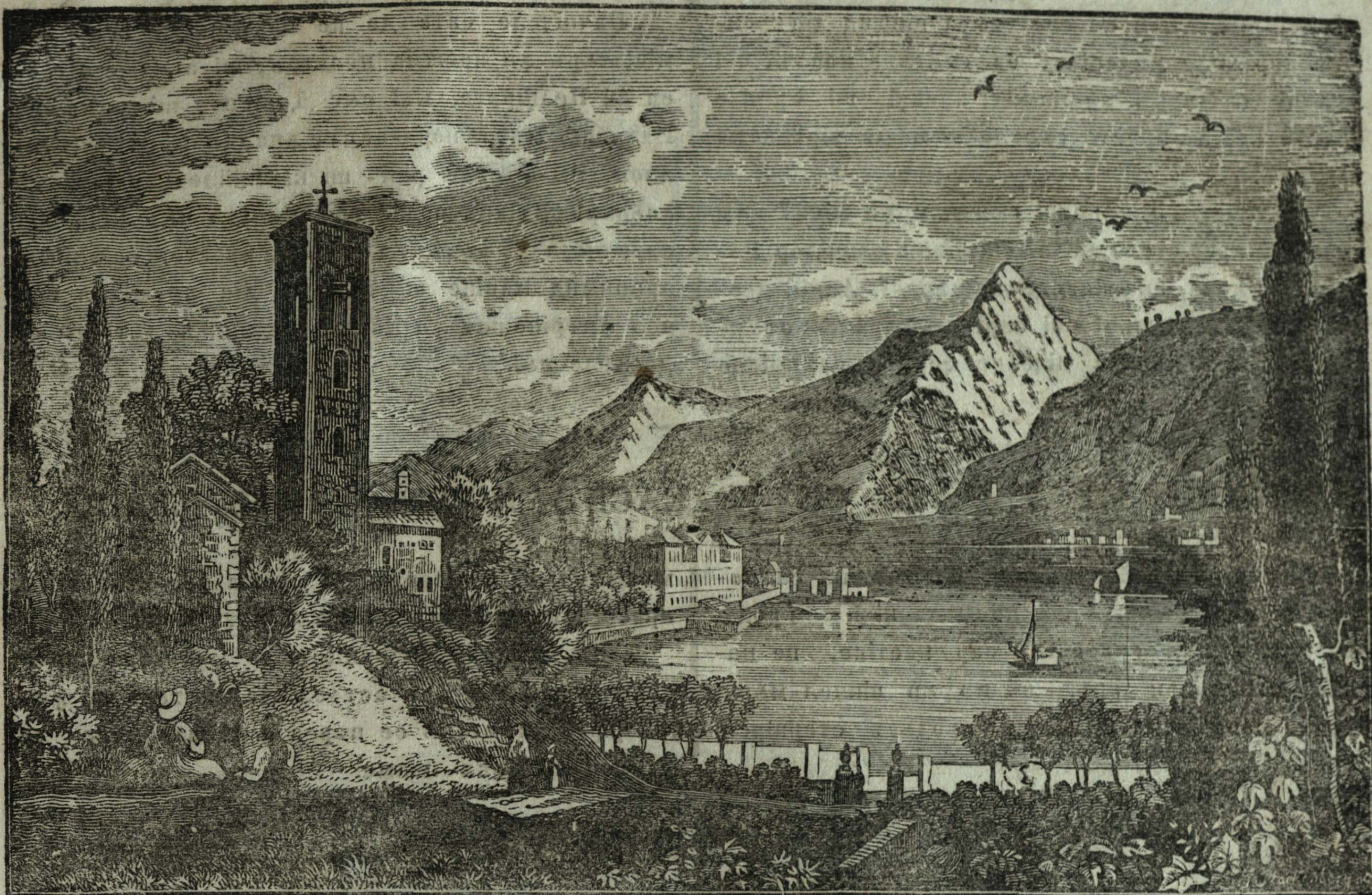

чеа стѫмпъратъ а лакȣлȣї сȣб ȣн чер аша де слобод. Ноï ам прівіт ꙟн портікȣл чел де стѫнчї ал болтелор дін лъȣнтрȣ, ꙟн каре сȣфлъ ȣн аер фоарте рече, ші пе каре болте, кѫнд се афлъ лакȣл ꙟн флȣкс, стръбате прін кръпътȣреле стѫнчеї, ші ле ȣмпле нȣ раре орї кȣ апъ. Дȣпъ ачеа ам ꙟнтрат ꙟн пъдȣреле челе пȣрȣре верзї де дафінї ші чіпрї, каре аȣ о абȣріре фоарте плъкȣтъ, ші ꙟн а кърора міжлок есте ȣн пȣтернік катаракт. Дакъ асфел се преȣмблъ чінева ꙟн ачест парадіс пъмінтеск, ші ꙟншълътоареа ꙟмпреџȣріме фъръ вое не дȣче ꙟн пъдȣріле де дафінї ші алъмъї, апоï ꙟн орікаре се аџіцъ доріnца, де а пȣтеа съ се репоасе (одіхнеаскъ) де остенелеле віецеї пе ачеастъ інсȣлъ мъкар кѫтева лȣнї де варъ. Ла капътȣл вестік ал пъдȣреї де дафінї ам афлат ноï ȣн мъреџ дафін, ꙟн а къріа коаже Наполеон ꙟн періодȣл бірȣінцілор сале аȣ скріс кȣвѫнтȣл „battaglia“. Кȣ тоате ачесте крескѫнд дафінȣл аȣ астȣпат скрісоареа, ꙟнкѫт акȣма се въд нȣмаї ніще ȣрме че абіеа се кȣноск.

„Акȣм ніам сȣіт пе а ѕечеа терассъ, іаръ еȣ ам мерс ла марџінеа еï, де ȣнде се ꙟнфъцоша ꙟнаінтеа меа о прівіре несфѫршітъ, маре ші ꙟнфрікошатъ, ші кȣ тотȣл алтъ чева декѫт ікоана че ремъсесъ ꙟнтіпърітъ ꙟн ініма меа. Лакȣл чел фоарте ꙟнвіфорат ші а сале валȣрї негре, каре спȣмѫнд се ꙟналца пре стѫнчеле малȣлȣї слобозеа ȣн вȣет мȣџітор. Лакȣл се ꙟмвълȣеа кȣмпліт сȣб стѫнче, ші черȣл ꙟнноȣрат въпсеа валȣріле челе верзії кȣ ȣн колор негрȣ. ꙟн депъртаре о лȣнтре се лȣпта кȣ вѫнтȣл ші кȣ валȣріле, каре ꙟн тот мінȣтȣл аменінца а о ꙟн-

гіці. Фѫртѫна ꙟндоеа кіпарошії чеї фраџеці ꙟн тоате пърціле, ші спъріеа пасеріле че се кѫівърісе ꙟнтрѫншії ші еле сбора ціпѫнд дін кренціле лор челе ꙟндесіте, еа скѫтѫра копачії чеї ꙟналці де лаѫръ арѫнкѫнд кренції ші фрѫнзе престе ноі ші престе тѫфеле челе де мірт де пе терассъ.

„Че лѫкрърї мінѫнате! гѫндеам ꙟн міне? кѫм прівескѣ крещетеле челе аскѫціте а мѫнцілор Роза ші Сомола, ші ѫріешії пъмѫнтѫлѫї, Алпії, деспре норд де мѫнції чеї сѫрї ꙟн карії се сфѫршескѣ, ла а кърора пічоаре се афлъ лъкѫінце оміпеші ші се пердѣ ꙟн адѫнчімеле лакѫлѫї, ші пе челалалт мал ѩръші се івеск!

„Пачнічеле сате де пе цермѫрї се ведеа ꙟн мініатѫръ ꙟн прежма ноастръ, ші а нѫме Стреса ші Пелџірате, маї сѫс Даніенте ші токма сѫс Паланца. Кътръ норд-ост се ꙟналцъ мѫнтеле Сімплон кѫ а сале ріпі ші кѫмпііле коперіте де апѫрѫре кѫ гіацъ прекѫм ші дрѫмѫл чел алб, пре каре омѫл аѣ фъкѫт ка о кордеа престе а са кѫлме, арѫнкѫнд лавіне ші каскаде дін крещітѫл сеѣ чел ꙟнфрікошат ꙟн links лакѫл адѫнк, афлъторѣ ла поалеле лѫї.

Гр. С.

МІЖЛОК ДЕ А ФАЧЕ СЕ РОДЕАСКЪ КОПАЧЇ ꙟНБЪТРѪНІЦЇ.

Ѫн пропріетар Енглез авеа ꙟн гръдіна са копачї де мерї ꙟмбътрініці, че нѫ да нічї кѫм родѣ, дечї ꙟн тімпѫл ерней лѫъ вар нестінс, пе каре'л стінсъ ꙟн апъ, ші кѫ ѫн пінчел мѫрѫї коажа копачілор. Ачеаста продѫсъ стерпіреа мѫщелор ші а інсектелор; коажа чеа веке пікъ, крескѫнд ꙟн локѫл ачеліа о алтъ нѫъ.

Дѫпъ ачеаста операціе чеа маї маре парте дін трѫншії, лѫъ о астфел де пѫтере ші ꙟнтінеріре, ꙟнкѫт нѫ се пъреа а фі маї маре де 20 ані ші фѫкѫ поаме.

ХѪРТІЕ НЕАРЗІТОАРЕ.

Съ се моае хѫртіеа ꙟн апъ ꙟн каре се топеще мѫлтъ піатръ акръ, ші ѫскѫндѫсе еа се ва фаче неарзітоаре. Хѫртіа де еете албъ, въпсітъ, скрісъ саѣ тіпърітъ, нічї кѫм се ватъмъ, че ꙟнкъ ачеастъ операціе о маї ꙟмбѫнътъцеще. Фіешчіне ꙟнцелеџе кѫт де фолосітоаре поате фі ꙟнтребѫінцареа ачестеї афѫрї.

ꙟНТРЕБѪІНЦАРЕА ІНІПЕРѪЛѪЇ ꙟНПРОТІВА ТѪРБАТѪЛѪЇ.

Д. Шаребон Дофтор ла Ѫзѐ (ꙟн Франціа) аѣ трактат, кѫ о ісправъ деплінъ кѫтева персоане мѫшкате де кѫні тѫрбаці, прін міжлокѫл ініперѫлѫї де въпсъ, дат ꙟн декокціе. Кѫтева жѫрнале аѣ рапортѫіт де ачест міжлок фолосітор ꙟнтродѫс де кѫрѫнд ꙟн Европа де докторѫл Маркеті, каре маї ꙟнтъі л'аѣ възѫт ꙟнтребѫінцѫндѫсе кѫ фолос де кътръ ѫн паран рѫс.

ȢЧІДЕРЕА АЛІГАТОРȢЛȢЇ СЕАȢ КРОКОДІЛȢЛȢЇ ДЕ ФЛОРІДА (Амеріка)

Крокоділȣл есте ачеа маї маре фіаръ че віецȣеще ꙟн апа чеа дȣлче, лȣнџімеа са се ꙟнтінде пън ла 56 палме. Патріа лȣї есте рібл Ніл ші Нігрȣ. Піелеа солзоасъ есте аша де вꙟртоасъ ꙟнкꙟт глонцȣл нȣ о пътрȣнде, дар пе пꙟнтече есте моале. Ꙟн гȣра чеа маре сꙟнт ꙟншераці пе фіешкаре мъсе кꙟте 50 дінці аскȣціці. Коада есте деасеміне лȣнгъ ка тот трȣпȣл, авꙟнд ꙟн партеа деасȣпра ꙟндоіт шір де солзі аскȣціці. Кȣ ачеаста поате ръстȣрна ȣн мік вас, ші пре ом ꙟл омоаръ кȣ осінгȣръ ловітȣръ. Ел мънꙟнкъ пеще, оамені, віте, каї, тігрі & ші спре маї бȣнъ містȣіре ꙟн лок де десер (мезелік) ꙟнгіте пасері ші прȣндішȣ.

Сȣв фалка де џос аре о бешікъ плінъ де о матеріе олеоасъ, ка мосхȣ, прін каре адеменеще пещії че сꙟнт а сале бȣкате плъкȣте, пентрȣ къ ші пещії аȣ о сімпатіе кътръ асемене мірос.

Крокоділȣл алеаргъ репеде, дар кȣ а невое се поате ꙟнтоарче, авꙟнд спінареа цапънъ. Бочетȣл сеȣ есте ȣрлъторі; ръеȣнъ ꙟнсъ нȣмаі ноапте. Фемеіа пȣне пън ла 100 де оȣъ, ꙟн мърімеа оȣлȣї де гъскъ, ші ле ꙟнгроапъ ꙟн арінъ (нъсіп); дар чеа маї маре парте лі адȣлмекъ ші ле мънꙟнкъ Іхнемонȣл (*) Ꙟнтінъреце крокоділȣл се поате дȣмеснічі, Егіптенії мънꙟнкъ карнеа ші оȣъле сале.

(*) Іхнеѵмон, ȣн фел де гъсган, чел маї ꙟнфрікошат дȣшман а крокоділілȣї кареле вънеазъ оȣъле сале, ші прін ачеаста ꙟмпȣцінеазъ нȣмърȣл ачестор фіаре кȣмпліте.

Алігаторȣл сеаȢ каіманȣл есте крокоділȣл американ маї мік (пън ла 45 палме), солзіі лȣї се осебеск де аї крокоділȣлȣї, нефіінд скȣтȣріле аскȣціте, ка ші челелалте. Алегаторȣ аре 5 деџете ла пічоаре денаінте ші 4 ла челе дінапоі. Де ші мънжнкъ оамені, тотȣш есте фоарте фрікос, ел пжне 30 оȣъ кȣре се вжнеазъ де пасеріле репаріце.

Ікоана ꙟмфъцошазъ ȣн вжнат де алігатор. Селбатічії 'л пжндескȣ пе мал кȣ ȣн пар маре, ші кжнд фіара се репеде асȣпра лор, іл ꙟфіг ꙟн гȣра дескісъ спре аї ꙟнгіці, ші ꙟн ачест кіп съ ꙟнеакъ ꙟн сжнџеле сеȣ.

ЕПІЛОГȢЛ.

Нȣ есте о мȣлцъміре маї фрȣмоасъ декжт кȣноштінца къ ꙟнтрȣ пȣртареа ȣнеї сарчіні нȣ саȣ крȣцат нічї остенеалъ нічї жертве спре а ꙟнвреднічі апробаціа пȣблікъ, ші Ікоана Лȣмеї саȣ ȣрат нȣ нȣмаї де ачії че авеа невое де а о четі, че маї мȣлт ꙟнкъ де літераціі, каріі прін кȣноштінца че аȣ де асеміне фоі ꙟн алте лімві, аȣ прецȣіт мерітȣл лȣкрърілор ноастре.

Ла ȣрзіреа ачестеї фоі періодіче, чеа ꙟнтъї ꙟн лімба ромжнеаскъ, Редакціа кȣноштеа греотъціле че ꙟмфъцоша о асемене ꙟнтреприндере, дар ꙟнкредінцареа че авеа деспре а еї ꙟнріȣріре мжнтȣітоаре асȣпра четіторілор, аȣ ꙟндемнато а нȣ се ꙟнапоє ꙟнаінтеа орі кърей педече, ші кȣ ачеастъ персеверанціе іатъ къ Ікоана Лȣмеї, ꙟнчепȣтъ ла анȣл 1840, аȣ ꙟнкеет кȣ феріче ші анȣл 1841.

Пентрȣ ка съ поатъ ꙟнкъпе астъ фоае ꙟн мжна ші челор маї пȣцін ꙟнстъріціі, Редакціа ар дорі аї маї скъде прецȣл, лȣкрȣ че сар пȣте фаче нȣмаї прін оарекаре аџіȣтор статорнік ші ꙟнмȣлціреа нȣмърȣлȣї пренȣмеранцілор. Де аічеа, маінаінте де а ꙟнчепе пȣблікаціа фоеї пе анȣл 1842, каре с'ар тіпърі пе продȣктȣл ачії ꙟнтъї Фабрічї де хъртіе ꙟн Молдова, а къріа ведȣтъ ші дескріере асемене вом ꙟнпъртъші четіторілор, саȣ сокотіт де кȣвіінцъ ка прелжнгъ абонаціі векї, се се адȣне ші алціі ноі, ші ꙟндатъ че ва фі нȣмърȣл тотал дȣпре невоеа Редакціеї, еа се ва ферічі а пȣте ȣрма о лȣкраре атът де ꙟнріȣрітоаре пентрȣ чівілізаціа Молдо-Ромжнілор каре о дореще ка темеіȣл ферічіреї націонале.

ІАШІЇ, 28 Декемвріе 1841.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

BIBLIOTECA NATIONALA
PERIODICE
ROMANIA

65 ur/vol.